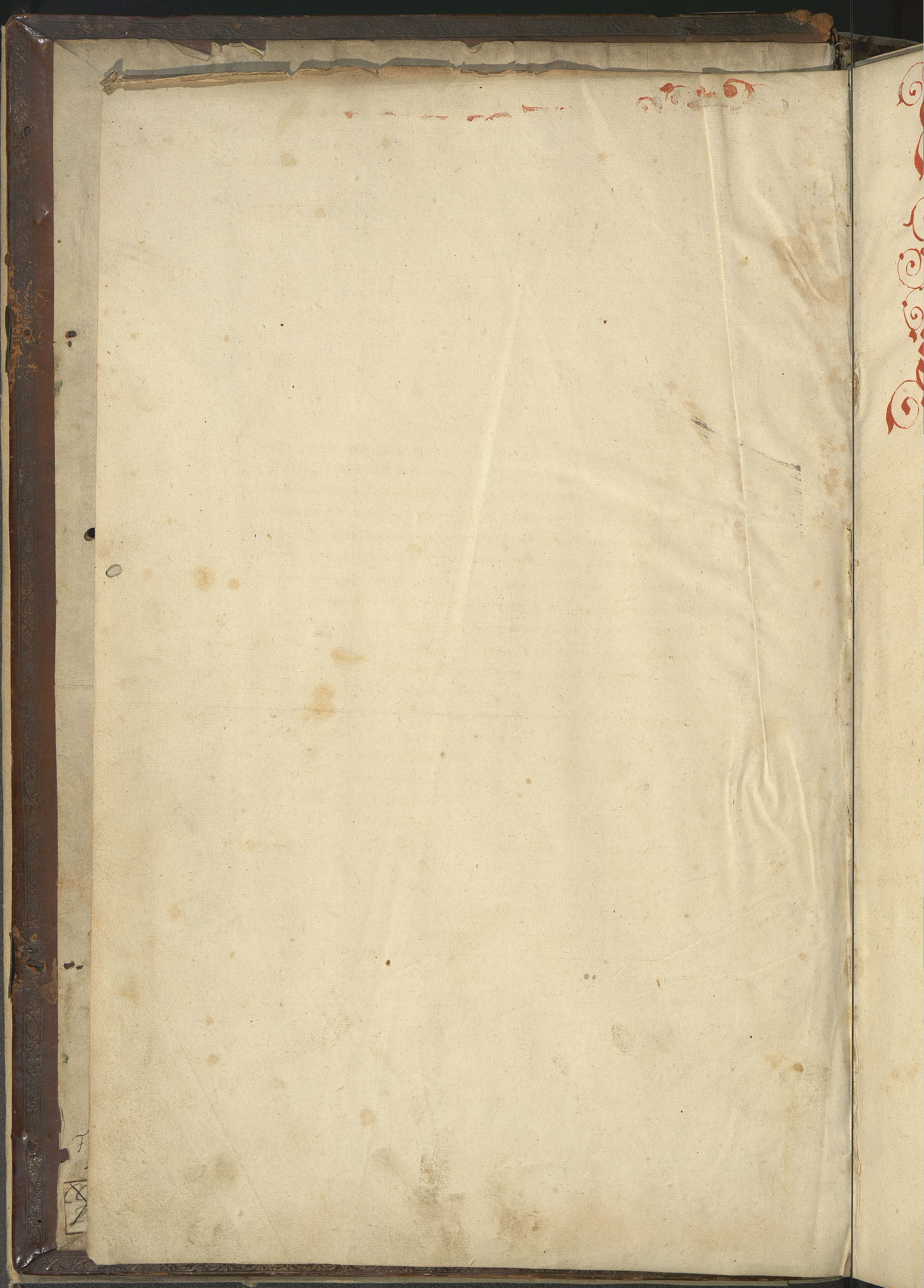
IOANNIS DLUG
OSSY PRIMA PARS
HISTORIÆ POLONICÆ

TOMVS I.

IOANNIS DLVGOSCH CANCI CRAC & RERUM POLONIÆ HISTORIOGRAPHI VITA.

IOannes Dlugosch vir fuit clarus et insignis, quippé nobili familia Wieniawa oriundus, splendorem gentis suæ virtute et disciplina militari illustrauit. In qua re eó magis ac facilius excelluit, quô magnitudo corporis et membrorum firmitas commoditas ea exequi poterat, quæ ingenii viuacitas imperasset, ob quam rem non mediocriter charus erat Inclÿto Wladislao Secundo Polonorum Regi. Præficiebaturq; plerumqué Ciuitatibus atq; Oppidis, maximé illis quæ Rex aut muniri, aut certé instaurari cupiebat. Cúm itaq; præfectus esset in Oppido Brzeznicza, anno â salute mundi Millesimo quadringentesimo quindecimo, ex generosa Beatrice, quam iampridem propter splendorem generis et morum elegantiam, sibi legitimo matrimonio coniugauerat, filium sustulit. Qui cúm ætatem suam ex talibus studiis exegisset, vt bené ac sapienter viuendi exéplum multis mortalibus præbuerit, operæprecium esse puto ea omnia quæ ad vitam eius pertinerent, quantum mediocritas ingenii patietur, literis comméndare, vt quando non licet mihi Philosophica grauitate sæculi nostri deprauata studia et mores refutare, grauis atq; integerrimi viri vitam recensendo, anté oculos hominum quasi normam aliquam ponam: ad quam omnes illi conformare se possint, qui vitam suam taliter agendam putent, vt non frustra à natura suscepisse rationem videantur. Igitur nato puero in arce prædicta, sub Christiana obseruatióne cærimoniarum, assignatum est nomen IOannes, quod deinde quasi fatale decem fratribus post eum natis, inditum est á parentibus. Nam cúm primogenitus eodem nomine appellatus, non sine indole probitatis futuræ viueret, secundus verô et tertius filius, quibus diuersa nomina iniuncta erant, decesissent, conuersi parentes in religionem nominis, eo vocabulo quartum appellaûere, sub cuius auspitio primum filium viuere augurabantur. Quæ res cúm fæliciter cesisset, quippé quia iste non solûm valeret et viuax esset, sed tota indole etiam primogenitum superaret, et iam tunc in eo virtutis prognostica quædam intuentibus, exhiberet, causá

dedit, vt cæteris deinde liberis nascentibus, bene ominatum et quasi ali-
quid perpetuitatis in se complectens, nomen imponeretur. Accessit dein-
de nomini gentile cognomen Longinus, et mox defuncto frẽ, qui erat ma-
ior natu, appellatus est Senior. Primum itaq; nominis obseruatione atq; auspi-
cio, apud animum parentum præ cæteris liberis charus esse incœpit, tum fa-
ctus indies est charior, et morum quadam non puerili elegantia, et cibi atq;
potus abstinentia et parcitate. Nam præter id quòd modici erat cibi, vsq;
ad sextum decimum annum aquæ tantummodo potu contentus vixit.
Qua frugalitate, cúm naturæ prima incrementa debilitarentur, factu
est, vt infirmior longeq; magis gracilis euaderet quàm cæteri fratres.
A quibus quidem per pueriles simultates multa indies patiebatur, eõ q̃d
mater, vt plerumq; vsu euenire solet, propter naturam debiliorem, ex omni-
bus ipsum vnicé diligendum susceperat, et blandimenta plurima non si-
ne aliorum inuidia ei semper offerebat. Et iam non procul esse appare-
bat, quòd pater in eam sententiam venturus esset quoq;, vt tandem euenit.
Nam etsi per aliquod tempus pari charitate liberos omnes prosequeretur,
tandem non potuit non illi plurimum affici, in quo plura et manifestiora fu-
turæ probitatis apparebant argumenta. Et proinde cúm videret istum
quàm plurimis optimæ indolis signis totius domus suæ decus atq; ornamen-
tum futurum, singulari et præcipua quadam pietate ipsum complexus est, pse-
ueranterq; præ cæteris dilexit adeô, quód cúm é vita decederet, omnia
quæ vel in funere, vel in domesticis rationibus, isti tantummodo commise-
rit. Cúm sextum ætatis annum ageret, paterq; Præfectus esset Oppidi
Nouæ Ciuitatis Korczin, traditus est ad ludum literarium, ad quam rem
natura ipsa Duce ita liberali animo accessit, vt quasi iam tunc sentiret,
quanta esset doctrinæ ac l'rarum maiestas. Et proinde mirabili quodam
instinctu ac motu animi studiorum atq; oblectamentorum puerilium instru-
menta, quibus vsq; ad eam diem inter æquales operam dederat, in proxi-
mam paludem abiecit, et mentem totam ad literas conuertit, tanta auidita-
te, vt nihil pro illis assequendis sibi durum ac laboriosum videretur. Et
quód mirari in ea ætate possimus, cum pueris pp̃ter humoris affluentiam,
somnus non solúm familiaris, sed omninò sit necerius, surgebat cum Pæda-
gogo anté diluculum, et à Ianitoribus arcis, quando preces parum effica-
ces erant, gemitu et lachrymis exitum ad Scholas impetrabat. Post pater-
nam in eo loco Præfecturam, diuersis in oppidis diligentem operam Grama-
ticæ præbuit, in qua non mediocriter profecit, prout ætas sua et Magistrorũ
peritia tunc ferebat. Tandem à parente Cracouiam missus, cúm ferré
non posset rigidam et austeram naturam cuiusdam Mgri, cui creditus com-
mendatusq; fuerat, scripsit ad patrem peciitq;, vt commodiori præceptori

se instituendum committeret. Quam rem secus ac erat pater interpretatus, si-
gnificauit Mgro. Ex quo euenit, ut saeuerius et inclementius postea cum di-
scipulo ageret, quippé quód acerbitas naturæ exasperata erat, cúm pueri
ad patrem reclamatione, túm quód pater animaduertendi in filium Pædagogo
liberalius veniam indulserat post adolescentis conquestionem. Cúm itaqꝫ
seueritas et rigor præceptoris indies cresceret, iste inconsulto patre illum
deseruit, timensqꝫ ne in difficiliorem magis quám sæuerum incurreret, si al-
teri cuipiam se crederet, liberé instituit vitam agere, ac proinde Collegiú
Diuitum intrauit, in quo feré per triennium Dialecticæ ac Philosophiæ inui-
gilauit. Sed adeó etiam puer doctus esse maluit, quám videri quód nunquam
aliquo titulo cúm per doctrinam posset, insigniri voluit. Cæterum cúm ne-
cessaria sibi ægré subministrarentur, quippé quód pater illi difficilem
Nouercam superduxerat, coactus est vitæ suæ modum statuere, cúm nulla
esset facultas incumbendi studio, si deessent alimenta. Diu itaqꝫ con-
ditionem suam dequæstus, examinatisqꝫ pluribus viuendi rationibus, nullam
quæ á lrarum studiis aliena esset, satis laudare potuit, eoqꝫ semper animus
reuoluebatur, ut dura et misera omnia pro nanciscenda doctrina, pati para-
tus esset. Verúm urgente tandem rei domesticæ difficultate, ductus opi-
nione et fama quæ constans erat de integritate et literatura humanitateqꝫ
Sbignei tunc Episcopi Cracouien, inter familiares ipsius curauit adscribi.
Sperauit enim fore, ut in domo viri doctissimi atqꝫ optimi, non solúm hone-
sta conditione viueret, sed continuam etiam rónem studiorum esset habitu-
rus. Cui quidem cupiditati non solúm non repugnauit pater, sed laudato fi-
lii ingenio diligentissimé etiam et efficaciter Epó commendauit. Rece-
ptus itaqꝫ in familiarem á Sbigneo, statim á principio non mediocriter charus
quám pluribus fuit, præsertim Domino, erat enim adeó acuti et perspicacis in-
genii, ut facilé ex solo hominis aspectu, vniuersam ipsius naturam præsentiret,
ac iudicaret. Sed cúm indies Longini vita et mores non solúm opinioni de
eo conceptæ responderent, sed plura etiam sperari de se adducerent, ille si-
bi primum Cancellariæ, deinde familiæ, postremo vniuersæ facultatis suæ
curam credidit. Quibus rebus ea integritate et diligentia duobus et vi-
ginti annis præfuit, ut et per totam vitam Sbigneus eum perseueranter dilexe-
rit, et in morte quoqꝫ, quid de ipso viuus sentiret, testatus sit. Siquidem
inter Executores testamenti sui, quasi præcipuum nominauerat, nec per ali-
quem diligentius supremam voluntatem suam exequendam esse putauit,
quám per illum qui viuentis nullam vnquam voluntatem irritam esse per-
misisset. Inter initia famulatus, cúm supra quám rati essent cæteri gra
ipsius indies magis ac magis cresceret, apud Epum plerosqꝫ veterum fami-
liarium aduersos habuit, ferebant ægré sibi diuturnitatem obsequiorum

suorum ab huius diligentia quasi obscurari. Et proinde diuersis machinatio-
nibus, aut suspectum aut inuisum Dnō reddere procurabant. Nec defuerunt
qui quasi leuem ac temere in ea resentientem Epm coarguerent, quód tanta-
rum rerum summam adolescentulo crederet, quippé quód tunc Longinus an-
num circiter decimum septimum ageret. Sed cúm paulatim reliquorum animos
partim conscientia quód innocentem persequerentur, partim pacientia et man-
suetudo istius infregisset, et ad se diligendum conuertisset, fratris Epi
germani IOannis Glowacz de Olieschnicza Palatini Sandomirien, tam diu
infensum animum in se tolerauit, quoad Eps efficacissimis asseuerationibus,
addita iurisiurandi religione, meritó diligendum persuasit. Ascitus itaq;
in consiliorum secretorumq; omnium partem, nec minus ad summam rerum
uniuersarum administrationem, difficilé dictu est, quanta bonorum omniū
commendatione singula administrabat, quantoq; in honore apud domesticos
erat. Singuli illum, quód per ætatem mirabile uidebatur, et uenerabantur
et colebant. Nunquam causam dedit ut cum aliquo litigaret, prouocantes
veró interdum ratione, interdum mansuetudine, quandoq; dissimulando supe-
rauit. Nihil antiquius habuit, quám ut creditarum rerum sibi rōnem inte-
gram non solum seruaret, sed etiam augeret. Et proinde statim ab initio
omnes fructus, immunitates, prouentus, et iura Episcopatus, quæ propter negli-
gentiam prædecessorum, quibusdam codicillis et commentariolis, non solúm
dispersa, sed propemodum absoleta et perdita erant, in certum ordinem et
autenticum Registrum digessit et ordinauit, tanta conuenientia et circum-
spectione, ut non uideretur præteritas negligentias emendasse, sed potius
Ecclesiam nouis fructibus locupletem atq; opulentam reddidisse. Ac deniq;
id cauisse, ut in posterúm tuta esset ab omni iactura negligentium, quan-
doquidem in unum quasi corpus compaginatis membra sub oculis ita exposuit,
quod facili cura successores postea uniuersa et conseruare et augere potue-
rint. Quo etiam beneficio affecit Canonicorum Collegium, et Sacerdotes
reliquos Cathedralis Ecclesiæ. Nam cúm Præbendæ eorum, salaria et cer-
ta emolumenta diuersis Chirographis, et confusa et inordinata essent, in
ordinem certum et Registrum non sine diligentia exquisita, composuit. Uniuer-
sosq; Ecclesiæ illius prouentus, ita distinxit atq; ordinauit, ut et facilé sit
uniuscuiusq; ꝓprium noscere, et iura bonaq; Ecclesiæ tuta sint aduersus iniu-
rias cuiuscunq;. Crebris item exhortationibus persuasit Sbigneo, ut pro
Ecclesia emeret DUcatum Syewieriensem, in qua re dum tractaretur, varios
labores et pericula sustinuit, partim ab his qui ægré ferebant Sbigneum pe-
cuniis exhauriri, partim á nonnullis, qui in eo emendo præferri cupiebant.
Sed omnia æquissimo tulit animo, cúm uideret se non solúm Ecclesiæ, sed
etiam Reip. in ea re operam nauare. Siquidem DUcatus ille non tam in

ditionem Ecclæ ppter illam emptionem concedebat, quám etiam Regno adyci: ebatur. Et proinde contemptis quibuscunq; periculis non prius destitit quám rem perfecißet. Ductus præterea naturali quodam instinctu et deuotione, qua non solúm Deo sed etiam Sanctis omnibus afficiebatur, maximo et studioso ambitu impetrauit á Sbigneo et Prælatis cæteris Cracouien Ecclæ, vt vascu: la et scriniola argentea, reliquiis Sanctorum plena, quæ hodierno tempore die: bus solennibus monstrantur, emerentur. Ad quam rem conducendam non exi: guam precii partem, sponté ac liberaliter contulit. Cæterum mortuo Sbigneo, cúm vnus ex Testamenti executoribus nuncupatus eßet, summo studio et di: ligentia omnia per eum legata, exequenda curauit, nullum vnquam in ea re periculum, nullum laborem effugit. Tantamq; fidem et solertiam, vt mortui voluntas quoq; perficeretur, adhibebat, quód meritó executores alii omnem curam in eum reiecerunt. Absolutißimé itaq; omnia, quæ ille post mortem facienda legauerat, adimpleuit, Quæ veró viuus inchoauerat, eo modo quo ille destinaßet, diligentissima ratione absoluit, adeó vt difficilé dictu sit, quanta alacritate et constantia vtiliter dispensauerit supra duodecem millia florenorum, quæ Sbigneus studentum et religiosorum hominum vsui et amplitudini, Testamento destinauerat, quantumq; laudis ab vniuersis inde fuerit aßecutus, palám est. Nam præter id quód integritatis et fi: dei magnam existimationem conquisiuit, ab omnibus vir gratißimus dici promeruit. Siquidem illi mortuó gras egit, et officium operamq; suam præsti: tit, á quo viuo plura susceperat beneficia. Quam quidem animi gratitudi: nem, etsi viuente etiam illo, quantum facultas permiserat, semper præsetu: lißet, et post mortem tamen adeó diligens, in exequendo quæ suprema volun: tate mandauerat, fuerat, vt facilé dubitari poßit, viuenti ne an mortuo diligentius aut diuturnius inseruierit, nunquam tamen magis quám in morte manifesté apparuisse, contenderim. Tunc enim præcipua quadam et ppemo: dum admiranda pietate eó vsq; se gratum, collatorumq; in se beneficiorum memorem testatus est, vt non solúm alios, in quos propensissima semper fuerat humanitas et munificentia Sbignei, superauerit, sed ipsos etiam consangui: neos et fratres vicisse aßeueretur. Nam cúm illius cadauer, vt poté ho: minis corpulenti et craßitudinis inusitatæ, statim tabuißet et flueret, sordidissimoq; odore, alios omnes á se repelleret, iste nunquam ab eo sepa: rari potuit, neq; odoris fæditate, neq; amicorum suasionibus, qui contra: cturum inde noxam aßeuerabant. Quos quidem opinio haud sané falsos habuit. Nam etsi beneficio robustæ ætatis, tunc haud quaquam consterna: ri potuerit, irrepsit tamen in arcana spiramenta lues naturæ, et paulatim labefactauit sensus, quos sibi subitó infringere non poterat. Ex quo secu: tum est, vt post elapsum annum grauißimé ægrotauerit, aßeuerantibus

Medicis, tabem illam et sordem cadaueris, illiusmodi ægritudini causam et originem præstitisse. Accessit ad testimonium miræ erga illum virum gratitudinis. quód cúm consuetudo non haberet, vt pro contione in funere mortui laudarentur, Longinus Epistolis ad amicos plurimis, dolorem quem ex illius morte conceperat, expræssit. Ex quibus vnam legi, in qua præter id quód inexbausti doloris sui acerbitatem testatus est, ita effusé et eleganter virtutes moresq; ac pené vniuersam vitam illius recenset, vt nullo modo lector possit non conqueri vehementer: quód talis tantusq; vir é medio sit sublatus. Tantaq; ipsius Epistolæ ad efferendas laudes illius est efficacia, vt facilé affirmare ausim, nullum ex plurimis monumentis, quæ nomini suo propagando ipsemet constituit, diutius ac illustrius, quám illiusmó Epistola Sbignei famam conseruaturum. Sed cúm non solúm genere illo scriptionis, sed quám plurimis aliis, memoriam viri de se bené meriti exornauerit, et immortalitati consecrauerit, dubium quandoq; inter prudentes fuit, quo cum á fortuna melius actum est, an cum Longino cui tam egregio ac liberali viro seruire contigit, an cum Sbigneo, cui tantæ probitatis et fidei seruum sors dederat? pluresq; in eam sententiam ibant, quód in ea re Sbigneus fælicior fuisset, cui eius bominis ministerio, vti contigisset, qui non solum et sciret et vellet fideliter morem gerere, sed qui etiam cumulatissimas grás, si quid beneficii in eum conferretur, referre possit eo modo, vt apud omnem posteritatem, collata in se officia essent immortalia. Cæterúm cúm studiosissimé frequentaret templa et loca, in quibus Diuinis cærimoniis opera impenderetur, incidit ei aliquando cogitatio, nibil in terris maius aut præstabilius esse Ordine Sacerdotii, quippé quód omnis eorum labor et cura, circa Diuina tantum versaretur, et bumana omnia infra eorum dignitatem baberentur. Præterea cúm ab ineunte ætate in frequenti consuetudine babuisset memoriter recitare passionem Christi, non sine quodam argumento religiosissimi animi, ex quo non mediocré cum admiratione sentiebát voluptatem parentes, á quibus plerumq; inuitabatur laudibus et blandimentis plurimis, quibus puerorum ingenia delectantur. Iam tunc ab exordio adolescentiæ Sacerdotii votum nuncupauit, et sese moribus vitæq; tali accommodare instituit, vt qui non tam ad Sacerdotium voto duci, quám illud virtutibus et vitæ Sanctimonia mereri videri vellet, illis itaq; artibus omnem adolescentiam exegit. Et cúm iam primum et vigesimum annum ageret, non vt pleriq; alii per ambitum, sed meritis suis ita efflagitantibus, sacris Subdiaconatus iniciatus á Sbigneo Epō, nec multó post ad Diaconatum accitus. Sacerdotium autem quinto et vigesimo ætatis anno accepit, tanto fauore omnium, vt videretur vnus esse, per quem Deus immortalis recté placari, ac generi bumano conciliari posset. Beneficia diuersis temporibus plura, ei collata, obtinuit, quæ potius non renuendo suscepit, quám per ambitioñe

impetrauerit. Nam cúm Sbigneus unicé ei afficeretur, velletq; apud eum te-
stari, quantum cordi haberet commodum et amplitudinem ipsius ex officio, pro-
mouit eum ad Parochialem Ecclesiam Sancti Martini in Oppido Klobucko
resignante illam ob aduersam valetudinem patruo suo germano Bartholomeo Ple-
bano, impetrauitq; á Wladislao tertio Inclyto Poloniæ Rege, qui Iuspatronatus
in ea Ecclesia habebat, vt promotioni á se factæ, consentiret. quod facilé á Re-
ge exorauit: nam et illi merita Longini innotescebant, et Ecclesiæ illiusmodi,
vt poté quæ celebris diuesq; eßet, hominem bené meritum præfici cupiebat. Nec
multó postea, crescentibus semper in eo virtutibus, visus est Sbigneo dignus, qui
in Collegio Canonicorum Cracouiensis Ecclesiæ conscriberetur. Et proinde
non sine vnanimi totius Capituli consensu, Præbendam ei contulit, quæ in fru-
ctibus mediocres excedebat. Deinde diuersis temporibus melioris sortis con-
ditionem semper ascendens, diuersas præbendas commutando poßedit. Demúm
ad illam euectus est, quæ omnium optima et ditißima existimatur. In quibus tan-
ta integritate sua et gratia vniuersi Capituli versabatur, quód vicinarum quoq;
Ecclesiarum Prælatos, eo vsq; ad se diligendum conuertit, vt cuperent multi cũ
illo in eadem Ecclesia quandoq; emolumentum aliquod et viuendi opportunita-
tem habere, et ex eo facilé euenit postea, vt in Visliciensi Ecclesia primó Can-
toriam exinde Custodiam adipisceretur, in Sandomiriensi Canonicatum præ-
ter alia tenuiora beneficia, quæ in locis pluribus consecutus, viris egregiis, et
de quorum virtutibus aliquid sperari possit, liberaliter impartiebatur. In qua re
tam studiosus fuit, vt nonnullis cupidus aliquando videretur. Credebant enim
ipsum ad impetranda beneficia, studio vtilitatis accedere, cúm ipse nulla alia ra-
tione in ea diligentia fuisset occupatus, quám vt meritis aliquibus volentibus
abuti bonis Ecclesiæ obsisteret, aut dignos et probatos Sacerdotes in Ecclesias
induceret. Nam quantum á cupiditate pecuniæ abfuerit, testantur ædificia, ve-
stes, tabulæ, vasa, picturæ, libri, quæ in Ecclesiis ipso authore partim exornatis,
partim instauratis, partim ex integro ædificatis, plurimis in locis, pulcherrima et
precioßißima visuntur. In villa enim Custodiæ Vislicien, erexit opere lapideo
templum sub titulo Stephani Regis, cuius quidem structura etiam in Ciuitate
quauis inter ornatas haberetur. Piscinam insuper operis non vulgaris effodi cu-
rauit, atq; aggere circumsepsit, et aquaticum pistrinum in altero ipsius angulo,
non mediocri impensa et labore, locauit. In Oppido autem Vislicien iuxta Cæ-
miterium Ecclesiæ, coemptis duabus areis redditibusq; immunibus ab omni
vectigali, turrim ædificari curauit, ac etiam domum amplitudinis haud medio-
cris, vt poté in qua commodé Collegium Vicariorum illius Ecclesiæ habitat.
Quod opus supra commoditatem incolendi, neceßitas maximé commendandum
et acceptißimum fecit inhabitantibus. Nam cúm Oppidum illud fato, vt cre-
di potest, quodam igni sit obnoxium, crebrisq; incendiis afficiatur, Vicarii

in tutó degunt, nec ut anteactis temporibus continuo aut timore, aut etiam periculo ignis infestantur. In agro Sandomiriensi in villa Præbendæ Odanchow, quã in ea Ecclesia obtinebat sub titulo Beatæ Mariæ á fundamentis erexit templum parochiale coctili laterculo pulchritudinis ac magnitudinis maioris, quám aut villæ competat, aut certé ferant emolumenta Præbendæ, in cuius ornamentum ac etiam amplitudinem tale opus consumauit. Præterea cúm inter præcipuos aduocatos in aduersitatibus suis haberet Sanctum Stanislaum, et pro comperto crederet, multas insidias per illius merita ac intercessionem euasisse, volens quantum in eo erat Sanctissimo Martyri grám rependere, curauit vt in villa in qua ortus est, ex muro Ecclesia erigeretur atqз etiam ornaretur, cúm prius esset lignea et ppemodum exigua et vilis, ad quod opus aliquot habuit adiutores. Nam cúm Sanctus ille vniuersi Regni Patronus sit, pudebat quám plures, quód ita viliter in natali loco coleretur. Sed neqз Cracouien Præbendæ fructus, aut auaré possedit, aut inutiliter dispensauit, quinimó Ecclesiasticis ædificiis debitam partem exhibuit, partem pauperibus erogauit. Instaurauit enim domum muris et fundamento resarcitis, in quo hodie Ius Pontificum docetur, eamqз ad habendum Spiritualium Consistorium per Officialem Cracouien assignauit. Qua liberalitate motus Thomas tunc Cracouien Eps, perpetuum Iuspatronatus sibi familiæqз suæ, super altare Geruasii et Prothasii, in Cathedrali Ecclesia, tradidit. DOmum Collegii cui nomen est Hierusalem, quam moriens Sbigneus incæptam reliquerat, in vsum et commoditatem Scholasticorum, mira celeritate et diligentia perficiendam locauit, quam postea igne consumptam magnificé instaurauit. Præterea magno ambitu á Rege impetrauit emptionem marcarum centum annui census, quas quidem liberas et immunes ab omni Regio vectigali, victui et necessitatibus degentium in ea domo in perpetuum assignauit. Fuit etiam á natura ita instructus, vt singulorum vsui et commodis libenter faueret. Sed tum maximé nihil arduum et laboriosum sibi existimabat, cúm ea exequeretur aut pcuraret, quæ dantibus operam literis aut religiosis viris profutura essent. Ampliauit ergo Collegium quod Pauperum nuncupatur, nam veteri ædificio instaurato, totam partem quæ in postico est, demptis ruinis et casulis quibusdam semirutis et absoletis, statim ex integro ædificauit. Egitqз vt commoditate illa inhabitandi, etiam in infima fortuna constituti, facilé studiis liberalibus operam nauare possent. Iudæorum Synagogam et diuersoria, quæ é regione Collegii Artistarum erant, cúm vicinitas continuam controuersiarum materiam inter Scholasticos et Iudæos subministraret, submouit ad Pomerium Ciuitatis, ac velut extra fidelium conuersationem relegauit, coemptisqз eorum habitaculis Cisterciensi ordini dedicauit, vt religiosé illic Deus coleretur, vbi per Iudæos superstitiosé colebatur. Magnifico Ioanni de Melschtin persuasit, vt Domum quæ hodié

nuncupatur Hungarorum Studentum commoditati legaret. Exaduersó
Collegii Iurisconsultorum, coëmpta ingenti area, et ab omni Regió vecti-
gali liberata, domum egregiæ amplitudinis insignisqȝ structuræ, ex cocto
latere ab ipsis fundamentis ædificauit, eamqȝ pro habitaculo aßignauit
illis, qui Pontificio iuri operam impenderent. Sed neque minus magni ac li-
beralis animi fuit in exornandis ædificiis quám in erigendis, nam omnia
quæ ab ipso ædificata sunt, non solúm muris et structura, sed neceßariis
quibusqȝ sunt locupletata. Vislicienſi Ecclesiæ liberaliter erogauit pur-
pureas vestes auro illitas, quibus Sacerdos et gemini ministri, ad solenne
Sacrificium peragendum, inornantur, vná cum pallio quo altare in anteriori
parte obducitur. Præterea fuit auctor aurei calicis, qui maximus in eadé
est Ecclesia, et inaurati vasculi, quo Eucharistia in solenni proceßione ad
populum circumfertur, quarum rerum precium supra quinqȝ millia marcarum
ascendisse putatur. Erat illi cura et cogitatio præcipua, vt quæcunqȝ poßi-
deret, meliora efficeret. Et ꝑpterea Sandomiriensis Præbendæ fructus
et emolumenta aucturus, commutatione illius vnius villæ cum additamento
marcarum centum, duas recepit ad vtilitatem Præbendæ illius. In agris
etiam aliorum beneficiorum, multa vtiliter, aut instituit, aut instaurauit. Sed
non minus in augendo Diuino cultu, quám in ædificandis Ecclesiis, bonisqȝ il-
larum augendis, et in melius semper conuertendis, solicitus studió susqȝ fuit,
tota enim mente et cogitatione eó conuersus erat, vt aßidué secum meditare-
tur, quoquomodo sanctius et religiosius Diuinæ cærimoniæ coli frequentarique
poßint. Viro enim qui omninó ingenium conuerterat ad contemplationem Diui-
narum rerum, non satis quicquam placebat, quód non in quotidiana fieret consue-
tudine ad honorem Dei, videbanturqȝ omnia sibi vel cultu qui debetur inferiora
vel minus frequentari, quám innumerabilia Dei erga genus humanum beneficia
exigerent. Et proinde cúm neqȝ poßet neqȝ liceret sibi nouos ritus religiosius
colendi Deum excogitare, inuentos quám sanctißimé obseruari, et in frequenti
vsu haberi procurabat. Itaqȝ impetrauit ab Inclyto Casimiro Rege Poloniæ,
vt liceret sibi inducere in Ecclesiam Parochialem Sancti Martini abs se ædi-
ficatam in agro Klobucensi, Canonicos Regulares beati Augustini, quorum San-
ctimonia et religio in præcipua apud omnes existimatione habetur. Idqȝ deinde
accedente consensu et fauore Sbignei executus est. In quam rem præter labo-
res et expensas alias, impendit fructus et administrationem vnius Ecclesiæ
quam germano resignauit, qui tum in eo oppido Plebanum gerebat. Ductus præ-
terea eadem cura, præter particularem et priuatam deuotionem suam erga San-
ctum STanislaum, cúm natalem locum prius latericia ornaßet Ecclesia, ꝓcu-
rauit non sine magna difficultate, vt in Ecclesia Rupellæ Cracouiæ, in qua
ille Martyrium susceperat, collocarentur Confratres sub religione Pauli

primi Heremitæ, vt secundum Ecclesiastica instituta horæ Canonicæ fre-
quentarentur, et reliqua in Diuinis officiis ordinata, debitis cærimoniis
absoluerentur, quò populus non tam à loco, quàm etiam à Sanctimonia incola-
rum, ad frequentandum Ecclesiam illam inuitaretur, et debitus honos prote-
ctori et patrono totius Regni impendatur. In qua re præter sumptus alios et
emptionem villæ pro victu et necessariis Confratrum illorum, ac etiam resigna-
tionem Præbendæ Sandomiriensis factam Plebano, quem ab Ecclesia Rupellæ
amouere opportuit, innumerabiles labores subiit, cúm plerosqȝ aduersos babe-
ret, quibus non facilé persuadere poterat, vt in Parochialem Ecclesiam Confres
admitterentur. Sed facilé illi fuit, vnam atqȝ alteram repulsam tollerare spe
illa, quód eorum mentes aliquando, vel per Diuturnam instantiam ipsius, vel
per merita Sancti STanislai, cuius in honorem id agebatur, inflecti possent,
vt tandem euenit, cúm singuli tanta facilitate in eám rem consenserint, quan-
ta prius pertinatia se inexorabiles præbuerant. In Sandomiriensi insuper
Ecclesia, cui, quód in ea Canonicus fuisset, præcipua quadam deuotióne affi-
ciebatur, sacerdotum numerum auxit, inductis in eam Mansionariis octo, qui-
bus negotium est perpetuum singulis diebus solenne Sacrificium, borasqȝ et
reliqua Diuina, in honorem beatæ Mariæ virginis celebrare, coemptis duabus
villis, vzt Okalina et Goyczow, apud Monasterium Suliciouiense, ex quarum
fructibus victus et reliqua dictis Mansionariis necessaria suppeterent. Ad
quam rem adiutores babuit, Nicolaum Penusser Archidiaconum Sandomirien.
et Thómam Epm Cracouien, cúm vterqȝ ad id opus perficiendum, in morte sua
nonnullas pecunias legasset, quæ negligentia quadam ppemodum perditæ erant,
nisi cura et studium istius ad eas recuperandas intercesisset. Sed cúm le-
gata illorum non satis sufficerent, in multis ipse suppleuit, et é Custodia Vi-
sliciensi germano cessit, vt ille decimas Sancti Adalberti extra muros, et
etiam Sanctæ Heduigis, ad negocii buius supplementum, resignaret. Ex qui-
bus omnibus eò vsqȝ esset prouisum, vt nunquam dubitari posset futurum, quód
tam pium commendandumquè opus et institutum inopia vel necessitate aliqua
intermitteretur. Sed quod mirari ac dolere homines possint, eò vsqȝ processit
malignitas Sæculi nri, vt viuenti sub tanta Diuinarum rerum solicitudine, tan-
toqȝ studio illustrandæ atqȝ augendæ religionis, non defuerunt persecutores,
et quidem graues, quorumqȝ auctoritas meritó formidari posset in homine be-
né instituto. Sed obstitit Diuina auctoritas humanæ perfidiæ, egitqȝ vt com-
menta in eum crimina, experimentum essent pacientiæ ipsius non periculum.
Nam cúm Petrus de Sczekoczin Vicecancellarius Regni eum falsitatis insi-
mulasset, delataqȝ res esset ad Regni consilium, repetitis vitæ suæ omnibus
actionibus, et adductis causis rationibusqȝ, propter quas nedum crimen, sed
ne suspitio quidem in eo esse poterat, tanta modestia et circumspectione

causam suam perorauit, vt coactus sit aduersarius negare, se vnquam ali-
quid ignominiosum, sibi obiecisse, vt tandem persequeretur Longinus causa-
suam, sponte ad supplicium se venisse asseueraret, indignumq; facinus esse
diceret, non altius scrupulosiusq; contra sontes inquinari. Præterea iniquissi-
mum esse affirmaret, scelera quæ postea in exemplum pessimum adduci possent
impunita dimittere, obortis lachrymis Vicecancellarius veniam petit, sibiq;
ignosci postulauit, non sine Regis et circumstantium omnium admiratione,
cúm viderent eum, qui tanquam reus ibi constitutus erat, constantem atque
intrepidum, accusatorem veró solicitum et trepidantem. Difficilior diutur-
niorq; fuit insimulatio illa, qua defuncto Sbigneo per ipsius fratrem accitus
est in iudicium, quasi loculos et secretiora scriniola compilasset. Quod
postea falsum indicauit Testamentum solemne Episcopi, quo integritas et fi-
des Longini erga Episcopum ipsum facilé pbabatur. Sed neque á Rege
tutus fuit, nam cúm vacante Sede Cracouień sequeretur partes Iacobi de
Szienno, quem Pius Pontifex maximus ad eam sedem promouerat, vná cum illo
et fratre suo iuniore Ioanne Canonico Cracouień, in exilium missus est, in quo
per triennium fuit. Quo tempore crebró persuasum est Regi, nihil commodi-
us ad exterminandum Cracouień Ecclesiæ scisma, quám si vterq; senior
iuniorq; Longinus quoquomodo é medio tollerentur. Nec defuerunt qui tam
atrox facinus patrare parati essent, nisi toto exilii tempore in arce Melsztin
non sine diligenti studio se continuissent. Cúm veró aliquando solicitare-
tur, vt Regiæ voluntati non se opponeret, et Ioanni Grusczinski, quem Re-
gius fauor ad Episcopatum Cracouień promouebat, adhæreret, maluit exi-
lium periculaq; omnia pati et subire, quám ab eo quod sibi iuris esse videba-
tur, discedere, potiusq; facultates suas ab aduersariis Iacobi passus est, quá
ipse in iusta causa amicum desereret. Ex qua constantia etsi tunc nonnul-
lis inuisus fuerat, tamen postea iudicio omnium commendari meruit. Nam
compositis tandem rebus illis, Rex, cui cognita et perspecta satis erat pru-
dentia integritasq; ipsius, et pinde sentiens non paruum vsum in eo esse posse,
ad curam Rerumpublicarum instituit eum sibi conciliare. Itaq; vt præterito-
rum omnium videretur oblitus, Secretorum suorum participem habere voluit, ad-
mittendo eum in consilium. Et quoties se occasio offerebat, ad Conuentus Opti-
matum, quocunq; frequentari contigisset, destinabat. Quam rem ipse non sa-
tis æquo animo ferebat, quippé quód religioni mancipatus, intelligebat se non
nisi periculosé in curis humanarum rerum versari posse. Sed cúm Regiæ vo-
luntati aduersandum non putaret, præsertim quód in eo etiam communis om-
nium salus negligi videbatur, commissa sibi munera eo studio et diligentia
obibat, vt semper expectationi hominum de se responderet. Quamobrem gra-
tior indies apud omnes eius erat existimatio, passimq; asseuerabatur Sacerdos

Optimus et integerrimus, ciuis verò circumspectus et prudentissimus. Ex quo fiebat ut ardua et difficilia omnia maximé ei crederentur, utq; ad eas causas legaretur, ad quas cæterorum ingenia minimé sufficere puta-bantur, præsertim vigente bello Pruthenico, quod suscipiendum minimé cen-suerat multis rationibus, sed inprimis propter naturam Regis, quam á bello sciebat abborere. Sed cúm cæteris Optimatibus Regni secus videretur, vltró venientibus in ditionem Pomeranis et Pruthenis plurimis, qui á Magistro tanquã tyranno ad Regem tanquam legitimum hæredem desciscebant, deditionem eorũ acuratissimé perscripsit. Deinde cúm de fine et pace semper solicitus esset, quippé quód etiam principio belli contradixisset, non ut in aliis rebus quasi inuitus, sed sponté ac ppemodum per ambitionem operam suam adhibuit. Quotiesq; de paci-ficatione illa agendum fuit, haud grauatim procurationem suscepit, præsertim post aduentum Lauentini Episcopi, qui á Sede Apostolica eas ad res componen-das Legatus fuerat. Tunc enim magis quám unquam aliás, fretus bonitate et prudentia Legati, enixissimam operam concordiæ dedit, et modis omnibus, quib9 res et temporum conditio paciebatur, partibus quietem ac pacem suasit, nec prius destitit, quám quod cogitauerat et cupiebat perfecit, interpositis iustis atq; hone-stis vtrinq; conditionibus. Quibus ab eo excogitatis atq; descriptis, cúm reci-tarentur, Inclytus Rex Poloniæ cum consilio suo, et Magister Gnalis Prussiæ cũ Assessoribus liberaliter assensere easq; suscepere. Inditumq; est fæderi il-liusmodi nomen perpetuæ pacis. Legationes pro Republica plures ac easdem insignes obiuit, in quibus plurimorum hominum opinionem sæpè etiam seipsum superauit. Cúm exortum esset in Hungaria sociale ac propemodum intestinum bellum, missus est á Rege Poloniæ ad dirimendum illud, Regnumq; pacandum. Quæ quidem res non difficilis solúm, sed penitus impossibilis plurimorum iudi-cio censebatur, quippé quód ambitio et libido dominandi belli causa erat, nec poni á partibus arma poterant sine manifesto pericudo. Quam rem etsi ipse á princi-pio intelligebat, prouinciam tn' suscepit, fretus persuasione quadam, Deum scił non permissurum, Regnum illud Christianæ religionis propugnaculum, vastari seditionibus intestinis, et proinde facilé futurum, vt Deo integritati suæ aspi-rante, omnia componeret. Quod quidem non secus ac cogitasset euenit, siquidem omnia pacata reddidit, et iam pugnantes exercitus, deponere arma persuasit. Cuius rei apud omnes tanta fuit gratia et admiratio, ut Nicolaus V. Pontifex Max. Regi Poloniæ ob id gratias quám plurimas ageret, et Sbigneo Legati de latere auctoritatem concesserit, et ad reliquias belli Hungarici sopiendas, de-stinauerit. Collega etiam fuit in Legatione quæ Wratislauiam missa est á Rege pro contrahendo matrimonio cum Ill.ma Elizabeth Ser.mi Alberti RO-manorum, HVngariæ, et BOhemiæ Regis filia. In qua legatione cúm plurima laude digna gesserit, illud maximé commendandum fuit, quód precibus et

suasionibus suis Ioannem de Campistrano, virum religionis et Sanctitatis venerandæ, in Regnum Poloniæ induxit, egitq; ut illius miraculis Prouincia illustraretur. DAtum est insuper ei negotium redimendorum captiuorum, ut militibus satis fieret post pugnam apud Choinicza infæliciter gestam. PRæterea commissa est ei causa emendæ arcis Oppidi Mariemburg. In quibus omnibus tantum difficultatis et laboris inerat, ut non immeritò Collegæ in Legatione diffiderent. Itaq; vir prudens, quanquam et ipse diffidentiæ proximus esset, dissimulabat tamen, et per totum illud iter Collegas ad spem bonam excitauit. Postquam verò Prussiam ventum est, ea dexteritate ingenii in omnibus legitimum modum adinuenit, capto consilio ex opportunitate rerum, ut tandem facillima omnia sint visa, quæ prius penè impossibilia videbantur. Nec longa mora, absolutis illis quæ perficere missus fuerat, summa cum commendatione omnium remeauit. In bello, quod aduersus Mathiam Hungariæ Regem propter BOhemiæ Regnum gestum est, multas legationes utiliter gessit, multa excogitauit, multa scripsit. Obiuit et legationem quam cæteri magno fastidio horrebant, reliquis quę omnibus difficiliorem, quippè quòd in causa ipsa, non solùm Optimates Regni, sed et Casimirum etiam ipsum Regem aduersantem habuit. Nam cùm Sbigneus insignitus esset titulo Cardinalis, quo tempore Scisma erat in Romana Ecclesia, neq; tanti ordinis adhuc insignia recepisset, quippè quòd prudens ac bonus vir, integritatem iuris omnibus rebus præferebat, expectabatq; ut prius scisma conueniret, quàm de honore sibi ultrò oblato rationem habere vellet. Neutrum enim eorum qui se maximos Pontifices asseuerabant, aut spernere aut approbare volebat, et proinde nullius fauores aut sequebatur aut renuebat. Sed cùm sopito Scismate Nicolaus V. Romanus Pontifex ultrò etiam id ei honoris obtulisset, haud immerito suscipiendum putauit. Verum simultas et inuidia quorundam præsertim Vincentii primùm, deinde Wladislai Gnesnensis Archiepiscopi, quorum uterq; despectus in ea re videbatur, rem apud Regem eo usq; turbauerat, suspectamq; fecerat, quòd et literis plurimis, et Oratore ob eam càusam misso, Rex caueret, ne Pontifex quoquomodo Cardinatus insignia Sbigneo destinaret. Ob quam rem cùm Sbigneus non mediocriter turbaretur, solicitusq; secum esset, quòd aut Regi aduersandum videret esse, aut decus et ornamentum suum obmittendum, Longinus causam ultrò suscepit, et studium ac diligentiam suam, si ROmam mitteretur, pollicebatur. Idq; facilè impetrauit, cum quòd Sbigneus plurimis experimentis iam dudum compertum haberet, nihil ab ipso frustra aggredi, tum quòd ipse per se, quid in ea re acturus esset, non satis deliberabat, illinc tanti ordinis ambitione, hinc auctoritate Regia diuersa suadente. Sed nec temerè Longinus eam Prouinciam sibi delegit, vir enim consilii ac prudentiæ exquisitæ, intelligebat Regiam voluntatem facilè immutari posse, ubi percepisset rem illam, sibi atq; uniuerso Regno fore orna-

mento et decori. Nec quicquam pertinacius ab aliis Regibus concupisci, quā
vt aliquis ex suis in Concilium illud admittatur, apud quod vniuersæ Reip.
Christianæ summa versatur. Itaq; licet tota Italia sociali bello ac pestilen-
tia vastaretur, interitus vtroque periculo iter arripuit. Tanta ei cupido ine-
rat, et honori hominis de se bene meriti consulere, et quibuscunq; Dignitatibus
posset Regnum illustrare. Postquam vero in Vrbem venit, adeo efficax in per-
suadendo cum Pontifici tum Cardinalibus fuit, quod maxime renitente Ora-
tore Regio, causam perorauit, et Sbigneo Cardinalis insignia consignan-
da, impetrauit. Et ne diuturna expectatione hominem torqueret, quanta ma-
xima celeritate potuit, Cracouiam ingressus est. Nec mora, licet sibi multa
minarentur, præstituto die, cum Regni Optimates quam plurimi et Cracouien
vniuersitas ad Cathedralem Ecclesiam conuenisset, pileum rubeum Cardinala-
tus insigne, literasq; Apostolicas, non sine luculenta oratione, Sbigneo assigna-
uit. Quæ oratio in eo fuit, vt et deleret suspitiones quæcunq; erant, quod id
aut periculosum aut indignum Regno foret: et explicaret, quantum gloriæ ac
amplitudinis Polonorum nationi exinde obuenturum esset. PRæterea quan-
ta ambitione id ab aliis Principibus expeteretur, et quam pulchrum et ma-
gnum esset, Regem inter Prælatos suos hominem eius ordinis habere, cuius
consilio religio tota administratur. Ex quo factum est, vt pleriq; alter persua-
si ad veram sententiam reducerentur, cœperintq; et Longini procurationem com-
mendare, et Sbignei amplitudinem sibi ipsis ornamento existimare. In quam
persuasionem paulo post etiam Rex adductus est, adeoq; se præter voluntatē
suam causæ illiusmōi aduersatum fuisse testatus est, quod plerumq; gloriabatur
se etiam Cardinalibus imperari. Quantum vero gratiæ ob id apud iam Car-
dinalem Sbigneum Longinus fuerit consecutus, non facile dixerim, cum non
solum votis illius in assequenda tanta Dignitate satisfecisset, sed etiam Re-
gi, cuius maxime iram reformidabat, se conciliasset charumq; reddidisset.
Sed nec minus Regi se ipsum conciliauit exinde, cum propter exornatum ea
Dignitate Regnum, tum propter præstitum documentum virtutis et fidei suæ
in quacunq; actione, tam apud suas quam apud exteras nationes. Peregrina-
tiones variis ex causis inclytas obiuit. Primam suadente Sbigneo in Italiam
ad Eugenium Pontificem maximum, et inde in Germaniam ad Basiliense Con-
cilium: consecuturus Cracouien Præbendam, a qua actione sponte destitit,
cum ius suum infirmum esse comperisset, maluitq; redditus suos frustrari
quam conscientiam lædi. SEcundæ peregrinationis causa fuit in Pannoniam,
delatum Hungariæ Regnum ad Wladislaum Poloniæ Regem. In quo itinere,
cum agrestium tumultus raptores frugum temere insequeretur, et casu in Sbi-
gneum impetum fecisset, pro salute illius se opposuit, et non sine ingenti vi-
tæ suo periculo incolumem Sbigneum conseruauit. Flagrauerat etiam pene

ab ineunte ætate desiderio quodam videndi Hierosolymam, et Christi cu-
nabula. Itaq; quo anno forte frequentabantur veniæ, quas Iubileum vocant,
Romam se contulit, inde Venetias, ex quo loco in Syriam transmitti curauit,
delatus fælici nauigatione in Prouinciam, pio admodum et ardentissimo af-
fectu CHRISTI sepulchrum, mortisq; et natiuitatis ipsius loca visitauit.
Præterea reliqua omnia in quibus quoquomodo virum diuersatum fuisse, asse-
uerabant gnari regionis, et rerum illiusmodi curiosi: Dum verò vestigia Chri-
sti circuiret, visus est plerumq; non mediocriter flere, aut gaudio quod viuo
sibi illa videre contigerat, votisq; compos erat, aut miseratione mortalium,
qui eò vsq; humanis illecebris detinentur, vt ne ad præsentem quidem Deum
oculos conuertant. Sed et plerumq; gratis se ad id tempus vixisse iactabat
frustraq; in mundo fuisse, quando quidem Opificis mundi natale solum non
prius vidisset. Ac subinde repetebat frequenter illud Psalmistæ. Nunc
dimittis seruum tuum DOmine &c. Cæterum cùm nauis ad reditum festi-
naret, maiore cùm mærore inde abstractus, quàm fuerat desiderium propter
quod venerat. Reuersus in patriam, cùm iam omninò à curis rerum huma-
narum se absoluere, et in quiete reliquam ætatem agere, cultuiq; Diuino inten-
dere instituisset, accitus est per Regem ad curam institutionem liberorum
suorum. Quod negocium diu suscipere recusauit, tandem instantibus præter
Regem Regni etiam Optimatibus, multisq; rationibus ad eam rem ipsum co-
hortantibus, præsertim persuasione illa, quòd nihil Deo immortali acceptius
facere posset, quàm eorum curam suscipere, quos ille ad imperandum gentibus
nasci voluit, nihil opportunius aut vtilius Reip. quàm illos bené instituere qui
in ea præesse debebant, coactus est sententia sua cedere ac onus subire.
Itaq; præfuit illis aliquot annis ea dexteritate ingenii, vt contra rerum na-
turam pueri non inuiti, et discerent libenter ea quæ ipsis tradebantur, et apud
illum spretis ludis puerilibus, assiduè esse cuperent. Ex quo factum est vt bre-
ui ita eos institueret, vt non minus propter indolem ac virtutes eorum, quàm
propter genus Regium chari ac venerabiles omnibus essent. Dedit hæc cura
occasionem peregrinationi ipsius ad Bohemiam. Nam cùm iam dudum
fama apud omnes vicinos Principes percrebruisset, de indole admirabiliq;
ingenio, ac etiam institutione inclytæ prolis Regis Poloniæ, Bohemi primogeni-
tum veluti legitimum hæredem, in Regem pecierunt. Quorum votis cùm pr̃
assensisset, nunquam adduci potuit, vt sine Longino ad suscipiendum Regnū
filium destinaret, quod negocium plures ob causas Longinus suscipere recusa-
bat. Sed inprimis quòd Bohemia esset interdicta omnibus Catholicis. Verùm
cùm obortis lachrymis Rex, tandem diceret, Duos esse adolescentuli paren-
tes, se primùm qui genuisset, secundum ipsum qui educasset et instituisset.
Crudelè admodum immaneq; futurum, si eodem tempore ab vtroque quasi

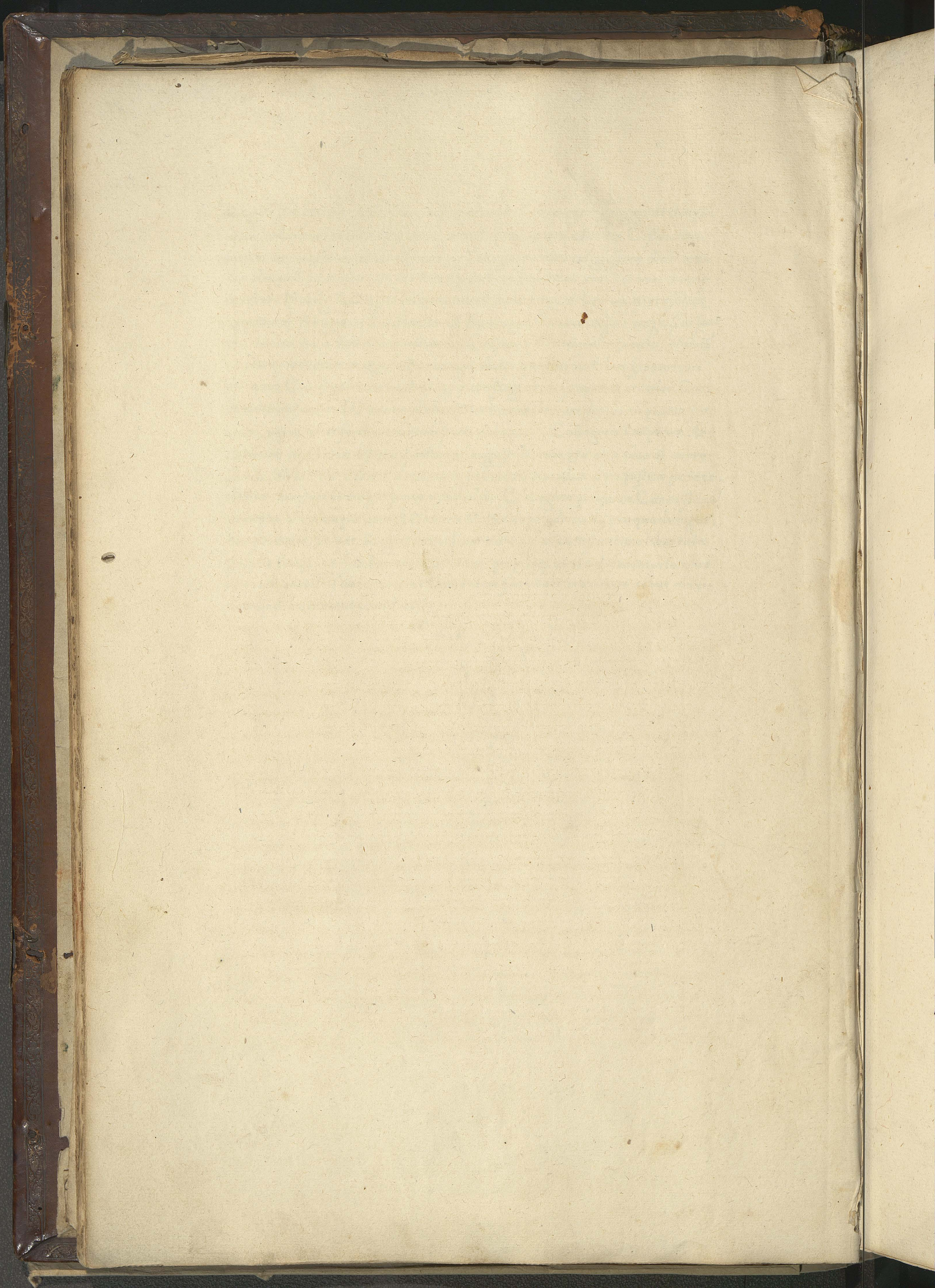
raptus ad gentes ignotas mitteretur. Siquidem si liceret cum filio ire para-
tum, sed cum id conditio Regni non pateretur dignum videri, quód vtriusq; pa-
rentis ipse vices impleret, atq; tum maximè adolescentulo præstó eßet, quando
in nouitate rerum erat instituendus. Victus itaq; cum genitoris pietate, tum
filii neceßitate munus suscepit, euntemq; Pragam comitatus est, ibiq; tam
diu fuit, quoad Corona illi et cætera Regis insignia exhibita fuissent.
Deinde compositis rebus, vt temporum conditiò ferebat, ad cūram reliquo-
rum remeauit. Valetudinis fuit variæ, raro tamen cum periculo ægrotauit.
In prima adolescentia constituto, inguen vtrumq; intumuit, sanatusq; est sine
sectione à Phisico per id tempus egregio. In ea ægritudine castitatis votū
nuncupauit, nec sine maxima difficultate postea seruauit. Cúm ab Ita-
lia reuerteretur cum insignibus Cardinalatus, quæ pro Sbigneo impetraue-
rat, febre correptus est: quam noxam in itinere contraxiße credebatur pro-
pter äerem pestilentem. Vexatus etiam est à quartana mensibus sex post re-
greßum ex Hungaria: quo tempore et Sbigneus pro coronatione inclÿti Wla-
dislai se illūc contulerat. Post mortem quoq; Sbignei in ægritudinem satis
periculosam incidit. In quibus omnibus adeō pacienti animo fuit, vt in æquo
habere videretur vitæ mortisq; conditionem. Sed illa omnium periculosißi-
ma fuit ægritudo, qua afflictus est post reditum ex Bohemia, cúm propter
ætatem iam infirmam, túm magnitudinem et grauitatem ægritudinis. Nam
cúm in Bohemia contraxißet noxam calculi, propter aquarum sulphurearū
vim, et miserabiliter illic ab eo tortus fuisset, reuersus statim ab eadem cau-
sa vexari cæpit. Acceßit etiam ad dolores calculi, febris quotidianæ
exæstuatio, vsq; ad desperationem medicorum et suam intensa. Quamobrē
vitæ suæ diffidens Testamentum non solum scripsit, sed etiam est executus
distractis cæteris rebus quæ legabat. Sed inprimis copiosißima et egregia li-
brorum suppellectili, ex qua omnium Studentum Collegia, secundum faculta-
tes eorum locupletiora reddidit. Et procul dubio (vt credi potest) actum
erat de ipsius vita, nisi aut doctrina, qua supra omnes medicos excellebat,
aut inexhausto desiderio, quo pro salute tanti viri afficiebatur Ioannes
Stanconis desperantibus cæteris, non solūm desperasse, sed desperatam
etiam curam hominis suscepisset tanto studiò et charitate, vt in dubio po-
suerim, plus ne diligens charitas, an medici eximia doctrina ægroto ad sa-
lutem profuerit? nam vtriusq; effusißimam operam ad sanandum illum
adhibuit, cúm reliquos omnes præter grauitatem infirmitatis, imbecillitas
ægrotantis ad desperandum impulißet, Stanconem nihil æqué terrebat, ac
animus ægroti. Videbatur enim non solúm vitæ diffidere, sed vltrò etiā
mortem appetere, vt credi poßet, dolore quodam qui mentem ipsius iam du-
dum torquebat, cúm videret Remp. ab iis qui præeßent ita administrari,

vt non procul ab infortunio esse appareret, et proinde cupiebat moriens, non
in deterrimo statu eam relinquere. Cæterúm cúm iam de morte quàm de
vita fama constantior eßet, conuenere frequentißimé ad eum visendú
boni homines, quibus Resp. cordi erat, lamentabanturq; passim non sine ma-
ximo incommodo bonorum omnium, sed Reip. inprimis, talem virum de me-
dio tolli. Sed præter omnes in mentem Regis altius dolor descenderat,
cúm intelligeret se priuari viro integerrimo, cuius consilio multa bono or-
dine gesißet, liberos veró suos veluti altero parente orbari. Et proinde
de salute ipsius solicitus, crebró ad eum visendum descendit, interdum
etiam filios misit, vt saltem charitas, qua illorum Diuinam indolem virtu-
tesq; prosequebatur, aliquam superuiuendi cupiditatem adhuc in animum,
iam de morte solúm cogitantem, iniiceret. Ex quorum studio et pietate,
Stanconis quoq; cura et diligentia augebatur adeó, vt præter spem omni-
um ipsum sanauerit. Propter quod non pauciores Medico quàm Longino gra-
tulati sunt illi, ob fælicem curæ suæ euentum huic, quód veluti iterum vitæ
restitutus videbatur. Mirabanturq; pleriq; varietatem animi ipsius, quód
cúm calamitates quascunq;, exilium, ægritudines, ac deniq; omnia aduersa,
pacientißimo et forti animo tolleraretur, vitæ quoq; studio tam modico tene-
retur; vt mortem nunquam formidaßet. Propinquorum erumnas aut mortes
vsq; ad muliebrem impacientiam animo molli et effæminato, ferre non poße
testatus est. Nam vt de vtroq; parente sileam, ex quibus alterum decimo
quarto ætatis anno, alterum vigesimo octauo amisit, quorumq; naturaliter
iactura omnibus molesta et grauißima est, huic quoq; maximé debuit esse, qm
in matre etiam perdidit alimenta et suffragia omnia, per quæ liberalibus di-
sciplinis operam nauare desiderabat. Per patris veró obitum curæ familia-
ri successit, quæ etiam literarum studiis aduersa erat. Fratrum mortibus,
quæ ab aliis facilé tollerari consueuere, omnino impar fuit. Nam cúm iam
in matura ætate fuisset constitutus (quippé quod secundum et quadrage-
simum annum ageret) cúm quandoq; apud fratrem maiorem natu in vico Bam-
belno ageret, et latrones in domum irrupuißent, atq; illum sagitta confoßu
coram se animam exhalare inspexißet, adeó dolore consternatus est, vt non
nisi difficulter retrahi potuerit, quin rebus humanis se abdicaret, et religio-
so aliquo claustro includeret, ætatem ab omni humana contagione procul actu-
rus. A qua quidem obstinatione, cúm nulla suadendi efficacia, ipsum retra-
here poßet, recordatio tandem paternæ voluntatis eum continuit. Nam mo-
riens pater, fratrum sororumq; ac vniuersæ familiæ illi curam delegauerat.
Itaq; ne aut parentis suprema mandata negligere, aut vilitate quadam ani-
mi, quasi susceptæ curæ familiari non sufficeret, Monasterio se mancipaße
videretur, se ipsum á destinato proposito continuit. Laborauit et non minori

impacientia, cúm renunciaretur ei in Bohemia mors fratris iunioris, qui erat et
ipse Cracouiensis Canonicus. In qua re etsi potius muliebrem imbecillita-
tem, quám viri bené instituti robur præseferret, tamen erat et ipse apud
omnes pauló excusatior, quám in reliquorum neceßariorum deploratione fu-
isset. Nam cúm in ætate confectus, vt poté qui quinquagesimum septimum
ageret annum, familiarem curam fratri commisißet, eaqꝫ delegatione ani-
mum suum cogitatiónibus omnibus liberaßet, quæ ipsum vel á studio libro-
rum, vel á Diuinarum rerum contemplatióne, auocare poterant, non immerító
visus est impatienter ferre mortem illam, qua non solúm fratre priuaretur, sed
etiam in seruitutem curæ, maximæ, liberis ingeniis aduersæ, ipsum reduceret.
Diu itaqꝫ propemodum effœminatæ fratrem defleuit, nec paßus est ab aliis
consolari, donec mora ipsa paulatim tractabile vulnus reddidit, tantaqué
fuit in recenti casu ꝓpemodum animi consternatio, vt sæpé aßeueraret pro
certó se præmori maluisse. Quod ex animo ab eo dici nullus ambigebat,
qui intelligeret quemadmodum ipse omnia semper paruifecißet, quæ inter pri-
ma ab aliis nuncupantur, et propter quæ vita solet eße iniocunda. Nam
cúm omnis cogitatio ipsius esset, vt aliquando sibi ipsi viueret, nunquam aut
Dignitates aut Officia vlla suscipere voluit, quæ ipsum á proposito immu-
tare poßent. Et propterea cúm Rex vltró sibi Thesaurarii interdum Vi-
cecancellarii officium offerret, pertinaciter recusauit, quamuis pleriqꝫ ex
neceßariis ipsum ad id hortarentur, ne aut pusillanimis, aut ingratus Regi
videretur. Nonnulli etiam parum Reip. affectum esse dicebant, quód ea
negotia pro publica salute non susciperet, quæ neminem alium aut castius
aut vtilius administraturum intelligerent. Renuit etiam Pragen. Episcopa-
tum cúm illic eßet cum Rege coronando, ea tamen conditióne ipsum susce-
pturum, se aßeuerauit, vt Bohemi Romanæ Ecclesiæ vnirentur. Sed Bohe-
mis renuentibus, ipse quoqꝫ conditionem oblatam spreuit, aßeuerans satis si-
bi notam esse sarcinam Pontificis, cúm quatuor atqꝫ viginti annis apud Epi-
scopum fuisset. Nullaqꝫ ratione adduci posse, vt alium quempiam Pontifi-
catum susciperet; ad illum flecti potuisse, non vt Episcopus fieret, sed vt
Episcopatum illum mortuum suscitaret, ROmanæqꝫ Ecclesiæ vniret et con-
ciliaret, fuit enim tantæ religionis, vt pro amplitudine illius facilé potue-
rit et vitam impendere. Nemo diligentius omnes ritus et cærimonias Chri-
stianas seruauit, nemo sacerdotii dignitatem, ab omni sorde et ab omni inqui-
namento magis immunem tenuit, castitatem cúm voto túm sacerdotio debi-
tam, cibi et potus parcitate custodiuit. Nam etsi vsum bibendi aquam ado-
lescens apud Sbigneum intermisit, tamen tam modicé vinum et ceruisiam su-
mebat, vt vix naturali neceßitati sufficeret, tantum abest libidinem pro-
curaret. Statura fuit inter mediocram et proceram, corpore ac membris

gracilibus, naso oblongo, et in inferiori parte pauló incuruatiore, oculis
viuacibus sed intrusis, paululumq; abactis. Lingua et sermone modicé ble-
so, quod vicium studio et diligentia emendauerat, ingenium mite ac beni-
gnum habuit, mores compositos ac venustos. Amicitias et iura hospitalita-
tis ambitiosissimé seruauit et coluit. Rei domesticæ diligentissimam cu-
ram gessit. Corporis ac valetudinis omninò negligens quippé quód in æ-
gritudinibus etiam familiari et consueto viuendi ordine contentus erat. Et
nunquam popularem admirationem elegantia vestis aucupabatur, sed me-
diocribus pannis contentus erat, et necessitati non ostentationi seruiebat.
Erat et in eo vera ratio liberalitatis, etsi vulgus qui prodigalitatem sequi-
tur, nonnunquam parcum, quandoq; etiam auarum diceret. Sermonem
adeó liberum habuit, vt inuisus esset palám, et sine modo mores et ignaui-
am sæculi nostri carpebat. Plerumq; etiam ad particulares obtrectationes
descendebat, præsertim cúm in graui et matura esset iam ætate. Is nunquam
aut timore aut aliqua alia ratione adduci potuit, vt aut publicé aut priua-
tim sileret quæ proferenda censebat, aut proferet quæ silenda iudicabat.
In qua re eõ liberioris erat animi, quõ magis cupiebat aliquando, vel ob ip-
sam causam quód iusta reiicere non posset, à rerum publicarum cura amoueri.
Studii eloquentiæ operam dare cæpit apud Sbigneum, et quidem sine Rhe-
tore, adeò diligentia et labore suo insigniter in ea profecit, vt facilé sibi
esset et eloqui, et scribere quæcunq; vellet et ornatá et eleganter. Scrip-
sit autem vitas beati Stanislai, et virginis Kunegundæ. Historiamq; perpetu-
am Polonorum. stylo mundissimo et magnifico, cuius vestigia postea nonnul-
li secuti, in scriptionibus suis, abstergere cæperunt, ac reiicere barbariem ser-
monis, quæ vsq; ad ea tempora in promiscuó apud omnes erat. Tanta veró
fuit illi sciendi cura vt et posteris etiam ad sciendum iter aperiret, quód vn-
decunq; posset, semper libros conquirebat, atq; emebat. Multos autem rediens
ex Italia attulit, præsertim quos nunquam prius in Regno visos sciebat. Im-
portarat itaq; Curtium, Iustinum, Salustium, et Liuii quicquid in vsu est, Ci-
ceronis etiam pleraq; volumina, multosq; alios cúm veteres tum nouos, aut The-
ologiæ aut Historiarum Authores. Sed cúm ætas eam mentem ipsius, à re-
bus humanis omninó alienasset, obmissis reliquis tandem se totum Theologiæ
mancipauerat, in qua etiam iuuenis insigniter profecerat. Studii ac vniuer-
sitatis Cracouieñ adeó amantissimus curator, vt omnium illius officinarum
loca, aut illustraret per se, aut illustranda efficeret. Nam et ex ceruicibus
maioris Collegii et Artistarum Iudæorum Sÿnagogam, quæ vicina Collegio
erat, demoliuit, et diuersoria, cum studentibus permixta habentia colluuiem,
ex qua frequentes seditiones consurgebant, depulit, ipsosq; et eorum Sedes
vsq; ad extremam Sancti Marci plateam habituros, dismouit, et assidua

litigia studentium et IVdæorum quietauit, spacia quæ Synagoga et Hospi-
talia Iudæorum satis ampla occupauerat, proprio ære coëmens, Cisterciensi
ordini in perpetuam æleemosynam, pro Collegio omnium religiosorum dicti ordi-
nis donauit, vt in loco ipso, non iam Apostaticis Spiritibus, sed Deo vero sacrifi-
ceretur. Nobile Collegium pro pauperibus studentibus, in loco qui Hierusalem
appellatur, Sbigneum Cardinalem et Episcopum Cracouiensem, magnifico sum-
ptu, coctili muro fabricare induxit. Cui, morte Cardinalis secuta, et dote
centum marcarum in oppido Bochnensi, datis quatuor millibus florenorum
ex auro Cardinalis coëmit, et igne conflagratum, sumptibus eiusdem Car-
dinalis refecit. IOannem de Melsztin hæreditariam domum in platea fra-
trum, vnire et inscribere vniuersitati induxit. Collegium Pauperum Ar-
tistarum in platea Istulæ fædum et angustum, coempta et a iure et onere
Ciuili libertata vicina domo, et in fabricam muralem cum postica parte re-
dacta, amplum et magnificum reddidit. Collegium pauperum Canonistarum
coempta area ampla apud IOannem Golka de Miedzwiedz pro quadringen-
tis florenis, et per Regiam munificentiam ad eius instantiam libertata
proprio sumptu a fundamentis inicians, proprioque, vt ita dicam, Marte, muro
et tecto coctili fabricauit, et Canonicæ facultati maximum robur, maxi-
mumque adiumentum adiecit.

Dedicatoria Epistola.

REuerendissimo in Christo patri, DOmino Sbigneo de Olesnicza miseratione Diuina tituli Sanctæ Priscæ Sanctæ ROmanæ Ecclæ Presbytero Cardinali, et Episcopo Cracouiensi, IOannes Longini Canonicus Cracouien visione perfrui Remuneratoris æterni, et beata atq; immortali Stola potiri, Studiorum meorum labores. REuerendissime Pater ad benedictæ Trinitatis laudem, excellentiam, et gloriam, fidei Orthodoxæ amplitudinem, et in patria nostræ tuumq; ornamentum ac decus conuersurus, Annalium rerum Polonicalium, cæterarumq; gentium Poloniæ vicinarũ memoriam, res pace et bello gestas complexus, literis mandandam suscepi, sopitis hominum cineribus, diuturnaq; concretis caligine, largiturus notionem et memoriam, singulisq; lectoribus et auditoribus eorum repræsentaturus actionem. Non ingenii fretus potentia (tenue enim illud et aridum extat, et ad lucubrandum opus præsens, vt heroum illustria facta insignesq; victoriæ, extolli adornariq; possent, languidum et parum sufficiens, nec scribendi arte rudem, veterum superacturus narrationem.) sed quia multa præclara et superiorum et nostrorum temporum acta, scitu digna, in perpetuam obliuionem iri doleam. Egregia enim extant nonnullorum Polonorum virorum illustrium gesta, et memoratu digna, siue pacem siue bellum spectes, vtrobiq; exemplorum casibus onerosa. In quibus et gladii fraterno aut cognato sanguine cæca regnandi cupiditate rubentes, itemq; factiones, seditiones, varia exilia, variæ publicarum rerum euersiones, Optimatum atq; Ciuium exterminia, reperiuntur, aliās clarius illustrari deposcentia, simulq; tuis iussionibus et assiduis exhortationibus, etiam post tua fata pariturus. Tu siquidem mira charitate qua ad extollendum res Patriæ flagrabas, vnum id potissimum effecturum me precibus iuxta ac imperiis sanxisti, simulq; materiam scribendi, condendiq; res, quæ in ætate tua contigerunt, fideli narratione et domestico præconio, præbuisti. Et quoniam non vna eadem fuit, est, et erit, Historiarum conscriptoribus laboris et scribendi causa; cúm alii vt gloriam honoremq; apud præsentes et posteros aucupent, quale aliquid Tito Liuio euenisse scimus. Vir enim lacteo eloquentiæ fonte manans, ex vltimis Galliarum Hispaniarumq; finibus, plures nobiles discipulos, vt nonnullorum fert assertio, Gaditanum quendam ad se videndum et audiendum mirandumquè, quos Vrbs non potuit, contraxerat. Mortuus verò omnium ore sententiaq; Latinorum laudatur, cineres quoq; sui atq; ossa, quamuis gentilis, à Patauinis de origine et

stirpe sua gloriantibus, propé ædem Sanctæ IVstinæ reperti, in porta Palatii maioris, quo aliquid venerationis oßibus accederet, condita sunt. Alii ut gratiam referant eorum, quorum virtutes bellicas laudant, Alii quód rebus arduis et magnis pace et bello gestis adfuêre, genus aßumpsere laboris. Quod de Homero, Darete, Q. Curtio, Plutarcho, aut credi aut præsumi potest. Me porró nulla harum causarum, sed magnitudo rerum, sub obscura caligine vetustatis iacentium, honestatis officium, non spes utilitatis, charitas quoq; Patriæ, quæ omnium omnes charitates supergredi solet, qui utilam omni ornamento, quod ex me texere poßit, redundantem atq; accumulantem, vel redderem vel efficerem, charitas proximi ex opere præsenti ædificanda, ad opus prolixum et ingentis laboris suscipiendum pellexit. Antiquitatis enim et Historiæ, rerumq; domi forisué gestarum notitia, virtutis parens et vitæ magistra á Sapientibus habita, non tenuiores humano generi quám Philosophia noscitur conferre profectus. Nam etsi Philosophia noscitur conferre profectus, et pro consequendis virtutibus hominem dirigat et informet: ad clara tamen facinora, aut aggredienda, aut implenda, plus hæc virium quám illa obtinet: cúm Philosophia tantum accendat et moueat, illa veró opus perfectum etiam efficiat, et in qua etiam singula, quæ ad fortitudinem, ad modestiam, ad prudentiam, ad pietatem ad religionem pertinent, velut in quodam speculo, et humanæ imbecillitatis exemplari et irritamento, contemplari poßunt. PRæterea summum decus, summamq; voluptatem claris iuxta ac obscuris hominibus, non præceptis, non institutis, non disputationibus, sed rebus gestis, et insignium heroúm moribus, ad capeßandam virtutem, et consequendam celeberrimam laudem, et ad compræhendendos augustos honores, affert, clarißimorum quippé hominum gestis, et maximarum rerum recordatione, constat. QVæ sola res, humana et præsertim nobilia pectora, ad immortalitatis gloriam vehementer accendit. Dulce enim est, inter maiorum versari commercia, et veterum dicta factaq; recensere memoria, atq; operum præstantibus actionibus inhærere. Deniq; cúm mortales omnes sciendi et intelligendi teneantur desiderio, quibus neminem alr. nisi aut æuo diuturno, aut aßidua rerum contemplatione, aut experientia, licuit potiri. Si qui ad Historiæ cognitionem, et ad perdiscendum illustrium virorum, maximarumq; regionum et Ciuitatum res gestas, artes, consilia, bella, fortunam, mentem appulerint, verticem sublimioris ~~con~~scientiæ et intelligentiæ, sub breui ætatis et laboris compendio, appræhendent. Ad res enim pulcherrimas noscendas, per Historiæ seriem alieno labore partam, perducimur, et transactorum sæculorum longum ordinem, et pleraq; mortalium tam priuata quám publica opera, sub breui temporis compendio, intuemur. Eoq; uno pacto vir, iuuenis, et viridis, senibusq; unius

ætatis cognitionem tenentibus poterit præstare, aut saltem æquari, velut in quem præclara rerum et optimarum artium eruditio, et uberrima gestorum et antiquitatum notitia, non ex unius capite, sed ex multorum abundantißimo fonte, manarit. Quod cúm ita sit, quis tam expers humanitatis erit, qui se dare his studiis nolit? quæ adolescentiam ad maximam consequendam gloriam excitant, senectutem oblectant, secundas res ornant, aduersas salubri consilio temperant, et in uniuersum sola plurimum patriæ prosunt. Quum in illis, res hominum gestæ, fortunæ euentus insperati, naturæ opera insolita, et super his omnibus rationes temporum, continentur. Memoria etenim hominum, et quod transmittitur per manus sensim elabitur, et vix unius hominis æuum exuperat. Quod autem libris benè mandatum est, perpetuò manet, nec labefactari ita facile potest, nec modo ea quæ vel facta sunt, vel dicta efficit, sed et sermones quoque notat, et cogitatus hominum effingit. Sed nec parua iactura censeri debet, quód res plurimas nostras atque facta Poloniæ cognitione dignißima, pro magna parte latere nos contingit, quorum notitia propter Scriptorum inopiam, periit. Ea veró quæ habemus, aut angusté videmus perscripta, aut vetustate obliterata, pleraque apud alios quàm apud nos diffusius annotata. Non mediocriter ad Remp. expedité gerendam refert scire, ut clara tetraué Prædecessorum facta videamus. Nam ut bonorum gesta dum leguntur, recté gradientibus, pieque viuentibus prosunt ad ædificationem, ita damnabilia prauorum facinora, eorumque pœnæ errantibus ad correctionem conducunt. Totis ideó viribus ad ea studia nobis incumbendum est, ex quibus et ad ingenii exercitationem, et ad Reip. legitimam ordinationem, non mediocris accessura est utilitas. Decet namque virtuosos suos virtuosos viros, prudentium gesta, imó et insensatorum sæpius ad memoriam reuocare, ut bonis exemplis discant bonis operibus insistere, et malis valeant perditionem euitare. Nisi enim preciosum á vili separaueris, stulta concupiscentia se temperare non valens, præcipiti cursu demergeris in voraginem et densitatem tenebrarum. Varia itaque in Annalibus et virtutum exempla reperiens, et facta reproba æquá considerans, illa capere, hæc præterire monebere. Terrebat autem me, cui quidem nec ars, nec natura dicendi peritiam contulit, onus grande et prolixum, quód indebiles artus tot supremæ scientiæ ornatissimis viris tranquillé silentibus, imponebatur, terrebat immensæ difficillimæque et arduæ rei moles, claua Herculis onerosior, in qua labori summo, non ullum premium, non gratia, sed corruptißimum iudicium, et sinistra interpretatio eßent responsura. Sæpeque ipse mecum inter secreta ocia tacitus reputabam, quàm vastum et procelosum æquor, exigua titubanti et fragili ingenii cymba, consultó ne an temeré eße sulcaturus, quantæque obtrectationi et inuidiæ caput apud modernam et

posteram ætatem obiecturus. Non enim eos, qui gesta in opere futuro perscri-
benda, aut me nequicquam conciné dictaße, aut non integré dictis facta ex-
æquaße, neq; onus suscepti muneris impleuiße, actus quoq; aliquorum plus iu-
sto extuliße, et pro fictis vera posuiße, quadam aut leuitate, aut maleuo-
lentia, inuidiaué calumniaturi sunt, (vtinam falso ludar augurio.) reor de-
futuros. Difficillimarum enim rerum vna extat, et non elucubrati tm̄ inge-
nii, sed affluentißimi pariter et acutißimi, offensionem calumniamq; in con-
texenda Historia effugere, et omnibus gratum eße ac apud summos et peri-
tos viros, expectationem quam in primordio concitaueris reliqua narratione
impleuiße, iuxta ac per asperiora dumeta sine offensione inceßus. Noui
enim delicata nr̃æ ætatis hominum ingenia, quæ nihil probant, nisi quod
Tullianam, á qua longé mihi abeße videor, repræsentet vetustatem. Noui
et inuidos, qui suo diffisi ingenio, cæteros obloquendo detrahendoq;, suo insti-
tuto ac moribus vtendo, impudenter laceßere contendunt. Nam etsi sumḿo
ingenio præditus, pariq; scientia fretus forem, et offúm scribendi facilé me
poße implere crederem, tam arduum tamen opus aggredi, sine magno et diffi-
cultatis et pauoris respectu, non poßem, propter liuorosam non nullorum obtre-
ctationem, et inuidiosam calumniam. QVoniam etsi singulæ nationes, sin-
gularibus vt ingeniis sic et viciis abundent, Polonorum tamen genus, ad inui-
diam, obtrectationem, plus quám cætera, (siue id succeßio á priscis tradu-
cta, siue situs et inclementia cæli, siue occulta sÿderum vis, siue quód ge-
nus et fortunam suam cum aliorum virtute exæquare æstuet, causet.) cense-
tur esse magis procliue, et ingenia Polonorum plus quám alia ad inuidiæ faci-
nus proniora existimantur. Quó fit vt nonnulli Polonorum et omnium Scla-
uorum parentem Cham affirmant, quód is Noë patris femora irridens, etiam
in suam posteritatem id facinus inuexerat. Hanc quoq; vnam et præcipu-
am causam arbitror, quód Polonia raros et paucißimos rerum suarum habu-
it scriptores, vnoquoq; sub iniqua rerum extenuatione exhorrente scriben-
di officium, et subducente se ab obtrectatione et liuore. Alteram, quód
paucis germinibus suis præclara, et solitum atq; vulgarem modum exceden-
tia et hæc ipsa parum iusti precii habitura prouenerunt ingenia. TERtiam,
quód pauci trahuntur cupiditate sapientiæ, doctrinæ aut virtutis, sed potius
honoris aut voluptatis lucri. Proinde ~~tps~~ vacat literis tantum, quæ opes aut
Dignitates, aut quæstum aliquem pollicerentur. Eloquentiæ et scribendi ar-
tem perpauci colunt, et hi tantummodo soli, qui egregia quadam animi in-
dole impulsi, virtutem terrenis metiuntur præstantiorem. Vt nihil mirandũ
sit, cæterarum nationum gesta, factaq; Scriptorum ingeniis, quám maximé
celebrata illustrataq; esse, Polonorum ex contrario defectu res amplas
et magnificas ad obliuionem obscuritatemq; recidiße, gestaq; Regum et

Principum, et virorum, atq; Ducum facta fortia, Regionum et Ciuitatum for-
tunas, literarum lumine non patefacta, caliginem sempiternam contraxiße, et
in æternas quasdam silentii tenebras, Scriptorum penuria præcipitatas esse.
QVorum si gratiam meruißent, præconiis eorum celebrati, apud posteros im-
mortali fama clarescerent. Hæc itaq; inter alias me ratio pellexit commo-
uitq;, vt cæteris humanis studiis neglectis, omnes curas, studia labores, vi-
giliasq; meas, ad illustranda heroum nostrorum egregia facta, deinceps metu -
atq; timore omnium abiecto, conferrem, et veteribus et alienisq; insistere non
contentus, proferrem in vlteriora pedem, corpus nouæ Historiæ, arido licet
et ieiuno stylo conficiendo. Quatenus Reges et Principes, cæteriq; qui Remp.
administraturi sunt, virorum fortissimorum imagines, quas Scriptores Anna-
lium reliquerunt expreßas, imitati, animum, mentem et operationes suas, ex-
cellentium hominum virtutibus et actionibus conforment, Singula autem
rebus Polonicis vndecunq; coherentia et immixta, collecta vndiq; et conne
xa, quæ rebus Annalibus Polonorum videbantur quomodolibet conducere, ope-
repretium visum est perscribere, et præsenti nro connectere operi. Syreneos
cantus obturata aure transiturus, vt qui rerum gestarum, neq; odio, neq; in-
uidia, neq; aßentatione, aut fauore, aut gratia, vellem corrumpere purita-
tem, in iis præsertim, quas mihi coram intueri contigit. Aetatis siquidem
superioris, tempora, aliorum adminiculis, quæ veró in nostram incidere ætatẽ,
Marte, vt aiunt, nostro, quasdam veró res quibus vetustas fidem abroga-
uerat, aut illas literarum vnica fidißima custodia non perennauerat, ex
fama quæ sola durabat, scrupulosius synceriusq; quó poteram, descripsi.
Et quæ per varias Ecclesias, Apotecasq; et alia loca sparsa erant, curaui
colligere, et collecta in prns opus vtcunq; deducere. Plura veró quæ parũ
concinè, parumq; veré inserta fuerant, exagitatura factis aut dictis pudo-
rem, omisi. Res et facta veterum, vt suis non fraudentur præconiis, de
caligine in lucem extracturus, non pro magnitudine operis et virtutis præ-
stantia, quæ eruditißimum Scriptorem aut magnum quendam poëtam effla-
gitant, non pro ingenii fiducia, nec scribendi dicendiué peritia, vel aucupan-
da gloria, sed pro imbecillitate mea, et animi in patriam gratitudine, et
ne temporis mei ætatem mutam aut inhonoram relinquerem, ingenué profes-
sus magnam vim ingenii, magnum dicendi nitorem ineße Scriptori Anna-
lium oportere: qui inter tot Historiarum et casuum aceruos, et laudandi
et vituperandi materiam modumq; teneat, et singula grauiter expediat, et
peritis atq; imperitis, prudentibus atq; insipientibus, disertis atq; indiser-
tis placeat, atq; gratum se vniuersis exæquo reddat. At certé inter
difficillima censetur difficillimum, aliorum sensus et desideria et volun-
tates verbis sufficienter perscribere. Ex omnibus autem literis, quæ

ad humanitatis comparata sunt studia, nullæ mihi splendidius relucere
atq; excellere visæ sunt, quàm quæ rerum gestarum ordinem nobis comen-
dant. Ex eis enim ad rectè viuendum imbuimur, et singulares fructus,
ac egregiam quandam iucunditatem comparamus, studio imitationis accen-
dimur, à prauis ad recta reuocamur. Porrò cum cæterarum quoq; gentiu
et Regionum gesta, commendatione laudeq; constat esse referta, ad quorum
expressionem venustandam, ingenua Scriptorum certarunt ingenia: Polo-
norum pauca admodum, per tot ætatum spacia, et ea quidem abscisè, com-
memorata sunt. Paucissimiq; Principes et Reges, cæteriq; Polonorum He-
roes suorum factorum meruere Scriptores, nonnullorum vero fama cum
ipsis sepulta et extincta est. Itaq; Polonorum res per contrarium Athe-
niensium euasere similes angustæ, tenues, paruæ, atq; obsoletæ, cùm fo-
rent multò maiores quàm scriptis feruntur, scriptorum incuria et segni-
tie ex claritate magnifica, ad obscuritatem et angustiam pertractæ, nec
vt decuit pro iusto atq; integro celebratæ, adeò vt nec à Vincentio
Cracouien Epo, suæ ætatis Scriptore egregio, potuerint præclaro ingenio
extolli ita, quàm plurima Regum, Principum, Pontificum, ac cæterorum
Heroum Poloniæ celeberrima opera sempiterna obliuione obruta sunt, scri-
bentium penuria, et eorum ipsorum languido et arido parumq; culto ingenio,
à nrã notitione abducta, nec aliquid celebre illorum manare potuit ad po-
steros. Et cùm ope literarum fulta non fuerint lux ac vapor ad modicu parens
ceciderunt. Nulla enim tam ingens, tam clara, tamq; admirabilis res
gesta est, quam non vetustas et obliuio obscuret, nisi lrarum splendor et
scribentium lumen accenderit, iacentq; sepultæ atq; perpetua obliuione
obrutæ, Regum et Imperatorum res gestæ, quippè quæ raro ætatem hominu
excedunt, quas scriptorum industria immortalitati dedicauit, quoniam
opera humana caduca sunt, Scriptorum verò monimenta sua durabilitate
immortalitatis ordinem æmulantur. Accedit ad hæc anxietas amplior,
quòd cùm cæterarum rerum et librorum Scriptores, viuis et florentibus
personis opera sua, quo altior illis inesset auctoritas, dedicauerint, decre-
to et approbatione eorum, robur, defensam et stabilimentum acceptura, ego
præsens opus meum Pr.ti tuæ iam ex mortalium conuersatione subtracto et
absenti, et iam corpore concreto, et mortali exuto, dedico, tuo suffragio et
mortali orbandus tutela. Idq; eò libentius mea tenuitas aggredietur, qđ
me ad id in mortali corpore positus, tua exhortatione, cuius auctoritas apud
me etiam post fata magna est, impellebas, ac sæculum nostrum, velut quodam
sydus clarissimum, splendore morum, virtutum atq; actionum tuarum, illu-
strabas. Nec vlli alteri quàm tibi vigilias ac labores vires quoq; quale-
cunq; illud est mei ingenii dicandas censui, pro summa clementia, iustitia

prudentia, probitate humanitate, et in patriam charitate, quam omnium
iudicio magno studio, magnisqꝫ sermonibus, in vita et post cineres, videmus
te consecutum. Mactæ insuper virtutis, non á me solúm, sed ab vniuersis
nostri Polonici generis hominibus, perpetuo celebrandus æuo, cuius et ego æ-
ternorum laborum præconium lris ad perennitatem mandabo. Vnde omnis
spes atqꝫ defensa in solo cælesti præsidio, et in superis qui nræ regioni et
vrbibus præsidunt, ponenda mihi est; quo pietate agni cælestis, et beatissimi
Patroni STanislai et Prothomartyris Poloniæ Episcopi Cracouien. tuaqué
intercessione, quem Diuinitate propicia, et operum merito exutum, corpore
concreto et mortali, in cælicolarum numerum translatum, et cum creatore
suo cumqꝫ angelis eius, ac beatis glorificatorum hominum Spiritibus lætum et
tranquillum æuum agere reor, obtenta, nullas inuidorum et obtrectatorum ca-
lumnias pertimescam: sperans vos erratibus meis, quæ me humanitus non po-
tuisse hoc opere euitare profiteor, veniam apud clementissimum Deum, simul-
qué recte scribendi iustam et fidelem suppellectilem atqꝫ mentem, in Diui-
num honorem, patriumqꝫ decus et amplitudinem, proximorum vero instructio-
nem, et profectum redundantem facilé impetraturos, simulqꝫ pudori meo pbé
consulturos, qui opus proprium ac sæueritatem censorum reformidans, vos in
tutissimos Patronos censoresqꝫ accepi. Enitar siquidem pro viribus, vti-
nam tantum insit mihi roboris et neruorum, ne res gestas in maius deprimam
aut extollam, et actus hominum plus iusto celebrem vel sugillem, aut si quid
offensum iri veritatem gestarum rerum suspicabor, id quám diligentissimé
declinem: non longius amore quám veritate, nec quantum scribendo valeam,
sed quantum res exiget, progressurus. Ad quæ solicitum me tua admonitio red-
debat instructiorem, vt nemo dubitet me in facinorum relatione malignitate
aut odio, in virtutem quoqꝫ commendatione affectione vsum esse, et passione
animi tractum his gloriam, cæteris ignominiam tribuisse. Succensere auté
mihi nemo poterit iusté, si veritatem Historiæ sequens, aliquorum mores, actio-
nes et facinora detexero, cuius natura et conditio est, secundas iuxta ac
aduersas res virtuosas perinde ac viciosas actiones, synceré perscribere,
ac posteris transmittere incitamenti et cautelæ speculum et exemplar. Mor-
dacitatemqꝫ Scriptorum non ex austeritate mea, sed ex morbo iudicet pro-
cesisse. Malignum ratus iudicem, qui vna et altera virtute enarrata, de
viciis subticeat. Etenim futurum ipse vaticinor, quód Reges, Principes, et
cæteri viri Heroici, præsenti nostro opere, non secus quám speculo et exem-
plo, ad colendam virtutem, et præclara ædenda facta, excitari poterint et
incendi, vt enim reperiri solent homines virtutibus præclari et insignes, ita
nonnulli sunt viciosi et detestabiles. Quales Catilinam et Clodium Ro-
mæ extitisse legimus, pluribus viciis in patriæ perniciem deprauatos, qua-

lesq; et in nostra Wladislai Ducis Poloniæ filios, et Casimiri primi Poloniæ Regis, qui et instaurator et Monarcha appellatur, Sbigneum naturalem filium, et cæterarum regionum Reip. legimus fuisse, sed nec defuturos eße aliquis ambiget sensatus. Si quis autem et sacras et gentiles Historias velit percurrere, reperiet profectó in omni ætate paucis bonis et virtuti deditis, mixtos fuisse pessimos, et hos ipsos non solúm per opera, sed etiam per auitam et paternam progeniem, nomen, genus, familiam, et fortunam, quó amplior eis gloriæ et ignominiæ inureretur nota, designatos. Reperiet insuper pro conditione mortali viros optimos, rebus aduersis oppræsos, scelestos veró sæpenumero blandis fortunæ muneribus in sublime actos fuisse. Quæ rerum conditio acerbé nimis censeri posset, nisi animæ é corporibus excedentes (quod et pleriq; sensere gentiles) in perpetuas transmigrent sedes, supplicia pro maleficiis, premia pro virtutibus habituræ. Si quem veró disertum et pinguiorem Mineruam, ac eruditam linguam sortitum, incultus rusticanus, aut prolixior stylus huius operis, nulla suauitate aures mulcens, nec verborum declamatoria subtilitate frondescens, nec vernanti flore scintilans, offendit, cogit et operationes donorum non apud unu consistere, nec uni tributas et applicatas eße. Nec me temeritatis arguat, si ex fragili vase meo, lolium et steriles gignente auenas, longum et inconditum sermonem, prnti operi minimé competiturum, protulero, præsertim cúm Scriptoribus magis illustribus et eruditis, materiam scribendi, videar magis præbuisse, quám præripiße. In qua, maiori cum laude et dicendi copia poterint versari, exquisitiorem polliciorem q; illam suo ingenio sua industria redituri, vt poté qui celeritate ingenii ex paucis norunt multa colligere. Velle quidem ego esse breuiloquus, sed rei gestæ series, si paucis deprompta fuerit, insipida est, nec aliquam legenti, nisi illam scrupulosa descriptione detexeris, illustraueris, infixeris, præstat voluptatem. Succurrit quoq; nonnullos, rem silentio absoluere potius, quám transcurrere ieiuna et truncata descriptione. Sed nec quempiam puto adeò stolidum et rerum ignarum, q se aut cæteros, qui pro summis Scriptoribus habiti sunt, credat singula eo pondere ea dicendi facundia limaße, vt nullus illic interuenerit error aut labes, id enim reseruatum soli nouimus Diuinitati. Nihil enim vetat credi posse, quod tamen poßibile est, siue sic siue aliter accidere potuisse. Sed et labi in multis, humanæ fragilitatis est, in omnibus iuxta ac se res habeat, sentire, perfectionis Diuinæ. Nam si Dæmosthenes summus et eloquentißimus vir apud Græcos, interdum Ciceronis aures offendit, si Homerus nonnunquam scribitur dormitare, et in opere longo fas est obrepere somnium. Si Ciceronem in carmine eloquentia deseruit, quid putandum est mihi contingere posse, homini mediocri et parum erudito: quem pedestri

et quotidiano calle currentem, fas non est cum priscis, sed tantummodo
cum ætatis meæ scriptoribus conferri, neq; magnorum virorum ingeniis,
sed meis tantummodo viribus æstimari. Et quanquam opus præsens prima-
rium sibi Oratorem deposcat, et longé Scriptorem alium quám qui ego esse
potuerim, dicendi et scribendi peritum, diuitius quoq; ingenium et sermonis
suppellectilem, magis quám quæ mihi conueniat locupletem sortitum, cui et am-
plior vbertas sermonis, et feratior contigit libertas ingenii, ne ieiunus sermo
eximiis derogasse videatur præconiis. Ego tamen tarditatem meam, ea quæ
ex alto dabitur diligentia compensatum iri conabor. Et quo minus possũ
ingenio, eó magis mihi et ignorantiæ meæ parsum et delatum iri confido, verũ
quemadmodum priscorum respectu mutus mihi et elinguis videor, ita in mo-
dernorum non balbus, satq; erit priscorum ingenia, quæ exprimere siccum meũ
et aridum ingeniolum prohibet, colere saltem et mirari. Maior fateor ex-
tat huius operis amplitudo, quám vel ætate mea percenseri, vel ingenio hebeti
possit compræhendi: cúm virum exposcens, qui et in oratoria excellat, et mul-
tarum artium peritiam teneat, et cui acre celerrimum atq; argutum conti-
gisset Herculeo magis robori quám meo conueniens. Si igitur minus orna-
té atq; grauiter, quám vel rei assumptæ dignitas, vel legentium expectatio
exigit, opus præsens impleuero, id imputetur partim insciciæ meæ, partim re-
rum magnitudini, quas pertracto, et tribuatur errori iusta venia, qui imperfe-
ctus perfectum non poteram texere opus. Non enim tantummodo nostra, sed
et priscorum ætas á me describenda, plena est egregiis gestis, plena pulchro-
rum varietate factorum, plena est illustrium virorum casibus, et multifariorũ
exemplorum sarcinis, adeó grauida onerosaq; , vt rarus tanta dicendi facul-
tate redundet, tam nitido et perspicaci ingenio polleat, qui non aliquando
patriæ nostræ, tam seditiones quám factiones, varias quoq; illius transmuta-
tiones et exterminia descripturus, arescat et balbuciat. Si qua igr̃ in re
lector offensus fuerit, veniam precor dare velit, vel ignorantiæ vel verbo-
sitati. Sit quæso pronior ad indulgentiam quám ad repræhensionem. Et hoc
á me rogatus obseruet, vt quód minus bené minus accuraté aut legitimé scri-
ptum aduertet, benigniter emendet. Ego enim ingenué profiteor, et debilius
me scripsisse, et hebetius dictasse, quám rerum maiestas et pondus require-
bat. Ex eo autem præcipué veniam datum iri opinor infantiæ meæ, quód
aliis doctis et eruditis viris silentibus, prior ad scribendum consurrexi,
malens aliquid parum culté, parumq; ornaté quám nihil scripsisse. Quód
si cætera displicebunt, affectio certé mea et pietas in patriam non poterunt
culpari. Satis insuper erit mihi dum commendari nequibo, contemptum
apud proprios effugisse, et non dicendi peritis, sed á lr̃arum sapore ieiunis
satisfecisse. Quicquid enim ingenium meum præstare potuit, in præsens opus

ad patriæ ornamentum conieci. Neq; enim quia multa dare non potui, ma-
num ex toto á labore retrahere licitum putaui. Vnusquisq; enim tanti in patria
debitor est, quantum ingenii sui vires valent exoluere, externus putandus qui
illam aliquo munere non extulerit, non adiuuerit. Exigebas etiam R^me P.
iure tuo á me illustrandæ patriæ causa, ut res gestas superiores et præsentes
stylo meo literis mandarem, astruens non mediocrem me Reip. nræ allaturũ
profectum, si præsentibus vetera coniungerem, ex vtrisq; corpus perpetuæ
Historiæ compacturus. Ego itaq;, etsi cæteris Historiographis ingenio et stu-
dio doctrinæ postbabendus sum, nec ulla ratione illis conferendus, iussione
tamen tua et auctoritate fretus, opus arduum et ingens obedienter aggres-
sus sum, singulis Poloniæ Proceribus, Satrapis, Optimatibus, et alumnis, summo
solatio illud fore arbitratus. In quo si quid inconcinius scriptum offende-
rint, imperiti ingenii arrogantiæ non imputent, sed primum charitati profun-
dæ in Patriam, deinde tuæ parum consultæ, cui recalcitrare nefas putaue-
ram, iussioni: amori tuo in me eo officio responsurus. Vera autem potius,
quám speciosa, vetustissima nouis accumulans, verá de veris, aut proxima
veris, quæ ad cautelam, memoriam, et gestorum notitiam expedire videban-
tur, scripturus, cúm conscriptorem omnia deceat veritati postponere, non-
nulla Historiis et Annalibus Polonorum, parum conciné, parumq; pudicé,
et quæ fastidium exagitant, inserta, fabularum ineptiam redolentia pero-
sus, Poëticis magis figmentis decora, quám syncerae Historiarum traditioni
consentanea, præcidi repudiauiq;: ne vas purum et fidele, iuxta quoq; ve-
tus Prouerbium, operam simul et oleum perditurus, infectum incrustatũq;
ex modico fermento iri contingat, quoniam neq; vetustiore tempore, neq;
autorum auctoritate, ab euidenti figmento, apud rerum et Historiarum pe-
ritos, poterant licité defendi. Cætera veró etsi vera, aut verisimilia
putentur, non tamen ea sic affirmare ausim, ut veri periculum mihi, et
in meum caput assumam, et æditionis huius assertio, ex fide liberetur
mea, cum quod res vetustate abolitæ, coniecturis et opinionibus illustra-
ri nequirent, túm quód nimia vetustate res scribendæ obscuratæ sunt, et
longioris æui spatio, refelli ne an acceptari debeant, dinosci ad liquidũ
non potest, tum quód raræ sub iisdem temporibus apud Polonos ac pené
nullæ fueré literæ, vna omnium operum atq; euentuum humanorum fidissi-
ma industria. Et si quæ in priuatis aut publicis fuere monimentis, ea
crebris, Polonis ea tempestate feré omnes ædes suas atq; arces ex ligno
fabricantibus, periere incendiis. Quæ veró fuerunt diligentiori in no-
stram ætatem traducta custodia, pauca fuere, et hæc ipsa nodosa et
truncata, ex quibus per nos prorogari ad liquidum vetustatis memoria
non poterit. Perdifficilé siquidem et laboriosum nimis videtur,

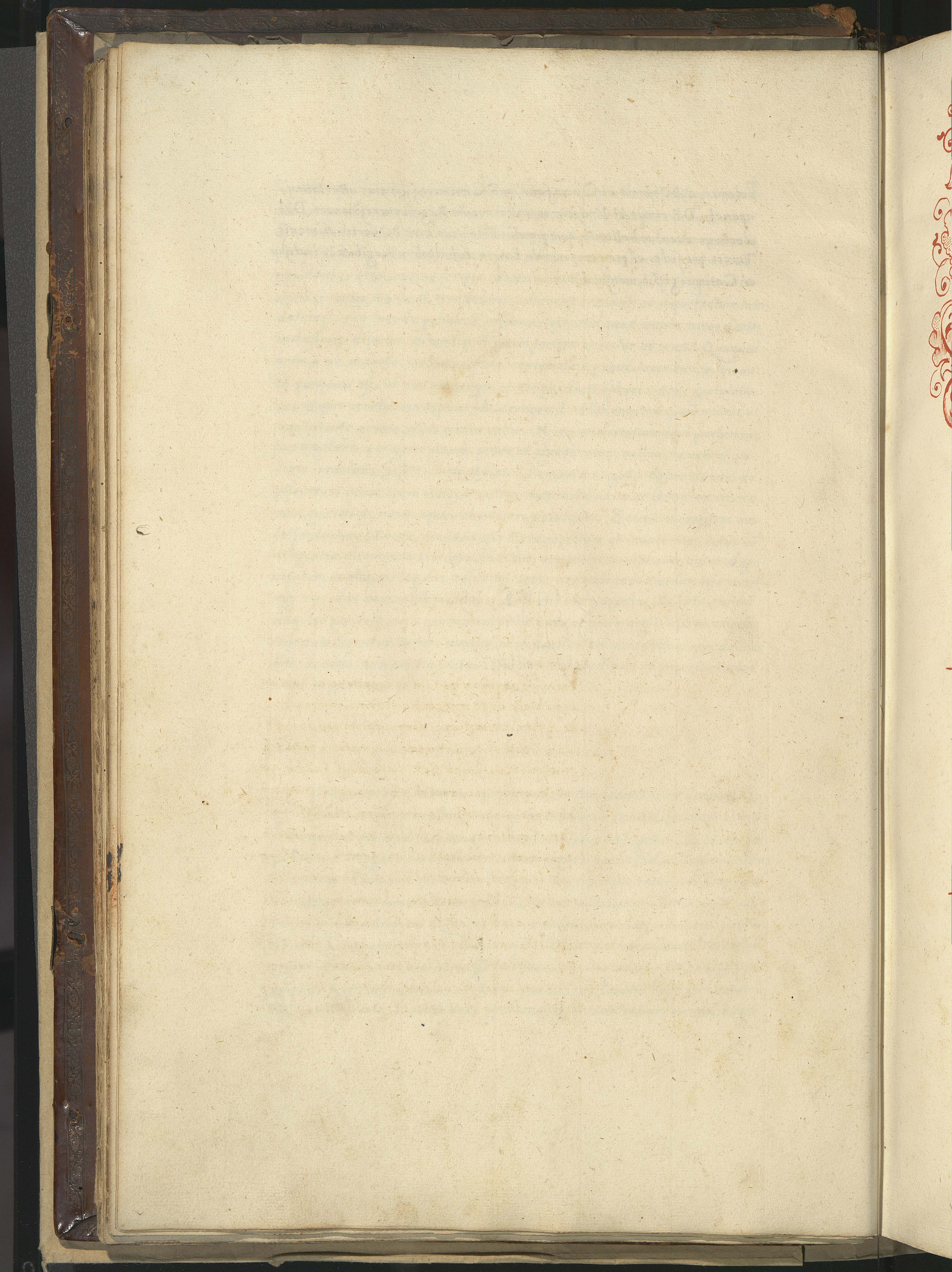
Historiæ veritatem complecti ad solidum: cúm res gestas possibile nō-
sit vniuersas scribentem vidisse. quas aliorum narratio, gratia aut odio
acta, peruertit sæpenumero atq; corrumpit, veritas narrantium non de-
terminat sed inuoluit. Omnium tamen difficultatum, nulla difficilior in
rebus gestis perscribendis, quám offensionem, calumniam, et lapsum effu-
gere, et omnibus satisfacere et placere posse, rerum præsertim et eorum qui
ea gesserunt consiliorum, ignarum, de quibus plus quám difficilé est, præ-
ter euentus iudicare, cúm etiam ii qui spectando adsunt, aliter atq; ali-
ter sæpenumero, vt feré vsu euenit, referunt. Sed et verba rebus, res
temporibus contemperare. et de singulis quæ in distinctis et plurimum á
se porrectis regionibus et ætatibus acciderunt. iustum et modestum primũ,
et tandem cultum atq; elaboratum calamo exarare, et in opus deducere,
atq; depromere sermonem, ardui atq; difficillimi, vixq; ferendi laboris: ope-
ra est hominis solidas vires et perspicax ingenium, tenacissimamq; memo-
riam habentis, cuius ego nedum conditionem qualificationemquè, sed nec
simulacrum vmbramq; profiteor me sortitum. Si quis veró ob id me carpen-
dum putat, quód non solúm Polonorum res gestas perscripserim, sed etiam HVn-
garorum. BOhemorum, RVthenorum, Pruthenorum, Saxonum, Lithuanorum.
ROmanorum insuper POntificum, atq; Imperatorum et Regum, á multis igno-
ratas attingerem, sciat me consultó, et cognoscendæ veritatis facibus impul-
sum necessitate id egisse, quoniam et Regiones ipsæ, plurima aut fœdera,
aut bella cum Polonis: cúm propter conformitatem linguæ, túm propter vicini-
tatem Regionum propinquitatemq; habuere adeó, vt plerisq; etiam temporibus
vnius Principis regerentur imperio. Cúm enim Polonicis rebus plura coherent
externa, non indecorum est visum ea inscribendo non arrogantia (neq; enim
vires meas ignoro) sed ne ignorentur etiam á nostris, attigisse. Vnde ob eam
rem cano iam capite, ad perdiscendas Ruthenas literas meipsum appuleram,
quatenus Historiæ nostræ series crassior redderetur. ROmanos quoq; Pon-
tifices aut Reges, eorumq; excessus et tempora, ob multos respectus inserui-
mus, quód et venustet perficiatq; opus, et ratio annorum SVmmorum Pontifi-
cum cardinem præstituat veritati, iucundius cumulatiusq; munus legentibus,
et iis potissimum viris, qui altis scrupulosisq; in rebus versari soliti sunt,
largiturus. Discordia autem Scriptorum plerumq; leuitate et negligentia
offensus, secutus sum in relónibus et rebus ambiguis, quo me vel similitudo
rerum, vel scribentium auctoritas et opinio traxit vulgatior. Vt autem legen-
tibus Annalia hæc rerum gestarum firmior credulitas, minorq; suspitio occur-
rat. plures Epistolas et contractus præsenti operi inserui, quo et ex ipsa ve-
ritate opus firmitatem contrahat, et studiosos curiososq; rerum in lectura amæ-
na diuerticula prouocent, afficiantq; amplius et inuitent; ratus id plus vo-

luptatis quám molestiæ lectoribus allaturum. Opus deniq; præsens viris do-
ctis et eruditis, ac Scriptoribus illustribus, et signanter parenti meæ almæ
Cracouiensi vniuersitati, limandum, corrigendum, et emendandum permitto,
pro singulari gratia habiturus, si quis errata mea prætermissa, aut minus
prudenter et inconciné scripta, doctrinæ suæ ventilabro, in frugem vberi-
orem sementis, verterit, transtulerit, adiuuerit, erexerit, et imperfectum intor-
natumq; sua incude poliuerit, ornaueritq;. Ad quod omnes viros doctos,
industrios, disertos, dicendiq; et rerum peritos exhortor et inuito. Quicquid
enim á me indocté, inconciné, ficté, contumeliosé, praué, incondité, et incau-
te scriptum est, id non pro scripto, et non pro dicto haberi velim, gratulatu-
rus si quis errata mea improbando, correxerit. Non enim me ipsum amaui, vt
meo latente errore, alios errare velim. Neminem mortalium adeó peritum ra-
tus existere, per quem plenus, purus, et elucubratus, nullum neuum et vi-
cium redolens, posset condi stylus. Veniam á singulis datum iri mihi de-
poscens, si in hoc opere maiora viribus meis tentauerim, et sermonem inconci-
num quandoq;, nonnunquam abortiuum protulerim. Sciens et profitens iux-
ta sententiam SEnecæ, neminem esse circumspectum et industrium, cuius nō
diligentia aliquando sibi ipsa excidat, neminem tam maturum, cuius nō gra-
uitatem in aliquem lapsum casus impingat: neminem tam timidum offensaru,
qui non illas dum vitat incidat. Atq; sub hoc respectu, illo anté omnia
depulso periculo, ne á quoquam sterilis mens, et parum argutus sermo culpetur,
implorato Spiritus Sancti auxilio, confidentius ad iniciandum opus destina-
tum accedo, sperans clementiam Diuinam hebetudinem et imperfectionem
meam suppleturum.

Diuisio operis istius in libros Duodecim & quid vnoquoq; libro contineatuR.

VIsum autem est mihi bonum, opus hoc omne in duodecem Libros diuidere. Con-
tinebit autem primus Sclauorum genus et Polonorū ex his descendentiū origi-
nem, et quæ apud illos sub gentilibus Principibus contigerunt. SEcundus quo
tpē Poloni á Dīisgentiū ad fidei Orthodoxæ leges conuersi sunt, et Regium consecu-
ti Diadema. TERcius quo ordine Polonicum Regnum instauratum sub Casimiro
Monacho, et collapsum sub Boleslao sit. QVartus successionem DVcalem Wladi-
slai, et filii eius trophea. QVintus variam propter pluralitatem Principū scisura.
SExtus Ciuilium bellorum cladem refert. SEptimus nobis sæuam Tartaricā
vastationem, et viri beatissimi STanislai Canonisationem. OCtauus Dia-
dematis Regii resumptionem, á Przemislao maioris Poloniæ Duce innouatam.
NOnus Wladislai Loktek bella et triumphos, et mutilationem enormē Regni

Polonici, á BOhemis et Cruciferis, sub Casimiro filio eius attentatam, aperiet. DEcimus et Vndecimus, externorum Regum successionem. DVodecimus euentus bellorum, quae populus Polonicus cum BOhemis, Almanis, Turcis, pro fide, et pro recuperanda Patria, sub duobus Regibus Wladislao et Casimiro gessit, monstrabit

TOMVS I.

IOANNIS LONGINI CANONICI CRACOUIEN. HISTORIÆ POLONICÆ IN TRES TOMOS DIGESTÆ LIBER I.

Quomodo post diluuium generale circa ædificationem turris Babylon vnam linguã Hæbræam à creatione mundi vsq; in illa tempora durantem Deus Opt. max. in septuaginta et duas linguas diuiserit. Et qua ratione posteritas Nöé ob varietatem linguarum indeq; dissidiorum subsecutam rituum altercationem partes mundi nempe Asiam, Aphricam & Europam (quarum etiam fines describuntur) impleuerit.

HVmanum genus in ipsa sui creatione et fabrica in puritate et in innocentia in primo nostro parente Adam conditum (quem alterum post se Præsidem Deus, si tantummodo Plasmatoris potius, q; suasoris voci obedißet, disponebat facere, quẽ ad propriam formauerat effigiaueratq; imaginem, ab Angelis paulòminus imminutum, nobilißimum inter creaturas, et creaturis ipsis dominaturum pro libito: infundens illi animam rationalẽ praua á bonis discreturam) dum primùm contra Præceptum DOminicum, pomo ligni vetiti prægustato, á Paradisi gaudiis, in terram spinis et tribulis obsitam, eiectum est, in sudore vultus et amaritudine doloris pane vesciturum. Deinde cùm se temporis successu fædis libidinibus coinquinasset, deprauassetq; iniusta licentia, iustam punitionem exigens, vagum et pfugum in terra miseriæ oberrans, aquis diluuii, (octo tm̃modo animabus ad substituendam originẽ fidei et operũ meritò reseruatis)

Diuinitas delictis prouocata humanis, deleuisset. Tandem propiciante
Deo sedato Cataclysmo, vehementer germinans, in similem præuaricatio-
nem, quam sibi Adam et posteritati suæ in Paradiso contexuerat, antiqui
hostis suggerente versutia, casurum, pari cœperat in Deum transgressione gras-
sari, et communi deliberatione, communiqꝫ sumptu et labore, ducentesimo
primo anno post diluuium, Nemrod Gigante, filio Thanan, auctore et suaso-
re inter Nubiam et Aegiptum, negatam immortalitatem, vel potius parentum
primorum transgressione perditam, arte se recuperaturum, et breuissimum
vitæ spacium quod Deus indulserat, protelaturum se existimans, turrim Ba-
bylon in sublime ædificandam coctili latere vice cæmenti et arenæ in-
terstrato, atqꝫ interlito bitumine, quod ora illa passim é terra gignit, volens
æquiparari altissimo, constituit. Cuius grossitudo fundamenti trecento-
rum passuum erat, vt opus erigendum quod sensim artabatur solidius con-
sisteret: quatenus altitudine et robore eius, omni pauore remoto, aduersus
quoslibet casus tutum et securum decætero consistere valeret, et tam vn-
darum alluuionem, quàm reliqua Dei contra se ferenda, probiberet et ar-
ceret ædicta, proprio arbitrio absqꝫ subiectione et qualibet lege victurum.
Misericordem autem se Deus filiis Adæ, prout et pollicitus fuerat, demon-
strans, præsumptæ quidem temeritatis et superbiæ scelus ædificantium tur-
rim, irruptione diluuiali, ne vniuersa obduceret absumeretqꝫ, iuxta fœdus
quod pepigerat, punire distulit: ne tamen amplius serperent conatus improbi,
vnam Hebræam quam vniuersi sonare et intelligere consueuerant linguam,
et quæ sola tunc in vsu erat, ab Adam vsqꝫ in illa tempora deriuatam, in
duas et septuaginta (superbam mentem sermonemqꝫ construentium confu-
surus, opusqꝫ turris, quod aliquantulum creuerat exterminaturus) diuisit.
Nöé siquidem generatio, in Chaldea et Damasci Syria, ac maiori Armænia
siue Assyria, in qua Niniue sita est, sedes suas atqꝫ habitacula posuerat.
Cæteræ regiones Asiæ, Aphricæ, atqꝫ Europæ, nulla hominum frequenta-
tione aut populatione cultæ, feris tantummodo peruiæ vastam solitudinem
retinebant, donec primordia nostræ originis superbia confundente, vnita-
tem simplicium linguarum diuisio separauit, ex qua et in moribus, conui-
ctibus, animis, gestibus, legibus, iudiciis, cæremoniis, ritibus, varietas se-
cuta est, propter quam odiis magis quàm linguis dissidentes, ad quærendas
nouas sedes, populandasqꝫ nouas terras discessere. Et filiis quidem Sem
in viginti duas linguas diuisis, filiis veró Cham in tres et triginta Aphri-
cam occupantibus: á filiis Iaphet decem et septem linguis sortitis, Europea
vniuersa in hæreditatem sempiternam accepta est. A flumine autem Ta-
nais, quod Poloni sua lingua Don, Tartari Edil, vocant, Europea sumens
principium, hinc Tirrheno inde Septentrionali et Gaditano Oceano, termi-

natur. Ex Riphaeis autem montibus Tanais oriens, adeo praecipiti cursu
ruit, ut cum vicinia flumina Maeotis et Bosphorus, frequenter solidentur
in glacies, solus ex confractuosis montibus euaporans, nunquam Scythico
Algore indurescit, Aphricae et Europae alteram partem concludens, alte-
ram inicians, famosus limes fretum Gaditanum in finibus Galliae, a Gadi-
bus Herculeis nuncupationem sumit. Oceanus Septentrionalis, qui ver-
sus Septentrionem aliquando Sarmaticum nominatur mare, quod in litoribus
suis Sarmatae siue Poloni regiones et urbes possideant, ex quibus sunt illae
duae magis insignes, LVbik, quae Polonice BVkowiecz vocitatur, et Gdansk
a Polonis populatae, plurimas insulas in se tenens, Scandiam, Frisiam, Sco-
tiam, et Hyberniam, et alias minores regiones, circa Tirrhenum cum insu-
lis, quae Tirrheni litore includuntur, uzt Maiorica, Minorica, Enica frumen-
taria, Corsica, Sardinia, Sicilia, Mitilenae, Venetiis, Cretha, donec
ad Maeotim paludem peruenitur. Bysantium insuper siue Constantinopoli-
tana urbs, in Europa sita est. Hos itaque omnes terminos, et usque ad Gadi-
ram, quae cum Pella includit Decapolim, septem filii Iaphet uzt Gomer, Ma-
gog, Madai, Iauan, Thubal, Mosoch, et Thiras vel alias Thorias, in cogno-
minationibus, linguis, et familiis suis possederunt. Porro tres filii Gomer,
primus Ascenar, a quo Sarmatae seu Sauromatae, quos Graeci Reginos vocant,
ex quibus processerunt Calabri, Siculi, Apuli, et Latini qui Latium habi-
tant. Secundus Riphat a quo Paphlagones, qui Paphlagonia contigua Gal-
latiae, in Italiam transuecti Eneti vocati sunt, a quibus Veneti, Ligures et
Aemilii processerunt, Tercius Thogor a quo Phrigii, qui terram suam Phrigiam
appellauerunt. Quatuor filii Iauan, quorum primus Elissa, a quo Graeci qui
Eulides dicuntur. Secundus Tharsis a quo Cilices qui Ciliciam habita-
runt, quorum Metropolis Tharsus. Tercius Caetim, a quo Caetisme Cypri,
et secundum hoc Cyprus filius Iaphet non filius Sem prouenit, quorum Ci-
uitas Cittium dicitur. Quartus Dodanim, a quo Rodii, quorum Rodus Ciui-
tas dicitur. De Gomer filio Iaphet, Galathae, qui Latine Gallograeci di-
cuntur, olim enim Senones Galli quandam partem Graeciae inuadentes, a Gal-
lis et Graecis, Gallograeciam appellauerunt. De Madai Medi, a quibus
Media nomen sumpsit, De Iauan Iones, qui et Graeci, a quibus Ionium
mare, ex quibus Graeci qui Troiam et fines eius habitarunt, processerunt.
Qua destructa Priamus et Anthenor Venetias nauigio peruenerunt, ex qui-
bus Anthenore mortuo et Paduae sepulto, Priamus cum comitibus Germani-
am occupauit, et ab ipso et Anthenore Germano, Germania fuit dicta, quae
nunc a Teutos (qui est Mercurius) Teutonia vocatur, a Latinis autem
Alemania dicitur, a Lemano fluuio, quae has continet regiones, Lotharin-
giam seu Brabantiam, Vestualiam, Phrisiam, Thuringiam, Saxoniam, Sueuiam,

Bauariam, Franconiam, et inde Gallias irrumpentes, á fractione patriæ et eorum ferocitate Francia fuit dicta. Simili quoqȝ nauigio ex Troia Bri-
tus aduenions, eam Prouinciam quæ nunc Anglia dicitur, á suo nomine Bri-
taniam nominauit, á qua etiam olim Sÿluaria, nunc citra mare minor Brita-
nia nominatur. De Mosoch filio Iaphet Cappadoces, quorum Metropolis Maʃsaca, quam Tÿberius Cæsar á suo nomine Cæsaream appellauit. Thi-
ras á quo Thraces quasi Thiraces, et á nomine patris sui terram á se po-
pulatam Thraciam vocauerunt. SExtus filius Iaphet Thubal, á quo Hÿbe-
ri qui et Hispani proceʃserunt, qui primo Cætubeles sunt vocati, quasi cœtus Thubal, et attendentes stellam, quæ ibi post occubitum occultatur, occasum e-
ius vesperum, stellam Hesperum, et patriam á stellæ nomine Hesperiam vo-
cauerunt. Pagis autem et vicis circa fluuium qui nunc Iberus constructis, qui prius Cætubeles, ab Ibero tandem fluuio, corrupto vocabulo, Celti-
beros se et regionem á se posseʃsam, vocauerunt, quæ Oceano et Thirreno, Ibero et Pireneis montibus terminatur, Celtiberiam appellarunt, quæ postea ab Hispano in ea dominante, Hispania denominationem accepit. SEptimus filius Iaphet Magog, á quo Scÿthæ qui et Maʃsagethæ appellantur, Gotti, Sueui, Alani, Hunni, Hi sunt filii Iaphet, filii Nóé, filii Lamech. Pri-
mus autem homo de genere Iaphet venit ad Europam Alanus nomine, cum tribus filiis suis, quorum nomina sunt hæc, Isicon, Armenon, Negno. Isicon autem habuit quatuor filios, quorum nomina sunt hæc, Francus, Romanus, Momaurus et Brito, á quo primo Britania dicta et habita est. SEcundus autem filius Alani Armenon, habuit quinqȝ filios, hi sunt, Socbus, Valgo-
tus, Cebidus, Burgundus, Longobardus. Tercius filius Alani Negno, ha-
buit quatuor filios quorum nomina sunt hæc. Vandalus á quo Vandali sunt di-
cti, qui nunc Poloni dicuntur, qui etiam fluuium nomine suo qui nunc Visla alias Vistula vulgariter nuncupatur, Vandalum censuit appellari. SEcun-
dus filius Negnonis Targus, tercius Saxo, quartus Bogorus. Sic igitur ab Isicone primogenito Alani, orti sunt Franci, Romani, et cæteri Latini et Alemani. Á secundo filio Alani orti sunt Gotti et Longobardi. Á Ne-
gnone autem tercio filio gentes sunt diuersæ per totam Europam, vt̃ tota Russia vsqȝ ad orientem, Polonia maxima terrarum, Pomerania Caʃsu-
bia, Suetia, Sarnia quæ nunc Saxonia dicitur et Noruegia. Á filio Ne-
gnonis tercio qui Saxo vocabatur, Bohemia, Morauia, Stÿria, Carinthia, Carniola, quæ nunc Dalmatia dicitur, Liʃsna, Croatia, Seruia, Pannonia, Bulgaria, et Eliʃsa. Itaqȝ natus filiorum Iaphet, omnium Sclauorum parens, egreʃsus de campo Sennar, transita Chaldea Græciaqȝ, circa Ponticum mare et fluuium Istrum quem nunc Danubium vocitamus (qui Germanicis iugis ortus, montem qui Raurakoʃs vocatur, late effusus,

omnem Europam emetitur; sumpto ex celtis inicio, quadraginta amnes om nes feré nauigabiles in se recipiens, latum spacium itinere terreno conficiens, in Euxinum mare, quod vulgatiori vocabulo Pontus appellatur, ab Euxio fluuio qui eum influit, vt quibusdam placet, denominatum, cúm antea vocaretur Axenum, septem ostiis Pontum influit, quorum quatuor adeó grandia sunt, vt per sexaginta millia paßuum, non misceantur æquori, suaues haustus, amaritudine freti, natiuum et incorruptum saporem retinentes, in tam protonso cursu, non vincantur) cum filiis, cognationibus, et familiis suis consedit, et primum Pannoniam, primam et veterem Sclauorum sedem, parentem et alumnam, quæ nunc Hungaria, Longobardis, Sclauos inde pellentibus, deinde Hunnis ea cedentibus, sortita est vocabulum, indé Bulgariam vel Meßiam, Dalmatiam, Serbiam, Caruatiam, Bosnam, Rasciam, Carinthiam, et Illyricum, cæterasq; illarum orarum, et Adriatici, Ionii, Ægeiq; maris tractus, et insulas, successione nepotum populauit. Græcis ab oriente, á meridie Latinis et Italis, et Teutonicis ab occidente confinás. In quo et foelicitas generis Sclauonici, quód tam optimas terras sortitum fuit, notari potest. Nullæ enim terræ orbis, præter Indiam, quám hæ á Sclauis primum posseßæ, aurum, argentum, Sal, æs, ferrum, cuprum et cætera metalla, quæ mortales prima ducunt, feratius noscuntur producere. Et eiusdem amplior in Deum præuaricatio, quód illud eiiciendum ob scelera decernens, Hunnis, Turcis, et aliis nationibus, tam diues et opulentum solum, possidendum conceßit, furoris sui magnitudinem in eo potißimum ostendens, quód et barbaricam rabiem in Sclauos sæuire, et ex sedibus originariis migrare permiserit. Maxima siquidem et grandia generi Sclauonico propiciatio Diuina contulerat, perpetuo apud nationem ipsam mansura, si illius legitima atq; iussa scrupulosiori cura seruauißet, sed legem Dei, multiplici enormitate exceßuum, præuaricantibus, omnia erepta, atq; in alias gentes inuecta sunt. Prouinciarum autem quas Danubius á Barbarico ad Mediterraneum mare secludit, prima est Mißia siue Meßia á messium prouentu vocata, vnde et eam veteres Cereris horreum nuncupabant, Hæc á modernis Bulgaria appellatur, ab Euro Thraciæ, á meridie Macedoniæ, ab occasu Histriæ iuncta.

Egressus Lech & Czech, fratres, de Pannoniis vicinas terras petunt, Czech Bohemiam fratre Lech concedente apprehendit & Praham atque Wieliograd Ciuitates erigit &c.

PAnnoniorum Regnis propriarum et aduenarum gentium habitatione

coalescentibus, vrbibusq; nonnullis et coloniis crebris in illis construct,
primum discordiarum et odiorum fomes, deinde apertarum guerrarum et
cladium fragor inter Iaphet nepotes, pro terminis terrarum, coloniarum et
vrbium, subortus, ciuili et fraterno sanguine, aliquoties prælijs commissis,
terram fœdauit. In eam etenim summam numerumq; creuerant, vt eis Re-
gna quæ possederant angusta viderentur. Duo itaq; filii Iani nepotis
Iaphet Lech et Czech, quibus Dalmatia, Seruia Sclauonia, Caruatia,
et Bosna contigerant, et præsentium et futurarum collisionum discrimen
et pericula vitaturi, pari et concordi voce et deliberatione, originario
solo relicto, nouas sedes quærendas populandas decreuerunt. Et
cæteris quidem fratribus in Pannonijs remanentibus, ipsi cum omnibus
colonijs, familijs, et substantijs quæ ditionis eorum erant, ex Sclauo-
nia, Serbia, Caruatia, et Bosna, et ex Castro Psari in altissima rupe,
(quam fluuius Hui, Slauoniam Caruatiamq; disterminans, alluit) sito,
cuius et inhactenus nonnullæ aspiciuntur, priscam magnificentiam te-
stantes, ruinæ, et cuius vetustam nuncupationem villagium Psari, sub
arcis loco situm, in eam diem retinet, in quo principium præfatorum Lech
et Czech familiarior peculiariorq; habitandi, et illic subditis iura red-
dendi, esse vsus consueuerat. Egressi vicinas et proximas terras ver-
sus occidentem (sciebant enim orientem cæteris nationibus refertum esse)
petierunt. Oram autem quam Morava, Egra, Alba, Multana fluuii allu-
unt, perambulantes, glebam eius animaduertentes fœcundam, et aquis pa-
scuisq; irriguam, nil tamen præter vastam solitudinem habentem, culti soli,
iunior natu Czech, eam sibi á germano Lech natu maiore multifariis pre-
cibus obtinuit in perpetuam hæreditariamq; sortem et possessionem, relin-
qui. Cum enim longo tempore in locis illis, et signanter in monte qui lin-
gua illorum Rzip vocatur, inter Albam, Multanam, et Egram positum, sta-
tiua communia habuissent, soli fœcunditas et cælestis auræ temperies,
valliumq; et montium crebri sinus, adeó alterum Principem suasq; colonias
et familias ceperat deuinxeratq;, vt cæteris neglectis et abdicatis, hanc
sibi sedem et posteritati sufficere arbitraretur. Fratre autem altero
Principe Lech precibus suis condescendente, duas sedes ponit duasqué
vrbes condit; vnam ad ripas Multanæ fluminis, quam Praham sui linguæ-
gii intitulauit vocabulo, alteram ad fluenta fluuii Morauæ et hanc Wie-
liegrad nominauit. In colonias quoq; terra distributa plures vicos et ru-
ra construxit. Terraq; vniuersa ab eo cognomen sortita, etiam in præ-
sens Czeska vocitatur, licet Latina lingua, quæ Sclauonicum nomen
proportionaliter sonare non potuit, quód Slaui Deum eorum lingua Boh vo-
citent, eam Bohemiam appellent. Ea quoq; pars terræ, quam Morava flu-

uius circumfluit, á nemoribus et sÿluis, plerasq; planicies virides, et gra-
minosas mericas in se habentibus, aliam appellationem vzt Morava vsurpa-
uit. Bohemia longitudinem latitudinemq; parem aßeritur habere in coronæ
rotunditatem formata, sÿlua vniuersam ambit, quám veteres Herciniam vo-
cauere, á Græcis et Latinis Scriptoribus nominata. Amnibus et ipsa irrigua,
inter quos Alba seu Laba ex montibus qui Bohemiam Morauiamq; distermi-
nant, oriens, mediam Prouinciam perlabitur, qui Poloniæ seu Sarmatiæ Euro
pæ et Germaniæ limitem facit. Item Multana insigniores censentur. Mul-
tana autem citra Metropolim Praham decurrit, medius ponte lapideo quorde-
cem fornices habente, commißus, Brunam vero fluuius Ruda interfluit.

Lech ingreditur in Poloniam et in ea consedit, Cuius natura et fœcunditas recensetur & quibus regionibus sit contermina

LEch itaq; iuniori fratri Czech valedicens, cum coloniis, familiis, sar-
cinisq; suis et omni substantia ab eo digreßus, superatis montibus et
saltibus, qui nomine vetusto Hercinii vocantur, Poloniam et Bohemiá
ambientibus, regionem latißimam, sÿluis, nemoribus, et horris vastam, solitu-
dinibus et desertis, et quibusdam perpetuis pené indaginibus septam, pluri-
mis fluminibus, torrentibus et aquis irriguam, glebam quidem bonam haben-
tem, sed cuius fœcunditas, nisi stercore aleretur, diuturna consistere non po-
test, gelubus tamen et frigore rigentem, extra septimum et vltimum clima
sitam reperiens, in ea consedit, eamq; sibi et suæ posteritati, hæreditandam
et poßidendam primus cæpit: quippé animantia et germinantia omnia pacien-
tius et tolerabilius ad summum frigoris, quám ad summum caloris accedunt.
QVapropter Europæ regio quamuis hÿemali constricta rigore, cultior tamen
est et amplior situ et populis, quám Aphrica solis ardore torrida, quia et natu-
ra sui plus habet spacii, et cæli clementia incolarumq; prouidentia, fri-
gus á se per ignes arcentium et focos, minus deserta. Regio Polonica fæ
cunda frugibus, amæna fructibus, deliciosa piscibus, sapida lacticiniis, cla-
mosa venationibus, copiosa armentis et gregibus, dulcis mellibus, commoda
equis, referta alitibus, diues ferro et plumbo, gloriosa cæra craßa butÿ-
ro. Esto quód in plerisq; locis, abscißa magis quám sperata culturæ respon-
det fæcunditas. Numerosa regio, et ideó diues pecorum, et abundans la-
ctis, herbifera. In plerisq; locis ægrum atq; ieiunum solum, et natura sterile,
nemorosum tamen et arboribus varii generis consitum, aut pro aluearíis apum,
aut pascendo pecori congruum, nec vsq; quaq; ociosum. Vini et olei propter
Aquilonarem rigorem indigens, ceruisia pro vino vtitur, quæ ex Cerere tritici

hordei aut siliginis, fit. Ager in plerisq; locis crassus, in aliis veró are:
nosus, sylvestris, incultus, et infœcundus. Salis veró adeó gravida, ut sa:
les in illa magis extrahant, quám decoquant. Rigida nivibus et lubri:
ca glacie, aura et ventorum flatibus salubris. Terræ motum quos
aliæ regiones frequenter usq; ad ruinam et internitionem Civitatum et
vicorum, et scisuram Alpium patiuntur, et alluvionem nisi perraro, et qua:
si prodigioso tempore, prorsus ignara. Frumenta cuiuslibet generis in annos
plures et tempora, absq; omni læsione conservans, quæ apud vicinam et
finitimam regionem Pannonicam, si anni unius spatium excesserint, in ver:
mes et muscas evadunt. Habet et Sulphureos montes, parum tamen fera:
ces et alumnosos, sed balnea naturalia non novit. Magistratus et offi:
cia publica apud Polonos non annua sunt, sed ad vitam durantia, quamqui:
dem illorum observationem, neminem sensatum satis probare crediderim.
Annuis enim vicibus mutare Magistratus Præsidum et Officialium, salus
communis est, et quasi quidem Reip. nervus. In qua et Principis existima:
tionem, quo obedientius et venerabilius illi pareatur, si mutare potis est, ter:
ribilis efficitur, sed contemptibilior redditur, si ei mutationis facultas præ:
ripitur, videmus evidentissimé inclusam: dum nec insolens ob insolentiam
sequestrandus, diutius cum pernicie aliorum manere permittitur, et alius
moderatior illi succedens parem destitutionem veretur. Ab Aquilone
Polonia, Septentrionalis pars est Slavoniæ, quæ habet ab oriente Russiam,
ab Austro Hungariam, á Subsolano Moraviam et BOhemiam, ab occiden:
te Datiam et Saxoniam collaterales. Terminatur autem Polonorum regio
ad Aquilonem á Sarmatis, qui et Getæ vocantur, in Datiam et Saxoniam,
á Thracia autem per Hungariam sive verius Pannoniam, hinc descenden:
do per Carinthiam in Bavariam. Ad Austrum veró iuxta mare Mediter:
raneum ad Epirum derivando per Dalmatiam, Carvatiam, et Histriam
finibus maris Adriatici definitur, ubi Venetias et Aquilegiam constat
sequestrari

Flumina Poloniæ primaria septem, quorum nõia & fontes originarii atq; ostia subnectuntur

SEptem præcipuis fluminibus, quæ amnes quandoq; (quód loca á se riga:
ta et circa quæ fluunt amœna efficiunt) nuncupamus, quæ regioné
ipsam circumfluunt, partim ex montibus cadentia, partim ex occul:
tis terræ visceribus erumpentia, in Oceanum, pluribus aliis fluminibus, in
eadem regione consurgentibus, aucta et inflata, decurrunt, nomina lingua
sua Slavonica dedit. Uni quidem VISLA, quod authores et Hi:

storiographi antiqui Vistulam dicunt, nonnulli veró Vandalum, á Vandalo filio Negnonis primogenito Alani, filii Iaphet, filii Nóe, pleriqꝫ á Polonorum Ducissa Vanda, quæ ob victoriam de Germanis relatam, diis se devovens in illum se dedit præcipitem. A nationibus quoqꝫ Polonis orientalibus vicinis ab aquæ candore Alba aqua. Esto quód idem fluvius sit denominationem quadruplicem sortitus, rectius tamen Visla nominatur, quasi pendens, fons enim eius propé oppidum Skoczow supra villam Wstronie in terra Teßinensi, de supercilio montis, qui vulgo dicitur Skalka, ex summo Alpium Sarmaticorum cacumine, magno undarum et fragoso strepitu excurrens, antequam in subiectum recidat solum, pendenti magis quám fluenti similis existimatur. Per Cracoviensem Civitatem, singulare totius Poloniæ decus, medius iam aliquibus susceptis fluminibus validior effectus decurrit: apud Polonos celeberrimus. Maiorem enim Polonici Regni irrigat regionem, qui et ipse inter Polonicales amnes Principatum facile sortitus. Longius enim quám cætera flumina terrestre conficiens spatium, ab occidente in orientem aliquantulum progreßus, tandem in Septentrionem flectit iter, frequentioribus etiam fluminibus, qui in illum exonerantur, quorum aliqua magis vulgata annotabimus, auctus, in tria ostia se scindens (quorum primum apud Civitatem Gdansk, alterum apud villam Tepht, quod Hab, id est magnus lacus dicitur, tercium apud Oppidum Elbiag, quod Nogath vocatur) in Oceanum Sarmaticum grandis albo fluore et haustu salubris, devolvitur. Pisces Salmones et Esoces, qui raris tantummodo nobilibus amnibus contingunt, gignit. Plurima autem flumina, ab Occidente, Austro, et Septentrione excipiens, á sui nominis denominatione non declinat. Alteri ODRA, quasi spolians, eó quód præcipiti cursu spolia nemoribus et campis inferre consuevit, qui et ipse á Scriptoribus Latinis Guttalus inscribitur, cuius fons propé Oppidum Odri, quatuor ostiis infunditur in magnum paludem, quorum primúm apud Swinia, quod in Polonico vulgari significat Scropha; secundum apud villam Dziwno, quod in Polonicali ydiomate sonat mirabile, tercium apud villam Piiana, quod in Polonicali lingua sonat spuma, quartum apud Oppidum Wolgosch, evolvens aút se de lacu, stricto alveo in Oceanum sive Sarmaticum mare, propé Oppidum Strzalszmith illabitur. Tercio WARTHA, quod significat scrutinium, non enim uno eodemqꝫ alveo contentus, sed in plures divisus et distractus, locis vicinis quasi quædam scrutinia per aquas diffusas inducit, cuius fons in terra Cracovień in vico ignobili Kromolow, qui circa Castrum Santhok fluvio Notheß mixtus, et ipsius vocabulum, appellatione propria amißa, sortitus, flumen Odra circa Oppidum Kostrzin ingreditur. Quarto NIESTR, cuius fons in Sarmaticis montibus propé Castrum Sobien in terra Przemisliensi, ostia in mare maius inferius nigrum et album Castrum. Quinto

BVG, cuius fons in palude in superiori parte Castri et oppidi Oliesko in villa Kolczow, ostia in flumine Narew propé oppidum Siraczec, et inferius Drobiczin. Sexto NIEMEN, cuius fons ex sylvis paludibus oppidi Kopielow, longo spacio terrarum confecto, in duos alueos propé Castrū et oppidum Prussiæ Ragneth, scinditur, et priori ac vetusto deinceps nomine amisso, fluuius vnius aluei versus Liuoniam decurrens cognominatur Rossa, alter ad Prussiam spectans, Lilia appellatur, tandem diuerso meatu ambo propé Castrum Memel in lacum magnum ex Oceano deriuatum se infundunt. Qui adeó recuruis et indirectis ac sinuosis circumagitur fluoribus, vt qui in eo nauigant, integro die nauigatione exacta, ignem in foco hesternæ diei ex propinquitate loci propter aluei circulationem, frequenter sumant. Septimo NIEPR, hic in Latino Drinus siue Boristhenes appellatur, cuius fons ex finibus Moschouiæ ex sylvis Wiasnia, ostia in lacu propé Oppidum Daszow, Lacus veró vtroq; flumine inflatus, Oceano se miscet, minora etiam flumina, quorum á præfatis septem fluminibꝰ præcipuis absorbuntur nomina subnectam.

In Istulam primum fluuium hæc flumina a meridie influunt.

PRimus autem fluuius Poloniæ siue Lechiæ VISLA his augetur fluminibus. Quorum etsi aliqui commixtione aliquorum aliorum fluminum nomen amittant, digni tamen visi sunt qui huic operi inserentur. Primo Biala, qui propé fontem vistulæ ex Sarmaticis montibus oriens ostia propé oppidum Zebracze. Item Sola cuius fons in Sarmaticis montibus, ostia propé Oppidum Osswieczim. Item Skawa cuius fons in Sarmaticis montibus, ostia circa villam Smolicze. Item Raba cuius fons in Sarmaticis montibus, ostia circa oppidum Vszcie. Hunc aliqui scripserunt ex inundatione ingenti, quæ anté annos ducentos contigerat, quod ego ridiculum reor, ortum esse. Item Dunaiecz niger et albus, cuius vtriusqué fons in Alpibus Hungariæ altissimis, quorum niualis semper vertex, qui Thatri á vulgo appellantur, ostia circa oppidum Opathowiecz. Item Lossossina cuius fons propé Oppidum Thimbarg, ostia in Dunaiecz propé oppidum Oczchow. Item Vschow cuius fons propé villam Lanki, ostia é regione villæ Przemakow. Item Poproth cuius fons ex monte Pannonico Thatri propé Kuczuwna et Filka villas, qui longo itinere in Hungaria confecto per Sarmaticos montes alueo deriuato, Dunaiczowi inter veterem et nouā Sandecz miscetur. Item altera Biala cuius fons in Sarmaticis montibus propé villam Giebulthow, ostia in Dunaiecz propé villam Biala. It Visloka

cuius fons in Sarmaticis montibus ostia circa villam Zdakow. Item Brze=
znicza, cuius fons propé oppidum Wieliepolie, ostia in Vislokam circa vil=
lam Kanczicz. Item Vislok cuius fons in montibus Sarmaticis, ostia in
flumine Shan circa villam Thunicza. Item Mlieczka cuius fons in syl=
ua propé Oppidum Brzozow, ostia circa villam Gniewniczam. Item Shan
cuius fons in montibus Sarmaticis, ex monte qui dicitur Bieskod, et plani=
cie Huska Polonina vocata. Item Rogoznik maior et minor, vterq; ex
alpibus quas vocamus Thatri ortus, vterq; se in fluuium Dunaiecz, vná cũ
fluuió Lipitbnicza, qui apud montem Obidowa oritur, circa villam Liudo=
mierz exoneratur. Item Wiar, cuius fons ex montibus Sarmaticis in monte
Tribucb, ostium in flumine Shan circa villam Orzech. Hæc autem flumi=
na omnia ex parte Meridionalis Plagæ, et in eadem orta, in fluuium Visla,
aut per se aut cum aliis fluminibus, illabuntur.

Pauciores plaga Orientalis non contemnendos tamen mittit

PRimus Wisznicza, cuius fons circa villam Strzoza, ostia circa vil=
lam Ribitwi. Item Gielczow cuius fons circa villam Borzączin, ostia
in flumine Wieprz circa villam Siestrzewitow. Item Bystrzicza, cu=
ius fons circa villam Chrzanow, ostia in flumine Wieprz, circa villam Bli=
now. Item Por cuius fons propé villam Zawieprzice, ostia in flumine Wieprz
circa villam Nawosz. Item Wieprz in Belzensi terra, cuius fons ex lacu Wie=
przowe Iezioro, propé villam Rogozno et Ratbanie ostia circa oppidum Ste=
zicza. Item Ropa cuius fons circa oppidum Biecz ex montibus Sarmati=
cis, ostia inferius oppidum Iasziel in Visloka. Item Iasziel, cuius fons ex
montibus Sarmaticis circa villam Liczowno, ostia in Visloka prope Ca=
strum Goliesch. Item Lada cuius fons ex monte propé villam Chrzanow, et
ostia in flumine Thniew, duobus miliaribus á Krzeschow in borra. Item Tniew
ex paludibus propé villam Dzikow, et ostia in flumine Shan inter Kopki et
Krzeschow, Item Brnew cuius fons in villa Brnew, ostia in Shan in villa
Brennicza. Item Biala cuius fons in villa Godzieschow. ostia in Brnew cir=
ca venationes Turobinen̄. Item Sanna cuius fons ex merica propé villam
Wierzchowiska, ostia circa oppidum Zauichost. Item Zapoth cuius fons ex
lacu Kolpithe, ostia in Thniew circa villam Lickowa. Item Zolkiew cuius
fons in villa Zolkiew, ostia in Wieprz circa Crasnystaw. Item Wolucza,
cuius fons circa villam Czizow, ostia in Wieprz inter villam Liethiczow
et Dworziska. Item Wieprzecz cuius fons in villa Wieprzecz, ostia in Wie=
prz, circa villam Nielisch. Item Chodel cuius fons circa villam.

ostia eius circa villam Dobro. Item Thißmienicza, cuius fons ex villa Gozdnicza propé Parczow, ostia in Wieprz propé villam Gorka.

A Septentrione autem flumina in Villam cadentia sunt ista.

PRimus Narew cuius fons ex paludibus propé Oppidum Slonym, ostia circa Nowydwor in Masouia, atras ostendens vndas, Vislæ mixtus, per longum spacium natiuum non deponit colorem. Eo vel maximé memorabilis, quód venenata eum non sustinent, sed quám primúm attigerint aquas eius, singuli serpentes, qui se lignorum struibus, per multa spacia applicati abdiderunt, sybilo ædito, quasi fatalem sibi effugiunt, vasaq; nauigantia destituunt. Quæ res non exteros solúm, sed et indigenas sui, in admiratione tenere solet. Item Pisz, cuius fons ex lacu circa villam et Castrum Pisz, ostia in flumine Narew circa oppidum Nowygrod. Item Lidinia cuius fons circa oppidum Cziechanow, ostia in Varka penes Nouemiastho. Item Swider cuius fons ex syluis Czisz et Miensk, ostia in villa Wlera é regione Ciuitatis Warschouien. Item Orzicz cuius fons ex syluis et paludibus propé Oppidum Midborg, ostia in flumine Narew circa villam Magnußewo inferius Kosan. Item Plona, cuius fons circa oppidum Plonsko, ostia in flumine Wlera circa villam Santhoczino. Item Vkra cuius fons circa oppidum Dzialdow, ostia in flumine Narew supra villam Nowydwor. Item Strkwa cuius fons circa oppidum Bielsko, ostia circa Ciuitatem Ploczko. Item Ossa diuidens Polonorum terras á Pruthenorum, cuius fons ex lacu propé oppidum Radzin, ostia non longé ab oppido et Castro Grudziandz. Gadibus Boleslai Chabri Polonorum primi Regis, quas per ferream columnam in illo locauerat, insignis. Item Drwancza, cuius fons in villa Drwancza, ostia circa Zlothoria. Item Biedrza cuius fons in paludibus et syluis oppidi Thikoczin, ostia in Narew circa oppidum Goniadz. Item Omolow cuius fons ex paludibus circa Castrum Szczitbno, ostia circa oppidum ostralanka. Item Renia ex syluis Sulew, ostia in Narew circa oppidum Siraczec. Item Liwna cuius fons ex lacu Bieskrzic, ostia inferius oppidum Kwidzin. Et hic solus ex fluuiis Prussiæ Vislam ingreditur.

Ab Occidente veró fluuius Villa his irrigatur fluminibus.

PRimo vtroq; Przemscha albo et nigro, albi fons in borra oppidi Ogrodzeniecz, nigri in syluis Trzisemik, ppé villam Rokitbno, ostia vtriusq;

(albus enim miſcetur nigro.) circa villam Kopcziowicze, é regione oppi-
di Oszwieczim. Item Smierdziąca, cuius fons in ſyluis Zalieſsie, propé
Thenczin, oſtia propé villam Smierdziąca. Item Rudawa cuius fons in
villa Grerzmanowicze, oſtia in Crac̃ Ciuitate. Item Pradnik cuius fon-
tes in villa SVloſzowa, ostia infra Ciuitatem Crac̃. Item Dlubnia cuius
fons circa villam Iangrod, ostia circa villam et Monaſterium Mogila.
Item Srzeniawa cuius fons in villa Wierszchowiſko, ostia circa oppidum
Koschicze. Duo autem ii fluuii Dlubnia et Srzeniawa, quod nullis amnibus
in Polonia suppetit. Solis feruore, aut hyemali conſtrictione non diminuun-
tur in alueis, sed æquo retinentes tenore vndas, Soli de ſiccitate et fri-
goris immenſitate non queruntur, ſoli supernos imbres et cæleſtes pluuias
non requirunt, sed naturali fæcunditate diuites in fonte, æſtus et pruinæ
intemperiem non horreſcunt. Item Brzeznica cuius fons in villa Sandek
træ Siewierien̄, oſtia in nigrum Przemſcha circa villam Pogonia. Item
Niedzica cuius fons in villa Zandouicze, oſtia circa villam seu locum
Lawy. terras Crac̃ et Sandomirien̄ diuidens. Item Nida cuius fons in
villa Moskurzow conſurgens, per aliquale spacium ſe condens, ſubterra-
neum agit gurgitem, et tandem in borra villæ Dzierzkow Præpturæ Cra-
couien̄ emergit, ostia ab vtraq; parte oppidi et Caſtri Nouæciuitatis Cor-
czin propé villam Grothniki. Hic in aliquot paucis tamen locis Gneſn̄
et Cracouien̄ Dioceses diuidit. Item Schodnia cuius fontes in villa
Mlyny et Slotkow, ostia in flumine Czarna propé oppidum Polamecz. Item
Pokrziwnica cuius fons circa oppidum Lagow, ostia circa villas Skotniki
et Kroczin. Item Lukawa cuius fons circa villam BVkowiany ostia circa
Slupca. Item Kamiona cuius fons in villa Nogi propé villam Odrowąsz
oſtia circa villam Pawlowicze. Item Krempa cuius fons ex paludibus vil-
læ Rzeſchow, ostia circa oppidum Soliecz. Item Morawicza, cuius fons ex
ſyluis czierpielow villæ Wloſczouicze, oſtia in Nidam in parte dextra
inter Zerniki et Brzegi, qui et ipse in aliquibus locis, inter Crac̃ et Gneſn̄
Dioceſim habetur pro limite. Item Ilza cuius fons in ſyluis villarum Bie-
szkow et Sbdow, ostia in flumine Chodza propé villam Oſuchow. Item
Chodza cuius fons circa villam Pakoſlaw, ostia propé villam Ianowicze.
Item Radomirza qui inter Crac̃ et Gneſn̄ Diocesim limitem facit, cu-
ius fons ex ſyluis villæ Babnow, oſtia propé oppidum Ricziwol. Item Pil-
cza, cuius fons ꝓpé Castrum Pilcza, á quo Castrum sub quo oritur et
Ciuitas quam præterfluit, denominatur, terram SIradien̄ et SAndomi-
rienſem in aliquibus locis diſterminans, oſtia circa villam Oſtrowiſ. It̃
Drzewicza cuius fons in ſyluis villæ Peruſsa, ostia in Pilcza circa villã
Dzierzązna. Item Pilczica cuius fons ex ſyluis Kraſoczin et Liudinia

ostia in Pilcza circa villam Cziemiątki. Item Luczieza cuius fons pro-
pé oppidum Rosprza in villa Blizin, ostia in Pilcza in villa Barkowicze.
Item Wolborza, cuius fons in sylvis oppidi Tbuszin, ostia in Pilcza propé
villam Zawadi. Item Mosczenica, cuius fons propé villam Strozbe, ostia
in Wolborza inferius Oppidum Wolborz. Item Bzura cuius fons in villa
Lagiewniki propé Oppidum Zgierz, ostia propé oppidum Wyschogrod circa
villam Kamień. Item Raua cuius ortus ex sylua villæ Lieszczinÿ ostia
in Bzura supra villam Kozlow. Item Ieziora cuius fons in villa Osuchow
ostia circa Czirsko. Item Zgowiątka cuius fons ex lacubus villarum Ka-
mieniecz, Chalmo, et Orlie, ostia circa Ciuitatem Wladislauień. It Vda
cuius fons ex lacu et villa Gadz. ostia circa oppidum et Castrum Swie-
czie. It Wierzissa cuius fons ex lacubus villarum Koscierzino et Garscé
ostia circa oppidum Gniew in superiori parte. Item Motlawa cuius fons
circa Castrum Grabino, ex palude circa villam Gitblandt, ostia circa
Ciuitatem Gdansk. Item Radunia, cuius fons ex lacu et palude Grabia
ostia ab altera parte Ciuitatis Gdansk. Item Brda fluuius Pomeraniæ
cuius fons ex lacu Krasko, in cuius vtero exortus, in alterum lacum am-
plum dictum Liuthomie ingreditur, ex quo se euoluens, subintrat lacum
amplissimum Charzikowÿ, vbi quasi victor se extrahens, aliquali spacio
terræ confecto, proprio alueo decurrens in Vislam propé oppidum Fordan træ
Cuiauiæ exoneratur. Item Mtbawa cuius fons in lacu Mtbawsko, exonera-
tur autem Vislam propé oppidum Nowe. It Kamiona alius á priore, cuius
fons ex lacu Schlochow, ostia circa villam Dzedzno supra Monasterium
Koronow, quod veteri nomine appellabatur Bischouia, et hic terram Ma-
ioris Poloniæ et Cuiauiensem diuidit á POmerania. It in terræ POme-
raniæ villa Sobkow in Wladawa ex lacu Lieba, egreditur fluuius Lie-
ba, deriuationem nominis ex lacu trabens, cuius ostia in mare circa vil-
lam Gethnow in bonis Episcopatus Wladislauień Ecclesiæ ~

Odra secundus Polonorum fluuius, qui etiam Guttalus dicitur infrascriptos accipit fluuios ~

PRimo Olscham, qui in Sarmaticis montibus habet fontem circa oppi-
dum Iablonkow, ostia circa oppidum Oderberg. Item Ossoblokam
cuius fons in Sarmaticis Alpibus in sylvis dictis Gnuk Manthel
ostia circa oppidum Chrapkowicze. It Nissam cuius fons circa oppi-
dum Waczkow et villam Wartha. ostia circa oppidum Surgosch. Item Wal-
dapew cuius fons circa villam Czinkow, ostia circa Monasterium Sancti-
monialium Præmonstratensis Ordinis Czarnowasz. It Olauam cuius fons

circa villam Wilkowa supra oppidum Grodkow, ostia circa Ciuitatem Wratislauiañ. It Nissam alterum á priore, cuius fons circa oppidum Lubẽ ostia circa villam Wilkschin. It tercium Nissam cuius fons propé oppidũ Sithauam circa villam Schochow, ostia circa villam Schidla, quód á duobus superioribus aliud est. Item Morauicza, cuius fons propé oppidum Olbrachczice, ostia circa Niemieczka Ostrawa oppidum. Item Bobr cuius fons propé Oppidum Herborsk ex montibus, ostia circa oppidum Crosna. Item Stobrawa cuius fons in borris et sÿluis Olieschno, ostia circa villam Kolno. Item Klodnicza cuius fons supra oppidum Gliwicze decurrit ostia circa oppidum Koslie. Item Widawa cuius fons in sÿluis villæ Stradomia, ostia propé Ciuitatem Wratislauiensem circa villam Banowicze. It Opawica cuius fons circa oppidum Brunthal, ostia circa villam Trzebowicza. It Ostrowicza cuius fons circa oppidum Fridlandt, ostia circa oppidum Ostrawa Niemieczka. Item Pszina cuius fons ex paludibus supra oppidum Bauorno, ostia circa villam Thworow. Item Obra cuius ortus ex sÿluis villæ Obra supra oppidum maius Kozmin, ostia circa villam Gluszin. Item Baricz cuius fons ex sÿlua Monasterii Olobok, et Oppidi Ostrzeszow, ostia superius maiorem Glogouiam circa villam Wielikie. et hic diuidit Gnesneñ Diocesim á Wratislauieñ. Item Kaczbach cuius fons circa oppidum Koffin, ostia propè oppidum Parchowicze. Item Quissa cuius fons circa Monasterium Oblink, ostia circa Monasterium Lubens. Item Plisk, cuius fons ex paludibus propé oppidum Droszen et circa oppidum Szwidnicza, ostia circa villam Galki. Item Sproua cuius fons ex Alpibus circa villam.   ostia inter monasterium Nouæ Cellæ et Franckfordiam. It Notesz cuius fons circa oppidum Notesz lacum amplissimum Goplo irrigat, et fluuium Wartha circa Santhok incurrens, eiq; permixtus Odram fluuium circa oppidum Costrzin ingreditur. Item Orlia cuius fons ex sÿluis oppidi Kozmin, propé villam Orlia, ostia in Baricz inter villas Belkaczow et Pakoslaw. Item Ruda cuius fons in villa Vosczziska ex torrente Szzebrnik, et fluit circa villam Palouicze, et oppida Zari et Ribniki, et Monasterium Rvda, ostia in Odram secus oppidum Kozlie supra villam Dzierzgowiecz. Item Koczawa qui diuidit Epatum Crac á Wratislauieñ, cuius ostia in Odram inferius Oppidum Kozlie, ortus veró anté oppidum Bÿthom ex torrente Kliczborn, et in Odram inferius villam Sossnicze, ingreditur fluuium Klodnicza, et commixti intrant Odram anté oppidum Kozlie.

Wartha tertius Polonorũ fluuius á quo & oppidum Vartha nomen sortitur, infrascriptæ amnes in se accipit.

PRimo Isduartham, cuius fons circa villam Barunow, ostia in villa Wą-
soſze. Item Vidauam cuius fontes circa villam Kodrąb, oſtia in Grabia
circa villam Podogorzicze. Item Nir qui Lancicien terram à Sradi-
ensi diſtinguit, cuius fons in sÿluis villarum Viskitno et Wiączanie in loco
qui dicitur Smierdziąca woda, oſtia circa Chelm villam Archiepiſcopalem
inferius duobus miliaribus Oppidi Vnieiow. Item Przoſna cuius fons ex palude
propé Oppidum Bÿczina consiſtente ostia circa villam Liſzow propé Oppidũ
Pÿzdri. Item Ruda cuius fons circa Ciuitatem Wieliun, ostia in Przoſnam
circa molendinum Radzeſchow. Item Grabia cuius fons ex sÿluis villæ
Sczigwin ppe Oppidum Tuszin oſtia circa villam Pstrokonie. Item Olobok
cuius fons in villa Lgotha oſtia in PRzoſnam circa molendinum Radze-
ſchow. It' Nirzec cuius fons in sÿluis villæ Capituli Crac' Cziſzemin
ostia in loco qui Gorki appellatur in Nir circa villam Capitularem Liasko-
uicze. Item Czibna cuius fons ex lacubus Pobiedziſka oppidi, ostia in
Ciuitate POsnanien' poſt Ecctam Cathedralem. It' Glownia cuius fons
ex sÿluis villæ Giemielno oſtia inferius villam Zawadi ppé Ciuitatem Po-
snanien. It' Paklicza cuius fons supra villam Lubenow, oſtia circa oppi-
dum Miedzirzecz. It' Obra alius á priori, cuius fons ex sÿluis villæ
Czerequicza, oſtia circa Oppidum Skwirzina. Hunc fluuium Odra flu-
uius exuberans aliquando irrigat per anteceßum. It' Luthinia cuius fons
circa villam Lgotha, oſtia inferius inter villas Lgow et Dąmbno. It' Wie-
rzicza, qui etiam dicitur Trzemeſla, cuius fons ex sÿluis villæ Borząn-
czice, oſtia inferius villam Kąnthki. It' Goplienicza cuius fons ex lacu
Goplo, ostia circa villam Morziſlauam. It' Koprziwnicza cuius fons cir-
ca villam Dziadouicze propé oppidum Thurek, oſtia circa molendinum
Prandoczin. It' Wrzesnia cuius fons in villa Mnichow Præpoſiti Gneſn'
ostia circa villam Pietrzikow. Et hic fluuius Gneſn' et Posn' Diocesim
diuidit. It' Qwieczichowſka diuidens terras Maioris Poloniæ et Cuia-
uiæ, cuius fons ex monte Niewschaſtow, ostia in Noteſz circa oppidũ Pa-
koſcz. It' Biala cuius fons ex sÿluis villæ Zbieſko, oſtia circa villam Ka-
paino. It' Wielina cuius fons ex riuo villæ Iankowo, plures lacus, v z t
Rogowskie, Skurskie, Thonowskie, et Lauicze ingreditur, ex quibus ſe
euoluens, per medium Oppidorum et Monaſterium Wągrowiecz, Ianow
Mlÿn, maiorem Poloniam et Paluki diuidit, decurrens, oſtia intra Caſtrũ
et oppidum Oborniki. It' Noteß cuius fons circa oppidum Noteß, lacum
amplißimum Goplo irrigat, exinde se emergens defluit iuxta oppidum Pa-
koſcz, in Labiſchin, ostia circa antiquum Caſtrum Santhok. It' Groda
cuius fons ex lacubus Stetinen, oſtia in Noteſz in superiori parte oppidi
Vsczie. Item Dobrzicza cuius fons ex lacubus Noblini ostia in Grudam

circa Olboczice. Item Krampnicza, cuius fons ex lacubus Krampska ostia in Grudam infra Pliecziemin brod. Item Drwa cuius fons ex lacu Drawsko inter Draim et Falkemberg, ostia in Notesz inter Czarnkow et Lemberg.

Dniestr quartus fluuius Polonicarum Rutenicarumq; regionum.

QVi in Latino vel Græco Thirsannis aliâs Thiras, in Tartarico Turlo appellatur. Is diuidit Sarmatiam á Datia quam beatus AVgustinus Antiquam vocat, quæ quondam fuit Regnum Gottorum, cuius fons ppé Castrum Sobien ex monte Bieskod, et ex loco qui appellatur Dambrouicza, propter singularem quercum illic stantem, ex cuius radicibus duo fluuii, quos prædiximus Dniestr et San in Polonicales terras currunt, tercius Thicia qui Czisza in Pannonicas regiones. Franguntur autem circa album Castrum et exonerantur in Euxinum mare. Notabilibus fluuiis etiam ex Valachia regione, quæ et ipsa Polonorum Regno subiecta est, et á meridie orienteq; fluentibus, fæcundatus, primo fluuius Strius cuius fons est in montibus Sarmaticis, propé villam Visoczka, illum circa oppidum Zidaczow illabitur. Item Thismienicza cuius fons est in Sarmaticis montibus circa Pokuczie, ostia circa oppidum Czeszibiesy. It Pruth cuius fons est in montibus Sarmaticis, ostia in Szereth, inferius oppidum Thekucze. It Basza cuius fons ex lacu circa villam Stephanowicze, ostia in Pruth circa villam Pieczora. It Szereth cuius fons ex palude in villa Scharkow propé Castrum Oliesko, ostia in Danubium, circa et inferius Thargouisczc. It Sbrucz cuius fons est in palude vocata Kuszmin propé Oliesko, ostia circa Rieziwol Castrum. It Smotricz cuius fons est ex montibus Sberaskie, Ciuitatem situ et petra admirabilem Camieniecz suis vndis cingens, ostia circa villam Vszzie dictam. It Lipa cuius fons ex paludibus Oliesko propé villa Czeremoszna, ostia inferius Halicz circa villam Baranow. It Sczeklo cuius fons ex mericis Dobrzeslani ex sylua dicta Zeliazne nogi, ostia in Visizniam circa villam Lowczicze. It Dresa cuius fons circa oppidum Drobun, ostia in Pruth propé Ziaskitarg, als Filistinorum forum. It Moldaua cuius fons ex montibus Sarmaticis ex monte Kirbelia, ostia in Szereth ppé Romanow targ. It Soczaua cuius fons ex montibus Sarmaticis ex monte alto qui vocatur luco supra villam Dzikoue, ostia in Pruth circa oppidum Czarnouicze. It alius Szereth ex montibus Szereth, ostia in Pruth in Valachia in villa   It Stripa cuius fons ex palude et lacu circa villam Szubowcze circa Camieniecz, ostia circa villá Chmieloua. It Bloszwia, cuius fons ex palude Felschtin circa villa Bloszwie, ostia circa villá Dolobow.

Bug quintus fluuius Polonicalium & Rutenicalium regionum.

Fluore fluens atro RVthenis omnibus abominabilis est, nam ad fluenta eius á Polonis et primo Rege eorum Boleslao magno, vires eorum vniuersæ attritæ sunt, et Vrbis etiam eorum Metropolis Kiiow, in eam vsq; diem ostendens vestigia, cædes et conquisitio. his irrigatur fluminibus. Primo Muchouiecz cuius fons ex sÿluis et palude Iaroieuiscze propé Oppidum Thurow, ostia circa Castrum et oppidum Brzescie. It altero Bess, cuius fons in borra villæ Przeworsk, ostia circa villam Kluschow. It Huczew cuius fons ex sÿluis Grodek villæ Podborzicze ostia in villa Grodek, vbi prius antiquitus Castrum Wolhin, á quo vniuersa terra Wolÿnska appellabatur, erat, quæ nunc Chelmeñ et Luceñ nominatur. It Ratba cuius fons in superiori parte villæ Wierzcbratba, ostia propé villam Sziedlicz. It Swinia cuius fons circa villam Drzewna ostia in Ratba inferius villæ Dworcze. It Wilczwin cuius fons in paludibus villæ Potuschin, ostia ppé villam Podzemierz. Item Poltew, cuius fons in villa Zubrza non longé post Leopolim, ostia circa oppidum BVsko. It Nur cuius fons ex sÿluis oppidi Bielsko, ostia circa villam Zaskow. It Liw, cuius fons ex sÿluis oppidi Lukow, ostia circa Camieniecz Masouiæ. It Kostrzin cuius fons ex sÿluis Dambrowka, ostia in Liw circa villam Polikouo. It Blotbnia cuius fons ex paludibus quæ vocantur Baranowo blotbo, ostia circa oppidum Sokale. Item Drzewnia cuius fons in palude circa villam Dworcze, ostia circa oppidu Sokalie. It Wlodaua fluuius in palude villæ Sosnowicze propé Oppidu Chelm in terra Chelmen exortus, terram prædictam Chelmensem á terra Brzesteñ disterminat, et frequenti influentia aquarum auctus, fluuium Bug propé villam Sosbno illabituR.

Niemen sextus fluuius Polonicalium et Rutenicalium regionum.

QVi á Latinorum Scriptoribus Curuntius inscribitur, variis vt supra diximus incuruatus fluxibus, hos accipit amnes. Primó Merecz cuius fons circa villam Grudzewo, ostia circa oppidum Merecz. Item Vilia cuius fons circa villam Kamieñ, ostia circa oppidum Kowno. It Visluez cuius fons circa oppidum Mobilno, ostia circa villam et Curia Dubno It Swiatba ex Samogitia cuius fons propé Wolkomiriam in villa Remigola, ostia circa Marieuerder, et hic diuidit Lithuaniam et Samogitiam. Item Niewieza cuius fons circa oppidum Kieidanÿ, ostia infra oppidum Kowno

et circa villam Vilka. Item Vilna cuius fons circa villam Lowarziski, ostia in Viliam infra Ciuitatem Vilno. It Miedniki cuius fons circa oppidu Krossy, ostia circa oppidum Soczawa in Niemen iuxta oppidum Merecz. It Brzesnia cuius fons circa villam Swiatba, ostia in Viliam propé Oppidu Niewieniczani. It Kotbra cuius fons ex lacubus Gierschani, ostia circa villam Miecznik

Dniepr septimus fluuius Polonicalium & Rutenicalium regionum.

Vocatus á Latinis Drinus aliás Boristhenes, circa Kiiow vrbem Metropolim Russiæ currens, hos fluuios cadentes in se habet. qui in Tartarico vocatur Kresse. Primo Przipiecz, cuius fons non longé á Castro Liubomlia in villa Holowno, ostia inferius Castrum Czarnobolie circa villa Poobost. Item Stir cuius fons in palude circa Oliesko in villa Ieszenow, ostia in fluuium Przipiecz non longé á Pinsko. It maior Slucz cuius fons circa villam Choiouicze, ostia in fluuium Przipiecz inferius oppidum Thurow. Item minor Slucz cuius fons circa oppidum et Castrum Kozmin, ostia in fluuium Przipiecz circa Grodek. It Czietrzew cuius fons circa Castrum et oppidum Czudnow, ostia in fluuium Przipiecz circa villam Munuczkouicze. It Sluniew cuius fons ex paludibus villæ Saticzow, ostia infra Ciuitatem Luczko. Item Ross cuius fons ex paludibus propé oppidum Smolniani, ostia circa Castrum et oppidum Orscha in Dniepr. Item Iassodla cuius fons circa oppidum Kopilow, ostia in Przipiecz infra oppidum Pinsko. Item Brzezina, cuius fons ex paludibus et desertis Russiæ maioris propé Oppidum Poloczko, ostia in Dniepr, propé oppidum appellatum Dobrogiska. Hic fluuius Brzezina Lithuaniam á terris Russiæ diuidit. Item Swislocz cuius fons circa villa Porostow in superiori parte, ostia in Brzezina circa oppidum Borissow. Item Swinia, cuius fons ex lacu Wloska, ostia in mare propé Rigam. Item Polotha á quo Ciuitas et regió Polocen appellatur, cuius fons circa Castru Brzewa, ostia in fluuium Dwina, iuxta Castrum Poloczko. Item Bok cuius fons ex superiori parte sylvæ Oliesko, ostia in Dniepr circa Castrum et oppidum Daschow. Item Vischew cuius fons in villa Nouosiedlcze, ostia inferius Castrum Ratbno in Przipiecz. Item Liutba cuius fons circa villam Tremno, ostia in Vischew non longé á Ratbno. Item Berezina cuius fons circa oppidu Vborcz ostia circa oppidum Strzeszno. Item Brzeznicza fluuius terram Lucensem distinguens á Lithuanis. et ille est verus limes Poloniæ Regni. It Orsza cuius fons ostia in Dniepr circa

Item Bobr cuius ortus ostia

in Dniepr circa   Item Borissow cuius fons circa

Item Orinia cuius ortus circa oppidum Dambrouicza, ostia in flumine Stir.

Quibus Ciuitatibus Vistula cuius est singularis commendatio, Odraq;, Vartha, & Dniestr fluuii insignes, illustrantur.

Fluuius autem Visla, qui mare Oceanum tribus ostiis illabitur, et in orientis partem parum flexus, quadraginta et amplius flumina in se recipiens, plures nobiles et insignes quàm alii fluuii nactus est Vrbes. Licet enim Odra, cuius aquæ occidentem petunt, Ratiboriam, Bregã, Wratislauiam, et Franckfordiam, Wartha veró qui medius inter eos decurrit, Siradiam, Pyzdri, POsnaniam, Dniepr Kiiouiam famosas vrbes habeant, Visla tamen inter Polonicos fluuios facilé præcipuus amnis, amplioribus nobilitatur locis, videlicet CRacouiensi, Sandomiriensi, Warschouiensi, Plocensi, Wladislauiensi, Thorunensi, Culmensi, Grudziądzensi, Suecensi, Gneuensi, Tharschouiensi, et Gdanensi, vrbibus. Ligna quercina et taxina diuersi generis pro igne et nauigiis, picem, cineres, fraxinos, telam simplicem, terementinam, cæram, crudum, mel, plumbum, cuprum, ferrum, et frumentum pluresq; alias res, quibus portus Anglicani et Flandreñ perstrepunt, ex regionibus Polonorum mari Oceano, alueo suo subministrans. Meminisse hoc loco par est, quia tribus Pontificalibus Basilicis Visla fluuius inclytus sit, cùm in quolibet ex residuis amnibus vna tantummodo numeretur. Ea autem quæ de Vislá seu Vistula qui et Vandalus, et de Odra qui Guttalus fluminibus narrauimus, Solino teste defenduntur. Ita enim Germaniæ Principium describere orsus, inquit. Mons Seno ipse ingens nec Riphæis minor collibus, inicium Germaniæ facit. Hunc Ingenones tenent, á quibus primis post Scythas nomen Germanicum consurgit. Diues virorum terra, frequens populis numerosis et immanibus. Extenditur inter Hercinium Saltũ et rupes Sarmatorum. Vbi incipit Danubio, vbi desinit Rheno perfunditur. De internis eius partibus Albis, Guttalus, Vistula, amnes altissimi, præcipitantur in Oceanum.

Niemen inter omnes fluuios pacificus.

Notandum est autem, quód omnes feré Polonici amnes vt Istula, Guttalus, Varta, Bug, Niepr, Niestr, fundunt et subruunt suorum alueorum rippas, multasq; arbores cum magna parte soli, frequenter etiam et vi-

cos absorbent, solus Niemen tam profundum et ad instar Caldaris rotundũ habet alueum, vt silenter decurrens nec nemoribus neq; campis nocens, su-is contentus rippis fluat, omnia insuper flumina Poloniæ, et lacus et insulas moliuntur, nonnunquam quoq; veteribus alueis destitutis, nouos alueos, nouasq; insulas, nouos insuper lacus, quasi quadam alluuione efficiunt, plerumq; etiã in veteres reflectuntur

DWINA amnis fluit secus Ciuitates Russiæ Poloczko et Vitepsko. Item ab alia parte Wytepsko fluit Withba satis insignis fluuius. Post Istulæ fluminis ostium, Cronis, Rubonis, Turuntii, Kersinii, fluuiorum ostia in Oceanũ.

Descriptio Poloniæ à quatuor plagis et vndè Russia pellibus delicatis ditissima dicatur.

VNiuersam itaq; regionem, quam septem fluuii prædicti et cæteri omnes qui in eos decurrunt et perlabuntur, ab eorum ortu vsquè ad Oceanum, Lech Lechitarum seu Polonorum parens et Princeps complexus, sui iuris fecit, et in illa per se et suos nepotes frequentibus populis hæreditat, et propicia Diuinitate hæreditabit. Ab oriente nullis quidem nisi Græcis, et mari Leonino, ad quas per syluas et nemora Ducentorum et amplius miliarium spacium, et per plura flumina, ipsi etiam Principali Conditori tūc ignota habentia nomina, pro ea tempestate eundum erat vicinis. Quæ quidē regio Orientalis ab vno nepotum Liech qui Rus vocabatur, post plures ætates inhabitata et populata, Russia nomen accipiens, in latissimas ditissimasq; Prouincias, regiones, et vrbes creuit, quas in præsentiarum cernimus, vbi Sabellorum, Mardurum, et aliorum nobilium animalium pelles, quas vicinæ solitudines producunt, pro summa opulentia habentur. Quarum incolæ ipsarum pellium delicatarum decora nigredine, licet tenuem et inopem habeant conuictum, ditissimè vestiuntur. A meridie Alpes quæ Pannoniam perpetuis iugis disterminant, et vsq; in mare Leoninum porriguntur, et in multa spacia porrectæ magnam longitudinem et latitudinem conficiunt, POlonorum tamen Principum per longas ætates et successiones regebantur et parebant imperio. Ad quod nonnullorum Priscorum Scriptorum euidens testimonium potest adduci. PVteolanus enim Historicus et veterum gestorum scrupulosus indagator scribit. Quód anno Martiani Imperatoris tercio, qui circa annum incarnationis DOmini Quadringentesimum quinquagesimum Octauum imperauit, surrexit in Polonia Princeps, qui Bulgaris Mesianisq; imperabat, volens etiam in Hungaria dominari. Hunc Hungari variis muneribus allectum, explorata illius diminuta potentia, improuisum aggressi, cum

tota militia peremerunt. Ab occidente Germaniam, quam à Polonorum Prouinciis Alba siue Labia fluuius intersecat. À Septentrione mare O-ceanum, Datiam, Suetiam, et Noruegiam, ac ultima terrarum, ipsis etiam incolis tunc inaccessibilia, freto superato ostendens.

Vnde dicuntur Lechitæ Poloni, Vandali, Scithæ, & Germani, et de Russ opinio, à quo Russia.

QVamuis autem à primo Principe et Conditore Liech, regio eius Liechia et gentes eius Lechitæ appellatæ sunt, quia tamen in plerisq; locis camporum planicies ad serendum aptæ, recenti cultorum diligentia et industria, in breui tempore excisione nemorum auctæ, et in similem planiciem reductæ, speciem naturalium quasi camporum præbuerunt. Lechitæ et ii præ-sertim qui in campestribus habitabant, et à cæteris cognatis et familiis qui syluis insederant, et à vicinis gentibus in circumhabitantibus Polianye id est campestres tam frequenti vsu et appellatione vocati sunt, vt veteri nomine abolito, tam gens quàm regio generali iam et vsitato vocabulo Polonia etiam à Scriptoribus aliquibus nominetur. Vicinæ tamen nationes et præ-sertim Ruthenorum quæ in suis Annalibus, de stirpe Principis Lech ortas se esse gloriantur Polonos et eorum regiones Liechitas appellant in hunc diem. Apud Sclauos quoq; Bulgaros, Caruatos, & Hunnos eadem adhuc manet appellatio, licet et in plerisq; locis à nonnullis Authoribus intitu-lentur et scribantur Vandalithæ à fluuio Vandalo, qui idem quod Visla est, quod ipsius quoq; fluminis principalitatem signat. À veteribus autem Scri-ptoribus et Historiographis Sarmatia Europea appellatur, et tam Poloni quàm Rutheni Sarmatæ nominantur. Idq; reor iustum et verum, quòd Polonis et Ruthenis indidit antiquitas vocabulum. Vnde et Alpes quibus contermi-nant Sarmatici vbilzt ab Authoribus inscribuntur. Scythas pleriq; nonul-li Germanos parum iusto vocant cognomine, quòd omnis ea regio, quæ inter Thanaim et Albam ac Istulam flumina est posita Scythia nominatur à Scri-ptoribus, quam cùm processu temporis Poloni et Rutheni populandam introis-sent, Scythæ et ipsi à nonnullis vocati sunt. Et quoniam Istula Scythiæ et Germaniæ tenens confinia, in Polonorum meditulio decurrit, et à sui fon-te siue ab ortu vsq; ad occasum nulla gens alia quàm Polonica illum incolit atq; populatur, Poloni etiam esse Germani existimantur et vocantur. Assere-re nonnulli eam rationem conantur, Russ non Lechonis nepotem sed Germa-num extitisse, et secum vnà atq; Czech fratre tercio ex Caruatia egres-sum, amplissima Russorum Regna, quorum Kiiouia caput et metropolis est,

et quae Dniestr, Niepr, Niemen, Prutb, Slucz, Styr, Strucz, Smotricz, Szereth, amplissimis irrigantur amnibus, populasse, et terminos suos ultra Nouogrod, auro, argento et pellibus ditissimam et notissimam, inter paludes et stagna sitam Russiae Ciuitatem ad fines propè terrae dilatasse. Quae scriptorum de origine Ruthenorum varietas, plus obnubilat eorum originē quàm declarat.

Ruthenorum Principem Romam & totam Italiam quatuordecim annis possidentem, Theodoricus Gottorum Rex necauit, et Regnū Italiae obtinuit.

AB eo quoq; Russone, primo Russiae patre et populatore, Odonacer Ruthenus stirpem et genus ducens, cum Ruthenorum copiis sub Anno Natiuitatis Christi, Quingentesimo Nono, sub Leone Papa primo, et Leone primo Imperatore, in Italiam adueniens, capta Ticinio et ferro atq; igne destructa, Orestum captum capite damnans, et Augustulum qui Imperium occupare praesumpserat effugans, ROmam urbem victor cum suis ingressus, totius Italiae Regnum, nullo inquietare audente possedit. Quod cùm per annos quatuordecim in summa pace et ocio gubernasset, Theodoricus Gottorū Rex per Bulgariam et Pannoniam in Italiam magna fatiga pertingens, dum non longè ab Aquilegia in pascuis uberrimis se et copias suas reficeret, Odonacer cum totius Italiae viribus ipsum illic inuadens, à Theodorico et Gottis contritus est. Qui cum paucis fugiens, Romam à populo ingredi vetitus, Rauennam se recepit, quem triennali obsidione in Rauena maceratum, et deditionem facere coactum, Theodoricus cepit necauitq;, et Regnum Italiae à Ruthenis ereptum in se Gottosq; transtulit.

Lacus Poloniae praestantiores.

FLuuiorum Polonicalium utcunq; pro qualitate laboris assumpti potuerant à me, tam ubi oriuntur et emergunt, quàm ubi exonerantur et decidunt, describi descriptione expedita: ad describendum Lacus famosos, qui in Polonica regione et PRouinciis sibi subiectis consistunt, animum inflexi, qui et ipsi vel flumina generant, vel ex fluminibus gignuntur, aut quod plerisq; contingit, per flumina faecunditatem et incrementū consequuntur. Esto quòd cernamus plures lacus absq; incremento, aut sorbere ingentia flumina, aut tanquam hospites iuxta suscipere ac emittere. Appellantur autem lacus aquarum, grandis congeries, ex occultis terrae meatibus in unum defluens atq; consistens locum: multa commoda mortalibus

submin̄istrans. Et quamuis nonnulli lacum á Stagno plurimum asserant dif-
ferre, et parum conciné putent stagnum lacum, et lacum stagnum (· quemadmo-
dum dictiones ipsas ꝓ uno et eodem significato Scriptorum solet committere
auctoritas·) nuncupari. Cúm lacus viuas vndas in se habeant, stagna vli-
ginosas, putres ac olidas, ac tetrum odorem spirantes. Nos tamen quoniā
ita fert Polonorum et RVthenorum locutio, qui nulla distinctione facta,
vno vtuntur pro altero, lacum á stagno non sequestrabimus. Non est autem
mihi animus omnium Poloniæ lacuum et cæterarum orarum Regno subiecta-
nomina et situs describere (· esset enim ingentis et difficilis opus laboris,
quoniam cúm regio Polonica et terræ sibi subiectæ situm habeant bassum,
et Oceano Sarmatico ꝓ maiori parte confrontatum, frequentibus et penè
innumerabilibus lacubus referta est·). illustriores itaq; et magis famatos
satis erit attigisse. Et quoniam lacus Goplo adeò vniuersali Polonorum
consensu grandis et famatus est, vt rem aliquam grandem significaturi Po-
loni ex lacus prædicti magnitudine per nomen Goplo diffiniant, huic et nos
pro sui merito et pro nominis appellatione inter lacus Polonicos PRincipatū
tribuemus ~

GOPLO in Prouincia Maioris Poloniæ lacus amplissimus et Polonis cele-
berrimus est, piscium multitudine adeò fæcundus, vt in vicinia quæq; capti
in eo pisces quadrigis delati, sufficientiam vel potius abundantiam mortali-
bus subministrans. Hic apud oppidum fontis sui nominis Notesz ex fontibus
scaturientibus exortus, iamq; illic vbi exoritur continuo grandis et profun-
dus tam longo latoq; tractu diffusus, vt maris speciem visentibus repræsen-
tet. Nam medium miliare in latum quinq; in longum protenditur, et deinde
circa Castrum Sarlen' non mediocrem de se emittit fluuium, qui Notesz ap-
pellatur, ex suo generatum et profluentem vtero, piscium genera in illo gusta-
tu et specię quám in aliis lacubus præstantiora ~

CZARTHORIÁ Lacus propé Castrum et Oppidum Nouæ Ciuitatis Kor-
czin, et ex fertilitate piscium, et ex conditore suo Cazimiro Secundo Polonorū
Rege insignis, qui duorum fluuiorum Istulæ et Nidæ alueis aliorsum per indu-
striam inductis, lacum perpetuum et satis protensum, qui ab vtroq; fluuio tam
vndis quám piscibus fæcundaretur, constituit ~

SWIECZIECHOW Lacus ꝓpè villam Epalem Crac' Swiecziechow, á quo
et denominationem accepit consistens, fontes perennes in vtero suo ebulien-
tes habet. Esto quód etiam nonnunquam ex Visla flumine non longé decurren-
te irrigationem accipiat ~

SLIESZINO Lacus, oppido sui nominis imminens, ex monte Przewloki or-
tus, quatuor miliaria Polonica in longum quartale miliaris in latitudinem con-
ficit, et fluuium Goplienicza ex se circa villam Gappa parturiens fluuio
Vartæ apud villam Morzislaw miscetur ~

POWIDZ Lacus ingens Oppidum sui nominis Powidz irrigans, tria miliaria
in longum vnum miliare in latum conficit ~

BAN supra oppidum Dolsko lacus ingens, plures lacus in se in quamlibet par-
tem gignens ~

LIEDNICA amplißimus lacus maioris Poloniæ, cuius inicium circa vil-
lam Drzonek. plures lacus ex se minores emittens, duobus miliaribus á
Pobiedziska Oppido situs, Insulam non mediocrem babens in sui corpore,
in qua Gnesnen Ecclesia Metropolitana primum à veteribus memoratur
magis quam scribitur fundata fuisse. Quod murorum ruinæ et reliquiæ
testantur. Et processu temporis propter difficultatem accessus Gnesnam
translata. Duo miliaria et amplius in longum conficit ~

BLANDNO Lacus amplißimus Maioris Poloniæ, qui amplitudinem
lacus Goplo aßeritur superare, oppido Zbaszin impendens piscibus vber-
rimus, quem fluuius Odra apud oppidum Koszin ortus, á principio vsquè
in finem irrigat. Anguillas plures numero gignit ~

NIEZAMISL Lacus magnus maioris Poloniæ, non longè á fluuio Varta,
qui et oppido á quo sumit exordium dedit nomen, qui vsq; ad oppidū Glu-
szina decurrit, odiosus Cruciferis de Prussia, qui ad illius litora per Mar-
schalcum Poloniæ in villa Polowicza profligati sunt ~

WONIESKA magnus lacus Maioris Poloniæ, cuius initium penes Oppidum
Oszieczno. et finis vsq; ad villam Kurzagora protenditur. et illic fluuio
Obra miscetur ~

DOMINICZE Lacus ingens Maioris Poloniæ circa oppidum Brenno sumens
inicium, et apud Monasterium Przementh terminatur.

PCZOWO Lacus magnus Maioris Poloniæ qui et oppido ad rippas suas
residenti nomen dedit ~

LVBSTOVO Maioris Poloniæ lacus magnus circa villam sui nominis

consistens, quem fluuius Goplienicza irrigat, et ad duo miliaria in longu protensus, latitudine verò coartatur.

TULANUS Lacus Maioris Poloniæ, villæ ex se denominatæ nomen dedit, vnum miliare in longum conficiens, circa Oppidum Pakoscz terminum sumens, fluuio ex oppido Gembicze decurrente, rigatus.

IELIEN Lacus circa Ciuitatem Gnesnensem consistens, magis Ciuitate Gnesnensi quàm suo situ insignis.

DRAWSKO Lacus ingens Maioris Poloniæ, continens in ambitu suo septē miliaria Germanica, piscibus fæcundus, à Drawa fluuio qui illum irrigat cognomen sortitus, qui et arci insigni sibi impondenti nomen dedit Drabim.

NOBLINI Lacus Maioris Poloniæ propé Castrum proximé nominatum Drabim consistens, tria miliaria in longum quartale in latum conficit.

KRAMPSKO Lacus Maioris Poloniæ, quatuor spaciis diuisus ppē Walcz consistens, tria miliaria in longum quartale in latum conficit.

Lacus terræ Lublinensis

IEDLINO Lacus circa Ciuitatem Lublinensem in borra consistens, cui villa eiusdem nominis à lacu sortita vocabulum imminet, medium miliare in longum, et dimidium in latum conficiens.

CZARNE Lacus terræ Lublinensis, alius ab illo qui in terra Chelmensi consistit, ab oppido Parczow duobus distans miliaribus, in omnes partes se æqualiter porrigens, medium miliare in quamlibet partem conficit.

RACZNO Lacus terræ eiusdem propé villam Koliechowicze situs, vnius quartalis miliaris continentem in omnes partes habens.

GLAMBOKIE Lacus terræ Lublinen, qui superiacet villæ Vsthunow à lacu cognominata, ex rotunditate sua ad quartale miliaris æquali tenore porrectus.

ROSKOPACZOW Lacus terræ eiusdem, iuxta quem villa appellata Roskopaczowska wolia consistit, miliare vnum in longitudinē, medium in latitudinē habens, fluuium ex se sui nominis emittens, qui fluuio Tiśmienica miscetur.

DRZASTHOW Lacus terræ Lublinen̄ propè villam Lanczna consistens medium miliare in longitudinem, quartale in latitudinem conficiens ~

TRZACZANO Lacus terræ Lublinensis in borra propè villam Lanczno consistens, Sphericum babens corpus cuius longitudo et latitudo quartale miliaris non excedit ~

NADOSZ Lacus terræ Lublinen̄, non longè ab eadem villa Lanczno positus medium miliare in longum, quartale in latum conficit ~

OSTWISZ Lacus terræ Lublinen̄ non longè ab eadem villa Lanczno consistens, medium miliare in longum, quartale in latum conficit ~

BYESCZE Lacus terræ Lublinen̄ duobus miliaribus distans à Lanczno, quartale miliaris in longum, et dimidium quartalis in latū conficit.

Lacus terræ Cuiauiensis ~

BIELSKO Lacus terræ Cuiauien̄ circa villam Bielsko, à quo et villæ deriuatum est nomen, singulares. et qui raro in aliis Polonicis reperiuntur lacubus pisces, quos Szioluicze nominamus, sapidi saporis gignens, medium miliare in longum conficit ~

BRDOW Lacus terræ Cuiauien̄ inter Klodauam et Isdbiczam oppida consistens, medium miliare in longum conficiens ~

LVBOTHIN Cuiauien̄ terræ lacus eiusdem nominis villam irrigans, in fluuium Notesz amnem ex se cadentem emittens, medium miliare in longum conficit ~

THVR Lacus terræ Cuiauien̄ magnus alius à priori, non longè ab oppido Bidgostia situs, piscium qui Klesce vocantur multitudine refertus medium miliare in longum conficiens ~

ORLIE Lacus terræ eiusdem, Epi Cuiauien̄, amplitudine sua insignis et piscibus fæcundus fluuium Zgowiątka ex se emittens, miliare vnū in longum conficiens ~

KRZEWIATKA Lacus terræ eiusdem magnus, non longe ab oppido

Regio Kowalie situatus medium miliare in longum conficiens.

LANCZKO Lacus terræ eiusdem Epi Cuiauien, haud longé ab oppido Pakoscz, á fluuio Notesz dum iam lacum Goplo liquisset generatus, vnum miliare in longum conficiens, latitudine veró parum extensus.

PTUR lacus terræ eiusdem, cui villa á lacu denominata imminet, vnum miliare in longum, quartale in latum conficiens, irrigatióne fluminis Notesz fæcundus.

BORZIMOWSKI Lacus terræ Cuiauiensis ad vnum miliare in longitudinem extensus.

Lacus terræ Pomeraniæ.

LEBSKO Lacus magnus Pomeraniæ in terra et hæreditate Epatus Wladislauien Charbrono consistens, á fluuio Leba qui illum influit Lebsko appellatus, Pomeraniæ terram á Stolpen disterminans.

VSDZICZE Lacus Pomeraniæ amplissimus, continens ad longitudiné quinq miliaria, qui incipit propé Castrum Kischow, et protenditur propé Castrum Tucholia.

OSZIECZNO Lacus magnus Pomeraniæ propé Castrum Osziek situs vnum miliare in longum, medium in latum conficit. A quo Castrú Osziek denominationem accepit.

STWORZONA GACZ Lacus ingens terræ eiusdem, habens in longitudinem septem, in latitudinem quinq miliaria, non longé ab oppidis, Tucholia, Schlochow, et Býthom haben situm, ex cuius vtero fluuius Brda consurgit.

BORZECHOVO Lacus Pomeraniæ propé oppidum Staragrad, medium miliare in Longitudinem, et quartale in latum conficiens.

BIALA Lacus terræ Pomeraniæ propé oppidum Tucholia consistens, vnius miliaris in longitudine, mediú veró miliaris in latitudine. Ex quo lacu fluuius eiusdem nominis ortus, fluuium Wierzisza ingreditur.

KRAG Lacus terræ POmeraniæ in districtu Szwecen̄ propè Oppidū Tucholia, medium miliaris in longum, in latum verò quartale miliaris conficiens ~

SVCHOM Lacus terræ Pomeraniæ in Districtu Swecen̄, quartale miliaris in longum et latum ex æquo conficiens ~

OSTROVICZE Lacus Pomeraniæ in Districtu Swecen̄ in longum miliare vnum, quartale verò miliaris in latum conficiens ~

DESCZNO Lacus Pomeraniæ in Districtu Swecen̄ ad quartale miliaris se extendens ~

PIASECZNO Lacus terræ Pomeraniæ in Districtu Swecen̄ ad quartale miliaris protensus ~

STEKLNO Lacus terræ eiusdem propè villam Grodek consistens vnum miliare cum medio in longum, in latum medium miliare conficit ~

MVKSCHA Lacus terræ Pomeraniæ propè oppidum Tucholia situs, æqualiter in longum et latum ad quartale miliaris porrectus ~

KREMPSKO Lacus terræ Pomeraniæ inter Schlochow et Emersztin situatus, tria miliaria in longum, et vnum miliare in latum conficiens ~

LVKAMIE Lacus terræ eiusdem propè Choinicz am situatus, quinq; miliaria in longum et vnum miliare in latum conficiens ~

CHARZIKOWY Lacus magnus terræ eiusdem sex miliaria in longum, in latitudinem verò duo conficiens. Fluuius autem Brda, ex ventre lacus Krempsko se euoluens, primum lacum Lukamie ingreditur, et inde se extrahens tercio lacui Charzikowy influit, vbi victor effectus proprio alueo, notabile spacium terræ conficiens, in Vislam tandem exoneratur ~

Lacus terræ Chelmensis ~

SWITASCH Lacus magnus terræ Chelmen̄ circa villam sui nominis situatus quinq; miliaria in girum, duo miliaria in longum, vnum in latum conficiens, et optimos pisces forcipes Klescze, producens ~

SACZKO Lacus magnus terræ eiusdem binominus, alio enim nomine ab incolis vocatur Luczomir, sed propter villam cui est proximus Saczko nomine vulgariori appellatur. Fluuium ex se Luczomir sui nominis emittens, medium miliare in longum et in latum quoqꝫ conficit.

THVR Lacus magnus terræ eiusdem, in omnes partes æqualiter porrectus, in longum duo cum medio, et in latum similiter duo cum medio miliaria conficit. Qui et villæ propè se consistenti nomen sui vocabuli Thur indidit. Rigatur et á flumine Luczomir, in eum ex Saczko decurrente, qui inde egreßus, et nonnullos lacus ignobiles prætergreßus, hæret in Pripecz flumine.

BIALE Lacus magnus terræ Chelmen in solitudine inter duas villas Radstow et Wethlie consistens, vnum miliare in longum, medium verò in latum conficit. Crassos adeò pisces klescze producens, vt ex illorum adipe multa vasa impleantur aruina. Aqua vero lacus eius in mensibus Maio et Aprili corpora humana ingredine tingit et fuscat, nec sibi per aliam aquam ingredo potest dilui.

ORZECHOW lacus magnus terræ eiusdem in borra vasta propé duas villas Samorouicze et Sczodroczas consistens medium miliare in longum quartale miliaris in latum conficit. Rigatur á fluuio Luczomir, qui ex lacu Thur deriuatus, illum ingreditur, fundit se in lacum propinquum qui dicitur Orzechowiecz.

ORZECHOWIECZ Lacus terræ eiusdem in borra propè lacum Orzechow consistens, quartale miliaris in longum et latum conficit, Sphericus enim est æqualiter se in omnes partes porrigens, qui etiam á flumine Luczomir irrigatur, et inde se euoluens Ostrowie lacum ingreditur.

OSTROWIE Lacus terræ eiusdem propè villam Niewÿr consistens mediu miliare in longum, quartale in latum conficit, Rigatur et ipse á flumine Luczomir, qui ex his lacubus paululum progreßus fluuio Przipecz se miscet.

MSCHANE Lacus terræ eiusdem propè villam Zamorouicze consistens, quartale miliaris in longum, et dimidium in latum conficit, frequentißimos lapideos silices habens in fundo, qui cum piscibus vnà detrahuntur in aridum.

POLMO Lacus magnus terræ eiusdem, iuxta villam sui nominis Polmo consistens vnum miliare in longum, medium vero in latum conficit.

PIASECZNO lacus terræ eiusdem propè villam Liuboczinie consistens mi-liare vnum in longum et medium in latum conficiens, fluuium Krzemianka ex se emittens ~

SMOW Lacus terræ eiusdem à villa sui nominis iuxta quam consistit appel-latus, montibus vndiqȝ septus, in longum et latum rotundus, est enim æquali-ter porrectus ~

KRZEMNO Lacus terræ eiusdem, cui sui nominis villa Krzemno super-iacet, rotunditatem præseferens, et æquales latitudinis et longitudinis par-tes habens. Rigatur à flumine Krzemionka qui in illum ex lacu Piaseczno defluens, exinde in fluuium Przipecz decidit

LVKIE Lacus magnus terræ eiusdem propè villam Dubieczko situs, quar-tale miliaris in longum et in latum conficit, quòd ad rotunditatem declinat.

WIELKIE Lacus terræ eiusdem propè villam Polapÿ situs, quartale mili-aris in longum et in latum propter sui rotunditatem conficit

CZARNE Lacus terræ eiusdem propè villam Saczko consistens, quartale miliaris in longum et in latum conficiens ~

KINACZ Lacus terræ eiusdem, cui villa sui nominis imminet, medium mi-liare in longum, quartale in latum conficit ~

OKVNIN Lacus terræ eiusdem propè villam Ostrow, quartale miliaris in longum, dimidium in latum conficiens ~

PLOCZICZE Lacus magnus terræ eiusdem propè villam Wietbli consistens medium miliare in longum quartale in latum conficit ~

STRZIBOSCH Lacus magnus terræ eiusdem, villæ Sczodrogoscz im-minens, quem fluuius Przipiecz irrigat, per dimidium illius decurrens. ro-tundus est et æqualiter in omnes partes porrectus ~

WIECZINNO Lacus terræ Chelmeñ propè Oppida Chelmza et Kowa-lie situs, vnum cum mediò miliare longus, et medium latus ~

Lacus terræ Russiæ ~

NOBEL Lacus magnus terræ Russiæ in Districtu Pinsko consistens quē fluuius Przipiecz rigat, et fæcundum efficit in piscibus.

OLBIASCH Lacus magnus terræ Rußiæ in Districtu Pinsko, quem idem fluuius Przipiecz vndis et piscibus locupletat.

ORZECHOW Lacus magnus terræ Rußiæ in Districtu Brzesten alius á priori, qui et ipse á fluuio Krzna, piscibus valdè fæcundo, rigatur.

Lacus terræ Prussiæ.

DRVSZEN magnus lacus Prussiæ, propè Elbing Ciuitatem, quatuor miliaria in longum duo in latum protensus.

SPERDENI Lacus ingens terræ eiusdem, circa oppidum Liecz, septem miliaria in longum, medium in latum diffusus.

HANNVSBORG Lacus terræ eiusdem, ab oppido eiusdem nominis circa quod consistit, trahens vocabulum, quatuor miliaria in longum, vnum verò cum dimidio in latum conficiens.

PARTHECZINO Lacus Culmensis propè Castrum Barthian situs, tria miliaria in longum duo verò in latum protensus.

MALDESSE Lacus terræ Culmensis inter Radzim et Rogozno oppida consistens, qui vnum miliare in longum quartale in latum conficit.

DAMBROWNO Lacus terræ Prussiæ oppidi sui nominis muros ambiens, vnum miliare in longum quartale in latum protensus.

MELNO Lacus terræ Prussiæ propè oppidum Gronfeldtt situs, vnum miliare in longum quartale verò in latum conficiens.

LVBNO Lacus terræ Prussiæ propè oppidum præfatum Gronfeldtt situs, vnum miliare in longum quartale verò in latum protensus. Vterquè autem lacus prædictus vz̃t Melno et Lubno, Cruciferis de Prussia cæterisq; Almanis odiosus et execrabilis est. In eorum enim meditulio per Polonos et eorum Regem Wladislaum secundum magna cæde profligati sunt.

SCHEILANG Lacus terræ Prußiæ propè oppidum Osterrod consistens, qui circa villam Schenberg exortus, quinq; miliaribus in longum, quartale verò miliaris in latum diffunditur ~

GESZTRVTH Lacus terræ Prussiæ à villa Ikschane, vsq; ad oppidum Gilana protensus, quinq; in longum miliaribus vno verò in latum diffusus est ~

STAWANTH Lacus terræ Prussiæ propè Oppidum Koger consistens, duo cum dimidiò miliaria in longum quartale verò in latum conficit ~

LIK Lacus terræ Prussiæ, duo miliaria in longum, quartale verò miliaris in latum conficiens ~

Lacus terræ Lithuaniæ ~

BERSTHI Lacus terræ Lithuaniæ medium miliare in longum conficiens fluuium ex se gignens qui vocatur Kolpha, fæcundus piscibus, vt nullus in Lithuania eò sit fæcundior. Illic venationes bisontium et ceruorum Regi, et Curia eiusdem nominis ~

DVBICZE Lacus Lithuaniæ, cui oppidum à lacu denominatum Dubicze imminet, et quamuis quatuor videantur lacus, vnam tamen habent denominationem, quoniam etsi paludes quædam illos intersecant, vndæ tamen illorum simul mixtæ, omnem altercationem dirimunt ~

Notandum insuper est ~

QVòd à lacu seu palude insigni triginta miliaribus supra oppidum Smoliensko. versus Nouogrod sito, oriuntur tres fluuii de quibus insuperioribus mentionem fecimus. Primus Dzwina qui vadit in Rigam versus Oceanum. Secundus Volga, qui creditur esse fluuius Poricus, super montem Thanais vadit, et intrat mare Caspium, quem fluuium Scythæ Perotha, Græci Pyrethon, Poloni et Rutheni Volgam appellant. Tercius Dniepr qui in Latino et Græco vocatur Boristhenes, et intrat mare Ponticum circa Castrum Czarnygrod. Item Dniestr fluuius in Latino et Græco vocatur Thirsannis, et diuidit Sarmatiam à Datia, quam beatus Augustinus Antiquam vocat, et quæ quondam fuit Regnum Gottorum ~

ITEM montes Pannoniæ inferioris qui habent ortum à monte Carpethe in

Methaneste, quam vocamus Valachiam, nominantur Sarmatici, et Valachi vocantur omnes gentes montes Germaniæ, usq; ad fluuium Rhenum propter earum ortum. Ex montibus autem illis Sarmaticis oriuntur tres alii fluuii notabiles et insignes. Istula als Visla, Guttalus als Odra, et Alba siue iuxta antiquos Albis alias Labia ~

ITEM ex Sarmatia præfata egressæ sunt gentes eæ, quæ posséderunt Scandiam, et nouam Datiam, quæ dedit ortum Teutonis, Vandalis, Gottis, Longobardis, Rugis, et lepidis, quos vocant aliqui Cymbros, quos hodie vocamus Pomeranos. Illa autem Sarmatia occidentalis, ortum habet á Sarmatia orientali, quæ est infra mare Caspium, et habet ortum á Saruth, qui fuit quartus ante Abraham de Sem ~

Lacus terræ Dobrzinensis ~

GORZNO Lacus terræ Dobrzinensis amplitudine et fæcunditate pisciu insignis Epi Plocen á fluuio irrigatus ~

MOKOWO Lacus magnus terræ eiusdem non longé ab oppido Dobrzin situs.

SKAMPSKO Lacus terræ eiusdem non longé ab oppido Lipno situs ~

Lacus terræ Belzensis ~

BRZIMICZE Lacus terræ Belzensis, medium miliare in longum quartale in latum conficiens. In quo propter sui profunditatem difficilis est piscatura, singularem ab aliis lacubus secretam habens naturam. Nam certo tempore aliquando infra triennium, aliquando infra biennium, magno ædito mugitu, et fluctibus intumescentibus, concussus in montem petrosum sibi contiguum, per cauernas occultas et subterraneas ingreditur, Et paucissimas undas in alueo suo relinquens, multitudinem piscium facilé á piscatoribus concludendam et compræhendendam reliquit ~

Descriptio montium POloniæ ~

QVamuis autem Polonicum Regnum pauciores quám cætera Climata montes habeat, ut poté quód in planiciebus et campestribus situm primarium sui nominis et principalem ab illis accepit denominationem, habet tamen quám plures montes tam saxeos quám terreos, quorũ insigniores describemus.

Pro sui autem fama et celebritate Caluariam praeponemus omnibus et Prin-
cipem, ut est, aliorum constituemus, cui Wawel subnectens, quoniam apud illu
summam rerum consistere, et Regiam illi imponi concessum est ~

CALVARIA mons excelsus est in terra Sandomiriensi, oppido Opathow
propinquus, assiduo penè rigens frigore, et frequentes niues, nebulas et plu-
uias producens, scaturientes in plerisq; locis habens fontes, famosissima quon-
dam, si veteri et vulgatæ assertioni standum est, Cyclopum, quod et ingentes
acerui lapidum testantur, ex arce quam monti imposuerant ruinati, nunc veró
religiosorum virorum sub Regula Scti Benedicti militantium, habitatio. In-
certum à quo Cyclopum, et quo tempore arx tanta, tot parietum continens lon-
gissimas et tam grandes æuo suo moles, sumptu tam magnifico extructa fue-
rit. Cuius monstrosi ædificii, monstrosam lapidum congeriem, atq; ruinaru
aceruos ingentes, neq; vepres dumosaq; germina, nec arbores frequentes aut
musci potuerant contegere. In arcis locum succedente Monasterio, á Magno oti
Boleslao Polonorum Rege ex petra superædificato, in quo ligni Dominici, magna
mortalibus beneficia conferens, notabilis habetur portio, á Beato Emerico filio
beati Stephani Hungariæ Regis, monente per visum Angelo, illic relicta. Ob
quam rem locus ipse in celebri habetur reuerentia, et in assidua mortalium, suis
necessitatibus succurri, per virtutem Sctæ Crucis deposcentium, frequentatione.
Qua in re altitudinem Diuinæ prouidentiæ, et eius dispensionis mira opera libet
admirari. Nam qui pro salute humani generis pati dignatus est in monte Cal-
uariæ, is lignum in quo paciebatur, pro salubritate et consolatione Polonorum in
monte eiusdem appellationis voluit consistere. Accessit ad hæc admiratio am-
plior. Nam cúm Lithuani ea tempestate gentiles et idolatræ, clandestino incur-
su Regnum Poloniæ irrupuissent, et spoliato prædicto Monasterio, etiam lignu
saluificæ crucis in suam terram apportaturi rapuissent, prius quâm Sandomirien
regionem egrederentur, quadriga in qua lignum sacratissimum vehebatur, substi-
tit. nec ab equis aut bobus stupentibus barbaris moueri potuit, ingens illic pestis
exorta, maxima strage tam homines quâm pecora absumebat. Quo malo Lithua-
ni perterriti, consilioq; Polonorum quos captiuos ducebant vsi, lignum Domini-
cum in locum suum detulere. Et illicô omnis pestifera vexatio, non secus quâ
quondam post interceptionem et restitutionem Archæ à Philistæis conquieuit ~

WAWEL mons saxeus, qui à Visla fluuio cursu præcipiti alluitur in quo et Ba-
silica insignis Martyris famosissimi Beati STanislai, et prima præcipuaq; Polono-
ru arx Crac, atq; Regia sita est. Videntur autem etiam in diem hanc in monte
ipso plures specus aut cauernæ, seu antra latebrosa, in qbus Draconem et bellua
miræ magnitudinis habitasse, et incolas loci magnis incômodis affecisse, lris et
fama vulgatum est ~

CZESTOCHOVA, Qui et clarus mons propter Monasterium in eo situm et Ecclesiam Beatæ Mariæ virginis, illic superædificatum, meruit appellari. Ad quem frequenti et annua devotione fit concursus, propter eiusdem Beatæ Mariæ Virginis, quæ illic ostenditur, imaginem, quæ vel á beato Luca Euangelista, vel ad instar saltem imaginum quas pingebat æstimatur formata ~

KONIVSCHA qui et Equirea in Latino appellatur, Oppido Proschovicze mons imminens, Ecclesiam parochialem superædificatam habens, ab eventu raro et mirabili nomen sortitus est. Nam cúm miles quidam Polonus genere, de Domo et familia Srzeniavitarum Przibÿslaus nomine, illum aliquanto tempore constructa illic æde, cum coniuge et liberis inhabitaret, in una noctium equus raræ magnitudinis, quem miles ipse ad fæcundandum equarum partus uni Pannoniorum Satrapæ, triennio iam exacto vendiderat, ducens secum frequentem equarum, á se ex Pannonia depulsarum gregem, quem noctibus tantummodo (ne dies furtiuum depræhendisset ex Pannoniis discessum.) notatus est conduxisse, advenit, et ungula pedis domum et portam Heri quondam sui, ac blando hinnitu, quo aperiretur, pulsare cœpit. Cuius crebra in portam percussione et hinnitu sibi multipliciter noto, miles Polonus excitatus, et á somno expergefactus, primúm quidem Hostiles verebatur insidias, deinde veró cúm per diligentem explorationem omnia pacata esse agnovit, novo hospiti portas aperuit, et secum uná maximum equarum et pullorum subiugalium, ex quo brevi locupletatus est, accepit gregem. Qui muneris sibi præstiti gratum se suo Authori Deo ostendens, Ecclesiam ex cocto latere monti imposuit, dotemq; præstitit ~

THINIECZ mons fluvio Vislæ suprapendens Arcem continens et Monasterium Cænobitarum Scti Benedicti inter omnia Monasteria Regni primarium et insigne ~

GOLIESCH mons fluvio Visloka imminens, in quo arx eiusdem Monasterii de quo immediaté egimus Thiniecen ~

LIVOCZ mons non longé ab oppido Kolaczicze et eidem oppido imminens.

MRVKOW mons petruosus et altus, oppidum Zmigrod prospectans arcis vetustæ monstrans vestigia

CHENCZINY mons arcem habens cum oppido sui nominis sibi superimpositam Lazuri et æris tam ex se quám per circuitum ferax ~

RABSCHTIN mons saxeus arce insignis et oppido Ilkusch propinquus, habens in circuitu solum plumbi venis fæcundum.

PELCZISKA mons uno miliari á Visliciеn oppido distans, Ecclesiam superædificatam ex petra habens, et villæ Episcopali Crac sui nominis imminens.

BABA mons altißimus supra fluuium Sola, herbas multifarias germinans et oppido Ziwiecz imminens.

DZIEWKA mons quem fluuius Sola alluit.

IAWORNIK mons in Oszwieczimensi regióne, in quem ferax sylue, strium ferarum hoc est Ceruorum et Damarum fit concursus.

SKRZECZNO mons in Oszwieczimeń trá, in quo alites omnium gene, rum constat habere conuentum, á torrente Koßoroua alluitur.

SADLNIK mons Oswieczimensis excelsus, ex quo torrens Koßoroua erumpit.

SUCHA mons supra fluuium Sola non longé ab oppido Ziwiecz.

SOŁA mons sal gignens, et salsos gurgites emittens, á quo Polonico idyo: mate vocabulum sortitus est. Sal enim Poloni sua lingua sol appellant, in trá Oszwieczimensi situs.

ZARNOWKA mons Oszwieczimensis, qui torrenti subter se fluenti no: men dedit.

OSSOBITHA mons Oszwieczimensis, torreń sui nominis Oßobiti generans.

WIELKA PUSCZA. mons terræ eiusdem oppido Kanthi imminens.

WOLEK mons duos habens subter se torrentes, et in vertice arcem fortem et munitam.

Montes terræ Russiæ.

KOBRZIN mons altus in terra Russiæ, quem fluuius Muchowiecz am: bit oppido sui nominis Kobrzin imminens.

CHELM mons altus á quo terra Chelmensis denominationem accepit, cui arx suprapositaest.

KRZEMIENIECZ mons altus in terra Podoliæ habens arcem fortem in sui vertice, totus saxeus, silices frequentes producens, á quibus monti nomen inditum est. Poloni enim et Rutheni silicem Krzemień appellant.

HALICZ mons altus terræ Halicień argillosus, qui á fluuio Dniestr alluitur, cui arx superimposita est. Dedit regioni et arci nomen.

LISSA GORA mons altus Ciuitati Leopolień imminens in terra Russiæ in quo arx magna et Regia quæ alta consueuit appellari, sita est.

POTHILICZ mons altus terræ Belzensis, qui á fluuio Pothiliczka alluitur, Oppido sui nominis imminet, in quo quondam arx notabilis, quemadmodum fossata profunda demonstrat, fuit.

Mons terræ Siradiensis

CHELM mons terræ Siradień alius á priori totus saxeus, villæ sui nominis superiacens, non longé ab oppido Przedborz situs, tanta altitudine eminens, vt Sandomiria, Olschtin, Czestochouia, Piotrkow, Caluaria, et plura alia oppida ex eo claro die spectentur. Ecclesiam habens Comite de Skrzin muratam, et septem fossatis profundis videtur cinctus.

Montes maioris Poloniæ

RZERZUCHOVA mons Maioris Poloniæ non longé á fluuio et Oppido Vartha, excelsum habens verticem vicinas prospectantem Ciuitates.

THURZA mons Maioris Poloniæ non longé ab oppido Gromadno, sÿluis et borris obsitus, statiuis quas illic Maioris Poloniæ exercitus habuit aliquot hebdomadis, expectans importationem Coronarum, quas ROmanorum et Hungarorum Rex Sigismundus pro Vitoldo Duce magno Lithuaniæ et consorte sua Iuliana, Regnum Poloniæ læsurus, transmiserat, insignis.

ZIRKOW mons Maioris Poloniæ altus non longé ab oppido Pÿzdri situs, quem fluuius Luthnia præterfluit, ex quo Posnania et cæteræ Ciuitates Maioris Poloniæ claro die spectantur.

GIECZ mons magnus et latus inter Gnesnam et Posnaniam situs, ubi quondam Ducalis arx habebatur, hodiè verò habetur Ecclesia.

BIESKOD mons propè Castrum Sobien terras Polonicales à Pannonicis disterminans. In illius enim vertice situatus est lapis Ruthenicis inscriptus literis, et à Leone Duce quondam Russiæ locatus, limites Regnorum Poloniæ et Hungariæ demonstrans. Ex hoc monte ad eius verticem iĳ fluuĳ insignes et memorabiles orti consurgunt, v[idelice]t Niestr, San, Strij, et Czissa, et in subiectas regiones v[idelice]t Poloniam, Russiam, et Pannoniam diverso itinere ex ipsa montis summitate franguntur.

NICZKO mons terræ Plocensis propè Sarnow et Radzanow Oppida consistens quem fluuius Wkra alluit. Sub tempore guerrarum munitus à Cruciferis, sed à Masouiæ militibus expugnatus, omnium Cruciferorum desiderato aut capto præsidio

NOTANDUM. Quòd montes Pannoniæ inferioris, qui sunt circa Danubium vocantur Sarmatici, qui habent ortum à monte Carpatho in Methaneste quam vocamus Valachiam. Et tali nomine vocantur omnes montes Germaniæ, usq[ue] ad fluuium Rhenum propter eorum ortum. Ex montibus autem istis Sarmaticis oriuntur tres fluuĳ notabiles et insignes v[idelice]t Istula a[li]ā[s] Visla, Guttalus siue Odra, et Alba siue iuxta antiquos Albis aliàs Labia.

ITEM ex Sarmatia præfata egressæ sunt gentes eæ, quæ possederunt Scandiam et nouam Datiam, quæ dedit ortum Teutonis Vandalis, Gottis, Longobardis, Rugis, et Lepidis, quos vocant aliqui Cymbros, quos hodiè vocamus Pomeranos. Illa autem Sarmatia occidentalis, ortum habet à Sarmatia orientali, quæ est infra mare Caspium, et habet ortum à Saruth, qui fuit quartus antè Abraham de Sem.

Lech Metropolim Gnesno fundat & in ea sedem suam Ducalem ponit. Et quos Deos Poloni adhuc Idolatræ illis temporibus coluerunt.

ALiquanto autem tempore Lech Lechitarum parens, vir sapientia, industria, fortuna et vitæ integritate præstans, etiam si natura eam illi excellentiam non contulisset, facilè illius ætatis illiusq[ue] gentis Princeps, regionem nouam girans et speculans, sæpiusq[ue] cum suis examinans et

deliberans, quisnam locus pro sua habitatione et pro fundanda Principatus sui sede esset, aptior, campestres planicies, fœcunditatem soli, et clementiam auræ præseferentes, quas plures vicini lacus suapte nati ambiebant, ex quibus quasi eorum generati vtero perennes amnes prodibant, piscium salubritate et abundantia fertiles, reperiens, statiua sua illic ponit, et tam ipsius Principis Lech quàm omnium natu maiorum, qui sub eius consistebant imperio, decreto, locus ipse placuit et electus est pro prima Regni sede et vrbe. Eiq; Lechiticum siue Polonicum nomen Gnezno ab euentu impositum est, quod in vulgari sonat nidum. Ibi enim primum Princeps et parens Polonorum Lech statiua figens, peregrinari desiit, et illic sibi et omnibus suis natu maioribus nidificandum, et sedem Ducalem figendam et manendam esse decreuit. Illic quoq; in altis et proceris arboribus aquilas nidificasse comperit. Ibi veteri ritu Diis patriis sacrificio celebrato, quo Principi et suæ posteritati Regnum stabiliant, velintq; illi et genti suæ propicii, tam operum quàm bellorum Duces, ac bonorum consiliorum auctores esse, plurimis iugulatis hostiis litauit.
Cerealia etiam frumenta nouæ virginaliq; terræ, primum aratri dolabro violatæ inserta sunt, cum antea rastro fuerit intacta, nec vllis saucia vomeribus. Condita autem noua vrbe, et principalioribus familiis populata, arce insuper pro Principe, quo eius imperium etiam loci præeminentia à cæteris secretum veneratione ampliori colatur, extructa, omnis reliqua multitudo Principis ordinatione in colonias distributa, in varia loca vberiorem glebam et situm habentia deducta est. Propter terrarum enim diffusionem infœcundam, cogebantur noui cultores laté diffundi. Quo autem anno post confusionem linguarum Princeps prædictus Lech ex Slauonia Caruatiaq; excesserit, et quo anno quoue tempore primum terras Polonorum populare cœperit, parum apud Authores constat. Gesisse tamen Sarmatas cum finitimis et nonnullis aliis longè positis nationibus, vt cum Cæsaribus ROmanis vzt Tiberio, Valentiniano, ac cæteris, bella, legimus. Et dum se Sarmatæ per Pannonias Romanis tunc subiectas, diffudissent, easq; vastarent, Valentinianum Imperatorem aduersus eos bella parantem fluxu sanguinis apud Strigonium extinctum esse. Carolum quoq; magnum cum Polonis bellasse, et Ducem eorum Lech superasse, Martinus Gallicus, vt in sequentibus narrabimus, auctor est. Constat autem Polonos ab inicio suæ originis idolatras extitisse, et pluralitatem Deorum ac Dearum. Iouem, Martem, Venerem, Plutonem, Dianam, et Cærerem, cæterarum gentium et nationum errore lapsos, credidisse coluisseq;. Appellabant autem Iouem Iessam lingua sua, à quo velut Deorum summo omnia temporalia bona, et omnes tam aduersos quàm fœlices successus sibi credebant præstari, cui etiam præ cæteris Diis amplior impendebatur honos, frequentioribusq; colebatur sacris. Martem vo-

cabant Ladam quem Præsidem et Deum belli Poëtarum figmenta pronunciát.
Triumphos de hostibus et animos feroces ab illo sibi precabantur conferri, a-
sperrima illum placantes cultura. Venerem nuncupabant Dzidzielam, quam
nuptiarum Deam existimantes, prolis fæcunditatem et filiorum atq; filiarum
ab ea sibi deposcebant numerositatem donari. Plutbonem cognominabant
Nya, quem infernorum et animarum dum corpora linquunt, seruatorem et custo-
dem opinabantur, postulabant se ab eo post mortem in meliores inferni sedes de-
duci. Quibus etiam delubrum primarium in Gnesnen' Ciuitate, ad quod ex
omnibus locis fiebat congressus, fabricarunt. Diana quoq; quod superstitio-
ne gentili fæmina et virgo existimabatur á Matronis et virginibus serta simu-
lacbro suo offerebantur. Cæres frumentorum grana sacris certatim ingeren-
tium, á colonis et agriculturam exercentibus, colebatur. Habebatur et apud
illos pro Deo temperies, quem sua lingua appellabant Pogoda, quasi bonæ auræ
largitorem. Item Deum vitæ quem vocabant Zywie. Et quoniam Im-
perium Lechitarum in regione vastissima, syluas et nemora continente, funda-
ri contigerat, quas Dianam inhabitare, illarum nactam imperium, á veteribus tra-
ditum fuerat. Cæres autem mater et Dea frugum, quarum satione regio indi-
gebat, fingebatur Diana lingua eorum Dziewana, et Cæres Marzana, apud
illos in præcipuo cultu et veneratione babitæ sunt. His autem Diis Deabusq;
á Polonis delubra simulacbraq; sunt erecta, et sacra instituta, flamines luciq;
consecrati, in præcipuisq; et frequentioribus locis, venerationes et solennitates
cum sacrificiis institutæ, ad quas mares et fæminæ cum paruulis conuenientes,
Diis suis victimas et hostias de pecoribus et pecudibus armentisq;, nonnunquã
de hominibus in prælio captis offerebant. Confusam enim ac popularem Deorũ
multitudinem placandam libaminibus credebant. In eorum etiam bonorem ludi cer-
tis temporibus anni decreti et instaurati sunt. Ad quos peragendos, multitudo
vtriusq; sexus ex vicis et agris in vrbes conuenire pro diebus institutis iussa,
ludos buiusmodi impudicis et lasciuis decantationibus et gestibus, nonnunquã
plausu et delicata fractura, cæterisq; Venereis cantibus, plausibus, et acti-
bus, Deos Deasq; præfatas receptis inuocando obseruationibus, celebrabat.
Horum ludorum ritum et nonnullas eorum reliquias, Polonos, quamuis ab annis
quingentis Christianitatis cultum professos, constat vsq; in præsentia tempora
annis singulis et Pentecostis diebus repetere, et veterum superstitionum gentili-
um annali ludo, qui ydiomate illorum Stado id est Grex appellatur, quód greges
bominum ad illum peragendum conueniant, et in cuneos seu greges diuisi, homines
tumidi et seditiosi, in voluptates, segnitiem, et commessationes proni, peragunt me-
minisse.

De Polonorum natura & moribus

Polonorum nobilitas gloriæ appetens, et in rapinas prona, periculorum et mortis contemptrix, promissi parum tenax, subditis et inferiorum grauis, Principi suo fida, lingua præceps, vltra facultatum modum expendere solita, agrorum sationi et armentorum nutrimento dedita, in aduenas et hospites humana et benigna, hospitalitatis vltra cæteras gentes amatrix, plebs rusticana in ebrietatem, rixas, calumnias, et cædes prona, nec facilè aliam gentem reperies, tot domesticis homicidiis contaminatam. Nullius laboris atq; operis fugax, frigoris atq; inediæ patiens, superstitionum et figmentorum sequax in rapinas prona, hostilitatis sectatrix et auida, nouitatum rapax, et alieni appetens, in construendis ædibus parum operosa. casis vilibus contenta, audax et temeraria, ingenio calida et parum facili, gestu et habitu decora, viribus præpollens, statura ardua proceraq;, corpore valida, membris apta, colore albo et nigro permiscua, ferox cæli influentia, aura cruda, gellidaq; sydera et inclementes venti, et longæ niues perpetuo regentes atq; Alpes naturã Polonis causant et ingenia. Aduenæ forenses et peregrini homines, etiam si in illis ingenium spectetur aut vita, raro ad regendos et non nisi procedente tempore et ætatis successione, assumuntur Magistratus, et si quando id contigerit, raro tamen sine inuidia. Vtinam Poloni virtuosis Hispanorum vterentur ingeniis, qui nullum hominum genus, in quo virtus elucescit fastidiunt, conuersisq; ex Iudæis et Saracenis Pontificia et celsiores Magistratus mandant, hac quoq; benignitate Remp. suam florentiorem rectioremq; efficiunt. In hoc Bohemis dissimiles, qui nefas ducunt quoslibet Regni sui Magistratus nisi in vna, etiam per improbos et ignauos, continuari familia, pollui putantes si in alteram transferantur. Prouidi alioqui in cæteris in hac tamen re videntur mihi non parum desipere, velut qui Diuinitati ius ponunt, et donorum eius gratiã obscurare aut vsurpare contendunt. Illud genti ingenium, ea indoles, vt tenuem virtuti, tenuem doctrinæ honorem tribuat, ad illosq; fasces Dignitatum et Magistratuum officia deferat, qui effusiores omnibus opibus abundant. Animã habent contemptricem mortis, ad necemq; aliorum proniorem.

Ciuitates et oppida apud Polonos et sub Regno Poloniæ consistentia magis insignia magisq; memorabilia et præstantiora ea esse dinoscuntur.

CRACOVIA per Gracum Principem POLonorum ad vada fluminis Vislæ alias Vistulæ condita, et à Graco G. mutata litera in C. Cracouia appellata est. Illic Regum et Principum Poloniæ ortus et crepundia, illic regenerationis in Chro aguntur eorum primordia, illic totæ eorum Genealogiæ cineres magnificis vrnis et sumptibus reconduntur, illic

opportunitate et gratia loci praeeminens omnium Polonorum facilé arx et Metropolis, illic tam Regia quám Pontificis honorifica sedes. Diuisa autem est in tres vrbes. CRACOVIAM mediam vocant cui arx in colle petroso et editiori, á veteribus Wawel nuncupatus imminet, á Vistula ablutus, saxo in plerisqꝫ locis absciso superimposita, et in coronae modum, muris, pallatiis, turribus, caeterisqꝫ propugnaculis munita. In ea Regia est sedes, et Sancti STanislai Martyris et Pontificis Crac. sacri corporis gleba et basilica, petra quadra fabricata, ossibus et corporibus reliquiisqꝫ venerandis Sanctorum plurimorum, Clauo insuper Dominico, et Beati Ioannis Baptistae mandibula. Item corpore Sancti Floriani dotata. Altera ad meridionalem plagam vrbs CAZIMIRIA á Cazimiro secundo Polonorum Rege suum illi imponente nomen fundata, eiusdem beati Martyris Stanislai nobilitata martyrio, aedibus religionum quám Ciuium feratior, infrequens enim extat aedificiis, cúm templa superorꝫ aliquem teneant locum. Tercia Ciuitas FLORENTIA, quae á Beati Floriani in ea priusquám conderetur aedificato templo denominationem accepit, et ipsa ab eodem Cazimiro secundo Polonorum Rege fundata. CRacouia vrbs etsi pluribus praeemineat commoditatibus: ea tamen vel insignis sola, quód ad omnes regiones sibi vicinas, vt Pannoniam, Bohemiam, Morauiam, Russiam, Podoliam, Lithuaniam, proporcionabiliter porrecta, á quibus merces variarum rerum accipit et porrigit. Studio generali. Item Coronationibus, corporibus, incunabulis et sepulchris Regum, Item Ecclesiis Collegiatis quatuor fit illustris. Copiam petrae et lignorum et cuiuslibet materiae alterius ad erigendum muros et alia necessaria construenda in propinquo habens. Vistulam praeterea amnem nauigabilem opportunumqꝫ ad importandum quae vsui forent, subter maenia Cracouien. et Cazimiriae vrbis medium fluentem. Magnarum insuper gentium haud longé fines absunt, quarum commertium maximé in eam vrbem mutui vsus contraxere.

GNEZNA POlonorum altera Metropolis, nomine magis quám re, et veteri potius splendore quám nouo lumine insignis, et nisi Primatialis Ecclesia illam diffundaret, ignoraretur á plerisqꝫ. Omnium tamen Polonicalium vrbium mater, á nido vocata Nidus, á primoqꝫ Principe Lechone fundata. Et quoniam ibi primúm cum familiis et cognationibus constitit, et tam Regiam quám vrbem erexit, nidus ex euentu appellata. Eo vel solo parum faelix, quód cúm plures vrbes Polonicales parturierit, seipsam exinaniuit. Lacubus ferax et solo. Beati tamen Martyris Adalberti corpore ex Prussia in maiorem Ecclesiam translato faelicissima.

LEOPOLIS tercia Polonorum Metropolis, quae Dignitas ad illam ex vrbe

Halicien sub Wladislao tertio Polonorum Rege translata est. Duabus arcibus quae illi superimminent insignita, et plurimarum mercium, quae per mare Leoninum, terrestri deinde itinere ad illam transmittuntur, inuectae, ferax, Amne tamen nauigabili, qui commoda vrbium augere solet, indiga ~

POSNANIA, Priscorum Poloniae Regum, arx, sedes, et Regia atq; Sepultura, Pontificali honore insignis flumine Wartha irrigua, et aedibus religionu ampla ~

WRATISLAVIA á Mieczslao Polonorum Principe, sub quo primum Polonia á Diis gentium ad Christianitatis iura conuersa est, condita, Cathedrae honore et corporibus beatorum Cantianorum Martyrum ac templis Sanctoru pulchro opere fabrefactis, fluuioq; Guttalo illam alluente celebris ~

WLADISLAVIA, ad fluenta Vislae sita, á Wladislao Monarcha Poloniae et Cazimiri primi Regis Poloniae filio, nomine suo illam vocitante, condita. Qui pro illius incremento sedem Epalem Cruszuiciensem in eam transtulit, nulla alia re nisi Cathedra Pontificali memorabilis, quae nisi illam ostenderet, á pluribus eam ignorari potius quám sciri contigeret, cúm in propatulo sita sit, nullos habens muros, nulla propugnacula, nulla maenia, et cuilibet hosti ad diripiendum facilè exposita ~

PLOCZKA. Sede Episcopali, et arce vrbi confrontata insignis, amne q̃q; Visla, qui illic vndis inflatus alueum suum latè spargit, irrigua ~

CHELM Quae ad differentiam nouae Chelm ad fluenta Vislae sitae Chelmza vocatur, honore tantummodo Cathedrae Pontificalis, insignis ~

KAMIEŃ á lapide, plures enim dum condebatur locus ille lapidum habebat congeries, appellationem sortita, Lingua enim Polonica lapidem Kamień vocant, excellentia Pontificali nobilis ~

LVBVSCH veteri magis denominatione quám praesenti significato insignis. Quae cúm Dignitate Pontificali tantummodo excelleret, communi vero habitatione rara et sterilis foret, Pontificalis sedes in Furschewald oppidum magis cultum, magisq; tutum translata est. Priscum tamen retinens vocabulum non Furschewalden sed Lubucen appellatur ~

PRZEMISLIA á Przemislao fundata, Episcopali Dignitate et arce ac

templo in arce ex petra quadra erecto magis quám vlla alia re, fluuio insup. San subter illam decurrente insignis ~

KAMIENIECZ Petram altam spißam et abruptam in Coronæ modum vndiq; habens pro muris et mœniis, quam fluuius non mediocris Smotricz vel Szereth, vndiqi cingit et alluit: aliquantulum dum illam circumfluit, stagnans. Tam inusitato et raro naturæ solius effigiata situ, vt conspectus eius singulos in admirationem rapiat, præruptis vndiq; interclusa rupibus, non vallo vel fossa quemadmodum aliæ vrbes, sed profundis vallata præcipiis, quæ intuentem horrore quodam percellunt, aliarum rupium in circuitu velut quodam vallo communita, septoq; naturali abscondita, vt nemo prius illic vrbem intelligat esse quám in ipsam fuerit ingreßus. Vnus tantum ad illam acceßus ex arce, et á Plaga meridionali, arduo tamen ascensu patet. Pontificali et ipsa eminentia et arce vrbi superimpendente insignis, Solo, melle, cæra, et pecore ferax ~

KIIOVIA ab vno Principum gentilium kig, condita, et ab illius nominis proprietate vocabulum sortita. Maxima quondam et famosa vrbs, trecentis templis, quorum nonnulla ruinauit vetustas, honore insuper Cathedrali, et amne nobili et feraci Dniestr aliás Boristhene, arce quoq; in edito colle, ex quercinis roboribus constructa, propinquitate insuper maris memorabilis. Adeó piscium ferax, vt pisces in amne Dniestr semicubito capti minores, feris relinquantuR ~

VILNA Honore Episcopali et arce æditiori insignis, duobus fluminibus Vilna et Vilia illam á parte vtraq; ambientibus, fœcunda ~

MEDNIKI Pontificis tantummodo sede, et fluuio Miedniki, secus illam decurrente clara ~

LVCKO multa soli fœcunditate nobilis, et vno fluuio pulcherrimo Styr vocato irrigua. Pontificatu et arce insignis, á Wladimiro Principe condita.

CHELM tantummodo Pontificali honore et arce vulgata, adeó inculta et ignobilis, vt hic honor illi detrahi debeat, et in RVbieschow Oppidum cultius et magis habitatum transferri ~

SOCZAVA Honore Episcopali insignita, mercibus opulenta, quam fluuius eiusdem nominis præterfluit. Et hæ quidem sunt vrbes in POloniæ

Regno, Pontificale habentes^decus. Cæteræ quas subnectemus, minus vulgatæ sunt, et Collegiatarum Ecclesiarum nomine aliis præstantes.

SANDOMIRIA Regionis magnæ Sandomiriensis caput, et quæ á Visla fluvio alluitur, celebritate indulgentiarum, quæ secunda Iunii maximo illic hominum concursu frequentantur, memorabilis.

VISLICIA á Vislao Comite Heröe peruetusto Poloniæ, nomen suum illi imponente sub gentilitate condita, et in meditulio amnis Nidæ sita, palustribus locis vndequaqꝫ septa. In qua obstrepentes et rem Diuinam turbantes ranas fama fert, Sacerdotem quendam loci pro sua Sanctimonia, silentium ranis iniunxisse, atqꝫ eo tempore negantur illic ranæ coaxare.

KIELCZA á Gedeone Cracouien' Episcopo erecta.

OPATHOW foro et rerum venalium importatione famata. Famosior si magis opulentum quám sit Lukawa eam præterfluens amnem sortita fuisset.

SANDECZ á Venceslao Polonorum et Bohemorum Rege, vtriusqꝫ enim Regni tunc tenebat iura, in æditiori loco ad confluentium duorum fluminum Dunaiecz et Kamienicza fundata.

SCARBIMIRIA solo fæcunda et fluuio Nidzicza irrigua.

THARNOW per Spicimirum Castellanum CRacouiensem condita.

LANCZICIA palude protensa et vix permeabili, latus illius septentrionale cingente, nobilis.

CALISCH Ciuitatum vetustissima cuius nomen inter Polonicales Ciuitates per Ptolomeum in sua Cosmographia descriptas, tantummodo potest dinosci. Przosna flumine palustrem illic causante situm alluitur.

WIELUŃ, á quo vniuersa Regio, quæ prius Rudensis vocabatur, Wielunen' vocitari cæpta est. Collegio Ruden' et Ciuibus in eam translatis, per Cazimirum secundum Regem Poloniæ, ad riuos pulcherrimos é terra plana ebulientes, condita.

KURZELIOW arenosum solum habens, ideó habitatoribus infrequens.

LOVICZ a Iaroslao Boguria Gneznensi Archiepiscopo ad flumen Bzu-ra condita, habitatoribus copiosa.

GLUSCHINA nulla alia re quám Canonicali Collegio memorabilis.

NISSA propter fluuium Nissa penes illam decurrentem huiusmodi nomen sortita est, á Boleslao victorioso dicto Krziuoustbÿ Polonorum Duce et Monarcha condita.

OPOLIE duabus pulcherrimis arcibus insignis.

BRZEG Oppidum, quód in litore fluminis Odræ conditum sit, vulgari Polonico Brzeg quod litus sonat appellatum.

GLOGOVIA maior, flumine Odra iam illic vndis inflato et duobus Castris venusta.

GLOGOVIA minor Arce tantummodo et fluuio Ossobloga clara.

LEGNICZA Arce, templis, et mæniis insignis.

RATHIBOR Arce ornata et flumine Odra irrigua.

ODMUCHOW Arcem quidem habens superimpendentem, sed fluminis indiga.

KRUSZWICZA vetus quondam Regia, lacu amplissimo Goplo circuamicta, et segetibus frugifera.

WARSCHOVIA.

SOCHACZOVIA.

PULTHOWSKO Eccla Collegiata et Clero in ea residente celebris, et pulcherrima arce illi supereminente spectabilis, pisce frumento et cæterarum rerum venalium importatione opulenta. Illic vini rarissimus vsus nec vineæ cultura cognita. Habet tamen quendam potum coctum Polonica regio ex tritico, humulo, et aqua, qui vulgari Polonico Pÿwo, id est ceruisia appellatur,

quo nil melius ad ipsum corpus alendum inhabitatores delicatos reddit. Ad-
uenas sui saporis mira delectatione delicatos ultra cæteras regiones retinet.
Amne Narew Pultowsko irrigua.

Habet quoqꝫ Regnum Poloniæ nonnulla oppida, esto quòd neqꝫ Pontificali
neqꝫ Collegiatarum Ecclesiarum honore fulgent, insignia. Et imprimis.

GDANSK nedum apud Polonos verùm etiam apud cæteras nationes vi-
cinas memorabile. Haud magnum quidem Oppidum, sed frequenti Emporio
celebre, quòd multarum rerum merces in illud flumine Visla, qui illic ostio
vno ex tribus miscetur Æquori Oceano Sarmatico, magnarum gentium fines
contingens, quarum mercium illic terra undis et Pelago frequenti, et mutuo
vsu ex variis regionibus trahuntur.

THORUŃ pulcherrimis ædificiis et tectis cocto latere radiantibus,
adeò memorabile, vt vix aliud sibi pulchritudine, situ et resplendentia,
exæquari possit, et super ripam Istulæ, ponte ligneo superædificato magna
arte et impensa, positum.

ELBING ex vicinitate maris plurimas sortita commoditates muris quoqꝫ
et turribus satis insignis. Verùm fide quam sub tempore guerrarum in Cazi-
mirum tercium Regem Poloniæ demonstrauit, insignior.

Referuntur insuper et in Cosmographia Ptolomei describuntur, et aliarū
Polonicalium vrbium sedes & nomina, vzt Calischia, Sedibaba, Lutida-
num, Budorigum, Leucaristus, Sczurgum, Limosaleum, Ascanalis, Rugium,
Virunum, Viritium, et Arsonium, in quibus neqꝫ loca neqꝫ nomina præter so-
lam Calisch potuimus cognoscere.

Olim Poloni paucis contenti &, legum,
hostium, atqꝫ opum ignari, arbitrio sta-
bant Principis, & datias tribuebant.

NOn solum autem sub Imperio et Principatu primi Principis et Conditoris
Polonorum Lech, qui generis et seminis Polonici Princeps esse prome-
ruit, sed et sub filiorum suorum et nepotum, quorum quilibet in Prin-
cipatum succedens, auito et paterno nomine Lech appellabantur, guberna-
tione et regimine, POlonorum Prouincia per diuturna tempora, longasqꝫ æ-
tates et successiones, secura potiebatur pace tranquillitateqꝫ, bella raro

repellens. Quippé quæ Alpibus aut freto septa aliarum nationum, quas á continente habebat confrontatas, audiebat magis quám sentiebat bella, et vicinia longo terrarum mediante tractu. Sed neq; æquore aut terra, cæterarum regionum more, gens Polonica frequentabat fora, aut transmarinarum peregrinarumq; gentium mercibus aut connubiis se miscebat, verúm simplici alimento quod natiuum pducebat solum, et hirsuto humiliq; vestitu domestica elaborato arte, contenta, omnium mollium et delicatorum expers, sitim vndis, esuriem frumento carne, pisce, melle, lacte, olereq; sedabat. Nullas habens tunc opes quibus vicinas et finitimas sibi gentes, vel aduocaret, vel ad sui incolatum frequentationem alliceret. Legum autem humanarum rudis et ignara, Principum arbitrium pro lege obseruabat, et quicquid á Principe sancitum, mandatum, et decretum eßet, prono deuotoq; animo exequebantur, cúm contumaces et rebelles, sæuera animaduersione nullo pænitendi dato spacio, plecterentur. PRopter quod Imperium Principis pro legum norma habebatur, nihil temeré, nihil tumultuosé agi licebat, ad Regum arbitrium seu digna seu indigna, aut etiam extrema quæq; patienda eßent, omnes erant positi. Pendebant autem singuli pro Principe statutis vicibus aut diebus, labores, datias, obsequia, et tributa, ac pro mensa et Curia sua frumentum, carnes domesticas et sylvestres, pisces, mel, et aliorum victualium neceßaria iuxta Ducis arbitrium. Et sylvestrium quoq; animalium, Mardurum, Castorum, Ermeliorum et vulpium, quibus Polonorum Regio pro ea tempestate ferax fuit, pelles, sub certo numero pro tributo conferebant. Huiusmodiq; laboribus, datiis, et rebus, annua tributa reddebant, auri, argenti, æris, cæterorúq; metallorum, nullus apud eos vsus, præter ferrum, quod vel hastis vel aratro cæterisq; instrumentis competebat, illis temporibus fuit. Culmo tegentes tuguria, et nudo solo accubantes. Pecore et frumento dites, litium discordiarum, et iudiciorum ignari. Omnium superfluorum apparatuum osores. Propter quod nemo ad eos peregrinus aduentauit hospes, nemo pannos, nemo aromata, nemo vina, ac cæteras humani generis oblectamenta ad luxum pertinentia, quibus maximé humanus et ferox animus remittitur et languescit, intulit. Sciens hæc apud gentem, parco et groso victu asuetam, in contemptu magis quám in precio haberi, tunc enim Polonia nil lascivum nil luxuriosum habere nouerat. Mutua autem fora non, nisi cogente necessitate, obibant, non quidem proprio aut forensi numismate (nullum enim extabat tunc, et si quod importabatur reiiciebatur) sed et vita rerum neceßariarum cambio commercio et permutatione vtebantur, quibus magis quám pecuniis res per illos aut dabantur aut parabantur, nullus itaq; tunc hostis, nullus liuor, nulla cum externis gentibus bella, nulla fæderum raptura, nulla Ciuium violatio, omnia pacata et tranquilla, omnia beata et tuta adeó erant, vt ætas illa sub Principe Lech

filiisq; suis et nepotibus traducta, aurea potius quám Lechitica poßit voci:
tari. In qua etiam tenues transgreßiones, et parui puniebantur exceßus, ne
ad grauiores ex facilitate fieret transitio. In ipsis quoq; iniciis comprime:
bantur delicta, ne fœda imitatio cæteros inuolueret, erant autem Polonis
tunc Reges et Principes magis quám leges terribiles.

Duabus rebus Polonorum regio prodigiosa et miranda est.

QVas Solinum cætera orbis mirabilia scrupulosius inuestigata describen:
tem admiror tacuiße, et quæ haud immeritó pro sui raritate, vt natu:
ræ præpotentis opera, nihilo aliis inferiora, iis quæ á Solino enumeran:
tur possunt adiungi. VNA, quód in campis villæ Nochow propé oppidum
Srzem in POsnaniensi Diocesi sitæ, Item in villa Kozielsko in Districtu Pa:
luki propé Oppidum Lekno vniuersi generis sponté et sola arte naturæ, absq;
omni humano adminiculo variarum formarum, et iis similes quas humanus
conuictus habet in vsu, sub terra nascuntur ollæ, teneræ quidem et molles
dum consistunt in natiuo nido sub gleba, sed dum fuerint extractæ, et ven:
to aut sole duratæ, satis firmæ, diuersis formis et quantitatibus compositæ,
non secus quám artificio figuli effigiatæ, et quarum quód admirabilius reor,
gnatio augmentatioq; naturalis nunquam nota est, gleba etiam non debi:
scente decreuisse. ALTERA, quód in sylvis, campis, et horris oppidi Lothi:
licze, et villarum Grabienicze et Prosznie in terra et regione Belzensi, et Chel:
mensi Diocesi, pinearum arborum ea est natura et conditio, vt si earum ali:
qua pars, vt poté ramus præcisa vel decerpta fuerit, aut vniuersa arbor
succisa, quod lignum sub anima vegetatiua fuerat, in naturam silicis post
annos aliquot conuertitur et transformatur, et iuxta ac naturalis silex igné
excußus producit, quantitatem et proportionem in qua præcisum est retinens,
saxi veró et silicei qualitatem et naturam.

POlonorum varia á situ & locorum cognomina.

VIgente quam narrauimus inter Polonos parsimonia: modestia, et tranquilli:
tate, adeó res eorum creuerant in immensum, vt et has oras quas colen:
das acceperant, habitabiles cultasq; efficerent, et nonnullas insulas ma:
ritimas contingerent: germina coloniarum suarum vsq; ad Almaniam quæ nunc
Mißna dicitur, diffundendo. Propter quod pleriq; ex illis, qui desertas et sin:
gulares regiones subiißent, varia cognomina sunt sortiti, vzt Drzewianie á
multitudine sylvarum, in quibus primum sedes suas posuerunt. Notabilium

Ciuitatum vt BVkowiecz quæ nunc Lubek, Ham quæ Hamborg, Breme, Sliesznik, Czesznina, primarii fundatores. Item Kaszubianie a plicatio: ne rugarum in vestimentis quibus primum vestiri consueuerant. Huba enim in Polonico siue Slauonico dicitur Ruga, Kasch autem dicitur plica in Imperatiuo modo. Item Trawianie ab abundantia graminum appellati. Locus enim quem insederant graminibus vberrimis erat refertus. Item POmorzanie, eo quod maris vicini Septentrionali, oram illam maritimam incolebant, a quibus terra Pomeraniæ est denominata. Item Serbianie a Præfecto Serb extiterunt cognominati. Quamuis autem variis iis et aliis a situ locorum, vel nominibus Præfectorum appellentur: vnum tamen Lechiticum seu Polonicum singuli sonant linguagium, licet Teutonicis qui eorum terras occuparunt mixti quædam verba confusione ydiomatum nunc inepte et corrupte proferant. Cæteri verò Poloni, qui ad reliquas oras populandas se conuerterant, vniuersali nomine non mutato Poloni appellantur, licet inter eos sit quædam per regiones quas incolunt, quæ a Capitibus vrbium, quæ in illis successione temporum consurgebant, denominationem acceperunt, discretio. Omnes tamen tam propinqui quam longe positi tributa constituta Principi Lech, filiis, et nepotibus suis post illum, nulla interposita renitentia et contradictione, persoluebant, singularibus etiam largitionibus et donis ex bonis terræ honorando.

Maior natu filius Lech patre absumpto in Principatum Poloniæ sine omni controuersia succedebat, donec vniuersa Lech progenies, vna cum rebus a se gestis Scriptorum inopia absumpta fuerit. Et quam necessaria sit Annalium cognitio.

INter filios autem et nepotes primi Principis et Conditoris Polonorum Lech, illo rebus humanis exempto, nulla fiebat diuisio. Primus enim dum viueret et communi omnium deliberatione maior natu in Solium et Principatum decedentis succedebat. Quæ quidem constitutio solidam et inuiolatam habuit obseruationem et executionem, donec vniuersa Principis Lech per lineam rectam descendens consumeretur progenies, in longas ætates. Successiones et tempora deriuata, sub quibus omnibus nepotibus omnia memorabilia gesta et bella, a Lechone et suis posteris aut illata aut repulsa, et res gestæ quantumuis illustres, memorabiles, et magnificæ, casus quoque eorum et successus, quibusque et quot annis apud Lechitas et Polonos gessere Imperia, quibus quoque fulsere virtutibus et moribus, aut quibus vitiis abundarunt, et quæ in proprios aut externos ædiderint facinora, temporis diuturnitate et

literarum penuria, nullis tunc apud Polonos extantibus Scriptoribus et literis, in perpetuam obliuionem venere, ita vt illorum nomen obscurum et absoletum prorsus sit, Principibus Polonorum illius aeui illiusq; temporis munus id non curantibus, nec quicquam pensi habentibus, vt eorum origo, bella et opera in posterorum venirent notitiam. Quae rerum maligna negligentia etiam in eam diem apud Polonos manet: cum nulli Polonorum qui prius fuerant, Principes, Reges, aut Heroes, rerum gestarum et temporum suorum Historiam describere alicui Scriptorum mandauerint. Cui rei Romanorum Graecorum, Hebraeorum, Hispanorum, Persarum, Medorum, Gallorum, Germanorum, caeterarumq; gentium, Reges, Duces, et Caesares, nomen suum transmissuri ad posteris aetatis homines, praecipuam et scrupulosam curam leguntur impendisse, Scriptoresq; rerum suarum et praecones, altis et exquisitis extulisse honoribus. Non fortuita autem et ignobilis, sed plurim utilis et necessaria humano generi, Annales conscribendi res, vt vnt sequens aetas, sequensq; successio, laudatos mores actus, et virtutes quas imitetur, bonorum Principu et Heroum pro speculo habeat, et se illis conformare contendat, depravatos vero, Deoq; et hominibus inuisos, sciens pro illis sugillationem et exsecrationem ad se etiam post fata venturam, deuitet. Nulla siquidem aut bellica aut domestica virtus adeo insignis et excellens fuit, vt eius memoria foret diuturna, nisi posterum Scripturarum monimentis traderetur memoriae, sed et opus quodlibet siue Heroicum siue virtuosum infirmum atq; mancum censetur, quod non fuerit illustratum a Scriptoribus, qui soli certam illi constituunt sedem, et res domi et bello gestas efficiunt celebriores.

Quomodo Poloni sub duodecim Praefectis sine Rege no diu et pessime steterunt sub specie libertatis

Stirpe Lech primi parentis et Principis Polonorum sublata radicitus, primis Polonorum Proceribus et Nobilitate apud Gnesnam de Principe surrogando deliberantibus, id omnibus pro ea tempestate optimum visum est, vt Principatus iugo solutis, omnibus viribus libertatem sectarentur, et ad subeundum nouum iugum (cum antiquae seruitutis recordatione tenerentur) nulla ratione assentiret, Monarchiae itaq; statum abrogant, in quo pro libidine impune agere omnia Reges et Tyrannos licenter viderant, ad illam ex opulentia deuenientes insolentiam, et per liuorem et per viciationem naturae, vt superbe populares suos fastidirent, optimis infensi, deterrimis amici essent, et quaslibet criminationes facile admitterent, iura Patriae labefactarent, terminos eius occupari sua negligentia permitterent, faeminis vim inferrent, indemnatos ple-

rosq; aut facultatibus aut vita exuerent, concessa Venere non contenti illici-
ta se fœdarent. Atq; adeò omnibus in rebus voluntate pro ratione vteren-
tur. Vniuersis autem hanc sententiam prona approbatione secutis, ne Resp. in
longas terrarum propagines deriuata, sine Rectoribus remaneret, leges patrias
et quas rudi illi agrestiq; sæculo sufficere arbitrabantur imprimis condunt. De-
inde duodecim viros ex Proceribus integrioris vitæ, et recentioris Spiritus, no-
bilitate et diuitiis præstantes, deligunt, illisq; summam administrandæ Reip.
et omnium dissensionum quæstionumq; de iniuriis, decisionem punitionemq; com-
mittunt, quorum Imperium aliorum surrogatione, si forté necessitas vel vtili-
tas postulasset, producebant. Qui etsi integritate qua poterant ampliori Re-
gno commisso intendissent, paritas tamen et libertatis vsus insolitus, fastidio-
sum et contemptibile eorum tandem Imperium reddidit. Veteris enim discipli-
næ et rigoris Poloni obliti, ex concessa libertate insolescebant, Imperiumquè
duodecim Rectorum, si quando vsu aut necessitate aliqua cogente imperassent,
detrectabant, eorumq; sententias et decreta improbabant: scientes contuma-
ces et rebelles aliqua animaduersione non posse percelli, ipsi quoq; duodecim
Præfecti á vulgo ingeminatione quærellarum insimulabantur, quód Republica
postbabita, priuatis tantummodo commodis et vtilitatibus, cum legum promulgato-
rum præuaricatione, inhiarent. Ex quo crebræ inter Præfectos et communitate
contentiones et odia exorta, bené fundatam Remp. pessundare cœperunt. Ea eni
natura multitudinis perhibetur esse, quæ et freti, si enim aliquando fluctus
suos impellentibus flatibus extulerit, non faciliter ad priorem potest reduci tran-
quillitatem. Sanctum quippé nacti, Regibus et Principibus extinctis Diuini-
tate propicia, Poloni consilium, Imperium suum libertate et legibus stabiliendu
censebant; optimum factu rati, satius parere legibus quám Regibus. Fuissetq;
eorum Resp. fœlicibus incrementis prosperata, si partam libertatem pati et tueri
potuissent. Paucis siquidem exceptis, cæteri insolentes, arrogantes, et rixosi fa-
cti, siue id natura gentis, siue molles dilatati Imperii causabat, impunitate
transgressionum, et suapté illecti ad quæq; illicita et noxia delabebantur.
Iam domesticis et Ciuilibus non contenti facinoribus, etiam in vicinas gen-
tes et regiones suas factiones diffundebant. Hinc quoq; effectum, vt vicinæ
gentes ab illis violatæ, variis durisq; bellis eos affligerent, et in regionibus Po-
lonorum, nullo hostile bellum repellente, grassando, illos pro libito vastarent.
QVapropter dulce libertatis nomen, ad salubrem Imperii statum destinatum,
abutentibus illo Polonis, grandem Reip. perniciem et iacturam attulit, imbe-
cilliores deinde á potentioribus oppressi, serum et tardum ex duodecim Re-
ctoribus præsidium assequebantur. Tendendo enim quisq; Rectorum, ad su-
as ambitiones et consilia dedere documenta in administranda Rep. mul-
torum Imperium non posse vtile neq; diuturnum esse. Et plerisq; virtuti

incumbentibus in publico, vehementiora priuatim odia suscitari consue-
uerant, vt vnoquoq; partes primas sibi vendicante, et tam in dicenda sen-
tentia, quàm in cæteris id genus publicis rebus excellere conante, ad in-
gentia odia necnon seditiones et cædes ventum est, ob quas ad Monar-
chiam coacti sunt recidere.

Quomodo res Ruthenorum cre- uerunt & à quibus principaliores Ciuitates et Castra ædificatæ sunt.

RVthenorum sub idem tempus Principatus, Polonis ciuili bello se se colli-
dentibus, et incrementum et ortum habuit. Quorum regio apud ora
quæ hactenus Podolia nuncupatur, adeò agro perhibetur ferax, vt
cum semel satæ fruges fuerint, recidentibus subinde seminibus segetem no-
uantibus, alteræ messes sine satione proueniant. Erant apud illos tres vi-
ri, eodem patre et vtero geniti, Kÿg, Sczÿeg, et Korew, et quarta soror
Libed, tam ingenio quàm virtutibus præstantes, et qui facilè in gente Princi-
patum consecuti, cæteros redegerunt in suam ditionem. À quibus principa-
lioribus Castris in Russia erectis, sua illis indiderunt nomina. Nam
Kÿg supra fluuium Niepr Castrum à se constructum vocauit Kiiow, Sczie-
gus, Sczekawicza, et Korew Korewicza. Gentilium et ipsi errorem
secuti, stagna, lacus, fontes, aquas pro Diis colebant. Erant et alii Polo-
norum Duces vz̃t Radzim et Wÿathko, quorum vnus vz̃t Radzim in flu-
mine San, alter Wiathko in flumine Olha considentes, de nominibus suis
regionibus et populis vocabula indiderant, à Radzim enim Radzimierza-
nie, à Wÿathko Wÿathiczanie vocati sunt. Qui ad fluuium Bug conse-
derunt, Duliebanie, à Duce eorum Dulieba vocitabantur, qui postea Wolhi-
nianie et Luczanie appellati sunt. Habebant autem nationes RVtheno-
rum ex Polonis descendentes, in ducendis vxoribus et contrahendis matri-
moniis, inter sorores germanas et propinquas cognatas, discretionem, absti-
nendo à concubitu earum, propter quam honestatem sortiebantur vitam lon-
gam. Duliebianie verò et hi qui processerant ex Radzim et Wÿathko, ha-
bitabant more ferarum in sÿluis committentes immundiciam, pudoreq; solu-
to, et cognatis et alienis vxoribus rapiendo illas miscebantur. Absum-
ptis deinde Kÿg, Sczÿeg, et Korew, filii eorum et nepotes linea directa
succedentes, dominabantur apud Ruthenos annis multis, donec successio
huiusmodi ad duos fratres germanos vz̃t Oszkald et Dir peruenit. Qui-
bus apud Kiiouiam dominantibus, nonnullæ Ruthenorum nationes, quæ ex
ingenti multiplicatione nouas sedes sibi quæsierant, eorum Principatum

pertæsæ, á Varasis tres Duces acceperunt, quoniam ex propriis neminem eligi, propter paritatem placebat. PRimus autem Rurek, qui in Nowogrod, secundus Scziniew, qui in Biale ieziorо, id est apud Album lacum, tercius Thrubor qui in Sborsk sedes suas posuerunt. Iis et cuilibet eorum á Ruthenis et populis eorum ditioni subiectis, ex quolibet capite humano pro tributo unus asperiellus albus pendebatur. DVcibus autem duobus processu temporis, vz Scziniew et Trubor nulla prole relicta mortuis, Rurko in eorum Principatum succedens, et moriens filium nomine Iior reliquit. Qui adolescentiam pertingens, Oszkaldum et Dir Kiiouienses Principes, nihil hostilitatis ab eo suspicatos dolo occidit, et Principatus ac terras eorum occupauit. Sed neqȝ Duci Iior, Oszkaldi et Dir Kiiouiensium Ducum diu impunita fuit occisio. Dum enim populos qui Drewlianie vocabantur, Ruthenici generis Ducem proprium Niskmam habentes, ad tributum fretus potentia cogeret, et prima solutione de qua inter eos conuenerat non contentus, secundam eodem anno exigeret, á Drewlianis iniuriam non ferentibus nefarié occisus, interiit. Qui missis ad suam relictam Olbam Nunciis, ut Ducem eorum Niskmam virum acciperet et Principatus uniret, summoperé suadebant. Illa muliebri dolo vsa, primis et alteris Drewlianorum nunciis benigné acceptis et retentis, Drewlianos cum Duce eorum Niskma ad se venire, quasi coniugium sociatura et Principatus unitura, iubet. Quibus iussa implentibus, Legatis eorum quos domi retinebat per varios cruciatus clandestiné primúm enecatis, in occursum deinde Drewlianis procedit, et ad insidias locaqȝ iniqua, in quibus fortem exercitum collocauit, perductos, omnem eorum exercitum ad quinqȝ millia virorum se extendentem, occisioni mariti sui parentando, deleuit. SVsceperat autem Dux Iior ex Olba consorte sua filium unicum nomine Swiathoslaum, qui annos viriles attingens, vir bellicosus et in armis strenuus esse cœpit. Patris autem sui Iior occisionem ulturus, primam expeditionem in Drewlanos egit, et graui cæde domitos sub iugum mittit, tributumqȝ imponit. Transfretans autem mater sua Olba Constantinopolim imperante apud Græcos Czemiski á Patriarcha Constantinopolitano in fide Christiana edocta, superstitione gentilium relicta, Baptisma accepit, barbaroqȝ nomine Olba mutato Helena appellatur. BEnedixit autem ei Patriarcha Constantinopolitanus, dicens, Benedicta tu inter Ruthenorum mulieres, et nomen tuum in omnes generationes sit gloriosum et benedictum. Quæ á Constantinopoli in Russiam reuersa Swiatoslao filió suo fidem Christi suscipere deposito gentili errore, persuasit, sed ille monita materna contemnens et irridens non acquieuit, neqȝ spurcos gentiles ritus deseruit ~

Poloni sentientes Remp. libertate collabi elegerunt in Regem Graccum cuius laudes recensentur & victoria de Gallis relata, & Bohemorum deditio eidem facta.

PRodientibus in hunc modum Polonorum rebus, et ciuili discordia collisioneq3, et externa hostilitate per tempora plura debilitatis et afflictis, rursus omnis nobilitas vulgusq3 desiderare vnum Principem Monarchamq3 cœpit. Quamuis enim libertas experta dulcesceret, speciosaq3 ac iucunda et omnibus præferenda esset, ad retinendam tamen Remp. et statum eius sub pluribus Rectoribus dilapsum, ne seruitutem ab hostibus cogantur experiri, libertatem abdicant, et ad regendum frequentes populos latasq3 terras, ex re visum est vnum Principem et Rectorem assumere, illique parere, qui æquo iure potentes iuxta ac tenues contineret. Hinc veró exorta quæstio, quis tantam molem subiire, et gentem libertatem expertam, ideoq3 plus rebellionis et duriciei habituram, aptior esset regere, rem in magnam difficultatem perduxit. Scrutinio tandem diligenti habito ad virum quendam ad Vislæ fluenta, in regione ad montes Pannonicos porrecta habitantem, animosum, strenuum, industrium et solertem nomine Grack siue Graccū, quod et cæteris specimine ingenii præstaret, et cuius probitatem pluribus iam experimentis didicerant clarescere, vniuersi sua vota concordi deliberatione conuertunt, ac ipsum approbatione et decreto cunctorum, in Principem deligunt, et sibi totius Regni gubernacula et summam rerum demandant. Ille diu cunctatus iniicientium sibi fasces et purpuram manibus repugnabat, apud se quoq3 tacitus maxima perplexitate satis, ne insanirent, qd quasi delirum Maiestatis simulachro delinirent, deliberabat. Tandem ambiguitate discussa, importunitati petentium non valens resistere, POlonorum Principatum suscepit, res extunc publicas Polonicas, ea modestia et prouidentia moderare cœpit, vt non aliter quám parens á Polonis coleretur. Nequé enim priscorum Principum more tyrannidem et superbiam in Polonos exercuit, sed pro subditorum vtilitate et quiete singula administrans, rudem et ferocem populum magis beneuolentia quám imperio in fide continuit, nobilitati atq3 plebi æquè gratus. Hunc Graccum existimant nonnulli ROmanū de stirpe et familia Graccorum genus duxisse, et Ciuili seditione duobus Graccis Tyberio vzt et Caio, Tribunitiam potestatem immoderatè pro lege Agraria exercentibus, anno ab Vrbe condita Sexingentesimo secundo, factione Principum occisis, Roma relicta, ad Polonos quæsitum ocia et latebras diuertisse, et summam rerum apud Polonos sortitum esse. Considerans autem Graccus plura bella in id tempus quasi quadam conspiratione contra

Poloniam ebulisse, ad resistendum quoqz singulis vires deesse, quædam pa-
ctis intercepit, quædam compositione extinxit, reliqua aggressus, tanta fœli-
citate et ingenio gessit, vt ex quolibet certamine gloriosus victor rediret.
Qua ex re et militum tepidi, ex superioribus congressibus infœliciter gestis,
animi firmati sunt, et apud hostes fama eius dietim crebrescens, et contem-
ptum ademit et pauorem incussit. Cúm itaqz Galli cæteris Prouinciis pera-
gratis, etiam Pannoniam contigissent, et eam variis guerrarum turbinibus ve-
xassent, in Poloniam ingressuris Graccus Polonorum Princeps occurrit, et pu-
gna commissa insignem et memorandam victoriam de Gallis cum robore ve-
teranorum et exercitatorum militum, tum astu et arte militari præstantibus, re-
portauit. Qui etsi suis charus esset, hoc tamen triumpho de Gallis relato cha-
rior honoratiórqz esse cæpit, maioriqz promptitudine ab eo tempore á Polonis il-
li obtemperatum est. Huius tanta clara fuit fama et nobilitas, vt tota Bohe-
mia illi deditionem fecerit, et omni tempore eius vitæ, sub illius Principatu
et regimine degeret. Habet tamen nonnullorum æstimatiõ et assertio Graccu
Principem ante incarnationem Christi annis circiter quadringentis apud Polo-
norum gentem cæpisse regnare, et tam industria quám viribus celebre sibi no-
men fecisse.

Graccus Arcem et Ciuitatem Cra-
couien ædificat, et Draco ingens la-
titans sub arce incolis onerosus occiditur.

HOstibus in circuitu Graccus Polonorum Princeps bello aut pactis submo-
tis, satis prospera fœlicitate vsus, ad promouendas quoqz ciuiles res ex-
ternis compositis, diligentiæ suæ studia conuertit. Inprimis itaqz in ædi-
to colle, qui ab incollis Wawel appellabatur, et quem Visla vndis suis alluebat,
latam et speciosam planiciem in summitate habente, arcem Regiam construit,
Deinde pro eius firmiori subsistentia, amplitudine et decore, vrbem haud procul
ab arce, ab eodem flumine Visla irrigatam fundat, eiqz á suo nomine nuncupa-
tionem adaptans Gracouiam vocat. In illa quoqz arce et vrbe Thronum suire-
gni collocat, illicqz iura Polonis et Bohemis reddit, ac illam Metropolim et Prima-
riam sui Principatus designat decernitqz sedem, raro et naturali situ spem sibi
de magnitudine futuræ vrbis non ambiguam faciente. Nec eum opinio fefellit,
velocibus enim incrementis, Gracco adhuc bona vigente valetudine, vrbs Cra-
couien multipliciter consurgere cæpit, et in eum statum et fortunas extolli, vt á
á vicinis regionibus et vrbibus eius sorti et conditioni inuideretur. Vehemen-
tiori autem æmulatione et liuore Gnesnen Ciuitas ei infesta esse cæpit, quód
fasces primarias, et præcipuũ Dignitatis specimen illi detraxerit, et priscum

suum obtenebrauerit candorem. Inter tot tamen primordiorum grata et fæcunda auspitia, incommodo angebatur ingenti. Bellua enim insolitæ magnitudinis Draconis aut Olophagi speciem habens, in antro montis Wawel, super quo Castrum Gracus erexerat, cubile posuerat, quæ ad explendam suam esuriem aliquot pecorum aut armentorum præbita corpora corripiens, deuorabat. Sed nec humanis parcebat corporibus, verùm quoties illius ventrem non reperti aut non dati pecoris diutior excruciaßet rabies et fames, toties sub clara luce diei ad mitigandam sui ventris ingluuiem, horrida, rictibus ora trahens è cubili suo potenter emergeret, et valida iumentorum atq; boum corpora, siue adiuncta carpento, siue subiugata aratro inuaderet, suffocaret voraret, et in quosq; etiam homines sæuiens, aluum suum illorum horrenda cæde explebat. Quæ execranda ingluuiei rabies, adeo Ciues Cracouien: terruit afflixitq; vt de deserenda magis quàm de habitanda vrbe, propter tam infestum vastatore, cogitarent. Mandato autem Graci Principis, qui vrbis à se fundatæ molestius ferebat progreßum Ciuium disceßu rescindi, tria singulis diebus belluæ iactabantur iumentorum corpora, quorum satietate, non hominibus solu verùm et cæteris animantibus præstabatur securitas. Sed cùm hæc quoque onerosa magis Principi quàm Ciuibus, qui post mortem suam vrbem desertam iri verebatur, conditio videretur, iactando monstro, sulphure et caumate parum igne contecta, cæra, atq; pice, iußit corpora iumentorum impleri, et belluæ exponi. Quæ cùm naturali et solita auiditate deglutisset, ab igne torrente et flammis altius diffusis interiora vrgente, sensim collapsa et extincta est.

Graccus tradit Polonis Leges et moritur. Cui pro tumulo ex sabulo montem fecere altissimum.

Occidente bellua et immani monstro, quod à quibusdam Scriptoribꝰ Olophagus intitulatur, Cracouiensis vrbs periculo grandi præter spem exuta, tentorii sui longius cæpit dilatare funiculum. et facilè inter Polonicales vrbes vendicare Principatum, sed et ipse Princeps Gracus obdeletam sua arte et ingenio belluam, parens et liberator Patriæ appellatus, apud proprios et externos insignis et inclytus habebatur, tunc primum leges promulgat, iudices constituit, decreta condit, mandata edicit, quibus rudem adhuc illam ætatem credidit poße regulari, quibus etiam Poloni in posterum sunt vsi, Prouincia autem pace et quiete fruebatur, opibus aucta. Porrò quicquid ab illo conditum sancitumq; fuit, id per multas successiones et ætates, pro iustissima lege, et perinde ac si quodam Diuino oraculo promulgatum fuisset apud Polonos custodiebatur: cùm præter insitam legibus ab ipso conditis

naturalem iustitiam, etiam Legislatoris charitas et existimatio illis singula-
rem cultum, reuerentiam, pariterq; metum adiiceret. Siluit autem in diebus
eius Polonorum regio annis multis, finitimis omnibus aut eius prudentia et fa-
ctiuitate territis aut bello perdomitis. Quapropter sub Principatu suo, et in
antiquis oppidis coloniisq; consurgebant noua tecta, et in vastis nemoribus no-
uæ erigebantur coloniæ. Pluribus itaq; annis Gracus Princeps Polonorum fæ-
liciter et prouide Rempub. administrans, in senecta vberi, plenus dierum
hoiem exuens fatis est interceptus. Ad cuius exequias honestandas primi
Polonorum Proceres, reliquumq; vulgus promiscuum accurrit, et iuxta moré
illius temporis cadauer suum in monte Liasotbino, qui Cracouien vrbi con-
frontatus est, iusto honore et comprobatione, sepeliuit. Bustum autem eius
quo esset durabile et perpetuum, et nulla illud edax possit abolere, oblitera-
req; apud posteros vetustas, Sabulo monti in quo conditus est, arte et inge-
nio superiecto duo filii eius, á patre dum adhuc viueret speciali mandato
edocti, ad tantam produxerunt altitudinem, vt collis ipse omnibus vicinis
sit æditior et sublimior cacumine, humano elaborato opere, et tanti viri Sar-
cophagum et propensum Polonorum in traducenda nominis sui ad posteros memo-
ria, et tribuenda illi immortalitate, fauorem etiam in hoc tempus ostentet.
Quæ etiam sepulchri æditioris formatio, Romanum eum fuisse conuincit, vt
ea fabrica conditorem vrbis Romulum sepulchrum in collis modum ex petra
congestum, pro viribus exprimeret ~

Post mortem Gracci, Lubulsa filia eius rustico Przemisl sibi in coniugem accepto regnauit in Bohemia ~

Zechorum gens apud quam Gracus pro sua industria et virtute, etiam
Principatum memoratur gesisse, Lubussam, vnam ex tribus filiabus
quas Bohemis reliquerat, in Dominam et Principem assumit. Quæ fastidi-
um populi iniquo animo imperium muliebre ferentis, sedatura, rusticanum quen-
dam hominem, ruri et agriculturæ vacantem, boues et aratrum relinquere coa-
ctum, Przemisl nomine, in coniugium et in Regnum accersiit. Cuius successio
et posteritas in plures filios et nepotes deriuata, vsq; ad tempora Ioannis cæ-
ci Lucemburgen Duc. Bohemis imperauit, in Wierzlao Rege apud Olumu-
niecz occiso, extincta. Licet septennio integro regimine Przemislai, Lubusza
fatis intercepta, fæminæ Valasta virgine Duce Amasonum morem et ingenium
sortitæ, cladibus aliquot viros et eorum exercitus sternendo perturbassent,
dolo magis et astu quam viribus, Przemislai tandem potentia et sui exer-
citus debellatæ et confractæ ~

Lecho Graci filius necato Gracco fratre in Principem assumitur, tandem detecto facinore priuatus Dominio miseré obijt

EXpletis diebus luctus, quibus vniuersi de Polonorum Primoribus super morte Graci, iusta funeri persoluendo erant occupati, ad surrogandum in Thronum Graci alium Principem curas intendunt. Reliquerat autem Gracus duos mares, Gracum et Lechonem, et terciam filiam Vandam, in spem successionis genitos, hosque moriens Proceribus Polonorum commendarat, enixis precibus orans, vt beneficiorum suorum memores, prolem suam dignam Principatu iudicarent, vnumque ex filiis in sua sede constituerent. Minor itaque natu Lech, maiorem natu Gracum fratrem sibi in Principatus successione, cúm ratione primogeniturae aetatisque magis maturae, tum ratione beneuolentiae et praestantiae virtutum et morum, quibus anteibat, se metuens anteferri, et se contemptum iri, temporis opportunitate seruata, fratrem maiorem natu clandestinè obtruncauit, et lacerum cadauer praessum sabulo abscondit. Et ne ob parricidii crimen excluderetur à Regno, fratré mentitur venationi operam dantem, et audacius quám sat erat in belluas grassatum, occisum. Relationi quoque quo facilior daretur credulitas, fictas admiscet lachrymas. In hunc morem Polonorum Proceribus circumuentis et delusis, Rex ab eis constituitur, et primus illi decernitur Principatus. Quem cúm ab annis pluribus tenuisset, et non minori illum omnes Poloni quám parentem colerent, fide, obedientia et deuotione, perpetrati paricidii scelere primum quidem secretis rumoribus miscente, post veró certa indagine illustrato patefactoque, omnibus inuisus esse caepit. Tantumque odium Procerum Poloniae in eum, ob impium scelus et immeritam fratris necem, conflatum est, vt illum à Sede Principatus deiicerent, et perpetui exilii paena, in detestationem et horrorem facinoris per eum admissi, mulctarent. Non mediocri ob eam rem commendatione digni, quód paricidii et ambitionis reatum, aequissimo expiauerunt animo et remedio, nec passi sunt tam atrocis piaculi auctorem sibi diutius imperare. Aliis placet Lech praefatum neque exilio, neque alia paena pro patrato paricidio punitum fuisse, sed Diuinitatem omnium iniuriarum vltricem, prolis faecunditatem illi, et subditorum charitatem beniuolentiamque ademisse, Quapropter tam conscientiae fraternae necis furiis, quám Polonorum iustis odiis vexatus, maerore et anxietate contabuit. Et nullo memorando aedito actu, é vita inglorius et detestandus excessit. Quicquid tamen sit certum est illum nullo superstite relicto diem obiisse

Lechoni successit Vanda soror quæ spreto
Rithogari Almani connubio post partam
de ipso victoriam in Vislam se Diis immolan-
dam submersit, & in Mogila sepulta est.
Inde Vandali dicuntur Poloni.

Vtroq; Gracconis filio absq; liberis ex humanis rebus sublato, Principa-
tus Polonorum gubernacula unicæ filiæ Graci, quæ Vanda, quod ha-
mus in Latino sonat, nominabatur, Polonorum uniuersali consensu de-
lata sunt. Tantus enim amor Graci apud omnium Polonorum pectora insederat,
tantum probitas eius, et in amplianda defendendaq; patria virtus, recenti in me-
moria virescebat. Accedebat formæ tantus decor, et omnium lineamento-
rum tam venusta speciositas, vt omnium intuentium se, mentes et affectiones
in se conuerteret: natura dotis suæ munera prodiga largitate in illam effunden-
te. Vnde ab ipsa formæ pulchritudine id nomen nacta erat, cúm splendo-
re speciei suæ, singulos quasi hamo in sui amorem admiratiònemquè raperet,
venusto vultu, aspectu decoro, eloquens in verbis, atq; omni pulchritudine
composita, auditoribus dulce præbebat alloquium. Spes autem omnium Pro-
cerum Poloniæ mentes haud dubia tenebat, Principem aliquem, prudentia et
diuitiis insignem, quo amplior Poloniæ regionibus Dominiorum vicinorum pue-
niret accessio, Vandæ virgini quæ vsq; in diem illam quoslibet Procos repudia-
uerat, se aßociaturum esse, cúm verisimile esset, quámplures illam formæ
excellentia et Dominiorum amplitudine illectos, ambituros eße. Sed hæc
Regni paterni solium sortita, alto magnoq; ingenio et animo, omnium eam pro-
cantium, præsertim iuris sui se factam videns, repudiabat connubia, et tam
salubriter tam prouidè et iustè singulas Reip. Dominii sui regebat guberna-
batq; partes, vt singulis eius factiuitas et industria cederet in stuporem, mi-
rantibus cunctis, et id quadam aßertiòne vsurpantibus, talem ac tantum
virilem animum in sexu muliebri insediße, dum et sapientes maturiq; viri
sententias illius magno eueherent præconio, et hostiles animi in eius aspe-
ctu et præsentia succumberent. Itaq; cúm sub regimine et auspiciis Van-
dæ Polonorum res atq; opes florentes essent, Almanorum ea tempestate
Princeps Rithogarus, et genere et potentia illustris, et Regno Polonorum
vicinus, famam celebrem Vandæ virginis, quæ per ora multarum regiònum
sonabat, audiens, et sperans tam illius forma quám Polonorum Regno se po-
titurum eße, procos mittit solennes, Vandæ nuptias sub belli denunciatio-
ne, petituros. Sed cúm à Vanda, quæ cælibem vitam se custodituram de-
uouerat aliquoties promißiònibus et precibus nequicquam resumptis vacui re-
diissent, Rithogarus Princeps Almanorum intelligens virginem Vandam

precibus et oblationibus amplissimis frangi, et ad tædas coniugales perlici non posse, dolens quoq; se contemptum et repudiatum iri, collecto ingenti exercitu Poloniam intrat, quod precibus non poterat, armis confecturus. Nihil autem Vanda Polonorum Regina rumore belli territa est, sed copiis Polonorum in vnum celerrimo edicto coactis, exercitui Almanico occurrit, copiamq; facit decertandi. Substitit paulisper Rithogari animositas, et precibus iterandis prius melius quàm armis vtendus ratus, aliquot ex Purpuratis suis ad Vandam virginem armis dimicare paratam, transmissis, thorum expetit, diuitias suas numerat, potentiam ostendit, minas subnectit: existimans se fæmineum animum vtcunq; vel precibus vel minis frangi et emolliri posse. Oratum (inquiunt) ad te Regina Vanda nomine Principis nri Rithogari venimus, parem te vt illi thori coniugem largiaris, sponsum habitura viridem, opibus et potentia pollentem, amplissima tibi largiturum dotis munera, si tuum assensum suo non negaueris coniugio, sin minus armis te ad id impulsurum minatur. Illa medius fidius constantis et virilis animi fæmina, adeò ne, respondit, legatis, tenuis sortis et coniugii indiga vestro Principi mulier visa sum ? vt Regni mei celebritate et potentia neglecta, grauis quoq; iniuriæ quam Regno meo inuaso intulit infertq; oblita, me illi cum Regno subiici consentirem, decusq; Regni confunderem ? Proinde renunciate Duci vestro, et suum et cuiuslibet alterius connubium me perosam esse, satius quoq; ducere Dominam me, quàm dominantis coniugem appellari, bellum mihi indixit, bellum paret. Turpè putet stante acie, et virum et Principem omisso Marte, de Venereis transigere, armisq; neglectis coniugalia tractare. Quo responso edito, signa canere, et suos armis correptis in aciem descendere iubet: hostilem et superbam denunciationem sibi à Legatis ingestam victricibus armis humiliatura. Verùm dum Almanorum milites præcipui vultu Vandæ Poloniæ Reginæ, diligentius contemplati fuissent, volentes experiri eorum quæ apud eos fama de singulari eius pulchritudine vulgauerat, veritatem, omnium subitò corda tam eorum qui viderant, quàm à cæterorum qui à referentibus audiebant, mollita, et in quandam tabem soluta sunt, vt omnes concorditer certamen futurum, quod et pro causa iniusta et cum exercitu potentiori sciebant gerendum, aperta publicaq; denunciatione detrectarent; asserentes se sacrilegium non prælium horrescere, nec velle pro causa noxia et impia notorium subire discrimen. Sic à loco certaminis diuertunt, in castraq; reuersi, nulla poterant ad decertandum aut castigatione aut persuasione armis resumptis induci. Vehementi itaq; mentis afflictione deiectioneq; Princeps Almanorum Rithogarus consternatus, quòd omnia ei secus quàm sperauerat euenerant, ne ad Penates redire cogeretur inglorius, à vicinis quoq; ludibriorum pati cogeretur opprobria, qui illum solo muliebri aspectu commentarentur deuictum, fati diem præocupandum statuit, conuocatisq; militibus ait.

QVoniam, inquit, à vobis desertus, omni morte amariorem iniuriam hanc reputo,
et qui bellum vltrò inferebam, sine bello superor, Vanda enim mari, Vanda aëri,
Vanda terræ imperans, Deorum immortalium voluntate vos effecit pauidos
et imbelles, corda quoq; vestra solus aspectus eius infascinauit, et in vestrum
meumq; dedecus perpetuum conuertit. Ego tamen ô Proceres et commilito-
nes mei pro uobis solennem hostiam me ipsum inferis deuoueo, hanc tamen vo-
bis à Diis quos peto, quosq; desero, imprecor sortem, vt tam vrã quàm vestrorum
filiorum et nepotum progenies, pro expiando scelere in me admisso, sub fæmineo
consenescat imperio, gladioq; quem acumine cõ se verso gerebat, corpore iner-
mi incumbens vita expirauit. Vanda autem cum Primoribus Almanorum fæ-
dere celebrato, et miro maximoq; bello vnius voluntaria extinctione confecto,
exercitum incolumem cum triumphali pompa Cracouiam reducens, cum ma-
gna reuerentia et solennitate recepta, pro tam magnifica et insigni victo-
ria, pro tam fælicibus successibus, quibus in omni vita sua supra cæteros
mortales abundabat, primum Diis suis ad omnia puluinaria per dies triginta
supplicationem pro re benè gesta decreuit. Qua ritè expleta seipsam spon-
taneam victimam Diis offerendam statuit: errore sæculi ipsius lapsa, quo ta-
le gratum Diis arduumq; et Heroicum facinus putabatur. Simulq; ne actio-
num eius vniformis splendor et fælicitas aliquo casu aduerso obscureretur
Proceribus itaq; Polonorum conuocatis, victimis prius cæsis et sacrificio mo-
re patrio ritè peracto, in quo et gratiæ pro præstitis donis exoluebantur, et ad-
debatur precatio, vt sibi partes meliores concederentur apud inferas sedes,
de ponte in amnem Vislam saliens, vndis præfati fluuii Vislæ se donauit, qui-
bus præfocata mortem oppetiit, ac supra fluuium Dlubnia vno à Cracouia
miliari in campo sepulta est. Res apud posteros plus admirationis quâm
fidei habitura, sepulchro quoq; idem honos qui paterno seruatus. Terrena
enim molle collis in altum erectus, bustum suum in hanc diem illic testatur, à
quo et loco nomen Mogila est inditum. Quod munus supremum tam Graco
quàm Vandæ pro merito nemo à Polonis datum ambigit, tali enim vtrumq; per-
petuitate celebrandum decreuerunt. Fluuius insuper Visla cognomen à Van-
da Regina Vandalus sortitus, vnde gentes quoq; Polonicæ ab illo à plerisq;
Scriptoribus et gentibus Vandalitæ nuncupantur, licet vetus fluminis no-
men non sit abolitum, quod Albulæ qui nunc Tyberis dicitur Romam præter-
fluenti à Tyberio in eo submerso legimus contigisse ~

Przemislao Mimislaus, et Mimislao Mnatha
successit in Regnum Bohemiæ Mnathæ Vnisla-
us et Wratislaus, Vnislao Grzimislaus, qui pa-
truum Wratislaum Regnum ambientẽ occidit.

PRzemislai Principatu per mortem apud Bohemos finito duobus filiis suis immaturo funere absumptis, tercius morienti Seni Przemislao succedit Minislaus nomine segnis et in omnia tardus et piger, mollis quoque et lasciviarum sectator. Minislao Mnatha successit. Quo excedente è vivis duo filii sui Vnislaus et Wratislaus successere, quorum alter videlicet Vnislaus apud Pragen, alter Wratislaus apud Zatboczen Civitates, patre ordinante dominatum sortiti. Ex Vnislao natus est Grzimislaus, qui et Nieklam dictus, vir pavidus et ignavus. Cuius ignaviam patruus suus Wratislaus animo metiens, et universam Bohemiam ditioni suæ subiicere destinans, in nepotem (iam enim pater obierat) movet arma, et plura adversus eum fæliciter gerens, in extremum nepotis et gentis quæ illi parebat, lactantibus etiam non parsurus excidium grassabatur. Et pugna acerrima in campo cui Thusco nomen est commissa, vincit Nieklam patruum suum Wratislaum, qui in locum suum Sderico corpore sibi perquam simili, sed animo et fortitudine dispari, constituto, universas copias in belli discrimen adducit. Ambobus autem Ducibus videlicet Wratislao et Sderico in huiusmodi conflictu cadentibus, Nieklam rerum summam potitus est, Iuventusque filius Wratislai impuber, Principi Nieklam traditus est, qui misertus patruelis sanguinis et ætatis, educandum illum Duringo, qui patri pueris amicissimus erat, tradit. Is cæca cupidine captus, tanquam gratiam Grzimislai initurus esset, caput puero piscaturæ operam danti, aufert, atque illud ad Nieklam defert, asserens se puero enecato Solium suum firmavisse. Verùm Nieklam impium scelus perosus obiurgato carnifice, quod illum neque amici memoria, neque innocentis pupilli miseratio à scelere revocarit, Duringum in patibulum egit.

Mortua Vanda sine hærede Poloni libertatem resumunt et duodecim creant Præfectos, qui diu durant.

PRincipatus iugo ex morte Vandæ Poloni soluti, ad formandum libertatis statum omnium aspirabat intentio. Hic enim est omnium hominum instinctus et affectus, ut præsentibus et recentibus in quibus versamur ea quæ deservimus vel non attigimus, credamus potiora. Abrogato itaque unius regimine et Principatu, duodecim Præfectos, iuxta numerum Provinciarum, quæ tunc Regno Polonorum subiacebant, creant, eosque vulgari vocabulo Woievodas, id est exercituum Ductores appellant, quibus regimen Provinciarum et bellorum administrandorum curam committunt, et pro defendenda patria, tutandaque ab hostium invasione, diligen-

tes excubias facerent, et quoties id exigeret necessitas delectus agerent, et vocarent quoslibet ad arma, copiasq; in hostes ducerent, et disciplina quoslibet contumaces et rebelles coërcerent, pace autem reddita, iura populis subiectis darent. Quæ consuetudo illo tempore cœpta, et per multas successiones traducta, etiam in hunc diem apud Polonos manet, et vetusti prisciq; temporis speciem præfert. Nam quilibet Ducatus et Prouincia Woieuodam seu Palatinum salariatum ex publico habet, qui et maiores causas suæ Prouinciæ, cum aliquibus aliis Magistratibus illi pro consilio iunctis iuxta iura Polonorum Mancipalia, constituto tempore iudiciorum, decidit. Exercitum suæ Prouinciæ ad bella procedentem lustrat, gubernat et præcidit. Bannitis et proscriptis dummodo iuri parere se astringant, saluum conductum largitur. Item Ministeriales publicos creandi, cœtusq; et Conuentionas particulares suæ Prouinciæ celebrandi, pondera et mensuras instituendi, cæterasq; quibus regulatur et gubernatur Prouincia ordinationes facere, sibi et non alteri est attributa facultas. Vnde et maiores natu, et qui meliora sortiti sunt ingenia, ad regendum hunc Magistratum exquiruntur, cùm ex illis salus et pernicies Reipublicæ dependat. Funguntur penè eadem auctoritate sub Regibus et PRincipibus, quibus stante libertate, et Imperio Regum et Principum abrogato, fungebantur. Regebantur autem Polonorum Prouinciæ per huiusmodi Woiewodas et Præfectos annis multis, vnoquoq; Woieuodarum enixius pro administranda iustitia, pro defendenda patria et libertate operam nauante, ne grauior duriorq; Polonorum offensio desiderium creandi Principem animos incenderet, et statum libertatis quo res eorum publicæ et priuatæ vehementer infloruerat, pessundaret.

Grassantibus per Poloniam Pannoniis & Morauis, dum non possent Palatini resistere, Przemislaus miles astu et ingenio superauit, et publico edicto eligitur in Principem.

STante florenteq; Republica POlonorum sub duodecim Palatinorum seu Præsidum gubernatione annis multis, rursus dum Poloni more ingenii humani, gubernationem Palatinorum pertæsi, desiderio noui Principis tenerentur, credentes se sub eius regimine magis fæliciter victuros, temporis opportunitate ad explendum grauidum iam et maturum desiderium sunt adducti. Duplex enim et vterq; in grandi et frequenti numero, ex Pannoniis primum, deinde ex Morauia (quibus cæteræ nationes præbuerant auxilia) in Polonorum regiones concitatus hostis copias ducebat, Polonos

sui iuris adempta libertate facturus. Quibus etsi Polonorum turmae sub ductu et auspiciis suorum Palatinorum occurrissent, et praelio conserto pro viribus dimicassent, sinistram tamen et aduersam fortunam experti et cladem aliquoties ab hostibus perpessi, ne de summa rerum periclitarentur, caepit illos anxietas et formido horrere, dum hostes continuè palantes per agros praedas agerent, et libera licentia vagarentur. Omnibus itaque Remp. Polonorum, exercitibus deletis, hostibus dietim grassantibus, existimantibus amissam, vir vnus restituit retinuitque hanc. Erat ea tempestate vir quidam impiger Przemisl nomine, inter Polonos industriae disciplinaeque militaris aliquanto quàm pro sorte in qua erat expertior, ingenio itaque atque industria quàm prosapiae genere maior, iustitiae opinione insignis, ac apud vulgares propterea celebris et vir multiplici praestantia clarus, quae res certiori spe Polonos, quàm quae oculis subiici potest, impleuerat, cui ad naturalem indolem frequens praeliorum in quibus militauerat accesserat exercitatio. Is cùm apud hostes omnia negligentius agi explorasset, ad consilium magis dolosum quàm audax, animum adiecit, et secum tacitus circumspiciens diuque agitans, qua nam arte hostilis superaretur potentia, quam languidis suis viribus videbatur frangi non posse, solerti rem insolitam animo excogitat, et vani terroris vanaeque ad pugnam simulationis instruit apparatum. Simulachra siquidem gallearum in crebra multitudine in collibus Castris hostilibus confrontatis, primo manè Sole oriente, ordinauit suspendi. Quarum reuerberatio Solis facta radiis, adeò hostilem exterruit exercitum, vt vniuersi armis certatim vtcunque comprehensis, nulla lege nullo ordine seruatis, illuc vbi galleas micantes viderant, praecipiti cursu concurrerent, nouam victoriam de Polonis relaturi. Verùm dum ad loca in quibus ab illis simulachra gallearum conspecta erant peruenissent, et nullas illic Polonorum acies, sed nec prius visas galleas reperissent (repentè enim illas exercitum hostilem Pannoniorum et Morauorum armari videns, vt auerteret illos ab ea quam conceperant opinione, Przemisl subduci mandauerat) diffugisse Polonos qui apparuerant rati, solutioribus ordinibus in statiua reuertuntur. Przemisl verò occasionem benegerendae pugnae, quam quaesiuerat, se videns magis simultate et arte quàm veris viribus consecutum, Polonorum milites qui se illi iunxerant animat, hortaturque ad certamen, certam illis spondens, si et ipsi quoque deuouerint ad vincendum animos, victoriam. Atque ita illis acerrimum ad triumphum conceptum infundens, vt ea aggredi auderent, quod non ausuros eos hostes verisimiliter rebantur, à tergo et lateribus somno stratos et corpora curantes prima vigilia hostes aggressus fortissimè et audacissimè, alienatis à memoria periculi Polonorum sensibus, et hostium tella intrepidè excipientibus obtruncat, et plurimis occisis, cae-

teris veró omnibus metu nimió perterritis fugientibus, hostiles copias cum pau: cis prosternit et deuincit, castraqꝫ hostium, pluribus rebus et spoliis referta capit, prædamqꝫ illic repertam militibus concedit. Facilé autem hostium fu: gientium multitudo poterat deleri atqꝫ capi, sed Przemisl patriam liberasse et hostem vicisse contentus, fugientes insequi vetuit. Tantus veró ob defen: sam liberatamqꝫ patriam erga Przemislaum amor esse cæpit, vt tam militari quám vulgari fauore, quód dignus esset Imperio acclamaretur, et mox in Polono: rum Monarcham et Principem vniuersorum suffragiis et consensu crearetur. Ab eo autem tempore prisco nomine abrogato Leszko appellatus est, quod signat vafer et dolosus, eo quód astu et vafricie ac calliditate magis, quá armis et robore hostilem et aliquoties victorem exercitum superauit, siue (quod verum magis reor.) ne quid illi ad conditionem auctoritatemqꝫ Princi: patus deesset, nomen vetus et commune Principum Poloniæ ei est impositum, quód á Lechone primo cæteri Principes ex eo descendentes appellatione di: minutiua, quæ singulis feré gentibus in vsu est, vocabantur Leszkones non Lechones. Quod quidem nomen in generationibus Principum Poloniæ in tempora nostra traductum perseuerat ~

Mortuo Przemislao multis Principatum ambien: tibus, Poloni decernunt cursum equorum ad co: lumnam erectam. Vt qui prius eam attigerit Rex sit. Leszek clam vncos in terram per quam erat curren: dum recondit, et ita dum ipse equi sui pedes ferreis so: leis munisset, et aliorū læsi claudiqꝫ essent primus ac: currit et Rex acclamatur. Sed dum alter quidam iuuenis quód pedes spacium cursus circuiens secūdus ad colum: nā accurrerat, Rex Leszko pore ob dolū occiso, appellatur ~

LEszkonis seu Przemislai Principatu annis aliquot continuato, et fæ: licibus successibus finito (nemo enim in diebus suis ausus fuit in re: giones Polonorum bello publico, principante eo inuadere, Pannoniis et Morauis magna clade perdomitis.) nouum inter Polonos de surrogando Mo: narcha et Principe subortum est dissidium, noua et varia post mortem suá generata sunt Principatus studia. Præfatus enim Przemislaus seu Leszek nullam suæ posteritatis in virili aut fæmineo sexu reliquerat progeniem, pro: pter quod illo mortuo ad occupandum Principatum plurimorum animi variis respectibus incitati, aspirabant. Alium enim instigabat genus, alium di: uitiæ, alium factiuitas, alium industria, alium consanguineorum crebra

suppellex, alium maiorum claræ imagines. Hinc quoqꝫ effectum est, vt postqꝫ
Comitiorum dies ad eligendum nouum Principem aduenisset, varia quoqꝫ
ambientium Principatum tam studia quàm ingenia apparerent, vnusquisqꝫ
enim pro viribus ad se eum rapere conabatur. Pluribus itaqꝫ diebus super
eligendo nouo Principe nequicquam consumptis, intendebatur magis quàm
remittebatur petentium illum ambitio, nec finis monstrosæ electionis suffra-
giis eligentium multifariè diuisis, aliisqꝫ alium ordinare cupientibus, spe-
rabatur. Ne tamen fædum eligentium disturbium, quod in apertas et
publicas contentiones atqꝫ scismata æmulatione eligentium, crebra etiam
strage et interitu multorum propterea subsequente, verendum erat, ne pro-
diret, vergeret, atqꝫ serperet in vniversæ Reip. periculum et discrimen,
post longas discordias ad sedandum exortum disturbium, hæc via omnium
consensu reperta captaqꝫ est. Vt certo tempore ad id constituto firmaretur
columna, quam omnes Principatum Polonorum ambientes, equis distinctis
et varias maculas seu colores habentibus, quàm velocissimo possent cur-
su, à præfinito loco peterent, et quicunqꝫ ex currentibus primus columnam
attigisset, vt is Polonorum regimen et Principatum, conditione cuiuslibet
cessante, pernitiori cursu sortiretur. Ad assequendum itaqꝫ Rectorem per
hanc viam, in qua cuiuslibet fraudis et doli nullatenus posse interponi
credebant materiam, vtilem et idoneam, campestris planicies propè Ciui-
tatem Cracouiensem, versus fluuium Pradnik sita, et prospectum habens
vniformem placidum et virentem, eligitur, columna figitur, spacia cursorũ
certis signis et terminis præfiniuntur, singula impedimentorum obstacula
remouentur. Senes et grandæui Proceres, puri et sÿnceri, ad inspectanda
iudicandaqꝫ currentium merita eliguntur, nobile brauium Principatum
vtt Regni Polonorum victori et athletæ collaturi. Verùm vt est inge-
nium humanum nullis cautellis circumscriptibile, facilè via capta est, per
quam studiis humanis repertum decretum dolus superueniens, vincit. Vir
enim quidam ingeniorum et astutiorum plenus, qui inter eos qui petebant per
cursum Principatum ardentiòr ambitiorqꝫ habebatur Lesczek nomine, om-
ne campestre spatium, quo ad columnam currendum erat, nocte intempesta
sine arbitro, ne à quoquam prodi vel vulgari facinus posset, ferreis oxigo-
nis cautè replet et sternit, sabulo ne possit fraus notari superiecto, vna
tantummodo laterali semita, per quam sibi currendum credidit, sine oxigo-
norum labe et stramento relicta, et certis signis tantummodo sibi notis di-
screta. Quo facto non sine ingenti gaudio Comitiorum diem, Principatum ni-
hil dubitans ad se peruenturum, operiebatur. Interim autem artificiosè elabo-
ratum ingenium casus prodidit. Duo siquidem adolescentes sortis tenuis
et obscuræ ad locum Palestræ solacii gratia egressi, ludicro fædere inter

se paciscuntur, vt pedestri cursu et itinere, columnam locatam peterent, eo premio proposito, vt victus victorem semper Regem et nominet et salutet. Verúm destinatum pactum impleturi, mox in ipso primordiali cursu ab oxigonis ferreis plantas lædentibus, inbibito subsistunt, ac vniuersam illam planiciem similibus oxigonibus ferreis stratam reperiunt, nihil tamen de his quæ casuali depræhensione inuenerant, vulgandum rati, rem omnem silentio præmunt. Cúm verò Comitiorum et constitutus Idibus Octobris currendi dies aduenißet, plurimi tam viri quàm adolescentes, in discoloribus equis fortunam experturi ad palestræ locum per eos quibus eiusce rei cura mandata erat, deducuntur, vniuersa nobilitate et plebe Polonorum ad tam grande et rarum spectaculum, in frequenti numero exitum nouæ rei spectatura conueniente, præbuit ex omni parte spectaculum stratus arena campus, extructum est Proceribus et Primatibus Regni Solium. Populi qui vndiq; spectatum conuenerant, ora, mentes, atq; oculos in currentes conuerterant; quibus multiplex, vt fit, metus, fauor, misericordia, et studium iuxta affectionem qualitatis inerant. Cúm itaq; omnium Regnum petentium pariter incitatus eßet cursus, vniuersorum equi læsuram oxigonorum, quos nullatenus vitare poterant, paßi, primúm cespitant substituntq; et ad extremum concidunt, sessores suos vehementius illos vrgentes deiiciunt, remorantur aut sternunt. Solus Leszko oxigonorum dolosus iactator, qui et vngulas equi sui babatorum ferramentis vndiquaq; accuratius sepiuerat, vt etiam oxigonorum, si in illos aliquo euentu incideret, fefellisset discrimen, semita non infecta gradiens, primus et solus, non sine comitum et spectantium stupore et admiratiòne ad columnam eques prior aduenit, et columnam velut victor et Athleta appræhendit. Sed neq; alter ex duobus adolescentibus, quos pridem ludibrii pacto concurrisse monstrauimus, qui pauciòra ab oxigonis vulnera contraxerat, iamq; sanitati redditus fuerat, palestram illam negligendam duxit: quinimo equestri turmæ ad currendum dato expressoq; tempore, mox et ille itinere arcuali et cursu obliquo, nó sine populari ridiculosa vociferatiòne et cachino, pedibus concitato rapidoq; cursu ad statuam secundus peruenit. Quamuis autem Leszek primus in equo maculoso iuxta condictum ad columnam peruenißet, et Rex Princepsq; ab vniuersis consalutatus eßet, mox tamen per competitores suos de euidenti incusatur fraude, causamq; dicere coram iudicibus ad inspiciendum constitutis merita currentium est compulsus. PRoducuntur autem in euidentiam patratæ fraudis, omnes equi sui quatuor vngulæ, ferro vndiq; circumuolutæ, illoq; euidenti documento, strator iactatorq; oxigonorum, et publici instituti vafer temerator esse conuincitur, omniumq; iudicio concordi sententia ambitus reus et doli artifex damnatur. Damnatiònis autem in

illum prolato decreto, à Competitoribus suis quos fefellerat, et cæteris qui illius exquisito irascebantur facinori, membratim laceratus et discerptus est, et fraudis suæ pœnam meritam pendens, atroci supplicio periit. Concordi autem universorum instinctu et acclamatione, adolescens ille, qui pedestri cursu statuam iocabundus contigerat, dignus Principatu iudicatus, in Thronum Regium extollitur et sublimatur, et sibi quamuis sortis vt prædiximus inferioris et obscurioris esset singulorum consensu defertur Principatus, decernentibus cunctis rectè illum iuxta edictum legis Principatum meruisse. Ne quid autem ad principandum priscum nomen afficeret, abrogato vetusto, Lesczek vocatus est. Celebre enim id nomen apud Polonos protunc habebatur, vt etiam quos in Principatus Dignitatem assumerent, illo quasi quodam charactere insignirent. Sic vno eodemq; tempore Sacrosanctus Regiæ Maiestatis Magistratus, fraudulento ambiciosoq; homini cum sua pernicie negatus est, et humili simpliciq; viro cum summa eius laude collatus. Verificatumq; tunc est veridicæ Scripturæ Elogium, Multi consederunt in Throno sed insuspicabilis portabit Diadema.

Quomodo Lesczek partis de hostibus multis victoriis diu et pacificè, multis Virtutibus decoratus regnauit.

Obscuram autem sortem conditionemq; suam in fastigium Regale mirabili prouidentia Diuinitatis euectam, Lesczek Heroicis extulit virtutibus, tot virtuosis illustrauit actionibus, vt non in rusticano tugurio natus, sed a Regalibus thronis parentibusq; ingenuis ortus crederetur. Animus illi liberalis, vastus et impiger, audaciaq; ferox; qua non solum vicinorum hostium Dominia sua inuadentium impetus represserat, sed etiam Pannoniis, Morauis, Bohemis, Teutonicis, aliisq; in circuitu nationibus bella vltrò intulerat. In quibus gerendis solertia et fœlicitate vsus, nonnullos hostiũ magnis prœliis fudit, cæteros terris et fortunis mulctauit. Si quando verò hostis deesset, ne militum corpora longa quiete hebetata languescerent, Curias indicebat, ludos hastarum et simulachra pugnarum, cæterosq; actus militares instaurabat, victoribus et Athletis premia proponebat, et ea cum magna animi alacritate inter vincentes partiebatur. Quæ quidem actuum militarium et luctarum continua instauratio, et charitatem illi apud vincentes milites magnopere procurauit, et milites ad gerenda bella continua armorum exercitatione atq; vsu effecit constantes et pronos. Tanta insuper liberalitate et in domesticos et in aduenas resplenduit, vt sæpè maluerit ex largitione egere, quàm per tenacitatem ex abundantia ditescere. Nullum

benè meritum remuneratione negligens, aut petenti aut egenti premium seu suffragium denegans, vt non Rex sed omnium indigentium saluberrimus prouisor putaretur. Parco autem et castigato victu contentus, maximus ebrietatum et crapularum osor habebatur, mensam deniq; suam admiranda prouidentia parsimoniaq; venustauerat, vt omnibus quidem vescentibus dapes sufficerent, ingurgitationis verò occasio procul abeßet. Exigua hæc fortassè et minus admiranda in Principe viderentur, nisi et iis omnibus vnu specimen virtutis cætera supergrediens adiecißet. Eam enim animi continentiam modestiamq;, quam dum priuatus eßet à virtute nè mutuatam an à natura datam incertum est, habuerat, ad Regalem fortunam pertulit, eiusq; vsum in omni tempore vitæ suæ seruauit. Sæpè quidem in actibus publicis, quoties illum Chlamide Regia vestiri aliqua neceßitas impulißet, toties pannos hirsutos et vestes ignobiles in quibus suscepit Regnum, super verticem suum in eminentiori loco iussit extendi, volens vt habitus ille originariæ sortis sibi renouaret repræsentaretq; memoriam, et ipsum vitæ nescisq; Ciuium creatum Dominum insolescere non sineret, cuiuslibet Pompæ, arrogantiæ, et iniuriæ sibi supergressione interdicta, ab inicio Principatus vsq; ad vitæ exitium humanus et clemens erat. Tenuitatem vero generis originarii nunquam inficiatus est: quin etiam pro decore habuit, quod illi in eam Principatus amplitudinem ex sorte humili emergere et conscendere contigißet.

Leszek antè obitum filium Leszkonem tertium reliquit hæredem se non inferiorem. Qui tandè vnicum legitimum reliquit filium Pompilium, Regni successorem, et naturales viginti. Quibus sub eius ditione relictis certas in vita sua terras inter eos diuisit.

IVsto et modesto regimine, dum apud Polonos annis multis Leszek secundus victoriosè et fæliciter imperaßet longo senio confectus ad maturam ætatem perueniens vita exceßit. Nonnulli aßerunt hunc Lestkonem, in prælio cum Cæsare Carolo Magno inito victum et occisum eße, ita enim reperi Martinum Gallicum de eo scripsiße. ANNO Domini Octingentesimo quinto. Imperator Carolus misit Carolum filium suum in Poloniam, qui depopulatis omnibus, DVcem terræ illius Leschkonem occidit, indeq; reuersus ad patrem, Voszego sylux venatui studentem, eum inuenit. Ex quo quidem constat Polonos et tunc et antea bella et cum Imperatoribus et Regibus finitimis gesiße. Sed quo tempore

quouè ordine, aut qua fortuna, quibusuè Ducibus, propter literarum et Scri-
ptorum, quibus tunc Poloni velut gentiles caruere, penuriam, parum constat.
Itaq; siue naturali siue violenta morte Leszko decedens, vnicum filium
sui nominis Leszkonem tertium Polonis pro hærede reliquit. Qui ob patris
præstantes actus et merita in solium paternum dignus iudicatus est succe-
dere. Nibilo autem paternis actibus, quibus per optimè fuerat institutus
inferiorem se gerens, adeò celebris fama, virtutibus, et gloria apud suos et ex-
ternos habebatur, vt patris virtutem et merita transcendisse magis quám
æquasse putaretur. Plurima hic cum finitimis bella gerens nomen et gloriã
gentis suæ et suum, plurimis Heroicis operibus nobilitauit. Quasdam verò
Regni Polonorum Prouincias sua prudentiã et bellica virtute vacillantes,
et res nouarè cupientes in fide continuit, motusq; earum compressit, quasdã
etiam denuo expugnatas suo adiecit imperio. Crebris autem vicibus à Pan-
noniis tunc per Græcos et Italos lacessitis, magnis precibus et largitionibus pro
administrandis bellis inuitatus, legiones Græcorum et Italorum frequenti-
bus victoriis fudit, gentemq; Pannoniorum qui et ipsi Slaui sunt, ne Græcis aut
Italis tributaria fieret, tam suo quám exercitus sui robore atq; arte milita-
ri qua pollebat, prouidit. Ex legitima autem vxore, vnum duntaxat filium
nomen ei Pompilius imponens progenuit, quem in spem futuræ suæ successionis ad-
bibitis Magistris et Curatoribus dignis moribus et virtuosis institutis prouidit
educari. Ex pluribus autem pellicibus, viginti filios omnes mares susce-
pit, vz. Boleslaum, Cazimirum, Wladislaum, Wratislaum, Oddonem, Bar-
uinum, Przibislaum, Przemislaum, Iaxam, Semiamum, Semouitum, Semomi-
slaum, Bogdalum, Spicigneum, Spiczmerum, Sbigneum, Sobeslaum, Viszmu-
rum, Czepimirum, & Vislaum. Veritus autem Leszek ne eo ex humanis
rebus assumpto, super Dominiis et Principatibus suis, contentiones et bella san-
guinisq; profluuia inter filios consurgerent, filium legitimum Pompilium Mo-
narcham et Regem Polonorum Dominum constituit. Cæteros verò fratres
suos naturales suæ subiicit obedientiæ et seruituti, et iureiurando constrin-
xit et obligauit, mandans vt sibi in omnibus pareant, et illius Tribut. al atq;
superioritatem recognoscant. Partitur autem inter filios viginti prædictos
omnem maritimam Slauorum, Rugianorum, Poloborum, Obotritorum, Varien-
sium, et Caschubitarum oram, versus Misnam et Vestfaliam et Oceani fre-
tum se protendentem, et omnes Regiones Poloniæ inter Albiam et Halebam
flumina sitas, et cuilibet congruam assignat portionem. Qui in illis plu-
rimo tempore Principatum gerentes, plures Vrbes, Castra, Municipia atq; Ca-
stella ex suo nomine condiderunt, quas etsi natio Teutonica successione
temporum occupauit occupatq; in præsens, vetus tamen nomen vrbium Ca-
strorum et locorum, quamuis in Almanicum transformata sint, manet etiam

in hanc diem appellatio, vzt BVkow. Dobin. Brema. Mikielburg. Luneburg. Aldemburg. Raczesburg, Sigeburg, Plunen, Sleßnik, Ilow, Zwerin, Malechow, Rostog, Kuczin, Verle. &c. Occupatæ sunt terræ et regiones Slauorum præfatæ unà cum Castris et Ciuitatibus præfatis per Saxones, Vestfalos, Olandros, Frisones, cæterosq; Teutonicæ linguæ populos, et successiuè Principes, Proceres, Optimates, et nobiles præfatarum regionum, ab Almanis exterminati et eiecti sunt. Ad extremu Nicolaus Princeps Slauorum cum duobus filiis Przibislao et Varczislao ab Henrico Leone Duce Saxoniæ deleti sunt. In vicis tamen et rure Slaui rusticani generis habitant in hunc diem nec aliam linguam nisi Polonicam seu Slauonicam licet corrupto et in pluribus mutato, ppter commixtionem et vicinitatem aliarum linguarum et nationum, ydiomate sonant

De Castris per viginti filios Leszkonis ædificatis, vndè claré apparet, quàm ampla olim fuerat Polonorum regio, quæ nunc à Germanis possidetur

MEntio de filiis naturalibus facta, per Leschkonem procreatorum, me admonet ne illorum Principatus et DOminia Vrbesq; ab illis conditas et populatas, absoluam silentio, ut Polonorum posteritas intelligat, quantum sit Polonorum Regionibus per nationem Teutonicam detractum, cùm omnes oras et Prouincias illas Almani sui iuris fecerint, licet adhuc in villis et rure Slauonicum genus et lingua vigeat. Cesserat itaq; Boleslao primogenito naturali, Baruino et Bogdalo Pomerania inferior, Casimiro et Wladislao, Caszubia. Iaxæ et Semiamo Serbia, Wratislao Rama, Przibislao Czesmiro et Oddoni Dituonia, quæ nunc Olsatia nuncupatur. Przemislao, Semouito, et Zemomislao Zgorzelicza, quæ nunc Teutonico nomine Brandeburg appellatur. Aliis verò residuis fratribus, quædam sortes in huiusmodi Prouinciis consistentes, adiectis quibusdam desertis sÿluarum et nemorum, fuere consignatæ. Condit autem Vislaus Castrum Miedziboze quod nunc Meÿdburg dicitur. Sobeslaus Castrum Dalen quod Dalemberg dicitur. Viszimirus Castrum et Ciuitatem in ripa maris Septentrionalis Viszimiriam ex nomine suo, quæ etiam in hanc diem Viszimiria nuncupatur. À cæteris hæc Castra noscuntur erecta. Castrum Bremen in confiniis Vestphalorum et Frisorum situm, ut pondus hostile excipiat, Brzemie enim in Slauonico pondus denotat. Item Castrum Luna, quod

quod nunc Lumburg dicitur. Petra enim altissima, quam undique latae planicies camporum ambiunt, in qua situm est, nomen Castro indidit, Slaui enim splendorem lunae nocturno tempore interlucentem, lunam vocant á cuius similitudine rupem in campestri planicie lucentem Castrumque in ea fundatum Lunam vocarunt. Item Castrum et Ciuitatem BVkowiec quam Almani Lubik appellant, licet per Slauos in circuitu commorantes prisco intituletur vocabulo. Item Bachibor. Item Castrum Swerin. It' Castrum Lubow, quod quia á quodam Miklone conditum est, Teutonici illud Mikielburg appellant, et Principes qui in eo dominantur Mikielburgenses appellantur, á Camporum verò spaciosa latitudine in Latino Magnopolien ex duobus integris licet in duplici ydiomate Latino v'z't et Slauonico compositum vocitatur. Item Castrum Gilow á crassitudinae terrae. Item Castrum Rostoki, á dissolutione inundationeque aquarum. Item Castrum Verla á crudelitate. Item Zwanowo á vocando, vocatus enim vel vocandus in Slauonico Zwany dicitur. Item Castrum Ostrow á loco insulae in quo stat erectum. Item Teschin, Morlowo, Bobel, Trzebieschowo, Vologosch, Cziasny, Wolymiecz. &c. Plurimaque alia Castra Municipia, Vrbes, et Castella, quae á filiis viginti Leschkonis, filiisque eorum et nepotibus circa Sarmaticum Oceanum et Septentrionale mare in paludibusque insulis et desertis fretum illud ambientibus sunt constructa et erecta, quae frequenti numero gentium propter maritimas opes et lucra incoluntur et inhabitantur. Nouarumque Vrbium in oris illis varia consurrexerat structura et habitatio numerosa.

Illa enim Septentrionalis plaga, quanto minus Solari ardore exuritur, et niuali gelidoque magis frigescit rigore, tanto salubrior corporibus hominum et ad producendum humanos faetus et gramina aptior existit.

Pompilius Leschkonis filius mortuo p're in Regem coronatur, et f'res obedientes confirmat in statiuis, Sedem Regiam Gnezna tandem Cruszuiciam per eum aedificatam transfert. Vbi gaudens quiete nullo aedito memorabili opere, relicto vnico filio obyt.

ORdinationi Leschkonis tertii, in singulis, quam viuens de vniuersis rebus confecerat, paritum est, legitimus enim filius suus Pompilius tam fratrum quám vniuersorum Poloniae Procerum approbatione et

consensu unanimi patre fatis absumpto in Regem et Monarcham Poloniæ susceptus et surrogatus, uniuersis viginti fratribus ex concubinis susceptis præstantibus sibi iuxta iuramentum et decretum patris, debitam obedientiam et feudalem subiectionem. Firmato itaq; Pompilius Solio, viginti fratres ad procurandas quas illis pater Leschko donauit. Prouincias dimisit, quas iuxta unicuiq; attributam industriam cœperunt administrare. Pompilius itaq; siue Popyel, suscepto Polonorum Regno, montana sub quibus Cracouien urbs fundata consistit, pertæsus in campestribus et planiciebus delectari cœ: pit. Unde et Sedem Regni sui á Cracouiensi arce urbeq; transferens, in quibus prædecessores suos nouerat habitasse, ad originariam priscorum Principum Poloniæ Gnesnam vit rediit. Sed cúm quoq; huius habitatio sibi ingenerasset fastidium, volens Principatus sui in posteros relinquere monu: menta, in campestribus longum prospectum habentibus, nouam arcem nouaq; urbem iuxta lacus et paludes condidit, eamq; Cruszwiczam nominauit, et in illam suam continuam mansionem transtulit, principalem sedem Re: gni eam constituens. Ob quam rem urbs noua faciliter mercatorum et colonorum numero impleta, inter Poloniæ urbes pro ea tempestate famo: sa et insignis habebatur. Quoties autem aduersitati hostili aut vicino: rum bellis Popyel se opposuit, aut Polonorum Principatus ab hostibus inuasi fuissent, toties fratres sui et propriis personis et omnibus copiis contra quoslibet hostes adiuuabant illum, non prius redeuntes ad propria donec hostes fusi, aut exorti motus conditione honesta compositi fuissent. Nul: lum autem opus egregium, heroicum aut insigne prædictus Popyel cogni: tus est ædidisse, neq; auita aut paterna in administrando Regno, in propagandis eius finibus, in ædendisq; militaribus actionibus, in eo reluxit propago, sed parta tantummodo gubernare contentus. De coniuge legitima unico filio suscepto, quem suo nomine Pompilium appellauit, nondum ad sene: ctam perueniens in marcida et torpenti ætate morbo conceptus vita deces: sit. Nihil æquè aut timidius diffidensq; fuit. cætera in illo venerabili: ora videbantur. Illud quoq; criminosum et enorme, siue illud sibi na: tura infudisset, siue venturi mali omen foret, quód in omni Sacramento atq; execratione, murium deuorationem, quæ successu temporum Diuino iu: dicio permittente secuta est, sibi imprecabatur euenturam. Latino idi: omate vocatus est Cinereus Almanico Oszerich, circa annum DOmi: nicæ Incarnationis Octingentesimum apud Polonos creditur imperasse, et Mo: narchiam Polonorum Monarcha ipse per annos plures rexisse ~

Quomodo venientes frés ad Pompilium illoq; mortuo inuento, filium ipsius Pompilium acceperunt in Principem et curarunt recte omnia administrari

LAnguore Pompilii Principis, viginti fratres eius qui ad maris Septentrionalis Oram et in Pomerania inferiori Caßubiaq; Principatus et DOminia sortiti erant, ad se perlato, singuli de omnibus suis habitationibus egreßi, propero cursu Cruszuiciam ad visitandum frém languentem, conueniunt. Sed fratrem Popyel, postridie iam animam exhalaße reperiunt, super cuius morte non mediocri dolore consternati plures fletus fundunt. Corpus eius iuxta morem illius temporis honesto loco fundant, et honore debito funeralibus suis iusta peragunt. Ea autem in omnium pectore, ad fratris filium quem vnum Pompilius superstitem reliquerat, reperta est affectionis charitas atq; fides, vt quamuis potuißent, probantibus id Proceribus et Primoribus Poloniæ, Curatorum nomine administrationem Regni propter imbecillem nepotis ætatem, nancisci, omni tamen ambitione circumscripta, nepoti Pompilio quamuis immaturo et paruulo regimen relinquere quàm illud in aliqua parte contingere maluerunt. Vnde et tunc adolescentia nepotis in dies longiores minimè expectata, ipsum in Regem et Monarcham Poloniæ extulerunt, ac illi quemadmodum à pre Sacramento constricti erant, fidelitatis obedientiæq; omagium præstiterunt. Accedebant autem aliqui ex eis, quibus onus illud cæteri mandauerant, et per certa interualla maiorum quæstionum et Causarum, quæ ad Pompilium referebantur, audientiam, decisiones et edicta facientes, in Curia nepotis donec adolesceret benigna longanimitate morabantur: rati se Pompilio nepoti ex tam benigno aßiduoq; officio, in illius tenera ætate impenso, postquàm in virum euaderet, chariores fore

De moribus Pompilii detestandis &, quomodo Vxor eius per blandicias viro effæminato, suscipit omnem Reip. curam, duobus filiis procreatis

SVb diligenti et accurata Patruorum solicitudine, minor Pompilius annos adolescentiæ egressus, suo iuri et potestati à Patruis relictus, ab auitis mox cæpit degenerare moribus, his rebus tantummodo intentus, quæ parum commercii habere videbantur cum virtute, in omnia quoq; praua et scelesta procliuis; turpis et flagiciosißimus habebatur. Nulla in eo nobilis indoles, nullus actus viro heroico et Principe dignus, nullum virtutis specimen, nullus honestatis amor, somno et crapulæ et

ventri deditus. Non Baronum suorum intendebat consiliis, sed lasci-
uiam petulantiamq; sectatus, in apparandis conuiuiis, in trahendis ebrie-
tatibus, in ducendis plausibus et choreis occupatus erat, posthabita om-
ni virtutis cura, serta tractabatur non arma, fœminarum cœtibus et con-
uersationi implicatus. Virorum et præsertim maturorum et prudentium con-
sortia, quasi quandam pestem et perniciem fugiebat, propter quod vicinorum
hostium furor, priorum Principum strenuitate solertiaq; compressus, mox re-
uixit: Principis Pompilii scelere et pusillanimitate accensus. Crebris itaq;
bellis Diuinitate permittente lacessitus, muliebri illa, pauentiq; admini-
strabat animo, ad consuetas et radicatas voluptates semper reflexus. Vn-
dè et sæpè contingebat, hostes quamuis minoribus potentiis fretos, commis-
so prælio euadere superiores. Ipse enim Pompilius tardius omnia quæ fer-
ro administranda erant prouidens, primus in fugam prosiliens, cæteros ma-
gno discrimine mortis vel captiuitatis, aut fugæ ignominia inuoluebat.
Si quæ autem bella fœlicius sub Principatu suo gesta sunt, non suis sed
Præfectorum ingeniis prouenerunt, quoniam ad repellenda bella geren-
daq; certamina Baronum deliberatione et consilio nunquam illum velut
quandam infælicitatis sentinam placebat acciri. Non solum autem lu-
dibrio, sed et despectui apud suos et exteros patuit. Qui cúm defor-
mes et hos quidem attritos et raros in cæsarie haberet capillos, turpisq;
propter id, sed turpior propter laxatos in omne facinus mores haberetur,
Chostko á suis pro vituperii nota (quod significat vilem, attritam, et
deformem scopam) cognomen accepit. Bello segnis et timidus in quolibet
veró opere cunctator, aduersus deniq; corruptelas pecuniarum parum pu-
rus. Procatur autem illi et desponsatur ex Principibus Almaniæ vici-
nis Polonico Regno coniunx, generis nobilitate præstans, et formæ elegan-
tia rara fæminas plures suæ ætatis supergressa, in omne tamen facinus et
præsertim in ambitionem et auaritiam muliebri ingenio prona. Ea spe et
respectu á Patruis et Proceribus Poloniæ illi coniuncta, vt viri actus dete-
standosq; mores in meliora verteret. Verúm illa blandiciis suis muliebri-
bus, calliditatibusq; illectum et captum illaqueauit adeó, vt apud illam ma-
gis quám apud Regem totius Regni administrandi consisteret potestas, sin-
gulaq; per legem decernenda, non prius rata habebantur, quám illa Reginæ
consensus et auctoritas probauisset. Duo deniq; pignora ambo mares ex
illa suscipiuntur procedente tempore. Eaq; prolis fœcunditas ampliorem illi
struxit et apud Regem et apud Primates Regni venerationis gradum, sta-
tum eius et ex amore Venereo mariti et ex reproductione filiorum creden-
tibus perpetuatum. Ex quibus omnibus Regina magis magisq; insolescens
conditionis suæ oblita, totius Regni administrationem et regimen ad se

vnam, viro hebetato et effæminato traduxit, Regiumq; animum suapte tetrum et languidum, proceribus nequicquam potiora suadentibus, ad deteriora quæq; propensiori studio inclinauit. Filiis autem Regiis nomina indita sunt auita, vni quidem Lech, alteri nomen parentis Pompilius

Quomodo castigatum a patruis Pompilium vxor ægré ferens, maritum, vt eos veneno necaret miris persuasionibus hortatur.

Videntes autem et ab experto cognoscentes Patrui secundi Pompilii nepotem suum in quæq; praua declinasse, et suis et exteris magno despectui et ludibrio esse, sæpius illum priuatim et publicé accedunt, sæpius per auitos et patrios cineres obsecrant, admonent, et deprecantur, vt suam et eorum progeniem non prostitueret non pollueret, et indignis moribus scurrilibusq; abusibus non contaminaret, euidenti demonstratione pluribusq; argumentis et exemplis illi declarantes, non Diuinitatem solum, sed nec subditos fœda sua iudicia, et petulantia opera quoquomodo repræssuros. Sæpius et illi minantur Regni exterminium sæpius suum et suorum tam suffragiorum quám consiliorum, hactenus illi præstitorum, allegant discessum. Verúm secundo Pompilio ad malignitatem naturali conditione insitam, altera labes vxoris consortis quam ex Principibus Almaniæ duxerat impietas accesserat: quæ Secundi Pompilii suapte ægrum ad omnia nefanda pronum animum, ad quæq; deteriora inclinabat. Perpendens siquidem maritum suum tam Primoribus quám inferioribus tam diuitibus quám pannosis exosum et inuisum, verita ne Proceres Regni eius malignis moribus et muliebribus actibus pertæsi, ad eius proscriptionem eiectionemq; vel perniciem procederent, et in locum eius aliquem de patruis suis Principibus vxoris ad oras Septentrionales habitantibus, surrogarent, stirpis quoq; suæ duos mares quos ex Popiel susceperat in exilium pellerent, nocte et interdiu animum viri muliebribus blandiciis demulcet, lenit, flectit, et in necem exterminiumq; patruorum allicit et inclinat. Non est (inquit) tibi sed neq; proli tuæ quæ tibi successura est Patruis superstitibus, secura vita, non est tranquilla Regni quod habes sed momentanea prorsus et periculosa possessio. Quotquot enim Patruos habes, tot etiam tuorum pignorum insidiosos hostes, disertos tecum miscent et familiares sermones, crebris te coarguunt monitis, magnam auisamentorum admonitionumque congruunt suppellectilem, maximam vim præsidiorú pollicentur

Omnia haec callido vafroq; agunt animo, ut tibi laqueum struant, ut te subditis tuis magis reddant contemptum et exosum, non patruorum solum sed parentum se erga te opera egisse gloriantur, altam vicissitudinis compensatione crebra sermonum usurpatione exigunt. Saepe te non Regem, non primarium Principem, sed sui figmenti vocant mancipium, suorum consiliorum nituntur tergere disciplinis, non quo melior exercitatiorq; sed quo contemptibilior euadas. Auitas virtutes, mores, et actus, assidua relatione obiectant. Bella te cogunt repellere aut referre, quo te celerius extinguant, uniuersae quoq; eorum ad hoc sudant, ad hoc lucubrant ad id unum vigilant artes et ingenia, ut te et prolem tuam exterminent, tibiq; in Regno succedant. In tua itaq; manu situm est, Princeps ne an aliorum seruus? Inclytus an ignominiosus? faelix an miser esse malis? Si itaq; sapis, si aliqua prudentia viges, si tuum tuorumq; stabilem cupis esse statum, expergiscere aliquando, et hunc quo hactenus es usus excute torporem. Et priusquam Patruorum tuorum in te roborentur machinationes, priusquam te suis fraudulentis casibus includant, vitam illorum si ferro parum tutum et conueniens censes, saltem potione toxica extingue, cuius rei me fidam cooperatricem habebis atq; ministram. Dii te penates patriiq;, et tam paterna quam auita imago in Regnum Soliumq; Regni vocant, sed et plebs omnisq; nobilitas in patrum coetus creat vocatq; Regem, Patrui tantummodo obstant, nec faelicem gloriosumq; Regem esse sinunt, quibus sublatis omnia tibi pro voto non dubites cessura. His aliisq; persuadendo increpandoq; modis, virum ad facinus instigat, suo artificioso seductum alloquio, et muliebribus verbis illaqueatum.

Pompilius simulata graui infirmitate patruos suos ad se conuocat, celebratisq; exequiis filios eis commendat.

His vocibus pluribusq; similibus sermonibus viri animum expugnatum et incensum ad innocentem Patruorum suorum necem nefanda faemina pelliciens, opportunum tempus et modum quo destinata animo mandet, celeri effectui, ingenti solicitudine obseruat. Eam itaq; rem huiuscemodi muliebri calliditate dirigente, secundus Pompilius in grauem morbum se simulans incidisse, ad grabatum se velut languidus et moribundus reponit, Patruos crebris literis et nunciis obsecrans, ut ad eum celerrime non cunctentur, antequam illum languor conficiat, accedere, suprema quaedam mandata ab ipso percepturi. Quibus ex more promo et deuoto animo conuenientibus, sic apud eos Popyel, audiente Regina et primoribus Procerum disseruit.

Deorum inquit beneficio proximam mihi mortem imminere, ex languore quo me cor-
reptum cernitis, edoctus, nec amplius me posse aura vitali frui aduertens, vos
charissimos Patruos meos dignum existimaui accersere, ut antequam vita
mea exui me contingat, de successore Regni vestro saluberrimo consilio cui pa-
rere consueui aliquid constituam. ut quemadmodum vestro regnaui munere,
sic et vestro perenni immortalitate viuam beneficio per successionem filio-
rum. Magis enim me superstitem quàm extinctum, magis viuentem quàm
mortuum existimare potero, si vobiscum meas celebrauero exequias, et
vestra in me studia palpitante adhuc anima viuens prospexero, quæ mor-
tuo humanitatis affinitatisq; studio estis impensuri: fatis enim vocantibus
disoluor, nec fas est mihi diutius vobiscum immorari. Præstate itaq;
viuo quod morienti eßetis præstituri, impietatis enim censeretur facinus,
id viuenti abnuere amico, quod etiam hostis non consueuit exanimato negare.
Simulat deinde lachrymas ac gemitus cum suspiriis arte compositos, exe-
cranda potius vafricia quàm vero dolore expressos, et velut occupatus
luctu oppressus lachrymis, præpeditus singultibus aggrauatus languore di-
cendi, ordinem tenere non potest. Ad hæc tam dulcia et mellea suauitate
delinita verba, pectoribus omnium grandi mærore perculsis, vniuersa Re-
gia Domus magnis cœpit concrepare singultibus, audiens hinc veras hinc
fictas lamentationum voces, inde suspiria aut horribiles vlulatus, contu-
sionesq; pectorum, aut complosiones palmarum, lacerant crinem virgines
matronæ anosæ vultum suum. Augebat autem omnium lamenta Regina
simulatricis, plus quàm Punica fraude ementitus eiulatus, quæ nunc vi-
rum, nunc mariti Patruos, nunc singulos Procerum luctuosè amplexa, su-
spiriosis fletibus mouet et perlicit, et suo ploratu simulato, veras Patru-
is et Proceribus lachrymas excutit pro marito. Tantusq; mentes omniũ
occupat mæror, ut etiam fama prodente vulgari aßertione (falso licet)
vulgatum fuerit, simulachra quædam ærea et statuas in Regia positas ad
tantarum lamentationum mugitum, sudorem in lachrymarum modum lar-
gius quàm inanimatis conueniebat profudisse. Quid plura ad nutũ
Pompilii Regis sumptu liberali et magnifico funebrales apparatus inchoan-
tur, consumunturq; viuentis hominis, quod monstro par videri potest, exe-
quiæ. In quibus tanto quisq; ex Patruis Pompilii Regis et Primoribus Po-
loniæ studium officiumq; suum extulit, quanto à spectatore Rege et omnium
officium scrupulosè notante strictiori fauoris et beneuolentiæ gradu ambe-
labat commendari. Superstitiosis itaq; exequiis more et ritu gentilitatis
illius temporis expeditis, omnes qui aderant delicato excipiuntur conui-
uio, et singuli epularum protelata administratione opiparè pertractantur.
Quos à refectione disgreßuros, et iam mærore leuatos Pompilius Rex

ad præsentiam suam præcipit induci, simulans se ex iucunda eorum præ-
sentia et dulcissima allocutione imminentem fati horam leuius tolleratu-
rum. Conspiciens autem Reginam fallacibus indulgentem lachrymis, his
eam solatur verbis. Quid (inquit) charissima coniunx mæstis? madescis fle-
tibus? quid luctuosis oppræssam te quæris acerbitatibus? viduitatem nè ti-
mes? At certè his, quos pro tua orphanitate tutanda relinquo Curatores,
superstitibus, viduitatis incommoda te ingressuram non speres, sed illis in-
columibus, virum quasi tecum reputa præsentem. Singulos enim tam Pa-
truos meos stricta mihi affinitate iunctos, quàm Baronum meorum præcipuos,
quos moriturus desero, obtestatos deprecatosque esse volo, vt in te natisque
nostris communibus, mei viuat vigeatque nominis recordatio, vt potè qui te
et filios tuos reliquias corporis mei et dimidium animæ meæ, illis pro vade
relinquo. Assurgunt Patrui et Baronum venerandus Senatus, et per
se quisque operam suam iuxta extremum posse, erga consortem et filios Pompi-
lii se pro viribus nauaturum promittit, mortemque aut perniciem sibi accide-
re prius imprecatur et deuouet, quàm Reginæ et filiorum salutem quoquo-
modo negligeret. Simplici enim et recto corde, quod vnusquisque sentiebat
depromebat certatim, ad denominandum demonstrandumque suæ deuotionis
et charitatis, et in Regem et Reginam affectũ. Neque credere aut perpen-
dere poterant, quòd simulatæ tam Regis quàm Reginæ fuerant lachrymæ,
et gemitus arte compositi nec vllo dolore expressi. Adiiciunt Patrui
Duces Proceresque Poloniæ, quo magis fletus flebiles rescindant, Regis et
Reginæ lachrymas siccent, quas in veritate et non in dolo opinabantur
effusas, se filiorum Regiorum nondum æpheborum ætatem supergressorum
Lechonis vii et Pompilii, tam studiosam tamque accuratam curam Pompilio Re-
ge absumpto, gesturos, iuxta ac propriorum, vt alios parentes filii Regii non desi-
derent. Illumque honorem et cultum, fidem et deuotionem quam ipsi patri ex-
hibere consueuerant, in eius filios superstites cura non remissiori translaturos.
Ex his gaudere se Pompilius simulat gaudio ingenti, et obortis fictis lachry-
mis, quas fraudis et doli magnitudo excutiebat, vniuersis in genere gratias
egit, singulos deinde proprio nomine compellans, et amplexibus et falsis ocu-
lis delimens, cunctos obsecrabat, vt verbis suis dando virtutem in promissa
fide permanerent. Ad horam quasi moriturus propè, Reginam coniugem
duosque in successionem Poloniæ à se genitos filios, illis madentibus lachry-
mis commendat.

Patrui veneno à Pompilio necantur.

INter bos sermones in spacium decliuis Olympi solare approximabat
iubar, et Pompilius singulis suis dolositatibus ad fallendum Patru-
os et primos Procerum, arte coniugis compositis, iam perfunctus erat,
Patrui quoqꝫ et Proceres singulis quæ penes moriturum mortuumqꝫ Principē
ritè expediri solebant, peractis, dissolutionis tempus, iuxta denunciatam
Diuini oraculi certificationem credebant imminere, dum Pompilius Patru-
is et Proceribus suis, quasi valedicturus, nectar sibi iubet surrogari per mi-
nistros, extremum fædus potione illius et osculo cum Patruis et Proceribus
percussurus. Erat autem aureum poculum, Reginæ ingenio subtili cælatura
et arte elaboratum, cui infusus liquor quamuis tenuis et exiguus in altum
spumabat, vt cratere vix dimidio liquor vaporali ascensu in summum
euadebat, qui oris flatu dissolutus, ad veram quantitatem successiuè, vt
in bulientibus ollis cernimus, redibat. Tali itaqꝫ vase lætbifer potus infu-
sus, primum Pompilio Regi porrigitur, vt à Rege prægustatus, à cæteris ve-
lut purus et salubris baberetur. Verùm Rex ad singulos Patruos et Pro-
ceres prægustationem fallacem et simulatam faciens, virtute flatus spumorū
densitatem, quæ medium Crateris occupabat, nil de substantia nedum
contingens, sed ne libans quidem consumebat, reliquias verò potionis dimi-
diæ, in qua validum conditum erat virus, exbaurire quisqꝫ ex Patruis et
Proceribus iuncto Regi perprius osculo, iubebatur. In bunc modum pe-
stifera potione impletos, somnum sibi ex eorum assidua et suaui collocutio-
ne obrepere fingens, re autem vera ne in suo conspectu aliquem illorum
extingui contigisset, excedere de cubili iubet. Veneni autem vigore, præ-
cordia artusqꝫ virorum neci iniustè addictorum, occupante subito, in quan-
dam amentionem furoremqꝫ versi, à plerisqꝫ ebrii, ab aliis verò deliri et
insani putabantur. Tandem virus sedem animæ pertingens, singulos pe-
stifero nectare ebriatos, antequam noctis succederet conticinium, multis
affectos cruciatibus, peremit. Patens quoqꝫ rupturæ in cadaueribus demor-
tuis corporibus prorumpens, venefica illos infectione interiisse euidentissima
demonstratiòne vulgauit. Tum quoqꝫ primum ab vniuersis intellectum
et compertum est, Pompilium Regem, fallaci et virulenta potione inebriasse
Patruos, et sub iniquissimæ suæ mortis colore, illorum detestabilem sibi, de-
testabilem Patriæ, detestabilem suo vniuerso generi, mortem maturasse. Et
magis vxoris persuasionibus et declamationibus, magis suis ambitionibus,
quàm Diuinis naturalibusuè et bumanis scitis parere voluisse. Cupidi-
tate siquidem terrarum quas Patrui possederunt illectus, et coniugis suæ
alterius quodammodo Iesabel in Achab et ipse versus instinctionibus,
consiliorumqꝫ assiduitate inescatus, de iustis possessionibus Sedibusqꝫ
Patruos germanos eiecturus, omni communione sanguinis neglecta, pudore

omni posthabito, iniuriarum ultorem vilipendens DEum, neq; credens illum
iustum innocentem sanguinem vindicaturum, aut sanguinem germanorum
Patruorum pœna celeri et condigna nunquam parentaturum, pietate simu-
lata in crudelitatem notoriam mox emersura, necem Patruorum germano-
rum utcunq; procuraturus grassabatur, nec prius á pessimis cœptis resiliit
donec ea spiritu maligno instigante peregit.

Quomodo Pompilius negavit patruorum cor-
pora sepeliri, unde mures eum cum uxore
et liberis suis in Cruszwicza devoraverunt.

SYderibus Patriæ indigna miserabiliq; occidentibus morte, mœror
tacitus et suspiriorum crebra ingeminatio, mentes omnium hominum
occupavit. Pavore siquidem Tyranni constricti ac veriti, ne quid in
eos qui mortes necatorum publicè deplangerent gravius consuleretur,
patulos non audebant proferre eiulatus. Solus Tyrannus cum consorte
sua miris tripudiis hilarescebat, conviciisquè & calumniosis criminationi-
bus in viros innoxios á se veneno necatos utebatur, asserens illos ob fa-
cinus in Regem nepotem et amicum cogitatum, cœlesti verbere miraculosè
percussos interiisse, dum necem nepotis Regis, de qua in hesternis gratu-
labantur funeralibus, universi ultione Divina exceperint, impietatemq; quã
sub religionis et officii prætextu, futurum Regis et nepotis fictis et simu-
latis lachrymis deflendo excessum, monstrabant, repentino suo interitu de-
texerint. Geminato autem necis et criminationis scelere in Patruos Pro-
ceresq;, peccata peccatis congeminans, aliud æquè fœdum adiicit. Pro-
hibet præceptione sæverissima extinctorum cadavera á quoquam contegi
aut sepeliri, negans et amicis et Patruis sepulturam, quibus ademerat vi-
tam, qui secus agerint, hi pœna capitali ut plecterentur. PRimus ille tam
sævi exempli auctor, occupaturus insignem crudelitatis titulum non sine in-
famia illius sæculi emersit. Iacebant itaq; mortuorum cadavera tabe
defluentia, et universis inspicientibus, commiserationis et hororis ingere-
bant terrorem. Tyrannus interim Pompilius Lamia crudelior, maiores sin-
gulorum impetus ædidit, et totus scortorum impudicorum gremiis se infudit,
non aliter libitis quám licitis utens, existimans se de cæterò beatam et fæ-
licem vitam Patruis et Proceribus decedentibus absq; ulla repræhensione
in sertis, choreis, balneis, unguentis, odoribus, somno, crapula, ebrietate, lu-
xuq; traducturum. Sed non est ingeniò humano aut robore compressibi-
lis manus Dei, ut quando velit non inserat ultionem delinquenti. Vltor

siquidem et omnium iniuriarum vindex Deus, scelus illud quod Pompilius suis nitebatur adumbrare et inficiare dolositatibus graui mulctauit supplicio. DVm enim spurcissimus omnium Popiel auget scelera, celebrat conuiuia, madet mero et vnguentis, dissoluitur crapula et luxu, et vt alter Sardanapalus omni lasciuiæ genere fœdatur et insanit, repentina Diuinitatis obruitur ultione. De cadaueribus siquidem Patruorum et Procerum quæ Tyrannus abiici iusserat in humata, insolitæ quantitatis murium multitudo ebuliens, sedentem in conuiuio, et voluptati dantem operam Pompiliũ Tyrannum et suam consortem, duosq; filios Pompilium et Leschkonem cœpit continuatis et rabidis morsibus infestare desæuireq;. QVos etsi militum seruorumq; sedula cura abigeret, recentesq; succederent fatigatis, vincebat tamen murium perseuerans et noctu et interdiu nullo spacio ad quietem concesso, multitudo, humanis aut auxiliis aut defatigatis aut se ab eius tutela subducentibus, cúm et in defensores rabies murium sæpius verteretur. Noua igitur remedia præparantur extruunturq; ardentes et frequentes foci, et in medio eorum Pompilius cum vxore et filiis consistit, si forte incendiis mures arcerentur. Sed et ignes quantumcunq; flammantes muribus peruii nullum Pompilio præstabant auxilium. Sic ergo ad aliud elementum conuersus in latè patentia stagna deportatur per naues Pompilius cum uxore et liberis, et in turri locatur lignea undis undiq; ambita, sed nihilo plus vndæ tulerunt remedii quám ignis rogi. Singulos enim gurgites in quos se Popiel contulerat, mures natando variis itineribus illum prosequebantur, consecutiq; nauem assiduis corrosionibus infestabant. Milites autem et nautæ ne simul naue á muribus perforata aquarum suffocatione interirent, ipso etiam Pompilio mandante in litus nauem reducunt. Cui naue egredienti noua murium caterua occurrit, et cum his quæ illum in stagno persecutæ fuerant, simul coniuncta, Tyrannum vehementius infestat. His itaq; et aliis pluribus remediis nequicquam proficientibus, virtutem Diuinam vniuersi agnoscentes ab eo diffugiunt. QVi videns se ab omnibus desertum, in turrim Castri Cruszwiciensis excelsiorem cum coniuge et filiis duobus conscendit. Vbi superabundante murium multitudine, á quibus absq; interuallo oppugnabatur, duo primum filii sui, eo et infœlici matre inspectante, nullamq; ferre valente opem, deinde crudelissima coniunx, et ipse ad extremum Tyrannus Popiel, adeó lacerati et corrosi, vt cum singulis partibus artubusq; deuorati sunt, vt neq; ali cuius ossis nec nerui vestigium relinqueretur. In hunc modum scelestus et impius Popiel cum suggetrice iniqua altera Iesabel, et filiis Diuina ultione deletus, et insolito nouoq; genere mortis consumptus, manibus necatorum Patruorum et Procerum iustas pœnas dedit. Cuius interitu cognito, ossa et reliquiæ peremptorum

á Tyranno Patruorum et Procerum, quæ nondum tabefacta erant, á Cruszuicien pia miseratione collecta, vnius Sarcophagi tumulo condita atq; sepulta sunt. Hic autem Diuinæ vltionis casus insolitus et rarus, Popiel Tyranno et Principi Poloniæ accidens, á pluribus Scriptoribus et Historiographis pro singulari monstro et miraculo libris insertus reperitur. Morbo autẽ sororino et ferè eadem peste Arnolphus Francorum Rex, et Romanus Imperator Augustus ex concubina Magni Caroli filius scribitur interiisse, non murium quidem vt hic noster Pompilius, sed pediculorum vndiq; scaturientium infestatione consumptus. Qui pulpis omnibus nocte et interdiu non cessando corrosis ossibus neruisq; relictis, vsq; ad præcordia penetrarint. In hunc modum Pompilius Rex cum Regina consorte et pignoribus Diuina vltione deletus, et aliquanto grauius præcipitatus (vnde per iacturam et sanguinem Patruorum et Procerum innocentum se ascensurum et filios suos euecturum crediderat) quám Phaeton è curru Solis. Intuere quæso quilibet mortalis, et diligenti studio considera, et oculos tuæ mentis in Arnolphum Imperatorem, et Pompilium Regem conyce. Quorum alter nulla Medicorum ope á pediculis liberari, alter nulla militum resistentia á murium corrosione defendi poterat. Quin tam dolore quám fastidio torti, morte abominabili et miseranda interierent, á quorum corporibus pediculi tam paruuli, et mures inermes nequiuere auelli. QVos neq; opes immensæ, neq; thesauri, neq; Diademata, neq; Sceptra, neq; purpuræ, á pediculis et muribus tutari potuerant. Et his duobus si cætera deessent humanæ infœlicitatis argumentis certissimis, tuos actus tuosq; exitus metire, pediculis Arnolphi, muribus Pompilii terrefactus, fastu posito, Deum omnipotentem omnibus virtutibus cordis et corporis cole. Maiores æquo animo tollera, pares iugi dilectione pro meritis honora, minoribus per charitatem indulgendo compatere, et in lege altissimi die ac nocte meditare ~

Conuentus pro electione noui Principis fit, in Cruszuicza, indeq; omnes nulla re constituta discedunt, ob idq; intestina oriuntur bella ~

MORsu murium Tyranno Popiel consumpto, et filiis eius vnà deletis iudicioq; iusto Dei extinctis, Proceres Nobilesq; Polonorum vniuersi, ad prouidendum de futuro Rege et Principe, generalem conuentum apud Crusuiciam indicunt, velut in vrbe quæ pro ea tempestate prima et famosior habebatur, in qua hactenus nil præter famam durat, vix vici retinens nomen, et magnarum quondam opum tenue vestigium, nec Regiam

quis fuisse sedem illic, sed nec Regiæ bustum modernus crederet. Ita sūt turpi omnia aut vetustate dissoluta, aut conflagrata incendio: supernæ Divinitatis prudentissimo prouidente consilio, in horrorem sceleris à Pompilio patrati, vt locus ipse fœcundum licet solum habens, solitudinis potius, quàm frequenti loci repræsentaret formam. Iniciato et pluribus diebus super electione futuri Regis et Principis Poloniæ tractatu continuato, variæ dissensiones contentionesq; subortæ sunt et scismata inter eligentes, nonnullis priuata ambitione et suffragiis cognatorum, Principatum sibi mollientibus vsurpare, cæteris verò contraria oppositione reluctantibus et indignum iudicantibus aliquem indigenam in Principem surrogari. Filios autem interfectorum à Popiel Patruorum et Poloniæ Principum, ex pluribus respectibus vniuersis Proceribus et Nobilibus Poloniæ assumi non placuit: cum quòd à pellicibus protendebatur eorum origo, tum quòd stirps et cognatio Pompilii cunctis facta fuerat inuisa et execrabilis, tum quòd metus et respectus apud nonnullos suberat, ne filius aliquis occisorum à Popiel in Principem euectus, patris et patruorum necem, retorta in Proceres et Nobiles Poloniæ culpæ causa, vlcisceretur. Votis itaq; eligentium in aduersas partes diuisis, infensis animis ex Cruszwicza discessum est, nullo ordine pro administranda Repub. procurato. Interea per circuitum vicinæ nationes infesto agmine Poloniam ingressæ, pro libito eam nullo resistente, spoliis et rapinis affligebant, et nonnullos eius Districtus et oras, iuri et proprietati suæ vsurpabant. Procerum insuper et Nobilium Poloniæ deterior erat conditio, qui mutuis in se grassantes odiis, continuis se inuicem depopulationibus consumebant. Propter quod Polonia aliquanto tempore propriis et externis bellis deferbescens, magnæ patuit ruinæ et calamitati, gaudentibus et singulari exultantibus per circuitum nationibus tripudio, quòd Polonico Regno plurimorum bellorum intestinorum stridoribus seipsum collidente, crediderunt exterminium prouenturum.

Conuentus alter pro electione Principis indicitur, et quomodo Piast Ciuis Cruszwicien. vir bonæ vitæ habuit duos hospites miraculosè.

POloniæ oram cùm vidissent primi Proceres ex dissensione domestica magis, quàm hostili bello vexatam et attritam, secundum apud Gnszuiciam indicunt pro eligendo Principe Conuentum. Ad quem dū vniuersus Procerum et popularium cœtus de Principe ordinando conuenissent, sedatis inueteratis odiis et simultatibus (sedari enim illas et componi extrema calamitas Regno imminens pellebat) modestos et concordes cœperunt

habere de surrogando Principe tractatus. Erat autem in VRbe Cruszuici-
ā vir quidam nomine Piasth, ab eo quód staturæ quidem depressæ sed ro-
bustæ atq; crassæ, nomen sortitus, Poloni enim suo vulgari idiomate eam
partem rotæ quæ in axe voluitur, truncam et crassam Piasthan appellant.
Vir simplex et rectus, naturali iustitia cæterisq; gradibus virtutum insi-
gnis, sed ob inopiam agellum exiguo colens aratro, cui ut plerisq; tenui-
tatis causa probitas fuit. Habebat paribus virtutibus uxorem Rzepi-
czam nomine, et unicum filium ex ea susceptum, nondum aliquo nomine
appellatum, ambo agrorum cultui intenti, cuncta quæ humo gignente quæsi-
uerant, et per omnia ora celebrata charitate indigentibus aduenis, pere-
grinis, miserabilibus, personis et quibuscunq; aliis eorum opem imploranti-
bus, cúm tamen ipsi gentiles Ethniciq; essent, erogabant; ut ad eorum tu-
guria maior quám ad Regiam stipem mendicantium frequentia conueni-
ret. Contigit autem viuente Impio Rege Pompilio á muribus corroso,
duos peregrinos et hospites, nunquam antea cognitos neq; visos Cruszwi-
ciam in habitu venerando et humano aduenisse, et primum apud Regiā
susceptionem simul et refectionem expetisse. Qui cúm á Ianua Regia
prohibiti exclusiq; essent, in domum et hospitale egentium Piasth ædem
se conferunt, et tam á Piasth quám á consorte sua Rzepicza hilari vul-
tu excipiuntur, et affectu ingenti pertractantur. Coxerat autem Piasth
urnam mellis, porcumq; saginatum nutriuerat, utraq; hæc pro parando con-
uiuio excipiendisq; vicinis hospitibus, dum more gentili tondendi filii uni-
ci cæsariem aduenisset dies, in quo et puero imponebatur nomen, reseruabat.
Verúm duorum illorum hospitum plurimum lætatus aduentu, ad conuiuium
destinata peregrinorum procurōne consumenda decreuit, porcoq; occiso da-
pes conditioni suæ congruentes præparat, mensamq; ponit, et hospitibus accum-
bere iussis, cunctos apponit cibos, liquoremq; medonis, magna sedulitate
vná cum consorte sua Rzepicza subministrat, multiplici ingeminatione pre-
cum utrumq; hospitem deprecatur et obsecrat, ne pauperes et tenues da-
pes suas fastidiant, ne pronam suam in eorum omnia beneplacita volunta-
tem contemnant, sed affectum eius si appositus cibus et potus vilis sit
referant in acceptum. Hospitibus autem iusta gratitudine refectionem il-
lis præstitam commendantibus, Diuinitatem omnium bonorum operum pre-
miatricem pro se retributuram asserentibus, liquor medonis nunciatus sua-
pte sponte crescere et florere, ad inundatiamq; prodire. Monentibus
autem et iubentibus hospitibus, commodantur á vicinis vacua vasa in fre-
quenti numero et quantitate, liquorq; medonis exuberans, tam diu singulis
infunditur, quousq; vasorum accessio deficit. Et porco insuper occiso, ea
carnium multiplicatio secuta est, ut eam vix decem lintres explere

valerent. Geminatum innouatumq; miraculum per Heliam primum apud Sareptam Sydoniorum Vrbem, deinde per Eliseum apud Samariam crederes præstitum, nisi in Prophetarum locum ii duo vel Angeli vel Martyres successissent. QVa re munere et largitate hospitum Piasth ditior factus, singula hospitum illorum suorum agit arbitrio. Vnde pro futuro quod celebraturus erat pro tonsione filii conuiuio, non solum conciues et vicinos, sed et ipsum Principem Pompilium, hospitibus iubentibus inuitat, quem magnifico cū cum omnibus conciuibus Deo singula augente pertractauit prandio. In quo filius Piasth duorum hospitum tonditur ministerio, nomenq; ei ab eisdem duobus hospitibus, Semouitus imponitur, qui ex ea die peracto officio disparuerunt, Angeli á nonnullis crediti sunt, á quibusdam Ioannes et Paulus Martyres, quorum festum Calendas Iulii Sexto agitur. Forté enim huiusmodi nominibus quærenti Piasth, qui vocarentur et qui essent, se insinuauerant. Gratissimum itaq; summo Deo, et sublimis premii hospitalitatis officium esse, vel hinc vnusquisq; aduertat, quód etiam gentilibus huiusmodi opus Deus ipse non dedignatus sit tam liberali compensare premio. et ut Angelos hospicio exceperint, et tantam suæ posteritatis fæcunditatem, et generis sui excellentiam et celebritatem appræhenderint, vt ex eorum lumbis Reges et Principes Poloniæ prodirent, atq; agnitione vnius veri Dei, successione á septingentis et amplius annis exorta, in tempus præsens multiplici florens auctaq; germinatione, perseueret. Inter fælicissimos Piasth ipse reputandus, qui hospitalitatis conditionem nomenq; licet gentilis fuerat sortitus, ob illius officium atq; meritum medonis liquorem ab Angelis, non secus quám vidua mulier ad Elisei Prophetæ iussionem oleum augmentatum, et donec vasa commodata sufficerent vbertim accrescens, vidit. et ad instar Abrahæ Prophetæ Angelos hospicio suscepit. Cuius stirps Diuino munere in Ducibus Poloniæ, qui Silesiam Masouiamq; inhabitant, in hodiernum diem ex illo tempore perseuerat, quamuis amplitudinem et fulgorem Regiæ Dignitatis, quam etiamillis superaddiderat altissimus, eorum et subditorum irritatus impietatibus et iniustitiis, iam eis abstulerit. ACtum autem id scribunt POlonorum Historiographi anno gratiæ Noningentesimo quarto, quo tempore præfuit Ecclesiæ Catholicæ Agapitus Papa secundus, qui sedit annis octo diebus sex.

Electio, depositio, et mors miseranda Ioannis Papæ duodecimi.

AGapitus secundus quiescens in pace, successorem, in sui locum Pontificatus, IOannem XII. natione Romanum non legitimé electum, sed per patrem suum qui potens erat intrusum, habuit. Venator fuit et totus

lubricus et fœminas publicè fouebat. Quapropter depositus erat per Othonem Cæsarem, cuius depositionem floccifaciens pro Papa se gessit, tandem cũ vxore cuiusdam Germani se oblectans, à Diabolo in tempore percutitur, et sine pœnitentia subitò moritur, cúm annis septem mensibus duobus sedisset.

Piasth denunciatur per illos duos peregrinos futura de eo electio, et sic in Principem cum magno gaudio omnium eligitur, et Regni Solium diu reluctans accipere cogitur.

CVm itaq; Polonorum Proceres et vniuersa nobilitas pro electione futuri Principis Cruszwiciæ dies plures incassum consumpsissent, nec satis inter Primores conueniret (ambientium enim Principatum, electionem difficilem faciebant importuna suffragia) contigit eidem multitudini quæ ad electionem conuenerat, victualium necessaria deesse. Quo defectu cúm singuli angerentur, et discessionem electione imperfecta pararent, duo hospites illi qui superiori tempore filium Piasth tonderant, medonisq; et carnium augmentum effecerant, domum Piasth non sine sua et vxoris suæ ingenti iucunditate, introeunt, eiq; denunciant futurum eum oportere esse Polonorum Regem, et in Polonia annis multis regnaturum per filiorum et nepotum successionem. Qua denunciatione ille perterritus, hospitum suorum reficitur consolatione, qui illi Principatum fœlicibus successibus augendum declarabant, Diuina voluntate cui resisti non potest prouenturum. Proceribus itaq; et Nobilibus Poloniæ, non tam fame esurieq; quã siti laborantibus, Piasth hospitum suorum instructione et iussu vasculum medonis, quo se ille tantum cum domesticis alere et peregrinorum necessitati subuenire consueuerat, exponit. Cúmq; illa omnis cohors et congregatio pro tam necessaria refectione in domum suam concurreret, omnibus tamen ex tenui et exiguo inchoatus modo, liquore illius Diuina virtute et hospitum aduentu aucto, non solum pro necessitate, sed etiam pro satietate cœpit sufficere. Vbi autem tanti prodigij primùm vulgata deinde deprœhensa esset certitudo, ad eligendum virum tam Sanctum in Regem, omnium corda et intentiones quasi quadam religione commotæ, inspirantur. Vnusq; Piasth prodigij miraculo declaratus ex omnibus dignus visus est ad quem Regnum deferrent, incredibileq; erat quantus ardor huiusmodi Dignitatis ad Piasth deferendæ, Procerum et totius Nobilitatis corda peruaserat. Altera itaq; die illucescente in solitum atrium conueniunt, atq; vniuersi Piasth Regem denunciant et eligunt, atq; in

gasam suam in copiosa multitudine aduenientes, iuxta denunciationem, quae ei pridie Angelico ministerio reuelata fuerat, ipsum iam virum aetatis mediae et virilis, in Regem prio ritu aßumunt. Verúm quo promptius eligentes instabant, eo electus resistebat perseuerantius. Postremò reluctantem circumfusi omnes precibus deuincunt (vt magis coactus quàm voluntarius Principatum susciperet, eo quidem maiori cum sua et totius posteritatis laude, quòd ad fastigium huius Maiestatis non ambitione populari, sed spectabili morum moderatione Diuino instinctu credatur euectus) et Regem salutant, Regemq; sibi et vniuersae genti ac Regioni Polonorum constituunt et ordinant. Nihil pensi habentes, quòd vir in tugurio rusticano genitus, et nulla nobilitate insignitus, sortis etiam tenuissimae fuerit, vt potè agrariam et mellicidarum exercens artem. Ex vili autem in quo degebat tugurio per Polonorum Proceres in Aulam Ducalem deducendus, Sandalia ex suberino robore elaborata detulit secum, asseruariq; in Regia mandat, posteris suis videnda exhibendaq;, vt intelligerent, superbireq; et insolescere desinerent omnes Polonorum Regnum accepturi, quòd originarius eorum parens ex humili fortuna fastigium Regium conscenderit. Foelix nimium iudicandus, ex quo tot pullularunt excellentißimae plantae, tot illustres Principes emanarunt, tot animae candidatae prodierant, Regum vzt et Principum Poloniae numerosa propago etiam ad nostra tempora frondescens.

Piasth omnia pacifica et domi et foris reddens. Sedem ex Cruszwica Gnesnā transfert. Cui nepotes Pompilii, tributa pendere negant et multas in Polonos faciunt incursiones.

Resistißet autem Piasth omnibus conatibus electioni de se factae, illamq; quadam insania ad se delatam credidißet, nisi Diuino oraculo hospitum de illa certior factus fuisset. Itaq; quamuis stupens et trepidus sibi iniectae consentit electioni, plurimum mirans, quae sibi sors nec speranti sed nec cogitare audenti accidisset. Quapropter generis sui propago tanto euasit sublimior, quanto stirpis credebatur fuisse depreßior. In administrando autem et regendo Polonorum Regno adeò illi Diuina pietas (quam extunc licet suo gentili ritu feruentissimè et magis praecipua, quàm tumquando priuatus vixerat, operum misericordiae cura colere adnixus est) successus faelices dedit, vt admiranda cunctis et celebris eius haberetur industria. Cui singuli Proceres et vniuersa Nobilitas Polonorum, videntes specimen singularis sapientiae, quaeq; magis collata et infusa Diuinitus,

quám naturali dote concessa putabatur in eo relucere, promptam obedientiã et subiectionem in omnibus quæcunq; decreuerat aut imperauerat, exhibebant. Quieuit et sub regimine suo singulorum hostium Poloniam inuadentiũ furia, prædonum et furum rabies contabuit, dum et hostes mira æquitate modestiaq; compesceret, et latrones animaduersione puniret debita. Quo effectum est, ut Respub. sub iniquo et crudeli Rege Pompilio, et tandem post corrosionem suam et stirpis suæ ex Baronum & nobilium intestina commotione et guerra, plurimum languida et depræssa, maximum reasumeret robur et vigorem. Hic patrato per Pompilium suum immediatum prædecessorem in Patruos et Proceres suos sceleri plurimum infestus, Regiam Gnesnam in originarium et vetustum locum et Sedem priscorum Principum Poloniæ ex Cruszuicia transtulit, indignum iudicans illic Metropolim Polonorum consistere, et iura gentibus reddi, ubi tam atrox facinus, quod etiam loci inspectatione renouabatur admissum extitisset. Et quamuis sub præfati Piasth regimine et Principatu omnia florerent fælicibus successibus, id tamen unum magno discrimine Poloniam diuturno tempore inuoluit, quód filii et nepotes Principum Circamarinorum, POmeraniæ, Caszubarum, aliarumuè quarum superius mentionem fecimus orarum, quorum parentes veneno á Pompilio fuerant extincti, et parentum morte, et suo contemptu, alteriusq; de humili sorte surrogatione in Regem, grandi furore commoti, tributarium et feudale iugum, cui in hactenus fuerant subiecti, amaritudine primum sed potius indignatione electionis permoti, abiecerunt, pro infestisq; hostibus magis, quám pro feudalibus Principibus habiti, in Polonorum gentem regionemq; frequentibus debacchationibus sæuiebant. Dolebant siquidem Parentes suos toxico per fraudem peremptos, sed ultio Diuinitus immissa dolorem attenuabat, verúm amplior cruciatus uniuscuiusq; subibat præcordia, quód sibi obscuræ rusticanæq; sortis hominem, omnibus eis præteritis videbant præpositum, et in locum Principatus, quolibet eorum neglecto, suffectum. Principes veró et uniuersi Proceres Satrapæq; Poloniæ, non indignum ducebant Piasth parere fascibus, et illius adorare Tribunalia, quem obscuræ sortis nouerant hominem, et religione ad id non minus quám hominis virtute inducti. Ingemabaturq; in singulorum pectoribus haud tenuis admiratio, quód quem pridem manus aratro apponentem, boues iungentem, et in exigua gleba arantem, ex alueariisq; apum quæstum quærentem, in viliq; tugurio degentem animaduerterant, eundem iura in Regia reddentem, necis et vitæ potestatem habentem, exercitus regentem, de hostibus triumphos et spolia referentem, viderant.

Mira rerum Methamorphosis opera beatorum Remigii et Germani euenit

HIc, ne cui scrupulum ad diffidendum pariat, et scripta nostra praesentia praebeant occasionem ad obtrectandum, duo exempla subnectam. VNVM. Quod legitur in vita Sancti Remigii, qui cùm esset Archiepiscopus Remensis, et solicitus valdè vt inclytum pecus suae fidei commissum ad aulas reduceret caelestes, et Diocesim suam annis singulis per seipsum corrigendo, deformitates et vicia zizanniaqȝ euellendo visitaret, ac hospitatus esset in domo cuiusdam consanguineae suae, videns eam erubescere pro eo quod vinum non haberet, omissis omnibus facta oratiōne ante dolium vacuum, et signo crucis aedito vinum exire caepit desuper. ALIVD, quod in vita Sancti Germani legitur. Qui cùm in Britania cum suis discipulis et sociis viris religiosis praedicaret, hyemis asperitate vrgente, Regis Palatium intrauit, petens hospitium à Rege, qui ei negauit. Cùm autem Subulcus Regis egrederetur à domo Regis suam, portans portiōnem cibi sui, misericordia motus, videns Germanum et Monachos eius in niue algentes, rogatos abduxit in tugurium suum, occidens et parans eis vitulum, quem Beatus Germanus congregatis eius ossibus super pellem, suis precibus reparauit. Tunc manè Palatium ingreditur, et conuocato populo arguens Regem de immisericordia, et ostendens eum malignum gubernatorem Regni, deposuit eum à Regno. Et ille cùm virtuti Diuinae per quam operabatur Sanctus resistere non posset, licet inuitus, recessit cum coniuge et liberis suis de Palatio. Sanctus autem Germanus dictum Subulcum in Regem Brittaniae constituit, propter hospitalitatem et charitatem suam. Et extunc Reges illi de Subulco sublimati sunt.

Piasth moritur, cui filius suus Semouitus vir Opt. succedit

ANnis multis Polonorum Regno per Piasth prudenter et faeliciter gubernato, sub quibus plura per Pompilium deformata, ad euidentem instaurationem fuere reducta, Piasth ipse senio longaeuo confectus Centesimo et vigesimo aetatis anno rebus exuitur humanis, non sine vniuersae nobilitatis et populi grandi maerore et luctu. Singulos enim pro cuiuslibet conditiōne et merito extollebat, et premiis afficiebat, parentisqȝ magis quàm Regis coleretur loco. Post cuius decessum fauore et voluntate concordi totius nobilitatis, filius eius Semouitus in REgem assumitur, et Thronus

paternus illi decernitur gubernandus. Viuente siquidem patre in Principem militiæ creatus, in administrandis bellis, cæterisq; Regni obeundis expediendisq; negotiis pluribus probitatis signis emicuit. Frigoris enim et inediæ fuerat patiens, cibum potumq; pro naturali mensura non pro voluptate sumebat. Vigiliarum somniq; non disterminans tempora, crebris vicibus inter custodias stationesq; militum excubabat, solusq; vniuersa quibus insidiæ hostiles strui possent circumspiciebat. Largitioneq; et munificiis in omnes et sæueritate ac correptione modestus. Habitus suus nullam pompam redolens, vix Procerum et Nobilium habitui æquabatur. Quibus virtutibus adeò se militibus et Proceribus cunctisq; statibus Polonorum insinuauerat, vt plus quã charo illum singuli venerarentur affectu. Morteq; pr̃is secuta dignum omnes Principatu acclamarent. Imperium apud Polonos Anno Saluatoris Nongentesimo primo adeptus est.

Semouitus multa bella fœliciter gessit, tandem Gneznæ moritur.

IN paternum Solium Semouitus ascendens, prioribus virtutibus aliquas dietenus adiicere conabatur. Vniuersam autem curam pro benegerenda Repub. Principatus sui, pro restituendis finibus Regni occupatis et nouis propagandis intendens. Creato primum Principe militiæ, etiam Centuriones, Quinquagenarios, Decanos, Tribunos, Chiliarchos ordinum tam equestrium quàm Pedestrium Ductores Præfectosq; constituit. Hos antequam ad bella prodirent, certaminum simulachris et hastarum pugnarumq; ludis excitari, quo animosiores et cautiores in hostes existerent, disposuit. Finitimis deinde Pannoniis vzt. Almanis, et Pruthenis pro terminis Regni sui sub Popiel Principis ignauia occupatis, bella mouit, et aliquot certaminibus hostes confligens magnaq; strage confundens, magnæ virtutis triumphator celebratus, cunctis per circuitum nationibus in terrorem erat. Recuperatis autem assiduitate bellorum veteribus Polonorum finibus, in aliud bellum mox conuersus, Principibus Pomeraniæ, Caszubitarum, et Asmarinis, quorum patres per venenum extinxerat sæuitia Pompiliana, guerram pro denegato sibi et patri feudo indixit, eamq; annis aliquot, Principibus illis non robore aut malitia exercitus, sed situ et difficultate locorum fortiter resistentibus, continuauit. Verùm antequam duras eorum et rebellantes ceruices domuisset, immatura morte apud Gnesnam diem obiit, triginta et duobus annis in Principatu peractis

Tres Duces Slauorum ad Arnolphum Imperatorē nuncios miserunt, peten̄ sibi viros doctos in Sac̄ Scriptura transmitti.

ARnolpho Imperatore, qui anno Natiuitatis Domini nostri Octingentesimo cæpit apud Romanos regnare, tres Slauorum Duces, vzt Rostislaus, Swiantopelkus, et Kocziel missis ad Græcorum Imperatorem Michaelem Nunciis, petiuerunt vt pro ipsis et eorum gentibus in fide Christiana erudiendis, doctos illis viros transmitteret, Methudium et Cyrillum mittit, qui Duces et gentem Slauonicam tum primum ad fidem conuertunt. Scripturas de Græco in Slauonicum transferunt, Sacra in vulgari Slauonico peragenda instituunt. Sedem Pontificalem apud Wielograd Morauiæ ponunt. Accersiti posthæc Romam á Summo Pontifice arguti, quód rem Diuinam lingua Slauonica agerent, respondent, Scripturam omnem Spūm Dominum laudare permisisse. Disceptatione tandem in sacro Senatu habita licet non pauci apparuissent contradictores, obtentum tamen et decretum est, vt sacra in lingua Slauonica iuxta atq; Latina, Græca, et Hebraica peragantur ~

Leszko filius Semouiti in Principem Poloniæ eligituR ~

SEmouito decedente, eius mors magnis Poloniam inuoluit mœroribus, cum enim videbant Principem sibi subtractum cuius virtute et auspiciis magnas iam res gesserant, et maiores se acturos sperabant cuius etiam largitione munifica et triumphorum relatione, priuatim et publicè opibus armisq; increuerant, vberioresq; victoriarum tropheos, amplioraq; premia, et laceræ patriæ reintegrationem, eius ductu eius solertia se adepturos non dubitabant. Beneuolentiam autem Semouito præstitam in filium eius Leschkonem, quem vnicum reliquerat conuertunt. Qui etsi nondum debitæ ætatis statum attingeret, Procerum tamen et Nobilitatis consensu communi, post patris funebres exequias, quibus summus per Polonos honos iuxta gentilitatis et illius ætatis ritum, est peractus, Leszko ipse in Principem assumitur, et certi Barones pro Procuratoribus donec adolesceret illi deputantur, sub quorum gubernatione, bellorum contra Principes Pomeranorum, Caszubitarum, Sclauorum, et Cismarinorum continuatiò intermissa elanguit. In virilem autem statum Leschko perductus, paternarum virtutum cæpit esse imitator, singulari prudentia solertiaq; Remp. dirigens, et iustitia ac liberalitate atq; probitate in omnes subditos suos clarescens. Militiæ tamen munera nō æquè

ut pater coluit, partis et restauratis per patrem nil adiecit, et bellum contra Principes Slauorum, Caszuborum, Pomeranorum, Cismarinorumq; penitus gerere intermisit. Anno incarnationis Noningentesimo quinquagesimo secundo ad regendam Monarchiam Polonicam aßumptus.

Leszkoni Zemomisl filius optimus nascitur et succedit.

PRocerum et Optimatum Poloniæ charitate magis quàm suo merito in annos plures Principatu Leszkonis producto, nascitur illi filius de cuius ortu plurimo exhilaratus gaudio nomen illi circa tonsuram Zemomisl imponit, significatione nominis, quod sonat terram recogitans, Poloniæ terrarum (in quarum futurum regimen genitus erat) solicitam curam sibi demandans. Leschkone itaq; mortuo præfatus filius suus Zemomisl, perfectam in vita patris nactus ætatem sibi succedit, naturali virium robore plurimum valens, non minori etiam virtutum ornatu fulgescens. Enitebatur siquidem pro viribus, et id præcipua vendicabat cura, vt tam auitam quàm paternam in omnibus actionibus exprimeret indolem et virtutum fragrantiam, iuxta ac illi ciues et forenses effundarent. Et quamuis auitam fœlicitatem audaciamq; in gerendis bellis non impleuit, cæteris tamen virtutibus suis nihilo fuit inferior, et quod illi bellica laude et armis hoc iste toga et prudentissima in singulis rebus libratrice modestia creditus est Patriæ præstitiße.

IOANNES PAPA X. impiè moritur in eius locum Benedictus V. à Romanis contra Leonem eligitur, sed ab Othone Cæsare deponitur, et in exilium ad Saxones mißus illic consenescens obiit.

Nascitur filius Zemomislao cæcus Mieschko nomine, qui per septennium in cæcitate permansit.

ANgebatur autem Princeps Zemomisl dolore ingenti, quòd vxor sua annis pluribus sterilis manebat, credens stirpem suam extinctam iri. Inspectore tamen et virtuosorum omnium operum remuneratore DEO, apud quem nullum opus sine premio præterit, sterilitatis opprobrio adempto fœcunda et grauida esse cæpit. Sed partus die adueniente, summum gaudium, quod de ortu nouæ et insperatæ prolis Zemomisl credebat sibi prouenturum, verti

contigit in luctum. Enixa quidem est uxor Zemomisl marem sed caecucientem, quod utriq; parenti singularem dolorem et amaritudinem inferebat; sterilitatis quoq; incommodum dedecore illo magis auctum, quam praecisum videbatur. Stimulabat et amplior dolor, quod Regina illo filio unico caeco aedito parere desinens, sterilis ut antè permansit. Natus quoq; filius in annos aliquot succrescens, nec aliqua signa visivae potentiae praeferens, perpetuam caliginem oculorum praetendebatur habiturus. Pater aut pueri in operatione virtutum nihilo factus segnior, sed pluribus placitis Deo actionibus refulgens, hospitalitatem, quam quasi haereditariam á Proauis acceperat summo studio sectabatur. Omnium autem quos nonunquam legi POlonorum Historiographorum Annales et literae de caecitate huius Mieschkonis concordant, scribentes illum adhuc intra cellam materni uteris caecitatis contraxisse tenebras, caecumq; effusum integro septennio ab ortu caecitatis aerumnas tollerasse. At Clementissimus Deus generi Polonico propiciationis gratiam post tot quae praecesserant aetates, impensurus, lumine quoq; fidei Polonos ac caeteras illustraturus gentes, caecum Principem nasci, caecitatisq; opprobria septennio ferre occulto suo iuditio permisit, ut Princeps ipse caligine oculorum perculsus, mente plus quám oculis videret, et caecitatis á se per gratiam Salvatoris tenebris carnalibus depulsis, propensius et ipse á se et ab universa gente sua Polonica, infidelitatis et idolatriae sordes et tenebras effugeret, diuturno tempore concretas.

Cum post septennium Mielzko tonderetur & pater celebraret convivium maestus, aperti sunt oculi illius, et vidit cum omnium laetitia Ariolis illum magnum futurum pollicentibus. Deinde eo adulto Zemomisl moritur nō sine luctu omnium.

INstante deniq; septennio, in quo iuxta ritum Polonorum veterem et gentilem, filius Principis debebat tonsurari, et nomen illi aptari et imponi, Zemomisl Princeps Primores Procerum et Nobilium Poloniae Gnesnam ad solennitatem tonsurationis in filio suo quamuis caeco peragendam invitat. Die autem constituta adveniente, dum de nomine apto puero imponendo quaererent, Mieschkum illum et Patris et Procerum decreto appellari placuit, quód in vulgari Polonico turbatio vel commotio, eo qd conditione suae caecitatis et parentibus et genti Polonicae in suo exortu confusionem intulit, sonat, et ipso Zemomisl decedente maiorem turbationem esset illaturus. Verentibus Proceribus et Nobilibus POloniae et

id crebra sermonum et tractationum ingeminatione vsurpantibus, patre suo Zemomisl mortuo, maior vel eadem turbatio quæ post mortem Pompilii accide-tat, Poloniam esset inuasura. Tonsurato autem Principis Zemomisl filio, cæperunt tam ipse quàm omnes corrogati Proceres epulari, ouantibus tamen omnibus solus Princeps Zemomisl filii tunc tonsurati cæcitatem mæsto animo et cogitatione demetiens, altis suspiriis pectus implebat tacitis singultibus: de tanta nati infælicitate seipsum verberando. Cui tanto dolore consterna-to mirum in modum subitus nuncius aduenit, denuncians filium Mieschkonē in ipsa hora perfectam claritatem et visionem oculorum accepisse. Sed Pa-tre Principe et omnibus conuiuis dubitantibus magis quàm credentibus, ma-ter pueri Principissa de epulantium triclino exilit experimentum denuncia-tæ nouitatis palpatura. Quæ cubile quo asseruabatur ingressa videns in orbibus oculorum, prioribus nebularum tenebris dissolutis et disparentibus, veram claritatem illuxisse, attonita præ gaudio decidit in terram, et à mini-stris subleuata, Spiritu resumpto, rapto in vlnas puero, ad coniugis et con-uiuarum defert conspectum, sciens nisi coram se cernerent puerum, accidenti miraculo nullatenus credituros. Repletur summo gaudio pater, replentur et conuiuæ, pater tamen super sublato opprobrio vberius exultans lachrymis faciem irrigabat, quas lætitiæ immensitas iudices cordis, excusserat. Puer quoque Mieszko mirabundus exultat, et nunc parentum nunc conuiuarum intu-itus quos nunquam ante viderat, vultus, singulis illum certatim deosculanti-bus, applaudet. Extenduntur dies conuiuii, epularumque præparatio inten-ditur, et magno strepitu mugito atque iubilo Regia concrepat vniuersa. Pa-rum quoque id Zemomisl ducens, singulibus Proceribus et Nobilibus inuita-tis, munera largitus est, munificum se cunctis eo die et tempore plus solito ostendens, quo Diuinitate propicia desiit esse infælix et orbus. Placet non-nullis Ducalem puerum Mieczslaum, quod significat habiturum gloriam, appel-latum fuisse, sed ad nomen Mieszko per vocitationis diminutionem dum pue-ritiam ageret, defluxisse. Quam opinionem nos quoque ex multiplici respectu probamus: attento, quòd Poloni Regum et Principum suorum nomina, non in ko sed in slaw terminare soliti sunt, lingua sua formando Principum et Regum nomina, Wladislaw, Boleslaw, Przemislaw, STanislaw, Swiatoslaw. Puer Mieczslaw cultiori posthæc prouidentibus parentibus cura habitus est, ac tam ministrorum quàm suppellectilium ad eius ingenuam educationem dupli-catus est numerus et ordo. Magnum enim illum futurum, tam apud Patrem et Proceres Nobilesque Poloniæ, quàm apud vicinas nationes declarabat na-turalis cæcitatis, et vsque ad septennium perpessæ, super naturalis quoque illu-minationis Diuinitus attributæ, portentum. Quoquidem Zemomisl Prin-ceps vehementius quàm cæteri paterno incensus ardore permotus, Ariolos,

Haruspices, Diuinos, Phitonesq; saepius scrupulose consultos inquirebat, quid filii sui caeci nati calligo, et in septennio Diuinitus collata illuminatio, protenderet. Omnium autem consona responsione accipiebat, regionem Polonorum superiorum Principum prauis moribus et ignauia caecucientem tenebrescentemq;, filii sui virtute et singulari prouidentia illustrandam et in sublime erigendam esse. Quod etsi pater Diuinatoresq; implendum carnaliter intellexissent, veriori tamen spiritualiq; intellectu approbatur fuisse impletum, postquam Mieczslaw ipse superstitione idolorum, qua haereditaria successione coluerat, et quorum idolorum cultura per plures successiones traducta, septennuario qui vniuersitati deseruit significabatur numero, abiecta, lucem veri luminis et fidei, vt in sequentibus narrabimus, apprehendit. ZEmomisl itaq; Polonorum Monarcha cum plures annos gratus nobilibus, gratus forensibus in Principatu exegisset, et Rempub. strenue ac prudenter gubernasset, filio Mieczslauo iam maturam aetatem sortito, Regnum derelinquens, in aetate pene eadem, qua Proauus suus Piasth licet in ritu sacrilego, complorante illum vniuersa Polonia, mortuus est, et in Gnesnen Castro patribus suis gentilitatis more appositus, Anno ab ortu CHRISTI Noningentesimo sexagesimo quarto, annis multis in Regni Poloniae gubernatione absumptis.

LEO VIII. Papa natione ROmanus, Ioanne deposito omnium votis electus est. Hic statuit vt nullus Papa fieret sine consensu Imperatoris, propter maliciam Romanorum, qui filios et consanguineos suos per vim intrudebant. Sedit anno, Mensibus quatuor. Cui IOannes XIIII. successit.

Mieczslaus parenti Zemomisl succedit. Et quamuis ad libidinem pronus esset tamen consilio Catholicorum inducitur ad suscipiendam fidem Christianā et promittit.

SEpultura Zemomisl Principis iusto honore confecta, Proceres et Nobiles vniuersi Poloniae vnico filio eius Mieczslauo, vltimo Paganorū Duci, collatum dudum a patre innouant Regnum, et ipsum Gnesnae in Dominum et Monarcham Polonorum assumunt: eo quidem minus cunctanter quo maiore spe suam Rempub. per illum, vt Diuinatorum prodiderant iudicia amplificandam crediderant. Et quamuis iusto imperitauerit regimine, non nullaq; bella cum finitimis faeliciter gesserit, per annos tamen multos falsa

Augurum non impleuit oracula, ut etiam quidem á spe concepta excidisse viderentur, in Venerem namq; more barbarico procliuis erat. Cuius licet castissima fuerit adolescentia, ætas tamen prouectior libidinosa et lasciuiens fuit. SEptem enim pellicibus, quas uxores nominabat, utebatur, non tamen ex aliqua illarum sobolem et futuræ successionis suæ solacium susceperat. Qui dum orbitatis suæ crebris sermonibus accusaret incommoda, per nonnullos viros Catholicos tam religiosos quam Spirituales, tum etiam Saeculares qui in Curia eius obuersabantur, et qui ex finitimis regionibus Curiam suam accedebant, per quos iam fidei splendor, et CHRISTI Redemptoris aduentus radiare in Polonis cœperat, sensim sibi suggestum est, ut sacrileg idolatriæ cultu relicto, unum verum Deum cognosceret, et fidem Catholicam cum gente sua profanis ritibus dedita, susciperet. Tunc enim et fœcunditatem prolis, et cuncta alia fœliciter sibi prouentura, et ipsum inter Catholicos Principes Slauonici generis et linguæ in se et filiis suis celsiorem sortiturum Tronum, et magnum celebremq; futurum. Cui suggestioni benignas auras accommodanti, plura per viros religiosos et heremitas adiecta sunt, quibus et idolorum quæ hactenus colebat spurcicies, et cultoribus eorum gebennales et perpetui præparati detegebantur cruciatus, simul quoq; Diuini consilii super redemptione generis, summa benignitas sibi declarabatur. Propiciatione itaq; agni cœlestis, qui Polonorum gentem sacrilegis ritibus spurcidam et fœdam, cæterisq; Catholicis nationibus inuisam et contemptam eripere, et ad sui nominis agnitionem, vocationem, et culturam perducere voluit, inspiratus, et salutaribus consiliis et monitis virorum religiosorum et heremitarum persuasus, flexus est Christianum venerari dogma, et se per omnia eorum doctrinis acquieturum promisit, et omnes Polonorum regiones á Diis gentium ad veram orthodoxam religionem cæremoniasq; eius, adducturum se spopondit.

Sanctus Venceslaus et Ludimilla á fratre Boleslao in Bohemia interficitur.

PRzemislaus seu Nieklam BOhemicus Dux moriturus, Hestinicum maiorem natu filium in Principatu instituens, Dipoldo alteri filio Prouinciam Gurmensem in sortem dedit, Hestinico Borziwoy successit. Qui et ipse á beato Metudio Morauorum Episcopo cum Ludimila coniuge sua, filia Comitis Slamborii, ad baptismi gratiam perductus est. Borziuogius, duos filios Spitigneum et Wratislaum reliquit. Coniunx Wratislai Drabomicia, mulier audax et in scelus prona, duos uno partu geminos Venceslaum et Boleslaum effudit, prior ab Ludimila enutritus, alter á matre, utriq; mores

alumnorum sortiti. Venceslaus pius, mansuetus, religiosus, et in pauperes liberalis, Boleslaus contra ambiciosus, rapere, occidere, adulterari et opprimere solitus. Ludimila patre excedente, Imperium Regni sortita, iussu Drabomitiæ strangulata est, et inter Sanctas relata. Venceslaus charitate populi propter Sanctos mores celebris et admirabundus babebatur. Eo odio frater Boleslaus inflammatus, matre instigante conuiuium instruxit, et Venceslaum fratrem inuitatum, post epulas, ad Ecclesiam orationis gratia properantem in limine Anno Domini Noningentesio tricesimo octauo, et Anno Othonis primi primo obtruncat. Qui et ipse clarissimis fulgens miraculis Sanctorum honores sortitus est. Mater Drobomitia pro scelere patrato apud Pragensem arcem biatu terræ absorpta est. Boleslaus totius Bohemiæ, germano interfecto, cuius sibi longum putabat mortem expectare, dominium adeptus, indignam mortem viri beati Venceslai Otho Imperator primus ulturus, Boleslao Principi Bohemiæ bellum indicit, longaq; inter eos altercatio annis quatuordecem tractata est.

Finis Libri PRimi.

IOANNIS LONGINI CANC. CRAC. HISTORIÆ POLONICÆ LIBER II.

Annus Domini 965.

Mieczslaus Princeps Polonorum ducit Dambrowkam filiam Ducis Bohemiæ in uxorem et fidem Catholicam cum toto Regno suscipit idolis destructis.

MOrientibus autem viris Catholicis et religiosis, septem pellices, quarum carnali detinebatur amore, à se abdicare iussus (ne mollicies muliebris eum in asuefacta detineret idolatria) contubernio earum remoto, ad Principem Bohemiæ Boleslaum, Sancti Venceslai interfectorem et germanum, Procos mittit, filiam eius Dambrowkam, pro unica et legitima uxore petituros. Verúm dum Bohemiæ Princeps responderet se magnificum et insignem generum non abominaturum, si illum ritus gentiles abÿcere, et fidei Sanctæ Catholicæ normam suscipere, contigisset, aliter enim filiam suam se nulla ratione gentili et idolorum cultori Principi desponsaturum esse. Eodem etiam responso virgo Ducalis Dambrowka Procis et Nunciis Mieczslaui Poloniæ Ducis, illam de ineundo fœdere matrimonii interpellantibus, usa respondit. Non convenire professioni suæ Christianæ, ut idolatræ nubat, ubi tamen Mieczslaus Dux Poloniæ, spurcicias idolorum abiecerit, et Baptismatis lauacro renatus fuerit, non recusaturam se, ut in eius transeat amplexus. Eo responso in Poloniam relato, cúm frequenti SEnatu

Mieczslauus Poloniæ Dux coacto, quid facto opus esset consultaret, Sa:
traparum suorum sententiis variantibus, placuit rem in crastinum differri.
Nocte verò subsequenti propiciatio Diuina erumnas longi erroris Polono:
rum miserata, Mieczslauo Poloniæ Duci et plerisq; suis Consiliariis per
quietem inspirat, et imperiosa iussione mandat, conditionem oblatam ne
negligantur, fœlicitatem Regni ex fide suscepta ab eo tempore in omnes
ætates habituri. Mouit hæc visio Ducem Poloniæ et Proceres, decretoq;
concordi de assumenda Christianæ puritatis religione facto, cúm frequen:
tes nuncii in Bohemiam missi promitterent, coniuncta affinitate Princi:
pem suum non se solum, sed et vniuersam Polonorum gentem de fidei articu:
lis peroptimè instructam, vnda Baptismatis abluiturum esse. Affinita:
tem postulatam Dux Bohemiæ ratificat, et Nunciis Ducis Polonorum Miecz:
slaui, filiam suam Dambrowkam virginem nobilem et honestam, cum dote et
suppellectili locanti et accipienti digna, tradit præfato Duci Polonorum de:
sponsandam. Fuerunt autem plures numero Polonorum Regni Proceres et
Satrapæ, qui in suscipienda fide Christiana dissentiendo, grauiter aduer:
sabantur. Alii dicentes esse superstitiosam Chrianorum sectam, alii ob
seruancias eius fore difficiles, alii non esse bonum postponere commoda pa:
ternarum traditionum, et nouæ sectæ et hactenus insolitæ libera colla sub:
iugare. Has tamen et plures alias oppositiones miseratio Diuina, quæ dat
salutem Regibus, erumnas longi erroris Polonorum miserata, facilè dissoluit,
inspirando Polonis concordiam, et religionis Christianæ pietatem, ne illa
abiecta, á Bohemis cæterisq; nationibus pro contemptibilibus haberentur.
Procis autem Ducis Poloniæ Mieczslaui, pluribusq; Baronibus et Nobilibus
de Bohemia Dambrowkam cum apparatu et sumptu magnifico, dotemq; et
suppellectilem raram et insignem secum, vt par et dignum erat, Socero et
genero ferentem, comitantibus, ad Regiam Gnesnen peruentum. Vbi tam
á Duce Mieczslauo et suis Baronibus et Proceribus Poloniæ, quàm ab omni:
bus ordinibus illi obuiam itum est, et ingressus suus magnifico cultu et su:
perbo exceptus est. Pro quo honestando insigniores matronæ et virgines Po:
loniæ, variis gemmis, auro argentoq; onustæ, cæterisq; insignibus decore
Gneznam iussu Principis conuenerant. Transactis autem paucis diebus
Dux Mieczslaus de fidei orthodoxæ articulis et ritu, sufficienter per vi:
ros religiosos et Anachoriticam vitam in regionibus suis ducentes, quos
ob eam rem singulariter accersiuerat, instructus, tenebris vetusti erroris
renunciat, et cum principalioribus Baronibus et Nobilibus, vrbiumq; Polo:
niæ primoribus, saluberrimam orthodoxæ religionis Christianæ legem
amplexurus, de tenebris idolatriæ suæ in lumen fidei conuersionis primi:
tias sacro fonte consecrat, sacrum Gnesnæ suscipit Baptisma. Et deposita

per regenerationis vndam vetustate peccati, in nouam animæ innocentiam
vitæq; infantiam est renatus, lauacro Baptismali sordes abluens, tam faci-
norum quàm idolorum ex cæca et vetusta caligine idolatriæ in agnitionem,
puritatem, atq; religionem fidei orthodoxæ vocatus, lumineq; eiusdem fi-
dei, lumen rationis naturalis, quo etiam illum vigere altissimus concesserat,
excedente, illustratus, ex gratia Spiritus Sancti, ex aqua et Spū renatus est,
vetustoq; nomine Mieschko abrogato velut barbaro, Mieczslaus nominatur.
Sed et germana sua virgo sacro charactere insignita fidei, Catholica effici-
tur eiq; nomen Adleyda aptatur. Eodem insuper die Sacramento baptismi
percepto, Dux Mieczslaus aliud suscipit Sacramentum, et virginem Dambrow-
kam ritu Catholico sibi desponsat, et nuptiæ fælicissimæ corrogatis vicinis
Principibus Gnesnæ pluribus diebus magnifico celebrantur apparatu, et sin-
guli inuitati conuiuæ, delicatis tractantur necessariis, et multiplices ludi
et spectacula in honorem et decus Principis magna solennitate instaurantur.
Quibus finitis Principes finitimi, Baronesq; et Nobiles Bohemiæ, sumptuosis
muneribus á Duce Mieczslao honorati, in oras proprias reuersi, Ducis Miecz-
slai Poloniæ munificentiam et opulentiam magnifico sermone diuulgant. Ex
eo deinde tempore vniuersa Polonorum regio fidei Sanctæ Catholicæ iugum
suscepit, studio quoq; Ducis Mieczslai et suæ consortis Dambrowka, feruen-
tissimo Poloni miseratione Diuina lumine fidei illustrantur. Præsidente in
Cathedra Petri Leone octauo natione Romano, qui eodem anno rebus huma-
nis exemptus est. Cui in Vicarium CHRISTI Stephanus septimus natione
Germanus per electionem conformem successit, secundum alios IOannes qua-
tuordecimus natione Neruen̄, aliqui scribunt duodecimus. Strictissi-
mo posthæc Mieczslai Polonorum Principis edicto, et omnium Baronum et No-
bilium consensu conformi confringuntur idola, et falsorum Deorum simulachra
atq; ædes flammis traduntur, cultores verò illorum et singulorum honorum pri-
uatione, et capitis præcisione mulctantur. Sed et singulos ritus, celebritates
atq; festa, quibus honos et supplicatio idolis impendebatur, omnesq; incantato-
res, Ariolos, Augures, et Phitones Mieczslaus Dux Polonorum abrogauit et
erasit de terra, ludos omnes publicè et priuatim in honorem Deorum gestos
prohibuit. Non enim Deus est nr̄ vt Dii gentium, quos sæpè populus Polonicus,
ludis, plausibus, et gestis inhonestis, atq; sexcentis aliis generibus impieta-
tis placare solebat. Fælicissimus profectò et Deo amabilis Princeps, qui
primus Polonorum regiones, fidei orthodoxæ et corpori Sanctæ Ecclesiæ per
veritatis cognitionem et idolorum desertionem, inseruit. Et quoniam ferè in
omnibus Ciuitatibus et Oppidis vicisq; insignioribus Poloniæ, simulachra
Deorum et Dearum idola atq; luci habebantur, quæ lentius tardiusq; quàm
iussio habebat Mieczslai Principis succidebantur confringebanturq;, septima

dies Martii ad confringendum abolendumq; ea, in universis Polonorum re-gionibus á Mieczslao indicta est. Qua adveniente quælibet Civitas et quæq; villa Deorum suorum simulachra confringere, et confracta in paludes, lacus, et stagna, prosequente populo utriusq; sexus, demergere, saxisq; obruere. cul-toribus Deorum Dearumq; et iis præsertim quibus sacra eorum erant quæstui, profusius ingemiscentibus illacbrymantibusq;, non tamen quicquam metu præfe-ctorum Ducalium mutare audentibus, coacta est. Quæ quidem falsorum De-orum Dearumq; et idolorum confractio demersioq; tunc facta, apud nonnullas Polonorum villas, simulachris Dziewanæ et Marzanæ. in longo ligno subla-tis, et in paludes in Dominica Quadragesimæ Lætare proiectis et demersis repræsentatur renovaturq; in hunc usq; diem. nec huius consuetudinis vetu-stissimæ ludus usq; modo apud Polonos desiit.

Anno Domini 966.

Mieczslaus fundat Gnesnen. et Cracovien. Metropoles, et septem Cathedrales Ecclas.

Rudimenta fidei nuper susceptæ et iniciatæ, Mieczslaus qui et Miesz-ko Polonorum Princeps, post sacros suscepti baptismatis latices auctu-rus, apud cœlestem Regem suorum cumulum meritorum et fulgorem sui diffusurus Principatus, in soliditatem perfecti roboris volens per-ducere, et in omnibus quibus religio Christiana veneraretur et coleretur, cæteris Principatibus nil omnino inferior esse, ad sacrorum locorum dotatio-nem Ministrorumq; Dei institutionem, fideli et devota consorte Ducissa Dam-browka, suapte religiosum, et ferventi devotione refertum animum mariti et Principis sui, instigante, omnem curam et cogitationem suam convertit. Et primum quidem in locis magis celebribus Gnesnæ vzt et Cracoviæ duas fun-dat Metropoles, Gnesnen. vzt in honorem et titulum excellentissimi Dei, et eius genitricis virginis Mariæ, á qua plenitudo totius salutis et gratiæ manavit, Cracovien. verò ad instantissimas preces consortis suæ Dambrowka in titulum Sancti Venceslai novi eo tempore martyris, cuius eadem Dambrowka Ducis-sa germana erat neptis. Et quamvis in natione Slavonica primus Martyrio et Sanctitate insigni refulsisset, Gnesnensem tamen superiorem esse voluit, et apud illam decus principale consistere, Cracoviensem verò secundam. Itaq; Ecclesia Cracovien. præripuit Gnesnen. ne esset una, Gnesnensis verò præri-puit Cracoviensi ne esset prima. Pro quorum honore Metropolico septem

alias Ecclesias, vt Posnaniensem, Smogorzewiensem quae nunc Wratislauien, Crusuiciensem quae nunc Wladislauiensis, Plocensem, Culmensem, Lubucensem, et Camienecensem, quas iuri Metropolico Gnesnensi et Cracouien Metropolibus voluit esse subiectas. Duae autem Suffraganeae quas nominauimus Crusuiciensis et Smogorzouiensis propter locorum transmutationem etiam titulos suos variare coactae sunt. Smogorzeuiensis enim primum in Buzinam oppidum Districtus Bregensis, sed propter vberiorem situm tandem in Wratislauiam translata est, et vltimi loci sortita est appellationem. Crusuiciensis verò per solitudinem loci in quo primum fundata erat, Wladislauiam meruit transferri, Caeterae Ecclesiae Cathedrales et loca et nomina originaria retinent in hunc diem. Fundauit praeterea et alias plures Collegiatas parochialesq́ Ecclesias, Monasteria et loca religiosa, scdm quod Neophitorum populorum cum necessitate tum deuotioni videbat congruere. Smogorzouien seu Wratislauien Sancto Ioanni Baptistae, principatum post intemeratam virginem inter omnes Sanctos retinentem, Posnanien Sanctis duobus praecipuis Apostolis Petro et Paulo, Crusuicien seu Wladislauien Sanctae Mariae virgini, Plocensem Sancto Sigismundo Regi et martyri, Culmensem Sanctae Cruci, Camienecensem Sancto Ioanni Baptistae, Lubucensem Sancto Ioanni Euangelistae, in titulos erexit, et in honorem eorum Basilicas praedictas dedicari disposuit. Quod quidem sui operis pium et laudabile in fundandis et dotandis tot Ecclesiis Cathedralibus meritum, faelicitatem suam ad aeterna capessanda prouexit premia, et tam sui quàm omnium successorum suorum Principum et Regum Poloniae tempora omnibus saeculis laude maxima efferenda mandauit, et res perituras in non perituras coegit transire, immarcescibilem sibi thezaurum apud superos cumulaturus. Testimonia ad id nulla exquirimus, cùm operis effectus sub hominum conspectu assiduè relucens, dicta praeponderans, quantalibet dispositione solennior, opus suum apud Deos et homines illustret. Quapropter omnium bonorum retributor, multiplicauit Regni Polonici successus, multiplicauit incrementa frugum iustitiae, Regis cumulauit gloriam, praestitit virtutis premia, post haec aeterna largiturus. Ordinatus est autem in Gnesnensi Ecclesia primus Archiepiscopus, Vilibalinus, in Cracouiensi verò primus Archiepiscopus Iordanus, in Posnanien Prohorius primus Episcopus, in Wratislauien Gothfridus, in Wladislauien primus Lucidus, in Plocensi primus Angelotus in Culmen primus Octauianus, in Camienecen I. Iulianus, in Lubucen I. Iacinthus.

Fecit eo anno Dux Russiae Swiatoslaus in Kozaros qui et ipsi sunt Ruthenorum populi, expeditionem, et obtinuit eos bello, et cepit Castrum eorum Biallawicza et facti sunt ei tributarii.

Ecclesiæ Cathedrales in Polonia à Summo Pontifice confirmantur, & Diœceses earum distinguuntur.

Ægidius Episcopus Tusculanus Cardinalis in Poloniam à Summo Pontifice Ioanne XIII° missus, singulos Episcopatus Poloniæ, ut bidüas Metropoles Gnesnensem et Cracouiensem. Item POsnaniensem, Wratislauiensem, Wladislauiensem, Plocensem, Chelmensem, Lubucensem, et Camienecensem Cathedrales Ecclesias, confirmauit, et singulis Diocœsibus terminos posuit easque distinxit. De quo etsi singulæ Ecclesiæ, eiusdem Aegidii Cardinalis et Legati Priuilegia et Literas habuissent, singularum tamen Ecclesiarum singulæ literæ, aut parum solerti cura custoditæ amissæ sunt, aut frequentioribus cum tunc in Polonia non frequentes forent muri, periere incendiis.

Anno Domini 967.

Fundatas Ecclesias dotat cum uxore Mieczlaus, et decimas instituit, multasque Collegiatas & Parochiales erigit. Cui antea sterili filius optimus Boleslaus nomine Chabri postea vocatus nascitur.

Nouem Ecclesiis Cathedralibus à se fundatis, Mieczslaus Polonorum Dux dotes sufficientes assignat, et tam Pontificibus eorum quam Personatibus Dignitatibus et Canonicatibus in Cathedralibus et aliàs institutis, Monasteriis quoque et Ecclesiis Parochialibus, omnem omnium frugum nascentium vniuersæ Polonorum regionis deputauit decimationem, se et omnes Barones, Proceres, Nobiles, Ciues, et rusticos, non solum ad redditionem sed etiam ad ducturam campestralis decimæ subiiciens, largitus est. Præterea Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, Conuentualibus, et Parochialibus, largas possessiones, fundos, reditus, et prædia largitus est, et preciosa Clenodia ex auro argentoque fabricatis, vasa et Clenodia diuersi operis, vestes quoque sacras, et cætera ornamenta donauit. Sed neque his contentus, omnes Cathedrales Ecclesias à se fundatas, firmissimè, licet humilibus et angustis muris, iuxta illius temporis qualitatem et morem, quadra et tabulata petra perfecit, et ornamentis pluribus variatas, lapidibus, iuncturis, commissionibus ferri et plumbi communiuit. Ex omnibus tamen ECclesiis

præfatis octo, deuotione et sumptu suo fabricatis, unam tantummodo Crusuiciensem superesse videmus antiquitatem suæ fabricæ, saxo, artificio et more attestantem, septem enim cæteræ successu temporum, et Regum Principum, et Pontificum Poloniæ deuotione et liberalitate accrescente demolitæ sunt, et in earum vicem insignes et excellentes Ecclesiæ, magnifico et sumptuoso opere ampliato situ extructæ. Prouidebat et Ill^ris religiosaq; fœmina Ducissa Dambrowka pro vice sua singulis Ecclesiis à viro suo fundatis, vasis apparatibusq; ad cultum Ecclesiarum necessariis, et universa quæ habere potuit in sacrorum locorum usum et ornamentum erogabat: adeò ut eam cum marito suo Duce liberalitate et largitione, in Ecclesias et seruos Dei constet pio studio certauisse. Quorum uniuersi Polonorum Proceres et nobilitas æmulati mores et vestigia in prædiis et villis suis ad constructionem et fundationē Ecclesiarum, dotationemq; earum feruentius intrudebātur. Ex alto autem benignitas Diuina in opera iam per Ducem Mieczslaum et consortem suam Dambrowkam ædita ædendaue respiciens, prolis fœcunditatem illis concessit. Nam Ducissa Dambrowka concipiens, filium pulcherrimum peperit, cui patre annuente, matreq; pluribus precibus instante Auunculi materni in sacro baptismate nomen imponitur Boleslaus, quod significat plurimum famosus, magnum illum et famosum futurum hoc nomine protendens ~

EODEM anno BOleslaus BOhemiæ Dux Sancti Venceslai occisor, et Poloniæ Ducis Mieczslai gener, moritur cui filius eius Boleslaus, vir plurimum modestus et pius, germanus frīs Ducissæ Poloniæ Dambrowki, succedit. Patrui magis quàm prīs æmulatorem se gerens, ad augendum cultum Diuinum fundando plerasq; Ecclesias animum intendit. Frater alter Straczikwas sæculo relicto apud Ratisbonam Bauariæ Ciuitatem in Cœnobio Sancti Emerani Monachatum assumpsit. Soror altera Mlada, sacris imbuta literis et multa eruditione pollens, Monasterio Sancti Georgii in arce Pragen̄ constructo, et Sacerdos illic facta, et cæteras virgines suo exemplo ad profitendum virginitatem et religionem induxit ~

Anno Doñi 968.

Adleydis soror Mieczslai Ielse Duci Hungarorum copulatur. Cuius persuasione cum parte Regni Dux baptizatur ~

IEsse Pannoniorum & Hunnorum Princeps fama nobilissimæ virginis Adleÿdis Ducissæ Poloniæ, et sororis germanæ Mieczslai ad se plurimorum relone perlata multiplici commendatione pulchritudinis, et virtutis eius disserentibus mittit in Poloniam ad Ducem Mieczslaum solennes Nuncios: virginem præfatam Adleÿdam sibi petituros, pro consorte, priore vxore fatis intercepta. Quorum petitione Dux Mieczslaus audita, et in consilium Prælatorum et Baronum suorum relata, quid agendum sit aliquanto consultat. Et quamuis et ipsa virgo Adleÿdis thorum gentilis Principis magnopere abnueret, et nonnulli ex Consiliariis huiusmodi affinitatem propter disparitatem ritus improbarent, disponente tamen cælesti prouidentia, quæ ex malis nouit optima deligere, flectit Dux Mieczslaus animum suum, et sororem suam virginem Adleÿdam, spem futuræ reductionis Principis Iesse et gentis Hunnorum ad fidem Catholicam sibi ingerens, per eam fiendam, ad consensum. Itaq; Duce Poloniæ Mieczslao de consilio Consiliariorum consentiente, contrahitur inter Poloniæ et Hungariæ Dominia et Principes eorum affinitas, et virgo Adleÿdis in Hungariam deducta, Duci Iesse copulatur. Quæ velut fæmina religiosissima, cæpit magnæ deuotionis et sanctitatis specimen, quamuis inter Sacrilegos et profanos homines versaretur, de se exhibere, et sedula persuasione operibusq; religiosissimis, tam virum suum Iesse Ducem Hunnorum quàm Proceres & Nobiles suos, ad fidei Sanctæ Catholicæ agnoscendum amplectendumq; lumen, inuitare. Fouebat et ipsa Adleÿdis DVcissa mulier benedicta viros religione et vitæ puritate plurimum pollentes, quos secum ex Polonia, susceptam semel fidem contagione nulla temeratura conduxerat. Hi itaq; Ducissæ Adleÿdis commisso iussu et legis Diuinæ Euangeliiq; saluberrima monita sæpius Duci Iesse et Consiliariis suis instillabant. Quorum assidua doctrina, et consortis suæ quotidianis precibus et lachrÿmis peruictus, sordes idolorum in quorum cultura in eam diem versabatur abiecit, et cum Primoribus Baronibus fidem Sanctam suscipiens, dirigente prouidentissima coniuge Adleÿda baptisatur, maioremq; Regni sui partem sacro baptismatis fonte ablui procurat. Mirabili itaquè miseratione altissimi Polonis per Bohemam Dambrowkam, Hunnis per Polonã Adleÿdam Catholica veritas eadem ætate licet modicum distincto tempore, resplenduit. Sanctificatiò quoq; per fæminas prouenit, non virorum solum, sed et duarum inclÿtarum nationum. Ecce quàm mirabilis imò inæstimabilis Diuinæ miserationis respectus, vt duas terras vzt Poloniam et Hungariam conferendæ salutis æternæ causa, duarum mulierum obsequio visitaret. Vna enim earum extitit occasio, imò causa Catholicæ fidei mÿsteria in Polonia seminandi, et Diuini verbi semen salubriter propagandi. Altera verò earum fuit origo, superstitionem idolorum ex Hungaria penitus

eradicandi,

et religionis Christianæ principium cognoscendi. Sanctitatemq; vitæ assu-mendi cum deuotione. Quarum prima ædidit Ducem Poloniæ strenuum defensorem Boleslaum, altera genuit Stephanum Regem Hungariæ, vitæ merito totius Hungariæ assiduum protectorem. Gratias igitur agant vtriusq; Regni incolæ, immensæ Dei pietati, et in tripudium iubilationis et laudis, cũ exultatione mentis et corporis, indesinenter dicentes prorumpant. Benedictus es DOmine Deus noster, qui diuturni laboris nostri et erroris misertus, oriens ex alto et viam veritatis nobis aperiendi, nostram dignatus es visitare et illuminare cæcitatem, & inæstimabili precio redimere captiuitatem.

Anno Domĩ 969.

Iesse Duci Hungariæ & Adleydi vxori eius apparuere visiones annunciantes partum Sancti Stephani Regis.

FEruenti solicitudine ad eradicandum eliminandumq; ritus sacrilegos et ad plantandum in singulis locis et angulis Regni Hungariæ fidem religionemq; Christianam, Iesse Duce Hungariæ, vnà cum consorte sua fælici Adleÿda intendente, insolita et stupenda bonitatis Diuinæ dignatio Iesse Ducem consolatur visione. Astitit enim ei adhuc quiescenti adolescens decoro et placido aspectu, et stertentem in aurore ortus vehementer exterruit, eiq; dixit. Pax tibi Iesse Christiane Deo dilecte, annuncio tibi vota tua ad conspectum altissimi perlata esse, perq; eius aures benignè suscepta, de bis quoq; quæ pro religione Christiana meditaris, ne sis solicitus. Ex lumbis siquidem tuis nascetur filius, cuius solerti prouidentia, vniuersa ad cultum fidei necessaria, procurabuntur, et ad quem virum fidei ardore plenum, et religione Sanctitateq; insignem, instructione sua in singulis dirigendum, plenitudine temporis veniente, non dubites voluntate Diuina venturum, sed et ipse filius tuus primus inter Principes Hunnorum Diademate ornaturus est, tempora et terreno Regno transacto, æternum pro labili et caduco, commutaturus. Visione huiusmodi Iesse Dux supra modum exhilaratus, altera die consortem suam Ducissam Adleÿdam comperit grauidam. Quo signo credidit omnia sibi denunciata ex ordine infallabiliter prouentura. Similis quoq; sed magis illustris visio nobili fæminæ Adleÿdæ Ducissæ contigit, dum enim partui esset vicinior, apparuit illi vir venerandus Leuitico amictus habitu, trementiq; et visione eius pauidæ dixit. Confide filia et

depone timorem, certaq; esto, quia filium es in breui paritura, Coronam primum terrenam, deinde pro meritis immortalem adepturum, cui nato nomen impones meum. Quem cum stupore extasi Ducissa Adleyda inquireret, quis es Domine? aut quo nomine vocaris? Ego sum inquit Stephanus Prothomartyr, qui primus stollam meam insigniui, meumq; nomen filio ex tuo vtero nascituro iube imponi, quibus dictis disparuit. Ducissa quoq; Adleydis visione præfata primum coniugi suo Duci Iesse, deinde viris timoratis et religiosis, non sine profluuio lachrymarum, patefacta, filium post menses nouem editum Stephanum nuncupauit. Licet aliqua Hunnorum Annalia fingant, Iesse Ducem Hungariæ ex Sarolt filia Gulæ Ducis Transyluani vxore iam tunc secunda Stephanum filium de quo loquimur suscepisse. QVo etiam tempore Stephanus VIII. natione Germanus Leoni immediate succedens Cathedram Petri iam rexerat triennio, et qui eodem decedens anno Martinum III. natione Romanum habuit successorem.

Miecزslaus Polonorum Princeps, attendens quod virtutum Dominus per potentiam clementiæ suæ, super exaltanda gloria sui nominis suæq; fidei, sibi affectum et intelligentiam præstiterat, effectum omnemq; opem et operam, in ampliando et propaganda fide Christiana in nonnullis Polonorum plantis, quam efficacissime poterat, impendebat; producens, superna propiciante clementia, gratissimos religionis Christianæ fructus, in vniuersa Polonorum regione, pro firmitate et profectu eorum qui crediderant, relucentes.

IOANNES Pontifex Romanus a Præfecto Vrbis captus, et aliquot dies in carcere custoditus, in exilium tandem in Campaniam mittitur. Sed Otho Imperator iniuriam hanc Summi Pontificis, occisis culpatoribus Romanis aliquibus, cæteris vero exilio mulctatis, durissime vltus est. Sedit annis VII. diebus X.

Anno Dñi 970.

Swiatoslaus Russiæ Dux Bulgaros sibi facit tributarios.

NOn contentus Swiatoslaus Dux Russiæ Principatu paterno, vicinis Bulgaris infert bellum, et octoginta eorum Castris, quæ ad Danubii fluenta sita sunt expugnatis, Bulgaros cogit ad tributum. Swiatoslao autem Duce Russiæ in Bulgarica expeditione immorante, gens Pieczeniegorum adueniens, Castrum Kiiow, in quo mater Swiatoslai Holha alias

Helena cum tribus filiis Swiatoslai nepotibus suis, vzt Iaropolko, Olba, & Wladimiro residebat, vallat et impugnat. Fuisset autem deditio Castri Kiiow, fame Olbam et qui virorum secum erant praemente, secuta, nisi nonnulli ex Ruthenis Pieczeniegos hostes fallendo, metum illis iniecissent, suggerendo Swiatoslaum Ducem cum victore exercitu ex Bulgaria aduentare, eo enim auisamento territi Pieczinnici obsidione soluta magna trepidatione discedunt, sub quo tempore mater Swiatoslai Olba moritur.

IOANNES Summus Pontifex Imperatoris Othonis fretus auxilio, captiuitatem euadens Romam victor ingreditur, et diuersæ factionis Principes grauiter mulctat. Ob remunerationem autem collati in se beneficii Othonem Othonis Imperatoris filium AVgustum appellat.

VILIBALINVS Gnesnen Metropolitanæ primus Antistes annis quatuor in Pontificio munere exactis, moritur, et in Gnesnen Ecclesia sepelitur, et genere, et virtuosis operibus nobilis. Cui Hato Italus genere eodem anno succedit.

Anno Domi 971.

Russiæ Principatus inter fratres per Swantoslaum trifariam diuiduntuR.

DIscidium post mortem suam Swiatoslaus Russiæ Dux inter filios suos pro Principatu Russiæ se absumpto accidere veritus, Russiæ Principatum inter filios diuidit. Et Iaropolkum quidem natu maiorem in Kiiouiensem, Olbam verò alterum filium Drewlanis, tercium Wlodimirum Nouogrodensibus, in Duces præfecit et constituit. Magna exocratione quemlibet constringens, vt sorte sua contentus ab alterius occupatione se contineat.

SIgnum ignei coloris in cælo apparens, plurimorum mentes in admirationem & stuporem vertit, eaqȝ res velut noua et inusitata religionis loco apud Polonos habita est.

HATHO Gnesnensis Archiepiscopus nondum integro biennio vsus regimine, consumatus in breui moritur et in Gnesnensi Ecclesia sepelitur. Cui Robertus primus Italici generis vir anno ferè eodem substitutus.

Anno Domini 972.

Pieczinegorum Dux victo et occiso Russiæ Duce Swantoslao testa capitis eius bibebat.

R Euertenti Swiatoslao Russiæ Duci à Græcorum quam hostiliter inuaserat Prouincia, et spolia Græcorum ferenti, Pieczinnicij hostes sui per nonnullos Ruthenos et Kiiouienses auisati, cum singulis potenciis occurrunt ei, et Swiatoslaum exercitumqꝫ suum, cum quòd spoliis onustus esset, tum quòd in loco iniquo pugnaret, facilè vincunt. Swiatoslaus ipse pugnam restituere, et suorum fœdam fugam sistere satagens, in hostium manus viuus venit. Cuius caput Dux Pieczinigorum Bura vocatus præcidens, testam capitis auro ornatam cÿphum fecit, ex quo in signum deuicti hostis bibere solitus, triumphum suum quotidie innouabat.

MARTINO Papa tertio qui annis tribus, mensibus sex, diebus decem sedit, defuncto, Agapetus secundus natione Romanus succedit, cuius temporibus Otho primus Dux Saxoniæ, qui per Germaniam tantummodo, Berengario in Italia Imperatore, regnabat, duorum suorum Principum Germaniæ, sed et germani sui Thaginari qui se illis iunxerat rebellionem et hostilem guerram perpessus, ex omnibus tamen triumphans, rigidam vltionem cepit. Frater etenim suus Thaginarus Castro Heresburg cui se incluserat expugnato, in Ecclesia ad quam fugierat, confosus interiit.

Anno Domini 973.

Otho Rom. Rex Saxones idolatras ad fidem Christianam reducens moritur, filium suum Othonem habuit successorem.

R Omanorum Rex Otho primus et Dux Saxoniæ quàm plurimos Saxonum, cultibus idolatriæ deditos, aut salutifera suasione aut potestatis suæ terrore, aut Episcoporum prædicatione fidei subiecit Christianæ. Et vt fides religioqꝫ Christiana firmius haberet stabilimentum in Parthenopoli, quæ ab accolis Maÿdeburg vocitatur, Cathedram Metropolicam instituit, certos illi subiiciens Episcopatus, qui anno eodem mortuus, Othonem secundum filium suum habuit successorem. Qui et ipse paternam

æmulabatur probitatem, Ecclesiæ Romanæ fidelis et deuotus. In eadem autem Sancti Mauritii Maydeburgen Ecclesia Metropolitana, quæ est primaria Almaniæ, et quam fundauerat magnificèq; dotauerat sepultus est.

Anno Domi 974.

Boleslaus Dux Bohemiæ ad preces Dambrowczæ sororis Ecclam Cathedralem Pragæ erigit dotatq;

FRequentibus et variis pietatis operibus, quæ nobilis et beata fæmina Ducissa Dambrowka consors Mieczslai Ducis Poloniæ, pro cultu Diuino in noua fidei plantatione deuotissimo studio egerat, acturamq; se disponebat, non contenta, ad Patriam suam Bohemiam oculos conuertit. Sciebat enim illam, quamuis religione Christiana annis pluribus polleret, honore tamen Pontificali inopem esse, cruciabaturq; Spiritu perpendens Poloniam posteriorem quidem ordine in lucem fidei perductam, nouem Cathedralibus Ecclesiis in ipsis primiciis fore inclytam, Bohemiam verò fidei susceptione priorem, ne vna quidem Cathedra ornatam esse, sed sub exterorum Pontificum, vzt Maguntinen et Ratisponen administratione hucusq; delituisse, illi enim Diocæsano subiecta erat. Missis itaq; crebris literis et nunciis ad fratrem Boleslaum Bohemiæ Ducem, qui post patrem Boleslaum occisorem Sancti Venceslai Anno Dni Noningentesimo sexagesimo septimo mortuum, Ducatum Bohemiæ velut natu maior et magnæ pietatis et religionis vir, regendum susceperat, illum et sororem germanam Mladam in continentiæ et virginitatis proposito Domino famulantem, rogat et obsecrat, vt tam diuturnum suum et gentis Bohemiæ non ferat opprobrium, sed illud quanto celerius meliori prouisione submoueat et tollat. Sororis itaq; suæ Dambrowki crebris precibus et persuasionibus stimulatus, in arce Pragen Cathedram Episcopalem in Ecclesia Sancti Vitti, per auum suum beatum Venceslaum murata, innouatam fundat, illamq; certis bonis temporalibus dotat. Ad quam primus Episcopus Datmarus vir religiosus et Monasticam vitam ducens, natione Saxo, in Slauonica lingua aliquantulum eruditus, eadem Ducissa Poloniæ dirigente, promotus est, præsidente in Cathedra Petri Agapito Papa secundo. PRæstiterat autem clementia Dei per preces beati Venceslai et merita, Ducis Boleslai Sæui Sancti Venceslai occisoris et germani, filiis filiabusq; gratiam singularem. Nam et filius suus maior natu Boleslaus propter clementiam suam et virtuosa opera, contraria appellatione Pius vocabatur. Alter verò Straczikwas

ad cuius natale Sanctus Venceslaus á fratre Boleslao occisus, inuitatus fuerat, Monasterium Sancti Emerani in Ciuitate Ratisponen' ordinis Sancti Benedicti ingressus, Monachalem vitam gerebat. Filia quoq; sua Senior Ducissa Poloniæ Dambrowka et consors Mieschkonis, magnum incrementum fidei attulit, et claris fulsit virtutibus, ædens multa pietatis opera. Altera soror Mlada Regulam Sancti Benedicti in Monasterio Sancti Georgii Castri Pragensis professa, et post eiusdem loci facta Abbatissa, in bonis operibus vitam consumauit. Comparatione autem iusta facta, reperies Gnesnen', Cracouien', Wratislauiensem, cæterarumq; Polonicalium Ecclesiarum fundationem, annis octo Pragen' præcesisse, nec vnquam labefactatas aut possundatas aliquo casu vel errore esse, sed per gratiam Dei ab exordio vsq; ad præsentem ætatem, in fidei et Christianæ religionis virenti perseuerantia et augmento floruisse.

Hyems anni huius grandis et onerosa, pruina niue grauida, et quæ omnia maria, stagna, lacus, et paludes, inglaciauerat, á Calendis Nouembris vsq; ad æquinoctium Vernale durauit, in magnam admirationem apud singulos versa, quód sine exemplo illius ætatis prouenerat.

Anno Domini 975.

Agapito Papæ Ioannes XIII. succedit. Quem Otho Imperator ob lasciuiá damnat.

AGapitus secundus Papa Romanus, cúm annis tribus mensibus sex diebus decem sedisset moritur, et in Ecclesia Sancti Petri tumulatur. Et cessauit Episcopatus diebus duodecim, cui Octauianus qui Ioannes XIII. cognominatus est, successit, natione Romanus ex patre Alberico. Quiquidem Albericus ats Albertus filius Berengarii Italiæ Imperatoris, cúm potens in Vrbe foret, vocatis nobilioribus Romanis induxit illos, et iuramento constrinxit, vt mortuo Papa Agapito filium suum Octauianum promouerent. Quod et factum est, ac ex Octauiano Ioannes XIII. appellatus, Cathedram piscatoris ascendit. Otho cum magno exercitu Italiam ingreditur, detestabilem insaniam Ioannis XIII, spurciciis carnalibus vacantem, damnat, Berengarium capit, et cathenis in Almaniam ductum onerat, Octauiano filio eius in Corsicam festino cursu fugato.

Anno Domi 976.

Iaropelkus Kiiouien Dux germanum suum Olham postea Wladimirus frater Iaropelkum cupiditate dominandi occidit et vxorem eius accepit sibi in coniugē.

NOn poterat inter filios Swiatoslai Russiæ Ducis instituta à pre charitas et terrarum diuisio esse diuturna, sed occisione Swiatoslai secuta, quasi Prouinciæ et regiones latissimæ Ruthenicæ à patre relictæ angustæ illis forent, contentio inter illos de principandi maioritate et præeminentia suboritur. Quam sibi Iaropolkus maior natu vendicare volens, Castrum Waras in quo germanus suus Olha consistebat conquirens, Olham interficit, et in Ducatum Drewlianorum sanguine fraterno dotatus succedit. Formidans autem Wlodimirus minor natu Iaropolkonis tyrannidem, ad se quoq; aliquando prouenturam, quasi fraternam necem vlturus, Castrum Kiiouien et fratrem Iaropolkum in illo circumvallat. Venientem quoq; ad se in pace Iaropolkonem fratrem, suasu et consilio sui scelesti consiliarii, nomine Bluth Palatini, interficit, et omnes tres Principatus possidere cœpit. Principatibus autem sanguine fratrum germanorum quæsitis, non contentus, etiam Iaropolci vxorem Græcam genere ex Iaropolco grauidam accepit in vxorem, ex qua filium Swiatopelkum nomine duos patres Wlodimirum et Iaropolkum habentem suscepit.

QVINTO Calendas Nouembris igneæ acies visæ sunt in cælo per totam noctem in Poloniæ Prouinciis. Resq; huiusmodi monstruosa, vti est insueta Polonis visa, ne quod malum imminens genti et terris Polonorum protenderet, hostiis maioribus Diuinitatem exorare placuit.

Anno Domi 977.

Dambrowka Ducissa Poloniæ moritur.

DAmbrowka Ducissa Poloniæ consors Mieczslai Poloniæ Ducis fœmina religiosa et deuota rebus absumitur humanis. Hæc in ætate prouecta caput non velabat, sed ad instar virginum, serto et corona incedebat ornata. Cuius corpus in Ecclesiam Gnesnen relatum, sepulturæ

mandatum est, et funeri suo á Mieczslao Principe et Proceribus Optimatibusq; Poloniæ magnifico et liberali sumptu iusta persoluta. Luxit autem illam Dux Mieczslaus maritus et Boleslaus filius planctu magno, sed ad omnes viri Ecclesiastici non secus quàm piam matrem desiderabant.

Anno Domini 978.

Rutheni idolatri fulminis idolum constituunt adorandum.

Firmato Principatus sui Solio Wlodimirus Dux Russiæ, ad religionem versus in montibus Kiiouien. Castro proximis, fana, simulacbra, et idola, templaq; et delubra ædificat. Inter omnes tamen suæ profanæ superstitionis Deos, fluminis numen in præcipua apud illum cultura et veneratione habebatur, cui et ampliora templa instituit, et excellentiori illud simulacbro ornauit. Nec ipse Dux tantum, sed et vniuersus Ruthenorum populus detestabiles ritus huiusmodi secutus, fluminis numen præstantioribus imolationibus et holocaustis venerabatur. Fabricauit autem Dux Wlodimirus Deo suo principali flumini corpus et simulachrum ex ligno, caput ex argento, et aures ex auro. Cæteris quoq; Diis lucos et simulacbra constituit, et adducens filios et filias suas, sacrificat Diis, et coinquinat se et terram Russiæ idolis. Accepit autem Wlodimirus plures vxores, ex vna generat quatuor filios, Izaslaum, Msczislaum, Iaroslaum, Wschewoldum, et duas filias. Item ex Græca Swiatopolkum. Item ex Bohema Viszeslaum. Item ex quarta Swiatoslaum et Msczislaum. Item ex Bulgarica Boris et Hleb. Tenuit et plures concubinas, in cæteras quoq; virgines et vxores alienas parum pudicus et temperatus illas deuirginabat.

OTHO coronam Imperii insignem á Benedicto septimo Romæ accepit.

Anno Domini 979.

De more euaginandi gladium dum cantabatur in Missa Sequentia Sancti Euangelij apud Polonos.

Scrupulosiorem indaginem Mieczslaus Polonorum Dux in his qui nondum sacri fontis Baptismati iniciati fuerant, Polonis ostensurus, ad

plures vicos, Oppida, villagia, personaliter ipse proficiscitur, et tam adultos quàm infantes mares, iuxta ac fœminas, aquis regenerationis innouat, innouatosq; et ablutos in fide firmat, et tam pecuniæ quàm vestium largitione innouatos, et in fidei et in sui charitatem pellicit. Quod quidem sui pii operis meritum in amplianda fide orthodoxa, et tunc et pluries aliàs fideli et sancto ingenio exhibitum, non solùm illi æterna attulit premia (pia ut credulitate præsumi potest) sed etiam Principatus et regiminis sui memoriam, apud præsentes et posteros immortalem effecit. Ad omnia enim Catholicæ religionis opera consumanda atquè explenda, virtuosos suos sine intermissione dirigebat affectus, Catholicorum Regum et Principum satagens in singulis sequi vestigia et æquare virtutem, ne religione illorum foret inferior, quorum erat claritate et Principatuum amplitudine atq; Dominio non minor. Ipsius siquidem opera et instinctu Sacrosanctus mos in Proceres, Militares, et quoslibet nobiles eo anno introductus est, propè ad nostra tempora usquè seruatus, ut prædicti Proceres Polonorum et milites diebus Dominicis audituri Diuina, ædes sacras militari gladio accincti ingrederentur, et dum à Sacerdote caneretur, SEquentia Sancti Euangelii secundum Mathæum, IOannem, LVcam, vel MArcum, è vestigio omnes velut certamen inituri, exerebant usq; ad medium gladios è vagina, cùm autem à Scholaribus responderetur, Gloria tibi Domine, viceuersa in vaginas recondebant. Demonstrantes eo tam frequenti, et quolibet die Dominico repetito actu, pro defensione veritatis Euangelicæ ab eis cognitæ et professæ, intrepidè et alacriter pugnaturos, et si oporteret mortem etiam oppetituros. QVem benedictum morem vehementer doleo, nescio quo læuo sydere ex Poloniæ Regno abolitum esse, qui illorum singularem zelum atquè fidem orthodoxam declarabat.

Anno Dōi 980.

Omnes in toto Idolatriæ cultus Mieczslaus sustulit in Polonia.

INtelligens Mieczslaus Polonorum Dux plerosq; suæ gentis subditos, tam nobiles quàm agrestes, fallacium et veterum Deorum suorum teneri consuetudine et sacrilego ritu, thura et libamina in domibus propriis illis offerre et litare, vana quoq; superstitione distentos alligatosq;, baptismatis gratiam in eam diem neglexisse, missis in singulas regiones et Ciuitates quæ pro Capitalibus habebantur, Regionum Præfectis et Præconibus mandat, uniuersis districto imperio, ut ad proximiorem et viciniorem Cathedralem Ecclesiam à se fundatam, qualibet excusatione circumscripta, singuli

conueniant, & Christianitatis tam nomine quàm baptismatis se insigniant vnctione, grandibus in eos et extremis vsurus pœnis, bona quoq; confiscaturus si sequi imperium suum detrectauerint, et certo termino in Cathedralium Ecclesiarum locis vnda sacri baptismatis non fuerint renati. Inflictam autem et infligendam pœnam Poloni vitaturi, certatim omnes ad suscipiendum fontis beneficium prorumpentes, ad Episcopalium Ecclesiarum loca conuenientes, charactere Chriano se insigniunt. Ab Episcopis autem et Sacerdotibus in articulis fidei, et in cærimoniis ac ritibus instructi, Dominicos dies, festa quoq; CHRISTI, et suæ genitricis Mariæ, atq; Apostolorum obseruare et festiuare, et in diebus Mercurii, Veneris atq; Saturni á carne abstinere iussi sunt. In hunc itaq; modum zelo et opera Ducis Poloniæ Mieczslai, omnia Polonorum simulacbra radicitus euulsa, et ignibus aut paludibus in perpetuam obliuionem tradita, studiis quoq; vigilantissimis Mieczslai quæcunq; fuerant per totam Poloniam portenta potius quàm simulacbra erasa, ritus quoq; propbani è medio, et quælibet sortes, augurationes, diuinationes, Phitones, omnesq; superstitionum veterum gentilium errores sublati.

Anno Domini 981.

Dithmari Episcopi Pragen. mors miseranda.
In cuius locum beatus Adalbertus eligitur.

PRimo Pragen. Episcopo Ditmaro mortuo, Adalbertus natione Bohemus et lingua, de nobilibus parentibus ortus. Pater eius Slawnik mater verò Strzelislawa in Pragen. Episcopum acclamatione Cleri & populi electus est. Cuius etiam electionem Dæmones in obsessorum corporibus velut dignam et sanctam antè pronunciarant. Hic in baptismo nomen Bohemicum Woyeziech, quod significat exercituum consolator, acceperat. Sed Episcopus Maydeburgensis Albertus, apud quem adolescentiam egit, eu Adalbertum difficultate prolationis originarii nominis motus, cognominauit. Extremum autem spiritum Ditmarus Episcopus Pragensis prædictus fusurus, pluribus verbis omnibus qui astabant, inter quos Adalbertus Episcopus vnus erat, causam et seriem damnationis suæ perpetuæ, depromebat. Væ mihi (inquit) quòd disolutius vixi, fructu temporis perdito. Quàm vellem vixisse nunc dum morior. Decepisti me fallax sæculum, annosam mihi pollicendo ætatem, et ecce insperatè anima et corpore saucius necor. Damnationis autem meæ facinus et si per virtutem passionis CHRISTI

venia dignum esset, ob scelus tamen Bohemici populi, vltrò in desideriis & voluptatibus suis permotis, qui etiam vsq; nihil aliud operari nouit, nisi quòd Sathanæ digitus in eius corde tetro atramento conscripsit. Iustissima Dei lege, quoniam latrare iuxta ac canis expaui, damnor, itinere recto ad inferna igne inextinguibili arsurus, proficiscor. Sic aiens miseram animam, iam tunc cruciatus gehennales ob negligentiam cernentem, expirauit. Quo terrore Adalbertus correptus, omnibus deliciosis cibis et vestibus abiectis, noctu cilicio carnem amiciens, caput verò cinere aspergens, in alium hominem ex milite delicato mutatus, omnia quæ habebat in egenos, pupillos, et viduas erogauit ~

Anno Domini 982.

Ioannes ob excelsus deposito per Imperatorem Leo VIII. surrogatur.

AGapito Papa secundo, qui sedit annis tribus, mensibus sex, diebus decem, obeunte, IOannes natione Romanus ex patre Alberico viro nobili et pro ea tempestate in vrbe potenti, impræssione et ordinatione patris sui, in Papam (vt præmisimus) assumptus est. Venator et lubricus fertur fuisse, eiusq; in Deum præuaricationis, vt etiam in domo sua concubinas fouere non erubuerit. Duos autem Cardinales transgressiones suas Othoni Romanorum Regi denunciantes, et vt Ecclesiæ succurreret expetentes, graui et horrenda pœna mulctauit, IOannem quidem Cardinalem naso, alterum verò manu mutilando. Quibus omnibus Otho Romanorum Rex motus, venit in Italiam cum valido Germanorum exercitu, et Ioannem Papatu cedere coegit, qui in Papatu annos octo, menses decem, dies decem iam exegerat. In cuius locum Leo VIII. laicus communi populi voto propter singulares virtutes suas, qui Othonem Diademate coronauit, surrogatur ~

EODEM insuper tempore Otho Imperator deuicto Berengario, qui sua tyrannide cum filio Alberto Italiam premebat. Adalmundam relictam Lotharii Imperatoris, quam Berengarius tenebat captiuam, liberat, et sibi matrimonio copulat, nuptiasq; & Natale Domini in Papia celebrat, Berengario insuper in gratiam recepto, et Marchia, Toruilia, Verona, Aquilea exceptis, totam Italiam suæ gubernationi restituit ~

ANGELOTUS Plocensis Episcopus natione ROmanus dum Pontificatum Plocen. annis quindecim rexisset, pro conditione humana absumitur, & in

Plocensi Ecclesia tumulatur. Cui Martialis a IOanne XI. ordinatus genere et ipse Romanus, anno sequenti succedit.

Anno Domini 983.

Otho I. Imperator, Benedictum V. a Romanis in Papam contra Leonem VIII. assumptum proscribit cum nonnullis Romanis, et Leonem praedictum in suam sedem restituit, tandem moritur.

MOleste ferentes ROmani, hi praesertim qui IOanni XIII. cognatione iuncti erant, affinem suum de summo Sacerdotio eiectum esse, et Leonem octauum sibi successisse, dum Ioannem propter notoria sua scelera et turpitudinem vitae restituere vererentur, Benedictum V. viuente Leone in Papam assumunt. Qui cum mensibus duobus diebus quinque sedisset, venit Imperator Otho de Almania, et obsedit Romam, nec prius obsidionem soluit, donec Benedictus potestati suae traditus est. Quem Otho misit in Saxoniam in exilium in quo mortuus in Halsburg sepelitur. Ingressus autem Otho Romam, Leonem in suam sedem restituit, deformata reparat, et nonnullos Romanos res nouas molientes proscribit. Filium quoque suum Othonem tunc secum Romae praesentem per Papam Leonem procurauit in Regem Romanorum benedici. Pacataque Ecclesia in Saxoniam reuersus, in Ciuitate Maydeburgensi, post plurima quae Imperio Romano digna peregerat, Nonis Calend. May moritur, anno Regni sui tricesimo septimo, Imperii decimo. Cuius corpus admirandae magnitudinis, Basilica in Maydeburg, quam ipse viuens in honorem Sancti Mauricii opere sumptuoso fabricauerat, eo quo dignum erat Caesareo cultu est humatum. Mortuus autem est valde senex vnico filio eiusdem nominis relicto.

Annis triginta sex in Regno Poloniae exactis primus Wratislauien. Episcopus, qui a priscis tunc Smogorzouien. intitulabatur, Gothfridus genere Romanus, Pontificatu suo per annos decem et septem continuato moritur, et ibidem sepelitur. Cui Vrbanus primus ad petitionem Boleslai Chabri Poloniae Ducis et Monarchae, nobilis genere natione Romanus per prouisionem Ioannis Papae XII. fuit substitutus.

Anno Domini 984.

Boleslaus filius Mieczslai Iudith virginem
Iesse Hungariæ Ducis filiam accipit in vxorem

BOleslaus filius Mieczslai Poloniæ Ducis, diebus luctus maternæ vita excessus, qui vsque in annum sextum tendebatur, expletis, Mieczslao patre iubente, coniugalibus sacris se iniciaturus, et cum Pannoniis veterem innouaturus amicitiam, Iudit virginem pulcbritudine et forma insignem, amplissimam insuper dotem auri et argenti secum ferentem, filiam Iesse Hungarorum Ducis ex prima vxore sibi desponsat, et nuptiæ apud Gnesnen Ciuitatem in præsentia Prælatorum et Baronum, qui in frequenti numero ex Polonis et Hungaris conuenerant in splendido apparatu et ludorum instauratione celebrantur.

Otho II. in Regem Romanorum coronatus filium Othonem ex coniuge suscepit. tandem moritur. Cui filius in Regno succedit.

OTho secundus octogesimus secundus ab Augusto, patre e vita excedente regnare cæpit. Qui quamuis sub patris præsentia, a Leone Papa VIII. in Regem Romanorum designatus et coronatus: morte tamen patris secuta, ab omnibus qui aderant denuo coronatur et in Regni sede locatur. Huic pater viuens filiam Ioannis Græcorum Imperatoris nomine Theophaniam desponsauerat, nuptiasque Papiæ celebrauerat. Ex qua idem Otho secundus filium insignem nomine suo; clarissimique sanguinis sui normam propemodum exprimentem, filiamque Nactidam suscepit. Et Imperii Romani strenuissime disponens moderamina, Lotharium Regem Galliarum exuit possessione. Qui cum plura bella contra infideles gesisset, ad extremum toto fere exercitu in Calabria amisso, ipse merito beati Petri Apostoli quem supliciter inuocabat, seruatus, Romamque reuersus; exactis in Imperio annis nouem moritur, in Ecclesiaque Sancti Petri sepelitur. Cui filius Otho tercius succedit, et a Gregorio V. cuius fuerat consanguineus Romæ coronatur

Anno Domini 985.

Wladimirus Russiæ Dux Polonis bellum infert & certa Castra occupat.

PRofanis religionibus Russiæ Dux Wladimirus perfunctus ad arma

animum intendit, Duciq; Poloniæ Mieczslao et Polonis bellum primum infert, quod vario Marte gestum est, nunc Polono interdum veró Ruthено triumphos retinente. Expugnabat autem Dux Wladimirus Castra Polonorum vz. Przemisl, Czerwien et alia, occupataq; expugnata, ac præsidio forti militum imposito, suæ et Ruthenorum subiicit ditioni. Vadit deinde contra Radzimicze, qui et ipsi á Polonis descendunt, et victis tributum imponit.

SVmmo Pontificio Leo VIII. beneficio Othonis Imperatoris primi resumpto, constituit ut nullus sine consensu Imperatoris aßumeretur in Papam. Dum autem post resumptionem Papatus sedißet annum vnum et mensibus quatuor moritur. Cui Ioannes XIIII. natione Naruien. succedit.

Anno Domi 986.

Iordanus primus Crac. Archieps moritur.

IOrdanus primus Ecclesiæ Cracouiensis Archiepiscopus et fidei religionisq; in noua plantatione dilatator, ætate grandæua et senio confectus, moritur, et ibidem in Ecclesia Cracouien. cui præsidebat annis vno et viginti sepelitur. Cui Proculsus succedit.

Anno Domi 987.

Fames vbiq; vallida, & Wladimirus Dux Ruthenorum perspectis Latinis, Græcis, et Machometicis ritibus, Græcam fidem quæ melior videbatur suscipit.

EXigentibus sceleribus humanis fames valida et generalis frumentis in vniuerso ferè mundo malè prouenientibus, secuta est. Quæ in singulis regionibus multos mortalium absumens, etiam in Polonos grassata in pluribus Ciuitatibus, vicis et villis orbitatem induxit.

Solicitatus Wladimirus Russiæ Dux primúm á Machometistis, vt ritum pseudo Machomet susciperet, deinde á Latinis, tercio á IVdæis, vt legem Hæbraicam, postremo á Græcis vt fidem Christianam susciperet et aßumeret, Nuncios quidem ritus præfatos sibi persuadentes, benignè tractatos etiam remuneratos dimisit, cúm suis veró Ruthenis, quæ nam fides accepanda esset, consultat. Placuit autem ad omnes nationes prædictorum

rituum Nuncios speculatum mitti, et cuiuslibet ritum explorari. Missi itaq; ad Bulgaros, Latinos, et Græcos, singulorum ritus, vt iussi erant, speculantur et explorant. Et Machmet quidem ritus, plura habens in se fœda et turpia, illico ab eis profanus et iniquissimus iudicatus est, Latinorum verò cærimoniæ, parum illis religiosæ, et templa parum ornata videbantur. Cùm verò Constantinopolim aduenissent, Basilius et Constantinus Græcorum tunc Imperatores, intelligentes eos speculandi gratia ritus sui illuc venisse, cætu religiosorum et sacerdotum vocato, magnam solennitatem instituunt, et in splendidissimis ornamentis celebritatem Missæ per Patriarcham teneri disponunt, Ruthenorumq; Nuncios ad Ecclesiam introductos, in loco eminentiori, ex quo omnes cærimonias videre possent, locant, honoreq; mensæ exceptos splendidè tractant, et remuneratos dimittunt. Qui ad Ducem suum Wladimirum reuersi, de singulis ritibus quæ viderant disserunt, sectamq; spurcissimi Machometi contemnendam prorsus et repudiandam esse persuadunt, et Græcorum sectam præstantiorem, quàm Latinorum fore contestantur, in Græcorum Ecclesiis plura et magis cultiora ornamenta, quàm in Latinis consistere. Tantam insuper in Missa Græcorum cui intererant, testabantur se dulcedinem sensisse, vt penè extra se rapti magis cœlesti quàm terrenæ solennitati se putauerint interfuisse. Ad ritum igitur Græcorum suscipiendum omnium Procerum sententiæ inclinabant, persuadendoq; Wladimiro dicebant. Si fides Græcorum bona non foret non Auia tua Holha inter mulieres prudentissima illam accepisset. Assensit itaq; Wlodimirus Procerum sententiæ, et baptisma Græcorum ritu accepit.

Anno Domini 988.

Inundatio aquarum et siccitas

Aquarum inundatio frequens et diuturna fuit, quam æstas feruida et pluribus perniciosa secuta est, propter quod fruges partim disperditæ partim diminutæ. Siccitas insuper Vernalis modum excedens acciderat, ob quam satio Vernalium frugum impedita est. Nix insuper nimia decidit quam imber assiduus sequebatur adeò vt autumnalem sationem prohiberet, famemq; induceret.

Anno Domini 989.

Beatus Adalbertus propter Bohemorum scelera, relicto Episcopatu Pragen Romam petit & Monasticam vitam duxit.

Adalbertus Pragensis Episcopus, populum Bohemicum, cuius erat ipse unicus Pontifex, enormibus sceleribus (quorum hæc erant præcipua, quòd pluribus vxoribus contra legem Catholicam abuterentur, quòd gentiles et sacrilegos ritus practicabant, quòd subditos proprios, filios filiasq; Christi charactere insignitos, Iudæis in seruitutem vendebant, quòd fora diebus Dominicis frequentabant, quòd sepulturas in profanis eligebant locis) videns deditum esse, et omnem correctionem hactenus per eum adhibitam habere in contemptu, virorum timoratorum vsus consilio, sedem Episcopalem deserere, et habitum Monasticum assumere in animum inducit. Quod vt facilius consequi posset, Stracziquas Sancti Benedicti Monachum, et germanum Ducis Bohemiæ Boleslai diligenti cura persuadet et precatur vt Episcopatum Pragensem suscipiat, facilius enim illum plebis Bohemiæ abusus et facinora, cum fratris Ducis Bohemiæ assistentia sanaturum. Cui Stracziquas respondens, non licere sibi, ait, quæ contempsisset mundana repetere, et terrenis omnibus mortuum, ad honorem fastigiumq; culminis Pontificalis aspirare, subinferens se et honore Episcopali indignum, et Pastorali ponderi insufficientem. Ad quem vir Dei Prophetico spiritu fertur dixisse, Sciò inquit frater, Pontificalem sedem Pragen, quam nunc iusto titulo et vero ostio conscendere potuisses te contemnere, post iniqua via iniustoq; titulo te petiturum esse, et successum malum habiturum, et quod nunc recusas in perniciem tuam post vehementer expetes. His dictis Bohemiam et sedem suam pro tædio plebis incorrigibilis relinquens, Romam petit, Hierosolymam visa Roma petiturus. Verùm Romæ consistens, consilio virorum religiosorum Monasterium Sancti Bonifacii ingressus est, vitamq; Monasticam in vitæ amaritudine agere cœpit, fratre suo beatæ vitæ Gaudentio in eodem Monasterio secum vna delitescente, propter suæ conuersationis et vitæ studium, quasi Angelus Domini ab omnibus reputatus, quoniam sub corporis mortalis habitu, vitam ducebat Sanctissimam, et tam suis quàm extraneis admirandam, cùm religiosè viueret, verbo et exemplo pariter resplendens.

Anno Domini 990.

Boleslao Chabri filius Mieczslaus nascitur.

Iudit Ducissa consors Boleslai Polonorum Ducis annos quinq; sterilitatis

perpessa opprobrium, tandem anno sexto fœcundata, virilem sexum effudit. De cuius ortu dum et Auus Mieczslaus et pater Boleslaus Polonorum Duces immenso exultarunt gaudio, solennemq; Curiam constituto die Baptisterio-rum indicunt, et infanti dum apud Gnesnam sacro fonte regeneraretur Auitum nomen Mieczslaus imponunt, quod significat habiturus laudem.

Wladimirum Russiæ Ducem dum fidem Chri suscepturus esset cæcitas opprimit. Inductus in persuasione futuræ coniugis suæ Sororis Græcorũ Imperatoris baptizatur & visum accepit, et in baptismo nuptias celebrat.

Congregata Wladimirus Russiæ Dux gentium suarum multitudine copiosa, Græcis bellum infert, et Castrum insigne Græcorum Korschin conquirens vicinam ex eo sibi subiicit regionem, cogitq; oram illam ad tributum. Mittit deinde Nuncios ad Basilium Imperatorem et Constantinum Græcorum Cæsarem, petens sororem eorum Annam coniugio sibi copulari, offerens si potiatur eius connubio se extemplo et Castro Korszin quod acquisierat, et regione quam subiecerat excessurum. Sed Basilius et Constantinus Græcorum Imperatores, respondent. Non conuenire sibi et suæ honestati, cum Principe gentili et idolorum cultura poluto affinitate iungi, et germanam suam illius connubio sociare. Si verò errore gentili deserto fidem Christianam profiteri vellet, non se eius petitionem abnuituros esse. Wladimirus autem Russiæ Dux, eisdem Nunciis remissis, offert se prono animo fidem Christianam suscepturum, modo venirent personaliter sororemq; suam germanam afferent, et ipsum baptisarent. Aduersabatur autem Anna soror Imperatorum huic affinitati, assumereq; illam multiplici renitentia dedignabatur, sed Basilius et Constantinus fratres disserendo persuadendoq;, quanta bona ex affinitate huiusmodi secutura essent, et quòd vniuersa Russia ex eius connubio fidem Christi sit susceptura, animum sororis expugnãt peruincuntq; ad consensum. Veniunt itaq; Basilius et Constantinus cum sorore sua Anna in Korschin, et illicò Wladimirum Ducem Russiæ oculorum cæcitas inuadit, fluctuareq; vario mentis æstu cœpit, an ritu suo gentili derelicto fidem Christi et baptisma esset susceptrurus. Anna autem soror Imperatorum et futura sua coniunx docet cæcitatem quæ illi acciderat suscepto baptismate disparituram. Ab Episcopo itaq; Korszinensi baptisatus, illicoq; caligine oculorum depulsa illuminatus, nuptias cum sore Imperatorũ Anna celebrat, et Ecclesiam in signum et memoriam, tam suæ conversionis quàm baptismatis et illuminationis ædificat, Castroq; Korschin Basilio

et Constantino Imperatoribus derelicto et restituto, in Russiam cum noua sponsa plenus gaudio redit ~

Anno Domini 991.

Ioannem XIIII. per urbis Præfectum proscriptum Otho secundus Imperator restituit, et in aduersarios ipsius animaduertit. A Papa deinde in Imperatorem unctus dum Calabriam petens, negatum tributum repetiturus ibidē exercitum amisisset, ipse captiuatoribus suis astu circumuent' et occisis geminū superauit sua industria periculū tandem moritur filium Othonem III. habuit successorem.

Ioannes XIIII. natione Naruien', succedens Leoni, á Petro Præfecto urbis comprœhensus, in Castrum Angeli primum detrusus, deinde in Campaniam in exilium missus est. Quo malo Otho secundus qui patri in Imperio successerat ad se perlato cum magno exercitu venit Romam, et Ioannem Papam exilii molestias duos sustinentem menses, restituit, Romanos veró captiuitatis suæ reos, quosdam trucidauit quosdam laqueo suspendit, aliquos in exilium in Saxoniam mittit. Ubi etiam á Ioanne Papa prædicto unctionem et benedictionem suscepit Imperialem. Cúm autem tam Roma quám Italia pacata regredi in Almaniam disponeret, audiens Ioannem Græcorum Imperatorem, suæ consortis Theophaniæ Imperatricis genitorem defunctum, et alium in locum suum surrogatum, sibi de Calabria uxoris suæ hæreditate, consuetum negare tributum, mittit legationem, responsumq; accipit. Non Calabriam Theophaniæ Imperatricis dotem et hæreditatem esse, sed signum sanctæ Crucis in Imperio urbis Constantinopolitanæ hactenus seruatum, et filiabus Imperatorum pro dote dari solitum. Otho igitur Imperator ira ductus, non rationis maturitate, cúm non satis exercitu Calabriam petens iusto, eam ferro et igne deuastat, et Beneuentum capiens, ossa beati Bartholomæi Apostoli inde asportat. pro vita pro Patria Græcas contemptui habens diuicias, expolians opibus Aerarium. Contra Græci auro argentoq; Saracenos sibi paciscuntur in auxilium, et maioribus copiis in insidiis collocatis, pauciores cum Othone pugnam conferunt, quas cúm deuicisset, ab his qui in insidiis latuerant inuasus, cum uniuerso exercitu suo, Romanis et Beneuentanis terga vertentibus obtritus atq; victus est. Et ne in manus hostiles veniret viuus, tam insignibus quám vestibus Imperalibus abiectis, inermis se

undis committit, fluctibusq; maris nauicula tota innatans nocte, à piscatoribus captus, occisi Imperatoris se fingebat Armigerum. Piscatores autem illum et ex decore et dispositione corporis (prout erat) Imperatorem suspicati, Græca lingua de illo colloquebantur, existimantes illum non intelligere, astruentes eum non armigerum, sed verum Imperatorem esse. Disponebant illum in Græciam freto deductum, Græcorum præsentare Imperatori, premia ampla relaturi. Qui periculum vitaturus, ea nautas arte circumuenit. Fingit se apud Siciliam magnam abscondisse pecuniam, petit vt nauem ad terram deducant, pecunia enim recepta, fœlicius nauigaturos esse. Quibus cupidine pecuniæ illectis rogata explentibus, in litus perueniens, et Episcopum probum in armis Cæsum nomine cum nonnullis suis militibus offendens, et illorum suffragia inuocans, nautas numero quadraginta inuadit, et nulli parcens trucidat. Diuinoq; et Sancti Petri, quem assiduè inuocabat auxilio, geminatum periculum deuitauit. Primumq; ad Imperatricem Theophaniam peruenit, à qua cum hilaritate exceptus, Romamq; perductus, cúm ex labore et dolore sensim languesceret, Sexto Idus Decembris moritur Romæ, cúm annis octo imperasset, et in Porticu Sancti Petri tumulatur. Post cuius mortem filius eius Otho tercius octogesimus tercius ab Augusto in Romanum suffectus est Imperium. Et licet in odium Imperatricis Theophaniæ, quæ fœmina et Græca leuitate Optimatibus Imperii, de amisso in Calabria prælio, fugam et pauorem exprobrans, plures sibi hostes conciliauerat, nonnulli Henricum Ducem fratrem germanum Othonis, in Imperium surrogare laborassent, Aui tamen et patris beneficiis recensitis, omnium iniuriarum obliti, Othonem tercium ab Henrico prædicto, sub cuius custodia et tutella tenebatur graui ære redemptum Imperio præficiunt, qui illud singulari Ezonis Comitis Palatini Rheni prudentia industriaq; extunc administrare cœpit.

Anno Domini 992.

Wladimirus Russiæ Dux totum populum suum baptizari facit, idolisq; fractis Ecclesias ædificat et eas liberaliter dotat.

SAcrilegos ritus quibus priscis temporibus RUthenorum gens dedita erat, Wladimirus Russiæ Dux eliminaturus, tercio ex quo fide Christi illuminatu erat anno, idola, lucos arasq; et templa eorum confringit, incendit, et comminuit. Simulacbrum verò fluminis,

quod præcipua veneratione á Ruthenis colebatur, ad caudam equi alli-
gatum, spectante multitudine Ruthenorum, per terram trahi, et in flumen
Dniepr mergi, gentilibus Ruthenis ex vtroq; sexu Deorum et simulacbro-
rum suorum fletu et eiulatu ingenti confractionem prosequentibus, manda-
uit. Promulgauitq; deinde Wladimirus Russiæ Dux edictum, vt omnes na-
tiones et populi sibi subiecti relictis idolis, Christi fide et baptismatis cha-
ractere se insigniant, habiturus eos pro hostibus, bonaq; eorum confiscaturus,
qui detrectarent Sanctis suis iussionibus parere. Qua necessitate Ru-
thenorum populus impulsus, ad Kiiow cateruatim confluxit, et fidem Chri-
sti professus in flumine Dniepr ab Episcopo Korszinensi et Presbÿteris
ex Grecia adductis, baptisatur, et in fide ac cærimoniis eius eruditur.
Audita autem est vox et eiulatus Draconis in áere, quærentis se ex posses-
sione Ruthenorum diuturna, non ab Apostolis aut Martÿribus, sed ab vna
fæmina eiectum esse. Ædificauit autem Wladimirus primam Ecclesiam
in loco quo idolis thura accendebantur, et eam beato Basilio ordinauit di-
cari. Sed et in aliis regionibus Russiæ, templa et sacerdotes Dei multi-
plicat, ædificat, et alteram Ecclesiam beatæ Mariæ virginis in Kiiow, et
ornat eam vasis aureis et preciosa suppellectili, et tam in ea quám in aliis Ec-
clesiis Russiæ, á Duce Wladimiro et Baronibus Russiæ ædificatis, Kor-
szinensis Episcopus ministros et Sacerdotes instituit. Pro quorum sustenta-
tione Wladimirus Dux prædia et census largitus est, et primicias decimasq;
tam Boiaris quám agrestibus mandauit solui et offerri. Baptisauit et tunc
Wladimirus duodecim filios suos videlicet Viszeslaum, Izaslaum, Swia-
topolkum, Iaroslaum, Wszewoldum, Swiatoslaum, Mscislaum, Boris, Hleb,
Stanislaum, Poszwisd, et BVdzislaum &c. Virosq; Ruthenorum appli-
cat literis. Artifices insuper ex Græcia conductos salariis prouidet, et
plures Ecclesias ex muro, petra, et latere ædificat.

Anno Domini 993.

Irati Bohemi Sedem Pragen vacare, contra
Adalbertum absentem, Ciuitate eius capta
quinq; fres illius omnemq; prosapiá et populú in
ipsa Ciuitate occidūt, vno germano, q Boleslao in
Polonia seruiebat supstite, á quo familia Rosarum deducitur.

Bohemorum Principales Domini, nobiles, discessione Pontificis sui
Pragen Adalberti, et absentia eius septennio integro continuata,

plurimum angustiati, et dolore amaritudineq; vexati, quòd Pontificali honore ab eis sublato, in præcipitium multorum malorum ferebantur dietim, culpam omnem in virum Dei Adalbertum vertunt, quasi ipse omnium quæ contigerant illis malorum fuerit suo discessu auctor et patrator. Propterquod in rabiem furiamq; conuersi, pœnas quas ab Episcopo absente exigere non valebant, in fratres suos genusq; illius et in patriam conuertunt. Et sub vnius diei celebris tempore Oppidum Lubik in frequenti numero armisq; ingressi primumq; quinq; fratres beati Adalberti germanos, vzt Sabobor, Spiczimirum, Dobroslaw, Zawischam, et Krzeslaw varijs cruciatibus extinguunt, Nec fratres tantummodo viri Sancti necare contenti, sed et fratrum filios, masculum vna fœmina insontes damnant. Aberat tunc forté à Bobemia et paterna domo, sextus beati Pontificis Adalberti frater germanus Poraÿ nomine, in Curia etenim et obsequiis Boleslai Polonorum Ducis filij Mieczslai superioribus temporibus, et pro illa tempestate versatus, trucidationem tÿrannicam ignorabat. Hic quoq; solus ex omni stirpe et familia viri Dei remanserat superstes, prouidente Clementissimo Deo ne Prosapia tam nobilis de terra viuentium eradicaretur. Hunc enim Boleslaus Polonorum Dux, cúm cædem fratrum suamq; insuper conditionem assiduis et lugubribus lachrÿmis deplorantem videret, magis enim diram in se BObemorum truculentiam quám quæ in fratres fuerat ædita, si in solum paternum rediret verebatur futuram, benignè adolescentem consolatus, bono animo esse iussit, pollicitus se illi temporalium bonorum quæ in Bobemia habuerat possessionem hæreditariam sua munificentia resarciturum. Dat deinde promissis virtutem, et Poraÿ Sancti Adalberti germano multas possessiones, opes, et hæreditates in Polonico Regno largitur, ac illum suo Dominio ac Polonorum Nobilitati Militiæ interserit, adiungit, et inplantat. Ex hoc autem vno surculo, multiplex in Poloniæ Regno surrexit propago, et in magnam et frequentem progemes viri Dei familiam, quæ se de Rosis nominat, albam Rosam in campo rubeo deferens, et Poraÿ pro clamoris signo habens, euasit successionibus fœcundis usq; ad nostra tempora deriuata. Fratribus et consanguineis Pontificis S. Adalberti vario genere deletis, Bohemi deinde vniuersum populum vtriusq; sexus Oppidi prædicti Lubik, septem vzt animarum millia carnificum more in oregladij, nulli sexui, ætati, vel conditioni parcendo perimunt. Nec his contenti, in tecta etiã innocua sæuiunt, et oppidum prædictum igne exurunt. Quod quidem tam atrox facinus, neq; per DVcem protunc Bohemiæ ꝓhibitum extitit, neq; aliqua vltione punitum est. Vnde si cædis præfatæ quam scriptam in Bohemorum annalibus reperi vera est series, plura enim in hoc opere describo quám credo, quæ nec naturali quidem compassione, etiam bestijs insita, à cæde tam atroci, in ætatem infirmam et domesticam facta, poterat deterreri ~

Beatus Adalbertus Pragam per Summum Pontificem remittitur.

STrage autem tam atroci et inhumana Maguntinen. Archiepus Metropolitanus Bohemorum ad se perlata, missis ad Summum Pontificem Nunciis, in quanto periculo fidei religionisq; Catholicae res in Bohemia versentur declarat, obtestans obsecransq; ut pro rescindendis abolendisq; malis patratis et patrandis suffraganeus suus Pragensis Episcopus ad plebem Bohemicam mittatur. Summus autem Pontifex Ioannes, fidei religionisq; Christianae consulens, mandat beato Adalberto ad se accersito, ad oues suas regressum. Declarat autem vir Dei Apostolico, aperitq; gentis Bohemicae mores et qualitatem, asserens illam et ceruicem sortitam esse durissimam, et cor indomabile, seq; incassum illic rediturum. Rogans ut sibi licentia praedicandi fidem Christi et verbum Dei gentibus Prussorum, quae oram Septentrionalem incolunt, tribuatur. Tunc vir Apostolicus, si inquit te contempto monitis instructionibusq; tuis non paruerint, excusso puluere pedum tuorum linque illos, et genti Apostatricae atq; perfidae praesentiam tuam subtrahe. Nos enim extunc à vinculo quo Ecclesiae Pragen. hactenus tenebaris, te absoluimus, et Pruthenis caeterisq; nationibus praedicandi fidem Christi tibi potestatem impartimur. Qua quidem potestate sibi tributa Sanctus Dei exhilaratus, Vrbe et Monasterio Sancti Alexii relictis, in quo degebat, germanorum etiam et natorum caede, dummodo salus Bohemorum prouenire posset, non pertaesus, Pragam reuertitur, sperans Bohemos veteres suas superstitiones et flagitia derelicturos. Vnde multifariis remediis plebem suam sanaturus, alios obsecrat et mulcet blando suae instinctionis alloquio, plerosq; corripit, arguit, et obiurgat. Sed omnes suos conatus et studia perditum iri videns, et amarissimè ingemiscens, subsistendum ne sibi an discedendum sit deliberat. Interim sopore ex vigilia oppressus, Diuinam vocem audiuit se colloquentem. Tu inquit stertis et iterum vendor IVdaeis. Qua voce exterritus prosiliit, et in forum progressus, Christianos vendi Iudaeis, ut vox caelestis denunciauerat reperiens, data pecunia venditoribus, et fidei ludibrium dispulit, et his qui vendebantur praestitit libertatem.

ANNIS septem mensibus vndecim, diebus quindecim IOannes Papa xiiii. in Pontificio Romano exactis, moritur, et in Ecclesia Sancti Petri sepelitur. Et cessauit Episcopatus diebus tredecim, BEnedictum Sextum natione Romanum habuit successorem.

PRIMUS Wladislauiensis Episcopus, qui et Cruszuiciensis antiquitus di-
cebatur, annis triginta et tribus exactis in sede Cruszuiciensi moritur, et
in Ecclesia parochiali in Dzwirczno, quam ipse fundauerat, fabricauerat, et do-
tauerat sepelitur, in cuius locum eodem anno Mauritius primus surrogatur.

Anno Domini 994.

Beatus Adalbertus habita prædicandi licen-
tia in Hungariam veniens benignè acceptus per
annum integrum prædicat, & postea discedit.

PRouidens venerandus Præsul Adalbertus Pragensis plebem Bohemi-
cam, ad quam Apostolico mandato curandam regendamq; redierat suo
recalcitrare Imperio, et abominandis transgressionibus in Deum dedi-
tam esse, non sperans se amplius in gente indomitæ frontis, et rebelli populo
quicquam profecturum, Praga iterum relicta, Romam reuersus, á vinculo
quo Pragen. Ecclæ ligatus erat, obtinet se per Benedictum Papam sextum
absolui, et sibi ad prædicandum barbaris nationibus ultra Poloniam situatis,
licentiam prædicandi concedit. Qua obtenta cum Gaudentio cæterisq; religio-
sis viris Hungariam ingressus, ad Ducem Hungarorum Iesse peruenit, et cum in
fide Catholica et cærimoniis eius, quam ipse ante annos aliquot suscepisse eu
audierat, suis monitis et prædicationibus instructurus. Cúm autem Duci Iesse
et consorti suæ Adleyda Ducissæ eius aduentus fuisset denunciatus, sum-
ma mox lætitia concepta, ad laudes Diuinas organa laxarunt, hunc enim viru
venisse ad se qui sibi in visione fuerat dudum præmonstratus intelligebant.
Cúm magna igitur veneratione et deuotione susceptus, filio Ducis Iesse Stepha-
no confirmationis characterem impendit, et verbum Dei Slauis et Hunnis tam
per se quám fratres suos per unum et amplius annum, mellifluo sermone prædi-
cauit, plurimosq; Slauorum et Hunnorum, adhuc cultibus idolorum deditos con-
uertens, omnem Hungarorum perambulat regionem: eos quidem qui credide
rant erudiens, et paterna pietate confirmans, idolatras veró ab erroribus
reducens et confirmans. Ad cuius etiam exhortationem Dux Iesse cum fi-
lio suo Stephano et consorte sua Adleyda, plures Ecclesias fundant et eri-
gunt atq; instituunt, et temporalia illis bona largiuntur. Sed et ibi quoq;
passa persecutione, et manuum violentarum in personam iniectione, non ma-
ledicens nec repugnans, sed é contra benedicens, Pannonias deserit.

IESSE Pannoniorum Dux posthæc infra dies paucos naturali fato absumptus

moritur, filium suum Stephanum relinquens successorem ~

Anno Domini 995.

Benedictus VI. Papa strangulatur, Donum secundum habuit successorem.

BEnedictus Sextus Papa Romanus, cúm anno vno mensibus sex sedisset á Curtio Romano nobili captus, et in Castro Angeli strangulatus est. Cui Donus secundus natione Romanus successit, sub cuius Pontificatu duo Bulgarorum Duces Petrus et Baianus, moto Græcis bello, et aliquot relatis victoriis, Constantinopolitanam Ciuitatem adeó vexauerunt, vt eius potentia in pluribus fuerat diminuta et collapsa. A nonnullis autem scribitur, præfatum Benedictum á Tito Romano Theodori filio fame extinctum, cuius tyrannis non inuenitur vindicata. Dono tempore breui mortuo, et vno anno mensibus sex sedente ~

CRACOVIENSIS Ecclesiæ secundus Archiepiscopus PRoculsus, cúm annis decem sedisset moritur, et in Cracouien Ecclesia sepelitur. Cui Lampertus, per Cleri et vicinarum Ecclesiarum Parochialium Rectorum electionem, consensu Ducis Poloniæ Mieczslai accedente suffectus est in Metropolitanam sedem ~

RObertus Gnesnen Archiepiscopus dum annos quinque et viginti sedisset obiit, et in Gnesnen Ecclesia sepelitur. Cui Adalbertus Pragensis Epus genere nobilis de Domo Rosarum succedit ~

Anno Domini 996.

Cracouiam venit beatus Adalbertus ibique diu prædicauit, tandem Gnesnam petit. Cui Sede vacante ad preces Ducis Mieczslai præficitur etc.

HVngaria relicta vir Dei Adalbertus Pragen Episcopus in Poloniam aduenit, et á Mieczslao Poloniæ DVce eiusdemque filio Duce Boleslao ac omni populo et Clero, cum magno iubilo et honore susceptus, in Cracouiensi primum vrbe (ea enim sibi ex Hungaria egredienti occurrebat) aliquanto

tempore moratus est, et in circulo Ciuitatis prædictæ, prædicationis Sanctæ vulgari suo Bohemico, quod á Polonis bené potuit intelligi, assiduè exercebat offitium. Fiebat autem ad illum ex vicinioribus oris et Districtibus frequens concursus, multi enim in languoribus, ægritudinibus, et necessitatibus suis ab illo suscipiebant votiua solatia, vexati á Dæmonibus liberationem. Rapiebatur autem vir Dei delectatione mirabili, videns vniuersam Poloniam fidei sanctæ puritate miroq; deuotionis ardore candescere, et Ecclesiis nouem Cathedralibus cæterisq; sacris locis nobilitatam esse. Pontifices veró Ministros Dei magno honore haberi, simulq; obortis lacbrymis aiebat, Poloni posteriores Christiani quám Bohemi nouem Cathedris Pontificalibus, quasi veris octo beatitudinibus, in basi noua fide Catholica radicatis, suas illustrauerunt regiones, nouem venerantur feruntq; Pontifices, et hos omnes exteros et peregrinos omnemq; illis præstant deuotā et synceram subiectionem, Bohemia vnam tantummodo habens Cathedram, me vnum sui generis Pontificem ferre non potuit, sed non sine Sanctæ fidei ludibrio suaq; infamia mores Catholicos perosa, me cum vituperio et dedecore expullit, exclusit, et eiecit. Tantam autem vir Dei Adalbertus, sua prædicatione, conuersatione vitæ merito et exemplo sui memoriam apud Cracouien Vrbem reliquit, vt post sui gloriosi Martyrii consumationem, in eo loco quo prædicationem suam peragere solebat, Basilicam in eius honorem conderet, quæ vsq; in diem hodiernam permanet, et solicitudinē viri Dei in verbo vitæ disseminando, et Polonorum erga illum testatur deuotiō. Digressus autem ex vna Polonorum Metropoli Cracouien, Cleri multitudine et populi discessum eius deplorante, et in longa spacia eum sectante, in alteram Polonorum Metropolim Gnesnen, Ducis Mieczslai Poloniæ militibus illum comitantibus, et omnium necessariorum prouisione tractantibus, viamq; monstrantibus peruenit. Constitutus autem in rure quolibet et villagio ad quod illum venire contingebat, docebat Polonos tanta sedulitate, vt etiam conductores sui longa mora pertæsi, illum frequenter relinquerent. Cúm autem quodam die errore viæ lapsus ad villam quandam in Polonia maiori peruenisset; rusticis suum et comitum suorum habitum Monachalem et cuculatum quem antea nunquam viderant, irridentibus et pro insanis eos reputantibus, repenté in irrisores Diuina vltio affuit, quæ illis vsum auditus et loquellæ ademit, qui postea Gnesnam ad eum venientes, et scelus suum publicé confitentes, restitutionemq; vtriusq; sensus eius meritis et orationibus receperunt. Contigit autem illo tempore (vt in superioribus præmisimus.) Robertum Gnesnen Archiepum mori, cuius locum beatus Adalbertus, maximis Mieczslai Ducis et Boleslai filii sui totiusq; Cleri et populi instanciis deuictus suscepit. Vbi desides gentis animos, et parum de spe futura solicitos stimulare

verbis et prædicatiōne succendere, callumq; in eis longæ negligētiæ cepit ab ore.

Dono Papæ mortuo Bonifacius succedit & Ecclesia Sc̄ti Petri spoliat, tandem in tyranni: dem versus obijt. Cui Benedictus VII. succedit.

ANnum unum menses sex Donus Papa in Pontificio exigens Romæ moritur, et in Ecclesia Sancti Petri sepelitur, cessauitq; Episcopatus aliquot diebus. Cui succedit Bonifacius Romanorum potentia intrusus, cuius nomen et patria ignota, ipseq; Sede Petri indignus. Hic in Urbe Romana pluribus molestatus et perculsus aduersis Ecclesia Sancti Petri spoliata, notabilioribus Clenodijs gemmisq;, Constantinopolim fugit, deinde Romam cum pecunia ingenti reuersus, cūm in Pontificatu tenendo profecturum se non sperat in tyrannidem versus, IOanni Diacono Cardinali oculos eruit, et ipse tandem Cholera confectus et Melancholia extinctus est, cūm uno tantummodo mense et diebus duodecim sedisset. Quo mortuo Benedictus septimus Sutrien̄ Ep̄us sanctitate et probitate insignis Romanum Pontificatum accepit, et plerosq; Romanos rebus nouis et tyrannidi studentes fauore et assistentia Othonis tercij captiuauit, et digna pœna cōercuit.

Anno Domini 997.

Origo Lithuanorum et Prutenorum moresque, et quomodo beatus Adalbertus in Prussia martyrium passus sit.

ÆStuans vir Dei Sanctus Adalbertus Gnesnensis Archiepiscopus ignito et flagranti desiderio lauream Martyrij suscipere de qua percipienda visione sibi monstrata certificatus erat. Viderat enim duplicem beatarum animarum cælesti fulgore radiantium, ordinem, purpuratorum vīt et candidatorum. Cumq; stupens quid huiusmodi visio portenderet secum tacitus quæreret, cælesti illi voce nunciatum est, Martyrum et virginum duos sacerrimos cœtus, iam beata immortalitate vestitos, quos viderat ordines esse, et in vtroq; eum consortium loco premij recepturum. Hac itaq; visione vehementer instigatus non sine Mieczslai Ducis Poloniæ et filij sui molestia et dolore, Gnesnen̄ sedem deserit. Et frē suo Gaudentio

pro se Archiepiscopo Gnesnen relicto et ordinato, comitantibus illum Ducis Poloniae Mieczslai triginta militibus et familiaribus, versus Pruthenorum regionem Polonicae regioni confrontatam à flumine Ossa, qui et ipse in Vislā decidit, terrasq; Polonorum à Pruthenis disterminat et ad mare Septentrionale protensus, pergit. Fuit autem pro ea tempestate Pruthenorum gens saeua et crudelis, idolatriae et cultui daemonum, et tam caeco patenti et caliginoso dedita errori, vt Solem, Lunam, stellas, bestias, aues, ignem, et caetera creata pro Diis coleret, et quasdam sylvas, lacus, et aquas, quas venatu, incisione, aut piscatu contingere liceret, sacratas putarent. Speciale etiam habuit idioma à Latino aliquantulum deriuatum, et quod cum Lithuanico concordantiam et paritatem aliquam habet, eosdemq; penè Deos, ritus et sacra eadem colentes, vnum verum et eundem summum sacrorum Pontificem, apud Ciuitatem eorum pro Metropoli habitam Romoue à Roma intitulatam, residentem, venerabant, cuius iussa à singulis non obedienter impleri capitale erat, et qui Pontifex lingua eorum Kriue denominatus est. Vnius enim et moris et linguae cognationisq; PRutheni, Lithuani, et Samogitae fuisse dinoscuntur. Nam bellis Ciuilibus per Caesarem et Pompeium exortis, flagrante Ciuilibus bellis Italia, veteribus sedibus desertis, in has quas modo incolunt oras venisse, sedesq; suas in nemoribus et desertis locis, fluminibus, stagnis et paludibus obsitis, posuisse, ad instar quoq; Romae Ciuitatem principalem Romoue condidisse, et summum sacrorum suorum Antistitem illic locasse, eos asserunt. Et quamuis gentes ipsae in prolatione verborum differunt, quemadmodum Poloni, Bohemi et Rutheni: nihilominus tamen in multis conueniunt. Nos tamen vnius stirpis et linguae aestimantur. Sed Pruthenis alia fertur quàm Lithuanis et Samogitis origo, cùm enim Prussias Bithyniae Rex, apud quem Hannibal Paenorum Dux à populo Romano victus et fugatus exulauit, suasu Hannibalis temerè contra populum Romanum suscepisset bellum, et publicam pugnam non respondentibus fibris dum extra conspiceret, inire ausus esset (Vbi etiam in hunc modum ab Hannibale increpabatur. An tu inquit ô Prussias vitulinae carunculae credere mauis, quàm Imperatori probato) conflictu superatus, cum Bythiniis gente sua in Aquilonarem oram Romanos fugiens venit, et ex suo titulo Prussiae nomen fecit. Bithynici autem populi etiam in hanc diem manent vestigia, quoniam nonnulli Pruttheni priscae linguae retinentes oracula, ab Aeolicis, Doricis, Atticis, et Ionicis populis competenter intelliguntur. Coniuges his venales erant, seruilia etiam opera agere coactae. Defunctorum cadauera cum equis, armis, et vestibus, caeterisq; rebus quae viuis cordi erant, incendere soliti. IN PRuthenorum itaquè Prouinciam vir Dei Adalbertus veniens, caepit per interpretem à DVce

Poloniæ Mieczslao ad id sibi singulariter præbitum, Prutbenico populo euangelizare Christum, et illos á cultura Dæmonum auertere, docens ea quæ colerent, Solem, Lunam, stellas bestias, ignem quem perpetuum vocabant, et syluas, creaturas veri Dei esse, et in illis permissione Diuina Spiritus dæmonum consistere, et cultores suos ludificare. His et aliis pluribus vir Dei sermonibus vsus, loca magis babitata girabat continuò plantationi Sanctæ fidei et prædicationi insistens. Superanti aut fluuium Ossa, et remitti sibi naulum, et sociis ob ægestatem deprecanti, á remige grauem in caput ictum remo excepit, et in glorificationem Domini qui sibi aliquid pati pro suo nomine tribuisset ora soluit, ostendens exemplum quia nibil terribile est vbi diligitur Deus, nibil graue et acerbum quando ab errore in fidem reducitur proximus. Et licet videret Prutbenicum populum ad ea quæ annunciabat obstinatum, difficult domabilem esse, de pietate tamen Dei quæ sibi prædicandi gentibus nomen suum donum concesserat non desperans, pluresq; iniurias et opprobria perferens adeò, vt sæpè domo et tectis exclusus, sub diuo pluuio et frigore lacessitus cogeretur bospitari: mira perseuerantia pacientiaq; cæptum prædicationis officium diligentissimè prosequebatur. PRutbeni autem molestè ferentes Deorum suorum contaminationem et vituperium, quorum cultum et ritum á maioribus susceptum, iniquo animo dolebant confutari et rescindi, Summo sacrorum Antistite Kriue dicto et aliis sacerdotibus idolorum Primores Prutbenorum animantibus, in necem suam conspirant. Cúm itaq; vir Dei vniuersa ferè Prussia disseminando verbum vitæ peragrata, ad vicum in litore Oceani prope oppidum cui bactenus nomen Fiszbaus situm peruenisset, et in colle petrino vico impendenti, die Veneris quæ fuit Nono Calend. Maij Missarum ageret solennia, et supplicibus precibus pro conuersione Prutbenica pietatem Diuinam imploraret, Prutbeni conueniunt, et credentes illum incantationibus in Deorum suorum perniciem vti, in ipsum insiliunt, et pluribus quassatum scisumq; ictibus et confossum septies, caput á corpore abscindunt, et in quadam vicina arbore vt ampliori pateret contumeliæ suspendunt, quod per tres dies quibus babebatur ostentui, ab aquila seruabatur defendebaturq; solicita custodia. Sic anima illa beata carnificum excruciata percussionibus, ad supernæ Maiestatis thronum geminatam lauream perceptura, et sempiterno æuo fruitura, Angelico obsequio comitata, conscendit, et Sanctus ipse carnis vinculis solutus, ad frugem transit supernæ et immarcescibilis voluptatis. Corpus sacrum quod in plures partes scisum bospes beati viri in sportam recollectum seruauerat, Prutbeni ne post mortem aliquibus per illud afficerentur incommodis, sub diligenti et secreta custodia, in terra apud eundem in quo mactabatur vicum,

abscondunt. Comites verò beati Adalberti, vit Benedictum, Mathæum, Ioannem, Isaac, Christinum, et Bernabam, iniuriis et plagis variis affe: ctos, denunciantes eis mortem si redire auderent, de regione sua eiiciunt et educunt. Habebant autem Pruthen barbari in suis ritibus et obser: uanciis hanc legem, vt mortuos suos igne cremarent, adiungendo funeri cre mando magis splendidas vestes et arma atq; equos, et quæq; meliora, exi: stimantes mortuum his omnibus cum quibus vnà cremaretur, in vita altera vsurum. HOmicidia crudeli damnando vltione, reum atq; suum affinem capite expiabant. In hospites liberales et humani, ebrietati et Bacho dediti, equino lacte quod multipliciter inebriare consueuit, vtebantur. Vini apud illos vsus tunc erat ignotus. Adeò ebrietatis sectatores, vt nul: lum se officium in amicum et hospitem crederent contulisse, si ebrium illu non viderent. Muliares ac viri iuxta in assiduam ebrietatem procliues. Vxorum illis nullus finitus numerus, sed quot vnusquisq; poterat emere, tot habebat, propter quod in honore non habebantur, sed ancillarum et ser: uarum cogebantur explere offitium. Balnearum tam viris quàm mulie: ribus vsus quotidianus, quibus hesternæ diei ebrietatem, astruebant de cor: poribus depelli posse, et vitam produci. Nemo mendicare permittebatur affatim vnicuiq; esurienti, in quamcunq; domum se contulisset, cibus ministra: batur.

Mieczslaus Polonorum Dux Romam mittit pro Corona. Quam cùm ipsi Papa præpa: rasset, admonitus visione illam Stephano Hungariæ Duci tradit et spe bona Polonos es: se iubens, eandē ipsos breui cōsecuturos asserens.

MIeczslaus interim POlonorum DVx, Prælatorum et Baronum Polo: niæ sedula admonitione et consilio persuadetur, vt ad summum Pon: tificem Benedictum septimum nuncios mittat, et Coronam sibi et Polonorum regionibus dari petat. Ea enim tunc opulentia frequentiaq; tam hominum quàm diuitiarum in POloniæ Regno, prouidentia et iustitia Ducis Mieczslai habebatur, vt digna Polonia visa sit, quæ ad numerum Catholi: corum Regnorum accederet. Ad hanc autem tam arduam rem obeun: dam expediendamq; Lampertus Pontifex Cracouieñ, vir doctrina et elo: quentia spectabilis, electus est. Qui cùm ad Summum Pontificem Bene: dictum Papam peruenisset, et disertè grauiterq; Ducis Mieczslai et Polo: norum mandata exponens petiisset, vt Duci Mieczslao et POlonorum

Regionibus, pro maiori fidei Sanctæ Catholicæ per eos susceptæ, quam mirum in modum per fundationem nouem Cathedralium Ecclesiarum, aliorumq; sacrorum locorum deducebat germinasse, corroboratione, pro infidelium quoq; et Scismaticarum nationum Poloniæ vicinarum reductione et exterminio, daret Coronam, deducens Mieczslaum Ducem Poloniæ virum Catholicum, religionisq; Christianæ feruentissimum zelatorem, attestantibus id operibus, existere in armis actibusq; militaribus strenuum, et in gentium multarum copia gloriosum esse. Cum autem summus Pontifex Benedictus Septimus, communicato Cardinalium consilio, Coronam Mieczslao Polonorum Duci pro incremento et dilatatione fidei Catholicæ, et gloria gentis Polonorum se benignitate paterna daturum Lamperto Cracouien Epo respondisset, DVcis Hungarorum Stephani germani ex sorore Adleyda Ducis Polonorum Mieczslai nepotis, qui eodē anno genitore Iesse mortuo, Hungariæ Ducatum regendum susceperat, Nuncius Astericus, Cœnobii Sancti Benedicti Ordinis, ad radicem Montis Ferrei Abbas, et post in Strigonensem Archiepum amotus, licet per anticipationem Strigonensis Archiepiscopatus inscribatur in Annalibus, Romam aduenit, et pro Stephano Duce suo Hungariæ, coronam petere à Summo Pontifice cœpit. Et licet Benedictus Papa dispositus fuerit, vtriq; Duci Hungarorum vzt et Polonorum dare Coronam, intelligens largitionē Coronæ pro vtroq; nulli esse præiudicialem, et magnum rebus fidei religionis Christianæ profectum posse afferre. Interim tamen fertur Benedictus Papa visione Angelica admonitus esse, quatenus promissum pro Duce Polonorum Mieczslao Epo Crac Lamperto factum rescinderet, et Duci tantummodo Hungariæ Stephano eiusq; nuncio Asterico Coronam conferret, subinferens Polonos magis sanguineæ cædi quàm deuotioni et misericordiæ operibus, magis oppressioni subditorum et rapinis quàm quieti, magis mendacio et dolis, quàm veritati intentos esse: maiorem illos agere belluarum et canum quàm hominum curam, in effusionemq; sanguinis humani procliues, nondum dignos existere, quibus Corona hactenus debeat conferri. In proximo tamen inquit sermo Diuinus, genti illi placatus miserebor, et Coronam quam nunc ei denego, glorificabo exaltaboq; illam. Extant enim in ea multa hominum millia qui in lege mea incedunt sine offensa: quorum merito et supplicatione cæteris miserebor. Sed neq; multorum bonorum operum, in plurimarum erectione dotationeq; Ecclesiarum, cæteroq; quo ab eo veneror cultu potero obliuisci. Huiusmodi itaq; visione Benedictus Papa permotus, Coronam quam Polonorum Duci Mieczslao præparauerat, Stephano Duci Hungariæ tradendam Asterico Nuncio eius largitur, Lampertum autem Cracouiensem Episcopū licet

tristem et lugubrem in Poloniam remittens, benè sperare iussit, asserens non longo tempore decurso, Ducem Polonosq; postquam sordes spurciciasq; scelerum quibus hactenus displicuerant Deo abiecerint, et exercitari virtutibus colendo iustitiam studuerint, Dei benignitatem pro votis suis largissimè consecuturos esse. Veritus autem Benedictus Apostolicus, ne occasione Coronæ Duci Hungariæ Stephano præstitæ, Duci verò Poloniæ Mieczslao negatæ, inter auunculum et nepotem Hungarorum et Polonorum Duces prædictos, execranda bella et guerrarum motus consurgerent, vocato vtroq; nuncio hortatur, commonet, et mandat, vt pacem charitatemq; et affinitatis et vicinitatis iure contractam, indissolubiliter, obseruent custodiant, et nullo respectu aut occasione labefactari permittant: per vtrũ steterit, quo minus pax seruaretur, eum se anathematis censura censuraturum. Habet insuper nonnullorum assertio quòd summus Pontifex non Angelica visione permotus, sed ex certitudine, qua doctus erat, Mieczslaum Poloniæ Ducem diem suum obiisse. Coronam illi non dederit. Quòd et ego in aliquibus Annalibus Polonorum recolo me legisse, sed apparitionẽ Angelicam ab Hungaris quo missio Coronæ eis à Benedicto Papa foret celebrior, confictam et sommiatam esse. Quam etiam in hanc diem parum iusta appellatione sanctam vocant, cùm nullum metallum in se Sanctitatem, nisi vsurpatam vel ementitam potest includere.

Dum vnus de Wladimiri Russiæ Ducis, et alter de Polowczonũ tras Russiæ ingressorũ exercitu conuentum vtrinq; duellum ineunt, p omnibus Ruteno pusilli de ingenti Piecziniego victoria prouenit.

CVm vastasset eo anno Wladimirus Dux Russiæ Caruatos, infertur illi à Polowczis bellum, contra quos egressus ad fluuium Trzubiesza eos offendit. Cùmq; fluuio impediente periculosam sibi vterq; exercitus dimicationem censeret, vir altus et raræ fortitudinis de Castris Pieczeniegorum egressus, prouocabat Ruthenos vt alium darent ad pugnam, tribus annis si vinceretur vastationem suæ terræ perpessurum. Vnus itaq; ex Ruthenis, qui domi remanserat adductus, id munus suscepit. Quem prodeuntem, vtroq; exercitu inspectante, eò quòd staturæ mediocris esset, Pieczeniegus despexit. Inito tandem duello vicit Ruthenus Pieczeniegum, et continuò exercitus Pieczeniegorum fugit, quem Ruthenus persecutus multos occidit et cepit. Wladimirus etiam illic Castrum Pereaslaw erexit, eò quòd vir qui vicerat ex Pereaslaw ortus esset.

SEptimo Idus Februarii BOleslaus Pius vocatus, Bohemiæ Dux, germanus Dambrowki Ducisæ Poloniæ moritur, unicum filium Boleslaum, alter enim Venceslaus immatura morte absumptus erat, reliquit. Qui patri in DUcatu Bohemiæ successit.

Anno Domini 998.

Mieczslaus Polonorum Dux Bohemiam et Pragam capit, et res nepotis dirigit in bono regimine.

GRauiter et molesto animo ferens POlonorum Dux Mieczslaus Bohemiæ Ducatum post mortem Boleslai pii Ducis, auaritia Baronum distrahi et usurpari, Boleslao consanguineo suo solo nomine Principanti compatiens, collecto forti exercitu, habens in sua comitiua Boleslaum filium suum Poloniæ Ducem, Bohemiam ingreditur. Et dum cæteris Ciuitatibus cum honore illum excipientibus, eiusque ordinationibus et iussionibus parentibus, sola Praga portas clausisset Imperium eius abnuitura, Mieczslaus illam aggressus expugnat, et in suam redigit ditionem. Impositoque tam arci quam Ciuitati præsidio, et ordinato Bohemicarum rerum statu, alacer victor et incolumis in Poloniam reuertituR.

Pieczinnieczi Wladimirum Russiæ Ducem et eius exercitum vincunt. Wladimirus autem pontis beneficio, sub quem aufugerat seruatus Ecclesiam in Kiiow fundat.

RVentibus eo anno Pieczeniegis in terram Russiæ, et eam vehementer cæde et igne vastantibus, Wladimirus Russiæ Dux cum suarum gentium occurrit illis, et ingenti cæde utrinque edita, contritus est exercitus Wladimiri a Pieczeniegis. Et cadentibus plurimis effugit Wladimirus, prosequentibus illum Pieczeniegis, ne in illorum manus viuus incideret, sub pontem qui fugienti occurrerat se recondit. Cuius beneficio usus hostes se insequentes fefellit. Pyeczinieczi autem spoliis et Castris RUthenorum potiti prædata Russiæ terra, in regiones suas captiuos et pecora cæteramque prædam deducunt. Post quorum discessum Wladimirus Russiæ Dux in signum suæ euasionis Ecclesiam Transfigurationis ædificat in Kiiow

et dotat, eo quod in festo transfigurationis iuxta Græcorum ritum clades illa et sua euasio contigerat.

Vita honesta et mores Swiradi Confessoris & Benedicti martyris.

DVo viri ea tempestate insignes, vita ac exemplo et conuersatione floruerunt. Swiradus qui ad fluuium Dunaiecz propè oppidum Czechow in Cracouiensi Diocæsi, heremitorium sub rupe, quod in hanc diem cernimus, habitabat, et per annos plures militabat Christo. et Benedictus ambo Anachoriticam ducentes vitam, ex Polonia egressi intrauerunt Pannonias, et in Cœnobio Sancti Benedicti ad radicem Montis ferrei sub Abbate Asterico militauerunt. Swiradus qui et Zorardus Confessoris decus asperitate vitæ promeruit, BEnedictus sanguine fuso laurea Martyrii coronatus est.

Czchow

Anno Domini 999.

Mieczslaus Polonorum Dux moritur. Cui omnium consensu filius eius Boleslaus omnibus virtutibus præditus succedit in Principatum.

MIeczslaus POlonorum Dux cùm annos plures in Principatu exegisset, et fidem Christianam cum sua consorte Dambrowka filia Ducis BOhemiæ primus in POlonorum Regionibus plantasset, multarumque Ecclesiarum Cathedralium et Parochialium fundator, cæterorumque piorum actuum deuotus director extitisset, religiosè et Catholicè, perceptis ritu Christiano Sacramentis, moritur et in Ecclesia Cathedrali Posnanien sepelitur. Cuius funeri tam à filio suo Illustri Boleslao quàm à Prælatis et Baronibus, eius decessum magnoperè deplangentibus, iusto debitoque honore singula persoluta sunt. Mox autem post expletas funebres cærimonias, BOleslaus filius eius vnicus triginta duosque habens annos (cuius optima indoles iamdudum in militaribus et Heroicis actibus multis resplenduerat, et qui in ea ætate viguisse tam insigni modestia notatus erat, vt iam appareret illum plura experimentis reseruasse, quàm tempore transacto præstitisse.) fauore Prælatorum et Baronum POloniæ, et miranda omnium vociferatione et acclamatione consensuque in locum patris sufficitur, et Principatus Regionum POloniæ sibi quoque gubernacula com:

mittuntur. Erat enim corporis elegantia venustissimus, mentis industria prudentissimus, animi magnitudine fortissimus, ad disponendum negocia tam publica quàm priuata discretissimus. Eo nimium pollens profectu, vt suam populiq; sui gloriam continuis diffunderet augeretq; decoribus. In Ecclesias et ministros Dei munificus, in milites beneficus, et in cæteros ordines liberalis. Quibus rebus tanta singulos deuinxerat erga se charitate, vt vitæ illius iuxta ac suæ timerent. CVriam suam demiq; non solùm militum et Baronum præcipuorum, sed et Libertorum quos á seruitute dissoluerat, numero habebat stipatam et ornatam, tantaq; refertam frequentia, vt á specie iusti exercitus parum differret. Cuius fretus robore facilè quosq; hostes et eorum insultus reprimebat. Acris vir ingenii, consilio et virtute præclarus, iussionum suarum sæueritatem liberalitate et blandiciis quasi quodam validissimo temporamento indulcorabat. Non ad fortunæ nutum, sed ad virtutum normam, singula Reipublicæ administrabat negocia. Cui etiam natura magnificam præstantemq; personam, cæteros mortales excellentem donauerat. Benignissimè fouebat virtutes, vicia verò sæuerissimè vindicabat. Erat autem Boleslao Duci Poloniæ præfato ingenium facilè ad omnia quæcunq; agere vellet accommodatum et versatile, loco, tempori, personæq; congruens. Quo didicerat omnem conuenientiæ rationem simulare, vt ad omnem quod siue bello siue pace agendum emergeret rem, artibus optimis affectus instructusq; censeretur, robore, sanitate, integritate, sensuu facundia, opibus, liberalitate, claritudine, famaq; et cæteris id genus ornamentis, excelluit, gloriæq; auidus erat, et notari ignominia metuebat. Morte autem Mieczslai Polonorum DVcis in regionibus quæ sibi parebant vulgata nouem omnes Cathedrales Ecclesiæ, ab ipso fundatæ et dotatæ, certatim illi funebria solenni pompa peragunt, agendaq; á se et suis successoribus Pontificibus ipsarum Ecclesiarum quotannis instituerunt. Rectissimè quidem et dignè vt mihi videtur, vt potè Principi et primario suo fundatori, á quo illis et cuilibet earum per liberalem dotationem perpetuus in hanc diem vigens ingeneratus est spiritus ~

BEATO viro Adalberto Gnesnen. Archiepō, ad prædicandum fidem Christi in Prussiam profecto, beatus Gaudentius, qui alio nomine Radzim vocabatur, frater germanus beati Adalberti secundum carnem, Gnesnen. Cathedram, á beato viro Adalberto suffectus, suscepit, genere Bohemus et nobilitate clarus, eisdem parentibus quibus et beatus Adalbertus Slawniko et Strzeslaua ortus, de Domo Rosæ et ea Familia quæ se Poraÿ nuncupat, ROsam rubeam pro insigni deferens ~

Anno Domini 1000.

Pruthenj audientes deuotionem Ducis Poloniæ Bo-
leslai, erga corpus beati Adalberti, missis ad eum
Legatis corpus offerunt pro æqualis argenti ponde-
ris quantitate. Quam cum misisset Boleslaus corpore
leuissimo se reddente, parua impensa redemptum est
& deportatum in Trzemesznam primu tande per Bole-
slaum Gnesnam translatum miraculis splenduit etc.

SEntientes PRutheni gloriosum CHRIsti Martyrem Adalbertum
Illmo. Principi POlonorum BOleslao, tam in vita quàm post mor-
tem charissimum fuisse, et pro, eius habendo, et in POloniam trans-
ferendo corpore solicitum esse (tanta enim ipse Princeps Boleslaus er-
ga Sanctum Dei æstuabat affectione, vt nisi Prutheni corpus suum pacto
aliquo vel quietis via redderent, decreuerat illos indicto bello, quàm
grauissimè posset, donec sacrum corpus suum redderent, lacessere) mit-
tunt ad BOleslaum Polonorum Principem nuncios. Qui superba legatio-
ne vsi hæc verba faciunt. DEum tuum Adalbertum quem interfecimus
tibi cordi audimus esse, proque habendo eius corpore adeò solicitum te
esse, vt etiam armis nos impetere, et bellum nobis inferre coneris. Armis
quidem Dei tui corpus obtinere non poteris, ignotum tibi et pluribus aliis
inuio obrutum loco. Verùm si illud habere desideras argento opus est non fer-
ro, dare tibi illud offerimus si precium argenti quod appenderit te consense-
ris soluturum. BOleslaus autem Polonorum Dux, etsi molesto acerboque
animo Legatorum arrogantem denunciationem audiret; ingentis tamen spi-
ritus sui compræsso feruore, in tempus aliud fastum Pruthenicum castigan-
dum reseruans, modestius quàm ferebat natura sua, quo facilius in possessionem
corporis Sancti peruenire posset, Legatis Pruthenorum pro tempore respon-
det, offerens se conditionem per eos oblatam impleturum. Ex pacto itaquè
inter Boleslaum Polonorum Ducem et nuncios Pruthenorum inito, mittuntur per
Ducem Boleslaum Ecclesiastici et militares in Prussiam viri, sufficientemque
copiam argenti ex Thesauro Ducis magna liberalitate præstitam secum fe-
runt. Quò cùm peruenissent, et iuxta pacta Primores Pruthenorum qui ad
rem huiusmodi expediendam conuenerant, corpus Sanctum miram spirantem
odoris fragranciam, de loco abdito protulissent, primùm an illud sit per Po-
lonos recognoscitur, deinde ex vulneribus recentem testantibus cædem, aliisque

euidentibus signis recognitum, collocatur in stateram, argento per Ducem Poloniæ
misso appendendum. Verúm cúm é regione corporis sacri, in altera tabula sta-
teræ argentum iudicio Polonorum corpus sacrum appensurum, aut pondere suo
stateram excessurum, apud Vrbem Romoue Pruthenorum Metropolim positum es-
set, in talem leuitatem operante Diuinitate corpus illud sacrum, quod dum vi-
ueret Spiritus Sancti organum habitaculumq; censebatur, versum est, vt nullum
penè pondus habens, exiguissimæ argenti responderet articulo libræ. Omni-
bus autem tam Polonis quám Pruthenis magno stupore repletis, in laudem Ma-
iestatis Diuinæ pro præstito miraculo et beneficio Poloni ora resoluunt, et cum
omni deuotione honoreq; Ecclesiastici viri corpus beati Adalberti de state-
ra leuant, et in capsam pulcherrimi operis, pro huius modi vsu et necessitate
secum allatam recondunt, ac ferê vniuersum argentum, quod pro appenden-
do sacro corpore attulerant, in Scrinio suo non sine Pruthenorum magno
cruciatu referunt, et qui Thesauro viso et allato se frustratos mentis an-
xietate et ingeminatione verborum querebantur. Non audebant autem Pru-
theni conclusa pacta, quamuis id aliquorum ex illis suaderet improbitas, retra-
ctare, ne et ea superna Maiestate Dei, cuius mirandam potentiam in appen-
dendo sacro corpore experti fuerant, puniri, et iusto bello pro temeratis pa-
ctis vltrò oblatis per Ducem Boleslaum et gentem Polonorum vexari eos contin-
geret. Accepto itaq; nuncii Polonorum in Prussia Sc̄ti Dei Adalberti
corpore, illud cum debita solennitate, reuerentia atq; honore in Poloniam defe-
runt, plaudentibus et exultantibus populis Polonorum, et gregatim cæreis ac-
censis Sancto corpori occurrentibus, per quorum possessiones et rura atq; vici-
niam ferri illud contingeret. DVm autem Boleslaus Polonorum Dux, denun-
ciantibus nunciis in Prussiam missis, cognouisset omnem ordinem et motum, qui
in appendendo corpore beati Martyris Adalberti Diuino numine habitus est,
et qualiter corpus beatum modicum immò penè nullum pondus habuisset in state-
ra, et quòd nuncii iam illud intra fines Regni sui cum omni securitate detu-
lissent, vehementi exhilaratus gaaudiò, in laudationem Saluatoris qui sibi et
Polonis tam mirifica præstitisset beneficia, prorupit. Deinde viciniorlbus
Pontificibus, Ecclesiasticis quoq; et sæcularibus viris accersitis, in graui et
immensa multitudine omnium Statuum et Ordinum Sancto corpori obuiam pro-
cessit. Et dum illud offendisset, prostratus cum Clero et populo vniuersoq;
comitatu Dei laudes concinendo corde et ore excepit, et illud in Cœnobium
Trzemeszno Ordinis Canonicorum Regularium beati Augustini, quod pater su-
us Mieczslaus Polonorum Princeps in primordiò susceptæ fidei fundauerat et
mirifica largitate dotauerat, deferens, illic collocauit. Verúm modici tempo-
ris interuallo elapso, volens Sanctum Adalberti corpus amplius honorare, congre-
gata magna POntificum et sæcularium virorum multitudine, corpus Sacrum

ex Trzemeszno Gnesnam Ciuitatem ea tempestate florentem et populosam cum magna solennitate et pompa, tredecimo Calendas Nouembris, deduxit, et in Ecclesia Metropolitana Gnesnen, cuius Sanctus ipse in aliquanto tempore erat Archiepiscopus, honore excellenti collocauit. Pluribus post diebus sequentibus Gnesnæ in memoriam tanti beneficii, festos dies egit, et largissimas eleemosynas egenis distribuens, et vniuersis pro necessitatibus suis illum interpellantibus, munificum & gratiosum se demonstrans. Corpore autem Sancti Dei Gnesnam translato, frequenti et assidua cæpit vir Dei miraculorum operatione clarescere, et in variis languoribus supplicibus suis magnificus adiutor existere. Propter quod non solum ex Polonia, sed etiam ex remotissimis Germanorum Pannoniorumque finibus, ad tumbam corporis Sancti, populorum iam cateruatim adeuntium, sanitatis quoque solacia recipientium, frequentia et concursus cæpit esse. Miraculorum autem ab ipso patratorum seriem huic operi non inseruimus, eo quod in pluribus libris habentur descripta, ac ne volumen præsens maiorem in modum quam par est excrescat.

Motus terræ in Polonia et ingens Cometes

ET imprimis terræ motum apud Polonos in religionem versum, Cometes item decimo nono Calend. Ianuarii apparuit. Qui cælo aperto quasi facula ardens, et facem in longum protendens, adeo splendore suo cunctos perterruit, vt non hi tantum qui in agris, sed etiam illi qui in tectis erant, quasi quodam fulmine ferirentur.

Pontificum aliquot Romanorum mors & varii casus &c.

MORtuo Benedicto qui sedit annis quinque mensibus sex, et secundum alios annis decem, & apud Ecclesiam Sancti Petri sepulto, cessauit Episcopatus diebus quinque. Deinde IOannes XIIII. qui et Petrus Papien. Epus succedens, tenuit Cathedram mensibus octo. Hic in Castro Sancti Angeli per quatuor menses fame afflictus et mortuus, in Vaticano sepultus, IOannem natione ROmanum virum eruditissimum, et qui nonnullos libros composuit habuit successorem, qui paruo tempore videlicet mensibus quatuor superuixit, et alium eiusdem nominis IOannem XVI. natione Romanum habuit successorem. Hunc Crescentius Patricius in tantum afflixit, quod vrbe egressus, pro Imperatori tertio Othone, vt in vrbem veniret, nuncios miserit. Quod audientes Romani, ipsum reuocant, et vsque ad terram prostrati veniam

petunt, et obtinent, sedit annis decem, mensibus decem, diebus septem, et Romae moritur.

Gregorius Papa V. in Solium assumptus cum Imperatore Romanorū Othone tertio tres Electores Imperii instituerunt.

Ioanne XVI. Papa absumpto, Gregorius V. natione Saxo, ad instantiam Othonis tercii Imperatoris, cuius fuerat consanguineus in Papam assumitur. Hic antè BRuno dicebatur, vir venerabilis et spectatae virtutis. Imperatore autem Othone ab vrbe discedente Placentinus intruditur à Crescentio propter pecuniam, et IOannes XVI. vocatur. Ob quod Scisma Imperator Romam reuersus, Crescentinum capite truncat, Ioannem verò Antipapam exoculari, et in pluribus membris mutilari fecit, nihil eum iuuantibus Ducatibus suis, et reddita est pax Ecclesiae. Et nota quòd iste Gregorius cum Othone III. Electores Imperii ordinauit et instituit, qui deinceps permanserunt vsq; nunc. Nec potuerant Franci, aut Itali illam ordinationem, non propter aliquam culpam Saxonum sed ad praecauendum pericula futurorum factam, retractare. Vnde versus Maguntinen, Treueren, Colonien, quilibet Imperii sit Cancellarius horum. Et Palatinus Dapifer, Dux portitor ensis, Marchio Praepositus Camerae, Pincerna Bohemus. Hi statuunt Dominum cunctis per saecula summum. Verùm vt quidam dicunt hac occasione Aquilla multas pennas amisit, et in fine totaliter denudabitur.

Anno Domini 1001.

Otho Imperator III. votum impleturus ad Sctum Adalbertum Gnesnam venit. Cui ad Regni fines Boleslaus Dux Poloniae occurrens honorificè eū suscipit, et pedes supra pannum ex Posnania Gnesnā deducit.

Miraculis singularibus et stupendis, quae Clementia Saluatoris per merita Sancti sui Adalberti Gnesn Archiepiscopi operari dignata est, se in pluras oras longè lateq; diffundentibus, Otho tercius Imperator ROmanorum in aegritudine, et suo instinctu et aliorum familiarium suorum auisamento permotus, Sanctum Dei Adalbertum pro sua liberatione caepit solicitè inuocare, vouensq; votum promisit Domino, eius personalr

adire sepulchrum, si illum contingeret priori restitui sanitati, mirum in mo: dum facto voto, ab ea quæ detinebatur infirmitate, sensit se perfecte, ad inuocationem Sancti Adalberti, liberatum. Voto itaq; suo satisfacturus, ad corpus sacrum, digna Sancto et se munera oblaturus, Poloniam versus, stipatus multitudine Principum et militum, procedebat, simul vt et votum suum persolueret, et Ducis Polonorum Boleslai personam, quæ vniuersorum fama magnis celebrabatur laudibus, videret, certumq; erat illum non solum propter visitandum corpus beati Adalberti Gnesnæ quiescen in Poloniam profectum fuisse, sed etiam Boleslai Ducis Polonorum fama percitum. Cu: ius aduentum Boleslaus Polonorum Dux plurimorum denunciatione præsen: tiens, singularum rerum quibus tam magnificus hospes et eius exercitus excipi procurariq; possit, instituit apparatum. Et venienti Imperatori ad fines Poloniæ cum magna militum suorum Curialium caterua occurrit, eumq; cum omni excipit reuerentia et honore. In finibus autem suis ex: ceptum, omnibus necessariis, tam ipsum quàm omnes milites suos, abundè et liberaliter procurat, et per loca directiora, vsq; Posnaniam deducit. Et quoniam Otho Imperator in conditione voti sui habebat septem miliaribus ad corpus Sancti Adalberti pedester iter conficere, ex Posnania (tanto enim spacio iter intermedium versus Gnesnam protenditur) ire decreuit. Qua re ad notitiam Boleslai perlata, quo omnem possibilem honorem Imperatori exhiberet, omne iter à Posnania vsq; Gnesnam, variorum pannorum colori: bus, per quod Imperator Otho transiturus erat, consterni disposuit, vt ingra: diendo Imperator cum militibus, nullibi terram attingeret. Verùm etsi Im: perator Otho huiusmodi officio se aliquatenus non indigere, et magis sibi one: ri quàm honori significasset, Boleslai tamen precibus deuictus, et ne deuo: tionem affectionemq; suam repudiatam esse queri posset, voto illius acquieuit, et Boleslao cum pedestri itinere similiter cum suis militibus deducente, Gne: snam peruenit. Vbi ab Archiepō Gaudentio, cæterisq; Episcopis, Præla: tis, et Baronibus, Matronisq; nobilibus, et virginibus filiabus earum, quas Bo: leslaus Dux Polonorum festinanter pro excipiendo Imperatore conuenire man: dauerat, cum magna suscipitur reuerentia, deuotione, et honore. Quos om nes etiam Imperator ipse pro sua benignitate affabiliter suscipiebat. Iamq; tunc varios apparatus et cultus diuersorum ordinum, Matronarumq; et fæ: minarum nobilium, variam ex auro, gemmis, lapidibus, vnionibusq; precio: sis superbam suppellectilem, qua in occursum eius ornatæ onustæq; descende: rant, cœpit animo cogitationeq; non sine quadam admiratione metiri, singu: lasq; et verè Regias in Boleslao Polonorum Duce dudum apud se fama vulgatas, recognoscere virtutes, quanta vz̄t ipse celebritate conficeret negotia, qua polleret industria, quem laborem accommodaret negociis,

quam fortitudinem periculis, et quale consilium in prouidendo vniuersis. Ra,
ra insuper et singularis dexteritas et humanitas, quam in se vulgatius tunc
quàm aliàs antè monstrauerat, faciebant illum iam Cæsari quàm suis omni,
bus chariorem. Tantos insuper apparatus, tantum auri, gemmarum, purpuræ
et vnionum, suppellectilem, tot militum ordines et cateruas offendens, quan,
tos et quantam nunquam fuerat arbitratus. Videns insuper Boleslai egregia
et magnifica facta, non iam auribus sed vultu, fronte et oculis perspecta,
maiori iam tunc admiratione ex conspectu et præsentia magnis nominibus im,
mica, quàm ex fama, quòd Princeps solertissimus ad faciendum quodcunque
niteretur, manu et lingua promptus esset, percellebatuR.

Considerans Otho Imperator Boleslai Ducis Polo,
norum magnificentiam et opulentiā illum in Regē
coronat et suo Diademate ornat, ab omni subiectio,
ne Imperii illum & suos successores liberans. Qui
maximis conuiuiis celebratis per triduum omnia
vasa aurea et argentea Cæsari et suis dedit.

IMperator itaqꝫ ROmanorum Otho tercius in Ciuitatem Gnesnen,
perueniens, Ecclesiam maiorem ingressus, ad corpus Sancti Adalber,
ti se prosternens, cum magna deuotione gratias Deo egit et Sc͡to Adal,
berto, de sua ad bonam valetudinem restitutione. Ad sepulchrum quoqꝫ su,
um, digna Imperatore munera in auro argentoqꝫ obtulit, per diesqꝫ aliquot Gne,
snæ deuotionem suam, quam ad Sanctum Dei habuit, explendo permansit. Cu,
ram autem Boleslaus Polonorum Dux ad hoc vnum verterat intenderatquē,
vt tam Imperatorem Othonem, quàm omnes Optimates, Barones, et milites
qui cum illo aduenerant, non solùm vberrima victualium omnium, sed insu,
per excellentium donorum, ceterisqꝫ humanitatis officiis honoraret largitione.
PRoferebantur itaqꝫ singulis diebus Imperatori et Baronibus suis noua mu,
nera, diuersis gradibus et ministrorum ordinibus variata. Et hi quidem fe,
rebant vasa aurea, hi argentea, alii monilia, cæteri aut equos insignes, aut
peregrinas nobilesqꝫ pelles, aut auro argentoqꝫ ostro et purpura elegantes ve,
stes. Imperator autem Otho, apud quem nomen Boleslai Polonorum DUcis
fama prodente percelebre erat, et cuius rei experiendæ gr͡a in Poloniam veni,
re aliquanto tempore cupiebat, tot honoribus, tot donis, tot officiis, à Bole,
slao se victum magis quàm tractatum, apud se et suorum consclos secretorum
querebatur, præsentiaqꝫ Boleslai, quod rariusculè contigit, maior apud illum
quàm fama habebatur. PRopter quod Imperator et Optimates sui in eum

et fortibus factis, et prudentia, industria, factiuitate, liberalitate, cæterisq; Imperatoris artibus celebratum, oculos conuerterant. Videns insuper Boleslai virtutes diffusas, famaq; ampliores, naturalemquoque sapientiam cum industria concretam, videns singularem prudentiā et ingenium ad res diuersissimas parandas et imperandas, admiranda tā factiuitate quām prouidentia refertum, militum quoq; et populorum suorum, numerosam frequentiam, et qui illi inæstimabili obedientia parebant, considerans insuper singulorum militum et ministrorum ordinē, uniformi in executione eorum quæ mandabantur prouidentia teneri. Et cūm indolem animi ingeniiq; eius maiorem multō quām fama detulerat, raræq; inter Principes gerere virtutis specimen depræbendisset, ad incrementa gloriæ suæ, decus Diadematis Regii illi adiicere in animū inducit. Conuocatisq; Optimatibus et Consiliariis suis, fertur animi sui stuporem super operibus Boleslai tam insignibus conceptum, quem diu celatum animo gestauerat publicasse. Nihil inquit fama quæ de POlonorum PRincipe BOleslao ad nos vsq; delata fuerat, mentita est, quinimō maiora subtraxerat, plura sepelierat quām prodiderat, neq; ea quæ experimur, quæq; coram metimur et videmus ad liquidum produxerat, singula operum suorum et virtutum præconia tenaciter, inuidè et raucè diffundens, multō enim minor erat quām in præsentia conspicio. Adeō eū prudentia, fortitudine, magnanimitate, iustitia, clementia, liberalitate, fide, integritate, cæterisq; animi Regii virtutibus experimur indies relucere, vt meritō in sublimi omnibus posteris clarissimum exemplar proponi possit. Turpè itaq; imō scelus magnum et grande esse reor, si vir tantus, et tam naturæ personæ quām Imperii amicissimus, sub sola tituli Ducalis modestia delitescat, et non potius in Regalis culminis euehatur fastigium, cui superiorem ignoramur inter Duces, et quem potentia Regibus parem faciat. Hunc itaq; nos, si et vobis vtile id bonumq; videtur, pro Dei honore, fidei Sanctæ exaltatione et incremento, et barbararum nationum quæ POlonorum regioni confines sunt, exterminio, Regiō dignari honore, hunc in plenitudinem potestatis nr̄æ assumere, et sceptra Regalis excellentiæ illi deliberauimus conferre, vt tot immensis muneribus et donis, quibus et nos et vos dietim ab eo obruimur, saltem hac vicissitudine, dum hactenus alia non licet, respondeamus. Vniuersis autem Principibus et Optimatibus Baronibusquē Imperialibus, deliberationem et decretum Imperatoris certatim approbantibus, laudantibus, extollentibus, et miris laudibus sermonibusq; in Boleslai Ducis commendationem ora soluentibus, constanterq; asserentibus omnium bonarum artium, omniumq; excellentium virtutum in BOleslao

specimen consedisse. Imperator itaq; Otho ex thalamo egressus cu
Duce Boleslao in Gnesnen Ecclesiam pergit, utrumq; frequentia mi-
litum et populorum utriusq; sexus multitudine infinita comitante. Ubi
dum peruentum esset, mandat Imperator Otho tertius Gaudentio Gnesn
Archiepo cæterisq; Episcopis Poloniæ, Boleslaum in Regem Polonoru
sacro chrismate inungi, et singula quæ in Regum Coronationibus et
unctionibus fieri solita sunt, cum orõibus et obsecrationibus consue-
tis, iusto ordine persolui. Quibus expletis in sellam eminentiorem, ex
qua ab omni circumstante turba uideri posset, Imperator Otho Bolesla-
um perducit, et Diademate nobili, quod tunc in capite gestabat, vertice
suo deposito, caput eius coronat et insignit, constituens et decernens eu
et eius quemlibet posterum et successorem Polonorum Regem esse, et Im-
perii Romani socium et amicum, subiiciens illi et Regno suo omnes Po-
lonorum Regiones nationesq;, donans verò singulos Principatus, terras,
et Districtus, per eum et successores Reges Poloniæ, sub barbaris infi-
delibus et scismaticis nationibus acquisitos, et in posterum (munere
et suffragio Diuino) acquirendos. Aquilam verò candidam sibi et
uniuerso Regno Poloniæ pro perpetuo largitur insigni, et quemadmodum
Imperium Romanum simile insigne in atro colore deferens, nationes
omnes Teutonicas habet subiectas, ita et ipse eodem insigni in niueo
campo decæterò usurus, subiectas sibi facere non desistat, singulas
Slauorum et barbarorum nationes. Hortans et monens illum ut pro
fidei Sanctæ Catholicæ augmento et dilatatione, barbarorumq; ex-
terminio, quam maximam possit nauet operam, subditos in æquitate et
iustitia obseruet et dirigat, Ecclesiæ Dei sua iura suamq; honestatem
ac ministris illius tribuat, et in fide ac amicitia sua et Imperiali perse-
ueret, ampliora Dei et Imperii beneficia pro suis virtutibus tempore suc-
cedente, in se aut filiis et nepotibus ac successoribus suis propicio Deo
accepturus. Et quo donatio ipsa diuturnior esset Priuilegio Imperiali
auream bulam habente, roborat et communit, Reges ac Regnum Polo-
niæ singularibus Priuilegiis, libertatibus et prærogatiuis eximens, liber-
tans, et extollens, et à sua suorumq; successorum Imperatorum Roma-
norum obedientia et subiectione perpetuò remittens et absoluens. Bo-
leslaus autem Rex Poloniæ nouellus, modesta orõne super his quibus eu
admonuerat respondens, et de his quæ sibi præstiterat gratias ingentes
agens, impleturum se omnia pro posse cum Dei assistentia repromisit. In
hunc itaq; modum Polonorum Resp. in iura Regum redacta est, et Bo-
leslaus Polonorum Princeps supra omnes generis Slauonici atq; linguæ
Duces magnificatus. Ad cuius cumulatam omni ex parte fælicitate,

cum nihil præter Regium Diadema deesse videretur, etiam illud sibi Diuina prouidentia est largita. PRopter hæc et plurima alia decora apud genus suum et linguam aurea et argentea statua triumphali in omne æuum glorificandus, quod primus apud Polonos Regiis insigniis ornatus fuerit. Dies quoqꝫ ille apud Polonos habitus est celeberrimus, variis apparatibus in magnificentiam, honorem, et præsentiam duorum Regum et conferentis et accipientis COronam insignis, ludorum quoqꝫ magnificentia et spectaculo mirificus, in quo Boleslaum Regem prædictum summus Deus ad culmen Regni Polonici euexit, et in quo præclaro inicio salutarem et optabilem Polonis vniuersis Diadematis Principatum auspicatus est. Claritatem Regii nominis et decoris Boleslaus videns sibi et suis regionibus atqꝫ populis Polonorum Diuinitate propicia et fauore Imperatorio accesisse, intellexit sermonem Benedicti Papæ septimi ad patris sui Mieczslai nuncium Lampertum Crac. Epum expressum, in omnibus adimpletum fuisse, magnoqꝫ exhilaratus gaudio, tribus sequentibus diebus delicatissimum conuiuium pro Imperatore et vniuersis Principibus, Prælatis, et Baronibus mirifico apparatu instruxit. In quo gloriam sui generosissimi nobilissimiqꝫ animi, et diuiciarum suarum magnitudinem monstrauit. In illo siquidem triduo, omnium antè se Principum liberalitatem adeò supergressus est, et Cæsaris suorumqꝫ Optimatum animos profusione magis donorum in cunctos quàm largitione deuicit, vt et suæ ætati ipsi præsertim Cæsari, et suis quendam stuporem induceret, futuræ verò posteritati incredibilitatem relinqueret. Omnium siquidem die quolibet illius tridui, noua vasa aurea et argentea, gemmis lapidibusqꝫ preciosis nitentia, conuiuantium mensis inferebantur, quæ statim epulatione prima die exacta, in vnum aceruum congesta, Cæsari pro dono præsentabantur, quod et in secundo die, deinde in tertio, per noua et ponderis preciiqꝫ maioris vasa fuit repetitum. Cæsare verò tam munificis honorato muneribus, ad Principes, Prælatos, Barones et familiares Cæsareos processit, et iuxta cuiuslibet conditionem, ordinem et gradum, vnicuiqꝫ munera distribuit: beneficium in coronatione motu proprio per Imperatorem præstitum admiranda cunctis liberalitate repensans. Ædebantur autem in Cæsaris honorem, hastarum, chorearum, plausuumqꝫ et aliorum variorum generum ludi, et vniuersa Regia nocte et interdiu Musicorum concentu et ludorum instauratione concrepabat. Quibus officiis tantum sui amoris Cæsarianis omnibus infudit, vt plus viderentur meruisse quàm accepisse, minorqꝫ Regni collata potestas, quàm profusa in omnes comitas et largitas existimaretur ~

Imperator Otho III. neptem suam Rikszam filiam Comitis Palatini Rheni filio Boleslai Regis Polonorum Mieczslao in uxorem promittit, & pro magnis muneribus donat Clauum Dñi, et lanceam Scti Mauricii. Boleslaus veró dat ipsi brachium Scti Adalberti, comitaturq; Cæsarem ad fines suos cũ apparatu Regio, & Oratores cum eo mittit pro sponsa filij sui, quæ breui adducitur.

CÆsar Otho tertius, ut erat vir nobilis et illustris ingenii, turpè sibi et suis ratus, si pro tot iteratis beneficiis, quæ in se et suos Boleslaus Polonorum Rex effuderat, nouo beniuolentiæ genere non responderet, cum suis aliquanto tempore deliberans, cum Boleslao Poloniæ Rege affinitatem iungit, et filio Polonorum Regis, cui nomen erat auitum Mieczslaus, et qui patri unicus erat, neptem suam Rikscham filiam primogenitam Evonis als Herenfride Comitis Palatini Rheni, ex sorore sua germana Machtilde susceptam, Principis pro ea tempestate in sanguinis nobilitate, et prudentiæ claritate excellentissimi, solenniter desponsat in uxorem. Et ad illustrandam amplius famam, nomen, et gloriam Regni Polonici, præfato Mieczslao Duci, charo et unico Boleslai Regis pignori consociat, ut qui iam Regium decus contraxerat, claritate Imperialis sanguinis amplius longiusq; fulgeret, stipulationesq; et promissiones publicè inter Cæsarem et Regem vice natorũ contrahuntur, et literarum inscriptione firmantur. Maximum enim id, quod erat censebat sui Imperii Otho stabilimentum, si affinitate huiusmodi Poloniam Almaniæ regionibus glutinasset. Nec his Cæsar contentus donat Boleslao Regi unum Clauum de Cruce, perforatione corporis Dominici nobilitatum, et Sancti Mauricii lanceam; cum hac adiectione verborum. Hunc inquit Clauum, quo nihil preciosius, nihil charius, nihil iucundius gratiusq; in omni suppellectili mea me habuisse, sed nec habiturum esse rebar, tibi amicissimo meo affini, pro vexillo triumphali dono. Designans te tam excellenti munere omnium in circuitu hostium, sed barbararum præcipuè nationum magnificum triumphatorem. Neq; enim amplissima dona tua, mihi et meis tributa, auro et argento, in quo te video satis opulentum esse, sed quod omnes gasas terrenas superat, Clauo Domini rependo. Lanceam insuper Sancti Mauritii addo, qua in bellis contra nationes barbaras tuo Regno vicinas, tantummodo te uti volo, propicio Deo et Sancto Mauritio patrocinante, barbaricam potentiam contrituro. BOleslaus autem Polonorum Rex, et de affinitate

tam splendida ac illustri, et de muneribus excellentibus rarisq; gratia-rum condignam actionem effundens, Cæsari beati Adalberti brachium redonat, cum magna gratitudine et deuotione à Cæsare susceptum. Simulq; Cæsari tale ædit responsum, Quando inquit dietim experior, personam meam populumq; meum, deinde prolem meam tibi curæ esse, cum glorificatione mea et populi mei non contentus, etiam filium meum in generum adoptasti, Clauo insuper Dominico, et beati Mauricii lancea Regium Solium meum, in quod à te euectus sum, triumphalibus insigniis, velut firmissimo robore auxisti, enitar pro viribus, vt tanto à te nobilitatus decore, factis potius quàm verbis respondeam, et pro te tuoq; Imperiò bella, ad quæ me per te accersiri continget, prono fideliq; animo geram, ne à quoquam vinci possim, officio gratitudinis certaturus. ACta est autem hæc primi Regis Polonorum BOleslai Coronatio, et in Regem super Polonorum regiones vnctio, præsidente in Cathedra Petri IOanne Papa XVI. COronatione primi Regis Polonorum Boleslai Otho Imperator peracta, et affinitate per neptem suam Rikscham contracta, onustus auro et argento donisq; multiplicibus Gnesna egreditur, magna lætitia exultans, et intrinseca exhilaratione ouans, quòd in Principem tam liberalem et munificum, coronationis et affinitatis officia contulisset, et ipsum suum et Imperii amicum effecisset. Comitabatur autem Imperatorem ad propria redeuntem Boleslaus Polonorum Rex vsq; ad terminos Regni, in singulis locis suæ ditiòni subiectis Imperatorem et exercitum eius splendidè procurans et pertractans. In finibus autem Regni sui Imperatori gratiis peractis, fædere perpetuæ amicitiæ percusso, variisq; pollicitationibus firmato, valedicens in Poloniam reuertitur, Imperator quoq; Otho in Almaniam suam diuertens, sospes et incolumis in Maydeburg (ibi enim erat familior sua mansio) peruenit, et Illustrem virginem Rikscham neptem suam Nunciis Boleslai Polonorum Regis, qui eum ex Polonia comitabantur, et patri Ezoni Comiti Palatino, magni precii attulerunt per Boleslaum missa munera, cum dote tradit Poloniam deducendam. QVi illam cum plerisq; Almaniæ militibus, per Imperatorem et patrem Comitem Ezonem adiunctis in Regiam Gnesnam afferunt, virginem doctam literis, moribus conspicuam, et non secus forma ac genere, quàm fæminea præstantem grauitate, dotisq; repræsentant munera, et Aulicæ domus ornamenta. Rogantq; auunculi patris et parentum nomine, vt illam in solatium fidelitatis, societatis et thori Dux Mieczslaus filius Regius assumat, et dulcedine suauissima maritali pertractet: habiturus consortem modestam, tractabilem et morigeram. Boleslaus aut Rex prudenter attendens fauore Diuino, et humano consensu assecutum

se culmen Regium et Diadematis Solium, multisq; Principibus orbis dignitatis Regiæ excellentia, et multifariis aliis donis se prælatum, iudicium miscendo clementiam iustitiæ dilexit, et communiuit ac stabiliuit suum imperium, et statu magnifico lætabatur Principatus.

Fædus percutitur inter Boleslaum Poloniæ Regem & Wladimirum Russiæ Principem.

Potentiam Boleslai Polonorum Regis latissimè se diffundentem Wladimirus Ruthenorum Dux perhorrescens, et veritus ne quandoq; in se et terrarum suarum periculum recideret, mittit ad Polonorum Regem Boleslaum nuncios suos, petens secum et terris suis iungi fædus. Boleslaus autem Polonorum Rex, amicitiam Ruthenicam intelligens Reip. Polonorum plurimum conuenire, fædus Wladimiro Russiæ Duci concessit, et sub iustis conditionibus illud secum iureiurando firmauit, ex quo vtraq; terra maxima quiete annis pluribus floruit.

Anno Domi 1002.

Bohemi inuidia moti, Ducem suum Boleslaum ad bellum contra Polonos incitant præsertim verò illi qui erant de Domo Rauitarii. Et Straczi: quas monachus dum in Epm Prageñ consecratur à dæmone, occulto omnipotentis Dei iudicio suffocatur.

Excellentiam qua Cæsareo fauore Boleslaus Polonorum Rex et DOminia sua, in donatione Regii Diadematis, Claui Dominici et lanceæ Sancti Mauritii fuerant illustria et insignita, vicinarum Regionum mox inuidiæ liuor excepit, Bohemorum tamen pectora labe illa vltra cæteras nationes abundantia, altiùs de Boleslai et Polonorum fælicibus successibus cruciatus inuasit. Qui permolestè ferebant sublimitatem Regii culminis prius Regioni Polonicæ quàm suæ Bohemicæ accessisse. Regebat pro eo tempore Boleslaus tercius Bohemicum Principatum, sæuus etenim Boleslaus Sancti Venceslai germanus et occisor, cuius filia Dambrowka fæmina nobilis et deuota, Boleslaum primum Regem Polonorum Mieczslao, vt in superioribus narrauimus ædiderat, duos

filios reliquit, unum Boleslaum qui annis pluribus Ducatum Bohemiae modestè et clementer regens, Pii Boleslai adeptus est cognomen, alterum Stracziquas, quod sonat perdens fermentum, in cuius Baptisterii conuiuio occisiò Sancti Venceslai fuit secuta, et ex euentu tam improbae necis, nomen illi aptatum Straczikwas. QVi in Ratispona in Monasterio Sancti Emerani Ordinis Sancti Benedicti ordinem ingressus, paternum scelus Monachico expiabat habitu. QVem etsi beatus Adalbertus quodam tempore Pragae offensum rogasset, ut ei Cathedram Pragensem succederet, faciliter eū germani fratris auxiliò suffragioq;, impia et enormia Bohemorum scelera rescisurum, et ille tunc abnueret, post tamen quod et vir Sanctus Dei Adalbertus ei abnuenti, et ostiò in ouile ingredi detrectanti, euenturum praedixerat, ambitione quam aliās detestari videbatur incensus, exulante beato Adalberto Pragensem Ecclesiam sibi per fratris sui Boleslai intercessiones ab Imperatore Othone tertio dari obtinuit. QVI cùm de mandato Caesareo per Maguntinen̄ Archiepiscopum in Pragensem Episcopum consecraretur, et in ipso consecrationis processu, iaceret in facie de more prostratus, sacris imbuendus Pontificalibus, occulto Dei iudicio, in secundam tertiam et quartam generationem facinora vindicante, à Daemone inuasus terribiliter et impetuosè vexatus est, quousq; cunctis qui aderant videntibus stupentibusq; vitam miserabiliter finiret. BOleslaus Pius et secundus moriens unicum filium Boleslaum reliquit, illum Bohemi multis verbis pelliciunt, ut Poloniam inuadat, et eam aut aliquam partem tributariam sibi efficiat, clarius nomen, si Regis Poloniae terras Dux ipse vastauerit expugnaueritq; apud Imperatorem caeterosq; Principes habiturus. Nec deerant inter Bohemiae Barones et praesertim nobiles Vrsouicenses, et ferè tota Rauitarum Domus, viri callidi et vafri, et ea tempestate in Bohemia potentes, qui inter fratres, ex sorore et fratre genitos, discordiae et belli malum ea mente insererent, quatenus ipsi pondus venerationis suae, et fortunarum suarum suppellectilem, quod stante pace sperare non poterant, in guerra augerent ~

PRobortus siue Proborinus primus POsñ Epūs, cùm annis viginti sex sedisset moritur, et in Posñ Ecc̄la sepelitur, In cuius locum Thimotheus in POsnanieñ Epūm ordinatur, natione Romanus, nobilis genere, per BEnedictū Papam septimum prouisus ~

Otho Imperator III. Gregorium quintum Papam constituit & Crescentium Romanum Ioannis XVII. Papae & Imperii inuasorem in ponte super Tyberim.

obtruncat. Cuius uxori illato stupro ab ea veneno infectus, moritur. Tandem opera Heriberti Colonien. Epi morte eius celata, ac si viuus esset Roma equo insidens effertur. Henricum secundum Bauariæ Ducem habuit successorem.

EX POlonia autem Otho tercius Imperator reuersurus, audiens Ioannem Papam XVII. á Crescentio Romano, strangulatum, ipsum etiam Crescentium assumpta tyrannide Romam oppressisse, et Italia inuasa, uniuersi Imperii occupationem sibi facilè in animo destinasse, insolentiam eius, iuxta ac dignum erat indignè ferens, constructo in honorem Scti Adalberti Epi et Martyris Canonicorum REgularium Monasterio, Romam cum frequenti Optimatum suorum numero contendit. Vbi vacillanti turbatæq. plurimum Reip. ROmanæ succurrens, Ecclesiæ Sanctæ Dei simul, et Imperii statum in defesso labore et cura ingenti instaurat et reparat. Et Brunonem quidem Archicancellarium suum, qui Gregorius V. appellatus est, in Sedem Apostolicam surrogat, virum vita, moribus scientiaq; insignem et cognitum. CRescentium verò ROmanæ Vrbis et Imperii inuasorem, in validissima Imperatoris Adriani, quæ et Theodori opinatur fuisse, Tyranni fabrica, quam sibi in arcis modum munierat, se continentem, robore militum oppugnatum, et inde extractum super Tyberis pontem capite obtruncat, et tam Vrbi quàm Italiæ pacem reddit, habiturus pro tam festiuo succursu perpetuam laudem, si iuxta de vicüs ac hostibus sibi triumphare contigisset. Cernens siquidem Crescentii Tyranni á se deuicti et damnati, miræ pulchritudinis uxorem, in eius exiciabilem incidit amorem. Quam nocte sequenti constuprans, ab eadem veneno inficitur, et augescente grassantis per venas veneni peste, non multò post grauissimo languore corripitur, et quinto Calend. Februarii rebus absumitur humanis, cùm annis decem octo imperasset. Heriberto autem Colonien. Epo, cuius tota Imperialis Curia parebat consilio, familiarius Imperatorem mortuum obseruante, et mox ordinante, ac si viuus esset purpura indutus, super equum velut expeditionem facturus arte extruitur. Et in hunc modum morte eius ROmanis celata, quorum nonnullos occiso Crescentio grauiter illi sciebat infensos, cis Alpes in SVeuiam defertur, sepultis eius intestinis in Ciuitate Augusta, corpus in Aquisgranum delatum, in medio Eccla bte Mariæ, honorificè ab eodem Heriberto, venerando Colonien. Archiepo cæterisq; Almaniæ Principibus tumulatum est. Et quoniā id Impator Otho nullos liberos reliquerat, HEnricus II. Dux Bauariæ, octogesimo quarto loco ab Augusto in Imperium Romanum succedit, á Viligisto Maguntino Archiepo coronatus, filius Henrici fris primi Othonis.

Promotio & mors miserabilis Vdonis Maideburgen. Archiepiscopi.

HVius autem Othonis Imperatoris III. tempore, Ecclesia Metropolitana Maÿdeburgen. ab auo suo Othone primo fundata et dotata, habuit Archiepiscopum nomine Vdonem, qui per beatissimam virginem mirabiliter promotus fuit, sed post propter detestabilem et sordibus plenam vitam, per solius Dei iudicium, quod in Ecclesia Maÿdeburgen. publicè actum est, sententialiter damnatus et decollatus est. Cui adhuc viuenti vt se corrigeret Angelus illud ingeminabat. Vdo cessa â ludo. Iam satis lusisti Vdo.

Boleslaus Bohemiæ Dux rupto cum Boleslao Rege Poloniæ fœdere terras eius depopulatur. Quem Rex secutus, & non inueniens ad eius Dominia iter parat etc.

PERnicioso Dux BOhemiæ Boleslaus III. consilio seductus, guerram causa non præcedente aut demerito Boleslao Polonorum Regi mouens, in terras Polonorum versus Kloczko armatus descendens, cæpit illas hostiliter igne, populatione, et gladio vastare, et subiicere suæ ditioni ac tributo. QVæ nouitas ad Boleslaum Regem perlata, magna eum percellit admiratione, quòd ab eo quem fratrem et amicum in suis opportunitatibus se experturum crediderat, bello iniusto prouocatione nulla interueniente, præmeretur. Legatos itaq; ad illum transmittit, qui et per sanguinis et per pacis hactenus obseruatæ iura, restitutionem ablatorum, et deformatorum solutionem repeterent, vtq; pacem seruaret hortarentur. His Dux Bohemiæ Boleslaus auditis, respondit, se iniuriis prioribus affectum bellum sumpsisse, coactumq; et inuitum bellum Polonis suos fines incursantibus intulisse, non abnuiturum tamen se omnem possibilem æquitatem. Consentientibus itaq; Polonorum Regis Boleslai Legatis, treuga interponitur et firmatur, cuius conditione Boleslaus Polonorum Rex bellum suspensum aut finitum crediderat, et animum ab expeditione auerterat. Verùm BOleslaus Bohemorum Dux, eodem consilii tenore quo prius persuasus, maiori potentia adunata, ruptis treugis Poloniam ingreditur, illamq; quàm fortissimè potest deuastat: suggerentibus sibi Bohemis, Boleslaum Polonorum Regem, sibi suis viribus et copiis nullatenus resistere ausurum. Quibus verbis Princeps minus sensatus credens, bellum eo feruentius promouebat,

QVo malo Boleslaus Polonorum Rex comperto, Leonino ruitu fremens, ex uniuerso Regno suo, quàm celerrimè potest, conuocat fortissimos quosq; mili:tes et bellatores, et contra Boleslaum Bohemiæ Ducem celeri cursu acies pro:ducit. VErùm BOhemiæ Dux referentium sibi exploratorum denunciatione certior effectus, BOleslaum POlonorum Regem, cum magno exercitu, et suo plurimum superiore, aduentare, vastatione POloniæ omissa in Bohemiam se recipit. Quem dum Boleslaus Rex in locis quæ vastauerat non repe:rit, altius fremere cœpit, quòd et subductus hostis esset, et quòd calamita:tes fletusq; illum quàm maximè eorum, qui à Bohemis bello vexati oppreßiq; erant, commouerent. Ingenti itaq; spiritu, calamitate suorum coram conspe:cta, incensus, fertur Boleslaus Polonorum Rex dixisse. Quando inquit, nec sanguinis commumo, neq; modestia mea, neq; ius fœderum Boleslaum DV:cem BOhemiæ à clade meo Regno inferenda potuerunt auertere, decæte:ro mibi vsq; ad internitionem prosequendus est, non tanquam victus hostis sed tanquam insidiator veneficus.

COmperiens BOleslaus Chabri Poloniæ REX Imperatorem Illustrissimũ Othonem III. miserabili et indigna morte peremptum esse, cum omni Regno suo pluribus diebus omni lætitia interdicta, in atra veste illum luxit, et obsequias ei apud Gnesnensem Ecclesiam omni cultu sumptuoso honorifi:cas persoluit. Cui etiam Anniuersarium vsq; ad diem mortis suæ quotan:nis pia gratificatione solebat accepti beneficii peragere.

Anno Domĩ 1003.

Boleslaus Rex Poloniæ Bohemiam ingressus, cum adhærentia Rauitarum, qui tunc in ea potentissimi erant illam occupat. Tandem Pragam biennio obsessam, ac Castrum munitum Wiszegrad cum Duce & eius filio capit, singulis Baronibus iuramenta fidelitatis præstantibus, Duci Bohemiæ eruere oculos iussit. Fi:lium vero ipsius Iaromirum, Rauitis dedit ad custodi:endum & ipse in Poloniam triumphans reuersus est.

DOlorem anxietatemq; mentis, quam super vastatione Regni sui POlo:niæ, per Boleslaum DVcem Bohemiæ facta, BOleslaus POLonorũ REX conceperat, et hactenus ex affectibus aëris veritus intempe:

riem et cætera incommoda, milites ad suos Penates remiserat, amplius differre et tollerare non valens, expeditionem in Bohemiam vlcisci cupiens suas iniurias, indicit, magnasqz tam equestrium quàm pedestrium, ad id bellum fælicius gerendum, copias instaurat. Et cum exercitu potenti BOhemiam ingressus, singulas Bohemiæ Vrbes resistentes expugnat, cætera verò ignobilia oppida et colonias vastat et exurit, sperans Boleslaum BOhemiæ Ducem sui Ducatus spoliatione, vastatione et incensione motum, ad campestre posse elici certamen. Erat pro ea tempestate maxima VRsouicensium DOmus in Bohemia, quæ cæteris genere, familiis, possessionibus, fama et authoritate præstabat. Vrsouicensium autem Familia ideò appellabatur, quòd pro insigni Vrsum virginem coronatam gestantem, deferebant. Huius autem Familiæ maior et Senior Baro KOchan vocatus, opibus & auctoritate inter suos maior, familiaris Boleslao Polonorum Regi erat, liberalitatemqz Regis in transacto tempore expertus, suisqz multiplicibus beneficiis obligatus, omnes de armis et parentela sua, ad fauendum cæptis et actionibus Regis Boleslai inducit. Quem et cognatos fratresqz suos Rex Boleslaus indita liberalitate plurimisqz et crebris largitionibus inescatos, in suam fidem, deuotionem, et culturam magnoperè incendit, illorumqz fideli opera et auisamentis vsus, conficiendæ fæliciter suæ expeditionis accommodos ad res benegerendas cooperatores habuit, ipsorumqz ductu et assistentia, maximas et continuas BOhemorum regioni cædes et perniciem vastationemqz calamitosam inferens, longè latèqz Bohemicum populatus est agrum. Cum itaqz Boleslaus Polonorum Rex vniuersam Bohemiam, præter Vrsouicensium possessiones, quibus parci mandauit, cædibus, igne, et spoliis contriuisset, Boleslaus vero Bohemiæ Dux eius potentiæ resistere non valens, in Castro Wyszegrad se cum filio suo Iaromir contineret, ad ipsam Bohemorum Metropolim Pragam et Vischegrad Castrum Boleslaus Polonorum Rex copias sui exercitus admouet, ipsamqz Pragam obsidione cingens, et arietibus cæteris propugnaculis quatiens, et biennio fame affligens, magnificè expugnauit et obtinuit, ac militibus suis dedit in direptionem et prædam. PRagensi autem Ciuitate cepta, non multò post tempore, etiam Vyszegrad strenuè conquisiuit, in quo Ducem Bohemiæ Boleslaum cum filio Iaromir, alter enim filius Odalricus seruitiis Cæsareis applicatus absens erat, reperiens captiuat, et vniuersam Bohemiam in suam redigit ditionem et obedientiam. PRæfectosqz tam in Viszegrod et Praga, quàm in cæteris municipiis suo nomine præficit et ordinat, sedemqz suam DVcalem Pragæ collocat, et vniuersos Barones Nobilesqz Bohemiæ, qui Pragen' Ciuitatis et Castri Viszegradien' triumphali conquisitione audita ad se venerant, benignè excipit, tractat, et honorat. QVI etiam nullo cogente fidelitatis

et obedientiæ sibi præstabant iuramenta, cuius largitionem liberalissima pluribus et assiduis donationibus experti deuoti et fideles in eius obedientia permanebant. Redacto Bohemiæ Ducatu BOleslaus Polonorum Rex in suam ditionem et potestatem, in singulis Ciuitatibus et Castris, suæ ditionis et iuris Præfectos et Capitaneos, aut ex Polonis aut ex Bohemis, quos sciebat sibi et suæ parti esse magis synceros atq; fidos, statuit et locat. Et omnibus bono ordine compositis recedere in Regnum suum Poloniæ, reducereq; victoriosum exercitum parabat. Detinebatur autem Bohemorum supplicibus precibus, et obsecrabatur, quatenus moram cum illis diuturnam faceret, quod cùm Rex Boleslaus nullatenus se facturum responderet, cùm et Regnum suum Poloniæ præsentiam suam magnoperè desideraret, consultum est illi à Bohemis, et præsertim ab his qui fideliores illi erant Vrsouicen, vt Boleslaum Ducem Bohemiæ et filium suum Iaromirum à se captos occidi disponeret, quoniam illis viuentibus Bohemiam sciret sibi quandoq; recalcitraturam. Sed et alterum filium Boleslai Ducis Bohemiæ Odalricum in obsequiis Imperatoris Henrici consistentem, curaret extinguere, aut in suam redigere captiuitatem. REX autem Polonorum BOleslaus, etsi vera illos dicere intelligebat, facinus tamen tam atrox in Ducem et fratrem committere exhorrebat. Stimulatus tandem Bohemico consilio Ducem Bohemiæ BOleslaum excæcari præcipit, et oculos ei eruendos mandauit, ne quandoq; vlla rerum conuersione recursus illi pateret ad Principatum, filium verò eius Iaromirum in custodiam et captiuitatem Vrsouicen tradidit. Eoq; patrato scelere copioso Polonorum militum Pragæ et in Viscbegrad relicto præsidio, Poloniam incolumis rediit. Verùm etsi Boleslaus Bohemiæ Dux hostis suus fuerit, et Regnum suum prior hostili vexatione inuaserit, fratri tamen amitali et propinqua cognatione iuncto oculos euellere, et eum in visu perpetuò orbum facere, facinore non caret singularis impietatis, nisi fortè iustiores intercesserint nobis ignotæ causæ, quibus gloriosissimus Rex ille pertractus, facinus illud excæcationis admiserit. Quod tamen non ab eo, sed à genitore suo DVce Poloniæ Mieczslao Annales Bohemici attestantur, licet id temporum ordini non videtur congruere, patratum. ~

Anno Dñi 1004.

Boleslaus Rex Polonorum Morauiam ingressus illam breui suæ ditiōis fecit ~

PArum autem visum est clarissimo Principi BOleslao POLOnorũ REgi Bohemiam tributariam et subiugalem, nisi etiam illi MOrauiam adiecisset, habere. QVapropter habito ex Regni sui terris delectu, cum militum suorum forti et expedita manu, Morauiam ingreditur, et tam CIuitates quàm Castra Morauiæ, quæ Principatum suum abnuebant, potenter inuadit, circumuallat et expugnat. Erat siquidem Boleslaus Polonorum Rex ea animi à natura insiti fretus constantia et magnanimitate, vt nihil sibi aggrediendum assumeret, à cuius cæptis temerè resiliret. QVapropter obsidionem CIuitatum tam in Bohemia quàm in Morauia nõ aliter soluit, nisi obsessa Ciuitas, aut spontè aut viribus expugnata in ditionem suam veniret. Qua quidem animi et robore constantia subsecutum est, vt vniuersa Morauia, aut spontè aut armis et potentiæ suæ viribus subacta suo imperio et ditioni se subĳceret. In cuius Castris et Ciuitatibus principalioribus Præfectos suos ex Polonis, et ex aliquibus sibi fidioribus Morauis constituens, multo tempore Bohemiam et Morauiam tenuit feudalem, singuli enim introitus, census, et reditus ad Ducalem fiscum pertinentes, ex vtroqz Principatu Bohemiæ scilicet et Morauiæ Thesauro Regio ad Poloniam annuis temporibus inferebantur.

Quibus permissa sit potestas eligendi Imperatorem.

HEnrico per electionem ad Imperium assumpto, primum institutum fuit, vt in futurum non per sanguinis successionem duceretur Imperium, sed Archiepiscopi Maguntinen, Colonien, Treueren. Item DVx Bohemiæ, Comes Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ, et Marchiô Brandemburgen haberent potestatem eligendi Imperatoris. Hic Henricus vir magnæ Sanctitatis multa bella prosperè gessit.

Boleslaus Polonorum Rex missis nuncĳs Odalricum filium Boleslai Ducis Boheīæ ab Henrico Imperatore cui inseruierat obtinet sibi tradi. Quem honestæ custodiæ Polonoꝝ committit.

VT autem tam Bohemiæ quàm Morauiæ possessio, Boleslao Polonorum Regi firma et diuturna esse posset, et populi regionum illarum fluxæ et ambiguæ fidei, resqz nouare soliti in fide continerentur, mittit BOleslaus Polonorum Rex ad Henricum I. Imperatorem

Consobrinum et affinem suum, Nuncios solennes, liberalissima et ma-
gnifica dona variorum munerum per eosdem transmittens. Qui inpri-
mis sibi fœlices Boleslai Polonorum Regis successus, quos in acquiren-
dis duabus vicinis terris BOhemia vzt et Morauia habuit, et quas
Regno suo subiecit, et quantas quasuè expugnauerit Ciuitates, et quan-
ta spolia ex deuictis in Regnum suum Poloniæ retulerit, ex ordine
patefaciunt et declarant. Vltimo precantur et deposcunt, vt Odal-
ricum filium Boleslai Ducis Bohemiæ, in Curia sua Imperiali commo-
rantem, sibi tradat et remittat, stabilimentum maximi momenti terris
BOhemiæ et Morauiæ per eum subactis, adiecturus. Cæsar autē Hen-
ricus, qui intenso et feruentissimo amore Boleslaum Poloniæ Regem pro-
pter eius heroica opera et ingenuas virtutes, diligebat, cúm esset Bohemis
plurimum iratus et infestus, Odalricum Nunciis BOleslai Polonorum Re-
gis tradit. QVi per illos in Poloniam ad Boleslaum Poloniæ Regem de-
ductus, honestæ custodiæ traditus per annos plures asseruabatur. CV-
ius captiuitate Bohemi et Morawi cognita, sÿncerius Boleslao Polonorum
Regi parebant, nec vnquam ausi sunt quicquam aduersi moliri, aut eius
ditiòni aduersari ~

DVPLEX malum, grandem perniciem mortalibus afferens, pestis vzt et fa-
mes, ac Epidimiæ morbus non Polonorum tantummodo regiònes, sed vniuer-
sum ferè orbem, tam infesto languore inuaserat, vt sepelientium tædio
viui adhuc spiritum trahentes, simul vnà cum mortuis et sepeliendis
obruerentuR ~

GREGORIO V. qui sedit annis duobus mensibus sex obeunte, cessauit
Episcopatus diebus quindecim. Cui IOannes XVIII. natione Græcus
in Pontificatum successit, et potius iuxta aliquarum Chronicarum asser-
tionem intrusus est. Nec computatur inter Summos Pontifices, et non nisi
mensibus decem sedit ~

Anno Domini 1005.

Ad Romualdum virum Sanctum Anachoritam
mittit Boleslaus Polonorum Rex pro aliquibus fra-
tribus, qui duos ad preces Henrici Imperatoris misit.
Quibus cor Rex adiungens, locum vbi nunc Cazimiria
oppidum est, dedit, illosq; visitans & honorans dum

semel magnam auri massam eis donasset ipsique eam remisissent, latrones illud noctu auferre volentes, dum per supplicia aurum extorquere conantur ab eis, illos in tormentis necant, et martyres Deo efficiunt.

FLoruerunt ea tempestate in POloniæ Regno sex viri, religione et vita insignes vzt BEnedictus, MAthæus, IOannes, ISaac, Christinus, et BArnabas, BOleslaus siquidem Poloniæ Rex beati Romualdi celeberrimam famam audiens, misit ad illum magna rogans instantia, vt sibi aliquos sui Cœnobii fratres in POloniam remitteret. Polonorum gentem primitias fidei fauore Diuino consecutam, vitæ suo exemplo atq; doctrina ædificaturos. Hanc quoq; petitionem Boleslai Regis præsentia personali Henricus Imperator apud virum Dei Romualdum tunc Piræo agentem, promouebat. Romualdus autem nulli suorum id præcipere auctoritate suæ prælationis volens, transeundi in Poloniam aut in Monasterio subsistendi in cuiuslibet arbitrio reliquit. Ignorabat siquidem in re huiuscemodi beneplacitum Dei, propter quod voluntati fratrum illam relinquebat. Henrico tamen Imperatore obsecrante roganteq;, duo tantummodo ex omnibus reperti sunt, qui se vltrò ad eundum in Poloniam promptos obtulerunt, quorum vnus IOannes alter Benedictus nominabatur, quos ad se per nuncios suos perductos Boleslaus Polonorum Rex, velut DEI Angelos magna iucunditate excepit, atq; illis et quatuor aliis, MAthæo, ISaac, CHristino, et BArnabæ, genere Polonis, qui se illis coniunxerant, linguam Polonicam illis impartituri, locum vbi nunc Cazimierz Oppidum in maiori Polonia situm est, tunc quidem syluis et nemoribus vndiq; obsitum, pro suo incolatu consignauit, et illic pro numero habitationibus constructis, in abstinentia arctissima, Anchoriticam vitam ducentes, Rege illos sustentante, morabantur, et tam vitæ sanctimonia, quàm verbo sanæ doctrinæ, magnum in Poloniæ Regno profectum facientes, opinione et re celebres habebantur. Nulla eis fuit possessio, nulla facultacula, largitione fidelium, nihil habentes, in communi aut in priuato alebantur. Vestis grossa et hispida, cibus vilis et inconditus, qui duntaxat famem excluderet, per singulos dies orationibus deuotis et ieiuniis intenti erant. CORpus non solum inedia macerabant, sed insuper verbere mutuo cæterisq; disciplinis atterrebant, et Spiritui seruire cogebant. Ad hos non solum viri Ecclesiastici et sæculares vulgusq; promiscuum accedebant, sed et ipse excellentissimus omnium virorum Princeps BOleslaus POLonorum REX, illorum domicilia et heremitoria frequentabat, maximaq; ex illorum conuersatione, vita,

merito, et doctrina, Polonis aedificatio sequebatur. Supernus et largissi-
mus remunerator Deus, illorum volens premio afficere labores, Martyrii pal-
mam et lauream quam quaesiuerant illos donauit adipisci. BOleslaus
siquidem Polonorum Rex, deuotioni suae morem gerens, cum Comitatu Re-
gio ad viros Dei venit, et aliquanto tempore in heremitoriis eorum quie-
scens, expletis orationibus suis discessurus, viris Dei pro leuanda eorum
inopia et necessitate, massam notabilem auri, spectante et vidente comi-
tatu suo donauit et obtulit. Qua etsi viri Dei se aliquatenus non indige-
re denunciassent, Regemq; vt illam exciperet, et aliis applicaret vsibus
precarentur, Boleslaus tamen Rex aurum semel Deo oblatum, humanis
applicari vsibus ineptum et scelestum esse respondens, auro relicto com-
mendans se et Remp. Regni sui POloniae virorum Sanctorum Oronibus,
discedebat. Insolitam autem auri possessionem viri Sancti abhorrentes, ve-
hementem concipiunt turbationem et dolorem, turpe sibi odibileq; Deo existi-
mantes, qui mundum et omnia eius delectabilia in aetate virili relinque-
rant, cuiusq; concupiscentias in eam vsq; diem calcatas peruicerant, auri
portione in Senio et tempore decrepito inquinari. QVo pacto, inquiunt, tan-
to subsarcinati auro poterimus pauperem CHristum sequi, et sub praetex-
tu eleemosynae illius occupabimur vsu? nobis quidem in damnationem
caeteris verò in perniciosum scandalum et ruinam. Consultatione
itaq; super his quid facto expediens foret habita, placuit tam Benedi-
cto qui Senior Pater inter eos habebatur, quàm residuis fratribus, quàm
celeriter et nulla mora interposita ad Boleslaum Regem Poloniae illud re-
ferri, et sibi quàm primùm praesentari. Decreto itaq; caeterorum, Bar-
nabae velut ordine et aetate iuniori, qui exteriores solitus erat tractare
causas, onus illud imponunt. Qui fratrum parendo iussioni, sumpta auri
massa, caepit ad Regiam Mtem properare; aurum Boleslao Polonorum Regi
redditurus. Eo autem necdum medium itineris emenso, nocte exitum
suum ab heremitico loco subsequenti, nonnulli ex Polonis filii Belal, ardo-
re auri quod per Regem fratribus illis oblatum viderant capti, adscitis
sibi aliis in heremum clandestinè sub intempesto noctis tempore perueniunt
aurum per Regem praebitum recepturi. Rabie itaq; furiosa exagitati ve-
lut furentes habitacula seruorum Dei antè mediam noctem pridie Idus
NOuembris irrumpunt, et massam auri per Regem Boleslaum postridie ob-
latam viros Dei in cantu et Psalmodia occupatos, incunctanter dare prae-
cipiunt, diram mortem ni reddatur vnicuiq; ex seruis Dei interminantes.
Nec verbis contenti, solicita curiosaq; indagine omnes angulos et loca ha-
bitationum seruorum Dei, rimantur et perquirunt. His cùm à Seruis Dei
responsum fidele et verax crebrò aeditum fuisset, auro eos non indigentes,

aurum Regi remisisse, eo maiori furia insaniaqꝫ concitati, existimantes seruos Dei falsa responsione et excusatione uti, et aurum illos in Sabulo abdidisse, in viros Dei iam non probris aut contumeliis, sed ipsis verberibus desæuiunt, et vnoquoqꝫ compræhenso, varioqꝫ ligamine constricto, illos ad inuicem segregant, et per tormenta varia, cuilibet singulatim vario cruciatus genere adhibito, allicere se posse auri celati credunt confessionem. Tantam autem præstitit Dominus Sanctis suis paciendi constantiam atqꝫ virtute, vt omnes pene ore vno et conformi responsione profiterentur, aurum eis præstitum Regi remisisse integrum, neqꝫ se illatis pœnis aut inferendis posse adduci, vt in offensam Dei scienter mendacii reatu se polluerent. Testis, inquiunt, nobis est DEVS non eo respectu nos negare, vt aurum nobis quo nunquam eguimus remaneat, sed ideo ne falsa et mendax confessio credulitate vos, mendacii reatu nos conficiat. Latrones vero impii in vnum illos existimantes conspirasse responsum, fortioribus tormentis in viros Dei tam diu debacchati sunt, quousqꝫ inter ipsos cruciatus vario modo verberibus et flammis torti, deficientes, Spiritus suos CHristo redderent. Cateruis Angelicis in aulas cælestes, et in trophæa Martyrum pro CHristo passorum ab æuo præparata, inferendos. Thezaurum posthæc accurate perquirunt, et cuncta quæ Cellæ virorum Dei habebant, euertunt. Sed postqꝫ nullus labori et facinori responderet profectus, ad obtegendum tanti reatus crimen, vtqꝫ humana præsumptio non malignitate, sed causuali flamma id gestum existimaret, habitationes Sanctorum Dei incendere, et ipsa pariter etiā cadauera conati sunt comburere. Sed admoti ignes perditis naturæ viribus neqꝫ cellis neqꝫ corporibus aliquem poterant conferre contactum, ita enim suppositos ignes parietum quamuis ligneorum materies repellebat, iuxta ac si silices durissimi haberentur, Quo miraculo latrones exterriti in fugam conuertuntur.

Wladimiro Russiæ Duce partito inter filios Principatu, filius Iaroslaus rebellat. Qui ex dolore moritur filius autem rebellis per fres Boris et Swiątopelkum pfligatur. Postea Swiątopelkus duos fres causa dn̄andi occidere iussit.

Duodecim filiis, quorum quatuor vẑt Viszeslaum, Isaslaum, Swiatopelkū et Iaroslaum ex prima vxore, et octo vẑt Wszewoldum, Swiątoslaū, Msczislaum, Boris, Hleb, STanislaum, Poszwid et SVdislaum, quos ex Anna sorore germana Basilii et Constantini Imperatorum Græcorum

Bulgara, et Bobema, et aliis susceperat, Wladimirus Russiæ Dux, abundè beatus et fœlix, dum annis aliquot Russiæ terras, tam Castris quàm Oppidis et villis vebementer auxisset, veritus ne se obeunte inter filios dira certamina super Russiæ Principatibus consurgerent, filiis Regnum diuidit. Et Viszeslao quidem natu maiori dat Nouogrod, Isaslao Poloczko, Swiatbopelkoni Thurow, Iaroslao Rostbow. Sed Viszeslao fatis rapto, Iaroslao Nouogrod, Boris Rostbow, Hleb Moronyse, Swiatoslao Drzewianx, Wszeuoldo Wladimiriam, Msczislao Thimutbokanx. Cæteris verò filiis tribus natu minoribus, vzt STanislao, POszwid, et SVdislao, Kiiouien et Berestow Principatus non nisi morte sua in eos deuoluendos, reseruat. Verùm Iaroslaus cui Rostbow cesserat vnus ex filiis molestè ferens se à Kiiouien Principatu quem ambiuerat sequestratum esse, venit in dolo cum gentibus suis et aliis precio conductis contra Kiiow, et creditus ab omnibus in pace venisse, Castrum Kiiouien occupat, et Thesauros paternos in suam redigit ditionem. Quod pater Wladimirus acerbissimè ferens, copias ex omnibus Principatibus quos inter filios diuiserat contrabit, cum filio Iaroslao pugnaturus. QVo Iaroslaus comperto mittit et conducit Pieczimegos et Warax, patri resistentiam facturus. Interim Wladimirus Dux et pater ex dolore, propter filii Iaroslai rebellionem et bostilitatem, proueniente, graui languore correptus, filium Boris exercitui præficiens, contra Iaroslaum mittit, ipse morbo inualescente paucis post diebus in Castro Berestow moritur, et in Kiiow adductus, in Ecclā beatæ virginis, quam ipse viuens ædificauerat, sub marmoreo lapide sepelitur. Confluxit autem ad bonestandum funebria sua magna Rutbenorum multitudo, quæ in sepultura planctum magnum ædens, vociferebantur se patrem et liberatorem patriæ, et fidei Christianæ in Russia plantatorem immaturè perdidisse. Sed ignari patrem suum DVcem Wladimirum biduo, filii Boris et Swiatopelk è vita excesisse, certamen cum Iaroslao et gente sua ineunt, et victus Iaroslaus cum Pieczemegis et Waraxs adiutoribus suis, fugit, Swiatopelkus verò occupat Kiiouiam et rapit Principatum, altero fratre Boris paternæ mortis luctui vacante. Et licet Dux præfatus Boris magna militum, vt Swiatopelko fratre pulso, Principatum Kiiouien ipse possideat, vrgeretur importunitate, militum tamen instantias abnuens, respondit Swiatopelkonem fratrem patre absumpto, patris se culturum loco, nec quicquam aduersi illi vnquam moliturum. Verùm Swiatopelkus disparem grām fratri Boris referens, subornat Nouogrodenses viros Belial, qui Boris Ducem in cubili suo orantem lanceis transfodiunt. Sed et Armigerum eius Gregorium natiòne Hungarum Dominum suum protegentem secum vnà necant, Mittit deinde Swiatopelkus ad alterum frēm Hleb in dolo inuitans eum ad se, Sed à fratre Iaroslao nuper conflictu superato præmonitus ad occisionem

se vocari præsso gradu substitit, et magno eiulatu et patris mortem et fratris necem planxit. Veniunt tandem alii viri et Hleb Ducem absciso capite interficiunt. Corpora autem tam Boris quàm Hleb in Kiiow deducta, in Ecclesia Sancti Basilii in uno sepulchro tumulantur. Colit hos duos fratres Ruthenica Ecclesia et gens pro Martyribus et Sanctis, astruens illos nonnullis corruscare miraculis. Swiatopelkus verò Dux, paricidio duorum fratrum insignitus, in magnam erigitur superbiam, existimans se et cæteros fratres facilè deleturum, et uniuersum Russiæ Principatum occupaturum. Principalium autem virorum qui Boris et Hleb occiderant, hæc sunt nomina, Prusza, Thalicz, Ielowicz, et Liasko.

Boleslaus Polonorum Rex, magna cura inuentos Sctorum occisores, ligatos ad Sctorum corpora mittit. A quibus in continenti vincula cecidere & corpora Sctorũ Gnesnã transferunt, vno Scto superstite.

Celerrima denunciatione Sanctorum Dei Martyrum, Benedicti, Matthæi, IOannis, ISaac, et Christini occisione, ad Regem POloniæ BOleslaum, qui tunc in Regia sua Gnesnæ agebat, in crastinum perlata. Ea enim prouidentia coqꝫ ordine Boleslaus Rex Regnum suum stabiliuerat, ordinaueratqꝫ, vt casus singuli, singulæqꝫ contingentiæ et nouitates propinquæ et remotæ, Ciuiles et forinsecæ, ad eius nocti non parcendo perferentur notitiam. Plurimum itaqꝫ de virorum Dei, quorum intercessione et merito, Regnum suum dirigi et prosperari fæliciter credebat, de crudeli nece ingemiscens, mox cum omnibus militibus et familiaribus suis, quàm ocyus potest equos conscendit, et peditum numero ex rure vicino in magna copia accersito, nemus in quo Sancti Dei habebant domicilia, in girum et ab omni parte corona circumdat et constringit: intelligens latrones post scelus in Sanctos Dei perpetratum, in nemore illo quod tunc ad miliaria aliquot tendebatur, ad latitandum locum delegisse. Obsesso autem nemore equites et pedestres frequentes, ad perscrutandum absconsos immittit, solicito studio per se ipsum interim, ne quoquomodo effugerent, cautela adhibita. Verùm etsi locus vastus, in longumqꝫ vt præmisimus protensus difficilem malefactorum comprehensionem pollicebatur; tantam tamen Rex curam pro inuentione eorum intenderat, vt scrutatores cuneis inseperabilibus iuncti incedentes vno passu nihil inscrutatum relinquerent, et facilè ad eorum cubilia peruenirent. Tota siquidem nocte per frutela nemoris, per latitudinem saltuum, per opacca sylvarum

viam qua euaderant anxii inquirebant, quam tamen nullatenus erabundis vestigiis valuerunt reperire. Sed neq; mucrones in necem Martyrum exertos, brachiis arefactis, poterant recondere in vaginas. Locus autem in quo corpora Sanctorum iacebant, copioso lumine visus est splendescere, modulata quoq; Angelici cantus suauitas, tota nocte illa in testimonium Sanctitatis Seruorum Dei, non desiit resonare. QVibus compræhensis, neq; enim facinorum conscii repugnare erant ausi, manus militibus dare coacti sunt, Boleslaus Rex mærorem super nece Sanctorum conceptum temperauit. Angebatur autem facinore inaudito, quod si aliquo casu non vindicatum publica vltione transisset, indignationem Diuinam, et obtrectationem humanam sibi et Regno suo formidabat euenturam. Quali autem pœna illos mulctaret non satis poterat prouidere, hoc tandem postremò decreuit, vt nequaquam eos sicut merebantur variis tormentis excruciatos extingueret, sed ferreis cathenis vinctos ad sepulchra Martyrum destinaret, vt illic vinculis constricti fame et inedia miserabiliter perirent, aut si propiciæ Diuinitati et Sanctis Martyribus aliter videretur, ipsi eos sua misericordia liberarent. QVI cùm ex mandato Regis ad Sanctorum tumulum fuissent perducti, mox ineffabili Diuinitatis potentia, nexibus vinculorum confractis, absoluti sunt. Sanctorum autem Dei corpora, quo amplior illis honor fieret in Ecclesiam Metropolitanam Gnesneñ transferri, et singula in vna tumba, ad id specialiter adornata, recondi disposuit. Residuus autem Sextus virorum Dei socius Barnabas, fratres et socios suos audiens peremptos, inæstimabili mærore angustiabatur, fletibusq; multis infælicitatem suam lugebat, quòd cum viris Dei societatem Martyrii non meruerit, itaq; sortem suam, ad heremitorium suum plenus dolore remeans, increpabat. Quò cùm peruenisset, et fratres suos variis affectos tormentis vidisset, tunc quidem ampliori grauabatur cruciabaturq; luctu, quòd se vnum relictum et desolatum, et illos palmam laureamq; triumphalem videbat iam appræhendisse, Diuino tamen iudicio et illius benignitati, se et omnia committens, aiebat. Absq; tuo nutu Domine neq; alitem cadere, neq; folium ex stipite defluere certum habeo, quantò magis et hanc occisionem fratrum meorũ, à qua me velut immeritum sequestrasti, sine tua voluntate nullatenus accidisse persuasissimum mihi est. Supplex tamen obsecro, vt me à tuo et Sctorum tuorum consortio non sequestres. Posthæc in cella de nouo constructa abstinentius et orationibus arctis intentus, vitam in operibus bonis finiens iussu et ordinatione Regis Boleslai fratribus et sociis suis appositus est. Extant nunc in eodem loco quinq; Ecctæ, in cuiuslibet cella et oratorio, in venerationem et memoriam singulorum deuotione fidelium ædificatæ, quem quisq; Sctorum locum pro oratorio et loco in vita habuerat, protestantes ~

MARTIALIS Plocensis Epus cum annis duobus et viginti in Plocen Eccta sedisset diem obiens in Plocen Eccta sepultus. Martinum primum ad petitionem Boleslai Poloniæ Regis, per Benedictum septimum prouisum, habuit successorem, virum conspicuum nobilitate, natione ROmanum.

Excedente è vita IOanne XVIII. quoniam tantummodo mensibus decem Ecctæ Romanæ præfuit. GVlbertus natione Gallicus, et qui Syluester secundus appellatus est in Summum Pontificem promouetuR.

Smogorzouiensis seu Wratislauien Ecclesiæ Epus Vrbanus vita eo anno excessit, et in villa Smogeszow, secundum aliquos in villa Riczow, sepultus est. In cuius locum Boleslao Rege petente à Clero Wratislauien electus est, Clemens primus Italus genere et nobilis, et à Benedicto septimo confirmatuR.

Anno Domini 1006.

Historia erectionis Monasterii Sctæ Crucis in monte Caluariæ, et vnde lignu Dni fuerit ibi allatum.

NEpos ex sorore germana Adleyda Mieczslai olim Polonorum DVcis, et frater amitalis Boleslai Regis, Rex STephanus in Hungaria Principatum tenebat, vir miræ in Deum deuotionis et religionis. Cuius quoquè Sanctitas multis et euidentibus prodigiis atqz operibus illustrata erat, cùm ex consorte legitima Gissela Henrici primi Imperatoris sorore germana filium procreasset. Emericus illi nomen dedit. Quo ad virilem ætatem traducto, vxorem illi ne successio sui sanguinis absumeretur coniunxit. Sed is miro in Deum amore accensus, non audens paternis recalcitrare Imperiis, vxorem quidem suscepit, sed cælibem virgineamqz vitam, et corpus ab omni carnali et libidinosa corruptella purum seruare decreuit. Vnde vxorem suam pro sorore ducens, et nunquam illam attactione maritali cognoscens, non solum in virginitate ipse permansit, sed et consortem suam virginitatem custodire usqz ad diem mortis adduxit, vt merito quisqz duo ingenua corpora, delicias diuiciasqz mundanas, et omnia quæ prima mortales ducut, habentes, difficillimo religionis genere, nihil à Martyrio distante, cælum stupeat rapuisse. Vir igitur Dei Emericus ad Patruum et cognatum suum Boleslaum Poloniæ Regem, deserta Regia, solitus erat crebris vicibus

frequentare, et plura tempora in Polonia absumere, et à visione communio:
neqꝫ parentum et vxoris sequestratus, facilius suggestiones Diabolicas et
carnis stimulos extingueret, et deuotioni suæ operam daret. BOleslaus
autem Poloniæ Rex, singulari Ducem Emericum nepotem suum prosequeba:
tur charitate et amore, quem non solum nexus sanguinis, sed et ipsa virtutū
clara probitas faciebat tam Regi quàm suis militibus amabilem et gratio:
sum. Quodam itaqꝫ tempore Boleslaum Regem venationibus in syluis
circa oppidum Kielcze sitis insistentem, et Ducem Emericum in societate
habentem, contigit in iugum Alpium quæ Caluariæ vocantur, et quibus Po:
loniæ Regnum vix altiores habet, ceruum insequentem deuenire. Vbi cer:
uo omisso, ruinas veterum habitationum, quæ diluuio vniuersali et tempo:
rum antiquitate in Saxorum molem, qualem et hodiè cernimus dilapsæ fuerant,
cæperunt mirari. LOcum enim illum ferunt quondam habitationem et ar:
cem Cyclopum et virorum fortium fuisse, et illic incolatum suum aliquanto
tempore tenuisse. Vir itaqꝫ Dei Emericus Spū Diuino instinctus, et vt ali:
quorum habet credulitas et assertio, visiòne noctis præcedentis doctus, lociqꝫ
singularitate et vetustate delectatus, conuenientissimum locum illum pro
seruis Dei solitariam vitam professis astruit, et indignum vt sine hominum
eiusmodi incolatu debeat esse. Rogat deinde affinem et Patruum suum
Boleslaum Poloniæ Regem, vt pro Dei honore et fidei Sanctæ augmento, ani:
marumqꝫ remediò et salute, illic Cœnobium Monachorum erigat et consti:
tuat: stabilius fæliciusqꝫ Regnum, postquam illum à terreno solui continge:
ret, in cœlestibus pro huiusmodi Sancto opere habiturus. Cúmqꝫ ad id BO:
leslaus Poloniæ Rex facilem et vltroneum liberali et Regio animo præbuisset
consensum, Dux Emericus sua se petitione et desiderio videns potitum, in
magnam exultationem prorupit, et primum Deo deinde Boleslao Polonorum Re:
gi gratias agens, mox crucem bifurcatam portionem notabilem Dominici ligni
continentem, modico argento obductam, parenti suo Stephano HVngariæ Regi
à Græcorum Cæsare pro magno munere transmissam, quam vir Dei Emeri:
cus in pectore ex patris largitione gestare consueuerat, exemit, illiqꝫ loco,
ita enim visione monitus fertur fuisse, donat. Hoc inquit preciosissimum
lignum saluatoris nostri cruore conspersum, et quo charius nihil habui sed
nec habiturus sum, huic loco dono: propicia Diuinitate virtute sua, omnibus
in necessitatibus, pressuris, angustiis, grauaminibusqꝫ constitutis, plurima be:
neficia largiturum. BOleslaus itaqꝫ Polonorum Rex sponsioni suæ sa:
tisfaciens anno eodem Monasterium Sancti Benedicti illic erexit, et Re:
gali munificentia dotem illi congruem et sufficientem consignauit, ac frēs
Deo sub habitu et Regula Sancti Benedicti militaturos inducit. Ecclesi:
am quoqꝫ sub honore et titulo Sanctæ Crucis à fundamentis inicians,

Græcorum more et lapidibus construit et consumat, locans et recondens lignum preciosissimum DOminicum per beatum virum Emericum largitum in eadem Ecclesia, cuius conditio et qualitas in hanc diem perdurans, longæuam eius testatur annositatem.

GAVDENTIVS qui et alio nomine Radzim nominabatur germanus beati Adalberti Archiepiscopi Gnesnen, cùm annos septem in vitæ Sanctimonia et Pontificatu Gnesnen exegisset, apud Gnesnam moritur, et in Gnesnen Ecclesia sepelitur. Fertur hic moribundus in Gnesnensem Ciuitatem ob multitudinem immanium scelerum, quibus coinquinata erat, nec eo monente pænitere voluerat, anathema protulisse. Nec incassum transijt quod vir Dei prædixerat, â Brzetislao siquidem Bohemiæ Duce et suo exercitu, vt in sequentibus narrabimus, Cazimiro Poloniæ Rege in Almania exulante, inuasa, calamitatem et cladem ingentem pertulit, et nobilissima sua clenodia opesqꝫ plurimas, quibus ad inuidiam vsqꝫ abundauerat, amisit. Huic Hippolitus genere Italus successit.

Anno Dñi 1007.

Boleslaus Rex Poloniæ Illustris Odalricum Bohemiæ Ducem captiuum liberat & in Bohemiam remittit. Qui frem excæcat, & in Polonos & Rauitas amicos Regis sæuit.

CAptiuitati calamitatiqꝫ Odalrici filij Boleslai Bohemiæ Ducis, quã aliquanto iam tempore in Polonia pertulerat, Boleslaus Polonorũ Rex pia miseratione compassus, cum quòd illi sanguine et affinitate propinqua iunctus esset, tum quòd pluribus sponsionibus â fide et deuotione atqꝫ officio Boleslai Regis se nunquam discessurum lachrymis et iureiurando interposito asseuerabat, â captiuitate soluit, et equis, familiaribus vestimentisqꝫ, et plurima Regali suppellectili, exornatum vestitumqꝫ in Bohemiam remittit. QVI ex carceribus beneficio Boleslai Regis Poloniæ in libertatem vendicatus, omnium quæ Boleslao Regi spoponderat, et beneficij quod illi præstiterat oblitus, in Bohemiam reuersus, præsidia quæ â Polonis tenebantur exturbat, et plerosqꝫ Barones Regi Boleslao fidem temerare nolentes, et signanter Vrsouicen quorum genus Boleslao Poloniæ Regi fide syncera adhæsisse noscebat, peremit, bonorum oblatione mulctat et proscribit, adeòqꝫ in Poloniæ Regem et suos sæuire cepit, vt lachrymas

quas in conspectu Regis profuderat, gaudio videretur proiecisse. Nec his contentus suspectam habens germani fris Iaromiri societatem, nimio Principandi flagrans desiderio, eundem fratrem Iaromir captiuat, captumq innocenter et nullo praecedente excessu aut demerito, quo firma Ducatus Bohemiae in eum solum recideret successio, vtroq oculo excaecat et priuat, crudelitatis suae munimenta in frem germanum et innoxium deprompta, praesenti et futurae aetati, non sine suo et posteritatis suae dedecore relinquens.

Fames, pestis, et lues miserabilis non in Regno tantum Poloniae, sed pene per vniuersum orbem fuit. Quae clades multos mortales absumens multas vrbes et colonias desertauit.

Anno Domi 1008.

Iaroslaus Russiae Dux frem Swantopelkonem fratricidam profligat & Kijow accipit Swantopelkone in Poloniam fugiente.

FORti frequentiq exercitu ex RVthenis et Waraÿs Iaroslaus Russiae Dux comparato, contra Swiatopelkonem fratrem, hostiliter procedit, duorum fratrum germanorum communium vzt Hleb et Boris, indigna nece ab eo peremptorum, mortem vlturus. Cui cum Ruthenis et Pieczinedis, Swiatopelkus circa Castrum Lubiecz et flumen Dnÿepr occurrit, et flumine Dniepr vtrumq exercitum diuidente, trimestri spacio statiua illic, vno alterum propter mediantes vndas inuadere non audente, habita sunt. Iaroslaus tandem flumine Dniepr cum omni suo exercitu superato, Swiatopelkonem et exercitum eius inter duos lacus consistentem, subito et insperate inuadit. Exercitus autem Swiatopelkonis hostium armatorum et expeditorum, inermis ipse, aduentu perculsus, in lacus frigore hÿemali congelatos ex tabernaculis diffugit. Vbi glacie fragili violata plures numero sorbentur ab vndis, reliqui ab Iaroslao et exercitu eius, aut trucidantur aut captiuantur. Swiatopelkus autem vix manus hostiles euadens, praecipiti cursu in Poloniam effugit, et ad Boleslaum Polonorum Regem se conferens, supplex sibi ferri contra fratrem Iaroslaum auxilia, plurima offerens, plurima pollicens, expetiit. Capit autem Iaroslaus Russiae Dux Swiatopelkone et exercitu eius profligato Castrum Kijow, tradentibus se illi Kijouiensibus, et sedit in Principatu Kijouien habens annum aetatis suae vigesimum octauum.

Boleslaus Rex Poloniæ Swantopelkonem resti-
tuens, breui omnem Russiam conquirit. Iarosla-
um bis profligat & Kiiow acceptam Swiatopelko-
ni restituit Iaroslao ad Nowogrod fugiente. Swia-
topelkone autem imperium Regis non ferente, &
milites Polonos clam necante, Rex id resciens
Ciuitatem diripit, ac cum duabus sororibus præ-
dicti Swiatopelkonis ac multis Ruthenis in Polon-
triumphans reuertitur, erectis tribus columnis
æreis, pro gadibus perpetuis, in flumine Dniepr.

PRæcipuis bellatoribus et militibus ex POloniæ Regno BOleslaus Po-
loniæ Rex in grandem exercitum coactis, PRæfectisqꝫ qui ordi-
nes ducerent, et Millenariis, Centurionibus, Quinquagenariis, et De-
curionibus, cæterisqꝫ qui agminibus præessent legitime ordinatis, Setegio ve-
rò CRacouien Palatino Principe Militiæ constituto, terram Russiæ, Swia-
topelkonem Ducem expulsum restituturus, potenti brachio ingreditur, plures
incursiones, spolia, prædas, et iniurias, quibus Regnum Poloniæ Rutheni cre-
brius vexabant vindicaturus. Agmen autem uniuersi exercitus Bole-
slai Regis et Præfectorum præcipua cura adeo instructum regulatumqꝫ erat,
vt et stare sequiqꝫ, et in ordines coire, et quicquid posceret necessitas, age-
re pronum esset. RVssiam itaqꝫ Boleslaus Poloniæ Rex ingressus, uniuer-
sas eius CIuitates et oppida sine resistentia aliqua capit et conquirit. Neqꝫ
enim pro ea tempestate aliquæ CIuitates munitæ habebantur, rarusqꝫ mu-
rorum vsus apud Ruthenos erat, sed etsi Ciuitates aliquæ Principales fre-
quentiam habebant CIuium et Domorum, hæc tamen solo naturæ situ aut
lignorum struibus pro muris et mæniis ædificatis erant debiliter firmatæ.
Omnes itaqꝫ CIuitates Russiæ Boleslaus Poloniæ Rex capiens, et militibus
in prædam tribuens, arces dimittebat inconquisitas, videns illas pro sui conqui-
sitione non modicum temporis, cuius apud eum magna erat caritas et æsti-
matio, absumpturas. Celerrimo itaqꝫ cursu, Russiam spoliis et incendiis, nul-
lo resistente conficiens, ad Ruthenorum terram Wolhinen, quæ nunc Lucen
appellatur, peruenit. POstquam autem Russiæ Duci Iaroslao, qui tunc
voluptati et solaciis deditus, hamo pisces in fluuio Dniepr, quorum fluuius
ipse magnam ædit abundantiam, piscabatur, Boleslai Polonorum Regis, ci-
tus et velox aduentus denunciatus fuisset, tunc quidem subito pauore per-
culsus, hamo quem manu gestauerat in terram proiecto, nihil inquit hactenus
hoc hamo opus est, neqꝫ vt pisces comprehendamus, sed qualiter hosti

occurramus, curandum, ne hostis infesti et potentis effusionem sanguinis nri sicientis, hamo inuoluamur. Congregatis itaqꝫ multiplicibus ex Ruthenis, Varaȝs et Pieczyniedis copiis, Boleslao Polonorum Regi ad fluuium Bug occurrit, transitum illius si posset prohibiturus. Absumptis itaqꝫ ad ripas fluminis Bug ab vtroqꝫ exercitu diebus aliquot, fiebant inter exercitus excursiones, et certaminis mutua præludia, tandem ad vniuersæ dimicationis discrimen primum glebis et improperiis acta re, eò disceptatio ex paruo (vt fit) momento excanduit, vt iam à multis per saxa, iacula, et sudes, res agi cæpta sedari nequiret. Erat Iaroslao Russiæ Duci suus alumnus, nomine Budi, plurimum charus, et omnium consiliorum Et negociorum Iaroslai consultor, moderator, et director, qui in altera ripa consistens, multis improperiis Boleslaum Poloniæ Regem et exercitum suum irritabat, nunc meticulosum nunc craßum Boleslaum Poloniæ Regem appellans: astruens se illius craßum viscum, si in aciem prodire auderet, confossurum. Quibus contumeliis Boleslaus Polonorum Rex prouocatus, contione aduocata militum, prudenti vsus oratione, ne suam et Regis sui ignominiam æquo animo tolerent, sed armis expeditis, illicò in prælium prodeant, hortatur. Vniuerso itaqꝫ exercitu velocissimè armato, Boleslaus Polonorum Rex primus fluuium Bug insilit, quo superato Ruthenos trepidantes et suos in arma vocantes inuadit. Mirificum hinc inde accensum est certamen adeò, vt ad omnē experientiam fortunæ veniretur, et quamuis aliquantis horis fuisset hinc inde pugnatum, ad vltimum tamen Iaroslaus Russiæ Dux cum vniuersis suis copiis contritus et profligatus est, et cum quatuor tantummodo comitibus Kiiouiam effugit. Ingens cædes tunc à iusta ira ædita est, sed et multi ex Ruthenis, Pieczinedis, et Varais capti, Castris etiam hostilibus magnæ opulentiæ exercitus Polonicus potitus est. Iaroslaus Dux in Kiiouia consistere ne à suis proderetur non ausus, in paludinosa loca diuertit, futurum, vt erat, ratus Boleslaum Poloniæ Regem se persecuturum, et locum quo se reponeret obseßurum. Ab exploratoribus autem et fugitiuis Boleslaus Poloniæ Rex Iaroslaum Russiæ Ducem, ex ipsa Principatus sui Arce Kiiouia doctus effugisse, tanto ocyus ad Kiiouiam promouet exercitum, et aliquot statiuis illic applicans, Vrbem ad vada fluminis famosi Dniepr sitam, situ et populo diffusam et amplißimam, eaqꝫ tempestate famosam (cuius magnitudinem opulentiamqꝫ, etiam nunc ruinæ, et tricentarum vel citra Ecclesiarum semidiruti muri, protestantur) vndiqꝫ cingit, et tam terrestri quàm nauali loco eam obsidione coartat: prouidens omni studio et cautella, ne quid ad illam posset importari, sciens tantæ multitudini quæ illic erat inclusa, et quæ ex pluribus Russiæ oris se illic tutam consistere putans defluxerat, alimenta propediem defutura. Oppugnationem itaqꝫ Vrbis, leuibus quibusdam

infestationibus ostendens magis quam exequens, finalem eius conquisitioné
in aliquantum tempus differebat, sperans se illam sola fame, absq; periculo
et interitu militum consecuturum. Nec eum opinio fefellit, pluribus enim in Vr-
be obsessa vel fame extinctis vel inedia maceratis, traditur Boleslao Polonorum
Regi Ciuitas. QVam in splendore armorum eques et ense nudato cum
expeditis militibus, aliquot agminibus eum praecedentibus et subsequentibus
ingressurus, in portam per quam primum intrabat, et quae aurea ab incolis
vocabatur, forti brachio mucronem vibrans impegit, et illam in sui medio
diuidens et perscindens signum triumphale suae captionis et victoriae illic
reliquit. Ac deinde ad arcem Ducalem diuertens eam capit, ac vni-
uersam suppellectilem et Thesauros Ducales adeptus, militibus pleraq; in so-
latium dedit, et Swiatopelkonem DVcem Russiae in sedem Kiiouien, á qua
depulsus erat, restituit. Praestantioribus autem militibus Boleslaus Polono-
rum Rex circa se relictis, caeteram omnem multitudinem, iam enim hyems
appropinquabat, ad hyberna distribuit, Swiatopelkone Duce Russiae Polono-
rum militibus affatim prouidente et de commeatu et de vestitu. Cognoscens
autem Iaroslaus Dux Russiae Polonorum exercitum ex Kiiow in hyberna de-
ductum esse, et Boleslaum Polonorum Regem cum paucis in Kiiow remansisse,
congesto exercitu clandestiné versus Kiiow transiit, Boleslaum Polonorum
Regem quacunq; arte aut ingenio occisurus. BOleslaus autem Polonorum
Rex denunciato sibi Iaroslai et hostium aduentu, armis correptis equum illicó
conscendit, militesq; se sequi et in ordines ire iubet, ordinatoq; exercitu
et flumine Dniepr superato, Iaroslaum et exercitum eius in altera parte flu-
minis agentem statiua, inuadit, fitq; acerrima pugna, et vincitur Iarosla-
us á Polonorum Rege, et omnis militia Iaroslai aut tunc cecidit, aut in Polo-
norum Regis Boleslai potestatem viua venit. Iaroslaus autem paucis equis
innitendo in Nowogrod fugiens peruenit, vbi ex nimio pauore et dolore conster-
natus non audens consistere, Boleslaum enim Polonorum Regem ad se pu-
gnandum illúc verebatur venturum, vltra mare disponebat fugere. Quem
Nowogrodenses non solum retinent, sed pauentem et dubium rebus suis, et spe
altiori reficiunt, et vt nouus exercitus contra Polonorum Regem instaurari
possit, vt quilibet agrestis quatuor mardures, Nobilis quinq; marcas, Capita-
neus decem marcas soluat, decernunt. Certatim itaq; magna pecunia con-
gesta, Varaos in sui auxilium conducunt, Boleslao Polonorum Regi nouum
bellum illaturi, totus enim apparatus ille bellicus Iaroslai ex pauore recen-
tis cladis in auras euanuerat. Boleslaus deinde Polonorum Rex, Her-
culem illum fortissimum, qui in finibus Hesperiae duas columnas fabrica-
uerat, imitatus, tres et ipse in flumine Dnyepr ex solido ferro columnas,
quae in hanc vsq; diem permanere asseruntur, pro gadibus perpetuis in eo

loco vbi fluuius Szula miscet se fluuio Dnyepr, locat, et in flumine Solaua in occidente tres postea locauit, triumphales suas victorias et Polonorum terminos apud posteros testaturas. Sedit autem Boleslaus Polonorum Rex in Kiiow multo tempore, et parebant Ruthenorum Proceres, nobiles, et uniuersæ gentes eius imperiò atqz ditioni. Verùm Swiatopelkus Russiæ Dux parum sensatus, Boleslai Polonorum Regis diuturnam moram ægrè ferens, aliquos Polonorum milites in hybernis commorantes clam aut ipse interficit, aut interfici à suis disposuit. Qua iniuria Boleslaus Polonorum Rex iustè permotus, militibus suis et vniuerso Polonorum exercitu ex hybernis reuocato, Ciuitatem Kiiouiensem Swiatopelkone diffugiente dat militibus in prædam, Castra Russiæ redigens in suam ditionem. Rapinis non prius temperari iussit, donec omnes Ruthenorum Kiiouienqz fortunæ, fælicitate diuturna cumulatæ per Polonos fuissent ægestæ. Ex eo autem tempore Kiiouia, etsi per varios Principes reparata fuerit, Vrbisqz Ducalis dignitatem obtinuerit: acceptæ tamen tunc ruinæ, posteris signa profert. Duas deinde sorores Swiatopelkonis et Iaroslai Ducum Russiæ, vzt Przeczlauam et Msczislauam, item Boiaros et Proceres magis insignes captiuat et vincit, vt obsidum essent loco. Onustus tandem Ruthenorum spoliis, pluresqz ordines captiuorum ex Ruthenis secum ducens, in Poloniam pluribus Castris Russiæ forti militum Polonorum præsidiò imposito, remeauit. Anastasium Ruthenum, qui se illi dolo insinuauerat, Thesauris suis infidelem Thezaurarium et Seruitorem, præficiens ~

Ex pacto cum dæmone inito Syluester secundus Papa, multa alia ad votum, tandem et Papatum assecutus, moriturus quædam membra corporis sui pœnitens præcidi iubet, Ioannem decimum nonũ habuit successorem.

SYluester Papa secundus, cùm annis quatuor, mense vno, diebus decẽ, sedisset, rebus eximitur humanis. Hic primum Floriacensis Cænobii in Aurelianen̄ Diocœsi Monachus fuit, sed relicto Monasterio, Diabolo promittenti si se illi totum traderet, quòd pro voto omnia habiturus esset, omagium fecit. Cum Dæmone autem super suis desideratis frequenter colloquens, in tantum apud Hispalim Ciuitatem Hispaniæ studendo profecit, vt maximus in doctrina habitus, Othonem Imperatorem et Robertum Regem Franciæ, pluresqz alios haberet adiutores. Ambitiones deinde suas Dæmone prouehente, primùm in Remensem, postea in Rauennaten̄, postremò in Romanum Pontificem promouetur. Dum autem à Dæmone quærens quanto tp̄e

victurus esset, accepisset responsum, quàm diu non celebraret in Hierusalē tam diu eum victurum esse, supramodum gauisus est: sperans se longè abesse à fine, sicut longè abfuit à peregrinationis in Hierusalem ultra mare voluntate. Et cùm in Quadragesima in Basilica Sanctæ Crucis in Hierusalem Romæ sacrificaret, ex strepitu dæmonum sensit sibi mortem adesse, et suspirans ingemuit. Et licet sceleratissimus esset, de misericordia tamen Dei non desperans, reuelando coram omnibus scelus suum, membra omnia quibus Deo seruierat iussit præcidi, et truncum exanimem, super bigam poni, et vbicunqꝫ illud iumenta perducerent et sisterent, illic sepeliri, quod et factum est, sepultusqꝫ est in Basilica Lateranen. Et in signum quòd misericordiam Dei consecutus fuerit, sepulchrum eius tam ex tumultu ossium quàm ex sudore præsagium est Papæ morituri. Cui IOannes XIX. natione Thuscus successit.

Anno Domi 1009.

Iaroslaum Russiæ Ducem cum oī potentia Poloniæ Regnum ingressum Boleslaus Rex per remissum exercitū strenuè pugnantē profligat, & onustus præda ac spoliis reuertitur illisquē Ecclesiam Gnesnen & alias octo ornat.

EX RVSsia BOleslao Polonorum Rege cum grauibus et insignibus spoliis in Poloniam remeante, Iaroslaus Ruthenorum Dux, quem armis et virtute superare desperauerat, astu et dolis vinci posse credebat. Notabili autem ex Ruthenis, Polowczis, Pieczyniedis, et Varays, cæterisqꝫ nationibus exercitu collecto, egressum Boleslai Regis cautissimè obseruabat, suaqꝫ et sui exercitus egredientis pedetentim et latenter insequebatur vestigia: in finibus terrarum exercitu Boleslai in diuersas oras distracto, irruptionem facturus. Arbitrabatur siquidem Polonos, more conditionis humanæ, quòd et auro et argento cæterisqꝫ spoliis quàm maximè ditati et subsarcinati erant, et coniuges, liberos, cæteraqꝫ pignora longo tempore non viderant, celeri passu domos suas petituros, et Regem cum paucis relicturos. Callido autem satis suo ingenio, etiam euentus ad spem respondit, Boleslaus enim Poloniæ REX victorem se, Iaroslaum verò Ducem Russiæ, qui tanto tempore ignauiter se in latibulis absconderat, pro victo reputans, ad fluuium Bug perueniens, exercitui vt sua quisqꝫ loca peteret licentiam dedit, iamqꝫ amplissima pars sui exercitus defluxerat, cùm Iaroslaus RVthenorum PRINceps

à speculatoribus cum numeroso et copioso exercitu nunciatur adesse, illic
enim Boleslaum Poloniæ Regem consecutus erat, doctus à suis explorato-
ribus exercitum Boleslai defluxisse, et defluxurum amplius esse. BO-
leslaus autem Polonorum Rex, ut erat vir animositatis et fortitudinis ra-
ræ insignis, nihil hostium aduentu perculsus, plerosq; milites qui non pro-
cul recesserant reuocat, et cum hostibus quantacunq; potentia præditis
decernere statuit: urgebatur enim Ruthenorum impetuosa inuasione. Fu-
gam autem turpem sibi et exercitui suo magis quàm mortem execrabatur,
intelligens Ruthenos fuga sua animatos, interiora Regni sui penetraturos,
et hostiliter in omnes sæuituros. Sed et per irruptionem Ruthenorum, cla-
ritatem et titulos superiorum suarum victoriarum apud gentes et nationes
subactas et subigendas, amarius morte ducebat obscurari, et præberi illis
occasionem et audaciam contra suum imperium calcitrandi. Sed et in eo
se loco à Iaroslao Duce Russiæ occupatum videbat, ex quo exercitus suus
residuus non nisi victor recipi posset, prius tamen quàm ad congressum cum
Rutheno veniret, alloquendos sibi milites, et ad pugnam incendendos ratus,
hæc apud illos facit verba. PRobitatem vestram ô milites in pluri-
bus bellis et periculis retroactis frequentius expertus, ad certamen cum ho-
stibus qui nobis multò plures numero sunt ineundum, cùm aliud honestas
agere dissuadet, vos duco, verbis meis nihil quidem vræ virtuti adiectu-
rus, verùm ea quæ imminent, quæquè verisimiliter contingere possunt com-
memoraturus. Hostem enim cernitis et suaptè et nris prouocatum armis
infestissimum, disolutione defluxioneq; exercitus nri, qui neq; collegi absq;
euidenti clade nostra, neq; reuocari sine periculo potest, ceruicibus nris
imminentem, et de victoria gloriabundum. Is si honestè in libertate vi-
uere volumus, si penates nros, si liberos et coniuges seruare, si partis victo-
riis gloriari, et subiectas nationes sub iugo et tributo detinere, si deniq;
Russiam ipsam tributariam nobis facere, et opima spolia atq; captiuorũ
mancipia ex ea relata possidere libet, ferro armisq; hostis numero qui-
dem magnus sed animo imbellis et ignauus submouendus est, et inanis
spes reportandæ victoriæ, qua iam inflatus superbit et tumet, vestris dex-
tris eripienda. Quid enim proderit Bohemos ac Morauos vicisse? il-
losq; ditiònis nostræ fecisse, cæterasq; nationes in circuitu debellatas hu-
miliasse? si Rutenorum armis victi, ab hoste timido fugati et debellati,
singulis quæ virtute quæsiuimus exuemur? Fines Regni nostri propagatu-
ri, bellum Ruthenis indiximus, nisi tamen hinc victores euadamus, amitti-
mus propagatos. Ego in Cælestium confisus auxilio, spero me vestra virtu-
te die hodierna insignem victoriam ex hac hostium multitudine relaturũ,
meisq; superioribus victoriis famosum et clarissimum titulum huius victoriæ

euentu adiecturum, spe optima plenus optimè vos sperare iubeo, quæ si non subesset, necessitas tamen quæ maximum et vltimum est telum stimulare nos deberet. Quocunqꝫ enim nos vertamus ô Milites, ad extrema peruentum est, fugæ enim prædas nobis præsertim hostiles vehentibus nulla facultas, et circumfusis vndiqꝫ hostium copiis, et nos impigrè obseruantibus. Deditio verò hostibus perpetuam vilitatem et turpidinem nomini atqꝫ generi nostro inureret, Auxiliares verò ex Polonia præstolari copias, eorum esset qui certaminis possent declinare discrimen, at nostra paucitate hostes conspecta præpeti in prælium armantur feruore. DVm itaqꝫ virtute non possumus, necessitate superiores euadamus, Cura igitur mortis et vitæ præsentis circumscripta vnusquisqꝫ vestrum ruat in hostem, iugulum hosti perfracturus magis quàm præbiturus, paucorum annorum accessio vnumquemqꝫ vrûm non moueat, nam et si nunc seruabimur, expost tamen nihilominus peste morbo vel casu aliquo sumus morituri. Hac cohortatione incensi militum animi, gloriósam mortem potius se subire malle, quàm de prælio pedem referre, magnis acclamatiònibus protestabantur. Quos vt alacres et plenos bonæ spei Rex vidit, extempló signa tolli iubens ducit in hostem et pugnam conserit, equis et hastis velocissimo cursu concitatis. RVtheni vt inferri sibi prælium, contra ac erant rati viderant, plurima admiratiòne percelluntur paucitatem in multitudinem circumferri. primos tamen impetus sustinentes, magno et ipsi animo ex spe dudum concepta bellum gerunt. Verùm tempore procedente, videntes Rutheni suorum numerositatem diminui, et Polonos ad extremum casum paratos maiorem quàm pro numero cladem, Boleslao Rege vnumquemqꝫ ex nomine cohortante, ædidisse, spe priore extincta (cadentibus enim prioribus ad se cædem quisqꝫ non ambigebat peruenturam) pedem referunt, quanta tamen possunt vi, abundante multitudine resistunt, audatiores pugnatioresqꝫ Polonos faciebat necessitas, cùm nullam viderent, nisi per ferrum tantis circumfusi hostibus, spem euadendi. Verùm Boleslaus territos eos perpendens, suis si paululum admitantur victoriam denunciat, nec Regis atqꝫ Ducis officio contentus cum militibus qui eum obseruabant prælio se infundit, aciesqꝫ hostiles sensim cedentes ad extremum perrumpit, prosternit, et dissoluit, manus et vires exhibens prælio, et contra hostes fortiter pugnans, prouidentiam tamen boni Ducis non omittebat, sed vbicunqꝫ consilio opus erat accurrens bellum et bellantes adiuuabat. Et cùm Mars magis magisqꝫ crudesceret, nunc cohortatione, nunc stricto gladio, nunc feriendo, nunc saucîis recentes substituendo, dubium effecit plus ne sapientis Imperatoris artibus, an fortis militis opera, pro consequenda victoria vteretur. suisqꝫ celeriòrem victoriam largitur, triumphalem et magnam viri fortis in ea pugna effectu magis quàm voto gloriam consecutus: omnia enim erant tumultus, fugæ,

et timoris plena. DVx ipse Ruthenorum Iaroslaus crescente pugna, suos deteriore loco et in fugam versos conspiciens, Ducalibus ne proderent fugientem abiectis, equos mutando, persequentium Polonorum manus fugiendo, euasit. Omnis autem illa hostilis multitudo, aut prælio occubuit, aut viua in Polonorum manus venit, paucis qui itinera magis occulta ex communi cursu diuerterant, saluatis. Tanta autem Ruthenorum cædes tunc ædita fertur fuisse, vt fluuius Bug occisorum inebriatus sanguine, fluorem suum per certa spacia rubrum produceret, et RVtheni ex regionibus longinquis, ad reperienda suorum charorum cadauera in certaminis locum aduenientes, planiciem vniuersam stratam multitudine funerum viden, crebras eorum congeries contemplati, à quærendis iis quos ad sepeliendum venerant, difficultate quæsitionis arcebantur. Capta aliquot signa militaria, impedimenta ferè cuncta cum sarcinis militum et equorum complura millia comprehensa, et in deditionem accepta, memorabili gladiis et virtute militum præliò confecto, et cæde quàm maxima in Ruthenos et cæteros qui illis auxilia tulerant Boleslaus Polonorum Rex ædita, in Poloniam non iam solum cum prædis et Ruthenorum spoliis, sed cum captiuorum cuneis fœliciter regrediebatur. Cui per loca transitum facienti processionis et exceptionis omnium ordinum velut glorioso Athletæ et victori honor exhibebatur. Ex spoliis autem Russiæ primum honorauit Ecclesias omnes Regni sui Cathedrales, dando vnicuiq; Ecclesiæ magni ponderis Clenodia, in Ecclesiam tamen Gnesnen, illic enim coronationis suæ agebantur solennia, illic et Regiam magis vsitatam habebat, liberalitate fuit profusior. Quæ quidem insignia et magni precii Clenodia, etiam in hanc diem Gnesnen Eccta obtinet; trophea Boleslai Regis per ea succedenti ætati innouans et ostendens. Deinde ex eisdem spoliis milites quos vidit in bello enixius meruisse, de publico honorauit, et cuncta huiusmodi spolia Regia liberalitate distribuit, largitione huiusmodi singulo premians, et animosa corda in altiora strenuitatis opera inflammans, mirator amatorq; rerum excellentium, auri verò et opum fallacium nisi pro necessitate contemptor.

IOANNE Papa XIX. qui sedit mensibus quatuor diebus XX. mortuo IOannes vigesimus patria Romanus, è regione portæ Metropolitanæ, sufficitur, et cessauit Episcopatus XIX. diebus.

Anno Domini 1010.

Monasterium Sziecziechouien fundatur et dotatur.

B Oleslaus primus Rex Poloniæ Chabri, id est potens, animosus appellatus, videns multiplicia beneficia Diuina et in se et in Regnum suum excreuisse, beneficiis ipsis pro sua virili munificentia Regali responsurus, aliud Claustrum Monachorum nigrorum, sub Regula beati Benedicti degentium in prædio et villagio viri nobilis Setegi, à quo et villagium ipsum Sziecziechow nomen accepit, de consensu ipsius Setegi ad fluuium Visla in terra Sandomirieñ in loco amœno et saltuoso, fundat, erigit, et fabricat, eiqꝫ in dotem certas villas Regias et introitus consignat. Locum autem ipsum et Visla diues iam aquis non longè à Monasterio præterfluit, et aquæ aliquæ ambiunt, quæ stagnando lacus efficiunt. Contulit autem tunc in dotem præfati Monasterii Setegius Comes et fundum et villas duodecim, expost verò Henricus Dux Sandomirieñ, item Iaxa Comes, item Martinus Comes, item Comes Krziuosand et alii Proceres Regni plures villas, nemo tamen in dote tam munificus quàm Boleslaus Poloniæ Rex, qui ratione supremi iuris maiores redditus ex villa qualibet percipiebat.

Swiątopelkus à Iaroslao Russiæ Duce bis profligatur, tandem moritur. Iaroslaus verò victor, per Boleslaum Chabri Poloniæ Regē Castra per eum consecuta nō audet repetere.

S Vperiori anno clade apud fluuium Bug Iaroslaus Russiæ Dux accepta, anno insequenti nouum congregat contra Swiatopelkonem Ducem Russiæ ex propriis et auxiliaribus exercitum, et vadit contra Kiiow Cui Swiatopelkus occurrens, in loco in quo suo iussu Boris occisus fuerat inito certamine, vincitur et succumbit. Et non audens ad Boleslaum pro auxilio recurrere, ad Pieczyniegos diuertit, et contractis celerrimè copiis reuertitur Swiathopelkus in Russiam in fortitudine magna, et occurrit illi Iaroslaus Dux cum exercitu suo. Et statiuis circa fluuium Olbam positis, in loco vbi à Swiatopelkone Boris occisus erat, in alterius diei aduentum certamen differunt. Quo adueniente (erat enim dies Veneris) sole oriente congrediuntur, et præualet Iaroslaus et exercitus eius, et Swiątopelkus fugit victus, et venit in Brzeszie, quod à Boleslao Poloniæ Rege et suo Præfecto atqꝫ Præside tenebatur. Exinde verò clementiæ Boleslai plurimum fidens, in Poloniam procedebat: noua auxilia ad restituendas suas calamitates à Boleslao Polonorum Rege petiturus, sed in itinere repentino correptus languore moritur, et à comitibus suis in loco deserto et ignoto sepelitur. Post cuius mortem Iaroslaus Dux pacificum apud Kiiouieñ tenuit Principatum, et inter

Russiæ Duces præstantior habebatur, Boleslaum Poloniæ Regem super Castris Russiæ, quæ in potestatem suam receperat, nullo pacto potentiam suam pertimescens audens quomodolibet impetere vel molestare. Possedit autem Boleslaus Polonorum Rex et successores sui Castra, Oppida et fortalicia tunc sub Ruthenis conquisita, et ea per Præfectos et Capitaneos suos administrauit. Magnam quoq; terrarum Russiæ portionem tunc armis quæsitam propè Kijow se protendentem in suam ditionem et Regni Poloniæ potestatem perpetuam subegit.

Anno Domini 1011.

Brzetislaus Dux Polocen. sub Iaroslao patruo suo Kijouien. Duce Ducatum Nouogroden. occupat. Quem postea Iaroslaus recuperat, & singulari certamine ex pacto cum Duce Koszohorien. inito, eum sibi cum omnibus suis subiecit.

VNo aduersario suo scilicet Swiatopelkone Russiæ Duce fugato atq; extincto, alter Iaroslao Russiæ Duci aduersarius consurgit, et pro fratre nepos succedit. Bretislaus enim Dux filius Isaslai Ducis de Poloczko, congregato de suis Polocensibus et Varais exercitu vadit contra Nouogrod et occupat illud, et vniuerso Nouogroden. Ducatu in suam ditionem et Præfectis illinc dimissis in Poloczko ad sedem paternam regrediebatur. Cui Iaroslaus Kijouien. Dux, hæreditaria sorte Ducatu videlicet Nouogroden. se exutum molestè ferens, ad fluuium Sudomir occurrit, et certamine duro inter vtrumq; inito, præualuit Iaroslaus, et cæsis plurimis, Bretislaus victus refugit in Poloczko, Ducatumq; Nouogroden. Iaroslaus recuperat, et spolia reducit. Vadit posthæc Iaroslaus Dux Kijouien. contra Rededa Ducem de Koschobori illum sibi subiecturus, et singulari certamine victum (ita enim inter Duces et eorum exercitus conuenerat, vt Duces potius quàm exercitus congrederentur, victusq; pareret victori) regionem gentis Koschobori sibi subiecit, tributumq; imposuit.

Anno Domini 1012.

Boleslaus Rex Poloniae, ne militum animi ocio hebetarentur Saxoniam ingressus illam populatur et vastat, nemine resistente, et ad fluuiū Solawa columnas ferreas pro gadibus, finibusq. Regni erigit.

RVthenico bello Boleslaus Poloniae Rex perfunctus, ad alia bella obeunda, ne animi militum ex quiete hebetarentur, animum conuertit, indomitisq. usq. ad id tempus Saxonibus, bellum infert. Acturus autem in Saxones expeditionem omnes copias ex singulis terris urbibusq. Regni sui, dudum et in primordio Regni sui per illum delectu habito ordinatas et conscriptas, conuenire iussit. Habebat siquidem unaquaeq. Urbs Capitalis Regni sui, designatum numerum, quot vīt et quantos milites in bellum generale mittere deberet: propter quod facile poterat Rex virium suarum aestimata potentia, aut bellum abnuere aut inferre. Collecto itaq. exercitu uniuerso, Saxoniam ingressus, Saxones sibi occursuros, et certamen secum praesumebat inituros, eoq. respectu et milites ire in ordines, et a signis nunquam discedere iubet. Postquam autem ab exploratoribus certior factus est, nihil contra se hostes moliri, sed potentiam suam veritos, aut in nemorum aut sylvarum lustra locaq. inuia se et pecus omnemq. suppellectilem abdidisse, aut in Castris munitionibusq. fortioribus, caeteris debilioribus ne hostibus praesidio essent concrematis, se continere. Milites in agros, Oppida, et villas se diffundere, et populationem longe lateq. extendere, quo amplior terror accideret hostibus, iussit. Itaq. oram Saxonicam usq. ad fluuium Albim qui et Labia dicitur, perambulans vastansq. et populans uniuersa, nullamq. expertus resistentiam, humiliatis Saxonibus regrediebatur. Cum autem ad fluuium Sola alias Solaua qui Saxoniam medius interfluit peruenisset, columnas ferreas in ripa fluminis illic figens, terminos gadesq. Regni sui Poloniae posuit: Poloniamq. a terris Almanorum locatione huiusmodi ferrearum columnarum disterminauit, et ut titulum victoris triumphatorisq. pacifici, et fines Polonicalium Regionum testarentuR.

IOANNE XX. Papa mortuo, qui annis quatuor et amplius sedit, in Basilica Sancti Petri sepulto. Sergius IIII. vir castae vitae et conuersationis Sanctae succedit, natione ROmanus, qui sedit annis duobus, et mortuus in Basilica Sancti Petri sepultus est. Cui Benedictus VIII. natione Tusculanus succedit. Iste Benedictus poenis purgatorii afflictus, rogauit per quendam Epūm cui apparuit, ut IOannes XXI. successor suus aperta theca, quandam peccuniam inuentam, erogaret pauperibus, eō quod prior pecunia de rapinis collecta, sibi non proderat. QVod et fecit.

Anno Domini 1013.

POmeraniam Caszubiam ac cæteras Prouincias olim Polonorum, quibus viginti Duces p[er]erant Boleslaus Rex recup[er]at, illosq[ue] tributarios et feudales facit.

D Omitis humiliatisq[ue] Saxonibus Boleslaus Polonorum Rex turpè sibi suoq[ue] nomini ratus, si singulæ regiones olim à Polonis possessæ et populatæ, à quoquam alio quàm à se possiderentur, reuocat in animum regiones ad mare Septentrionale sitas, POmeraniam quoq[ue] inferiorem, Caszubiam et cæteros Cismarinos tractus, quos etiam Slaui nunc incolunt, propter suorum Principum indignam necem, per Popyel tunc Polonicalium Regionum Monarcham à muribus corrosum procuratam, diuturno iam tempore à corpore Regni Polonici et eius obedientia, alienatas abstractasq[ue] fuisse. Propter quod exercituum suorum potentiam in oras illas deducens, quasdam ferro et expugnatione, quasdam beniuolentia et liberalitate, cæteras metu et aliarum exemplo, in suam redigit ditionem. Dominabantur autem tunc in illis viginti Principum à Popiel extinctorum nepotes. Quos Boleslaus Poloniæ Rex de sanguine Regio sciens creatos esse sibi consobrinos, innata tractauit munificentia, et singulis liberalitatis suæ dona tribuens, nihil sibi de eorum Principatibus et Regionibus præter feudalem obedientiam et subiectionem reseruauit. Rem non contemendæ honestatis ponderisq[ue] existimans si Regnum suum POloniæ et suam integritatem resumeret, et frequentiam tot Principum feudalium et subiectorum haberet.

Boleslaus Polonorum Rex Mieczslao filio suo nuptias sumptuosas Gnesnę celebrat.

M Ieczslaum filium suum Boleslaus POloniæ Rex, et virginem Rikszam, neptem Imperatoris Othonis, eidem dudum desponsatam, videns ad annos nubiles peruenisse, solenni Curia apud Gnesnam indicta, vicinis Principibus, Proceribus, ac Satrapis, Primisq[ue] Poloniæ congregatis accersitisq[ue], nuptias magnifico apparatu filio suo unico Mieczslao celebrat, et virginem Rikscham illi coniungit. Quæ hactenus in Regia à matre Mieczslai Iuditha iuxta ac filia materna charitate fouebatur.

Anno Dñi 1014.

Scisma in Ecclesia Dei exortum.

TErtius Cracouiensis Ecclesiæ Archiepus Lampertus cum annis decem et nouem pie modesteq; Cracouiensem sedem gubernasset, in ætate matura ad horam extremam perueniens moritur, et in Eccta Cracouien sepelitur. SVmmus autem Pontifex Benedictus VIII. vacanti Eccta Crac volens de idoneo pastore prouidere, Boleslao Polonorum Rege instante, virum probitatis spectatæ, licet in lingua Polonica imperitum Poponem nomine in Crac Ecctam ordinauit. Mortuo siquidem Sergio Papa quarto, qui sedit annis duobus, et apud Sanctum Petrum sepulto, Benedictus VIII. natione Tusculanus patre Gregorio in Papam electus successit. Hic fuit Papatu eiectus, et in locum suum alius quidam intrusus, propter quod magnum Scisma exortum fuit in Eccta Dei, aut propter malam vitam eius, aut prauum ingressum.

CRuszuiciensis siue Wladislauien Eccta Epus Mauritius eodem anno fato extinctus, Marcellum per IOannem XXI. Papam ad instantiam POloniæ Regis prouisum habuit successorem.

Henricus in Regem Romanorum coronatur.

HEnricus secundus Romanorum Rex et Bauariæ Dux collecto notabili exercitu descendit in Italiam, à Ciuitatibusq; Italiæ debito honore susceptus, et nullam resistentiam aut aduersitatem passus, ROmam pacificus et Inclytus venit. Vbi post aliquos tractatus inter eu et Papam Benedictum VIII. interpositos, in Ecclesia Sancti Petri coronatur, et ab eodem Benedicto Imperialem accepit benedictionem. Qua perfunctus paucis diebus in Vrbe commoratus in Almaniam est reuersus.

Mscislaus Dux de Timothokani bis Iaroslaum frem Ducem Kiiouien bello superat et sedem eius Kiiouien occupat, quam postea fastidiens eidem restituit præter spem singulorum hominum.

NOnus filiorum Wladimiri Ducis Russiæ Mscislaus Dux de Thimothokany. Kiiouien Sedem sibi vsurpaturus, comparato non mediocri ex Kosaris et Koschois exercitu vadit contra Iaroslaum frem suu

DVcem Kiiouiensem. Et licet Iaroslaus Kiiouien Dux in sui auxilium Ducem Worabimorum Iakui vocasset: duplici tamen certamine fortuna tanta profligatus succubuit, et Kiiouienses in Msczilai victoris ditionem concedunt. Is post victoriam clementior atqz modestior, sedem Kiiouien quã quæsiuerat fastidire cæpit, missisqz Legatis qui Iaroslaum fratrem promissa securitate reducerent, venientem benignè excepit et compellat. Repete inquit frater, quoniam natu maior es, et tibi ex frequentiori respectu debetur, sedem Kiiouien, et ea pro tuo libito quietè vtere, quam iure belli quæsitam victor victo æquo animo restituo. Itaqz pacificatione reconciliationeqz huiusmodi præter spem omnium inter fratres celebrata, Dux Msczislaus in Czernieiow abiit. Dux verò Iaroslaus sedem Kiiouien repetiit, quam tamen per se administrare non ausus, per Præfectos administrauit

Anno Domĩ 1015.

Boleslaus Poloniæ Rex Prussiã ingressus, illam tributariam Regno Poloniæ facit, & in vnam Prouinciam redigit, et gades ponit.

VIcinis Regionibus, quas ab origine Poloni, qui et Slaui, populauerant, in suam ditionem, et in vnum Poloniæ Regni corpus, vnam Monarchiam per Boleslaum Poloniæ Regem victoriosè redactis, rebantur se POlonorum milites decæterò ab armis et militia quieturos. Verùm BOleslai Polonorum Regis pectus, laudis et gloriæ auidum, quietisqz impatiens nouum bellum orditur, et in Pruthenorum gentem, ad eam diem bello intacta expeditionem indicit. Omnes autem veteranos milites in huiusmodi bellum armat, sed et magnum Tironum numerum ex vniuerso Regno suo et Prouinciis sibi subiectis, conscribit, collectisqz potentiis et ordinato exercitu versus Pruthenorum regionem procedit. Est autem Pruthenorum terra (vt in superioribus narrauimus) ad septentrionem sita, quam fluuii Visla et Ossa à Prouinciis Regni Poloniæ disterminant, Oceano etiam mari in plerisqz locis confrontata, duobus fluminibus Visla vzt et Memel, quorum alter ex Polonia, alter ex Russia manat, insignis, et in octo regiones distincta. Quarum vna vocatur Pogeza, altera Nauclaga, tertia Szama, quarta Nadreua, quinta Schaloua, sexta SVdoua, septima Galinda, octaua Bartha. Et quoniam pro ea tempestate pauca habebat oppida, et hæc ipsa tantummodo naturali situ, aquis vzt et paludibus circumsepta, Castrorum insuper omnis ex lignis esset fabrica, Boleslaus Poloniæ Rex facilè Oppida Prussiæ

et nonnulla Castra in quibus se barbari abdiderant, conquirit, et Romouam sedem Pruthenorum principalem, Item Zalgam, Radzim, facta oppugnatione capit, captaqꝫ iubet aut dirui aut incendi. Pruthenorum autem Primores, videntes se suis viribus contra Boleslai Regis Poloniæ potentiam niti non posse, Caduceatoribus missis parci patriæ, quæ tota spoliis, et incendiis flagrabat, petiuerunt, deditionem se facturos, et tributum pensuros, ac in potestate Regis permansuros se promiserunt. Boleslaus autem Rex Poloniæ, vt erat animo ad compatiendum afflictorum calamitati prono, petitioni eorum annuens, et Præcipuos Pruthenorum ad se venientes comiter pertractans, deditionem eorum suscepit, tributumqꝫ singulis annis fisco Regio pendendum imposuit instituitqꝫ, et agrum Pruthenicum vastari prohibuit. Et tunc primum Prussia in Prouinciæ formam redacta, et armis Boleslai Regis subacta, Regno Poloniæ cœpit esse subiecta et tributaria. Posuit et tunc Boleslaus Rex Regni sui Poloniæ in fluuio Ossa qui Prussiam Poloniamqꝫ disterminat, perpetuas gades ferream vtꝫ columnam in fluminis medio, quartale miliaris ab oppido Rogozno, vnde et villa ad gades huiusmodi sita, Slup à columna vocabatur. Et licet Cruciferi temporis processu occupata terra Chelmeñ, ferream etiam columnam, vt gades huiusmodo abolerentur sustulissent, et molendinum muro erexissent, Slup tamen vsqꝫ in hanc diem appellatur. Siquidem Boleslaus propagandi fines Regni sui Poloniæ, et ne vnquam propagati confundi possent, cupidine ardens, diuturnitatis causa statuas ferreas in oriente et occidente Septentrioneqꝫ locauit, Herculis imitatus morem et exemplum, putans illarum monimentum perpetuò duraturum esse.

Anno Dñi 1016.

Boleslaus Polonorum Rex solus causas audire iustitiam administrare, superbis resistere, pauperibus assistere, et eis victum ministrare solebat.

Silentibus bellis externis, et hostibus in circuitu Regni Poloniæ armis aut etiam æquis conditionibus summotis, Boleslaus Polonorum Rex ad res Vrbanas et domesticas Regni sui bene gerendas animum intendit. Omnis autem præcipuaqꝫ sua cura in causis pauperum et viduarum audiendis, promouendis expediendisqꝫ, si composito sequi nõ poterat, per iudicia versabatur. Quibus adeò intentus erat, vt solus et per se,

ne fraus in administranda iustitia, aut dilatio committeretur, illis præsideret. QVamuis autem tunc rariores extarent iniuriæ, oppressiones et querelæ, quippè cùm metus omnes superiores iuxta ac inferiores, in æquitate et obseruantia legum contineret. Non patiebatur tamen Boleslaus Poloniæ Rex ad audiendas tam maiores quàm minores causas solos præsidere iudices, sed illis aut solus præsidere solebat, aut si illum aliorū negociorum Regni sui auertebat cura et expeditio, in locum suum viros timoratos, integros, et iustitiæ zelatores, surrogabat, qui summoperè cauebant prouidebantq, ne eorum decisio sententiaq ab æquitate et iustitia abhorreret, cùm prudentissima sanctione Boleslai Regis scirent eum, si quæ partium quereretur se grauatam esse, processum vniuersum examinaturum, et quod præter æquitatem aut contra leges pronunciatum fuisset, non sine eorum repræhensione et ignominia retractaturum esse. Omnibus insuper viduis, pupillis, orphanis, et rusticanæ tenuisq sortis hominibus præsentiam suam cum querelis adeuntibus, Prolocutores, Syndicos, et Procuratores, ex fisco suo Regio salariatos deputabat, rigidè mandans et prouidens, vt solerti scrupulosaq diligentia ad curandas promouendasq viduarum, orphanorum, et pauperum causas intenti essent. Interim autem cùm causas huiusmodi coram se aut iudicibus suis tractari contingebat, tam actori quàm reo et cuiuslibet conditionis homini mensam suam patere voluit, et vnicuiq iuxta qualitatem fortunæ, liberaliter victum ministrari. Qua quidem iustitiæ victusq administratione, singulos diuites iuxta ac pauperes adeò demeruerat, vt paterno ab omnibus magis quàm Regiò coleretur affectu, et virtutum sua præconia longè lateq manarent.

Mieczslao Duci filius Cazimirus nascitur.

OCTauo Calend. Augusti Rikscha Poloniæ Ducissa consors Ducis Mieczslai infantem pulcherrimum enixa est. Cui Aui sui Boleslai Regis Poloniæ mandato nomen in Baptismate impositum est Cazimirus, quod idiomate Polonico significat iubens pacem.

Sub huius autem anni tempore, tremor terræ in Poloniæ Regno accidens, prodigii loco habitus est.

Anno Domini 1017.

De varijs virtutibus & præsertim clementia Boleslai Regis & Iuditha Polonorum Reginæ & exemplum de quibusdam damnatis nobilibus

EXiguam et semiplenam virtutem iustitiam Boleslaus Poloniæ Rex sine misericordiæ comitatu iudicans, tanto moderamine inter iustu sæuerumqꝫ iudicem et misericordem Principem se partitus est, vt damnati damnandiqꝫ et rigorem iustitiæ eius extimescerent, et clementiam eius crebrò experti de salute sua benè sperarent. Et quamuis Rex ipse in singulis misericordiæ visceribus affluens, Reis Legumqꝫ præuaricatoribus se facilem et liberalem præstaret, legitima tamen consors sua Iuditha Regina, spectatæ virtutis fæmina, clementiam Regis efficiebat sagacitate industriaqꝫ muliebri magis celebrem et illustrem, et vt vtriusqꝫ opera notiora fiant, vnum quod illo tempore gestum ad posteros manauit, memoriæ causa subiiciemus exemplum. Nobilium nonnulli filij à patrum institutis moribusqꝫ degenerantes, dum facultatibus propriis lasciuius quàm sat erat vtuntur in paupertatis sortem fuere delapsi, Quam cùm molestè ferrent, priorem fortunam resumpturi, ad spolia rapinasqꝫ animum intendunt. Verùm facinus eorum dum reiteratione aliquanta proditum vulgatumqꝫ fuerat, iussu Regis capti, et sceleris prædationum facilè conuicti, sententia Regis et Consiliariorum, capitalem pænam subituri, neci adiudicantur. QVorum immaturè morti et viridi ætati prudentissima Regina compatiens, Rege inconsulto nec petito, in secreto abditoqꝫ loco paucis conscijs aſseruari illos fecit, opportuno tempore vitam illis restitutura. Dum autem iuxta morem Boleslaus Rex cum Consiliarijs super negocijs Reip. Regina fortè præsente sermonem diutius protraxiſset, damnatorumqꝫ pridem ab eo nobilium filiorum, quos credebat dudum extinctos, mentio incidiſset, subeunte pænitentia animum Regis, cæpit Rex crebra ingeminatione verborum pro desideratis affligi, asserens dolori non paruo sibi esse, quod tam insignes et ingenuos adolescentes, ad obeunda belli munera aptos, et qui patriæ ornamento potuiſsent eſse capitali sententia damnaſset, et facinus patratum adolescentiæ fragilitatiqꝫ eorum non condonaſset, præsertim cùm eorum damnatio cæteris superstitibus de eorum DOmo et Familia ceſsiſset in ignominiam et sugillationem. Ac postremò sub intulisset se non solum damna paſsis singula resarciturum, sed et largam amplamqꝫ donationem, si iuuenes huiusmodi mulcta capitali et infælici cruoris effusione non damnaſset, præstiturum fuisse. Tum Iuditha Regina propositum animi executura, sciscitatur à Rege

quantum inquit tibi esset gaudium, et qua id appenderes statera, si quis
cælicolarum suo suffragio et merito, repræsentares illos tibi viuificatos?
Ad quam Rex, quamuis, inquit, id impossibile reor esse, tamen si Diuini-
tas cui hæc et ampliora licent, quod suggeris concederet, nihil tam charum
tamq; preciosum me possidere polliceor, quod pro viuificandis occisorum fu-
neribus non largirer, vt non tam necati viuerent, quam genus eorum, ex in-
iusta ipsorum damnatione infamia careret. Incensum ad misericordiam
pectus Regium quæstione sua, et ad parcendum procliue Regina intelli-
gens, Tribunali Regio, cum Baronibus Consiliariisq; vniuersis, veniam de-
precatura damnatis, prosternitur, dirigensq; ad Regem plurimum admi-
rationis concipientem, et quid nam post iam effusos sermones rogatura esset
hæsitantem, verba inquit. Nihil Clementissime Rex ad reddendam
vitam damnatis cælesti opus est præsidio, tu ipse calamitosis damnatisq;
clementia tua Regia eam præstare potes. Ex media enim morte raptos,
et ne in hanc diem iuxta pronunciationis tuæ Decretum ceruices eorum
plecterentur, seruatos occuluisse me profiteor, facinusq; meum non teme-
ritate aliqua sed muliebri compassione admissum, primum mihi ignosci, dein-
de vitam damnatis donari supplex cum his omnibus, qui mecum vna ad-
uoluuntur scabello tuo, deposco. Eo et enim respectu hoc factum egi, vt ha-
beres quibus parceres, et quos post damnationem et mortem, quasi ex quo-
dam Archeronte in vitam, non sine Clementiæ tuæ admiranda diuulga-
tione, reuocares. BOleslaus autem Rex supramodum exhilaratus,
et in admirationem versus, ex Throno desiliens, Reginam ex humo ele-
uat, et in eius ruens amplexus, pietatis furtum per eam sagaci dolo com-
missum, multipliciter extollit et commendat. Cunctis autem qui aderant
rei huiuscemodi nouitate in stuporem conuersis, certatim de pietate, saga-
citate, probitate, et industria Reginam laudantibus, Rex iuuenes neci
addictos, parum verbis Reginæ fidens, iubet sibi celeriter præsentari. Ex
locis autem in quibus conditi erant adducti, primum Reginæ per ipsam ver-
bali correptione admoniti præsentantur, quæ demum illos velut vitæ eo-
rum conseruatrix, ad conspectum Regium perducens, ignosci illis et eorum
transgressionem aboleri supplicabat. Boleslaus autem Rex, qui iam pri-
dem ad ignoscendum se pronum obtulerat, et qui iam non esset ad deli-
cti vindictam præceps, coniugis præcibus expugnatus, exorabilem se conti-
nuo ad indulgentiam præstitit, pœnamq; cui ex demeritis fuerant obnoxii il-
lis remisit, non erat enim apud Boleslaum labor iste difficilis vt ignosce-
ret supplicanti. Itaq; verba primum ad illos facit, quod nobilitatis suæ
obliti, pluribus sceleribus genus suum fœdassent, et claris imaginibus suorum
prædecessorum, quos nomine et virtute extollebat, caliginem magnam operibus

suis obduxißent. Et hos quidem qui ætate prouectiori erant, asperioribus verbis mulctans, adolescentiores verò in balneum deductos, et in sui præsentia virgis leuiter cæsos, tandem culpa relaxata, vestibus nouis indutos quo honoratiores eßent, in ædes proprias absq; labe decæterò victuros remisit, per expræssum illis interminans, nec se ullo modo postbac placari posse, si eos in eadem vel paria crimina recidere contigisset. His pluribusq; aliis munificentiæ et pietatis suæ operibus, clementiam suam longè latèq; diffundens, plus amore quàm metu quosq; suos subditos in iustitia et æquitate, legumq; et legitimorum institutorum obseruatione continebat, concisè et breuiter obiurgatos, deinde blandè ac cum commiseratione admonens. QVem admodum autem Abigail eloquentia ab irascentis David gladio seruauit virum illæsum, sic et huius Reginæ prudens industria, et nobilium filios ne interirent prouidit, et Regem Boleslaum consortem suum pluribus reddidit admirandum et gratiosum: cùm qui per libram et examen iustitiæ plectendi et damnandi ultimo supplicio fuerant addicti, clementia eius ad preces et intercessiones Iudithæ Reginæ liberati fuissent.

IVDITHA Regina consors Boleslai POloniæ Regis graui infirmitate correpta moritur, et in Gnesnen. Ecclesia iusto honore tumulatur, fæmina religiosa, benigna, et deuota.

Anno Domi 1018.

Iaroslaum Russiæ Ducem cum magno exercitu in Poloniam ingredi volentem Boleslaus Rex ad fluuium Bug profligat, et fugat, Russiamque ingressus omnia ferro atq; igne peruastat etc.

RVthenorum Princeps Iaroslaus molestè ferens terræ suæ et Metropolis CIuitatis Kiiouiensis vastationem expugnationemq; superioribus annis per Boleslaum Poloniæ Regem factam, se quoq; et exercitum suum ad fluuium Bug grandi strage profligatum et humiliatum dolens, latens et tacitum parabat bellum, tam proprios milites armans, quàm alios finitimos conducens, opportuno tempore illud Boleslao Poloniæ Regi, ad detergendam cladis suæ ignominiam apud fluuium Bug acceptam, illaturus. BOleslaus autem etsi iam pridem de hostili in se DVcis Ruthenorum animo,

ā Præsidibus Capitaneisq; suis, et ab exploratoribus illuc missis, certus erat, aliquanto tamen tempore ab armis se continuit, Ducis Ruthenorum animum existimans posse et tempore et sua patientia sanari. Postq; autem cognouit Ruthenorum Principem ad inuadendum Regnum suum Poloniæ arma induisse, et cum forti exercitu Regno suo quotidianis statiuis propinquiorem fore, copias et ipse suas, quas in euentum hostilis et futuri belli tenebat paratas, mouet, celeriq; passu in Russiam contendit, inferendum sibi ā Duce Ruthenorum bellum repulsurus. Itaq; sub vno eodemq; tempore et Polonus Russiam, et Ruthenus POloniam, adeō properē latenterq; ingrediuntur, vt alteri ignotus esset alterius ingressus et inuasio. Ad ripam tamen fluminis Bug ē regione sitam vterq; consedit, et Castris positis, alter alterius aduentum cognoscens de futuro certamine incrastinum ineundo consulebat. Et Boleslaum quidem Poloniæ Regem Sacratus DOminicus crastinus dies ā pugna distinebat: nolebat enim ob illius celebritatem prælium eo die committere, vnde et milites in castris detinuit, et ne quid hostile eo die gereretur interdixit, verūm prohibitiōnis eius exiguæ rei euentus et occasiō, vt plerumq; in bello accidit, violauit ordinem. Media siquidem die desuper feruente sole et milite quiescente, serui cociq; POlonorum ad ripam fluminis aut equos balneantes potantesq;, aut pecorum occisorum carnes abluentes, primūm verbis deinde missilibus cum hostili exercitu in altera ripa stante, et illos prouocante, se lacessunt. Temporis verō processu adeō creuit inter contendentes pugna, vt clamore ab vtrisq; sublato, vterq; exercitus ad arma se concitus moueret. BOleslai itaq; exercitus vniuersus armis celerrimē correptis equisq; conscensis vniuersa acie in prælium descendebat, et quoniam hostes propter fluminis interiectiōnem nisi eo vadato adiri non poterant, periculo quod illis et ab hoste et ā flumine imminebat nequicquam attento, vt erant armati flumen ingrediuntur. Quo Diuinitate adiuuante superato, in hostes nondum plenē armatos neq; sub ordinibus consistentes, sub variō pauore hinc illincq; vagantes, subitus enim eos visis Polonorum aciebus peruaserat pauor, irruunt, ac primas acies eorum facilē disrumpunt, obtruncant et prosternunt. Suorum autem strage ad Ruthenos perlata, Dux ipse Ruthenorum ne viuus in Polonorum manus veniret, ā suis fugam capessere compellitur. Quo ex præliō discedente, reliquo agmini metus altior iniectus est, propter quod iam non prælio sed fugæ intendentes, Polonis victoriam concedunt. Mandante autem Boleslao Poloniæ Rege, miles suus Ruthenos per aliquot miliaria secutus, plurimos aut viuos cepit, aut gladiō extinxit, Dux tamen Ruthenorum et multitudo non magna, fuga euasit. Castris Ruthenicis et spoliis innumeris Polonus potitus Rege Boleslao concedente ea diripuit. Tandem BOleslaus

Rex POloniæ cum signis victorialibus et infestis ad interiora Russiæ
procedens, insigniora Russiæ loca, ferro, igne, et vastatiòne perdomuit, pluri-
maq; Castra Russiæ, aut expugnat aut deditione capit. tantoq; discrimine
Ruthenos tunc humiliauit et afflixit, vt et pacem petere à Boleslao Rege,
et intra parietes se continere diffisi de armis cogentur. BOleslaus au-
tem Rex, memorabili victoria potitus, pecore plurimo ex hostili terra abacto,
aliisq; spoliis onustus in Regnum Poloniæ reuersus magna lætitia excipitur,
et honores illi Triumphatorii à singulis statibus et Ordinibus impendentur. As-
serunt et alii belli Ruthenici quod anno præsenti per Boleslaum gestum est,
aliam causam extitisse. Dum enim BOleslaus Poloniæ Rex ex obitu con-
sortis suæ Reginæ Iudithæ viduatus, procos ad Ducem Ruthenorum Iaroslaum
petendo sororem suam transmisisset, et Iaroslaus propter diuersitatem ritus, Nun-
ciòs vacuos remisisset, Boleslaus Poloniæ Rex in magnam indignationẽ actus,
bellum Iaroslao indixit, et munitionibus suis expugnatis, etiam sorore Iaroslai
capta pro concubina abutebatuR.

Anno Domĩ 1019.

Tributo Ruthenis imposito Boleslaus
Polonorum Rex cum eis pacem facit, vti-
turq; erga Rutenos captos summa gratia.

INsigni famosaq; victoria Boleslaus Poloniæ Rex ex Ruthenis rela-
ta, non in aliquam insolentiam aut pompam, vt qualitas naturaq; victoriæ
suggerebat, prolapsus est, sed solitum humilitatis modestiæq; gradum
obseruans, cunctis se exhibebat et aditu facilem, et in reddenda iustitia im-
pendendaq; largitione gratiòsum et benignum. Sed et erga Ruthenos victos
tunc aut captos, prẽm se magis quàm victorem exhibuit. Nam Ruthenorum Prin-
cipi per plurimas legatiònes eum interpellanti, et pacem modesto tributo impo-
sito restituit, et singulos captiuos liberaliter remisit. Qua nimirum facilitate
corda Ruthenorum adeò promeruit, vt virtutem probitatemq; eius magnis ce-
lebrarent laudibus, et maximum illum Principem nulli comparandum vocabu-
lo linguagii sui Chrobrÿ, quod etiam illi in multas successiones fuit et est pe-
renne, nominarent. Ab eo insuper tempore Princeps Russiæ et populi ipsius,
ea tempestate locupletes et numerosi, modestia et virtute Boleslai POloniæ Re-
gis magis quàm armis deuicti, perseuerabant in fide, et singula pacta cum Bo-
leslao inita, accurata custodia explebant, neq; addiderunt Boleslao supersti-
te de bello innouando, et iugo superimposito abiiciendo quicquã moliri, vniuersas

suas artes et conatus non dubitantes Boleslaum Poloniæ Regem præstanti virtute et animo compræssurum.

RIKSCHA Ducissa consors Mieczslai filii Boleslai Poloniæ Regis iterum fæcundata infantem parturit, cui nomen Auitum Boleslaus datum est. Qui tandem pauco tempore viuens immatura morte diem obiit.

Boleslaus Polonorum Rex Castris pluribus in confiniis Regni erectis in eis excubias nocturnas per vices facere disponit.

Prohibiturus Boleslaus Poloniæ Rex excursiones clandestinas à finitimis nationibus, in forma prædonum in Regnum suum frequenter factas, plures Arces in confinibus Regni fabricat, easqz valido præsidio militum firmat, victualiaqz pro eorum sustentione plurimis villis in circuitu iuxta cuiuslibet villæ conditionem et qualitatem, imponit annis singulis pendenda. Hæc autem datia à Polonis appellatur Stroza, quòd militibus Regni fines ab hostibus custodientibus soluebatur. Decreuit insuper plerisqz villis, Colonisqz earum et rusticis id officium demandauit, vt noctibus singulis excubias nocturnas per vices facerent, et voce sonora atqz cantu fideles excubias se facere declararent. Qua quidem prouisione ab eo prudenti consilio instituta, à successoribus verò suis parum prudenter abolita, effecerat, vt Regni Poloniæ fines et termini, militibus qui eos obseruabant egregiè tuentibus, nunquam possent impunè ab hostibus inuadi.

Anno Domini 1020.

Liberalitas Boleslai Poloniæ Regis in Ecclesias, ob gratiam Diuinitus illi concessa et solutio decimarum manipularium instituta.

Multifariis et gratuitis donis Dei Solium suum et Regni sui Boleslaus Poloniæ Rex videns, propicia Diuinitate firmatum, animum ad religionem resqz Diuinas conuertit. Non ignorabat siquidem ex vniuersis Principatibus Poloniæ cum præcedentibus, neminem tanta quanta se tulisse tropbea, tantasqz diuitias successus fælices et gloriam, talem insuper industriam

prudentiamq; habuisse, qualia et quanta in se vnum collata fuerant. Videbat præterea Principatus sui fulgorem vltra cæteros Reges et nationes magnificatum esse. Quare volens de amplißimis beneficiis Dei, gratum se ostendere, et illis aliquanta vicißitudine respondere, Ecclesiis tam Cathedralibus, quàm aliis inferioribus à genitore suo Duce Mieczslao erectis et fundatis, Oppida villas et prædia pro ampliori illarum stabilimento et dote, munificè et largiter tribuit et donauit, pluresq; Parochiales Ecclesias in villis vicisq;, quæ sub suo et patris sui tempore erectæ fuerant, construxit et fundauit, vasisq; aureis et argenteis, in ministerium et cultum Diuinum neceßariis Ecclesias singulas sed præsertim Cathedrales adeò ornauit locupletauitq;, vt liberalitatem suam in Ecclesias Dei abundè effusam, multa sæcula testantur. Decimarum autem manipularium pro Ecclesiis et ministris Dei in vniuersis Principatibus suo Imperio subiectis, solutionem nullatenus passus est, aut varietate aliqua diminui, aut in dubium aliquatenus reuocari, sed mandauit decreuitq; illam esse perpetuam et perennē, Varia vltionis Diuinæ flagella, filiis, nepotibus, succeßoribusq; suis interminans, si per quempiam illorum præfatarum decimarum contingeret redditionem intercipi, transmutari vel rescindi. Gladii insuper Regalis potentia à Domino conceßa, non pro sua ambitione et in aliorum iniuriam, sed pro Dei beneplacito mollem iniquitatis assiduæ in quibuslibet subditis Regni sui euellendo et destruendo, vtebatur, teterrima nonnullorum compescendo facinora.

Exceßit è vita eo anno Thimoteus Epūs Posnanieñ, et accepta in Posnanieñ siue vt aliis placet in Brandeburgeñ Ecclā sepultura, Paulinum primum Italum, à Bonifacio VII. Boleslao Rege petente confirmatum habuit succeßorem.

Anno Domī 1021.

Boleslaus Polonorum Rex etsi in confiniis Regni Castra militum præsidio prouiserit, solus tamen in eis degens nonnunq; nocturnas excubias obibat, constituens p custodibus Castrorū de quolī manso mensurā siliginis et alteram auenæ per colonos illis tribuendam.

Diuinis sacrisq; rebus Boleslaus Poloniæ Rex religiosa et prouida ordinatione in Dei honorem et fidei Sanctæ Catholicæ incrementum compositis, rebus etiam publicis Regni sui, et præsertim oris et Castris in confiniis Dominii sui positis, et hostilibus terris confrontatis, prouisurus, qua ra-

tione consisterent diuturna, et victualium necessariis ad singulos emergen-
tẽs casus essent prouisa, plerisq; vicibus deliberabat. ORdinauerat siqui-
dem præfatus Boleslaus Rex plura in confiniis Castra, arces, et municipia, il-
lisq; exercitatorum militum præsidia imposuerat. Qui summo studio, summaq;
ratione districtè id mandante Rege, curas intenderent, ne hostes clàm vel publi-
cè in perniciem Regni sui grassarentur. Nec militibus fidens frequentibus vi-
cibus Castra huiusmodi obibat, illicq; aliquantulum temporis absumebat, satius
iudicans, quamuis parco et castigato contentum victo, pro subditorum suorum tran-
quillitate tenere excubias, quàm delicatis epulis immersum disolui per dissidia,
et præberi hosti occasionem ad inuasionem. Consiliariis itaq; suis id proban-
tibus generalem tunc ædidit sanctionem, vt quilibet Colonus seu Cmetho mansu
integrum colens, vnam siliginis alteram auenæ mensuras, de purgato grano absquè
cunctatione persoluat, et in propinquiora Regalia horrea deducat, in vsum vz
vestitum et victum militum eorum qui Castra commetanea administrabant,
et pro pace totius Regni militabant, conuertendas. Solutio autem ipsa cum om-
ni alacritate ab incolis rusticisq; excepta est, et in multa tempora extunc deri-
uata, ab effectu impositionis suæ, etiam in hanc diem Stroza, quod significat cu-
stodiam, quoniam in Regni et Castrorum cedebat Custodiam et profectum, nomen
est sortita ~

QVARTO Idus May alias feria sexta post festum Ascensionis Domini, in
Italiæ, Franciæ, et Hispaniæ Regnis, magnus terræ motus exortus, nonnulla loca
absorbuit, quædam verò ruinauit. Incendia insuper crebra et ingentia in pluri-
mis contigisse locis nunciata sunt. A quibus omnibus POlonici Regni regiones
fuere gratia Dei immunes ~

Anno Dñi 1022.

Nobilitatem molientem non soluere de-cimam Boleslaus Poloniæ Rex castigat ~

CAtholicæ religionis fidem cultumq;, Sathanæ inuidiæ malignitas in PO-
loniæ Regno et vicinis regionibus videns in breui temporis spacio, primũ
quidem sub Mieczslao Duce, deinde sub filio eius Boleslao primo Polono-
rum Rege vehementer germinasse, et funiculos tentorii sui latissima propagine diffu-
disse, turbinem et procellam in Regno eodem exciuit, et res fidei extinguere,
et quietem stabilitatemq; Ciuium visus est perturbare. Nonnulli siquidem No-
biles POloniæ Sathana suggerente, onerosam Decimarum manipularium solutionẽ,

onerosos Christianae religionis ritus dicentes, hi praesertim qui in spurcitiis gentilitatis enutriti, iugum orthodoxum non facile tollerabant, ad ritus redire prophanos, et vetustam sacrilegamque vitam resumere, et Decimas tempore instituto non reddere, nec Ecclesias frequentare, ministrosque et Sacerdotes de eorum Ecclesiis pellere, frequenti conspiratione disponebant. Id cum ad Boleslai Poloniae Regis notitiam perductum esset, non tulit fidelissimus Catholicae religionis propagator, conspirationem gliscentem consurgere, sed in ipso suo ortu illam mox extinxit. Auctores enim illius missis militibus comprehendit, et capita conspirationis partim capitali supplicio extinxit, partim verberibus mulctauit. Caeteris minus reis, et sola contagione foedatis, aliorum suasionem secutis parcendum decreuit.

Beatus Emericus Dux Hungariae Stephani Regis filius, in virginitate cum uxore sua viuens tandem fatis absumitur.

COgitante beato Stephano Hungariae Rege, et in animo suo formante, ut ab administratione Regni se subduceret, curamque rerum mundanarum a se penitus abdicaret, et in orationibus ac contemplatione restantem traducere aetatem, atque in Ducem Emericum filium suum, qui illi unicus erat, fasces Regias transferret, Dux ipse Emericus continenter et in virginitate cum sponsa sua, quam in sororem commutauerat, viuens, anno eodem moritur, et in Ecclesia Albae Regalis sepelitur. Quem pater Sanctus Stephanus magno planxit moerore, quod et renunciationem Regni quam in animum induxerat interceptam, et stirpem propaginis suae per eum videbat extinctam.

VISLAUS miles de nobilitate et armis Zabawa, confert in Monasterium Sanctae Crucis Calui montis aliquas patrimonii sui haereditates, et Setegius alius miles de Domo bipennium fundato Monasterio a Boleslao Chabri Poloniae Rege Ordinis Sancti Benedicti, sub honore decem millium Martyrum in Szieczieчhow supra Vislam in Cracouien. Dioecesi in dotem illi ex haereditatibus propriis plerasque villas et possessiones consignat.

Anno Domini 1023.

Popo Cracouien. Archiepus moritur.

Ecclesiæ Cracouiensis Archiepus quartus Popo Domino vocante infirmatus moritur, et in Crac Ecclesia sepelitur. Ne autem Cracouien Ecclesiam diutius pastore carere contingeret, Boleslaus Poloniæ Rex missis ad Benedictum Papam VIII. tunc Sedi Romanæ præsidentem Nunciis, Gomponem virum literatum, et expeditè linguam Polonicam sonare scientem obtinuit præfici in Cracouien Archiepum præfici.

Anno Domi 1024.

Boleslaus Poloniæ Rex filium Miecislaum sibi successorem designat, et ob egregias dotes Chrobri, vicus verò Chroberz ab eodem Rege cognomen accepit.

Cum annis propè sexaginta BOleslaus Poloniæ Rex in assiduis occupationibus et curis tempus consumasset, sæpè illi ab amicis uniuersis suggestum fuit, ut tandem fesso corpori aliquantum quietis daret, curarum tam publicarum quàm priuatarum molem in filium Ducem Mieczslaum refunderet. Sed dum id sibi nulla ratione persuaderi posset, animus enim ad omnia negocia obeunda vegetus et ferox, sæpè corpore reluctante vincebat ætatem, tunc tamen naturalem vigorem sibi professus diminutum, administrationem Regni et expeditionem querelarum et causarum ad eius audientia ex omnibus regionibus confluentium, filio suo Mieczslao Duci mandauit. Generali quoqz Conuentu apud Gnesnam habito, Ducem Mieczslaum filium suum, probantibus et gaudentibus Prælatis et Baronibus Poloniæ sibi in Regnum successurum designauit. Non enim alia magis præcipua quàm de Regni sui stabilimento animo suo insederat cura, quod et Regni gloria, et diuitiarum abundantia et finitimarum nationum subactione, variisqz triumphis, disciplina militari et domesticis institutis adeò nobilitauerat reddideratqz splendidum et illustre, ut omnem splendorem omnem ornatum, famam, et gloriam, omnem deniqz Reip. statum, disciplinam, et ordinem, ipse primus Polonorum genti quasi quandam animam viuificantem infuderit. Ipse quidē terminis quos à Patre et Proauis Atauisqz susceperat parum contentus, Bohemiam, Russiam, Morauiam bello subactas et oppressas, ac cæde multiplici excæcationeqz Boleslai Ducis Bohemiæ, et reliqua strage sanguinaria humiliatas Poloniæ adiecit, fecitqz sibi et Polonis tributarias et subiugales. Eaqz heroica virtute et summa animi magnitudine resplenduit, ut inter Polonorum Reges et Principes sibi succedentes, neminem hactenus viderimus ad suorum

gestorum et virtutum artem pertigisse, aut illum gloria bellicarum domesti-
carumq; rerum æquasse, ob quam causam honorata nuncupatione dignus,
Chrobri, id est vir altæ et heroicæ virtutis, cognomentum sortitus est. A
quo et vicus ab eo amatus ad vada fluminis Nida non longè à Vislicia, ubi
et arcem sibi extruxerat, et in quem negociis publicis perfunctus pro quiete de-
clinabat, Chroberz denominationem accepit. Signum mortis suæ haud ob-
scurum fuit, fulgens face magna, ut planè attenderent homines, magni viri et
Regis curam fore cælestibus. Fratres Ordinis Sancti Benedicti, qui in
Spiritu deuotionis, humilitatis, et rigoris obseruancia Monasticæ disciplinæ,
Domino sedulè famulantur, cæteris ordinibus specialius prætulit et amauit.
Tali ad vtramq; fortunam comparatus natura et arte, ut nec fractus varietate
temporum cederet, nec elatus fortuna intumesceret. Qui sermones suos inter
serium iocumq; ita moderabatur, ut illius iucunditate nihil severius, nihil se-
ueritate iucundius putaretur. Magnanimus diuitiarum contemptor, quas ne-
mo sapiens concupiuit, et pleriq; angusti animi sic amant Principes, ut eos
honoris omnis et officii capiat obliuio. Hunc ego illum Regem fuisse con-
tenderem, cuius ope et opera res Diuinæ apud Polonos auctæ sunt, et Polo-
ni ex agresti feraq; vita in vrbanum mitemq; cultum deducti. Tantum de-
niq; amplitudinis gloria ex vniuerso Inclytus præerat orbe, ut quantum inter
inferiores Principes eminet, tantum ille inter superiores Principes emineret.
De quo illud quod de Nestore literis proditum est meritò dixerim, cuius ex
lingua dulcior melle fluebat oratio. Ad mansuetudinem, clementiam, mi-
sericordiam, bonitatemq; omni tempore se componebat, quæ longè stabilior atq;
gratiosior est, quàm Regni aut diuitiarum hæreditas, virtutum autem suarum
id vnum vel maximum testimonium est. Nam quàm diu apud Polonos re-
rum summæ præerat, prosperè cuncta succedebant, victores exercitus remea-
bant, res bello paceq; fæliciter gerebantur, arma Polonorum terrilabant vi-
ciniam. Postea verò quàm fato sublatus est, spes Polonorum retrò subla-
psa cæpit referri. Ab eo item et parente suo Mieczslao fidei Christianæ
in Polonia cæpit exordium, et Regalis splendoris Diadematisq; et unctio-
nis prouenit Sacramentum, per illumq; solum tantæ rei tantiq; decoris Polo-
nis effulsit et accessiò et occasiò. Nec inter Principes suæ ætatis alterum
fuisse, in quo ampliora benignitatis et humanitatis reluxissent officia, constat.
Ita Regnum terrenum administrans, et taliter actus suos Diuinis beneplacitis
conformans, ut appareret illum in terreni Regis solio non parua ex parte ad cæ-
leste suspirare et contendere. Faciles ad eum aditus, facilior allocutio.
Et cùm multos multis in rebus excelleret, tamen se singulis parem præsta-
re conabatur. Promptus ad ferenda beneficia, virtutis suæ siue bellum
siue pacem spectes, memorabilia apud Polonos relinquens præconia, Sed in eo

potissime quod primus repudiatis falsis Diis et erroribus, Maiestatem veri Dei et cultum eius foelicissimo auspicio cognouerit, inchoauerit, ampliauerit, et honorauerit.

Anno Domini 1025.

Boleslaus Chabri Rex Poloniæ infirmatur sumptisq; Sacramentis, Testamentum condit, cuius laudes et virtutes recensentur.

Grauibus continuisq; laboribus, quibus BOleslaus Poloniæ Rex, et in inferendis, et in repellendis bellis, ac in Rerump. administratione, atq; in domesticis institutis et ordinationibus occupabatur (nam sine vllis induciis agebat vitam.) consenescens, et viribus corporalibus sensim decidens, grauem et aduersam valetudinem incurrit, quæ illum mensibus aliquot vexatione assidua torquebat, medicinis quæ adhibebantur nullum adferentibus profectum. Inualescente itaq; morbo, primum prudentissimus Rex confessione criminum suorum aliquoties repetita, et salutari sumpto viatico, deinde Prælatos et Barones iubet accersiri. Quibus ad Castrum Posnanien conuenientibus (illic enim eum inuaserat ægritudo.) cæpit plures de conseruando stabiliendoq; Regno Poloniæ cum illis facere sermones, contestans et per beneficia quæ illis et Regno præstiterat, et per Coronam quam sua virtute et sudore quæsiuerat et dilatauerat illos obligans et orans, quatenus morte sua secuta, seruarent concordiam, vnionem et charitatem, et ad filium suum quem in spem suæ successionis vniuersi Regni Poloniæ vnicum relinquebat, Mieczslaum Ducem nepotemq; paruulum ab eodem Mieczslao ex Rikscha genitum nomine Casimirum, omnem converterent fauorem et respectum, et illum in Regem assumentes Regio Diademate insignirent. Filio quoq; Duci Mieczslao tunc præsenti, et ad grabatum cum consorte et infante Cazimiro assistenti, longo verborum Schemate præcipiens, vt virtutum suarum æmulator existens, Diuina in primo et præcipuo retinens cultu, Consiliarios in honore, cæteros subditos in iustitia et æquitate contineret, voluptates molliciemq; quam maxime fugeret, et in armis tractandis occupari heroicumq; virum se exhibere non intermitteret, asserens nationes finitimas a se armis subactas, nisi potentia et armis contineantur in fide, facile iugum detrectaturas, et neruo subiectionis et obedientiæ quo hactenus tenebantur abiecto, rebellaturas. Excepta autem sunt ab vtrisq; cum omni mansuetudine huiuscemodi mandata. Pollicetur imprimis Dux Mieczslaus se virtutum paternarum atq; operum sectatorem futurum, atq; admisurum ne qua occasione

sibi Regnoqꝫ suo Poloniæ segniter se gerendo tenebras effundat. Pollicentur deinde Prælati et Barones Concordiam se seruaturos, et omnem prolem ac po: steritatem suam in Regio honore atqꝫ dignitate habituros, spe optima pleni, quòd in Duce Mieczslao quem Diademate Regio ornaturos se vltrò compromittebant, et sua vigere instituta, et relucere deberet virtus et imago eius. Iste BO: leslaus primus Christianæ religionis funiculos in Polonorum regionibus dilata: uit, propter quod benedictionem Iaphet filii Nöe non immerito hæreditauit. Cui pater benedicens, dilatet, inquit, Deus Iaphet. Gentilitatis enim errore et super: stitione idolorum abiecta, fides et religio Christiana in cultu vnius veri DEI, per obsequium vnius Boleslai in Polonia est dilatata. HVius enim tempo: re Ecclesia Sancta in Polonia sumpsit incrementum in rebus et personis, ipse eti: am (vt in superioribus scripsimus.) constituit nouem Epatus et Epos. limitauit et dotauit Diocæses: attribuens eis prædia et Castra cum pertinentiis earum, vzt seruitutes diuersorum officiorum, prouentus rerum mobilium et immobilium, tam præsentium quàm futurorum apparentium, sczt ferri, plumbi, salis et argenti sine exceptione, auri verò cum exceptione, et immunitatem ab oneribus serui: libus eis liberaliter conferendo. ne angariis et præangariis per Officiales Re: gios aut Ducales aggrauarentur seu molestarentur. Immunitatem autem et Priuilegium Ecclesiasticæ libertatis, et personarum ad eam pertinentium suo tempore Ecclesiæ diligenter exhibuit, et posteris suis sine scrupulo retracta: tionis exhibendam reliquit. Reip. etiam tenorem idem Boleslaus ad vnita: tem Ciuium et concordiam indigenarum mutuo conseruandam, sagaciter ordina: uit. Leges salutiferas stabiliendæ humanæ societatis gratia descriptas, condi: dit, et edicto publico promulgauit, vt earum metu humana coërceretur audacia, et tuta esse possit inter improbos humilium innocentia, vndè etiam omne hominum genus pestiferum, scilicet fures, prædones, effractores, concussores, seu calumniato: res, Sacrilegos, Abigeos, plagiarios, et cæteros maleficos propulsando et proscriben: do, de terra prouidè exterminauit. TOtam præterea Poloniæ terram per: transiens erroribus superuacuis salubriter purgauit. Deorum gentilium cultu: ram, quos variis erroribus delusa gentilitas colebat, et aliarum vanitatum su: perstitiones subuertendo penitus aboleuit, et vnius veri Dei Creatoris cæli et terræ Maiestatem venerari et adorari, vniuersali et districta iussione manda: uit, eius cura, industria, et opera Poloniam Deum videmus illustrasse, quia ni: hil clarius quàm recta fides in pectore Principis elucescebat. Vnde duo ex militibus eius Barones VIslaus et Setegius Regis et signiferi sui exemplum et documentum secuti, duo Claustra Monachorum Sancti Benedicti fundauerunt. VIslaus vzt in Lysziecz in loco alto Calui montis, situqꝫ eminenti, hac inten: tione, vt pro vita solitaria deuotionis esset, fundamenta Claustri iecit et ere: xit, vel vt verius loquar, iactis et erectis dudum, insigne augmentum præstitit.

SEcundus vero in loco plano, viatoribusque ex diversis partibus commeantibus, et institoribus navigantibus, competenti et necessario ad hospitandum, in Szieczie:chow supra Vislam fluvium Cœnobium aliud fundavit et erexit, ac utrumque eo:rum pro suo posse, utrumque eorum singillatim de facultatibus suis ditavit et do:tavit. Ut in uno eorum fratrum Deo servientium, et Mariæ exemplo vacanti:um contemplationi conventus esset, in altero vero Marthæ exemplo Deo mili:tantium, et in proximi necessitate supportanda solicite desudantium. Ecce novel:læ plantationis fœlix Seminarium. Quod enim Mieczslaus Dux fide Catholica suscepta plantavit, hoc Boleslaus propagando dilatavit, et affectu charitatis irrigavit. Fœlix igitur exordium Mieczslai in fidei Catholicæ susceptione, fœ:licior progressus Boleslai in Christianæ professionis propagatione, fœlicissima præ:stolatur pro Catholicæ fidei confessione consumatio in premii collatione, quod præstabit IESUS CHRISTUS in sæculi regeneratione ~

Boleslaus in medio militum suorum, Posna:niæ, post longam orationem, de facienda pom:pa funerali, et de futura Regni scissione, ac tandem Opt. Rege futuro habitam, obiit.

ORdinatione Regni POLOniæ expedita, ad alia rursum Boleslaus Po:loniæ Rex animū urgente ægritudine intendit, et quonam pacto conti:nui sui milites et familiares premiari debeant, de nonnullis quoque aliis privatis rebus Duci Mieczslao filio mandato, voce iam tunc labente edicit. Hinc vero Consiliariorum et militum turba in ædem qua decumbebat admissa, chari:tate qua illi iuxta ac parenti afficiebantur permoti, monere Regem atque ab eo doceri vehementer expetiuerunt, quibus honoribus, qua pompa, quove ordine, quibus insuper diebus, quanto tempore funus suum essent ritu et traditione Ca:tholica prosecuturi, in atro lugubrique habitu excessum suum deploraturi. Tum ille in uberes lachrymas resolutus non de sepulturæ qualitate, sed de Statu pa:triæ, tunc etenim etiam eius charitate flagrabat, solicitus. Nihil inquit aut parum interest, mihi mandare aut eloqui, qua gloria quave dignatione a vobis post fata debeam funeris officio venerari, sed neque vestrum super morte mea mæro:rem finito tempore fas esse iudico, quemadmodum habet vestra supplicatio, cir:cumscribi. Neque enim adeo anguste et ignaviter mereor vixisse, ut operum meo:rum recordatio aliquo tempore debeat apud vos quacunque limitatione concludi. Verum etsi a vobis ordine fatorum subtrahor, conscientia tamen clarissimorum operum a me æditorum, et secunda fortuna rerum a me gestarum recordatio, nunquam

â vobis subtrahi poterit. Atq; ideô ea spe plenus decedo me in vestris pectori-
bus perpetuo victurum esse, et quôd non â vobis tantummodo et filiis nepotibusq;
vestris, sed â vniuersa gentis Polonicæ posteritate quocunq; æuo successura,
colendus venerandusq; sim memoria sempiterna, et nouis atq; exquisitis cum
laudibus tum suffragiis, â genere Polonico regiminis mei habere apud cælestes
et quoslibet mortales memoriam, attollendum esse. Nostis siquidem me â
puero ita incitatum et magis inspiratiône Diuina quâm institutiône humana fir-
matum fuisse, vt ad erigendam ornandamq; et locupletandam hanc patriam
omnes meas vires, facultates, ingeniumq; conuerterim, ac pro eius incremen-
to nullum laborem nullum periculum vsq; in diem hanc exhorruerim, pre-
miis quoq; meis partim moribus partim virtutibus Regia illam dignitate sub-
limari obtinuerim, vt nemo quantumcunq; iniquus rerum æstimator, dubitet
me â maioribus meis et virtute bellica domesticisq; institutis adeô proue-
ctum esse in patriam quoq; tam frequentia ornamenta, tamq; immortalia be-
neficia contulisse, vt sim meæ DOmus posteris notæ excellentiæ et nobili-
tatis vertex, et Regiæ stirpis prima et clarissima propago, patriæ verò parens
præcipuus, summiq; splendoris auctor primarius et origo. Post hosce ser-
mones dum Rex parumper contisceret, vox â COnsiliariis Proceribusq;
et â militibus Polonorum sublata, non patrem eum tantummodo, sed et li-
beratorem, instauratorem, et alterum â Lechone conditorem, triumphato-
remq; magnificum fuisse, succlamauit. Atq; dum ita in eius laudibus cer-
tatim immorarentur, et vniuersa Regia blando murmure personaret, tan-
demq; Boleslaus Rex rupto silentio ait. Mihi quidem in præsenti angore
constituto non quo loco condar, quibusuè officiis funeri meo iusta soluantur
â vobis, insidet solicitudo, quippè qui funebras pompas per vos celebrandas,
nequicquam reor mihi profuturas, altior autem me de vobis et vestra Rep.
distinet et singulari cruciatu conficit cura. Video siquidem et â longinquo
Diuinitate mentem meam inspirante contemplor Remp. POlonicam, quam spa-
ciosam atq; florentem relinquo, per seditiones diuisionesq; vestras Ciuiles di-
riptum et pessundatum iri, quantumq; cruoris domesticis bellis POlonia fusu-
ra sit, et quantis cædibus me absumpto mihi parentatura, iamq; hostilium Ca-
strorum, et eorum quorum ceruices vobis subiugaueram, fremitum in vos et pa-
triam hanc grassantium, exaudire mihi videor. Video et prolem Prosapi-
amq; meam Regiam hinc exulantem, hostibus quos domaueram supplicem fieri,
et Monarchiam Regni POloniæ in varia diuidendam membra scindi, et
horrenda bellorum Ciuilium inuasiône, iusto Dei permittente iudicio, cuius
cultum religionemq; negligentius et tepidè, in luxum voluptatesq; et sedi-
tionem versi, tractabitis, collidi. Solaq; hæc doloris anxietas etiam si
morbus non vrgeret, animam posset excludere, nisi multitudinem imminentium

malorum spes melior temperaret. Miseratione enim cælesti propicium futurum stirpi meæ et vobis video Deum, prodituru[m]q[ue] ex lumbis meis suspicio in cla-rissimi Syderis morem vnum, qui languidam et penè exanguem Remp. Polono-rum et terminos eorum à finitimis occupatos restituet, qui instaurabit disso-luta, qui superbiam humiliabit hostilem, qui gladii mei capulo conterret subiici-etq[ue] rursus eas quæ contra vos recalcitraturæ sunt nationes, Regno Poloniæ mirificum iubar pristinumq[ue] fulgorem suo ductu suisq[ue] virtutibus, auspiciis, et operibus infusurus. Ea voce eaq[ue] denunciatione rauco et debilita-to iam sono lætas et aduersas res Poloniæ denunciante, ædita, oculorum or-bibus clausis manibusq[ue] defluentibus, agonem suum CHRISTO supplici ingeminatione commendare non desiit, donec anima corpus relinquens, in præpa-ratata sibi pro operibus in fidei Catholicæ stabilimentum sæpenumerò exhibi-tis habitacula, ministerio Angelico, vt pia habet credulitas, tercia die Mensis Aprilis est inuecta. Mortuus itaq[ue] est Boleslaus Poloniæ Rex anno vi-tæ suæ quinquagesimo octauo, cùm annos in Regno quinq[ue] et viginti exegisset. In cuius laudem et memoriam vniuersa præsens et futura Polonici generis pro-pago, aptissimè illud VIrgilianum assidua modulatione poterit tenebiturquè depromere, SEmper honos nomen tuum laudesq[ue] manebunt. Et illud Ale-xandrinum, SI vitæ meritis respondet gloria famæ, Nulla tuos actus po-terit delere vetustas. Qui etsi funere maturo occiderit: plus tamen luctus et desiderii, quàm cæteri ante se Reges in Polonorum pectoribus reli-quit. Vir magnanimus et qui præsenti semper fortuna meliorem se exhibebat.

Quomodo Regnum Poloniæ doluerit de morte Regis Boleslai, et de moribus sta-tura, ac singularibus virtutibus illius.

MÆror deinde ingens, primùm Episcopos, Comites, Barones, Nobiles, cæterosq[ue] suæ mortis spectatores, post verò vulgus promiscuum occupat, luctusq[ue] et lamentatio non solùm in Regia, verumetiam in vniuersa re-gione vicina continuò increbrescebat. Sed et Coloni morte Regis vulgata, rure relicto et agricultura neglecta, cateruatim accurrebant exanime corpus Optimi Regis visuri, et suæ quamuis infimæ sortis essent sedulitatis sibi offi-cium impensuri. Confluxit tandem ad funeris pompam tam Ecclesiasticorum quàm militarium virorum frequentiòr numerus, et corpore Regio in Aula stante, tristi mærentium militum et matronarum eiulatus emittentium frequentaba-tur officio. Post verò in Ecclesiam POsnanien[sem] deductum, iuxta magnificentia[m]

Regalem, Duce Mieczslao filio suo per Præfectos Regios singula gubernante
dirigenteq;, exequiis in dies aliquot prolatis, in medio templi conditum est, et
funeri suo iustissimus honos persolutus. Tantus autem dolor vniuersis Ordi-
nibus vniuersisq; populis super morte tam clarissimi Regis, futura mala quæ il-
los exceptura erant, vt reor, tunc ominantibus, suaptè ingestus est, vt anno plus
quâm integro quasi ex quodam edicto, dies luctus singuli agerentur. Matres
quoq; familias et virgines, omnem cultum abiicientes, ornamenta solita neglige-
bant, sunt item conuiuationes et epulæ abrogatæ, nuptiarumq; solennitates, con-
uentus quoq; nobilium, Curiarumq; celebrationes intermissæ, nullus can-
tus nulla sæcularis iubilatio, nulli deniq; plausus in vrbibus et villis auditi
sunt. Omnis siquidem sexus, omnis ætas, omnis conditio super morte tam Opti-
mi Regis deplangenda, non se vnquam parem illi autumans habiturum, vide-
bantur quasi certatim conspirasse. Omnes siquidem tam ingenuos quâm ru-
sticanos ex Boleslai magnanimi Regis morte dolor peruaserat, non sicut asso-
lent vt fictum ostenderent dolorem in Principis funere, sed vero et fideli
mærore cuncti consumebantur, Regisq; sui mortem propria acriorem durio-
remq; iudicabant, adeô vnumquemq; ex Optimatibus et inferioribus eius
mors et colloquiorum suauitas demulserat. Extat autem carmen â veteri-
bus Scriptoribus in laudem præfati Boleslai editum, quod nostro præsenti in-
terseruimus operi, vt ex priscorum commendatiône, Regis præfati amplior relu-
ceat celsitudo. Neminem enim Principem aut Regem ætas illa habuit, qui
diligentius, qui syncerius, qui sanctius, quâm Boleslaus â Polonis cultus exti-
tisset. Quod maximè fletus et mæror tam Procerum quâm vulgi in fune-
re et cohonestando et deplango habitus monstrauit. Dolebant siquidem
quodam animi præsagio, iam futura ominantes maximis incommodis ob eius mor-
tem se non tam esse affectos quâm afficiendos. Deflebant quoq; eum sibi de-
tractum esse Regem, qui cunctos suæ ætatis mortales, liberalitate, industria
heniuolentia, morum et conuersatiônis suauitate anteiret. Qui non solûm ro-
gatus miserorum et calamitosorum, aut aliqua ægestate grauatorum subueni-
ebat inopiæ, sed etiam vltrô offerebat, quæ pudor petere prohibebat. Mores
illius generosi et illustres, miram gratiam redolentes, specie decorus, et for-
ma non contemnendus, Media siquidem corporis pollebat statura, copiosa
et crispa atra tamen redimitum habens cæsarie caput. Priuatis et pu-
blicis expilationibus abstinendo, benignum se per omne tempus præstitit Re-
gem. Ìn subditos modestus in hospites officiôsus, in calamitosos et delin-
quentes oratu facilis, Conuersatiône et vita nitidus atq; pudicus, optimo
temperamento inter pietatem et rônem vsus, eodem tempore quo desideria senti-
re cæpit, ea oppræssit. etc. CVius virtutes ideô descripsisse visum est
vtile, vt cæteris omnibus Regibus et Principibus Poloniæ futuris virtutis

exemplar et imago reluceat. Quem si cæteri qui potiuntur rerum summa imi-tari vellent, meliori loco essent Polonorum res, minoribusque exagitarentur incommodis, instructiorem et magis cautum habituri animum in suis actionibus, postquam Regis præfati formabuntur exemplo. Cuius etiam ope et opera Poloni homines quondam barbari, ex agresti feraque vita, in urbanum mitemque cultum deducti sunt, et in mores Ciuiles et nobiles conciliati. Quæ cum ita sint quis eum Regem non probet? non admiretur? non tollat in Cælum summis laudibus? quem intelligit tot immortalia beneficia Regno et populo Polonico contulisse.

Mieczslaus Dux Poloniæ in Regem vna cum Rikscha vxore sua Gnesnæ coronatur.

Corpore Regio cum debito honore Ecclesiasticæ sepulturæ mandato, Prælatorum, Comitum Baronum et nobilium Poloniæ in Posnanien Ciuitate, maximus habitus est conuentus ad prouidendum Poloniæ de futuro Rege in Boleslai locum successuro. Conformis autem tunc frequentis Senatus iuxta ac multitudinis erat sententia, vt patri optimo Dux Mieczslaus succederet, cum per patrem futurus Rex designatus esset, et propter paternam probitatem, virtutes, et merita, affinitatem insuper, quam ex parte vxoris suæ Rikschæ cum Principibus Almaniæ et Imperio retinebat, nulli æquo vt sibi successio et Solium Regni deberetur. Publico itaque decreto de coronando Mieczslao Duce concorditer confecto, dies Dominicus Pentecosten ad coronandum illum est indictus. Quo aduemente ad Metropolim Gnesn Princeps Mieczslaus cum magna militum cohorte aduenit, et in Eccta Gnesn die præfata Pentecostes, ipse quidem Dux in Regem consors vero ipsius Ducissa Rikscha filia Comitis Palatini Rheni, et neptis Othonis III. Imperatoris in Reginam Poloniæ per Hyppolitum tunc Gnesn Archiepum, assistentibus sibi Gompone Archiepo Crach, Paulino Posnanien, Marcello Wladislauien Clemente Wratislauien, et Albino Plocen Pontificibus, Comitibusque Proceribus et Baronibus Poloniæ, inunguntur et Coronantur. Paternis autem institutis nouus Rex Poloniæ Mieczslaus edoctus, tam Pontifices, Principes et Barones, quam vniuersam militiam et nobilitatem quæ ad suæ Coronationis solennia spectacula earum visura Gnesnam confluxerat, et Coronationis suæ die et pluribus aliis sequentibus Regali mensa excepit, et opipare eos tractari, singulisque abunde mensis epulas Regias inferri disposuit. Distribuebantur insuper ex præcepto et ordinatione Mieczslai Regis in pauperes eisdem diebus largæ eleemosynæ et singulorum prouidebatur ægestati. Obtulit etiam Mieczslaus nouus Rex in Coronationis suæ die, et Regina Rikscha insignia in auro et argento ad maius altare munera, Sed et vestes sacras Ecctæ Gnesn largiti sunt in Diuinitatis propiciationem, et Gnesn ecctæ honorem, suæ vero Coronationis memoriam perennem.

HENRICVS Bauariæ Dux primus Imperator Romanorum, cum annis viginti regnasset, et plura bella fæliciter confecisset, fine optimo absumptus est, et in Ecclesia Bambergensi, quam viuens fundauerat, dotauerat, et extulerat sepultus, ac in Sanctorum numerum relatus est. Cuius etiam festum agitur.

CRacouiensis Vrbs eo anno conflagrata graue incendium et dispendium pertulit.

IOannes vigesimus primus, Benedicto VIII Papæ successit. Is post mortem cuidam Episcopo apparens pecuniam quandam pauperibus distribui iussit.

BEnedicto VIII. mortuo, quis annis vndecim mense vno diebus tredecim sedit, IOannes XXI. natione Romanus ex patre Gregorio succedit. Qui annis aliquot nonnullas guerras et controuersias cum Romanis gessit. Scribit Petrus Damiani, quod quidam Episcopus vidit præfatum Benedictum Papam, nigro equo quasi corporaliter insidentem, et dixit ei. Nonne tu es Benedictus Papa, quem iam defunctum esse nouimus? Ego sum inquit ille infælix Benedictus. Et quid est tibi, inquit, pater? Grauiter inquit torqueor, sed de Dei misericordia non despero si mihi adiutorium præbeatur, Vade inquit ad successorem meum Ioannem Papam, et dic ei, vt summam pecuniæ in tali theca repertam distribuat pauperibus, quia quicquid ante pro me dabatur nihil profuit, quoniam de rapinis fuit. Quod Episcopus fideliter implens, et Episcopatui cedens, Monasterium introiuit.

Conradus in Regem Rom. eligitur et consecratur

COnradus ex Principibus Almaniæ vnus in Regem Romanorum, dissidentibus in eius electione Electoribus, eligitur. Cuno vero Dux cum ad Imperium aspiraret repudiatur instinctu Albonis Maguntinensis Archiepiscopi. Henricus enim Imperator querentibus de successore Principibus Conradum præfatum Ducem sibi successorem designans diem obierat, cum annis secundum aliquos duobus et viginti, secundum vero alios viginti imperasset. Iste Conradus multas leges ædidit, et pacem districtissime sub pæna capitis custodiri præcepit. QVem veritus Lupoldus Comes de terra effugit, et in tugurio rusticano vixit. A Gregorio VI consecratus est

Anno Domi 1026.

Mieczslaus Rex captis Rutenorũ obsidibus, Russiam in fide tenuit, et filium lrīs tradit.

POlonorum Rex Mieczslaus exacto integro anno, in quo patrem suum cum omni militia veste atra lugebat, ex Gnesnoñ Castro, in quo continuum tenuerat domicilium, versus Cracouiam ducens secum Reginã Rikscham processit, vbi aliquot mensibus exactis in fines Russiæ cum militiæ suæ frequenti multitudine se contulit, Iaroslaus etenim et Msczislaus Russiæ Duces morte Boleslai Poloniæ Regis audita, cum magno tam militum quãm popularium exercitu fines Regni Poloniæ inuadunt, Castrumqꝫ Czirwiensko et alia Castra Polonica oppugnant, vastatisqꝫ aliquibus regionibus Poloniæ, captiuos agrestes secum abducunt, et eos supra fluuium Porsbi propè Kiiouiam ad collendum terram locant. Certum insuper erat Ruthenos per prem̃ suum BOleslaum subactos secuta morte eius, ad res nouandas plurimum inflammatos, plerasqꝫ conspirationes clandestinas tenuisse, et ad reiiciendum impositum iugum animatos fuisse, apparebatqꝫ illos in apertam rebelliònem aliquando nisi interim aliqua re occursum fuisset, prodituros. Russiam itaqꝫ Mieczlaus Polonorum Rex perueniens, principaliòres ex Ruthenis capit, et Captos Cracouiam per Castra distribuendo transmittit, quos aliquot annis obsidum loco habuit, quo facto et gliscentem rebellionem oppræssit, et Ruthenos in fide continuit, eisqꝫ nouandi res decæterò opportunitatem ademit. Rebus verò Russiæ debito ordine compositis, et Castris munitionibusqꝫ iusto militum præsidio, et victualium fulcimento prouisis, in Poloniam remeabat, et primũm quidem in in Plocen̄ terram descendit, et in illa audiendis expediendisqꝫ causis et querelis subditorum vacauit, indè verò in alios Lancicień et Cuiauień terrarũ Districtus se conuertens, ad solitam habitatiònem suam Gnesneñ rediit. Et quoniam filius suus Casimirus annum iam septimum ætatis agebat, pater illum lrīs applicat, et viros graues docturos adolescentem adhibet: vt illustratus scientiarum lumine, ad gubernandam Remp. Polonorum instructiòr ingeniosiorqꝫ euaderet. Is autem ex Principum Poloniæ sanguine primus depræhenditur, qui doctrinam literarum assecutus, nobile ingenium adiumento literarum amplius nobilitauit et poliuit. Cæteros enim Principes Poloniæ priscos, in literarum studiis nunquam constat exercitatos fuisse. In ipso autem regnandi inicio apparuit Mieczslaus Poloniæ Rex tardus ingenio hebesqꝫ animi, ac incultis moribus, consiliò ineptus, actione leuis, et ad res dignitatem aut grauitatem deposcentes expediendas parum idoneus. QVI abiectis

prudentibus æuo et grandæuis Consiliariis, iuuenum se et leuium hominū permisit agi consiliis. Quæ quidem potissima fuit causa, cur Regnum Polonicum sub eius tempore plura detrimenta senserit, quoniam neqz ipse sapientiæ studere voluit, neqz colere sapientiæ studiosos.

Anno Domi 1027.

Brzetislaus filius Odalrici Ducis Bohemiæ Polonos persequi cæpit, rebellionem parans.

INterim quo Ruthenorum rebus Mieczslaus Polonorum Rex vacabat, Bohemi turpe putantes tributa Poloniæ Regibus pendere in rebellionem apertam prodeunt, et Polonos quos in Bohemia reperiunt, aut comprehendunt aut expellunt. Erant pro ea tempestate in Bohemia Duces duo Odalricus et Iaromir filii Boleslai per Poloniæ Regem Boleslaum excæcati, vitam agentes calamitosam et priuatam. Erat Odalrico Bohemiæ Duci filius, ex agresti et rusticana fæmina nomine Bozena aliās Beatrice susceptus, Brzetislaus nomine adolescens ferox et impiger, is rebellionis præfatæ primarius auctor existens, non POlonos solum, sed et nobiles Bohemiæ, et specialiter Vrsouicen, cæterosqz Polonis fauentes, magno odio persequebatur. Odalricus siquidem genitor suus iuramenti Boleslao Poloniæ Regi præstiti Sacramento adactus, temerarie illud infringere non audebat, potentiam etiam Boleslai Poloniæ Regis, et pœnam excæcationis qua pater suus Boleslaus Bohemiæ Dux in ea vsqz tempora viuens mulctatus fuerat, verebatur. Boleslao vero Poloniæ Rege mortuo, ipse quidem iuramenti conscius a rebellione abstinuit, sed illam per filium Brzetislaum confecit, et vt a POlonis in Aui sui excæcatione atqz in paterna captiuitate acceptæ iniuriæ memor foret, adolescentem suapte sponte in Polonorum odium procliuem inflammare non desiit. Germano insuper suo Iaromiro siue proditoribus suggerentibus, siue quod ætatis beneficio illum sibi præferri videbatur et verebatur, effodi oculos iussit. Rusticanæ fæminæ nomine BOzenæ captus specie et amore, quamuis amici aduersarentur illam sibi matrimonio sociauit, quæ illi Brzetislaum filiū generauit.

Gnesnensis Archiepiscopus Hypolitus moritur, et in Gnesnen Ecclesia tumulatur, successit autem illi per Canonicam electionem Mieczslai Poloniæ Regis accedente consensu BOssutha vir prouidus et sagax per IOannem Papam XXI confirmatus.

Febre graui correptus Clemens Smogorzouiensis siue Wratislauien Epi: scopus, annis duodecim in Pontificatu exactis moritur, et in Smogorzeuiensi Ecclesia sepelitur. Cui Lucilius primus Canonicus Smogorzouien à Capi: tulo electus, à Mieczslao Poloniæ Rege promotus, per Syluestrum Secun: dum Papam confirmatus, et per Stephanum Gnesnen Archiepm consecratus, vir Italici generis sed Polonicæ linguæ satis gnarus.

Anno Domi 1028.

Brzetislaus Bohemus sub ignauia Mieczslai Regis Poloniæ Morauia occupat præsidiis Polonorum necatis.

Diuturno iugo, quo Polonis tributa pendentes Bohemi tenebantur ob: noxii, per Brzetislaum Bohemiæ Ducem abiecto et soluto, rursus Brze: tislaus ipse discessionem ipsam impunè videns procedere, et Mieczsla: um Poloniæ Regem dissimulatione et silentio illam transire, sumit ausus altiores, et exercitu ex equestri et pedestri milite collecto, in Morauiam quæ tum vni: uersa à Polonis tenebatur contendit, Ciuitatesqz Morauiæ quæ præsidio Polo: norum in fide continebantur, obsidione cingit, ad earumqz expugnationem cu: ram intendit; eò quidem maiorem, quòd Ciues obsessarum Vrbium nouandarum rerum studiosos, et Polonorum regiminis pertæsos, deditionem nisi Mieczslaus Polonorum Rex velocibus auxiliis obsidionem solueret facturos indubiè intelli: gebat. Licet autem Polonorum milites in præsidiis huiusmodi militiam agen: tes, et Præfecti eorum sæpius Nuncios ad Mieczslaum Poloniæ Regem mitte: rent, et in quantis versarentur periculis denunciando, auxilia sua implora: rent, Rex tamen Poloniæ Mieczslaus siue aliis curis publicis tunc impedi: tus, siue quòd ad tractanda repellendaqz bella parum illi animi natura tribuisset, siue quòd militiam pro tenenda defendendaqz Morauia Poloni detrectarent, obsessis petitum et quàm maximè speratum auxilium ferre di: stulit. Quæ quidem sua dissimulatio ad notitiam Ciuium Morauiæ qui obsidebantur (neqz enim eos latere poterat, quippè et ipsi per proprios nun: cios Mieczslaum Poloniæ Regem de soluenda obsidione solicitabant) perlata, magnam Polonorum militibus præsidia Ciuitatum tenentibus perniciem inges: sit. Vltima enim desperatione Ciues fracti, magisqz Bohemorum quàm Po: lonorum malentes subiici Principatui, facturos se Brzetislao Bohemiæ Duci deditionem, per clandestinos tractatus paciscuntur, apertisqz portis sub no: ctis conticinio Brzetislaum recipiunt. Vnius autem vel duarum Ciuitatum

exemplum cæteræ secutæ, similem fecere deditionem. Crudelem autem Brze-
tislaus Bohemiæ Dux victorem se gerens milites Polonorum quosdam quidē
trucidauit, alios verò in captiuitatem et alia supplicia egit, cæteros qui ciues
et incolæ Morauiæ facti fuerant, exilio et bonorum confiscatione damnauit, nōnul-
los venundauit.

Anno Domĩ 1029.

Mieczslaus Rex Poloniæ Morauiam propter defectionem populatur.

GEminatam iniuriam ā Brzetislao Bohemiæ Duce, et in tributi ex Bohe-
mia pensi denegatione, et in Morauiæ occupatione illatam Mieczslaus
Polonorum Rex etsi diutius quām sat erat pertulerat, Baronum ta-
men suorum POloniæ crebris impulsionibus exagitatus expeditionem generalem
Regni sui in Morauiam indicit, et collectis copiarum suarum exercitibus in
notabili potentia Morauiam ingreditur, neqꝫ expugnationi Ciuitatum quæ ā
se defecerant intendit (obstinatis enim animis intelligebat illos et reatus
defectionis conscios, et præsidio eis ā BOhemiæ DUce Brzetislao misso mu-
nitos, obsidionem toleraturos) sed indignè et spoliis mandat singula vasta-
ri. Incendebantur itaqꝫ Suburbana earum Ciuitatum quæ defecerant, incen-
debantur oppida, villæ quoqꝫ et rura, et post plurima damna Morauis illata,
prædam multam pecoris et cæterorum spoliorum secum vehens. Mieczslaus Po-
lonorum Rex Morauicam vtcunqꝫ vltus defectionem, in Poloniam saluus cum
exercitu rediit.

Anno Domĩ 1030.

Præfecti cis Albim à Rege Poloniæ deficiunt, et Duces se creant, inter quos etiam nunc est Marchionatus Brandeburgensis.

EXEmplum Bohemorum Morauorumqꝫ PRæfecti CAstrorum, CIuita-
tum et munitionum cis Albim sitarum secuti, ab obedientia deditioneqꝫ
Mieczslai Regis Regniqꝫ sui Poloniæ deficere cæperunt, ignauia desi-
diaqꝫ Regis, et affinitate Almanorum quam inuicem dando accipiendoqꝫ vxores
iunxerant, eis defectionis animum subministrante. Audiebant siquidem et plu-
res ex illis ab experto nouerant Regis Mieczslai partim molliciem, partim in-

curiam, propter quam metus et obedientia patri suo quondam Boleslao Poloniæ Regi à propriis et finitimis seruata, in contemptum et despectum eo veniente, paulatim ab omnibus excuti cœpit. Præfati siquidem cis Albim Præfecti conspiratione facta, neq; ad iussum et vocationem Mieczslai venire, neq; vectigal solitum Fisco Regio reddere, interpositis primum coloratis excusationibus, quòd vexationem hostilem proprio ære et milite sustinerent et reprimerent, cœperunt, sensimq; et non subitò defectionem huiusmodi, vt remaneret sicut cætera impunita, callidis vafrisq; et contectis specie mendacii ingeniis, conflabant. Et quoniam humana conditio semel concepta ambitione contenta non est, sed se in varios desideriorum et affectuum, ni in suo exordio castigata et allisa fuerit, deriuat et diffundit reflexus. Præfecti Polonorum cis Albini simplici defectione non contenti, non se iam Præfectos Capitaneosq; Regis et Regni Poloniæ, quinimò nec subditos et feudales, sed Dominos gerebant et nominabant, ditionisq; et Principatus fasces orarum cis Albinarum, tam ipsi quàm filii eorum et nepotes suapte et propria authoritate defectionem leuibus Principiis motam, sed successu temporum impunitate alitam et auctam, Rege et Regno Poloniæ tolerante, vsurpauerunt. In eam insuper præsumptionem elationemq; cis Albinorum Præfectorum profluxit audacia, vt procedente tempore terras quas gubernauerant à Polonorum Regno et communione secernerent, et Ducum atq; Principum sibi Diademata imponerent. Ex quibus Marchionatus ille Brandeburgen qui in Polonico vocatur Zgorzeliecz exortus, cæteris aut subactis aut extinctis, facilè Superioritatem et Principatum sortitus in hanc diem perseuerans, etiam per Aquilam rubeam quam defert pro insigni, Polonorum se quondam regionem fuisse, quorum Aquila alba vniuersale est insigne, testatur, sed ab illorum ditione scissam, et abstractam se esse niueo colore in coccineum transmutato, indicat.

Anno Domini 1031.

Quomodo Lubucensis Ciuitas et Comitatus Magnopoliensis defecit à Regno Poloniæ.

PEruenit tandem BOhemorum, MOrauorum, et cis Albinorum Præfectorum ad gentes Caszubitarum, Serbinorum et eas insulas et oras maritimas quas incolebant, quas BOleslaus Rex Polonorum ditioni et imperio suo restituerat, defectionis contagio. Hæ siquidem vt naturæ sunt humanæ ad res nouandas pronæ, cùm sæpius bellis finitimorum Almanorum lacessitæ, crebrisq; prædis et spoliis hostilibus vexatæ, nihil defensionis et

præsidii à Mieczslao Polonorum Rege tulissent, facilè à sua et Polonorũ
desciuerunt obedientia in variasq; ditiones et proprietates scisæ, nonnullæ
ad imperialem obedientiam subactæ, cæteræ à finitimis Principibus occupatæ,
aliquæ verò suis parere Præsidibus, et illorum suscipere Dominia coactæ sunt.
Ab eo autem tempore gentes oræq; prædictæ discerptæ, et à corpore Regni Po-
loniæ distractæ, variosq; Dominos et Principatus sortitæ, per tam longum et diu-
turnum tempus, quod earum defectionem secutum est, nunquam ad integritatem
eius potuerunt reduci. Ex quibus famosa illa et insignis Ciuitas Bukowiec
quæ in Teutonico Lubek appellatur consurgens, maritimis et terrestribus opibus,
quæ ad illam propter situs opportunitatem facilè importantur aucta, et Teutonico-
rum politia exculta in illud vsq; creuit fastigium, vt Principum qui illam occu-
pauerant abrogato Imperio hactenus viuat suis legibus, et Remp. haud fastidi-
endam per se conficiat. Inde quoq; et Comitatus Magnopolensis erupit, ve-
teris nominis præferens à magnitudine et latitudine camporum vocabulum,
ex duobus integris licet diuersis Latino vz et Polonico idiomate confectum.
Henricus siquidem Romanorum Imperator illius temporis cum Slauorum et
dictarum gentium atq; orarum Principe qui Nicolaus aliàs Nikiel nominaba-
tur, à quo et Castrum insigne Nikielburg nomen accepit, bellum gerens, ip-
sum tam armis quàm Castris ab eo possessis exuit, et quasdam Imperio adijci-
ens, quasdam verò militibus distribuens Comitatum prædictum Magnopolen.
asseritur primus creasse, cuius in hanc diem ditio et nomen perseuerat.

Anno Domini 1032.

Pomerani à Regno Poloniæ deficientes Tyranno se dedunt, quem breui Mieczslaus Rex profligat, et rebellionis autores castigat, Belæq; Hungariæ Regis filio exuli viro fortissimo et egregio filiam suam copulat, ac Pomeraniam in regimen comendat.

Excutere iugum et ab obedientia Mieczslai Regis et Regni Poloniæ se
soluere Pomerani, aliorum defectionem et exemplum secuti, tentauerũt,
Principali enim Nobili, et qui apud illos opibus, prudentia, et rerum
vsu præstabat, fasces regiminis deferunt, eumq; sibi in Principem creant et as-
sumunt. Quorum rebellionem defectionemq; Mieczslaus Polonorum Rex, ad
eum perlatam molestius quàm cæterorum ferens, et indignam illam, vt erat, tole-
ratu iudicans, instigantibus illum Consiliariis et Proceribus Poloniæ, ne tam
manifestam iniuriam, dedecus nouum et scissuram Regno suo inferentem, inul-

tam sinat iri. Itaqz expeditione indicta ex omnibus terris quæ Imperio suo pare:
bant collegit numerosum et fortem exercitum, et quo magis esset gloriosior con:
spectiorqz, et Pomeranis quibus inferendum erat bellum terribilior, tres Duces
Hungarorum Andream, Belam, et Louentam, Stephani Hungariæ Regis nepo:
tes (quos ex Hungaria vt infra monstrabimus fugientes susceperat, et more
Regió iure hospicii tractauerat; qui et ipsi munus huiusmodi belli et militiæ sibi
non negari plurimis instantiis deposcebant) assumit, ordinatoqz exercitu, copiis con:
uenientibus, per Poloniam in Pomeraniam exercitum traducit. Collegerat et
Pomeranorum Tyrannus, et ex Pomeranis, et ex finitimis gentibus haud con:
temnendum exercitum, fortunamqz tentare, et cum Rege ac Domino suo Mie:
czslao, nil conscientia patrati sceleris in eum et defectionis motus, quam pri:
mum decernere, ne et a suis et auxiliariis tempore succedente desereretur,
constituit. Itaqz nihil cunctatus exercitum producit, et cum Mieczslao Po:
loniæ Rege confligit, augebat animum Polonis iusta ira, quod proprii con:
sanguinei, familiares, et subditi, eis vltro arma inferrent, Pomeranos scele:
ris commissi in Regem recens atrocitas accendebat, quapropter ab vtraqz
parte acriter pugnatum est, sternuntur tandem Pomerani, et Mieczslaus Rex
Poloniæ fœlici victoria potitus, auctores defectionis capitali mulctat pœna, cæ:
teræ multitudini ignoscit. Et quoniam in huiusmodi pugna virtus Belæ
Ducis Hungarorum supra cæteros enituit, Mieczslaus Polonorum Rex illum, vt
dignum erat, premians, generum sibi elegit, et dans ei filiam suam in vxorem
etiam vniuersum censum Pomeranicum ad tenendum statum Ducalem sibi
consignat. Qui mirum in modum de tam sublimi beneficio et honore sibi præsti:
to exultans, magna deinceps fide, officio et affectione tam Mieczslaum Regem
quam Polonos coluit, et pluribus annis mansione sua in Polonia continuata,
ex filia Regis duos filios illic demorando, Geyssam vzt et Wladislaum in:
fantes ingenuos suscepit. Hic quoqz est Wladislaus ille, qui in ætatem viri:
lem perueniens, et Sceptra Regni Hungariæ tenuit, et ob vitæ Sanctimoniam
in Diuorum Cathalogum relatus est. Aliis placet Belam Hungariæ Ducem
cum Tyranno Pomeraniæ congressum, illum singulari certamine vicisse,
et ob id in generum Regis adscitum esse.

Absumptus est Cracouien Eccl[ia]æ Archiep[iscop]us Gompo nomine dum annis no:
uem Ecclesiam eandem rexisset, in locum autem eius Rachelinus a Summo
Pontifice Ioanne XX. prouisus successit. Per Prælatos vero et Canonicos
Cracouien XV die Augusti ad præsidendum in Cracouien Ecclesiam, in Pon:
tificem via scrutinii celebrato generali Capitulo conformiter electus, natio:
nis vir Italicæ Prosapiam habens nobilem, et actionem virtuosam

Anno Dni 1033.

Degenerans ab auo et proauo Mieczslaus Rex Polonorum et ex arbitrio vxoris pendens filiu Boleslau morte amisit, deq. morib. eius.

QVietus is annus Polonis fuit, neq; aut ad inferendum bellum finitimis aut ad repellendum cogebantur. Quamuis enim vt in superioribus monstrauimus, plures regiones et gentes a Regis Polonorum Mieczslai ditione et Imperio defecissent: earum tamen defectionem Rex Poloniae Mieczslaus dissimulanter ferre quam armis vindicare maluit. Nec enim paternus illi inerat animus, ocioq; et quiete marcescere quam armis malebat occupari. In luxum insuper et carnales illecebras, vt aliquorum habet asser:tio defluens, ius matrimoniale Regiumq; nomen pellicum contagione fœdabat. Quapropter nec apud proprios tam grauis et gloriosus, neq; apud hostes æque vt pater esse poterat formidabilis. Sed neq; bella ab eo gesta virtutis constat sed necessitatis fuisse, non voluntate sed hoste aut defectione exigente suscepta. Remp. quoq; Regni sui vt desidiosus ignauiter administrabat, vnde et odium a subditis in eum exortum est. Conceptum autem ex eo Regina Poloniæ Rikscha infantem eodem anno progenuit, cui Auitum nomen in baptismo imponens Boleslaum illum vocauit. Non durauit tamen infans ipse Diuinitate irata, et Mieczslao Regi successus propter suas transgressiones non aspirante, sed post menses aliquot tactus infirmitate, non sine vtriusq; parentis grandi mærore occubuit. Nihil in Mieczslao Rege sanguinis Auiti, nihil paternæ industriæ, nihil splendoris domestici, nihil Regiæ munificentiæ aut frugalitatis. Famam deniq; suam et existimationem fuscam et truncam fecerat apud proprios et exteros tenacitatis et suapte innatæ a consorte Regina Rikscha nutritæ obscuritas. Graue itaq; Proceribus videbatur pondus, sui regiminis acta sua ad nutum fœmineum moderantis, grauius vero quod apud exteras nationes tributa pendentes oriebatur sarcina inuidiæ, dum Mieczslaum Poloniæ Regem attenderent Regia quidem dignitate splendere, sed morum et virtutum Regiarum non habere lampadem, et ex muliebri pendere arbitrio. Qui velut timidum atq; iners animal pusillanimitate atq; pauore oblituerat, vacas ventri, somno, ocio, et voluptati. Neq; ob aliud magis apud proprios et exteros contemptui habitus est, nisi quia pro grauatis per iniquitatem et per violentiam negligentior ad vindictam extiterat.

Cum regimen Wladislauien Ecclesiæ aliás Crusuicien Marcellus primus annis duobus et viginti administrasset, moritur, et in Ecclesia Parochiali in Dwirczno, in qua et alii duo sui immediati prædecessores conditi fuerant, sepelitur, morbo febrili consumptus. Cui Venantius vir Italicus á Capitularibus electus, et á Sergio Papa quarto prouisus succedit.

Iaroslaus Kiiouien Dux Mieczislao mortuo in in Czernieiouien Ducatum succedit et se Monarcham totius Russiæ gerit, Pieczimedisq victis apud Kiiow Ecclam S. Zophiæ voto pmissam erigit.

M Sczislao Russiæ et Czernieiouien Duce, dum venationibus operam daret, absumpto, et in Eccta Sancti Saluatoris quam ædificauerat sepulto, Iaroslaus Kiiouien Dux illi, quoniam non reliquerat successorem in Principatu successit, et Monarcham se totius Russiæ, quod lingua Ruthenica significat Iednowlaszecz, gerere cœpit. Iaroslao autem prædicto Russiæ Duce apud Nouogrod commorante, Pieczimedorum gens in graui multitudine veniens, Kiiow vallauit. Qua nouitate Iaroslaus per significationem celeris nuncii accepta, contractis vndiq copiis, in Kiiow aduenit, et cum Pieczimedis obuiam illi euntibus congressus fortiter depugnat. Vtrisq autem pro victoria admitentibus, cæduntur Pieczimiedzi, et multi dum fugere contendunt suffocantur in aquis, cæteri autem viui capiuntur aut fugantur. In signum autem victoriæ in loco certaminis Ecclesiam Sanctæ Zophiæ ante conflictum votam, Iaroslaus erigit, quæ post honore Metropolico insignita fuit.

Eodem anno nascitur Iaroslao Duci Kiiouien filius, et imponitur sibi nomen Wieczislaus.

Anno Domi 1034.

Mieczslaus Polonorum Rex mente captus Posnaniæ fatis absumitur.

N Ondum Mieczslaum Regem Poloniæ senectus grandæua affecerat, nondum morborum aut curarum onere præssus, diem fato propinquam creditus est tenuisse. Vegeto siquidem tunc et strenuo corpore erat, neq illum quisquam rebatur moriturum, vt pote nondum annum quinquagesimu

supergressum, siue tamen naturali cursu id agente, siue Deo permittente, siue aliqua vi morbi, quae ex lubricitate et petulantia facile euenire poterat, eum exagitante, in amentiam incidit, qua crebris vicibus non sine corporis cruciatu vexabatur. Quo quidem miserando casu suo et defectio regionum nationumque, quae a suo desciuerant imperio, confirmata stabilitataque est, et rursum etiam hi qui metu in fide continebantur ad defectionem spectare coeperunt. Habebat siquidem sui languoris interdum alleuiamen, et quasi species cuiusdam interualli illi adueniebat, redditurusque ad bonam mentem et valetudinem sperabatur, eaque etiam spes et subiectas nationes in fide et milites in ordine retinebat. Administratio interim Regni apud Rikscham Reginam erat, et singula ex eius arbitrio et gubernatione ordinabantur. Verum dum mensibus aliquot Medicorum industria, neque virtute herbarum neque alia vlla re grassantem in Rege morbum potuisset dissoluere, aegritudine ingrauescente quindecima die Mensis Martii mortuus est in Castro POsnaniensi. Ad cuius exequias cohonestandas Praelati et Barones Poloniae literis et nunciis Rikschae Reginae accersiti, conueniunt, et funus Regium debito iustoque honore prosecuti, in Ecclesia Cathedrali POsnanien exequias peragunt, corpusque Regis in paterno sepulchro recondunt. Habebat quidem et Reginam et Primates Regni super Mieczslai Regis occasu dolor ingens, sed dementiae respectus afferebat leuimen, postquam Regis morte sublatum fuit tantae molestiae quo et ipsi et Regnum afficiebantur opprobrium. Christianae quidem religionis cultor erat praecipuus, verum paternis moribus longe dissimilis, ille enim bello promptus, hic segnis, ille armorum exercitio Regni Polonici dilatauerat Imperium, hic amiserat, ille et propriis et extraneis gratus et formidabilis, hic exosus et contemptibilis, ille in singulos liberalis et munificus, hic tenax et parcus. Sub eo et vires Polonicalium Regionum frangi, et copiae profligari, ac in discrimen et pauorem verti, et singula ad perniciem relabi propter eius ignauiam coepere.

Iaroslaus Russiae Dux plura Monasteria & Ecclesias, ac portam auream in Kiiow aedificat.

A Bellis ad religiones Iaroslaus Russiae Dux conuersus, plura Monasteria non solum virorum sed et foeminarum pluresque Ecclesias in Kiiow fundat et aedificat. Extruit deinde sumptuoso muro Ecclam Sctae Zophiae, cuius turrim tabulis deauratis tegit, Ecclesiam vero vasis aureis et argenteis libris vestibusque preciosis dotat, nobilitat, et exornat. Portam insuper Poloniam respicientem, pro sua et vrbis magnificentia demonstranda largissimo et profuso sumptu aedificat, eamque auream vocari iubet, quod portas illius et cacumen laminis et tabulis deauratis ornauerat.

Anno Domini 1035.

Conuentus fit de Rege nouo eligendo discordibusq; sententiis, summa rei Rikschæ Reginæ Poloniæ et quibusdam Consiliariis committitur, tumq; res Polonorum labefactatæ et destructæ sunt.

AD substituendum in locum Mieczslai Regis POloniæ defuncti nouum Regem. POlonorum Proceres apud Gnesnam et POsnaniam, aliquot tenuere Conuentus, pluribusq; deliberationibus et tractatibus interpositis, de formando stabiliendoq; nouo Regni statu discordabant. Aliis enim placebat filium Regis Mieczslai Cazimirum iam annum vigesimum ingressum coronari et in Principatum assumi, aliis ætas tenera Cazimiri et nimis iuuenilis Principatu quoq; nondum apta videbatur, verebantur nonnulli ne paternæ dementiæ redoleret in illo mixtura. Scissis itaq; Procerum votis, Coronatio Cazimiri Regii nati dilata et impedita est, in tam grandem periclitationem perniciemq; grassata, vt Regnum alioqui Boleslai primi Regis institutionibus domesticis et armis gloriosum et inclytum, penè vsq; ad internitionem, vt in sequentibus narrabimus, perduxerit. COronatione autem et institutione futuri Regis suspensa et dilata, placuit vt circa Rikscham Reginam Poloniæ et certos Curatores ex Baronibus Poloniæ sibi adiunctos, regiminis summa consisteret. Habet et nonnullorum assertio, Cazimiri filii Mieczslai coronationem tunc eam ob causam impeditam magis quàm suspensam fuisse, quòd genitrix sua Rikscha Regina, maritum suum Mieczslaum Regem suis consiliis et persuasionibus tam Regalium quàm militarium villarum rusticis, varias datias, suffragia, collectas, et tributa in singulis præcipuè festiuitatibus, pro mensa et coquina Regis soluenda imponere induxerat. Morte quoq; Mieczslai Regis mariti sui secuta, solutionem huiusmodi datiarum, quam Barones et Nobiles summoperè rescindi instabant, Regina volebat continuari, nec patiebatur, vt filius Cazimirus patri in Regno successurus, quicquam ex paternis institutis minueret. Quapropter magnam filio maiorem verò sibi apud Militarium et Baronum animos conflauerat indignationem et inuidiam, eò vsq; gliscentem, vt Remp. suam pessundari, passionibus suis non temperantes sinerent. Sed et Proceres neq; dicere neque facere quicquam desistebant, dummodo Reginam cum adolescente Cazimiro propellerent, non attendentes, quod expulsione huiusmodi se et Rempublicam suam vniuersam obstinatis animis perdituri essent.

Ioanne XXI. post mortem in specie vrsina & Asinina apparuit. Cui Benedictus IX. successit.

IOanne Papa XXI. mortuo, qui sedit annis vndecim et diebus nouem, cessauit Episcopatus diebus octo. Cui Benedictus IX. qui et Theophilactus natione Tusculanus ex patre Alberico succedit, homo vitae impurae, ob quam cuidam in specie Vrsina et Asinina apparens, damnatum se perpetuo significauit.

POsnanien Ecclesiam cum Paulinus Pontifex annis quindecim, pie, prudenter, et studiose rexisset, post diuturnam valetudinem febrilem, morbo superante remedia moritur, et in Posnanien Ecclesia sepelitur. Cui Benedictus I. natione Siculus, ex Neapoli ortus non sine grauamine Cleri post biennium succedit, Ciuili bello, eiecta Regina Rikscha et filio suo, stridente inter Polonos et pendente interregno Anno Dni Millesimo tricesimo septimo, a Benedicto Papa nono prouisus, et a Stephano Gnesnen Archiepo consecratus.

Anno Domi 1036.

Omnis mali culpa dum in Reginam Rikscham retorquetur Cazimiri coronatio differtur vtroque expulso propter Germanos, quos Regina in Curia sua fouebat, et officiis Polonis spretis praeficiebat.

TVrbo disensionum et Scismatum qui ex morte Regis Mieczslai liuore Baronum et Militarium in Reginam Rikscham insurgente, conflatus fuerat, amplius inualescere, et vires plus solito extendere caepit. Omnis siquidem culpa in Reginam Rikscham per Barones et Militares retorta, primum successionem Regni et susceptionem Diadematis Cazimiro ademit, deinde et furorem ciuilem sensim exciuit. Nam etsi pluribus, tributis, datiis, et honorantiis, Reginae Rikschae fabrica et ingenio introductis, se suosque homines quererentur Militares onerosa seruitute grauatos: amplior tamen illos occupabat amaritudo, quod seruitutem ipsam Reginae Rikschae auctoritas et industria non sinebat iuxta preces militarium aliquoties apud eam et filium Cazimirum repetitas, abrogari. His tamen omnibus maxima acerbitas, fatis iam Poloniam appetentibus, accessit. Ipsa siquidem Regina Rikscha et in Mieczslai Regis mariti sui vita diuturno tempore, et postquam e vita

subtractus erat. POlonos perosa, mores eorum et conuersationem fastidiens, rigida interdum sugillatione carpebat. Tenebat insuper et in Curia sua, et in officiis Almanos, neglectisq; et vt verius loquar contemptis Polonorum Proceribus, et eorum filiis quantumcunq; primis et ingenuis, quoslibet Teutonicos Inquillinos, sortis et conditionis tenuis et infimae homines, in conferendis officiis, et in largiendis pecuniis praeferebat. Verum etsi ludibrium huiuscemodi in vita Mieczslai Regis Poloniae ad grauem iniuriam et contumeliam referrent: rescindi tamen illud non se rati habere potestatem, aequius sufferebant. Vbi verò occasio et facultas diluendae publicae ignominiae oblata est, tanto liuore tantoq; reciproco odio in Reginam, ne tunc quidem iustae eorum indignationi morem gerentem, vniuersorum Polonorum excitata succensaq; sunt pectora, vt primum omnem obedientiam administrationemq; Regni tam Reginae quam filio suo subtraherent, deinde sibi Castris et Ciuitatibus caeterisq; possessionibus ademptis, Regia etiam illam excluderent, et postremò cum filio Regno Poloniae excedere, et ad Almanos quos tanto dignabatur honore, transmigrare iuberent. Regina siquidem Rikscha post mortem mariti Mieczslai Poloniae Regis regebat Regnum Polonicum: nutriens in sceptra adolescentem Cazimirum, quem ex Mieczslao Rege (vt praemisimus) susceperat. Faemina quidem virilem gerens animum, et in CHristi religione non feriata, pietati et virtuti dans operam, sed quae habenas Polonici Regni parum prouidè et Ciuiliter visa est Polonis administrasse. Virium enim suarum et faemineae conditionis immemor, faelicitatem in stultitiam vertit, nulloq; grauiori consilio vsa, primùm contemptui nomen Polonicum habere caepit: despiciens omnes, ac sola vniuersa pro imperio agens, nulli praeterquam Almanis sua cedere consilia, Polonorum verò aspernari, potiores Magistratus in Almanos conferre, Polonos abiicere consueta. Quarum rerum indignitate moti Proceres Regni, in stultitiam Reginae et filii sui Cazimiri, stulti et ipsi conspirant, viamq; scelerati et ad vltimum dementis consilii arripiunt, Reginam Rikscham cum adolescente Cazimiro, ne quoquè adultus morum maternorum foret sectator, expellunt, damnationeq; iniusta atq; indigna neq; sexum, neq; conditionem miserati, neq; aetati parcentes, vtrumq; in exilium pellunt. Nunquam infestius, nunquam de se, de patria, de templis, de delubris, de focis et pignoribus consulendo acerbius, cùm tamen Cazimiro iuuenculo et omnis contemptionis atq; culpae maternae ignaro, etiamsi quicquam grauius deliquisset, et propter aetatem et propter Boleslaum Auum, fuerat ignoscendum. Sed nihil furore populari stultius, sic Scipiones Alcibiadem et Hannibalem non modo exulere, sed et mori inimicorum iniuria et populi ingratitudo coëgit.

Rikscha Regina Poloniæ Regnum maxi-
mis Thesauris spolians, Imperatorem petit illiq;
duas coronas donat, et filium suum Cazimirum
Parisios ad studia literarum mittit, ac pro
thesauris multa bona in Germania coëmit.

CRebris itaq; iniuriis et molestiis Rikscha Regina Poloniæ a Proce-
ribus et militibus POlonorum affecta, et ne in se et filium Cazimirum
POlonorum ira aliquid grauius consuleret verita, è Polonia Saxo-
niam in Maydeburg et Brunszwik pulsa excedit, filium quoq; suum Cazimi-
rum secum educit. Sed neq; his contenta, omnem in auro, argento, gemmis et
lapidibus preciosis suppellectilem, per BOleslaum et MIeczslaum Poloniæ
Reges congestam, magniq; ponderis et valoris duas Coronas, quibus Reges
et uxor Boleslai primi Regis, et tandem ipsa Rikscha coronati erant, sed
et plura alia Clenodia, monilia, vasa et insignia, raris et præstantissimis
gemmis, vnionibus, et celaturis fulgentia, Item pecuniæ Regiæ et Thesauri
grandem quantitatem effert et asportat, POloniæq; Regnum ingenti Thesau-
ro spoliat. IN Saxoniam autem perueniens Imperatorem primum adiit, à
quo officiosè et venerabiliter excepta, duabus COronis quas secum ex Polo-
nia duxerat Imperatorem honorauit, et de iniuriis quibus à Polonis afflicta fu-
it conquesta, se ipsam et CAzimirum filium in tutellam et gubernationem Im-
peratoris commendauit. Et Imperator quidem misso in fines Poloniæ exerci-
tu, iniuriam eius superficie tenus, vindicare nisus est. Ipsa verò pro his quæ
ex Polonia abstulerat plurimas et insignes possessiones, et sibi et filio suffe-
cturas coëmit. Vt autem filius suus Cazimirus ad virtutum posset pertin-
gere specimen, ad studium eum Galliarum Parisios mittit processu temporis.
Vbi Polonico nomine Cazimirus, quòd illius expressio et sonus difficilis et
barbarus videbatur, immutato, Carolus cæpit deinceps vocitari. Ex Regina
autem exule facta, ostendit Prouerbium vulgare verum esse, SEcundam for-
tunam stulto nequaquam posse esse diuturnam. Assertio insuper aliquorum ha-
bet, quòd Cazimirus filius Regius matre sua Rikscha Regina in Almania
exulante, ipse in Pannonias ad Stephanum HVngariæ Regem diuertit, licet Bo-
hemi illum ad se venire inuitarint, non ex benignitate sed ex liuore, vt facilius
suum procurarent interitum. À STephano autem Hungariæ Rege humanè tra-
ctatus, et muneribus pluribus onustus discedens ad Imperatorem vbi genitrix
sua Regina Rikscha morabatur aduenit. Cuius expulsio vniuersam ferè
Poloniam impendenti ruina inuoluit.

Languore Podagrico aliquandiu Lucilius Smogorzouien. siue Wratislauiensis Ecclesiæ Episcopus vexatus, moritur, et in Smogorzeuien. Ecclesia sepelitur, annis nouem functus officio Pontificali. Cui Leonardus primus Smogorzouiensis Decanus natione Italus genere nobilis, interregno apud Polonos durante, promouente tamen illum Rikscha Poloniæ Regis Mieczslai relicta, per Benedictum IX. Papam prouisus, et per Stephanum Gnesnen. Archiepiscopum confirmatus, successit.

Bohemiæ Duces Boleslaus cæcus et filius suus Odalricus moriuntur. Quibus Brzetislaus per Odalricum ex rusticana plebe genitus succedit. Quem cum Iaromir patruus per fratrem Odalricum excæcatus in Vrsouicen. instigaret, ab vno eorum miserè occiditur.

Boleslaus Dux Bohemiæ à Boleslao Chabri primo Polonorum Rege excæcatus, et filius suus Odalricus, quem prædictus Boleslaus Poloniæ Rex ex suo ergastulo liberum dimiserat, mortui sunt. In quorum locum quia Iaromir à fratre suo Odalrico excæcatus propter carentiam visus succedere non poterat, nepotem suum Brzetislaum Odalrici filium ex rusticana (vt præmisimus) fœmina genitum, surrogauit. Pluribus persuasionibus illum commonens et exhortans, vt genus Vrsouicen. Bohemiæ Ducibus semper infestum et infidum quorum suasu excæcatio sua et patris prouenerat, poneret in exterminium sempiternum. Quam contumeliam vnus ex genere prædicto nomine Koczay grauius ferens præfatum Iaromir aluum purgantem lancea acutissima per posteriora transuerberans, miserabiliter extinxit. Sicque sub vnius anni spacio Boleslaus Dux Bohemiæ cum duobus filiis absumpti sunt, et Regina Poloniæ Rikscha cum filio vnico Cazimiro è Poloniæ Regno in exilium pulsi. Visusque est annus ille et Poloniæ Regibus et Bohemiæ Principibus fatalis extitisse.

Anno Domini 1037.

Bellum atrox ciuile sub interregno oritur, & rustici aduersus nobiles arma capiunt, fitque rerum confusio maxima.

Rikscha Polonorum Regina cum filio Cazimiro è Polonia secedente gliscens iam dudum ciuilis dissensio, serpere amplius et confestim

tumultuari Regnum Polonicum cœpit, Res quoq; omnes publicæ aut in se-
ditionem spectare, aut in sola discordia versari, et quasi quædam labes, univer-
sum Regni Poloniæ corpus scaturientibus undiq; commotionibus et guerris per-
vasit. Et primum quidem inter Proceres Baronesq; et Militares crebræ
clades oriebantur, per quas dum præcipui bellatores et ingenui homines, absum-
pti deletiq; mutua cæde essent, in locum illorum vilia seruorum mancipia,
præbentibus illis Ciuilibus bellis audatiam, succedebant. Baronumq; et Mi-
litarium peremptorum coniuges et possessiones, interfectis si qui relinqueban-
tur liberis, occupabant, et suas in illis cæterisq; ingenuis fæminis et matro-
nis explebant libidines et incestus. Vbi verò tantorum scelerum factio sine
impunitate (neq; enim iam leges in metu, neq; primores in existimatione ha-
bebantur) procedebat, illico seruorum rusticorumq; agros et aratra lin-
quentium, maximus numerus conflatus est. Qui cum Ducibus à se lectis
armis correptis passim omnibus nobilibus, omnibusq; bonis bellum infer-
rent, atq; singulos quos vincebant bonis eorum exturbatis, occupatis, aut
direptis obtruncarent, in cæteros quos subigere non poterant, vicos, villas,
et omnia quæ ditionis eorum nouerant inflammando crudeliter debacchaban-
tur. In hac quoq; tempestate, neq; templis, neq; sacris locis et ministris
Dei parcitum est, sed rapacibus et sacrilegis manibus, templa magis insignia
et locupletia spoliata, bona Ecclesiarum direpta sunt, in Sacerdotes quoquè
vario genere mortis sæuitum est. Alii enim mucronibus et lanceis perfodieban-
tur, alii iugulabantur, cæteri lapidibus quasi quædam victimæ à prophanis
hominibus, qui non solùm fidem et religionem sed omnem pietatem et huma-
nitatem à se abdicauerant, obruebantur, ad ritus insuper gentiles nonnulli
redeundum censebant, et ob id contra ius fasq; omnia Diuina atq; huma-
na permixta erant. Plures quoq; Ecclesiæ desertatæ, ferarum, animalium, et
bestiarum erant cubilia. Tantusq; belli ciuilis fremitus et stridor contagio-
ne quadam animis multorum iniectus fuerat, vt singulæ Regni Poloniæ par-
tes, verso in propria viscera gladio, aut mutua et cruenta cæde, aut incendiis
et populationibus agrorum flagrarent. Omnia itinera suspecta, et viæ spoli-
antium latronum prædonumq; plenæ. Rarus extabat locus qui conspectu et
latebris insidiantium non scaturiret, vix solis volucribus laceratæ patriæ tu-
ta et peruia tellus erat. Agrestes quoq; his vexati assiduo spacio malis, de-
sertis quibus in pace insudare consueuerunt agricultura et ligonibus, in prædo-
nes rapacissimos concreuerant. Maxima quoq; rerum Polonicalium tam com-
mutatio quàm confusio secuta est. Remansit terra populis vacua, sanguine
plena, lachrymis madida, orbata incolis, destituta filiis, confusa cædibus,
infecta cruore, destituta defensione, et omni suorum solatio desolata. Eoq;
genere iniuriæ processum, vt seditionibus domesticis in se ipsos manus verte-

rent, latrociniisqz grauibus conflictarentur, teterrimis cladibus se inuicem consu-
merent. Consurgunt breui latrones et Siccarij, latronumqz et siccariorum
Duces, qui non finitimorum sed propriorum populantur agros, prædantur domos,
substantiam diripiunt, tecta exuriunt, pecora abigunt, et in omnia nefanda gras-
santur. Prouincia deinde omni turbata, non longinqua solum, sed etiam
interiora Regni collidebantur. Ipsa vrt Plocensis Regio in qua Maslaus
vnus ex nobilitate, Poculorum Regiorum Subpincerna, et ipse olim Miecz-
slao charus, quod scelus in aliis et abborrere et vindicare debuerat commis-
sum, se Plocensem Principem gerere cœpit. Ita Polonorum Primores et Proceres,
non sentiendo, non videndo excæcante ira animum, quo amentiæ progressi fo-
rent, quo periculi et infamiæ, et quid in se quid in Patriam, quid in Penates,
quid deinde in Deum et religionem suam, eiiciendo Cazimirum innocentem,
et omnis culpæ expertem, commiserit, tarda æstimatione pensare, et serius
facti sui pænitere cœperunt. Scelus facile ausum, facilius patratum, non
supplicationibus non hostiis, sed proprio sanguine, patriæ insuper calamitate
et interitu, ac proprio tributo expiaturi. Seditiones itaqz domesticæ, cæ-
desqz intestinæ, et clandestinæ proditiones apud Polonos extemplo coauctæ
Remp. BOleslai magni institutis nondum firmatam pessundederunt. DOme-
sticis insuper calamitatibus et malis, BOhemicum accessit nihilo domestico et
Ciuili perniciosius. Qui in Poloniæ Regnum omni genere crudelitatis grassa-
ti, pereuntem suapte Polonorum Regionem quo maturius periret omnem ope-
ram nauarunt.

Anno Domini 1038.

Brzetislaus Bohemiæ Dux sub tumultibus Po-
lonorum Regnum ingressus forti manu Wratisla-
uiam Posnaniamqz capit, deinde Gnesnam et Ec-
clesiam oibus spoliat, corpusqz Gaudentii Archi-
epi pro corpore S. Adalberti ac quinqz frum corpora
cu oibus Ecclæ thesauris ac multa pda asportat.

CIuili et plusquam ciuili NObilium vrt et popularium furore Regnu
Poloniæ BRzetbislaus BOhemiæ Dux intelligens dilaceratum et colli-
sum, et suo Rege atqz Principe destitutum, inuadere illud velut para-
tam prædam, et amplioribus incomodis afficere, et nullam illic resistentiam
sciens se habiturum, constituit. Ad quod illum non solum acceptæ in excæ
catione Aui sui BOleslai Ducis Bohemiæ per Boleslaum Poloniæ Regem

iniuriæ factæ memoria, sed et liuor et odium, simulqꝫ occupandi alieni Regni, aut saltem exterminandi, stimulabat ambitio et praua voluntas. Collecta itaqꝫ Nobilium et agrestium multitudine, POloniam ingressus Ciuitates eius magis opulentas et insignes, Wratislauiam vzt POsnaniam, oppidaqꝫ, vicos, et villas, quæ ciuilis stridor nondum deleuerat, diripit et exuit. Ad Gnesnam tandem Polonorum Metropolim perueniens, illam, quoniam nec situ nec arte munita erat, sed neqꝫ defensores habebat, facilè capit. Et quoniam in Vrbe tam vulgata et famosa, nobilem prædam suæ auariciæ prout rebatur suffecturam non reperit, neqꝫ enim illic nisi vilia mancipia relicta erant, ad prædanda diripiendaqꝫ sacra templa animum ambitione æstuantem conuertit. Sed illicò omnipotens Dei indignatio potentiæ suæ virtutem ostendens, mirabili prodigio ne sacer locus maximo et præcipuo suo prædaretur thesauro prouidit, et quantum sacrilegii facinus profanus et impius Brzetislaus esset admissurus monstrauit. Dum enim Dux ipse Brzetislaus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Metropoliticam Gnesnen spoliaturus aduenisset, in ipso limine et aditu, tam ipse quàm omnes milites sui et vniuersa plebs, cæcitate et morbo letargico, qui illos amplius quàm triduo detinuit, quoties Ecclesiam irrumpere et sacra diripere tentabant, toties fuere percussi. Intra autem dierum illorum trium, pietate Agni cælestis quæ Polonos verbere suæ plagæ mulctari, non ad extremum tamen consumi permisit, procuratas inducias pauci ex ministris Ecclesiæ Gnesnen, qui cæteris metu belli perculsis diffugientibus, remanserant, corpus Sancti Adalberti Pontificis et Martyris in ea conditum, quod verisimiliter Bohemos existimabant sublaturos è loco, in quo annis pluribus vniuersali deuotione quieuerat, abstrahunt, et in loco vili sabulo obrutum recondunt. Sub illis quoqꝫ diebus Brzetislaus Bohemiæ Dux, in quæqꝫ loca propinqua vastationem iusserat extendi, et agrestes capi, in eam spem adductus, quòd discordia Polonorum intestina sua quoqꝫ vastatione infesta Resp. Polonorum dissoluta, Bohemica fieret angustior. Iam Bohemos et Ducem eorum Brzetislaum exanimatio letargica et cæcitas à spolio in sacra perpetrando trium dierum continuatione deterruerat, resqꝫ apud eos, prout dignum erat, in prodigium et religionem versa, futuri sacrilegii facinus eiusqꝫ magnitudinem demonstrans, conceptum furorem dissoluebat. Seuerus tamen Pragensis Episcopus qui bello iniusto huiusmodi se miscuerat, et Gnesnæ præsens aderat, BOhemorum animos suaptè in prædam et spolia procliues, ad prosequendū cœptum scelus animat et accendit: asserens letargiæ et excæcationis incommodum, non propter in sacra Ecclesiæ Gnesnen per eos committendum spolium, sed propter veteres BOhemorum præuaricationes et scelera in Catholicam religionem abutendo illicitis connubiis, perpetrando homicidia, committendo adulteria, Sabbata diesqꝫ festos operibus seruilibus violando, incestuosè viuendo,

sepulturas mortuorum in locis profanis, neglectis ædibus et Cymiteriis sacris, faciendo, et templis spolia inferendo, pauperes opprimendo iniusta iudicia exercendo, commissa, accidisse. Ad quorum expiationem S Euerus Pontifex Pragensis Duci et Bohemis triduanum ieiunium indicit. Quo expleto iurisiurandi execratione se astringunt, ab omnibus enormibus facinoribus se, quibus hactenus coinquinati fuerant, cessaturos. POsthæc Ecclesiam Gnesnen ingressi, dum solita non ferirentur cæcitate, ad diripienda singula sacra et omnem Ecclesiæ suppellectilem, rapacem manuum et animorum ingluuiem, fauere eorum Diuinitatem credentes proposito, intendunt. Correptis autem Ecclesiæ Gnesnen qui remanserant ministris, non probris solum et cruciatibus, sed etiam amplissimis promissis illos solicitant, ut ubinam corpus beati Adalberti Pontificis et Martyris depositum sit ostendant. Et illi quidem prudenti et industriosa vafricie usi, corpus Gaudentii Gnesnen Archiepiscopi et beati Adalberti germani ostendunt, illudque esse corpus beati Adalberti mentiuntur. Creditum est illicò à Bohemis, nam et Sarcophagi locique et ornamentorum Pontificalium quibus vestitum erat corpus Gaudentii qualitas, fidem figmentis faciebat. Tollunt itaque Bohemi corpus Gaudentii, et immensa lætitia, putantes se corpus beati Adalberti Martyris adeptos esse, exultant, et vulgaribus canticis Ecclesiam Gnesnen replent. Deinde illud magna solennitatis pompa de Ecclesia efferunt, et in Castra sua traducunt. QVæ quidem ludificatio iustissima Dei lege prouidentiaque Diuinitatis euenisse Bohemis credenda est. Qui enim verum Dei et suum tunc Pontificem pluribus probris, contumeliis et iniuriis viuentem affecerant, qui eum geminata vice de sede sua ignominiosè eiecerant, quique sæuissima cæde fratres suos et vniuersum genus suum odio et liuore necauerant, eius sacrum corpus Polonis, qui eum susceperant, honorificauerant, eius monitis salutaribus paruerant, eius corpus ex Prussia transtulerant, auferre Diuinitate decernente iudicati sunt indigni. Sed nec Sanctus ipse passus est ossa sua ad gentem Apostatricem referri, quæ quantum in ea erat et in præsentem et in absentem in se suosque sæuiens, sui nominis memoriam connata est è rerum natura pertinaci animo tollere atque abolere, et quorum viuens consortia solebat fugiendo aspernari, ab eisdem non tulit corpus suum contingi, neque in BOhemiam ex Polonia auferri. Conuertit post præmissa Brzetislaus BOhemiæ Dux animum ad cætera sacra diripienda, et quinque fratrum et Martyrum corpora vzt Ioannis, Benedicti, Isaac, Mathæi, et CHristini, quos sub Boleslao primo Polonorum Rege, in loco ubi nunc est oppidum Cazimiercz in maiori Polonia, heremiticam vitam in arctissima conuersatione agentes, monstrauimus Martyrium passos, quæque Boleslaus Rex primus ex loco passionis eorum Gnesnen Ecclesiam transtulerat,

Imaginem insuper Crucifixi, ex puro auro per Boleslaum primum Polonorum Regem fabrefactam, et tricentem habentem libras, triplici pondere corpus eius appendentem, Item tres tabulas, quibus altare maius adornatum fuerat, auro puro et variis preciosisq; lapidibus et gemmis superbas, per eundem Boleslaum Poloniæ Regem donatas, cæteraq; Gnesnensis Ecclesiæ vasa et Clenodia rapit, et sacrilego facinore Ecclesiam Gnesnensem pluribus suis sacris ornamentis et decoris spoliat. Neq; his contentus campanas nobiles, et in magnitudine, valore, atq; sono raras aufert, et cum his omnibus, et populi rusticani vtriusq; sexus multitudine quam captam tenebat, in Bohemiam reuersus est, et Pragam in vigilia Sancti Bartholomæi ingressus, sacras prædas in Ecclesia maiori Pragen. collocat et deponit. Captiuos verò rusticos Polonorum, inter quos Sacerdotes ministriq; Dei videbantur (tanta enim erat Bohemorum crudelitas, vt nec à Christis Domini manum suam continerent) in colonias deduci distribuiq; ordinauit. Corpus Sancti Christini vnius ex quinq; fratribus Morauis instantius petentibus Olomunecensi Ecclesiæ, quæ nondum Cathedrali tunc fungebatur honore, donauit, quod apud illam in eam vsq; diem, sub tabulis argenteis auro tinctis requiescit, suoq; titulo et nomini Cathedra Olomunecensis extat dicata.

Sanctus Stephanus Hungariæ Rex moritur.
Cui Petrus filius Ducis Vilhelmi Burgundiæ,
succedit, primus apud Hungaros Rex peregrinus.

Stephanus HVngarorum seu vt verius loquar Pannoniorum beatus Rex, fati sibi diem instare prænoscens, cùm orbus et sine liberis foret, de Regno HVngariæ antequam vita excederet, ne Scismate et seditione ciuili illud contingeret inuolui, ordinaturus, mittit in Nitriam vt Vasul patruelis sui Michaelis filius, quem illic ad honestam captiuitatem reprimendo suam insolentiam Rex Stephanus damnauerat, adducatur, illum enim sibi in Hungariæ Regno deliberauerat successurum. Vxor autem beati Stephani Regis Gisla Regina, Vilhelmi Ducis Burgundiorum filia, et iuxta assertionem nonnullorum soror Henrici Imperatoris decretum mariti sui satagens rescindere, et fratrem suum Petrum ex vno quidem patre sed ex altera matre sorore vz. germana beati Stephani Regis genitum, et qui in Aula Stephani Regis velut nepos suus annis pluribus moratus, et à Rege Stephano Venetiis accersitus, Princeps creatus Militiæ, multorum Hungarorum fauores et beniuolentiam procurante Regina Gisla sibi conciliauerat in Regnum

Hungariæ præficere, Vasul excæcari, auribusq; truncari, et per omnia defor-
mem et inutilem atq; despectum effici subordinat. Quo malo beato Stephano
Hungariæ Regi nunciato, febre correptus et dolore nimio vexatus XV. die Sep-
tembris in die vzt assumptionis Dominæ nostræ Budæ, dum annis triginta se-
ptem Regnum Hungariæ administrasset moritur, et in Albam Regalem rela-
tus, flente cum vniuerso Hungaricali populo sepelitur. Vbi Diuinitate præ-
stante, meritis suis varia in languidis prouenire cœperunt miracula, quibus ex-
post largius crebrescentibus, Rex beatus Stephanus in cælicolarum numerũ
meruit ascribi et transferri. Diebus autem planctus expletis postquam om-
nia Sancto corpori Stephani Regis fuissent ab Hungaris persoluta, Regina
Gisla et Buda Barone Hungariæ, cuius tunc inter Hungaros magna erat re-
putatio, procurante, dum nemo de semine Regio filiis Wladislai Calui vzt
Andrea, Bela, et Leuantha in Poloniæ Regno exulantibus, et filiis Michae-
lis obtruncatis extaret, Petrus Vilhelmi Ducis Burgundiorum filius et bea-
ti Stephani nepos ex sorore in Hungariæ Regem assumitur, et in Alba Rega-
li per Strigonem Archiepiscopum et cæteros Hungariæ Pontifices, consentien-
te in eum vniuersali Baronum Hungariæ decreto, coronatur. Qui primus apud
Hungaros peregrinus Rex perhibetur esse. Annalia verò Hungarorum eum nõ
ex Burgundiorum genere, sed stirpis Teutonicæ testantur fuisse, Beati Sigis-
mundi Burgundiorum Regis germanum ex fratre nepotem.

Rikscha Polonorum Regina filium suum Cazimirum Parisios ad studia lrãrum ablegat.

Quæsitura autem filio suo charissimo Cazimiro Regina Rikscha dum iam in Almaniæ terris consisteret ampliora virtutum et industriæ vltra dotes naturæ ornamenta, ipsum studiis liberalibus imbuendum Parisios, adiunctis illi honestis Pædagogis et Seruitoribus, datis necessariis sumptibus et reliqua suppellectili, transmittit, Qui insitam habens ab annis teneris virtutis cupiditatem, et ipsius laudem in actione consistere intelligens, non ideò tantum se studiosum et docilem præstitit, vt sciret nisi et scita: magisq; operando exerceret, et aliis non sibi soli præficeret.

Cazimirus Mieczslai Regis Poloniæ filius Parisieñ studiis vacans Monasterium Cluniaceñ ingreditur genus et originẽ suã secretõ seruans & Monachus viuere decreuit in Galliis.

CAsimirus filius Mieczslai POlonorum Regis, qui et Carolus nominatus est, cum in Parisien Scholis integro biennio studiis operam, matre Regina Rikscha impensas largas ministrante, dedisset, et plures coaetaneos suos tam ingenio et arte quam forma excederet, caepit apud vniuersos opinione et fama celebris haberi, erat enim corporis effigie formosus, statura procerus, membrorum robore insignis, sensuum viuacitatem atqz integritatem retinens, valetudinis bonae, et cui probati mores virtutesqz iuxta ac literae in voluptate erant. Veritus autem ne aliquando generis sui et fortunae in qua erat, tam conditio quam qualitas, quam prudenti et industrioso velamine in eadiem occulebat, proderetur, variis aestibus mentis et spiritus collidebatur, et an ad patriam rediret, an in Almania vel Galliis consisteret, an Militiam aut Ecclesiasticam sortem eligere mallet, longo tempore deliberabundus fluctuabat. Quoties enim naturali et ingenito ardore Patriam repetendi cogitatio et desiderium sibi insedisset, toties exilii iniuria, Regniqz et Ciuili et hostili bello subsecuta desolatio et vastitas, prauus quoqz et liuorosus in se Procerum Poloniae animus et defectio, susciperetur ne an excluderetur ambiguitas, matris quoqz Polonis iratae disuasiones et consilia, propositum huiusmodi rescindebant. Si vero in Almania aut Galliis subsistendi cogitatio animum subiisset, subito grandes sugillationes et ipsa exilii ab inuidis obiicienda exprobratio occurrebat. Tantis igitur fluctuationibus quassatus, et pro euitando detergendoqz opprobrii dedecore, et pro consequenda Regni caelestis sorte et splendore Monasterium ingredi, et in Regulari obseruantia Chro militari in animum induxit. Ea deliberatione velut medio optimo, quo singulas iocunditates euitare posset assumpta, ad beatum Romaldum, qui ea tempestate magnae Sanctitatis vt erat vir habebatur in Italiam ex Galliis descendit, donatoqz ei pulcherrimo quem ex Polonia habebat Caballo, et quisnam, cuiusue generis, sortis, conditionis, Regni, nationis, et fortunae esset, quoue teneretur desiderio, significans, confirmationem ab eo petit, et indumentum Monasticum accipiens, in Gallias rediit, atqz in Monasterium quod Cluniacen vocitatur, frequentissimo Monachorum numero celebre, in Ordinem Sancti Benedicti, matre sua Regina Rikscha desiderio suo fauente, se recipi et tonsurari, suppraessa generis sui et conditionis excellentia, obtinuit, Habitumqz Monasticum assumens, illic perpetuo delitescere, et in proposito continentiae et religionis sanctae, cuius in loco praedicto diligens et arcta obseruantia tunc florebat, omne tempus vitae in obsequiis Diuinis absumere decreuit. Monasterium autem praefatum Cluniacen tam amplissima dote per Francorum Reges prouisum extat, et tanta Monachorum multitudine refertum, vt duodecim Priores, totidem cohortes Monachorum sub regimine suo et cura haben, Abbatem tredecimum assumere consueuerint.

Iaroslaus Russiæ Dux Masouiam spoliat & prædam ingentem abducit impune ~

IAroslaus Russiæ Dux intelligens Poloniam proprio et externo bello implicatam et plurimum attritam esse collecto forti exercitu, terrestri et nauali itinere venit in Masouiæ oram, et eam igne cæde et spoliis populatus est, magnisq; spoliis comparatis, magno insuper hominum utriusq; sexus capto numero in Russiam se recepit ~

Inter hæc mala has quoq; Ciuiles et externas POloniæ Regno iusto Dei iudicio inflictas clades erant BOszutbæ Archiepo Gnesnensi viro religioso et optimo nocte et interdiu pro panibus luctus, lamenta, fletusq;, A quibus magnopere angustiatus et afflictus, ad horam extremam perueniens, tabefactum spiritum mansionemq; suam perosum emisit in Ecclesiaq; Gnesnensi tumulatur. Cui STephanus primus per prouisionem Leonis Octaui interregno durante, nobilis de DOmo et Familia Bobodze, Babatum album transuersaliter cum CRuce rotunditati Babati superposita in campo rubeo deferente, genere et natione POlonus successit.

~

Finis Libri secundi.

~

~

IOANNIS LONGINI Canonici Crac. Historiæ Polonicæ LIBER III.

Anno Domini 1039.

Missi Romam nuncii per Stephanum Archiepum Gnesnen. questum de spolio Ecclesiæ Gnesnen. Citatur Dux prefatus Brzetislaus, & Severus Epus Pragensis. Quorum nuncii prima facie oia eos restituturos promittut. Sed postea ppter Scisma et corruptioēs dū Papa Decretū nō exequeretur, nil fuit restitutum.

GRavem et enormem Gnesnensis Ecclesiæ deprædationem per impium Brzetislaum BOhemiæ Ducem et suum exercitum in sacrarum et Deodicatarum rerum sublatione, et in Bohemiam asportatione, commissam, Metropolitanus Gnesnensis STephanus primus, qui Boszulbæ successit molesto et amaro animo ferens, Rachelini Archiepiscopi Cracouiensis, cæterorumque Episcoporum Poloniæ communicato consilio, Nuncios notabiles Romam mittit, coram SVmmo Pontifice et Cardinalibus de perpetrato per Ducē Brzetislaum et BOhemos sacrilegio questuros. Qui cūm Vrbem accesissent, et coram Benedicto Papa IX. audientia obtenta, nefanda Ducis Brzethislai et BOhemorum facinora, Sacrilegia in Deum et Sanctos eius, spolia in sacra et templa, cædem et captiuitatem in Orthodoxos et fideles, rapinam in omnes, fideli narratione exposuissent, SEuerum quoque Pragen. Episcopum omnium Sacrilegiorum huiusmodi participem et conscium fuisse, Sacrilegiaque singula eius

suasu et consilio fuisse patrata, Pontifex Romanus non secus quàm iustum
erat motus longam cum Cardinalibus aliisqꝫ qui tunc in Vrbe aderant Prælatis
tenuit deliberationem. Et cùm omnium pari vnanimiqꝫ consensu ac sententia,
execrabile scelus in Gnesnensem Ecclesiam admissum mucrone Ecclesiasti:
co vindicandum censeretur, diuersa tamen in modo vltionis inferendo ede:
bantur vota, et alii quidem decernebant Brzetislaum Ducem omni honore
Ducali et fidelium communione priuandum esse, alii per triennium in exi:
lium agendum, SEuerum verò Episcopum Pragen̄ à Pontificali gradu deiici:
endum, et in Monasterium pro expiatione tanti sceleris perpetuam illic pœni:
tentiam acturum, trudendum damnandumqꝫ esse. Alii tam Ducem Brzetisla:
um quàm Seuerum Pragensem Episcopum vsqꝫ ad plenam omnium sacrorum
restitutionem anathematisandos fore. Hæc vltima sententia velut mitior
et media ab omnibus accepta est. Verùm quia Sedes Apostolica parte alte:
ra non audita decreta sua promulgare non consueuit, personalis contra Du:
cem Brzetbislaum et Seuerum Epūm Pragensem Citatiò promulgatur. Quo:
rum nuncii dum ROmam aduenissent, et pro scelere sacrilegii diluendo ver:
bo coram SVmmo Pontifice rem facerent, scelus illud de quo per Ecclesiam
Polonicam accusabantur non diffitentur Ducem Brzetbislaum et Seuerum Epi:
scopum admisisse, non tamen temeritate inquiunt improba, sed deuotione et pie:
tate forsan stulta, Sanctorum ossa cæteraqꝫ Sanctuariorum vasa ex Gnesna
sublata et Pragam relata esse. Belli enim iure quod Polonorum genti infe:
rebat, credidit se spolium illud iustè Brzetislaus Dux noster et populus Bohe:
micus admisisse. Tum verò Papa nunciis correptis, stultam et deliram eo:
rum excusationem ostendit, nec licere quantumcunqꝫ iusto bello Ecclesias Dei
suis Sanctuariis et rebus Deodicatis spoliari, aut ossa Sanctorum de locis
Catholicis sine Sedis Apostolicæ speciali auctoritate et consensu transferri:
cùm bella hominibus, non celestibus et sacris rebus indicere conueniat. Proin:
de autem singula Sanctuaria Ecclesiæ Gnesnen̄ cæterisqꝫ Polonorum Eccle:
siis erepta aut restituerent, aut tam Ducem Brzetislaum quàm Seuerum Epm̄
Pragen̄ Apostolico rigore scirent excommunicandum. Legati verò BOhemo:
rum omnium ablatorum restitutione Ducis et Episcopi nomine repromissa, tam
Ducem quàm Episcopum ad complendum quæ verbo promiserant obligant, lar:
gis sermonibus pollicendo tam Ducem quàm Episcopum decreto Apostolico in
omnibus deuotè et humiliter parituros. In hanc pollicitationem dimissi, ple:
rosqꝫ Cardinalium Bohemorum nuncii adeunt, pluribusqꝫ largitionibus et
promissis illos solicitant, vt suis consiliis et suffragiis decretum Apostolicum
de restituendis Sanctuariis Ecclesiæ Gnesnensi rescindant, aut si rescin:
dere non possent, respectibus aliquibus executionem eius suspendant. Ine:
scati Cardinales preciis et precibus, cœptam in Sacrilegium Principemqꝫ

ac Pontificem Pragen̄ sæueritatem et ipsi remittunt, et Papæ remittendam per:
suadent. Non conuenire aiunt grauitati Apostolicæ Ducem Bohemiæ qui
per nuncios suos omnia illicitè recepta restituturum, et præceptis Apostolicis
se exhibet staturum, censuris aliquibus percelli, et in sugillationem publicam
Principem parere paratum adduci: ne iniustè irritatus ad rebellionem iustam
se conferat. Multifaria tunc erat Sedem Romanam ambientium et de
ea contendentium collisiò. Nam Sabinen̄ Epūs qui se Syluestrum nomi:
nabat, et Ioannes Archipresbyter Sancti IOannis antè portam Latinam, qui
et Gregorius sextus, contra Benedictum nonum papatum vsurpabant. Quapro:
pter persuasio Cardinalium censurarum promulgationem corrupta mente contra
Ducem Bohemiæ dissuadentium, tunc facilè admissa est, et iustitia Polonorū
concertatione huiusmodi et Scismate de Papatu, protelata et impedita suppræs:
saqꝫ, Polonorum Pontificibus illam promouere et solicitare desistentibus, bel:
lo insuper ciuili POloniam præmente, emarcuit.

Anno Domī 1040.

Polonorum Rep. turbata, pars in loca Sylue:
et paludinosa cum armentis se recepit, aliis
terram Plocen̄ petentibus, vltra Vislam. Vbi
Maslaus olim Pincerna Mieczslai Polonorū Re:
gis morte eius secuta per tyrannidem DO:
minium Plocense iniquè occupauerat etc.

IAm Poloniæ Regnum quondam gloriosum et laudabile, tum verò de:
plorandum et miserabile, innumeris cladibus bellisqꝫ, partim domesti:
cis, partim hostilibus et extrinsecis adeò afflictum exhaustumqꝫ erat,
vt præcipuis militibus et Ciuibus trucidatis aut captis, nihil in illo nisi vasti:
tas et desolatio cerneretur. Villæ siquidem et Oppida colonis et habitatoribus
aut extinctis aut diffugientibus raræ poterant reperiri, et hæc ipsæ vel incine:
ratæ vel semiustæ vel collapsæ. Agrorum perierat cultura, singuli negocia:
tores exulauerant, fora non frequentabantur, omnia in ruinam et perniciem re:
ciderant, alia exterminata, alia præcipitata, alia languida, alia deformata,
alia occupata erant. Nulla pars Reip. ab vniuersali morbo immunis et inte:
cta erat, vicinæ quoqꝫ nationes per circuitum Poloniam aut lacerabant af:
fligebantqꝫ prædis, direptionibus et spoliis, aut subiugabant, et iniusto suo do:
minio atqꝫ iuri eius oras et regiones mancipabant. Quod demūm periculo

bisq; negociis compertum est in omni Rep. præsentiam Principis plurimum va-
lere, et absentiam incommoda perficere. Complebantur in singulis Boleslai
Chabri primi Polonorum Regis vaticinia, quibus moriturus cecinerat Po-
loniam demerito eius exigente, et conquassandam bellis, et diripiendam
à nationibus fore. Inter tot autem et frequentia mala, quibus Polono-
rum gens atterrebatur, id erat illi vnicum remedium et solamen, quód ple-
riq; illorum in paludes stagnosaq; et sylvestria loca, ipsis etiam feris vix
peruia, intrabant, vbi pecus fortunasq; suas condebant. Cæteri verò præ-
darum et bellorum diuturnitate pertæsi, æstimantes mala huiusmodi in tem-
pus amplius sæuitura, cùm fortunis ac pignoribus in regiones trans flumen Vi-
slam versus Russiam et Lithuaniam sitas diffugiebant, credentes se amne
transito imminens malum declinasse. Et quoniam Plocen. terra intrinseco
malo minus correpta fuerat, fugientium cateruæ in eam quasi in quoddam
firmum præsidium frequentes diuertebant. Erat ea tempestate inter Plocen.
Proceres vir quidam animo ferox Maslaus nomine, Mieczslai olim Polonorum
Regis Pincerna, qui post terræ illi nomen dedit. Is quia cæteros ingenio et
genere præstabat, et expellendæ Rikschæ Reginæ cum filio Cazimiro auctor
principalis fuerat facilè vrgente communi disturbio summam regiminis ar-
ripit, purpuram assumit, seq; omnium oram illam habitantium partim dissimu-
latione partim consensu Principem erigit, et omnium sibi primò quidem mo-
nendo et exhortando singulos, et quæ deformata fuerant blandè corrigendo,
dominium et ditionem vsurpat. Adscitis insuper vndiq; hominibus, qui pro
ingenio prædę et rapinarum percupidi essent, quiuè studio ad euehendum sta-
tum suum et dominationem flagrarent, auctoritatem et nomen apud Plocenses
breui adeptus est, et factis dictisq; omnibus ad fallendum callidus, Masouiæ
populis vanis promissis inescatis, in Dominum et Principem se recipi obtinuit.
Neq; enim tunc difficilè erat inuadere Principatum, singulis de summa re-
rum trepidationem desperationemq; animo voluentibus, et ad priuatam salu-
tem tuendam, quam sibi à quocunq; præstari deposcebant, conuersis, Regno si-
quidem per clades et calamitates externas et proprias diuiso, diripientium
vastationem non poterant effugere. Incanduerat enim ira altissimi, nec ad-
didit diutius Polonorum quibus prouocabatur tollerare scelera, sed gloriam il-
lorum quam hactenus sustentabat collidi et confundi permisit, fatoq; quodã
maligno, et vt verius dicam Polonorum vicio et demerito, eorum res ad
summam perductæ, rursum ad infimum velocius quàm ascenderant relabeban-
tur.

Moti tandem Barones Poloniæ calamitatibus patriæ, decernunt reuocandum esse Cazimirum missiq; Legati ad matrem vbi illum Monachum factum intellexerunt Gallias petunt. Quo iam Diacono et professo reperto, per Abbatem in vrbem ad Summum Pontificem remittuntur pro impetranda licentia restitutionis illius.

Omnibus autem in Polonico Regno Remp. per desperationem deserentibus, nihilq; salutare in commune conferentibus, Patriæ occasum cum suo exilio propediem venturum, Arcibus aut locis palustribus et inuiis Proceres et Primores inclusi operiebantur. Rep. Polonorum vehementi et interno et externo hoste deformata, et ad extremam pene internitionem detrusa et depræsa, cùm singuli quasi quadam tempestate fuissent iactati, splendor quidam veluti de cælo emissus, pectora Primorum inspirauit. Primores enim et Barones Poloniæ crebris tractatibus exiguas eius et exangues reliquias saluare cupientes, de summa rerum et quonam modo status prior et facies Reip. reddi posset consultabant. Et omnium quidem sententiæ congruebant sine Rege et Principe, neq; mala exorta dispelli neq; ad debitum ordinem Regnum reduci posse. In eligendo tamen et aßumendo Principe erant varii et diuersi tractatus, quibusdam enim placebat; aut ex vicinis Principibus, aut ex propriis militibus Regem eligi. Sed hæc quoq; sententia multas secum difficultates futuras et incommoda trahens, cùm verendum eßet ne eligendus Rex, si de Principibus vicinis esset Principatum detrectaret, si verò de genere proprio ne in contemptum fastidiumq; veniret, damnabatur. Aliis placebat expulsum et in exilium missum hæredem et filium Regium Cazimirum quærere, et omnibus modis ad Regni reducere regimen. Quo viuente certum eßet quemlibet iustum et prudentem Principem Regnum Poloniæ et lacerum et deforme abhorriturum. Neq; paruipendendam prolem Regiam, cui hæreditas et succeßio debeatur, sed imò Auitam in Casimiro sperandam esse indolem, neq; extare alium Principem qui Reip. Regni Poloniæ æquè possit et abrogare deformitates, et instaurare ruinas. Iniquum insuper esse Boleslai magni primi Polonorum Regis beneficia et in patriam et in se præstita oblitum iri, nepotemq; suum eo Regno priuari, cuius ille virtutis suæ excellentia primus Diadema meruit. Hæc sententia cùm ab omnibus collaudata et accepta foret, decernentibus iudicantibusq; singulis Proceribus Regionem Polonicam suam Dignitatem suumq; Statum, nisi Rege Cazimiro recuperato, tenere et recuperare non posse. Post multos itaq;

tractatus, post varias iactationes, simultates, et tumultus, finem dissidiis in hunc modum placuit ponere, modumqꝫ statuere odiis, solusq Cazimirus dignus visus est, cui Regnum Legati communi voto eligendi deferrent. Quem Deus omnipotens in suæ indignationis nubilo, misericordiæ suæ non oblitus, quasi scintillam modicam pro Polonorum restauratione et gloria voluit conseruare. Pontificibus interim et Palatinis ex quibus maxime, Ecclesiastico vt et saeculari statu, vniuersum corpus consilii apud Polonos ad promouendam Remp. concinnatur, nonnullisqꝫ aliis Baronibus paucis tamen admodum in Gnesnam Metropolim iterum conuenientibus, STephanus Gnesnen Archiepiscopus dicere orsus. Quo in loco, inquit, res nostræ sint Proceres, disserere non expedit, iuxta mecum omnes intelligitis. Eo trepidationis et calamitatis ventum esse, vt si Remp. nostram saluam esse velimus, apud remotas et ignotas regiones exulantem per nos Cazimirum solicitis studiis requirere debeamus, supplicaturi et suasuri exuli reditum, qui adolescenti et innocenti maternarū transgressionum noxas parum iuste imputabamus. Finem dicendi Archiepiscopo faciente, circumspectantibus cæteris omnia aliorum Consiliariorum remedia, licet pleriqꝫ nouum creare Regem, pleriqꝫ Gubernatorem Regni deligi, cōsulerent, nec satis inter Pontifices et Proceres de eligendo Rege conueniret, nihil tamen salutarius præter vnum, tutissimum in præsens et futurum ad leuanda celerius mala grassantia et grassatura occurrebat, remedium, quām vt pulsum a se Cazimirum Regni Principem et hæredem quæsitum irent, repertumqꝫ reducerent ac se eius ditioni et defensæ permitterent, facile ad eius regressum furias omnes collisionesqꝫ et concussiones Regni intrinsecas et extrinsecas quieturas. Ipsumqꝫ quōd tam se quām matrem ignominiose eiecissent, maternis prouocati non ferendis iniuriis, vt sunt ingenia humana, ad leuandam propriam culpam, et ad sperandum meliora mitioraqꝫ nimio plus facunda, deprecentur et exorent. Nam si alium Regem eligere pergerent, vereri se suam electionem, vt viuente hærede et renunciationem non faciente, repudiatum iri, securius se omnia acturos si Cazimirum vel fatis subtractum, vel iuri cessurum nunciis reuertentibus constiterit. Nuncii posthæc ad quærendum Cazimirum designantur et mittuntur, eo mandato et auctoritate instructioneqꝫ fulciti, vt pro illius reductione etiam quæqꝫ difficilia subeant: cūm in illo vno vnica spes miserabilis patriæ consistat. Nuncii autem Polonorum publica executuri mandata, arrepto itinere primūm ad Almaniam diuertunt, et Rikscham Poloniæ Reginam Mieczslai Poloniæ Regis olim relictam in BRunszwik degentem offendunt, cui cladium et malorum quibus Poloniæ Regnum præssum erat, magnitudinem, quam et ipsa ex rumoribus intelligebat, singillatim exponunt, rogantqꝫ vt vbinam terrarum aut gentium filium suum Cazimirum inuenire possint, eis fideliter edicat et declaret. Regina autē Riksza

et si suas filiiq; sui propter exilium illatum iniurias vltas esse gaudebat: ca-
lamitatum tamen magnitudo etiam muliebrem affectum superabat. Propter
quod Regno Poloniæ tam miserabili et afflicto non poterat non compati,
spirituq; compassionis impulsa, viuere quidem filium suum Cazimirum sed in re-
ligionem sacram beati Benedicti transisse, et Monachalem habitum et statum
in Cluniacen' Monasterio in Galliis sito professum esse demonstrat, nimisq;
vereri illum a religionis proposito Regni terreni cupiditate distrahi nō posse,
et spe concepta Legatos frustrandos esse. Terruisset Legatio hæc quan-
tumcunq; constantes viros, Legati tamen Polonorum nihil iis quæ a Regina pro
indifficultando et succidendo eorum itinere dicebantur, perculsi, honorata
Regina Rikscha de iis quæ secum ferebant muneribus, in Gallias profecti
Cluniacum tandem perueniunt, et Ducem suum Cazimirum Monachali habi-
tu vestitum recognoscunt, oborto lachrymarum imbre, certatim in eius ru-
unt amplexus. Foelices se et beatos astruunt, quòd Principem suum tanto
labore quæsitum viuum et incolumem repererint, apud quem petita audientia
et de consensu Abbatis Cluniacensis obtenta, verba faciunt. Omnium
inquiunt POntificum, PRocerum, & Nobilium Regni Poloniæ nomine ad te
venimus Princeps Clarissime oratum, qui solum Regnum nostrum imò tuum PO-
loniæ labefactatum attolere, et discerptum reintegrare tueriq; enixè et egre-
giè potes, si ad Regnum Poloniæ te per nos reduci, et illius sceptra succes-
sione paterna tibi debita regere velis, neq; preces nostras et totius patriæ,
neq; fatigas nostras qui te per varias regiones, nationes, et populos discurren-
do quæsiuimus, despectum iri sinas. Veni igitur seditiones sedaturus Polo-
nicas, et intestinas illorum discordias eradicaturus, hostes abacturus ab eorū
faucibus, et Regni tui erepturus reliquias. Iacet enim infælix Polonia, fre-
quenti squalore proprio et hostili oppræssa, olim suo imperio dum illam Protauus,
Auus, et genitor tui administrarent latissima, nunc verò rapinis, incendiis, vasti-
tate, seditione, templorum direptione, hostili vexatione concussa. Noli com-
mittere vt te per tot terrarum spacia fatigati quæsiuerimus frustra, te enim
vnum omnes expectant, omnes intuentur. Tu vnicus es qui nostræ spei respon-
dere, qui Regnum Poloniæ multifariè scissum et deformatum in suum decus
et gloriam vindicare potes. SI nos deseris, quem implorabimus? SI despi-
cis, quis subleuabit? Perpetrasse deinde se et eos quorum fungebantur le-
gatione, iniusto et graui deliquisse facinore fatebantur. SVppliciterq; exoran-
do precabantur, vt se meliorem erga eos, quàm erga illum ipsi fuerint exhibeat,
exoratuq; se mitem et facilem etsi quondam ingratis nunc tamen supplicibus,
vel charitate vel respectu patriæ præstet. Recognoscit Cazimirus Dux
Regni sui Proceres, et de illorum aduentu iubilo immenso cordis iucundatur et
exultat, Quid tamen agat, quem affectum, quem vultum Legatis et Proceribus

Poloniæ, quorum adventus causam ipsis prodentibus habebat non ignotam, exhi:
beat, penitus ignorat. Iam enim Regulam Sancti Benedicti professus erat,
iam et Diaconatus gradum susceperat, alienq; iuris et arbitrii factus, etiam
communionem conversationemq; cum Legatis non nisi Abbate permittente, nedũ
regressionem in sæculum sibi noverat professionis virtute interdictam. Quæ
cũm POlonorum Legati Duce eorum Cazimiro referente didicißent, Abbatẽ
Cluniacensem conveniunt, congruisq; muneribus sibi præsentatis, cur et undẽ
venere exponunt. Variis, inquiunt, et diuturnis domesticis et externis cla:
dibus, ob absentiam Principis sui Cazimiri in exilium iniustum Procerum odio
missi, Regnum Poloniæ adeõ præssum et vexatum est, ut miserabilis status
eius et conditio etiam hostibus et inuidis commiserationem excuciat. Nequẽ
enim per nos calamitates et ruinæ satis depromi et enunciari possunt, quod pri:
mũm civili discordia et furore, demq; hostium undiq; impendentium invasione,
prisco suo splendore et gloria quibus usq; ad inuidiam abundaverat, exutum
est, et multifariẽ deformatum et direptum. Cædibus enim continuis ad con:
sumptionem vastitatemq; redactum, stupris inquinatum, libidinibus pollutum, spo:
liis et prædis attritum, Divinis et humanis prophanatum, in fide vacillans, in re:
ligione oberrans, in legibus et moribus proprios motus sequens, Ecclesiarum Dei
et ministrorum eius, omniaq; Ecclesiasticæ libertatis iura pessundans et procul:
cans, ac sacrilego ausu possessiones et bona diripiens, in omne scelus et nefas
non desistit grassari. Et licet pro curandis rescindendisq; tot malis plures viæ
tentatæ sunt, nulla tamen earum spes nostras implevit. Omnium itaq; PO:
lonorum tam Ecclesiasticorum quãm Secularium virorum, qui relicti sumus, sen
tentiis declaratum est Regno Poloniæ salutem aliter provenire non posse, nisi
Principis nostri quem in tuo Monasterio reperimus reductione. Quapropter tam
nostro quãm eorum quorum legatione fungimur nomine, exorandum te pater ho:
norande velimus, ut multiplices acerbitates calamitatum, præssurarum, et de:
solationum quibus Regnum Poloniæ attritum erat, attendens, Principem nrũm
Monachum verõ tuum nobis reddere, et in Regnum suum Polonicum illum re:
mittere non graveris. Excellentius gratiusq; Sacrificium Deo in purpura quã
in Cappa, per administrationem instaurationemq; Regni paterni et Aviti, profli:
gationem malorum, premiationem bonorum, quãm per Regularem precationem et
observantiam exhibiturum. Abbas autem Cluniacensis vir ipse eruditus et
industrius, prudentum et expertorum virorum communicato consilio, POlonorum
Legatis respondet se quidem ad gerendum petitioni et requisitioni eorum mo:
rem, ex compaßione et affectione singulari, ut calamitates Polonici Regni
dispelli et sanari possint, benevolum atq; pronum esse, non tamen huius potesta:
tis fore, ut et Monachum et Diaconum ã religione professa emancipet, et in
terreni Regni regimine, prævaricato professionis suæ tenore succedere per:

mittat. PRoinde supremum in terris Tribunal, supremamq; potestatem, Sedem vid. Apostolicam ROmanam et Vicarium Christi adirent, et necessitate publica POlonici Regni eiusq; conditione et statu SVmmo PONtifici declarata, PRincipem Cazimirum reddi deposcerent. Ea benignitate POntificem Summum praeditum esse, vt calamitosorum et afflictorum precibus non possit non moueri, et Regno cui suapte debetur miseratio propiciationem non praestare. Sine verò Apostolicis mandatis in remittendo absoluendoq; Monacho quàm gratissime pro salute publica non pariturum.

Nuncii Polonorum ex Cluniaco Romam petentes supplicant Pontifici Cazimirum Monachum Regem sibi dari p Regni salute.

CLuniacensis Abbatis responso Polonorum Legati accepto, etsi illos non mediocris haberet molestia et amaritudo, quòd Principem suum, prout animo destinauerant regulari professione et Diaconatus officio intelligerent irretitum, duplicemq; illum nodum non sine plurimorum laborum et difficultatum interpositione soluendum, omnia tamen etiam extrema deuouunt se perpessuros, dummodo salutem miserabili et afflictae patriae referri possent. Ex Cluniaco itaq; facto discessu rectiori quo possunt itinere Romam contendunt. Quò cùm incolumes peruenissent, à Benedicto Papa nono benignam audientiam sortiti, quibus bellis, quibus cladibus, caedibus et spoliis Regnum Poloniae cum ab externis tum à propriis, propter carentiam et exulationem stirpis Regiae, vsq; ad internitionem confectum sit, quibus quoq; ex causis restitutio Principis eorum Cazimiri per Cluniacen Abbatem negata sit, declarant. Difficilis, inquiunt, beatissime Pater relatu est calamitas, qua Poloniae Regnum et superioribus annis afflictum est, et hactenus affligitur, hostibus et propriis in eius exterminium quodam furore armatis et incensis. Vnico siquidem haerede et Principe nostro Cazimiro, nobilissima stirpe Regia genitore absumpto, ob inuidiam maternam pulso, omnis pernicies illud inuasit, longoq; bellorum tractu, priuatione pacis, varias cladium amaritudines experiri compulsum est. Sacra enim Diuina et humana prophanata sunt. Sacerdotes et ministri CHristi aut pulsi aut enecati, Primores Regni in parte notabili deleti, matronae nobiles virginesq; stupratae, Ciuitates et vici conflagrati, Regia omnis suppellex direpta, multi illustres et nobiles viri multis vulneribus trucidati, multi in praedam et seruitutem tracti, multi gladiò et fame consumpti. Populus igne et ferro vastatur, cultus Dei deseritur,

Ciuitates, Oppida, Castra, spoliuntur et euertuntur. Iustitia exultat, furor augetur, boni præmuntur, scelerati crescunt. Virtus omnis marcescit, vicia dominantur. Ecclesiarum, Monasteriorum cæterorumque locorum Deodicatorum, quæ deuotione Christianorum Principum erecta, constructa, dotataque fuere, attentata subuersio. Et vt multa paucis complectamur, adeo vehementi bellorum et cladium stridore Regnum Poloniæ penè consumptum et deletum est, vt nullum desolatius, desertius, vastatiusque esse videatur. Ne autem Regnum ipsum, et à propriis et à finitimis nationibus proculcatum in barbarorum et Scismaticorum, contra quos hactenus militando scuto suo cæteras Christianorum regiones tutabatur, ditionem concedat, supplici lugubrique magis eiulatu, quàm voce orare Legati cœperunt, vt Regno calamitoso et perdito, velut religionis Christianæ parens consulat, Principemque illi suum in Cluniacen. Monasterio consistentem, non obstante quod Monachum professus et gradum Diaconatus adeptus sit, reddat, obsecrant. Ex te enim Sanctissime Pater nostra et totius Polonici populi salus et restauratio pendet. Tu solus patriæ nostræ potes sanare discrimen, tu bellicum furorem inhibere. Te patria nostra inuocat, te intuetur, te fiducialibus precibus recurrit. Tua maximè interest facili auctoritate et decreto ei præstare gloriam et quietem, salutem et integritatem. Per te regionum nostrarum sanari debent vulnera, quibus præter te nemo mederi potest, vt Resp. Regni nostri Poloniæ sæua discordia miserabiliter prolapsa in pristinam prosperitatem pace confecta vigoreque resumpto, Diuinitate propicia consurgat. Maturato opus esse auxilio, ni citò succursum fuerit, de capite de fortunis insontium, de totius insuper Regni corpore actum esse. Nec semel Papam et Cardinales petiisse contenti, frequentius petere et instare perseuerabant: rogatos ne se frustratos spe abire post tantos labores fatigasque, et triste responsum in patriam referre paterentur. COmpateretur SVmmus Pontifex benignitate paterna Polonorum Regno, miserabilibus cladibus obtrito; non aliam habenti faciem, nisi vt si esset sine capite truncum corpus, sine oculis frons et facies tenebrosa.

Pontifex Romanus ad preces Polonorum ipsis Casimirum Monachum ad Regnum restituit indicta Polonis perpetua denarii Sancti Petri solutione et tonsura crinium ad aures vsque pro tantæ gratiæ memoria Ingens tandem Scisma Ecclesiæ Romanæ recensetur.

LEgatione POlonorum Benedictus IX. audita, quid facto opus foret, aliquanto tempore cum Cardinalium Collegio cæterisque timoratis viris et Iurisperitis deliberat. Res enim et supplicatio noua, et sine exemplo

ad se delata, non parum in vtramq; partem difficultatis et periculi secum tra-
hens, alta longaq; indagine et lucubratione vt dirigeretur, SVmmum Pontifi-
cem impellebat. Nam ex Monacho Diaconoq; laicum efficere, solennæq; religi-
onis et continentiæ votum dissoluere, transgressionis in Diuinam legem facinus
euidens censebatur, et laboranti afflictoq; Regno non prouidere, patentis
crudelitatis, quæ à sede Apostolica benignam se omnium matrem vocitantem lon-
gè abesse debet, erat specimen. MOuebant raræ Sanctitatis virum facies
miseranda Legatorum, vilis et absoletus habitus, vultus supplex, demissa
supercilicia, et verborum humilitas. Intelligebaturq; vir Apostolicus propter
defectum Regalis regiminis multas Polonis iacturas accidisse, vt potè militum
dissensionem, populi concussionem, Regni deprædationem, fidei subuersionem,
Episcoporum et Sacerdotum indignam oppræssionem; virginum deflorationem,
et coniugalis pudicitiæ contaminationem. Itaq; post varios tractatus et
consultationes hac in re habitas, dum plures viæ Polonorum Legatis à Sum-
mo Pontifice propositæ, velut duræ et intolerandæ repudiarentur, ea tan-
dem à Summo Pontifice decreta, et à Polonorum Legatis accepta est. Et
tunc demùm SVmmus Pontifex Legatorum Poloniæ precibus annuit, et Ca-
zimirum illis precariò donat Regem, nexum religionis et susceptum ordi-
nis vinculum soluit, vxorem illi ducere et filios procreare concedit. DO-
na tamen Apostolica exemplar non habentia, nec vnquam alicui personæ aut
regioni concessa, rata esse decernit; si illa Lex à Polonorum Legatis susci-
pienda et perpetuò seruanda promittatur, Princeps POloniæ Cazimirus dispen-
sante Summo Pontifice Monasterio Cluniacen exeat, habituq; regula, et gra-
du Diaconatus abdicatus, solutus et liber, paternum et auitum Regnum
instauraturus, illud resumat; nubendi et in spem Poloniæ Regni successores
generandi habens plenam potestatem. Sed tum Polonorum regiones ac Re-
gnum in signum præstiti per sedem Apostolicam, acceptiq; in magno suæ necessi-
tatis articulo beneficii, beato Petro et successoribus suis ROmanis Pontifi-
cibus, de quolibet capite nobilium, capitibus circumscriptis vsualem numum an-
nis singulis soluere, cæsariem capitis et comam barbaro more non nutrire,
sed auribus patentibus ad instar Catholicarum et Latinarum nationum,
tonsuratum caput gestare, et in præcipuis CHristi et Virginis matris eius
festiuitatibus panno lineo albo in stolæ modum dependente ceruicem exorna-
re perpetuò sit adstrictum. Vt his tribus insigniis ex Monacho et ex
Diacono Apostolica concessione et benignitate, dum aliter concretum peri-
culum dispelli non posset, Polonus Regem sibi creatum et redditum re-
cognoscens, tam in Deum quàm religionem Christi sit gratior atq; deuotior.
Placet aliis non Benedictum nomine sed Clementem secundum Polonis
Cazimirum Regem reddi iusisse. Quam diuersitatem propter plures

Sub eo tempore de Papatu contendentes, reor prouenisse. BEnedicto enim IX. eiecto, Episcopus Sabinensis qui Syluester vocatus est, substituebatur, sed eo quoq; eiecto, Benedictus sedem recuperat, quo altera vice eiecto, datur Papatus Ioanni Archipresbyteri Sancti IOannis antè portam Latinam, qui Gregorius sextus vocabatur. Qui cùm esset rudis literarum, alterum Papam ad vices Ecclesiastici officii exequendas, secum consecrari fecit, quod cùm multis non placeret, tercius super inducitur, qui solus duorum vices impleret. Vno igitur contra duos, et duobus contra vnum de Papatu altercantibus, mortuo Gregorio, Henricus Imperator contra duos Romam accedit, et eis Canonica et Imperiali censura depositis Syndegerum Bambergen. Epũm qui Clemens secundus dictus est, in Papatum per vim substituit, à quo Henricus Imperiali Diademate ornatur et benedicitur, Romanis sibi promittentibus et iurantibus, se sine ipsius consensu nunquam Romanum Pontificem electuros. Hæc autem tributi perpetui in Regnum Polonicum impositio, quantum attulit Regno oneris: tantum et contulit, ne Regni fines à quoquam iniustè occupati vel mutilari possint, perpetui roboris, vociferante solutionis tunc impositæ numismate, Regnũ Poloniæ sub iura religionis fuisse et esse, et occupantes atq; occupatores finium, assidua de mala fide de prauaq; conscientia, obiurgante voce.

Conrado Imperatori Henricus III. filius adoptiuus succedit.

COnradus Imperator sub eisdem temporibus moritur, et in Ecclesia Spiren. sepelitur. Cui filius suus adoptiuus Henricus tercius, et vt quidam ferunt gener, qui dudum patre viuente in ROmanorum Regem electus et consecratus erat, octogesimo sexto loco ab Augusto in Imperium successit, iocundus et bellator. In sylua natus erat, et bis ad occidendum traditus, sed tamen Deo protegente illæsus euasit adhuc puer. CVius beneficii memor consecutus Imperium in loco natiuitatis suæ fabricauit et dotauit insigne Monasterium.

Iaroslaus Monarcha Russiæ Wladimirum filium suum natu maiorem con. Græcos infœliciter cum exercitu mittit

RVthenorum Monarchia et vniuersali Principatu Iaroslaus Russiæ Dux non contentus, famam et gloriam apud exteros quæsiturus, finitimis Græcis bellum infert, filiumq; Wladimirum natu maiorem (grauis enim iam ipse ad sustinenda belli munera erat.) cum exercitu frequenti

in nauibus contra Constantinopolim transmittit. Sed tempestate ingenti exorta franguntur naues Ruthenorum, et classe dissipata milites Rutheni cum Duce suo Wladimiro vix semiuiui terram attingunt, pedestriqꝫ itinere Russiam regre: diebantur. Quos Græcorum nonnulli milites ab Imperatore missi non desi: nebant particularibus certaminibus clandestinisqꝫ bellis et infestationibus lacessere, donec prælio inito Græcis fugientibus Rutheni euasere victores.

Anno Domini 1041.

Redeuntes Legati Polonorum Cluniacum Principem suum Cazimirum ad mrem Rikscham primum adducunt. A qua cum in Germania contineri non potuisset, in Poloniam remittitur bene prouisus.

Restitutione Principis sui Cazimiri, qui et alio nomine Carolus vrbanitatis gratia dictus est, Polonorum Legati apud Benedictum IX. seu Clementem secundum sub conditionibus quas præmisimus, impetrata, alacres et cum gaudio immenso Roma benedictione Papali accepta egre: diuntur, portantes et deferentes secum literas, quibus primum Cluniacensi Abbati Principis Poloniæ Cazimiri redditio, deinde eiusdem Gnesnen Archie: piscopo Polonorum Primati, cæterisqꝫ Archiepiscopis et Episcopis Poloniæ co: ronatio imperabatur. Et Legati quidem Polonorum concito cursu ex Vrbe in Gallias Cluniacum diuertunt, Apostolicasqꝫ literas Cluniacen Abbati præsentant. Quibus illico paritum est, et Dux Cazimirus Polonorum Lega: tis, religioso vestitu amoto, sæculari et Regio amictus, redditur. Nouum Methamorphoseos genus, et nullis vnquam visum sæculis, nec ab Ouidio in Libris decantatum. Ex Monacho Rex, ex religioso sæcularis, ex Di: acono miles, et continentiam perpetuam professo maritus, ex paupere diues et contemplatiuo actiuus. Qui Abbati et fratribus Monasterii Cluniacen valedicturus, verba in cætu eorum, quæ et sibi et Monachis lachrymas ex: cutiebant, facit. Agitqꝫ gratias, quod annis prope quinqꝫ magna charitate in eorum fotus sit contubernio, et precatur vt tam ipsum quam Regnum su: um Poloniæ perpetuo habeant commendatum, suisqꝫ orationibus Cælicolas pre: centur, vt sibi Regnum stabiliant, se quoque ea mente esse, vt tam loci in quo alitus est, quam Ordinis quem professus fuerat, nunquam posset obliui: sci. Et his dictis, osculatis Abbate et fratribus, singulis discessum suum

complorationē, et in spacium remotum deductionē, certatim cohonestantibus, ex Cluniaco egressus, in Almaniam ad genitricem suam Rikscham Reginā Poloniæ in Seleueldt commorantem peruenit. Apud quam dum diebus ali:quot quiesceret, persuadere illi molita est, ne ad Regnum Poloniæ, propriorū et externorum bellis direptum, desolatum et exustum, cineribus magis et fauillis quām frequentibus Vrbibus inclytum, vbi sibi prioris exilii et iniuriæ facies pertimescenda foret, consentiret redire. Sed postquam Apostolica di:spensatione a religione sorteqꝫ Clericali solutus sit, in Almania consisteret, largas et sufficientes possessiones, et per eam comparatas, et fauore Henrici Imperatoris propinqui sui auunculi donandas, morte insuper aliorum consan:guineorum deuoluendas, pro tenendo statu Ducali habiturus. Non mouerunt Cazimirum POloniæ Ducem dehortationes maternæ, quæ plerumqꝫ ingentes stimulos afferre solent, verūm matri a filio conuenienter responsum est. Nō esse aliquas possessiones et Dominia Almaniæ tam vberibus redundantia diuiciis, quorum contemplatione Auitum et Paternum Regnum, quamuis semi:ustum, desolatum, et dirutum deserendum negligendumqꝫ putaret, pro quo so:lo instaurando abdicatio religionis Ordinisqꝫ suscepti sibi a Sumō Tribu:nali tributa esset potestas. CVius quoqꝫ calamitas de deserendis religio:ne et Ordine animum eius Diuinis et Cælestibus mancipatum obsequiis, ad gubernanda terrena inflexisset. Sed nec in vniuersa Almania tam glo:riosum et illustrem eum et semen eius futurum, quantum in vno POloniæ Regno, cuius sibi instaurationem perfacilem, atqꝫ inde famam denominatio:nemqꝫ percelebrem, perfidiæ cuiuslibet pauore circumscripto, fore demonstra:bat. Nec dispensationē Sedis Apostolicæ vlterius nisi pro regimine Re:gni Poloniæ et proleuanda eius iniuria et ruina se extendi posse, si in Al:mania remanendum duceret, ad religionis et ordinis regressum iustè posse et oportere cogi. COnfutatam se Rikscha POloniæ Regina in sua persua:sione videns, æquiori animo filii propositum exequi passa est. Qui cūm eam secum redire in POloniam precaretur, nullatenus propter acceptam confusio:nis et exilii irrogatam a Polonis iniuriam acquieuit, sed in Almania con:senuit. De bonis quoqꝫ et possessionibus dudum a se coëmptis duo Mona:steria vzt Brunszuiciensia sub honore Sancti Petri Apostoli vnū, aliud Sancti Nicolai Confessoris, in loco vbi Sancti Kiliani sociorumqꝫ eius celebratum extabat Monasterium, fundat, construit erigit et dotat. SV:per quo piæ fundationis negocio ipsius Reginæ Rikschæ PRiuilegiū apud prædictorum sacrorum locorum cultores ostenditur, fundationem et dota:tionem huiusmodi plenius contestans. Plena quoqꝫ dierum et bonorum operum apud Seleueldt defuncta est. Corpus verō eius religiosæ tantæqꝫ fæ:minæ, exequiarum congruo apparatu Coloniam delatum, et in Ecclā Sanctæ

Mariæ quæ est ad gradus humatum est. Obitum tamen suum non tunc sed lon-
gè post lector contigisse intelligat. Pro ea siquidem tempestate qua hæc gere-
bantur Rikscha Regina redeunti filio Cazimiro in Poloniam ad Regnum pater-
num, plurima Clenodia in auro, argento, gemmisq; quæ ex Polonia extulerat,
restituit. Nonnullos quoq; milites et equestris ordinis viros, quorum valla-
tus caterua filius honestius Poloniam repeteret, ex Almania filio adiunxe-
rat. Et ne filio eiusq; comitiuæ quicquam posset deesse de viatico suffici-
enti materna benignitate prouidit.

Visitans primo Cazimirus Henricum Regem Romanorum et affinem suum, obtinet restitui duas Coronas Conrado donatas, mittitq; ad Bohemiæ Ducem Brzetislaum pro restituendis ablatis Regno, q id nequaq; se facturum rndit.

Expediens autem et summè necessarium tam Cazimiro Duci et matri eius
Rikschæ Reginæ quàm POlonorum Legatis visum est, ut Henricum
tercium Romanorum Regem, filium Conradi Imperatoris adirent, restitu-
tionem Coronarum materialium Regni Poloniæ per Rikscham Reginam Conrado
Imperatori, ut in superioribus demonstrauimus donatarum obtenturi, simulq; de
vastatione et spoliis per Brzetbislaum Ducem Bohemiæ in Poloniæ Regnum tem-
pore absentiæ Principis iniustè attentata, questuri. Morabatur pro eo tempore
Henricus Rom. Rex non in remoto loco in Insula vzt Sancti Swiperti. Quem
cum adiissent, gratus fuit Henrico Regi eorum aduentus, multamq; comitatem
nouo hospiti et propinquo affini suo Duci Cazimiro et Polonorum Legatis, et ipse
præstitit et à suis mandauit præstari. Et Coronas quidem duas materiales
Regni Poloniæ, quarum petebatur restitutio, prona beneuolentia restituit, ad
Brzetislaum verò Ducem Bohemiæ Nuncios, qui et illum de iniqua Regni Po-
loniæ vastatione arguerent, et ut ablata restitueret monerent, misit, seq; Du-
ci Cazimiro et futuro Polonorum Regi contra Bohemos in singulis auxiliatu-
rum spopondit. Quô etiam Ducis Cazimiri in Poloniam hostibus et inuidis terri-
bilior, propriis verò et deuotis gratior esset ingressus, insignem militum et Cu-
riensium suorum numerum Cazimiro pro honore sui et auxilio adiungit, et pro-
fecturum secum in Poloniam et partes suas contra rebelles et indomitos adiutu-
rum, Brzetbislaus autem Bohemiæ à Legatis Romanorum Regis Pragæ re-
pertus, et super illicita Regni Poloniæ vastatione correptus, atq; super Thesau-
rorum et Clenodiorum in Gnesnen Ecclesia sacrilega præsumptione rapto-
rum restitutione monitus, graues cum Bohemis natura ipsa insolentibus et su-
perbis concipit iras. Bellum enim sibi ab Henrico ROmanorum Rege in fa-

uorem consanguinei sui Cazimiri Ducis Poloniæ inferendum, nisi ad plenum ablata redderet, denunciabatur. Vnde et legatis Cæsareis respondet, Polonis pro veteribus in se Ducatusq; sui damnis et iniuriis, et signanter pro Aui sui Boleslai excæcatione iustum bellum à se illatum esse, nec ad restitutionem spoliorum per Henricum Regem Romanorum cogi debere, cui tributo quingentarum marcarum argenti puri, et centum viginti boum electorum de Bohemia, pro Imperio quotannis reddi solito, persoluto, parere in cæteris nullatenus tenetur. Ageret quæ vellet, se antequam Polonicalia spolia restitueret, omnia extrema tolerabilius perpessurum ~

Cazimirus in Poloniam veniens cæpit castigare seditiosos et prædones atq; in Ciuitate Gnesnen' cum ingenti oium lætitia et plausu coronat'. ~

Rebus suis Cazimirus Poloniæ Dux apud Henricum tercium Romanorum Regem pro voto stabilitis, licentia à Rege et genitrice sua Rikscha Regina obtenta, ex Almania versus Poloniam descendebat. Dum autem rumor Poloniam de sui Principis et futuri Regis desiderato aduentu peruenisset, magna hilaritate et gaudio omnium bonorum et Remp. saluam esse cupientium corda perfusa sunt. Singuli enim boni Casimiri reditum scientes, anxiè per omnes status atq; ordines operiebantur, ii verò qui raptu atq; scelere viuere assueti erant, quiq; aut Regalia aut aliena occupabant, non mediocri dolore et pauore perculsi erant. Venienti verò ad fines Poloniæ Cazimiro Pontifices et Barones Poloniæ cum quanta militia possunt occurrunt cateruatim obuiam illi effusi, summo cordis plausu illum excipiunt, congratulantur incolumitati, et longo post peregrinationem reditui, laudes in illum depromendo concinunt, Principemq; suum magna deuotione excipiunt. Admonentq; et precantur, vt his quas sibi et genitrici suæ inconsideratus temerariusq; furor irrogauerat iniuriis obliteratis, ad capessendam Remp. Regni sui prostratam et exanguem animum intendat, et sui animi brachiis in curam suam omnes accipiat, nec iram et indignationem habeat virtute potiorem. Ille id animo suo insedisse præcipuum respondit, eaq; de causa dulcem religionis cultum se reliquisse, et in Poloniam cum Almanorum haud contemnendis copiis se rediisse docet, vt Resp. ex calamitate eam delinente, et mediis quoq; quibus iactata est et penè mersa fluctibus, in tutum euadat. Declarat se inuitantibus Polonorum Legatis, Papa quoq; non solum permittente sed et iubente, in Poloniam pro Polonici populi et Regni salute ac instauratione aduenisse. Et non solum non repetiturum

pœnas à suis et genitricis suæ electoribus, sed etiam omnibus offensis perpetu-
am obliuionem indicturum, vt non tam auctoritate quàm benignitate et facilitate
cunctis imperet. Excepti sunt et à Polonis Almanorum qui cum Cazimiro ad-
uenerant milites, et magnus illis fauor et honos pro omni tempore quo militiam
agebant in Polonia habitus est. Vt autem fama zeli sui pro instauranda Rep.
concepti diffunderetur, plerasqꝫ munitiones et Castra in finibus Regni Poloniæ
aut per hostes intercepta, aut per vespilones et prædones domesticos occupata,
inuadit, expugnat et conquirit. Maleficos in illis compræhensos, quosdam
patibuli dedecore damnat, quosdam gladio ferit, quosdam manibus et pedi-
bus in aliorum terrorem mutilat, pœnis et suppliciis singulos deterret improbos,
malè acta et deformata rescindit, delicta vindicat, omne crimen diluit,
omne nefas extinguit, omnem arcet iniuriam, quosdam deinde extollit, quos-
dam dignificat. Tantus deniqꝫ tam hostibus quàm propriis pauor et for-
mido iniecta est, vt hostes ab occupatis excederent, et domestici parci sibi, et
transactas præuaricationes remitti, et propria humiliatione et domesticorum
amicorum suffragiis implorarent. Neqꝫ nobilis et solers Princeps sæuien-
dum in singulos duxit, sed pertinacibus maleficis et qui seditionum erant
auctores, et capita mulctatis, cæteris se benignum et placatum exhibuit: ne
regio superioribus bellis collisa in ampliorem etiam redigeretur vastitatem.
Itum est posthæc ad Metropolim Gnesnam, et per Stephanum Gnesnen. Ar-
chiepiscopum: cæteris Pontificibus Poloniæ assistentibus Cazimirus nominis
huius primus ordine verò tercius, acclamatione ac vniuersali consensu Rex
Poloniæ appellatus, Coronaqꝫ quàm retulerat insignitus, vnctus et coronatus est.
Ad Coronationem autem huiusmodi perficiendam, magna alacritate gaudio, et
exultatione, maximo quoqꝫ infimorum studio, Gnesnam concursum est, ab omni
ætate, ordine et natione vnoquoque arbitrante se Regni Poloniæ Priuignum
non filium esse, qui Coronationi illi non interesset, qui non plausu et acclama-
tione, vultus deniqꝫ et gestus significatione fauere se non monstrasset. Videbant
enim duas sibi et patriæ res præclares et salutares, quorum desiderio quàm
maximè tenebantur, reuersione et Coronatione Cazimiri restitutas, pacem vz.
et Regni fulgorem periucundum. Insuper cernebant ea tempora rediisse, in
quibus libertate, fortunis, pace, et ocio frui, meliora verò indies sperare li-
cebat. Permixtæ itaqꝫ vndiqꝫ turbæ summa lætitia et plausu quocunqꝫ iter
faceret congratulabantur Cazimiro, et ad reductionis Coronationisqꝫ suæ specta-
culum, è fenestris tectisqꝫ cateruatim pendebant, atqꝫ ipsum his conueniebant
compellebantqꝫ vocibus. Congratulamur, inquiunt, excellentissime Prin-
ceps tuo reditui tuæqꝫ incolumitati, immortalemqꝫ Deum precibus obsecramus sup-
plicibus, vt pulcherrimis cœptis tuis faueat, vt Regnum Poloniæ tuo ductu tuisqꝫ
auspiciis restituas, amplifices, et conserues, et illius Remp. variis exagitatam

et pene collapsam procellis, quae te vnicum suum liberatorem, vnicam suae salutis anchoram et portum amplectitur, componas, amplies, et erigas. Magna insuper celebritate dies ille Coronationis a Polonis actus est cum fauore pristino tum gaudio insperato recuperatae libertatis et pacis Regni, et quem nusquam visurum et rediturum crediderant, incolumem praesentem et Regio fulgentem Diademate viderant, laudes illi in Theatris canebant mirificisq; honestabatur preconiis, auitaeq; tributae et imprecatae laudes, vt pater patriae illius iure appellaretur. Amplissimo honore a nobilitate et populo vbiq; exceptus, erat enim Cazimirus Poloniae Rex moribus suis, eloquiis et responsis adeo nitidus et modestus, vt impleret Polonos spe certissima instaurati Regni et deperdita recuperandi amplius quidem et perfectius, quam per experimentum rerum ratio soleat comprehendere, dando responsa fide et Maiestate prudentia Legatis vicinorum Regum et Principum suum reditum condigna gratulatione excipientium, et se illi morigeros fore asserentium, ab omni ferociori verbo aliena.

Cazimirus Rex Poloniae Mariam filiam Iaroslai Ducis Russiae in vxorem accipit. Quae postea baptizata Dobrogniewa vocabatur.

Sumpta Regia vnctione et Diademate, Coronationisq; solenniis ritu iusto et legitimo peractis, id inprimis POntificibus et BAronibus Regni Poloniae efficiendum curandumq; visum est, vt Cazimirus Poloniae Rex aliquam nobilem et Ducali genere virginem sibi matrimonio copularet, cuius coniunctione prolis faecunditas et successio, Regniq; Poloniae instauratio et stabilimentum, ex affinitate et dote possit prouenire. Obtinebat ea tempestate Russiae Principatum Dux Iaroslaus filius Wladimiri sororem habens germanam ex Anna sorore Basilii et Constantini Imperatorum Graeciae genitam, decoram et virtuosam Mariam nomine. Hanc etsi ritus disparis erat, Cazimirus Poloniae Rex, propter plures respectus ipsum et Consiliarios suos permouentes accipit in vxorem. Nuptiae quoq; in apparatu et sumptu magnifico iuxta exigentiam status et Principis locantis sororem et Regis accipientis vxorem Cracouiae celebrantur. Accepit autem Cazimirus POloniae Rex a Iaroslao Russiae Principe et pecuniae magnam quantitatem, et vasa Clenodiaq; in auro argentoq;, vestium quoq; et equorum non mediocrem suppellectilem in vim dotis, Regnumq; suum huiusmodi matrimonio et diuitiis impleuit, et affinitate stabiliuit. Nam et Regnum suum versus oras Ruthenicas effecerat quietum et securum, et ad bella quae illum pro recuperando instaurandoque Regno

cum finitimis aut propriis gerere contigit, RVthenorum auxiliis vtebatur. Multa tamen Castra et regiones Russiæ quæ Auus suus Boleslaus Polonorum Rex primus in Russia victo et profligato Iaroslao acquisierat, et in eamdiem tenuerat, post contractam affinitatem, in signum veri fœderis et syinceræ affinitatis, Iaroslao restituit. Non solùm autem ritum Græcorum, in quo educta fuit Maria Regina Poloniæ reliquit, sed de ritu Catholicæ Romanæ Ecclesiæ et eius puritate sufficienter ab Ecclesiasticis viris edocta, ritum Græcorum exosũ habens, sacro baptismatis fonte denuò in Cracouieñ Ecclesia in supplementũ eorum defectuum, qui per Ruthenorum Presbyteros Scripturarum et legum Diuinarum ignaros, persæpè committuntur, est abluta, cum ritueq; Græcorum etiam nomen deposuit, Dobrogniewa namq; extunc (: id enim sibi in Catholico baptismate aptatum fuerat nomen :) vocitari cœpit. Quam successu temporis Cazimirus Rex Poloniæ in Gnesneñ Ecclesia in Reginam Poloniæ disposuit inungi, et Reginali Diademate coronari

Apud Arragones itidem Rex ex Monacho et Sacerdote efficitur.

SImilem penè casum apud Arragones legimus contigisse, qui stirpe Regia deficiente Canimirum filium Regis Santii, fratrem Alphonsi defuncti qui in Monasterio Sancti Pontii de Thomariis Ordinem professus, et Monachus et Sacerdos habebatur, Monasterio eductum apud Ostram Apostolica dispensatione non quæsita, in Regni Solio collocarunt, data eidem in vxorem Comitis Pictauieñ sorore. Ex qua cùm filiam Petronam, quæ postea dicta fuit Wraca suscepißet, quàmprimùm annos nubiles attigit, Raymundo Barchioneñ Comiti desponsata est, et Rex Canimirus suo Monasterio restitutus, quod inuentis possessionibus Regnum regens ditauerat.

Brzetislaus Bohemiæ Dux exercitum Henrici tertii Regis Rom. ingressũ in Boheĩam, et labore fessum prosternit.

REsponsionem Brzetislai BOhemiæ Ducis Henricus tertius ROmanorum Rex molestè ferens, et Cazimiro Polonorum Regi affini suo quemadmodum spoponderat laturus auxilium, et de contumaci Duce sumpturus vltionem, in BOhemos expeditionem indicit. Bipartitoq; exercitu quô Bohemis amplior clades accideret, ex Ratispona copias ducens ingredi Bohemiam disposuit, et Othardum quidem Saxoniæ Ducem virum militaris disciplinæ peritũ

et in singulis agendis prouidum et industrium, cum parte copiarum diverso iti-
nere ire iubet. Ipse verò per viam qua itur de Ratispona ad ripam fluminis
Rzeszen cum aliis copiis perueniens, altera die sylvas Almaniam à BOhemia
disterminantes, intrauit, neqz speculatoribus neqz his qui Castris loca antè cape-
rent præmissis: existimans sylvas huiusmodi et eorum densitatem facili aut nul-
lo negocio superari posse. Obstructa autem et arborum incisione impedita sin-
gula itinera reperiens, magno militum impedimenta et truncos amouentium labo-
re, medium itineris syluarum emensus, ad collem quendam ex quo plana BOhemiæ
spectari poterant peruenit. Locatisqz Castris iubet omnes milites sumpta leui ar-
matura impedimentis et equis in statiuis relictis, pedestri itinere reliquum quod
erat syluarum spacium conficere. Et campestria BOhemiæ ingressos Bohemiam
ferro et igne vastare. Et milites quidem iuxta quod imperatum erat, Henrico
Rege in Castris cum imbecillibus et his qui arma ferre non poterant remanente,
per colles et montium iuga et inuia loca progressi, armorumqz pondere et solis
arboribus plurimum vexati et afflicti, insolitus enim labor plerosqz lassauerat,
tandem consident, nullumqz illic suspicati hostem reiectis armis, securæ quieti
et alto ex fatiga se committunt sopori. De quibus omnibus Dux Brzetislaus
qui in sylua huiusmodi se abdiderat ab exploratoribus certior factus, in quiescen-
tem exercitum Imperatoris, magno clangore magnaqz vociferatione irruit, et
perterritos magnoqz pauore perculsos, sine ullo negocio prosternit et fundit. Pau-
cis autem fuga elapsis magnum robur Militiæ Cæsareæ illic aut deletum, aut
in captiuitatem acceptum est. Qua clade ad se perlata Henricus Rex tri-
stis gemebundusqz in Almaniam cum reliquis rediit. Otbardus verò Sa-
xoniæ Dux, qui BOhemiam vastando usqz ad flumen Belinam peruenerat, ca-
su Regio audito pressit gradum, et exercitum cui præerat via qua venerat inco-
lumem reduxit Bohemica præda onustum. Cum quo quia Procopius Comes Be-
linensis parum prospera fortuna usus pugnauerat, tanquam pecunia corruptus,
effosis oculis, manibusqz ac pedibus truncatis in flumen Belina demersus est.

ALBINUS Plocensis Ecclesiæ Episcopus exactis apud Ecclesiam
Plocensem annis sedecim, labore, senio, et frequenti ægrotatione confectus,
dissoluitur, et in Plocensi sepultus quiescit Ecclesia. Cui Pascbalis no-
bilis genere natione Italus Tuscus vir doctus Canonicus Plocensis per ele-
ctionem Canonicam, cui facile Cazimirus Poloniæ Rex, Maslao Tyran-
no deuicto assensus est, per Benedictum Papam Nonum prouisus, succes-
sit.

Anno Domĩ 1042.

Maslaum Masouiæ Tyrannum, cùm arma contra Cazimirum sumeret, Rex ipse Poloniæ profligat et fugat, Masouiaq; acquirit.

Singulis ferè regionibus et Prouinciis, quas Regni Poloniæ complectebatur latitudo, de aduentu et Coronatione noui Regis et Principis sui naturalis, immenso gaudio et gratitudine refertis, promptaq; et fideli deuotione in eius ruentibus obedientiam et ditionem, studiis insuper omnium circa suum Imperium conspirantibus, sola Plocensis, quæ nunc mutato nomine Masouia appellatur, Prouincia, ad rebellionem se contulit, et communis lætitiæ atq; gratitudinis expers fuit. Ad quam illam Maslaus vnus ex Proceribus Poloniæ, vir et specie et forma magis quàm virtute insignis, et gloriæ dominationisq; improbæ cupidus (qui durante interregno et superiori dissensione ciuili, Principem et purpuratum se in illa creauerat, et falso nomine Ducales fasces sibi vsurpauerat.) animabat, decernere etiam acie si impeteretur paratus. Is Pruthenicis adiutus auxiliis, maiora sibi quàm conditio sua capere poterat portendebat, et sortem suam ignorans pennis præsumebat volitare Icareis: recordatione eorum beneficiorum quæ Mieczslaus Rex Poloniæ in eum contulerat nihil inhibitus. Eum Cazimiri Regis pater in celebri dignitatis honore, poculum enim in Pincernæ modum Regi ministrare solitus erat, collocarat. homo effrenatæ temeritatis intolerabili spiritu, in ciuilium bellorum renouandas cicatrices prorupit. et arma contra Cazimirum Plocensibus et Pruthenis eum adiuuantibus, sumpsit, ratus facinus suum quod in Rikscham Reginam et Cazimirum admiserat aliquanto maius fore, quàm cui à Cazimiro debuerat ignosci. Neq; enim alicuius beneficii ea est plenitudo, quã non vellicare malignitas possit. Cuius rei gratia et externa et finitimorũ conducebat auxilia, et non notabilem tantummodo nobilitatem sed et plebem seruosq; in miliciam asciuerat, facilem sibi victoriam de Cazimiro Poloniæ Rege portendendo. Augebat spem suam vastatæ et ab hoste et à propriis regionis Polonicæ conditio, raritatemq; et diminutionem eorum qui apud Cazimirum Regem militabant, frequentia proprii et externi militis à se conducti pensata, contemnebat. Ea quoq; Maslai rebellio terrorem plurimis, ipsi etiam Cazimiro Regi, meditatione Tyrannidis inserebat, vir enim erat fallax et maleficus, ac supra conditionis suæ fortunam altiora sperare promptus, multaq; alteratione mutabilis. Et cùm grandia per liberalitatem Regis

Mieczslai premia accepisset, pro frequentibus beneficiis, hostem se in filiũ egit. Indignè tamen et plus quàm molestè Cazimirus Polonorum Rex rebellionem arrogantiamqꝫ Maslai, prout par erat, tulit, quòd seruus et subditus, patris etiam sui Mieczslai beneficiis astrictus, rebellionem primũm deinde arma in illum commouisset. Omnibus tamen rumoribus qui ex Masouia afferebantur contemptis, opprimere Maslaum priusquàm illi externa et finitimarum gentium possent aduenire auxilia, statuit. Veteranorum itaqꝫ militum ex Polonia, et horum quos secum ex Almania adduxerat, robore tantummodo fretus, in Masouiam descendit, iustæ deditioni illam simul cum Maslao subacturus. Cui Iaroslaus Russiæ Dux consortis suæ germanus cum omnibus Ruthenicis copiis in auxilium aduenit. Maslaus certior à suis de Regis aduentu factus, quamuis nondum suas copias vidisset conuenisse; superiorem tamen bello seratus futurum, Cazimiro Polonorum Regi occurrens prælium committit. Masouitæ seu Plocen̄ sceleris inuidia parum pensata, nec aduertentes, quòd non in hostes sed in ciues, non in Tyrannum sed legitimum DOminum, Maslai grassaretur audacia, et Regi naturaliqꝫ Domino et ciuibus pro Tyranno bellum inferunt, manus impias pro causa impia conserturi. Pugnatum est ab vtrisqꝫ animo pertinaci, iustaqꝫ ira Regiis militibus incensis addebat vires, undè Maslai exercitus impetum Regium non sustinens, in fugam verti et sensim defluere cæpit. Cazimirus autem fugientibus instare ac prosequi suos milites iubens, magnam stragem in hostibus effecit. Maslaus fuga elapsus ad Pruthenos, vinci acies suas videns, diuertens euasit. Masouia verò in Regis ditionem plenè extunc redacta est. Regnum quoqꝫ Polonicum, quasi ex aliquo flagrantissimo incendio Cazimiri Regis opera ereptum est: qui non est passus omnem suorũ maiorum gloriam interire, conatus omnes pro instauratione Regni sui solicito studio impendens, à quo omnis iustitia et omnis superiorum Regum et Principum vetus disciplina, sub tempore sui exilii et absentiæ, migrauerat.

Henricus tertius Romanorum Rex Bohemiæ Ducem Brzetislaum victum, tributarium ac feudatarium reddit &c.

HEnricus tertius Romanorum Rex clade apud Bohemicales sylvas accepta irritatus magis quàm fractus, expeditionem omnibus imperiis et Almaniæ Principibus ac subditis contra BOhemiam indicit, ac fortem et frequentem potentiam congregans, tripartito exercitu (Petri enĩ Hungariæ Regis iuuabatur auxiliis) Bohemiam ingreditur, eamqꝫ et vniuersas Vrbes eius, vicos, et oppida cæde, ferro, atqꝫ igne vastat, atterrit,

et succendit, in Bohemos quoqꝫ et Ducem eorum Brzetbislaum ex superiori vi-
ctoria tumescentes, tanto amplius debacchatur et sæuit, quanto crudelius et
superbius sibi et suo nomini non ignorabat illos post adeptum triumphum usquê
in tempus illud insultasse. In dolis siquidem et artibus suis Brzetbislaus
Bohemiæ Dux confidens, plures muscipulas et laqueos Imperatori Henrico et
sui exercitui congesserat, existimans se illum priori sorte circumuenturum. Ve-
rùm Henricus Rex et suus exercitus accurata prouidentia vsus, Brzetbislai Du-
cis et Bohemorum insidias partim elusit partim confregit. In apertam autem di-
micationem Brzetbislaus nullatenus prodire audebat, potentiam hostilem et suû
suorumqꝫ euidens periculum veritus. Quapropter Duce Brzetbislao et Bohemis,
in Castris, munitionibus, sylvis aut locis inuiis se continentibus, Henricus Rex
suam et exercitus sui cladem vlturus, populationem et incendia iussit latius ex-
tendi, omnibus autem Ciuitatibus et vicis per circuitum conflagratis et con-
sumptis, Pragam expugnaturus exercitum admouit. Cuius obsidionem Seue-
rus Pragensis Epûs non tolerans, vrbemqꝫ capiendam non ambigens è Praga
elapsus ad Henricum Regem fugitiuus venit, seqꝫ illius ditioni et decreto
in singulis pariturum promisit. Dux autem Bohemiæ Brzetbislaus ex fuga
Seueri Epi Vrbem Pragen̄ dedendam Imperatori suspicatus, Caduceatoribus
suis ad Regem missis, facinus suum recognoscit, pronam deditionem facit, orat ne
Vasallum et feudalem suum exterminet, et pati extrema cogat, se omnia quæ
iusserit impleturum. Henricus autem Rex satis se vltum suas iniurias supe-
riores aduertens, oblatam deditionem acceptat, Brzetbislaum Ducem Bohemiæ
primūm dare obsides, deinde Castris et munitionibus, quas in Regno Poloniæ
aut occupauerat aut erexerat, cedere, et Cazimiro Regi Poloniæ reddere im-
perat, postremò eum duobus millibus marcarum argenti puri, et quinquaginta au-
ri mulctat. Quibus omnibus dum Brzetislaus paruisset, Henricus Rex Bohe-
mis humiliatis, obsidionem soluens, in Almaniam est regressus, Ducem Bohe-
miæ Brzetislaum Ratisponam, deditionem innouaturum et iureiurando firmā-
turum, se sequi imperans

Hungari Regem suum Petrum, quòd ex-ternos officiis præficiebat & eos spernebat repellunt, et Ouonem in Regem sufficiunt.

SEd nec in Hungaria minores erant bellici motus, quippè et ipsa propri-
o bello inuoluenda, futuri sui incendii iam ignes conceperat. Petrus
siquidem Hungariæ Rex, quem propinquioribus hæredibus, aut in exi-
lium pulsis aut excæcatis Reginæ Gislæ relictæ olim beati Stephani et Budę

Baronis ingenio, assistentia, et opera Regnum Hungariæ adeptum fuisse monstrauimus, quòd et in libidinem procliuior, et in Teutonicos Italosqꝫ Castra credendo, et officia et Magistratus conferendo, Hungaris contemptis et neglectis esset propensior, vehementer cæpit esse Hungaris grauis et molestus. Molestiamqꝫ ex his duabus quas præmisimus causis indies gliscentem, et responsio ab eo ædita auxit, et Hungarorum animos in rebellionem inflammauit. Petentibus siquidem Hungaris grauamina quibus atterrebantur tolli, et vxorum, filiarum, et sororum suarum, quas querebantur et à Rege et à suis Curiensibus aut fædatas aut solicitas, pudicitiam conseruare, et externos sibi non præferri, superbum ferunt à Petro Rege responsum. Ea quæ hactenus egisset nullam habere speciem iniuriæ, et iuxta appellationem regionis angariari Hungariam opportere, se quoqꝫ eo proposito esse, vt pro stabiliendo sibi Regno, non Teutonicis tantummodo aut Italis, sed et aliis nationibus Hungariam impleturum. His et aliis causis Hungari, vt est genus ad nouandas res præceps et procliuum, permoti, Abam Comitem aliàs Ouonem, quod de sorore et sanguine beati Stephani genitus fuit, et alii propinquiores aberant, Regem sibi vniuersali Spiritualium et sæcularium consensu constituunt, et in Albam Regalem deductum coronant, BVdam verò Baronem, cuius consilio Petrus Rex agebatur lapidibus obruunt: duobus filiis suis excæcatis. Quo comperto Petrus Rex cum paucis fuga elapsus in Almaniam ad Henricum Romanorum Regem, diuertit. Aba autem nouus Rex Hungariæ, et Teutonicos Italosqꝫ à publicis amouit officiis, et Constitutiones ac ædicta Petri Regis gratificando Hungaris irritauit, Magistratus quoqꝫ et Officia in Hungaros distribuit.

Cazimiro Polonorum Regi filius Boleslaus nascitur.

Regina Poloniæ Dobrogniewa primogenitum filium ædidit. De cuius exortu Cazimirus Poloniæ Rex magna lætitia exultans, auitum illi nomen Boleslaus in baptismo imposuit, gaudiumqꝫ de natiuitate filii celebritate dierum sequentium monstrauit.

Anno Dñi 1043.

Cazimirus Rex Poloniæ Maslaum cum magna Pruthenorum potentia, miraculosè profligat quem etiam Pruteni ad se fugientem suspendunt.

Conatus Maslaus Plocensium seu Masouitarum Pseudo Princeps, per stragem a Cazimiro Polonorum Rege in se et suis prima congressione contra omnium spem et opinionem suam acceptam, dolens recidisse in sui contumeliam et ruinam, non tamen huiusmodi clade fractus est; adeo illi animus constans et ferox erat. Nam quamuis victus, contumax tamen hominis alebatur spiritus, Pruthenicis auxiliis subnixus. Itaq; Pruthenos ad quos confugerat, Iaczwingos, Slunenses, cæterosq; Pruthenici tractus barbaros, ad resarciendum casum acceptum, pluribus blandimentis et persuasionibus in bellum solicitat, faciliq; negocio Cazimirum Poloniæ Regem, paucas et has ipsas debiles superiori pugna diminutas copias habentem, fundi vinciq; posse asseuerans. Cuius potentiam si augeri diffundiq; sinerent, nossent se per illum maiorum more, et in suum Regniq; Poloniæ Dominium et ditionem venturos et tributa quæ imponeret pensuros. Pruteni cæteriq; barbari cum Maslaum vera persuasisse existimarent, sponte sua et ipsi Polonis veluti finitimis, et in religione Christiana diuersis infesti, in bellum Cazimiro Polonorum Regi denuo inferendum conspirant, et non solum ex militibus et ex his qui arma tractare soliti erant, sed et ex agrestibus et seruitiis ingentes copias contrahunt et conquirunt, sub ductu quoq; Maslai in Masouiam, suæ potestati suæq; ditioni illam redacturi, descendunt; spe multa pleni, omnem fortunam experturi. Qua nouitate et rumore et crebris nunciis ad se Cazimirus Poloniæ Rex perlata, anxiori animo doloreq; confici cœpit, quod bellum sua æstimatione extinctum, viribus reintegratis aduersus se videt conflatum, sibiq; nouam belli fortunam experiendum. Adunatis itaq; vtcunq; poterat suorum militum potentiis, contra Maslaum, Pruthenos, cæterosq; barbaros exercitum suum producit. Clamitabant autem aduersus Maslaum Polonorum Proceres et Milites voces horridas, frequentibusq; illum incessabant conuiciis atq; opprobriis. O inquiunt omnium mortalium scelestissime et insanissime, qui primus apud Polonos facinus perfidiæ occupasti, qui primus Regnum Polonorum, qui patriam communem copiis adductis barbaricis, conaris scindere in turpem spem aut Regni occupandi, aut Regis et Principis tui occidendi, deliro adductus cerebro. Non curauit autem Maslaus, his sugillationum verbis et vocibus auditis, flectere animum, nec ex mala conscientia propositi sui maligni haberet remorsum: tanta hominem cupido Principatus exagitabat. Ad quem capiundum non alia re magis nisi languore Reip. et seditione exorienda, auxiliisq; barbaricis per Pruthenos præstandis incitabatur. Accedebat animus licet domi modicus, bello tamen ingens gloriæ et Principatus auidus, pollensq; scientia militari. Cazimirus itaq; Rex cum hostiles copias suis multo auctiores superioresq; prospiceret, non animo solum defluere, sed et futuram suam dimicationem minus fœliciter successuram, de summaq; belli desperare cœpit. Fluctuatione quoq; et vario mentis

æstu obrutus discessionem ex religione et Monasterio, SVmmiqꝫ Pontificis dispen:
sationem irritam, neqꝫ à Deo probatam probandamuè esse, (· ut fert solicitudo ·)
in memoriam reuocabat, anxiumqꝫ illum et de futuro pugnæ euentu pauidum, cu:
ræ nimiæ et angores ingenti solicitudine incussæ agitabant, et secreta æstima:
tione duro timoris interpræte omnia in aduersum trahente, pensatæ, ut aduer:
sa sibi potius quâm prospera per metum euentura auguraretur. Hæc etiam afflictiò
illi et desperanti cogitatiò incidit, facinus grande deserta religione et Ordine,
Solium Regni statumqꝫ laicalem rupto continentiæ et religionis voto assumen:
do, contraxisse: cuius iusto Dei iudicio ultionem aduenire figurabat. Nec Su:
mum Pontificem secum de deserenda religione et de abdicando Diaconatus
ordine dispensare potuisse, poenitudoqꝫ multifaria mentem anxiam subibat, quôd
abdita Monasterii cum Aula Regia permutasset. Regressurum itaqꝫ se ad
religionem et Ordinem relicto Regno, relicta uxore et sæculo, tacita cogita:
tiòne, temporalem et imminentem et æternam â barbaris plagam euasurus, dispo:
nebat. Vndê et certamen differre pugnamqꝫ detrectare, contraqꝫ morem
suum cunctator magis quâm actor rerum bellicarum esse cæpit. Astitit
autem illi Clementissimus Deus et fauoris sui sibi accommodauit præsidium, postqꝫ
metum suum religionis zelo conceptum, ad deteriora quæqꝫ videbat accedere,
nec in periculoso articulo deseruit vacillantem Angelica apparitione muniens,
et cælesti suffragio corroborans. Et enim his curis eum distractum et anxi:
um sopor oppræssit, atqꝫ illi per quietem stertenti magis quâm dormienti vox insonu:
it. Consurge, consurge, et omni metu excusso age in hostes irruptionem i habitu:
rus de hostium multitudine, cælesti suffragio magnificum triumphum. Erigens
itaqꝫ se necdum tamen denunciato sibi Diuinitus oraculo satis fidens, ad milites
suos veniens, quam vocem audiuerit exponit. At illi spiritu ingenti concepto,
(· nulla enim re magis quâm religione depræssi exanguesqꝫ animi multitudinis so:
lent moueri ·) arma ocÿus corripiunt, equos conscendunt, ordinatisqꝫ aciebus in
hostes, non de pugna sed de premiis pugnæ cogitantes, alacres procedunt. Vocife:
ratione quoqꝫ, qualem animus de euentu futuro securus edere solet, sublata, ineunt
acerrimum cum hoste certamen. Multitudine barbari freti resistunt Polonis,
et Diuina propiciatio primûm voce, deinde cûm pugna in feruore esset visibili
signo denunciata, iustaqꝫ ira vires animosqꝫ addebat. Visus enim est tunc â
Polonis, signa infesta in hostes inferentibus et prælium capessentibus, vir quidam
niueo amictu vestitus albo equo insidens vexillum quoqꝫ candidum gestans in
âêre consistere et continua adhortatiòne Polonos, usqꝫ quo certamen durabat
ad dimicandum animare. Quo effectum est ut, Poloni omnium quæ cogitari po:
terant periculorum obliti, plus quâm humanis viribus conueniret, in hostes inue:
cti, maximam stragem paruo suorum dispendio et desiderio effecerunt. Sed
nec prius ferocius grassari, heroicisqꝫ operibus hostes impetere destiterunt,

donec omnes hostium phalanges et acies confractæ deletæq; sunt, reliquiæ quoq;
eorum in turpem miserabilemq; fugam conuersæ, in qua maior trucidatio fugientiũ
quàm pro numero, secuta est: singulis Polonis cædi magis quàm capiendis hosti-
bus intentis. In eo insuper prælio Cazimiri Regis virtus plurimum spectata est,
qui non Ducis solũm sed et militis opera vsus, prælíantes milites tantis adiuuabat
viribus, vt cruore occisorum hostium oblitus et madefactus, quis esset, difficilè
etiam à suis poterat agnosci. Ea insuper lassitudine hostes insequendo confectus
est, vt semianimis ad tabernaculum per quendam gregarium militem, quem etiã
postea fidem suam remunerans, nobilitate euexit, et diuitiis decorauit, in le-
ctica relatus sit. Confecto prælio, viri acies Polonicales Diuinitus adiu-
uantis, visio disparuit. Victus Maslaus et cum omni potentia sua debella-
tus, inclinauit mox et Masouiam et cæteras finitimas regiones ad veteris
Imperii respectum, vt omissa pertinatia et rebellione, præueniendam censerent
gratiã, Cazimirumq; Regem potius adorando susciperent, quàm rebellando
hostem experirentur, certiores facti, quòd Cazimirus Rex Maslaum Pseudo eo-
rum Principem hominem furentem, et cum suis tum auxiliatorum fidentem
atq; exultantem viribus, compescuit, ferociamq; eius et impetum in omnium se
grassantem perniciem, oppræssit. Processit autem triumphus præfatus ex eui-
denti et manifesta Dei gratia, qui rarissimè patitur quenquam regnare cum sce-
lere, cuius quoq; benignitate Remp. POlonorum ad veram et stabilem voluit
integritatem perducere. Capta sunt in prælio prædicto, quod ad ripas flumi-
nis Istulæ in Masouia gestum est, hostium duo millia, cæsa quindecim. Ma-
slaus tamen bellorum huiusmodi Dux, incitator, et autor, aciem suam inclina-
tam aduertens, tempestiuè prælio excedens, ne in manus Cazimiri Regis et
Polonorum viuus venisset, extremaq; quemadmodum se meritum esse nõ igno-
rabat, cum ignominia pati cogeretur, in PRussiam confugit, tutum se apud bar-
baros Pruthenos, et nouas copias reparaturum ratus fore. Qui cũm reliqui-
as Pruthenorum, Iaczwingorum cæterorumq; barbarorum ad bellum denuò
reintegrandum solicitaret, spesq; suas in effectum prodituras crederet, res lon-
gè aliter quàm ratus erat euenit. Barbari enim in furorem et iustam in-
dignationem versi, quòd illius consiliis exitium grande passi, parentes, fratres,
necessarios, et omne militiæ suæ robur perdiderant, Maslaum vincientes di-
uersis pœnis, tormentis, et contumeliis (neq; enim barbarorum conditio simplici
genere pœnæ contenta est) excruciant, et tandem laceratum in patibulum
in loco eminentiori fabricatum, vt conueniens traditori et impostori erat,
agunt, denunciantes eum altitudinem, quam sanguine et interitu eorum quæ-
sierat nusquam iustius pleniusq; quàm illic percepturum. Viuoq; et mortuo
à barbaris non indignè exprobratum, vt alta teneret qui suæ conditionis
vires et modum transcendendo alta petiuerat. SIc Maslaus qui pennis

præsumpserat volitare Icareis, quàm turpissimè dissolutus decidit. Sic dignum moribus factisqꝫ suis exitum vitæ, Deo tardè iustè tamen vlciscente, inuenit, præ-uaricationis suæ pœnas quas apud POlonos euaserat, à barbaris, quos sibi conci-liare se posse credebat, cumulatius excipiens, posteris ne falsum et iniustum Principatum vsurpare contendant, suo casu documentum et exemplar esse poterit. Post eam victoriam Diuinitus de Maslao, Pruthenis, Iaczwingis, cæterisqꝫ bar-baris relatam, quæ per finitimas regiones diffusa, famosa, et celebris vbiquè ha-bebatur, omnium aut in rebellionem spectantium, aut ad bella Poloniæ Regno inhiantium, animi adeò domiti sunt, vt à finitimis regionibus, certa pax et tran-quillitas, à propriis verò integra fides et subiectio proueniret, Prussia quoquè ipsa parere Cazimiro Regi Poloniæ coacta est, et in plenam deditionem venit. Relaxatione quoqꝫ captiuorum suorum apud Cazimirum Regem Poloniæ obtenta, tributis seruiens, tributa Polonis pendens, in fide et iugo permansit. ORta de-inde est sub regimine Cazimiri Regis, propter illius excelsam strenuitatem et gloriam singularem, iustitia et abundantia pacis, finem accepit seruitus, consola-tionem lacrymæ, augmentum fides, fidelis securitatem, patria dilatationem. etc.
SEdit in fortitudine arcus eius, gloriam inuenit in conspectu altissimi, ma-gnificauit eum in timore inimicorum. Fugit Pruthenus, timuit Bohemus, cessa-uit exactor, et DOminus per manum illius impios in sua iniquitate fecit corri-gibiles et depræssos. Vniuersali quoqꝫ et propriorum et externorum appellatio-ne denominatus est (quod etiam nomen illi in hanc diem perseuerat) instau-rator. In hunc modum Maslao debellato, et cæteris in circuitu hostibus con-tritis, libertate recuperata, in sua se iura vindicauit Polonia. Omni insuper memoria tyrannicæ dominationis ablata, soliditatem Regni solus Cazimirus obtinuit, et gratia Diuina Solium illius dirigente, nemo amplius illi resistere ausus est. Ex cuius prudenti et modesta administratione, adeò præsentium re-rum bonitas et tranquillitas permanere cœpit, vt obliuionem præteritorum ma-lorum pareret. Nec ab re, pietatis enim opere Cazimirus Rex Deo se et ho-minibus amabilem exhibens, summam Regni Polonici, cum religione pura et vir-tute animi ac moderationis, procurabat.

Regina POloniæ DObrognieua ex Cazimiro Poloniæ Rege fœcundata alterū filium enixa est. Cuius natiuitatem Cazimirus Poloniæ Rex singulari solennita-te et lætitia Cracouiæ celebrans nomen illi in baptismo indidit Wladislaus.

Fames ingens in BOhemia.

EO insuper tempore BOhemia magna fame afflicta est. Dum enim supe-rioribus annis semina terræ mandata malè euenissent, anno autem illo

permissione Diuina omnia pene germina extincta forent, plures mortales solo natiuo deserto, in POloniam, Hungariam, cæterasqꝫ finitimas regiones pro euitanda famis pernicie compulsi sunt fugere. In cæteros qui remanserant tam valida fames debacchata est, vt de populo Bohemico pars tertia fame contabescens perierit. QVo malo Diuina Maiestas propter sacrilegium et spolium in POlonos et Ecclesiam Gnesnen̄ commissum, credita est Bohemorum gentem afflixisse.

Anno Domi̅ 1044.

Cazimirus Rex Poloniæ ædificat Monasterium in Thiniecz et pro fratribus ad illud Cluniacum mittit. Et facta Conventione tributum denarii Sc̄ti Petri decernit soluendum, quod sæpe posteritati Polonorum vtile fuit ad p̄bandum Regni terminos.

EXperientiis multifariis et fælicibus successibus CAzimirus POloniæ Rex in rebus arduis et difficilibus, adiutum, auctum, et cohonestatu̅ per Diuinam clementiam se recognoscens, egressum quoqꝫ suum de Ordine et Monasterio, et assumptam Regni patrii gubernationem, intellexit altissimo Principi Regnum terræ placuisse. Satagens itaqꝫ crebra reuolutione mentis Creatori et Propiciatori suo pro susceptis beneficiis aliquam facere responsionem, religionis quondam suæ et professionis Sacrum Sancti Benedicti Ordinem, qui eum in lege Diuina erudierat, Monasterium decreuit fundandu̅. Mittens itaqꝫ speciales in Cluniacum nuncios, multa per illos Abbati et fratribus Cluniacen̄ dirigit donaria, denuncians eis quantis illum clementia Saluatoris, et in Regni POloniæ adeptione instaurationeqꝫ, et in hostium profligatione, et in prolis masculinæ susceptione, glorificasset beneficiis. Simulqꝫ requirens et rogans, vt certi de Monasterio Cluniacen̄ fratres, religionis libros cærimoniasqꝫ secum delaturi, sibi mittantur, locum et Monasterium sumptu Regio ædificandum, et dote ampla et liberali fundandum, accepturi. Legatione huiuscemodi Abbas Cluniacen̄ et simul fratrum cætus sacer exhilaratus, celebrata in Deum gratiarum actione, quod alumnus eorum collapsis et pene perditis fidei Ecclesiæ et Patriæ apud Poloniam rebus, maximum adiumentum, robur, et correctionem attulerit, morem suis precibus gerendum decreuit, et cum nunciis Regiis duodecim fratres quorum vnus Aaron nomine vitæ nitore et prudentiæ sagacitate præcipuus habebatur, mittit. Hos Cazimirus Poloniæ Rex ad se venientes, plurimum de illorum aduentu exhilaratus,

velut Angelos Dei videre meruisset, suscipiens, vnum illis Cœnobium in monte Thiniecz ad fluenta fluminis Vistæ situm, et à Cracouien Vrbe Regia duo: bus tantum miliaribus distans in honorem beati Petri Principis Apostolorum ex: truit, et pluribus Oppidis, villis, possessionibus, introitibus, prærogatiuis liber: tatibus adeò dotat, extollit, et locupletat, vt nullus Monasterii in Regno Po: loniæ antè et post in hanc diem fundati fundus dotis tunc à Rege Casimi: ro præstitæ, et per eum etiam possessæ vsqz hactenus, æqui parari potuerit. Cu: ius primus Abbas fr natiòne Gallus Aaron Casimiro Rege ordinante fuit institutus. Cui quidem Monasterio cætera Sancti Benedicti Monasteria et loca sub Prouincia Gnesnen, sub quibuscunqz Diocæsibus aliis consistentia subiecta sunt, et eius primariam dignitatem debita obseruatione profitentur. Extant in eam diem apud Thiniecen Monasterium nonnulli Regulares et Chorales libri ex Cluniaco allati, vocatiònem fratrum ex Cluniaco, et fun. dationem originemqz huius Monasterii testantes. Licet et alii ex Leodio fratres vocatos in Thiniecen Monasterium commententur. Extruxit et alterum Cœnobium eiusdem ordinis et professionis ad flumen Odra in loco qui Iulii mons (: statiua enim illic quondam Iulius Cæsar habuisse fertur :) à Polonis verò corrupta voce Latina Lubens appellatur, Regia quoqz et liberalem ei assignat dotem, donando eidem Monasterio Oppidum Lu. bens, Nouum forum, Bogunow, Dobrogostow, Naphtin, Stepin, Vikschino, Nakhin, et plures alias villas, possessiònes, redditus, census, thelonea, et introitus, atqz in flumine Odra piscationes et naulum, in sylvis verò mel: lificia et venationes. Vtrumqz autem Monasterium et eius hæreditates atqz sortes, singularibus libertatibus et immunitatibus priuilegiat, vtriqué vasa aurea et argentea, vestes quoqz nobiles et purpureas, ad ministeriu et res Diuinas explendas necessaria abundè largitur. Et licet Monaste: rium Thiniecen centum et amplius villis à Casimiro Primo Poloniæ Rege fuerit dotatum in quadraginta tamen villis, tunc eidem à primario suo fun: datore Casimiro Rege donatis, nequicia et auaricia humana, negligentia insuper Præsidum diminutum fuit. Obtinuit insuper præfatum Monaste: rium à Pontificibus et à Cracouien Ecclesia, et præsertim ab Aaron Ar: chiepiscopo Crac notabilium decimarum mensæ Pontificalis Crac libera: lem donatiònem, quæ illi quieta et integra in diem hanc perseuerat.

Anno Domi 1045.

Solutio denarii Sancti Petri innouatur, quæ quam vtilis sit Regno Poloniæ ad demon: strandos terminos et iura illius recenset.

Confirmatum et stabilitum Poloniæ Regnum prudentia et industria Cazimiri Regis Summus Pontifex Benedictus nonus Papa relatione plurimorum intelligens, gratulatione singulari repletur, liberalem dispensationem Cazimiro aliâs Carolo præstitam profectum attulisse. Misso autem ad Cazimirum Regem Poloniæ speciali nuncio, requirit illum vt iuxta Legatorum POlonorum, Apostolicam sedem pro sui Regis dispensatione plurimis instantiis flagitantium, sponsionem, et suam subsecutam confirmationem, capitis census de vniuersis Regni Poloniæ Prouinciis conquisitis et conquirendis, mandaret pro beato Petro et suo successore Papa ROmano collectoribus Apostolicis singulis annis exhiberi. Volens Cazimirus Rex Poloniæ parere pactis, Summo Pontifici Benedicto primùm per Legatos Polonorum, deinde per se promissis, generalem omnium suarum Prouinciarum indicit Conuentum. In quo et pollicitatio Aplicæ Sedi per Legatos Polonorum facta, concordi omnium deuotione et consensu decreta et innouata est, et vniuersali mandato solutio vnius vsualis obuli de capite, tam Ciuitates, quàm Oppida, vicosq; et rura colentium in duabus Prouinciis vzt Gnesnen̄ et Cracouien̄ ac Diocesibus eisdem subiectis vzt Posnanien̄, Plocen̄, Cruszuicien̄ seu Wladislauien̄, Biczinen̄ seu Wratislauien̄. Lubucen̄, Culmen̄, et Camenecen̄ impetrata. Ab eo quoq; tempore Regnum Poloniæ factum est ROmanæ Ecclesiæ, imò Vicario IESV CHRISTI Summo Pontifici feudale et tributarium, nec vnquam tributi prædicti solutionem passum est quacunq; occasione aut pacto intermitti aut rescindi. Videbatur autem census ipse qui denarius Sancti Petri appellatur primùm Polonis difficilis et grauis, vt potè qui secum perpetuam trahebat in Polonia obnoxietatem, postea tamen varios profectus et commoda Regno Poloniæ cognitus est præstitisse et præstare, vt non ab homine sed ab ipso Deo generi Polonorum propicio, impositio eius credatur profluxisse. Quamuis enim per multa annorum spacia, impositionē præsentem sequentia, Regno Poloniæ in plures Ducatus et Prouincias sciso, Regnum à nonnullis finitimis gentibus et nationibus, præsertim à BOhemis et fratribus Domus Teutonicæ nigram Crucem in albo habitu deferentibus in suis Prouinciis et pertinentiis fuerit occupatum et direptum; nullum tamen tam validum tamq; efficax ingenium (quamuis ad id plurimi et industriosi labores et conatus interpositi fuerint) poterat reperiri, quo proprietas Regno Poloniæ in huiusmodi terris et Prouinciis competens, potuisset per huiusmodi occupationem aboleri. Quinimò denarius Sancti Petri prædictus cæteris testimoniis suppressis, aut vetustate abolitis et consumptis iniustam terrarum occupationem vociferatur et detegit, et illas de sorte, titulo, iure, et proprietate Regni Poloniæ fuisse et esse demonstrat. Ab eo siquidem tempore vsq; in diem hanc, omnes veteres

Regni Poloniae regiones, omnesqz Ecclesiae Polonae ditionis, vno et perpetuo iuris honore vsurpato, et nunquam intermisso tributum denarii Sancti Petri Ecclesiae Romanae pendunt praeter Camienecensem Dioecesim speciali Apostolico Priuilegio ad preces Legati Apostolici capti, et ex diuturna seruitute opera Camienecen Epi, in libertatem restituti, exoneratam et exemptam. Optarem autem ego, vt et Ruthenae, Lithuanae, Prutbenaeqz regiones, postea Poloniae Regno vnitae pari censu onerarentur, futuro saeculo futuraeqz aetati terminos et iura Regni Poloniae testaturo.

Rachelinus Cracouiensis Archiepiscopus dum in Pontificatu Cracouien annos quatuordecim exegisset, religiose moritur, et in Ecclesia Cracouien iusto honore funeri soluto accepit sepulturam.

Anno Dni 1046.

Aaron Abbas Thimecen in Epum Cracouien eligitur, et per Pontificem in Archiepum mutatus, pallium eidem datum in perpetuum pro Eccla Cracouien.

Ad substituendum in locum vacantis Cracouien Ecclae dignum Pontificem Cazimirus Poloniae Rex impendere non destitit praecipuam curam. Quamuis enim plures personae ad culmen Archiepiscopale idoneae se offerebant, omnibus tamen praetermissis et neglectis, ad Aaron Monasterii Thimecen Abbatem natione Gallum omnem considerationem et cogitatum vertit. Nouerat siquidem probe, dum vna in Cluniacen Monasterio obseruarentur, eius singularem doctrinam, vitae sanctimoniam, religiosae conuersationis virtutem. Hunc itaqz propter raras hominis virtutes, obtinuit in Archiepiscopum Cracouien postulari, postulationemqz suam a Benedicto Papa nono confirmari. Praefatus siquidem Benedictus nonus Cazimiri Regis Poloniae, quem in promouenda praefati Aaron viri literati et religiosi persona habuerat zelo delectatus, postulationem confirmando, et Pallium decernendo Cazimirum Poloniae Regem voluit specialiter honorare. His enim verbis legimus eum vsum fuisse. Pro reuerentia beati Petri Principis Apostolorum sub cuius velamento te staturum constituisti et pro amore Regis Poloniae Caroli alias Cazimiri Domini vri eiusqz coniugis Mariae, eorumqz filii Boleslai, et pro honore totius Regni POloniae statuimus,

stabilimus, dicamus, et benedicimus in perpetuum in Ecclesia et Ciuitate Cracouien esse Archiepiscopatum et Metropolim. Cui subiicimus omnes omnium Episcopatuum, qui in toto Regno Poloniæ sunt, Parochias, vt Archiepiscopali more præsideat vniuersis. Tibi quoqz et successoribus tuis Pallium de corpore beati Petri sumptum concedimus diebus solennibus à iure institutis deferendum. Operepretium visum est præsenti operi hæc inserere, et pro Cazimiro Regis quo eum summus Pontifex dignabatur honore, et Ecclesiæ Cracouien excellentia et dignitate. Quam etsi per negligentiam succedentium huic Aaron Pontificum retinere desiit, iustum tamen est et Reip. Polonorum decorum et necessarium, vt illam aliquando benignitate Diuina et Regum Poloniæ, Gnesnen quoqz et Cracouien Pontificum operantia, resumat. Gnesnen siquidem non tenuis splendor sed amplior honor accederet, si potius non ad vnius Leopolien Archiepiscopalis Ecclesiæ, sed ad duarum Cracouien vzt et Leopolien respectum Primas vocaretur.

Tertius filius Cazimiro Poloniæ Regi ex Dobrogniewa ats Maria Poloniæ Regina natus est, cui mandato patris auitum nomen Mieschko ats Mieczslaus in baptismo datum est.

Tres de Papatu contendentes Synodaliter deponuntur. Quibus Clemens secundus Papa succedens Henricum III. Rom. Regē cum vxore ad imperium euehit, et tandem breui moritur. Damassum sc̄dum habuit successorem.

HEnricus tertius ROmanorum Rex Italiam ingressus, et à Romanis magno honore susceptus, tres de Papatu contendentes, vzt Benedictum, Syluestrum, et Gregorium indignè constitutos Synodaliter deposuit. ROmani siquidem Benedicto eiecto Syluestrum constituerant sed is à Benedicto pulsus, Gregorius contra Canonum sanctiones surrogatur. Omnium itaqz trium prædictorum potestate Synodali abrogata Singerus aliàs Swedegerus Bambergensis Episcopus natiõne Saxo qui et Clemens secundus vocatus est, nimium repugnans in Papam eligitur, et in die Natiuitatis DOmini consecratur. A quo eodem die Henricus Rex cum Agnetha coniuge sua Vilhelmi Pictauiensis Principis filia, benedictiõne Imperiali sublimantur. Eodem quoqz anno præfatus Clemens Papa moritur, cui Popo Brixien Episcopus, qui Damasus secundus vocatus est succedit.

Anno Domĩ 1047.

Cũm Hungari in necem Abæ Regis conspirassent, et id illi relatum esset, quinquaginta Consiliarios ne: cat. Vnde multi ad Henricum Imperatorem fugientes ipsum cum Petro expulso et magno exercitu vocant in Hungariam. Cui Aba Rex aduersarius occur: rens profligatur et à suis interficitur. Petrus verò coronat[ur].

NOndum Aba Hungariæ Rex, quem Petro Rege Teutonico Rege suo eiecto Hungari sibi Regem creauerant, quadriennium in Re: gno exegerat, cũm Hungarorum animi primũm ab eo auersi sunt, de: inde sibi infesti esse cæperunt adeò, ut in necem suam magnus Ordo Nobi: lium et Primorum coniuraret. Coniurationis autem prædictæ plures perbi: bentur causæ fuisse, quòd et Aba Rex prosperari se in Regno Hungariæ videns, prisca modestia abiecta, insolenter, superbè, et iniustè imperium e: xercebat in Hungaros; siue quòd censuris Apostolicis super Petri Regis expulsiõne percellebantur Hungari, et bellum ab Imperatore Henrico sibi in: ferendum verebantur, ad cuius tutellam et Petrus Rex, et plures Hunga: ri partes suas secuti diffugerant. Nouerant enim Imperatoris Henrici ani: mum, non solũm ob expulsionem Petri Regis, sed ob iniuriam grandem, per Abam Hungariæ Regem et Hungaros recenter illatam, qui Austriam et Bauariam hostiliter ingressus, vastitatem vtriq[ue] patriæ intulerat, plurimosq[ue] mortalium captiuos inde abduxerat, sibi esse plurimum iratum, quem etiam idem Abba missis nunciis et donis insignibus, captiuorumq[ue] omnium solutio: nem offerens, et postea quod promiserat negligens in ampliorem indignatio: nem exasperauerat. Et Cæsar quidem Henricus aliquoties exercitum con[tra] Hungaros congestum, superimpendentibus maiòribus Imperiĩ curis, et præcipuè bello quod sibi Gothfridus Dux Lotharingorum inferebat, distractus dissol: uebat, Abæ verò interim Hungariæ Regi et audacia et animus ad magis insolescendum augebantur. Conspirationis quidem contra se factæ sce: lus ab vno coniuratorum habens detectum dum in Chandino Quadragesima ageret, principales Barones et eos præsertim quos contra se coniurasse intel: lexerat, quasi de publicis rebus cum illis consilia habiturus, conuenire iussit. Quos conuenientes in Thalamo Regiò consilium agentes, ab armatis militibus circumdari captiuariq[ue], et tandem confessiòne et viatico negatis, quinqua: ginta ex illis, vario carnificio excruciatos necari et obtruncari disposuit, decætero quoq[ue] etiam eos quos fidos et amicos credebat, tenuit suspectos.

Pro qua crudelitate à beato Gerardo Thanadien pro eo tempore Epô plurimum correptus est: qui etiam finale discrimen nisi poenitentiam ageret, sibi denunciabat pro scelere patrato imminere. Ea crudelitate per Abam Hungariæ Regem in Baronibus et coniuratis patrata, tantus cæteris qui diffugerant quiqꝫ remanserant metus iniectus est, ut singuli voluntario exilio se damnantes ad Petrum Regem et Henricum Imperatorem in Almania diverterent, et sæuicia Abæ Regis exposita animum Henrici Imperatoris ad ferendum Petro Regi exuli opem, asserendo cæteros Hungaros Abam deserturos inflammarent. Itaqꝫ Cæsar Henricus expeditione indicta, in Hungariam cum gravibus copiis aduenit. Cui Aba Rex circa Iaurinum occurrens et de victoria plurimum præsumens, tertio Nonas Iulii prælium conseruit, et utraqꝫ parte pro victoria obtinenda plurimum adnitente, æquo Marte ad longam diei partem ab utrisqꝫ pugnatum est. Turbo interim concitatus vehemens in ora Hungarorum se coniecit, et vultus Hungarorum obscurans, quasi et elementa videres armis Cæsareis fauisse, Cæsari victoriam licet non incruentam præbuit, magna enim multitudo Almanorum compertа est illic cecidisse. Aba verò Rex versus Traciam fugiens in cuiusdam villæ tugurio à suis Hungaris vociferans se indigna perpeti iugulatus est. Cæsar triumpho relato benignum se omnibus Hungaris victorem præbuit, neqꝫ pœnas deserti aut pulsi Regis sumpsit ipse à quoquam, nec Petrum Regem sumere permisit. Quinimò Hungaris Petrum Regem et Petro Regi Hungaros reconcilians, in Albam Regalem venit, et Petro insigniis Regiis induto, Diadema propriis manibus imposuit, Regnumqꝫ Hungariæ omni populo Hungarico acclamante Petro confirmauit et innouauit, atqꝫ Hungaris propriis et municipalibus scitis viuere concessit. Compositisqꝫ debito ordine Hungarorum rebus, multis honoratus à Petro Rege et Baronibus Hungariæ muneribus, incolumis Ratisponam rediit, et ad res Imperii gubernandas dirigendasqꝫ animū intendit.

Anno Domini 1048.

Hungari iterum in Petrum conspirant, quibus castigatis Andream et Leuantam ex Polonia reuocant, et fide Christi renegata, ad cultum idolorum redeunt, beato Gerardo Episcopo et aliis necatis, ipsoque Petro Rege excæcato.

NOn tulit autem Hungarorum gens Petri Regis diuturno tempore Imperium, sed ad res nouandas pro varietate ingenii animum conuertens, qualiter Petrum Regem vel in exilium pellerent vel occiderent, & Andream, Belam, et Leuantham Principes suos Wladislai Calui filios, qui apud Cazimirum Poloniæ Regem exulabant, in Regnum Hungariæ reducerent, per tractatus varios decoquebant. Qua nouitate ad Petrum Hungariæ Regem perlata, principales eorum vzt Viszkonem, Budacz, et Gieiziam iussit comprehendi, et in eculeos suspensos interfici, cæteros verò eorum societatis et sectæ conscios, effosis oculis cruciari. Non ob id tamen gliscens contra Petrum Regem seditio oppræssa sed magis aucta est. Hungarorum enim ferè vniuersi Proceres, similem pœnam et cruciatus veriti, conuentum apud Chanadinum in frequenti numero agunt, exindeqz missis ad Andream, Belam, et Leuantham in Poloniam celerrimis Nunciis, significant in quanto vniuersi, ni celeriter ipsi redeant, versentur periculo, se nunquam ab eorum fide et obedientia iureiurando pollicentes discessuros. Et Andreas quidem et Leuantha desiderio regnandi et patriæ afflictæ succurendi permoti, ad Hungariam cum Nunciis redeunt, Bela verò pro ea vice apud Regem Poloniæ Cazimirum germanum consortis suæ perseuerandum duxit. Occurrit autem Andreæ et Leuanthæ Hungarorum magna multitudo, et magno gaudio illos suscipiens, id primùm ab illis sibi valido clamore et instantia expetiit, quatenus Episcopis et Clericis interfectis, Ecclesiis quoqz exterminatis, liceret eis prisco ritu gentili viuere, et Deos Patrios colere, fide Christiana prorsus abiecta: cùm sub cultu Deorum Patriorum fœlicem et beatam vitam quondam, occupando varias terras, Regna, et Dominia, exegissent, aliàs non sperarent se ab eis aliquam fidem et obedientiam habituros, neqz arma pro eis contra Petrum Regem sumpturos. Principes autem prædicti Andreas et Leuantha etsi petitionem Hungarorum intelligerent detestabilem et iniquam: non tamen curauerunt siue id ambitio terreni Regni, siue imminens periculum suadebat, abrogare, Sed vel amentia vel dissimulatione pernicioso sceleri assensi, coinquinari Hungaricum populum, et à fide Sancta Orthodoxa apostatare permiserunt. Inter Barones autem et Milites Hungariæ Vacha de Belus deuouit se dæmoniis, et ritum sacrilegum exercere cæpit. Sed et filius suus Ianusz conformans se paternæ præuaricationi, Magos, Haruspices, et Phitonisas ad se coaceruarunt. Eorumqz exemplo cætera Hungarorum multitudo seducta, dæmoniis libamina offerre, et thura accendere, ac execrabilia quæqz scelera visa est committere. Nam primùm Latini omnes Teutonicíqz Regis Petri Præfecti et Officiales vbiqz locorum quæsiti et reperti, vario genere mortis consumpti sunt, deinde beatus Gerardus Episcopus Chanadiensis, bigis impositus de monte Kerenfeludt præcipitatus &

lancea in pectore perfossus, ac et laicis saxis obruti, aut vulneribus saucia-
ti, foelici cruore pro nomine IESV CHRISTI abluti sunt. Ipse quoq; Pe-
trus Rex Hungariae omni humano destitutus auxilio, periculum sibi videns im-
minere versus Austriam fugam iniit. Sed ex fuga à Nunciis Leuanthae et
Andreae verbis pacificis et dolosis reuocatus, in quandam Curiam diuertens,
per triduum viriliter cum militibus suis impetentibus se resistebat. Militi-
bus tandem suis telorum multitudine confectis, ipse in manus hostiles Hun-
garorum veniens viuus excaecatur Albamq; Regalem deductus, nimio dolo-
re eum intus et extra exagitante mortuus est, et in Basilica quinq; Ecclesien
quam ipse fundauerat sepultus est. Consortem insuper eiusdem Petri Regis
vel potius relictam, multis contumeliis et iniuriis afficiunt. Forenses insup
milites in obsequiis Petri Regis demorantes aut propellunt aut trucidant.
Quod facinus Henricus Imperator Imperii negociis distentus, Italiam transi-
turus, vindicare ea vice non potuit.

Anno Domĩ 1049.

Andreas in Regem Hungariae electus à tri-
bus Episcopis coronatur, cultum Christia-
num defuncto frẽ Leuanta idolatra restituit.

Miserabili morte Petro Hungariae Rege defuncto, Andreas alter Du-
cum in Regem Hungariae in Alba Regali à tribus Episcopis quos ipse
de morte liberauerat coronatus est, et continuò cultum Christiani-
tatis resumere et instaurare, cultoresq; daemonum et idolatras vehementer
persequi caepit. Persuadens vniuersis Hungaris spurcicias sacrilegas esse de-
relinquendas, et in cultu vnius veri Dei, quem illos beatus Stephanus primus
Rex docuerat, et in quo eos relinquerat, esse fideliter permanendum. Infra
dies autem illos frater Regis Andreae Leuantha, idolatra ipse et idolatrorum
receptator, morte absumptus, et in loco profano circa villam Toxim sepul-
tus est. Qui si regimen Regni Hungariae et dies longiores sortitus fuis-
set, vniuersam Hungariam ad inquinamenta sacrilega et idolatrica suo exem-
plo et mandato perduxisset, morte tamen sua, et Regis Andreae zelo, virus
illud quod se multifariè in perniciẽ vniuersalem diffuderat, restinctum est
et cultus idolatriae abrogatus.

Vndecim annis Benedictus primus Posnaniensis Episcopus gubernata Eccle-
sia, moritur, et in eadem humatur. Cui ad electionem Canonicã Ioãnes Papa

XX. à Cazimiro POloniæ Rege primò rogatus Marcellum primum natione ROmanum, de Familia et Domo veteri Marcellorum substituit.

Cazimirus Rex Poloniæ pacificè regnabat omnibus subditis charus vicinis verò formidabilis existens, cui quartus filius Otho obiit.

VAcabant pro ea tempestate et Cazimirus Poloniæ Rex et milites sui à bellis, Maslao enim Tyranno Plocen devicto, et digna morte mulctato, neminem vinci ex his, qui se Rege absente in Tyrannos erexerant, subesse puduit. Ipsi quoqꝫ Prutheni, Iaczwingi cæteræqꝫ barbaræ nationes in fide continebantur. Quapropter Cazimirus Poloniæ Rex, pacificatam patriam superioribus tamen bellis plurimum vexatam et afflictam multifariò conatu instaurabat, deformata restaurans, et collapsa erigens. Diuina quoqꝫ Clementia illum dirigente, et actus suos prosperante, charus erat militibus et vniuersis subditis, vicinis verò Principibus et nationibus formidabilis et admirandus. Natus quoqꝫ est illi ex Dobrogniewa Regina quartus filius, quem Othonem nominauit, vt genus Othonum Imperatorum, de quo ipse ex sanguine materno satus erat, se honorare et diligere testaretur. Infans autem præfatus Otho, paucis Mensibus ab ortu superuiuens, immatura morte diem obiens, vtriqꝫ parenti maioris luctus præstitit materiam, quàm lætitiæ præstiterat in natiuitate. Humilitatis autem et modestiæ specimen, quod sibi Cazimirus Poloniæ Rex in Monasteriò Cluniacen agens familiare fecerat, in culmen Regium euectus non reliquit, nec vlli malignitatis odio, quod super electiòne sua et matris pleriqꝫ illum habiturum crediderant, succubuit, sed sponsionem suam nobiliter et ad integrum adimpleuit, qua omnium contra se et matre gestorum habere obliuiònem fuerat pollicitus.

Damasus Papa Rom. moritur. Cui Leo nonus vir probatæ vitæ succedit.

DAmasus Papa qui et Popo Romæ moritur, et apud Sanctum Laurentium extra Vrbem sepelitur. Post quem Bruno natione Almanus Leucorum Episcopus ab Imperatore Henrico electus, et Romam missus summo honore à Clero et populo Romano susceptus in Pontificem Sumu consecratus, Leo nonus appellatus est. Romanis siquidem petentibus sibi ab Henrico Imperatore dari Pontificem, et nullus ex Almaniæ Episcopis ad aßumendam Petri Cathedram posset induci, præfatum Brunonem Episcopum secundum aliquos Tullen virum simplicem Cæsar surrogauit. Qui ad VRbem

veniens et de acceptatione SVmmi Pontificii de manibus Imperatoris con-
scientiæ verme remorsus cessit Papatui, sed denuò ab omnibus electus lauda-
bili vita Papatum gessit.

Anno Domini 1050.

Andreas Rex Hungariæ Belam fratrem ex Polonia cum liberis et uxore reuocat, et tertiam Regni partem assignat, sibi verò Anastasiam filiam Russiæ Principis matrimonio copulat.

STabilito Hungariæ Regno Andreas Rex, et morte Petri Regis pa-
cificato misit præfatus Andreas Rex in Poloniam Nuncios ad
Belam germanum suum, significans sibi fælices successus suos, et qua-
liter Regni Hungariæ plenam et pacificam adeptus sit possessionem, rogans
ut Regnum Hungariæ æquo iure sibi propinquum et hæreditarium redire non
recuset, sibi in Regno cum ipse tunc orbus esset, non in fratris solum et fi-
lii loco habendus, successurus. Asserens non conuenire utriusque conditioni
ut post diuturnum exilium communiter toleratum, fælicitate tributa æquali-
ter non fruantur. Hac Legatione Bela persuasus Cazimiri insuper Poloniæ
Regis germani uxoris suæ communicato consilio cum uxore præfata et duo-
bus filiis, Geyssa et Wladislao quos in Polonia genuerat, et cum omni fa-
milia, substantia, ac suppellectili in Hungariam rediit, et à fratre Andrea
Rege cum immenso gaudio et hilaritate susceptus est. Cui etiam præfatus
Andreas Rex pro charitate fraterna, tertiam partem Regni Hungariæ, du-
abus pro se reseruatis, consignauit. Accepit autem præfatus Andreas Rex
Principis Russiæ filiam Anastasiam pro consorte, ex qua nati sunt ei duo fi-
lii videlicet Salomon et Dauid. Belæ quoque Hungariæ Duci tercium filium, ut
in Hungariam rediit, Ducissa sua peperit, cui nomen aptauit Lampertus. Vi-
guit quoque aliquanto tempore fraterna concordia et charitas inter Regem An-
dream, et Belam Ducem Hungariæ.

HEnricus interea Imperator indignam necem Petri Hungariæ Regis ulturiri
cupiens, expeditione indicta, et notabili exercitu collecto, Hungariam ingressus
Castrum Preszburg obsidione cinxit, et aliquot Mensibus proiectione bombar-
darum quatiens, et Hungariam agrorum vastatione affligens, expugnatione
Castri eiusdem non perfecta, ad agendum bellum contra Gothfridum et Bal-
duinum in Almaniam rediit.

Anno Domĩ 1051.

Henricus Imperator Petri Regis Hungariæ
necem vlturus, exercitum cum Epõ Ratisponeñ
in Hungariam mittit, qui citò sine laude rediit.

IN dixerat et eo anno Henricus Imperator ROmanorum contra Hun-
garos et Regem eorum Andream generalem expeditionem, tam con-
tumeliam Saluatoris nostri in abiecta fide Orthodoxa et idolatria
repetita, quàm occisionem Hungariæ Regis Consobrini sui vlturus. Cùm autem
tempus procedendi et traducendi exercitum in Hungariam aduenisset, motus va-
rii Principum cæteræq́ Imperiales curæ, ne personaliter eidem expeditioni
interesset, distraxerunt. Impedimenta autem occurrentia molestè ferens
expeditionem in Hungaros non omisit, sed exercitu collecto Gebbardum Ra-
tisponeñ Epũm suum patruum germanum præficiens cum grandibus copiis ad
inferendum bellum Hungaris transmisit. Ipse verò in Almaniam ad com
primendos motus orientium bellorum, et ad res Imperialis officii benegeren-
das remansit. Et Gebbardus quidem Ratisponeñ Episcopus, vt sibi ab
Henrico Cæsare mandatum erat Hungariam ingressus, eam incendiis spoliis, et
rapinis in locis pluribus afflixit, Hungari enim non faciebant pugnandi co-
piam, sed in Castris, munitionibus, et cæteris abditis locis se continebant,
et tam nocte quàm interdiu ex insidiis opportunitate visa Cæsaris exerci-
tum infestabant, pabulatoresq́ et cæteros Almanos passim per agros palan-
tes, aut capiebant aut trucidabant. Propter quod præfatus Gebbardus
Epũs nullo memorabili in huiusmodi expeditione ædito opere in Almaniam
exercitum Cæsareum reduxit.

Grandi indignatione Imperator Romanorum Henricus contra Cazimirum
Polonorum Regem Brzetislai Bohemiæ Ducis suggestione prouocatus, qua-
si Andreæ Regis Hungariæ partes enixius promouisset, et rebellionem con-
tra Imperatorem molitus Imperii regiones bello affligere conaretur, expe-
ditionem contra Poloniam parabat. Sed interim graui infirmitate obru-
tus, Legatis Polonorum Regis Cazimiri ad eum venientibus et causas ac-
cusationis falsas monstrantibus, et indignationem et apparatum bellicum
deposuit.

Anno Domĩ 1052.

Henricus Cæsar in propria persona cum venisset in Hungariam cū magno exercitu, astu Hungarorum deficiente victu rebus infectis domum rediјt ~

ADministrationem belli contra Hungaros et Pannoniam per Gebbardū Ratisponen̄ Epūm Cæsareo nomine anno superiori factam Cæsar videns ad irritum recidisse, maioribus copiis collectis, personaliter in Hungariam, Petri Regis mortem ulturus, et Hungarorum contumaciam compressurus, aduenit. Et ipse quidem terrestri itinere exercitum duxit, Gebbardum verò Ratisponen̄ Epūm victualium necessaria nauali transitu per Danubium, ne exercitum suum inedia labore contingeret, ferre ordinauit. Rex itaq; Hungariæ Andreas, et Bela Dux germanus suus Cæsareo exercitui se intelligentes sine euidenti discrimine resistentiam opponere non posse, singula loca per quæ Imperator cum exercitu erat iturus ex industria incendiis abradunt, agrestesq; cum pecore et omni suppellectili in loca remotiora et abdita secedere compellunt. Sed et ipsa terræ germina quæq; igne consumunt. Interim et Gebbardus Ratisponen̄ Epūs, qui nauibus victualia ducebat, Iaurinum perueniens, et ubi nam locorum Cæsar ageret ignorans, transmisso et nuncio et literis petebat se à Cæsare instrui, quò sibi diuertendū esset, sed nuncio ab Hungaris compræhenso, et Regi Andreæ præsentato, Almanus alius in locum eius surrogatus ad Gebbardum remittitur, sub falso nomine Imperatoris Henrici ad bella in Almania exorta se Pannonicum bellum obmisisse et in Almaniam rediisse, mandareq; ut ipse quàm celerius reuerti festinet. Quo huiusmodi vafris mandatis parante, Imperatoris exercitum fames urgere primùm cæpit, ex qua deinde et aliud malum pestis et Disenteriæ accessit. Infestabatur insuper Imperatoris exercitus ab Hungaris qui Teutonicos aut pabulatum euntes, aut per agros palantes, sagittis venenatis ex insidiosis et occultis locis nocturno tempore plurimum affligebant, nemo enim eorum quos sagita veneno delinita tetigisset poterat vitæ superesse. Videns itaq; Cæsar tantæ multitudini quam ducebat, non animum ad expugnandum sed pugnandi copiam et victualium necessaria deesse, pluresq; ex suis aut fame tabescentes, aut morbo et veneno confectos videns esse, prudenti usus consilio exercitum in Almaniam reduxit, opportuno tempore expeditionem tunc cæptam resumpturus ~

Iaroslaus Russiæ Dux moriturus
quinque filios ad concordiam mutuo ler:
uandam inducit et Principatus diuidit.

Iaroslaus Russiæ et Kiiouien Dux, graui et diuturno morbo et qui dietim inualescebat grauatus, sentiens se propediem moriturum vo: catis quinque filiis quos relinquebat, vzt Zaslao, Swiatoslao, Wsze: uoldo, Gregorio, et Venceslao, longo sermone monet eos, et persuasionibus et exemplis ut morte sua secuta, concordiam et unionem fraternam inter se, florentes Principatus et Dominia habituri, retineant. Quam si sciderint, non dubitent se hostes, et sua ultro inuasuros. Diuidit deinde Iarosla: us Principatus Russiæ inter filios, et Zaslao quidem natu maiori Kiiow, Swiatoslao Czerniei ow, Wszeuoldo Pereaslaw, Gregorio Wladimiriam, et Venceslao Smolensko committit. Mandans ut singuli filiorum Zaslao ve: lut magis sensato et perito pareant. Zaslaus vero ut fratres dirigat, prote: gat, et eorum curam gerat, ac posthæc moritur Iaroslaus septima Nouemb. anno vitæ septuagesimo sexto, et in Ecclesia Sanctæ Zophiæ quam ædifi: cauerat in Kiiow a filiis, Boiaris, et magna multitudine populi sepelitur. Sederuntque filii eius in Sedibus et Principatibus quos illis pater eorum Iaroslaus moriturus designauerat.

Henricus Imperator tam diu Hungaros attriuit,
donec Andreas Rex pacem peteret, et illam con:
nubio filii cum filia Imperatoris prædicti firmaret.

Imperator Henricus expeditionem contra Pannoniam resumens, cum frequenti et numeroso exercitu, in quo et copiæ gentium a Casimiro Polonorum Rege transmissæ, et Brzetislaus Bohemiæ Dux cum suis gentibus numerabantur, Hungariam ingreditur, flammisque et incendi: is vicos et ignobilia Oppida consumit, vastationemque et depopulationem agrorum longius iubet extendi. Andreas autem Hungarorum Rex fratris sui Ducis Belæ communicato consilio decernere integris copiis cum exer: citu Cæsareo periculum veritus supersedit. Sed eisdem artibus, quibus superiori tempore usus fuerat affligere exercitum Imperialem conabatur, clandestinis et nocturnis insidiis eos qui pabulatum ibant, aut incaute ab ordinibus secedebant, impetendo. Verum dum insidiæ Regis Andreæ sæpius tentatæ secus acciderent, et Hungariæ regiones continue igne et va: stitate vrerentur, Legatos ad Imperatorem mittit, pacem æquis conditio: nibus composituros. Et Imperator quidem Henricus, ut erat vir tractabilis

et nobilis ingenii, humiliationem Regis Andreæ, et ea quæ suo nomine propo-
nebantur ad exauditionis gratiam admittit, et commissum in Petrum Hunga-
riæ Regem mortis et in se rebellionis scelus fatentibus et supplicantibus
facilē remisit, et à cædibus spoliisq; se continuit, et decaterō induciis inter-
positis agros Pannonicos vastari, et tecta uri prohibuit. Per tractatus
insuper treugarum tempore interpositos, pacem Regi Andreæ et Regno Hun-
garico reddidit. Quæ ut firmior diuturniorq; consisteret, et ipse ad cæ-
tera obeunda Imperii negocia liberius vacare posset, etiam cum Andrea Re-
ge affinitatem petitam iungit, filioq; eiusdem Andreæ Regis quamuis
impuberi filiam suam desponsat in uxorem. Posthæc Rex Andreas ad
Imperatorem veniens et insignibus rarisq; muneribus Henricum honorans,
fædus initum iureiurando firmauit. Imperator verō reconciliato sibi Panno-
nico Rege et Regno, Ratisponam venit, et Leonem Papam eum operientē
ibi inuenit. Vbi Leo Papa Sanctum Volfangum de tumulo leuauit, et Ca-
thalogo Sanctorum adscripsit. Exinde Papa et Imperator sub uno comi-
tatu primūm in Bamberg, deinde in cæteras Imperii partes diuertunt. Ab
eo quoq; tempore Imperator Henricus Regnum Hungariæ lacessere in-
termisit.

Cazimirus Rex Poloniæ Ecclesiam
Cathedralem Smogorzeuiensem Wra-
tislauiam transfert, et dotat uberius.

Conditionem Smogorzeuiensis tunc verō Biczinensis Ecclesiæ,
Cazimirus Poloniæ Rex satagens efficere meliorem; locum Wra-
tislauiensis Ciuitatis intelligens propter fluorem Odræ habere
situm multis commoditatibus refertum, illam de Biczina velut loco tunc
ignoto et agresti in quem altera iam vice de Smogorzow fuerat transla-
ta, Wratislauiam transtulit et locum aptissimum Castro suo Wratislauien
proximum et contiguum, in circuitu quoq; cætera loca pro Pontifice, Præ-
latis atq; Canonicis assignauit. Ab eo quoq; tempore nomine priori abro-
gato et mutato Wratislauiensis cœpit vocitari. Primus autem eiusdē
Ecclesiæ Episcopus, ex quō de Biczina translata est, fuit Hieronymus,
neq; prius nisi tunc nomina Episcoporum Wratislauiensium cœpta sunt
Annalibus inscribi. Aliorum enim Episcoporum nomina, qui Ecclesiæ
eidem dum in Biczina et Smogorzow consisteret præfuerunt, et penuria
iniuriaq; scribentium, et duplici Ecclesiæ præfatæ translatione sup-
præssa sunt usq; ad nostram ætatem, per me quoq; utcunq; recollecta

sunt, et in speciale Distichon redacta. Translatio autem Ecclesiæ memoratæ, per Cazimirum primum POloniæ Regem tunc procurata, causam dedit errori, vt Cazimirus ipse Poloniæ Rex in nonnullis Annalibus et Historiis inscribatur et referatur Ecclesiæ Wratislauien fundator, cum tantummodo fuerit illius translator. Fundatio enim præfatæ Smogorzeuiensis seu Wratislauien Ecclesiæ sub vno et eodem tempore cum Gnesnen Cracouien, Posnanien, Plocen, Cruszuicien, Lubucen, Culmen, et Camenecensi Ecclesiis, quarum Diocæsibus in plerisque locis contermina est, à Mieczslao primo Catholico Principe POlonorum et Monarcha cœpta et perfecta est. Neque enim Polonorum Pontifices, aut aliquos ex illis adeò negligentes et delitos et suarum iniuriarum ignauos repræssores credi fas est, vt intra terminos suarum Diocæsum, nouam Cathedralem Ecclesiam tam diffusos fines quales nunc Wratislauien obtinere nouimus, habentem, erigi, et suas Diocæses coartari, et vsum perceptionemque decimarum manipularium, in quibus Ecclesia ipsa quemadmodum et cæteræ Polonicales Ecclesiæ fundatæ sunt, adimi passi fuerint. POterat et ad priorem erroris præfati causam altera etiam accedere, dum Cazimirus Rex Poloniæ præfatus in translatione huiusmodi Oppidorum, villarum, prædiorum liberalem donationem, priore multò superiorem Ecclesiæ Wratislauien adiiciens pro munifica dotatione et translatione prouida, à plerisque habitus creditusque est (habito ad priscam tenuitatem Ecclesiæ respectu) fundator ipsius verius quàm translator.

Anno Domini 1053.

Leo Papa cum Imperatoris Henrici auxiliis Apulegiam ingressus cum Nortmanis bonorum Pontificis inuasoribus, et Roberto Guiscardi Apuliæ congressus, ingenti prælio cum omnibus suis vincitur.

ALiquanto igitur tempore Leo Papa et Henricus Imperator vnà in Almania commorati, Natalem DOmini anni illius Vormatiæ Diocæsis Maguntinensis Ciuitate solenniter celebrarunt, plurimas res deformatas in Almania concordi et vnanimi voto componendo. Tandem SVmmus Pontifex Leo ex Almania Imperatori valedicens discessit, et frequenti numero militum ex diuersis Imperii Prouinciis mandato Cæsareo congesto, Prælatis etiam et Principibus Almaniæ plerisque auxilia ferentibus cum iusto exercitu in Apulegiam intrauit: Nortmanos Apostolicarum possessionum

in regione illa et Imperii inuasores oppressurus, et RObertum Gwistardi, qui Apulegiae incolas nunc potentia nunc dolo affligebat, repulsurus. Roberto autem et Nortmanis praedictis ad pugnam contra exercitum Papae venientibus, quatuordecimo Calendas Iulii atrox praelium est commissum, in quo caede grandi vtrinque facta debilitatis Almanicis viribus, Roberto et Nortmanis cessit victoria, roboreque militiae confracto Leo Papa cum paucis fugiens in Castellum quoddam, quo per hostes expugnato in Beneuentanam Ciuitatem deducitur, exindeque ROmam faeliciter rediit. Tanta autem fuit vtrinque caedes aedita, vt aceruus ex ossibus mortuorum vsque ad haec tempora perseuerans aduenientibus pro admiratione soleat ostendi. Ea autem clades Papae et suo exercitui ideo accidisse credita est, quod summum Pontificem pro rebus caducis pugnare magis oratione et lacrymis quam armis conueniebat, siue quod nefarios homines quam plurimos ad se ob impunitatem scelerum vel quaestum auarum confluentes secum conduxerat.

Frugum penuria cum anno superiori Polonorum regiones praessisset, eo anno amplius inualescens varijs incommoditatibus Polonos afflixit.

Anno Domini 1054

Leo Papa IX. Romae moritur, cuius laudes et vitae Sanctimonia subiungitur. Victorem secundum habuit successorem.

LEo Papa nonus Almanus de Lotharingia cum annis quatuor sedisset mensibus duobus, et sex diebus, Sexto decimo Calend. Maij Romae moritur, et in Ecclesia beati Petri Apostoli magnifico sumptu tumulatur. Cuius ad Apostolicae Sedis fastigium ascensus eo ordine prouenerat. ROmani siquidem dum Damaso Papa decedente ab Imperatore Henrico iuxta constitutionem et ordinationem pro ea tempestate seruatam Papam sibi dari peterent, Imperator Henricus Brunonem Tulensem Episcopum virum bonum et simplicem ad regendam Sedem Romanam transmisit. Qui ad VRbem transiturus in Cluniacum peruenit. Vbi Hildebramus Monasterii Cluniacen. Ordinis Sancti Benedicti Prior illi suggerit, illicitum fore per saecularem manum gubernatione vniuersalis Ecclesiae potiri. Ea admonitione vir conscientiae purissimae compunctus, Pontificali habitu se spolians habitum peregrini assumit, et Hildebramum Priorem Cluniacensem secum ROmam adducens vrgente conscientia Papatui renunciauit, sed a Clero

ROmano denuò electus regimen Ecclesiæ aßumere coactus est. Hic sa-
pientia et Sanctitate Clarus, cùm ad suscipiendam Apostolicam sedem ex Al-
mania versus VRbem iter faceret, audiuit cantantes Angelos. Ego cogito
cogitatiònes pacis et non afflictiònis. Hic cùm pauperem leprosum antè
fores Palatij vidisset, se CHRISTVM in paupere recepisse obstupuit.
Translatus est ad priorem sedem suam Eulensem fato functus, vbi multis cla-
ruit miraculis. Surrogatur autem in locum Leonis noni Gedebardus Eista-
tensis Episcopus natiòne Almanus, metu Imperatoris Henrici surrogatiòne
suam causante, et Victoris secundi nomen accepit, in die Cœnæ Domini
consecratus.

Quidam Magister magnæ literaturæ damnat ambitiònem et pluralitatem beneficiorum.

QVæ circa hæc tempora nimis inualuiße videtur, et deinceps conti-
nuata multumq; dolenda ambitiòne Prælatorum et Simoniaca labe
quàm plurima Scripta Sanctorum Patrum habentur detestantia abu-
siònes istas. Et nota quòd facilè inuenti sunt pauperes Clerici et Doctores,
qui pluralitatem beneficiorum et Pompam Ecclesiasticorum reprehendunt,
donec offerret se occasiò participandi, qua accepta communiter auaritia
excæcat eos. Fertur de quodam Magistro magnæ literaturæ qui valdè
subtiliter disputabat contra diuitias Prælatorum, et fastum eorum, quasi
omnino sic viuere non liceret. Hæc cùm nunciata DOmino Papæ fuissent,
plausibiliter respondit. Demus ei bonam Præposituram, et hæc et illa benefi-
cia, et benè pacatus erit. Factumq; est ita, et ecce protinus sententiam
mutauit dicens. Nunquam materiam hanc intellexi præter modo, quippè
qui de inope diues, de contemptibili repentè gloriosus, apparuerat. Hos
beatus Hieronymus velut pestes quasdam contagiosas vitandos pronunciat.
Dixit quidam notabile verbum. Qui habet vnum beneficium competens,
et eo legitimè vtitur, recto calle ad patriam tendit, qui vnum superaddidit,
vno oculo conscientiæ priuatur, qui aliquid adhuc plura acceptat, etiam
altero lumine priuatus totaliter excæcatur, et deinceps quæcunq; poterit co-
aceruat. Hanc maledictiònem insatiabilis auaritiæ olim præsignauit Ie-
roboam Rex Israel, qui licet Diuinitus ad Regnum peruenerat, statim tamen
à cultu Dei recessit, fecitq; duos vitulos aureos ne populus Israel ad tem-
plum Domini ascenderet. Factum autem est hoc verbum in peccatum, ita vt
omnes sequentes Reges hunc cultum sacrilegum obseruarent in destructiò-
nem Regni, ita de Ecclesiastico statu timendum esse Sancti viri communiter
asseuerant. Et iam in pluribus mundi partibus completum cernimus,

Clerici qui nihil possidere debeant praeter rationabilem competentiam, neque se temporalibus intromittere, omnia possidere omnia gubernare volunt. Idcirco ut beatus Bernardus dicit. Quia ordinem nullum seruant illuc properant, ubi sempiternus horror inhabitat. Olim Pharisei contra auaritiam disputantē DOminum deridebant et insanum iudicabant, sed nunc Dominus subsanat eos. Caueas lector qui multa occupas beneficia ne idem facias, neqȝ eadem patiaris. Deus non irridetur, sed quae seminauerit homo haec et metet. Noli sequere consuetudinem periculosam, noli te per Papae dispensationem excusare. Ad oculum vides quōd vituli aurei adorantur, sed caeteri mactantur, sed quae Sanctitas quae reuerentia in hoc est Deo exhibita, quōd de numero ministrorum eius prope modum medietas est resecata. Sui enim cuilibet beneficio permitteretur dari suus possessor, numerus Seruorum Dei esset duplex, qui modo est simplex, sequere consilium eorum qui Deo iam in Caelestibus coniuncti sunt, ne cum vitulis aureis aeterno igni confleris. Quid prodest ultra prohibitos beneficiorum titulos coadunare, quando etiam simplices communiter videmus in frugali honestate amplius abundare ~

VENCESLAVS filius Iaroslai Dux de Smoliensko nulla prole relicta moritur. Cui germanus suus Gregorius in Principatum succedit. Qui et ipse paruo tempore subsistens moritur ~

Anno Domī 1055.

Cazimiro Polonorum Regi filia nascitur.

NOua Cazimiro Polonorum Regi superueniens voluptas immenso illum gaudio refecit, consors enim sua Dobrognieva, quae iam illi quatuor masculos pepererat, et annis aliquot parere desinens, sterilis de caeterō permanere debuisse credebatur filiam effudit. Ad cuius baptismum Cazimirus POloniae Rex Praelatos et Barones Regni sui conuocans, solennem Curiam POsnaniae celebrauit, et filiae nuper natae Swiatochna nomen dedit ~

SYNODVS Florentiae celebratur, in quo multi Episcopi propter Simoniam et fornicationem Synodali sententia damnantur per Victorem Papam secundum, ob scelera praefata puniti, et de suis Sedibus eiecti ~

Brzetislaus Bohemiæ Dux moritur relinquens quinq; filios, cui maior natu Spitigneus successit. Qui non solum Teutonicos omnes, verùm etiam matrem quòd et illa ex Almania fuerat intra triduum Bohemia excedere cogit, et Wratislaum frẽm Morauia fugat, vxoremque eius captiuat.

Brzetislaus BOhemiæ Dux PAnnonijs seu Hungaris bellum illaturus cum exercitu vsq; ad Krudzon aliàs Czindzin peruenerat, vbi graui languore correptus, et cæptam contra Hungaros expeditionem omittere, et animam exhalare quarto Idus Ianuarij coactus est: quinquè filios relinquens, vz. Spitigneum, Wratislaum, Conradum, Othonem et Iaromir. Cuius morte secuta maior natu Spitigneus (ita enim pater moriturus ordinauerat) in Ducatum BOhemiæ successit. Qui primicias sui regiminis sæuiciæ et crudelitati consecrans, prima die Principatus sui publico ædicto, omnes Almanici sanguinis et gentis homines intra triduum BOhemia excedere mandauit, capitis pœnam subiturus, si quispiam ex Teutonicis intra id triduum intra Bohemiæ terminos fuisset repertus. Cui ædicto illicò paritum est, et omne Teutonicorum genus vitæ consulens, quam sibi lapso triduo Bohemos non ignorabant adempturos, tumultuario more, possessionibus, domibus, et agris cæterisq; bonis immobilibus derelictis ex BOhemia effugit. Et ne quid tam rigido Ducali edicto crudelitatis deesset Spitigneus præfatus genitricem suam Iuditham, quam suus pater Brzetislaus è Monasterio Ratisponeñ Nidermunster vocato rapuerat, et Abbatissam Sancti Georgij Brunonis Comitis Almaniæ filiam, quoniam sanguinis Teutonici vtraq; erat, in biga pro ampliori contumelia extra BOhemiam ordinauit deduci, vel potius eijci, et in Almaniam deportari: maternum vterum tam iniurioso opere dehonestans, ad quam repensandam mater prædicta Iuditha, quamuis ætate confecta vni Almano nupsit. Cuius crudelitatem germanus suus Wratislaus veritus, dum illum venire in Morauiam in qua ipse morabatur audiret, in Hungariam ad Andream Regem Hungariæ effugit. Sed Spitigneus in Morauiam adueniens, dum in fratrem Wratislaum absentem sæuire non posset in vxorem eius in Olomuniecz relictam sæuiens, ipsam captiuat, et ad Castrum Lesczen Baroni Msczis custodiendã et deportandam tradidit. Vbi dum Mensem exegisset, quoniam partui proximam agnouerat, eam solui iussit. Sed illa de Lesczen egressa, et molestijs captiuitatis et laborum, quos in itinere ferre cogebatur attrita, in partu periclitata est. Quam dum vir suus inconsolabiliter fleret, Andreas Hungariæ Rex singulari humanitate hospitem tractatum volens à mærore soluere filiam suam

Adleydam tradidit illi in consortem. Quod Spitigneus Bohemiæ Dux audiens et potentiam fratris noua affinitate adauctam suspectam habens missis nunciis eum sibi reconciliauit, et omnia quæ sui iuris in Morauia erant, restituit.

In Pontificatu Wladislauien siue Cruszuicien Venantius Episcopus annis tribus et viginti absumptis, peste epidimiæ tactus diem obiit, et in Ecclesia villæ Parkanie conditur. Cui Andreas primus per electionem Canonicam, Cazimiro primo Rege Poloniæ suum ad id præbente consensum, succedit, a Leone Papa VIII. prouisus.

IMperator Henricus Italiam cum insigni exercitu et comitatu, Victore Papa petente et admonente peruenit, et super statu Ecclesiæ et Italiæ multa solerte et solicite tractans et differens pacem in Italia composuit. In Apulegiam quoque contra Nortmanos iura Ecclesiæ occupantes militiam misit. Quæ nihil memorabile agens, partim hostili inuasione partim morbis et languore confecta, infælices successus habuit, agente Henrico Imperatore in Italia.

VICTOR Papa apud Florentiam Synodum celebrauit, et multos Episcopos Simoniacos et incontinenter viuentes a Sedibus suis deposuit.

Anno Domini 1056.

Fames et bella inter Christianos perniciosa.

FAmes valida uniuersas fere Christianitatis regiones inuadens, multos mortales afflixit et extinxit. Serpente quoque dietim penuria et ægestate, et seditiones quoque populi exinde cum bellis tam Ciuilibus quam forinsecis coortæ sunt. Lintici quoque populi genus a Slauis et Polonis ducentes, quorum regio in finibus Albæ fluminis, ubi Alba in Oceanum cadit, sita est, bello Saxonibus cæterisque conterminis populis illato prælioque conserto victores effecti, magnam cædem ediderunt, fugientes vero in aqua suffocati sunt. Tunc quoque Vilhelmus Saxonum Marchio cum pluribus aliis Saxoniæ maioribus, a Linticis occisus interiit.

Henricus tertius Imperator Rom. de consensu Summi Pontificis et electorum filium suu in Regem instituit, postea moritur.

HEnricus tertius Sueuus natione ROmanorum Imperator compositis
in Italia rebus in Almaniam veniebat. Victor quoquê Papa preci:
bus Imperatoris flexus Vrbe relicta in Almaniam vnâ descendebat,
Conuentu deinde apud Traiectum indicto et celebrato, Imperator Henricus
morti se intelligens propter valetudinem qua detinebatur aduersam propin:
quum, de consilio et assensu Summi Pontificis Victoris tunc præsentis, et Al:
maniæ Principum ius electionis habentium, filium suum Henricum ex Agne:
tha susceptum septennem Regem ordinat et instituit. Sensim quoqȝ infir:
mitate ingrauescente in Bothfelden decumbens tertio Nonas Octobris mo:
ritur, Cuius corpus Spiram relatum Summo Pontifice Victore præsentia sua
eius cohonestante exequias celebrem accepit sepulturam. Omnibus autem
iusto ordine funeri persolutis, et rebus Imperium tangentibus, prout qualitas
temporis ferebat ordinatis, SVmmus Pontifex Victor ROmam cum pauce re:
diit. Mortuus est autem præfatus Henricus tercius huius nominis Impera:
tor, anno ætatis suæ trigesimo nono, Regni verô decimo octauo, Imperii autē
quinto decimo, vir inquietus, saxagesies et bis acie dimicauit, magnus ele:
emosynarius. Reconciliatus Gregorio septimo absolutionem promeruit, sed
iterum ei rebellans Antipapam contra eum Romæ locauit. A quo de Im:
perio depositus, Saxoniæ Dux Rudolphus ab Electoribus iussu Gregorii
Papæ septimi eligitur. Quem Henricus cruento bello superauit, ipse quoquê
â Roberto Angliæ Rege Roma pulsus, miserabili morte â filiò quem in Re:
gnum sublimauerat captus, vitam in carcere finiuit.

Anno Domĩi 1057.

Agnes relicta Henrici III. filii et imperii curam
gerit. Quo tempore fames, ac lapides permixti gran:
dini, deciderũt, et Germanos ĩn locis plerisqȝ occiderunt.

QVartus Henricus Imperatoris tercii filius admodum puer patri suc:
cedens, regnare cæpit ab Augusto loco octogesimo octauo, Hic cũm
infantulus esset, septimum scilicet ætatis agens annum, â Primori:
bus Regni matri suæ Imperatrici Agneti ad educandum commendatus est,
Cuius sororem nomine Mathildam Rudolphus Dux Almanorum (qui postea
in perniciem affinis sui Henrici Imperium inuasit.) duxit vxorem. Filio au:
tem Henrico existente impubere, Agnes Imperatrix aliquanto tempore Re:
gnum Almaniæ sub sua cura tenuit, ac sapienter et strenuê illud rexit.
Pluribus autem incommoditatibus regiones Germaniæ fame videlicet

et mortalitate afflictæ sunt, et in plerisq; locis lapides miræ magnitudinis permixti grandine deciderunt, et plures mortales fulminis violentia extincti sunt.

Victori secundo Papæ mortuo Stephanus IX. succedit, contra quem Benedictus prauè eligitur, qui per fratrem Stephani pulsus est. Tandem mortuo Stephano Nicolaus secundus assumitur.

VIctor secundus Papa ROmanus, qui et Gebhardus ROmæ moritur, et in Ecclesia Sancti Petri sepelitur. Pro quo Fredericus frater Gotbfridi Ducis, iam Monachus factus, et Abbas tunc Monasterii Casinen, à ROmanis Pontifex ordinatur natione Lotboringus, et STephanus nonus appellatus est. Post quem Romani accepta pecunia, IOannem vel vt placet aliis Mincium Veltrensem Episcopum contra Canonum instituta elegerunt, et Benedictum vocauerunt. Qui sine confirmatione dies aliquot sedens, à Duce Gotbfrido fratre STephani noni expulsus est. Dum autem præfatus Stephanus Papa nouem Mensibus diebus viginti quinque sedisset moritur, et Florentiæ sepelitur. Quo mortuo Gerhardus Florentinus Episcopus à Collegio Cardinalium apud Senas, vel vt aliis placet apud Hostiam Canonicè et legitimè electus est, natione Burgundus, qui et Nicolaus secundus vocatus est. Hic electionem Papæ dedit, quæ habetur distinctione vigesima tercia, In nomine DOmini. Et Romæ apud Lateranum Concilium celebrans, Berengarium circa Sacramentum Eucharistiæ notabilissimè errantem, et asserentem non esse corpus et sanguinem CHristi in Sacramento, nisi vt in signo, reuocare errorem suum multipliciter confutatum coëgit.

Anno Domini 1058.

Cazimirus Rex Posnaniæ moritur. Cuius mores et statura exprimuntur infra.

AD robur vsq; virile POloniæ Regnum (quod ex morte Mieczslai Regis alto languore et penè morte confectum erat.) optimo Cazimiri primi Poloniæ Regis regimine et gubernatione pertingebat, tranquillam enim beatamq; sub Principe illo Poloni agentes vitam, miranda celeritate Regiaq; benignitate et fauore collapsa, prostrata, et perdita superiori tempore

erexerant, solidauerant, refecerantq. Ipse etiam Cazimirus timoré Dei in singulis actionibus suis præferens et immiscens, ac simplici rectaq via in conspectu Dei gradiens, iustitiam et pacem summoperé diligebat, externos motus qui sæpenumero conficere solent bellum, in ipsis initiis confringens et dissoluens. Præcipuus Dei cultor, viduarum et orphanorum defensor, Ecclesiarum munificus dotator, Patriæ ardentissimus amator, prædonum et furum hostis habebatur. Tanto insuper ardore, tanta solicitudine et charitate pro extollenda magnificandaqué Rep. Regni sui POloniæ studio continuo et indefesso certare laborareq visus et notatus est, tantamq afflictis et pené perditis Regni sui rebus indidit coalescentiam et profectum, vt vniuersali appellatione et consensu instaurator pacificus et tunc quidem vocitatus est, et in hæc vsq tempora vocitetur. Vix autem et vitæ et regiminis tempus dimidium emensus fuisse putabatur, dum fatis illum appetentibus forti languore correptus in grabatum decidit, mensęq integro cum morte luctatus, dum victa natura se moriturum agnouisset, Prælatos et Primates Regni sui POsnaniam illic enim decumbebat conuocat, et pluribus limatis verbis apud eos concionatus, quatenus iustitiam et concordiam sumopere colerent, et morte sua secuta primogenitum filium suum Boleslaum prudentia et natu maiorem pro Rege susciperent. Tandem in Aula Regia POsnaniæ, DOminico corpore cæterisq sacramentis deuoté sumptis, religiosé, vt tanto conueniebat Regi, vigesima octaua Nouembris mortuus est, et iusto ac magnifico apparatu in Cathedrali Ecclesia Posnanien in sepulchro aui sui Boleslai primi Polonorum Regis cum paternis cineribus consepultus, anno Regni decimo octauo, vitæ veró quadragesimo quarto. Vir statura procerus, forma compositus atq comptus, barba promissa, capillo copioso, habitudine vegeta, studio pietatis et instaurationis vsq ad exitum vitæ viguit. Et cúm supremum vitæ diem adesse intelligeret, successorem Regni vt præmisimus Boleslaum filium natu maiorem designauit. Stella crinita sua vita suoq regimini exitium portendere putata, per continuas et plures noctes apparuit.

Polowczi Ducem Russiæ et Pereaslaw vincunt et vastationem crudelissimé committunt.

GEntiles et barbari vocati Polowczi venerunt hostiliter contra Wszeuoldum Ducem Russiæ et Pereaslaw, et inito certamine vincunt Wszeuoldú et exercitú eius secunda Februarii die, obtentaq victoria cum Duce suo dicto Sobal ats Szrekal, crudelissima vastatione in Ducatum suum grassantur. Hæc aut clades principiú fuit malorú quæ tú primú et expost passa est terra Russiæ á POlowczis.

Boleslaus filius Cazimiri in Regem Poloniæ eligitur et coronatur.

Restricto et inhibito luctu et mærore, qui ex immatura Cazimiri Poloniæ Regis morte in pectora Primorum Poloniæ ascenderat (neque enim eum Principem et Regem, iusto et fideli dolore lugere satis poterant, qui sua Monastica quiete deserta eos à calamitate et luctu et penè ab interitu vindicauerat, extulerat, honestauerat, sub cuius Principatu hostibus in circuitu oppressis et exterminatis, securi et foelices, fortunis et rebus aucti, accubabant) ad substituendum pro eo alterum Regem uniuersi Pontifices et Proceres Poloniæ tractatus agitabant. Visum autem est Primoribus, et in eam sententiam nobilitas vulgusque omnis consensit, vt primogenitus Regis Cazimiri filius Boleslaus, cum quòd maior natu esset, tum quòd supra ætatem prudentia et factiuitate singulari ac liberalitate immensa, cæterisque Regiis dotibus relucebat, tum quòd à patre designatus successor esset, in Regem promoueretur. Accedebant et matris Reginæ Dobrogniewæ preces lachrymis et singultibus plenæ: quæ vnumquemque ex consiliariis obtestans, protelationem quam nonnulli suadebant veluti perniciosam Reip. rescindi, et Boleslaum filium suum coronari obsecrabat. Hac conclusione stabilita confirmataque Gnesnam Metropolim (is enim locus pro ea tempestate et pro veteri obseruantia, veneratione et auctoritate huiuscemodi pollebat) itum est, et in Ecclesia Gnesnensi præfatus Boleslaus Dux et Regis Cazimiri primogenitus, tres et viginti annos agens, à duobus Metropolitanis Stephano Gnesnen. et Aaron Cracouien. Pontificibus, Wratislauien., Posnanien., Plocen., Cruszuicien., et Culmen. Episcopis assistentibus, magno Baronum et nobilitatis fauore in Poloniæ Regem ad altare maius Coronatus et inunctus est. Non solùm autem Coronationis dies, sed et plures subsequentes in lætitia et in doludis absumpti sunt, et vniuersi Prælati Baronesque honore mensæ et magnificis epulis per illos tractati dies, in locumque magni mæroris, spe optima singulos de prouida administratione Regni mulcente, lætitiæ vicissitudo æquè successerat.

Vno de viginti annis, et duobus Mensibus Archiepiscopus Gnesnen. Stephanus in Gnesnen. Eccl.a Pontificatu gesto, septima Martii moritur, et in Eccl.a Gnesnen. sepelitur. Cui Petrus natione Polonus nobilis genere de Domo Nalencz Decanus Gnesnen. per electionem Canonicam in die annunciationis B.tæ Mariæ celebratam succedit, à Summo Pontifice Victore secundo ad intercessionem Boleslai Poloniæ Regis electionem Capitularem promouentis, ordinatus.

Anno Dñi 1059.

Moritur Aaron Archiepiscopus Cra-
couień, et vacauit Sedes biennio in-
tegro votis eligentium discrepantibus.

REgali ordine post obitum Cazimiri POloniæ Regis et substitutionē
filii sui Boleslai mutato, Sacerdotium etiam immutationem accepit.
Aaron siquidem Archiepiscopus Cracouiensis (quem in superioribus
ex Cluniaco cum duodecim eiusdem professionis fratribus, Cazimiro Polo-
niæ Rege vocante venisse, et in Thiniecz locum pro monasterio dote suffi-
cienti à Cazimiro Poloniæ Rege præbita cepisse monstrauimus) ex Thinie-
ceń Abbate in sedem Archiepiscopalem Cracouień promotus, et senio longæ-
uo et laboribus confectus vita excedit, cūm annis duodecim Ecctam Craco-
uień Metropolico honore et iure rexisset, et in Ecclesia Cracouień Boleslao
Poloniæ Rege sua præsentia eius cohonestante exequias, debito honore tu-
mulatus. Hic creditur et in Ecclesiam et Diocæsim suam Cracouień gradus
viuorum induxisse et Diocæsim suam ad complendum huiusmodi gradus diebus
Quadragesimalibus obligasse et onerasse. Ipse insuper Thinieceń Cœnobium
multis libertatibus, prærogatiuis, et immunitatibus, largitioneq́ Decimarum ma-
nipularium ad mensam Archiepi Cracouień pertinentium, extulit et dotauit.
Vniuersos quoq́ Thinieceń Monasterii Abbates eo honore perpetuo priuilegia-
uit et insigniuit, vt quilibet Thinieceń Abbas sit in Ecclesia Cracouiensi
Canonicus natus, stallumq́ in ipsa Ecclesia inter Canonicos obtineat, ac in
eadem Ecclesia Cracouień intra Diuina officia et horas Canonicas superpili-
ceatus et amulciatus incedat. Quamuis autem præfati Aaron Archiepisco-
pi morte secuta Canonici Cracouień variis vicibus futuri Archiepi electio-
nem celebraturi conuenissent: nullatenus tamen poterant se de alia apta per-
sona, votis eligentium in varia vota diuisis, concordari. Vndê contigit
Crac Ecctam ex scisura tam detestabili integro ferê biennio Epo vacare.

Iterum Polowczi tribus Ducibus Russiæ victis
Russiam vastant. Interea temporis de defensiōe
petita et negata, seditione inter Duces et militares
exorta, Zaslaus Kiiouień Dux cū vxore et liberis
ad Boleslaum Poloniæ Regem e Hugit cuius Sedem
Wszeslaus Ploceń Dux per milites vinclis solutus

occupat. Dux verò Czirnieiouien parua admodum manu, multitudinem barbarorū Polowczonum vincit.

Polowczis barbaris terram Russiæ irrumpentibus cūm tres Duces Zaslaus Kiiouien, Swiatoslaus Czernieiouien, et Wszeuoldus Pereaslauiensis, vastationem terrarum suarum probibituri occurrissent, certamen dirum circa fluuium Olba inter se committunt, et Rutbenis diffugientibus cessit barbaris victoria, qua obtenta barbari, vastationem terrarum Russiæ quo longius possunt extendunt, et in singulas regiones, Oppida, et villas libera cæde atqz spoliatione debacchantur, non existimantes Ruthenos et Duces eorum animos ad pugnam contra se amplius resumpturos. DVm autem biduo Duces Zaslaus Kiiouien et Wszeuoldus Pereaslauien in Kiiow. Swiatoslaus verò in Ducatum suum Czernieiouiensem, clade apud Olbam accepta fugiendo deuenissent, Nobiles et militares Russiæ, celebrato apud Kiiouiam conuentu, Duces suos Zaslaum et Wszeuoldum quatenus illis equos et arma subministrarent, conueniunt, offerentes se cū barbaris, qui post victoriam passim per agros vagabantur et discurrebant, fælicioribus auspiciis et cum spe certæ victoriæ ad detergendum dedecus acceptum pugnaturos. Zaslao verò et Wszeuoldo militari petitioni, ne noua clades reliquias Rutbenicas deleret, non acquiescentibus, rursus milites Russiæ flagitare cœperunt, quatenus Wszeslaus Dux Polocen et duo filii anno superiori in dolo capti, et in eam diem vinculis alligati soluerentur. Quod dum impetrare non possent in seditionem vertuntur, qua Duces Zaslaus et Wszeuoldus perculsi, et veriti ne militaris furor graue aliquid in eos moliretur, ex Kiiow diffugiunt. Milites verò ergastulo disrupto, Wszeslaum Polocen Ducem et filios eius soluunt, vniuersam verò Kiiouien substantiam et suppellectilem diripiunt. Zaslaus verò Kiiouien Dux ad extrema peruentum ratus in Russia consistere non audens, se et sua saluaturus in POloniam ad Boleslaum Polonorum Regem fratrem suum amitalem germanum effugit, à quo benignè et humanè exceptus et habitus est. Polowczi interim dum vniuersas regiones spoliis et cædibus in circuitu affecissent, contra Czernieiow procedunt. Quibus Swiatoslaus Dux Czernieiouien, nihil superiori clade deterritus, habens tantummodo tam ex milite quàm agrestibus tria millia virorum, obuiam processit, et cum duodecim millibus hostium circa Sznowsko prima die Nouembris pugnam committit, in qua multitudo à paucitate victa succumbit, et Rutbenis animosè pugnantibus sternuntur vincunturqz Polowczi. Sed et Dux eorum cum Prioribus viuus in potestatem Swiatoslai Russiæ Ducis venit, et omnis præda quam in Russiæ terris quæsierant excussa. Swiatoslaus verò cum

magna gloria et militari in sedem suam Czernieiouiensem, multis spoliis hostiu decorus rediit. Zaslao autem Kiiouien Duce cum filiis suis Mscislao Swiatopelkone, uxore, et aliquibus militibus in POloniam ad BOleslaum Polonorum Regem effugiente, Wszeslaus Polocen Dux militari fauore a captiuitate solutus, Ducatum et Castrum Kiiouien occupat, et illic sedem suam ponit. Intuens autem in cælum his usus est verbis. O Crux sanctissima et fidelis, qui in te sperant non confunduntur, qui te reuerentur periclitari non possunt. Maxima est virtus tua, tu enim fortissimos quosqz tuos violatores contemptoresqz debellas, sternis, et debilitas, tui verô nimis deuotos et obseruatores protegis, liberas, et glorificas :~

QVinta decima die Maii Aaron Cracouien Archiepus annis duodecim in Archiepiscopatu Cracouien expletis, rebus humanis eximitur, et in CRacouiensi Ecclesia sepelitur, vacauitqz Ecclesia Cracouien aliquanto tempore propter discordiam eligentium :~

Anno Domi 1060.

Andreas Hungariæ Rex cum Salomonem filium suum impuberem coronari fecisset, Bela Hungariæ Dux germanus Andreæ coronationem huiusmodi in contumeliam et iniuriam suã astruens esse factam ad Boleslaum Poloniæ Regem cũ coniuge et filiis diuertit, et eiusmodi iniuriã suam per Andreã frẽm Regẽ illatã ulcisci petiit :~

TRanquillitate solida in Hungariæ Regno consistente, ex paruo (ut fit) momento grandis commotio et tempestas coorta est, Andreas siquidem Hungariæ Rex diuturnam eiusdem Regni turbationem et ex morte Petri Regis, et ex pace cum Henrico Imperatore occisionẽ Petri Regis ulciscente, composita, penitus sublatam videns, induxit in animũ Salomonem filium suum impuberem, et nondum septimum annum transgressum (cui filiam Imperatoris Henrici Zophiam desponsauerat dum uiueret.) coronare, veritus ne se absumpto ad Belam fratrem pro vegetiori ingenio et amore Hungarorum sibi iamdudum suspecto, Diadema Pannonii transferrent. Executurus autem propositum, diem constituit, et fratrem Bellam ad illum inuitans, PRælatos et Barones Regni COronationem et unctionem filio Salomoni impensuros, venire iussit. DVm aut iux ordinationem

Andreæ Regis filius suus Salomon in Alba Regali Coronationis et vnctionis acciperet insignia, et ad passum illum per consecratorem ventū esset, esto Dominus fratrum tuorum. Bela Dux qui scrupulosius Coronationem nepotis nunquam antea visam in singulis pensabat cærimoniis grauiter ingemiscens, et Coronationem nepotis tam immaturam in sui contumeliam et probrū confectam dolens, et vultu et lingua mærorem dissimulare non valuit, sed ingeminans querelam ad Barones astantes Coronationem nepotis non tam iniuriosam quām ignominiosam sibi astruxit. Veritus autem ne frater suus Andreas Rex, aliquid grauius in eum conaretur compresso et dissimulato dolore cum tribus filiis, vxore, familia, fortunis, et omni suppellectili in Poloniam ad Boleslaum Regem Poloniæ affinem suum quanta potuit celeritate discessit, et quantam qualemuē iniuriam et confusionem à fratre suo Andrea accepisset, coram Boleslao Poloniæ Rege, Prælatis et Consiliariis suis deduxit. Petens ne suam et filiorum suorum iniuriam, qui ei propinquo sanguine fuerant iuncti sineret esse inultam. Rex autem Poloniæ Boleslaus magna humanitate et honore, et Belam Ducem et materteram suam Ducissam vxorem eius, fratresqꝫ suos filios eorum excipiens, ex omnibus necessariis illos munificē et liberaliter tractans, bono animo esse iussit, offerens se et præsenti eorum necessitati et cuilibet deinceps ingruenti, fido pectore pro viribus consulturum.

Lampertus Zula in Sedem Archiepalem Crac̄ promotus, petere Archiepatus insignia neglexit ob idqꝫ Ecc̄la Crac̄ ex eo tempore Metropolico iure priuata, hucusqꝫ Cathedralis perseuerat.

Opera Boleslai Poloniæ Regis et nonnullarum personarum Ecclesiasticarum, dissidio quod in electione et substitutione Cracouiensis Pontificis exortum erat, et biennio propē integro durauerat, sublato, Lampertus vocatus Zula in sedem Archiepiscopalem Cracouiensem, eō quōd vir doctus et literatus esset, per Nicolaum vel vt alii asserunt per Alexandrum secundum promotus est. Nescio tamen quo læuo sydere petere Archiepiscopalia insignia neglexit, et Cracouiensem Ecclesiam extunc Metropolico honore et iure priuauit, et in Episcopalem atqꝫ Suffraganeam redegit. Nec ab eo tempore dignitatis suæ fulgorem, licet plerisqꝫ Pontificibus suis adnitentibus, resumere valuit.

Anno Domini 1061.

Spithigneus Dux Bohemiæ moritur, huic Wratislaus in Principatum succedit. Cuius frater Iaromirus, relicto statu et ordine spirituali ad Boleslaum Regem Polonorum confugit.

ANnum sextum Spitigneus in DVcatu BOhemiæ agens et sæuere ac crudeliter in fratres germanos et in Ecclesiasticas Sæcularesqꝫ personas sæuiens, quinto Calendᵃˢ Februarii Pragæ moritur BOhemis excessum suum gaudio immenso comprobantibus. Qui cum orbus et sine hærede esset absumptus, Wratislaus frater suus qui in Hungaria exulabat inde reuocatus, fauore omnium BOhemorum Dux Principalis constituitur. Is modestum se erga fratres et subditos gerens, duobus fratribus vzt Othoni et Conrado Morauiam dimisit, perpetua hæreditate possidendam. Cognita autem Iaromirus frater residuus Spitignei morte, cuius metus illum in studio et literis continebat, deserto studio in Bohemiam remeauit, arbitrans se liberalitate fratris Wratislai aliquam portionem Dominii ad instar aliorum fratrum accepturum. Castigatum autem Dux Wratislaus et salubri consilio admonitum, ne Clericali abiecto statu in militiam variis grauitatibus refertam abiret, inducit, partimqꝫ terret et impellit inuitum, quatenus ad sacra conscendens, virum Ecclesiasticum se ordinari pateretur, Pragen Episcopatum, morte Seueri Episcopi quæ propter maturum senium eius longe abesse non potest secuta, habiturus. Hac ille spe et eo pauore pellectus vsqꝫ ad Diaconi gradum se consentit promoueri, sed mox animum poenitentia subeunte, nonnullorum Bohemorum proposito suo fauentium persuasione seductus, in Apostasiam versus, habitum et tonsuram abiecit Clericalem, et laicalem induit, militiamqꝫ sæcularem deinceps in statu sæculari repetiit acturus. Veritus autem ne per Ducem Wratislaum in eum aliqua fieret ob desertam professionem animaduersio, in POloniam ad Boleslaum Poloniæ Regem plerisqꝫ Bohemis eum comitantibus, aufugit. A quo benigne susceptus et omnibus sumptibus ac necessariis abunde tractatus, adeo fauore beniuolentiaqꝫ Boleslai Poloniæ Regis mulcebatur, vt integrum in Polonia continuando mansionem suam exegerit septennium. Vere fælicem tunc Poloniam quis asserere dubitet? quæ Pannoniorum et BOhemorũ ac Ruthenorum tres insignes exules excepit, tractauit, et confouit. Et quod bis amplius statum eorum dubium et prostratũ suis auxiliis (vt in sequentibus narrabimus) sustentauit et erexit, Nec tam fælicitatem illi tribuere congruit quam clementiam et charitatem, cum omni hostilium iniuriarum obliterata memoria, exules Duces in

sinum suum suscepit, et liberales sumptus absq; fastidio et nausea omnibus ministrauit.

Anno Domi 1062.

Wratislaus Dux Bohemiæ dolens de Iaromiri fris sui receptione, Poloniam inuadit. Cui Boleslaus Rex occurrit, quem sentiens Dux fugit, et Rex sequen tras eius vastat multosq; captiuos et spolia abducit.

FVgam Iaromiri fratris sui in Poloniam Wratislaus BOhemiæ Dux irato et molesto animo ferens, cum sugillationis et ignominiæ haberet plurimum et suspitionis non parum. Verebatur enim Wratislaus BOhemiæ Dux ne Poloniæ Regis Boleslai et Polonorum auxiliis Iaromirus frater suus stipatus, BOhemiam inuasurus adueniret, et Bohemorum gentem ad defectionem declinaret. Et quoniam a Iaromiro pœnas clandestini discessus exigere non potuerat, omnes iras quas profuga huiusmodi conceperat in Regem POloniæ Boleslaum et POlonos, qui Iaromirum iure et honore hospicii susceperant, vertit. Quapropter cum omnibus suarum gentium agminibus, vlturus fugitiui fratris receptionem, POloniam inuadens eam flammis et spoliis affligere cœpit: nulla hostilitatis denunciatione præmissa. A syluis quoq; Hercinijs quæ BOhemiam a Polonia disterminant incipiens, terram omnem quæ nunc Slesia appellatur, vastabat. Hæc vbi Boleslaus a suis notificata intellexit, correptis armis, tumultuaria potius quam iusta acie, maiori qua poterat celeritate Wratislao obuiam processit, flammantis patriæ ignes sanguinis profluuio restincturus. In quadam autem sylua Wratislaum et Bohemos in vlteriora POloniæ DOminia transitum facientes, consecutus, statiua fecit, militesq; corpora curare iubet. Diluculo adueniente post continuam fatigam resumpto vigore cum hoste certamen initurus, inter per peditem militem cuius multitudine abundabat, syluam iubet in girum arborum detruncatione, ne hostis inclusus euadat circumsepiri: qua arte hostes sedendo debellari posse credebat. BOhemus interim dolo vsurus, cum moram sibi periculosam videret, et inde abire ac falli Regem vellet, missis sub occasum Solis Caduceatoribus, petit in crastinum colloquendi facultatem, multisq; sermonibus se magis amicum repromittit fore futurum quam hostem. Boleslaus autem Rex Poloniæ, colloquendi potestate vt erat rogatus negata, se in crastino cum eo conuenturum, et non verbis quam armis pro accepta iniuria respondet certaturum. Quibus cognitis Wratislaus Bohemiæ Dux, pluribus ignibus in speciem remanentium

latius extructis, sylvam secundis vigiliis hostem frustratus tam silenti et composito agmine egreditur, ut etiam Polonos qui sylvam obsederent falleret. Omnibus autem impedimentis et sarcinis magis vilibus abiectis, concito cursu festinus Bohemiam aufugit. Rex illucescente altera die abiisse hostem et pugnam detrectasse cum sensisset, delusum se et prædam insignem ex suis cassibus excussam esse dolens, et fortunam suam increpans, fugientes Bohemos pluribus diebus persecutus est, pluresque ex eis præsertim qui aut languore aliquo correpti, aut necessitate distracti agmen sequi distulerant, compræhendit. In hostilem quoque terram Moraviam, Bohemis qui Iaromirum comitabantur ductum præbentibus, perveniens, magnam eius partem igne vastavit, et captivorum magnum numerum spoliaque plurima in Poloniam reduxit.

HIERONYMUS Wratislavien Epus cum annis undecim Ecclesiam Wratislaviensem rexisset infirmatus Wratislaviæ moritur et in Ecclesia Wratislavien sepelitur. Hic cum genere nobilis et Romanus esset, pluribus reliquiis et ossibus Sanctorum Ecclesiam Wratislavien in suis Clenodiis et suppellectilibus tenuem, reddidit insignem. Suffectus autem est in locum Hieronymi Ioannes Canonicus Wratislavien. Qui cum esset a maiori parte Capituli Wratislavien electus Boleslao Poloniæ Rege electionem suam acceptante approbanteque, ab Alexandro secundo Papa Romano electio sua fuit confirmata, et ipse anno insequenti in Episcopum Wratislavien ordinatus et a Petro primo Gnesnen Archiepo in Gnesnen Ecclesia Boleslao Rege præsente consecratus, Genere hic nobilis de Domo Accipitrum, et qui primus ex Polonis, abrogatis Italis, Pontificale Pedum in Wratislaviensi Ecclesia gessit.

Nicolaus secundus Papa moritur & Alexander secundus eligitur, contra quem Candulus illegitime electus, cum magno exercitu Romam accedens bis profligatur.

NIcolaus secundus postquam annis tribus, mensibus sex, diebus viginti sex sedisset moritur, et Alexander secundus natione Mediolanensis, ante Anselmus vocatus Episcopus Lucen a Cardinalibus concorditer electus est. Contra quem Candulus Parmen Epus a Lombardiæ Episcopis, ius Papam eligendi ad se tantummodo pertinere, favente et suggerente Henrico quarto Romanorum Rege Romæ eligitur. Qui cum bis Romam cum magno exercitu quem Imperator Henricus per suas gentes

augebat accesisset, bis à Matilda Comitissa et Gothfrido Duce Spoletano, qui pro Alexandro stabant repressus, Lombardiam redire coactus est. Tandem operante Henrico Imperatore et Papa Alexandro in Lombardiam descendente, et Candulo suum reatum recognoscente, pax Ecclesiæ reddita est Candulo cum his Episcopis qui eum temere elegerant in gratiam susceptis ab Alexandro Papa. Hic miro modo Lucanum Ciuitatem diligens Episcopum eius Pallio et Cruce, ita vt antè illum deferatur Crux insigniuit, et Lucensibus plumbea bulla vti concessit. Et præfato Candulo Epō Parmen̄ virilem resistentiam opponens, ROmanæ Ecclesiæ dudum ancillatæ suum decus suamq; libertatem restituit. Hic statuit vt nullus audiat Missam Presbyteri, quem scit habere concubinam sub pœna excommunicationis.

Anno Domi̅ 1063.

Pax fit inter Boleslaum Poloniæ Regem et Wratislaum Ducem Bohemiæ, cui sororem Rex dat vxorem.

EXulceratum et iusta ira grauidatum BOleslaus Polonorum Rex animum contra Wratislaum BOhemiæ Ducem ob iniuriam superiori anno acceptam gestans, frequentes copias parare, et in Bohemiam expeditionem Militibus indicere cœpit; querendo se grauiter offensum, quòd pro humanitate Duci profugo et penè eiecto Iaromiro præstita hostilitatem et Regni sui vastationem à germano eiecti Ducis pertulerit, à quo se sperabat gratiam relaturum. Wratislaus autem Dux BOhemiæ vt erat vir in omnibus prouidus et oculatus, bellum contra se ex rumore et pluribus auisamentis intelligens agitari, per amicos communes cœpit agere de reconciliatione et pace. Nequè enim tutum putabat cum vicino Regno bellum hostile gerere, nequè satis fidebat suis, timens ne eo deserto, pro eo Conradum vel Othonem surrogarent, vel ad Iaromirum deficerent. Variis itaq; tractatibus interpositis, pax ægrè Iaromiro et suis infectionem causante, æquis conditionibus, per quas damna illata compensabantur, et captiui relaxabantur, composita est. Quæ vt solidior diuturniorq; consisteret (violationem enim illius Ducis Iaromiri in Poloniæ Regno præsentia portendebat) affinitate firmata est. Absumpta enim erat superiori anno Wratislao Duci Bohemiæ iam altera vxor Adleydes Regis Hungariæ Andreæ filia, duos filios Brzetislaum et Wratislaum, totidem filias Ludomilam et Iuditham ex Wratislao susceptas relinquens. Agentibus itaq; et procantibus pacis Compositoribus

apud BOleslaum POloniæ Regem, virgo insignis Swiatochna Cazimiri filia et Boleslai soror Regum POloniæ, Wratislao Duci Bohemiæ datur in consortem, nuptiæ quoqz Cracouiæ magna munificentia et solennitate celebratæ sunt. Tunc insuper Dux Bohemiæ Wratislaus personali notitia et amicitia cum Boleslao Poloniæ Rege contracta, dotalibus muneribus liberalitate Boleslai Regis plus quàm conuentum erat præstitis, cum noua sponsa sua, quam Annalia Bohemiæ Swatbaram vocant in Bohemiam alacer rediit. Quæ ei tempore procedente quatuor filios vzt Brzetislaum, Cazimirum, Wladislaum, et Sobieslaum procreauit

Wszeslaus Dux Polocen̄ à Ducibus Russiæ vincitur, et contra ius iurandū datum ab eis captiuatuR.

ZAslaus Kiiouiensis, Swiatoslaus Czerniciouien̄, Wszeuoldus de Pereaslaw Duces, fratres germani, inuidiæ stimulati liuore, exercitibus coadunatis vadunt contra Wszeslaum Ducem de POloczko fratris sui patruelis Brzetislai filium, volentes illum et Principatum suum sibi subiicere, et conueniunt omnium trium Ducum Copiæ circa Minsko, et inde aciebus ordinatis vadunt versus Poloczko. Quibus Wszeslaus Dux circa flumen Niemcza occurrens confligit cum eis, et cadentibus hincinde plurimis Wszeslaus victus effugit. Et miserunt post illum Duces Nuncios in dolo persuadentes vt conueniret cum illis, fœdusqz iungeret, polliciti iureiurando nihil se illi hostile illaturos. QVi huiusmodi sponsione certificatus, cum Legatis per fluuium Dniepr aduenit. Sed Duces contra Ius gentium iureiurando temerato captiuant illum, et concludit eum Zaslaus Dux Kiiouiensis cum duobus filiis in carcere Kiiouiensi.

Anno Domi̅ 1064.

Pruthenos rebelles et tributa negantes iterum Poloniæ Rex profligat, et ea pendere bello cogit.

BOhemicam pacem Pruthenicum bellum mox excepit, barbari enim rebellare et tributa hactenus pensa denegare non contenti, excursiones crebras in regiones Polonorum faciebant. Fabricato autem Castro quod à Polonis Grodek appellatur, validoqz ei præsidio imposito, ad inferenda Polonis damna et spolia, latius liberiusqz vagabantur. Ea iniuria BOleslaus Rex POloniæ, vt par erat, commotus, Grodek obsidiōe

cingit. Expugnationi autem illius longo tempore insistens, cum et natu-
ra et arte locus satis munitus esset, Pruthenique illum egregie tutarentur,
coeptam expugnationem irritam reliquit. Creuerunt illico barbaris animi,
et Rege Boleslao abscedente magnam Pomeraniae partem sibi deditã
et tributariam effecerunt. Ad ulteriora quoque, quoties Regem in longin-
quiores oras Regni sui abiisse didicerant, gradum promouebant, omnemque
fere Pomeraniam, in suum ius et proprietatem pertraxerant. Affligе-
bat itaque magnae audaciae magnique spiritus Regem Pomerania adempta,
et ignominia apud Grodek accepta. Quapropter quo ordine quaue via
Pruthenos, qui pugnae copiam non faciebant clandestinis et furtiuis excursio-
nibus contenti, in praelium eliceret, agitabat. Itaque cum expeditis militibus
Pomeraniam ingressus, Pruthenorum aduentum nihil minus quam Regis tunc
ingressum suspicantium, operiebatur, nec eum opinio fefellit. Exploratoru
enim denunciatione certificatur, barbaros in frequentibus copiis conuenisse,
et statiua ultra fluuium Osa, tunc aquis inflatum posuisse. Altero vero
vadato fluuio in Poloniae confinia ad inferendum vastitatem et spoliatio-
nem transituros. Rex morae impatiens, veritus ne hostes eius aduentu
cognito, inconsueta nemorum et stagnorum cubilia refugerent, copias illico
suas ad hostem ducit. Cumque amnis profunditas ardorem militum morare-
tur, primos ordines ut erant armati aquas obstantes Rex tranare, et caeteris
metum adimere iubet. Verum cum plures pondere Armorum ab equis coram
suffocarentur caeteri mortem vitaturi armis in ripa relictis fluuio superato
silenti agmine ad hostes, Rege unumquemque exhortante, perueniunt, paruoque
negocio hostes superatos et inermes tam magna strage fundunt trucidantque
ut pauci qui intra tumultum fuga euaserant, et ab occupata Pomerania exce-
derent, et solita tributa Regi deinceps penderent.

IN Cis Alpina Gallia Parmensis Episcopus in Pontificem Romanum fuit
electus, qui bis contra Alexandrum armata manu Romam usque profectus
est. Tandem Imperatore Henrico intercedente Concilium Manthuae indi-
citur, in quo composito scismate Alexander confirmatur.

Anno Domini 1065.

Boleslaus Rex Poloniae Belam Ducem exulem
ex Hungaria profligato et necato Rege Hunga-
riae Andrea, ac Duce Bohemiae auxiliario ipsius
excaecato, in Regem coronari facit, et in Sede ponit.

SExtum iam Dux Hungariæ Bela cum vxore et filiis in POlonia apud
affinem suum Boleslaum Poloniæ Regem agebat annum, dum illum ar:
dor redeundi in Hungariam peruasit, neqꝫ ad id solùm naturali fere:
batur affectu, sed Baronum et nobilium Hungariæ dietim ad eum in POlonia
confluentium mouebatur rogatu, non nullorum verô clandestinis Legationibus
solicitabatur. Multis autem et variis difficultatibus periculisqꝫ reuersio:
nem suam septam aduertens, cùm et germanus suus Andreas Rex vniuersu
Regnum in ditione sua possideret, et in Hungaris fluxam fidem habentibus
parum spei reponendum existimaret. Terrebat insuper eum tam Imperatoris
Henrici quarti, quàm Wratislai Ducis Bohemiæ affinitas, cùm alterius filia
filio Salomoni desponsasset, alteri suam dedisset, intelligens tam soceru quâm
generum Andreæ Regi, quod et euentus rei post modum monstrauit, auxilia
laturos. His cogitationibus distentus, BOleslaum Poloniæ Regem aggreditur,
orat, precatur, solicitat, et per communionem sanguinis ostendens tres filios
ex matertera sua susceptos, obsecrat, vt pro officio fidelis amici et affinis sui
morem gerat, copiisqꝫ et gentibus suis sibi paternam hæreditatem Regnum Hun:
gariæ restituat, ne eum cum filiis in exilio consenescere contingat. Rex
autem etsi rem arduam à se exigi per Belam affinem suum videret, maximo
tamen animo et liberalitate, quorum vtroqꝫ naturali præeminentia pollebat, mo:
tus, se illi omni sua militia spondet auxiliaturum, præsertim cùm Bohemis paci:
ficatis, et Pruthenis compræssis feriatum annum illum videret. Itaqꝫ in ex:
peditionem Hungaricam iturus, ex omnibus terris Regni sui delectum agit, et
tribus agminibus, quibus Wszeborius Princeps Militiæ præerat, Belam Ducem
reducendo ingreditur, vxore sua et tribus filiis in Polonia relictis. Rex aut
Hungariæ Andreas bellum à Poloniæ Rege sibi tam ex rumore quâm ex Hun:
garorum auisamento sciens imminere, filium suum Salomonem ad Henricum
Imperatorem, notabili Hungarorum stipatum caterua per Niechbaldum Comi:
tem transmittit, rogans, vt si illi aduersa fortuna acciderit, curam eius velut
generis sui agat, sibiqꝫ auxilia in gentibus destinet. Iisdem precibus apud
Wratislaum Bohemiæ Ducem vsus, tam Almanorum quâm Bohemorum duos
insignes exercitus ab Imperatore Henrico et Wratislao Bohemiæ Duce trans:
missos accepit, tertium ipse tertium ipse his duobus numerosiorem ex Hunga:
ris conficit. Et Almanis quidem duo Duces vzt Vilhelmus et Ponth præe:
rant, BOhemos Conradus Dux Morauiæ germanus Wratislai Ducis Bohe:
miæ regebat. Rex Hungariæ Andreas stipatus tot et tantis auxiliis, ma:
gis de victoriæ premiis quâm de pugna cogitabat. In altera parte ra
rior erat militum numerus, ex Polonis duntaxat in agmine triplici aggre:
gatus, spem tamen victoriæ augebat exercitatio, nam et in ordines ire, et
pedem quoties necessitas exposceret referre, stare quoqꝫ et ire ad iussum

Regis assueuerant dudum. Hungarorum qui partes Belæ sequebantur haud contemnenda erat multitudo, et ex his Boleslaus Poloniæ Rex quartum agmen constituerat. Nam etsi in singulis Ordinibus Præfecti ordinati essent: summæ tamen belli Boleslaus Rex, tanta indoles iam tunc viro inerat præsidebat, suoqꝫ arbitrio cuncta gerebantur. Ad flumen itaqꝫ Scissæ vterqꝫ exercitus conuenit, et quamuis exercitus Andreæ, in quo et ipse Dux et cohortator aderat, tam numero quàm robore multis partibus exercitum Boleslai Poloniæ Regis et Belæ Ducis excederet: nihil tamen vterquè eius multitudine territus, ad capessandam pugnam exercitum deducit. Magnis viribus sed animis maioribus ab vtrisqꝫ prælium cæptum et horis aliquot tam acriter pugnatum est, vt in ambiguo esset, cui populo funestus Mars victoriam decerneret. Vtrisqꝫ autem magna vi pro triumpho adnitentibus, deteriori loco pars Andreæ Regis esse cæpit. Nam et magna pars Almanorum et Bohemorum iam aut prostrata aut obtrita erat, ordinesqꝫ eorum principalioribus cadentibus defluxerant. Poterat adhuc pugna restitui, sed Hungari qui in exercitu Regis Andreæ erant, inclinatam suam aciem videntes, veriti ne secuta victoria Bela in eos grauius quicquam statueret, relictis ordinibus, desertoqꝫ Andrea Rege et auxiliariis suis ad Belam diffugiunt. Exhinc facilè Belæ plena cessit victoria, multiqꝫ mortales ex Almanis et Bohemis occisi. Rex Andreas ne viuus in manus Belæ fratris veniret, fugere in Almaniam contendens, in fuga ad portas Meson captus, et in sylua Bokui crudelius quàm ætati suæ conueniebat tractatus expirauit, in Monasterio Sancti Auiani quod ipse construxerat sepultus, cùm paulò amplius quàm quindecim annis regnasset. Almaniæ et Bohemiæ Ducibus cum nonnullis militibus captis, Boleslao Poloniæ Rege moderante victoriam, et honos seruatus, et plena libertas donata: quamuis Bohemiæ Dux Hungarorum decreto tetræ et miserabili pœnæ priuationi vtz oculorum fuit destinatus. Ex loco certaminis Boleslaus Poloniæ Rex Belam Ducem Albam Regalem ducens, eum in Regem Hungariæ ordinauit Coronari. Rebusqꝫ Hungariæ fæliciter compositis, pluribus donis tam ipse quàm exercitus suus à Bela Rege honoratus in POloniam rediit.

Ordinis S.ti Benedicti in Mogilno fundat Monasterium Rex Boleslaus et dotat abundè.

TErtio Idus Aprilis Boleslaus Poloniæ Rex apud suam Regiam Ciuitatem Plocensem agens, et sub præsentia Paschalis aliàs Alexandri Plocensis Episcopi, multiplicia Diuinæ gratiæ beneficia sibi in multifariis bellis atqꝫ victoriis præstita recogniturus in Oppido suo

Regali Mogilno Gnesnensis Diocæsis Monasterium Ordinis Sancti Bene:
dicti (· in hun enim, quôd pater suus Cazimirus Poloniæ Rex in eo apud
Cluniacum militauerat, propensiori ferebatur affectu ·) fundat, locum dote
munifica atqȝ ampla insigniens. Cui et introitus Regales inscriptos, vzt no:
num denarium, nonum forum, nonum porcum, nonum poledrum, nonum piscem,
ex Castris, Oppidis. et Curiis suis Regiis Grudziandz, Zakroczim, Sirosch,
et medietate thelonei fluuii Bug. Ripin, Stetin, Sepich, Noue, Radzim,
Oszelch, Zruiendzicz, Cziechanow, Stolpsko, Grobesko, Naszilsko, Vi:
schegrod, Ploczk, Dobrzin, Wlodzislaw, Przipusth, Flowsth. In Laszin
verô decem marcas, in Zarnow duas et dimidium marcas, in Zbuczimir se:
ptem marcas, in Rosprza septem marcas quotannis percipiendas largitus est.
Contulit et oppidum Mogilno, fundum et locum Monasterii cum villis infra
scriptis videlicet Czerwiensk, Chrzenow, Bolmo, Velerich, Kossowo, Krem:
now, Golumbino, et plures alias villas. Contulit et seruos adscripticios ex no:
mine designatos. Donationes insuper per milites suos Sbilutum, Dobrogo:
stium, Paulum, Semam, Odolan, et Andream, de villis Boguszino, Padnie:
wo, Lisziecz, Kapnik, Zaklow, et Goczimowo factas confirmauit, ad præ:
dictum autem Monasterium Mogilnense fratres et Monachos ex Monasterio
Thiniecen Diocæsis Cracouiensis sumptos introduxit. Cuius primus Rector
et Abbas fuit Mangusius vir religiosus natione Gallus, et secundus Rudge:
rus fuit de Cluniacen Monasterio cum fratribus recepti. Fabricauit autem
Boleslaus POloniæ Rex in Mogilno Ecclesiam Monasterii et Monasterium, il:
lamqȝ beato Ioanni Baptistæ dedicare procurauit. Et extruxit muro in lo:
co Chori vnam Crÿptam inferiorem, alteram superiorem.

POntificatu POsnanien annis decem et septem Marcellus primus admini:
strato, scabiem incurrens, omnibus sacramentis deuotê perfunctus, moritur,
Cui petente Boleslao secundo Poloniæ Rege â Nicolao secundo Papa proui:
sus nomine Theodorus genere Italus successit.

Anno Domini 1066.

Boleslai Regis Poloniæ frater Miecz:
slaus vir Optimus fatis absumitur.

PAnnonica victoria ex Andrea Rege Hungariæ, et Almanis, Bo:
hemisqȝ auxilia tunc sibi ferentibus relata, Polonicus exercitus plu:
rimum ditatus, Rex quoqȝ Boleslaus Poloniæ apud vicinas nationes
glorificatus est adeô, vt Prouinciis vicinis probitas sua in admirationem et

terrorem esset. Casus autem aduersus eo anno secutus non mediocrem illi intulit molestiam, et prosperos successus mæroris caligine obduxit. Germanus enim suus Dux Mieczslaus quem tenerrimo diligebat affectu in lectum ægritudinis decidens vita excessit nullo sui fæmoris (cælibem enim vitam egerat) superstite relicto. De cuius morte Boleslaus Rex multi doloris ostendens insignia, vltra quàm viro et Regi conueniebat, illum visus est luxisse.

Hungaros iterum fidem et religionem Christianam abnegantes Bela Hungariæ Rex vario mortis genere & tormentis extinguit.

HVngaricus populus ea tempestate secundam nisus est in Apostasiam facere à fide Christiana discessionem. Rege enim Bela apud Albam Regalem agente Conuentum, tanta illuc Colonorum et seruorum confluxit multitudo, vt tam Rex quàm Episcopi et Barones trucidationem veriti in Ciuitate se concluderent. Creati autem per eos Præfecti, Capitanei et Præpositi, speciem iustæ seditionis et belli effecerant. Horum Legati venere ad Belam Regem, postulantes vt Episcopis et Presbyteris exterminatis, Ecclesiis et Campanis comminutis, liceret eis ritu vetusto et gentili viuere, absque decimarum (quarum sibi onerosam dicebant solutionem) redditione. Consternatus hac Legatione Bela Rex, post triduum se responsurum spopondit. Interim Præpositis et Præfectis rusticorum, fidem et religionem Christianam blasphemantibus detestantibusque, gentiles verò ritus efferentibus, vniuersa plebs eis assensa, ritum priscum et barbarum se deinceps seruaturam magna pollicebatur gratulatione. Rex in tam periculoso discrimine et religionem Orthodoxam et Statum suum ac Regni videns versari, nihil amplius cunctandum, ne seditio coalesceret in immensum, ratus, tertia die qua daturus erat responsum, submissis armatis militibus Præpositos et Præfectos, cæterosque illius factionis Principes, iussit comprehendi, et vario mortis genere excruciatos, in conspectu cæterorum necari. Quo viso reliqua multitudo pauore concepto extemplò diffugit. In hunc modum orta Apostasia et seditio, Belæ Regis prouisione et industria, oppressa et extincta est.

COmetes in Occidentem stella facem dirigens apparuit. Plura mala quibus et Almaniæ et Britaniæ regiones fuerunt affligendæ, designans. In Britania quæ nunc Anglia dicitur Eraldus Rex occiditur, et in Almania Principes variis cædibus in se debacchantuR.

Anno Domi 1067.

Boleslaus Rex Poloniæ filiam Russiæ Principis Viszeslauam in uxorem duxit ~

Crebris Consiliariorum Ecclesiasticorum et Sæcularium Boleslaus secundus Poloniæ Rex superiori tempore persuasionibus, quatenus aliquam Illustrem virginem suo connubio sociari pateretur, solicitatus, tum quoqz non solicitari solum sed et urgeri cœpit, ut legitimo thoro inciaretur, ne stirps Regia ad duos tantummodo redacta absumeretur. Excessus veró alterius fratris Ducis Mieczslai anno transacto fletus et deplanctus, et residui Ducis Wladislai in eam diem cœlebs vita, adhæc et quietis tempus, in quo singula in circuitu bello oppressa erant, allegabantur. Rex Boleslaus etsi nondum eam ætatem se attigisse, quæ tædas maritales magnoperé expeteret, satis quoqz temporis ad onerandum se coniugali iugo restare, vereri insuper ne amor sponsæ futuræ illum acrem, et ad bella gerenda, inferenda, aut repellenda ferocem animum efficeret languidum et remissum, responderet, ad extremum tamen consiliis suorum cedens, consensit se matrimonii munus accepturum. Inquirentibus deinde Consiliariis, quæ fœmina tanto Rege digna esset? Principis Russiæ filia et patris sui unica, cui magna pars Russiæ ex successione paterna debebatur, in mentem venit. Hanc Boleslaus Rex, cæteris quæ tunc per Consiliarios vicinorum Regum et Principum filiabus nominabantur reiectis, se ducturum consensit, quód et pulchritudine dotibusqz animi et corporis cæteris præstabat, et quód Russiam iustius subigeret, de qua inuadenda subiiciendaqz dudum animum, ut virtutes Auitas æquare posset intenderat. Missis itaqz solennibus Procis prædictam virginem Viszeslauam accepit in uxorem, nuptias quoqz Cracouiæ pro more Regió sponsa adducta celebrat, et per dies plures ludis militaribus et hastariis instauratis, solennitatem peragit nuptiarum ~

Obeunte Paschali Plocen Epo, ex intestinorum dolore frequenti torto, et regimine Eccle Plocen sex et viginti annis administrato, Marcus natione Lucen, ab Alexandro secundo Papa prouisus, Boleslao secundo Polonorum Rege petente succedit ~

Romanorum Rex priuatam duxit uxorem ~

Henricus quartus Romanorum Rex, Bertham hominis priuati Itali Othonis filiam sibi in vxorem accipiens, nuptias etiam iuxta decentiam Imperialem apud Triburias celebrat.

Dum Conradus et Otho Duces Morauiæ germanum suum Iaromirum in Polonia exulantem, successurum Seuero Pragen Episcopo demortuo reuocant. Interim Wratislaus Dux Bohemiæ in Sedem Pragen Luczkonem Presbyterum suum substituit.

Obeunte sub hoc tempus Seuero Episcopo Pragen, qui sub omni vita sua, vt fœdam et perniciosam rem in spolium Ecclesiæ Gnesnensis consenciendo egerat, variis probris, opprobriis, contumeliis, et quod referre pudet carcere et compede à Duce Wratislao lacessiri non desiit, iusto remuneratore Deo hanc ei pœnam pro suis factis inferente, Conradus et Otho Duces Bohemiæ, quibus Morauia, Wratislao Duce Principali et maiore natu concedente, cesserat, mittunt in Poloniam ad germanum suum Ducem Iaromirum, laici potius quàm Sacerdotis in illam diem gestu, habitu, et moribus personam referentem, quatenus relicta Polonia ad eos in Morauiam redeat, consilio et auxilio eorum Sedem Episcopalem Pragen adepturus. Qui etsi omnium rerum largitione et abundantia à Rege Poloniæ Boleslao procuratus, et magno in honore et amore habitus, perpetuus Poloniæ Ciuis fore in animo destinasset, cupiditate tamen honoris Pontificalis incensus, Poloniæ Rege Boleslao adito, et causa recessus patefacta, vt se æquo animo redire in Bohemiam pateretur, facilè impetrauit. Non solùm enim Rex libertatem illi abeundi Rex illi dedit, sed pecunias, vestes, equos cæteramque suppellectilem, vt insigniter et non in morem exulis ad suos rediret, munificè præstitit. Quo ad fratres Conradum et Othonem in Morauiam perueniente, nunciatum est Ducem Bohemiæ Wratislaum in Epum Pragensem Curiæ suæ Presbyterum Luczkonem nomine Saxonem genere, literis et industria pollentem, substituisse. Qua re Iaromirus vehementer afflictus, extemplò in Poloniam reuerti statuerat, nisi ægrè à Conrado et Othone fribus substitutionem Luczkonis rescindere se promittentibus fuisset retentus.

Anno Domini 1068.

Liberalitatem Regis Boleslai & exemplum nimiæ cupiditatis habendi cuiusdam recenset.

TAcita forsan posset quispiam mortalium hæc nostra scripta legen:
tium ambiguitate pulsari, an Boleslaus POloniæ Rex in Iaromirũ
BOhemiæ Ducem, et sæpenumerò suum et Regni sui infestum
saltem in progenitoribus hostem, et calamitosum exulem, et quod cætera
superat sui Ordinis Apostatam et desertorem, potuerit esse tam beneficus
et liberalis, ut præfatus Iaromir exilium Polonicum libertati Bohemicæ an:
teponeret. Verùm si Regis Boleslai plurimorum literis prodita vulgataquê
attendatur liberalitas, facilê hæc et quæcunqꝫ alia magis difficilis et no:
dosa ambiguitas poterit absolui. Ipse namqꝫ inter omnes Reges et Principes
POloniæ ea gloria liberalitatis effulsit, ut neminem venientem ad se Ciuem
et externum sine munere dimiserit. In honorando tamen externis militibus,
qui ad vulgatam famam eius nominis, militiæ et causa visendi varios Prin
cipatus et Regna, DOminia illius adibant, erat effusior. Propter quod mul:
torum virorum et militum Illustrium ad Curiam suam affatim aduenientium
fiebat concursus. Cui naturalis instinctus tam vastum et patentem ad lar:
giendum animum formauerat, ut omnes voluptates, fælicitatesqꝫ et vir:
tutes suas in sola liberalitate numeraret: extremi ingenii et obscuræ ru:
sticanæqꝫ et miserabilis sortis Principem eße appellans, quem hac virtute
carere contigisset. Cuius liberalitas notiòr ut fieret, unum ea tempesta:
te eoqꝫ anno gestum, memoriæ causa subiiciemus exemplum. Cùm in Craco:
uiensi Vrbe Regia BOleslaus Rex in Aula sua consisteret, et variarum
Prouinciarum, quæ suo parebant Imperio, Præfecti aut eorum Legati iux:
ta tempus constitutum, tributorum et reddituum Regalium varias auri et
argenti species, vasa et Clenodia ex his in usum et pompam Regiam et lar:
gitiònem hospitum fabrefacta, item gemmas et uniònes lapides diuersos
præseferentes. Item aliud aurum et argentum denariatum in eius conspectu
effuderent, Clericus quidam humilis sortis, admirationis et Curiositatis gra:
tia, Aulam auro, argento, gemmis et pecunia refertam ingreßus, quantita:
tem opum Regiarum, et suæ conditiònis tenuem et vilem sortem, tam
frequenti submurmuratione et suspiriis ab imo pectore emißis cæpit in:
ingeminare, et querelæ quoqꝫ eius et murmur â Rege fuerit exaudi:
tus. In hunc quoqꝫ Rex liberalior quàm utriqꝫ conueniebat esse volens, de:
sine, inquit in nostri præsentia fundere suspiria, desine ingeminare querelas,
tristitia quoqꝫ seposita, utere hac die liberalitate nostra, et pecuniæ quantam:
cunqꝫ ferre poteris summam tolle: pauperiem tuam nostro dono exclusurus. Qui
mox chlamyde qua vestitus fuerat diffusè sinuata, magis quàm suis conue:
niebat viribus onus tollere aggreßus, tam multo metallo amictum ex hume:
ris pendentem impleuit, ut molle ipsa præssus, paululum spacii conficiens, et
pondus cupiditate doni incensus non remittens, fracta ceruice expiraret:

plus ferens impellente auaritia metalli, quàm quod suis viribus potuisset moderari. Cuius morte Boleslao Regi nunciata, neqꝫ pecuniam in Regium Ærarium inferri, neqꝫ cadauer Clerici inter cætera fidelium corpora humari permisit, sed vtrumqꝫ in profundo fluminis Vislæ gurgite demergi mandauit, indignum decernens et eam pecuniam vsui humano fore quæ hominem peremisset, et eum hominem cæterorum cineribus iungi, qui pecuniæ ardore periculum mortis ipse sibi accersiuisset, hominis miseri cupiditatem etiam post fata puniens, quatenus cadauer illius piscium esca fieret, et metallum cuius occasione sibi Clericus mortem consciuerat, ab omnium vsu perpetuò interiret.

Variata sententia Wratislaus Bohemiæ Dux de Luczkone in Pragen̄ Epūm eue-hendo fratrem Iaromirum promouet.

Dux Bohemiæ Wratislaus et duorum suorum germanorum Conradi et Othonis, et omnium ferè Baronum crebris expugnatus monitis et precibus, variare de Luczkone sententiam, et Iaromirum fratrem in Pragensem Episcopum promouere, coactus est. Qui ab Henrico Imperatore de Pragen̄ Ecclesia inuestitus, à Gebbardo Maguntinen̄ Archiepiscopo Maguntinen̄ et consecrationem et nominis mutationem, qui eum Gebbardum sui nominis æquiuoco vocari voluit in Maguntino accepit.

HENRICUS Romanorum Rex adolescentiam suam per licentiæ campos vagari permittens, lusibus, venationibus, et aliis tantummodo voluptatibus operam dabat. Propter quod res Imperii plurimum fluctuare cœperunt, et Henricus ipse multos sibi hostes et insidiatores conflauerat.

Anno Domini 1069.

Nascitur Boleslao Polonorum Regi Mieczislaus filius.

Vniuersis Polonorum Proceribus et Primoribus Regni de suorum Principum orbitate sterilitateqꝫ solicitis, Viszeslaua Regina Poloniæ Boleslai Regis coniunx vterum nunciatur impleuisse. Qua nouitate et Rex et Proceres exhilarati non sine animorum inter spem et metum colluctatione, futuri partus euentum operiebantur. Regina interim

variis votis, quatenus et virilem fœtum et incolumem illi edere continge:
ret, propiciationem Diuinam præueniens, conceptu materno filium Cra:
couiæ duodecima Aprilis effudit. Qui in Ecclesia Cracouien: à Zula
seu Lamperto Crac: Epo aqua baptismatis ablutus, Mieczslaus auitum
nomen, Boleslao patre id ei et in auitam et in fraternam qui nuper ex:
cesserat memoriam adaptante, accepit. Plures dies ab his qui inuitati
confluxerant in ludis et solaciis absumpti sunt. Rex quoqz Boleslaus
nouæ prolis dono exultans, effusas et ipse inquoslibet inuitatos donorum
suorum fecit distributiones, tam perfunctoriam opum Regiarum quæ die:
tim congerebantur, ratus gloriam, ut præter dandi facultatem nihil illi
iucunditatis aut dulcedinis esse assereret.

Bela Rex Hungariæ domo turbine concussa interijt.

Excepit sub eodem tempore Regem Poloniæ Boleslaum molestus
casus, Affinis enim suus Rex Hungariæ Bela, dum ex omni parte
pacificato Regno securus et fœlix consisteret, et Regnum Hun:
gariæ singulari prudentia et industria administraret, inopinato euentu usqz
ad internitionem obrutus est. Dum enim in villa quadam Gimel appellata
moraretur domus quam inhabitabat, à ventorum turbine concussa corruit,
et Belam Regem ruina sua lætaliter oppressit. Qui etsi imminens mor:
tis periculum se euasurum credens, ex Gimel ad riuulum Kimszna, nego:
cia quædam Regia expediturus, duci se lectica iusisset: illuc tamen per:
ueniens, fortius cœpit à languore premi. Qui cum à medicis mitigari nō
posset, Rex dolore continuè ingrauescente extinctus est. Corpus in lo:
cum Zukszad delatum, in Monasterio Sancti Saluatoris quod ipse viuens
extruxerat, cum honore debito sepulchro traditum est.

Anno Domi 1070.

Boleslaus Poloniæ Rex Russiam inuadit.

Ex obitu Affinis sui Belæ Hungariæ Regis Boleslaus Poloniæ Rex
mœroris aculeis susceptis necdum hebetatis, animum tamen ad bel:
lum Principibus Russiæ inferendum, et ad recuperandam vni:
uersam Russiam, armis quondam Boleslai primi Polonorum Regis Protaui

sui subactam, intendit. Primoqꝫ æstatis tempore omnes milites in armis esse, et in expeditionem Ruthenicam copias ex vniuerso Regno tam equi: tum quàm peditum conuenire iubet, sub specie quidem quasi fratrem Zaslaum Ducem Kiiouiensem in Principatum restituturus, reuera verò Russiam sibi et Regno Poloniæ subacturus. Omnia verò quæ ad futurum belli apparatum nouerat necessaria, et per seipsum et per Præfectos præsertim verò per Wscheborium Principem militiæ maxima prouidebat cura. Magnam pecuniæ quantitatem inter milites equestris et pedestris ordinis, vt alacrioribus promptioribusqꝫ animis in expeditionem irent partitus est. Æstuabat siquidem ferocis pectoris vir Protaui sui Boleslai primi Polonorum Regis famam et gloriam in eam vsqꝫ diem crebris hominum sermonibus celebratam aut transcendere, aut si minus id liceret saltem æquare, et gades veteres per Protauum suum in fluminibus Solaua et Dniepr per columnas constitutas, Regno suo adiicere et innouare. Stomachabatur insuper omnes terrarum Russiæ tractus, ad eum belli et materno iure deuolutos per Russiæ Principes possessos, et contra ius fasqꝫ, patre suo Cazimiro Rege vel consentiente vel dissimulante, occupatos esse, de quorum restitutione crebrò à Boleslao moniti, respondebant se nullatenus illos reddituros. Frequentibus itaqꝫ copiis ex omni Regno ad Regem congregatis, aduocata militum multitudine, prius quàm in hostilem agrum ducere pergeret, ita apud illos disseruit. Ea, inquit, maior nostrorum fuit virtus, ea probitas, is animus, vt quàm plures vicinas Prouincias Regno Poloniæ fecerint tributarias et subiectas. Fluminaqꝫ Saua, Ossa, et Zolaua, fixis etiam in eorum gurgitibus columnis terminos Regni sui constituerant. Nunc ad quam angustam sedem ex collisione ciuili redacti sumus, videmus: cùm et ipsa Russia, et gentium iure et belli ditionis nostræ existens, cuius me materno et Auito titulo amplior contigit portio, imperium nostrum detrectat. Eius itaqꝫ rebellionem oppræssurus, et arma ipse indui, et vos in armis esse iussi. Magno itaqꝫ præsens capessite bellum animo; non prius coniuges et liberos, ipsamqꝫ quam nunc linquimus patriam nostram communem, quàm Russia fuerit subacta, visuri. Hæc Regis oratio cùm ingenti militum alacritate et assensu excepta esset, altera die triplici agmine Russiam, habens in comitatu Zaslaum Ducem Kiiouieñ et filios eius, ingressus est. Et pluribus quidem diebus ordinatis aciebus præcedebat gradum, promouendo et cohibendo milites à populatione illos in Castris continuit, existimans Russiæ Principes iusta acie secum congressuros. Præerat autem summæ rerum in Polonorum exercitu Wscheborius Comes, dudum à Boleslao Rege Princeps militiæ constitutus. In quē Boleslaus Rex, velut militaris disciplinæ peritum magnam partem curarum cogitationumqꝫ suarum verterat ~

Boleslaus Poloniæ Rex Ciuitatem Kiiow et Castrum Poloczko capit

Congesserat autem Wszeslaus Polocen Dux, et qui Zaslaum ex Kiiow depulerat, haud contemnendum ex Ruthenis, Pieczyniedis, et Varais exercitum, cum Boleslao Poloniæ Rege decertaturus. Verùm dum Boleslao Regi, probibiturus illius ad interiora Russiæ ingressũ circa Bialogrod occurrisset, visa Boleslai Polonorum Regis potentia, concidit cor eius, et non ausus confligere cum Boleslao et Polonorum exercitu (videbat enim se multò viribus inferiorem) ignorantibus suis deserto exercitu, paucis consciis et se sequentibus diffugit in Poloczko. Sed et exercitus suus fuga Ducis consternatus et perculsus in varia loca abiit. Ab exploratoribus autem Boleslaus Polonorum Rex certior factus, Ruthenos et cæteros hostes ad tuendas munitiones dilapsos esse, gradum in vlteriora promouebat. Interim miserunt Ruthenorum Primores Kiiouien ad Swiatoslaum et Wszeuoldum Duces in Czerniehow Legatos dicentes. Etsi iniquè egerimus pellendo Ducem nostrum Zaslaum ex Kiiow, vos tamen venite et defendite Castrum Kiiow à Polonis et Rege eorum Boleslao, quoniam exercitus suus multus est, et fortis nimis, cui nos resistere non potuerimus. Quod si facere contemnitis Castrum Kiiow, antequam in Polonorum ditionem concedet, igne comburemus, ipsi verò cum fortunis, pignoribus, et familiis nostris, trans mare in Græciam migrabimus, iugulum irato hosti subducturi. Accipiunt autem Kiiouienses à Ducibus Swiatoslao et Wszeuoldo responsum benignum, Nuncios se ad Zaslaum Ducem missuros, rogaturosque vt se et Polonicum exercitum ab hostilitate contineat, pacificusque ad illos, sua omnia rehabiturus, introeat. Quod si nollit, spondent se cum potentiis suis illi occursuros, probibiturosque ne principalis eorum et auita Kiiouien Arx et populus à Polonis et Rege eorum occupentur. Quibus verbis Kiiouienses confirmati, voluntate deserendæ Patriæ omissa, subsistunt. Nuncii verò extemplò ad Zaslaum Ducem expediuntur, qui cùm illum haud longè à Kiiow offendissent, verba apud illum et Boleslaum Poloniæ Regem, in hunc modum, Ducum Swiatoslai et Wszeuoldi nominibus faciunt. Incassum, inquiunt, tam fortissimum exercitum in tam remota terrarum spatia produxisti, frustra durissimos impendis conatus, cùm videas Wscheslaum Polocensem Ducem hostem tuum, et omnes tuos aduersarios contabuisse. Omissis itaque Polonis, quietus sedem tuam Kiiouiensẽ, non est enim qui aduersetur tibi, repete, et Polonorum gentem duram à nostra et terrarum Russiæ vexatione auerte. Quod si te aliquis furor

ad vlciscendum acceptam à Kiiouiensibus iniuriam exagitat, ipsemet potius vltionem et in Kiiouienses et in arcem sine ferro sine igne liber, dummodo Poloni in nos et gentem nostram non debacchentur, exerce. Quę legatione accepta Boleslaus Poloniæ Rex cum Zaslao Duce et expeditioribus militibus, parte copiarum cum impedimentis relicta, se tamen subsequi iussa versus Kiiow celeriori gradu procedunt. Dolum et fraudem in verbis Legatorum veriti, Mscislaus filius Zaslai in Kiiow cum nonnullis Polonis et Russiæ militibus præmittitur, an quietæ res apud Kiiouienses essent, et ne insidiis et fraudibus Kiiouienses vti possent, exploraturus atq; prouisurus. Qui illuc pertingens seditionis authores et capita numero septuaginta partim excæcat, partim trucidat, et sæuam vltionem delendo etiam eos qui insontes habebantur, exercet. Renunciante autem Mscislao omnia secura et quieta apud Kiiouienses esse Boleslaus Polonorum Rex cum Zaslao Duce aduenit, et à Kiiouiensibus obuiam illi ad septimum lapidem primum occursu, deinde amplissimis muneribus exceptus est. Secunda autem Maii die Boleslaus Polonorum Rex Kiiouiam ingressus, omne æstatis, autumni, et hyemis tempus illic cum vniuerso exercitu suo duxit. Hybernabant autem Polonorum milites in oppidis et villis Zaslao Duce singulis tam vestimenta quam victualia prouidente. Iuit autē Zaslaus Kiiouiensis Dux cum Polonorum et Ruthenorum militibus, Boleslao Polonorum Rege in Kiiow remanente contra Wscheslaum Ducem in Poloczko, qui potentiam suam veritus et Polonorum, diffugit, Zaslaus verò arce Polocen̄ et regione in suam ditionem redacta, locat illic filium suum Mscislaum. Qui dum infra dies paucos absumptus esset, alterum filium Swiatopelkonem in locum eius substituens, Kiiouiam regreditur.

SALOMON Hungarorum Rex, Patrui sui Regis Belæ audita magnis studiis et precibus auunculum suum Imperatorem Henricum deprecatur, quatenus eum in Hungariæ Regnum Rege Bela orbatum et vacuum, restituat. Imperator autem, et genero et filiæ volens efficere profectum, eo quidem anno, cum iam proxima hyems aduentaret, ferre auxilia illi distulit futura autem æstate se cum eo personaliter iturum, et Regnum Hungariæ restituturum repromisit. Quapropter suæ ditionis militibus expeditionem huiusmodi insinuans arma illos expedire, et primo Veris tp̄e in Hungariam secum ꝓficisci mandauit.

Anno Dom̄i 1071.

Boleslaus Polonorum Rex Ciuitatem et Arcem Przemislien̄ capit

Hybernali tempore in Kiiow Boleslaus Polonorum Rex exacto maturē ex hybernis festinat egredi, cūm iam tempus appeteret quo geri res possent. Maximis autem et amplissimis muneribus tam ipse quām milites à Zaslao honorati, versus Przemisliam procedit, et quasdam munitiones et oppida, citra San fluuium consistentia partim voluntaria deditione, partim metu aut vi recepit. Certior deinde factus Przemisliam oppidum multorū Ruthenorum receptaculum esse, qui illic res et fortunas suas ex munitionibus et villis, velut in locum tutiorem et præsidio valido munitum, contulerant, omnibus id copiis aggredi constituit. Erat eo tempore Vrbs valida et multitudine Ciuium aduenarum, et omni bellico apparatu instructa, fossis quoqz profundis et aggeribus in altum porrectis, amne quoqz San qui Vrbem à parte Septentrionali præterfluit, munita, admouere copias Boleslao Rege parante, amnis ipse San imbribus plus solito auctus intumescens, aliquanto tempore obstitit. Quo tandem decrescente, omnes copias per fluuium Ruthenis nequicquam ripas defendentibus traduxit, castraqz non plus mille passibus ab Vrbe posuit. Inde per occasionem nunc hac parte nunc altera milites in hostium agros emittebat, præcipiens vt quām longissimē à castris procederent inopinatosqz hostes opprimerent. Qua re hostes vndiqz territi in syluas pleriqz paludesqz et inuia loca diffugiebant, alii nec iam egredi extra munimenta Castellorum et munitionum ad lacessendum alia Castra audebant. Pecoris præterea et frumenti aliorumqz commeatuum magna vis excepta, et intra Castra Regia deducta, magnam omnium victualium abundantiam in Regio exercitu effecerat. Leuia deinde prælia sine vllo satis certo euentu per dies plures inter obsidentes et obsessos commissa sunt. Vno tamen die erumpentibus ex Ruthenis maioribus cateruis ex Vrbe, et vsqz ad statiua Regia discurrentibus propē iusta pugna fuit, adeoqz Rutheni pauentes in Vrbem refugiebant deuicti, vt in terris eorum pleriqz Poloni hæserint, nonnullosqz ceperint, aut armis exuerint. Excursionibus hostilibus coercitis, Castra Rex propius Vrbem admouit, et Oppidum circundari à tribus partibus, à quarta enim arce tutabatur disposuit. Tribus deinde diebus sine intermissione oppugnat, in plerisqz locis hostes ex stationibus per tela et sagittas summouet et exturbat, partemqz Vrbis ad plana camporum spectantem defensoribus nudatam in suam redegit potestatem. Quarto die Ruthenis in arcem confugientibus vrbe potitur, cuius omnis præda militi concessa est. Spacio deinde quietis militi concesso, sub quo et saucii ad mœnia expugnatæ Vrbis curari possent, arcem vallari et corona cingi iubet. Quam cūm enixius Rutheni tuerentur, oppugnationem tamen illius quamuis sibi difficilem, cūm et natura loci, et turribus frequentibus egregiē munita fuerit, non remisit, vniuersumqz æstatis tempus in arcis prædictæ obsidione absumpsit, ratus quod

uenit, Ruthenos ad deditionem posse famis tædio compelli. Magna siquidē multitudo Ruthenorum cum coniugibus et pignoribus Vrbe deserta in arcē confugiens intolerabili fame, aquæ præsertim penuria dietim tabescens, cuius haustus moderatus ægrē arcis defensores sustinebat, nullas enim arx in sublimi posita perennes tunc habebat aquas, triste suis spectaculum cadente indies multitudine efficiebat. Huius quoq; pestis contagionem Præsides arcis et milites Ruthenorum veriti ad se peruenturam, crescente desperatione Caduceatorem ad Regem Boleslaum mittunt, et vt inde cum singulis equis et rebus abire liceret paciscuntur, Boleslaoq; Regi die qua inter eos conuenerat tradunt. Boleslaus autem Rex arce potitus, mœnia, turres, cæteraq; loca Przemisliensis Vrbis, sua impugnatione debilitata aut diruta, ordinat fortius refici et instaurari, militibusq; ad hybernandum in Vrbem deductis, ipse cum Prioribus Procerum et Baronum in Arcem se recepit. ~

Geyssa Dux Hungariæ, cum fribus ad Boleslaum Poloniæ Regem fugit, et auxilium con̄ Salomonē opa Henrici Imp. denuō coronatū petit.

Henricus Imperator Romanorum promisso Salomoni Hungarorum Regi genero suo satisfacturus, cum valido exercitu Italorum et Almanorum cæterarumq; nationum in Hungariam ā parte qua Austriam respicit intrauit, ducens secum præfatum Salomonem Hungariæ Regem, cuius aduentu Hungari comperto, vt est gens in fide suorum Principum mutabilis et fluxa, Geyssa Duce et fratribus eius Wladislao et Lamperto filiis Belæ Regis, quibus in eam diem debitam obedientiam exhibuerant, desertis, certatim ad Salomonem deficiebant. Dux itaq; Geyssa Hungarorum desertū se ab Hungaris, et opprimendum ā potentia Imperatoris aduertens, communicato cum fratribus consilio, cedendum imminenti tempestati, et meliori tempori se seruandum decreuit. Itaq; duobus germanis Wladislao et Lamperto, et paucis quibusdam Hungaris, qui nullo pacto ab istius fide abstrahi poterant assumptis, in Poloniam ad fratres suos Boleslaum Regem et Wladislaum Ducem Poloniæ, tutum illic non dubitans sibi et suis fore in rebus dubiis receptaculum, diuertit. A Duce autem Wladislao et genitrice eorum Dobrogniewa benignē excepti et appellati, cūm tunc Boleslaus Rex Ruthenico bello occupatus esset, omnibus debitis vitæ necessariis abundē tractabantur. Imperator itaq; Henricus Duces Hungariæ intelligens diffugisse, ad Albam Regalem Salomonem perduxit, apud Hungarorum quoq; Pontifices et Barones cæteramq; multitudinem, quæ illic confluxerat, conciōnatus, sæpē vanam

fidem Hungarorum carpens, Salomonem Hungaris et Hungaros Salomoni iurisiurandi interposita pactione conciliauit. Ne quoq; prior sua coronatio in dubium reuocari posset, ipsum in Regem in sui praesentia coronari ordinat, abindeq; pluribus donis à Salomone honoratus in Almaniam rediit. Dux aūt Geÿsa aliquandiu Cracouiae moratus, dum persensisset Boleslaum Regem non facilè in Poloniam reuersurum, ad eum se contulit, et ipsum in Przemislia hybernantem offendens, vt sibi et fratribus suis armis et potentia Henrici Imperatoris ex Hungaria pulsis, opem ferre non differat, precatur et orat. Quem Rex bono animo esse iubens, apud se aliquanto tempore fauorabiliter honoratum et tractatum detinuit, deliberans an Ruthenico bello insistendum esset, an eo dilato Hungariae Ducibus auxilium ferendum.

Lampertus Crac. Episcopus moritur Cui S. Stanislaus Canc͞us Crac. successit.

LAmpertus aliās Zula Cracouiensis Antistes, cūm decennio Cracouien Ecclesiam rexisset, vigesima quinta die Nouemb. mortuus in Ecclesia Cracouien accepit sepulturam. Hunc ad deuotam petitionē Nicolai de Mikolaiow filii Wszeklich, Cornu pro armis, Stanislai et Boguszÿ de Zemlice, Caput asininum, Petri et Iacobi de Zbilutkowicze, Clipeum in Clipeo, Msczugii et Ioannis de Iakuszowicze Babatum cum cruce, pro insigniis deferentium, Ecclesiam Parochialem in minori Czimirza reperio fundasse, et certas decimas manipulares adiunxisse. In fundationis quoq; Priuilegio Anno DOmini Millesimo Sexagesimo tercio, in Dzierzazna scripto et confecto, cuius memini me legisse tenorem, beatum Stanislaū tunc Cracouiensem Canonicum, pro primo et principali, cum aliis Cracouien et Wratislauien Canonicis, testem scripsisse. Iste Zula fuit vir facetus et literatus complexionis sanguineae, et pro vitae suae integritate meruit apud Clerum et populum Regni Poloniae, et celebrem memoriam, et gradum Pontificalis dignitatis per conformem electionem ascensum. Huic vnanimi consensu Capituli accedente Sctus Stanislaus Canonicus Cracouien successit.

Anno Domi 1072.

Boleslaus Rex POloniae cum exercitu Hungariā ingressus, filios Belae concordat cum Salomone Rege, ita quōd is duas partes Regni honore fungens Regio, illi verō tertiam Ducali titulo possideant.

Bellis duobus Ruthenico vzt illato et Pannonico inferendo Boleslaū
Poloniæ Regem distinentibus, quid horum mallet, ad quodué se ver-
teret, tacitus secum, deinde et frequenti suorum consilio disquirebat.
Nam neq; bellum Ruthenicum ex Zaslai Ducis Kiiouien̄ in Sedem suam
restitutione, secundis auspiciis hactenus inchoatum et gestum volebat omitte-
re, neq; fratribus suis, Geyssæ, Wladislao, et Lamperto omnes spes suas
in suo auxilio reponentibus, deesse. Et quamuis omnium Consiliariorum Po-
loniæ sententiæ Ruthenicum bellum persequendum, et à Pannonico interim
abstinendum, propriasq; res potius quàm alienas curandas censerent, Bole-
slaus tamen turpe ratus fratres suos Duces Hungariæ in tam periculoso discri-
mine deserere, Ruthenica expeditione omissa, valido præsidio arci et Ci-
uitati Przemislien̄ imposito, ad inferendum bellum Salomoni Hungariæ Regi
tam Ducibus Geyssæ, Wladislao, et Lamperto, quàm propriis militibus pronun-
ciat se iturum, delecta igitur expeditorum militum manu, nouis quoq; mili-
tibus, in horum quos in Przemislien̄ præsidio reliquerat supplementum ex
Polonia accersitis, fra, fratres suos Geyssam, Wladislaum, et Lampertū
in Hungariam reducit: quæq; extrema pro illis, tam cum Salomone, quàm alio
quolibet eorum hoste, experturus. Neq; deerant Hungarorum Proceres, quos
iam dominatio Salomonis pertæduerat, qui Salomone relicto, ad Geyssam Wla-
dislaum et Lampertum transfugerent. Salomon itaq; externis Almanorū
auxiliis destitutus, cùm Hungarorum fidem huc illucq; labantem nosset, ve-
ritus ne à Polonico agmine et fratribus interceptus necaretur, præsertim cū
iam illos statiua propè Budam locasse sentiret, ex Buda fugiens in Castrū
Muszur arte et natura munitissimum, se recepit. Diu Rex Boleslaus et Du-
ces quid agendum satius esset, ventilabant, cùm et conquisitio Castri in quod
se Salomon Rex condiderat periculosa et difficilis, et agrorum agrestiumq;
qui nihil deliquerant vastatio plus quàm tristis esset. Interim Pontifices Hun-
gariæ quibus bellum ciuile formidabile ac detestabile videbatur ad Castra
Regis et Ducum, pacem inter Salomonem Regem, et Geyssam, Wladislaum
et Lampertum Duces æquis conditionibus composituri, superueniunt. Qui-
bus in consilium adhibitis et admissis, multis instantiis Geyssam et fratres
suos deprecantur, ne communem patriam, in qua maiores eorum regnauerant,
in qua quoq; et ipsi essent regnaturi, mutuis collisionibus ruinæ et vastita-
ti subiicerent, occupandamq; barbaris præberent. Orant et Boleslaum Polo-
niæ Regem, vt fratres suos Duces, ad capessendas æquas pacis conditiones
pelliciat. Et cùm à Rege et Ducibus responsum esset, pro pace communi nul-
las se conditiones honestas recusaturos, sed in Pontificum potestate futuros
(Rex enim Poloniæ Russiam redire magnoperè satagens, Hungaricum bel-
lum aut sententiis suspendi, aut pace componi cupiebat.) itum est extemplò in

Muszut, et sub his conditionibus pax ab vtraqꝫ parte facta. Vt Salomon quamuis natu minor, Regia fungatur et dignitate et Diademate, tituloqꝫ et honore, atqꝫ duas partes Regni Pannonici in sua ditione habeat. Geyssa, Wladislaus, et Lampertus, Ducalem honorem et tertiam Regni partem possideant, Boleslaus Polonorum Rex et suus exercitus de communi Ærario vtrorumquē muneratus abscedat. In hunc modum pace composita, in qua componenda æstas integra exacta est, Boleslaus cum magna gloria et vtriusqꝫ partis fauore (neqꝫ enim eo abnuente pax componi potuisset) in Przemisliam rediit, illicqꝫ hyber-nauit. Geyssa, Wladislaus et Lampertus in quinqꝫ Ecclesiis coram magna Hungarorum multitudine Salomoni imposuerunt Diadema.

IOannes Wratislauien̄ Episcopus, cùm annis decem Cathedræ præsedisset, à calculo correptus, mortuus est, et in Wratislauien̄ Ecclesia sepultus, Petrum Scholasticum Wratislauiensem habuit successorem. Et electiò sua quoniam vniformis erat, et illi præsens aderat, à Petro Gnesnen̄ Archiepo in Gnesnen̄ Ecclesia confirmata, et consecrationis munus fuit illi ab eodem Archiepo ibidē, Boleslao Polonorum Rege qui electioni aderat consenciente, impensum. Nobilis de Domo vulpium.

Swiątoslao et Wszeuoldo Ducibus Czirmeiouien̄ con frēm Zaslaum Ducem Kiiouien̄ hostiliter venientibus, Zaslaus ipse ad Boleslaū Polonorū Regē cum pignoribus venit petens restitutionē.

Cuius ex causa inter Swiątoslaum et Wszeuoldum Czernieiouien̄ Duc. ab vna, et Zaslaum Ducem Kiiouiensem, partibus ex altera, pro finibus terrarum et spoliis vtrinqꝫ secutis contentiò exorta, etiam inter illos arma exciuit, congregatis itaqꝫ exercitibus Swiątoslaus et Wszeuoldus Czernieiouien̄ Duces, vadunt contra Zaslaum Kiiouien̄ Ducem. Verūm Zaslaus fluxam et fragilem suorum militum in se fidem perpendens, veritus ne viuus in manus hostiles veniret, ex Kiiow discedit. Swiątoslaus verò et Wszeuoldus Duces vigesima secunda die Mensis Martii Kiiouiam ingressi, occupant Principatum et sedem Kiiouien̄: paterna prohibitione temerata, qui singulos constrinxerat, ne alter alterius vsurparet Principatum. Zaslaus verò Kiiouiensis Dux cum vxore et filiis et plerisqꝫ militibus in Poloniam ad Boleslaum Regem, ducens secū aurum, argentū, vasaqꝫ concupiscibilia, et omnē nobilē et preciosā suppellectilē, quæ oīa aut Boleslao Poloniæ Regi donauit, aut inter Polonorū milites distribuit, suppliciter se in sedē suam Kiiouiensem per Boleslaum Polonorum Regem deposcens reponi.

Vigesima prima Decembris Swiątoslaus Czerniciouień Dux qui Kiiouień Sedem occupauerat, in Kiiow moritur, et ad Czerniciow relatus, in Ecclesia Sc̄ti Saluatoris sepelitur, Cui Wszeuoldus frater suus in Principatu Kiiouiensi succedit. Reliquit autem vnicum filium Hleb, hic paternum Ducatum vz̄t Nowogrod Swiątoslao obeunte possedit.

Anno Dn̄i 1073.

Boleslaus Rex POloniæ Wolhin Castrum sex mensibus obsessum capit.

Ex Przemislia, valido illic præsidio vt populares in fide continerentur relicto, Boleslaus Polonorum Rex agminibus suorum exercituum edictis, in vlteriores Russiæ partes, Zaslaum DVcem in Sedem suam restituturus, ire pergit. Et itinere quo versus Kiiouiam processisse credebatur omisso, in terras Chelmeń et Volbineń, quæ post Wladimirień vocabantur, nunc vtroq͞z nomine abrogato Luceń appellatur diuertit. Regiò erat in eam diem et diues et opulenta, frequentes habens vicos et Oppida: pauca erant munita, facilem sui expugnationem hosti præbentia. Igitur pleraq͞z voluntariè in deditionem venere, cætera in quibus præsidia Ruthenorum erant, paruo negociò expugnata. Castra regiònis principalia erant tria, Volbin, Wladimir et Chelm, singula tamen ex ligno et trabibus fabrefacta, et in collibus natura ipsa æditioribus sita, hæc magna Ruthenorum militum manus tuebatur. Primùm itaq͞z Boleslaus Polonorum Rex prædas agere et nonnullos vicos et rura incendi iubet. Peragrata prædataq͞z regiòne, cùm plurimum pecoris de spoliis agrestium esset congestum, deduci illud militibus per seruos ad Poloniam Rex permittit. Ad Castrum deinde Volbin copias admouit, et illud omnibus viribus nocte et interdiu expugnare non destitit. Verùm cùm à Ruthenis Castrum defendentibus egregiè resisteretur, spes potiundi Castri recidebat sæpius in irritum. Dum insuper pleriq͞z Polonorum milites obsidionem ipsam deserendam persuaderent, nullo pacto persuasioni acquieuit, veritus ne Castro inexpugnato dimisso, animi Ruthenorum ad faciendam maiorem resistentiam erigerentur, Sex Mensibus in obsidiòne pertinaciter perseueranti, Ruthenorum qui Castrum tutabantur animi partim metu, partim spe ex liberalitate quam nouerant BOleslao inesse, franguntur, missisq͞z Caduceatoribus de Castro dedendo apud Regem sermonem faciunt, conditionesq͞z proponunt, vt singulis quibus liberet, cum omnibus quæ ditiònis suæ essent, discederent, qui remanere

elegissent, æquo iure cum Polonis in Castris Regiis militarent. Sub his conditionibus dum pax conuenisset, Castrum Volbin Regi deditum est, Boleslaus autem Polonorum Rex dum in terra Volbinen ageret, Wszeuoldus Dux decertare cupiens, Ruthenas copias illuc adduxerat, sed Polonorum copiis ad liquidum lustratis, manifestum periculum si tentaret fortunam se incursuru videns, retrorsum abiit.

Iaromirus Pragen Epus, dum Epatui suo reintegrare Olomuncen Ecclesiam nequit, Epum illius verberibus Nuncios verò Wratislai Bohemiæ Ducis, Romam de hac iniuria gratia conquerendi missos cæde in itinere afficit. Hinc Iaromirus Pontificio exutus tandem restituitur per Alexandrum Summum Pontificem fundatione Episcopatus Olomunecensis approbata.

IAromirus aliàs Gebhardus Pragen Episcopus molestè feren Episcopatum suum in Olomuncensem dismembratum esse, pro integranda illius vnitate plures conatus impendit. Quos cùm obstante Duce Bohemiæ Wratislao, qui eiusdem mutilationis, et præfati Olomunecensis Episcopatus fundationis, primarius fuerat institutor et auctor, in irritum ire videret, IOannem Olomuncen Epum clandestinè accedens, plurimis contumeliis et tandem verberibus, per seipsum et familiares mulctauit. De qua nouitate BOhemiæ Dux Wratislaus plurimum consternatus, quærelam ad Auditorium Summi Pontificis contra Iaromirum Epum Pragen, dum primi Nuncij ad Vrbem missi, Iaromiri mandato mutilati et cæsi in itinere fuissent, deduxit. Sceleris magnitudine Papa Alexander secundus motus, Rudolphum Cardinalem ad coercendum enormitatem sceleris et transgressionis, transmisit. Cui cùm Iaromirus obedire, et coram eo citatus contumaciter recusaret, priuatum Pontificio etiam Diæcesim Pragen Ecclesiastico subiicit interdicto. Placidius tamen postea, ne maiora scandala exorirentur, agens, et Episcopo Iaromiro Officium Pontificale restituit, et interdictum à Diæcesi Pragen tollit, terminum tamen ad comparendum, coram Papa Alexandro vtriqz Epo assignat. Quò cùm ambo peruenissent, Papa priuationem Iaromiri ratam esse decreuit. Precibus tandem multifariis Comitissæ Matildis virginis filiæ Bonifacii Ducis Lucen in Tuscia, quæ vniuersum patrimonium suum beato Petro perpetuò contulerat, et Ecclesiam Romanam ab hostibus strenuè defendebat, expugnatus, omne facinus in se et IOannem Episcopum commissum, condonauit, et Iaromirum pristinæ dignitati restituit, ita tamē quòd Ecclæ Olomuncen fundatio decætero firma et perpetua perseueret.

Anno Domini 1074.

Boleslaus Rex Poloniæ totam Russiam suo imperio subycit devicto Wszevoldo Duce.

PRimo tempore æstatis agmina suorum exercituum Boleslao Polonorum Regi ex Volhin, ad conquirendum duo residua Castra Wladimir et Chelm educere paranti, principis Wladimiriæ Gregorii cuius Castra ipsa pro ea tempestate erant, nuncii adveniunt. Hi ad Consilium Regis introducti, petunt ut ex terris eorum copias suas deducat, terrasqꝫ illas vastari et Castra expugnari non admittat, Principem suum Gregorium in potestate Regis unâ cum Castris et terris futuros, et deditionem facturos, imperanda quæqꝫ expleturos, asseverant. Rex Boleslaus ut in ulteriora Russiæ liberius celeriusqꝫ penetraret, oblatas pacis conditiones accepturum se, si obsides darentur, respondit. Quo accepto, et induciis interim firmatis, ad Principem suum reversi, responsum exponunt. Grave imprimis et indignum videbatur dare obsides, molestius tamen et gravius, tecta tecta et vicos uri. Itaqꝫ Princeps ipse GRegorius et sui, personaliter ad Regem Boleslaum veniunt, deditioneqꝫ facta obsides tradunt, Boleslaus non solum Gregorium benignè appellatum, sed etiam liberaliter muneratum domum remittens, agmine citato ad caput et Metropolim totius Russiæ Kiiovo ire pergit: non aliter se bellum Ruthenicum nisi Kiiovia acquisita ratus consumaturum. Dux Wszevoldus, tunc inter Ruthenorum Principes potior, et terrarum amplitudine, et militum frequentia habebatur. Is quoqꝫ tunc et terram et Civitatem Kiioviensem, cæterasqꝫ vicinas Provincias sub sua ditione continebat. Qui ut ab exploratoribus et ipso rumore accepit, bellum sibi â Boleslao Polonorum Rege inferri, et in regionem suam belli sedem transferri, omnes suæ ditionis homines iubet arma sumere, cæterorumqꝫ vicinorum Principum plurima contrahit conquiritqꝫ auxilia, multi insuper voluntary Ruthenorum Proceres et Milites, qui ex Przemisliensi. Volhinensi, et Chelmen. terris, per Boleslaum aut expugnatis, aut in fidem receptis diffugerant, se illi coniungentes, exercitum haud sanè contemnendum effecerant. Quorum multitudine et continua acclamatione, ut extemplò ad hostem ducerentur, Dux Wszevoldus lætior factus, aciebus ordinatis ad Castra Boleslai novis stativis, cursu celerrimo profectus, pervenit, altera quoqꝫ die suos ad pugnam educit. Boleslaus Præfectis, Tribunis, Centurionibus, et qui ducebant ordines, singulisqꝫ militibus convocatis. Decernendi, inquit, cum hoste quod frequentibus votis optastis, nunc nobis oblata est potestas, virtutem itaqꝫ quam sermonibus iactabatis, nunc

dextris monstrate. Hostis quidem et numero et robore superior est, omnis spes in præsidio cælesti et virtute vestra reponenda. Sæpè enim hostis ipse à patribus nostris leui negocio victus fususq; et subactus est: quem et hodierna die magno animo vos firmate fusurum: maxima premia victoriæ Vrbem opulentissimam Kijow cum finium quos patres nostri posuerant pulcherrima recuperatione habituri. Hac cohortatione monitos in aciem eduxit, pugnamq; conseruit. Magna vi ab vtraq; parte concursum est, ancipitiq; Marte aliquandiu pugnatum. A dextra parte ægre Polonus resistebat, clamoresque dissoni ad incertos suorum euentus fugere hostes proclamantium, à præsenti certamine auertebant animos, turbatisq; ordinibus superiores Rutheni esse cæperunt, ni Boleslaus nouam cohortem laboranti et propè fugam prospicienti alæ submisisset. Itaq; pugna restituta, æquis viribus et propè parispe pugna gerebatur. Tandem Boleslao Rege fortiorem hostium cuneum prærumpente, fuga extemplò Ruthenorum secuta est, fugientesq; Ruthenos Poloni victores secuti, magnum illorum numerum ad Castra reduxerunt, Dux Wszeuoldus fuga saluatus. Tunc multi ex Ruthenis cecidere, sed et ex Polonis mille desiderati, saucijs in quadrigas impositis, et his qui ceciderant sepultis. in Poloniam spolia plurima Ruthenica referens, cum victore exercitu Boleslaus Rex Polonorum rediit.

Sanctus Stanislaus Epus Cracouiensis
Regem pro adulterio monet. Qui ppinquos
Piotrek pro villa Piotrauin in eum mouet.
Ille verò in defectu testium promittit ipsum
Piotrek statuere antè triennium mortuum

Commissum adulterij et rapinæ facinus, quod Boleslaus Poloniæ Rex in Cristina fæmina militis Mscislaui consorte patrauerat, Stanislaus Cracouien Episcopus non ferens, cùm Regem paternis monitis corripuisset, et extendere in Regem, monita salutaria contemnentem, Censurarum rigorem decreuisset: Boleslaus Rex magna percitus ira plurimis contumelijs et opprobrijs Episcopum insectabatur. Verùm insectari parum contentus, ad inferendum Epo quaslibet aggrauationes et iniurias animum intendit. Non facilè autem occasionem qua viro Dei nocere posset, Rex scrupulosa indagine cuncta rimatus, poterat reperire, vita enim viri Sancti sÿncerè et innocenter traducta, quamlibet calumniam etiam verisimiliter commentandam, excludebat. Ad oppressionem tandem viri Dei, indefesso studiò Regi anhelanti modus opportunus oblatus est. Emerat vir Sanctus

Sanctus Stanislaus pro sui Episcopatus Cracouiensis amplitudine villā in sua Diocæsi ad fluenta Vislæ in terra Lublinensi sitam Piotrauin appellatam, apud Petrum, qui Piotrek dum viueret nominabatur, nobilem Armigerum, pro certa pecuniæ quantitate. Venditioniqꝫ eiusmodi fratres et nepotes pluresqꝫ testes venditor et emptor adhibuerant, quō solidiōr maneret venditiōnis contractus. Is foro confecto, et pecunia ad plenum ā beato Epō percepta, triennio priusquām hæc quæ narranda suscepimus gererentur, Stanislao Episcopo in pacifica possessiōne existente, vita excedens, in Ecclesia Parochiali Sancti Thomæ Apostoli in præfata villa Piotrawin fuerat tumulatus. Huius nepotes et propinqui Boleslao Rege mandante, et suam illis operam promittente, cœperunt Stanislaum Epūm pro villæ prædictæ proprietate Piotrawin impetere, asserēn hæreditatem ad se deuolutam Episcopum Stanislaum violenter occupasse. Quo occupatiōnem violentam in Regiō iudiciō negante, et legitimam venditiōnem et emptiōnem pro villa huiusmodi inter se et Petrum mortuum, coram testibus probatæ fidei celebratam opponente, decreto iuris decisorio ex auctoritate Regis et Baronum prolato, admittitur Stanislaus Episcopus, velut actor et diuturnus villæ pro qua lis pendebat possessor, ad probandum per testes qui Contractui affuerant legitimam villæ venditiōnem. Verūm dum testes per Episcopum conscripti et nominati, pro die constituta laturi testimonium, terrore Boleslai Regis constricti, venire expauissent, Sententia quoqꝫ peremptoria contra Episcopum, vt de villa Piotrawin testibus deficientibus excederet, instaret ferenda, magnus fide Stanislaus Epūs inspiratiōne etiam flatus Diuini sentiens se perfusum. Video, inquit, veritatis et iustitiæ meæ causam terreno consiliō et imperio deprauatam obnubilatamqꝫ et penē perditam, cœlesti suffragiō illustrari et reparari opportere, et proinde testibus veritati et iustitiæ meæ ferre testimonium detrectantibus, principalem me Venditorem Petrum statuere polliceor. Deliramento Regi Boleslao et Baronibus secum in iudiciō præsidentibus, quæ Sanctus pro reuelanda causa sua edixisset visa sunt, quoquē magis pmissiō hæc Regi et Baronibus impossibilis videbatur, eō facilius accepta et admissa, dum vir Dei intra quadriduum eam se expleturum firmaret ~

Sanctus Stanislaus villam Piotrawin teste ex mortuis producto per sententiam Regis et Procerū in ditiōnem cepit ~

IVdicium non illius tantummodo Episcopalis Causæ, sed Terrestre et Generale (quod apud Polonos Colloquii et magnorum terminorum nomine, quadam vsurpatiōne nuncupatur) in pratis quæ inter Solecz

et Piotrawin in bassis et paludinosis locis, sylvis etiam obsitis, sita erant,

gerebatur. Mos siquidem antiquorum Regum et Ducum in multas ætates ob-
servatus erat, generalia iudicia in Campestribus, pratis, et aquis celebra-
re planiciebus, quò facilior cuilibet venienti in Iudicium, quod aliquot heb-
domadis agebatur, præberetur pabulatio. Is tamen abrogatus est, iudiciaq̃
ipsa in ARce aut Vrbibus, non in papilionibus ut olim expediuntur, Polonis
cultiores quàm tunc eorum maiores habebant, mores et ingenia sortitis. Sta-
nislaus Episcopus oblationis suæ decreto accepto, in villam suam Piotra-
win, quæ duodecim passibus à loco Iudicii vix aberat, secedens, omnibus Cle-
ricis qui aberant, et quos festinatio rei accersiri permittebat, triduanum ie-
iunium indixit, vacareq̃ singulos Missis, obsecrationibus, et orationibus præ-
cipiens, non hæc modo quæ roganda assumpserunt, sed his maiora, si fidem instar
grani sinapis habuerint, facilè apud Clementiam Diuinam impetraturos, per-
suadebat. Ipse in Oratorio Ecclesiæ non diebus non noctibus illis cessans, la-
chrymis et fletibus intermixtis excubabat. Quarto deinde die diluculo Ora-
torium est ingressus, et Sepulchrum Petri militis mortui, sabulo amoto iubet
aperiri, cadauerq̃ triennio putrescens detegi. Tum Clericorum plebisq̃
astante multitudine, rigato primùm vultu lachrymarum imbre, procidens sup-
plex ad terram, orationem fundens ad Deum ait. Clementissime om-
nium Deus, qui gratia sua immensa, perdito humano generi consulturus, assum-
pta humanitatis nostræ sarcina descendens ad terram, quadriduanū Lazarum
fœtentem, Archisynagogi filiam, et filium viduæ de Naym, reuocasti in vi-
tam. Credentibus quoq̃ et credituris in te, horum quæ ipse gesseras, maio-
ra te præstiturum, verbo nunquam transmutabili promisisti. Respice de excel-
so gloriæ tuæ solio, ad preces fletus, et gemitus supplicum tuorum, et multifaria
largitate benignitatis tuæ, quam etiam indignis præstare soles, tribue, ut Pe-
trus miles Causæ Ecclesiæ tuæ, quam in tuo nomine confisus defendendam su-
scepi, laturus testimonium ab inferis (deficientibus à veritate filiis hominū)
consurgat, et potentia virtutis tuæ in vitam reuocatus, Causam Ecclesiæ
tuæ, caligine iniquitatis humanè infectam, illustret, ut promissa tua ve-
rificentur in cunctis nationibus, et nomen tuum magnum et gloriosum clari-
ficetur in sæcula. Cùmq̃ ab uniuerso Clericorum et populorum cœtu respon-
sum est Amen, ad tumulum accedens baculo Pastorali cadauer Petri mili-
tis tangens dixit. IN NOmine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti Petre
surge de puluere, et exurge à mortuis, testimonium veritati perhibiturus, ut
augeatur fides credentium, et castigetur corripiaturq̃ improba temeritas, im-
pugnantium et opprimentium iustitiam et veritatem. Ad hanc protinus
vocem Petrus miles consurgens stetit, primusq̃ apud nos STanislai Sanctitatis
et virtutum vel materia, vel testimonium fuit. Cui vir Dei STanislaus

manum porrigens, et stupente vniuersa multitudine, et magna vociferatione Clementiam Dei laudante, primùm de sepulchro, et deinde ad Boleslaum Poloniæ Regem incæpto iudicio cum Baronibus perseuerantem, deducens ait. En, inquit, iuxta promissionem meam pridem coram Concilio vestro factam, Petrum militem sisto, et pro villa Piotrawin, pro qua iniustè conuenior, hunc principalem non mea sed Diuina virtute, ab inferis suscitatum, et testem perpetuæ venditionis, et euictorem cuiuslibet impedimenti pono. Persona sua singulis ferè vobis nota est, antè triennium vobiscum conuersata. Hunc non putetis fantasma esse, quem carnem et ossa, si quis dubitans palpare voluerit, inueniet resumpsisse. Rege Boleslao nouitate miraculi non obstupente solùm, sed penè exanimato, nec quicquam loqui aut interrogare auso, Petrus miles à beato viro suscitatus, rupto silentiò ait. Ego inquit virtute Diuina, et precibus huius viri beati Stanislai Cracouień Episcopi à morte suscitatus protestor, et clara apertaqꝫ voce coram tuo Tribunali Rex profiteor, paternam meam quondam hæreditatem Piotrawin, beato viro Stanislao Episcopo et suæ Cracouień Ecclesiæ me perpetua et irreuocabili venditione vendidisse, et precium de quo inter me et beatum virum conuenerat effectualiter tulisse, nepotesqꝫ et sanguineos meos nihil iuris aut deuolutionis in ea haben, virum Dei Stanislaum iniquè et calumniosè pro illius proprietate molestasse. Et conuersus ad nepotes et consanguineos qui Epûm molestabant, et eos qui testari timuerant, quis, inquit, ausus hanc vobis dementiam iniecit, vt calumniando, vos veritatem reticendo, graui vos contaminaretis scelere? Pro quo me denunciante, nisi poenitentiam condignam egeritis, dira vos supplicia tormentorum nō dubitetis subituros. Silentio scelus his atqꝫ illis confitentibus, Stanislaus Episcopus Regia et omnium Baronum diffinitiua decisione vicit aduersarios, et villam Piotrawin cælesti non terrestri testimonio, ditionis suæ et Ecclesiasticæ fuisse et fore confirmans, in pacificam villæ quam et in hanc diem Ecclesia Cracouiensis retinet repositus est possessionem. Monstratur et in hanc diem locus huius iudicii. Oratorio quoqꝫ in eo superædificato singulari deuotione à Polonis frequentatur. Ab hoc primùm tempore beati viri Stanislai nomen magnæ virtutis apud Polonos esse et celebrari cæpit: vt qui Sanctus ab omnibus habebatur, potens etiam et verè Apostolicus haberetur. Cuius sacratissima antè et in Pontificatu religio, maiestatis veneratione singulari plena, admonitio modesta et dulcis, increpatio terribilis, conuersatio grata et facilis, gestus grauis et Pontifice dignus fuit. ~

Petrus ad tumulum reuertitur.

TEstimonii officio ad quod implendum suscitatus erat Petrus Miles perfunctus, vir sacerrimus Stanislaus Cracouiensis Episcopus illum in Ecclesiam Sancti Thomæ in Piotrawin, comitante se omnifere quæ ad iudicia expedienda conuenerat multitudine, ita vt et hii qui Epum beatum p villæ proprietate vexauerant, ex accusatoribus et aduersarÿs venatores facti sequerentur, et Rex penè solus in tentorio desertus remaneret, reduxit. Quem antequam in sepulchrum reintraret, beatus STanislaus hoc conuenerat sermone, Vis inquit Petre, spacium vitæ in aliquot annos protrahendæ, aut aliquod gratum tibi à Domino meo IESV CHRISTO precibus meis conferri? Cui Miles, non hanc, inquit, vitam, quæ morti magis quàm vitæ similis esse perhibetur Pater Sancte, sed eam in qua beati sempiterno æuo fælices visiòne beatæ Trinitatis fruuntur me optare conuenit, quam me adepturum, purgatiònis tempore de quo parum adhuc superest expleto, certissimè confido. Quod vt pietate Diuina tua intercessione ad plenum rescindi, etiam nunc antequam expleatur, possit, merito tuo et prece quæso efficias. Quo sepulchrum reintrante, et animam corpore locato exhalante, beatus STanislaus, Psalmis traditione Catholica cum Clero suo, super commendatione animæ deuotissimè peractis, tumulum ex more iacto Sabulo composuit ~

Anno Domi 1075.

Boleslaus Rex Poloniæ iterum Kiiow capit, et tributa à Ruthenis exigit &c.

INtegra hÿeme et parte Veris Boleslaus Rex Polonorum in proprÿs penatibus absumpta, maiori quàm antè exercitu ex equite pediteqꝫ milite comparato, in Russiam celeri itinere contendit, et Kÿouiam Metropolim Russiæ accedens, ipsam obsidiòne vallauit. Dum autem à Ruthenis VRbem tuentibus crebræ fierent in Castra Regis excursiònes, certaminibusqꝫ leuibus inter partes in maius crescentibus, sæpè vniuersus Regius exercitus, suis qui à Ruthenis interdum sagittis eminus emissis propellebantur laturus auxilium, velut in iustam aciem consurgebat. Fame tandem Ciuitas laborare cæpit, rarescentibusqꝫ hostilibus excursionibus, Castra propius VRbem Rex admouit. Doctus quoqꝫ à transfugis famem et apud VRbanos, et apud milites inualuisse, itinera omnia obsideri, ne aliquid ad obsessos importari posset, summa cura et ipse prouidit, et milites illi negocio præfectos, partim minis, partim promissiònibus, vt eximius quamlibet importatiònem prohiberent, onerauit. Ea enim vis animi ingeniiqꝫ Regi inerat, vt non grandia solùm sed etiam minima per se adiret. Militibusqꝫ

et Præfectis munera belli et obsidionis demandando, pleraq; ipse prius quàm
à milite inchoarentur, perficeret. Vigilias quoq; per se adeundo, et segnes cor-
ripiendo et mulctando, ne quid milites de solerti et continua diligentia, ad-
uentum Regium semper suspectum habentes, remitterent, effecerat. Campo-
rum insuper Vrbem corona cingentium vasta planicies, ita vt illam visiua vir-
tus in Pelagi morem comprehendere non posset, quamlibet importationem interdiu
procul demonstrans, propositum Regis vehementer adiuuabat. Vrbs præterea
Kiiouiensis, ea tempestate amplissima et plures largosq; vicos porrecta, nullo sa-
tis certo murorum aut robore roborum subnixa, facili captioni, militibus præser-
tim eam tutantibus continuis vigiliis et diuturna obsessione fatigatis, subiacebat.
Vniuersas vias Polonis stricta custodia obseruantibus, importationemq; cuiuslibet
rei prohibentibus, fames horrida Vrbem inuasit, multiq; mortales dietim fame ca-
debant labefacti. Accessit et pestilentiæ malum, vis quoq; morbi et in locuple-
tum & in militum corpora peruaserat. Veriti itaq; ne viui in Boleslai et Polono-
rum venirent manus, Legatos de Vrbe dedenda ad Boleslaum mittunt. Rex
Legatis rogantibus nihil aliud quàm vt se victis mansuetum victorem præstaret,
& vt fame et peste afflictæ Ciuitati parceret, Legatis more suo ceruice bas-
sas inclinationes rogationi adiicientibus, benignè correptis, quòd tam fœda in
defesensione Vrbis passi sint, quæ nec irati victores victos pati coëgissent, pro-
picium se et fauorabilem singulis futurum respondit. Quo ad Vrbem relato non
alterius diei aduentu expectato, eodem die Vrbem Regi dedunt. Quam Bole-
slaus cum multitudine armatorum militum ingressurus, gladium vibratum, con-
formem triumphum Protaui sui Boleslai primi Polonorum Regis impleturus, in
portam ferream impegit, geminandoq; ictus foramen verberatæ mucrone laminæ
in porta in victoriæ et deditionis signum, reliquit. Â Ciuibus magno honore ex-
ceptus, modestissimum se prout spoponderat omnibus victorem præbuit, et ne
cuius ædes, corpus et fortunæ, â quoquam suorum militum violarentur, plecten-
dos violatores capite decernens, effecerat. Qua vna re Ciuium Kiiouien-
sium pectora sibi adeò deuinxerat, vt amplissima munera, tam Regi quàm
exercitui suffectura, spontè præsentarent. Quæ Rex paucis sibi retentis,
omnia ferè in milites, eos præsertim, quorum virtus aut in dimicando aut in
expugnando Oppidorum & Castrorum, aut in lacessendo hoste fuerat conspecti-
or, distribuit. Eo memorabili facinore confecto, Kiiouiaq; in ditionem sub-
acta, cùm vniuersa Russia pacata esset, vectigalia magna instituit, gene-
risq; materni propinquum Zaslaum Ducem summæ rei præficit, et Kiioui-
en Principatus attribuit illi gubernationem. Magna ex singulis Russiæ re-
gionibus dietim afferebatur pecunia, magnæ cumulabantur opes in quibus
aggregandis exigendisq; residuum quod restabat hyemis effluxit ~

SWiatoslai Ducis Czernieiouien filio Hleb â suis nequiter occiso, et in Ecclesia Czernieiouien Sancti Saluatoris sepulto, Swiatopelk filius Zaslai in Nouogroden Ducatu succedit, Wladimirus verò alter filius Zaslai sedet in Smolensko, et Iaropelk tercius filius in Vischegrod.

Anno Domini 1076.

Boleslao victoria elato et in libidines prolapso, Polonorum militum uxores seruis et aliis se miscent, quo audito Poloni subitò domos petunt, Rege ibidem relicto.

SVb ea mora qua in Ciuitate Kiiouien hybernatum est, uniuersi Polonici exercitus robur elanguit, in eamque perniciem ex voluptatibus, commessationibus, ebrietatibus, et libidinibus tam Boleslaus Poloniæ Rex quàm milites sui paucis exceptis deiecti sunt, vt plus nocuerit vicisse quâm victoria caruisse, victoriaque potiri multò magis discriminis quâm commodi ingessit. Omnium siquidem victualium quæ cuilibet gulæ sufficiunt, Kiiouia ferax est, carne, melle, pisce, et frumento fertilissima, fœminas habens statura proceres, crine glaucas, et speciosas sed lasciuas. Earum pulchritudine tam Rex quâm Polonorum milites capti, fœlicitate insuper victoriarum elati, et rerum omnium abundantia locupletati, in omnium libidinum sentinam corruunt. Ipse insuper Boleslaus Poloniæ Rex, plenam fortunam in victoriis, Ciuitatum deditionibus, spoliis, diuiciis, et impensis honoribus videns sibi prouenisse, tantum arrogantiæ et lasciuiæ induerat, vt difficiles ad se petentibus faceret aditus, et plerisque responsa et mandata per Internuncios daret. Nec simplici libidinum genere contentus, in spurcissimum Sodomiæ scelus, RVthenorum detestabiles mores (apud quos scelus illud in vsu erat) imitatus, fœdissimè prolapsus est. Quos quoque armis vicerat, viciis eorum victus, vniuersæ posteritati suæ, sed et Regno suo et genti suæ, grande et diuturnum dedecus, sola sancta gratia Dei abolendum, innexuit. QVantum autem scelere huiusmodi Maiestas Omnipotentis, quæ illi tot victorias tot fœlices successus præstiterat, offensa fuerit, euentus qui insequentibus narrabuntur monstrabunt. Primum quidem ipse Rex Poloniæ, Polonis propriis, deinde et Ruthenis, quamuis eorum lasciuiam æmulatus esset, contemptui esse cœpit, æstimatioque et autoritas Regia in pectoribus militum magis succisa quàm diminuta. Nec Rex solùm contemptu et odio â suis Polonis & Ruthenis, sed & Poloni verbere Diuino obruti sunt. Vxores siquidem

sorores, et filiæ eorum, præsertim qui immoderatius libidinibus Kiiouiensibus inseruierant, longa absentia virorum offensæ, integro propè septennio se orbas et virorum solatio prolisque fœcunditate querebantur destitutas, quas neque facinus neque iuuentus neque muliebris conditio meliora sentire permittebat. Diuturna itaque expectatione maritorum fessæ, dum insuper rumor vulgasset, alios diem obiisse, alios in prælijs occisos esse, alios pellicibus se permiscuisse, ad seruorum nonnullæ conuolant amplexus, quædam vi pertracta, cæteræ blandiciis et falsis delusionibus et figmentis expugnatæ. Hæc prostitutio dum passim de omnibus Polonorum vxoribus ad Castra Regia crebro rumore crebrisque nunciis, fama omnia in maius extollente, allata fuisset, et super re ipsa ex metu et suspicione plurimæ fingerentur vulgarenturque opiniones, manaretque et serperet indies, alio aliis tradente, mali ipsius contagio, tantus fremitus et indignatio in exercitu suborta est, vt Lymphaticorum more, vnus ad alterius tabernaculum, suas iniurias et casus communicaturi et quæsturi discurrerent. Tantus insuper nonnullos eorum inuasit furor, vt non consulto aut non permittente Rege, in Poloniam velociori quo possent cursu excurrerent. Paucorum exemplum magna postea multitudo cæterorum militum, suas iniurias de vxoribus et seruis vlcisci et inhibere ambelantium, secuta est. Qui neque Regia castigatione, neque blandis sermonibus poterant inhiberi, quin quibuslibet diebus nocte et interdiu, ferociam enim Regis nonnulli iam experti fuerant, diffugerent: Boleslao Rege suo in terra hostili deserto.

Poloni seruos adulteros et vxores puniunt.

POLonorum milites ex Castris in domos non flagitatione vt olim Scythas, sed flagitiis vxorum reuersos, nouum et seruile bellum (Deo hanc Polonis iustè pro libidinibus in Kiiow admissis immittente vltionem) excepit. Serui etenim qui eorum vxores temerauerant, pœnarum acerbitatem pro scelere se à Dominis non ignari subituros, non suadentibus solùm sed etiam adiuuantibus fœminis, quas consuetudo stupri seruis deuinxerat, arma corripiunt, et occlusis portis Dominos intrare volentes excludunt, cum potentia ingressuris bellum gerunt. Quos Domini ægrè et cum suorum dispendio victos, varijs et exquisitis cruciatibus vnà cum vxoribus adulteris, illis præcipuè quæ libidinem sectatæ vltrò se seruis coniunxerant, interimunt. Ac sic de coniugibus et seruis adulteris vlti, saciato iusto furore, stupra exterminant.

Laus matronæ cuiusdam ob pudicitiam custoditam.

Erat ea tempestate Matrona quaedam Nobilis Margaretha uxor Comitis Nicolai de Zemboczin, villa prope Proszouicze sita, nobilis de Domo et armis Streparum. Quae nitorem pudicitiae absque cuiuslibet contagionis labe conseruatura, quam alias faeminas viderat prostituisse, in Ecclesiam in Zemboczin latericiam se cum duobus sororibus recludens, et per funem per omne tempus, quo vir suus in Regiis militabat Castris, victum sumens, custoditae pudicitiae in hanc usque diem celebratur commendatione.

Boleslaus Poloniae Rex & in milites & in uxores eorum saeuit, catullis ad mamillas earum appositis, nemine eum de facinore detestando castigare praesumente.

Regis interim Boleslai truculentior ira, non in faeminas solum, quae pietate virorum aut immunitate scelerum seruatae erant, sed in viros ipsos grassari caepit. In Poloniam siquidem ex Russia, cum raris agminibus reuersus, desertum se a militibus propriis, quibus multa bona largitus est, in medio hostilis regionis & hostium expositum discrimini fremebundus et calens ira, deplangit: militum desertione pene morte aut infami captiuitate se obrutum, benignitate Diuina seruatum, ingeminat. Corripit deinde milites a quibus transfugiendi principium ortum est capitis paena: alios qui imitatione exempli peccauerant, carcerali molestia, aut bonorum priuatione mulctari iubet. Mulieribus quibus mariti pepercerant, faetu quem ex seruis susceperant abiecto, catulos ad mamillas in ultionem admissorum stuprorum applicari mandat, Indignas aiens eas prolem humanam, sed caninam idoneas lactare: quae humanitatis oblitae viris miliciam agentibus, thoro violato seruis se miscuerant, demque exterminium et qualibet probra non vitam promeruisse. Ita cor retinens saxeum, et viscera gestans ferrea, matronarum tam dira calamitate et angustia, suo imperio canes pendentes & admotos ad vbera lactantium, non mouebatur. Calamitosus tunc et faedus erat in Polonia vultus Reip. dum milites qui inter hostium agmina, in ipsis deinde conflictibus tuti erant, domum reuersi variis incommodis uxorum et seruorum suorum afflicti, ab ipso quoque Rege crudelitatem quam in hostibus vitauerant, et in se, et in propinquis, et in ipsis coniugibus, quas seruandas decreuerant, experirentur. Haec cum per se detestanda essent, omnibus tamen his detestabilius, quod Rex Boleslaus usurpatum in Russia lasciuium, et brutalem contra naturam usum, auxisse non remisisse videbatur. Sed neque in tanta virorum Ecclesiasticorum & saecularium, quos ambitus Regni Poloniae continebat, turba, aliquis repertus est, qui Regem de detestando

scelere, et de tanta illius truculentia, omnibus saeuiciam eius pertimescentibus, ausus esset corripere. Propter quod Rex et in flagitium horrendum, et in quaelibet alia facinora, subditorum suorum grauissimam oppressionem secum trahentia, a nullo monitore castigatus, licentius ruebat. Quibus Stanislaus Cracouien Epus visis et cognitis plurimum indoluit, & velut indulgentissimus Episcopus cura gregis sui, cura etiam Regis anxie macerabatur.

Origo Ordinis Carthusien et Grandimosten.

SVb eisdem temporibus celeberrimus et insignis Ordo Carthusien coepit. Qui teste beato Bernhardo inter omnes Ecclesiasticos Ordines et religiones primatum tenet, non ratione temporis sed rigorositatis, vnde ipsum vocat speciosissimam columnam Ecclesiae, verum propter nimiam abstinentiam paucis portabilis erat. Et ne diu paruus maneret, postea ab Ecclesia moderatus fuit, nec vnquam a Sancto proposito recidit: peculiariter a Spiritu Sancto perseruatus vsque in hodiernum. Coepit autem primum in Dioecesi Grationopolitana a Brunone Magistro in Theologia natione Colonien, et ab aliis sex venerabilibus viris, & Victor Papa tertius vidit per somnium Deum dignationi suae in solitudine Carthusiae habitaculum construentem.

GRandimostensis Ordo inchoatur hoc tempore per Sanctum virum Stephanum nobilem, Auernorum stirpe progenitum.

Iterum bellum inter Salomonem Hungariae Regem, et Wladislaum ac Geylsam Duces exoritur, victor primum erat Salomon, postea per Geylsam victus, fugit, et Geylsa in Regé coronatur.

LIuor ingens inter Salomonem Hungariae Regem ab vna, & Geyssam atque Wladislaum Duces Hungariae partibus ex altera, primum ex leuibus suspicionibus coortus; procedente vero tempore, adeo altius et grassatus, vt signis collatis inter se quasi crudelissimi decernerent. Et licet in prima pugna Salomon Rex superior, Geyssa vero et Wladislaus pro victis abscesissent: postea tamen Wladislaus cum Othone Morauiae Duce, ferente fratri auxilia vicit. Salomon Rex victus bello Posonium se recepit, & Geyssa in victoriae signum Ecclesiam Vacinen Cathedralem (ibi enim pugnatum fuit) ante pugnam votam fundat, & fauore Hungarorum in Regem coronatur. Quanquam autem Henricus Imperator Salomoni velut genero laturus auxilia venisset: nulla tamen re memorabili gesta

Consiliariis suis à Geyssa plerisqꝫ muneribus corruptis discessionem persua:
dentibus, in Almaniam cœpto irrito rediit. Quapropter Regni Hungariæ
ad Geyssam plena administratio plenumqꝫ regimen peruenit. Salomon verò
tristis gemebundusqꝫ suæ infœlicitatis deplorabat angustias. Pontifi:
ces Hungariæ, quibus dissidium Ciuile molestius visum est, etsi sæpè tra
ctassent concordiam, & Geyssam ad cedendum de Regni fastidio induxis:
sent, effectus tamen rei istius, eorum Baronum qui partes Geyssæ sequeban:
tur impediente studio, nunquam ad liquidum perduci poterat.

Boris et Olech Duces Russiæ Polowczis sibi
adiunctis Wszeuoldum Ducem Czirnieiouien
vincunt, et Castrum eius conquirunt, quod dein:
de Wszeuoldus Zaslai auxiliis adiutus recuperat,
Boris et Zaslao Ducibus prælio absumptis.

Liuore & maligno acti Spiritu Boris & Olech aliàs Alexius Duces
Russiæ, barbaros Polowczones, vt terram Russiæ hostiliter ingres:
si deuastent, inducunt. Quibus Wscheuoldus Dux Czernieioui:
ensis XXV. Augusti in loco qui Zicz cze dicitur occurrens, prælio inito ab
eis profligatur et vincitur. In quo conflictu miles insignis apud Ruthe:
nos Iuan Sirosławicz, item Thukicz, item Pokiei, aduerso pectore concidunt.
Triumpho obtento Boris & Olech, Polowczonum robore freti, etiam Ca:
strum Czernieiow conquirunt, et plura execranda facinora fundendo san:
guinem innoxium committunt. Wszeuoldus itaqꝫ cum Wladimiro filio suo,
et clade et sedis suæ principalis proditione angustiati et pressi, ad fratrē
suum Ducem Zaslaum Kiiouien diuertunt, gemituqꝫ et planctu ingenti ædi:
to, suas illi et gentis suæ calamitates & erumnas exponunt. Qui illos beni:
gnè consolans, bono animo esse iubet, ego, inquit vobis in exemplum sim, qui
omnibus spoliatus et exutus, in terris alienis stipe et fauore Polonorum
aliquanto tempore vixi, quorum auxilio singula postea recuperaui. Nec ver:
bis solùm sed et rebus illos confirmans, pollicetur se illis auxilia contra hostes,
Boris & Olech laturum. Coacervata itaqꝫ militia vadit Zaslaus Dux
Kiiouiensis cum Iaropolko filio suo, & Wszeuoldus Dux Czernieiouiensis
cum filio suo Wladimiro contra Czernieiow, in quod se Boris et Alexius
Duces receperant. Abnuebat autem Alexius, et Boris Duci persuade:
bat, ne in vltimum dimicationis venirent discrimen, dicens illi. Non pugne:
mus contra quatuor Duces fratres nostros, quoniam fortiores nobis sunt, sed
missis Caduceatoribus, petamus æquis conditionibus pacem. Et non acquieuit
Boris sed in superbiam elatus respondit. Non te aliqua de victoria teneat so:
licitudo sed

sed tantummodo hilaris et spe plenus belli euentum præstolare. Et congres-
su facto interficitur Boris filius Czeslai, qui pacem abnuebat, et multi hinc-
inde ceciderunt interfecti. Sed & Zaslaus Kiiouien Dux, dum iam præ-
liò confecto inter pedites securus consisteret, ab vno milite Alexii, qui se
proprium fingens peditibus ingesserat, inter scapulas percussus et transfosus
occiditur. Ac Alexio et exercitu eius fugiente Castrum Czernieiów recu-
perat Wszeuoldus. Corpus autem Zaslai Ducis in Kiiouiam delatum, et à
filiò suo Iaropolko planctum sepelitur. Fuit Zaslaus magnus cultor et admi-
nistrator iustitiæ, et vir excellentis corporis atque staturæ, et successit illi
frater germanus Wszeuoldus in Kiiouien Principatu, velut natu maior, fi-
lium vnum Wladimirum in Czernieiów, alterum Iaropolkum in Thurow locans.

Anno Domi 1077.

Beato Stanislao Epo Cracouien ob admoni-
tionem paternam Boleslaus Rex irascitur.

Grauem & intolerabilem Boleslai Regis Polonorum continuè exu-
berantem sæuiciam, & in scelere abominando profundam demersio-
nem Stanislaus Cracouien Pontifex vlterius non ferens, dum Me-
tropolitanum Gnesnen Petrum, cui correctionis et increpationis primarius
honos, officium et meritum debebatur, dissimulantius suam in Regem, ad de-
teriora quælibet indies ruentem, agere Censuram conspexisset, ad se id offi-
cium, hunc honorem et meritum, hanc palestram et palmam pia credulitate
existimans pertinere, sibique et non alteri seruatum esse Diuino fauore, cum
et Sedes sua Cracouiensis negligentia sui immediati prædecessoris Zulæ als
Lamperti, Archiepiscopali dignitate recenter fuit orbata, penè nihil à Me-
tropoli Gnesnensi differret, in his præsertim quæ manum correptionis, et ho-
rum quibus vniuersa Resp. atteritur et tabescit rescissionem, desiderant, Ma-
gno animo nihilque sibi conscio consurgens, Boleslaum Regem Poloniæ, om-
nibus arbitris exclusis, blandè prius et pietate paterna, manantibus etiam vl-
trò lacbrymis, quas magnitudo compassionis et charitas effuderat, et verba
interrumpentibus, monet, corripit, et obsecrat, ne Dignitatem Regalem et ge-
nus nobilissimum fœda peccati contra naturam contagione inquinet, ne vt
iumentum in suo stercore putrescens, se Deo et hominibus odibilem et inuisum
faciat, ne gloriam suam et victoriarum titulos varios, ab optimo Deo largita-
rum, ignominia sempiterna sibi et suæ Domui inurenda, prostituat et commu-
tet. Sed si præmissa voluntate carnali vti liberet, cum vxore sua potius

procreandorum filiorum causa illam expleat, & ut sæuire in Milites Carnifi-
cis et belluina truculentia desistat, et si iniquitate detineantur notoria, libra
iustitiæ adhibeat, utque primum prouideat, ne plus iracundia quam iustitia
in eos usus uideatur, ut subditis in exigendis stationibus et imponendis exa-
ctionibus et uectigalibus non sit onerosus; cum subditorum clamor immodera-
te hæc a se exigi uociferantium, usque ad Thronum Diuinum ultionem expetens
non dubitetur ascensurus. Facile Deum si quieuerit, si ex toto corde ad
Deum conuersus humiliter et contrite poenitentiam egerit, omnibus suis sordi-
bus & præuaricationibus quantumcunque enormibus, ignosciturum. Dum hos mo-
nitus Regem Boleslaum cælestis vir Stanislaus Cracouien Epus vidit ceu
stipulam contempsisse, Baronibus aliquot coassumptis durius Regem ut vitam
suam corrigeret, ut flagicium turpe a se penitus abdicaret, ut prouincialibus
et subditis neces et grauamina non inferret, admonuit. Pietatem Diuinam
scelere suo læsam et lædendam, sordes suas (propter quas quinque Regna perpe-
tuo exterminio aquis supergradientibus, quod non credi solum corde neque au-
ditu hauriri, sed visu quoque si quis discederet posset percipi, ob par scelus de-
leuisset) nullatenus toleraturam, et tam ipsum quam semen suum extermi-
naturam, stirpi quoque suæ Regnum, decus, et gloriam adempturam, infallabi-
libus indiciis edicens. Se insuper velut Pontificem et Speculatorem vice Dei
positum non quieturum, sed Apostolica virga, cuius esset Diuina propiciatione
successor, censura Ecclesiastica suas præuaricationes & vicia coërciturum.
Non mouit Boleslaum Poloniæ Regem salubris et medicinalis Stanislai
Cracouien Præsulis, ex pectore syncera charitate et zelo optimo abundan-
te profecta correptio, quinimo in vehementem iram contra beatum virum peri-
culum sibi et suo semini denunciare solitum, in eam bilem accendit, ut et
Pontificem Sanctum Aula in qua hæc gerebantur excedentem probris et
contumeliis lacessiret, tantam eius in se admissam audaciam et temerita-
tem, minaci vultu et sermone ingeminans pro posse ulturum. Baronibus
nequicquam Præsulem, ne grauius aliquid Rex in eum moliretur, a Regia
iniuria defendentibus, sic continuis conatibus, ad opprimendum virum
beatum recta sibi suadentem, animum intenderat.

Mortem Alexandri Papæ grauis scisio et con-
fusio rerum Eccl[ia]æ ac Imperii secuta est, Imperato-
re cu[m] Pontifice disentiente, et altero alterum deponen[te].

ALexander Papa secundus, cum annis undecim, mensibus sex, die-
bus viginti quinque sedisset, Romæ moritur. In cuius locum Hil-
debrandus, natione Thuscus, Patria Senensis, propter eius laudabile

vitam à Cardinalibus processu temporis electus successit, vocatusq́ue est Gregorius septimus. Hunc cùm Cincius Præfecti Vrbis filius in Natali Domini ad maiorem Mariam celebrantem cepisset, et in turrim retrusisset, Romani rupta turri eum liberauerunt, eadem nocte Cincium extra Vrbem eiecerunt, ordinante deinde Henrico Imperatore, quem Gregorius pro Inuestituris Epôrum excommunicabat, Gibertus Rauennates Archiepiscopus ab Epîs Lombardiæ in Papam eligitur, et Clemens appellatur. QVem Henricus ROmam deuectum in Sede Petri locat, Gregorio cum Cardinalibus capto, et in Castro Sancti Angeli recluso. Sed Robertus Guiscardi Apuliæ Dux Romam veniens, Henricum Imperatorem secedere coëgit, et Gregorium ac Cardinales liberat, fautoresq́ue Imperatoris proscribit et necat. Et Henricus Imperator à Gregorio deponitur de Imperio, et Rudolphus Burgundiæ Dux ab Imperii Electoribus, Gregorio Papa procurante eligitur. Cui à Papa Gregorio Corona missa cum hac inscriptione. Petra dedit Petro, Petrus Diadema Rudolpho. Hunc Sigifridus Archiepûs Maguntinensis benedixit Maguntiæ in Regem. Et facta à Maguntinis sedicione contra eos, Rudolphus cum Archiepô nocte aufugit, et Ratisponam se recepit, à qua iterum ab Henrico Imperatore pulsus est. Sub huius Henrici regimine Imperium grauissimè scissum est, parteq́ue Principum et Procerum illi rebellante, tota ferè Regni latitudo, ferro, flamma, cædibus, et spoliis inuoluta est. Hunc Gregorius septimus anathemate ferit, qui hanc nouitatem amarissimè ferens, Episcoporum et Principum ex Italia, Gallia, Germania, apud Brinoram quæ nunc Brixia Beiariæ Ciuitatem conuentum congregat. Vbi Gregorius à cætu Clericorum et Episcoporum sibi iampridem infensorum, in fauorem Imperatoris, et Gibertus Rauenen Archiepûs denuò eligitur, et Clemens vel potius demens appellatur. Imperator deinde copioso milite collecto, ad Vrbem Romam vsq́ue progressus, populi fauore adiutus, Gregorio pulso, Gibertum Sedi Romanæ præfecit, à quo benedictionem Imperialem Romæ suscepit.

ROmanus Russiæ Dux conductis sibi in auxilium Polowczis, venit hostiliter contra Wszewoldum Kiiouien Ducem, Principatum Kiiouien occupaturus. Et licet Wszewoldus Dux occurrisset illi cum suis copiis circa Pereaslaw, communibus tamen Baronibus mediantibus, pacificantur secunda die Augusti Duces. Quod Polowczi molestè ferentes, seditione in Castris excitata Romanum interficiunt, quòd ipsis inconsultis pacè consumasset.

GRegorius Papa septimus persecutionem Imperatoris Henrici fugiens in Thusciam venit, et à Matilde Comitissa benignè susceptus, sententias

maiores contra Imperatorem innouat, et plures Principes Almaniæ in eum concitat. Rudolphum insuper Ducem Sueuorum siue Saxonum Romanorum Regem designans, ipsum Regio Diademate insignit.

Anno Domini 1078.

Sanctus Stanislaus Regem prius monitum excommunicat et publicat, cui Rex insidias parat.

Terruerat paulisper Boleslaum Poloniæ Regem in Petri militis resuscitatione, â beato Pontifice Stanislao æditum et per Regem visum miraculum, motusqꝫ suos prauos et actiones paululum restinxerat. Postea etiam maiora prioribus adiiciens, militibus et subditis plus solitô grauem et infestum, viduis & orphanis cæterisqꝫ oppressis magis infensum se præbere cœpit. Sed quod his omnibus detestabilius obscœniusqꝫ, in cœno fœditatis infandi vicii Sodomitici, non sine plurimorum scandalo et execratione Rex spurcissimus, salutaria beati Stanislai contemnens monita, volutabatur. Videns itaqꝫ Stanislaus Cracouien. Epus Boleslaum Poloniæ pro eo tempore impium Regem profunditate scelerum demersum, contemptum et pertinaciam induisse, nihil de cæterô celandum ratus, communicato virorum timoratorum Spiritualium consiliô, Censuram Ecclesiasticam, saluare ipsum non perire cupiens, in eum extendit, et illum per se Pontificalibus indutus (cæteris omnibus metu Tyranni â munere huiusmodi se subtrahentibus) monet et requirit, quatenus vicium sordidissimæ Sodomiæ â se penitus releget et abdicet et ab exactione euectionum quæ Podwodæ nominantur se contineat. Militibus bona, quæ Tyrannide illicita occupauerat reddat, â Ciuibusqꝫ et rusticis tam Spiritualium quâm Sæcularium personarum stationes non exigat, et in cæteris actionibus Catholicorum Regum et Principum moribus se conformet. Non tenuit Choleram Rex, sed in præcipitem iram, quasi in quandam rabiem versus, monentem se Episcopum, et nisi monitis paruerit excommunicationis sententiam proferentem, multis probris et contumeliis aspersit, nec procul abfuit, vt mitissimê replicanti Epo, et benignitate suauissima cum repræhendenti, manus iniiceret, monitionibus fatalibus decursis, nihil Regiis minis et per seipsum auditis, et per necessarios crebrius in sui auisamentum ad se perlatis, deterritus, Boleslaum Regem publicê in Eccla Cracouiensi, denunciauit excommunicatum esse, et â fidelium communione & grege præcisum. QVem et singulis Ecclesiis excommunicari

Et ab vniuersis statibus hominum suæ Diœcesis, mandauit arctius euitari. Tum demum Rex Boleslaus non stomachari solum, sed fremere contra virū Dei Stanislaum cœpit, iuramento se obstringens, quamprimum se illum compertum vbilibet occisurum. Milites insuper siccarios, et largitionibus et promissis corruptos, in eius pellicit et subornat necem. Vir Dei autem Stanislaus non vt imminens mortis declinaret discrimen (tali enim munere se beandum significandumque lachrymosis suspiriis, supplicibusque obsecrationibus continuè precabatur) sed ne sponsam suam venerandam Cracouien Ecclesiam Tyrannidi Regis et morsibus luporum exponeret, quantum sciuit et potuit, à Regio contubernio et communione se subtrahebat, et in secretis abditisque locis se recondens, fletibus immensis et Missarum sacrificiis assiduis, pro Regis conuersione et eius Tyrannidis mitigatione vacabat. Sicque Regis et eorū qui Regis persuasione ac iussu in eius necem se deuouerant, anno plus quàm integro, solicitos conatus dextera Dei protectus elusit.

Geÿsæ Hungariæ Regi mortuo Wladislaus germanus suus successit.

SEptimo Calendas Maÿ Geÿsa HVngariæ Rex moritur, et in Ecclesia Vacinen quam ipse fundarat sepelitur. In eius locum Wladislaus germanus suus substitutus est, et in Regem Hungariæ coronatus, licet Geÿsæ essent liberi, et Salomon Rex nondum è vita excessisset, virtutum tamen mira excellentia in Duce Wladislao iam tunc radians, omnium Hungarorum mentes in se conuerterat, vt omnes illum renitentem suscipere Regium Diadema, cæteris omnibus neglectis certatim precarentur. Vnctione et Coronatione apud Albam Regalem suscepta, modestissimè se erga fratrem patruelem Salomonem Regem gessit, idque sibi primùm curæ fuit, vt Salomoni ipsi nihil præter appellationem Regiam deesset

Eodem tempore et anno prælium atrox inter Henricum Romanorum Imperatorem, et Rudolphum Ducem Saxoniæ, qui Imperium Henrici inuaserat, fuit. In quo præfatus Rudolphus victus, et plures de suis militibus amisit, Incolumis tamen euadens, ad instaurandum nouum exercitum animum intendit.

Wscheuoldus Dux Kiiouień sentiens Iaropelkum nepotem suum filium Zaslai olim Ducis Kiiouień, contra se exercitum pro recuperanda Sede p̃rna parare Wladimirum filium cum copijs eidẽ occursum mittit. Interim Iaropelkus ab vno Consiliariorũ Wscheuoldi fallaci consilio inductus ad Boleslaum Polonorũ Regem fugit, et Wladimirus Castro Luczko conquisito mrẽm, vxorem et filios eius captiuat. Postea Iaropolkus auxilio Polonorum omnia recuperat, et pacem cum Wladimiro componit, ad extremum tandem à suo familiari obtruncatur. Cuius corpus Kiiouiam relatũ à Wszeuoldo Duce et filijs Botarisq; suis honorificẽ sepultũ est.

IAropelkus Dux filius Zaslai olim Kiiouiensis Ducis ad suam grandem iniuriam referens Wszeuoldum Ducem patruum suum in Kiiouień Principatum patre suo Zaslao obeunte, successisse, comparat exercitum, per quem Wszeuoldum bello impetat, et de Sede Kiiouień depellat. Quod dum Wszeuoldus persensisset, frequenti consilio aduocato, quid facto opus sit consultat. Consulit autem illi vnus ex numero Consiliariorum, disserens in hunc modum. Comparato exercitu, mitte filium tuum Wladimirum contra Iaropelkum, et me antẽ illum præmitte, ego enim fallam Iaropelkum, et sine armis debellato illum, Wszeuoldo igitur consilium huiusmodi probante, venit fallax consultor ad Iaropelkum & dixit ei. Non confidas Consiliariis & militibus tuis, omnes enim cum Wszeuoldo hoste tuo senciunt, et spoponderunt te illi prodituros. Ausculta itaq; Consilio meo fideli, et fuge ad Boleslaum Polonorum Regem, qui quondam Zaslaum patrem tuum pulsum restituit, auxilia illius postulaturus. Credidit Iaropelkus sermoni doloso & fallaci, ac deserta Russia fugit in Poloniam, habens omnes Consiliarios & milites suos suspectos. Locat autem matrem, vxorem, filios, ac familias in Castro Luczko, præcipiens eis vt quâm fortissimẽ possent, quousq; cum Polonorum exercitu rediret, hostibus resisterent. Quo in Poloniam descendente, venit Wladimirus filius Wszeuoldi cum exercitu ad Luczko. Cui protinus nulla facta resistentia Castrum traditum est, in quo matrem, vxorem, filios, et familias Iaropelci reperiens, in Kiiouiam captos pertrahit, et familias venundat. BOleslaus autem Polonorum Rex non valens Iaropelko personale ferre auxilium, propter Scisma inter illum et milites exortum, copias tamen de gentibus suis Polonis mittit cum illo. Quorum

robore stipatus, primum Luczko applicat, et Wladimirus filius Wszeuoldi non audens illi et suæ potentiæ resistere, missis nunciis pacificatur illi, et non solum Luczko et alia Castra Iaropolkonis quæ receperat, sed omnia quæ pertinebant ad Iaropolkonem, aut tunc restituit, aut se restituturum spopondit. Pace autem confecta Wladimirus Sedem suam Czerniciow repetiit. Iaropolk verò exercitu Polonorum remunerato, et in Poloniam remisso, dum ex Wladimiria in Zmigrod vehiculo veheretur, à familiari suo Nieradzecz vigesima secunda Nouembris quiescens obtruncatur, et fugit Nieradzecz ad Ducem Burig. Corpus verò Iaropelci in Kiiouiam deductum est. cui obuiam à Wszeuoldo et duobus filiis suis Wladimiro et Rosczislao, item à IOanne Metropolito & Boiaris Kiiouien. vniuersisqz ordinibus itum est. Planctu autem magno super nece sua edito, in Ecclesia Sancti Demetrii sepelitur. Qui viuens sæpius gerebat in votis, vt pari morte quemadmodum Proaui sui Boris et Hleb seu Olech, quos Ruthenorum Ecclesia Sanctos colit, excedere illi è vita contingeret. Vir mansuetus et fratrum amator, soluens decimas de omnibus frumentis, pecoribus, armentis, et de omni substantia sua omnibus annis vitæ suæ.

Anno Domini 1079.

Sctus Stanislaus Regem Boleslaum quia excommunicatus Ecclesiam ingreditur, corripit.

RVenti Boleslao Polonorum Regi in omne scelus nefasqz, et ad qualibet deteriora prolabenti, dum Censurarum quibus à beato viro Stanislao Cracouien. Epo feriebatur vigorem irridens, Diuina suo in Ecclesias ingressu profanaret mysteria & sanctionem autoritatemqz Ecctæ irrisioni et contemptui deputaret. Vir Dei Stanislaus zelo cælesti vt alter Phineces incensus, pro lege Dei sui et pro grege sibi commisso animam positurus, Regem ipsum anathematizat, et Ecclesiam suam Cracouien. ingredienti occurrit, prohibens auctoritate omnipotentis Dei et sua, ne Ecclesiam anathematisatus introeat, alioqui cum fœdiori illius ignominia, denunciat se à Diuinis cessaturum. Quam contra prohibitionem viri Dei Rege cum militibus suam temeritatem mulcentibus irrumpente, illicò Epo Stanislao mandante conticescens Clerus cæptum officium intermisit. Tum verò Pontifex Stanislaus ad Regem accedens his eum verbis conuenit. Qua, inquit, fronte qua audacia in altissimi conspectum et templum, spurcissimo facinore Sodomitico inquinatus, et à me anathematizatus, manus

habens sanguine innocentum pollutas ingredi non exhorruisti? Pacientia forsan Dei et meæ humilitatis respectus, te ad maiorem pertinaciam inducunt. Sed crede mihi lentum hunc in te ultionis progressum, pænæ inferendæ grauitate Diuinitatem compensaturam. Proinde si sapis, si nondum â te omnē rationis sensum abiecisti, antequam supernæ vindictæ in te tendatur arcus, acquiesce paternis consiliis & monitis meis, & sceleribus tuis deprauatisq; actionibus renuncians, te altissimo, â quo et potestatem eminentiamq; Regalem, & amplissima in pluribus nationibus trophea, multaq; alia gratuita dona accepisti, reconcilia, facilē omnium præuaricationum tuarum sordiumq; in Deum, si tantummodo quieueris, et pænitentiam egeris, relaxationem percepturus. Tam paternæ & misericordi Boleslaus Rex nequicquā respondens admonitioni, verba sapienter incantantis non sustinens, ore et manu viro Dei minitans, et totus furore et indignatione fremens, de Ecclesia se eiecit, et in Castrum Regium templo vicinum se recipiens, ad necem viro Dei inferendam animum et singulos conatus intendit. Et dissuadentibus plurimis Ecclesiasticis et sæcularibus Proceribus, malē animo fixam sententiam ire pergit, cuius & si nota foret tyrannis: nemo tamen credere poterat, quod usq; ad paricidium prolaberetur. Eō audaciæ & temeritatis præsumptione progressus et impulsus, ut vertice desperationis ascenso, animi sui plusquām barbarum & ferinum motum sequeretur.

Boleslaus Rex Poloniæ edoctus Sctum Stanislaum solennia missarum in Rupella celebrare, eō ire pergit, & præmissis Satellitibus illum occidere iubet. Qui dum id facere tentant, ter humi prosternuntur resupini, et de Ecclesia reptantium more, euoluuntur. Quibus Rex obyciens pusillanimitatem, obiurgatis, ipse solus Ecclesiam ingressus, Sctum Stanislaum Episcopum Sacrificium missæ consumantem, interficit.

TErtio Idus Maÿ, in quintam tunc cadens feriam, illuxerat dies, cūm debitum ut solebat Stanislaus Episcopus Cracouien. satagens exhibere CHRISTO sacrificium, ad Ecclesiam de Rupella Sancti Michaelis & omnium Angelorum nomini dicatam, Missarum solennia celebraturus, & pro Regis ac populi peccato intercessurus (veritus ea per ingressum Regis Boleslai, si ipsis in maiori Ecclesia intendisset impediri) comitantibus eum Clericis descendit. Ea tunc in campestribus

& pratorum planicie, in aeditiori tamen rupe & in coronae modum, prout & in praesentiarum cernere licet, emunita, patentem habens a singulis partibus prospectum, facile beatum virum Stanislaum ad eam progressum, Regi Boleslao per crebros nuncios ubinam locorum Stanislaus Epus esset exploranti, & tyrannidem suam eo die in ipso explere cupienti, prodidit, correpto raptim gladio, militibus quoque frequentiori agmine quam solitus erat se sequi iussis, illuc ire obtruncaturus virum Dei pergit. Nondum Pontifex Stanislaus, Rege locum contingente, Missarum solennia expleuerat, quae res Regem Boleslaum, ne praeceps in Ecclesiam irrumperet, continuit, dum tamen omnis illa mora molesta & prolixa nimis videretur, mittit milites qui Episcopum etiam sacrificentem interimant. Affuit illico virtus Diuina, quae, quantum esset caelestis potentia terrena superior, demonstrauit. Carnifices siquidem virum beatum praecepto Regis necaturi in Ecclesiam ingressi, dum strictis mucronibus virum Dei nituntur contingere, concidunt retrorsum in terram, et reptantium more ex Ecclesia euoluti, a Boleslao Rege quod vacui rediissent castigantur, tum resumpto ferro facinus etiam resumpturi, Ecclesiam reintrant, manus sacrilegas Pontifici molientes iniicere, pari itidem ut prius casu vibrati in terram resupini ruunt. Quos ab Ecclesia caepto irrito reuersos Rex Boleslaus velut meticulosos corripit, imperatque atroci verborum virtute duplici ingressu neglectam necem maturare. Mirum in modum imperata Regis impleturi, Ecclesia repetita, vehementiori casu quam ante tercio prosternuntur, nec virum beatum contingentes pauore nimio correpti, de Ecclesia iterum prosiliunt, et imbelles manus suas ad irrogandam necem beato Episcopo, seque Diuina virtute tertio prostratos, Tyranno demonstrant. Indignum ut arbitror Dei prouidentia iudicante, ut Christus Domini futuro dignificandus Martyrio, a quoquam priusquam a Rege, qui & ipse Christus Domini erat deberet contingi. Nihil his quae a militibus referebantur Boleslaus Rex deterritus, & putans eos, ea, quae de casu suo trino retulerant, pauore consternatos confixisse, vehementius illis iratus, obiurgat eos dicens. O degeneres et ignaui non milites, faeminae non viri, tanta pusillanimitate et pauore perculsos vos intueor, ut unum Presbyterum de Ecclesia trahere, et meas graues iniurias in eo ultum iri non audeatis. Gladio itaque euaginato, sibi & cuilibet alteri Regi et praecellenti, non ad irrogandas, sed ad propulsandas iniurias et neces innoxias a superna potestate attributo, furibundus, et aestum ultionis in virum Dei spumans, frendens et euomens, in Ecclesiam, quam ab oibus oppressionibus hostium in Coronatione sua tutandam se iureiurando adstrinxerat, insilit, et non loco non tempore, non Pontificali ordine deterritus, non Diuinam non Sanctorum praesentem veritus Maiestatem, Pontifici Sancto Missarum solennia consu:

manti, ense vibrato Sanctum verticem disrupit, et Pontificalem cruorem re-
centibus Sacrificiis permiscens Sanctum Dei Stanislaum Epum, veniam sibi
et suis cæteris percussoribus & satellitibus deprecantem Rex impius &
sceleratus prosternit et interimit: Sponsum in gremio sponsæ, Pastorem in
suo ouili, Patrem in filiæ amplexibus, et filium in maternis pene visceri-
bus perimens et obtruncans, & omnes laudes suas priores virtute heroi-
ca comparatas in opprobrium, gloriam in ignominiam, famamqz in infamiam
vno illo paricidii facinore commutans, et non tam sibi quam stirpi suæ no-
tam perpetui facinoris & Regno suo inurens ~

De quibus familiis milites corpus exanime Sc̃ti
Stanislai trucidarunt. Quod dissectum in diuer-
sa loca Rex spargi, vt a feris deuoraretur iussit ~

SEd neqz Milites de tribus Domibus & familiis, qui ad peragendum
scelus cum Rege aduenerant, quamuis Diuinam virtutem triplici
vice experti, abstinendum sibi a contagione patrati iam a Rege
paricidii censuerunt, vzt Babatum cum Cruce, item Streparum, item flu-
minis Strzemiawa cum Cruce, qui ab ipsis scissi sunt, simplicem fluuium sine
Cruce qui se Druzina appellant, pro insigni deferentes, quorum progenies
et successio in hanc diem in Polonia perdurat, quinimo quasi priorem pusilla-
nimitatem a Rege eis exprobratam detersuri, corpus viri Sancti, in terram
a Regio ictu cerebro rupto defluens, certatim mucronibus et pugionibus inua-
dunt. Et qui in viuum potentia superna prohibiti non poterant sæuire, in cor-
pus exanime, vnus alterum præueniendo et impediendo creberrimos æden-
do ictus desæuiunt, vt Rege scelus tantum inspectante, is in suo fauore ha-
beretur potior, qui crudelius in Sanctum impegisset. Vnde factum est vt
cadauer Sanctum minutatim in mille particulas concideretur, vt a membro
quolibet singularem se exigere pœnam voluisse declararet, et tot mortibus
quot concisionibus virum Dei plectendum censuisset. Hac Boleslaus Rex
rabie solita furens, neqz crudeli nece, neqz crudeliori carnificio se satiatũ
declarans, in varia et remotius porrecta loca corpus dissectum spargi, & vt
a bestiis, feris, canibus, vulturibus, coruis et cæteris alitibus sanguipetis de-
uoraretur, iubet exponi, memoriam eius nominis de terra deleturus, cuius
iam vitam deleuerat. Moxqz milites Rege spectatore iussa perficiunt, &
corporis Sacri partes per circuitum dispergunt, et velut aliquod decus heroi-
cum peregissent, sanguine Martyris aspersi, in Regiam cum Boleslao Rege
reuertuntur. Anima vero beatissima Stanislai Cracouien Epi, tot
ictibus & tormentis Carnificum a carne exclusa, benedictæ Trinitatis

Speculum pro sui Martyrii singulari merito profundissima acie visura, et inter primos Martyrum ordines locum perceptura, ministerio Angelico, aduentum eius Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribus, Confessoribus, Virginibus, & vniuersis animabus quae iam sempiterno aeuo fruuntur suo occursu honorantibus, sub Gregorio Papa septimo, in aethereas sempiternasque mansiones inuecta est. Nobile autem viri beatissimi Stanislai ferro impii Regis consumatum Martyrium, ingentibus & manifestis prodigiis, Sanctu Dei illustrantibus probantibusque, extunc coepit vulgari et elucescere, nulla arte vel ingenio obliterandum ~

Corpus Scti Stanislai a quatuor aquilis custoditur, membratim caesum et a Canonicis collectum, ac membro membrum appositum sine nota cicatricum reintegratur, atque in Ecclesia Scti Michaelis in Rupella extra Ciuitatem Cracouiensem sepelitur ~

Cum altera post occisionem viri beati Stanislai illuxisset dies, Boleslaus Polonorum Rex, suique milites et in scelere in Pontificem Sanctum patrato consortes, caeterique qui eorum assenciebantur facinori corpus beatum, et a se concisum et dispersum, credidissent a feris, auibus, & bestiis consumptum & deuoratum, e quatuor mundi partibus, rari corporis raraeque magnitudinis visae sunt aduolasse Aquilae, quae loca passionis et artuum corporis beati circumgirando sublimius, & singulari curiositate vultures, coruos, caeterasque bestias & alites, a contactu corporis Sacri abigebant. Visae insuper a quibusdam timoratis & deuotis viris nocte, occisionem Martyris insequente, mirae rutilantiae caelestes radii, in vniuersas corporis partes descendisse, & fulgorem suum, usque in diei subsequentis diluculum continuasse, totque in singulis locis supernae fulserunt lampades, quot sacri corporis dispersae sunt partes, euidentissimo signo demonstrante altissimo, tot militem suum Stanislaum coronasse aureolis, quot illum mortibus Tyranni truculentia, quantum in se fuerat, destinasset. Biduo itaque haec prodigia non rumore solum, sed publica assertione vulgata, ac in admirationem & religionem versa, nonnullis deuotibus patribus Ecclesiae Cracouien Praelatis & Canonicis iniecerunt curam dederuntque ausum, vt partes sacri corporis colligerent, et honesta conderent sepultura. Nihil itaque deterriti atrocitate Regis, quem mouerant Pontificis Sancti Stanislai corpori de sepultura non sauisse, et ne prouenire posset per artuum disiectionem prouidisse, ad locum passionis accedentes, partes corporis variis locis dispersas, et vsque in eorum aduentum ab Aquilis scrupulose

custoditas, accuratè recolligunt, et diligenti prouidentia membra laniata et in rosæ liliorumq[ue] morem candentia et rubentia, apto et congruenti ordine, partem iungendo ei, à qua excisa esse videbatur, parti, corpus lacerum componunt. Stupendum dictu sed superno artificii & æthereo suorum athletarum remuneratori facillimum, vix dum ab artuum compositione cessauerant, cùm subitò corpus sacrum cœlesti medicamine in singulis partibus solidissimè, sine omni cicatricum nota, reintegratum conspiciunt. Cuius rei tam benigno spectaculo exhilarati, minus cunctanter corpus sacrum ad Ecclesiam Sancti Michaelis de Rupella, in qua Sanctus Martyrium pertulerat, veriti ne in cæteras Vrbis Cracouien Ecclesias Regis Boleslai edictum illud vetaret inferri, cum debito honore et summa omnium qui huic officio adesse meruerant alacritate, deferunt, et antè fores Ecclesiæ in propatulo et sub diuo, ne ex Ecclesia Regis nondum quietata Tyrannis illud mandaret eyci, in tumba aromate referta recondunt. Et quam reintegrationem in Sancto corpore oculis viderant, reuersi, cunctis stupentibus enarrabant.

De Sanctimonia vitæ beati Stanislai Epi Crac à Boleslao Rege occisi &c.

VArios Sanctos variis legimus à propicia Diuinitate miraculis et virtutibus pro suis actionibus & meritis fuisse illustratos, huius autem viri Sancti Stanislai Cracouiensis Episcopi, & in vita & in morte Sanctitas & meritum, tot prodigiis & miraculis declarata et illustrata est, vt pene humanam credulitatem excedant. Quis enim non miretur virum beatum Petrum Militem post triennales cineres suscitasse? & Boleslai Regis milites ad mactandum virum Sanctum ter destinatos, ter retrorsum abeuntes corruisse? cùm & Lazarum à Domino resuscitatum quadriduanum legimus fuisse, & Iudas Scariothes, cùm Iudæis DOminum nostrum Iesum Christum tradens captiuaturus esset, semel tantummodo cadens retrorsum cecidit. Quis insuper non stupeat, Martyris Sancti Stanislai scissi corporis millenas partes, non Aquilarum sed Angelorum ministerio, à quolibet ferarum contactu nocte et interdiu custoditas, supernis luminaribus irradiatas fulsisse, & Sanctum corpus tam numerosis concisionibus distractum, perfectam reintegrationem, etiam sine nota cicatricum resumpsisse? Quapropter pia credulitate obseruari conuenit, quòd Martyr Sanctus Stanislaus in omni vita sua vir vitæ Angelicæ extitit, & tam mente quàm corpore integram

virginitatem gerens, virgo usq; ad consumationem Martyrii permanens, & pro Dei, & Ecclesiæ & populi iniuria, cæteris Episcopis Provinciæ Poloniæ dissimulantibus, omnium aliorum vicem & negligentiam suppleturus, in aciem discriminosam se ex aduerso ponens, & usq; ad mortem pro veritate & iustitia agonisans, tam sublimibus ab omnipotenti Deo meruit mirificari prodigiis. Unde non immeritò universa Catholica Ecclesia per orbem terrarum diffusa, in ipsius amplissimam decantat laudem. Veri Solis radius medicus cœlestis. Meritorum martyris auctor est & testis. In splendore corporis castitatem signans. Quod integrum reddidit amorem designans. Trabea autem carnis, tam inclyto martyrio peracto, athleta Dei invictissimus Stanislaus, solutus, & Angelicis manibus usq; ad thronum altissimi perductus, poterat unigenitum filium Dei, supernorum Civium spectante & admirante agmine, de rebus à se in mundo gestis, disserendo his verbis conuenisse. Vides ne qualia paciuntur ô verbum Dei reprehensores criminum nefandorum &c. Ecce Boleslaus Poloniæ Rex increpationem meam non ferens, Petri militis ab inferis post triennium revocatione, & casu trino, suorum militum, me occidere suo iussu venientium, tuæ insuper Maiestatis præsentia nequicquam deterritus, non loco, non tempori, non ordini, non dignitati suæ & deferens, sed ausu sacrilego me ad aram, pro sua & populi ignorantia immolantem, dextris suorum militum, tua virtute prostratis, corripiens, sanguinem meum tuis sacrificiis miscuit, & caput meum manu truculenta amputans, corpus etiam in Septuaginta duo frusta dissecat, & feris devorandum eÿcit. Accepit autem Regis æterni cui militaverat tale responsum. Vidi certamen vidi agonem tuum, et non solum spectator, sed et adiutor aderam. Et quoniam pro meo nomine & veritate non exhorruisti prælium, victorem & martyrem gloriosum universo orbi, Polonis verò Prothomartyrem & Patronum magnificum te decerno. Corpus tuum novis radiis & luminaribus cœlestibus illustratum, absq; cicatricum nota reintegro, Angelorum illi deputo custodiam, geminata laureola te adorna, virgineo corpore referentem ex hoste triumphum ~

Ex commissione Ioannis Papæ Regnum Poloniæ interdicto feritur, & occisoribus S. cti Stanislai castigatis Rex Poloniæ Boleslaus Regno privatur.

TAm lugubri & crudeli in Sanctum Dei per Boleslaum Poloniæ Regem deprompta occisione, ad notitiam SUmmi Pontificis Gregorii VII. variis nunciis & literis perlata, Summus ipse Pontifex Gregorius & universorum suorum tunc Cardinalium cœtus in flebilem lamentatione

ruens, & qua rigiditate Boleslai Regis & inclytum Poloniæ tam insolens paricidium plectendum esset, matura deliberatione tempus terens, tandem Petro Gnesnen̄ Archiepiscopo & omnibus Poloniæ Ecclesiarum Episcopis per specialia scripta dedit in mandatis, quatenus in patrati per Regem Boleslaum et suos milites facinoris execrationem & pœnam, generale Interdictum in vniuersa Gnesnen̄ Prouincia obseruarent, Regem insuper Boleslaum & Poloniæ Regnum omni honore, dignitate, & excellentia Regali priuauit, & omnes Principes, Barones, Vasallos & subditos ab eius ditione absoluens, obedientiam & subiectionem solitam sibi exhiberi vetuit. Filiis insuper & nepotibus eorum militum, qui Boleslao Regi auxilium, consilium & assensum in facinus peractum præstiterant, ascensum ad quælibet Ecclesiastica officia, beneficia, dignitates & honores, usqz in quartam generationem interdixit, & beneficiis habitis & habendis priuauit. Inhibens eidē Gnesnen̄ Archiepō & suis Coepiscopis, ne aliquam cuiuscunqz gradus, præeminentiæ, & Status personam in Poloniæ Regem coronare & inungere audeant: Sede Apostolica inconsulta. Archiepiscopus autem Gnesnensis Petrus, & omnes Poloniæ Ecclesiarum Episcopi, mandatis Apostolicis exceptis, & si grandia & amara videbantur, præuaricari tamen SVmmi Pontificis mandatum non ausi, Interdictum APOstolicum publicant, & Ecclesiis singulis obsecratis laudum Diuinarum organa, pro scelere et nece in Sanctum Dei STanislaum per Regem et milites suos commissa, non sine suo & populi graui eiulatu, suspendunt.

Scissio Regni Poloniæ futura reuelatuR.

REuelatum præterea fuit nonnullis deuotis & religiosis viris Diuino oraculo, pro patrato in virum STanislaum per Boleslaum Regem & suos milites scelere, Poloniæ Regnum & Prouincias ei subiectas in tot diuisionum monstra scindendum fore, quot Boleslaus Rex per se & milites corpus sacrum partibus dismembrasset & post aliquanta sæcula per Polonorum humiliationem & contritionem, placato & propicio Deo, in morem Præsulis Sancti, omni notamine cuiuslibet cicatricis vacui, reintegrandum. Cuius quidem oraculi denunciationem tunc notitiæ humanæ præstitam, verificatā succedens ætas vidit, nr̄a qq̄3 nunc videt, & futura ꝑstante Chr̄o Dn̄o est visura.

NOVO & diro certamine Henricus & Rudolphus pro Romanorum Regno in loco qui dicitur Fladechein confligunt, & multis hincinde occisis, victoria Henrico cessit, Rudolpho euadente. Qui nihilo secunda clade perterritus, arma rursus in tertiam expediebat.

Anno Domi 1080.

BOlestaus Rex Poloniæ, etsi per Papam fuisset,
Regno depositus Regem tamen segerit, et mul-
tis conuicijs S.ctum Stanislaum qué occiderat insectat.
Postea S.ctitatem eius, et contemptum sui à domesticis
et extraneis aduertens, facti sui poenitere cæpit.

LIcet autem Boleslaus Polonorum Rex SVmmi Pontificis Gregorii
septimi auctoritate & decreto omni honore dignitateq. Regni Po-
loniæ, pro scelere in Sanctum commisso, fuisset priuatus, & subie-
ctio obedientiaq. subditorum, eodem Apostolico decreto fuisset illi adem-
pta, Regem tamen se gessit, et singulos suis imperiis parere cōegit, querens
se & Regnum suum iniusto decreto perculsum, neq. pro occisione unius
dementis & temerarii Episcopi, culpa sua necati, tot poenis mulctandum.
Adiiciebat quoq. his unà cum militibus sceleris sui consortibus & proposi-
to suo fauentibus, in Sanctum Dei conuicia, frequentiq. usurpatione ser-
monum crimen commissum apud idiothas & simplices extenuaturus, Præ-
sulis Sancti famam lacerare non est veritus, Pontificem illum aiens fuis-
se non Pontificem, pistorem non Pastorem, oppræssorem non Præsulem, opisco-
pum & opibus deditum non Episcopum, Spiculatorem non Speculatorem, non
cordium sed (quod dictu quoq. nefas est) renum Scrutatorem, & pro sua
tegenda nequicia aliorum libidinibus frena laxauisse. His & aliis crimi-
nationibus licet Sanctum Dei Rex insectatus fuisset: nullam tamen Sancti-
tati illius obducere poterat in eorum præsertim pectoribus, qui vitam & con-
uersationem Sancti nouerant, caliginem, cùm et luminaria superna descen-
dere ad sepulchrum viri Sancti sæpissimè à fidelibus visa variæq. ægri-
tudines & morbi ad sui nominis inuocationem dilapsi, ab huiusmod. probris
& contumeliis Sanctum Dei efficacissimè vindicabant. Sed & ipse Bole-
slaus crebro rumore de luminaribus supernis, ad tumbam viri Dei descenden-
tibus ad se delato percitus, et an verus confictusuè esset experturus, in Spe-
culam arcis Cracouien. coscendens luminaria superna descendere & cor-
pori Sancto venerationem impendere claro visu deprehendens, & Sanctum
probris lacessere destitit, & sibi vehementer pro admisso in eum paricidio,
molem sui facinoris tum primum recognoscens timere cæpit, præsertim cùm
& contemptus indies gliscens suorum eum affligeret, et execratio non igno-
ta exterorum illum torqueret. Qui & si in primordiis regiminis sui solidū
& stabile visus sit, in defendenda propagandaq. patria, in liberalitate
exercenda (qua sola tantum valuit, ut solus inter Poloniæ Reges liberalis

& largus anthonomasicé nuncuparetur) virtutis iecisse fundamentum; vi-
ciorum tamen molle singula sua opera confundens, quod strenuitatis in eo
fuit, profunditate flagicii spurcissimi extinxit, quod liberalitatis altero
paricidii facinore deleuit. Et querens maiorum suorum æquare et trans-
gredi gloriam, adeptus est turpem sibi & posteritati suæ ignominiam. Et
satagens Regni sui propagare terminos, iusto Dei permittente iudicio perdi-
dit propagatos, & crasso tenebrarum fuscatus atramento, gloriam Domus suæ
amisit, decusq; & nomen Regni eneruauit.

TERtiam pugnam Rudolphus cum Henrico Romanorum Rege iuxta fluui-
um Elestram conserens, usq; ad intermitionem, multis Saxoniæ Principibus
& militibus interfectis, confligitur, et manus illi amputatur, in Mergburgq;
delatus moritur ex vulneribus. Non tamen res Imperii pacificuntur eo mor-
tuo et absumpto, Hermanus enim Lotharingiæ Dux illi suffectus, decertare
et ipsa noua militia parabat, sed á nonnullis Henrico fauentibus occisus, fi-
nem tumultibus fecit. Rudolphi sepulchrum cúm aliquando Henricus ac-
cesisset, dicente sibi quodam milite. Cur eum qui Rex non fuerat, tam de-
coro sepulchro fungi permitteret, Henricus veró respondens. Vtinam, inquit,
omnes hostes mei tam honorifico conderentur mauseolo.

Anno Domi 1081.

BOleslaus Poloniæ Rex suorum insidias
timens in Hungariam, & postea vno seruo
tantum comitatus in Corinthiam fugit. Vbi
in quodam Monasterio ignotus seruiens et pæ-
nitentiá agens obiit, et Regnú Poloíæ ad Duces redijt.

FOelicem suum & Regni sui Poloniæ viridem statum Boleslaus
Poloniæ Rex ad magni opprobrii & improperii specimen, propter
Sancti Præsulis Stanislai necem videns recidisse, cúm & pleræq;
Prouinciæ, Ruthenicales præsertim ab eo subiugatæ, iugo subiectiónis abie-
cto, tributa illi & vectigalia consueta negarent, & á propriis Baronibus
dietim sibi cresceret odium & contemptus, ad eam insper pannositatem &
ægestatem magnitudo quondam excellentiæ suæ defluxerat, tam miserabiliq;
sorte Diuinitate illum pro demeritis suis feriente, pessundatus erat, vt Pri-
mores Regni in illius & eorum qui criminis in Sanctum Dei commissi par-
ticipes extiterant, necem aut captiuitatem coniurarent; non aliter se

Regii Diadematis decus, & Diuinorum relaxationem habituros, præterquam eo necato aut capto, posse existimantes. Verum dum quod pepigerant cunctanter & pigrè agunt, coniuratione detecta, Boleslaus Rex unà cum militibus sui sceleris participibus, quorum mors iuxta ac Regis quærebatur in Hungariam ducens secum unicum filium Mieczslaum, iam annum duodecimum ingressum, veritus ne se absente indignatio Baronum quicquam in illum grauius consuleret, celerrimo cursu comprehendi à coniuratis metuens, aufugit, & ad Wladislaum affinem & alumnum suum, iam in Hungaria regnantem, plerisque militibus Poloniæ illum comitantibus, et his præsertim qui necis in Sanctum Dei commissæ conscii fuerant, diuertit. A quo condigno honore exceptus & aliquanto tempore pro sanguinis & hospicii præstiti & præstandi vicissitudine (Boleslai enim potentia & impensis se in paternam hæreditatem profitebatur restitutum) iusto fauore tractatus, multa & varia Sancto Dei Stanislao Episcopo impingens facinora, & iurè à se cæsum illum allegans, in Regis Hungariæ & suorum audientia, extenuando magnitudinem sceleris, deducebat. Tandem excellentiam suam Regiam, apud Regem Wladislaum & Hungaros, propterea quod exul & paricida clandestina submurmuratione in suas interdum aures penetrante non ferens diminui, filio & militibus qui secum transmigrauerant, apud Regem Hungariæ Wladislaum relictis, in Corinthiam, uno seruo tantum comitatus, Chlamide abiecta, ne prodi posset, discessit, & in quibusdam Monasteriis, à suis Protauis fabrefactis & fundatis, & signanter in Monasterio Vilthina propè Isburg in Prouinciæ suæ regionis Athesis tractu iacentis, in arcta poenitentia, coquinæ squaloribus se mancipando, omnibus suam conditionem & stirpem ignorantibus, delituit, & scelus quod in Sanctum Dei Stanislaum admiserat, Sacramento poenitentiæ expiauit. A nonnullis verò asseritur, dum in Hungaria apud beatum Wladislaum Regem consisteret, in amentiam versus, tam diu cruciatus & dementias molestiæ, donec animam duodecimo Calendas Aprilis exhalaret, pertulisse, à canibusque propriis in sylvis Pannonicis deuoratum esse, & pro reatu paricidii poenam tam miserabilem à Superno ultore inflictam pendisse. Exulatione aut & morte Boleslai secuta, fulgor & decor Regni Poloniæ sensim pessundari & extingui cæpit. Culmine quoque Regio, quod in quatuor tantummodo durauit Regibus, abrogato, Polonia à iure Regum, quod illi virtus & probitas Boleslai Chabri primi Polonorum Regis quæsiuerat, scelere tetro in Præsulem Dei Stanislaum admisso, quod patrator eius Boleslaus defendere et extenuare quàm expiare maluit, in iura Ducum detrusa est: multo disparem sortem sub Ducibus quàm sub Regibus habitura.

Laus & vituperium Boleslai Poloniæ Regis.

NOn immeritò autem Boleslaus Poloniæ Rex in suis actionibus & successibus à se diuersus, admiratione quadam me percellit, vt in ea parte qua iurè laudatur, neminem post Protauum suum Boleslaum primum Polonorum Regem æqualem habeat. In ea verò qua reprehendi meretur, nemo fædius nemo scelestius inter Poloniæ Reges Deum læsisse & Remp. pessundasse conuincitur. Dum enim Russiam Hungariamqꝫ tropheis suis implet, dum fines propagat Patriæ, dum in omnes liberalitatem depromit, Boleslaum Chabri exprimit. Dum verò in abominandum Sodomiæ scelus lapsus, tyrannidem in milites & fæminas agit, dum reprehendi atqꝫ corrigi dedignans, in Sanctum Dei sæuit, eoqꝫ trucidato scelus defendere pergit, alterum se Pompilium Polonis ostendit. Et quicquid per superiores Reges & Principes, nobilitatis & decoris Poloniæ quæsitum fuerat, confundit.

SALOMON Hungariæ Rex Cunnorum auxiliis fretus, Wladislaum Regem bello petit, sed fusus ad Bulgaros fugit, à quibus etiam pulsus in peregrinatione vitam finiuit.

Salomon Hungariæ Rex gratia recuperandi Regni Wladislao Regi necem molitur, per quem captus, tandemqꝫ carceribus solutus, Kustek Cunnorum Ducem sibi adiungens, certamine inito à Wladislao Rege fusus ad barbaros diuertit. Sed & inde fugatus ab eis, ad extremum in peregrinatione mortuus est, nulla prole relicta.

SAlomon Hungariæ Rex priscam Regni potestatem & gloriam recuperaturus, in necem Wladislai Regis moliri cœpit. Quo deprænso in carcerem Viszegroden coniectus, & exinde pietate Wladislai Regis HVngariæ solutus, ad Cunnos tunc Hungaris infestos confugit. Præerat tunc Cunnis Kustek Dux, hunc ad ferendum sibi auxilium Salomon pellicit, promittens se eius filiam ducturum, & Transylvaniam regionem ditioni illius daturum. His promissionibus barbarus incensus Hungariam inuadit, sed à Wladislao Hungariæ Rege certamine inito amissis plurimis ad extremum & Salomon Rex & Dux Cunnorum Kustek fusus fugatusqꝫ est. Quo malo perculsus ad Bulgaros concessit. Vbi dum cum suis qui eum sequebantur

rapto in dies viuens, Prouincialibus molestus esset, á Bulgaris & Græcis, péne omnibus suis trucidatis, fugatus est. In qua anxietate positus, dum ad quandam syluam fugiens venisset, comitibus se in loco operiri iussis, in interiora abiens, decæteró nusquam apparuit, sed omne residuum tempus vitæ in peregrinatione & vita religiosa duxit. Ad Polam deinde Istriæ Ciuitatem in litore maris Adriatici sitam, in habitu peregrino delatus, illic mortuus requiescit. Nullum ipse Salomon, sed nec frater suus Dauid hæredem fæmoris sui reliquit, Deo semini Andreæ Hungariæ Regis hanc orbitatem iusto iudició inferente. Qui pro nanciscendo Regno, & ritus gentiles ac profanos inuocari, & Sacerdotes ministrosque Dei trucidari, Hungaris petentibus consenserat.

Polonia fugiente Boleslao Rege, á Duce Russiæ vastatur, ac spolia ex ea abducuntur.

Vaszilko Rosczislawicz Dux Russiæ pro comperto habens Boleslaum Polonorum Regem ex Polonia profugisse, & Regnum Poloniæ magna commotione pessundatum esse, in animum inducit ad vastandum illud, & conductis mercenariis militibus, tam ex Polowczis quâm ex aliis nationibus, Regnum Poloniæ ingressus, illud torrenter & festiné vastat & aliquibus munitionibus conquisitis & exustis, cum præda et spoliis in Russiam reuersus est.

ANNVS hic apud Polonos & Hungaros duorum Regum vzt Boleslai & Salomonis fuga, insignis, feruoreque solis ingenti memorabilis, quo multæ syluæ incensæ, & plura loca paludinosa á caumate cælesti siccata arsere.

ANDREAS Cruszuiciensis Episcopus annis quinque & viginti Cruszuiciensi Ecclesia administrata, senio grandæuo confectus moritur & corpori prædecessori sui Vincentii additus in Ecclesia Parochiali in Parkanie sepelitur. Cui baptista primus natione Romanus per Gregorium Papam septimum, Electioni Capitularium Wladisl. & suffragio Wladislai Poloniæ Regni Ducis & Monarchæ subscribentem surrogatur.

Finis libri III.

IOANNIS LONGINI CANCI CRACOUIEN HISTORIÆ POLONICÆ LIBER IIII.

Anno Domini 1082.

Wladislaus Hermanus Boleslai Poloniæ Regis exulis frater Polonis præfectus Interdictum ex Regno sustulit & Cracouien Ecclæ Episcopo Opt. prouidit.

REflexuro mihi ad perscribendas Resp. a Regibus in Duces, & stylus ex se etiam tardus fatiscit, & ingenium plus solito hebetius fieri incipit, molestia singulari deturbatum. Ab eo siquidem tempore, quo viri beati Stanislai Cracouiensis Episcopi occisio per Boleslaum Poloniæ Regem & suos milites patrata obuenerat & honor Regius Regno Poloniæ detractus est, & ipso in plures Principatus multipliciter Ducum successione diuiso, corporis robusti & uniti formam amisit, & in conditionem depressam & seruilem transiit. Boleslao & enim Polonorum Rege, siue metu siue patratæ in virum Dei necis conscientia, agitato, in Hungariam decedente, Prælatis & Baronibus ad formandum Reip. nouum statum conuersis, Wladislaus ex filiis Regis Cazimiri residuus & Boleslai Regis germanus, cognomento Hermannus, consensu omnium concordi, in Boleslai locum suffectus est. Qui & si imprimis ut Rex habitus & cultus sit. & licet ab omnibus Regis appellaretur nomine, ipse tamen sibi titulum & decus Regium non vsurpare duxit, siue quod maiorum more Coronatus & vnctus non erat (. Pontificibus Regiam illi benedictionem

conferre, ne Apostolicum præuaricarentur mandatum detrectantibus. siue quòd fratrem suum Boleslaum Regem aliquando sperabat rediturum. Et tamen non Ducem tantummodo Poloniæ, sed hæredem Regni Poloniæ se titulauit, tanquam fasces Regiæ & decus Regium homini non Prouinciæ tributa essent. Principatum autem Regni Poloniæ uniuersorum approbatiōne sortitus, cūm esset vir spectatæ deuotiōnis & religiōnis, primūm id curauit, vt interdictum Ecclesiasticum, ob non ita pridem à fratre suo patratam super beato Pontifice Stanislao necem positum à Regno Poloniæ, & à Cracouien Ecclesia orbitas & viduitas, qua in eam premebatur diem, nemine tam dignissimo patri Stanislao in tot rerum fluctuatiōne succedere auso, tolleretur. Et quia Interdicti Censura ex Sedis Apostolicæ auctoritate prouenerat Nuncios solennes Ecclesiasticos & Sæculares Romam ad Gregorium septimum mittit. Quorum humillimis & sedulis precibus Gregorius septimus motus, cūm & Boleslaum Regem Sancti viri occisorem pro comperto accepisset de Poloniæ Regno in exilium abiisse, & fratrem suum Wladislaum Principem raræ deuotionis successisse, & Interdictum ex Poloniæ Ecclesiis sustulit, & Lampertum Polonum natiōne, genere nobilem, de Domo & Familia Habdank Canonicum Cracouien, via scrutinii à Capitularibus electum, virum sibi à pluribus annis cognitum, & in negociis officiisq Curiæ Romanæ sýncere versatum, in Cracouiensem Episcopum præfecit & ordinauit. Cæpit insuper Wladislaus Dux Regni Polonici gubernatiōnem in cæteris prudenter dirigere, stratas publicas pacificans. & pro imbecillibus defensiōnem suam contra potentiores opponens. Nonnulla insuper Boleslai Regis Poloniæ fratris sui germani decreta retractans, & ad meliorem formam reducens.

Bohemiæ Ducibus cum Marchione Austriæ præliantibus victoria contigit &c.

PRælium eo anno inter Wratislaum Bohemiæ Ducem fratresq suos Conradum & Othonem ab vna & Leopoldum Austriæ Marchiōnem partibus ab altera, in Morauia gestum est, ob iniurias Morauis sub Conradi & Othonis ditiōne consistentibus, ab Australibus illatas. In quo ab vtraq parte multis cæsis & vulneratis, victoria Wratislao Duci Bohemiæ & fratribus suis Conrado & Othoni Marchiōne Austriæ Leopoldo fuga saluato, obuenit. Wratislaus spoliis onustus domum reuersus est.

Anno Domini 1083.

Wladislaus Poloniæ Dux Iuditham Ducis
Bohemiæ filiam primo m[atr]imonio sibi copulat.

Stirpe Regum Poloniæ ad vnum tantummodo Ducem Poloniæ Wladislaum redacta, vniuersali Prælatorum & Baronum Poloniæ requisitione & prece, ne Domus & Prosapia vetus & illustris, in totum deficeret, Wladislaus Dux coniugales inire tædas compellitur. Qui in omnibus voluntati Consiliariorum deferens, virginem Illustrem Iuditham non forma solùm & genere ingenuam, sed moribus & virtutibus excellentem & insignem, Wratislai Ducis Bohemiæ filiam, ex prima vxore Adleyda Regis Hungariæ Andreæ nata, susceptam, accepit in vxorem, suadente & instigante etiam ad id germano suo Wladislao Poloniæ Duci, Swiatochna Ducissa Bohemiæ Ducis Wratislai in altero matrimonio consorte. Quæ probè familiari Iudithæ virginis à se educatæ experientia, morum honestatem nouerat. Quæ à Patruis suis Conrado & Othone Morauiæ Ducibus, & primis Bohemiæ Baronibus Cracouiam deducta, nuptiæ cum magna celebritate peractæ sunt. Hanc & in mariti Ducis Poloniæ Wladislai, & patris Wratislai Ducis Bohemiæ honorem, & ob virtutum excellentiam & raritatem, Reginam sermone vniuersali & literis comperimus appellatam. Quam adeò & Regnum & gentem Polonorum memoria proditum est dilexisse; vt pro eius amplitudine atq[ue] instauratione multos labores subiisset. & non in Bohemia sed in ipsa Polonia nata atq[ue] educata crederetur.

Wscheuoldus Kiiouien[sis] Dux moritur, cuius
filius Wladimirus timens sibi bellum à Swantopelkone filio Zaslai olim Kiiouien[sis] Ducis
pro eodem Ducatu inferri, ipsi eodē sponte cedit.

Peste sæuissima apud Ruthenos & eorum regiones exorta, vtriusq[ue] sexus mortales deleti sunt. Absumitur etiam Epidimiæ morbo Wszeuoldus filius Iaroslai & nepos Wladimiri Kiiouiensis Dux tredecima die mensis Aprilis, & in Ecclesia Sanctæ Zophiæ in Kiiow per filios Wladimirum & Roscislaum quos reliquerat sepelitur. Amator pauperum & Spiritualium. Cui Pater Iaroslaus ob illius humilitatem moriturus benedixerat Post mortem autem Wszeuoldi, Wladimirus filius suus natu maior, ea cogitatione agitabatur. Si accepero Kiiouiensem Principatum Sedem patris mei, restat mihi cum Swiatopelkone filiō Zaslai bellum gerendum, quoniam Sedes patris sui erat. Et disserens hæc apud se, missis nunciis Swiatopelkonem accersiit. & ei de Sede Kiiouien[si] cessit, solus verò iuit in Czernieiow

& frater suus Roscislaus in Pereaslaw. Swiatopelkus autem dum in Conductu Paschæ Kiiouiam ingressus esset, à Kiiouien. occursu & muneribus exceptus est, & in Solio patris & Patrui extunc consedit.

Anno Domi 1084.

Mieczslaus Boleslai filius ac cæteri Poloni in Hungaria exulantes per Wladislaum Polonorum Ducem reuocantur.

Turpe sibi, turpe Domui & Familiæ suæ Wladislaus Polonorum Dux ratus, nepotem suum Mieczslaum, filium fratris sui Boleslai Poloniæ Regis & Sancti Stanislai occisoris, in exteris terris exulis more contineri, mittit in Hungariam ad beatum virum Wladislaum nuncios, qui tam nepotem Mieczslaum quàm cæteros milites cum eo exulantes in Poloniam reducant. Mieczslaus Dux iam apud affinem suum beatum virum Wladislaum Hungariæ Regem post patris discessionem integro biennio moratus, donis naturalibus & acquisitis, eum sibi in beati Wladislai Ducis & fratrum suorum Geyssa & Lamperti conspectibus, fauoris gradum extruxerat, vt in filii educaretur loco. Agilitate insuper & robore corporis adeô omnes non coætaneos solùm, sed altioris quàm ipse fuerit ætatis homines Polonos & Hungaros anteibat, vt omnium Hungarorum gratiam & admirationem quocunque ire pergeret in se inclinaret, & charissimo ab omnibus diligeretur venerareturque affectu. Omnes tamen hos & alios nodos natura & amor reuisendi patriam potentiôr expugnauit. Venientibus itaque Patrui sui Wladislai Poloniæ Ducis ad repetendum & reducendum eum nunciis, illicô contubernio Hungarorum relicto, se illis iunxit, vtque cum gratia & fauore remitteretur, nutricium & affinem suum Wladislaum Regem Hungariæ, cui à patre Boleslao commendatus fuerat, quique solicitam illius curam in eamdiem egerat flagitare cæpit. Qui & si adolescentem admirandæ virtutis & indolis, priuata & sanguinis necessitate sibi strictè coniunctum, molestè pateretur à se disiungi; ad extremum tamen ardore suo, quem eum pro redeundo in Patriam hausisse viderat, conspecto, equis & vestibus armisque ac Clenodiis muneratum, ad Patruum eius Ducem Poloniæ Wladislaum remisit. Rediit & cum Borziwoy filius Msthæ, Sbilutus, Dobrogostius, Paulus, Zema, Odolan, & Andreas, cæterique omnes milites qui cum Boleslao Rege in Hungariam effugerant. Quibus Wladislaus Dux Poloniæ omnia bona eorum immobilia, vniuersali decreto Fisco Ducali propter necem

beato Stanislao illatam, & propter transfugii crimen applicata, ad plenu restituit.

HENRICUS Romanorum Rex, cum coniuge sua Bertha in die Sancto Paschae à Clemente Papa quem ipse Henricus in Papam constituerat, Imperialem accepit benedictionem, verum Papa Hildebrando renitente & exulante, qui Clemens antè Guibertus Rauenen Archiepus dicebatur.

Anno Domini 1085.

Votum Wladislai Ducis Poloniae & suae coniugis, prolis caula Scto Aegidio factum, parentes voti compotes effecit.

Rebuspublicis, quae ex beati Stanislai Epi occisione & Boleslai Regis discessione turbine grandi inuolutae & incrustatae erant, Wladislaus Polonorum Dux ordine quo poterat reintegratis & refectis, sterilitatis vehementius quàm sat erat caepit angi incommodo. Ducissam enim suam Iuditham, quia tanto tempore vterum non porrexisset, perpetua credebat sterilitate infaecundam, prosapiamque stirpis suae in se cruciabatur extinguendam. Ducissa itaque Iuditha infaecunditatis opprobrium euasura, in religionem versa in Ecclesias, egenos, pupillos, viduas, peregrinos, omnesque miserabiles personas profusas erogando donationes, quotidianis insuper suspiriis obsecrationibus & fletibus, dari sibi fructum boni germinis & masculinae prolis à Deo Opt. precabatur. Crebris eorum singultibus & acerbitatibus Lampertus Cracouien Epus remedium praestiturus, ita apud vtrumque dissernit. Habet, inquit, Franciae Regnum in Prouincia Prouinciae contra Austrum iuxta Massiliam, vbi Rodanus miscetur Oceano, corpus preciosi Confessoris beati Aegidii in Monasterio suo nomini specialiter dicato, in quo & deuotorum Monachorum sub Regula beati Benedicti militantium habetur frequentia, tam praestanti virtute & merito apud altissimum refulgens, vt nemo salutare & iustum aliquid in suo nomine petens, repulsam visus est habuisse. Illum vobis repromitto si ad eum confidentes recursum habueritis, pro quo me & vadem pono, desideratam faecunditatem & prolem sua prece obtenturum. Hac consultatione aliquantulum ad spem depellendae sterilitatis erecti, & imaginem infantis effigiem praeseferentem, & calicem rarae magnitudinis auri puri, industria artificum fabrefactam, item beati Aegidii auream & ponderosam effigiem, item vasa praeter haec aurea

& argentea, vestes quoque aureis laminis & ostro intextas, & multa alia quae Lampertus Episcopus Cracovien suaserat aggregabant, & per insignes nuncios ex statu Ecclesiastico & saeculari lectos, quorum Petrus Canonicus Cracovien primus erat in Provincia Provinciam ad honorandum Sanctum Dei Aegidium, Monasterio suo tradenda transmittunt. Qui cum incolumes ad locum destinatum pervenissent, & Monasterii Abbati fratribusque Wladislai Ducis Poloniae consortis Luditha nomine, oblatis cum devotione Sancto Aegidio allatis muneribus, postulationes, vota, & desideria, caeteraque mandata exposuissent, triduanum Monachis per Abbatem indicitur ieiunium, sub quo omnipotentis Dei clementiam instantius obsecrari iussit, ut praeclara sui Confessoris Aegidii merita, apud peregrinas & remotas nationes pro sui nominis dilatando honore declarans, vota peregre fatigatorum impleret Polonorum, & mascula prole uterum Ducissae Luditae, sua largissima dignitate ac benignitate faecundaret. Nec dum triduo, ad affligendum animas ieiunio instituto, exacto, uni caeteris religione & vitae integritate Monacho praestantiori revelatum est, Aegidium beatum sua prece sterilitate depulisse, & faecunditatem Duci Wladislao & consorti suae Luditae impetrasse. Proinde Poloniae Legatis per Abbatem certissima spes facta, omnia pro quibus Sanctum Aegidium precaturi advenerant, Divinitatem largitam esse. Alacres nuncii tam certo & optato responso accepto, efficax & verax fuisse denunciatum sibi per Abbatem oraculum, Ducissamque Luditham uterum implevisse, & gratiarum actionem in Deum & Sanctum Aegidium celebrare pro concepto faetu, domum reversi comperiunt.

Polowczi Swiatopelkum Ducem Kiiovien profligant, Rosczislao et Wladimiro Ducibus nequicquam adiuvantibus. Ubi etiam Rosczislaus in flumine Stuchnia naufragio periit etc.

Frequenti exercitu Polowczi barbari Ruthenorum hostes infestissimi congesto, ad vastandum terras Russiae animum intendunt, praesertim cum didicissent Wszevoldo mortuo Swiatopelkum Zaslai filium in Principatum Kiioviensem successisse. Praemittunt tamen nuncios qui monerent, ut pacem cum illis, patris sui more observet, et de tributis neglectis illis respondeat. Swiatopelkus vero Nuncios Polowczonum, legationem eorum moleste ferens, captivat. Quod dum apud Polowczos percrebuisset, versi in furorem terras Russiae crudelissime vastare coeperunt. Swiatopelkus vero intelligens se nuncios Polowczonum captivando inique egisse, solutis ac remissis nunciis, pacem quam prius respuerat a Polowczis flagitare coepit,

Quae cum negaretur, milites cogebat in arma, cum Polowczis cupiens decerne:
re. Et dum parum sensati milites propositum animi sui laudarent, caeteri quibus
altior inerat sensus damnabant. Asserentes si copiis eorum etiam octo millia
pugnatorum accederent, non se tutò signa cum Polowczis collaturos. Sugge
rentibus autem militibus mittit Swiatopelkus ad Wladimirum Ducem Czer:
niehouień, & Rosczislaum fratrem suum Pereaslauień Ducem, petens sibi
succurri. Qui coadunatis exercitibus veniunt in Kiiow, Swiatopelkumq;
Ducem acriter carpunt, quod contra ius gentium nuncios Polowczonum violas:
set. Consiliariis verò suadentibus, ut, quoniam Polowczi sine cessatione
terras affligerent, iurgiis aliud reseruarent tempus, & defensiōni terrarum
potius vacarent, exercitum in campestria con hostes educunt, & primis Sta:
tiuis ad Kotropolie habitis, ad flumen Stuchnia perueniunt. Ubi militum
animos si decernere vellent explorant, & sententiis diversificatis, Wla:
dimirus Dux suadebat transito flumine agere cum hostibus de pace. Quod
cùm multi probassent, Kiiouień sermo displicuit, qui negabant se cum Po:
lowczis aliquam pacem inituros. Qua sententia ab omnibus accepta, flumi:
ne Stuchnia tunc aquis impleto transuadato, acies ordinatas dirigunt con:
tra hostes, Rosczislaus leuum, Swiatopelkus dextrum cornu, Wladimirus
medium eorum tenebat, & vigesima sexta die Mayj pugnam committunt. Po:
lowczi sagittariis antè se praemissis, Ruthenorum exercitum inter duo fossata
consistentem inuadunt, imprimis autem Swiatopelkum et exercitum eius in
cornu dextro profugant, cuius militibus in fugam versis, et ipse Swiatopelk
fugiens secutus est illos. Irruunt deinde Polowczi in Wladimirum & Ro:
sczislaum, profligantq; eos & fugiunt ambo Duces cum militibus qui supere:
rant. Periclitabaturq; Rosczislaus in flumine Stuchnia: aquarum vorti:
cibus eum praementibus. Cui laturus suffragium Wladimirus frater suus
parum abfuit quin & ipse aquis suffocaretur. Et suffocato Rosczislao &
pluribus militibus, Wladimirus cum paucis tranato flumine in altera ripa
constitit, flens fratrem suum Rosczislaum, & milites qui in praelio & undis
secum vnà perierant. Exinde fugit Swiatopelk in Kotropol, ad vespe:
ramq; illic commoratus, sub caligine noctis subsequentis in Kiiow perue:
nit, Corpusq; Rosczislai in aquis repertum ad Kiiow delatum, in Ecclesia
Sanctae Zophiae in paterno sepulchro sepultum est. Polowczi victoria potiti
populationem quanto longius possunt extendunt, Castrumq; Torczi circumse:
dent. Et praemente obsessos fame, petebant sibi à Swiatopelkone succurri,
asserentes se diutius ni succuratur famem non toleraturos. Et licet Swia:
topelk miserit victualia: non tamen ad Castrum poterant importari, hostibus
vndiq; obsidentibus vias. Quindecim autem diebus obsidione ad Ca:
strum Torczi Polowczis bipartito agmine continuata, consurgit vna pars

& vadit contra Kiiow, altera in obsidione permanente. Exiuit autem Swiatopelk Polowczis obuiam, & commissa pugna multis vtrinque cadentibus praeualent Polowczi, & Swiatopelk tantummodo duobus comitatus, in Kiiouiense arcem, militibus suis occisis aut captis, refugit. Reuertuntur itaque Polowczj in Torcz cum spoliis & captiuis Ruthenorum, & fit planctus magnus apud obsessos, postquam ex ostentatione captiuorum Ducem suum Swiatopelkum intellexerunt succubuisse, & non valentes se vltra propter famem retinere, dum spes de subueniendo nulla foret, dedunt Castrum Polowczis, Quo Polowczi accepto succendunt illud, magnumque numerum Ruthenorum in captiuitatem ad regiones suas abducunt. Vbi plures numero hyemis austeritate extincti sunt, caeteri incedunt squalidi & semiuiui. Factoque mutuo scrutinio de qua stirpe regione, aut villa forent, ploratu ingenti & lamentis deplangebant.

Sedecima die Nouembris Rosczislaus filius Msczislai nepos Zaslai moritur & in Ecclesia Sanctae Mariae in Desziethmow sepelitur.

Anno Domini 1086.

Iuditha Polonorum Ducissa prolem masculinam, cui Boleslaus nomen datum est aedit, ac mox ipsa moritur mater. Templum Cracouiae Diuo Aegidio ponitur multaeque Ecclesiae reddditibus augentur etc.

Sub omni autem tempore, quo conceptam munere Diuino & Sancti Aegidii meritis sobolem, Iudith Ducissa Poloniae gestabat, ieiuniis, vigiliis, deprecationibusque vacans, in Ecclesias quoque & ministros earum, egenos, pauperes & quosque indigenas (postulans vt faelicibus auspiciis partus proueniret) liberalitatis dextram, faenore duplicato intenderat. Nec tam humilem & deuotam Ducissae Iudith duplicationem incassum iri pertulit Diuinitas. Vigesima namque Augusti die pulcherrimum filium effundens, & oraculum à Monachis beati Aegidii aeditum impleuit & fructum suorum operum & largitionum accepit. Ad partum prodigiosum & optatum Praelatis & Baronibus confluentibus & corrogatis, Atauum nomen Boleslaus, per Lampertum Cracouien. Epum vnda baptismatis regeneratus puer, patre iubente accepit. Conuiuia insuper opiparè habita, & ludorum magnifice institutorum apparatus, conuiuas & inuitatos pluribus diebus detinuit. Magna dehinc Sanctus Aegidius in Polonia caeptus est veneratione coli, & à matronis steriles

uteros habentibus pro fœcunditate sobolis inuocari. Hinc & in Cracouień Vrbe ædes illi, certum Canonicorum habens dotatum numerum à Duce Poloniæ Wladislao nouam æditionem gratificantis filii, primùm condita est. Deinde per vniuersum Poloniæ Regnum in oppidis villis, vicis, & villagiis, in Tharszek vzt, Ikanow, Klodaua, Kcynia, Krobya, Czirmielow, Giebultow, & Zborow Episcopali, & per Ducem Wladislaum & milites suos, templa quæ & hactenus extant fundata sunt. Ducissa posthæc Iuditha filium æditum tenerrimo affectu educans, breuiusculo tempore superuiuens, in ipsa Natiuitatis Domini nocte fatis intercepta, & in vitam sempiternam (vt pia ex virtuosis suis operibus præsupponi potest credulitate) translata est. Cuius excessus & Wladislaum Poloniæ Ducem consortem suum, & Ecclesiastici sæcularisque ordinis viros, quibus admodum chara extitit, singularibus luctus aculeis afflixit. In ambiguo quoque Dux Wladislaus Poloniæ versabatur, orbus ne consorti superuiuens esse maluerit, an genitor: tam chara & pudenti vxore amissa. Puerum autem natu eo teneriori educari ordinauit cura, quantò illum manifestiori munere Diuino de sterili vxore susceperat. Huius fœminæ benedictæ intercessione Comitatus Chroppi, in Siradiensi terra, qui nunc Pabiianicze appellatur Canonicis Cracouień Ecclesiæ perpetuò donatus est, & Monasterio Thiniecensi villa Xiaznicze inscripta, & Ecclesiæ Cathedrali Wladislauień Castellania Lagouiensis cum suo Districtu in terra Sandomiriensi perpetua donatione concessa. Surgere quidem fecerat prouidentia & miseratio Diuina, Iudith Polonorum Reginam: quæ Diuinæ auida visionis, non minus quàm Salomonis Austri Regina fuit. Hæc præuenta cœlitus, Diuini muneris largitate astitit Polonicæ Ecclesiæ, beneficiorum varietate. Illa enim exploratrix sapientiæ Salomonis, venit de longè videre industriam terrenæ ordinationis, hæc solers indagatrix cœlestis contemplationis, meruit videre & accipere dona salutiferæ operationis. Nam oblita domus paternæ traditionis, & acquiescens consiliis Euangelicæ admonitionis, quicquid rerum habuit, ad decorem domus Domini liberaliter erogauit, & loca Diuinæ habitationis multipliciter ditando insigniuit. Canonicis enim Ecclesiæ Cracouiensis, vt præmisimus, contulit Castellaniam de Chroppi cum hominibus asscripticiis, qui per triginta annos fuerunt in manuali possessione, vel qui astricti sunt glebæ soli propria professione, & originariis, qui ex asscripticiis nati, in ipso solo glebæ coaluerunt, et cum seruitutibus eorum & tributis, quæ consistunt in frumento, melle, pellibus asperiolinis & mardurinis. Obsequio igitur tam deuoto subsidii temporalis, prædicta Iudith meruit adiuuari perpetuæ orationis suffragiis. Nam prædicti Canonici ipsius Reginæ astricti deuotione horas gloriosæ virginis Mariæ peragunt. Monasterio verò Thiniecensi eadem Iudith contulit Xiaznicze cum suis appendiciis, scilicet cum villis super Vislokam

fluuium constitutis, & cum hominibus easdem incolentibus ascripticijs & origina: rijs cum seruitutibus eorum & tributis. Episcopo verò Cuiauiensi contulit Castellaniam de Lagow, cum seruitutibus eiusdem. His igitur & consimilibus in subsidia diuersarum in Polonia Ecclesiarum attributis, quicquid patrimonij vel dotalicij in auro, argento, gemmis, & cæteræ suppellectilis ornatu possedit, in pios vsus & causas pauperum, orphanorum, & miserabilium personarum affe: ctu compassionis erogauit. Quæ cùm tot beneficijs charitatis thesauros immar: cescibiles in cælesti patria sibi cumulasset, ad epulas Christi meruit inuitarj. Nono enim Calendas Ianuarij in vigilia festi Natalis Dominj de ergastulo huius carnis soluta, ad festum æternæ iucunditatis euocata, in pace fælicius requiescens, octauæ beatitudinis premijs expectat insigniri.

Swiatopelk Dux Kiiouien cum Polowczis fœdere inito filiam Polowczonum ducit in vxorem. Olech autem Russiæ Dux auxilio Polowczonum Castrú et regionem Czernieiow impugnat, tandem cum Wladimiro Wszeuoldouicz Duce Czernieiouien pacificatur.

Swiatopelkus Kiiouiensis Dux cladem geminato prælio acceptam, vtcunque reintegraturus, serius quàm expediebat cum Polowczis fœdus init. Pro cuius soliditate filiam Tuhortkam Ducis Polowczonum accepit in consortem. Impetrato à Polowczis auxilio Olech Russiæ Dux, Castrum Czernieiow & eius regionem impugnat, & Wladimiro Duce Czernieiouien mœnia tueri contento, Olech Monasteria, Ecclesias, vicos, & rura in circuitu igne deuastat, Wladimirus autem videns se plurimum angustiatum, missis Caduceatoribus pacem cum Olech concludit, & de Castro Czernieiow Olech excedens in Pereaslaw se recepit. Nec tamen ob id Polowczj Olech permittente à vastanda Czernieiouiensj terra quieuerunt. In qua multi Ruthenorum occisi, multi capti, multi in seruitutem abductj.

LOCVSTÆ insuper in graui multitudine in terras Russiæ appulsæ, omnia germina deuorant & consumunt, Regioq; Ruthenica partim vastatione & clade barbarica, partim locustarum demolitione, sub vno tpe valdè afflicta est.

Anno Domini 1087.

Dobrogniewa Boleslai profugi Regis et Wladislai Ducis Poloniæ mater fatis absumpta est.

Polonorum Regina Dobrogniewa als Maria Cazimiri primi Polonorum Regis coniunx, & Boleslai Poloniae Regis & Wladislai Ducis genitrix, quae usque in ea tempora vixerat, annis iam & aevo matura, simul quoque de casu primum & ruina filii sui Boleslai Poloniae Regis occisoris Sancti Stanislai, deinde & exilio contabescens moritur & in Ecclesia Cracovien. Wladislao Duce matris suae cohonestante exequias legitimo honore sepelitur ~

Posnamien. Ecclesiae Episcopus Theodorus primus annis duobus & viginti in Pontificatu Posnamien. exacto, febrem tertianam lentem sed diuturnam perferens, moritur, & in Posnamien. Ecclesia sepelitur. Cui Dionisius primus, Italicae nationis vir, sed linguae Graecae gnarus, ab Urbano Papa suffectus, & Capitulo Posnaniensi & Wladislao Principe & Monarcha Poloniae multipliciter abnuentibus, quorum uterque gestiebat prisco more abrogato non Italum sed Polonum promoveri ~

Corona Bohemis confertur ~

Henrico quarto Imperatore Romano anno eodem solennem Curiam Principum Maguntiae per dies plures tenente, Wratislaus Bohemiae Dux illum accessit, & magnae aestimationis atque ponderis, in auro & argento, gemmis, vasis celatis, & ei oblatis muneribus, se in Bohemiae creari Regem, & tempora sua Diademate ornari obtinuit. Mandante siquidem Imperatore Henrico praefato Engelbertus Treuerensis Archiepiscopus Pragam venit, & in Ecclesia Pragen. decimo septimo Calendas Iunii Wratislaum in Bohemiae primum Regem, consortem vero suam Swiatochnam filiam Cazimiri olim Poloniae Regis in Reginam primam, Coronis per Imperatorem Henricum decretis, solenniter, astante Bohemorum magna multitudine, & de suae gentis prosperitate varia & frequenti modulatione exultante, inunxit & coronavit. Itaque pene sub uno & eodem tempore, & Bohemiae Regnum caepit, & Poloniae Regnum desiit: ut riusque Regni continuationem & progressum quasi natura in una lingua invidente ~

Octava Augusti Marco Plocen. Epo decem & novem annis Pontificatu functo, mortem ex Scabie oppetente, Stephanus primus natione Polonus Praepositus Plocen., a Capitulo Italis neglectis, electus, a Victore Papa tercio aliquanto tempore cunctante, & Italum potius quam Polonum promovere cupiente, Wladislao Duce & Monarcha crebris literis instante, sufficitur

Olomunecen. Epatus Pragen. per Iaromirum Episcopum Pragensē unitur.

SUb idem tempus Iaromirus Pragen. Episcopus Olomuncensem Episcopatum, cuius tunc ex obitu Ioannis Pontificis vacatiò intercesserat suo Episcopatui Pragensj reintegrari & uniri, germano suo Wratislao unionem ipsam in fraternum fauorem, quam tamen aliàs detestabatur, promouente, ab Henrico Imperatore impetrauit. Quæ res adeò illi maioris insolentiæ contulit fomentum, ut præsente Rege interesse Diuinis contemneret.

Henricus IIII. Imperator a Gregorio VII. Papa pœnitens veniam impetrat, & Crucem con. Saracenos sumit, tandem Gregorius moritr et fulget miraculis. Cui Victor III. succedit.

CUm multo tempore Gregorius Papa VII. cum Henrico quarto Imperatore ad inuicem certassent, & unus alium Conciliò conuocato deponeret, ultimò Imperator suum facinus recognoscens ad obedientiam rediit Gregorii, Guiberto quem in Antipapam erexerat mala morte cum suis obeunte. Veniens siquidem Imperator Henricus in Italiam ad Papam Gregorium, nudis pedibus super niues & glacies pluribus diebus stetit, & sic veniam impetrauit. Crucem quoq. contra Saracenos hostes Ecclesiæ, quam pertinaciter læserat, pœnitentiæ satisfacturus, assumpsit. Exactis autem Gregorius in Pontificatu annis decem, moritur Salerni & illic sepultus est, miraculis corruscando. Quo mortuo Victor III. Abbas Cassinen. Desiderius ante vocatus, per electiònem Canonicam successit, & sub eius Pontificatu Ordo Carthusien. sub patre Brunone cæpit. Aliis placet ut verius Henricum quidem Imperatorem reconciliatiònem cum Gregorio Papa fecisse, sed citò posthac ad rebelliònem rediisse, & suum Papam Guibertum Romam deduxisse. Quapropter Gregorius VII. Salerni in exilio moriturus fertur dixisse, Dilexi iustitiam & odiui iniquitatem, propterea morior in exiliò. Maius deinde discrimen in Ecclesia Gregoriò obeunte, secutum est, Guiberto per vim Sedem Romanam occupante.

Anno Domī 1088.

Wladislaus Dux Poloniæ scelum, & Mieczslaus filius Boleslai primum matrimonia celebrant.

Charae uxoris Iudithae Wladislaus Polonorum Dux orbatus desti-tutusque solatio, alterum matrimonii foedus abhorrebat. crebris tandem suorum Praelatorum & Baronum persuasionibus expugnatus, beato Wladislao Pannoniorum Rege id quoque sibi & Reip. expedire censente Zophiam aliâs Zophoniam Hungariae Reginam, Salomonis Regis Hungariae relictam, & Henrici tercii Imperatoris filiam, & quarti Henrici tunc regnantis sororem, desponsat in uxorem. Haec in Hungaria (Salomone Rege post infaelicem pugnam, quam Cunnorum adiutus auxilio Duce Kustek gessit, in Bulgariam primùm deinde Histriam divertente) morabatur, omnisque et honos à beato Wladislao servatus est, et donatio dotis nomine sibi de rebus & possessionibus facta per Salomonem, syncerè habita, et propter prosapiae excellentiam, & Status Reginalis dignitatem. Eo quoque beneficio beato Wladislao Hungariae Regi obligata, minus cunctanter, ipso beato Rege huiusmodi promouente matrimonium, Polonorum Duci Wladislao nupsit, et in Poloniam frequenti & insigni comitatu deducta, haud contemnendam nobilium rerum & Clenodiorum suppellectilem secum in Poloniam attulit. Et licet praedicta Zophia uxor Wladislai Ducis Polonorum, vivente primo marito Salomone Rege sterilis semper fuerit, ex Wladislao tamen Polonorum Duce faecunda esse caepit. tres quoque filias tempore procedente aedidit. Accepit & tunc Mieczslaus Princeps, Boleslai Poloniae Regis filius, ephaeborum aetatem parum iam transgressus, Swiatopelci Kiiovien. Ducis sororem germanam Eudoxiam nomine, Wladislao patruo suo Polonorum Duce ordinante, uxorem: quatenus Russiae regiônes, à patre suo subactae, hac affinitate magis synceriores & devotae in fide persisterent, magnusque Cracoviae Conventus Principum & Baronum habitus est. & Wladislao & Mieczslao Ducibus Poloniae celebritatem singularem exercentibus pro accepto matrimonio geminato.

Victor III. Papa veneno calici immisso perit.
Cui succedens Vrbanus II. antea Otho dictus terrâ Sctam Cruciferorũ opera recuperat.

Victor III. Pontifex Romanus dum anno uno mensibus quatuor diebus septem sedisset, per amicos Henrici Imperatoris, sibi in calice venenum propinatum sumens, ventris profluvio fatigatus dissolvitur. Cui Otho vel Oddo, qui prius Monachus Cluniacen. post Cardinalis & Episcopus Hostien. fuit, Vrbanus secundus nominatus succedit. Qui in Franciam vadens aliquot Conciliis congregatis, Principes Franciae, Hispaniae, Angliae, Normaniae, Flandriae, ad recuperationem terrae Sanctae à

Saracenis occupatæ, & plurimos Christifideles Crucem aßumere induxit, & sub eius Pontificatu, terra Sancta fœliciter recuperata est. Renouantur autem Vrbano aßumpto inter ipsum & Henricum Imperatorem, et Guibertum Antipapam scandala, vno alium varijs Censuris & dehonestationibus percellente. Grauisq[ue] turbatio Ecclesiam Dei vexabat eo tempore, viris Ecclesiasticis (et quod execrabilius est) Pontificali dignitate præditis se inuicem collidentibus, ac per contentiones & zelos carnaliter sese æmulantibus. Nullus nexus spiritualis concordiæ, in cæteris inferioribus Italiæ Prælatis, poterat seruari. Hic Vrbanus secundus in Concilio apud Clarum montem celebrato statuit, vt horæ beatæ Mariæ Virginis quotidie, Officium verò Sabbato die, solenniter implerentur, quòd hoc beata Virgo fratribus in Carthusia reuelauit ~

Anno Domini 1089.

S[an]c[t]i Stanislai corpus in Ecclesiam Cathedralem Cracouiensem transfertur.

Decimi iam anni, ex quo beatißimus Martyr & Pontifex Stanislaus Cracouien[sis] Antistes, à Boleslao Polonorum Rege fœlici cruore damnatus erat, tempus agebatur, hominum tamen Ecclesiasticorum & sæcularium illius temporis incuria, qui & martyrium suum coram viderant, Sanctitatis sublimitatem nouerant, miraculorum ab ipso in vita & post patratorum scientiam plenam habuerant, corpus beatum ante fores Ecclesiæ Sancti Michaelis de Rupella, in eo cinere quo primum humatum fuit, patiebatur delitescere, donec Sanctus Dei Stanislaus, id sibi præstari imperauit officium. Dum siquidem nobilis quædam & religiosa matrona, ipso beato Stanislao pro excellentia meritorum plurimum deuota, Swiatoslaua nomine, sæpè nocte intempesta, pro suis & aliorum neceßitatibus Sanctum Dei à quo iam in frequentibus suis obsecrationibus postulatam impetrationem acceperat, interpellatura, ad sepulturæ suæ locum crebras ageret excubias, in vnius noctis, quam illic in orationibus & precationibus totam ferè absumpserat, diluculo, versa in extasim, Ecclesiam beati Michaelis de Rupella multorum luminarium atq[ue] lampadum fulgore refertam ingreditur, officiorum Diuinorum solennia auditura. Tum ad Ecclesiam venerandus, vt illi videbatur, Stanislaus Pontifex, Pontificali amictu indutus, venerabilium personarum munus ministerij secum vnà exequentium, in coronæ modum cinctus, frequentia, quandam magnam celebritatem expleturus

aduenerat. Cumq; singula expleta ritu solenni essent, ea vox à Pontifice Sancto ad matronam insonuit. Indignum, inquit, prouidentiæ Diuinæ videtur, & Maiestatis suæ oculis ingratum, quòd paucus mihi debitus honos impensus est, & ossa mea decennio ferè iam exacto, vili oblita consistunt in puluere. Consurge itaq; filia Deo & mihi deuota, & intrepida Lampertũ Cracouiensem Episcopum successorem meum & Canonicos fratres meos adi, his quoq; omnium quæ hic agi vidisti ratione fideli patefactis, manda illis vt corpus meum in Ecclesiam maiorem non cunctentur transferre. Qua relatione Lampertus Cracouien Epũs cum Canonicis audita, solenni processione omnibus Vrbis Ecclesiis indicta, corpus Sanctum in Ecclesiam Cathedralem Sancto Venceslao dicatam, Cracouien, intulit, & in medio Ecclesiæ nobilem tumbam, auro & gemmis adornatam, qua & cineres & ossa condita sunt, fabricauit, hosq; versus Capitalibus literis in auro inscripsit.

Tumba Stanislai cineres tegit ista beati
Regis Boleslai quia non fauet impietati.
Martyrio meritas Cœli migrauit ad ædes
Foelix cui Deitas merces, cui sydera sedes.

Omisit autem Wladislaus Regni Polonici Dux, studioseq; distulit, pro Sancti Dei Stanislai laborare Canonisatione, quamuis illum mirificis fulsisse fulgereq; prodigiis videret: silentii latibulo opera Sancti Dei contegens, suo & generis sui, qui per Canonisationem beati Stanislai illustrandus detegendusq; fuerat, pudori, ignauiæ, turpitudini & dedecori parsurus.

Mieczslaus Boleslai Regis exulis filius moritur, summum sui apud Polonos desideriũ relinquens, matre etiam dum paucis diebus mœstissima superuixisset, fatum filij sequente.

Excessit post translationis huius paucos dies è vita Dux Mieczslaus filius Boleslai Polonorum Regis & Sancti Stanislai occisoris, nec aliquam prolem ex vxore, quam anno transacto susceperat, reliquit, in quo semen Boleslai Regis patricidæ desiit, vt verbum Sancti viri Stanislai, quo illi in scelere perseueranti, orbitatem & fæmoris sui perpetuam extinctionem prædixerat, impleretur. Cuius vitæ breuitas nihil habet memoria dignum aliud, nisi quòd caligine subitæ & insperatæ mortis inuolutus, declarauit non plus certitudinis protelandæ vitæ habere

florentissimum adolescentem, quàm incuruum & veteranum senem. Habet nonnullorum Scriptorum assertiò, factione certorum Poloniæ Baronum, eorum præcipuè quorum auctoritate & obiurgatione Boleslaum Poloniæ Regem in exilium abiisse constabat, veneno Ducem præfatum Mieczslaum sublatum fuisse. Nam cùm supra ætatem vegetior illi esset indoles, & tam liberalitatis munificentia, quàm militaribus actibus, facetiuitate, comitate, & industria, plus quàm illi conueniret ætati, pollendo, patrem expressurus videretur, præfatorum Baronum Poloniæ improbitas, verentium ne paternas iniurias Statu & ætate maturatis, ultum iri pergeret, illam sibi veneni pestem asseritur procurasse. Qua non ipse tantummodo sed & sui nonnulli domestici familiares infecti, aut exhalabant animam, aut diuturno correpti morbo miserè languescebant. Suspectum etiam affectati Regni nonnulli ferebant Wladislao fuisse, ob idq̃ mortem suam æquò minus tulisse, quòd circa eum ingentem totius Polonici populi gratiam videret adolescere, & ob id de his qui illi necem subministrauerant neglexit pœnas inquirere. Obitum autem Ducis Mieczslai tam miserandum quàm miserabilem, quis iustus rerum æstimator, sola Dei iustitia secutum dubitauit accidisse? qui scelera patrum usq̃ in quartam puniens generationem, quod in patre ad integrum non puniuerat, in filiò vindicauit, & non naturali aut honesta morte, sed violenta, turpi, & venefica, scelus in Sanctum Dei Stanislaum digna retributione compensans, illum occumbere permisit, vitæq̃ immaturæ iustè subtractus est: cuius parens Pontifici beato maturam vitam iniustè ademerat. Quod et ex temporum vicissitudine lucescere poterit, cum pro eodem tempore Boleslai Regis vnicum pignus occidit, in quo martÿris Dei Stanislai nomen & meritum, & translatiònis honore & ampliòri veneratione à fidelibus cæptum est coli & venerari. Immatura autem Ducis Mieczslai mors, in Vrbibus, Oppidis, vicis, & rure nunciata, omnes ferè Polonos in luctum & lachrÿmas impulerat, magnumq̃ iuuenis desiderium in Polonorum pectoribus accenderat. Dum enim parentis sui Boleslai Regis numerarent victorias, dum subactas ab eo percenserent Prouincias, dum vultum instruentis aciem, & milites educentis in prælium, & exhortantis ad pugnam, dum liberalitatem, facetiuitatem, industriam, & alias Rege dignas virtutes, quas Mieczslaum filium suum plenius quàm patrem innouaturum sperauerant, certatim efferrent, non gemere, non anxiari, non vacare mærori atq̃ luctui, & fortunam suam non increpare, sibi & statui suo atq̃ Poloniæ Regno, quod per virtutem Mieczslai instaurandum facilè crediderant, non timere, & casus suos in illius occasu non dolere non poterant. Quapropter ad exequias illius in Ecclesia Cracouiensi habitas, non militum modo, sed mechanicorum & agrestium, operibus

intermissis, magna multitudo confluxerat, & quoad licuit feretrum, in quo corpus exanime Mieczslai portabatur, secuta, inconditum emittebat flendo eiulatum. Miseram insuper Mieczslai Ducis matrem & Boleslai Regis Poloniae consortem Wiszeslauam continuatus adeo priuatus & publicus dolor in funere nati quam maximo potens vexauerat, erumnas suas & pro exilio gloriosi quondam mariti sui Boleslai Regis, & pro casu filii sui ingeminantem, vt velut examinis & mortua de Ecclesia, dum cadauer filii conderetur, elata, sinibus quoque matronarum aliquando tempore fota, vix tandem Pontificum Poloniae, qui & ipsi officio funeris aderant, ministerio, aquas frigidas in ora Reginae exanguis & supinae spargentium, compos mentis effecta est. Non exiguam enim Mieczslaus Dux Polonis dederat spem, magni iustique Regis indolem, se subditis si vita foret extensior, prebiturum, & Regno Poloniae decus suum restituturum. Et quo fuerat desiderabilior, eo & mors sua habebatur suspectior, vt periisse factione Primorum insimularetur, eo respectu veneno sublatus, ne non grauis fieret Dominator. Genitrix illius, nullas consolatorias quae ingerebantur admittens voces, maesta per omnem vitam & lugubris, in funere semel imposita lugubria nunquam exuit, geminato vexata malo & mariti exilio & filii fato, non multo post quinto Idus Marcii fato subtracta.

Polowczi a Wladimiro Pereaslauien. & Swantopelkone Kiiouien. Ducibus profligantur, sed rursus bellum renouant &c.

Vniuersis fere Russiae Ducibus ac Regionibus a Polowczis aut vastatis aut subactis, Wladimir de Pereaslaw Dux solus restabat. Huic itaque ac etiam regioni eius Polowczi cum duobus Ducibus Kithano & Ithlar inferunt bellum. Qui missis nunciis antequam Principatus suus ab hostibus vastaretur, pacem etiam sub conditionibus iniquis acceptat, obligans se Polowczis ad annum solutionem tributi. Super quo & filium suum Swiatoslaum (nec enim pax aliter conuenisset) dare coactus est, in obsidem Polowczis. Suggeritur interim Wladimiro Duci Pereaslauiensi, & a propriis militibus, & a Slauentha milite Kiiouien., qui ad illum certa mandata perferens a Swiatopelkone Duce Kiiouien. nuncius venerat, vt Polowczos quietos & hincinde dispersos opprimat & obtruncet. Qui diu reluctans, astruens id fidei & honori suo non conuenire, victus tandem acquieuit, & Slauenthae ac aliis militibus, negocium demandat. Qui primum Swiatoslao filio Wladimiri obside (negligentius enim a Polowczis obseruabatur)

furtim sublato, Kitharum vnum ex Ducibus, & omnes viros qui secum vnâ morabantur, interficit. Alterum quoq; Polowczonum Ducem Ithlar, apud vnum ex Boiaris Russiæ Rathibor nomine hospitatum, missis aliis militibus Wladimir cum omni sua comitiua obtruncat. Ea cæde expleta contrahunt Swiątopelk Kiiouien. & Wladimir Pereaslauien. Duces, quanto maiores possunt copias, Ducem insuper Olch requirunt, vt illis, laturus sua contra Polowczos auxilia, adueniat. Quo pollicente, sed vafro ingenio in aliam divertente viam, Swiątopelk & Wladimir, Stationes Polowczonum, nihil hostile veritas, inuadunt. Et pluribus qui resistere audebant trucidatis, cæteram imbellem turbam fæminarum, impuberum, paruulorum, pecorum, camelorum, & equorum captiuant, & in Russiam deducunt. Indignati autem vehementer Duci Olch, quôd promissa sua variando, ferre illis auxilia distulisset, mittunt nuncios qui eum corripiant accusentq;, quôd contra hostes communes & infestos, in commune rescindendum periculum non venisset, deinde rogent, vt filium vnius Polowczonum Ducis Ithlar apud se asseruatum; aut tradat illis, aut necet. Sed cûm vtrumq; non se facturum respondisset, odium in se graue tam Ducum quâm militum Russiæ concitauit. Non quieuerunt posthæc Polowczj, sed nouo exercitu comparato, Castrum Vhrow Ducis Swiątopelkonis æstate integra circumsident, fuissetq; illis deditum, nisi Swiątopelkus missis muneribus, Polowczos placatos, discessionem effecisset. Succedunt Polowczis Prutheni, & XXVIII. Augusti terras Russiæ in magna multitudine ingressi, vastant illas. Dauide Swiątoslawicz Duce Nowogrodensj ex Nowogrod in Smolensko discedente, Mieczslaus Wladimirowicz petentibus Nowogroden. venit ex Kostow. & Nowogrodensem occupat Ducatum.

Anno Domini 1090.

Rutheni à Polonorum imperio desciscunt.

Fluxam & dubiam fidem post Boleslai Poloniæ Regis in Hungariam discessionem, terris Russiæ (quæ & hæreditariò & iure belli sub regimine eiusdem Boleslai Regis in Regni Poloniæ concesserant ditionem) præseferentibus, & propter Regni Poloniæ mutationem in rebellionem spectantibus, Ducis Mieczslai morte secuta, & apud Ruthenos vulgata, cui terræ illæ & consortis nuper traductæ, & paterno maternoq; iure debebantur, in rebellionem apertam prodierunt, solutosq; & iugo & fœdere, quo vel Boleslao Regi, vel Mieczslao suo filio

deditos ingenue fatebantur, in commune pronunciant, armisque correptis Capitaneos & Praefectos Polonorum de Castris & munitionibus Ruthenicis, quae sine praesidio fidelium militum tenebantur, exturbant & depellunt, aliquos pecunia corruptos, alios fame maceratos, de Castris & munitionibus excedere cogunt. Qui verò dolo & fraudibus aut largitione peruinci non poterant, longa obsidione Ruthenorum victi, Wladislao Polonorum Duce vel dissimulante vel negligente, vel aliis bellis & Rebusq. implicato, opem obsessis ferre, de dendis Castris & fortaliciis cum Ruthenis paciscuntur. Itaque sub vnius anni tempore, terrarum Russiae iusta & continuata possessio, propter Principis desidiam à Polonorum ditione subducta est, Ruthenis non tam ex iniusto et auaro regimine quàm ex ritus in fide disparitate Polonorum imperium quàm maximè abhorrentibus.

Inter Wladislaum Bohemiae Regem et fratrem ipsius Iaromirum renouatur dissensio, verùm morte Iaromiri cito sopitur.

INter Bohemiae Regem Wratislaum & germanum suum Iaromirum aliàs Gebhardum Pragensem Episcopum, quibusdam simultatibus indies gliscentibus, quas assentatorum, quibus aures Principum continuè pruriunt, promouebat assertio, etiam sopitum pro Ecclesia Olomuncensi repullulat incendium. Visus siquidem Wratislao Bohemiae Regi Iaromirus Pragen. Epus nimium suis votis & actionibus rebellis, aduersus, arrogans, & insolens, primùm in illius opprobrium & contumeliam Wiszegradensis fundata est Ecclesia, nulli nisi Apostolicae auctoritati immediatè subiicienda, & Olomuncen. Ecclesiae, sola Regis Wratislai dismembratae, Presbyterum Curiae Regiae Veh nomine in Pontificem praeficitur. Depulsurus & ignominiam & iniuriam Iaromirus Epus Pragensis, Pontificem Romanum adire constituit, & in eundo ad virum beatum Wladislaum Hungariae Regem, illius intercessionibus & auxiliis causam suam fulciturus, declinauit. Quem cùm Strigonii offendisset, subito languore correptus, sub breui tempore dolore grassante, diem obiit. Ex quo facilior Ecclesiarum Pragensis & Olomuncen. Rege Wratislao procurante, sequestratio successit. Et in vnius Iaromiri Pragen. Epi locum duo Pontifices vzt Cosmas Pragen. & Andreas Olomuncen. suffecti sunt.

Anno Domini 1091.

Pomerania et Prussia rebellantes a Wladislao Duce Polonorum per bellum subiugatur.

DEfectio Russiæ à Wladislao Polonorum Duce cum iniuria tolerata Pomeranos Prussosq; in similem defectionem pertraxit. Qui obedientia subtracta, tributa solita Ducali fisco pendere interdicunt, eosq; Præfectos & Capitaneos, qui idem cum illis non sentirent aut necant, aut contumeliis affectos, depellunt. Non secus quàm par erat Wladislaus Polonorum Dux, huiusmodi commotus iniuria, bellum contra Pomeraniam & Prussiam indixit, copiasq; omnes suorum Principatuum pro festo Sancti Ioannis Baptistæ in metis iubet conuenire. Quibus iuxta edictum conuenientibus terras Pomeraniæ ingreditur, & Castra ac munitiones plerasq; conquirens, agros eorum depopulatur, vicosq; exurit, Pomerani cum barbaris Pruthenis iuncti, non placandum sibi Dominum naturalem & hæredem, sed bello aggrediendum decernunt, congestoq; valido exercitu Wladislao Duci in festo die Assumptionis beatæ Mariæ circa flumen Rzeczen occurrunt, aciebusq; dispositis Ducis Wladislai exercitum, propter diei celebritatem, eo die pugnam detrectantem inuadunt. Ea necessitate impulsus Wladislaus Dux, suos & ipse arma in grandi se versari conspiciens periculo, iubet capessere. Prælium atrox initur, Pomeranos enim & Pruthenos malè præsumpta accendebat defectio, Polonos indigna rebellio. Iam prælium in maiorem diei partem, vtraq; parte pro victoria incumbente, extractum erat, cùm ordines Pomeranorum & Pruthenorum rarescere, pedem subinde referre, & post paululum in fugam agi cœperunt. Fugientes Polonus largissimo itinere persecutus est, magnaq; cædes in fugientes ab ira edita, cum magna iucunditate residuum diei à Duce Wladislao & exercitu absumptum est, omnisq; tunc obtenta victoria, beatissimæ genitricis Dei suffragiis deputata. Hac pugna Pomerani & Pruthemi fracti, ad obedientiam reuersi, se suaq; omnia Wladislao Duci tradunt, veniamq; certatim deprecantur. Quam ille facilè eis concessit: existimans eos fideles futuros, singulas tamen munitiones principales & Castra, ab eorum potestate & regimine auferens, suis ea probatis militibus regenda distribuit, nonnulla verò ea præsertim quæ in finibus terrarum consistebant, quo maior adimeretur Pomeranis & Pruthenis rebellandi occasio, dirui aut incendi iussit, omnibusq; debito ordine compositis, ad sedes suas cum victoria & incolumi exercitu rediit.

Liuonia ad fidem Christi conuersa.

CIrca eadem tempora, tempore Cœlestini III. Papæ, per operam Meynhardi Episcopi Liuoniæ, Liuonia ipsa ad fidem Christianam conuersa est. Cui successit frater Bertholdus à Liuonitis occisus. In cuius locum Albertus substitutus, residuitatem Liuoniæ ad puritatē fidei

reduxit, Rigensem Metropolim & Ciuitatem Gottorum, & aliquot Epatus in Liuonia auctoritate Apostolica fundat & dotat, & ordinem Canonicorum Regularium in Ecclesia Rigensi, in qua annis triginta sedit instituit.

Wratislaus Bohemiæ Rex con Othonem et Conradum fres suos arma mouet. Vbi Othone mortuo Conradus Wratislao reconciliatur, et postea ab eo Regni succesor ordinatur filio Brzetislao neglecto.

INfestum validoq; exulceratum odio Wratislaus Bohemiæ Rex animum erga germanos suos Conradum & Othonem gerens, ea vel maximé suspitione perculsus, quod Regnum Bohemiæ se moriente filio excluso illos rebatur inuasuros, portionem eorum Morauiam graui agmine ingressus Olomuncz Ciuitatem & alia oppida quæ iuris Othonis fuerant capit, filioq; suo Brzetislao tenenda committit. Sub hac contentione Othone, duobus filiis Swiatopelkone & Othone relictis, morte subtracto, in Conradum fratrem residuum crudelius sæuiens, Brunam sortem eius obsidere cæpit. Sub qua filius eius Brzetislaus Baronem maiorem Sderad (cuius opera Wratislaus Rex in bello plurimum vtebatur) ob id quod sibi stationem propé vndas, quibus lasciué se abluere consueuerat, dari Regem faceto magis quâm digesto sermone rogauerat, dolosê ad se accitum, Conrado etiam patruo iuuenis suapté feruentem exacuante iram, interemit. Sceleréq; perpetrato paternam sentiens incanduisse iram, in alteram partem fluminis, sequente se magna exercitus parte, sua transfert tabernacula. Et quamuis reconciliatio inter patrem & filium, Virtpurga vxore Conradi agente, fuisset secuta, filius tamen parum illi fidens, versus Grodek processit. Pro qua re patre altius offenso, & â Conrado fratre, pro nepote se opponente, placato, Brzetislaus ipse non audens de patre amplius confidere, ad beatum Wladislaum Hungariæ Regem confugiens, usq; ad patris mortem in Hungaria propê Thenczin in Districtu Banow degit. Wratislaus quoq; Rex de filio vlturus Conradum frem sibi in Regno successurum ordinauit

WRatislauien Eccla Eps Petrus primus cûm annis vno de triginta in Ecclesia Wratislauien præsedisset diem in bona senectute obiit, & in Ecclesia Wratislauien sepultus, Zyroslaum primum Wratislauien Præpositum genere nobilem de Domo Rosæ in terra Cracouien ortum, via scrutinii electum habuit succorem, Cui facilê & Wladislaus appellatus Hermannus, Dux & Monarcha Regni Poloniæ filius Cazimiri & germanus Boleslai Poloniæ Regum assensus est, a Martino I. Archiepo Gnesn in anno subsequenti ipse Zyroslaus apud Ciuitatem Calisch fuit consecratus.

Ducum Russiæ cum Polowczis, ac Olch Duce Russiæ perfido varia bella.

AFflictioni terrarum Russiæ, quam illi Polowczonum intulit sæuiritas,
Swiątopelk Kiiouiensis. & Wladimir Czernieiouiensis Duces pro:
uisuri, Conuentum apud Kiiow instituunt. Missisqȝ ad Olch Du:
cem nunciis, precantur vt & ipse illuc veniat, arbitrio Episcoporum, Mo:
nachorum, & Boiarum in ordine super terrarum Russiæ â Polowczis consen:
surus. Qui Legatorum verba irridens & ostentui habens, non adducetis,
respondet, vt Episcoporum, Monachorum, & vilium personarum caput sub:
sternam meum. Quo responso Swiątopelk & Wladimir Duces offensi in Olch
primum quam in Polowczos vertunt arma, qui â facie eorum ex Czernie:
iow fugiens in Starodub se recepit, vbi â Swiątopelkone & Wladimiro Du:
cibus vallatus & conclusus, obsidionem triginta duobus diebus tolerauit.
Fame tandem illum & viros qui cum illo erant peruincente, pacem petit, of:
ferens se in Ducum Swiątopelkonis & Wladimiri potestate futurum. Qua
misericordia Ducum obtenta, & obsidionem soluunt, & vt germanum suum
Dauid in Kiiow abducat illi præcipiunt. Qui non solum obedienter, sed &
iureiurando cruce deosculata, obtulit se imperata facturum. Interim
Dux Maniak cum Polowczis venit contra Kiiow, & multis spoliis ac dam:
nis commissis, Curiam Ducalem in Berestow comburit. Tukortkan insuper
alter Polowczonum Dux, & Swiątopelkonis socer venit cum Polowczis con:
tra Pereaslaw. Sed Swiątopelkone & Wladimiro defensionem opponentibus,
decima nona Iulii ad flumen Trubosza pugna committitur. Et victis Polo:
wczis, etiam Dux eorum Tukortkan & filii eius occiduntur. Polowczi au:
tem nihil hac clade territi, nouo instaurato exercitu, tam silenti agmi:
ne in Kiiow perueniunt, vt parum abesset quin Castrum Kiiowien negli:
genter custoditum caperent. Qua spe sua frustrati, templa, Monasteria, &
rura incendunt. Præuaricato Dux Olch iuramento, in Conuentum Du:
calem venire fastidiens, exercitu congesto Ducatum Moromos qui ab Isa:
slao filio Wladimiri Ducis Kiiowien tenebatur, asserens illum ad se velut
paternam hæreditatem pertinere, inuadit. Sexta autem die Septembris
Isaslaus cum militia sua Olch occurrens, confligit. & vtroqȝ pro victoria
admitente, Isaslao occiso, cedit Olch victoria, militibusqȝ Isaslai, in va:
ria loca diffugientibus, Olch Dux in Castrum â Moromosensibus acceptus
est. Etiam Rostow Castrum dedentibus se illi Rostowien & tributa
pendentibus, in suam retorquet ditionem. Potentiam autem Ducis Olch
eiusqȝ tyrannidem Msczislaus filius alter Wladimiri & germanus Isa:
slai occisi, qui in Nowogrod residebat, veritus, missis ad Olch nunciis

offert se & spondet illum & p̃ri Wladimiro Duci Kiiouien̄ & sibi, non ob:
stante quód fratrem suum Isaslaum occiderit, cûm non solûm Ducum sed &
Regum & Cæsarum, sæpè cædes contingat, reconciliaturum. Olch autem
Nouogrodensem ambiens Principatum, & sperans se Msczislaum de illo facilé
pulsurum, nuncii Msczislai absq̃ responso remissis, hostiliter Nouogroden̄ re:
giònem inuadit. & Iaroslao germano suo ad specula præmisso, ipse in Thurow
cum exercitu consistit. Iaroslaus autem speculandi gratia longius quâm sat
erat progressus, á Msczislao & eius militibus intercipitur. Quo euentu Dux
Olch territus, secedit in Rostow, Msczislao illum persequente. Capit au:
tem Msczislaus Castrum Saszdam & incendit illud. Olch veró sibi præca:
uens fugit in Moromos, cum quo Msczislaus missis nunciis, pacem componit &
exercitum suum dissoluit: existimans animum natura tyrannicum & in cædes
procliuem sua modestia sanaturum. Sed Olch intelligens Msczislaum cam:
pum soluisse, fœdere violato cum suo agmine contra illum venit. Qui á fa:
cie Olch fugiens, militibus ad arma vocatis, Olch eum persequenti occurrit.
Quatuor quoq̃ diebus congredi differens in Castris se continuit: gentes ex
Kiiouien̄ & Polowczis & fratrem Msczislaum in sui auxilium á patre Wla:
dimiro transmissos, de quo per nuncium auisatus erat, præstolatus. Quibus
aduenientibus, cum Olch militibus Msczislai pedestrem pugnam cientibus, con:
greditur. Et pugna acerrima inter vtrosq̃ feruente præualet Msczislaus
& Olch victus fugit in Moromos, Vbi Duci Msczislao á quo victus fuerat
per communes milites reconciliatus, non existimans se amplius in terris
Russiæ, post plures dolos commissos tutum fore, cum nonnullis militibus in
Reszanos profugit. Quem Msczislaus Dux persecutus, & milites qui secum
vnâ iuerant, & ipsum Olch Ducem verbis dulcoratis, plenam spem redolen:
tibus, alloquitur. Turpê est, inquit, tibi, turpê nobis fratribus tuis, turpé
& militibus tuis, vt in alienis terris exul & calamitosus delitescas, fa
bulam de te hostibus & inuidis, his quoq̃ apud quos commoraturus es, fa:
cturus. Reuertere itaq̃ in terras Russiæ, vbi securiôr poteris habitare.
Non adeô maligni sunt fratres tui Duces Russiæ, vt tibi omnia mala quæ
in illos & terras illorum commisisti, dummodo facinorum tuorum te pœnite:
at, non ignoscant. Quo huiusmodi verbis pollecto & acquiescente, ipsum
& milites suos ex fuga reducit, et reuersus Olch Msczislao permittente
& fauente, intrat Castrum Nouogrod ∼

Anno Domini 1092.

Wladislaus Poloniæ Dux Pomeraniam iterum rebellantem vastat. Iamq; in Poloniam onustus spoliis et præda regrediens, cum superueniente hostium exercitu, vt dubio, ita et acri certamine confligit, donec hostes nocte vrgente fugerent &c.

Ferias sibi Wladislaus Dux, conatibus POmeranorum & Pruthenorum oppressis, agere eo anno videbatur. Sed extemplò illi affertur nuncium POmeranos & Pruthenos obstinatius rebellionem induisse, & peste recidiua Capitaneos & Præfectos suos, aut suppliciis aut mortibus destinasse, paucis qui sibi iustius benigniusq; imperabant vitam indulsisse. Atrocitate iniuriæ permotus, Wladislaus Polonorum Dux eabili incanduit, vt & suorum iniustas neces vlturus & Pomeranorum Pruthenorumq; rebellionem oppressurus, cum parua militum exercitatorum tamen manu (quoniam alios tempus intempestiuum acciri prohibebat) in mense Februariò ad Pomeraniam intrepidus se contulit. Bipartitisq; cum Setegiò Palatino Cracouien & Militiæ Principe agminibus, gressu citato vniuersam peragrat Pomeraniam & Prussiam, spoliisq; & exustionibus vicorum milites iubet intendere. Integra illic ferè Quadragesima moratus, militibus non custodientibus ieiuniorum legitima, magna vi captiuorum, pecoris, & spoliorum congesta, Pomeranis & Pruthenis in syluis & locis inanibus se continentibus, neq; copiam bellandi facientibus, ex Pomerania regrediebatur, in locum quoq; qui ab incolis Drzen dicitur, quem fluuius Nakiel circumfluit peruenerat, dum speculatores à tergo relicti denunciant non contemnendam Pomeranorum & Pruthenorum multitudinem superuenisse, nec longius quinq; miliaribus à Castris Ducalibus abesse. Paucitas siquidem in exercitu Ducali per Pomeranos & Pruthenos conspecta, vt arma viritim corriperent, prædasq; suas eriperent, & Wladislaum Ducem nusquam aliàs opportunius profligerent, illis animos fecerat. Diu secum & cum his qui ordines ducebant Wladislaus Dux deliberans, consereret ne cum hostibus, frequenti numero copias suas excedentibus, manus, an se tempori meliori reseruaret, diuersis (vt fit) varia sentientibus hæc tandem sententia vicit. Saliusq; visum est honestè dimicare, & animas effundere, quàm inglorios & de fuga notatos reuerti. Signis itaq; collatis, nonnullis debilioribus ad sarcinas & prædas relictis, durum inter vtrosq; prælium feruebat, ancepsq; Mars, neutra acie inclinata, spectabatur ambigui spe; Polonis ne an Pomeranis victoriam esset largiturus. Dum Pomerani in locum deficientium aut sauciatorum integris submissis, pugnam in pluribus locis inclinatam renouant, multitudineq; suæ parti destinarent

victoriam, Poloni militum peritia obstinatisq; ad moriendum animis impe:
tum hostilem revellebant (. incredibile id forte quod relaturus sum plerisq;
videbitur, sed de eo omnes Annalium Scriptores consentiunt.) tantus utriq;
parti ad consequendam triumphi gloriam fuit ardor, ut usq; ad tenebras pu:
gnatum sit: cum hora tertiarum pugna cœpisset. Instante crepusculo Pome:
ranorum acies pro victa abiit, nemo tamen abeuntem ex Polonis insecu:
tus est, sauciatis fere omnibus fessis. Plures quoq; in tam producta &
intensa pugna desiderati quam capti erant, Pro triumpho à Polonis habi:
tum est non cesisse, neq; prædam partam dimisisse ~

Tertia Wladislai Polonorum Ducis in
Pomeraniam expeditione Castrum Na:
kiel obsidione cingitur, Poloni vero
visione quadam noctu frequenter perter:
riti, Castra sua deserunt, quibus ab ho:
stibus disiectis re infecta Poloni redeunt ~

MEmorabili pugna edita, diu in prælii loco Wladislaus Regni Po:
loniæ Dux cum suis deliberandus, quid facto opus esset, substitit,
pergeret ne quo cœperat itinere in Poloniam ire, an remearet in
Pomeraniam, pavidosq; & metu perculsos Pomeranos, non dato ad respiran:
dum sed nec ad consultandum spacio, debellaret. Probatur hæc à singu:
lis posterior via, pecus tamen hosti ablatum, & frequentes in cæteris rebus
prædæ, vulneratorum quoq; in proximo certamine numerus, & militum pauci:
tas, adhæc insuper instans Dominicæ Resurrectionis dies celebris, & tempus
intempestum, redire in Poloniam inclinarunt. Paucos tandem dies in sedibus Du:
calibus, sub quibus militum frequentior non ex Polonia solum, sed & ex Bohe:
mia numerus conduci posset, immoratus, in Pomeraniam cum potenti & nume:
roso remeabat exercitu, gestam pridem periculoso certamine pugnam, si Po:
merani & Pruthemi decernere ausi essent, non proprio tantummodo milite, sed
etiam externo (. plures enim sibi milites laturi auxilium donativo accepto ex
Bohemia advenerant.) illustraturus, fidens humano brachio, à cælesti deser:
tus, Pomeranis inter latibula se continentibus, & discrimine prioris pugnæ
fractis, cum novo & recenti milite congredi fastidientibus, Wladislaus
Dux Polonorum inops consilij, quo ordine bellum hostibus inferret, iam enim &
propinqua & remota terræ Pomeraniæ loca ab hoste & propriis vexata, am:
pliorem vastationem non sumebant Castrum Nakyel (. ibi enim plures didi:
cerat Pomeranos, & ad tuendam munitionem, & ad faciendum in Polonia irruptione,

conuenisse.) obsidione vallauit. In qua obsidione Polonorum exercitus noctibus ferè singulis, umbris quibusdam armatorum speciem praeseferentibus, ludificatus, consurgere cogebatur in arma, somnoque soluti milites de improuiso turbabantur, quod omnia repleta hostibus crederent. Metus quoque & tenebrosae noctis caligo non patiebantur ludibrium dignoscere, & quod metuebat animus, praefigurabat oculus, mentis quoque pauor fiebat imago visus. At ego ominor, ex nocturno & lunari iubare, quod ferè tunc semipleno lucebat orbe nocte concubia radiosque monstruosos funderet, militumque Polonici exercitus feriendo terga longissimas praese porrigeret umbras, vano singuli, re ad plenum non discussa, neque ad liquidum examinata, caperentur errore, crederentque quas ipsi faciebant umbras, hostibus iam superuenientibus & eos inuadere gestientibus, turmas esse. Quo timore acti corripiebant arcus, arma gladios, tella & sagittas, quasi extemplo cum hoste discrimen pugnae inituri. Cumque diutius hanc ludificationem perferrent, noctium vna eodem pauore expergefacti hostes consecuturi, aut quid nam rei in ludibrio esset experturi, certatim è Castris prosiliunt, longiusque quàm obsidentibus conueniebat progressi, nihil aliud quàm umbras & vana quaedam phantasmata se tandem consectari agnouerunt. Sub illo tamen eorum improuido de Castris egressu, hostes ex Castro Nakiel irruptione facta, igne in Stationes & tabernacula, quae plerumque stramine aut gramine desiccato operta erant, immisso, grande excitarunt incendium, quo homines aut res plures periere. Machinisque & operibus Castrum quatientibus pernicies illata, inutiles eas decaeterò reddidit. Hyeme insuper quae in oris illis celerior asperiorque prouenit, appetente, cùm nonnullos Bohemos fames affligeret, quosdam algor frigoris grauaret, Wladislaus Dux Castri Nakÿel expugnatione, cùm à Pomeranis probè defenderetur omissa, irrito coepto Gnesnam rediit. Ex quo mirum in modum Pomeranis creuerunt animi, in magnamque superbiam erecti, nihil de semel arrepta rebellione laxauerunt. Haec autem ignominiosa vexatio, creditur tunc Polonis propter Quadragesimalem ieiunii violationem, gulosius quàm temporis ferebat qualitas in carne aut lacte edacitate, intensa, contigisse, prout quibusdam timoratis & deuotis viris coelesti oraculo reuelatum est.

Decima nona Augusti die Petrus Gnesnensis Archiepiscopus, dum annis quatuor & viginti Gnesnensj Ecclesiae praesedisset, moritur, & in Ecclesia Gnesnensj sepelitur, pusillanimus & cunctator. Cui Martinus primus genere nobilis & religione insignis, per electionem Canonicam suffectus est, & ab Vrbano Papa secundo, Wladislao Duce & Monarcha Regni Poloniae prouisus.

Wratislaus Bohemiæ Dux moritur. Cui Conradus frater succedit, quo itidem citò mortuo Brzetislaus Wratislai Regis filius Regnum accepit.

FEbre valida Wratislaus Bohemiæ Rex correptus decimo nono Calendas Februarij Pragæ moritur. & in Ecclesia Wyschegradensi, cuius ipse primus fundator extiterat sepelitur. Alij non ex febre sed ex casu ferunt illi mortem accidisse. Dum enim auidus in venatione feram insequitur, cadens de equo fracta ceruice interiit. Germanus suus Conradus iuxta illius dum viueret ordinationem, filio Brzetislao qui in exilio Hungariæ agebat neglecto, consensu Episcoporum & Baronum accepit Diadema. Hic quoque cum mensibus septem & duobus de viginti diebus Bohemiam rexisset, Octauo Idus Septembris anni eiusdem absumptus est. Vtriusque itaque morte patris vz. & patrui Brzetislaus audita, derelicta Hungaria Pragam aduemens, à Clero & populo debito honore susceptus, octauo Calend. Octobris, in regimen Regni substitutus, non tamen in Regem est coronatus, religionis Catholicæ primùm se deuotum cultorem gerens, omnes ritus & superstitiones gentilium, omnes Phitones, Phitonissasque, Haruspices, Ariolos, & Sacrilegos erasit de terra, quibus sub regimine patris sui Wratislai Bohemia abundabat.

Anno Domi. 1093.

Wladislaus Poloniæ Dux Pomeraniam quartò ingressus, cæde et incendiò omnia complet, et sibi rursus parere cogit.

COngesta & equestrium & pedestrium ex omnibus suis Dominiis valida manu Wladislaus Dux Polonorum, POmeraniam primo æstatis tempore repetit, & Castrorum munitionumque expugnatione omissa agros vastans, & tecta quæ vel relicta vel deserta fuerant exurens, Pomerania vniuersa peragrata, ad Pruthenos POmeranorum auxiliatores diuertit, parique vastatione & incendio Pruthenos affligens, magnum & hominum captiuorum & pecorum numerum illic conquisitum secum deuexit. Ea expeditione Pomerani & Pruthenj singulis fortunis, quæ illis rebellionis spiritum ingesserant, exuti, adeò fracti humiliatique sunt, vt missis ad Wladislaum Ducem Legatis, si errori eorum ignouerit, se plenam obedientiam & deditionem facturos offerrent. Dux Poloniæ Wladislaus Legatis pro tempore benignè respondens, & bonum animum eos & cæteros qui seditionis causa non existerent habere iubens,

iussit ut singuli ad eum conuenirent, reconciliationem illic suam cum Domino & hærede naturali firmaturi. Quibus conuenientibus seditiosos omnes & qui rebus nouis inhiabant, aut pœna capitis mulctauit, aut in alios transtulit Principatus, reliquæ multitudini pepercit.

Brzetislaus Bohemiæ Dux inopinatus hostis Polonorum regiones cæde et spoliis vastat.

Pomeranico bello Wladislaum Poloniæ Ducem, Brzetislaus Bohemiæ Dux occupatum intelligens, atque ad interiora Pruthenorum cum omnibus copiis transgressum, quanto maiori poterat exercitu collecto, Regnum Poloniæ & eius terras hæreditarias & naturales, Albæ flumini conterminas ingressus, illas igne & spoliis vastabat, vacuas quoque eas tunc militibus reperiens, cum hostilitatem suam Wladislaus Poloniæ Dux minimè suspicatus, ex omnibus Principatibus suis milites in Pomeranicum bellum asciuerat, liberius eius vastationi intenderat. A Castro quoque Grecz supra Albam sito, quod iuris Polonorum erat, inicium sumens, usque ad fluenta Odræ grassabatur, Causam falsè licet, belli confingens, oram illam datiam quandam debitam non pendisse, re autem vera spoliis regionis, ea tempestate pecore opulentæ, suam & suorum esuriem, visa opportunitate, impleturus.

Anno Domini 1094.

Exercitus Polonorum in Bohemiam mittitur, cum quo se Boleslaus Wladislai Ducis Poloniæ filius mitti summo studio a patre contendens impetrat. Vastatur tandem Bohemia, & Boleslaus puer mira futuræ indolis eo tempore declarat indicia.

Pro temerario & iniusto bello per Brzetislaum Bohemiæ Ducem terris Poloniæ anno superiori illato, Wladislaus Polonorum Dux iustas concipit iras, parat exercitum ex omnibus terris suis, auxiliarem etiam mercede conductam ex Hungaris Bohemisque, Brzetislao Duci suapte infestis, comparat manum. Quod bellum illi tractanti, & maius aliud, quod tam Morauiæ quàm Bohemiæ inferre ea æstate parabat, in animo voluenti, subitus obrepsit morbus. Nihil tamen de vice Brzetislao rependenda remittens, Setegium qui & Sziecziechow Palatinum Cracouien. & Principem Militiæ, virum ea tempestate in armis & singulis operationibus Reip. magni precii, cum comparatis conuenientibusque

equestribus & pedestribus copiis, in Moraviam transmittit, haec enim vicinior opportunaq; ad vastandum videbatur. Committit autem Wladislaus Polonorum Dux Principi Militiae Setegio, ut Castrorum impugnatione & Civitatu omissa, obvia quaeq; igne & vastatione contereret. Haec mandata Boleslao Duci Setegio danti, Boleslaus filius aderat, singulasq; instructiones & monita patre edente, scrupulosius quam illi conveniebat aetati, notabat. Cum vero ardorem gerendi belli, quem pectus adolescentis in infirma licet aetate hauserat continere non valens, flagitare coepit patrem, ut ad bellum Moravicum cum Setegio una mitteretur. Patre vero abnuente, unicus enim & charus erat illi, & difficultates periculaq; belli, ad quas perferendas, maiorem aetatem requiri, declarabat, Satis, inquit, & annorum & virium mihi est (nonum enim annum agebat) si tu optime genitor indulseris. Quo tam faceto dicto expugnatus pater, permittit illi ad bellum Moravicum cum Setegio eundi potestatem. Tanta autem Boleslai pueri in expeditione illa virtus, tanta disciplinae militaris apprehendendae solicitudo, non a Setegio tantum Principe militiae, cui cura iuvenis a patre mandata fuerat, sed ab universo exercitu conspecta est, ut saepe inter milites nocturnas observantes Excubias, somni aestusq; patiens, integro vigiliarum tempore, versaretur. Et si quando somno pressus foret, sagulo tantumodo oppressus militari, nuda humo teneros componebat artus. Si vero quando aut hostes propulsandi aut invadendi essent, ad primos accurrebat dimicaturus, nisi a Setegio submoveretur ordines, pugnandiq; deposcebat munus, cuius nondum evaserat inspectator legitimus. Setegius ut illi a Wladislao Duce mandatum fuerat universa Moravia igne & spoliis vehementer afflicta, magnam secum vehens praedam, magnum quoq; captivorum numerum (quippe in aliquot particularibus certaminibus de Moravis triumphaverat) in Poloniam cum novo tirunculo Boleslao, universo exercitu certatim tirocinium Boleslai efferente, reversus est. Non solum enim tunc, sed & in ipsa mox adolescentia, Ducale & Regium fulgebat in Boleslao decus, evidenterq; iam monstrabat expectationem de se futurae Domui & militiae probitatis. Fortis quoq; & heroica natura ne tum quidem in eo, quamvis ephebo, latuit. Quamprimum ex ephebis excessit, prima militiae arma & grave Martis opus, ad iustum Polonorum imperium propagandum augendumq;, induit. Verbera, opera, cogitationes, ita moderari solitus, quasi patrem usquequaq; adesse cerneret.

Horrenda & sine exemplo anno hoc Almaniam pestis invadens, adeo in singulos status grassabatur, ut multae Urbes, vici, villagia, & oppida sublatis habitatoribus, deserta remanerent. Ea tamen lues propicio Deo a Polonis & eorum regionibus non sentiebatur.

Conuentiõnem gnãlem Duces Russiæ celebrant &
concordiam inter se communem iureiurando firmant
Hanc Swiątopelkus Dux Kiiouień Duce Vaszilkone
excæcato violauit, et denuo varia bella nascuntuR.

ORdinem pro defensiõne terrarum Russiæ à Polowczis barbaris plurimum
afflictarum, Swiątopelk Kiiouień, Wladimir, David Hreorowicz, Va:
szilko Rosczislawicz, David Swiątoslawicz, & frater Olch Duces Rus:
siæ, posituri, in Lubijecz conueniunt, & suis ambitiõnibus suisq passiõnibus
increpatis, quõd bello intestino se collidendo inuicem, barbaros Polowczos effice:
rent victores, communi conclusione decernunt, quõd quilibet paterna sorte con:
tentus, alterum in sua portiõne non molestet. Sanciunt insuper vt Swiato:
pelk teneat Kiiow, Wladimirus cum filiò suo Isaslaw Wladimiriam, David
Swiątoslauicz & frater eius Olch Pereaslaw, David Hreorowicz & Vaszil:
ko Rosczislauicz Przemisl & Trembowlia. Iuxtà quam sanctiõnem fedus
ictum & iuramento firmatum est: communis hostis habendus, si quis illud fue:
rit præuaricatus. Ingenti gaudiò RVthenorum milites exhilarati, quõd Du:
ces suos in tam iustam & vniformem conclusiõnem intellexerant conuenisse,
domos regrediebantur. Sed Sathan illicô nectit inter Russiæ Duces nouum
discordiæ seminarium. Swiątopelk enim Kiiouiensis Dux, suspectam habens
Vaszilkonis Rosczislawicz erga se fidem, cum David Hreorowicz conspiratio:
ne facta, Vaszilkonem ad se in Kiiow in pace venientem, primûm captiuat,
& diu lictoribus eum præmentibus reluctantem in Zmigrod deductum vtroq
oculo cæcat: ratus eo incolumi non se & filios suos tutê sedem Kiiouiensem
possessurum. Fleuit autem Wladimirus qui & Wolodor cæcitatem fratris
sui Vaszilkonis fletu magno, asserens nunquam tam execrandum nefas apud
Ruthenos contigisse. Conuentiõne tandem Wlodimir cum David & Olch
Swiątoslawicz facta, mittunt Nuncios ad Swiątopelkonem Kiiouień Ducem.
Quâm grande, inquiunt, & quâm horrendum facinus, cæcando fratrem nostrum
communem Vaszilkonem, patraueris, perpendere te non dubitamus. Qui & si
in te quâm grauissimê deliquisset, cogissemus illum apud nos conuentum & con:
uictum ad iustificatiõnem. Swiątopelk in sui excusatiõnem, conficto responso
vsus, astruebat pro certa & explorata re didicisse, Vaszilkonem & in suam
necem, & in suorum Principatuum occupatiõnem, conspirasse. Quo responso
Wladimirus, Olch, & David magis irritati quâm molliti, cum copiis gentium su:
arum, contra Kiiow & Ducem Swiątopelkonem procedunt. Non sustinuisset
eorum aduentum, facinoris conscientia eum deterrente, Swiątopelkus, fuge:
req ad Polowczos parabat, nisi à Metropolito & Primis Kiiouień benê sperare

iussus esset. Qui occurrendo Wladimiro, Dauid, & Olch Ducibus, & exerci-
tibus eorum, humili supplicatiône deposcebant, ut armis depositis, Swiątopel-
koni & Dauid veniam tribuerent, desinerentq; in propria viscera grassari.
Fracti autem & expugnati Duces sermonibus tam supplicibus, nouo cum Swią-
topelkone Duce icto fœdere, discedunt. Cæcatiône autem Vaszilkonis Da-
uid Hreorowicz non contentus, parat se ad inuadendum eius Principatum, sed
audiens sibi â Wladimiro fratre Waszilkonis si progrederetur, tensas insidias
paratas, in Busko se recepit. Vbi â Wladimiro illicô obsessus est. Wladimiro
autem eum increpante, quôd post facinus in fratre illius admissum, non ad pœni-
tentiam sed in aliud patrandum scelus animum inuertisset, licet Dauid omnê
culpam in Swiątopelkonem refunderet, astruebat se nisi fratrem suum Waszil-
konem quem cæcauerat solueret, in eum animaduersurum. Acquieuit Dauid
soluensq; Vaszilkonem cum Volodoro pacificatus est. Seditq; Vaszilko in
Trembowlia, Dauid in Wlodimir se recepit. Primo autem Vere venit Wladimi-
rus cum fratre suo Vaszilkone cæcato in terram Volhinen. contra Dauid, Ca-
stroq; Wszeuolosz conquisito, incendunt illud, & plures numero homines in
Castro Wszeuolosz repertos vlciscendo facinus in Vaszilkonem admissum, cru-
delissimê perimunt. Applicant deinde exercitum ad Castrum Wladimirien.
& obsidiône illud constringunt, missisq; ad obsessos nunciis, offerunt se omni mul-
titudini parsuros, & obsidionem soluturos, si Vaszillo & Lazarus eis dedan-
tur. Qua conditiône ab obsessis accepta & impleta, Dauid & Vaszilko obsi-
diônem obmittunt, Vaszillonem verô & Lazarum, quôd causa cæcatiônis Va-
szilkonis fuisse perhibebantur, in alto suspensos, frequentissimo iactu sagittarum
interimunt. Sumpturus autem Swiątopelk Kiiouien. Dux de Dauid, qui illum
coram Volodor. Olch, & Dauid Ducibus de cæcatiône Vaszilkonis inculpaue-
rat, vltiônem, in Brzesczie se contulit, & â Poloniæ militibus & Proceribus in
Castri Brzesczie præsidiô locatis, ferri sibi auxilia contra Dauid flagitauit.
Qui illô apud se in Brzesczie degere & benê sperare iusso, Poloniæ Ducem Wla-
dislaum quid facere debeant consulunt. Dauid autem Dux aduersarius Swią-
topelkonis Polonorum suffragia præoccupaturus, quanta potest velocitate, ad Wla-
dislaum Poloniæ Ducem ire pergit. Præsentataq; illi massa auri, suppliciter orat
sibi auxilium contra Swiątopelkonem â Wladislao Duce & Polonis impendi. At
Wladislaus Polonorum Dux, cui præstiturus sit auxilium ex contendentibus plu-
rimum fluctuans & distentus, congregato exercitu ex potiôribus militibus in Brze-
sczie pergit, ducens secum Dauid Ducem, sperans se illum Duci Swiątopelkoni re-
conciliaturum. Duce autem Swiątopelkone stante in Castro Brzesczie, Polono-
rum Dux Wladislaus ad flumen Bug statiua ponens, Swiątopelkonem cum Da-
uid componere & pacificare per tractatus secretô habitos laborabat. Quod
dum facere nequiuisset (· in exulcerato enim Swiątopelkonis animo graue odium

contra David insidebat) honoratus magnis à Swiątopelkone donis, in Poloniã revertitur: neutri Ducum contendentium sua auxilia præstiturus. Mox ergo Swiątopelk in Castro Wladimiriensj David obsidet & oppugnat. Qui & si obsidionem septem hebdomadis, sperans à Wladislao Duce Polonorum auxilia superuentura, tolerasset; ad extremum tamen Castro Swiątopelkoni dedito, ad Ducem Poloniæ Wladislaum fugiens, benignè ab illo exceptus, fotus & habitus est. Castro Wlodimir conquisito Swiątopelk Dux Kiiouien, exercitum contra Wlodimirum & Vaszilkonem producit, nec illi detrectarunt pugnam, sed suis quoque copiis ordinatis quàmprimum decernere statuunt. Vtroque autem exercitu ad pugnam procedente, mittit Vaszilko nuncios qui dicant Swiątopelkoni. Num parum existimas cæcasse me, nisi & animam de corpore excludas? Quo nihil respondente congrediuntur exercitus, & vtroque exercitu acerrimè pugnante, multis hincinde cadentibus, cessit Vaszilkoni & Wladimiro victoria. Swiątopelk cum duobus filiis suis, item duobus filiis Iaropelkonis Ducis, item Swiątoslao filio David Swiątoslauicz, & aliis militibus qui eum enixè in prælio adiuuauerant, non persequente eos Wlodimiro, neque Vaszilkone, neque exercitu eius (verebantur enim insidias) in Wlodimir peruenit. & Mscizlao filio naturali ex concubina genito, in Wlodimir locato, filium alterum Iaroslaum ad Hungaros, quæsiturus eorum contra Volodor & Vaszilkonem auxilia, transmittit, ipse in Kiiouiam nouum exercitum aggregaturus contendit. Colomanus autem Hungariæ Dux, Iaroslai filii Swiątopelkonis tam precibus quàm promissis expugnatus, venit cum octo millibus pugnatorum, duos Epõs secum habens. Et Castris ad flumen Wiar positis, Castrum Przemislien in quod se Volodor receperat, & obsidere & expugnare cœpit. Sub eodem autem tempore David à Polonorum Duce Wladislao, apud quem cum vxore & familiis hospitabatur Russiam reuersus, vxore apud Volodor in Przemislia relicta, ad Polowczos se contulit: subsidia quæ ei contra Swiątopelkonem à Polonis negata fuerant, à Polowczis petiturus. Regente autem fortuna obuiam habens Polowczonum cum Duce suo Boniak turmam, eos in subsidium Volodoro, & his qui apud Przemisliam ab Hungaris obsidebantur, conducit. Statiuis autem haud procul à Przemislia positis, consurgens nocte media Boniak Polowczonum Dux, vadit in propinquiores saltus & sÿluas, & vlulatu ædito, lupis concurrentibus, & vicissitudinarium vlulatum reddentibus, Boniak ad suos in Castra reuersus, armari illos & certam sperare ex signo quod ex luporum vlulatu acceperat, iubet victoriam. Alteroque die tripartito exercitu, statiua & exercitum Hungarorum prima turma, duabus reliquis latentibus, inuadit. Quæ congressu facto, dum iuxta Ducis Boniak instructionem, victam se simulans in fugam agi cœpisset, Hungarorum exercitus debellatam credens, effusius illam insectabatur. Tum verò Boniak cum Ruthenorum & Polowczonum Ducibus residuis turmis, in terga Hungarorum irrumpens eos confligit & prosternit. Plurimis

autem Hungaris aut occisis, aut in flumine Wiar suffocatis, cæteri dum in sylvas & montes diffugiunt à Ruthenis & Polowczis, biduo illos persequentibus, aut occidun: tur aut captiuantur. Inter quos vnus Episcopus Hungariæ Cupranus nomine & plures insignes milites desiderati sunt. Colomanus Dux incolumis euasit, quatuor millia Hungarorum eo die, quatuor aliis fugientibus cæsa referuntur, Castris Hun: garorum Rutheni & Polowczi potiti, Iaroslaus filius Swiątopelkonis cum paucis fuga euadens, ad Polonos in Brzeszcie (: neq; enim cum Hungaris habere pro ea tem: pestate contubernium satis tutum putabat :) diuertit. David autem Dux ex ea vi: ctoria spiritu resumpto, Castrum suum Wladimiriense recuperaturus, obsidione vallauit. Vbi dum inter obsessos & obsidentes crebræ fierent pugnæ, Msczisla: us Swiątopelkonis filius, cui Castrum Wlodimir à patre fuerat commendatum, sagittam ex Castro ad hostes emittens, sub ascella ab hostili sagitta percussus moritur. Cuius mors dum quadriduo celata fuisset, quinto demum die morte pu: blicata, obsessi dedendum Castrum David, neq; amplius fame tabescendum de: cernebant. Metu tamen ne à Swiątopelkone durius in eos animaduerteretur illos deterrente, missis ad Swiątopelkonem nunciis, in quanto ex morte filii sui Msczi: slai, & ex penuria victualium, versentur discrimine, & ni celeriter illis suc: currat, dedituros se David Castrum significant. Swiątopelk periculo intellecto, Putatam Palatinum suum ad ferendum laborantibus opem, mittit. Qui Wladimirum cum exercitu habens in suo comitatu, filium alterius Ducis David Swiątoszam, qui de singulis quæ in exercitu Swiątopelkonis agerentur, se David opportunè aui: saturum astrinxerat, veniens, statiuis propè Castrum positis, altero die silenti agmine Castrum ingressus, in David & exercitum eius quiescentem & nihil proui: dentem, faciens vehementem impetum, confligit & peruicit illum, Stationibusq; illius potitus, soluit obsidionem, & Basilio in Capitaneum constituto, Putata in Kiiow, Swiątosza in Luczko regrediuntur, David verò ad Polowczos fugiens, auxiliis eorum impetratis, cum Duce Polowczonum Boniak Swiątoszam, qui eum fallendo, cladis acceptæ auctor fuerat, in Luczko obsidet. Qui fame coactus de Castro Luczko excedens ad patrem suum in Czerniciow contendit. Wla: dimiriam deinde expugnaturi David & Boniak procedunt. Quorum aduentu Basi: lius Capitaneus Wladimirien perterritus, antequàm venirent, relicto Castro diffugit, & David tam Wladimirien quàm Lucen Castro facili impendio potitus est.

Ordinis Cistercien origo

Cistercensis ordo incipit per Robertum Abbatē, & Albericū succorem eius. Et vi: dentur quasi secundarii reformatores Ordinis Scti Benedicti cuius habent Regulā iuxta quam simpliciter viuere cæperunt, Curiositatibus & variis abusibus abdicatis, cre: uitq; ipse Ordo in breui tempore magno incremento, Cuius III. Abbas fuit Stephanus, qui beatum Bernardum cum fribus suscepit.

Anno Domini 1095.

Castrum Miedzirzecz a Pomeranis receptum Boleslaus puer impetrat à patre Wladislao, se ad recuperandum illud mitti. Quod breui acquirit, magnamq; sui excitat expectationem.

MO rauico bello Boleslaus Dux infans, ius & scientiam tirociny sub Setegiô siue Szieczîechone Palatino Cracouiensj & Principe Militiæ Polonorum adeptus, dum nunciatum foret Castrum Miedzirzecz, versus oram Saxonum situm, per quosdam Pomeranos fugitiuos interceptum esse, & ex illo vicinam regiônem prædis & spoliis plurimum afflictam, petit sibi â patre Wladislao Polonorum Duce dari exercitum, ad Castri intercepti conquisitionem, non tironis solùm sed Ducis officio se exhibet perfuncturum. Cùm diu patrem nequicquâ reluctantem multifariis precibus flagitasset, tandem mitti se cum exercitu ad præfati Castri Miedzirzecz expugnatiônem peruicit, Setegio tamen Militiæ Principi parere iussus, ne quid temerarium, in his quæ ferro administranda erant, ætas lasciua admisisset. Fauore itaqz militari, cœpta noui Ducis mulcente, Castrum Miedzirzecz obsidiône vallatum est. Quod etsi naturali situ egregiê munitum fuerat, amplius tamen id Pomerani in eo conclusi, imminentem frustrati expugnatiônem, muniuerant. Imperante autem Setegio, Duce verô Boleslao milites adhortante, Castrum corona trabibus lignisqz ingentibus, vniuersorum consensu septum est, & bombardæ propius admotæ. Quarum frequenti tormentatiône, & Castri propugnacula in plerisqz locis diruta sunt, & plures ex defensoribus, latius procedente ruina, aut in vita aut in membris mulctati. CRescente verô indies obsidentibus spe Castri potiundi, obsessis verô desperatiône, consilium magis necessarium quàm honestum â Pomeranis de Castri deditiône initum est. Missi extemplô â Pomeranis ad Ducem Boleslaum & Setegium nuncii, deditiônem, vt Pomeranis cum singulis equis, rebus, sarcinisqz suis, incolumibus abire liceat, componunt. Castro Miedzirzecz in potestatem redacto, pace quoqz regiôni reddita, Boleslaus Dux cum militia reuersus, â patre Wladislao, tam altam & virentem indolem in filio admirante, cum magna hilaritate exceptus est. Quem cùm tenerrimê diligeret, illius quoqz vernantem admiretur indolem, sæpius secum reputans, quorsum tanta indoles esset euasura. Iam &enim in illo magni ingenii elucebat lumen, cuius postea in bellicis rebus & militari disciplina, singularis & mira vigebat industria. In illa quoqz ætate iam vehemens admodum, animi ac Spûs plenus, elato animo alta quæqz & eximia spectare notabatur. Augebatur insuper in Boleslao virium robur, & animus in feruorem militaris disciplinæ, & rerum bellicarum cæterorumquê agendorum exæstuabat.

Beato Wladislao Hungariæ Rege mortuo Colomanus Geÿsæ filius Epatu Varadien dimisso succedit etc.

BEatus Wladislaus Hungariæ Rex, multis religiosis & Sanctis æditis operibus, cum Hungariæ Regnum annis duo de viginti Sancte & iuste administrasset, quarto Calendas Augusti moritur. Duo quoque Regna vit Dalmaticum & Carvaticum Hungariæ Regno adiecisset, duplici iure in eum devoluta. Vltimus enim illorum Regnorum, Zoromarus, propinquus & affinis suus, Rex, sine liberis decedens, beato Wladislao præfata Regna legitima successione reliquit. Germana insuper beati Wladislai soror coniunx Zoromari, quæ marito mortuo ea gubernabat, moritura, ea fratri delegauit. & in Varadien Ecclesia, magna celebritate sepulturæ tumulatur. In locum eius Colomanus filius Geÿssæ Regis, Episcopatu Varadiensi, ad cuius titulum consecratus erat, derelicto in Regnum suffectus est, beato Wladislao non relinquente liberos, & Regnum Hungariæ, cæteris fratribus morte absumptis, summo Pontifice dispensante gubernabat.

Anno Domini 1096.

Wratislauia a Polonis fugitiuis capitur & Sbigneo Monacho a Præfectis arcis illius traditur.

IN Wladislaum Polonorum Principem, usque ad ea tempora fælicibus successibus regnantem, cum & fæcunditate prolis, & vitæ diuturnitate opumque gloria erat sublimis, & frequentia militum, bellorum quoque triumphali pompa euaserat illustris, subito aduersa fortuna coorta est. Erat illi naturalis filius ex concubina, priusquam Boleslaus legitimus filius ex Iuditha nasceretur, susceptus, nomen ex eo, quod Ducissa Iuditha scelus & incontinentiam mariti perosa, tam pellici quam ex ea natæ proli, iusta indignatione erat infesta, Sbigniew (quod significat iram euadens) sortitus. Is in obscuro & ignoto loco alitus & educatus, propter nouercales iras euitandas. IVditha Ducissa morte absumpta literis addiscendis in Cracouia applicatus est. In quibus cum aliquantulum profecisset, pro contegenda sua & spurii ignominia, & ne tempore procedente cum filio legitimo in participationem paternæ hæreditatis veniret, in Saxoniam, Duce Wladislao ordinante deductus, in Monachum tonsus & Monasterio traditus est. Minus vituperii & improperii patri Duci Wladislao, si extra Poloniam illum versari, minus impedimenti & obstaculi filio legitimo Boleslao, si Monachalis sortis illum fieri contigisset, illaturus. Erant præterea ex

militibus Polonorum fugitiui & exules plures numero in Bohemia, qui vel ære
alieno, vel iudiciis, præ scelere damnati, aut potentia & liuore Setegii Pala:
tini Cracouien. pulsi. Is enim auctoritate pro ea tempestate apud Wladislaum
Poloniæ Ducem solus, cæteris neglectis, pollebat, arroganter & superbè erga sin:
gulos vsus, multos nobiles quos suæ conditioni obstare videbat. iniustis decre:
tis & iudiciis grauauerat, aut possessionibus exturbauerat, Bohemiam imple:
uerant. Hos Brzetislaus Bohemiæ Dux vir callidus, in perniciem Poloniæ tam
consilio quàm largitione subornans. suadet illis (& facilis erat apud animos fre:
mentes & exulceratos persuasio) quatenus Sbigneum, filium Wladislai Polono:
rum Ducis, in Monasterio non sua sponte, sed imperio patris contrauenire non auso,
delitescentem, assumant, sibiq. pro Duce constituto, vicinam Bohemis Wratislaui:
ensem oram occupent: non aduersam aliquam impugnationem ex Bohemia, sed fi:
dum & efficax sui propositi suffragium habituri. Callida & speciosa pro odio,
quod Brzetislaus Bohemiæ Dux in Polonos gerebat, magis quàm salubria & tuta
danti consilia (quippè non aliter se de Polonia, quàm disseminata Ciuili pro:
cella, vltum iri arbitrabatur) vniuersus fugitiuorum et exulum grex, facilè
verbis dolosis spe impletus, assensus est. Extemploq. Monasterio in quo Sbigne:
us manebat adito, Sbigneo, vt versus Wratislauiam ad occupandam Ciuitatē
oramq. illius regionis secum consentiret ire, suaserat, quem tandem huiusmo:
di persuasione peracta è Monasterio, Monachis nequicquam aduersantibus, ex:
trahunt, & vt Brzetislaus Bohemiæ Dux persuaserat, illùc perducunt. Te:
nebat arcem & oram Wratislauiensem tunc, miles & Comes quidam Magnus
nomine, à Wladislao Polonorum Duce, cùm & genus clarum inter Polonos du:
cebat, & probitate erat conspectior, sibi commissam; erat tamen in Setegii Pa:
latini Cracouien. odium, propter multas simultates inter eos iam dudum confla:
tas & nutritas, & ipse feruidus & procliuis. Ad hunc fugitiui & exules
Sbigneum comitantes nuncios mittunt, verbaq. tempori congruentia apud eum
faciunt. Nouimus, inquiunt, Comes Magne & grauis, maioritate & virtu:
tum claritate Setegio te præstantiorem fore, multaq. indigna ab eo, qui & exi:
lii & dedecoris nostri auctor est, perpessum fuisse, maiora quoq. nisi tibi &
nobis, quinimò & vniuersæ nationi nræ Polonæ, magna seruitute à Setegio op:
pressæ, & penè sub iugum missæ, statius prospexeris, perpessurum. Est nobis
Ducalis filius Sbigneus, & huius regionis quam gubernas, & cæterorum Polo:
niæ Principatuum, patre iam grandæuo & consumptioni proximo decedente, hæ:
res & successor. Hunc vnà nobiscum petimus à te in arcem suscipi, & infa:
mi nostro exilio (ne in eo nos consenescere, aut desperatione, si exclusi fue:
rimus, concepta, aliquid extremum patriæ & generi nostro indignum moliri
contingat) prouideri. Quod si te miserabilis nostra non mouet calamitas,
moueat saltem Sbignei Principis conditio, qui & ipse consilio Setegii est in

Monasterium detrusus, non minor nobis calamitate & exilio perpetuo censebatur. Cuius beneficio, si primicijs eius nunc suffragia tuleris, poteris extolli, & maior inter Barones haberi. Sed & Setegij quem tu iuste oderis, grassantes indies & multis bonis perniciem afferentes, conatus & furiae, non aliter quàm Ducis Sbignei & nostrae partis susceptione, poterint aut rescindi, aut inhiberi. Hac Legatione à fugitiuis & exulibus, inter quos plures erant, qui sibi stricta necessitate coniungebantur, Magnus Comes Wratislauiensis Capitaneus, accepta, longo tempore quid ageret haesitauit. Hinc enim vrgebat spes & odium, hinc repugnabat fides & honestas. In ambiguo itaque rotatus, accitis Wratislauien oræ Primoribus, quid facto opus sit, singulorum consilia exquirit. At illi, vt erant in Setegium nouandarumque rerum studium incensi, veriti ne eorum regioni per Sbigneum Ducem exulesque & fugitiuos vis aliqua fieret, Sbigneum cum exulibus & fugitiuis suscipiendum vnanimi voto decernunt: iureiurando tamen astrictum, vt nihil contra patrem & patriam moliatur. In hunc modum Magnus Comes persuasus, vir alioqui fide & humanitate egregius, & multis actibus bonis praeditus, parum sibi parum patriae prospiciens, Sbigneum & vniuersos fugitiuos & exules excepit. & Ducali illum veneratus honore in arce Wratislauiensi locatum, singulorum illi victualium necessaria, & his qui secum vnà venerant administrat, odium in Setegium hanc illi mentem, aduersus auaritiae vicium & sugillationis notam, minus prouide suggerente.

Legatus Wladislai Ducis Poloniae ad Wratislauien mittitur, expostulatum, quod Sbigneum et fugitiuos Polonos arce et vrbe exceperint.

SVsceptio Sbignei Ducis & fugitiuorum exulumque, per Magnum Wratislauiensem Capitaneum facta, ad notitiam Wladislai Polonorum Ducis perlata, vehementes in eo amaritudinis & indignationis concitauit aculeos, se contemptum apud suos iri, & bellum sibi à naturali filio & à fugitiuis exulibusque, Bohemorum auxiliaribus intermixtis, moueri depromentem. Altius tamen omnis ira & amaritudo in pectore Setegij Palatini Cracouiensis insedit, qui sui odio & inuidia, & multorum militum fugam exiliumque, & eam quae apud Wratislauien contigerat rebellionem, probe nouerat celebratam. Pro singulis quoque huiusmodi factionibus patratis & patrandis, non inuidiam modo, sed periculum sui status verebatur, altius indies militum in eum excandescente iusta ira & seditione portendi. Mittitur ob eam rem Wratislauiam à Duce Wladislao nuncius; & temeritatem Magni Capitanei nobiliumque, & Ciuium Wratislauien, pro admisso Sbigneo in arcem, fugitiuis & exulibus correpturus, & Setegij excusaturus innocentiam. Is dicendi sibi copia, adstante Wratislauien

multitudine, facta, Mirari Ducem Wladislaum & magis dolere declarat, cur eius hostes, filium vzt Sbigneum in externas oras relegatum, & fugitiuos exulesque suis fere factis damnatos, arce & vrbe exceperint, & Domino suo naturali & hæreditario deserto ac inconsulto, illos sibi coniunxerint. Querere & scire velle pro rebellibus ne eos, & patriam communem Bohemis hostibus infestis prodere volentibus, an pro subditis & deuotis debeat æstimare. A Magno Capitaneo & Wratislauien mite responsum Ducali Nuncio datum est. Non se temeritate aliqua aut rebellione, sed bono respectu permotos, neque prodendæ patriæ Bohemis gratia, quorum hostilitatem, odium, & vafriciem vicinius ipsi experti essent, Sbigneum filium Ducis naturalem & exules fugitiuosque in communionem Vrbemque suam recepisse, non vt Ducales patriæque hostes, sed naufragii communis per Setegium procurati reliquias, ne scilicet in patriæ & generis Polonici vniuersalem contumeliam & ludibrium, in externis oris stipem alienam, efflagitare compellerentur. Se quidem ab obedientia & fide Wladislai Ducis, & filii sui Boleslai Illustris, nullo pacto, nulla conditione discessuros, Setegii tamen improbitatem & arrogantiam, Ducis sui gesta & opera damnantis, & amplius suis calliditatibus deprauaturi, diutius se ferre non posse. Cum autem Ducalis nuncius, vt sibi imperatum fuit factiones Setegii conaretur diffuso sermone diluere, tantas iras odio Setegii in illum multitudo concepit, vt nisi magnis cum Primoribus intercesisset, fuisset nuncius ipse, a multitudine, quæ iam ad lapidandum nuncium saxa corripuerat, fœde violatus.

Wladislaus Polonorum Dux, reprimit fugitiuorum licentiam, Sbigneo illorum Duce et filio suo naturali capto atque incarcerato.

Nuncio ex Wratislauia reuerso, & omnibus quæ secum acta erant, quæque Capitaneus Magnus, Barones, & populus respondisset, ex ordine narratis, Wladislaus Dux, quamuis iam annis, militaribus quoque & Ciuilibus muneribus, abscesisset grauis, vigente tamen in senili corpore animi consiliique vi, non vltra cunctandum ratus, armis correptis & expeditione indicta gliscentem indies exulum & fugitiuorum seditionem oppræssurus, filio Boleslao Cracouiæ relicto, Wratislauiam contendit, Castris & munitionibus & eorum Præsidibus in circuitu Wratislauien Ciuitatis consistentibus, ad Wladislai Ducis sui obedientiam certatim occurrentibus, cum postremo ad Wratislauiam ventum fuisset, Præsul Wratislauien Ziroslaus, cum singularum Ecclesiarum Ordinum & statuum processione Wladislao Duci, veluti Domino suo, Patrono & naturali hæredi occurrit, & ipsum debito ordine & honore vsque ad Vrbem deduxit. Patuit & arx quam Magnus Comes tenebat, in eam quoque Wladislaus Dux cum omni

Militia sua â Magno eius Capitaneo, cum omni humilitate & deuotiône exce:
ptus. Ex qua postridie Sbigneus singuliq; fugitiui & exules, non tam Wla:
dislai Ducis aduentum, cuius pectus clementia refertum nouerant, quâm trucu:
lentiam Setegii veriti, omnium Wratislauien ipsius quoq; Magni Comitis sub:
tracta sibi videntes suffragia, in Castrum & Ciuitatem Cruszuiciensem, eate:
nus frequentia Ciuium & populorum refertam, ab exulibus & fugitiuis occu:
patam, perfugerant. Pauco illic tempore Wladislaus Dux commoratus Ma:
gno Capitaneo & Nobilibus Ciuibusq; Wratislauien, (quôd se inconsulto
Sbigneum & exules fugitiuosq; recepissent) clementius obiurgatis. Magno
Comite â gubernatiône Castri & Prouinciæ Wratislauien pro admisso facinore
destituto, filiò suo Boleslao & Woislao eius Curatori eam dat in tenutam. Ci:
tatoq; cursu filium Sbigneum & fugitiuos exulesq; persecuturus, exercitum Cru:
szuiciam deducit. POmerani suaptê Duci Wladislao infesti, â Sbigneo acciti,
frequentes Cruszuiciam, suam & ipsi rem geri, Ciuili feruescente stridore, exi:
stimantes, conuenerant, Pruthenosq; & cæteros barbaros secum adduxerant.
Lætus tanta multitudine Sbigneus, certam sibi de patre ac eius exercitu nihilo
suo superiori, victoriam portendebat. Quapropter nulla mora facta, patri cum se:
ptem fugitiuorum & exulum aciebus, & POmeranorum Pruthenorumq; turmis, obui:
am iens, signis collatis, ad lacum Goplo, Oppido Cruszuicien contiguum, dimicat.
Exulibus autem & fugitiuis pro victoria admitentibus, tantum cruoris illic fusum est,
vt lacus ipse sanguine & cadentium cadaueribus fœdatus, neq; se potabilem, neq;
piscem humano generi ad edendum aptum, diu præbere potuerit. Paucis ex Wladislai
militibus desideratis, vulneratis autem quâm plurimis, omne robur Sbignei exerci:
tus cæde immensa confectum est. Sbigneus ipse, cum paucis in Cruszuicien Castrum
diffugiens, viuus in potestatem patris venit. Vrbs Cruszuiciensis quia Sbigneo
tulerat auxilium, militi in prædam concessa est. Ab eo quoq; tempore omni opulen:
tia & fortunis spoliata, nihil de prisca gloria præter solum nomen seruat. Ex
Cruszuicia Wladislaus Dux in Masouiam diuertit, Sbigneumq; filium in carce:
rem coniectum, Setegio Palatino Cracouien in Castro seruandum ad custodiam
tradidit: plerisq; Consiliariis consultô id illi suggerentibus prouidere, iam tunc
magnoperê satagentibus, ne cum vilissimo corruptelæ pignore legitimo filiò Bole:
slao æquale fieret commercium. Paterna enim indulgentia magna in Boleslaum
extabat, nec minor omnium Poloniæ Optimatum fauor & affectatiô: sperantium
illum egregii animi virum domi forisq; euasurum. Erat enim iam tunc ferox inge:
niô, membris robustus, frigoris ac caloris iuxta patiens, in inferendo bello non
minus quâm repellendo auidissimus, & vitæ prodigus, mortisquê contemptor, in
ferrum vulnusquê præceps ∾

Brzetislaus Bohemiæ Dux Poloniam inuadit Castrum Bardo capit, aliud extruit, et Camieniecz vocat, Domum reuersus Rauitarum familiam quod Polonorum genti semper fauisset ex Bohemiæ Dominiis foras expellit &c.

Opportunitatem rei quam conflauerat Brzetislaus Bohemiæ Dux vt magis coalesceret, ita enim recedentibus a se Polonorum fugitiuis & exulibus spoponderat, adiuturus, versus Wratislauiam exercitualiter processit, et sub eo tempore, quo ad Cruszuiciam inter patrem & filium dimicatum est, eam partem Poloniæ quæ circa fluminis Nissæ consistit oram inuadens, spoliis & incendiis agrestes affligebat, & Castrum Bardo ad ripas Nissæ situm, vacuum enim defensoribus erat, occupauit & conflagrauit. Repetita autem, haud procul inferius fluuium Nissa descendendo, rupe, cuius moles in singulis circumquaq; locis abrupta, velut turrita consurgebat. Quæ dum in basso larga esset ad sublimitatem coartata, speciem naturalis Castri effecerat. Hac Brzetislaus Dux Bohemiæ lignorum constructione amplius communita, Castrum in ea extruxit, & Kamieniecz illud (quod nomen in præsens retinet, cum in Saxo situm sit) appellat, præsidioq; loco imposito, quod postea virtutem Boleslai filii Wladislai Ducis Polonorum admiratus, restituit, Bohemiam redit. Locus ipse Monachorum sub Regula Sancti Benedicti Deo militantium celebris habetur, & insignibus multis possessionibus, oppidis, vicis, & villagiis per Boleslaum alterum Wratislauien. Legnicen. & Glogouien. Ducem deuotione, qui primus illic fundauit Monasterium abunde dotatus. In Bohemiam autem Brzetislaus reuersus Marzinam & Koiatham (generis hi Vrsouicen. erant, qui apud Polonos Rauitæ vocantur) de Bohemia eiicit, insimulans Polonorum rebus contra Bohemos semper, præsertim tamen in bello, quod tunc inter se & Wladislaum Polonorum Ducem agebatur, fauisse, & sua singula secreta Polonis prodidisse. Bona insuper eorum mobilia & immobilia occupat & suæ Cameræ infiscat. Hii cum in Poloniam nudi pene pannosi, & omnibus rebus exuti, venissent, a Wladislao Polonorum Duce benigne excepti, comiterq; habiti sunt, & larga vtriq; eorum & familiis possessio attributa.

Anno Domini 1097.

Gnesnen. Eccl'a magna celebritate dedicatur, Pomerani interim Castrum Santhok occupant, sed noctu visione mira perculsi turpiter diffugiunt et pereunt.

GNesnensis Ecclesiæ Polonorum Metropolitanæ, Martinus eiusdem Archiepiscopus dilatam consecrationem in eam diem molestius ferens, ad dedicandum eam primam diem Maii constituit. Quæ quo celebrior esset Wladislaum Polonorum Ducem, & Zophiam Ducissam, Boleslaum quoque Wladislai filium, & feré vniuersos Epos, Proceres, Barones, & Primos Regni Poloniæ, vt eam sua honorarent præsentia, ad illam inuitat. Solita calliditate, cùm aperta vi nequirent, Pomerani vsuri, in dedicationis præfatæ vigilia, intelligentes proposito suo tempus opportunius non affore, Duce Wladislao & feré singulis Polonis festiuitate dedicationis Ecclesiæ occupatis, Castrum Santhok occupaturi, intempestæ noctis silentio adueniunt. Iam enim plerosque ex Polonis qui in eo morabantur, pecunia corruptos, deditionem illius die ad id constituto facere pellexerant, & signo dato, de quo inter eos & traditores conuenerat, funibus ad Castrum inuehuntur. Verùm dum se Castro potitos lætarentur, in interiora quoque Castri, eos, qui à Sociis proditi quiescebant, captiuaturi, penetrare pararent, subitus illos, quo vnusquisque eorum velut saxum diriguit, occupat terror. Vir namque armatus Caballo nitido insidens, eis visibiliter apparens, gladium dextra manu gestatum, in quemlibet eorum infixurus, ni cederet, vibrabat. Discurrebant ex tunc miseri Pomerani per ignota & noctis obscurata caligine loca, quo quemque sors & imminens ante ceruicem mucro depulerat. Fragorque & strepitus, per gradus & cæca loca à facie persequentis dilabentium (existimante vnoquoque ex Pomeranis se tantum à persecutore pelli) exortus, etiam soporatos Castellanos suo excitauit tumultu. Qui & ipsi nimiò pauore expergefacti, agitare cæperunt, perculsos cælesti verbere hostes. & plerisque trucidatis reliquos omnes compræhendunt. Suam vitam & Castrum perditum, sed protectione cælesti custoditum, meritis beati Adalberti Martyris & Pontificis gloriosi, prout dignum erat adscribunt. Huncque albi equi insessorem fuisse, qui Pomeranos Castrum intercepturos agitabat, veris iudiciis coniiciunt, atque in laudem & gloriam suam obsecrationes ædunt, & vota pro seruata vita & Castro emittunt soluuntque, excelsi illum apud Deum coram vniuersis efferentes meriti, qui in ædibus suo nomini sacratis, nocte tam salubrem & necessariam opem Polonis præstiterat.

Wladislaus Dux Poloniæ Sbigneum è carcere dimittit, et viuus vtrique Filio sortem Regni designat.

DEdicationis Ecclesiæ Gnesnensis benedictione absoluta, Wladislaus Polonorum Dux, Martini Archiepiscopi Gnesnen. singulorumque Episcoporum & Baronum Poloniæ, qui solennitati huiusmodi intererant, multifariis precibus expugnatus, Sbigneum de carcere, deuotum se amplius patri & in

eius potestate futurum pollicentem, relaxat, & vtrumq; filium dato illis frequen: ti exercitu, in Pomeraniam transmittit. Sed cum ex Pomerania, nullo memorabili aedito opere, discordiarum seminario inter fratres de primatu & imperio exorto, re: uertissent, pater amare filiorum certamen ferens, veritus eos morte sua secuta am: pliori dissidio certaturos, Poloniae Regnum inter eos diuidit. & Boleslao qui: dem suo filio legitimo Cracouiam, Wratislauiam, Sandomiriam, & quaeq; me: liora cessura decernit, Sbigneo Pomeraniam partem Poloniae maioris Lanciciam, Cuiauiam, & Masouiam assignat; omnium terrarum praedictarum vsu & admi: nistratione sibi ad vitam reseruata, se absumpto sine litigio suam quemlibet sor: tem apprehensurum. ~

Duces Russiae cum Swiatopelkone Duce Kiiouien concordiam ineunt ~

WLodimir, Dauid, & Olech Duces Russiae, Ducatum Kiiouien vastatu: ri, copias in campum eduxerunt. Quibus statiua apud Harodecz agen: tibus, Swiatopelkus Kiiouiensis Dux occurrit, fortunam belli tentatu: rus. Communibus tandem Baronibus agentibus, de pace inter Duces actum est. Qua aequis conditionibus confecta, vnusquisq; in propria rediit in pace ~

QVARTA Octobris Cometes in occidem facem porrigens apparuit. Nimia aquaru inundatione Autumnalis satio impeditur, quae sterilitatem frugum induxit ~

BAPTISTA primus Cruszuicien siue Wladislauien Epus, annis quindecim fun: ctus Pontificali officio, rebus absumitur humanis, & in Cruszuicien Ecclesia sepe: litur. Cui Paulinus primus natione Italus ab Vrbano II. Papa suffectus est. ~

Anno Domi 1098.

Boleslaus et Sbigneus Duces Poloniae filii Wladislai, in Setegium Palatinum Cra: couien, ex quadam suspitione conspirant ~

DIuisione Regni Poloniae Wladislaus Dux Polonorum inter Boleslaum legi: timum, & Sbigneum naturalem filios, celebrata, in Masouien Prouinciam, (eius enim situs & habitatio caeteris omnibus sibi placidior incesserat) diuertit. Interim illi velox nuncius allatus est, Brzetislaum Bohemiae Ducem copias congregasse, clandestino ingressu Poloniam & Wratislauiensem regionem

inuasurus. Id cûm Wladislaus Dux Boleslao, Wratislauiam & vicinam ei oram
paterna indulgentia gubernanti, insinuasset, & arma contra Bohemos resistentiam
facturus, expedienda mandasset, paritum illicò â Boleslao est, & exercitus ad con:
finia Regnorum deductus. In quo cûm Woislai Pædagogi absentia notata fuisset,
ingens primûm suspiciò inter milites Boleslai, subsequenter priuatus murmur, & tan:
dem aperta vociferatiò coorta est, vnoquoq̃ semel ortam suspitiònem augente, disse:
renteq̃ non abs re Woislaum in suo comitatu deesse, & Alumnum suum Boleslа:
um Ducem in tam difficili necessitatis articulo deseruisse, omniumq̃ consona voce
credebatur, Woislaus deserto Boleslao ad Selegium Palatinum Cracouieñ defecisse,
& vtriusq̃ calliditate & ingeniò contra Bohemos bellum (apud quos missi explo:
ratores quieta omnia nunciabant) Boleslao & sibi. Selegii & Woislai versu:
tia, â patre arma ad proditiònem aut interitum Boleslai, imperata fuisse. Grauis
eatenus & infestus vtriq̃ filiò Selegius, grauior tamen & infestior Boleslao,
quippê admirandam illius in singulis, ad quæ agenda se conuertisset, virtutem, in
suam tandem perniciem peruenturam, patre mortuo, formidabat, nec aliter quâm
hostis ab vtroq̃ habitus fratre; cûm omnium ferê Castrorum & munitiònum di:
stributorum illis Regni Polomiæ Prouinciarum, in suam suorumq̃ fratrum, aut eadê
secum sapientium tenutam, Wladislao Duce consentiente, redigens, interitum Duca:
lium filiorum, vt Principatum Regni Polomiæ ipse ageret, communi assertiòne &
fama (ab effectu ingenii vafri incertum est, vel ab inuidia coorta) vulgatus fu:
it quæsiuisse. Ad cuius frustrandos conatus Boleslaus & Sbigneus fratres,
stricto se fœdere Iurisiurandi astrinxerant, vnus alteri fideliter & sÿncerê
auxiliaturos. Militibus itaq̃ se & Boleslaum, non ad bellum gerendum accitos,
sed ad periculum subeundum expositos, ingeminatione continua querentibus, bello
ocÿus pro euitando machinato periculo discedere, & auxiliatorem Sbigneum pla:
cuit accersire. Quo iuxta pactum cum festinatiòne adueniente, ad Wratislaui:
ensem Ciuitatem, ne ipsa â Selegiò vel suis occuparetur, agmine citato itum est.
Vbi vniuersis regiònis & Ciuitatis Wratislauieñ conuocatis militibus, Boleslaus
Dux ita apud illos conciònatus est. Quâm latê, quamq̃ callidê & vafrê Sele:
gii Palatini Cracouiensis grassaretur temeritas & ambitiò, vnicuiq̃ vestrum pa:
tefactum non ambigo. Qui patre nostro, siue illud causet suum grandæuum se:
nium, siue Selegii dolus & versutia, ad omnia quælibet pertracto & penê vin:
cto & infascinato, facilê sibi Principatum Regni Polomiæ, Castris & munitiòni:
bus sui iuris & potestatis effectis, patre nostro absumpto repromittit. Et quod
sine indignatiòne rei vix eloqui valeo, lachrÿmæ quoq̃ ipsæ quas dolor & acer:
bitas elicit, vt coram cernitis (rigabat autem fletu immenso genas) testes sunt,
quò vterq̃ nostrum in spem huius Regni genitus intererat, magna prouidet cu:
ra, iuxtaq̃ nostra velut immanium hostium aut barbarorum licitatur capita.
In hac Vrbe, quæ nondum sua tÿrannide attacta & infecta est, nos saluari

propter dudum expertam fidem posse confidimus: in vobis spes nobis videtur suprema relicta, vestram erga nos fidem percepturi, huc nos, ex cæteris locis profligati, contulimus, vobis nobis fidei syncerilatem seruantibus, tuti, donec superimpendens Setegii furia tonat, quiescemus, reliquas Sedes Regni Poloniæ declinare cogimur, comparatam nobis necem subituri. Si autem nec hic manere hæredibus licet, in externa abeundum est, vitaque quam Setegius eripere contendit, saluanda exilio. Commota erant omnium ad misericordiam filiis Ducalibus ferandam viscera, tantumque apud vniuersos & miseratio adolescentum, & odium Setegii valuit, vt clamore sublato, omnem subiectionem, fidem & deuotionem Duci Wladislao patri eorum hactenus præstitam, in eorum profectus & commoda pollicentur conuersuros. Orant deinde, vt omni mora circumscripta, eum quem contra Bohemos collegerant exercitum, amplioribus copiis augendum, ad locum in quo pater residet ducerent: ad Setegii improbam audaciam, antequam fatis occupetur pater, contundendam. Interim dum hæc Wratislauiæ aguntur, Woislaus comes Boleslai aduenit, & omnium quæ gerebantur ignarus, mitti se in Vrbem petit, sedulitatem suam Alumno exhibiturus. Sed cum illi, propterea, quod Setegio propinqua cognatione iunctus esset, & secum vna necem Ducis molliri pro suspecto haberetur, accessio Ciuitatis denegaretur, ille e contra se purgare, & non necem sed omnem honorem & gloriam Alumno suo summopere cupere, nihilque sibi commune cum Setegio fore differens, iniquis auribus odio Setegio callentibus auditus, a consortio quoque illius exercitus, qui ex Wratislauia versus Zarnowiecz (ibi enim Dux Wladislaus mansionem facere nunciatus est) procedebat, cui se Woislaus satagebat coniungere, exclusus, non sine sui pectoris, nihil eorum quæ in eum popularis suspicio confinxerat conscii, afflictione, perditum iri suam fidem suosque labores, & non cogitato scelere se insimulatum, doluit.

Setegius Palatinus Cracouien. post multas controuersias, Regno per Boleslaum et Sbigneu. Duces pellitur, pro Wladislao nequicquam obstante.

Ex Wratislauia in Masouiam vniuersus exercitus, sub Boleslai & Sbignei ductu penetrans, statiua prope Zarnowiecz vicum ignobilem, Curiam illic Duce Wladislao tenente, posuit. Res quoque inter patrem & filios non armis (cuncti enim id execrabantur facinus) sed alternis Legationibus agi cœpit. Omnem autem huius litigii molem in eo constabat consistere, vt Dux Wladislaus pater, Setegium Palatinum Cracouien. a se abdicet, & Castris munitionibusque destituat, quem hactenus in suam ignominiam

& filiorum perniciem profusis largitionibus suapte inflatum in ampliorem superbi:
am erigentibus, pauerat, se non hostes patri, quem omni studio publico & priuato
veneraturi essent, sed Setegii ferocis hostis sui, capita eorum, dum ferro non lice:
bat, licitantis, aduenisse vltores, obsecrareq; patrem ne Setegii dolus & perfidia,
qua Resp. Polonorum ad internitionem vsq; perducta est, plus pensi apud illum
quam filiorum caeterorumq; nobilium syncera fidelitas & deuotio habeat, ne quoq;
de Castris Poloniae filiis successuris, minus quam Setegio confidat. His & aliis
pluribus iustis rationibus, Wladislaus Dux animo deliberato cedens, suggerenti:
bus id sibi & magnopere suadentibus Pontificibus & Ecclesiasticis personis,
qui pro tollendo communi dissidio illuc conuenerant, & Setegium a se abdicat,
& Sacramento se obligat nunquam illum ad pristinum Magistratus & officii
gradum assumpturum. Accedunt patrem inermes filii, & pronis ceruicibus, de:
bito honore patri impenso, illum venerati inuicem, reconciliantur. Discedentem
posthaec Setegium Palatinum, & ad Castrum Szieczechow a se erectum, suiq;
nominis appellatum vocabulo, & pluribus fossatis & propugnaculis egregie mu:
nitum, tutumq; se illic consistere ratum, declinantem, biduo fratres Boleslaus
& Sbigneus cum agminibus militum persequuntur, extra fines Regni Poloniae, si
manus illorum effugeret, illum propulsuri. Non tulit Wladislaus Dux id filiorum
& vniuersorum militum suorum decretum, sed ad labefactandum illud in noctis
medio, dum in filiorum Castris & suo Ducali creditus est quiescere tabernaculo,
patris persona exuta, & priuati induta, tribus tantummodo secretioribus seruis
comitatus, & in vna cymba per alueum Vislae, cuius illic aquae inflatiores sunt
vectus, ad Setegium ire contendit, sua praesentia illius discrimen auersurus. Con:
sternatum ea nouitate Boleslaum & suum exercitum, & an ire contra Setegiu
pergeret, an subsisteret consilii inopem, id consilium, ea cogitatio, militibus pro:
bantibus subiit; quatenus regionum sibi paterno decreto pro sortibus distributaru
arces & capita, tam Boleslaus quam Sbigneus curent apprehendere: minus ne:
gocii arcibus occupatis, patre mortuo, cum Setegio si quid molliri vellet perfidu,
habituri. Et Boleslaus quidem Cracouiam, Sandomiriam, Siradiam, caeterasq;
suae portionis arces illico cepit. Sbigneum a Plocensi Castro, quod magno militu
tenebatur praesidio ignominiose repulsum (iam enim & Wladislaus Dux ad il:
lud redierat) caetera aggredi puduit. Coniunctis deinde exercitibus Bolesla:
us & Sbigneus, Plocen arcem & Vrbem, Setegium a patre sequestraturi, circumsi:
dent. Sed Martinus Gnesnen Archiepus, vir licet grandaeuus, Mediatoris
vicem inter patrem & filios aliquanto tempore, non fracti & senilis corporis
fatigam gerens, prouidensq; ne Ciuilis nubecula grandem & perniciosam aliqua
procellam in commune cieret, cum filiis patrem (superiori conditione, arctio:
ri Sacramento & cautella, de abdicando & nunquam reasumendo Setegio ob:
firmat) mitigatis vtrinq; iris, pacificat. Et patre pacta seruante, pellitur

a filiis Setegius de Regno, & in Russiam exulat, Wladislao quoque Duci Sedes a Boleslao possessæ restituuntur. Quiquidem Setegius & si annos plures in exilio delituerat, benignitate Boleslai Ducis restitui, suffragio Pontificum & Baronum obtinuerat: potentatu tamen & autoritate, qua usque ad inuidiam sub Duce Wladislao abundauerat, caruit. Setegius hic Palatinus Cracouiensis de genere & Familia Bipennium erat, habens ingenium callidum, & ad omnia versatile, factiuitate mixtum. habens & plures prosapiæ suæ fratres, cognatos, nepotes, & affines, habens & possessiones plurimas, Ducali fauore & indulgentia sibi et suis donatas. Ob quæ omnia magnam affectati Principatus (: siue id fastus proprius, siue inuidia aliena causabat) incurrerat suspitionem. Communis autem cuiuslibet Monarchiæ custodia, nulla alia re præstantior est, quam virum aliquem magnum non facere.

Urbanus II. Papa Imperatorem Henricum IIII. deponit, hunc filius suus captiuat, in cuius locu fuerat electus.

Vexationem quam Ecclesiæ Imperator Henricus quartus inferebat, Urbanus Papa secundus satagens rescindere, ipsum omni honore & administratione Imperiali priuat, mandans Electoribus Imperii, filium illius Henricum Ecclesiæ & Sedi Apostolicæ fidelem & deuotum, ad Imperium eligi. Qui dum iuxta mandatum Apostolicum Henricum filium Imperatoris Henrici prædicti elegissent, electus ipse scandala, quæ in Ecclesiam Dei genitor suus induxerat et inducturus verisimiliter timebatur, summoturus, cum et patre viuente suam electionem videbat recidere in derisum, patrem captiuat & in carcerem recludit.

Swiatopelk Castrum Wlodimir occupat, et Dux David ad Wladislaum Ducé Polonorum fugit.

Castrum Wlodimir & regionem Volhinen a Duce David occupatam Swiatopelk Kiiouiensis Dux recuperaturus, cum pedestribus & equestribus copiis, primo Vere adueniens, versus Wladimiriam procedebat. Cuius aduentum David Dux veritus, cum & in suis Satellitibus fidei ambiguitatem probe nosset, Castro relicto ad Wladislaum Polonorum Ducem cum vxore et vniuersa suppellectili diuertit. Swiatopelk vero Castro Wlodimir potitus, temporis processu casu lugubri filio suo Swiatoslao duodecima Iunii a propriis occiso exceptus est.

Anno Domini 1099.

Pomerani a Castro Santhok per Boleslaum pulsi et Boleslaus a Brzetislao Bohemiæ Duce ob miram strenui animi magnitudinem donatur.

POmeranorum furia ad lacessendum Poloniæ Regnum accurata diligentia semper intenta, quamuis illis superiores conatus malè cesissent, quietis tamen impatiens, nouo nocendi genere aduersus Polonos vsura, contractis copiis ad Castrum Santhok accedens, intercipere primùm illud dolo & fraude, & tandem spe non respondente, vi aperta expugnare moliebatur. Ad irritum vtroque cœpto respondente, quoniam et firmo præsidiò militum, velut portus & ostium Poloniæ Regni, septum erat, & ad humanum firmamentum etiam situs naturalis qualitas accesserat nihil aduerso euentu Pomerani deterriti, è regiòne Castri aliud Castrum, Polonis nequicquam ex iusto resistentibus, in tam propinqua vicinitate, vt se mutuo loquentes exaudirent, ex trabibus & quercinis lignis cæteraque materia illic ad manum suppetente, erigunt, & vallis fossatisque ingenti celeritate communiunt, maximum momentum rebus suis adiecturi, si tam necessario Castro Polonis adempto, incursiones pro libitò in Poloniam extenderent. Magnitudine periculi, quod à POmeranis tendebatur Wladislaus Princeps ad se perlata, motus, mandat filio Sbigneo (ei enim oræ illius portiò obuenerat) vt quàm celerrimè consurgat, & Pomeranorum insidias abigat, & munitiònem nouam à Pomeranis extructam deyciat, Castroque Santhok, & his qui in illo acriter oppugnabantur, opem ferat. Ille & si paterna iussa exequendo, illùc cum iusto exercitu accesisset: segniter tamen in singulis, quæ agi cum hoste oportebat, se gerens, re infecta confirmatis hostium animis, suorum verò qui obsidebantur plurimum hebetatis, discessit. Quod vbi ferocis pectoris adolescens Boleslaus filius Wladislai Ducis legitimus, præruptæ iam tunc vir audaciæ intellexit, fraternam detursurus ignominiam, & patriæ & obsessis succursurus, cum paucis admodum militibus illùc adueniens, magnos impetus edit. Egressos siquidem ipsius paucitate conspecta Pomeranos, paruo negociò fudit fugatque, & vsque ad portarum limen tam auidè prosequitur, vt parum abfuit, quin cum fugientibus Castrum irrumperet. Pontem deinde à Pomeranis fabrefactum aut disrupit aut exurit, obsidentesque paruo antè tempore Pomeranos, ponte effracto & ablato, noua terruit constrinxitque obsidiòne. Probitatem & ardorem infirmæ adhuc ætatis Pomerani admirati, magno illum certatim celebrant sermone, dignumquè iudicabant, cui ferrum & arma tractanda committerentur. Sbigneum veluti pusillanimem & hebetem in sacerdotii sortem arbitrabantur detracta militia detrudendum. Castro deinde quod erexerant, amissiònem illius veriti, incenso, sub noctis caligine diffugiunt. Auunculus illius Brzetislaus Bohemiæ DVX

spectata adolescentis virtute, coram se pluries recitata delectatus, missis nunciis eum ad se venire inuitauit, charissimoqz affectu honoratum remisit, arcemqz Kamieniecz prope fluuium Nissa sitam, quam occupauerat ei restituit. Ita Boleslaus vno egressu duplicem hostem confecit, Pomeranum quidem congressu, Bohemum suæ virtutis admiratione. Donis præterea quamplurimis nepotem Brzetislaus cumulauit; cum propter singularem amorem quo in eum fuerat accensus, tum quia procul dubio indole & moribus Boleslai contemplatis sperabat egregii animi virum domi forisqz euasurum. Abeuntem, longa deductione prosecutus, monuit, vt nepotis erga se & Principatum Bohemiæ seruaret amorem, nihil dubitans se sibi decætero animo responsurum. Ille graui & benigno reddito responso in propria reuersus, dona quæ a Brzetislao auunculo acceperat, singula in milites distribuit.

Russiæ Duces Dauidem ex Polonia accersunt, illique ex possessionibus ac redditibus suis partem consignat.

Generali Conuentu Duces Russiæ decima die Augusti in Wiethicze indicto, quatuor numero vzi Swiatopelk, Dauid, Olch, & Volodor, cum suis singulis Consiliariis suis conueniunt, habitisqz inter se variis tractatibus, pacem mutuam ordinant & concludunt. Ad quos illic agentes Dauid Dux literis eorum accersitus ex Polonia aduenit, & dicendi potestate facta, quærit ad quid vocatus sit: offerens se cuilibet de se querulanti responsurum. Cui Duces per Wlodimirum respondent. Tu ipse per nuncium rogasti nos, vt liceret tibi Conuentui nostro interesse, & de iniuriis quas pateris queri. En sedemus æquis auribus te audituri, si quid habes propone. Quo se sua hæreditate Wladimirien vzt Principatu spoliatum querente, secedunt Duces, & collatione habita, mittunt ad Dauid nuncios ex parte Swiatopelkonis Putatam, pro parte Wlodimir Ratibor, pro parte verò Dauid & Olch Thorczinum. Qui apud illum ita disserunt. Non est propositi Russiæ Ducum reddere tibi Wladimirien sedem, eo quod hostili gladio frequenter terras Russiæ, quod nemo alius ante te memoratur egisse, vexabas. Non intendunt in mortem aut captiuitatem tuam, aut aliquod nocumentum machinari, & dum sat est culpam ignoscere, etiam beneficentiam, ne in externis gentibus in tui & eorum ludibrium exul & profugus vageris, adiiciunt, Ostrog, Dubin, & Czartorisk pro sua, Wlodimir Centum marcas annuas, Dauid & Olch alias centum marcas, similiter annuas, pro suis partibus tibi consignant. Quo huiusmodi conditionem acceptante, sedit Dauid in Borzisko. Cui expost Swiatopelkus vltra priores possessiones etiam Drohobisch adiecit, vbi degendo absumptus est. Missi etiam sunt ex eodem Conuentu ad Volodorum nuncii, qui monerent vt Vaszilkone cæco ad se recepto, vnu agerent in Przemislia Principatum. Quæ conditio ab vtroqz repudiata est.

STEPHANUS Plocensis Episcopus annis vndecim in Pontificatu Plocen. absumptis, vita & ipse absumptus est, & in Ecclesia Plocensi sepultus. Cui Philipus Decanus Plocensis genere nobilis de familia Doleuitarum, per electionem Canonicam via scrutinii actam, vir consilio & æuo maturus succedit. Quem ad petitionem Wladislai Ducis & Monarchæ regni Poloniæ, Paschalis Papa secundus promouit.

Anno Domini 1100.

Boleslaus Princeps relata ex Pomeranis illustri ac prompta victoria, a parente Wladislao Duce balteo et Sacramento militari ornatur.

Heroicos actus Boleslai Principis sua animosa opera, etiam apud vicinas regiones iam crebrescentia & sonore vulgata, quibus futuræ suæ indolis efficaciam & virtutem, maximis indiciis signisqz insinuauerat, Wladislaus Polonorum Dux honorare satagens, & oriens ex suo fœmore sydus ampliori rutilantia illustrare, non ignorans vllum alimentum honoris ad exacuendam solidandamquẽ virtutem æquẽ conferre, cingere illum militari balteo, cũm tunc ætatis annum quintum decimum ageret, decreuit. Assumptionis quoqz beatissimæ Virginis Mariæ diem in Ciuitate & Ecclesia Plocensj (cuius etiam honori Basilica ipsa dicata est.) constituit. Curiam quoqz solennem pro conferendo militari Sacramento Boleslao indicit: singulos Præsules, Barones, & Primos Poloniæ ad solennitatem huiusmodi corrogans & inuitans. Iam solennitati huiusmodi dies aduentauerat destinata, inuitatiqz & in patris & in adolescentis honorem magno apparatu magnaqz pompa ludos celebraturi, frequentes confluxerant, dum subito affertur nuncio, Pomeranos ingeniorum calliditate & opportunitate temporis semper vsos, etiam ex huiusmodi opportunitate temporis Castrum Santhok grauibus copiis obsedisse. Rebantur siquidem Polonos & Boleslaum, & constituta ad celebritatem Militaris baltei die, & subsequentibus occupatis præsenti solennitate & lætitia, & á cura defensionis auersis animis, omnem Castri defensionem neglecturos: se interim Castra, subuentione longius dilata, potituros esse. Tam audax Pomeranorum cæptum, omni ratione salubriter compositum, virtus Boleslai potentior dissoluit. Honore siquidem quo eo die insigniendus initiandusqz erat neglecto, quó illi post crassior ornatiorqz prouenirent, Pontificibus nequicquam eum retinentibus, equo velocius conscenso, se singulis qui conuenerant sequi iussis, ad Santhok peruenit, & Pomeranos in tabernaculis quiescentes, soporeqz in diluculo grauatos, inuadit, & inopinato aduentu territos, prosternit fundit, & obtruncat, in paruoqz temporis spatio omnes Pomeranorum copias, paucis per fugam elapsis, aut occidit aut captiuat, et subsequente

se longo captiuorum ordine, in Plocen Ciuitatem, patre cum Episcopis & grandæuis atque emeritis militibus solennitatem inchoatam continuante hostium cruore madens, aduenit. Prædaque patri oblata, primum ipse, deinde frequens Polonorum numerus, ex ingenuis & coæuis suis viris, his quoque qui vna secum militauerant, delectus à Sene Patre, & baltео cinctus, & Sacramento militum addictus est. Et dies illa cum sequentibus pro geminata lætitia, cum iusto gaudio traducta. Laudis supra ætatem & modum Boleslaus Dux cupidus, nullos labores nullum fugiebat discrimen, omnia pericula ob gloriæ cupiditatem, & patriæ quietem, decus, atque propagationem nihili pendens.

Brzetislaus Bohemiæ Dux misere à Venatore per Vrsouicen corrupto, interficitur. Cui frater Borziwoy succedit.

IGnobili & miseranda morte Brzetislaus Bohemiæ Dux vigesima prima Decembris anni eiusdem decedit. Dum siquidem ex venationibus, quibus aliquanto tempore inuacauerat, rediret, & propè villam Stebnam consisteret. Venator suus Laurentius, Lorek vocatus, Bozey & Muthinæ nobilium de Vrsouicen aliâs Rauitis, qui à Brzetislao ipso, omnium bonorum mobilium & immobilium mulctati & exiliati, Poloniam diuerterant, largitione & promisso corruptus, lancea quam manu gestabat, Ducem Brzetislaum adeò lætaliter circa ilia proditoriè percussit, vt tercia die ex inflicto vulnere animam exhalaret. Huic frater germanus secundo genitus Wratislai Borziwoy in Bohemiæ Principatum successit.

Templariorum ordo oritur.

TEmplariorum ordo sub hoc tempore cœpit, qui prius albis vsi sunt mantellis, post rubeam Crucem superpositam portarunt. Cuius primi fundatores fuerunt Hugo & Gamfredus, beatus quoque Bernardus Regulam dicti ordinis fertur composuisse.

Vrbano secundo Papæ Paschalis II. succedit.

VRbanus II. cum annos duodecim, Menses VI. dies XV. sedisset moritur Romæ, & in basilica beati Petri honorificè sepelitur. Cui Paschalis II. natione de Bleda Thusciæ, qui Reginherius Sancti Clementis tituli Presbyter Cardinalis vocabatur (qui tres Antipapas vicit, Albertum, Arnolphum, & Theodoricum) in Cathedram Papalem successit.

Swantopelkus Dux Kiiouiensis
Iaroslaum Ducem vicit et captiuat.

IAroslaus Iaropelczicz Dux, Swiatopelkoni Duci Kiiouien inferens bellū pugna inita superatur. Quem captum & vinctum Swiatopelk Kiiouiam adductum includit ergastulo. Hunc expost ad instantes petitiones Metropoliti Kiiouien & Monachorum solutum, & nihil decætero molliri Swiatopelkoni pollicentem dimittit.

QVindecima Septembris Ruthenorum Duces, Swiatopelk, Wlodimir, Dauid, Olech, & Iaroslaus, celebrato in Slakow cum Polowczonum Ducibus conuentu, pacem confirmant, Quæ vt ab vtroqꝫ firmius custodiretur, dati inuicem obsides.

QVatuordecima die Aprilis, Wszeslaus Dux de Poloczko moritur.

Anno Domini 1101.

Russiæ Duces Poloniam populati, dum ad sua cum magna prædæ et captiuorum copia redeunt, á Boleslao Poloniæ Duce cæduntur.

NOuam Boleslai Ducis militiam, nouus & antehac insolitus hostis excepit. Ruthenorum namqꝫ Duces, Wlodimir Nouogrodensis, Dauid, Olch Pereaslauien, Volodar Przemislien, & Iaroslaus Iaropelczicz, abnuente & detrectante huiusmodi expeditionem Swiatopelkone Duce Kiiouien, superiorum bellorum, eis á Regibus Polonorum illatorum, vltum iri cupientes iniurias, vtqꝫ constaret vires illorum sic excreuisse, vt magis timendi quám timidi censeri debeant, valido congesto exercitu in Poloniam ingrediuntur. Et quadrifariā agmine dispartito (quo & populatio prædatioqꝫ maior proueniret, & terror multiplicatorum exercituum diffunderetur) eam omni genere vltionis vastant, prædantur, & affligunt. Non paruum quoqꝫ locorum spacium vsqꝫ ad fluuium Vislæ emensi, & prædarum spoliorumqꝫ, & captiuorum maximum confecerant numerum, iamqꝫ votis potiti graui & tardo gradu, grauem vehentes manciporum & pecorum prædam in Russiam remeabant, cūm subitó Boleslaus Princeps, qui in colligendis accersendisqꝫ in hoc bellum militibus, omne id tempus, quo Rutheni in Polonia immorati sunt, absumpserat, aduenit. Ruthenosqꝫ iam Poloniæ Regni confinia transgressuros, & fastu immani atqꝫ lætitia, quód expeditionem illam nihil aduersi experti absoluissent, inflatos, consequitur. Verūm cūm ab exploratoribus, & per

seipsum accepisset, vires hostium suis in notabili excedentia ampliores esse, & dimicationem futuram, militibus præsertim suis longitudine viæ fessis, imparem, opportunitate temporis vtendum (numero quidem hostes plures, robore verò suos superum benignitate extare pugnandi cupidos ac peritos) ratus, cùm omnis cunctatio, ne hostes à conspectu abirent, & in munitiones se reciperent, allatura dispendium videretur, accelerationem optimam ducens (nam quo issent celerius, eo ipsos repertum iri imparatiores) in noctis conticinio, quam dies Dominica sequebatur, cùm Ruthenos in soporem versos haberet exploratum, in illos ruit, iussisque militibus altius clamorem attollere, omnem potentiam eorum inuadit, & trementes atque pauidos, vt in tali casu solet accidere, Ruthenos, nequicquam paucis resistentibus, Ducibus primùm, deinde militibus cæterisque in fugam versis, fundit, sternitque, Polonorum captiuis cœptam cladem Ruthenorum magnoperè augentibus. Ingenti strage ædita, plurimis captiuis & spoliis onustus, suis quoque Polonis in Sexu vtroque, manumissione præstita, reuersus ad patrem, & agrestium quos liberauerat, & militum quos magna hostili præda ditauerat efferebatur sermonibus. Foelicem fore Remp. Polonorũ tali Principe, foelicem gentem cui imperitauerit, foelicia tempora, quibus Poloniæ Regno prisca gloria, & omnis instauratio, decor, & amplitudo forent absque dubiò prouentura, fælicem & beatum virum qui tam strenuum & fortunatum effudit bellatorem.

Borziwoy Wladislai Ducis Bohemiæ filius victo Odalrico Bohemiæ Principatũ occupat.

PRo Bohemiæ Principatu, in quem anno transacto Borziwoy, filius Wratislai ex Swiatochna Cazimiri Regis Poloniæ filia genitus, successerat res inter eundem Borziwoy, & Odalricum filium Conradi Ducis quondam Bohemiæ filium, ad testatas inimicitias & arma, re in controuersiam versa, prodierat. Ipse namque Odalricus sibi velut maiori natu, Bohemiæ Ducatum vendicans, etiam ab Imperatore Henrico, quem Ratisponæ conuenerat, de eodem Ducatu inuestitus & prouisus, cum aliquanto Teutonicorum exercitu, sperans plures Bohemos ad se defecturos, Bohemiam accesserat. Sed dum Borziwoy fortiori agmine circa riuulum Vizplicza illi occurrisset, & nulla accessiò Bohemorum ad Odalricum fieret, à Teutonicis apertum discrimen subire, detrectantibus, & temeritatis illum arguentibus desertus est. BOrziwoy nouus Princeps, Bozey & Muthinæ germani sui Brzetislai percussoribus, ex Polonia reuocatis, Oppida eorum Bozey, Sacz, Muthinam & Lewthomorzicz restituit.

LAMPERTUS Cracouien. Epũs, & corporis beati Stanislai ex Rupella in Ecclesiam maiorem translator, cùm annis viginti Ecclesiam Cracouien. rexisset, vigesima

quinta die Nouembris absumptus est, & in Ecclesia Cracouien sepultus. Balduinum primum Gallum genere, Summo Pontifice Paschali secundo prouidente habuit successorem, annis septem Ecclesiæ Cracouien præsidentem. Non tamen immediate Balduinus Lamperto successit, sed annis tribus vir venerabilis Czaslaus tenuit Cracouiensem Episcopatum per Wladislaum Ducem Polonorum sibi collatum. Fuit hic Balduinus Canonicus Stobnicensis, & Boleslao Duci & Monarchæ Regni Poloniæ in grandi necessitate subuenerat, eiusqꝫ patrocinio ac suffragio fuit in Cracouiensem Cathedram promotus.

CONRADVS Henrici Imperatoris filius Florentiæ moritur, & anno altero Henricus Coronam Imperii à Paschali Papa sumit, nec multò post illum cum multis Ecclesiæ Prælatis capit, & in carcerem recludit, vnde parum post liberatus euadit

Anno Domini 1102.

Wladislaus Poloniæ Dux, magno Baronum sed maximo Boleslai filii luctu moritur.

Sexagesimum suæ ætatis vno minus annum, Wladislaus Hermanus cognominatus Polonorum Dux, impleturus, grauem incidit languorem. Qui cùm illum vexasset diutius, Boleslaus tamen filius suus nunquam à languentis lectulo, nisi quantum patris curandi vsus postularet discedebat. Tandẽ viribus debilitatis, animam de corpore quinta die mensis Iunii exclusit. Affuit suo excessui Martinus Gnesnen Antistes, ipseqꝫ Duci decessuro, & Sacratissimi corporis Christi viaticum & supremam vnctionem præstitit. Cadauer quoqꝫ exanime, donec filii, Præsules, Barones, & Milites ad iusta Ducali funeri exoluenda, conuenirent, vsqꝫ in diem quintam conseruauit. Scribunt & astruunt nonnulli annalium Poloniæ Scriptores, Wladislaum Ducem Poloniæ præfatum non naturali morte concidisse, sed à filio Spurio Sbigneo, qui & Sbieg à Polonis cognominatus est, per fraudem occisum esse. Sed filiis confluentibus, Sbigneus non de honore & iure patri sepeliendo, impendendo, sed de thezauro à patre relicto, curam intenderat, solita quoqꝫ furia vexatus, litem grauem & pro tempore execrabilem, cum Boleslao fratre, fletibus & mærore occupato & confecto, inchoauerat. Castrum Plocense, cùm suæ sortis & iuris esset, etiam thezaurum illic repositum sibi tantummodo cedere debere integrum. Qua sedata Martini Gnesnen Archiepiscopi cæterorumqꝫ Eporum & Baronum intercessione, officio sepulturæ per dies plures vacatum est. Ducis quoqꝫ mortui Wladislai corpus in Ecclesiæ Plocensis

choro, non sine Boleslai filii legitimi, Prælatorumque & Baronum luctu, debito honore conditum est. Thesaurus quoque, prout ex dicto Martini Archiepi & Eporum Poloniæ conuenerat, inter Boleslaum & Sbigneum diuisus ex æquo, quanquam iure Municipali minus perscriptum est, legibus tamen Imperialibus & communi iure gentium sancitum, ut naturales filii sortem hæreditatis in Regno non possint usu accipere. Sbigneo quoque in Masouia & Ploczko, sibi enim sorte prouenerat, remanente, Boleslaus in Sedes sibi designatas a patre abiit, tum quoque primum Polonici Regni Prouinciæ discerpi atque scindi cæperunt. Tantam autem charitatem Boleslaus Princeps, nobilis parentis, nobilissimum uerax que germen, in patrem mortuum monstrauit, ut eius excessum quotidie effusione nouarum lachrymarum, & habitu vestis atræ, integro lugeret quinquennio. Laminam insuper auream paternam imaginem simul & nomen insculptam habentem, ceruici appendit, nocteque & interdiu gestavit, ut quasi patrem cerneret, eiusque aduentum ad singula sua agenda figuraret, utque præsentia sua in virtuosis actionibus consisteret erectior, crebro id apud se, lamina aurea suggerente, ingeminans atque repetens dictabat. Sermonem tuum antequam prodeat (pater enim illum exaudit) ut lotus & cultus sit, circumcide: opera tua ut iustitiam & ueritatem redoleant, ut uno tenore percussa sint (pater enim singulorum inspector adest) via Regia dirige, & in singulis quæ vel meditando, vel fando, vel operando egeris, Deum præsentem timore sapientiam præstante, reuerere. Talibus documentis, quæ sua sponte pectus ingenuum spirabat, Boleslaus eruditus, in breui in virum solertissimum & perspicacissimum, Clementia Saluatoris illum dirigente, euasit. Armorum & equitandi peritus, laborum ultra fidem patiens, eloquio nitidus, & iudiciis strenuus, pietate præstantissimus, gubernatione Regni strenuus & præcipuus, in bellicis Actionibus & victoriis semper clarus. Vltra autem Militaris gloriæ laudes, plurimæ in eo fulsere virtutes, fides, prudentia, & industria. In omnes liberalitas læta, erga calamitosos & inopes miseratio semper prompta, patri Wladislao non absimilis, cæterum disciplina rei militaris longe peritior, Copiis apparatuque longe opulentior instructiorque, liberalitate animi, facilitate morum, dexteritate ingenii copiosior.

Anno Domini 1103.

Boleslaus Poloniæ Dux cum Sbislaua Swiatopelkonis Ducis Russiæ filia matrimonium celebrat. Quo tempore Sbigneus cum Bohemis Poloniam vastare conantur.

Ægregiam operis nostri partem, in quam Diuinitate propicia utcunque peruentum est, inchoaturus, id primum mihi præfari liceat, quod & plerosque

rerum Scriptores in vertice suorum operum professos meminj. ~ Tempora me & bella memoranda, egregiæ & raræ fœlicitatis, atq; virtutis Ducis Boleslai Polo: norum Monarchæ, descripturum. Cuius pectus tam ferox fuit in aggrediendo, animositas tam constans in agendo, celeritas tam prompta in conficiendo, libera: litas in largiendo, industria in prouidendo, modestia in deuictos, clementia in afflictos, commiseratiò in calamitosos, vrbanitas in hospites, æquitas & pietas in subditos, quemadmodum memoria multorum authorum literis proditum est, adeô ampla & immensa, vt inter Polonorum Reges & Principes, neq; vir melior, neq; Dux peritiôr, neq; miles audacior, neq; victor foelicior, neq; patriæ amator feruen: tissimus, neq; iudex iustior, illo vnquam memoratur extitisse. Septem & quadragin: ta prælia constat illum confecisse. In quibus adeô prudenter & animosê versatus est, vt ferê in singulis insigni sua plerumq; virtute triumphauerit, Inerat illi in oris extremitate, quædam ad gratiam magis quâm deformitatem producta recurui: tas, ob quam Boleslaus Krziwousti, vzt indirecti oris est agnominatus. Tantas autem virtutes in præclaro Principe, sola crudelitas viciauerat, cui etiam in aper: tis & expertis rebus, tam se obnoxium substrauerat, vt actiônibus suis aliôquin glo: riosis & magnificis, aut leuitatis notam inustam, aut confusiônis ignominiam, con stabat permixtam. Altero post obitum patris anno, Prælatis & Baronibus Po: loniæ diu cunctantem renitentemq;, & ætatem nondum maturam opponentem, cogen: tibus, Principis maioris Russiæ filiam Swiatopelkonis Ducis Kiiouien nomine Sbislauam, virginem forma & moribus illustrem (quamuis alter alterum quarto consanguineitatis gradu æquê contingeret) accepit vxorem, verentibus Consilia: riis, ne tam nobile germen, non relictis frondibus, excederet. Nuptiarum celebri: tatem Cracouiæ sedecima die Nouembris acturus, Sbigneum fratrem naturalem quem plus quâm germano affectu diligebat, & in quem charita & veneratiônis officium, quod patri præstare solitus erat, contulerat, ad illam inuitat. Qui etsi pro honore fraterno ad illam venire promptum se obtulerit, illicô tamen pecunia ac: cepta, ad Bohemiam se contulit, & tam Ducem Bohemiæ Borziwoÿ quâm nepo: tem suum Swiatopelk & præsenti pecunia, & futuræ promissione inescatos, arma contra Boleslaum sumere & Ducatus suos inuadere induxit: nullum aptius tem: pus eo quo Boleslaus Polonorum Dux nuptiarum solennitati vacauerit, decæte: rô ad id inuadendum suos Principatus prouenturum. Iam enim in Grecz Bohe: morum copiæ peruenerant, cûm murmur & indignatiò Bohemorum exorta est, que: rentium se ad iniusta bella, ex quibus ad solos Principes locupletatiô ad se tenui: tas proueniret, cogi. Rem in seditiônem verti timentes, & Borziwoÿ & Swia: topelk Duces in Bohemiam (Sbigneo ignominiosê deserto, vana tamen spe imple: to, aliô se tempore suis desideriis morem gesturos) reuertuntur. Boleslaus im: pedimento hostili, quod illi fratris inuidia exciuerat, Bohemicorum militum sedi: tione solutus, magno sumptu & pompa nuptias egit, Sedecim quoq; diebus integris

quibus nuptiarum solennitas tendebatur amplitudine, sua digna munera inter Conui: uas & inuitatos distribuit.

Consanguineitatis impedimentum quod inter Boslaum Ducem & nouam sponsam ver: tebatur, Paschalis Papa secundus, Balduino Epõ Cracouien procurante, dispensa: tione sustulit. BOhemica repulsa Sbigneus accepta, ad alias rursum molitiones animum inducens, Pomeranos, Pruthenosq̃ & quoscunq̃ alios adire festinat, in bel: lum & arma illos, contra Boleslaum Ducem Polonorum inducturus. Ambitio enim ad occupandum Poloniæ Regnum uniuersum, & liuor in Ducem Boleslaum illos sibi subministrabat spiritus, cum illum iusta matrefamilias, se pellice ortum, illum fauore & charitate Polonorum magnum, se inuisum & contemptibilem esse nosset. Nullam itaq̃ sibi spem ad adeptionem Regni nisi in scelere re: lictam ratus, ad id omnes quos poterat conatus intendit, & germanitatis oblite: rata memoria, non insidiatoris modo sed ganeonis manifesti personam induens, noctes diesq̃ insidiari illis cœpit. Callidus enim & versutus natura Sbigneus, quo se inferiorem materno latere cernebat, eo studiosius per fraudes & dolos, capitales insidias non desinebat Boleslao extruere, non aliter se nisi Boleslai interitu dedecus originarium existimans depulsurum. Videns insuper fauorem & dignitatem Boleslai apud omnes validam fore, sibi nullam spem Regni nisi in scelere ratus, ad id vnum omnes cogitationes curasq̃ suas intendere pergit, nec illum metus à periculo, aut ratio à furore reuocabant: furtiua viciatus sobole, qui de matre erubescere debuerat, Principatum appetebat.

Duces Russiæ omnes in Polonczos conspirant. Quorum terras ingressi vastant, atq̃ conserto cum illis prælio, eosdẽ 20. Ducibus interfectis fundunt.

PActa cum Ducibus Russiæ firmata, violantibus Poloroczis, terras Rus: siæ excursionibus & spoliis assiduis vehementer vexantibus, Conuen: tu apud Kiiouiam Duces Russiæ octaua die Aprilis celebrato, expe: ditionem contra Polonczos æstate non expectata, gerendum inducunt. Milites autem Ruthenorum, & si non conuenire in tempore hyberno geri bella astruerent, & grauari se plurimum per indictam expeditionem quererentur. Duce tamen Kiiouien Swiatopelcone disserente, cum eo hoste ipsis bellum esse, qui nequicq̃ obseruatis temporibus assiduè illos infestat, et cui pro omni tempore resisti oporte: at, expeditio huiusmodi uniuersali consensu accepta est. Ad quam communibus viribus & armis Ruthenorum Ducum & populorum gerendam, David & Olech Duces qui Conuentui Kiiouiensi interant, cum vocarentur, David quidem

vocationi paruit, Olech vero ægritudine simulata venire contradixit. Wlodimi:
rum itaqꝫ cum suis copiis procedentem, Swiątopelk Kiiouiensis Dux, Dauid Swią:
toslauicz, Dauid Wszeslauicz, Msczislaus nepos Hrehorii, Wiecrzslaus Iaropel:
cicz, & Iaropelk Wlodimirowicz Duces, vnusquisqꝫ cum gente sua, equis &
nauibus vecti, secuti sunt. Egressi autem de nauibus, conscensis equis, & acie:
bus ordinatis, veniunt in Schuten. Quorum apud Polowczos percrebrescente aduen:
tu, congregantur Polowczi in maxima multitudine, cum Ruthenis, quos iam vicisse
& subegisse crediderant, dimicaturi. Suasit autem vnus ex Ducibus Polowczonū
Rubosza nomine, Polowczis, vt certandi animo omisso, pacem potius cuius ipsi vio:
latores extiterant, à Ruthenis in grandi exercitu venientibus, flagitarent. Qui
&si salutaria suaderet, arguentibus tamen Ruboszam de ignauia & metu notan:
tibus cæteris, auditus non est: profitentibus se & Ruthenos qui aduenerant debel:
laturos, & tam terras quàm munitiones eorum occupaturos. Nec superesse quen:
quam ea potentia præditum, qui Ruthenos ab eorum inuasiōne sit saluaturus. Quo
tam superbo & feroci dicto Rutheni & Duces eorum cognito, pro consequenda ex al:
to victoria, frequentibus votis, promittendo templis & Monasteriis, largitiōnes am:
plissimas, Dei Clementiam precabantur. Arebonga autem vir fortis & strenuus
in armis cum aliis non paucis ad speculandum à Polowczis præmissus, à Ruthéno:
rum speculatoribus interceptus, nullo valente effugere cum omnibus comitibus
suis occiditur. Quæ res, velut de summa belli pronunciasset Ruthenos victores,
animos Ruthenorum erexit. Polowczis itaqꝫ in magna multitudine, quam nemo
Ruthenorum poterat aut circumspicere, aut æstimare, in aciem prodeuntibus, immi:
sit Diuinitas terrorem & pauorem in illos, & occupati trepidatiōne & pauore, anteqꝫ
in congressum cum Ruthenis venirent, non ipsi modo sed & equi eorum cespitare,
mœroremqꝫ quendam præseferre cœperunt. Ruthenis è contra ordinanter & cum
magna alacritate, equis etiam eorum in lætitiam effusis, frequentius hinnienti:
bus, ad prælium prodeuntibus, Polowczi solo eorum conspectu perculsi & debellati,
pugna omissa, terga vertunt, cædes itaqꝫ non certamen fuit, & fugientes Polow:
czos passim trucidant. Viginti Duces eo prælio occisi, vt Rubosza, Kocza, Har:
szlonopa, Kikalopa, Huniana, Hasupa, Kurtaka, Czieniechrepa, Surbor, &
plures alii, multa millia cæsa, multa capta. Castris Polowczonum Rutheni potiti.
Ruthenicus exercitus, ex auro, argento, gemmis, pecoribus, camelis, & alia varia sup:
pellectili illic recepta, affatim ditatus, onustus multis spoliis, & multos captiuos
Polowczonum ducens, victor in Russiam rediit. Fecitqꝫ Deus in illa die, magnam
salutem Ruthenis, infestos & graues hostes Polowczos tradendo in manus eorum.
Procedente autem tempore eiusdem anni, terræ Russiæ à Pruthenis & Lithua:
nis vastatæ sunt.

Opinio de Duce Mieczslao olim
Boleslai Regis exulis filio &c.

Volunt & nonnulli Annalium Poloniæ Historiographi, eo primum anno, & non Millesimo Sexagesimo quinto, quemadmodum in superioribus narrauimus, Miecslaum Ducem filium Boleslai Polonorum Regis, confirmata apud Crusuiciam, vbi tenebat sedem Monasterii in Mogilno per patrem suum fundatione, simul cum Eudoxia coniuge sua, secundo Idus Martii, vi veneni, quod forte vna die simul hauserant extinctum esse, Cuius confirmationis apices originales in ipso Mogilnensi Monasterio, in pargameno exaratas, ego legi, vidi, et tractaui. ~

Anno Domini 1104.

Boleslaus Dux Poloniæ misso in Bohemiam exercitu
Duces Bohemiæ Borziwoy et Conradum vlciscitur.

Hostilitate, quam aduersus se Boleslaus Polonorum Dux affines suos Borziwoy & Conradum Bohemiæ Duces, ad Sbignei fratris sui suggestionem machinatos, sub diebus nuptiarum suarum agnouerat, vehementer offensus, nec suggestori tantum Sbigneo, quantum Conrado, is enim, Borziwoy Duce Bohemiæ Boleslao bellum inferendum declinante, ardentius id geri expetebat, iratus, milites magis præstantes & veteranos in arma euocat. Et valido exercitu ex proprio tantummodo milite congesto, præficiens illi in Ducem & Principem Militiæ Comitem Zelislaum, in Morauiam, quam tunc Swiatopelk velut sortis suæ hæreditatem possidebat, transmisit. Tanto autem ad vlciscendum Swiatopelkonis hostilitatem ferebatur ardore, vt tempore belli apto non expectato, in Quadragesimæ diebus expeditionem ipsam milites agere iusserit. Ne tamen expeditioni huiusmodi personaliter interesset, ægre à Consiliariis exorari potuit. Zelislaus itaque Princeps Militiæ triplici agmine, ita enim erat illi à Boleslao Duce imperatum, Morauiam ingressus, incendiis, spoliis, & prædis non in Quadragesimæ solum diebus, sed etiam festum Paschæ sequentibus, grandi incommodo eam afflixit. Et vniuersa ferè Morauia absque aliquali resistentia peragrata, prædarum & captiuorum, magnis turbis, maximoque numero onustus, in Poloniam remeabat. Iamque locis quæ Poloniam à Morauia disterminant, proximus erat, dum & exploratorum, & speculatorum denunciatione certificatus est, Swiatopelkonem cum exercitu frequenti, plus de pedite quam equite habente, se insectari, nec plus duobus miliaribus à se Castra posuisse. Sistit illicò gradum Zelislaus, & imbecillioribus infirmisque, cum captiuis, præda & spoliis præire iussis, quatenus futura dimicatio expeditius iniretur, ipse aciebus

instructis, milites paucis, vt cælitibus iuuantibus fortiter decernerent, hortatus, in statiuis hesterna die habitis Swiatopelkonis aduentum, cum vniuerso Poloniæ exercitu alacer operiebatur. Aduenit tandem Swiatopelk Morauiæ Dux, & irarum fellisq; pro sortis Morauicæ exustione, plenus, bellum animo infesto conceptum conseruit: suæ & suorum virtuti plurimum confidens, nihil casui reseruabat, secundos sibi destinans successus, quasi non & in altera parte viri æquè pugnaces fuerint, magno impetu ab vtrisq; concursum est, maiore tamen vi, vsq; ad vesperarum horam, cùm in terciis cæpisset pugna, gerebatur. Et vtraq; parte pro victoria admitente, fuso vtrinq; multo sanguine, plurimisq; hinc inde aut cadentibus aut vulneratis, æquo Marte vtraq; acies, hæc in Poloniam, illa in Morauiam ex infesta palestra rediit. Swiatopelkoni & Morauis, vltra mærorem quem pro his qui in prædicto prælio ceciderant, etiam is, quòd prædam à Polonis nõ excussserant, accessit. In hoc certamine dum Zelislaus Princeps militiæ, & Ducis & militis officio egregiè functus, in locis aliquot pugnam restituens, manum dexteram amisisset, amputatorem illius sinistra occidit. Pro qua illi ob virtutis insigne Boleslaus Polonorum Dux sua liberalitate ampla contulit munera. Nec oblatis fides defuit, quoniam et donationibus munificis illum locupletauit, & pro carnea amissa, manum illi auream fabricauit, Cuius simulachro vsus, fortitudinis suæ facinore magis quàm vera manu fiebat conspectior. Plures & alii Poloni in huiusmodi prælio, aut desiderati aut vulnerati sunt. Quæ plaga creditur propterea Polonis accidisse, quòd diebus Quadragesimæ esu lacticiniorum violatis, etiam in die Resurrectionis Sanctæ quædam nefanda scelera patrauerant, maioremq; gloriam eius victoriæ quàm lætitiam miles Polonicus habuit. Indignũ siquidem iudicauit & deforme sibi Boleslaus Poloniæ Dux simulachrum manus aureæ Zelislao Principi Militiæ non reddere, qui pro suo imperio fortissimè dimicans, in acie veram amisisset. Omnes autem suorum introituum Ducalium sumptus, in nullam vt cæteri conuertebat voluptatem, sed ad equos & arma & quamlibet aliam Militiæ & artis Imperatoriæ, suppellectilem, Pro qua vna adipiscenda maxima cura, studio, conatuq; adeò flagrauerat, vt nulla vnquam ipsum occupatio auocauerit, labor distraxerit, discrimen deterruerit, nec Poloni alio Duce ad capessanda pericula plus audaciæ ostentarunt

Bohemiam secundò Boleslaus Poloniæ Dux ingressus maximè affligit &c.

Swiatopelkonem Morauiæ Ducem Boleslaus Poloniæ Dux denuò insectaturus, ea quæ Zelislaus & exercitus sibi commissus egerat, parum probans, aliò rursum coacto exercitu magis potenti, Morauiam per Alpes Poloniæ confrontatas ingreditur. Per quas & si in eam diem vsq;

quævis itineratiò difficilis fuit: ipse tamen primus ferro & igne iter illud patefe-
cit. Ad illius aduentum omnes agrestes fuga dilapsi, aut in munitiones se cum for-
tunis suis conferunt, aut in sylvis & abditis locis pecus condunt. Intelligebant
enim Dominum suum Swiatopelkonem, priori certamine satis debillitatum, Bole-
slao Polonorum Duci cum recenti & fortiori agmine aduenienti, decernereque
æstuanti, nullatenus occursurum. Liberé itaque Morauia vastata, ampliori
etiam incendiò afflicta, incolumis & nullam Morauorum resistentiam expertus,
cum exercitu nouis spoliis ditato rediit.

Legatus Papæ veniens in Poloniam duos Episcopos suis Sedibus priuauit etc.

Summi Pontificis Paschalis secundi Nuncius, cum potestate Legati de
Latere, Gualdo Epus Baluacen, in Poloniam, Boleslao de Morauica ex-
peditiòne redeunte, venit. Qui á Boleslao Duce comiter exceptus, Po-
lonica visitata, prout á Summo Pontifice iussus erat, Ecclesia, rigore iustitiæ
in sceleratos, Boleslai Ducis illum animante acuenteque assistentia, duos Pro-
uinciæ Gnesnen Episcopos, culpa exigente, damnauit, & suis per sententiam
depositiònis priuauit Sedibus. Qui tamen hii fuerint, & quarum Ecclesiarũ
Episcopi, vario & diligenti in quibuslibet Annalibus scrutinio facto, legisse
me non meminerim. Reor tamen ex coniectura euidenti, quòd vnus deposito-
rum Episcoporum fuit Czaslaus, qui Cracouiensem Episcopatum, nulla Sum-
mi Pontificis auctoritate, sed sola Ducis Poloniæ donatiòne, detinebat.

Boleslao Poloniæ Principi filius Wladislaus nascitur.

Æditus est á Ducissa Sbislaua consorte Boleslai Ducis Poloniæ in
anni huius fine infans egregius. Quem præfatus Gualdo Episcopus Bel-
uacensis cum aliis Polonorum Episcopis, in Cracouiensi Ecclesia de Sa-
cro fonte leuauit. Qui patre iubente auitum nomen Wladislaus accepit.

Anno Domĩ 1105.

Boleslaus Poloniæ Princeps Pomeraniam ingressus
Goltperg oppugnat, sed negligentia militum suorũ
re infecta spoliis tamen onustus reuersus est.

SEcretam & cautelosam expeditionem paucis conscijs in Pomeranos, terminos Principatuum suorum lacessentes, Sbigneo eos ad id crebris, clandestinis tamen auisamentis & promissionibus incitante, Boleslaus Polonorum Dux acturus, copias equestres tantummodo in Glogow, specie expeditionis in Bohemiam, quo & Sbigneum & POmeranos falleret, iussit conuenire. Omnibus tandem, quæ illi expeditioni rebantur sufficere, comparatis, exercitum per quinque integros dies, per syluarum opacca & colles inuios, ne propositum suum prodi posset, versus Goltperg Ciuitatem ea tempestate opibus famosam, duxit. Cumque sextis statiuis propius eam accesisset, militibus ex itinere fessis, quietem aliquam daturus, curare illos primum animas Sacro Eucharistiæ viatico, deinde corpora iubet. SEptimo die qui in Sabbato obuenerat, Officio Sanctæ Mariæ in cuius deuotionem singularius ferebatur, expedito, diluculo ad Gotberg incautos oppressurus accedit, flumenque quod circa Vrbem decurrit, tunc inflatiores solito undas habens, pontibus non requisitis (ut suus ab hostibus dinosci non posset aduentus) cum vniuerso exercitu tranat. Diuisoque trifariam exercitu, duas cohortes in subsidijs locat, ne a Pomerano a tergo adoriretur subita inuasione, ipse cum tertia Vrbem inuadit, aggreditur, & oppugnat. Iam plerique milites effractis portis, iter cæteris Ciuitatem irrumpendi effecerant, sed maiore parte militum ad diripiendam suburbanam prædam quam ad Vrbis impugnationem magis discurrente & intenta, milites qui Ciuitatem intrauerant, conspecta eorum a Ciuibus paucitate, obsistente Ciuium multitudine, retrocedere non sine grandi periculo sunt compulsi. POmeranorum Dux qui in Goltberg morabatur, ne in Boleslai manus viuus veniret, inter hunc tumultum fuga dilapsus est. Magnis expost conatibus Boleslaus Gottperg expugnare adortus, castigatis militibus, qui præda viliore occupati, opportunitatem benegerendæ rei exequi neglexerant, in pluribus simul locis impugnationem Vrbis instaurat. Fessis autem aut vulneratis nouos & recentes succedere iubens, circa oppugnationem Ciuitatis casso labore usque ad vesperam, Ciuibus constanter mœnia sua tuentibus, immoratus est. Videns tandem conatus suos, militibus nequicquam proficientibus, & ad vltimum fatigatis, recidere in irritum receptui signo dato, suos ab oppugnatione Vrbis reuocauit. Suburbioque tum primum militibus in prædam dato, illoque in locis pluribus in circuitu exustis, magnum captiuorum numerum secum vehens, in propria rediit, intelligens oppidi Gottberg conquisitionem sibi fato aduerso tunc subductam ~

Boleslaus Poloniæ Dux Swantoborum quendam Vasallum suum a Pomeranis captum repetit et liberat ~

BReui quiete postquam à Goltberg reditum est, ad expediendum arma & curandum corpora, militibus à Boleslao Polonorum Duce concessa, alteram in Pomeraniam cum eodem expedito milite, quo circa Goltberg fuerat usus, expeditionem acturus, dum æstate illa nullo amplius belli munere vacaturus crederetur, remeauit. Swantobor oræ maritimæ Princeps, & Boleslai Vasallus, Boleslao quoqꝫ sanguine iunctus, à Pomeranis in captiuitatem coniectus (sui siquidem milites & subditi iniustum eius imperium perosi, illum de Dominio exturbauerant, vinctumqꝫ Pomeranis velut hostibus infestis, tradiderant, breui illum existimantes apud Pomeranos extincturum) expeditioni præfatæ secundæ in Pomeranos causam præstiterat. Hic siquidem dum longo tempore carcerales apud Pomeranos sustineret molestias, per literas & crebros nuncios Boleslaum suppliciter fatigat, ut sui misertus, calamitosum eum esse, et in horrendo carcere mori, per necessitudinem communis sanguinis non sinat. Boleslaus & si probè nouerat Swantoborum maioresqꝫ suos & omnem progeniem sibi & suis progenitoribus nunquam puros, sed semper in fide fluxos & vafros extitisse sua sponte tamen Pomeranis infensus, per occasionem liberandi Swantobori sui Vasalli, Pomeraniam ingreditur, missis qui (nisi Swantoborus reddatur) denuncient bellum POmeranis. Pomerani autem non belli denunciatione, sed aduentu post denunciationem Boleslai tam repentino & insperato perterriti, vastationem sibi & terræ suæ impendentem prouidè euitaturi, Swantoborum de carcere soluunt, & usqꝫ ad Castra Boleslai perductum, Boleslao restituunt. Qui vitam & libertatem sibi à Boleslao præstitam publica voce professus, dignationi suæ multiplices gratias agens fidior decæterò in subiectione sua permansit.

Bellum inter patrem et filium Imperatores pro Imperio obtinendo. In quo filius corruptis quibusdam præcipuis in exercitu parentis sui existentibus victor euasit.

HEnricus quintus Romanorum Rex mandato & ordinatione Papæ Paschalis Secundi, Henrico quarto Imperatore ob rebellionem in Sedem Romanam deposito suffectus, congregatis pluribus ex Imperii terris bellatoribus, Saxoniæ terram ingressus, eam suæ ditionis facit, & plures Principes, Episcopos & Barones Almaniæ ab obedientia Imperatoris genitoris sui auertens in suam ditionem inclinat, resistentes destituit & expellit. Ad quorum restitutionem dum Imperator Henricus alterum exercitum contra filium comparasset, Regnoqꝫ Almaniæ miserabiliter diuerso ferro flammaqꝫ

crudeliter vastato in ripa Rheni fluminis paricidale bellum commissuri, tam pater quàm filius consedunt. Intelligens autem Henricus Rex patris sui Imperatoris præcipuas vires in Borziwoÿ Bohemiæ Duce, & Leopoldo Marchione consistere, magnis donis & promissis utrumqꝫ corruptum, patrem linquere et sibi adhærere coëgit. Quibus abscedentibus Henricus Imperator decernendi voluntate omissa, in arces dissoluto exercitu secessit. Ab eo quoqꝫ tempore res filii prosperari, patris sensim cæperunt diminui.

Conradus Morauiæ Dux deiecturus patruum Borziwoÿ de Ducatu Bohemiæ, defectione Bohemorum ad se elatus, Pragam venit. A qua ob præsidium in ea locatum recedere cogitur.

AD Bohemiæ Principatum obtinendum dum Conradus Morauiæ Dux filius Othonis filii primi Regis vehementer aspirans, inducit in animum, vt patruum germanum Borziwoÿ, eius possessionem pacificam nactum, ab illo deiiciat, quod illi non solùm proprius ambitus, sed quorundam Baronum Bohemiæ, qui rebus nouandis studebant, praua persuasio suggessit. Exercitu itaqꝫ notabili congesto, in Bohemiam ingreditur, pluresqꝫ Bohemi Borziwoÿ deserto ad illum deficiunt. Quorum defectione elatus, & totius Bohemiæ Principatum sibi destinans, celerius ad caput Bohemicum Ciuitatem vit Pragensem apprehendendam festinabat. Respondisset autem spei suæ plenus effectus, nisi Borziwoÿ Pragam venire t, & præsidio firmo in ea locato, Castro quoqꝫ Wiszegradiensi fidei Epi Pragen Hermani commisso, rebus suis tempestiuè prouidisset. Quamuis autem Swiatopelk cum sex legionibus Pragam venisset, à Pragensibus tamen portas ei claudentibus exclusus, in Morauiam abiit. Quem & si Borziwoÿ abeuntem fuisset consecutus: distulit tamen cum illo quamuis superiorem se numero militum videret, decernere, ambiguitate fidei Bohemicæ, ne desertus in nepotis manus incideret, deterritus

Anno Domini 1106.

Exercitus Polonorum Scarbimiro ductore Pomeraniam bis affligit. Dux vero Boleslaus domi venationi studens in periculosissimas Pomeranorum insidias incidit. Ex quibus incredibili audatia et fortitudine pene victor euadens mox misso exercitu denuò Pomeranos vlciscitur.

Vacationem Militiæ & bellorum Consiliariis impellentibus Boleslaus Polonorum Dux suæ tantummodo personæ assumens, & Civilia Divinorum negocia pertractans, Scarbimirum nihilominus virum in armis bene strenuum & expertum in Principem Militiæ creans, ipsu cum equestrium & pedestrium copiis in Pomeraniam transmisit. Qui cum quasda munitiones, Castella, et oppida ignobilia munita tamen primo impetu cepisset, inde magnum captivorum & spoliorum numerum congerens, in Poloniam deduxit, eodemqz itinere, quo venerat Pomeraniam, reversus. Castro Bithom magna militum audacia conquisito, vicis nonnullis prædatis & incensis, cum nemo exadverso appareret, ad Ducem suum Boleslaum cum nonnullis militibus, his præsertim qui ordines ducebant, de rebus a se in Pomerania gestis, relationem facturus venit, Boleslaumqz ab uno ex suis militibus, dedicationem Ecclesiæ villagii sui & nuptias sub unis expensis agente, invitatum, inter convivas offendit. Lætitia Boleslaus de Scarbimiri & suorum militum foelici reversione repletus, prandio expleto, Senibus in convivio relictis, ipse Scarbimiro & cæteris iuvenibus militibus assumptis, ad sylvas (in quas ferarum multitudinem constabat accubasse) venationi daturus operam, ne virtus ex ocio languesceret, processit. Sed ferociores ferris Pomeranos illuc reperiens (quippe post Scarbimiri recessum, in interiora Polonorum furtim se glomeratim diffunderant, & multos ex Polonis incautius se gerentes occupabant) in eorum pene agmen, ni ex signis & equis cogniti fuissent, incidisset. Adversus apparatum tot terribilium cuneorum, tot distringendorum gladiorum rectos oculos tenuit, nec aliquid ex vultu mutavit, quid tamen ageret Dux invictus fugeret ne an pugnam cum gravi multitudine consereret, quove gradum verteret, nesciebat. Cum tandem ferocem spiritum ad moriendum magis quam fugiendum destinasset, paucis comiter, ne se in ea necessitate desererent, sed potius honestam mortem secum una oppeterent, caverentqz ne animas inulti effundissent, adhortatus, ipse primus ante suos omnem illam Pomeranorum, tribus hominum millibus constantem, adoritur turmam, perforat, scindit, & ense hostium cæde cruentato, universum hostium penetrat agmen. Rem incredibilem ausus, quam nisi adiuvisset fortuna, plus temeritatis quam gloriæ habitura fuerat. Et dum altera vice eandem penetrationem geminasset, multosqz ex hostibus velut Leo furibundus stravisset, tertio iam suis hincinde aut fractis aut dissipatis, & tantummodo quinqz militibus secum relictis dum eandem penetrationem vellet repetere, unus de quinqz superstitum numero, equi Ducalis videns viscera in terram defluxisse, exclamat. Noli, inquit, clarissime Princeps in apertum discrimen, non te solum sed totam Poloniam perditurus, prodire, sed meliori tempori te reserva. Parce tibi, parce & patriæ, quam, si

nunc tibi peperceris, conseruas. Integro quoq; equo meo conscenso, ex manife-
sto te subduc periculo, me hic mori satius est, quàm te sydus Patriæ, in quo vita
singulorum conclusa est, occumbere. Hæc vociferantem Ducalis equus moribun-
dus Seßorem suum inclytum Ducem Boleslaum, quasi nouißet quem tulißet, pla-
cidè deposuit. Qui equo militis conscenso, pedetentim in partem, vix triginta
militibus sauciis tamen singulis ad illum confluentibus, declinauit. Scarbimi-
rum quoq; Ducem Militiæ vulneribus confectum, & oculo dextro in pugna mu-
tilatum, reperiens, in locum ex quo processerat, totus ad hostium cædem anhe-
lans & fremens, Pomeranis abeuntem sequi non ausis regrediebatur. Quē
omnis turba eorum qui in conuiuio resederant, pugna quæ gerebatur audita
ex conuiuio armis correptis, Duci suo latura auxilium, prosiliens, in mediò iti-
nere excepit, & cum magna hilaritate, quòd saluum illum, quem captum aut
occisum putauerant, recepißent, in conuiuii locum perduxit. Sic temeritas vi-
ctoriam inuenit, & euentus in gloriam periculum vertit. Cùm autem de
clade taliter secuta, rumor falsa quædam immiscens veris, fuisset intra Po-
loniam vulgatus, fit ad Ducem frequens omnium ordinum, saluum eum vide-
re gestientium, concursus. Cùmq; ab omnibus certatim temeritatis arguere-
tur (frequentes enim in galea, & in armis & in corpore ictus, disruptiònes,
rimæ & fißuræ, magnitudinem periculi in quo versatus fuerat, eo etiam re-
ticente, depromebant,) Nihil, inquiunt, æstimamus vilius, quàm fortitudi-
nem tuam dimicatiòne temeraria confundi, & illîc eam consumi, vbi non potest osten-
di, indignum facinus & sæculis relicturus fabulam, si in tam ignobili di-
micatiòne occidißes. Aliud, inquit, Dux carpendi & obiurgandi me suppe-
tet vobis tempus, nunc verò si vulneribus & læsiònibus, si morte militum
meorum & fratrum vestrorum mouemini, omnes vos non requisitos modo, sed
rogatos eße volo, vt armis quanto celerius indutis, in Pomeraniam vnà mecū
vos conferatis, gaudium, si quod ex clade meorum perceperunt Pomerani,
illis Diuinitate propicia erepturi. In hanc vocem cunctis in domos ad in-
duendum arma dilapsis, sub breuibus diebus ingens tam equestrium quàm
pedestrium multitudo, ad locum à Boleslao aßignatum, Pomeraniam in-
greßura, conuenit. Nunciatur interim Bohemorum gentem & Ducem eorū
Swiatopelkonem, qui patruo germano Duce Borziwoy, iusto Bohemorum Prin-
cipe, adiuuantibus illum Primoribus Bohemorum profligato, sedem Ducalem
occupauerat, ad vastandum Poloniam armis accinctum esse, & tam eque-
stribus quàm pedestribus copiis in vnum coactis, propè Kloczko consedis-
se, Borziwoy quippè Bohemorum Dux, tutum sibi apud Boleslaum Polonorū
Ducem sciens credensq; exilium, à nepote Swiatopelkone in Poloniam se
contulerat, benignèq; à Polonorum Duce Boleslao cum suis omnibus exceptus,
magnum odium Boleslao Duci & Polonis, in Swiatopelkonis & Bohemorū

pectoribus exciuerat, eam quoqꝫ iniuriam armis se minebantur ulturos. Ad quos igitur hostes primum iter Boleslaus faceret fluctuans, cum neqꝫ Pomeranorum ultionem differre, neqꝫ Bohemis interim opportunitatem Poloniam inuadendi volebat largiri, utriqꝫ negocio satisfacturus copias diuidit, quarum una parte Scarbimiro attributa, illum in Pomeraniam destinat, ipse cū altera ad sylvas, Bohemiam a Polonia scindentes, quas Hercinias vocamus accedit. Sed Bohemi occursurum sibi intelligentes Boleslaum, acie dissoluta in domos regrediuntur. POmerani a Scarbimiro, incendiis & spoliis aliquot hebdomadis afflicti, iustas suarum inuasionum in Poloniam penderunt pœnas.

Duobus de viginti annis in regimine Posnaniensis Ecclesiæ decursis, Dionisius Epūs moritur. Cui Laurentius primus Præpositus POsnaniensis Capitulo Posnamien & Boleslao Duce et Monarcha Regni Poloniæ instante, et aliquem ex Polonis promoueri gestiente, succedit, a Martino Archiepo Gnesnen ad illam prouisus, confirmatus & consecratus. Hic Laurentius natione Polonus erat de humili stirpe agrestium procreatus, virtus tamen & vita probe acta, illum in nobilitatem coniecerat.

Henricus V. Imperator assentiente iam tandem patre in Imperatorem eligitur.

MAguntiæ, Principum Almaniæ maximo Conuentu, cui Apostolici Nuncii intererant pro die Natalis DOmini celebrato, Henricus quartus Imperator ad euitandum tollendumqꝫ scisma, quod sui occasione in Sacerdotio Imperioqꝫ contigerat, cedere Imperio & Regalia tradere filio assensus est. Sunt qui credant non ad damnationem sed probationem eam tentationem accidisse, affirmantqꝫ ipsum misericordiæ operibus meruisse, ut lasciua eius in Imperio conuersatio in præsenti puniretur. Imperialia manibus Legatorum Sedis Apostolicæ, capiti Henrici imposita sunt. Electio quoqꝫ sua a Principibus Almaniæ tunc innouata.

Polowczis præda rapta in Russia excutitur.

POlowczis in terras Russiæ clandestina & silenti excursione irrumpentibus, oramqꝫ quæ Zarzeczko appellatur vastantibus. Swiatopelk Kijouiensis Dux exercitum gentium suarum, præficiens illis Ioannem als Iwankonem Zacharzicz & Kozarzina in Duces, post eos mittit. Qui illos illos apud Danubium consecuti, spolia quidem per eos apud Zarzeczko rapta excutiunt & referunt, cum Polowczis aūt non veniunt ad dimicationem.

Sbigneus fri Boleslao Polonorum Duci opera
Swantopelci Kiiouien sis Ducis reconciliatur.

SBigneus interim frater naturalis Boleslai Polonorum Ducis, à facie eius: dem fratris sui Boleslai, propter fraudes & dolos in eum commissos, fu: giens, ad Swiatopelkonem Ducem Russiæ in Kiow venit, sperans sè per illum velut Boleslai Socerum, gratiam Boleslai inuenturum. Vbi aliquan: to tempore commoratus, ad preces Swiatopelci, venia illi à Boleslao tributa est. Qua illicò abusus, ad Bohemiam se contulit, nouis dolis & ingeniis Bohemos contra fratrem subordinaturus.

BOLESLAI POloniæ Ducis consors Sbislaua eo anno fæcundata duo: decima Aprilis die filiam apud Cracouiensem Ecclesiam baptisatam cui nomen datum Swiatoslaua enixa est.

Anno Domini 1107.

Boleslaus Polonorum Dux Albam in Pomerania summa vi oppugnat, eaq; po: titus summa vtitur in victos clementia.

VNiuersis ferè Ciuitatibus, Castris & munitionibus POmeranorū ad faciendam Boleslao Polonorum Duci deditionem, inclinatis, dū soli Albenses, qui Bialogrodenses, appellantur, contumacius resi: stendo, cæteros etiam à proposito auertißent, BOleslaus Polonorum Dux collectis tam equitum quàm peditum copiis in Pomeraniam processit, et solito more tecta vri agrosqū vastari iubens, tandem ad Albam copias deducens, ipsam obsidione vallat, superbiam & contumatiam Albensium ex abun: dantia ortam (Vrbs enim fuit magnis referta diuitiis) suo calcaneo com: pressurus. Sperans autem Albenses ad deditionem pellici posse, missis Ca: duceatoribus hortatur illos, ne se in vltimum reseruent discrimen, ne quoqū sibi neceßitatem imponant, sanguine suorum militum Alba expugnata, Al: banorum sanguinem diffundere. Ferre & Caduceatores duo scuta, rubrū vnum, candidum alterum iußit, Albensibusqz si vtro vti velint, dare op: tionem. In punico excidium suum & suæ Ciuitatis, in niueo & pacem & victoris mansuetudinem percepturi. Nil Caduceatorum verbis Albenses moti, in maiorem insuper pertinaciam eriguntur, superbo quoqū Caduceato: ribus responso dato, eos excedere iubent ex Vrbe, neutrius scuti delectiōe

se perhibent facturos. Sed vtriusq; significationem complexi, & in repel-
lendo Boleslao à sua Vrbe suisq; mœnibus album se scutum, & in cædem mi-
litum illius, si obsidere perseuerauerit, euentura, etiam se rubrum consecuturos.
Tam indigno responso Albensium Boleslaus calefactus, vineas agi, turres &
propugnacula parari, & ad mœnia applicari, qualiq; turres & muros Ciuita-
tis, fossalaq; sarmentis impleri, iubet. Omnibusq; ad expugnandam Albam ma-
turè comparatis, copias educens, irrumpere disiectos & debilitatos muros, sa-
gittariis in coronæ modum, qui milites Vrbem aggredientes tutentur, iussit. Et
ne quenquam segnicies aut cunctatio detineat, ipse omnes militum ordines præ-
cedens, primus ad portam principaliorem accurrit, vallibusq; & fossatis supera-
tis (incredibilem vim in vno indiuiduo cernens) scuto tantummodo opertus, cre-
bris ictibus portarum valuas scindit, milites quoq; suos huiusmodi exemplo
suo ad similem operis ardorem accendit. Non illum saxorum supernè ca-
dentium moles, non sagittarum densitas terret, non Ciuium resistens, & pi-
cem aquamq; feruentem capitibus impugnantium superinfundens, multitudo,
non ante suos oculos palpatiò morientium aut cadentium militum fecit timi-
diorem, non prius periculo imminenti se subduxit, donec porta effracta, Ciui-
tatem primus irrumpens, sanguine interemptorum vbiq; complutus, vniuerso
suo exercitui aditum patefacit, Albenses qui primi occurrerant sternit, alios
obtruncat. Cesserat siquidem hostis obsessus missilibus exclusus, sed nec
hi qui tormenta retardabant diutius resistere poterant, & muros terno ari-
ete conuulsus, peruium obsidentibus in obsessos iter præbuerat. Cædes in-
gens militi permissa permiscui sexus secuta fuisset, ni Albenses sagaci consilio
vsi, & terrore Maiestatis Boleslai perculsi, armis abiectis, cum matronis
& paruulis, proni ad pedes Boleslai ignosci sibi deprecantes, corruissent in
terram, neq; suam necem, sed coniugum & liberorum, cæterorumq; insontiu
& impuberum deprecantur, se pro superbo responso magis Cruce quàm venia
& vita diffiniunt dignissimos. Quantò submissius se gesserunt in recogno-
scenda culpa, tantò facilius vita donati sunt. Cunctis siquidem Proce-
ribus & militibus Polonorum ad excidium Ciuitatis, & omnium permiscuè
necem, insuper et ad delendum Vrbem, in eorum qui in oppugnatione ceci-
derant, vltionem, vehementi conatu aspirantibus, Boleslaus Dux indulgen-
tissima Clementia in victos statuit vtendum, optimoq; vltionis genere vsus
cunctos Albenses in gratiam suscepit, cunctis ignoscit. Albensibus quoq;
suis infestioribus hostibus, & vitam & libertatem & fortunam, quæ
ad victoris potestatem reciderant, simul donat, & ne quisquam Albensi-
um à militibus suis violetur, aut in fortunis patiatur dispendium, proui-
det. Qua quidem magnitudinis suæ in deuictos clementia plures Pome-
ranorum Ciuitates cepit, quàm armis expugnauit. Is enim suus in Al-

bensibus demonstratus pietatis affectus, subita fama & rumore latius diffusus, effecit, vt Goltbergensium, Caminensium, Volunensium, Coßominen & aliarum cis mare sitarum Ciuitatum Primores & Praefecti cum amplis donis Boleslaum adirent, & venia petita facileque impetrata, plenam & omnimodam suarum Vrbium deditionem prostrati fecerant, astringentes se in illius subiectione fideliter permansuros.

PHILIPVS Plocen Epus sedem suam annis septem administrans febre terciana vno anno vexatus defungitur vita, & in Eccta Plocen sepultus, Simonem Archidiaconum Plocensem genere nobilem Polonum, de Domo Gozdouitarum, via scrutinii electum habuit successorem, á Martino primo Archiepo Gnesn, Boleslao Duce & Monarcha Regni Poloniae patrocinante confirmatus & consecratus. Huius Pontificis Simonis quanta probitas fuerit, VIncentius Kadlubconis de villa Kargow Epus Cracouien in Chronica sua, quam de Polonorum gestis diserto stylo contexuit, meminit ita scribens. Zelus nimirum Domus Dei aureo inscribendus calamo, Simonem & Alexandrum Plocenses Antistites armauerat, qui vtrosque hostes peruigili solertia studiosissimé ab arce DOminica arcere satagebant. Et in sequentibus, Magnus quidem Alexander Plocen Epus, sed maior vt video Simon Alexandro, qui Patriarchae Abrahae, & Legislatoris Moysi virtutem in se expraessit, animando Polonos contra barbaros ad praelium, & pro illis feruente pugna assidue orando, donec vniuersus contritus est hostis. Et post pauca adest Antistes SImon, Instilis & infulis Pontificalium insignis, non tam luctu quàm precum & suffragiorum miserabile spectaculū prosecutus, Qui eminus exclamat, In vno tantummodo filioli spes est vincendi, non in multis victoria, nec mortis metuendum est discrimen, maximé cum pro salute agitur proximorum, quia mors hominem corporis non extinguit, sed ad premium virtutis admittit. Quo dicto suos pugnae sese orationi committit nec cessat donec illa omnis praedonum succubuit numerositas, paucis admodum fuga elapsis.

Castrum Kozlie casu exustum Boleslaus Poloniae Dux restaurat frē Sbigneo auxilium ad eam rem superbē et impiē negante

KOzlye Castrum versus Morauica confinia loco magis quàm arte emunitum, Odra enim fluuius facit illud suo fluore & stagnis robustum, dum fortuito conflagrasset, nuncio conflagrationis

Boleslaus Polonorum Dux accepto, dolositate Bohemica credens incendium prouenisse, & arcem in Bohemorum ditiònem ex hoc redigi debere, paucis militibus se sequi iussis illúc accurrit, arcemqꝫ à fundamentis reficere adortus, nulli labori aut fatigæ se subtraxit. Veritus autem ne Bohemorum incursiòne in loco adusto et minus tuto opprimeretur, ad fratrem Sbigneum nuncios mittit, vt sibi cum aliquot militum agminibus in præsidium veniat, vel saltē militiam suam mittat, milites suos in Albensium oppugnatiòne, & Pomeranica expeditiòne fatigatos, indignum sibi subinferens visum, ad tam paruum negocium obeundum eos accersiri. Sbigneus verò iam tum odii flammas in Boleslaum, propter eius vbiqꝫ sonoram gloriam & successuum fœlicitatem, vomens, arroganti dato responso, etiam nuncios ipsos iuris hospicii oblitus minus honestè tractat, & probris acerbis in fratrem sparsis, redeuntes propè violat. Huius tamen contumeliæ fraternæ genus Boleslaus pacientia deuincens, & exustiònem Castri Kozlye, celeri superposito ædificiò in integrum restituit, & suam suorumqꝫ nunciòrum iniuriam, dissimulatiònis tolerantia absoluit. Videns autem Sbigneus fratris sui Boleslai Ducis dignitatem magno vbiqꝫ per Polonos fauore & honore coli, se verò ab vniuersis & ab his quibus imperabat contemptum iri, frequentius demiqꝫ, quòd ex vulgato corpore genitus foret, nec vllam speciem aut similitudinem patris præseferret, sermone vsurpato carpi, ratus nullam spem potiundi Regni, & contumelias & opprobria quibus discindebatur superimpendi, nisi in scelere superesse, ad id vnum omnes cogitatiònes, vt Boleslaum quoquomodo enecet & disperdet, intendit.

Sbigneus facilitate Boleslai dum magis ac magis in dolos fraudesqꝫ prolaberetur atqꝫ ex literis interceptis cùm compertus fuisset Bohemos et Pomeranos in frēm et patriam concitasse, Boleslaus primùm Bohemis sibi conciliatis in Pomeraniam contendens Gnelnam et alia, quæ ditionis fratris Sbignei erant, ipso in terram Malouień fugiente, conquirit. Quem postea insecutum, Boleslao Duci Barones reconciliant. Cui Malouia ipsa duntaxat in possessiònē conceditur.

MOlestè, vt par erat & dignum, BOleslaus Polonorum Dux Legatorum suorum quos ad naturalem frēm Sbigneum pro subsidiò sibi in Castri Kozlie instauratiòne impendendo miserat, ferens iniuriam, eamqꝫ Castro Kozlie perfecto ad animum reuocans, quid in hac re agendum foret,

ad consilium detulit. Neqꝫ enim primum ea iniuria querebatur se á Sbigneo fra:
tre suo naturali, sed et pluribus aliis grauibus & enormibus violatum. Iam siqui:
dem publica notitia publicoqꝫ rumore proditum ac vulgatum erat, Sbigneum Bohe:
mos, Pomeranos, & Pruthenos in fratris sui Boleslai et suarum terrarum excidiu
non verbis solum & falsis suggestionibus, sed et fœderibus cum illis iunctis, & pe:
cuniis, sumptibus, donis, & multifariis promissis animasse. Iam insuper clarum erat
Sbigneum Pomeranis, terras Boleslai irrumpentibus, auxilia, consilia, et recepta:
cula dedisse, et in vnam voluntatem, actionem, & facinus cum illis conspirasse,
POmeranos demiqꝫ omnes captiuos de terris Boleslai venundedisse, cæteros om:
nes de terris Sbignei casualiter correptos, vnâ cum rebus ablatis ad primum
Sbignei nuncium aut chartam remisisse. Discurrebant insuper crebri inter
Sbigneum & Pomeranos aut nuncii aut tabellarii, aut mutuas sibi deferentes
fabulationes, aut quid ageret Boleslaus, quid quoqꝫ contra POmeranos prætén:
deret, aut vbinam terrarum esset, denunciantes. Mittebant insuper sibi vicissi:
tudinaria munera, & omnium spoliorum atqꝫ prædarum, quas in terris Boleslai
Pomerani rapiebant, Sbigneum faciebant consortem. Quoties verò Pomerani aut
alii hostes terras Boleslai inuadebant, toties Sbigneus ad alteros hostes Bohe:
mos vel Ruthenos se conferens, aut nunciis vel literis eos inuitans, ad inua:
dendum ex altera parte terras Boleslai Ducis magnoperé solicitabat, nefariasqꝫ
cum Bohemis, Morauis, POmeranis, Saxonibus, pluribusqꝫ aliis scelerum pactio:
nes societates, exclusurus frẽm á Regno, conflabat. Quas hostilitates & frau:
des contra fratrem Boleslaum & patriam pro quadam virtute & vsu agitabat:
eo quidem crebrius et audatius, quo videbat fratrem suum Boleslaum omnium
facinorum tam notoriorum sibi impunitatem & pene occasionem ad agendum tra:
didisse. Solitus enim erat Dux Polonorum Boleslaus tam nefanda fratris
Sbignei scelera, dum illi panderentur, vltioni Diuinæ reseruasse. Vniuersis aut
Consiliariis Boleslai Ducis nefanda scelera Sbignei execrantibus, & his quæ
á Boleslao Duce compendiosé deprompta erant, multó maiora & tetriora adiici:
entibus, consent singulorum sententiæ, Sbigneum nullatenus in patria, quam
toties hostibus prodiderat, tollerandum esse, sed velut hostem publicum, &
pestem communem exterminandum, eiiciendum, & vsqꝫ in terrarum extrema
retrudendum fore, omnibus terris quas ei paterna indulgentia donauerat, illi abla:
tis. Nunciatur interim Sbigneum et Bohemos & POmeranos pluresqꝫ ali:
os hostes in Boleslaum & dominia eius concitasse. Intercipiuntur & nuncii
Sbignei cum literis, ex quarum lectione & nunciorum relatione, multa consilia
quibus Sbigneus contra Boleslaum vsurus, propositum exequi conabatur, re:
perta sunt. Quæ res cum in vnum tempus confluxissent, magnam Boleslao
Duci Polonorum & suis fluctuationem ingesserunt, dubitabat enim Bohemis
ne an POmeranis aut fratri Sbigneo primum occurreret, Misit proinde

& in Pannoniam nuncios, qui in auxilium suum quoscunqꝫ voluntarios aut merce;
narios milites accersirent. Significauit & socero suo Swiatopelkoni Duci Kijo;
uien in quanto a triplici hoste circumsessus versaretur periculo, rogans vt per;
sonale illi cum quanto amplioribus posset copiis, ferret auxilium. PRudentissi;
mo autem vsus consilio, missis ad agmen Bohemicum nunciis, eos sibi conciliat,
& in Bohemiam redire impellit. Ad POmeranos autem cum illis congressurus
contendit. Qui eius aduentu audito, cuncti timore illius conterriti dissipati
sunt. Perculsus & Sbigneus magno pauore, cum intelligeret tam notoriam atqꝫ
grandem noxam nullatenus sibi Boleslaum ignosciturum, ex terris Maioris Polo;
niæ (: illic enim collegerat contra fratrem exercitum :) velut criminis maximi
conscius in Masouiam confugit: illic ratus tutum aduersus iram fratris se per;
mansurum. BOleslaus vero Metropolim Sbignei Dominii & Principatus
Gnesnam vna cum arce infra paucos dies obtinuit, deinde Spiczimierz &
Lanciciam Castra, quæ ditionis Sbignei erant, recepit, & suos illic Præsides
& Capitaneos præposuit. Quæ illi agenti exercitus Hungarorum & Ru;
thenorum auxilia præstiturus aduenit: cum quibus Vislam versus Masouien
terras transgressus, Sbigneum velut sui Principatus perniciem eliminare in
illis se occultantem, disponebat. Tum vero Sbigneus in desperationem ver;
sus, non tam de retinendo Dominio quam vita cœpit solicitus esse, & medianti;
bus inter Boleslaum & Sbigneum Balduino Cracouien Epo & communibus
Baronibus, Sbigneus coram adductus est. Vbi cum omnia scelera quæ in se
admisisset Boleslaus enarrasset, Sbigneus suppliciter orare cœpit, vt sui mi;
sertus, vitam sibi & aliquam Regni portionem concederet: iuramento corpo;
rali astruens, nunquam se illi aduersaturum, sed in omnibus vt miles suo Dno
& Principi obediturum. Motus Boleslaus illius precibus & fletibus, Maso;
uiam duntaxat (: vt remotior a Pomeranis & Bohemis maneret :) illi reliquit,
quod Sbigneus ad magnam gratiam computauit. Reconciliationeqꝫ in hunc
modum inter fratres composita, vterqꝫ exercitus Hungarorum videlicet & Ru;
thenorum in sua remeauit. Astruebat nihilominus Sbigneus, ex confiden;
tia callidi quod sortitus fuerat ingenii, si sibi facultas tribuatur purgandi
facile se de omnibus quæ in illum iactabantur sceleribus purgaturum iri, quam;
uis ardua et insueta loquenti, nullam sibi datum iri fidem notabat, Nemoqꝫ
erat ad quem se conferret, vt non tanquam ad scopulum, propter suas calliditates;
tates et figmenta, allideretur. Et variis sellis sedere solitus, nulli fidus,
pro transfuga habebatur, plenus dolis & fallaciis, plenus vafricie, inconsi;
deratissimæqꝫ ac dementissimæ temeritatis, audax, callidus, in scelere vi;
gilans, manu & lingua promptus ~

POmerani Archiepum Gnesnen captiuare cupientes Archidiaconum captiuant. Peste autem mox afflicti eundem reducunt & vasa sacra quæ ibidē receperant restituunt.

IN Parochialis Ecclesiæ in Spiczimierz Gnesnensis Diœcesis Oratorium Gnesnensis Archiepus Martinus, auditurus Diuina, Gnesnen Archidiacono NIcolao secum vnā præsente, iter illāc faciens, descenderat, Pontificaliqz more cum Presbytero officium Missæ celebraturo confessiōnem generalem explebat, dum subitō ā Ministris nunciatur hostes POmeranos in vicum illum irruisse. Ab exploratoribus siquidem docti Martinū Archiepum illūc venisse, ex Castris vicinis ad ipsum comprehendendum (propterea quod ipsos idolatriam relinquere, & religiōnem Catholicam syncerē colere, decimasqz & primicias reddere cogebat) gressu concito aduenerant. Pauidum Martinum Archiepum, & quid ageret cespitantem, neqz enim familiares suos multitudini POmeranorum si dimicatio iniretur pares futuros, qui & ipsi visis hostibus dispersi, se occultarant, intellexerat. Archidiaconus suus in Ecclesia stare perseuerantem, & Dei pietatem maioribus fletibus quām vocibus pro sua liberatione exorantem, foras prorumpens, saluare quoqz se & ipse fuga satagens, deseruit. Hunc POmerani, splendidē enim vestitus erat, Martinum Archiepūm rati, fugientem comprehendunt, magnoqz gaudiō ouantes, honestē & debita veneratiōne habitum, vehiculo imponunt. Ad Ecclesiam deinde ingressi, cæteros suos comites requirunt, sed nullum illūc reperientes, ocyus se ex illa Ecclesia Spiczimiriensi, suis sacris spoliata, & spe optata contenti, eiiciunt, & in POmeraniam citato gradu, ne & ipsi præda Polonorum fierent, abeunt. Martinus siquidem Gnesnen Archiepus, timore subministrante, quas iam ætas grandæua absumpserat vires, dum Archidiaconi sui Pomerani captiuationi intenderent, sublimius tectum Oratorii inter laquearia conscendit, illicqz se occultauit, Sacerdos verō officiaturus inter altare & templi frontem se abdidit. In huncqz modum POmeranis nullas Oratorii partes occultiores scrutantibus, vel vt pia credulitate supponi potest, miseratione Diuina & precibus Archiepiscopalibus lætargica passiōne obcæcatis, manus eorum Martinus Archiepus euasit. Res stupenda, sed quam fas non est ad scrupulum incredulitatis redigi, multorū enim Scriptorum auctoritate celebris est, accidit, singuli Pomerani qui aut Ecclesiæ Spiczimirien vasa contingerant, aut ea inhonestis vsibus applicanda disponebant, aut in insaniam alienationemqz mentis versi, aut morbo Epilentico acti rotabantur. Nec ipsi solūm, sed & eorum coniuges, ppinqui, affines, & liberi simili peste percussi, velut dementes & deliri nunc ferro,

nunc Saxis se inuicem obruebant, notos & necessarios ædibus exturbabat, plures etiam ex illis huiusmodi peste confecti & exanimati sunt. Hac itaq; inflictione pœnæ deterriti, & intelligentes eam sibi ob scelus in Sacra Dei, et in virum Dei commissum, inflictam, ferè singula sacra in manus & potestatem Archidiaconi restituunt, Idolatriæ renunciantes, fidem Sanctam suscipiunt, & ipsum sanum & incolumem libertati & patriæ reddunt. Sed & solutionem primiciarum & decimarum hactenus negatam, propensius & perpetuè se reddituros deuouent. Itaq; fœlicibus auspiciis eo anno res in Pomeranos acta est. Duplex quoq; triumphus ex Pomeranis relatus, licet postremum illustriorem crediderim, vnus Boleslai armis, alter Archiepiscopalibus suffragiis, qui tam diu in eodem Oratorio fletibus & orationibus vacans perstitit, donec suum Archidiaconum & cum Sacris redditis saluum accepit ~

Borziwoy è Ducatu Bohemiæ pulsus apud Polonos exulans, restitui in Ducatum frustra conatur ~

BOrziwoy Bohemiæ Ducem iniuria de Ducatu suo, factione nepotis sui Swiatopelkonis & quorundam Bohemiæ Baronum pulsum, in Polonia exulantem, frater suus germanus Sobyeslaus, multiq; Barones & Nobiles Bohemorum, tyrannicam & iniustam Swiatopelkonis occupationem perosi, in Poloniam secuti sunt. Quos omnes Boleslaus Polonorum Dux mira benignitate, etiam apud quoslibet hostes suos admiranda suscipiens, & animum illos bonum habere iubens, singulorum necessitatibus Ducali munificentia prouidebat. Sumptibus deinde suis & liberali largitione, Dux Bohemiæ Borziwoy prouisus, & aliquorum Baronum præsentia comitatus, fratre Sobieslao in Polonia relicto, ad Imperatorem Henricum ex Polonia profectus est. Cui, in Saxonia reperto, occupationem Ducatus Bohemiæ à se legitimo iure possessi, indignum quoq; exilium, & quod non ipse solùm, sed et frater suus Sobieslaus, pluresq; Barones per Swiatopelkonem pulsi, precario & stipe Polonica viuant, exponit. Imperatoremq; Henricū & calamitate sua, & promissionibus ad misericordiam flectit. Misso vno ex militibus Imperator, Swiatopelkum accersit, qui vocationem ipsam propter occupationis facinus suspectam habens, collecto exercitu, & in potestatem Othonis fratris tradito, ad Imperatorem proficiscitur. Quem venientem illicò Imperator vinciri iubens, Borziwoy in Bohemiam (mandans Bohemis qui vnà cum Swiatopelkone venerant, hunc & non alium pro iusto Principe coli) transmittit. Ad Castrum Domin Borziwoy cum suis & Almanis peruenienti, & versus Pragam tendenti, Otho Dux frater

Swiątopelkonis, iam de captiuitate fratris certificatus, cum eo quem habebat exercitu, occurrit. Castrumq; Donin obsidione cingit. Ex quo Dux Borziwoy fauore Bohemorum cum suis omnibus incolumis dimissus, & in Poloniam rediens Othonis manus euasit. Swiątopelk interim decem millium marcarum quantitate Henrico Imperatori promissa & reddita, sponsioneq; quoq;, ut cum omnibus copiis Imperatori in Hungariam contra Colomanum, ad subiiciendum illum Imperio, ituro, auxilia ferret, praestita, Imperiales carceres euasit, obsidemq; Othonem frem Imperatori dare coactus est. Qui & ipse, dum dissimulantius asseruaretur, fuga elapsus Bohemiam repetiit. Pro exoluenda verô decem millium marcarum argenti summa Swiątopelk & Ducale Ærarium emungere & Ecclesias Bohemicas, Sacris & Clenodiis spoliare, Clero quoq; & populo tributum imponere coactus est.

BOleslaus Polonorum Dux Castrum munitum Czarnkow occupat.

IN Autumni huius anni tempore Dux Polonorum BOleslaus parum contentus Albam & caeteras POmeranorum orarum Ciuitates in suam redegisse potestatem, Castrum & Oppidum Czarnkow quod iuris & ditionis POmeranorum erat obsidione aggressus, constructis in eius circuitu quatuor turribus, altitudinem Castri & oppidi superantibus, tam sedula & forti impugnatione Castrum & oppidum non destitit impetere, donec obsessi, Caduceatoribus missis deditionem Castri & oppidi facerent, Quo in potestatem reducto Boleslaus Polonorum Dux Castri Czarnkow DOminum & haeredem Gnieuomirum nomine cum suis omnibus, nondum fide pura iniciatis, baptismum sumere persuasit, ipsoq; Gnieuomiro de fonte lauato, in signum filiationis contractae, & quo eum sibi magis fidum redderet, Castrum & oppidum Czarnkow sibi restituit, & noua largitione donat & inscribit.

Polowczi â Ducibus Russiae caeduntur.

CLades suas per Ruthenos & Duces eorum inflictas, Polowczi resarturi, terras Russiae in magna multitudine cum Bonyak, Sarukan & aliis pluribus Polowczorum Ducibus, irrumpentes, statiua sua circa Lubnia ponunt. Contra quos Swiątopelk Kiiouien Dux, Włodimir, Olech Swiątoslaus, Msczislaus, Wieczislaus, & Iaropelk Russiae Duces cum potentiis gentium suarum egressi, flumine Sula transito, in Polowczos et stationes

eorum duodecima Augusti improuisè irruunt. Qui timore grandi consternati, neq;
acies constituere aut expedire, neqz in ordines ire poterant, sed aliqui equis
tumultuarie raptis & conscensis, alii verò pedestres ex Castris in sylvas proxi-
mas diffugiebant. Rutheni fugientes cædendo maiorem quàm pro numero ædide-
rant stragem, plurimis Polowczonum captis, quos usqz ad Chorelam persequé-
bantur. Germanus Ducis Boniak Dux Thasza, cum multis aliis cæsus est, Ca-
stris Polowczonum & omni suppellectili Rutheni potiti, in Sedes & Ciuita-
tes suas cum magna gloria & iucunditate reuertebantur.

Henricus IIII. Imperator Romanorum Impe-
rio per filium suum exutus Leodij moritur.

HEnricus Imperator quartus Regalibus filio suo Henrico resignatis,
ex Rege opulentissimo & fortissimo, miserabile mortalibus relinquens
exemplum, egens factus, ad Coloniam primùm, deinde Leodium se con-
tulit, & ab vtraqz Ciuitate non vt exul, sed vt Imperator Cæsareo habitu su-
sceptus est, vbi se fraude circumuentum, & ad reddenda Regalia coactum
declamabat. Quem collecto exercitu filius secutus circa Mossam consedit,
sed inde ab Henrico Duce Belgicarum propulsus, ad instaurandum nouum
exercitum solicitudinem intenderat. Interim verò pater Leodii moritur, &
in Spiram relatus, iuxta patrem & auum tumulatur. Henricus itaq; quintus
patre mortuo liberè regnans, res in Gallia & Germania, per bellum intestinū
deformatas, solicitè componit, & plures Epōs à suis Sedibus in Scismate pulsos
restituit. Vnus autem ex Baronibus Almaniæ, præcipuus Henrici quarti aduer-
sarius, dum in conuiuio esset, à muribus repentè inuasus, qui illum per ignes
& pellagus sequebantur, & nulla vi arceri poterant, corrosus est. Quod fa-
ctum ideò hic scribere volui, vt propter conuenientiam & paritatem narrationi
nræ, quam in superioribus de Pompilio Duce Polonorum scripsimus, possit ad-
stipulari. Hic Henricus armis strenuissimus, totum Imperium breui subiecit
suæ ditioni, vt eius omnes subditi subiectionis iugum æquanimiter ferrent,
& vicini metu ab armis quiescerent.

Anno Domini 1108.

Boleslaus Rex Polonorum Colomano
Hungariæ Regi contra Cæsarem auxilia polli-
cetur cæteris id facere non audentibus.

PAnnoniorum Rex Colomanus satis compertam habens Henrici Impe:
ratoris aduersus se hostilitatem (: satis & enim tam fama quàm rumo:
re vulgatum erat, & amicorum exploratorumq́ significationibus
pro certò proditum præfatum Imperatorem Henricum magnum ex Almanorum
nationibus comparasse exercitum, & Swiatopelkonis Bohemiæ Ducis, cætero:
rumq́ vicinorum Principum auxilia asciuisse :) arma & ipse ex Pannonia,
quibus Imperatori resisteret, expediebat, Belli autem quod Henricus Impera:
tor Colomano Regi Hungariæ & Hungaris mouebat, iusta causa erat.
Quoniam Hungari multos Almanos Cruce signatos per Pannoniam in terram San:
ctam & eius subsidium proficiscentes, extinxerant, lacerauerant, afflixe:
rant, spoliauerant, variis contumeliis aut mortibus quaßauerant. Almus
quoq́ Colomani germanus ab eo ex Hungaria pulsus, ad Henricum quintum se
contulerat. Cuius restitutionem Henricus procuraturus, in Pannonias se pro:
ceßurum sperabat. Quæsiturus & Colomanus Hungariæ Rex contra po:
tentiam Cæsaream externorum auxilia, cùm singula in circuitu aut aduersita:
te suspecta viderentur, aut horrerent vniuersi contra Cæsarem pro Hungaris
arma sumere, similem hostilitatem quæ in Hungaros ædebatur â Cæsare veri:
ti. Prælati & Barones Hungariæ, in tam ardua difficiliq́ necessitate
á Polonis auxilia imploranda censebant, eos enim sibi semper amicos fidos &
puros cæteris vacillantibus, nullatenus in eo casu defuturos. Huic consulta:
tioni Colomanus Hungarorum Rex quàm maximé assensus, versus Poloniam se
conferens, & conueniendi colloquendiq́ copiam â Duce Polonorum Boleslao
per nuncios petens, in Scepusień territorio, prout per nuncios tractatum erat,
cum Polonorum Duce Boleslao conuenit. Causis conuentionis expositis petit
Colomanus Hungarorum Rex, vt Boleslaus sibi contra conatus Cæsareos assi:
stat, æquam vicissitudinem in pari neceßitate ab eo percepturus. Post mul:
tos tandem tractatus, per communes Consiliarios ventilatos, Rex Colomanus &
Boleslaus Dux inter se fœdus feriunt, contra quoslibet hostes mutuò auxi:
lia præbituros, Fœderi etiam affinitatem adiiciunt, Colomanus Hungariæ Rex
filiò suo natu maiòri Stephano filiam Iuditham Boleslai Polonorum Ducis de:
sponsat in vxorem. Prouinciam Scepusień quæ tunc iuris Polonorum erat, &
pars eius non modica in terra Cracouień consistebat Boleslaus filiæ in dotem
consignat. Quæ ab eo tempore sequestrata â Polonia in proprietatem et ditiò:
nem Hungarorum transiit.

Sbigneus prorsus ex Regno pellitur.

BOleslaus POlonorum Dux ex dieta huiusmodi reuersus, aliam rursus
dietam cum Sbigneo fratre tenendam per nuncios componit. Ad quam

cum ambo fratres cum Prælatis & Consiliariis Regni Poloniæ conuenissent, frequentes & dolosæ iniuriæ per Sbigneum attentatæ, per Boleslaum Sbigneo obiectæ sunt. Quas purgare aut inficiando aut excusando aggressus, pene in omnibus succubuit, ut prorsus intelligeretur etiam in maioribus quam de quibus accusabatur, deliquisse. Et dum communes Consiliarii ad expellendam tam infestam pestem, virus suum continue diffundentem, vi maxima elaborarent, Boleslaus omnibus Sbignei transgressionibus amplius ignoscere non valens, eum & de Masouia precario illi concessa, & de uniuerso Regno suo, quod tunc reintegrationem acceperat, eiicit, depellit, & exturbat: ut fortius subsidium Colomano Regi Hungariæ promissum prouenirel. Boleslaus quoque Dux cum præsentia & imminentia tunc futura, cum hostibus gerenda, de Sbigneo suo insidianti calcaneo assecuratus, fœlicius obiret bella, potentiarum suarum vires domesticis non distrahentibus insidiis.

Henricus quintus Imperator Rom. Hungariam vastat, cum Duce Bohemorum. Interim Morauia et Bohemia per Boleslaum populatæ, et Swiatopelk Dux Bohemiæ casu excæcatus est.

HEnricus Imperator Pannoniam, sibi & Imperio subacturus, cum magnis & frequentibus variarum nationum populis, ingreditur. In cuius auxilium Swiatopelk Bohemorum Dux cum gente Bohemica secundum pollicitationem iureiurando firmatam (duos Barones quibus amplius fidebat Vaczkonem & Muthinam pro Bohemiæ gubernatione relinquens) aduenerat. Cum autem Colomanus Hungariæ Rex copiam pugnandi non faceret, sed Imperatoris exercitum in locis opportunis maximis afficeret incommodis, Imperator Ciuitatem Presburg obsidione vallauit. Sed cum in eius obsidione tempus inaniter absumpsisset, Hungarorum præsidio egregie Ciuitatem defendente, copiis diuisis Hungariam in pluribus locis incendiis & vastatione aggressus, eam oram quæ inter Danubium & Vag fluuios sita est, vastam effecit. Nullaque memorabili re patrata in Almaniam multis de suis amissis, crudelitate Hungarorum expertis, rediit. Boleslaus interim Polonorum Dux iuxta fœdus cum Colomano Hungariæ Rege percussum, & agmen nobile de militibus egregiis Colomano in Hungariam misit, & ipse cum expedito & potenti exercitu, habens in suo comitatu Borziwoy & Sobieslaum Duces Bohemiæ fratres germanos, et plures Bohemiæ Barones & nobiles, qui propter tyrannidem Swiatopelkonis exules erant, Bohemiam inuasit. temeritatem Swiatopelkonis, qui & patruos germanos Bohemiæ Duces iustis Ducalibus, & Barones suæ tyrannidi aduersos

expulerat, & Imperatori Henrico contra suum affinem & confœderatum Colomanum Hungariæ Regem auxilia tulerat, vlturus. Waczko & Muthina Gubernatores Bohemiæ, dum in confinibus Ducatuum Boleslao, in syluarum quæ Bohemiam à Polonia distinguunt medio, occurrerent, pugnam conserunt, paruoqꝫ negacio ab ipso victi fusiqꝫ Pragam refugiunt, Boleslaus Dux Polonorum in interiora Bohemiæ, singulis à conspectu eius diffugientibus, progreßus, aliquot Castra & oppida vi cepit, & magna parte Bohemiæ peruastata, frequentem prædam Bohemicam secum ferens, in Poloniam vnà cum Borziwoy & Sobieslao Bohemiæ Ducibus, cæterisqꝫ Bohemis eorum fidem secutis rediit. Qua nouitate Swiatopelkus Bohemiæ Dux perculsus, Henrico Cæsare in Hungaria relicto, veritus ne vniuersa Bohemia in ditionem aduersariorum perueniret, ad Bohemiam, Henrico Cæsare contra Boleslaum Poloniæ Ducem magnas iras concipiente, remeabat. In cuius mæroris solatium Henricus Imperator astrinxit & obligauit se iureiurando in Duce Poloniæ Boleslao & Polonis eam iniuriam quàmprimum vlturum. Reuertenti ex Hungarica expeditione Swiatopelkoni, & non tam Polonis quàm suis Vicariis Vaczkoni & Muthinæ pro vastatione quæ Bohemiæ contigerat, irato, Vaczko omnem culpam in Muthinam reiiciens, illum astruebat illius vastitatis fuisse auctorem & ministrum. Compræhensus itaqꝫ à Swiatopelkone Muthina, & causa neqꝫ examinata neqꝫ dicta, illicò capite damnatus est. Vnislaw insuper & Damaslaw, & duo filii Muthinæ. Item Bozey cum filiò suo Borszak singuli de genere Vrsouicen capti, decreto Ducis truncantur. Cætera Vrsouicen cognatiò in Poloniam (deleri quippè vniuersos Swiatopelk iusserat, percußoribus premium bona eorum proponens) celeri gradu se contulit. Vbi benignũ & liberalem DOminum Boleslaum Polonorum Ducem nacta, in magnam & numerosam familiam & sui germinis propaginem, & Ciuitatum, Castrorum, atqꝫ villarum ampla possessione se diffudit. Vrsouicen tamen veteri nomine abrogato, Rauitarum vocabulum sortita. Colomanus insuper Hungariæ Rex, Henrico Imperatore de finibus Regni sui discedente, vltionem de Swiatopelkone Duce Bohemiæ petiturus Morauiam ingreditur, & feroci atqꝫ exulcerato animo populationem latius iubet extendi & cuncta flammis damnari. Tam fœdam Dominii sui vastationem Swiatopelk prohibiturus, cùm interim copias ægrè eduxißet, in vnius syluæ transitu, ramo arboris fortiter in oculum suum fortuitò impingente, violatus atqꝫ excæcatus, remeare cum exercitu coactus est, Morauia quoqꝫ tanto sæuiorem diuturnioremquè Colomani Regis Hungariæ vastationem ferre coacta est.

Boleslao Polonorum Duce in Bohemia occupato, Pomerani Castrum Vsczie conquirunt. Quod Boleslaus recuperat cæsis Pomeranis, et Sbigneo naturali fratre, viro vafro in exilium erecto etc.

Redeuntem ex Bohemica expeditione Boleslaum Polonorum Ducem, duplex casus illi denunciatus, graui mærore turbauit. Nam & consors sua Ducissa Sbislaua fatis intercepta erat, & Castrum Vsczie à Pomeranis, Gnieuomiro, quem Boleslaus de Sacro fonte lauauerat, cuiqꝫ Castro Czarnkow expugnato, pepercerat, illudqꝫ sibi liberali animo reddiderat, plurimum ad id cooperante, (erat enim facundia magis quàm fide vir melior) occupatum fuerat. Sentiens siquidem Pomeranorum versutia negligentius illud aßeruari, & milites pro eius præsidio & custodia relictos, in Ducis Boleslai absentia, ex illo ad priuata negocia obeunda discessiße, ad obsidendum illud, quasi ad certam capiendam prædam, vnus alterum cohortati, accurrunt. Cumqꝫ obseßis continua desperatio propter paucitatem defensorum cresceret, amplior etiam illis à præfato Gnieuomiro ingesta est. Callidi siquidem Caduceatoris ministerio vsus, suadet obseßis, ne extrema subituri pericula, defendendi Castri sectentur pertinaciam: ab experto se noße, Boleslaum Ducem illorum & à Bohemis cum omnibus suis profligatum, & captum Imperatoris Henrici captiuitati traditum esse. His mendaciis & figmentis obseßos sua sponte perterritos, Pomeranis Castrum Vsczie, incolumitate personarum & rerum concessa, coëgit tradere. Fremitu itaqꝫ ingenti directiori quo poterat itinere ex Bohemia ad illud repetendum, cum paucis voluntariis militibus, cæteris Bohemica expeditione fatigatis in domos diuertentibus, Boleslaus contendit. Cuius expugnationem & si sibi magis impoßibilem quàm difficilem, Pomeranorum tamen pluribus captiuatis, & eorum vicis atqꝫ posseßionibus incensis, se neqꝫ victum neqꝫ captum fuisse, sed magis victorem & incolumem rediisse, pœnasqꝫ à Pomeranis debitas exacturum fore certa insinuatione, & eorum quos comprehenderat, & fauillarum quæ in ora cæterorum vicis fumantibus recidebant, monstrauit. Paruo deinde spacio, in quo quies data militibus fuit, exacto, illico Pomeraniam Boleslaus, vltionem eorum quæ Pomerani in absentem egerant nullatenus dilaturus, regreditur, fratre etiam Sbigneo cū nonnullis Masouiæ militibus, sibi personale subsidium ferentibus, comitatus. Nec Castrum Vsczye recenter per Pomeranos interceptum, nouerat enim illud, valido præsidio mimitum esse, sed Castrum Welen, Gnieuomirum (ibi enim se abdiderat) oppræssurus, aggreßus est, & magno conatu nocte & interdiu, ad eius expugnationem intendebat. Sub ipso autem

obsidionis tempore, POmerani obsessis opem laturi, Sbigneo clandestinis aui; samentis eos instigante, nocte exercitum Boleslai oppressuri adueniunt, Sbi; gneo hostilem exercitum praecedente. Qui dum in exercitum Boleslai cum magno impetu irruissent, Boleslaus in ipsa nocte more solito faciens excu; bias, Pomeranos à tergo inuadens sternit, dissipat, captiuat, & in fugam vertit. Dum quoqz inter alios Sbigneus captus, & galea detracta quis esset cognitus fuisset, reseruatur in crastinum. Sub quo tempore praepara; re se animo atqz colligere caepit, quibus modis criminationi occurreret, facinus vulgatum & notorium extenuaret. Tandem cum dies refulsus foret, concione aduocata frequenti, ut dolus & fraus Sbignei à singulis cognita, quo genere poenae mulctuari debeat, consultetur. Palatinus Craco; uiensis Setegius aliàs Cetegus sententiam dicere iussus, in hunc modum disseruit. Non expedit, inquit, Princeps Illustrissime vosqz viri optimi qui adestis, publicam Sbignei qua nos & exercitum nostrum, teqz primum Principem delere machinatus est, proditionem & malignitatem in dubium reuocare: cum iniquissimum facinus illius, qua nos, nisi beneficio Dei & Principis nostri cura seruati fuissemus, consumpturus erat, doli eum manifestissimè, etiam nobis silentibus, conuincat. Nocte siquidem quie; tem nos agere pro comperto habens, Castris nostris egressus, hostes, nos oppressurus, induxit, antecessit, vestes & arma equumqz mutauit: ut si hostes vicissent, gloriam victoriae sibi, velut Praecessori & Duci, vendi; caret, si vinceretur aut fuga euaderet incognitus, aut si caperetur, de; nunciaturum se praecesisse hostium aduentum callidè nobis, prout illum id commentaturum reor, mentiretur. Ad hanc amentiam à natura prodi; ga & fornicaria productus, paterna beneuolentia & liberali exercitatus educatione: nostra verò pacientia animatus est, ut mendaciis ac fallaciis non secus quàm praeclaris artibus gaudeat excellere, & omnes suas colo; rare sceleratas actiones. Sed si ad originem primum, deinde ad om; nem vitam suam extendatur consideratio, omnia in illo pessima intellige; mus confluxisse, qui & ex fornicatione satus, & inter Bohemos Alma; nosqz educatus, adeò malignis fraudibus illic inescatus atqz imbutus est, ut et patrem plurimis iniuriis lacesserit, & in fratris Boleslai exterminium, ut solus in Regno succedens dominaretur, Bohemos, Alma; nos, POmeranos, & Pruthenos frequentius subornauerit: ducens ab impietate & scelere ineuntis aetatis commendationem. De quo cum varia extent testimonia solus dies hodiernus, postquam sua caetera maleficia tulimus, saltem nos moueat, ut communem pestem amplius non feramus: non prius quieturam quàm cladem aut excidium nostrũ procurauerit, ut qui nullo benificio nostro nisi fuso sanguine vincj potest.

Cúmq; omnes proditorem non ferro solùm laniandum scindendumq;, sed dentibus discerpendum, acclamatióne continua deposcerent, tumultu per Principem BOleslaum vix sedato, cùm hominem inauditum damnari indignum ostenderet, Sbigneus dicere causam iussus, calidissimo figmento facinus suum tegere excusareq; & purgare cœpit. Non se cum hostibus sensiße aut veniße, sed eorum aduentum nunciaturum præcesiße confingens: rogans & obsecrans ne ad delatiónes calumniosas & confictas, dißeminatasq; & vulgatas præsumptiónes, per eum diluendas, damnatiónis periculo illum subiicerent, obiicerent contumeliæ, dederent exulatióni, pluribusq; aliis pro tempore vsus est verbis, quæ illum versutum, fallacem, dolosum, & vafrum demonstrabant. Ad quem Setegius Palatinus dirigens sermonem. Quousq; tandem Sbignee nrã pacientia abutere? quamdiu dolis tuis & fallaciis nos laceßes? quem ad finem sese ista temeritas tua efferet? quousq; nostra vexatió nostra inuasio, nostra direptió, nostra calamitas tibi erit libera & impunita? Quam veró gratiam & quàm indignam cum fratri tuo Principi nostro clarissimo, tum nobis refers, attende. Qui te ex illicitó natum connubio, prauis studentem actiónibus, nulla virtutum commendatióne cognitum, maternam redolentem infamiam, stirpem, & semen, malorum hominum mente conscelerata & nefaria præditum, de pernicie populi Polonici, de exició Regni nostri acerba & crudelia exquirentem studia, non modo nullis ac meritus eras non affecit suppliciis, aut in terrarum ultima, velut portentum monstrosum non detrusit, sed in participatiónem & communiónem Regni admisit. Et quamuis aperté constitisset mentitum Sbigneum esse, non tamen vt meruerat morte sed perpetuo exilio mulctatus, in Bohemiam se contulit. Fatigatos deinde vigiliis & continua resistentia POmeranos, & vltima desperatióne fessos, dum plures ex suis quotidié interfecti aut sauciati caderent, nuncii insuper ad Pomeranorum primos á Welensibus missi, nihil in eis præsidii esse, retulißent, portas Boleslao aperiunt: pacti, & in signum pactiónis Chiroteca de dextra Boleslai sibi dari petita, ne quid hostilé paterentur, cùm signa Boleslao mandante in Castrum inferrentur, parci quoq; deditis Dux voce præconis pronunciasset, murmur primúm deindé clamor militum est sublatus, indignum querentium facinus, post tot suorum indignas mortes cicatricesq;, & continuos ac asperrimos non æstate solùm, sed hyeme perpeßos labores, premio victoriæ frustrari, POmeranorum veró perfidias, vafram & fluxam fidem, & pactorum violatiónem impuné transiri, omnes passim POmeranos in Welen repertos, ipso Duce Boleslao nequicquam iram militum, potentiorem tunc quàm imperium, castigante, interimunt. & suorum indignis mortibus iustiori cæde parentant. Satagebat quidem Boleslaus Dux suo instituto misericordiam

in victos exhibere, sed iusto alioqui militum dolori clemens Imperator resiste-
re nequiuit. Benignus itaqꝫ ex sua natura apparuit, sed ex inobedientia mi-
litum sæuerus. Captus est etiam, Castro Welen obtento, Gniewomirus, qui
Duci & exercitui suo obtentæ victoriæ geminauit lætitiam. Lubente quoqꝫ
Boleslao & inspectante exercitu, pro perfidia quam exercuerat, & menda-
ciis quibus POmeranos à fide Boleslai alienauerat, fuste capite decusso
interiit, vir improbus atqꝫ in exiguo ponens mendacia fraudes & proditiones.

Anno Domini 1109.

Henricus Imperator cum potenti exercitu Po-
loniam inuadit. Quem Dux Polonorum Bole-
slaus clandestinis incursionibus cædit et affligit.

OMnem culpam malè à se in Pannoniis gesti belli Henricus Impera-
tor in BOleslaum Polonorum Ducem referens, quòd & Colomano
Hungarorum Regi militum suorum præstitisset auxilia, & res Pan-
noniorum enixius validiusqꝫ, & per seipsum Bohemiam graui vastitate affli-
xisset, Duces insuper Bohemiæ Borziwoy & Sobieslaum hospites receptos,
DVcatum Bohemiæ illis restituturus, sumptibus & gentibus, in Imperialis iu-
ris & dignitatis contumeliam, adiuuißet, ac propterea Poloniæ Regno gra-
ui odio infensus, in vltionem tantarum iniuriarum expeditionem Saxonibus,
Bauaris, Sueuis, Turingis, Franconibus, Misnen. & aliarum nationum gen-
tibus indicit. Swiątopelkone Duce Bohemiæ, & Sbigneo fratre naturali Bo-
leslai Polonorum Ducis, qui in odium suum à Swiątopelkone fouebatur, sua
sponte exulceratum Cæsaris animum, amplioribus suggestionibus inflamman-
tibus. Adiiciente Sbigneo, quòd plures ex Polonis ad ipsum essent velut
legitimum hæredem defecturi, & Castra atqꝫ munitiones absqꝫ negocio
tradituri. Itaqꝫ primo æstatis tempore Henricus Imperator cum vali-
dissimo exercitu, Swiątopelkone Bohemiæ Duce & in fauorem Cæsaris, & in
odium Boleslai Ducis, tam pedestri quàm equestri milite in magna frequen-
tia exercitum Cæsaris augente, Poloniam inuadit. & eam oram Poloniæ quæ
nunc Slesia & Saxonia dicitur, incendiis, prædis, & depopulatione contor-
quet. Castrum magnum & ea tempestate forte Lubusch obsidione (id
enim primùm sibi ex Almania procedenti occurrerat) cingit. Sed cùm &
situ & defensione militum difficilem eius expugnationem aduertisset, obsi-
dione soluta, aut iuxta aliquos expugnato, & perpetua donatione Archiepo
Maydeburgensi donato & inscripto, in Poloniæ vlteriora processit. &

continuo gradu ad Bitbomien territorium peruenit. Vbi Oppidum Bitbomien plus arte quam situ difficile contemplans, ad expugnandum illud per deditionem conquirere tentabat. Sed militibus qui in præsidio erant continuas excursiones & duella, adeo ut etiam Cæsarj iniicerent admirationem, contra suum exercitum facientibus, toruo oculo Sbigneum intuens Cæsar, Siccine, inquit, verificari video promissa tua, quibus gentes, Vrbes, & Castra tui contemplatione in meam ditionem ventura promittebas? Infesta quippe nobis & aduersa omnia video, & singulos Polonorum erga Boleslaum fratrem tuum unius fidei uniusq; tenoris experior. Ex eo tempore Sbignei æstimatio in pectore Cæsaris perempta est. Boleslaus Poloniæ Dux &si de Polonis exercitum non spernendum collegisset, Bohemorum quoq; milites qui de Bohemia exulauerant, in Castris haberet: multo tamen & fortior & superior exercitus Cæsaris sibi visus est, quam cum quo posset iusta acie pugnam sine suorum discrimine conferre, sæpe tamen periculi quod imminebat oblitus, neq; suis neq; hostilibus pensatis viribus decernere æstuabat, nisi militum suorum graui obiurgatione fuisset distentus, disserentium suis cæsis militibus suoq; exercitu profligato, Poloniam externis seruituram. Non quieuit tamen vastus & ferox Ducis Boleslai animus, sed Cæsareum exercitum ab eo tempore quo Poloniam ingressus est, continua instatione nocte & interdiu diuersis in locis per equites suos, in hostes palatos, qui aut prædatum aut pabulatum ibant, faciens impetum & incursiones lacessebat. Nam & eos qui agmen paululum deserebant continue comprehendebat, & eos qui passim per agros vagabantur trucidabat. Frequenter insuper custodibus exercitus Cæsarei vel captis vel inscijs ad exercitum Cæsareum intempesta nocte accedens, pluribus interfectis vel captiuatis, uniuersum exercitum tam graui confusione disturbabat, ut Cæsar militum numerum pro custodia exercitus duplicaret. Gentes insuper Imperatoris gratia pabulandi longius ab exercitu progressos, dietim inuadens, & usq; ad ipsa Castra Cæsarea fugans & cædens non prius sequi destitit, donec uniuersum exercitum contra se vidisset prosilire. Et tunc quidem cædens, & in abdita locorum velut peritus se recipiens, eandem inuasionem & exercitus & pabulantium sæpius, non sine multorum de exercitu Cæsareo discrimine, resumebat. Sed & in exercitum Cæsareum milites nocte destinans, plures aluum purgantes intercipiebat. His & multiplicibus aliis excursionibus inuasionibusq;, adeo Imperatoris exercitum vexarat afflixeratq;, ut nemo pabulatum, nemo spaciatum, nemo longius a Castris prodire sine frequenti armatura auderet, quodlibet nemus, syluula, aut rubus suspecta habebantur. In omni umbroso & condenso loco BOleslaus Poloniæ Dux stare credebatur, uniuersiq; milites Cæsarei in aliquod munus militiæ, aut pabulatorum protectionem ituri, illius sibi figurabant occursum, Sed nec eos fallebat opinio, quamprimum enim

aliquas turmas de Castris Cæsareis exire agnouisset, illicò vel illas conflixit vel in turpem fugam conuertit, maioremq; sui & timorem & laudem huiusmodi clandestinis crebris tamen inuasionibus diffudit, quàm si acie iusta & integra decertasset. Nam & in exercitu Cæsareo fames, pabulatione deficiente, coorta, equos multos & homines tabe confecit. De operibus quoq; Boleslai tam fortibus & animosis, cantilenæ ab Almanis compositæ, in illius gloriam & Cæsaris ignominiam, in vniuerso Cæsareo exercitu sonora voce canebantur. In vicis quoq; & oppidis, Vrbibusq; propter maximam virtutis suæ gloriam, heroico robore partam, canentium vocibus celebrabatur, donec publico edicto Cæsar, pœnam capitis & confiscationem bonorum omnibus interminatus est, quicunq; carmina ipsa depromere ausi forent. Erat tamen in ore omnium militum Cæsarianorum atq; in sermone frequenti Boleslaus Poloniæ Dux, summas in eum laudes accumulantium, & miris laudibus suam strenuitatem celebrantium. Nec mirum, hostes enim quacunq; arte sibi præsumpserat capiendos, occultis insidiis, dolo, fraude fallendos, furto rapinisq; exhauriendos, nihil deniq; prætermittens, quo tam fortis exercitus debellari posset.

Henricus quintus Cæsar Glogouiam oppugnat, ea dedita obsidibusq; datis fœdere fracto, iterum eandem quatit, tandem ab oppugnatione illius desistere cogitur.

Magna parte Slesiæ peragrata vastataq;, nonnullisq; munitionibus ignobilibus captis, Castro etiam Rzeczen expugnato & per ignem demolito, Henricus Cæsar ad Vrbem Polonorum Glogow, quam Odra vnus ex principalibus Poloniæ fluuiis præterfluit, cum copiis suis in die Sancti Bartholomei peruenit. Et quamuis Boleslaus Poloniæ Dux positis militibus vada Odræ & eius ripas vbiq; communisset obstruxisseq;, transitum Cæsaris omni nisu prohibiturus: Cæsar tamen propè Glogouiensis Ciuitatis mœnia vadum nunquam antea etiam indigenis cognitum reperiens, fluuium Odrã superauit, multam hominum pecorumq; prædam, sed & nonnullos Boleslai milites qui passim vagabantur, inopinatè detinuit. Eam cùm obsidione cinxisset, & multorum dierum interuallo, proiectione bombardarum Ciuitatem, humiles muros & debiles turres atq; propugnacula tunc habentem, conquasaßet, veriti Ciues ne in potestatem Cæsaris viui capta Vrbe venirent, & excidium suum & suorum experirentur, de Vrbe dedenda sub certis conditionibus, si vltrà Dux Boleslaus intra quinq; dierum spacium obsessis non succurat, missis nunciis cum Imperatore paciscuntur. Imperator non quinq; solùm dies sed & plures se

illis concessurum respondet: certus Boleslaum Ducem Polonorum secum decernere nullatenus ausurum, dummodo in spem futuræ deditionis, filios eorum Ciuium qui natu maiores in Ciuitate haberentur pro obsidibus & in pignus futuræ deditionis sibi consignent. Necessitate vrgente Glogouien Cæsari filios pro obsidibus tradunt, & Cæsar certus eos pacta seruaturos ab oppugnatione Vrbis milites cessare iussit. Mittunt interim Glogouien ad Ducem & DOminum suum Boleslaum Poloniæ Regni Monarcham, & in quanto periculo versabantur, nisi saniori consilio pactis vsi fuissent, denunciant, supplicantq͡z vt aut illos ab oppugnatione obsessioneq͡z hostili liberet, aut pacta rata habens impleri ea permittat. Iam Boleslaus Polonorum Dux maioribus Copiis exercitum refertum habebat, quippe ex Masouien, Sandomirien, & Lublinen terris, magnus numerus & equestrium & pedestrium ad eum defluxerat, Ruthenorumq͡z Copiæ aduenerant, plenusq͡z spe occasionem pugnandi cum Cæsare inuestigabat. Collaudatis itaq͡z Glogouien nunciis & Ciuibus, quod prudenti vsi consilio Ciuitatem mature perituram in eam diem seruassent, districtissime prohibet ne quicquam de his quæ cum Imperatore pacti erant, obseruent, malintq͡z filiis quam se & patriam libertate orbari, se mature affuturum, & obsessis opem laturum respondet. Et quo constantiores essent, si prohibitionem suam in dedenda Vrbe Imperatori transgrederentur, iurat se illos & cum filiis Imperatore discedente exterminaturos. Mandato Boleslai Ducis Poloniæ per nuncios ad Glogouien relato, dum vniuersa Ciuitas grandi mærore consternata esset (nam hinc metus, hinc pietas & charitas pignoris obiecta, quid agerent consilii inopes, collidebat) publicam tamen pietatem singulis comprobantibus, Boleslai Ducis mandatis se parituros, & mortem potius subituros, quam deditionem pactam seruaturos, deuouent. Non hostium illos terret impetus, non laborum frangit asperitas, nec filiorum auertebat pietas, omnibus incommune vnus est animus, patriam & Vrbem sanguine tutari. Quapropter ab vniuersis incommune ad ruinas instaurandas, tanta cura tanta diligentia concursum est, tantaq͡z sedulitas in restauratione collapsorũ monstrata, vt intra biduum quo induciæ a Cæsare datæ nondum expirauerant, omnis necessaria restauratio absoluta fuerit. Cæsar cum die quinta Vrbem sibi iuxta pacta dedi requisisset, existimans se, Ciuibus vltro portas aperientibus Ciuitatem ingressurum, dum a Ciuibus contrarium responsum accepisset, & Glogouien quos iam deditos crediderat, more ingenii humani pacta in spem meliorum successuum mutantes, iterum aduersarios se habiturum videret, in indignatione non mediocrem versus, ad expugnandam vrbem armari vniuersum exercitum iubet, & ab omni parte oppugnationem disponit, credens & Ciuitatem se facile capturum, & transgressoribus pactorum dignas pænas illaturum. Magna itaq͡z vi Almanis & Bohemis Ciuitatem vndiq͡z, Imperatore spectante & adhortante milites, impugnantibus, non minori vi ab Oppidanis resistebatur. Credens

autem Imperator pietate filiorum nullatenus Cives in sua pignora telis aut operi-
bus saevituros, sed charitate obsidum magis quàm armis expugnari posse filios
Glogovien. in propugnaculis de asseribus ordinatis (quae pallia, eò quòd milites ad
oppugnationem transituros tegant, appellantur) distendi iussit. Sed cùm nec sic
Glogovien. moliri posse videt, sed in eos filios qui distenti erant, sudes & ia-
cula emittere, & egregiè in quoslibet tela contorquere, propter quod Caesaria-
ni temerè ad moenia subeuntes, de superioribus locis percussi cadebant. Impera-
tor innocenti aetati misertus, illo genere expugnationis velut crudeli & infami
omisso, milites muros & turres Civitatis subiire, & expugnationi tota die vaca-
re iussit, maximo labore atq; conatu utrinq; certatum est, Caesareos milites in-
dignatio ex violatione pactorum orta, & frequens continuè militum, ad pugnā
recentibus pro profligatis, & sanis & integris pro sauciatis succedentium nume-
rus, Oppidanos extrema desperatiò, animabat. Tantusq; autem utrisq; his
quidem conquirendi Urbem, illis defendendi ardor iniectus erat, ut nullum
genus utrinq; aut hostes expugnandi, aut Cives repellendi, obmiserint. Et
cùm Almani & Bohemi audatius Civitatis moenia subeuntes, proiectione lapi-
dum supernè obruerentur, aqua tamen & pice ferventi plures laesuram incurre-
rant, multi, qui scalis appositis muros conscenderant, Civium robore exinde prae-
cipitati, animas (inspectante Caesare) exhalabant. Glogovienses siquidem
circa Boleslaum Principem suum, tam fervido cordis ferebantur affectu, & tam
firmam constantiam fidem sÿnceram monstrarunt, ut maluerint & personas
& charissima pignora gravissimis subiicere periculis, quàm ad hostilem dedi-
tionem detorqueri. Undè non immerito eorum fides & sÿncera devotio, etiam
in hanc diem apud Polonos, honorifico sÿdere fulgescunt. Dum autem pluribus
diebus huiusmodi continuasset oppugnationem, pluresq; insignes ex Baronibus
Bavariae & Saxoniae cecidissent, referri eorum cadavera in Bavariam et Sa-
xoniam Caesar iussit, & iusto honore à suis sepeliri, ab oppugnationeq; Urbis,
quae eum tot praeclaris militibus spoliaverat, desistere, ne & aliis esset in perni-
ciem, coegit. BOhemi verò qui circa expugnationem Civitatis desiderati sunt,
campestrem haud longè à Castris excepere sepulturam. Rogabant autem
Boleslaum sui milites, ut in certamen illos cum Imperatore deducat, omni conatu
pro victoria admisuros: praestare sibi aut gloriosè vincere, aut honestè mortem
appetere, quàm tot suorum tectorum incendia, spoliaq; & dedecora sub conspe-
ctu perferre. BOleslaus verò militibus benignè, pro opera de victoria navan-
da, commendatis, ad sua quemq; redire munera, & tempus aptum pro certamine
ineundo, dum signum ipse dederit, iubet, cum silentiò operiri. Se enim consiliò
ac prudentia, non animi impetu pugnas gerere consuetum, pugnam committere si
id & utilitas maior, & loci temporisq; opportunitas suaserit, non neglecturum.

Miles Polonus Ioannes Swiatopelkonem Ducem Bohemiae in tabernaculo Caesaris occidit, et ad suos illaesus fortissime recurrit.

Glogouiensi obsidione durante, nulla dies absumpta est, sub qua Boleslaus Polonorum Dux nunc á dextra, nunc á sinistra nocturnis pariter atque diurnis horis, graui molestia continua aggressione Imperatoris Castra non afficeret. Propter quod Imperator nunquam cum uniuerso exercitu ad Vrbem expugnandam potuit intendere, sed maiorem militum partem in campestri statione ad pugnam ordinatam, ne Boleslaus á tergo Castra inuaderet, opponebat, certus enim erat, nisi haec praeuidisset se á Boleslao discrimen incursurum. Solitus autem erat Imperator huiusmodi exercitui Swiatopelkonem cum gente sua Bohemica adiungere, & eum Ducem utrique populo, in euentum futurae dimicationis praeficere. EOdem tempore cùm prospera & laeta in exercitu Caesareo viderentur omnia, periculum horrendum á Boleslao Duce dudum meditatum superuenit, quod suo momento robur Caesareum magna in parte fregit. BOleslaus enim dum infirmiorem se perpenderet, quàm qui cum Caesarianis & Bohemicis copiis acie iusta contendere posset, in Swiatopelkonem Bohemiae Ducem iras vertit, infestior illi quàm Caesari, inducitque in animum quolibet modo obtruncare illum astu & ingenio, illius propulsaturus ingenia, postquam vis aperta parum procederet, infestissimo respectu ad id impulsus, quòd & patruos suos iustos haeredes de Bohemiae Regno eiecerit, & eorum Dominia occupauerit, & quòd contra se ex Bohema matre satum, sibi etiam propinqua cognatione iunctum, & contra gentem Polonicam, eiusdem penè linguae ac nationis, arma in auxilium Almanis tulerit. Saepé autem de hac Swiatopelkonis Ducis Bohemiae iniquitate apud suos questus, percussori eius magna premia proponit. Ac multis munus huiusmodi aggredi, & hostem patriae delere cupientibus, IOannes miles filius Cristae nobilis, de genere Vrsouicensium siue Rauitarum ortus, facinus praeoccupat. Nihil eorum quae Imperator cum Duce Bohemiae & suis moliebatur, Poloni nesciebant: quippé & per exploratores, & nonnullos in exercitu Caesaris Bohemos, acta suorum prodentes, progressum omnem & statum hostilem inuestigatum habebant. Itaque opportuno explorato tempore, IOannes Cristae miles in exercitum Caesareum perueniens, Ducisque Bohemiae Swiatopelkonis se militem fingens, cùm & plures haberet in exercitu Swiatopelkonis cognatos & fratres, tempus ad occidendú Swiatopelkonem Ducem obseruabat. Cùm autem vicesima prima die Sep-

tembris Swiątopelk Dux Bohemiæ in papilione Cæsaris consisteret, Ioannes præ:
dictus in Ducem ipsum antè Cæsarem stantem lancea acutissima tam fortiter
impegit, vt eius vtrumqꝫ latus proscinderet, & Swiątopelkus Dux in terram
illicò palpitans, nec vna voce quidem emissa expiraret. Qua nece patrata
IOannes miles ex tentorio exiliens, equum ad id præparatum conscendens,
fugere cœpit, quem & si nonnulli Bohemi persecuti fuissent, pluribus tamē
propensius persequentibus aut victis aut vulneratis, integer & incolumis ad
Ducem Boleslaum peruenit, & pro ausu tam celebri, ab eodem Boleslao Polo:
norum Duce maximis premiis, vz̄t Castris, Oppidis, & possessiònibus, quæ &
in hanc diem genus suum possidet, est muneratus. Cadauer verò Swią
topelkonis Bohemiæ Ducis per suos milites ex papiliòne Cæsareo in Castra
Bohemica & Ducale tabernaculum relatum. Fremitus deinde ingens &
commotio in vniuerso Cæsaris exercitu coortus, omnes milites Cæsaris iussu
nocte tota insequente in armis tenuit, excubiæ quoqꝫ campestres crebrio:
res habitæ, singulis Almanis pro certo destinantibus, Boleslaum Polono:
rum Ducem nocte cum suis copiis superuenturum, & belli fortunam ten:
taturum. IOannes miles filius Gistæ pro patrato in Ducem Swią:
topelkonem facinore, non secus quàm Mutius Scæuola Romanus, & pro:
priòrum & hostilium militum laudatus & celebratus est sermone.

Bohemi Duce nouo electo Castra Cæsaris
delerunt. Quos et Sbigneus sequituR.

SVper nece Swiątopelkonis Bohemiæ Ducis, dum nocte occisionem su:
am insequente planctus (verus ne an simulatus incertum) à Bohe:
mis celebratus fuisset, altera die Henricus ROmanorum Rex, ad
tentorium in quo Ducis Swiątopelk cadauer iacebat aduemiens, tristem &
ipse vultum super illius tam improuisa & indigna morte ostendit. Et quo
mors sua esset minus molesta Bohemis, permittit illis, vt quem velint de natis
illius duobus vnum, Henricum vz̄t vel Venceslaum, in patris locum surro:
gent. Asserens se in fauorem eorum, eam vel quamcunqꝫ aliam ipsorum
electiònem confirmaturum. Bohemiæ autem Barones vtroqꝫ filiò Swią
topelkonis perterrito, Othonem secundo genitum Wratislai, germanum
dicti Swiątopelk (temerato iuramento, quo se post mortem Swiątopelk,
non alium quàm Wladislaum filium Wratislai ex Swiatbawa tercio geni:
tum, & germanum Borziwoy, aßumere astrinxerant) in Ducem deligunt,
& surrogati Ducis gaudium, funesto funeri miscuerunt. Qui etsi ab Hen:
rico Imperatore approbatus fuisset, Pragamqꝫ in posseßiònem accepißet,

infra tamen paucos dies, Othone excluso & reiecto, præfatus Wladislaus à singulis Bohemis in Ducem aßumptus est, facileq; possesionem totius Bohemiæ sortitus. BOhemicus exercitus, Duce suo Swiatopelkone occiso, remitti se ad propria magnis instantiis expetebat, veritus ne per exules Duces Borziwoy & Sobieslaum res in Bohemia nouarentur. Henricus autem Romanorum Rex, discessionem Bohemorum molestè ferens, retinere illos ommimodè æstuabat, persuadebatq; ut aliquibus Baronibus Bohemiæ, cadauer Ducis Swiatopelkonis Pragam referentibus, cæteri omnes in Castris suis subsisterent, & eum Polonicam agentem expeditionem desertum iri non sinerent, plures incursiones & pericula ab eo hoste, qui neq; nocte neq; interdiu nouit quiescere, perpessurum. Verùm Bohemis tam infoelicem militiam agere, in qua Ducem suum obtruncari contigerat, magnoperè detrectantibus, & non se amplius in bello parum auspicato, sine Principe perseuerare velle respondentibus, suo illos Cæsar arbitrio relinquere coactus est. Remanere in Castris Cæsareis, Bohemicis copiis discedentibus, Sbigneus frater naturis Ducis Boleslai, veritus, quippè qui sibi omnes Almanorum Primores, ipsum quoq; Henricum Regem nouerat infestos, cum Bohemis unà discessit: sortem suam intelligens Ducis Swiatopelkonis occisione vehementer debilitatam & attritam.

Legati Polonorum apud Henricum Imperatorē V. liberum facinus, ex quo Armorū Habdank origo prouenit.

SWiatopelkone Bohemiæ Duce taliter, ut præmisimus, occiso, & exercitu suo Bohemico in Bohemiam remeante, Henricus Imperator consilio aduocato, an in obsidione Vrbis Glogouien persistendum esset, vel in Almaniam redeundum deliberat. Sed cùm singuli probassent, obsidionem cladibus & funeribus magis quàm victoriis insignem, omittendā fore, neq; in bello malè auspicato diutius demorandum, Nuncii Polonorum Ducis Boleslai (miserat quippè illos Boleslaus, sperans Swiatopelkone Duce interfecto, facilè animum Cæsareum ad pacem inclinaturum) adueniunt, petentes ut Romanorum Rex, & obsidionem Glogouien tollat, & ab agro Polonico exercitum deducat, Ducem suum Boleslaum præter meritum Imperiales hostilitates hactenus perpeßum esse, quem contra infidelium nationes continua bella gerentem, conuenientißimum erat auxilia Imperialia non impugnationem meruisse. His à Cæsare responsum est, si Boleslaus Polonorum Dux & Poloni Imperio & tributis subiecti esse

volunt, Sbigneum quoqz ad portionem suam restituant, petitionem eorum
facilè Imperatorem admissurum. Sed cùm nuncij Ducem suum Boleslau
& Polonos, nullo pacto ditioni suæ & tributis seruituros, sed neqz Sbigne:
um velut hostem infestissimum patriæ, in gremium suum, certam perniciem
iterum illi allaturam, assumpturos respondissent, multa Henricus Rex co:
ram nuncijs de potentia & diuitijs Imperij disserens, etiam illis the:
saurum quem secum in Castris habuerat, vasa quoqz & Clenodia concu:
piscibilia, auro & gemmis celata monstrauit, subinferens hunc solùm,
ad eorum Duces & gentem edomandam, sibi sufficere. Erat Legatio:
nis huius fortè Princeps nobilis quidam Comes Skarbek, tres tracturas
æquales, in Stella, quæ ab Astronomis Gasipia appellatur, modum, pro
insigni deferens, qui Cæsari thesaurum ostentanti, & de potentia sua
disserenti, responsum aliquod conueniens æditurus, annulo aureo, quem
in articulo gestabat, detracto, in eius quem Cæsar ostentabat thesauri
medium proijciens, ait, aurum iungatur auro. Henricus autem Rex, dum
esset perspicacis ingenij, facilè intelligens quòd Legatus Boleslai, & proie:
ctione annuli, & adiectione verborum contemptum tantarum gasarum si:
gnificari portendisset, significationem suam & contemptum quem notabat
exclusurus, in Almanico respondit Habdank, quod significat habens gra:
tias. Quasi his paucis verbis respondisset, Etsi tu thesauro meo contempto,
etiam in ampliorem eius contemptum paruam auri quantitatem adiecisti,
& de hac quidem ego tibi habeo gratias. Legati Ducis Boleslai infe:
cto negocio à Cæsare dimissi, redeuntes singula ex ordine, quæ eis re:
sponsa fuerunt, exponunt. Legatusqz ille & sua omnis successio & po:
steritas, appellationem suorum Armorum & Domus Habdank in diem
hodiernam accepit. Maior indies in exercitu Cæsareo discessione Bo:
hemica terror augebatur, ob quem in Castris Imperatorijs duplicatæ ex:
cubiæ, & Imperatori recessus magnoperè ab amicis persuasus, ne & ip:
sum insidijs Boleslai exercitumqz suum circumueniri contingeret.
Quæ quidem consultatio facilè ab Imperatore accepta est, vt potè in cu:
ius iam pectus, altius quàm quisquam ratus erat, obtruncatio Ducis Bohe:
miæ Swiatopelkonis se infuderat, deteriorique conditione se à Bohemis
querebatur desertum, potius hostili fauore non necessitate, quàm si abini:
tiò illi auxilia nontulissent.

Henricus V. Imperator obsidione Glogouien. solu:
ta versus Wratislauiam processit. De quo Bolesla:
us Dux insignem victoriam in Campo Psziepolie obtinuit.

Paucis posthæc diebus, dum BOleslai POlonorum Ducis Legatos, pacem petitam non impetrantes dimisisset, in obsidione Glogouien Cæsar moratus, obsidionem (suorum victus prece & consilio) dissoluit, & versus Wratislauiam processit, expugnationem Wratislauiæ, si forte melior illic proueniret fortuna, tentaturus. Sed dum ad vnius miliaris spacium à Wratislauia statiua posuisset, BOleslaus Polonorum Dux, omnibus potentiis DOminorum suorum, quanta potuit celeritate, ordinatis, magna insuper agrestium (vt speciem validi exercitus hostibus obiiceret) auctus turba, agmen exercitus sui, cursus magis quàm itineris modo, persequendo Imperatorem, ducit, adeò vt nec nocturna quidem quiete à diurnis reficerentur laboribus, Henricum ROmanorum Regem persequi & cum illo decernere statuit. Quem cùm in dictis statiuis, vno tantum miliari à Wratislauia distantibus consecutus fuisset, ordinatis aciebus, paucis milites adhortatus. Quatenus suæ nobilitatis & originis memores, quàm fortissimè pro patria & libertate dimicarent: perpetuam gloriam, si orbis terrarum Imperatorem, veterem eis libertatem adimere & tributis eos subiicere conantem, sternerent, & de vastitate eorum regioni irrogata se vindicarent, & ipsi habituri, & posteris magno fænore eam relicturi, hanc diem, qualis cuique sit virtus ostensuram. Concurrunt validissimo impetu & clamore vtraque acies, & vtraque pro victoria adnitente, durissimo Marte vsque ad vesperam certatum est, cadentibusque ex vtraque parte pluribus mortalibus, sæpenumerò Cæsariani milites, cùm numero superiores essent, etiam in pugna præualebant. Nutabat POlonica acies, plerique ex pugnatoribus Polonis spectabant ad fugam, ni solicitè Boleslaus quælibet loca circuiens, & nouos fessis substituens, suorum in locis aliquot labantem pugnam restituisset. Et confirmatis suis, pulsis aduersariis, erectis militum animis, prælium ex integro reparasset. In ipso autem feruore pugnæ, Slesianorum militum acies, quam in subsidiis Boleslaus locauerat, eius iussu erumpens in latus exercitus Imperialis, quàm fortissimè potuit impegit, & ordines Almanorum disrumpens, cæteris militibus pugnatoribusque viam ad irrumpendum in hostes, & ad comprehendendum victoriæ brauium, aperuit. Ab hostibus enim ex improuiso conspectus, pectora illorum effecit timidiora, dum cætera omnis multitudo Polonorum non militum solum, sed etiam agrestium partam victoriam effecit. Cæsar suorum inclinatam aciem perpendens, illicò suorum monitu in fugam se (insignibus Imperii, ne fugientem proderent, abiectis) conuertit. Posthæc magis trucidatio quàm pugna fuit, omnibus Almanis vario genere fugientibus: quorum etiam magnus numerus in fuga comprehensus Boleslao redditus est, quos in honore iusto semper habuit, & magnam victis exhibuit clementiam

& humanitatem. Tanta autem fuit in loco certaminis cadauerum copia, ut ex omni propinqua regione multitudo canum illuc, ad vorandas humanas carnes concurrens, periculosum aliquanto tempore omnibus, paruo comitatu illac proficiscentibus, iter efficeret, unde & locus ipse in hodiernum usque diem Caninus campus vocabulum sortitus, argumentum relatæ tunc per Boleslaum de Cæsare tam celebris victoriæ sua nuncupatione renouat & conseruat. Et quamuis clades ipsa fatalis & ignominiosa Almanis extiterit, non secus tamen apud illos & alias finitimas gentes, post relatum de Cæsare triumphu Boleslaus Dux Polonorum celebratus est, quàm M. Marcellus post deuictas Syracusas & diruta Nolana mœnia, & Hannibal post Trasimenilacus & Canensem, pugnas. Ex quo plenè constat, nihil quæstuosius, nihil uberius virtute. Hæc quoque Boleslai victoria nomen eius gloriosum inclytumque reddidit, gentisque Polonæ gloriam dilatauit, Heroica quoque Boleslai ubique vulgata ferebantur facinora: præclarum enim visum est sub uno eodemque tempore, & Imperatorem armis, & Bohemum astu superasse. Admirandusque propterea Boleslaus Polonorum Dux apud proprios & exteros effulsit, sapientia præstans & re militari, pro singulari sua virtute, prudentia, audatia, belli peritia, militari disciplina, & suorum & hostium uno ore Dux atque Imperator vigilantissimus decantatus, eo triumpho omnibus locis maximè celebratus, nec iniuria, nam si syncerè affectu circumscripto animaduertimus, non Cæsarem solum Henricum et eius exercitum, sed uniuersos Almaniæ populos, illo uno eximio prælio profligatos fuisse fatebimur.

Septima die Mensis Septembris Balduinus Cracouien. Epus natione Gallus moritur, & in Ecclesia Cracouien. sepelitur, cùm annis septem Ecclesiam Cracouien. rexisset. In eius locum Maurus, vir genere Italus Romanus, ex familia nobili ducens genus, per Papam Paschalem, secundum alios per Galesium, Boleslao Polonorum Duce eius electionem acceptante, ordinatur.

Anno Dni 1110.

Boleslaus Dux Polonorum Henricum quintum Imperatorem adit pacemque et uxorem sibi ac filio suo petiit dari. Quibus impetratis rediit.

Cladem apud Wratislauiam in Psziepolie vico ignobili Henricus ROmanorum Rex acceptam, & si molestissimè ferret, alteram quoq; in Poloniam meditaretur agere expeditionem, ignominiam suorum detersurus, negociis tamen Imperii & itinere, quod pro suscipienda Imperiali Corona, anno futuro Romam faciendum erat, auertebatur, simul quod Boleslai Ducis Polonorum animum expertus probè nouerat, aut secum congressurum, aut si congredi propter imparitatem metueret, exercitum suum grauibus dispendiis & incommodis clandestinis & subitis incursionibus lacessiturum. Verebatur insuper ne se absente Boleslaus Polonorum Dux suas naturales & Imperii terras Regno Poloniæ vicinas, in vltionem belli contra Poloniam à se gesti, inuadens, vastaret atq; exureret. Multorum etiam sui Imperii nobilium militum, qui superiori bello per Boleslaum Ducem Polonorum captiuati erant, ipsum vexabat detentio, quos antequam ROmam iret, soluere magnoperè (ne eorum captiuitas in maiorem suam ignominiam recideret) satagebat. His curis maximè vellicatus atq; distentus, securiorem compendiosioremq; partem assumens, pacem, à Boleslao Polonorum Duce superiori anno petitam à se negatam, dare eidem, suadentibus id Consiliariis, disposuit. Quod vt honestius prouenirel, per communes egit amicos vt Boleslaus Polonorum Dux mutatum Cæsaris animum intelligeret, & ad se personaliter in Bamberg veniret, neq; pacem, neq; amicitiam, neq; quicquid aliud sibi dignum se negaturum. Diu an ad Cæsarem iret BOleslaus Polonorum Dux deliberans, multis tamen suis & Dominii sui Profectibus, qui ex profectione sua secuturi erant, pensatis, in apparatu pulcherrimo ad Henricum Romanorum Regem in Bamberg venit, & verbis honestis atq; ad persuadendum compositis, eam pacem petiit, quæ sibi & genti suæ non in infamiam sed in gloriam & decus verteretur, se de sanguine Poloniæ Regum satum, omnia communia cum Regibus præter nomen retinuisse. Scire se & Poloniam & eius Reges atq; Principes nunquam tributis seruiuisse, sed plena libertate vsos in eam diem fuisse, pro qua tenenda conseruandaq;, & arma necessitate impulsum induisse, & contra Cæsarem dimicasse, prius quoq; omnia se & gentem suam extrema passurum, quàm Regnum suum & gentem tributis dediturum: Sed nec Cæsarem eam expeditionem contra se, nisi falsis Swiatopelkonis Bohemiæ Ducis & fratris sui Sbignei suggestionibus accensum, tentauisse: cùm ipse in nulla re Imperium Romanum offendisset. Orabat deinde Boleslaus Cæsarem, vt illum amicum Imperii potius quàm hostem habere malit. Henricus Rex Boleslao benignè appellato, & omnem indignationem ab inuidis contra illum apud se

concitatam, se illi offert liberaliter remissurum, et eum inter Principes Catholicos iusto honore velut suum et Imperii amicum habiturum, et quae: cunque honesta petere vellet largiturum. Ad hanc tam munificam et fauorosam Henrici Romanorum Regis Boleslaus Polonorum Dux obla: tionem, sororem Regis sibi in sponsam, filio verò suo Wladislao ex Ru: thena genito filiam Regis Henrici Cristinam nomine, virginem forma venustam, coepit petere in vxorem. Quae omnia Henricus Rex sine cun: ctatione concessit, et celebratis in Bamberg nuptiis cum sorore Caesa: ris, tam nouam nuptam sibi, quàm filio Wladislao virginem Cristinā iuuenculam et minorennem, cum dote duplici, comitatus militibus Cae: sareis in Poloniam deduxit, et omnes captiuos Almanorum in praelio et guerra captos Henrico Romanorum Regi remisit. Magnaque extunc et deinceps pacis charitatisque amoenitas inter Dominia Imperii et Polo: norum terras, eorumque subditos viguit, Et Henricus Romanorum Rex Castris et terris in Polonia conquisitis, et signanter Castro Lubusz, quod ab eo in donationem perpetuam Maydeburgensis Archiepus accepe: rat, expressè renunciauit.

Borziwoy Polonorum auxilio Du: catum Bohemiae occupat, sed per Cae: sarem vocatus conycitur in carceres

AVdiens Bohemiae Dux Borziwoy, filius secundo genitus Wrati: slai primi Regis Bohemiae, quem ex Regina Swanthawa susce: perat, qui cum germano suo Sobieslao, et pluribus Bohemiae Ba: ronibus apud Boleslaum Poloniae Ducem annis aliquot exulabat, frēm su: um natu minorem Wladislaum post occisionem nepotis sui Swiatopelkonis Bohemiae Principatum (qui nulli alteri nisi ipsi Borziwoy iusto iure de: bebatur, Othone etiam frē Swiatopelkonis ab eo depulso) assumpsisse, supplicat Boleslao Polonorum Duci, vt illi pro recuperatione Ducatus sui dignetur ferre auxilium, et aut cum eo personaliter vadat, aut gen: tem expeditam transmittat. BOleslaus autem Polonorum Dux conditionē suam Ducalem miseratus, cum robusta militum suorum manu ipsum ver: sus Bohemiam (comitantibus illum pluribus Bohemiae Baronibus, qui se: cum vnà exulauerant) suo sumptu omnibus prouisum, conducit, Sobie: slao altero fratre in Polonia remanente. Et cùm iam in metas Bohemiae et syluam Herciniam (quae Bohemiam à Polonia diuidit) deuenissent, plures Bohemiae Barones cognito Borziwoy Ducis sui aduentu, ei obuiam eunt, ipsumque cum magna laetitia excipiunt, precanturque vt Dux Polonorū

BOleslaus in Principatus suos redeat, daturos se operam quo sine bel-
lo Dux suus Borziwoy Ducatum Bohemicum possideat. Victus itaq.
Boleslaus Polonorum Dux tam Borziwoy Ducis quàm Bohemiæ militum
precatiòne, in Poloniam regreditur, & nihilominus cum Borziwoy Duce
insignem suorum Polonorum militum cohortem destinat. BOrziwoy itaq.
Pragam à suis deductus, & solenni processiòne susceptus, illicò & Ca-
stri Wiszegradien plenam (frater enim suus Wladislaus in Pilzno tunc
agebat) nancisscitur possessionem, & Hermanum Epum Pragen compre-
hensum damnat in carcerem. Fabianus verò Capitaneus Wiszegra-
dien, omnibus relictis, de manibus BOrziwoy elapsus, effugit. Plures
& alii Ciues Pragen qui sibi erant conscii, quiq. partem alteram secta-
bantur, relictis uxoribus, filiis, & possessiònibus, ad vicinas regiònes
diffugiunt. Fit magnus in uniuersa Bohemia tumultus & rumor, vil-
larum vicorumq. incensio, vastatiò, & prædatiò. Otho interim
Swiatopelkonis frater cum Vaczkone Barone, qui tunc potens in Bohemia
habebatur, congregatis militibus Pragam ingredi tentatur, Castrumq. Wy-
szegraden à Praga repulsi obsidione cingunt, Wladislaus Dux occupa-
tam à fratre Pragam & Wiszegradum dolens, cum gentibus Pragam venit:
ad quam petenti ingressus negatus est, Mittit deinde nuncios ad Henri-
cum Romanorum Regem, de expulsione sua queritur, petens ut illi sua
auctoritate Ducatum ademptum restituat. Qui in Bohemiam duobus Du-
cibus Curiæ suæ Dipoldo & Berengario missis, pacem mandauit inter dissi-
dentes, super Ducatu fratres reformari, recepturos. Qui cùm ad illum ve-
nissent, Wladislao quidem Ducatum Bohemiæ reddendum decreuit, fratrem
verò illius Borziwoy in captiuitatem coniecit, plurimos Barones nobilesq. Bo-
hemiæ, & Ciues Pragen quos fauisse fratri suo Borziwoy intellexerat, va-
riis pœnis, exiliis, & tormentis affecit. Nepotem quoq. germanum Othonē
suspectum habens, ne illum in Ducatu supplantaret, ad se pacificè in Saczka
accersitum captiuat. Quem primùm in Castro Wiszegradensi, deinde in
Krziwoklad triennio detinebat, Waczkonis Baronis consiliò ad id pluri-
mum animatus & permotus.

Anno Domī IIII.

Boleslaus Poloniæ Dux Wladi-
slai Bohemiæ Ducis arroganti-
am magna clade castigauit.

Captiuitatem fratris & alumni sui Borziwoy Bohemiæ Ducis per Wladislaum fratrem eiusdem Borziwoy, & Ducatus Bohemiæ occupatorē Boleslaus Poloniæ Dux molestē ferens, validissimo congregato exercitu, cum Sobieslao Duce Bohemiæ Ducis Borziwoy fratre apud se exulante, Bohemiam circa festum Sancti Michaelis ingreditur, fratres ipsos aliquibus honestis conditionibus, per quas & Borziwoy Dux à captiuitate absolui posset, pacificaturus. Sed dum Wladislaus Dux pluribus nunciis & literis à Boleslao Polonorum Duce inuitatus, vt ad se securē in pace veniret, decisionem controuersiæ inter se & fratres suos Borziwoy & Sobieslaum, ipso eorum communi fratre & Amico Arbitro, super Ducatu Bohemiæ recepturus, nullatenus vocationi & inuitationi huiusmodi acquieuit, sed inuitatione & vocatione præfata dolum latere prætendens, & nuncios cum iniuria repellit, & exercitum Ducis Polonorum inuadere decreuit. Quod dum Boleslaus Dux Polonorum sensisset, omnem oram circa flumen Albam, multis Primoribus Bohemorum diffugientibus, incendiis & spoliis vastauit, præfatoq; Wladislao Duci occurrens, ipsum graui cæde, octauo Idus Octobris circa flumen Cidlina, multis Primoribus Bohemorum aut occisis aut captis profligauit, & fugere in Pragam coēgit. Multisq; spoliis & exustionibus in Bohemia patratis, & incolumem victoremq; exercitum suum, & Sobieslaum Bohemiæ Ducem in Poloniam secum reduxit sanum cum ingenti præda. Quæ clades Bohemis tunc per Polonos inflicta, etiam Bohemorum Annalibus, apud incredulos & dubios, potest offendi.

Wladislaus et Sobieslaus Duces Bohemiæ per matrem reconciliantur.

Vehementi dolore Swiąthaua Wratislai relicta Bohemiæ Regina Boleslai quondam Polonorum Regis filia, super filiorum suorum Borziwoy, Wladislai, & Sobieslai, collisione mutua, afflicta, dum vnum captiuum, alterum exulem, tercium victum videret, mediatricem se posuit, & pluribus sanis & prudentibus tractatibus interpositis, filium Wladislaum (quod fratribus suis Borziwoy & Sobieslao par ius in Ducatu habentibus aduersus & infestus esset) correctum, cum fratre Sobieslao in Polonia exulante, verita ne ampliores strages inter ipsos consurgerent, pacificauit. Reuocatus igitur Sobieslaus tam maternis quàm fraternis nunciis & literis, ex Polonia in Bohemiam venit, & Zacensem Ciuitatem cum suo Districtu & Prouincia (ita enim inter eos Swiąthaua mater eorum composuerat) in possessionem & hæreditatem accepit.

Pontifex Ecclesiæ Cruszuiciensis aliâs Wladislavien Paulinus, cùm eandem Ecclesiam annis duodecim rexisset, debitum carnis in ætate matura soluens moritur, atqȝ in Ecclesia Cruszuicien sepelitur, & in eius locum Balduinus Gallicus de consensu Ducis Polonorum Boleslai velut patroni ordinatuR.

Polowczi barbari per Ruthenorum Duces bis profligantur maximè.

Victorijs superioribus de Polowczis relatis Ruthenorum Duces animati, qui ægrè aliâs Polowczonum bella repellebant, ad inferendum vltrò Polowczis bellum eriguntur. Expeditione itaqȝ indicta, Swiatopelk Kiiouiensis cum filio Iaroslao, Wlodimir cum filijs, & Dauid cum vno filio Russiæ Duces, secunda Quadragesimæ Dominica copias equestres & pedestres, sola spe in Deo & Angelis eius reposita, in campum educunt, superatoqȝ flumine Sula, veniunt in Chorolam, vbi currus instruunt & acies ordinant. Inde ad flumen Oltha peruentum est, & aliquot diebus statiuis habitis, ex Oltha ad aliud æquè magnum flumen Vorskla traiiciunt. Quibus quidem fluminibus superatis ad flumen Thanais, quod Don appellatur à Polonis, magnitudine rara priora flumina excedens, exercitus peruenit, illicqȝ arma induens & signa militaria extendens, agmine composito, iuxta ac si hostis in conspectu esset incedebat. Ad Castrum deinde Rukame applicans, à viris qui in illo erant, piscibus & vino exceptus, ad aliud Castrum Smurow pertingens, illud exurit, & iterum ad flumen Thanaim remeauit. Polowczi itaqȝ suarum regionum vastationem non ferentes, Ruthenorum Ducibus & agminibus occurrunt, præliumqȝ conserunt. In quo adhortantibus se mutuo Ruthenorum militibus, & mori plus quàm fugere deuouentibus, primis Polowczonum aciebus cæsis fusisqȝ, reliquæ diffugiunt. Post paucos quoqȝ dies nouo & fortiori exercitu Polowczi, ex multis legionibus instaurato, fortunam tentaturi, ad congreßum veniunt, sed parem priori referendo fortunam, à Ruthenis & eorum Ducibus, certamine inito, conflicti & victi sunt, fugientesqȝ Polowczos Rutheni in plurima miliaria persecuti quatuor diebus, Castris eorum, equis, pecoribus, camelis, vxoribus, & paruulis, & omni alia supellectili potiti, duplici prælio victores in Russiam reuersi sunt, maximo honore & gaudio processioneqȝ à suis excepti.

Anno Domini 1112.

Pomerani et Pruthení in Maso- uiam irrumpentes cæduntur.

QVietem quæ hactenus Pomeranis & Pruthenis, Boleslao circum vici- nis bellis occupato, prouenerat, POmerani & Pruthení non ferentes, clandestinis & secretis prius inuicem habitis & celebratis conuen- tibus, contra Polonorum regionem constituunt & assumunt bellum. Et quo- niam Boleslaus Polonorum Dux partes POsnanien & Cuiauien crebrius solitó tunc incolebat, in Pomerania quoq́ plura Castra, valido præsidió su- perimposito, in suam ditiónem redegerat, potentiam resistentiamq́ suam Bar- bari velut fulmen veriti, in remotiores Prouincias, ad quas non credebatur eorum incursiónis aduentus, bellum conuertentes, clandestina & secreta, & nunquam aliás denunciata hostilitate, Prouinciam Masouiæ inuadunt, prædis, spoliis, conflagratiónibus, vicorum, villarum & ædium, tumultuario bello patratis, antequam Boleslaus Polonorum Dux noscere posset eorum in- cursiónem & irruptiónem, in sua cubilia reuersuri. Aliter tamen quám illi rebantur, spes illis respondit. Regebat siquidem pro ea vice Masouien regiónem Magnus Comes, quem in superioribus Wratislauien oram rexisse monstrauimus, is quám primum Pruthenorum & POmeranorum contra se & regiónem suæ fidei & regimini commendatam sensit aduentum, nulla tenus illos prædas & spolia ex Masouia efferre, & incendia ac depopulatiónes age- re permisit, sed extempló cum omnium Masouien nobilium & populariũ manu, quos sub tanta celeritate congerere potuit, eis, cum spoliis & prædis proceden- tibus, occurrit, illosq́ quiescentes, & quieta omnia suis exploratoribus denun- ciantibus esse existimantes, inopinaté priusquám illucesceret, aggressus, tanta clade soporatos oppræssit vicitq́, vt pauci quin aut occiderentur aut caperen- tur euaderent. Subito enim aduentu atq́ insperato hostes perterriti, neq́ consiliũ habendi, neq́ arma capiendi spatió dato, veluti dedecores & inulti, atq́ non secus quám pecora trucidabantur, sexingenti occisi, mille ducenti ca- pti, eo prælio hostes referuntur. SIMON Plocensium Antistes vir raræ probitatis & deuotiónis, victoriæ Polonorum ex Pruthenis & PO- meranis tunc relatæ, maximum creditus est adiumentum præstitisse, qui sub omni tempore quo hostes Pomerani & Pruthení patriam ingressi sunt, continuis singultibus, ieiuniis, precibus, & lachrymis vná cum Clero suo, obsecrare pie- tatem Diuinam pro victoria Polonis danda non destitit, sed nec prius et men- tem & corpus, ab oratióne, ieiunio, & obsecratióne laxauit, donec certificatus est Magnum Comitem & Masouien, plenam & magnificam victoriam de ho- stibus retulisse. Quæ tam feraciter & abundé prouenerat, vt Pomerani & Pruthení tunc á Polonis victi & debellati, qui se in syluis & nemoribus

abdiderant, fugiendo, pluribus diebus nedum à viris, sed matronis & puellis, gratia legendi fragas sylvas frequentantibus, caperentur, & armis exuti, vincti ligatiq; à tergo in victorum ducerentur conspectum. Eadem facies fortunæ apud Slesienses affulsit, qui Sbignei milites & Satellites, prædas & incendia apud eos agentes, singulari certamine superatos, aut extinxerunt, aut in captiuitatem diram coniecerunt.

Henricus Imperator Paschalem Papam in carcerem detrudit, à quo postea coronatur.

Henricus Romanorum Rex inter Imperatores quartus, sed quantum ad Henricos quintus, cùm Tusciam cum magno exercitu, triginta vzt millibus armatorum, Coronam Imperialem recepturus, aduenisset, nuncios ad Paschalem Papam secundum, Inuestituras Epõrum refutando, & illis se perpetuò abdicando, præmittit: sciens aliter sibi Papam munus Coronationis nullatenus impensurum, postea Romam veniens, cùm ab omnibus processionibus Ecclesiarum honorificè susceptus esset, Paschalis etiam Papa cum Cardinalibus ad gradus ei occurrens, ad portam argenteam eum deduxit, & osculo dato Imperatorem designauit. Verùm postquam ad Rotam Porphiricam ventum fuisset, & Papa super abdicatione Inuestiturarum Episcopalium Iuramentum ab Henrico requireret, Henricus Rex de consilio suorum Paschalem Papam cum Cardinalibus & tota Curia sua captiuauit, & Vlrico Aquilegeñ Patriarchæ custodiendum tradidit, & in carcere duobus mensibus, donec petitioni de abdicatione Inuestiturarum renunciasset, tenuit. Liberatus ergo Papa & solutus in die festo Paschæ Henricum coronat, & in Almaniam redeuntem, noua Censurarum fulminatione, vt se Inuestituris Episcoporum abdicet, percellit, Henrico Imperatore toto tempore, quo Paschalis Papa vixit, in pertinatia perdurante. Captiuitatis Papalis auctor fuisse dicitur Albertus natione Lotharingus, qui postmodum fuerat Maguntinus Archiepus, tunc verò Regis Cancellarius. Quem post reditum Rex captiuatum, & in carcere positum, diuersis tormentis & incredibili famis inedia afflixit, & pro amicissimo pestiferum hostem tenuit, Diuino iudicio hanc illi iustissimè inferente vltionem. Nonnulli insuper scelerati filii ex Clero Romano per Imperatorem inducti, post liberationem Paschalis tres Hæresiarchas, vzt Arnolphum, Albertum, & Theodoricum in Papas eligere præsumpserunt. Qui & si Paschali Papæ multas intulissent molestias, ad extremum tamen ab eo prostrati & deiecti sunt.

Swiątopelk Kiiouiensis Dux mori-
tur. Cui frater Wladimirus succedit.

Sexta decima mensis Aprilis die Swiatopelk Kiiouiensis Dux & socer Boleslai Polonorum Ducis in Kiiow moritur, & in Ecclesia Sancti Michaelis in Kiiow, quam biennio antè sumptuoso opere (deauratum ei fabricando verticem) fundauerat, sepelitur. Cuius morte secuta, missi sunt à Kiiouien nuncii ad Wladimirum germanum Swiatopelkonis, qui monerent vt veniret, & sedem Kiiouien paternam & auitam susciperet. Eo verò in luctu occupato venire tardante, milites in seditionem versi, Curiam primum Putatæ Palatini Kiiouien, viri ea tempestate locupletis, deinde singulos Iudæorum Kiiouiæ consistentium inuadunt & diripiunt. Noui itaqꝫ nuncii ad Wladimirum, vt non mutaret aduentum missi, quæ spolia, quæ mala apud Kiiow emerserint edicunt, simulqꝫ denunciant vereri Kiiouien si venire negligat, militarem furorem & licentiam, in templorum & Monasteriorum & Ducalium Curiarum spoliationem grassaturum. Quibus rebus Wlodimir Dux, non secus quàm par erat, motus, cum magna festinatione ad Kiiow perueniens, & à Kiiouien suppliciter exceptus, ortam & orituram militarem seditionem oppreßit. Iaroslaus autem filius Swiatokonis & germanus Sbislauæ Polonorum Ducissæ, in Ducatum suum Wladimirien diuertit. Gentem Iatkswingorum molestam infestamqꝫ per frequentes excursiones Ruthenis, Iaroslaus, Swiatopelkonis olim Kiiouien Ducis filius, Wladimirien Dux oppressurus, cum exercitu illic ire pergit, qui illorum regione in parte notabili vastata, copias etiam eorum inito prælio fudit, victorqꝫ rediens filiam Msczislai & neptem Wladimiri accepit duodecima Maii in consortem. Gens autem Iaczwingorum natione, lingua, ritu, religione, & moribus, magnam habebat cum Lithuanis, Pruthenis, & Samogitis conformitatem, Cultui idolorum & ipsa dedita, cuius Principalis & Metropolis arx Drohiczin.

Anno Domini 1113.

Boleslaus ab Angelo in Pomeraniam ductus Pomeranos ad internitionem cedit, Castrum Nakiel conquirit. Quod Swiątopelkoni dat possidendum.

Pomeranorum & Pruthenorum clandestina in Masouiam irruptione, Boleslaus Polonorum Dux graui indignatione offensus, parum putans eos pro sua socordia à Magno Præfecto Masouiæ pœnas

pendiße, expeditionem in POmeraniam indicit. Et copiis equestribus & pe-
destribus in unum coactis, primùm ad Cruszuicien Oppidum peruenit, ubi
uniuerso exercitu inspectante, & statiua sua ex Cruszuicia mouente adole-
scens quidam formæ venustissimæ, in pinaculo Oratorii Sancti Viti, quod in
urbe Cruszuiciensi consistit, apparens, cuius mirandus splendor non Oppidum
tantummodo Cruszuiciense, sed etiam eius vicinia campestria illustrauerat, om-
nium in se POlonorum Ducis præcipuè Boleslai conuerterat aspectum. Cumq;
miro modo & stuperent & mirarentur, adolescens ipse, motis Castris pinacu-
lo desiliens, exercitum præcedebat, & recto itinere pergens, exercitu uniuerso
ductum illius sequente, ad Nakiel peruenit, pomumq; aureum, quod in manu
gestabat vibrans, & versus Vrbem Nakiel proiiciens, disparuit, capiendæ
urbis certam spem relinquens. Qua fiducia Boleslaus Dux & exercitus eius
plurimum animatus & exhilaratus, Castrum & oppidum Nakiel (quod tunc
à POmeranis tenebatur, & ex quo plurima Regno Poloniæ inferebantur dam-
na, spolia & inuasiones) obsidione vallat. Ad quæ expugnanda machina-
rum crebra proiectione usus, & ariete cæterisq; expugnationum illa quatiens ge-
neribus, omnia præstantia Castri & oppidi firmamenta, aut diruit, aut debilita-
uit. Cumq; Castellani se à Boleslao quamprimum exercitum ad mœnia admo-
ueret comprehendendos vidissent, ne cogerentur capta Vrbe extrema experiri,
postquam iam eßent extrema desperatione fessi, promissum quoq; à Principi-
bus POmeraniæ subsidium tanto tempore præstitum non esset, Caduceatoribus
ad Boleslaum in Castra missis secum paciscuntur, ut infra dies quindecim Ca-
strum & Oppidum, si à suis Principibus requirendum interim subsidium non
acceperint, dedant. In hunc modum induciis concessis ab oppugnatione Castri
& oppidi cessatum est, & nuncii ad Principes Pomeranorum & Pruthenorum
cum festinatione missi, eos iam paratos & in armis congregatos, laturos obsessis
suffragium, conueniunt, in quanto versentur periculo edicunt, & quæ cum Bole-
slao de dedenda Ciuitate & Castro, ni illis tempestiua proueniat subuentio,
pacta inierunt, ex ordine declarant. Magnus illicò rumor fremitus & indi-
gnatio apud POmeranos coorta est, quòd Vrbem & munitionem tam neceßariam
& utilem, in hostium potestatem deuenturam, ni feratur auxilium, agnouißent,
Qua amißa, multa sibi commoda detrahenda, & Polonis adiicienda, minabatur.
Accedebat ad indignationis cumulum, quòd Oppidum Nakiel ea tempestate
capitalis Principalisq; Vrbs apud Pomeranos habebatur: qua adempta, graue se
dispendium & dedecus Metropoli sua exuti, subituros querebantur. His &
pluribus aliis rationibus incensi, viritim se deuouent ad pugnam, & quo cer-
tior proueniret victoria, tam à veteranis quàm tironibus nouo Sacramento iu-
ratum est, cùm magnam multitudinem non ingenuam solùm sed agrestium
in id bellum exarmaßent, non se ex acie pro liberanda patria nisi victores

reddituros. Nunciis itaq; Naklensium remissis, & de suffragio illis, pri:
usquâm dies decima quinta laberetur, ferendo benê sperare iussis, ipsi de modo
& ordine gerendæ cum Boleslao pugnæ consultant. Et quamuis recensitis
suis bellatoribus, supra quinquaginta millia armatorum se habere comperissent,
in pluribus tamen præliis Boleslai Polonorum Ducis virtutem & fælicitatem
experti, etiam de tanta multitudine diffidebant, astu quoq;, dolo, & strata:
gemmate non viribus aut armis de hoste tam fælici, audaci, & exercitato re:
ferendam sibi victoriam concludebant. Celeritas & clandestina præ:
ocupatiô, ad id plurimum conferre ostentabantur, vt et inopinatê & cele:
riter, priusquam hostis illos conuenisse præsumeret, aduenientes, incautos et
imparatos hostes adorti facilius opprimerent. Equos insuper relinquere domi,
& pedestri certamine pugnam inire placuit: quatenus adæquato periculo,
fiducialius pertinaciusq; prælium ab vniuersis gereretur, & fugæ spes nulli
subesset. Simul quoq; ne equorum hinnitu, aduentus eorum apud hostem prodi
possit. Silenti itaq; & composito agmine ex Castris media nocte, signo dato
egressi, omni itinere publico, campo, & planicie euitato, per sÿluas, borras, &
nemora gradientes, tandem ad Nakiel tam improuisê & latenter perueniunt,
vt quoslibet exploratores Boleslai fallerent, et eius custodias circumueni:
rent: tantô diligentiori explendo omnia cura, quantô nocturna caligo (neq;
enim tunc lucebant sÿdera.) amplius sibi prouidentiæ adimerat. Et quan:
quam tam audax inceptum ad destinatum finem non venit, tamen haud om:
ninô vanum fuit. Agebatur tunc Sancti Laurentii Martÿris gloriosi,
qui apud Polonos magna colitur veneratiône, solennis dies, & Dux Bole:
slaus vniuersusq; suus exercitus, quôd et induciæ essent, & hostis nulla
suspitiô, auditione Diuinorum occupati, arma exuerant, dum subitô exerci:
tus Pomeranorum, Duce & Polonis suscepta sacerdotali benedictione, in ten:
toria diuertentibus, conspicitur magis quâm nunciatur aduenisse, plures tâ
inopinatus hostium aduentus ex Polonis terruit, tumultuarioq; more ad arma
induenda â singulis, Duce Boleslao cogente, concursum est, Apparebat
is insperatus aduentus Pomeranos extemplô victores, si eadem celeritate
qua cœperant Boleslaum inuasißent. Verûm quó tutiôres aduersus ho:
stes consisterent, loco satis sibi tuto & apto, quo decernerent electo, etiam
illum vallo fossisq; communiunt. Sudes insuper præacutas et oblongas, igne
in extremitate duratas, tam in fronte quâm in lateribus, denso et frequenti
ordine terræ infigunt, quæ vniuersum exercitum POmeranorum egregiê
á qualibet inuasiône tutabantur. Eo opere Pomeranis occupatis, Bo:
leslaus interim spatio dato, ægrê ordines aciemq; tumultuariê magis quâm
deliberatê explicauit, exercitumq; suum longê hostibus numero imparem &
inferiorem, in duo tantummodo distinguens agmina, vnum Scarbimiro –

Palatino Cracouiensi, qui & Princeps Militiæ suæ tunc erat, commisit, al:terum ipse ducebat, militibus non paucis, qui & machinas & opera Castraq, ne ab obsessis intra tempus pugnæ irruptione facta violarentur, custodirent, relictis. Paucissimis autem verbis pro temporis breuitate milites allocutus. Non subest, inquit, milites spacium, quo vos (vt solebam) pugnaturos allo:qui possim, hostis enim quem sæpe vicistis, in conspectu vestro præsens, multa me loqui non sinit. Animo non verbis opus est si vincere velimus, nihil me verbis meis vobis additurum reor, si probitas vestra vos deseruerit. At ego de probitate vestra, dudum mihi cognita & experta certus, certam mihi victoriam repromitto, quam vt eripiatis hosti, in multitudine & feritate sua confidenti, præsens etiam necessitas & amor patriæ moueat. Agrum quem calcamus (si patriam, si Penates, si vxores, si liberos, si templa & quæq chariora reuisere æstuamus) Pomeranorum & Pruthenorum, hosti:um nobis infestorum, sanguine inundare oportet. In sola Diuinitate, & beati Laurentÿ martÿris, in cuius honore celebramus sibi dicatam diem, suf:fragio, spes omnis, atq in audacia figenda nobis est. Ego Deo propicio & beato Laurentio, vel pulcherrima & insigni morte pro vobis hodiē de:fungar, vel si vos adniti volueritis, gloriosam victoriam de superbo & idolatro hoste, apud posteros etiam famam & nomen habituram, reportabo. Omnibus moriendum esse, aut vincendum repromittentibus, nominisq Sancti Laurentÿ inuocationem, vt suis succurrere dignaretur, crebra & varia sup:plicatione ingeminantibus, Boleslaus ad hostem ducit. Quem cūm vidisset vallo, fossatis, & præacutis sudibus, hastis, lanceisq, transuersaliter in terram defixis, & in altum cuspide porrectis, vndiq munitum, antequam ad teli iactum veniret, gradum præmere, paululumq ne a sagittis hostilibus, in quibus hostes maiorem vim suæ fiduciæ locauerant, violarentur, suos subsiste:re iussit. Cum paucis quoq agmen hostile, miro modo glutinatum, glomeratū, & percussum, sicubi penetrandi illud esset aditus, obequitans atq girans, cūm ingens & patulum periculum, si a fronte vel latere hostis inuasio fieret, imminebat, animaduertit terga hostilis exercitus sudibus, lanceis, & hastis tectum non esse, irruptioniq locum existere. Quo, non sine alacritate nota:to, Scarbimirum cum agmine sibi commisso, inuadere tergum hostile iubet. Cūm ego, inquit, in frontem & in primas hostium turmas impetum fecero, & in certaminis ardore me fore senseris, tunc tu quoq tergum inuade, & perculsis signa infer. Dissipatos enim & ociosos, raros quibus ferrum in manu sit, inuenies, quosq priusquām aduertere & se reuoluere possint, cæde pauidos, cruentamq illis inuasionem redde. Deinde quasi cum hoste commissurus, aciem sui agminis in hostem reflectit, vt hostem a Scarbimiro in se conuertat. Scarbimirus imperata executurus, mira celeritate & cursu ad terga hostilia deuectus, quanto

maiori potuit impetu terga penetrans, irrumpit, valloq; & fossato superato, hostes inuadit, truncat, dissipat, Boleslao frontis aciem, & iacta ab hoste tela sustinente. Clamor illicò ab his qui à Scarbimiro à tergo cædebantur sublatus, omnes de Pomeranico & Pruthenico exercitu, qui contra Boleslaum à fronte pugnaturi, iacula sagittasq; emittebant, vehementer turbauit, diuq; quid agerent, quouè se verterent, succurrerent ne suis laborantibus, an ex vallo fossisq; contra Boleslaum prorumperent, consilii inopes detinuit. A Scarbimiri interim exercitu, magna cædes et trucidatio in Pomeranos & Pruthenos, confusis ordinibus, vt vno alterum impedientibus facilè ædebatur, breuiq; ad spem euentus respondit: postquam et imbecilliores tironesq; à tergo locati essent, nec ex primis ordinibus possent audērentq; ad postremos laturi auxilium recurrere. Magna iam parte hostilis exercitus à Scarbimiro cæsa, Boleslaus moræ impatiens, dolens se & ipse in dimicationis parte non esse, equo concitato, periculoq; sudorum hastarū et lancearum nequicquam pensato, in hostem à fronte irruit. Vbi impedientibus sudibus lanceisq; aliquanto tempore non sine periculo certatum est, nonnulli milites insignes qui ordines ducebant, iniquitate loci et sudorum hastarumq; ab hoste de exercitu Boleslai obtriti sunt. Equorum quoq; magnus transfossus & necatus numerus, equites in pedestrium conditionem redegit. Succedentibus deinde nouis & recentibus militibus, et periculo superato dum hostes à fronte & à tergo circumuenti impeterentur, sustinere vim Polonorum non valentes, coniurationis & voti obliti, passim in omnes partes quo quemlibet sors ferebat, diffugiunt. Omnibus vna cura fuit, propinquiores syluas petere, & earum velamento vitam saluare. Hærebant in tergo fugientium Poloni, fugientesq; etiam in nemora persecuti, magnam stragē de hostibus peregerunt, plures tamen locorum præsertim periti, nemore et frondibus tecti, fuga saluati sunt. Quadraginta millia hostium Pomeranorum et Pruthenorum cæsa, duo capta eo die sunt, nonnulli in paludibus, stagnis et limosis locis, persequentium fugientes manus, periere. Tam magnæ hostium cædis tantæq; victoriæ tunc relatæ, congeries haud paruum collem efficiens, in quam hostium cadauera, ne fœtore contagio sequeretur, congesta, & sabulo obruta sunt, extat in diem hodiernum monumentum, etiam certaminis ipsius locum demonstrans & effectum renouans. Omnis victoria tunc parta, propicio Deo & suo venerando Martyri Laurentio attributa: in quem vniuersus exercitus pro collato triumpho & euitato periculo gratiarum actiones celebrans, cum iucunditate resonabat. Castrum illicò Nakiel, cum oppido & Castellanis et oppidanis, qui omne suorum robur concidisse viderant, in potestatem Boleslai Ducis deditum est. Traxit et hæc clades in Pomeranos tunc ædita sex alia oppida viciniora in deditionem

similem. Strage enim suorum audita, missis nunciis se suaqꝫ Oppida & munitiones in ditionem Boleslai & Polonorum plenarie dederunt. Castrum autem & oppidum Nakiel, sexqꝫ alia oppida sibi tunc dedita Boleslaus Dux Swiatopelkoni Baroni et Consiliario suo uni ex Primoribus Poloniae, enixius partes suas adiuuante in tenutam & gubernationem, suo nomine tenenda, fauorabiliter (sperans eum sibi & Regno suo purum & fidum fore) concessit. Praestabat enim caeteris non tam generis nobilitate & diuitiarum opulentia, quam dexteritate factis, & fide. Nam & generis illi origo ex DOmo Griphonum familia veteri gentis Polonicae, lingua quoqꝫ promptus & manu, pluribus se probitatis & virtutum meritis, ipsa quoqꝫ dimicandi & militaris disciplinae peritia in frequentibus certaminibus & pugnis, BOleslao Polonorum Duci charum gratumqꝫ effecerat. Nec fraudis & suspitionis venenum, in tam generosa et probata propagine, poterat praesumi, in quam plurimae bonae actiones & artes notabantur concurrisse. Verum ille dominandi Principandiqꝫ studio, ardentior coepit confestim videri, quam naturae accessu conditionibus, & moribus suis conueniret, & impatientius se atqꝫ superbius gerere, varias exquirens vias, quibus & iugum subiectionis excuteret, et in principando imperandoqꝫ neminem ferre cogeretur, potestatis suae superiorem vel consortem.

Sobieslaus Bohemiae Dux in Poloniam ex Bohemia profugus venit.

SObieslaus Bohemiae Dux ex multorum Bohemorum sibi fauentium auisamento, intelligens Wladislaum Bohemiae Ducem fratrem suum, qui tunc in Bohemia principabatur, sibi infestum esse, & de consilio & suggestu Vaczek Baronis captiuitatem suam conclusisse, positis insidiis Vaczkonem obtruncat. Veritusqꝫ Wladislai Ducis pro patrata in Vaczkonem nece faciem, per Sirbiam in Poloniam cum suis omnibus temptauit refugere, Sed cum per Ekembertum Praesidem Castri Donin, quod tunc nomine Imperatoris tenebatur, inuitatus & in dolo captus esset, diffugientibus ab eo in Poloniam militibus, ipse ad Saxoniam vinctus delatus est. Sed cum uno lapso mense de captiuitate fugiens euasisset, in POloniam & ipse venit, & a Boleslao Polonorum Duce cum suis omnibus benigne exceptus, & liberaliter habitus, fotus & tractatus est.

Singularis deuotionis & zeli in Deum & religionem Christianam Comes Michael natione Polonus, de Domo & familia Habdank, fundato & dotato de bonis propriis Monasterio in Lubien, Ordinis Sancti Benedicti, moritur, & in eodem Monasterio sepelitur. Eodem etiam anno Monasterium de firmitate fundatur.

Anno Domi 1114.

Boleslaus Poloniæ Dux, Sobieslaum Bohemiæ Ducem reducere volens, re infecta Bohemia tamen vastata, et oppido Kloczko incenso domū rediit.

FErox BOleslai Polonorum Ducis pectus, cuiuslibet quietis impatiens & à domesticis ad externa se conferens, POmeranis & Pruthenis superiori bello & clade domitis, ad Bohemos se conuertit, quamuis domestica necessitate, externa voluntate, bella gesserit. SObieslaum quidem Bohemiæ Ducem affinem suum in Bohemiæ Ducatum, unde à fratre natu iuniore (solertiore tamen & magis militaribus & popularibus grato) expulsus erat, suis potentiis, suis impensis, suo brachio reducturus, copias ex militibus animo & manu promptis comparat, ac cum illis habens secum in comitatu Sobieslaum Bohemiæ Ducem & Bohemiæ omnes fugitiuos, in Bohemiam descendit. Missisqꝫ ad fratrem Wladislaum Bohemiæ Ducem nunciis, solicitat & requirit illum, quatenus fratrem Sobieslaum in fauorem & gratiam assumens, portionem etiam illi paternæ hæreditatis iusta diuisione cessuram, largiatur. Wladislaus Bohemiæ Dux contra respondet, se illi amplam gratiam, quam seruare nesciuit, præstitisse, & notabilem sortem largitum esse, nihilqꝫ à se aduersi passum, principaliori suo Consiliario & Barone, sub specie colloquendi euocato, neci impiæ et dolosæ tradito, ex Bohemia in Poloniam cum consortibus facinoris aufugisse, & omni gratia & fauore se abdicasse & indignum reddidisse. Nunciis verò Boleslai Polonorum Ducis, iuxta instructiones scelus Sobieslai Bohemiæ Ducis purgantibus, & cum maiori quàm antè fauore (pro eo quòd eum qui inter fratres lolii discidium seminare, et vnum contra alium suo sermone excitare solitus erat, iusta ira prouocatus extinxerit) dignum censentibus, respondet. Non magnoperé recusaturum se fratrem Sobieslaum in fauorem et gratiam recepturum, si et Boleslaus Polonorum Dux Sbigneum fratrem suum naturalem apud se in Bohemia exulantem in parem gratiam acceptare consenserit, diuisionem verò Ducatus Bohemiæ Cæsare inconsulto sibi cum fratre celebrare non licere. Quo responso Boleslaus accepto, dum constaret Wladislaum Bohemiæ Ducem, nullam æquitatem exhibere velle, exercitum in vlteriora Bohemiæ promouit, agrosqꝫ vastari, et vicos atqꝫ villas et oppida incendi (Sobieslao Bohemiæ Duce ne huiusmodi conflagratio patriæ suæ fieret intercedente orantequ) iussit. Eam populationem & exustionem Wladislaus Bohemiæ Dux prohibiturus, in campum et ipse copias deduxit, Castraqꝫ haud longè à Castris Boleslai Poloniæ Ducis posuit. Subsecuta quoqꝫ certa dimicatio

inter Duces & eorum exercitus fuisset, nisi fluuius Cibina limosum alueum habens, vtrumq; separasset, cùm Poloni illum supra et inferius vadare tentantes, profunditatem illius, Bohemis qui cum Polonis erant periculosam asserentibus, extimuissent, eo enim obstante, nulli parti sine euidenti periculo patuit transitus per illum. Rogabat deinde Boleslaus Polonorum Dux missis nunciis Wladislaum Bohemiæ Ducem, vt vel cum copiis suis eo permittente fluuium securus transiret, vel sibi et suo exercitui eandem conditionem præstaret. Vtrumq; verò Wladislao Bohemiæ Duce abnuente, Boleslaus Polonorum Dux Castris motis versus Albam contendit, nec longè à flumine Alba, fluuiolo Cibina sine iactura sua et exercitus sui superato, cum festinatione ad loca, vbi statiua Bohemorum dimiserat, perrexit, Sed cùm Bohemos ex Castris illis discesisse, sola quoq; Castrorum et focorum vestigia comperisset (densæ siquidem nubes & fulmina & tempestates horridæ absconderant diem, quam opportunitatem Wladislaus Dux Bohemiæ sortitus silenti agmine discesserat, simularit ne id Wladislaus Bohemiæ Dux quo improuiso grauior accederet, an mobilitate ingenii pacem atq; bellum mutare solitus, diffugierit, parum exploratum est.) sequendi ne Bohemi essent, an in Poloniam redeundum, vastandaue Bohemia esset, frequens consilium adhibuit. Et cùm singulorum sententiæ requisitæ variarent, Senioresq; post tot Ducatus Bohemiæ vastationes, post tot quæsita, et nusquam requisita prælia, maturam reuersionem, iuuenes verò non nisi vniuersa Bohemia vsq; ad Pragam vastata peragrataq;, & hoste confuso debellatoq; redeundum censerent. Assensurus iuuenum consilio Boleslaus videbatur, nisi omnium quæ secum ex Polonia ferebant, commeatuum nunciatus defectus, animum Boleslai ad sequendum senum consilia conuertisset. Reuertendi itaq; sententiam complexus, licentiam, hactenus ad petitionem Sobieslai Bohemiæ Ducis suspensam, populandi agros, & exurendi vicos et ædes, militibus dedit, populationemq; et exustionem iussit quàm latius extendi. Cùm autem ad Oppidum Kloczko ventum esset, portas oppidanis claudentibus, Boleslaus Suburbia eorum incendi iussit, ex quorum inflammatione & Ciuitas Kloczko ab igne vicino vento flante, contacta, quamuis oppidani deditionem offerrent, penitus conflagrata est, reliquiæ verò eius in prædam militi datæ. Largitionem siquidem prædæ, quam & tunc & crebrò aliàs Boleslaus Polonorum Dux militibus permittebat, comitate insuper vniuersis benigna, adeò militum suorum animos deuinxerat, vt mira auiditate ad pugnas certaminaq; sub suo auspicio deposcerent, et singulos labores atq; pericula impauidi subiirent, comitate liberalitateque Boleslai Polonorum Ducis ad huiusmodi labores et pericula accensi ~

Boleslaus Polonorum Dux Wladislao Bohemiæ Duce et exercitu eius fugato Bohemiam iterum vastat.

Oppido Kloczko & villis vicisq; in circuitu igne consumptis, rectiori via in Poloniam itum est, depopulatioq; agrorum & villaru non intermissa, militum speciali caterua, eos qui ad populandum agros vrendumq; tecta discurrerent, prouidè tutante. Iam ad syluas quæ magnæ vocantur Poloniam à Bohemia disterminantes (ea enim via per quam Boleslaus in Bohemiam intrauerat, et pleræq; aliæ succisis arboribus clausæ nunciabantur) peruentum erat, dum noctis conticinio, Boleslao solitis orationibus incumbente, coortus rumor & strepitus de aduentu hostium, vniuersum exercitum, clamore ab vno sublato, in metum trepidationemq;, quasi extemplò pugnandum esset, concitauit. Ad quem sedandum, Boleslaus illicò ex papilione in quo orationi vacabat, prosiliens, et in locum eminentiorem, vt ab omnibus exaudiri posset ascendens, suos milites bono animo esse, pauoreq; quolibet falsè magis quàm verè vulgato, sublato, strenuos & audaces, in præsens & futurum imminens cum hostibus certamen esse iussit, orationeq; prudenti & audaci gliscentem tumultum sedauit. Cumq; altera illuxißet dies, appareretq; Bohemos & suspitione euidenti, & exploratorum speculatorumq; relatione, syluarum loca insedisse, habita opportunitate ex loco æquo Polonis iniquo pugnaturos. Missa in totius exercitus Polonici conspectu, ordinante Boleslao Polonorum Duce solenni cantu celebrata, & prædicatiò vulgaris habita est, pluresq; milites tanquam die crastina pugnaturi, confessione peccatorum suorum facta, Eucharistiæ diuinissimo Sacramento procurati sunt. Tum quoq; exhortatiò Boleslai Ducis in hunc modum ad exercitum subsecuta est. Certos, inquit, vos arbitror, quibus ex causis in Bohemicum bellum, etiam domesticis vobiscum vnà interea neglectis me contulerim, vt vz̄t Sobieslaus Bohemiæ Dux nobiscum præsens de portione Ducatus sui exclusus, me & vobis reducentibus illum nancisci, Bohemorumq; superba iactantia, crebrò terras nostras cum Sbigneo fratre meo, patriæ nostræ naturali hoste, infestantium, aliquando reprimi elidiq; posset. Et quidem si verum fateri oportet, is noster præsens in Bohemiam ingressus, eaq; quam fecimus agrorum depopulatio, villarumq; & oppidorum exustio, etiamsi superiora quæ aduersus illos gessimus bella non extarent, sufficienter omnia damna & iniurias, per eos nobis crebris inuasionibus illatas, compensant, cùm nos terras eorum girando, plures Districtus, villas & vicos vel spoliauimus vel exussimus, signisq; collatis, si ausi decerne-

re

fuissent, in certamen illos vocauimus. Nunc verò ex iniquo loco nobiscū pugnaturi feruntur aduenisse, syluasq́ꝫ quas transituri sumus obsedisse. Itaq́ꝫ vnumquemq́ꝫ vestrum, non segnem, non cunctatorem, aut dissimulatorem, non somnolentum aut pigrum, sed animosum strenuum, & ad singula pericula bellaq́ꝫ subeunda, paratum esse volo, cùm Bohemi non nisi in vestra segnicie & securitate, suam victoriam positam habeant, sed hodierna dies, quis iustus arma induerit, velut certissimus arbiter diudicabit. Nostram erga illos puritatem, humanitatem, beniuolentiam, charitatem, amicitiam & fidem, illorumq́ꝫ aduersus nos parentesq́ꝫ nostros, continuas inuasiones, odia, despectum, fastum, superbiam, & elatiònem, vltiònum Deo nobis propicio, vindicabit. Sed & prælio inito consertoq́ꝫ, memores estote oculisq́ꝫ vestris obuersetur, quos prædas in patria nostra sæpè egerint, quanto spoliò Gnesnensem Ecclesiam matrem & Metropolim nostram afflixerint, quantis eam thesauris despoliauerint, quot captiuos in Bohemiam abduxerint, quantis contumeliis, stupris & violatiònibus, matronas nuptas innuptasque effecerint, quotiens nos cum externis hostibus pugnantes à tergo inuaserint, irrilauerint offenderint. Et dum horum memoria mentem subierit, quanto ferocius fortiusq́ꝫ illos aggrediemini, tantò gloriosius de infesto hoste aut magnificam referetis victoriam, aut animam effundetis. In hunc modum cùm apud suos Boleslaus non sine amaritudine, bileq́ꝫ Sobieslai Bohemiæ Ducis, eorumq́ꝫ Bohemorum quos hospitiò fouebat, disseruisset, Polonosq́ꝫ ad subeundum quodcunq́ꝫ periculum in vltiònem earum iniuriarum, quas à Bohemis pertulerant animasset, in interiora syluarum itum est. Et agmine quidem magno (in quo & fortissimi quiq́ꝫ milites à tergo & à fronte, & in mediò infirmior ætas & impedimenta locata erant) præcedente, cæterisq́ꝫ subsequentibus, Scarbimirus Palatinus Cracouiensis Princeps Militiæ cum expedita cohorte sinistrum latus, Boleslaus ipse dextrum, expeditos & ipse milites habens, à tergo distantia aliquali interposita, tutabantur.
Substiterat paululum cohors vna quæ Gnesnensis vocabatur (milites enim eius regiònis sub ea militabant) maiore parte sylua transita, planicieq́ꝫ reperta, Ducis sui præstolatura aduentum, pausam agebat. Quam Boleslaus dum in ea loca peruenisset, hostium ratus, parum abfuit quin illam extemplò inuaderet, nisi cognita signa errorem monstrassent. Syluarum extrema pars iam restabat, dum Bohemi certi de victoria (Polonos existimantes in fine syluarum solitum ordinem et diligentiam remisisse) in Polonos in locis variis faciunt impetum, & tam Scarbimiri quàm Boleslai cohortes, illudq́ꝫ quod præcedebat agmen adorti, pugnam diuersis conserunt locis. Magna vi ab vtraq́ꝫ parte bellum geritur, & Scarbimiro, quid apud BOleslaum maiusq́ꝫ agmen, Boleslao quoq́ꝫ

quid apud Scarbimirum agatur, itidem ignorante, utraqꝫ pars pro victo-
ria adnitebatur, in Boleslai tamen cohorte, Boleslaus ante omnes progres-
sus, eum qui primus ex Bohemis occurrerat, hasta confodiens interemit,
Ducis Pincerna Derslaus Ducem secutus, alterum ante aciem progressum
ex equo deiiciens occidit. Qua re cæterorum militum ardor incensus
est adeō, ut primis & melioribus de exercitu Bohemico audacissimē con-
fectis, Boleslai cohors prior hostes deuicerit, instrumentumqꝫ ut cæteræ
vincerentur fuit. Dux enim Wladislaus Bohemiæ, qui in eo certamine
aderat, cūm suos tam fœdē vidisset cecidisse, veritus eandem fortunam
cæteros subituros, signum receptui dedit, quo accepto, illicō ubiqꝫ fuga
non receptiō Bohemorum fieri cœpta est. Retulisse pedem Bohemos
ex industria non ex pauore, nedum fugam sed secessionem rati, fugien-
tibus primūm non instant, conualle quadam inter Polonos & BOhemos
media, suspitiōnem magis secessionis quām fugæ apud Polonos augente.
Postquam verō ambiguitate dispulsa vera fuga comperta est, tum Polo-
norum primi milites, in tergis fugientium hærentes, magnum numerum eo-
rum præsertim, qui equis deficientibus fugere non valebant, occiden-
do captiuandoqꝫ impleuerunt. Elapsus est et tunc hostis patriæ suæ
Sbigneus naturalis frater Boleslai Ducis fuga, qui ad interitum occi-
siōnemqꝫ Polonorum, cum his qui eius obstinatiam sequebantur, laturus
Bohemis auxilium, venerat. Dux quoqꝫ Bohemiæ Wladislaus cum Baro-
nibus atqꝫ militibus suis, ex acie fugiens fuga salutem conquisiit. Bo-
leslaus ea victoria obtenta, sauciatos secum vehens, Bohemiam repe-
tiit, & maximis prædis, spoliis & incendiis, iterum iterumqꝫ patratis, onu-
stus præda ingenti, & longum captiuorum ordinem de Bohemis secum
trahens, humiliato superborum fastu & ceruice, victor gloriosus iubi-
lans Deo, cum omni exercitu suo, de præstita victoria canticum grati-
tudinis & lætitiæ, in Poloniam cum Sobieslao Bohemiæ Duce rediit.

Colomanus Hungariæ Rex moritur Cui filius suus Stephanus succedit &c.

TErtiō nonas Februarij COlomanus Pannoniorum Rex mori-
tur & in Alba Regali honore Regali conditus sepelitur. Hic
tantæ crudelitatis perhibetur fuisse, ut Ducem & consanguineum
suum propinquum Almum occidere machinatus, dum effectus machina-
tiōnis non respondisset, & Almus in Poloniam in exilium abiisset, fi-
lium eius Belam de materno gremio extractum, in infantuli ætate

positum (ne filiis suis in successionem Regni Hungariæ impedimentum afferret) excæcari iussit, vt ineptus & calamitosus ad suscipiendam Coronam Regalem reddatur. Cui filius eius Stephanus, gener Boleslai Polonorum Ducis, filiam eius Iuditham ex prima vxore genitam habens consortem, successit in Regno, & à Strigonien. Archiepiscopo Laurentio, cæterisque Episcopis et Baronibus Regni Hungariæ Coronatio eius apud Regalem Albam in Regem, et Iudithæ consortis in Reginam perfecta est.

Anno Domini 1115.

Sobieslai et Wladislai fratrum Bohemiæ Ducum opera Boleslai Poloniæ Ducis reconciliatio celebrata.

AD inferendum alterum Bohemiæ Duci Wladislao bellum, Boleslaus Polonorum Dux expeditionem indixerat militibus, non prius quieturus, donec Sobieslaus alter Dux Bohemiæ, apud eum in Polonia exulans, in Ducatus Bohemiæ sortem æquo iure admissus esset. Quod cùm Wladislaus Bohemiæ Dux agnouisset (neque enim eum pluribus Bohemis in Polonia pro exulibus manentibus, futuri belli Bohemiæ inferendi, latere poterat apparatus) mittit ad Boleslaum Polonorum Ducem nuncios, offerens pacis æquas conditiones, et pollicens sub illis Sobieslaum fratrem suum ad certam sortem Ducatus Bohemici admißurum. petens postremò suorum Bohemorum qui in prælio in sylua habito capti fuerant, manumißionem. BOleslaus autem Polonorum Dux, tractatu cum Sobieslao Bohemiæ Duce, et his qui partes suas sequebantur Bohemis super hac re habito, pacem se respondit suscepturum, et captiuos dimißurum, dummodo Sobieslaum Bohemorum Ducem certior fuerit portionem sui patrimonij adeptum. Quod vt fælicius proueniat, nuncii alii à Boleslao in Bohemiam ad Wladislaum, qui pacem huiusmodi sub certis conditionibus componant, mittuntur. Gratus fuit Wladislao Bohemorum Duci illorum aduentus, honorificeque illos habitos, pacem cum illis composuit, portionemque iustam, Sobieslao se daturum, omnibus odiis, iniuriis, damnisque hincinde irrogatis, perpetua obliuione deletis, iureiurando firmauit. Ad horum confirmationem, cùm de die & loco inter Wladislaum Bohemiæ Ducem, & nuncios Boleslai Polonorum Ducis conuenisset, pro die Sancti Procopii ad fluuium Nißa, tam Wladislaus

quam Sobieslaus Bohemiæ, cum Boleslao Polonorum, Duces, conveniunt, pacemque statuunt, firmant, et corporali interposito Sacramento roborant. Accepit tunc Sobieslaus Bohemiæ Dux pro sorte sibi debita Hrodecz Oppidum cum aliis quatuor Castellis, & Provincia & Districtu in Bohemia, & Olomuncensem Civitatem cum Provincia illius in Moravia. Reconciliationeque mutua tunc solenniter celebrata & peracta, captivisque omnibus solutis, & donis inter se largitis, et exulibus restitutis, cum magna animorum hilaritate in domos reditum est. Rara autem & tenuis, & non nisi sub hybernali tempore ab armis interponebatur quies a bellicoso Duce, nec res ulla amplius sibi voluptatis afferebat quam bellum, ut illum tantummodo ad Martis opera ædenda diceres a natura productum.

Boleslaus Polonorum Dux universam Prussiam hoste se non opponente vastat, urit, et spoliat.

NE autem post pacem cum Bohemis confectam, marcesceret in ocio militum virtus, Boleslaus Polonorum Dux hyeme huius anni, cum levi militum armatura, Prussiæ oram ingressus est, cum propter lacus & paludes & loca limosa in æstate non tam convenienter potuisset adiri. Et primo quidem effusis populationibus, diripi incendique iusserat Pruthenorum fines, deinde regionem interiorem ingressus, Castris militem tenuit, dimicandum cum hoste ratus, audierat enim Pruthenos in armis esse. Dum autem universam Prussiam peragrasset, & Pruthemi in sylvas, montes, paludes locaque invia secedentes, pugnandi copiam, quam Boleslaus magnopere requirebat, non facerent (viderant enim se ad decertandum multo Boleslai viribus inferiores.) Boleslaus mutata belli gerendi ratione, incensione vicorum & villarum, & agrorum populationem, milites latius iussit extendere. Cumque nec sic barbaros posset elicere ad pugnam aut deditionem, iussit milites prædas non pecorum solum sed hominum præcipue agere. Cum autem milites dicto parentes, maximum hominum de utroque sexu numerum coacervassent, Boleslaus cum ingenti hominum & pecorum præda, universis fere oppidis, vicis & villis in Prussia concrematis, in Poloniam fæliciter reversus, Pruthenos tunc captos per colonias ad operandam terram distribuit, pluresque villas ex Pruthenis, quibus etiam ex nomine gentis appellatio tunc indita, in eam diem manet, populavit.

IMperator Romanorum Henricus V. sumpto diademate ex Italia discedens & processu dierum Belgas ingressus, Regnaldum Comitem in Castro Barra

obsidione longa angustiatum, in deditionem. Lothargium verò Saxoniæ Ducem, nudis pedibus coram eo procumbentem in gratiam accepit. Curia deinde Maguntiæ instituta virginem Matildam Anglorum Regis Henrici filiam, sibi matrimonio copulat, et Regiò apparatu nuptias Maguntiæ celebrat.

Anno Domini 1116.

Sbigneus insolenter in Poloniam redit. & in ea extrema patitur.

SVccisam ubiq; spem, de recuperanda aliqua in Polonia sorte, Sbigneus naturalis Boleslai Polonorum Ducis frater, via belli perpendens, cùm omnis inuasiò ex Bohemia in qua tunc degebat, & auxilium à Bohemis ferendum (in quibus residua spes sua sita erat) per fœdus anno superiori cum Wladislao Duce Bohemiæ ad Nissam fluuium ictum, sibi nosset interdictum, Pomeranosq; audierat grauidè à Boleslao debellatos, cæterasq; machinationes & spes suas ad irritum videns recidisse, solam spem in clementia et gratia fratris sui Boleslai Polonorum Ducis relictã fore, mittit in Poloniam nuncios, Boleslao pro venia supplicaturos. Qui cùm dicendi potestate concessa verba facerent. Profunditate miseriarũ & extrema pauperie (quam Sbigneus, postquam in exilium meritum delegatus erat, incurrerat, quamq; annis pluribus, non sine sui & Boleslai Ducis grandi sugillatione, pertulerat) declarata, suppliciter orabant, ut exilio suo finem imponere, & eo in Poloniam reuocato, aliquam portiunculã in Regno Poloniæ (ut in externis regiònibus pannosus et exul non delitesceret) de mera pietate & gratia largiri dignaretur, pollicentes Sbigneũ iam tandem in omni subiectione, fide, mansuetudine, & humilitate, Boleslao Polonorum Duci, velut DOmino suo gratioso, seruiturum. Veritatem & efficaciam verbis Nunciorum Boleslaus inesse ratus, continuo ad misericordiam flexus est. Pluribus quoq; periuriis, proditionibus, & traditiònibus, quibus in eum et patriam quam grauissimè deliquerat, commemoratis, et coram nunciis illius ex ordine recensitis, etiam nunc (consiliariis nequicquã improbantibus & dissuadentibus) ignoturum, et Districtum aliquem se in possessionem illi largiturum respondet, dummodo Sbigneus pœnitentiæ et humilitatis veræ, reconciliatiònisq; & probitatis integræ signa de sè monstrauerit. In hanc spem nuncii dimissi, Sbigneum de gratia et clementia Boleslai Polonorum Ducis securum, in Poloniam reducunt. Qui ad

conspectum Boleslai Ducis accessurus, siue naturali siue maliuolorum acqui: escens & seductus consilio, omnium eorum quæ nuncii sui spoponderant obli: tus, in fastu & pompa, cum superbiaq; arroganti, ense præcedente, modulantibus & cantantibus cantoribus, tubis, organis, & timpanis, cæterisq; generibus Mu: sicorum psallentibus, modulantibus ac sonantibus, gloriose & magnifice ingre: ditur, vt prorsus declararet se fastu tam elato, non de exilio sed de trium: pho, non castigatum sed erectum, non humiliatum sed stomachatum, non serui: turum sed regnaturum, non pariturum sed imperaturum, non precario sed ne: cessario in Poloniam rediisse, & singulis proditionibus atq; hostilitatibus, quibus alias Poloniam afflixerat, feratius vsurum esse. Gestus quoq; sui illi non ingrati solum atq; deliri, sed et arrogantes cunctis videbantur. In: certumq; erat dinoscere, in se ne, an in patriam, an in fratrem sceleratior extiterit & extare debuerit in futurum. Boleslaus autem Polonorum Dux & si Sbignei stultam arrogantiam prudenti dissimulatione tegens, beni: gne illum accepisset & tractasset, illico tamen pænitentia animum sube: unte, dolere cæpit vehementer, quod virum dolosum & suæ vitæ atque fortunæ insidiatorem, cuius mores, ingenium vafrum & hostile probe mul: tiplici experientia doctus, nosset, in gratiam assumpsisset. Exulceratum sua sponte Boleslai contra Sbigneum fratrem animum, Consiliarii & Baro: nes (quibus Sbignei reuocatio, semper molesta, acerba, et suspecta erat) accendunt, longo sermone nacta occasione, ex suo superbo et arroganti ingres: su amplius exulcerant & inflammant. En, inquiunt, accepisti fructum credulitatis et clementiæ tuæ, qua, nobis abnuentibus, Sbigneum in Poloni: am reuocasti, quem potius debueras in vltima terrarum, velut omnium li: tium, dissidiorum, proditionum, & guerrarum satorem domesticum transle: gasse. Qui assuetus fraudibus, argutus mendaciis, artificio simulationis eruditus, veterem in te & nos suæ malignitatis morem, donec viuet, obserua: bit. Quieturum ne illum a flagiciis, quibus hactenus nobilitatus est, & furorem quo rapinis, dolis, & omnibus exitiis publicis, plurimos pauit, & mo: res suos atq; ingenia a natura illi tradita, depositurum credis? Qui nec pro eo temporis momento, quo se tibi exulis & humiliati more offerre de: buit, poterat abdicasse. Qua specie illum sub tua ditione & imperio credis victurum? qui æqualem Principatum non tulerit? nonne eam indolem eum a iuuenta gesisse? iam spe & ambitione vniuersum Poloniæ Regnum comple: xum, vt in senectute te superiorem & Dominum laturus videatur? Quid il: lum, dum amplius temeritas sua excreuerit, dum omnium malignorum men: tes & animos sibi conciliauerit, facturum censes? Nempe in tuum tuoruq; natorum excidium, omnia ingenia sua clandestine, postquam aperte non li: cet, vt ipsi soli Regni tui cedat successio, conuersurum, & in tuam necem

cuiuscunq sortis hominem, qui te veneno aut ferro ex rerum natura tollat, amplissimis promissionibus te occiso, implendis, subornaturum: quod bello & aperta vi consequi non poterat, licitamine consecuturus. Neq à nobis satis dici & explicari potest, quantis ille sceleribus, quantis exitiis mentem, in luum & patriae excidium, inquinatam grauidatamq exhibeat. Pestem itaq istam, quam hic in te & in nos omnes iam diu machinatur, in ipsum retorque, & non tam perniciosum fratrem quàm hostem acerbissimum, furiam & facem luctuosam, exitiosum prodigium, priusquam te & nos, ab eius fallaciis oppressurum iri contingat, ob scelera plurima, & in te & in patriam ab eo edita, opprime, vitamq suam iustis debitis suppliciis eripe, ac hominem bonorũ omnium inimicum, hostem patriae, latronem Poloniae interfice, à ceruicibus quoq tuis et nostris impendentem facem depelle, idq celerius age ne per fugam elapsus fiat infestior. Nec vt hostis modo tibi et nobis habendus est, sed vt veneficus proditor, geminato afficiendus supplicio: quando quidem difficilius est cauere ab occulta quàm ab aperta peste, & perniciosius soleat comparare periculum vafer proditor, quàm hostis publicus. His Boleslaus Polonorum Dux sermonibus certatim insectatus et coargutus, dum ira et indignatio misericordiam peruicisset, et Procerum sententia in dolorem accensus, ira quoq extunc longius progressus, Sbigneum quod diutius distulerat, eo tempore necare suadentibus, assensus est, & in mortem destinat, non aliter se patriamq securam fore ratus, donec bellua tam immanis et perniciosa occideretur, insanabile illius pro comperto habens ingenium vanum, callidum, à nouandis quoq rebus et exercenda perfidia non cessaturum. Esto nonnulli Procerum Poloniae viri religiosi et timorati ipsum deprecarentur, vt naturae contemplatione molliret caeptum indignationis nubilum, fratriq ignoscens, ius naturae pluris quàm vltionem aestimaret, atq necessitudini donaret, quod debebatur dolori. Quidam exhorrendo scelus paricidii consulebant vt in vltimas relegaretur regiones, suscepturus alibi fatum suum. Milites itaq, quibus negocium Boleslaus mandauerat, capta loci et temporis opportunitate, Sbigneum aggressi, facinoribus quibus Poloniam vexauerat exprobratis, contentione suborta, eum (fidem et defensionem fratris Ducis Boleslai nequicquam implorantem) interimunt. Sunt qui illum non necatum, sed excaecatum scribant, et perpetua caligine damnatũ, ab oĩbusq desertum, nõ post multos annos diem obiisse. Boleslaus post Sbignei interitum, maerore angebatur ingenti, quód fratris occisione, & vitae & rebus à se gestis, crediderat nõ mediocrem maculã, diutius à se vitatam, inusisse: faeliciorem se arbitratus, si illud facinus perosus, mundas manus à frña caede seruauisset. Itaq parum consentaneum videtur, parumq ciuile & humanum, Principem alioquin magno animo praeditum, tam tetrum et crudele in fratre facinus occupasse.

Stephani Hungariæ Regis & Bohemiæ Ducum conuentus in quo pro pace seditionem et bellum ineunt etc.

Ad vndas fluuii Olszei Hungariam & Morauiam disterminantis, dū Stephanus Hungariæ Rex ab vna, & Wladislaus, Sobieslaus, & Otho Bohemiæ Duces partibus altera, ex composito, pro reformandis quibusdam dissidiis, inter subditos hincinde exortis, et pace vtrinq; firmanda conuenissent, Sathanæ suggestione, paucis tractatibus per nuncios habitis, vna pars alterius sermoni ampuloso non cedens in aciem pugnatura, armis correptis tam subitò venit, quasi non pro pace consumanda, sed pro certamine indicto, illos crederes conuenisse. Dum autem strage magna plurimi à parte vtraq; cecidissent, & Wladislaus Bohemiæ Dux ab Hungaris profligatus in Bohemiam refugisset, Sobieslaus & Otho in altera parte pugnantes prælium restituunt, ac Hungaris victis in fugam versis, Castra eorum et spolia diripiunt. Stephanus Hungariæ Rex beneficio sui Archiepiscopi Strigoniensis Laurentii seruatus, in Hungariam sospes rediit.

Anno Dñi 1117.

Scarbimirus Palatinus Cracouien Duci Boleslao rebellis excæcatur et Palatini dignitas imminuta est etc.

Victis Pomeranis & Pruthenis populis, inter ipsos quoq; victores bellum exortum est. Scarbimirus siquidem Cracouiensis Palatinus & Militiæ Ducis Boleslai Polonorum Princeps, (quo ea tempestate inter Poloniæ Barones genere, consilio, ingenio, & manu nemo maior habebatur) duarum victoriarum, quarum vnam ex Bohemis in sylua magna, alteram ex Pomeranis ad Nakiel, sub auspiciis tamen Boleslai Ducis, retulerat, insolens factus, cœpit Domino suo Duci Boleslao contumax et rebellis esse, clandestinis submurmurationibus illum sugillando, gloriam antea-ctorum triumphorum sibi vendicare, deducens se vno non existente, victoriam de Bohemis, Pomeranis, et Pruthenis prouenturam non fuisse. Postquam verò Scarbimirus Palatinus clandestina sugillatione non contentus, Ducem Boleslaum frequentibus probris carperet et aspergeret, ad testatas inimicitias, controuersias, & odia res perducta. Adeò quoq; Scarbimiri Palatini ascenderat intumueratq; temeritas, vt in auctoritate sua &

amicorum, fratrum, consanguineorum, et horum quos beneficiis deuinxerat aßistentia confisus, in apertam rebellionem et hostilitatem contra Boleslaum Dominum suum prodiret, aperta acie cum his quos in sui adiutorium adunauerat contra Boleslaum, si quid Boleslaus mouere vellet, dimicaturus. BOleslaus autem communem perniciem deuitans, Scarbimirum Palatinum Cracouiensem iussit vinciri, et aliquot diebus seruatum, in carcere cæcari. Quo facto illicò superimpendens omnis procella, quam Scarbimirus factione sua excitaturus erat, conquieuit. Magistratu insuper v.z.t Palatinatu Cracouień illum priuat, & pro crimine læsæ Maiestatis, Palatinatus titulum, qui prior fuerat, Castellanatui postposuit.

Quinta die Mensis Marcii, Maurus Cracouień Epūs, dum annis septem Ecclesiam rexißet, Cracouiæ moritur, & in Ecclesia Cracouień sepelitur. Radosz Polonorum genere, à Paschali Papa secundo ordinatum habuit successorem. Hic Ecclesiæ et Cœnobio Andrzeioúień nondum fundato et dotato, fabricato tamen, in consecratiōne Ecclesiæ per ipsum factæ, contulit decimas manipulares mensæ suæ Cracouień, in villis Morouicze, Przeneslauie, Konari, Michouo, et Węgielno.

Borziwoÿ et Wladislaus Duces Bohemiæ per Boleslaum, Bohemiæ Ducatu diuiso componútur.

BOrziwoÿ Bohemiæ Dux, á captiuitate quam apud Henricum Imperatorem annis octo pertulerat, solutus, fratrem Wladislaum natu iuniorem, Principatum Bohemiæ occupantem, et qui eius captiuitatem procurauerat plurimum terruit, ne eum Boleslai Polonorum Ducis et fratris Sobieslai qui in Morauia Princeps erat aßistentia, & á Ducatu Bohemiæ excluderet, et in similem quam ipse sibi texuerat coniiceret captiuitatem. Ad componendum itaq̃ dissidium inter eos Boleslaus Polonorú Dux ab vtraq̃ parte Arbiter electus, Bohemiæ Ducatu inter eos diuiso, ita vt Wladislao ora Aquilonaris, versus Albam sita cederet, reliquá omnem sortem Borziwoÿ Dux administraret, eos pacificat.

Wlodimir Russiæ Dux, qui germano suo Swiatopelkone Duce Kiiouiensi obeunte, sedem Kiiouień acceperat, suspectum habens Iaroslaum filium Swiatopelkonis nepotem germanum, ne illum ex Sede Kiiouień propelleret quamprimum illum opprimere statuit. Et Dauid Vaszilkone, Roscislao Volodorowicz filiis quoq̃ Olech armorum auxilia sibi præstantibus vadit contra Iaroslaum, & in Castro Wladimirień (neq̃ enim cum tot

Ducibus tutum putabat decernere) se continentem, obsidet, Laroslaus autē cum nihil sibi conscius esset, ex Castro ad Ducem Wladimirum cæterosq; Russiæ Duces veniens inermis, verbis pacificis & modestis Wladimirum, sibi aßentatorum falsa suggestione infensum, placat & reconciliat. Qui continuo obsidionem soluens, in Kiiow reuersus est, Laroslao tamen prius pluribus sermonibus obruto & obiurgato.

Anno Domi. 1118.

Boleslaus Polonorum Dux à bello diuturna & mira imbrium tempestate impeditur.

Parantem in Pomeranos Boleslaum Polonorum Ducem expeditionem (iam siquidem intellexerat Swiatopelkonem Baronem, in cuius fidē Nakiel Castrum cum sex oppidis aliis & munitionibus commiserat, ad vacillationem, temerato quod sibi præstiterat iureiurando, reuersurum fore) imbres et pluuiæ tenuere. Dum enim Veris tempore cæpissent, etiam nec in æstate remittebantur, continuaq; pluitione et descensu, non solūm Poloniæ Regnum, sed et vicina Regna atq; Prouincias, quàm plurimis incommodis & inundatione sine exemplo in vniuersa terra vexarunt, quæ quidem pluuiæ agros seri, & sata meti, in plerisq; locis prohibuit. Ea tamen loca huiusmodi inundatione, quæ fluuii maiores circumfluunt, aquis vltra solitum inflatis et ripas egredientibus, fuere oppressa et afflicta. Eodem insuper anno post solis occasum, cælum totum in tantam rubedinē versum est, vt velut ignis et flamma tribus horis colluceret. Quæ res in prodigium et admirationem apud multos versa, magnum aliquem effectum productura tunc insinuaße credita est. Nec multò post tanti imbres descenderunt in terram, tot coortæ sunt pluuiæ & tempestates, tanta denique creuit fluuiorum inundatio, vt alterum Cataclysmum nonnulli pertimescerent prouenturum.

MARTINVS Metropolitanus Eccl̃æ Polonicæ Gnesneñ Pontifex, dū annos sex & viginti sedißet moritur, & in Gnesneñ Ecclesia tumulatur. In cuius locum Iacobus primus ex oppido Znyena et parentibus Consularibus ortus, per Calixtum Papam secundum suffectus est.

Iaroslaus Wladimirieñ Dux ad Boleslaum Poloniæ Ducem confugit.

Kiiouien Dux Wladimirus maioribus suggestionibus inuidorum, graui contra nepotem suum Iaroslaum Wladimirien Ducem (quasi illi mortem et expulsionem de Sede Kiiouien machinantem) indignatione concepta, eum ad se literis et nunciis in Kiiow accersit. Qui non aliter se nunciat venturum nisi iureiurando Wlodimirus firmet, nihil se hostile illi illaturum. Et quamuis Wlodimirus huiusmodi sponsionem pro maiori securitate Iaroslai fecisset: Iaroslaus tamen, Consiliariis & militibus Wlodimiri Kiiouien Ducis de periculo & laqueo quod illi imminebat (veré ne an sub dolo incertum est) significantibus, venire in Kiiow negauit. Deinde falso et vafro, suorum militum seductus et persuasus consilio, cum vxore et filiis ac omni supellectili, Castro Wlodimirien militibus commendato, in Poloniam ad Boleslaum Polonorum Ducem sororis olim suae Sbislauae maritum, confugit. A quo benigne et humaniter exceptus, quadriennio illic mansit, Boleslao Polonorum Duce, singula sibi subministrante necessaria. Infra id autem tempus Castrum Wladimirien Wladimiro Kiiouien Duci per milites Iaroslai deditum est (verentibus Ruthenis ne eo Poloni potirentur) qui ad Principandum illic filium suum Romanum transmittit. Quo quarta decima die Ianuarii mortuo, alterum filium Andream Wlodimirus Kiiouien Dux ad regnandum in Wladimiriam surrogauit.

IMperator Henricus in Italiam reuersus, absente Pontifice Paschali, ingreditur Romam, ibiq; concedente populo, et aduersantibus Primoribus, cum rité coronari non obtineret, Mauritium suae partis Archiepm euocauit, et ab eo sibi coronam imponi iussit.

Anno Domi 1119.

Pomerani caesi plané et perfecté Boleslao Polonorum Duci se subyciunt.

DIlatam anno superiori in Pomeranos expeditionem Boleslaus Polonorum Dux (non obstante quod eo etiam anno tempestate inquieta, ventorum vis fortissima, multa disrumpens et comminuens, aedificia flare caepisset) continuaturus, militiam suam armari iubet, & copiis conuenientibus, in Pomeraniam exercitum deducens, quicquid vel reparatum vel relictum fuerit, iubet demoliri aut incendi. Congerunt itaq; Pomerani et Prutheni validum exercitum, et vniuersa iuuentute armata, coactis

etiam agrestibus, Boleslao, fortunam tentaturi occurrunt. Nec Boleslaus decertandi spe auidus, distulit pugnam, sed quamprimum Pomeranorum et Pruthenorum acies apparuerunt, signa canere, et acies suas ex aduerso procedere iussit. Et cum ex utraque parte magna vi magnoque animo acies concurrissent, aequo Marte aliquanto tempore pugnatum est. Poloni enim pectus animorum iraeque plenum habendo, ferociam singularem in certando deprompserunt. Verum dum Pomeranorum primis victis, ad iuuentutem ventum esset, acies illico Pomeranorum inclinari caepit. Quod ubi Boleslaus aduertit, nouam militum cohortem in perculsos induxit, frequentiorique pugna Pomerani conturbatis ordinibus, contriti et in pugnam versi sunt. Capi autem non caedi fugientes, et parci iuuentuti et agrestibus (ut essent qui terram incolerent) mandante plures numero capti, et ad Boleslaum reducti clementiam suam experti sunt, plures siquidem dimitti etiam vestitos iussit. Eo praelio Pomerani et Pruthení, velut fatali et extremo victi (quod ingentem luctum simul et pauorem apud eos concitauerat: quippe in eo quod floris quod roboris in restante iuuentute erat, amiserant) se in gratiam Boleslai Ducis Polonorum dediderunt, nec apposuerunt ultra calcaneum suae rebellionis contra Boleslaum mouere, usque ad vitae suae tempora utramque terram Pomeranicam uz't et Pruthenicam possedit.

Swiatopelkus perfidus in Nakiel oppugnatur, et tandem in obsidem filio suo dato, liberatur. &c.

Gente Pomeranica et Pruthenica Boleslaus Polonorum Dux debellata, et in deditionem accepta, versus Nakiel ad Swiatopelkonem opprimendum (qui famosus et inter suos ob temeritatem et flagitia notior, Boleslao insuper Duci et Polonorum Proceribus inuisior habebatur, quod Pomeranos aduersus Boleslaum, arma moturos incenderat) contendit, Nakiel quoque Castrum et oppidum obsidione cingens, etiam Swiatopelkonem in eo includit. A festo autem Natiuitatis Sanctissimae Mariae Virginis, usque ad festum Natalis Domini, niue, frigore, et pruina, crebro militem affligente obsidionem ipsam produxerat. Nec sub tanto tempore Nakiel, quamuis Boleslaus et miles suus plurimum admitere[illegible]tur, poterat (resistente Swiatopelkone cum suis) expugnari. Clade enim Pomeranorum et Pruthenorum audita, et rebellionis temeritatique iuris[illegible] iurandi in Boleslaum conscius, viris, armis, et commeatibus in annum et amplius suffecturis, optime arcem et Oppidum communierat. Sed nec ea sibi singula quietem securitatemque praestabant, quin nocturnis diurnisque

meditationibus angoribusq; vexaretur, ne aliquo casu Vrbs et arx in potestatem Boleslai recideret, et ipse supplicio capitali pro fraude et perfidia in Dominum et benefactorem suum admissa, merito mulctaretur. Quod euitaturus, frequentibus nunciis fatigabat Boleslaum, vt sui misertus, gratia illi et veniam concedere dignaretur, offerens decaeterò synceriore fide maleficium suum, data insuper quam Boleslaus imperaret pecunia, datis itidem et obsidibus, pensaturum. Abnuebat primum et iterum iterumq; Boleslaus Polonorum Dux Swiątopelkonis preces, neq; ei misericordiam dignum impendi respondebat, qui semetipsum ea indignum effecisset, cùm quòd proditorem et fidefragum frangi et lacerari, tum quòd sagitta ipse de oppido vulneratus, vltum iri vulnus suum aestuabat. Dum verò spes expugnandae Vrbis et arcis effectus non respondisset, cùm et moenia munitionesq; egregiè defensa essent, et machinas bombardasq; illùc conducere, (tempore praesertim hyemali, terra ex resolutione in locis maximè paludinosis, limosis, et lubricis dehiscente) onerosum et parum vtile videretur. Milites etiam non solùm aestiuo tempore sed et hyberno, se in bella trahi, & multorum dispendiorum perferre iacturam quererentur (etenim cùm multis in ea ipsa obsidione vrgerentur incommodis, nulla tamen eos res aequè, vt vigiliae sub diuo & noctibus hyemalibus et protensis actae, conficiebant) precibus itaq; Swiątopelkonis assiduis, fidem et correctionem astruentibus Boleslaus Polonorum Dux expugnatus, magis tamen querella militum suorum, militiam pro eo tempore detrectantium, fractus, veniam Swiątopelkoni, pecunia qua illum pro scelere perfidiae mulctauerat, et filio suo pro obside in pignus conseruandorum promissorum prius receptis, concedit, et obsidionem soluit.

Paschalis Papa moritur. Cui Gelasius anni vnius Papa succedit.

CVm Romanam sedem annis decem et octo, Mensibus quinq;, diebus verò decem Paschalis Papa secundus rexisset, Romae moritur, & in Ecclesia Lateranen. sepelitur. Qui etiam Arnolphum, Albertum, & Theodoricum (qui Papatus dignitatem diuersis temporibus vsurpare nitebantur, et qui postea mala interierunt morte) habuit hostes et in Papatu competitores, Et in eius locum Ioannes Cardinalis de Gaieta, natione Campanus, per electionem Cardinalium est substitutus, & Gelasius secundus vocatus. Qui dum Imperatoris Henrici persecutionem formidaret (conabatur enim sua electione, cùm tunc in Italia agebat, quòd se insciò et non consentiente peracta esset, irritata, alium sufficere) in Gaietam se transtulit. Quo Henricus Imperator audito, maiore furore actus,

Hispanum quendam Burdinum nomine, in Papam aßumit, & eum Gregorium, caeteris eum Antipapam vocitantibus, appellat. Quod intelligens Gelasius in Gaieto, trans mare cum Collegio Cardinalium in Franciam fugit, veniensq in Cluniacen Monasterium illic infirmatur et moritur, & in eode Monasterio sepelitur, dum anno tantummodo uno et diebus quinq sedißet.

Anno Domi 1120.

Swiątopelk rursum in Nakiel oppugnatur, et captus perpetuo captiuus seruatur, illiusq posteri ab omni Ciuitatum & Castrorum Praefectura lege amouentur.

SWiątopelkone Pomeraniae Duce & Naklensi Praefecto pacta violante, quae se seruaturum iureiurando, & filio in obsidem Boleslao Polonorum Duci dato, astrinxerat, Boleslaus perfidia sua et tot periuriis suis motus, ex ea aestate exercitum iterum in Pomeraniam deducit, perfidiam Swiątopelkonis vlturus. Verum quia intelligebat hostem paruas vires habere, & Pomeranos debellatos, et sub sua iam ditione consistentes, illum non adiuturos, lustrato exercitu, et infirmis, pannosis, et tenuibus in domos remissis, cum expedita tantummodo militum veteranorum et exercitatorum manu, fortalicia, munitiones, et oppida quae a Swiątopelkone tenebantur expugnare aggressus, contendit. Et primum quidem ad oppidum et munitionem Wyszegrod perueniens, et diebus sedecim in eius expugnatione moratus, illud vario genere tormentorum, machinarum, et mißilium peruincens, capit et in suam redigens ditionem, octo diebus illic (dando quietem militi circa oppugnationem continuam fesso) statiua habuit. Praesidio deinde militum frequenti Visvegrado imposito, ad alia oppida, Castra, munitiones, itum est, et Nakiel Castrum et oppidum (cuius anno transacto expugnatio non prouenerat.) expugnari et obsideri captum. Dum autem prima luce maenia corona aggressus esset, credens pauore animos Oppidanorum & Castellanorum concußos, se dedituros, constantius tamen quam illos Boleslaus facturos destinauerat, viris maenia defendentibus, faeminis omnis generis tella, picem feruentem, aquam bulientem, et saxa afferentibus, frustra deditio tentata est. In pluribus itaq locis admotae bombardae, muros et structuras faciebant, nec a Naklen quicqua, quo aut opera aut hostis arceri posset praetermissum est. Aut enim prodeuntes noua reficiebant munimenta, aut eruptionibus subitis, nunc in opera hostium, nunc in stationes decurrebant. Turres deinde altitudine maenorum

excedentes, extructas, Boleslaus propè muros (fossis primum terra lignisque completis) admouit, magnoque hostes damno sagittarum missiône ex illis affici: ens, et ne in mœniis consistere possent submouens, Castrum et Vrbem se capturum prætendebat. Castellani verò et oppidani, Swiątopelkone, qui intus aderat, eos adhortante, ne viui in manus Boleslai venirent, ad dispellendum imminens periculum, congeriem lignorum pinaticorum et aridorum ad turres comportant, proiectiôneque frequenti lardi, butyri, picis, & aliæ materiæ qua ali solet ignis, ignē subiiciunt. Ac sic Polonis nequicquam incendium satagentibus depellere, materia pingui conatus Polonorum peruincente, turres consumuntur. Nouis in conflagratorum turrium locum, Boleslai solicitudine et opera illicò surrogatis, dum eodem animo & admisu, eadem quoque prouidentia et arte, à Pomeranis simili ingenio fuissent succensæ et exustæ, tertiæ rursum eadem celeritate, qua et primæ secundæque, à Boleslao surriguntur. Illis quoque per Pomeranos igne depastis, quartæ rursum tam propinqua locatiône mœniis admotæ sunt, ut manuale personaleque inter obsessos et obsidentes fieret certamen. Atrox quoque pugna sæpius coorta, Pomeranis ignes inyicientibus, Polonis prohibentibus turrium conflagratiônem, in maiorem diei partem producta, utrarumque partium studio accensa, feruebat, per quam non parua strages aut vulneratiô quotidie in Polonis, maior tamen in Pomeranis ædebatur, tamque obstinatè à Pomeranis resistentia opposita est, ut plus in dextris quàm in mœnibus spei esse facilè appareret. Pax deinde à Boleslao, ut obsessis liceret abire incolumibus, petita est, quam dum petentibus abnuisset, treugæ indies aliquot magna instantia deposcebantur, sed cum has quoque Boleslaus maiori renitentia denegasset, Pomeranisque iam vires, iam tela, iam victualia, iam ante omnia animus ex Boleslai constantia deficeret, in desperatiônem omnium animis spectantibus, rursum nunciis ad Boleslaum missis, ut saltem vitam illis donare dignaretur. Precibus eorum Boleslao acquiescente, deditiônem faciunt. Swiątopelkus verò viuus in manus Boleslai traditus, perpetuæ captiuitati damnatus est. Nakiel capta cætera oppida et munitiônes spontaneam fecêre deditiônem. Sancitumque est ab eo tempore, non Castra, non oppida, non munitiônes, aut Castella Swiątopelkoni aut filiis ipsius, velut hominibus dolosis, & fluxæ ambiguæque fidei, committenda. Ex eo autem tempore in Boleslaum Polonorum Ducem milites propensiori incitati sunt amore, quod viderant illum nullum formidare discrimen, nullum laborem, sed nec bellorum genere fatigari, consecutum prætereà esse pacientiam in re qualibet administranda, industriam in prouidentia celeritatem in conficiendo.

Exiguo tempore inter Borziwoy ab una, & Wladislaum Bohemiæ Ducem germanos, partibus ab altera (qui Ducatus Bohemiæ regimen inter se, circa

tamen Borzivoÿ velut natu maiorem Principatu remanente, partiti erant) con;
cordia vigente, rursus cùm ad priores contentiones, lites, et dissensiones, Bo;
hemis odia alterius in alterum aßentatione aut suggestione suggerentibus, res
rediißet. Borzivoÿ de fratris sui Wladislai ira feruida iam certus, veri;
tus ne in se grauius aliquid improbitate suggestorum, per fratrem consuleretur.
Bohemia deserta, in vetus suum hospitium Poloniam ad Ducem Boleslaum con;
ceßit. Cumq; illic aliquanto tempore moratus, et à Boleslao comiter habitus
fuisset, in Hungariam deducendi temporis causa, transuectus, illic diem obiit.

GELASIO Papa, cùm tantummodo anno uno et quinq; diebus sedißet, in
Cluniaco mortuo, Cardinalium uniformi electione in Cluniaco celebrata,
Guido natione Burgundus, Comitis Burgundiæ filius, & Archiepisco;
pus Vienensis Calixtus secundus vocatus in Papam aßumptus est. Qui
ex Cluniaco Romam cum fauore omnium pergens, Burdinum pro Papa se ge;
rentem, in Sutrio conclusum capit. Quem super mula, auersa ad caudam
facie, impositum, caudamq; mulæ pro frena tenentem, Romam deductum
et in turrim coniectum in squalido carcere mori fecit. Hic cùm vir animosus
& Ciuilis esset, et vniuersus propter suam affabilitatem charus, Impera;
torem Henricum, Inuestituris Episcoporum se ingerentem, anathemate nouo
percellit. Quem cùm videret Henricus Imperator, et propter animum et pro;
pter fauorem populi vinci non posse, Inuestituris Episcoporum perpetuò re;
nunciaturus, apud Vormatiam Concilium frequens Germaniæ Principum indi;
cit. Et veritus propter anathema Imperium à se deficere (iam enim sense;
rat plerosq; Principes aduersus se coniurasse) patris metuens exemplum, In;
uestiturarum Epõrum Legato Sedis Apostolicæ Lomberto, qui postea in Pa;
pam suffectus Honorius dicebatur, exigente, resignauit, per eumq; ab anathe;
matis vinculo solutus est.

ZIROSLAUS Wratislauien. Epus solvens naturæ debitum Wratislauiæ
moritur, et in Ecclesia Wratislauien. sepelitur, cùm annis octo et viginti Ec;
clesiam Wratislauien. prouide et modestè gubernasset. In eius locum per Ca;
lixtum secundum Heimo aliàs Imislaus natione Polonus de Domo Lescitarũ
aliàs aceruorum succedit, Duce Polonorum Boleslao eius personam per lrãs et
nuncios, velut vnico Patrono, promouente, apud Zninam.

ORDO Præmonstratensium cœpit, cuius fundator Norbertus vir Dei de
partibus Lothoringiæ oriundus, genere et nobilitate clarus, primarius pater
atq; fundator extitit. Qui in breui tempore magna religione fulgens, multos
habuit ex viris Illustribus fundatores, qui progreßu temporis cum magno

germinasset, tandem nostris temporibus videmus illum, et præcipuè in Regno Poloniæ, in magnam arriditatem corruisse. Hoc etiam tempore ordo Diui Ioannis Baptistæ Hierosolymitani inchoatur, à Venerabili viro Raimundo, operibus misericordiæ dedito, et in breui tempore multum creuit.

Anno Domi 1121.

Matrimonium inter Wladislaum Boleslai Ducis Poloniæ filium, et Cristinam Henrici Imperatoris Romanorum filiam celebratur.

Annos nubiles Cristina filia Henrici quinti Imperatoris (quam Boleslaus Polonorum Dux, filio suo natu maiori primi matrimonii Wladislao desponsauerat, quamque in Poloniam ex Almania deuectam, decennio iam exacto nutrierat) eo tempore dum impleuisset, Boleslaus Poloniæ Dux, diem designans nuptiarum, Stephanum Hungariæ Regem generum suum, cum primoribus Baronibus Hungariæ, Iaroslaum Ducem Wladimirien socerum suum, item alios Principes Russiæ, suique Regni Poloniæ Prælatos, Barones, & Proceres, ad huiusmodi nuptiarum solennitatem, nunciis et literis inuitat. Quibus in frequenti numero Cracouiam conuenientibus, munificentiam, potentiam, et gloriam suam Boleslaus ostensurus, in dies plures conuiuium produxit, et singulos inuitatos, necessariis omnibus abundè tractatos, singulis etiam dona mittente, et accipiente digna, misit. Ludos plures hastarum præcipuè et gladiorum, ad lætificandum et honorandum conuiuas, premio victori proposito, instituit, et cum magna omnium hilaritate et comitate solennitatem huiusmodi consumauit. Præfata autem Ducissa Cristina ex fastu et superbia communionem singulorum Polonorum aspernabatur, à mensa quoque, et conuictu illos abiiciens. Teutonicorum obsequiis, ad singula quæque officia vtebatur, asserens Polonos olidos esse, et in conspectu suo fætere, nec habitu amictus eorum ferre posse. Sacerdotes insuper Polonicos non secus quàm saeculares pertæsa, nullo honore illos dignans, nullam illis reuerentiam exhibebat

MENSIBUS tribus et continuis, Martio videlicet, Aprili, & Maio validissima siccitas et æstus terram pressit: propter quam non æstiuales solùm sed et hyemales segetes extenuatæ et arefactæ, annum illum effecerunt apud Polonos annone caritate turbidum et sterilem, Vicinæ quoque regiones et Prouinciæ eandem siccitatem et sterilitatem expertæ, fame et inedia aliquanto tempore præmebantur.

Anno Domini 1127.

Boleslaus Poloniæ Dux ex Adleyda consorte sua filio Cazimiro auctus.

NVptiarum primæui filii Wladislai solenmitate transacta, non inferior alia solennitas, cumulatura vel potius renouatura gaudia, secuta est. Ducissa enim Adleyda consors Boleslai Ducis Polonorum, soror Imperatoris Henrici quinti, et filia quarti, sterilitate quam decennio pertulerat, in fæcunditatem commutata, filium feria quarta ante festum Assumptionis beatissimæ Virginis Mariæ, produxit. De cuius natiuitate, miro modo pater Dux Boleslaus exultans in Cracouien Vrbem pluribus Prælatis et Baronibus conuocatis, solennitatem baptismi magno sumptu magnaque pompa exegit, & infante per Radostonem Episcopum Cracouien in Ecclesia Crac, sub frequentia multorum Procerum et plebis, baptisato, nomen suum et auitum coaptans, Cazimirus imposuit.

Volodor Dux Przemisliensis terras Poloniæ infestans capitur a militibus Polonorum, postea argenti summa redimitur.

TErminos Polonorum Volodore Duce Przemislien ex Castro Przemisl crebrò infestante, prædamque agente Boleslaus Polonorum Dux missis ad Wlodimirum, et alios Duces Russiæ nunciis, de iniuriis quæ Regno Poloniæ per Volodorum inferebantur, apud eos querebatur. Sed videns suarum iniuriarium grauamina à Russiæ Ducibus dissimulatum iri, mandat militibus et Præfectis suis, vt iniurias suas amplius inultas esse non sinant. Volodoro itaque Polonorum fines spolianti, milites quibus id à Boleslao Polonorum Duce munus mandatum fuerat, occurrunt, et prælio inito insignioribus suis militibus occisis, victum, prædas quas ex Polonia tulerat eripiunt, fugientem etiam persecuti in loco qui Vysokie appellatur compræhendunt, et captiuum Cracouiam ad Boleslaum Polonorum Ducem perducunt, vbi vincula aliquanto tempore sustinuit. Processu autem temporis nuncii Vaszilkonis Przemislien Ducis Cracouiam aduenunt, & cum Boleslao Polonorum Duce (qui pro liberatione Volodori octoginta millia marcarum argenti petebat) de soluendo Volodoro agentes, de viginti millibus marcarum argenti, pro solutione Volodori dandis, conueniunt. Datisquê

tunc duodecim millibus argenti, de soluendo residuo Iaroslai filium obsidem ponunt. Postea verò, quingentis vasis argenteis, scutellis vzt, picarys, ciphis, de opere Græco allatis, plenam solutionem impendunt. Volodor itaqz solutus, Boleslao Polonorum Duci reconciliatur, & iam cum illo quàm Colomano Regis Hungariæ fratre, fœdere icto, et iureiurando firmato, Volodor reuertitur Przemisliam vicesima secunda die Mensis Iulii.

Anno Domini 1123.

Sobieslaus Morauiæ Dux à Wladislao fratre Duce Bohemiæ victus et pulsus primù in Germaniam deinde in Poloniam transfugit.

Grandis commotiò in Bohemia inter germanos Wladislaum et Sobieslaum Duces coorta, grandem dimicationis procellam inter vtrumqz exciuit. Dum siquidem Sobieslaus Morauiam obtinens, Wladislao Bohemiam obtinenti subesse detrectaret, Wladislaum insuper multis probris et querelis, propter alium fratrem Borziwoy in exilium actum et in exilio iam tunc senescentem, sugillaret carperetqz, in apertam hostilitatem creuit inter illos commotiò æmulationis, ad arma quoqz ab vtroqz concursum est, infestisqz signis, velut inter hostes sæuißimos, non sine interitu multarum personarum est dimicatum. Victumqz Sobieslaum et fuga elapsũ Morauiæ exuit possessione, et Morauiam inter Lentoldum filium quondã Conradi, Senioris et primogeniti fris olim Wratislai, primi Regis Bohemiæ, et Othonem atqz Swiątopelkonem filios Othonis fratris prædicti Wratislai (consorte etiam Sobieslai fratris in maius odium odium et punitionem, inde eiecta.) diuisit. Sobieslaus autem acie à Wladislao victus in Almaniã ad Imperatorem Henricum V. auxiliò suo cladem acceptam reparaturus confugit. Verùm cũm preces suas crebrò ad Imperatorem fusas, aspernatum iri aduertisset, se insuper in fauorem Wladislai fratris et hostis sui capi et ab Imperatore detineri pertimescente, Almania deserta in Poloniam cũ suis omnibus ad Boleslaum Polonorum Ducem diuertit. Qui calamitosum et profugum Ducem recolligens et singulis rebus neceßariis, quas illi et suis deesse videbat, munificè reficiens, collapsum erexit, et diffidentem vacillantemqz, auxiliò sibi ferendo promisso confirmauit, peßima vicissitudine hac et tanta Boleslai Poloniæ Ducis sibi et fratri suo Borziwoy in necessitatis articulo præstita beneficia, vt in sequentibus narrabimus pensaturum. Coniunx verò Sobieslai Almusa nomine à Wladislao Duce Bohemiæ eiecta,

cum esset Stephani Hungariæ Regis consanguinea in Hungariam se confe-
rens, illic omne tempus exilii egit.

Boleslaus Poloniæ Dux Iaroslaum Wladimiriensem Ducem reducit.

AD finem suum Iaroslaum Wladimiriensem Ducem, quadriennio propè in Polonia commoratum Boleslaus Polonorum Dux ad Principatus et Dominia sua restituturus, exercitu ex Polonorum militibus comparato, in Russiam ire pergit. Cui circa Przemisliam statiua agenti, Colomanus Regis Hungariæ frater, et ipse Iaroslao exuli auxilia contra Wladimirum Kiiouien Ducem laturus, cum notabili Hungarorum exercitu aduenit, Duces insuper Russiæ Volodor & Vaszilko Przemislien, item Wlodimir Wlodorowicz, Iaroslai partibus suffragaturi, Colomano Hungarorum et Boleslao Polonorũ Ducibus cum suis copiis se adiungunt. Dantur autem Iaroslao Wladimirien Duci ex Hungaris et Polonis septem millia equitum, cum quibus exercitum Colomani et Boleslai, quadrigis et impedimentis grauem, anteibat. Vallata autẽ sunt ab exercitu præfato, Belz, Czirwien, Wladimiria, et alia Castra Iaroslao per Wlodimirum Kiiouien Ducem ablata. Quæ paucis diebus obsidione parumper tolerata, Iaroslao deduntur. Quibus in potestatem suam redactis, ad Metropolim Ruthenorum Kiiow ad opprimendum Wlodimirum omnes copiæ traductæ sunt. Iaroslaus autem Wladimirien Dux, dum iuxta morem Colomanum et Boleslaum cum militibus sibi adiunctis diebus aliquot Kiiouiam præcesisset, cum pedestribus ex Kiiow contra eum egressis pugnam committit. Quos deuincens, usq; ad portam quæ Polonica appellatur, illos persequendo sternit, capit, et obtruncat. Nouis autem peditibus, in eorum qui ceciderant supplementum, in maiore quantitate occurrentibus, instauratur pugna, et pluribus Polonorum et Hungarorum militibus, qui Iaroslaum comitabantur, à cohorte peditum Kiiouien occisis, equus etiam Iaroslai Ducis multis telis conficitur, quorum acerbitatem non ferens, Iaroslaum Ducem sessorem suum deiicit in terram. Ruthenis autem capere illum, Polonis verò et Hungaris de periculo eripere satagentibus, dirum certamen feruebat inter vtrosq;. Præualentibus autem Polonis et Hungaris, Rutheni Kiiouien in Castrum refugere pugna relicta coacti sunt. Iaroslaus verò Dux in pugna huiusmodi aliquot vulneribus confossus, paucis post diebus moritur. Colomanus tamen Hungariæ, et Boleslaus Polonorum Duces cœptam obsidionem Castri Kiiouien continuant. Sed Andreas Kiiouien Castri Præfectus, à Wladimiro (qui in illo consistere non ausus, antè aduentum Colomani et Boleslai ex Castro egressus erat) supplex à Colomano et Boleslao pacem petere cœpit. Quæ Volodoro & Waszilkone

Przemislien Ducibus suffragantibus illi a Colomano et Boleslao minus cunctanter (dum Iaroslaus Dux, gratia cuius id bellum aßumpserant, extinctus esset) concessa est. Icto autem fœdere inter Colomanum Hungariæ, et Boleslaum Poloniæ Duces ab vna, & Volodorum & Vaszilkonem et cæteros Russiæ Duces, partibus ab altera, pollicentibus in qualibet necessitate sibi inuicem auxiliaturos, Colomanus in Hungariam, Boleslaus in Poloniam rediit.

TARTARI circa hæc tempora, permißione Diuina montem exiße putantur, in quo clausi fuerant per tempus diuturnum, in magna miseria et fame, gens vilis et sterilis.

Anno Dñi 1124.

BOleslaus Polonorum Dux in Datiam proficiscitur, inde Thesauros Regios in Poloniam aduehit, & Cygnorum familiæ origo.

TRiennio integro iam in magna parte exacto, hostibus vndiq̃ in circuitu lacessitis vel subactis, cum tranquillæ res apud Polonos essent, Boleslaus Polonorum Dux, qui in tractandis bellis et armis omnia studia sua, voluptatem et ingenia conuerterat, marcescere difluereq̃ se et milites suos ocio turpe et ingloriosum reputans, flore totius militiæ suæ collecto, nauibusq̃ apud Gdansk, cæterasq̃ maritimæ oræ Ciuitates frequenti numero præparatis, imposito, in Datiam traiicit, prosperoq̃ vento et prospera fortuna vsus, cum omni classe integer et incolumis in Datiam peruenit. Suæ autem in Datiam traiectionis, non ambitio inuadendi Regni alieni, non prædæ rapiendæ, non opprimendi quemq̃, sed iusta et necessaria causa censebatur. Dum siquidem Boleslaus Dux Polonorum, non apud vicinas solum, sed etiam remotius porrectas gentes & nationes, cum fama bellica, tum naturali in cunctos in exteros tamen præcipue comitate, beniuolentia, dexteritate & largitione celebris haberetur, multiq̃ milites ex oris longinquis, causa consequendæ gloriæ et disciplinæ militaris, ad eum confluerent, inter alios adolescens insignis ex Datia, et cunctos Dacos ea tempestate, forma, diuitiis, nobilitate, et ingenio antecellens, quamuis patri (qui et ipse inter Barones & Proceres Datiæ primus et potior omnium Regni Datiæ negociorum moderator, arbiter, et director habebatur) vnicus et charus esset, Petrus noie

in Poloniam aduenerat. Et cùm à Rege suo Datiæ, commendationis sui epi-
stolas ad Boleslaum Poloniæ Ducem haberet, quibus eum in familiarem recipi
supplicabat, et intercedentis respectu, et sui merito à Boleslao fauore propen-
siori exceptus, moribus, ingeniis, actiônibusqꝫ à luxu et leuitate abhorrenti-
bus, magis re quàm verbis, facilius se quàm quis posset, Boleslao insinuauit,
breuiqꝫ effecit, vt pro robore corporis et strenuitate in armis sæpè ostensa, et
pro virtute ingenii, supra ætatem frequentius deprompta, pro morum placida et
benigna consuetudine in singulos demonstrata, non ipsi solùm Boleslao Duci
et suis Aulicis, et his cum quibus vnà militabat, sed vniuersis Poloniæ Ba-
ronibus et Satrapis, omni liuore (quod raro in homine præsertim aduena et
forensi contigit) circumscripto charus et gratus haberetur. Adeò autem in
addiscenda lingua Polonica operam dedit, adeò se morigerum et tractabilem,
cùm res exposceret præbuit, adeò Rempub. Polonorum sibi cordi fore, cùm
quid arduum agendum esset monstrauit, vt non ex Datia ortus, sed in medio
Poloniæ genitus credi posset, obligare eum amplius Boleslaus Polonorum
Dux sibi Regnoqꝫ suo, & vt patria sua obliterata perpetuum deinceps
in Polonia ageret incolatum, satagens, multis illi Castris, Oppidis, vicis
villis & possessionibus, & inter alias Oppido Skrzin et villis vicinis &
vniuerso Skrzinen Comitatu donatiône perpetua largitis, etiam illū splen-
dido coniugio data illi virgine decora Ducissa Russiæ Maria nomine
(quæ primam vxorem Boleslai Polonorum Ducis cognatiône continge-
bat) in vxorem dignificat, & amplius nobilitat, erigit, & extollit.
Tristi interim & miserabili casu, quo Datiæ Rex Henricus à germa-
no suo Regnum Datiæ vsurpaturo Abel nomine pluribus vulneribus
obrutus et necatus est, emergente, ingens thesaurus à Rege Datiæ in-
terfecto, à superioribus Regibus Datiæ longo tempore congestus, in ma-
nibus et potestate patris Petri de Datia, paucis consciis, relictus est. Qui
cùm se grandæuum et propediem moriturum non dubitaret, veritus ne se ob-
eunte tantus thesaurus, in tyranni & fratricidæ Abel (qui fratre Hen-
rico occiso Regnum inuaserat) potestatem recideret, secreto et exper-
tæ fidei nunciò in Poloniam misso, filiò Petro Regium thesaurum ad se
peruenisse, & in sua manu situm, nulliqꝫ alteri quàm sibi, se traditurum
denunciat. Daret proinde ordinem, vt ea potentia stipatus celerius Da-
tiam veniret, qua et tutus à tyranno Rege consisteret, & thesaurum
suæ sorti à Patre iam destinatum in Poloniam referret. Arduam sibi, pro-
ut erat, et absqꝫ Boleslai Polonorum Ducis auxiliò, nullatenus aggredi-
endam rem, à patre delatam, prudenti discursu ratus, eam ad Ducem Bo-
leslaum refert, enixius supplicans Duci, ne occasione benegerendæ rei
(qua perfecta non suus tantummodo, sed et Ducalis & totius Poloniæ

status illustrandus dilatandusq; esset.) intermitteret et negligeret, quo placidiora verioraq; à Petro narrabantur, eò magis Ducem Boleslaum mouerunt. Erogata itaq; in eos milites qui secum transfretaturi in Datiam erant pecunia, cætera omnia quæ ad classem opportuna noscitabantur, & per se & per Præfectos summa cura summoq; studio administrabat. Primoq; tempore quo fœlix et tempestiua nauigatio patuit, mare ut præmisimus, Petrum (. gratia cuius illam classem parauerat.) in suo comitatu habens, circa oppidum suum Ducale Gdansk conscendens, peregrinationem illam etsi sumptuosam, sibiq; equoris fastidia inexperto difficilem, aggreßus, nullum respuens pro dilatando insigniendoq; Regno suo periculum, vel laborem, in Datiam peruenit. Destinata autem executurus, quo minus suspitionis, plus fauoris & gratiæ aduentus suus apud Dacos haberetur, ad vlciscendum se occisi innocentis Regis mortem amici sui aduenisse simulans, uniuersos ferè Dacos ad induendum contra tyrannum et fratricidam arma, & ad adiuuandam partem suam pellexit. Itaq; occisor & tyrannus à suis desertus, ne viuus in potestatem Boleslai veniret, de Regno (. quod sanguine fraterno effuso rapuerat.) fugitiuus & tristis fuga abscessit. Castrisq; omnibus Daciæ Boleslaus Polonorum Dux potitus, ea in potestatem primorum Datiæ Baronum resignans, vtq; sibi de Rege legitimo et prouido prouiderent, eosdem exhortans, sublato vniuerso à Patre Petri propter quem venerat thesauro, vniuersam etiam cognationem Petri secum vehens gloriosus et sospes in Poloniam reuersus, geminato Poloniam gaudio, & pro suo incolumi reditu, & pro apportato thesauro exhilarauit. Eo autem thesauro Petrus Dacus, qui processu temporis magnus Comes & Palatinus Piotrek appellatus est, & septuaginta septem ecclesias de sectis aut dolatis lapidibus (. ignominiam Poloniæ, cùm tunc in ea infrequentes ex muro eßent ecclesiæ detersurus.) fabrefecit, & monasteria duo, vnum in Strzelno (. Monasterium autem Sanctimonialium Præmonstratensis Ordinis quod nunc etiam in Strzelno cernimus, præfatum Comitem Petrum de Skrzin constat in villa Kalino propè Ludbicza in Wladislauiensi Diocæsi fundasse, & ecclesiam sub titulo et honore Mariæ Magdalenæ squadro & molari lapide, quam in diem hodiernam cernimus, illic fabricaße, postea verò ad locum magis fœcundum et cultum, ex loco sterili et parum culto ex Kalino vzt in Strzelno, præfatum Cœnobium Sanctimonialium propter vnitatem Diocæsis transtuliße.) aliud Sancti Vincentii extra muros Wratislauien. quadrato etiam lapide et sumptuosè ædificatum de ordine Præmonstraten. (. qui sub eo tempore velut nouus multum venerationis habebat.) Duce Polonorum Boleslao permittente fundat et munificè dotat. Sed et genus et cognatiò Petri pro

insigni Cygnum seu olorem in campo rubeo deferens, frequenti germine in plures familias dilatata, in Polonia in hanc diem perseuerat, & nominibus, cognominibus Petrum se originis suæ autorem habuisse, & ex Dacia ortam esse insinuat et designat. Pro ea tempestate autem Cygnum deferebat supra Galeam, in Clypeo verò pro insigni & armis in campo albo literam quandam, capitali literæ similem tribus mediis crucibus in parte anteriori adornatam gestabat. Quæ iuxta picturam hic expræssam effigiata est.

Volodor Przemislien. Dux Poloniam Boleslao absente vastat.

Volodor Przemisliensis Dux intelligens Boleslaum Polonorum Ducem in Daciam transfretasse, fœdere quod cum Boleslao Polonorum Duce in Kiiow pepigerat et iureiurando firmauerat, violato, filium suum Wlodimirum cum exercitu ad vastandum Poloniæ regionem transmittit. Qui illam improuisé et nulla denunciatione præmissa ingressus, vastando agros et vrendo tecta, usque versus Biecz hostiliter (nullo repreßionem opponente) grassabatur, captaque et congesta graui pecorum præda in Russiam illam deduxit.

Anno Domini 1125.

Cracouia incendio absumitur.

Variis fælicibus succeßibus Poloniæ Regno, pace tamen foris et intra proueniente, sub Boleslai Polonorum Ducis regimine et auspiciis multifarió decore florente, ordinarium suæ fælicitatis successum emergens casus turbauit. Incendium enim fortuito casu Cracouiæ exortum, Vrbem prædictam et ædificiorum ligneorum tamen, pulchritudine et diuitiarum merciumque, quæ á vicinis Prouinciis in eam inferebantur, copia et magnitudine gloriosam et inclytam, depastis et consumptis templis, Sanctuariis et domibus, reddidit deformem et longo tempore tenuem et pannosam. Asserunt nonnulli incendium Ciuitatis Cracouiensis non fortuito sed Bohemorum hostilitate accidisse, qui Ciuitatem ipsam clandestina incursione ingressi, eam flammarum delerunt incendio, offensi, quód Boleslaus Poloniæ Dux hostem suum Ducem Sobieslaum vbique spretum, vbique contemptum, et quem nec

Imperator Henricus in suis dignabatur fouere Dominiis, calamitosum et inopem exceperit.

Sobieslaus in Bohemiam regreditur et fratre Wladislao mortuo Dux creatur.

Longa ægritudine Wladislaum Bohemiæ Ducem cruciante, Sobieslaus germanus suus (quem in Polonia apud Boleslaum Poloniæ Ducem exilium egisse monstrauimus) in Bohemiam, sumptibus et militibus Boleslai Polonorum Ducis illum adiuuantibus, reuersus est. Prouida quoque matre eorum Swiathawa de collisione filiorum molesta, et pacificatione solicita, operante, inter fratres ipsos, diuturno dissidentes litigio, reconciliatio tandem plena secuta est, eo magis quidem per Wladislaum Bohemiæ Ducem icta, quo se ad limen mortis propinquius sentiebat accessisse. Secundo deinde Idus Aprilis, dum Wladislaus morbo quo vexabatur consumptus esset, Sobieslaus (cum inter Bohemiæ Duces nullus eo maior natu relictus foret) cum fauore Baronum & populi, quamuis Otho filius Othonis senior nepos suus, pluribus calliditatibus illum consequi niteretur, in Bohemiæ Principatum, impedimentis quæ sibi ab Othone struebantur confutatis, quinto decimo Calend. May iure hæreditario successit.

Boleslaus Polonorum Dux Volodorum Przemilien. Ducem vlciscitur exercitum eius cædens, et terras Russiæ populans.

Vastationem Regni sui Poloniæ, per Volodorum et filium suum Wladimirum, contra ius fasque, et violationem fœderis attentatam, Boleslaus Polonorum Dux, iusta ira illum stimulante, vlturus, cum omnibus potentiis suis Volodorum & Ducatum suum Przemisliensem inuadit et populatione quanto longius potest extensa, oppida, vicos, et rura exurit. Cui Volodor Dux cum suis et aliorum Ducum Russiæ copiis occurrens, in loco qui Vilichow appellatur pugnam committit, sed ab exercitu Polonorum frequentissimo exceptus, in stipulæ modum, plurimis Ruthenorum cadentibus, fusus, victusque, et Castris exutus est. Duo tunc Ruthenorum insigniores milites et in armis strenui vzt Nawrotnik et Zaszithnik, cum pluribus aliis cæsi, captiuorum quoque ingens numerus fuit, Volodor Dux suos in fugam effusos inhibere non valens, pariter et ipse fugit, et usque in Halicz se conferens colligebat exercitum, volens denuo cum Boleslao Polonorum Duce (qui post victoriam regiones Russiæ cæde et igne singula inuadens vastabat) confligere.

Hyems sæua et horrida, in qua multa pecora hominesqꝫ frigore magno perie-
re, et quassatis frigore frugibus, fames magna in regionibus Polonorum subse-
cuta est.

Anno Domini 1126.

Boleslaus Dux Poloniæ Ecclesiam Cra-
couiensem duabus turribus ædificatis
adornat, et adiungit viginti Canonicos

BEneficia multiplicia quibus se Boleslaus Polonorum Dux propicia
Diuinitate, per frequentes et insignes triumphos & subactos hostes
gentes, et nationes glorificatum, Regnum quoqꝫ suum Poloniæ no-
uerat illustratum, sedulitate qua poterat, et humanitatis studio, gratitu-
dine quoqꝫ aliquali recogniturus, Ecclesiam Cracouien, ad quam miro
deuotionis ferebatur ardore, vltra cæteras Regni sui Cathedrales Eccle-
sias magnificaturus, & muros eius qui tunc baßi et humiles erant, alti-
us erexit, et duas turres à fundamento illas inicians, adiunxit. Calici-
bus insuper, caßulis, crucibus ex auro et argento fabricatis, et contextis,
cæterisqꝫ ornamentis eam decorans, pro ampliori suo cultu, splendore et
gloria, de spirituali consilio et consensu Radostonis Cracouien Ponti-
ficis Canonicorum Cracouien veteri numero, castigato quidem tunc &
angusto, viginti Canonicatus Præbendatos de decimis manipularibus, per
Epum Radostonem largitis et villis aliquibus atqꝫ posseßionibus, libera-
litate Ducali donatis, et villis aliquibus etiam coemptis propè Ciuitatem
Cracouien, dotatos, adiecit. Sua munificentia, opera, et fauore, magna be-
neficii in Ecclesia Cracouien, in eam vsqꝫ diem perseuerantia reliquit
(perpetuo duratura) munimenta. Omnium tamen Canonicatuum et Præ-
bendarum tunc à se et Radostone Epo Cracouien fundatarum et dota-
tarum, collationem et Iuspatronatus voluit in perpetuum circa Radosto-
nem Epum et suos successores Epos Cracouien consistere.

Volodor Przemisliensis et Wlodi-
mir Kiiouiensis Duces moriuntur

DEcima nona Martii Volodor Przemislien Dux moritur, & in Ec-
clesia Sancti Ioannis, quam ipse fundauerat Przemisliæ, sepelitur,
duos filios Wladimirum et Rosczislaum relinquens. Diuisione

autem celebrata cessit Wlodimiro Swinigrod, et Rosczislao Przemislia. Collecto autem qualicunqȝ exercitu, illum (Duces soli parum ire ausi) ad vastandam Poloniam transmittunt. Qui et ipse pauore perculsus, vix fines Poloniæ attingens, aliquot villis circa Visloka crematis, rediit. Decima quoqȝ Maij Wlodimir Kiiouien Dux obiit, & in Ecclesia Sanctæ Zophiæ apud Kiiouiam sepultus in Sepulchro. Cui Msczislaus filius suus senior succedit, et in Kiiouien solio consedit. Alter verò frater suus Iaropelk in Pereaslaw tenuit Principatum. Audientes autem Polowczi mortem Wladimiri, in terram Russiæ hostiliter irrumpunt, sed à Iaropelko Pereaslauien Duce et sua militia (qui non expectato fratrum auxilio conflixit cũ eis) victi sunt, et plures in aquis suffocati.

Calixtus Papa secundus cûm sedisset annis quinqȝ, mensibus decem, diebus sex moritur, et in Ecclesia Lateranensi sepelitur, Cui Honorius secundus natione Bononien, per conformem Cardinalium electionem successit, qui ante Papatum Lampertus vocabatur. Hostien Epũs Cardinalis.

Henricus quintus Imperator Romanorum moritur. Cui Lotargius succedit.

MOrtem Calixti Papæ mors Imperatoris Henrici secuta est. Qui dũ apud Traiectum Frisiæ vrbem morbo correptus, Curiam in diebꝰ Pentecostes celebrasset, sexto Calen Iunii obiit, nullum filium post se reliquit hæredem. Quæ illi orbitas ideô iusta Diuina vltiône æstimata est accidisse, qui patrem suum Henricum Imperatorem (quem præcepto Dominico honorare debuerat) captiuans, et in carcerem recludens, eum in carcere mori fecit. In hoc Henrico Imperatore quinto Henricorum progenies à Saxonibus descendentium in totum extincta est. Obitu eius Honorius Papa audito Legatos in Teutoniam misit, Electores apud Maguntiam pro electione futuri Imperatoris Conuentum agentes, pro vniformi electione Principis, prudentis, religiosi, et deuoti Ecclesiæ hortaturos. Itaqȝ electorum consensu Lothargius Dux Saxoniæ eligitur, et â Frederico Colonien Archiẽpo benedicitur et inungitur. Corpus Imperatoris Henrici quinti per Coloniam Agripinam deportatum in Ciuitate Galliarum Spira, iuxta patrem, auum, proauum Imperatores, cultu Cæsareo sepultum est. LOthargius autem Romanorum Regnum adeptus, omnibus cognatis Henrici grauis esse cœpit, et omnem Henrici progeniem humiliauit, ex quo multorum mortalium periclitatiô in anima et corpore secuta est.

1

Heimo Wratislauien. Epus, dum annis prope sex Ecclesiæ Wratislauien. præfuisset moritur. In cuius locum Boleslao Polonorum Principe fauente et consentiente, Robertus aliàs Kopetius Custos Wratislauien. per electionem Capitularem via scrutinii celebratam, succedit. A Iacobo primo Gnesnen. Archiepo, Boleslao Duce Poloniæ et Monarcha in electionem suam consentiente in Opathow confirmatus, & in Calisien. Ecclesia consecratus, Polonus genere ex Familia nobili Corabitarum ortus.

Sobieslaus Bohemiæ Dux Othonem ex Morauia pellit, et in pugna postea occidit Imperatore Othonis partes frustra defendente.

INter Bohemiæ Duces Sobieslaum & Othonem pro Ducatu Bohemiæ indies gliscente æmulatione, Sobieslaus cum potentia in Morauiam veniens, sorte quam in Morauia Otho habuerat, eum eiecit, et eam Wratislao filio Odalrici in possessionem tradit. Otho autem conspectum Sobieslai fugiens, ad Lothargium Romanorum Regem confugit, petito ab eo subsidio et obtento, cùm rediisset habens Lothargium Romanorum Regem secum, circa Oppidum Chlumek prœlio inito non victus Otho solum, sed occisus est. Plures de Almanis aut occisi aut capti, Ipse quoqz Lothargius Romanorum Rex suis ex acie cadentibus fugere coactus, primitias Imperii sui clade insigni et turpi fuga fœdauit.

Anno Domi 1127.

Boleslaus ex Adleyda filium Boleslaum Crispum suscepit.

COnsors Boleslai Polonorum Ducis Adleyda et soror germana Henrici Imperatoris quinti nuper defuncti, alterum infantem Boleslao effudit, et mærorem de morte fratris Imperatoris Henrici conceptum, noua filii natiuitas temperauit. In baptismo puer patre iubente paternum et auitum nomen sortitus, Boleslaus accepit. Qui ab ipsa infantia Cæsariem à natura Crispam nactus etiam ex re cognomen adeptus, BOleslaus Crispus (tempore procedente) vocitatus est.

Ossa Diui Adalberti ex abdito loco in apertum depromuntur.

LAtebant usqz ad ea tempora beati Adalberti Martyris et Pontificis Gnesnen. olim Pragen. ossa in Gnesnen. Ecclesia occultissimis locis, ne à Bohemis aut aliis nationibus raperentur, scrupulosè condita, et accuratissimè custodita: quorum locum non nisi soli Gnesnen. Archiepiscopo & paucis Prælatis & Canonicis scire et nosse concessum erat. Verùm Metropolitanus Gnesnen. Iacobus, communicato consilio suorum Prælatorum et Canonicorum Gnesnen. inspiratione Diuina permotus, non tulit ut ossa beati viri amplius in occulto delitescerent. Et proinde septimo Calen. Martii. primùm caput præfati Sancti Adalberti, deinde uniuersa sacri corporis ossa, ex abditis locis in lucem et in publicum pro consolatione Regni Poloniæ & Polonorum uniuersorum, produxit, et ad colendum fidelibus uniuersis, perinde ac si nouiter reperta essent, ostendit et releuauit.

GRandæuus ætate et seniò confectus Laurentius primus Posnamen. Episcopus, fato absumitur, dum annis uno et viginti sedisset, & in Ecclesia Posnamien. sepultus, Martinum primum Decanum Posnamien. à Capitularibus concorditer electum Polonum genere, de obscura stirpe progenitū habuit successorem. Quem Iacobus primus Archiepus Gnesnen. post consensum Boleslai Ducis & Monarchæ Poloniæ, apud Lanciciam confirmat, & ad ordinem Pontificalem consecrat.

Wlodimirus et Roscislaus tres filii Volodori Przemislien. Ducis inter se pugnant.

CLandestinæ simultates et odia inter germanos fratres Wlodimirum et Rosczislaum, filios olim Volodori Przemislien. Ducis exortæ, ad tam graues detestandasqz prodiere inimicitias, ut Principatibus suis crudelissimè vastatis, unus alteri mortem et excidium machinaretur. Et quo id facilius perageret, externorum subsidia uterqz quæsiit, Wlodimir Pannoniorum, Rosczislaus Ruthenorum. Hungaris autem serius Wlodimiro auxilia quæ implorauerat ferentibus, Rosczislaus nactus Ruthenorum auxilia vzt Msczislai Kiiouien. Ducis, ac Gregorii et Iuanii Vaszilkowicz, contra Wlodimirum veniebat. Interim verò per Barones & milites de pace inter fratres componenda agi cæpit. Qui cùm apud Sczerecz pluribus diebus pacem componere laborassent, re infecta ad arma reditum est. Et Rosczislaus Przemislien. Dux de potentia suorū

auxiliariorum confidens, fraternum Castrum Swinigrod vallat et oppugnat, facilem eius ratus futuram expugnationem. Sed cum Castrum prædictum à tribus millibus virorum, quos Wladimirus in eo locauerat strenuè defenderetur, Roscziflaus aliquot militibus de suis desideratis, soluta obsidione discedit. Quam licet cum eisdem potentiis altera vice maiori conatu resumpsißet, spei tamen suæ videns aduersum respondere effectum (quoniam gentes obseßæ Wladimiri eruptione è Castro facta in gentibus suis cædebant stragem) ab obsidione discedit.

Anno Domini 1128.

Lothargius Imperator Conradum Imperium affectantem iusta pugna profligat.

Concordem Lothargii Saxoniæ Ducis ad Imperium electionem superiori tempore (Summo etiam Pontifice Honorio secundo id procurante) factam, pauco interposito tempore quidam ex Electoribus rescindere conati, Conradum Ducem Sueciæ Sororinum germanum Imperatoris Henrici quinti in Regem Romanorum eligunt, pacificamque Almaniam bellorum stridoribus inuoluunt (non enim deerant Principes et Barones Almaniæ qui adhæsione sua ortum scisma nutrirent) Ignominiam autem et iniuriam sibi præter æquum et meritum illatam Lothargius Rex non ferens, ex omnibus Almaniæ terris suæ ditioni parentibus, contrahit exercitum, auxiliares quoque Principes in suum auxilium conducens, contra Conradum competitorem suum exercitum ducit. Neque Conradus alter electus detrectat pugnam, quippe et ipse ex plurimis Principibus et gentibus suas partes sequentibus, de hostilitate Lothargii non ignarus, copias ad decernendum parauerat. Prælium magno feruore partium vtrarumque gerebatur, et dum frequentes mortales et pugnatores nobiles in parte vtraque concidissent, ad extremum pars Lothargii præualuit, et Conrado in fugam cum suis conuerso, Deo aciem iustiorem adiuuante, famosam victoriam pluribus de parte Conradi captis, obtinuit. Ea quoque clade Conradus fractus, amplius ius suum prosequi destitit, sed communibus Arbitris agentibus, se Lothargio reconciliauit. Cuius reconciliationis beatus Bernardus Claræ vallis Abbas fuisse scribitur principalis Mediator.

Sobieslaus Bohemiæ Dux in consanguineos suos sæuit etc.

Sobieslaus

Sobieslaus Bohemiæ Dux post adeptum Principatum, et post relatum de Lothargio Rege Romanorum triumphum, in tyrannidem et insolentiam versus, nepotibus suis filiis fratrum suorum, intolerabilis esse cœpit, & primum quidem Conradum filium Leutoldi fratris Odalrici captiuans, eum in vincula in Castro Wiszegradien coniecit. Paulo vero post, et in Sobieslaum atque Brzetislaum fratres germanos, filios Conradi Senioris fratris quondam Wratislai primi Regis Bohemiæ, cum ne verbo etiam inclementiori, nec facto in eum deliquissent, sola suspitione reos, manum extendit, et vtroque capto, ambos captiuitati in Castro Donin recludit.

Boleslaus filio suo Regis Dacorum filiam in coniugem accepit.

Boleslaus Polonorum Dux cum notabilibus nunciis ex Regno Datiæ ad eum transmissis, apud Wielyen magnificum tenuit conuentum, Vbi Pergeslaum seditiones et furta agentem combussit. & filiam Regis Dacorum, adductam filio suo per Barones Daciæ, cum magnifica dote accepit in vxorem, nuptiasque sumptibus profusis celebrauit, Baronesque et nuncios Daciæ, qui virginem ipsam attulerant, donis plurimis muneratos in Datiam remisit.

Grauem hostem & aduersarium suum Rosczislaum Przemislien Ducem, a quo sæpius lacessitus et inuasus erat, Wladimirus Dux de Swinigrod non ferens, in Hungariam cum vxore et familiis transiit, Hungarorum auxilia contra fratrem Rosczislaum qualibet arte et ingenio quæsiturus.

BALDVINO Cruszuicien Epo obeunte, Swidgerus primus in Pontificatum Cruszuicien succedit, vir generis Almanici, suauium morum, comis et humanus ab Honorio Papa secundo datus.

Anno Domini 1129.

Boleslaus ductus pœnitentia quorundam admissorum facinorum corpus Sancti Ægidij in Francia cum magna deuotione visitat etc.

Facinus suum Boleslaus Polonorum Dux quod in fratre naturali Sbigneo necando, & in Scarbimiro Palatino Cracouien excæcando, admiserat, quamuis iuxta consilium et commissum Confessoris acta

pœnitentiæ expiasset, Pontifices quoqz, Abbates, Monachi, & Sacerdotes in vniuersis ferè Regni sui Ecclesiis, hostias et obsecrationes, pro illius expiatiōne obtulissent: ampliori tamen pœnitentia Diuinam clementiam placaturus, peregrinationem ad Monasterium Sancti Ægidii in Gallias assumit. Sancti quidem Ægidii meritis ex matre sterili se productum memorans, illius etiam suffragio reatus suos quàm maximè confidebat deleri. Quo autē pœnitentia atqz peregrinatiō sua voluntariè assumpta magis efficeret Diuinitatem propiciam & placatam, Quadragesimale tempus omne in magna abstinentia rarissime cibos gustans, in pane & aqua ieiunans, cilicioqz carnem affligens, huiusmodi quoqz cilicio tectus somno præssus, quietem capiens in cinere se volutans, in largiendis eleemosynis, in alendis pauperibus, in abluendis peregrinorum et miserorum pedibus, in oratiōnibus & vigiliis adeò continuè absumpsit, vt tam dura sua pœnitentia pluribus esset in admirationem. Priuato deinde habitu, ne agnosci posset, indutus, Sacerdotibus et Clericis et aliquibus laicis timoratis pro comitibus huius itineris (cuius pauci ex Baronibus erant conscii) assumptis, in Franciam post festum Paschæ, Sanctum Ægidium patronum et alumnum suum aditurus, perrexit. Sed nec in peregrinatiōne huiusmodi de austeritate vitæ quicquam remisit, quinimò abstinentiam semel cœptam continuans, etiam aliquid illi superaddere studebat. Nam & singulis diebus hospicio egressus, horas maiores Canonicas, & horas beatæ Mariæ Virginis minores, deinde Psalmos pœnitentiales adiungendo, frequentius etiam vigilias defunctorum addendo, pedibus nudatis deuotus psallebat, nec prius calceis vsus est, donec vniuersum horarum officium prædictum expleuisset. Ingenti quoqz liberalitate in Deum, Ecclesias, et pauperes vsus, nullam Ecclesiam Cathedralem, Abbatialem, Collegiatam, aut Conuentualem, cui donum aliquod in auro vel argento insigne non conferret, reliquit, nullum hospitale, nullum egenum sine consolatione munifica pertransiit. Cùm verò ad Monasterium Sancti Ægidii ventum esset, Abbas loci iam de eius aduentu certificatus, processiōnis honore (quem sibi Dux deferri molestè ferebat) eum excepit. Ipsam autem Monasterii Ecclesiam ingressus, ad locum tumuli Sancti Ægidii cū magnarum lachrymarum effusiōne se prosternens, gratiarum actiōnes Sancto Ægidiò, quòd eius merito æditus, quòd eius suffragiis in multis victor euasisset, et tanto tempore viuens suū venerandū sepulchrum adiisset, celebrabat. Quindecim tandē diebus in maxima deuotiōne et abstinentia, ita vt Monachos religione vinceret in Mon̄riò S̄c̄ti Ægidii, magna charitate Abbate et f̄ribus cum tractantibus, demoratus, dona excellentia S̄c̄tō Ægidiò et Mon̄riò suo relinquens, eodem religionis, deuotiōnis et liberalitatis in redeundo quem in eundo præstiterat, seruato tenore, sospes in Poloniam reuertitur. Et maximo

gaudio, maximaq; hilaritate ab Ecclesiasticis & Saecularibus, saluum illum votiq; compotem ex tam longinqua peregrinatione reuersum esse laetantibus, exceptus est.

Mscizslaus Kiiouien Dux, cui frater suus Iaropelcus Pereaslauien Dux in eundem Principatum successit, moritur. Kiiouien ultro pro Iaropelco nuncios mittentibus, et illum cum gaudio et honore excipientibus.

Wladislao primogenito Boleslai Polonorum Ducis ex Cristina Ducissa nascitur filius, qui Mieczslaus nomen sortitus, etiam Laskonogi ob proceritatem tibiarum cognominatur.

SEptima die mensis Maij SImon Epus Plocen, dum annis uno et viginti sedisset, epatis dolorem incurrens moritur, et in Ecclesia Plocensi sepelitur. Cui aeque bonus vir Alexander natione Polonus genere nobilis de Domo et Familia Dolaga, per electionem Canonicam successit, instante & consentiente Boleslao Duce Polonorum & Monarcha, a Iacobo Gnesnen Archiepo confirmatus et consecratus ad Cathedram Plocen. Meminit & huius Vincentiana Chronica, et singulari laude eum efferens, scribit. Masouiam Consiliis esse fortem & vernantissimam militiae flore et Maiestate. Inter cuius Primores homines Alexandrum Plocensem Pontificem, summa dignum admiratione duco, qui tam diuersis ac summis rebus sufficere potuerit: idem agnus et leo, idem lupus et Dux gregis, idem Praesul & Miles, simul armatus & deuotus, ut inter iuges armorum excubias, nil quod suum erat deuotionis neglexerit. Magnus quidem Alexander Macaedo in praeliis, sed in Diuinis obsequiis maior Alexander Plocensis Epus. Nam ut extructas ab eo basilicas alicuius inuidiae silentio praetereat, irreligiosius quo pacto aestimabitur, qui tam conspicuum beatae Virginis templum a primis fundamentis erexit et consumauit: quod non solum intrinsecis et Spiritualibus dotauit et locupletauit apparatibus ac ornamentis, sed etiam armis muniuit materialibus, et necessariis undiq; communiuit et sepiuit praesidiis.

Anno Domini 1130.

Boleslaus Polonorum Dux postquam rediit ex Francia, Sepulchrum Sancti Stephani in Alba Regali visitat, postea corpus Scti Adalberti Gnesnae magnificis oblationibus honorat &c.

PEregrinatiône Sancti Ægidii in Galliis votiuê obita, in aliam rursus
BOleslaus Polonorum Dux, scelus suum maiore qua poterat pœnitentia
purgaturus, & superiori fatigæ aliam rursus adiecturus, se conuertit,
& ad sepulchrum beati Stephani Hungariæ Regis (. cuius corpus in Oppido
Albæ Regalis Diocæsis Vesperimensis requiescit .) pedestri itinere ire perre:
xit. Quem ad huiusmodi peregrinatiônem pergentem, longus Ecclesiasticorum
& Militarium de Regno Poloniæ ordo sequebatur. Adhæc & commeatus
& Ducalis suppellex in quadrigis et euectiônibus ducebantur, non enim sub
habitu dissimulato vt priorem, sed notoriê Boleslaus Dux peregrinatiônem
hanc peragebat. STephanus autem Hungariæ Rex et Socerum & ra:
rum hospitem honoraturus, plures milites, familiares, & Curien suos, qui Du:
cem Boleslaum cum suis omnibus, et hospiciis exciperent, et omnibus necessa:
riis abundê tractarent, præmittens, ipse quoq; Stephanus ad Budam ei occur:
rit, & magno honore Socerum suscipiens in Albam Regalem usq; perduxit,
pluribusq; donis se et Socero dignis Boleslaum Ducem & comites sui itine:
ris munerans, etiam eos qui redeuntem iisdem officiis prosequerentur in fre:
quenti numero adiunxit. Boleslaus autem Polonorum Dux corpore sacro vi:
so et adorato, Collegiatis & Conuentualibus Ecclesiis, per quas illum
transitum facere contingerat, Ducalibus et munificis donis largitis, in Polo:
niam regrediebatur, Pontificibus & Baronibus Hungariæ, certatim illum
diuertere per multas preces in sua domicilia atq; loca cogentibus. Quorum
petitiônes repudiatum iri turpê putans, et in eorum ædes descendens, ægrê fere:
bat in peregrinatiône pro maceratiône et afflictiône carnis, suscepta, se splen:
didê tractari, cûm in excipiendo eo Pontifices et Barones Hungariæ, variis
officiis & æmulatiône certarent. CRacouiam tandem reuersus, quamuis
defatigatus et anhelans, Gnesnam tamen rursum, beati Adalberti Marty:
ris et Pontificis gloriosi, Patroni quoq; Regni sui honoraturus & visitatu:
rus limina, contendit. Et quanto Vrbi Gnesnen propinquior erat, tanto nu:
do pede iter faciendo, maiori se deuotiône & afflictiône, fletibus etiam
frequentibus rigans, ora astringebat. Quô cûm peruenisset, multis diebus
ad sepulchrum Sancti Adalberti, deuotiône singulari intentus, dimitti sibi
scelus suum prostratus, cum lachrÿmarum profluuio precabatur. Octogin:
ta deinde Marcis auri purissimi, lapidibus insuper gemmisq; rari precii et
raræ quantitatis, pro fabricando Sarcophago corpori sacro, oblatis, Pontifi:
cibus quoq;, Canonicis & Ecclesiasticis personis, Baronibus, Militibus,
& singulis qui unâ secum tunc erant, de nobili indumento vestiti, omnibus
quoq; Ecclesiæ Gnesnen ministris, ita vt nec Sanctuarios negligeret, do:
natis inde discessit ~

Sobieslaus Bohemiæ Dux plures Bohemicos Barones & præser: tim de cognatione Vrsouicen, quosdam etiam familiares et charos suos & Curien de nece sibi ex subordinatione Brzetislai nepotis sui filii Conradi quem ceperat et captiuum tenebat, inferenda, insimulatos, vario mortis et pœnarum genere consumpsit, et Brzetislaum Ducem et nepotem miserabiliter excæcat. Adeò insuper insimulatio ipsa in plures perducta fuerat, vt etiam Menhardum Pragensem Epum et nonnullos Ecclesiasticos contingeret.

Anno Domi 1131.

Boleslao Polonorum Duci Cazimirus filius moritur, et Mieczslaus nascitur.

Primogenitus Boleslai Polonorum Ducis Cazimirus ex Adleyda sorore Henrici quinti Romanorum Imperatoris, susceptus, cùm ex continua ægrotatione debilior sensim efficeretur, tandem morbo ingrauescente, mortuus, magno Boleslaum parentem luctu et dolore confecit. Sed cùm Ducissa filia Romanorum Regis, alium peperisset infantem, cui in baptismo iussu paterno, Mieczslaus nomen datum fuit, dolor parentum alleuiatus est. In tantam autem Mieczslaus infans tunc natus, prudentiam industriamq; successu temporis euaserat, vt cunctis compositos eius mores modestiamq; et sapientiam, in ætate nondum matura relucentem, mirantibus, cognomen Senis à maturitate inditum fuerit.

Stephanus Hungariæ Rex & Boleslai Ducis Polonorum gener, filius Colomani, cùm annis decem et octo, Mensibus quinq; Hungariæ Regnum tenuißet, moritur, & in Varadino sepelitur. In cuius locum Hungari filiis Stephani iusto Dei iudicio (cùm auus eorum Colomanus, in ætatem infantilem deliquisset) contemptis et neglectis, Belam cæcum filium Almi, què Colomanus Rex successurum, neglectis suis filiis et nepotibus, veritus, de gremiò materno, dum adhuc infans esset, ereptum, cæcauerat, in Regem assumunt, & Albam Regalem deductum quarto Idus Calen Maij coronant. Hic procedente tempore cùm ex Helena filia Imperatoris Constantinopolitani quatuor filios, vzt Geyßam, Wladislaum, Stephanum, et Almum suscepisset, instigante vxore, sexaginta octo Barones & Nobiles, qui suæ cæcationi suggestionem et consensum dedisse ferebantur, capite damnauit, et progeniem eorum exterminari præcepit, bona verò Ecclesiis Cathedralibus distribuit.

HOnorius Papa secundus, cùm annis quinq; mensibus duobus, diebus tribus sedisset, moritur, & in Ecclesia Sancti Ioannis de Laterano, quæ et Constantiana vocatur, honorifice tumulatur. Post cuius mortem grandis in Ecclesia Dei turbatiò, propter discordem Cardinalium electionem, secuta est. Maior enim et Senior pars, Innocentium secundum natione Romanum ex patre Ioanne, pro vero Summo Pontifice elegit: minore parte, Petrum Leonis qui se Anacletum vocari iussit, eligente. Cùm autem Petrus Leonis potentior esset, dum et Romanorum maior pars, & Rogerius Siciliæ Dux partes suas promoueret, Innocentius cum suis Cardinalibus in domibus Frangepanensium in Coliseo se tyrannidem Petri euasurus, recolligerat. Verùm cùm tyrannis Petri dietim cresceret, Petrus quoq; ipse Ecclesiam Sancti Petri Crucifixo aureo, & duodecim Coronis, reliquoq; thesauro et cæteras Vrbis Ecclesias spoliasset, thesauro quoq; ipso multos Romanorum corripuisset, veritus Innocentius, ne ab eo, inualescente potentia, caperetur, in Franciam per mare transiit. Vbi partem Petri Leonis in Claro monte conciliò congregato, damnat. & Lothargius Romanorum Rex, de auxiliò sibi ferendo requisitus, illud promptè & deuotè obtulit se præstiturum. De quo Papam Innocentium per solennes Nuncios v(idelicet) Cunradum Viuamensem, & Ekibertum Monasteriensem, Episcopos, certificat.

Anno Domini 1132.

BOleslaus Polonorum Dux cupiens reponere in paternas Sedes filios Stephani Regis, cum exercitu Hungariam petiit, et victor in pugna euadens, cùm iam Budam peteret audita depopulatione Regni sui Poloniæ per Sobieslaum Ducem Bohemiæ facta, ad tuenda propria rediit.

FIlii Stephani Hungariæ Regis, à successione Hungarici Regni, Bela cæco coronato, exclusi. & ne extremum aliquid pati cogerentur, pauore constricti, cum matre sua Iuditha, filia Boleslai Polonorũ Ducis, & nonnullis Hungaris partem eorum secutis, ad Auum Boleslaum Polonorum Ducem veniunt, vitam, ne eriperetur seruaturi. Quorum pupillari conditioni Boleslaus Polonorum Dux consulturus, & pupillos in Regnum patrium reducturus, expeditionem in Hungariam parat, eo quidem facilius, quanto nulla suberat vicinæ hostilitatis in Dominia sua suspicio, verùm suæ

credulitati dispar effectus respondit. Potentiam enim suam Bela Hungariæ Rex veritus, cum Sobieslao Bohemiæ Duce fœdus contra Boleslaum Poloniæ Ducem init. Quod à Sobieslao & Bohemis eo minus cunctanter ictum est, quo magis ad bellum Poloniæ inferendum procliues erant. Horum omnium quæ contra se gerebantur, Boleslaus Polonorum Dux ignarus, cum magnis copiis in Hungariam ingreditur, et eam vastat & perurit. Cui cùm exercitus Hungaricus, præsentia Alberti Marchionis Austriæ qui sororem Belæ habuerat, & suorum gentium robore adiutus, vastationem et exustionem Regni prohibiturus, à Bela Rege missus, in Scepusio occurrisset, durum prælium inter vtrosque conseritur. Feruente deinde pugna, Hungarorum & Almanorum res, deteriori loco esse cœpit, & his qui in primis ordinibus erant victis, reliqua multitudo, cui Boleslaus Polonorum Dux parci iussit, sine vllo negocio in fugam acta est. Ad Budam ergo Boleslaus Polonorum Dux exercitum suum ducturus, iam penè medium iter exegerat, cùm Sobieslaus Bohemorum Dux iuris hospicij, iuris quoque affinitatis, qua Boleslaum Poloniæ Ducem contingebat, oblitus, fœderi cum Bela Rege Hungariæ icto satisfacturus, Poloniæ Regnum ingressus, illud in regione Wratislauien peruastat, depopulatur, et exurit. Quod nouum ad Boleslaum in Hungariam perlatum, diu, quid ageret, quoue exercitum duceret, aut verteret, deliberantem in ambiguo tenuit. Vicit tandem vicinior et vtilior causa, Polonis omnibus satius propria quàm aliena tueri conclamantibus, ex Hungaria reditum est, non sine filiorum Stephani Regis (qui & ipsi iam tunc in Castris cum auo militabant) magna tristitia & mærore. Ac contra Sobieslaum quidem Bohemiæ Ducem directiore via Hungaria relicta eundum erat, sed agmen graue, longum etiam terrarum spacium emensum, tardius progressum, Sobieslao Duci spacium dedit, vt se cum suis & præda in Bohemiam reciperet.

IAROSLAO et Andrea Ducibus Castrum Kiiow cum gentium suarum robore obsidentibus. Iaropelcus Dux Kiiouien per tractatus & Consiliarios communes pacem init cum eis, et dat Andreæ Pereaslaw, et Iaroslao Swiatoslawicz Wladimiriam.

PRODVXIT & hoc anno Ducissa Polonorum consors Boleslai filium. Qui in honorem & memoriam, & Aui Henrici, & Auunculi sui Imperatoris Romanorum Henricus primus appellatus est, eò quòd in Genealogia Regum et Principum Poloniæ id nomen primum tum inditum est, ne stirpis Cæsareæ Henricorum penitus obliteraretur memoria.

Anno Domini 1133.

Boleslaus iterum Hungariæ Regnum inua-
dit. Interim verò Sobieslaus ad tricentas
villas in Slesia et Polonia exurit. Quod
vlciscens Boleslaus Morauiam latè depopu-
latur, et onustus præda in Poloniam reuertitur.

IN bellum Bohemiæ inferendum Boleslaum Polonorum Ducem, ma-
gno conatu, magnaq; & iusta ira intentum, filii Stephani Hunga-
riæ Regis, & nonnulli Barones & Nobiles Hungariæ, qui Be-
la Rege deserto, ad filios Stephani Hungariæ Regis se contulerant, ma-
gnis precibus expugnatum periuincunt, vt cum his gentibus quas contra Bo-
hemiam parauerat, in Hungariam potius traiiceret. PRouinciæ itaq; Wra-
tislauien, militibus ad opponendum resistentiam Bohemis relictis, ipse in
Hungariam cum copiis ire pergit. Sub aduentum suum multi ex Hungaris
milites, continuè ad filios Stephani Regis, Bela deserto deficiebant.
Iamq; parte filiorum Stephani continuè crescente, Bela in Castrum Wisze-
grod, obsidionem toleraturus confugierat. SObieslaus interim cum omni-
bus Bohemiæ & Morauiæ copiis, in Poloniam ingreditur, & Wratislauien
milites impetum eius se non posse sustinere rati, in Castra è campo dilabun-
tur, Sobieslaus autem Bohemiæ Dux, beneficia Boleslai Polonorum Du-
cis, quibus illum olim exulem & calamitosum, fratris sui Wladislai Bohe-
miæ Ducis conspectum fugientem, obligauerat, vberius repensurus, Mona-
steriis plerisq; & Ecclesiis, ac trecentis & amplius villis in Slesia &
Wratislauien regione, vnà cum ædibus sacris incendio absumptis, præda etiā
pecorum magna & spoliorum abducta, in Bohemiam rediit. Tam fœda exustiò-
ne terrarum suarum Boleslaus Polonorum Dux ad se perlata, bello Hungari-
co omisso, versus Morauiam transiit. Et magna parte Morauiæ feroci &
continua flamma vastata, prædam etiam ingentem hominum et captiuorum
atq; pecorum secum abduxit. Eius autem discessu rebus filiorum Stepha-
ni Regis infectis & penè prostratis, Solium Belæ cæci Regis, partem suam Di-
uinitate iuuante, prosperatum et stabilitum est. Nec addit amplius Boleslα-
us Polonorum Dux ferre illis auxilia, propriis bellis frequentibus occupatus,
Non solum etenim Sobieslai Bohemiæ Ducis, sed & Lothargii Romanorum
Regis hostilitatem verebatur, qui à Bela cæco Hungariæ Rege per nuncios,
quorum Petrus Albæ Regalis Præpositus Princeps erat, et per magni precii mu-
nera solicitatus, assistentiam suam illi contra Boleslaum Poloniæ DUcem,
& nepotes eius Stephani Hungariæ olim Regis filios, promiserat.

DEcimo septimo Calendas Aprilis Petrus Dacus Comes de Skrzin fundat Monasterium & Ecclesiam quadrato lapide fabricat, ordinis Præmonstra-tensis in villa sua Strzelno Cruszuicien Diœcesis. Cui quidem Monasterio præfatam villam suam Strzelno contulit cum pluribus aliis villis in dotem, in die Dedicationis Ecclesiæ præfatæ. Quam in præsentia Bernardi Episcopi Lubucen & præfati Petri Comitis Swidgerus Epus Cruszuicien peregit, dedicando prædictam Ecclesiam Monasterii in honorem & titulum Sanctæ Crucis, & Sanctæ Mariæ Virginis.

Anno Domi 1134.

Boleslaus Bohemiam in parte maxima depopulatus cum non posset Bohemos ad pugnam euocare domum redit. Quem propere subsecutus Sobieslaus fines Poloniæ deprædatus est.

DVplicem Regni sui Poloniæ vastationem a Sobieslao Bohemiæ Duce in multifariorum beneficiorum, quæ a Boleslao Polonorum Duce susceperat, vicissitudinem, patratam, Boleslaus ipse Polonorum Dux, molestissime ferens, omnibus terrarum suarum potentiis congregatis, ascitis insuper plurimis de Russia auxiliis, terram Bohemiæ potenter ingreditur, & eam usque ad flumen Albim, vastat depopulatur & exurit. Et quamuis Sobieslaus Bohemiæ Dux frequenter nisus esset, cum Boleslao decertare, et terrarum suarum vastationem exustionemque prohibere, vires tamen suas æstimans & cum hostibus conferens, dum eas comperisset longe Polonorum viribus inferiores, in apertum & vniuersale prodire certamen, suorum certam subsecuturam cladem ratus, non ausus, exercitum Boleslai Polonorum Ducis, ex insidiis & iniquis locis, pabulatores præsertim, & eos qui a Stationibus longius progrediebantur, lacessebat. Boleslaus vero Polonorum Dux, & tum & pluribus aliis vicibus, ingenia Bohemorum expertus, sentiens quoque hostem de propinquo ad se offendendum succedere, cum magna in omnes partes cura, coacto agmine procedebat, incendium vicorum, villarum, & oppidorum quoad longius poterat extendendo. Magna igitur parte Bohemiæ depopulata & exusta, dum neque vastandis agris neque vrendis tectis, cum non villæ solum, sed frequentes quoque vici incendiis fumarent, Boleslaus Polonorum Dux Bohemos ad pugnam elicere posset, cum præda et captiuis in Poloniam fæliciter remeauit. Grauiter eam ignominiam & exustionem Sobieslaus Dux Bohemiæ ferens

Bohemis & Morauis in quanto maiori poterat numero contractis, Polonico exercitu in diuersa loca abeunte & disperso, in Poloniam ingressus agmine citato et torrenti, nonnullos vicos & villas Bohemicali oræ viciniores et versus fluuium Odram porrectos, tumultuario magis quàm iusto bello (Boleslai enim reditum verebatur) vastauit. Nec Boleslaus vastationem tam repentinam prohibere potuit, & militibus in sua data licentia dilapsis, & anno iam in hyemem producto.

Iaropelkus Dux Kiiouiensis dum rebellionem parat, à Petro Wloszczouicz astu captus, Duci Boleslao præsentatur. Ita obuiatum est defectioni.

Ruthenorum interea Principes pluribus clandestinis Conuentibus Iaropelko Wladimirowicz Principe Kiiouien auctore, celebratis, de excutiendo iugo quo hactenus à Boleslao et Polonis tenebantur astricti, frequentibus deliberationibus consultabant. Inter quos auctor repetendæ libertatis Iaropelcus Wladimirowicz Princeps in hunc modum disseruit. Graue, inquit, iugum quod hactenus pertulimus, quodque perpetuò in filiis et nepotibus nostris, nisi hoc tempore aliquo modo nobis perspectum fuerit, laturi sumus, magna nos et vniuersum genus nostrum ignominiæ labes oppressit: cùm ex ingenuis & liberis in seruilem conditionem redacti, & tributa Polonis pendimus, & bella externa cum Hungaris et Bohemis, periculo nostrorum capitum, procul à domo, procul à patria cogimur suscipere, & sub ductu & auspiciis alterius ritus Principis militare, non sine nostra irrisione & contemptu. Et si autem superiori tempore eam contumeliam metu ferre opportuit, ne Boleslai & Polonorum armis, maioribus quàm antè cladibus inuoluti præmeremur, Nunc tamen Boleslao et Polonis Bohemico & Pannonico bello occupatis, cùm à tergo et fronte grauis et potens vrgeat hostis, ea nobis occasio, quam sæpè venturam precabamur, oblata est, per quam si originis atque ingenuitatis nostræ reminisci volumus, facilè iugum excutiemus et in libertatem nos atque patriam nostram vindicabimus. Neque enim Boleslaum Polonorum Ducem ad tria bella simul gerenda suffecturum credi fas est, si Hungarico & Bohemico bello nostrum tercium accesserit, & postquam constiterit Ruthenos, per quos hactenus tam Bohemis quàm Hungaris formidabilis fuit, sibi rebellasse, & ex auxiliariis hostes factos esse. Itaque me auctore, me Duce restituite vobis & liberis atque posteris vestris libertatem, ne nos, qui in libertate geniti eramus, in seruitute consenescere et hanc ignominiosam sortem posteris nostris relinquere contingat. Huic orationi cùm facilè omnes Primores assensi fuissent, omnes concorditer in rebellionem opportuno tempore patefaciendam conspirant, et ne prodi intempestiuè

posset, coniurant. Non tamen coniuratio ipsa tam sincere seruata est, quin ex-
templo ad Boleslaum Polonorum Ducem, eius omnis tenor & ordo perueniret. Nam
ut sunt Ruthenorum fluxa ingenia, facile perfluunt, & secretum inter eos per-
rarum est, quod castius seruaretur. Mouit ea nouitas Boleslaum, et plurimam
illi, ne tot bellis vno & eodem tempore implicitus, periculisq; subiaceret, curam
excitauit. Consiliariis itaq; celeriter accersitis, quid agi in tam periculoso ne-
gocio placeret, perquisiuit, & variis varias sententias dantibus, a singulis ta-
men gliscens Ruthenorum conspiratio, nisi celeriter opprimeretur, ingens vulnus
statui Reip. allatura concludebatur. Erat inter Poloniae Barones Pe-
trus Wlosczouicz Comes de Xiasz, in quo inter alios Ducales Consilia-
rios, vis animi consiliiq; vigebat supra caeteros, is sententiam iussus dicere. Fru-
stra ramos & sarmenta ab arbore decutienda aiebat, stipite & radice non
succisa, nec posse vndas arescere, riuo et originali fonte defluente. Super-
fluum deinde subinferebat, cum Prouinciis Ruthenorum rebellionem meditanti-
bus, bella suscipi, si rebellionis et conspirationis auctor, & omnium malorum
commentator, Princeps Iaropelcus Wladimirowicz prius oppressus non fuerit,
tunc enim omnium aliorum Ruthenorum molimenta cessatura. Ei sententiae
cum omnes fuissent assensi, Petrus ipse negocii conficiendi onus, Boleslao Polo-
norum Principe illum multiplicibus impensis adiuuante, suscipit. Vt autem nego-
cium quod confecturus erat, facilius procederet, & votiuum consequeretur exi-
tum, calliditate & ingenio vafro opus erat. Itaq; Petrus Wlosczouicz Co-
mes de Xiasch, paucis fidis comitibus, & eorum quae agenda erant penitus
ignaris, coassumptis, ad Wladimirum Principem (eum vultum et habitum gerens,
qui tristem eum & aliquid passum signabat) accessit. A quo cum causam iti-
neris Princeps Iaropelcus curiosius sciscitaretur, exulem se, & Boleslai Polo-
norum Ducis, frequentibus iniuriis & grauaminibus lacessitum, asseruit. Ad
postremum autem ne quid grauius in se consuli experiretur, voluntarium exi-
lium elegisse, ad Principem cuius sibi & comitas & humanitas dudum nota
esset, declinasse: precari, vt se suscipere & confouere non aspernaretur. Gra-
tus fuit Iaropelco Duci Russiae Petri Wlosczouicz aduentus, opportunoq; tem-
pore, quo destinatam rebellionem executuri erant, illum sibi velut Diuinitus mis-
sum astruebat accesisse. Suam quoq; accesionem magnum suis rebus praesta-
re debere adiumentum, unde & rebellionem conceptam maturius se posse per-
ficere praetendunt, Petri quoq; Wlosczowicz exulis, & Boleslai & Polonorũ
hostis ductu & consilio bello se accingunt, Boleslaum et Polonos aggressuri.
Saepius autem Petrus Wlosczowicz a suis familiaribus, quaenam causa eum in
exilium egerit, cum ipsi nullam nossent intercesisse, sciscitantibus, quietos eos
esse, & nullis amplioribus quaestionibus super hac re impeti, atq; sub tacitur-
nitate & silentio rei a se agendae euentum operiri iussit, vt vbi facto opus

esset, confestim armati paratiq; existerent. Opportuno itaq; tempore dum Principem Iaropelcum Wladimirowicz, paucis comitatu pransum sedisse conspexit, explorato, suis ut arma capesserent edixit, Iaropelcum, dicto parentibus, atriumq; ubi Princeps accumbebat ingressus, hostem se pro hospite professus, corripit. & resistere conantem humo sternit, coniectumq; vinculis in Poloniam celeri cursu, omnibus fluuiis, quorum sibi nauigia antè prouiderat, superatis, transportat. & pro fatali et insigni munere Boleslao Polonorũ Duci præsentat. A quo benignè et in consiliis et in contionibus laudatus, quòd solius sui capitis periculo, grande bellum à patria auertisset, multis etiam possessionibus atq; muneribus pro tam insigni facinore nobilitatus est. Wladimirowicz Principis captiuitas cæteros Russiæ Principes & Barones, prodita coniuratione, et nonnullis aliis, qui causam coniurationi præstiterant castigatis, in fide continuit, & bellum magna iam ex parte ordiri cæptum dissoluit.

Anno Domĩ 1135.

Lothargius Romanorum Rex dum inter Poloniæ et Bohemiæ Ducem pacẽ componere nequit treugas trienales firmat.

MAioribus copiis, maioreq; instructione & apparatu in bellum Bohemicum Boleslao Polonorum Duci, ultum suas iniurias profecturo, literæ & nuncii à Lothargio Romanorum Rege afferuntur, quibus Boleslaus ipse benignè petebatur, ut obmisso bello Bohemico, ad se venire personaliter non cunctetur, offerens se inter eum & Ducem Bohemiæ Sobieslaum æquis conditionibus pacem compositurum. Lothargio enim Romanorum Regi prædicto, in Italiam ad res Ecclesiæ turbatas ordinandas, et pro adeptione Imperialis Coronæ ituro, à Sobieslao Bohemorum Duce suggestum fuit, ut dissidium horrendi belli, prius inter se & Polonos tolleret, neq; enim modum se reperturum, quo Lothargium in Italiam proficiscentem debito è suis gentibus subsidio iuuare posset, bello vicino implicitus. Boleslaus itaq; Polonorum Dux Lothargio Romanorum Regi, suæq; fauorabili inuitationi, cùm id frequens Polonorum consilium probaret, gesturus morem, in comitiua notabili & insigni ad Lothargium Romanorum Regem in Almaniam ad Bamberg transiit. Quò cùm unà et Sobieslaus Bohemiæ Dux aduenisset, pluribus diebus de pace, inter Boleslaum Polonorum, & Sobieslaum Bohemiæ, Duces, reformanda, Lothargio Rege mediante, casso labore certatum est,

neq; pax æquis conditionibus, vtroq; Duce plus iusto suas æstimante iniurias, componi poterat. Ne tamen negocio infecto, & plus animis his, quæ vtrinq; iactata fuerant, probris irritatis, quàm pacatis, discessio Ducum fieret, ipse quoq; Lothargius ne Bohemicali subsidiò frustratus foret, prudenti consilio vsus, Boleslaum Polonorum Ducem instantiis et precibus multifariis peruicit, vt bellum triennali treuga, quoad ipse ex Italia rediret, suspenderet. In hanc itaq; conditionem Boleslaus Polonorum Dux Romanorum Regis Lothargii desideriis pertractus, sufferentias triennales, auctoritate Lothargii firmatas, acceptat.

Petrus de Skrzin Comes saxeam columnam in cimiterio Coninen locat.

Constat insuper Petrum præfatum Comitem Skrzinen ingentis animi & spiritus virum extitisse, & pro amplificanda exornandaq; Polonorum regiòne, charam, et homine magnifico & liberali dignam, monstrasse curam. Qui cùm duas amplas Prouincias, Calisiensem vzt & Cruszuicien suo regimini à Duce Boleslao Krziuousti commissas, administraret, et frequentia itinera de vna in alteram peragèret, longitudinem itineris, qua vna distabat ab altera, mensus, in earum meditulio Columnam de saxo quam etiam in præsentiarum in Cæmiteriò Ecclesiæ Parochialis in Konin cernimus, locari disposuit. Cui etiam ea Metra insculpi iussit. De Calisch hic medium in Cruszuiciam fore punctum. Indicat ista via formula iustitiæ. Quam fieri fecit Petrus, Comes, Palatinus.

BOleslao Polonorum Duce ad Imperatorem profecto, Iaropolci filius ordinato proditore Hungaro, qui ad Boleslaum confugerat Visliciam capit et omnibus in ea crudeliter necatis exurit.

PEtri Wlosczowicz Comitis de Xiasch vafricies, quanto maiorem Rebuspub. Polonorum, Iaropelco Wladimirowicz Principe dolo capto, tranquillitatem afferre visa est, tanto illas altiori deinde casu & præcipitio afflixit & pessundedit, pro iure hospicii iureq; gentium, quod à Petro Comite de Xiasch publico consilio inito fœdatum violatumq; erat. Iaropelci namq; Kijouien Ducis filius Waszilko, calamitatem paterna leuaturus

et in libertatem illum restituturus, omnibus quos habere poterat thesauris congestis, dato precio, quod Boleslai arbitratu impositum fuerat, patris procurat redemptionem. Dum verò aperta vi, suas et patris iniurias vlcisci se non posse cognosceret, pari dolo pariq; proditione, qua pater suus præcipitatus fuerat, vsus, Hungarum quendam inter suos genere & dignitate præstantem, ad peragendum facinus (quo minus suspitionis de homine externæ gentis esset, cùm de quolibet Rutheno aperta fraus deprehendi facilè posset) magnis donationibus, maioribusq; promissis pellicit et subornat. Pannonius itaq; ille ad Boleslaum Ducem in Poloniam confugiens, multis se à Bela Hungarorum Rege, pro eo quòd partes nepotum suorum filiorum olim Stephani Regis constantissimè prosequebatur, turbatum iniuriis, ad extremum singulis bonis quæ in Hungaria obtinebat exutum, & nisi fugam praeocupasset neci destinatum, mentitur. Ad BOleslaum, filiorum Stephani Regis (gratia quorum hæc illi acciderant) Auum & Curatorem, cùm sibi cæteras regiones vicinas, propter potentiam Belæ Hungariæ Regis, videret obstructas confugisse. Nullam fraudem nullum dolum in verbis suis Boleslaus Polonorum Dux suspicatus, cùm actiones suæ transactæ, quibus Boleslao Duce rem filiorum Stephani in Hungaria prosequente, partes nepotum eius adiuuerat, fidem dictis astruerent, Hungarum suscipit, verbis suis virtutem & fidem synceram inesse ratus. Præstruit itaq; sibi Pannonius in paruis fidem apud Boleslaum Ducem, ea tamen calliditate, eo animo & respectu, vt cùm opereprecium videret, magna mercede illum fallat atq; circumueniat. Itaq; Dux non solum ad gratiam benignitatis, sed & ad conuictu et secretorum arcana illum admittit, quoniam morum suorum vicia, sub vmbra eloquentiæ & obsequendi promptitudine latentia, non facilè poterant deprehendi, Vrbemq; illi Wislitiensem cum villis & possessionibus circumiacentibus, pro manutenendo statu suo liberaliter consignat. VRbem ea tempestate populosam & famosam, cuius naturalem & inexpugnabilem situm fas est mirari, cùm in medio amnis Nidæ iam tunc latissimi, & aliorum fluuiorum incursione augmentati, paludinosi insuper & penè stagnantis, in Coronæ modum in saxo posita, ad omnes impetus hostiles facilè repellendos, arte naturæ vberrimè sit munita. Existimante Boleslao Duce & Proceribus Poloniæ, animo illum gerere, quod mollibus & mellifluis proh dolor offerebat labiis. BOleslao itaq; Polonorum Duce in Almaniam ad Lothargium Romanorum Regem (prout in superioribus monstrauimus) reformandæ pacis gratia cum Bohemis diuertente, Pannonius ille nullum aptius tempus ad fraudem conuentam exequendam prouenire posse ratus, fraudem ipsa exequi pergit, quam tali ordine consumauit. Vulgauit siquidem pro comperto se et ex literis, & ex nunciis accepisse, Duces Russiæ cum omnibus

copiis populorum suorum, patefacta rebellione consurrexisse, & concito gradu Poloniam crudeli cæde & captiuitate peruastare. Proinde publico ædicto, ut omnes Nobiles & populares Visliciam velut locum tutum, & ex omnibus vicinis commigrent, & illic fortunas atqz res suas magis charas deportent, imperat. Et quo imperium suum formidabilius sit, pœnam adiicit, omnia bona qui iussa detrectarent, in confiscationem Ducalem cessura. & hostium inuasione, & pœnæ comminatione singuli perculsi, sine cunctatione, ita enim imperabatur, iussa peragunt, & Visliciam Urbem in frequentissimo numero, uniuersa illa Regio populosa, res suas & pignora ac quæqz chariora secum vehens, confluxit. Dum autem Pannonius proditor, omnia iuxta suum arbitrium vidisset, quæ proditioni erant necessaria, comparata, ad Iaropolcum Principem & filium suum mittit, ut ad Vislicien Ciuitatem, cum multitudine populi & fortunis plurimis prodendam sexto Idus Februarii, cum exercitu quam maximo posset, venire non negligat. Qui dum cum festinatione nimia Visliciam aduenisset, nocturno tempore singulis securè quiescentibus, proditor Pannonius portis silentio, ita ut singulos falleret, apertis, Iaropelcum Ducem cum filio & suis omnibus in Vrbem intromisit. Quam ingressus, crudelissima in omnes cæde, nulli parcens ætati, conditioni, & sexui, grassatur, ingentemqz stragem facit. Et paucis qui inter tumultum fuga in flumen euaserant exceptis, singulos Ciues & incolas, & eos qui illic confluxerant, suam rabiem saciaturus, aut necat aut captiuat, Vrbeqz despoliata & igne exusta, sine ulla aduersitate & resistentia in Russiam reuertitur, prædam rerum, hominum, & pecorum secum vehens, & sanguine Polonico madens. Ita proditio paribus initiis, quibus a Petro Wloszcowicz facta fuerat, ab Hungaro cæpta, eosdem, imò multò tristiores, exitus habuit. Ampliorem autem retributionem, prout spoponderat Russiæ Dux Iaropelcus, proditori largiturus, linguam ei primùm præcidit, deinde vtrumqz oculum euellit, postremò ne seminis proditorii ulla relinqueretur propago, genitalibus castrat, eumqz sic eneruat. BOleslaus POlonorum DVx Vislicien clade & excidio ad seperlata, plurimum indoluit, & fraudem ac dolum à Pannonio commentatam admirans, ut quem multis affectum beneficiis, mox ita sibi & Regno Polonico perniciosum & infestum viderat, serius intellexit natura Pannonios parum fidos fore.

Anno Domi 1136.

Boleslaus Polonorum Dux post proditionem Visliciensis Ciuitatis omnem Rusiam depopulatur et maximam prædam ex ea in Poloniam reduxit.

CÆdem à Iaropelco Wladimirowicz Russiæ Principe in Vislicien Vrbe proditoria excidiōne patratam, digna vicissitudine Boleslaus Polonorum Dux vlturus, non ingenuos solùm, sed etiam populares & agrestes arma sumere iubens, in Russiam fremens & furens ingreditur, Wladimirowicz Iaropelcum Ducem & filium eius, omni conatu pro commisso flagitiō puniturus, Qui implacabilem, conscientia patrati facinoris eum exagitante, Boleslai Polonorum Ducis sentiens iram, Castris & munitionibus quantumcunqȝ fortibus relictis, in vltima terrarum abiens, in syluis, nemoribus, paludinosisqȝ & inuiis locis delitescebat. Boleslaus suorum sanguini indigna cæde peremptorum parentaturus, cædem passim in omnes Rutenos iubet extendi. Itaqȝ trucidatiō multorum mortalium tunc secuta est, et puberibus cæsis, etiam in impuberes & in tecta innocua est sæuitum, et plus cædis aliquanto ab ira, quàm ab iusto bello æditum. Nemini enim placuit parci, nullum fas erat, quantumcunqȝ amplam redemptionem offerentem, excipi. Et in compensationem excidii Vislicien vniuersa Wladimirien regiō cum sibi adiacentibus, crudeli excidiō fuit vastata, & conflagratiōne consumpta, magnaqȝ vis tam captiuorum vtriusqȝ sexus quàm pecorum in Poloniam reducta ~

INNOCENTIVS Papa secundus, quadriennio in Galliis, Petro Leonis Papatum per vim Romæ occupante, exacto, à Franciæ & Angliæ Regibus, maximo honore affectus, in Italiam comparatis omnibus quæ ad obterendam tyrannidem Petri Leonis Antipapæ credebantur necessaria, ingreditur. Cui Lothargius Romanorum Rex in introitu Lombardiæ cum Archiepiscopis & Epis occurrit, ipsumqȝ Romam honorificè deducit. Potentiqȝ exercitu Romam intrans, Petro Leonis eius conspectum fugiente, Innocentium in Sedem restituit. Coronamqȝ Imperialem in Ecclesia Saluatoris, quæ Constantiana dicitur (quoniam Ecclesia Sancti Petri, à Petri Leonis præsidiō superimposito, occupata erat) ab eo suscipit. Et omnibus Romanis qui partes Petri Leonis Antipapæ sequebantur, extirpatis, Rogerio etiam victo, & ab occupatiōne Calabriæ & Apuliæ depulso, pace Ecclesiæ reddita, in Almaniam Imperator rediīt. Ex Almania Lothargius Imperator in Saxoniam diuertens, nouam militiam in Italiam rediturus comparabat. Cui cùm Boleslaus Polonorum Dux apud Bamberg occurrisset, plurimis illum & insignibus excepit honorauitqȝ muneribus, quibus ab eo acceptis, Lothargius Imperator petebat, vt de POmeranicis & Rugianorum terris, quæ Boleslao Polonorum Duci parebant, sibi faceret omagium & redderet tributum. Sed Boleslao Polonorum Duce Pomeraniæ & Rugiæ terras, suas & Polonorum natiuas esse, & nunquam ad Imperium sed ad Regnum Poloniæ pertinuisse monstrante, Cæsaris quieuit impetitiō ~

Anno Domi 1137.

Post cladem Iaroslaus Halicień Dux ad Boleslaum Ducem fugit in Poloniam. Quem cûm ille Ruthenorum et Hungarorum dolis persuasus, in Ducatum reducere curat, per insidias profligatur. Ex ipso autem conflictu Palatinus quidam cum multitudine Polonorum fugit, seq; postea poenitentia ob id ductus suspendit.

RVthenorum regione in vltiônem excidii Vislicień per BOleslaum Polonorum Ducem, graui duraq́z quaßatiône contrita & afflicta, Russorum Principes & Primores, velut furentes & insani vehementi dolore de suæ regiônis desolatiône torquentur. Frequenti deinde Conuentu apud Wladimiriam habito, quamuis omnium sententiæ, ad bellum cum Boleslao & Polonis aperta vi gerendum inclinarent, Iaropelcus tamen Wladimirowicz Kiiouień Dux, & æuo & prudentia grauis, negat id bellum Rutenis cedere in profectum, quod iusta acie Boleslao fuerit illatum. Aliamq́z de bello cum Boleslao gerendo, si superiôres esse velint, oportere iniri ratiônem, nec Boleslaum nec Polonos â se, nisi latenti & simulato dolo vinci posse sperarent. Desinerent itaq́z de bello cum Boleslao gerendo soliciti esse, & sibi munus circumueniendi Boleslaum, cûm id magis suæ, quâm aliorum proprietati conueniret, relinquerent, imperio quoq́z suo, quoties & quando iuberet, vt obedientes eßent. Omnibus operam suam nauare enixius pollicentibus, Halicień Principem Iaroslaum, eô quôd eum secum non sensisse, sed singula quæ apud se gererentur Boleslao denunciaturum esse pro comperto habebant Principatu Haliciensi eiiciunt, deturbant, turpiterq́z expellunt. Qui eorum cedens furiæ, in Poloniam, (neq́z enim quô alibi diverteret habebat) confugit, & â Boleslao Principe benignê exceptus est, notabilesq́z illi posseßiônes collatæ sunt ad manendum. Tempore posthæc paululum procedente, Haliciensiu Primi, dolis & fraudibus Iaropelci sufficienter inescati & imbuti, ad Boleslaum in Poloniam veniunt, supplicantq́z vt eis Ducem eorum Iaroslaum ad suam regiônem remittat, & quo suus reditus sit honorabiliôr atq́z conspectior, vt illum suis gentibus suaq́z præsentia atq́z personaliter Haliciam reducat, & nihil hostile verendum censeret. Hostes enim timore Boleslai procul, velut

feras in sua cubilia refugisse, omnia tranquilla & pacata apud Haliciensem Ducatum fore. Magnas postremo gratias Boleslao Duci Polonorum depromunt, quod eorum Ducem exceperit, fouerit, & adiuuerit, eamqz gratiam Principi suo praestitam, humillibus & deuotis obsequiis, repromittunt se pensaturos. Nondum Ruthenis Halicien certo reddito responso, Hungarorum nonnulli Nobiles & Proceres Halicien confrontati & vicini, qui & ipsi in fraudem, quae Boleslaum oppressura erat, conspirauerant, adueniunt. Qui Haliciensium Legationi cum conformia & sororia retulissent, ut cum Haliciensium Principe non cunctetur in Halicz procedere, preces & supplicationes adiiciunt, se enim ad eius restitutionem conficiendam, opportune cum omnibus copiis astruunt aduenturos. Dolum & venenum a Rutenis & Hungaris, cum utriusqz potentia Boleslai & eius virtus molesta & formidabilis esset, conflatum, minime Boleslaus perpendens (quippe qui caeteris virtutibus clarescens, credulitatis vicio erat obnoxius, atqz his quae ad eum perferebantur, facilius quam sat erat, et quam suae grauitati conueniebat, crederet, quo eueniebat ut armis et potentia inuictus, sola credulitate, doloqz quo impetebat non discusso, vinceretur) Rutenorum & Hungarorum animis laudatis, quasi rem ingenuam peregissent, offert se & Ducem Iaroslaum restituturum, & una cum eo personaliter pro die constituto aduenturum. Itaqz synceram utrorumqz Legationem ratus, versus Haliciam, quasi illic epulaturus cum insigni militum agmine, ducens secum Iaroslaum Principem exulem, contendit, & ad diem de qua inter eum & Ruthenos conuenerat, venit, Hungarorum caterue primo venientem cum excepissent, in tergum omnes & in transpostremas acies dilabuntur. Quae res Boleslao Polonorum Duci, iam praesaga mente, malum superimpendens ominanti, extemplo suspecta esse caepit. Cum deinde frequentiores Haliciensium turmae (quae & ipsae simulata amicitia & subiectione longius obuiam progressae erant) utroqz Duce excepto, in eandem tergi partem quam Hungari iam occupauerant, abiissent, appareretqi sine tergiuersatione Boleslaum & suam gentem, ad insidias pertractam esse, Boleslaus Polonorum Dux in ipso negocio, consilium a virtute & fortuna capere coactus, Wszeborio Palatino Cracouien Principe Militiae accito. Suspicaris ne, inquit Wszebori eam suspitionem quae meae insidet menti? At Wszeborio, quid suspiraretur scrupulosius percunctante. Non vides, inquit, omnes tam Hungarorum quam Rutenorum turmas, qui nos consulatum aduenerant, officio doloso peracto, in terga & posteriora nostra diuertisse, & locum illum eo proposito ex composito praeocupasse, ut aliis turmis quas extemplo ominor aduersum nos venturas, a tergo & a fronte conclusi; in ferarum & pecudum feriamur & caedamur morem. Quam difficultatem priusquam nos constringat, erumpendam reor, & antequam fortior & geminatus hostis accedat, belli tentanda fortuna, virtuteque et dextris

via, qua hinc euadamus, aperienda est. Vbi itaq; fallacem gentem, alia agentem & alia simulantem videt, & neq; numero se, neq; magnitudine parem, optimum factu ratus, in tam periculosa necessitate, quamlibet belli fortunam tentare, suos pro tempore magnificè ac breuiter hortatus, manum cum hoste conserere priusquàm ab eo inuaderetur decreuit. Monens suos, vt potius animam honestè profunderent, quàm miserabilem captiuitatem subiirent. Nec dum sermonem finierat, cùm subitò acies, confortissimorum Ruthenorum, quam Iaropelcus Kijouień Dux propero cursu ducebat, apparuit. Itaq; non diutius differre certamen, iam enim hostis in conspectu erat, valens, paucis suos iterum atq; iterum, vt se viros meminerent, & ne inulti ceruicem præbeant, hortatus, licet vndiq; illum circumiacentia vrgerent pericula, septus tamen immodico animo atq; victoriæ auido, atq; à memoria periculi, quod à fronte & à tergo imminebat, alienato, prius irruit in eum qui à frontè veniebat hostem, acerrimeq;, ea ala, quam sibi assumpserat, eum adiuuante, pugnat contra hostes, magnamq; Ruthenorum cædem ædit. Stratis deinde omnibus obuiis & acie disrupta, quamuis & à tergo & à fronte sciebat se vrgeri, victoriam tamen sibi destinabat, omnia fortitudinis suæ priora opera in ea dimicatiòne supergressus, nec fortunæ tunc succubuit, sed donec illa volubilem agebat rotam, pro victoria adnitebatur, non permittens illam in generosum suum spiritum ius vendicare. Et necessitate humanæ conditionis, quàm maximo & præcipuo patrocinio, in tali casu vtendum ducens, concitatissima desperatione in pugnam extimulatus, id egit, hostes vbiq; sternendo, ne animam inultus profunderet. Pugnatur vtrinq; acriter, fortunaq; in Polonos translatura videbatur, benignitate Diuina adiuuante, atq; certamine in longius extenso, victoriam. Nam quamuis Boleslaus Poloniæ Dux, ex omni parte circumuentus esset, victor tamen euadere potuisset, breuiq; suæ spei respondisset effectus, nisi vnus ex principaliòribus Boleslai Baro Palatinus (cuius nomen, conditionem, & originem, omnes Polonorum Annales nescio qua suppræssere negligentia) qui & ipse ordines ducebat metu territus, acie & pugna deserta, fugiens, in parem fugæ ignominiam, maiorem Polonici exercitus partem pugna remissa secum pertraxisset, victoriamq; Pannoniis & Ruthenis concessisset. Tum demum magis Boleslaus Polonorum Dux se victum quàm victorem gerere cœpit, non tamen pugnam cum his qui illum comitabantur remisit. Verùm dum plurima cæde hostes vbiq; funderet, vnusq; ab omnibus iam telis eminus, iam lanceis & gladiis comminus multifariè peteretur, equus cui insidebat ingentibus vulneribus confectus, corruens, pugnantem deponit, & haud multum abfuit, quin & ipse opprimeretur equo prolapso & ruente. Dum nihilominus hinc à tergo hinc à fronte hostium impetus sustineret, saluti fuit Gregorius miles quidam, qui Ducem suum pedes pugnantem cùm agnouisset, veritus ne cum dedecore totius patriæ, aut occumberet, aut

viuus in potestatem hostium veniret, equo raptim desiliens, ut se fuga eriperet, Ducem in equum proprium inter volantia tela, atqz inter vibratos cominus enses, perrumpens, Principisqz vitæ sua neglecta consulens, imposuit, & voce alta pre-cabatur. Cape, inquit, Princeps Clarissime hunc equum meum nondum fessum, & non tam tuæ quàm nostræ & communi consule saluti, ne morte aut captiui-tate tua, casum hunc nobis funestiorem, hostibus autem, dolosa & iniquissi-ma acie nobiscum pugnantibus, lætiorem facias. Mihi verò aut viuo aut mor-tuo gratiam refer, quem vides tuam salutem suæ præposuisse, huius quoquè diei aut horæ memineris, maior enim aliquanto censeri debet, quàm ut tibi venienti in Regnum tuum incolumi, memoria possit excidere. Miles iste obscuro quidem genere ortus, cæterùm multis fortibus actis, in eo quod tunc agebatur prælio, ipsa etiam fide, in ultimo necessitatis articulo, expræssa in Principem suum, animo quoqz & ingenio, aliquanto quàm pro fortuna in qua na-tus fuerat conueniret, insignior, quibuslibet nobilibus, tunc ex prælio Duce suo deserto turpiter diffugientibus, præferendus. Equo deinde à Grego-rio milite præstito, conscenso, Dux Inclytus, intelligens ad restituendam pugnam, nihil ratione aut ingenio, nihil manu administrari posse, maximis au-dentiæ & fortitudinis suæ in ea pugna æditis, ut etiam hostes in sui admira-tionem converteret, operibus, saluus propicia Diuinitate, suis quàm plurimis & strenuis militibus desideratis aut captis, in Poloniam mæstus & tristis de suo & suorum casu, aduenit. Nec mora Baroni ei qui de prælio fu-gerat, quiqz plurimos in fugam pertraxerat, & fugæ causa multis extite-rat, tria donaria in premium suæ timiditatis & ignominiosæ fugæ transmittit, vzt leporis pelliceam, colum, & pensum, fæminam eum in colo, leporem in pellicea, & in penso versatilem, designans, quæ illi maiori fuere quàm mors supplicio, grauius siquidem viros torquent probra militiæ, quàm necis pernicies. His donariis miserandus homo receptis, cùm eorum significationem, nullo pro-dente facilè percepisset, tanta mentis angustia illicò tortus est, ut in proprii oratorii, campanili fune gulæ propriis manibus iniecto, suspendio miserum spiri-tum excluserit. Vir alioquin ex generosa stirpe imaginum ortus, teterrimo illo suo piaculo, nobilitatis suæ decus, & in præsens & in futurum grauissimè abfuscauit, ut esset Domui suæ portentum sordidum, mortis quidem erubescendo sed iusto genere pœnæ consumptus. Cuius tam horrendus è vita excessus, in his ipsis muneribus sibi missis intelligebatur inclusus, in colo patibulum, in penso verò funem, & in lepore fugam spiritus, exprimens. Gregorium verò, militem, qui & ipse de loco certaminis viuus euaserat, pro beneficio sibi tunc præstito, nobilitat, locupletat, & extollit, nobilitateqz & iustis honoribus ad-ornat, paremqz claris viris facit, nec solùm villis & possessionibus, sed et of-ficii atqz magistratus honore effecit inter suos cum progenie sua celebrem

& insignem, ex obscuro & inope clarum atque opulentum faciens, honoribusque insignibus affecit virum, nobilitatem contulit, & gratiæ suæ pignora impartiuit. Ad redemptionem captiuorum, cum omnes etiam veterum Regum & Ducum Poloniæ fuissent thesauri erogati & emuncti, non tamen plena omnium captiuorum ex Polonis redemptio poterat prouenire, quin plures & milites nobiles, & alii equestris ordinis viri, a barbaris ærario publico deficiente in seruitutem miserabilem venditi, vitam illic infamem morte etiam subsequente peregerunt. Anxiebatur autem ingentis spiritus vir Boleslaus Polonorum Dux super casu, & infausto dolo Pannonico & Rutenico ac fortunæ iniquitate, sibi iniecto, & graues doloris, assidue grauiora trahens suspiria, sentiebat puncturas, execrationes plurimas in Palatinum, suo scelere atque nexu suspensum, ingeminans, qui sua fuga tot legionum Polonicalium cladem effecisset. Turpe sibi existimans, tot rebus gestis, tot fortibus exercitibus deuictis, tot claris victoriis de hostibus in circuitu relatis, acie vafra & iniusta, a simulatis amicis magis quam ab hostibus se verius deceptum quam victum esse, fortunæ suæ conditionem obiurgans, quæ post plurima beneficia, quibus illum extulerat, ad casum durum & indignum illum seruaret, nunquam alias nisi in illo certamine, fortunæ conuersionem expertum, quæque præclaris & splendidis suis gestis, quod fieri plerumque solet, infaustum casum miscuerit, & magnarum lætarumque rerum cursum & ordinem, naturæ suæ seruans conditionem, confunderit. Incertum, eo fusus prælio, relinquens, vtrum in dimicatione virtus an casus præponderet. Multis itaque fastidiis & angoribus, nobilis ille & inuictus fatigabatur semper animus, qui post septem & quadraginta victorias ex hoste relatas, cladem illam quasi vulnus vltimum acceperat, fortunæ mores conditionemque parum pensans, quæ Iulium Cæsarem, quæ Hectorem, quæ Hannibalem, quæ Scipionem frequentius victores, vltimo tandem discrimine damnauit.

Boleslaus vt facilior res cum Ruthenis esset, pacem init cum Sobieslao & laudes Boleslai recenset

Priusquam triennales treugæ, cum Sobieslao Bohemiæ Duce per Lothargium Romanorum Imperatorem confectæ, expirarent, communibus Baronibus tam Poloniæ quam Bohemiæ agentibus, de pace perpetua inter Regna & Duces firmanda, tractatus haberi cœpti sunt. Post quos vtraque parte in pacem conspirante, expedire visum est, vt Principes personalem agerent conuentionem, cui Kloczko Oppidum consignatum fuit, vtroque Duce illuc adueniente, Boleslaus Polonorum Dux coram communibus

Baronibus, plurima se indignè à Sobieslao Bohemiæ Duce pro multifariis in eum præstitis beneficiis, passum deduxit, Sobieslao verò Bohemiæ Duce obiecta purgante, in Boleslaum Poloniæ Ducem suas quoq; iniurias iactante interpositiòne communium Baronum omnes veteres inimicitiæ, contentiones, quærelæ, iniuriæ, & æmulationes, damna quoq; hinc inde secuta, inter illos sedantur, complanantur & compensantur, & pax perpetua inter eos eorumq; Regna & Dominia stabilitur. Affuit huic pacificationi Wladislaus filius Boleslai Poloniæ Ducis natu maior, qui in signum fidelis fœderis filium Ducis Bohemiæ Sobieslai Venceslaum nomine, de sacro fonte leuauit. In hanc pacem Boleslaum Poloniæ Ducem, ideò tam facilè constabat consensisse, vt ora Slesitica pacata, & bello Bohemico extincto, cumulatius contra Ruthenos bellum gerere posset, cladem apud illos & per illorum dolosam fraudem acceptam, omni modo & adiumento reparaturus. Cuius cum tantus pudor & verecundia, tantus dolor & amaritudo ceperat, vt & cœtus & colloquia hominum vitando, mærori de amissis & desideratis militibus solitarius delitescendo indulgeret, obstinatum agens silentium, & surdas ad omnia, quæ illi ab amicis ingerebantur solatia, aures obturans. Quæ singula non pusillanimitatis aut deiectionis, sed ingentem vltionem, ex feroci et vasto pectore cientis, apparebant esse indicia. Ex omni siquidem numero Regum & Principum Poloniæ, nemo fuit illi pugnatior, sed nec pugnando prius quisquam in eam diem ipsum æquauit. Alii sua ætate Reges & Principes nitebant purpura, ac Satellitum turba, voluptate præterea venandi, aut ventris luxu, aut somni ignauia, aut rei domesticæ cura, aut auri congerie occupabantur, Boleslaus tantummodo armis & virtute pollebat: nauseam ratus si quando bellum non repelleret, aut non inferret. Reuirescebatq; animus quoties vel pugnandum vel bellandum erat, Inediæ, algoris, & vigiliæ patiens, prælio strenuus, industriosus consilio, agilitate & exercitatione corporis nemini cedebat militum, audacia verò facilè cunctos superabat

LOTHARGIVS Saxo Imperator Romanorum cùm vndecim annos in Imperio & Regno exegisset, & placidè ac benignè imperasset, in Italia quoq; rebus prosperè gestis, Campaniam & Apuliam pacificasset ex Italia discedens apud Tridentum ægritudine inuasus, Autumni tempore in Castro suo Rothburg, moritur, & in Brunszuik sepelitur plenus fide & deuotione. Cuius immatura mors tam Ecclesiasticis quàm Sæcularibus Principibus plurimũ fuit execrabilis & molesta. Credebant enim per suam probitatem et industriã res Imperii reflorescere debere, & imperium suum decus et gloriam resumpturum. Asserunt alii eum nõ in Brunszuik sed in Luther Monrio Saxoniæ quod viuens construxerat, sepultum. Actus quoq; eius vt nulla possent aboleri obliuione in plumbeis laminis descripti, iuxta illum reconduntuR.

Anno Domi 1138.

Boleslao nascitur filius Casimirus is tamen dolorem illius ex recenti clade conceptum, lenire non potuit.

Ducissa Polonorum & consors Boleslai Ducis iterum fœcundata filium effudit, qui in baptismate Cazimirus vocatus est. Sed nec hæc filii noua natiuitas, angores Boleslai Ducis, quibus ultra iustum alq. modum, pro clade apud Halicz accepta afflictabatur, & pene deperibat, poterat lenire, quin continue se acerbiori doloris verme, pro charissimis suis militibus, et qui ceciderant, et qui capti fuerant, roderet & consumeret, præsertim cum & propter ætatem senilem, & casum cladem militum suorum, exhaustionemq. Ærarii Ducalis, non facile (ut animo & cogitatione æstuabat) cum posset congerere exercitum, cum quo posset de Pannoniis et Rutenis debitam sumere ultionem.

AD vacans ex morte Lothargii Imperium, per Principum electionem concordem, Conuentu apud Confluentiam celebrato, in Quadragesimæ medio, Conradus secundus Dux Sueuiæ, electus est nonagesimus tertius ab Augusto. Fuit autem Conradus ipse secundus respectu Imperatoris, sed tertius quantum ad Reges, nepos germanus ex sorore germana Henrici quinti Imperatoris, in cuius etiam priuatum Dominium iure illo, dum Henricus nullos reliquisset filios, successit. Secundum alios octogesimus quintus ab Augusto, qui cum Lothargio quarto de Romano Imperio in principio Regni contenderat. Electionem autem tam conformem Theodenainus Epus Cardinalis ab Innocentio Papa secundo, in Confluentiam destinatus effecit. Qui mox ad Palatium Aquisgrani veniens, a prædicto Cardinali Theodenaino (nam Colonien Archiepus, qui id iure facere debuerat, nouiter inauguratus pallio carebat) cooperantibus Maguntinen & Treueren ac aliis Pontificibus in Regem ungitur. Et licet Henricus Saxoniæ & Bauariæ Dux, gener Imperatoris Lothargii, propter potentiam & diuitias quibus pollebat, resistentiam Conrado in Almaniæ Regno oppositurus credebatur, ab omnibus tamen desertus, a Conrado quoq. Rege proscriptus, & Ducatu in Palatio Goslarien priuatus, supra æstimationem hominu humiliatus est.

Anno Domi 1139.

Boleslaus Polonorum Dux re-
linquens quinque filios cum int
quatuor Regnu partiuisset, Cazi-
miro autem infanti nihil reliquis-
set, moritur, et in Eccla Plocen
sepelitur. Hic Krziwousti cognomi-
nabatur, vir nulli prioru Regu coparadus.

BOleslaus POlonorum Dux, ex clade apud Halicz accepta Spiritum gerens afflictum (generosus enim ille & semper vincere assuetus ani-mus, fraudis, & per fraudem relatæ de se victoriæ, iusto grauius fere-bat contumeliam: adeóque anxiebatur, vt non aliquid iucunditatis aut solacii ab amicis ingerentibus, admitteret) dum mærorem suadentibus amicis non inhiberet, sed augeret, & nec in ægritudine quidem quicquam iucunditatis admitteret, sen-sim defluens & tabescens, grauem sibi consciuit languorem. Is quanquam à me-dicis succorum virtute dispelli potuisset, Boleslao tamen Duce Antidota qualibet fastidiente, grassari cœpit, atque ita cùm propè vnius anni spatium Boleslaus à morbo in grabato detentus, languore ingrauescente, debiliorem se indies conspi-ceret, fatale munus soluturus, frequentem ad se Prælatorum & Baronum con-uocat ordinem. Dissolutionemque sibi testatus imminere, rogat vt se mortuo, vniónem retinere conentur & consensum, ne ex Scismate Reip. interitus & ruina subsequeretur. Quinque autem filios relinquens, quod à plerisque Polonorum, vt erat, applicabatur infortunió, discidium Regni citò pariturò, ominantibus, inter tot Principes concordiam non posse fieri diuturnam. Sicut neque fefellit opinió, vt in subsequentibus narrabimus, ne inter filios pro Regno se absumpto, bella, odia, aut contentiónes suborij contingat, Poloniæ Regnum, cuius ipse in eã diem vnus fuit Princeps & Monarcha, inter filios diuidit. Et primogenito quidem Wladislao ex Rutena suscepto, CRacouien, SIradien, Lancicien Slesiamque & Pomeraniam, terras, legat. Decernens vt circa eum primogenitu-ro iure, superióritatis & principandi maiór & prima auctoritas consistat, om-nibus aliis fratribus sibi parere & intendere iussis, asserens in Polonorum Re-gno, nisi vnus fuerit ad quem totius summæ cura referatur, vniuersa in rui-nam solutum iri. BOleslao verò Crispo, Masouiensem, Dobrzinensem, Cuiauien & Culmensem, Mieczslao Seni Gnesnensem, POsnaniensem, & Calisiensem, Henrico primo Sandomiriensem & Lublinensem, terras, districtus, & regiones, pro sortibus consignat. Restabat quintus filius Ca-zimirus, anno superiori genitus, infantulus, & cunas adhuc obseruans. Cui, cùm, omnibus terris et Prouinciis in quatuor filios distributis, nullam sortem

reliquisset, obliuione hæc illum aut morbo neglectum fecisse, omnibus qui ordinationi ipsi aderant autumantibus, nomen & memoria quinti filii Cazimiri infantuli suggesta est, monitusq; ut et illi uelut teneriori, æquam inter fratres portionem relinqueret. Respondit. Iam dudum illi suam sortem delegaui. Admirantibus cunctis, & quænam quinta sors esset scrupulose inter se sciscitantibus. Non aduertitis, inquit, inter quatuor rotas, sedem quintam, quæ in Polonico Wasząng uocatur, consistere, & in medio positam esse partem nobiliorem, & appellationem à natura partium deriuatam vsurpasse. Sic et huic infanti, inter quatuor Tetrarchas fratres delegatur successio, plus venerationis & amplitudinis, quàm aliqua illarum habitura. Proinde desinite de pupillo ipso, & de meo inofficioso Testamento esse soliciti, quoniam eam curam conuenit eius tutoribus relinqui. Nonnullos ex filiis præscientia quadam animi tenens, quemadmodum in opinione sua falsus non est, non fore diuturnos. Sed siue inspiratus, siue (vt fit in mortis articulo) à ratione alienatus senserit, siue ut maiorem diuisionem scissuramq; Regni abhorrens decreuerit, haud liquido patet, neq; nostro decidetur iudicio. Salutari deinde sumpto viatico Dux Illustrissimus, & suæ patriæ amator defensorq; acerrimus, diem functus est, ægritudine & angore potius animi quàm corporis extinctus: cùm ad annum circiter sexagesimum vixisset. Mansuetudinis & clementiæ tunc maximè gloriam existimationemque assecutus. Quem è vita excedentem uniuersa Polonica gens longo luxit tempore. Corpus eius in Plocensem Vrbem relatum, in Plocensi Ecclesia iusto honore sepultum, & cineribus paternis sociatum est. Mortuus autem anno Regni sui tricesimo sexto, ætatis verò quinquagesimo quarto. Quem sola afflictione & mærore super cæde et clade suorum ad Halicz indolo secuta, mortem tam immaturam & fati diem pro comperto habitum est magis præoccupasse quàm soluisse: cùm naturalis vita sua in multo longius tempus potuisset extendi. Natura strenuus & ferox, frequenter opportunitatem bella mouendi, in quibus magnitudinem animi exerceret, affectabat. Ab adolescentia bellis exercitatus, nullo unquam bellorum defatigabatur genere. In suspiciendis & adeundis periculis studiosus, ad captandam honoris & gloriæ magnitudinem cupidus, in tolerandis supra vires corporis laboribus patiens. Corporis habitudine fuscus & mediocris, nimium confidentiæ relationibus tribuens, facilitate credendi leuem se plerumq; & incautum magis, quàm prouidum monstrabat. Ad iram & gratiam ex æquo pronus, facilè succensus Cholera, ad obiurgandum, succensendum, & puniendum, hilaritate verò redeunte eodem feruore ad premia mouebatur. Ad opera Martialia ab adolescentia intentus, in largitione profundus corpore robustus, brachio ualidus, ad decernendum ardens, in certamine acer et strenuus

uiuidus & uegetus corpore. Natura uir ad dimicandum promptus, animo magnus, eo solo æger, ut credibile duceret, quicquid ad illum afferebatur pro ue: ro. Quodq; illius tam bellica facinora, quàm frequentes pugnæ declarant, ani: mosus & heroicus. In cæteris uerò actionibus Ciuilis & benignus. In ipsa autem fatali & moriendi die, Militum, quorum frequens conuenerat numerus, celebrabatur efferebaturq; sermonibus, neminem eo bellicosiorem, neminem feruidiorem ad Martialia ædenda opera, Principem apud Polonos extitisse, neminem tot uictoriarum numerum reliquisse. Quadragies enim et septies pu: blica acie cum hostibus pro patria pugnasse, totidemq; trophea constabat illum retulisse. Appellabatur autem in uulgari Polonico Krziwousti, quod signi: ficat indirecti oris, morbus enim Antrax in adolescentia proportionem uul: tus eius, uexatione sua disterminans, oris curuitatem, à qua cognomentum sor: titus est, illi induxerat. Frequentius acie cum hoste confligens, nunquam aduersam, nisi tunc cùm deceptus est, expertus fortunam, maxima & hone: stissima aggressus & consecutus facinora.

Iste Princeps Boleslaus pluribus uillis & libertatibus donisq; Monasterium Szieczjechouiense Ordinis Sancti Benedicti supra amnem Vislam situm sua liberalitate & munificentia insigniuit. Propter quod in eodem Monasterio specialis illi quotannis innouatur Anniuersarius & memoria.

Iaropelkus Kijouiensis Dux post infœlicem cum Olchouicis pugnam pacem ab eis petit, quam obtinet.

Filii Olch Ducis Russiæ, Polowczonum quæsitis & obtentis auxiliis, ter: ras Russiæ hostiliter ingressi, circa flumen Sula exurunt Oppida & uil: las. Deinde in Pereaslaw progressi, cædes & multa mala committunt, & Vsczie exusto discedunt in Szupon, con̄ quos Iaropelcus Dux Kijouien̄ cum f̄ribus suis filiis Wladimiri, egressus, dimicat cum illis. Et multis utrinq; pertinaciter ca: dentibus, uincuntur filii Olch, et Polowczi diffugiunt, quos Ruteni persequendo occidunt et captiuant. Et dum post persecutionem in certaminis locum redirent, ab Olchouicis iterum inuaduntur et cæduntur. Iaropelcus aūt captiuitatē eua: dens in Kijow diffugit, et Vaszilkō f̄r suus cum multis Boiaris ca: pitur. Olchouici uerò Kijouiam obsident, con̄ quos etsi Iaro: pelcus Dux magnum de nouo exercitum congregasset, noluit tamen dimicare, sed æquis condici: onibus pacificatus ē cū Olchouicis.

Finis Libri Quarti.

IOANNIS LONGINI CAÑCI CRACOUIEÑ HISTORIÆ POLONICÆ LIBER V.

Anno Domĩ 1140.

Wladislaus consensu omnium Baronum Poloniæ, in Monarchia p̃ri Boleslao succedit, et Regnũ quadrifariam int̃ frẽs partituR.

LVgubris & immaturus BOleslai Polonorum Ducis è vita excessus (qui cũm bello, ferro, & armis hostilibus consumi non posset, dolore et mærore nimio tabefactus & consumptus est) diu Polonos, ne ad substituendum alterum Ducem, & ad prouidendum de Reip. forma, ordine, statuq; procederent, tenuit. Mortui enim Principis desiderio, adeô habebantur constricti, vt cuiuslibet alterius illo sibi, sub quo tam mirifici, pauendi, & gloriosi euaserant, sublato. Principatum fastidirent. Accedebat altera non dispar pernicies, Poloniæ Regni in quatuor partes secutura diuisio, quam velut pestem quandam Ciuilem, collisionis procellam quandoq; excitaturam, & in Ciuile malum recisuram, haud caßo augurio perhorrebant, ex Regni Polonici diuisione se ad interitum neceßitate quadam pertrahendos ominati, cũm omne diuisionem capiens, interitum quoq; capere necesse sit. Postquam deinde rerumpublicarum vacillatio, Principus diuersa sentientibus, diuersaq; iubentibus, oriri cæpit, & Principes quatuor filii Boleslai iuxta paternam ordinationem, ad Ducatus & terras eis designatas, se admitti flagitarent, fit apud Cracouiam omnium terrarum generalis Conuentus. Vbi post varios tractatus & deliberationes, Wladislaus primogenitus & natu maior Boleslai, patri in Monarchia omnium Prælatorum & Baronum Poloniæ assensu & ordinatione successurus decernitur, vtq; circa eum primæuitas & superioritas remaneat, statuunt.

Ipse quoqꝫ cæteris fratribus, vzt Boleslao, Mieczslao, & Henrico parentibus, im:
peritet. Bella conformiter & exæquo gerant, sed aßumendi ea circa Wladisla:
um auctoritas consistat, cæteris non inferendi sed repellendi potestas permissa.
His taliter ordinatis, tribus Principibus in suas sortes Boleslao Crispo in Maso:
uiam, Mieczslao Sene in Posnaniam, Henrico primo in Sandomiriam secedenti:
bus, Wladislaus Dux & Monarcha in Cracouia relictus est, & illic stando
alios Principatus suos & Dominia, Remqꝫ publicam disponebat. Apud illum
quoqꝫ Cazimirus infans & quintus Dux relictus est, sibiqꝫ illius cura tam à cæ:
teris fratribus Ducibus, quàm uniuersis Poloniæ Consiliarijs & Satrapis man:
data. In hunc modum corpus Poloniæ in plures partes scißum est. Discordan:
tibusqꝫ processu temporis Ducibus, Polonia contra seipsam arma sumpsit, ferrumqꝫ
quod in hostes versura erat, in propria viscera conuertit, & furentis instar iras
concepit, gladios corripuit, corpus suum ac membra mutilatura. Tunc quoqꝫ Re:
gni Polonici decus & fortitudo, quæ in partium consistebat integritate, præcipi:
tata fuit: Regnoqꝫ quadrifariè scißo, & in monstrosam diuisionem partito.

Monasterii Andrzeiouiensis per Nobi: les Familiæ Griphonum fundatio.

Cum illis temporibus Cistercien Ordo floridus & celebris haberetur,
Nobiles de Domo Griphonum vzt Ioannes aliàs Ianik vir Venerabilis
primùm quidem Wratislauien Epūs deinde Gnesnen Archiepiscopus,
cum germano suo Clemente, eius deuotione attracti in prædio suo Brzeznicza
vocato in Cracouien Diœcesi, Monasterium Cistercien erigunt, & oppidum
Andrzeiouien, ac septem villas, vzt Brzeznicza, Rakoszno, Pothok, Lysa:
kow, Leczno, Rachowo, Tarszawa, Chorzowa, pro fratrum sustentatione in
dotem illi perpetuo largiuntur. Ex Morimundo Monasterio in Burgundia sito
fratres accersiti, primum locum illum cœperunt inhabitare. Vndè & à plerisqꝫ
Monasterium Andrzeiouiense, eò quòd à Morimunden originem habuit
Moribundus vocatum est. Plantationem nouellam præfati Monasterii An:
drzeiouien beatus Bernardus de nobili Prosapia Comitum de Castalione geni:
tus (qui in anno vicesimo secundo constitutus cum triginta socijs Monacha:
tum aßumpserat, & propter perfectionem vitæ Regalis, quam in suo ostenderat
ingressu, Monasterium Claræ vallis regebat) visurus Poloniam, cum fratrum
agmine processerat: fratres qui in Monasterio Andrzeiouien degebant visita:
turus, & eos in obseruantia & rigore vitæ, verbo & exemplo confirmaturus.
Cùm autem in huiusmodi itinere constitutus, Spiram venisset, humanißimum
propositum eius, & Monasterio ad quod ordinandum pergebat, & Polonis

profuturum, aduersa et grauis valetudo damnauit. Ea enim correptus, & eius inualescentiam veritus, in Claram vallem ad Monasterium suum redijt. Fundatores autem & dotatores præfati Andrzeiouien Cænobii Ioannes Gnesnen Archiepus, & Clemens Miles, ad nihil aliud præfatum Monasterium voluerunt esse obligatum, nisi vt in signum factæ à se dotis, Oppidani Andrzeiouien sibi suæqꝫ propinquiori stirpi mactatorum pecorum & pecudum corda, & de singulis alecum vasis, in Oppido præfato vendendis, aliquot aleces repræsentarent. Quod quidem tam leue tributum cognatio Fundatorum per Abbatem Andrzeiouien redimi & aboleri consensit.

Sobieslaus Bohemiæ Dux cupiens minus iustè contra fœdus occupare terras Slesiæ, moritur.

SObieslaus Bohemiæ Dux, audiens Boleslaum Polonorum Ducem obijsse, & Polonorum Regnum quadrifariam scissum esse, pactum et fœdus quod cum Boleslao Polonorum Duce iurisiurandi obstrictione pepigerat, præuaricatus, Regnum Poloniæ & Slesianam oram cum exercitu hostili inuadit, depopulatur, & vastat. Sed neqꝫ vastatione hostili contentus, cùm Wladislaus Poloniæ Dux, cui ea ora obuenerat, iniuriæ opportunus videretur, in animum inducit vt oram Slesiticam sibi faciat aut tributariam aut proprietariam. Quapropter in vico Kosczian vocato, vndiqꝫ paludibus & lacubus septo, & naturali situ plurimum munito, oppidum & munitionē construere, & illi suum præsidium imponere satagens, plures dies in opere moliendo consumit. Verùm vltio Diuina, quæ quoslibet fœderum transgressores ferire solita est, illicò illum percussit, nam febribus correptus, cœpto abscedere compulsus, & à suis ambitionem suam & fœdus præuaricatum carpentibus, Pragam reductus, inualescente febre, sedecimo Calen Martij mortuus, & in Wiszegraden Ecclesia sepultus, tres filios Sobieslaum, Odalricum & Venceslaum, relinquens. Successit tamen ei filijs non obstantibus, Wladislaus filius Wratislai in Bohemiæ Ducatu.

DEcima die Februarij Iaropelcus Wladimirowicz Dux Kijouien moritur & in Ecclesia Sancti Andreæ sepelitur. Et licet Wieczislaus frater suus sedem Kijouien accepisset, Wszeuoldo tamen Olchouicz in Kijow cum Militia sua veniente, ne dimicare secum cogeretur, per medium Metropoliti pacificantur, & de Kijow excedit, & vadit in Thurow, Wszeuoldus autem Kijouiensem in pace sortitus est Principatum.

Anno Domini 1141.

Wladislaus multis uxoris suæ precibus et persuasionibus ad expellendum fratres suos de Regno Poloniæ inducitur.

REgni Poloniæ quadrifaria quam demonstrauimus, scissura, haud multo tempore æquis animis poterat perferri, sed penê in ipso sui initio, intestinorum bellorum exciuit stridores. Wladislaus siquidem Polonorum Dux, primogenitus & natu maior, & si inter fratres potiorem & magis insignem portionem Cracouiensem videlicet Ducatum accepisset, & tam patris dum viueret, quâm Prælatorum, Baronum, & Procerum Poloniæ designatione, fratrum insuper consensu superioritas & Monarchia Regni circa illum consisteret, omnes tamen eos Principatus & Dominia, quæ in fratrum sortem cesserant, detracta & erepta sibi ratus, multifariis angoribus anxietatibusque, spiritum gestabat turbulentum et afflictum, frequentesque coram amicis huius suæ ignominiæ & spolii, repetebat querelas. Animum autem Wladislai Ducis, suaptê huiuscemodi ambitionis & liuoris peste flagrantem & infectum, superbum & immitem, consortis suæ Ducissæ Cristinæ sororis Imperatoris Henrici sermones, contumeliis & improperiis referti, ad hauriendam ampliorem in facinus bilem inflammabant. Non in hanc, inquit, tam truncatam & tenuem, quæ tibi relicta est, portionem, sed in totius Regni Poloniæ spem, vnius filia Cæsaris, & alterius soror, sponsa ætate viridis, tibi tradebar, potentiori & ditiori, nisi hæc spes Cæsarem genitorem fefellisset desponsanda. En ad quam vilem et miseram conditionem, te marito redacta sum, multô vt prospicio in peiorem, nisi interea aliquid prouideris, cum prole ex te suscepta, redigenda. Ex eo siquidem Regno, in quo te morituri patris voluntas, & maior sanguis, splendidumque quod ex me nactus es coniugium, hæredem & Monarcham efficiunt, in quartam tantummodo partem es detrusus, laceratoque tuo Principatu, & in tres alios fratres, quos magis tibi seruire & tuo parere imperio quâm ex æquo dominari conueniebat, translato, non nisi Semiprinceps mereris vocitari: tribus filiis, in spem totius Regni Poloniæ genitis, exiguam sortem, & obscuriores fasces atque titulos relicturus. Eligibilius mihi fuisset fatis absumi, quâm in tam ignobile connubium, generis mei splendorem obfuscaturum, prolapsam esse. Expergisce itaque, & tam fœdam conditionem, tibi & proli tuæ perpetuum dedecus inusturam, dissolue, omnesque Principatus â fratribus occupatos repete, & tam tuæ quâm præsenti & futuræ ignominiæ, si virum te censes non fœminam, dum licet, consule. Ad quod si te communis nostra non mouet conditio, saltem moueat prolis communis respectus: sortem miseram, nisi prospexeris, subituræ. His & pluribus aliis muliebribus colloquiis, seduló ægra mens Wladislai Ducis stimulabatur, & tam animo

quām vultu his vocibus illum & torqueri & frangi apparebat. Quibus quidem suggestionibus tantisper incendebat virum, donec ipsum affectu affectu germanitatis enecato, in bellum contra fratres pelliceret, & suis suasionibus ad scelestas dementiæ tenebras præcipitaret, vt animo obtemperans suo, germanis excidium inferret, idq; quod detestabilius est, qui curandos illos paterno testamento non exhæreditandos susceperat.

Cracouień Antistes Radost, decima nona Ianuarii, cūm annis viginti quinq; Cracouień Ecclesiam rexisset, demortuus, & in Ecclesia Cracouień sepultus est. Huic Robertus siue RVpertus Epūs Wratislauień in Sedem Cracouień, ab Innocentio Papa secundo translatus, per ordinationem Ducis Wladislai, qui Cracouień & Wratislauień regebat Principatus, successit. Ad Ecclesiam verō Wratislauień, per huiusmodi translationem vacantem, Magnus in Epūm, Gnesneń Custos, Wratislauień & Cracouień Canonicus, Ducalis Cancellarius, genere nobilis de Domo Zaremba, per Innocentium secundum est promotus.

BELA cæcus Hungariæ Rex, cūm annis nouem, Mensibus vndecim regnasset, secundo Idus Februarii moritur, & in Alba Regali sepelitur, quatuor filios Geÿssam, Wladislaum, Stephanum, & Almum reliquit. Cui maiōr natu Geÿssa in Regno successit, biennio post mortem pr̄is in Dominica Inuocauit, coronatus. Consors autem Belæ cæci Helena filia Imperatoris Constantinopolitani, septuaginta Hungariæ Barones, qui cæcationem Belæ procurauerant, capite damnauit, & bona eorum Ecclesiis distribuit, etiam post mortem mariti in cæcationis suæ auctores, & in omne eorum genus sæuiens, aut exilio, aut confiscatione bonorum mulctauit.

Anno Domī 1142.

Wladislaus contra vota Consiliariorum, Rutenorum auxiliis à fratribus suis subiectionem et tributum petit.

AD occupandum germanorum suorum, BOleslai, MIeczslai, & HEnrici sortes & Principatus, Wladislaus Polonorum Dux animum indies intendens, dum iam muliebribus suggestionibus inescatus, ad executionem propositi sui procedere decreuisset, frequenti numero Prælatorum & Baronum

in Cracouiam aduocato, an cogitata per eum prosequenda sint, cum illis deliberat. Adhibita est ad id Consilium, quo in votum Ducale Consiliariorum mentes & sententiæ facilius irent, Ducissa Cristina, pluraqꝫ ad colorandum ambitionis feruorem, callido ingenio proposita. Inter quæ id vnum præcipuum erat. Expedire Reip. Polonorum vnum esse Principem, vnum Rectorem, vnum Monarcham, diuisionemqꝫ Principatuum inter fratres celebratam, pro salute totius corporis rescindendam, & fratres non Prouinciis, non Principatibus, sed aliquibus Oppidis & villagiis donandos, eosqꝫ non pares sed subiectos & obsequentes Wladislao velut Monarchæ, á patre & vniuerso Polonorum Concilio designato, fieri oportere. Secus re acta, & corpore Regni Poloniæ in plures partes scisso, & Poloniam perditum euersumqꝫ iri, & in prædam vicinis regionibus virtute debilitata, opportune concludebat exponi. Adhæc & Sbignei, fratris naturalis Boleslai Ducis Polonorum defuncti, opera, quibus & in fratris, & in totius Reip. crebro grassabatur perniciem, memorabantur, nec eo viuo & superstite, Poloniam á mutua cæde & collisione, vicinorumqꝫ hostium oppugnatione, nisi salubri consilio deperisset, quieturam vnquã fuisse. His & pluribus aliis recitatis, mæstum & pãne obstinatum silentium Consiliarios aliquanto tempore tenuit, apparebatqꝫ iam tunc illos in sententiam Ducis Wladislai, & suæ consortis Ducissæ Cristinæ minime transituros. Requisitis deinde Consiliariorum sententiis, Primores fere omnes propositum Ducale detestabantur, impium astruebant & crudele, & ab humanitate alienum, fratres de suis Sedibus atqꝫ sortibus exturbari, iuraqꝫ gentium & instituta tam Diuinarum quãm humanarum legum pessundari & confundi, nihil Sancti, nihil pensi, nihil iusti inter homines hoc exemplo relinqui. Nec eam rem impune cessuram, sed Diuinitatem, parti læsæ contra ius fasqꝫ, patrocinaturam. Causam Sbignei naturalis fratris Boleslai, nullo pacto huic conformandam: cũm ille ex pellice susceptus, hii iusta Matrefamilias sua quidem matertera & Imperatoria sorore sunt producti, nullo facinori eorum quibus Sbigneus detestandus erat, obnoxii. ORabant deinde Wladislaum Ducem, quatenus á tam exiciali crimine, sibi & suis nocituro, animum auerteret, & germanitatis memoriam subire in pectus pateretur. Horrendos euentus, stirpisqꝫ suæ Domus & Principatus euersionem, clades insuper quãm plurimas, & non subditorum solum suorum, sed & externorum execrationes, & cæteras res suo nomini indignas, si destinata effectui mandare ire pergeret, subiturus, pluresqꝫ alios ipsis cladibus inuoluturus. In hanc sententiam cũm pene omnes Consiliarii pedibus iissent, Dux etiam Wladislaus illam secuturus sperabatur, natura tamen potentior & vxoris amor, & paucorum Consiliariorum respectus, qui assentando magis quãm consulendo in rem ibant, modestum eius propositum & labefactauit & peruicit. Itaqꝫ vxoris tam consiliis quãm precibus & improperiis expugnatus, in facinus dudum cogitatum consentiens, primum quidẽ ne tyrannis

sua ab omnibus notaretur, subuentionem & tributum ab omnibus Principatibus qui in fratrum suorum sortem cesserant, iubet sibi velut Monarchæ Polonorum persolui. Mox deinde præcipit sibi & nulli alteri per singulas regiones parere, rebelles & contumaces, aut verbere aut carcere, aut ademptione bonorum per:celli. Et quoniam Polonorum Proceres nobilesqꝫ, ad id facinus tutò perpetran:dum, rebatur sibi parum fidos, ex Ruthenis (cùm & ipse matre Ruthena geni:tus sit) quosdam auxiliarios accersit, eorumqꝫ ministerio occupationem bonorum fraternorum peragit, eoqꝫ processit iniuriæ, vt ex omnibus possessionibus fratres deturbaret. Nam cùm esset inuidus & ambitiosus, vxoremqꝫ sortitus fastu arrogantiæ tumidam & procacem, in rebus etiam ad se trahendis rapacem, per ipsum quidem vicium inuidiæ, Regnum Poloniæ decreuit fratribus suis commu:nicandum non debere, ex ambitione verò decreuit fratres ipsos de terra exter:minare. Vxor verò sua fastu tumens superbiæ, consortia & mores asperna:ta Polonorum, Officiales etiam suos Pincernas & dapiferos, ad mensam suã vetebat accedere: dicens sibi tædium ex eorum aspectu generari: eò quòd anhelitu fœterent, & amictu inculti, eius displicerent oculis. Vnde & leui:ros suos dedignabatur fastidiebatqꝫ. Per auaritiam verò prætextu pal:liatæ honorificentiæ, sibi non immeritò exhibendæ, populo terræ mandabat, vt in magnis festiuitatibus pullos gallinarum, porcos, anseres, mel, triticum, auenam, quilibet pro suis facultatibus, honorificè ad mensam Ducis, liberali:ter præsentaret. Quibus aliquot vicibus præsentatis, decreuit vt hæc in poste:rum ad Fiscum, annuatim persoluantur, & per hanc astutiam populi libertatem, in debiti necessitatem & seruitutem obnoxiam conuertit.

IDEM penè furor apud Bohemos qui & apud Polonos ea tempestate (siue id cœlestium vis, siue ambitionis fomes causabat) erat, Bohemi siquidem Principatum Wladislai Ducis sui, propterea quòd vegetioris sensus erat, & quosdam eorum officiis summouerat, quibusdam etiam frena licentiæ remiserat, nõ ferentes, Conradum Marchionem Morauiæ, filium Leutoldi, filii Conradi fratris Wratislai primi Regis Bohemiæ, ad occupandum Principatum Bohe:miæ, vafro & doloso ingenio subornant. Conradus itaqꝫ Marchio Morauiæ prædictus, ferentibus sibi cum milite tum præsentiis suis auxilia, Othone Olo:muncen Duce, Wratislao filio Odalrici, fratris dicti Conradi, Wladislao fi:lio Sobieslai, filii Wratislai primi Bohemiæ Regis, Sbigneo & Leupoldo filiis Borziwoÿ, qui & ipsi à suis Sedibus & Ducatibus pulsi, ad nouandum res, quibus illis suus status reddi posset, animum intenderant, cum valido exercitu in Bo:hemiam ingreditur, & illam cædibus, igne, & spoliis, plurimum velut terram hosti:lem vexat & contorquet. Eam vastationem Dux Bohemiæ Wladislaus non

ferens, in monte Wysoka septimo Calen. Maii, cum nonnullis militibus qui par-
tes suas sequebantur, occurrens, confligit. & cæde magna & plusquam Ciuili
vtrinque edita, Wladislaus succumbit, & in Pragam fugit. Sed nec illic sub-
sistere tutum ratus, ad Conradum Imperatorem, cuius sororem Gertrudim
nomine in consortem habuerat, auxilia petiturus decurrit. Conradus interim
Marchio Morauiæ victorem exercitum ad Pragam mouens, eam (Theobal-
do fratre germano Ducis Wladislai, ad tuendam Ciuitatem Pragensem re-
licto, nequicquam resistente) expugnat & acquirit, Ecclesiamque Cathe-
dralem, & Monasterium Sancti Georgii, pluraque alia loca Deodicata & pro-
phana incendit & subuertit. Magnaque cæde & crudelitate in Ecclesiasti-
cos & sæculares vsus, Ducatum Bohemicum sortitur, a quo post paucos dies
socero suo Wladislao personale ferente auxilium, deiectus est a Conrado
Imperatore Romanorum.

Anno Domini 1143.

Fratres Wladislai Ducissam Cristinam pro gratia obtinenda accedunt & nullam impetrant.

Gliscente indies Wladislai Polonorum Ducis in fratres suos, Bole-
slaum, Mieczyslaum, & Henricum Duces, sæua tyrannide, cumque
iam fratres hii, pluribus Castris, Ciuitatibus, Oppidis, Munitionibus,
& possessionibus a præfato Wladislao Duce, quem suæ pupillaris conditionis
protectorem sperauerant, exuti forent, quid agant, quo se vertant, cuius opem
implorent, resistant ne fratri Duci Wladislao, an suos Principatus occupari si-
nant, prorsus ignorant. In publicum quidem venire cum fratre certamen, &
ætas infirmior, & fratris Wladislai potentia, illorum viribus longe superior,
eos, & qui ab illorum partibus erant, prohibebat. Veritis etiam ne in victos
grauius quicquam Dux Wladislaus irritatus statueret, geri omnino rem
armis & ferro inter fratres, nemini eorum qui pro pupillis stabant, satis place-
bat. In misericordia itaque & precibus omnem spem reponendam censebant, &
orandum Wladislaum Ducem, vt sua sorte contentus, fratrem se exhiberet
non hostem. Primum tamen consortem illius Ducissam Cristinam, omnium
eorum quæ tum agebantur, commentatricem, adire suadebant. Ea enim placa-
ta, & virum pietate flecti posse, muliebri vero ira non expugnata, & mari-
tum inexorabilem fore. Eo consilio primum Cristinæ Ducissæ, per pupillos
supplicatum est, prostratique tres Duces in fœminæ conspectu, non tam vocibus

quam fletibus & lamentis, per communem sanguinem, qui illis cum viro & secu esset, orabant, quatenus Principatus & possessiones, quas pro suis sortibus, & Polonorum more, & gentium iure, ipso etiam Wladislao Duce diuisionem hanc ratam tunc habente, acceperant, sinerentur quietè retinere, ne quoqz Dux Wladislaus in eos amplius saeuiret, & Dominia eorum per scelus & nefas occuparet, vtqz iura sanguinis, aequitatis, & iustitiae, omni Principatu atqz Regno duceret potiora, plus ignominiae & dedecoris quàm honoris, plus damni quàm profectus, oppressis orphanis, tandem habiturus. Non mouit trucem foeminam, neqz iacentium ad pedes suos Ducum & Leuirorum fratrum etiam suorum respectus, non preces, non lachrymae, non eiulatus, obstinato ad haec omnia pectore, preces pupillorum repudians, virum suum Wladislaum, respondit, iustam & necessariam rem egisse, neqz ob id carpendum fore, cùm status Reip. Polonorum, nisi Regno reunito, seruari & prosperari non possit, scissionem eius, si & ipsi sapere possent, cunctis exicialem esse. Salubrius eos atqz magis sensatè acturos, si se & sua, arbitrio & voluntati Ducis Wladislai, velut natu maioris permitterent, rebellionem & resistentiam, quamlibet, in capita eorum, quiqz illis adhaererent, recisuram. Itaqz rigidiore quàm sperassent, Ducissa Cristina inuenta, pupilli amariores discedunt, quae, nec salubres timoratorum hominum consultationes, illam à proposito reuocantes, nec Leuirorum submissas preces admittens, nec orari nec leniri se quidem passa est.

APRILIS Mensis duodecima die Robertus Cracouien. Epus. biennio tantummodo, postquam de Wratislauien. ad Cracouien. translatus est Ecclesiam in eius regimine exacto, moritur, & iusto honore in Ecclesia Cracouien. quã viuens dedicauerat, conditur. Vir singularis probitatis, cuius optimarum virtutum flagrantia effecit, vt Cracouiens. Eccla, hunc potius pro suo regimine postulatum deposceret, quàm aliquem de suis eligeret. Mathaeus Scholasticus Stobnicen. Roberto succedens, ab Innocentio Secundo Eccla. Cracouien. praeficitur, Wladislao Poloniae Duce, eius substitutionem promouente, eò quòd illi in quadam necessitate subuenerat pecuniario subsidio, sumptuosus, prodigus & in gulositatè praeceps.

FIRmato Principatu & solio suo Wladislaus Bohemorum Dux, & aduersariis suis, assistentia & robore Conradi Imperatoris Romanorum Soceris sui, ex Bohemia effugatis & eiectis, Morauiam cum cum hostili exercitu ingressus, primùm Conradi Marchionis Morauiae, deinde Othonis Prouincias, crudelibus flammis, caedibus, spoliis vastauit. Ducensqz varia spolia & praedas, dum Marchiones Morauiae pugnam detrectassent, cùm ferè vniuersam Morauiam excusisset, in Bohemiam reuertitur.

Anno Domini 1144.

Petrus Dacus Comes de Skrzin qui pupillis astabat, et ioco detraxerat famæ Ducissæ Cristinæ ad illius importunitatem lingua et oculis priuatur. Multisq; fundatis Monasteriis, et Ecclesiis in Regno Poloniæ, tandem diem clausit extremum.

Repudium precum suarum, Boleslaus, Mieczslaus, et Henricus, Duces apud Cristinam Ducissam Wladislai Polonorum Ducis & Monarchæ uxorem passi, ab omni spe retinendi suas sortes dilabuntur. Iam enim Sandomirienses, Lublinenses, Maioris Poloniæ, Masouiæq; Barones, crescente indies Wladislai odio in pupillos, potentioris spem adiuuandam iudicantes, nonnulli verò largitionibus & promissis corrupti, orphanis desertis ad Wladislaum deficiebant. Duo tantummodo reperti Petrus de Datia (qui etiam Piotrko magnus & Comes de Skrzin appellabatur) & Wszeborius Palatinus Sandomirieñ, qui libera fronte pro pupillis starent, causamq; eorum quoad poterant, tutarentur. Et Wszeborius quidem armis & ferro rem gerens, etiam in quibusdam particularibus certaminibus superior euadebat, spemq; Wladislai improbam retardabat. Comes verò Skrzineñ Petrus, Swantoslai filius, diuitiis & potentia cæterisq; eius generis ornamentis clarus, probitate verò & existimatione, quamuis externus & aduena, facilè in Regno Polonico Princeps, ne ab inuidia inuaderetur, quod magnis viris natura quodammodo comparatum est, euitare non potuit. Caput autem & origo suæ inuidiæ exhinc cæpit, quòd frequentibus familiaribusq; sermonibus Wladislaum Ducem accedens, tyrannidem cæptam, & hactenus continuatam, carpebat damnabatq;, ostendens non verbis solùm sed exemplis, eum in propria viscera, & propriam perniciem grassari, nec ea tyrannide vniuersale Regni Poloniæ Dominium assequi illum, sed et proprium & legitimum verti in discrimen, nullaq; re magis, quàm fraterna vnanimitate, & sociali concordia in altum statum, quem tantoperè cuperet, euasurum. Non solùm autem non surdis, sed etiam iniquis auribus, quæ à Petro Comite dicebantur, audita sunt, tantamq; insuper & tam feruidam, primùm suspitionem, deinde indignationis flammam Wladislaus Dux Polonorum, à Petro Comite repræhensus, hausit, vt in illum iuxta ac in fres tyrannidem vertendam cogitaret: veritus quàm maximè, ne Petrus Comes Skrzinensis (qui ea tempestate tam genere quàm facultatibus, clarus & potens habebatur) orphanis adiunctus

& propositum suum ad irritum deduceret, & potentiam suam vel confunde-
ret vel languidaret. Infensum suapte Wladislai Ducis Polonorum in Pe-
trum Comitem Skrzinen animum, in ampliorem bilem coniunx Wladislai Du-
cis Cristina accendit, cum qua Dux Wladislaus de rebus quibusque consultare
solitus erat, cum & ipsa dudum graui ira Petro Comiti Skrzinen infesta sit.
Ferarum siquidem venationes quodam tempore tam Duce Wladislao quam Petro
Comite una tractantibus, cum fera cursu suo utrumque in desertum, & longe a sta-
tiuis distans nemus abduxisset, rugiensque fame stomachus, carne comprehensæ
bestiæ, ægre fastidioseque impletus, sitim glacie & niue exclusisset, ambo insuper
nuda humo, somnum & quietem capturi, delicias suas quæ illis ex cibariis potuque,
& ex parum molli strato, contigerant, familiari confabulatione recenserent.
Mollius, inquit Wladislaus Dux Coniugem tuam Petre cum Abbate Skrzinen
reor quam nos quiescere. Huic faceto dicto, & ad leuandam præsentem diffi-
cultatem, a Duce Wladislao prolato, Petrus Comes simile responsum reddita-
rus. Quid scis, inquit, non tantum meam cum Abbate, sed & tuam cum Dobiesch
molles nunc cepisse somnos. Erat autem Dobiesz miles a Ducissa Cristina
amatus, cuius familiaritas, pudicitiam Ducissæ Cristinæ in sugillationem apud
plerosque perduxerat. Concepit illico Dux Wladislaus ex ea responsione iras,
cautius tamen eas supprimens, cum & sæuiendi opportunitas, parum tunc tuta es-
set, & Petrum Comitem velut affinem suum, qui matris suæ propinquam sororem
pro consorte habebat, maiore ultra omnes Barones æstimatione colens, nolet ha-
bere alienatum & infensum, sub silentio & pacientia rem ad præsens absoluit.
In domum vero reuersus, tristitiam animi etiam in vultu præseferens, sciscitanti
uxori mutationis causam, cum diu nequicquam restitisset, expugnatus tandem se-
dula importunitate, Secretum auida instigatione exigentis mulieris, vel indi-
gnabundus, vel ut plerisque placet iocabundus, sermones quos præcedenti nocte
cum Petro Comite de uxoribus cecinissent, ex ordine aperit. Qua relatione
Ducissa Cristina dum pudicitiam suam per illos in dubium reuocari credi-
disset: torta adeo et exacerbata est, ut ab illo tempore muliebri more, qualiter
eam iniuriam ultum iri posset, variis studiis, varioque æstu mentis certauerit.
Et iræ impotens, neglectam a viro, & nimis leuiter latam iniuriam suam indi-
gnata qualiter de Petro Comite sæuerius ultum iri posset, exquisitione volue-
bat. Ea itaque occasione quam retulimus oblata, omni conatu omnique nisu,
consilio atque suasu, ut de Petro Comite sumatur ultio, Wladislai Ducis vi-
ri sui ægrum animum pellicit, suggerens eo incolumi, nullo pacto plenum Re-
gni Poloniæ Dominium, Ducem Wladislaum obtenturum. Studiosius quoque
deinde compositis simulationibus, & per se & per alios, quos sibi ad id scelus
facilius conficiendum adiunxerat, in necem Petri Comitis, quasi rebellionem
& deiectionem, atque venena in necem Ducalem, meditantis, animum viri

vrgere cœpit. Et licet, ne id ageret â timoratis viris admoneretur, nihil tamē Diuinum, nihil dignum, nihil salubre auris admittebat mulieris, maioriq; vl: tionis flagrabat ardore, quæ potius pro debito coniugalis muneris, errata viri reprimere, & officiis suis etiam flagitiorum inuidiam compensare debuisset. Cæterūm cūm ad explendum in Petro Comite facinus, quod muliebri animo comparatum erat, fidus minister, & ut arcanum illud tutō, ne proderetur illi committi posset, neceßarius quæreretur, cūm appareret rem per se execrabi: lem, & quæ non sine euidenti, illam administrantis, periculo, propter Petri Comitis qua pollebat potentiam, confici posset, singulos quosq; aspernaturos, Dobiesch ad id idoneus visus priuatam & ipse contumeliam in Petro vltu: rus, deligitur. Qui &si onus detestandum in Ducissæ Cristinæ fauorem, quæ etiam illi in facinoris premium, Petri Comitis, quo vigilantius studiosiusq; rem ageret, bona pollicebatur, suscepisset; parum tamen se validum, vt id consequeretur censebat, vna ad id commodißima muliebri ingenio aperieba: tur via, si Petrum nihil ex præparato agentem, in alienis ædibus oppresißet. Desponsauerat autem Petrus Comes Skrzinen filiam suam Iaxæ Duci Ser: biæ, celebrationemq; nuptiarum in Wratislauien Ciuitate, vt receptaculū hospitibus esset, & hastarum ludos premio proposito victoribus, indixerat. Illic Dobiesch satellitum frequentia fultus accedens, Petrum Comitem Skrzi: nensen incautius se in hospiciis morem gerentem, captiuat, vinctumq; ex Wra: tislauia educit: & Duci Wladislao præsentat, nuptiarumq; solennitatem per: turbatis conuiuiis fœdat. Diu in eum Wladislaus Dux quicquam grauius sta: tuere cunctabatur, & innocentia viri, & meritorum eius in se & patrem patriamq; recordatione, deterritus. verita Ducissa Cristina ne misericordia viri captiuum Petrum absoluißet, non precibus solūm & consiliis, sed minis, discessuram se ab eo, si violatam suam honestatem â Petro inultum iri sineret, contestans. perpulit virum, vt supplicium de optimo atq; benemerito milite sumeretur. Missi carnifices, qui linguam incidunt, & vtroq; lumine Petrum cæcant. Ita vir & virtute & opere egregius, fœmineo furore pro crimine proditionis afficto, ad pœnas raptus, nobilioribus membris spoliatus & exu: tus, indigna vltione mulctatus est. A Scriptoribus Polonorum tantū vni huic viro tribuitur, vt pro insigni suæ innocentiæ atq; virtutis memoria, referatur, Dei propiciatione & miraculo, in quem tot pietatis facinora contu: lerat, & oculos plenamq; potentiam visiuam, & integram loquellam, lin: gua instaurata illum recuperasse, & quinquennio quo posthac vixit, Mo: nasteriis, Ecclesiis, & piis locis, his præsertim quæ ipse fabricauerat, largas donationes fecisse. Cætera quoq; supplenda, quæ locis piis & Monaste: riis prædictis deerant, filiis Constantino & Ægidio in morte mandauiße, celebrem decedens habuit in Monasterio Sancti Vincentii Ordinis Præmon:

stratensis, quod ipse viuens fundauerat extra muros Wratislauien, sepul:
turam, vbi in Chori medio terræ mandatus est, magna Polonorum frequen:
tia, eius honestante exequias, ipsisque in feriis monstrante, quantum viuum
amauerint. Sed & in hanc diem Petri Comitis Skrzinen nomen, apud
Polonos extat sonorum & celebre. Consors sua Maria postea fatis interce:
pta, in eadem qua Petrus vrna, mariti consocianda cineribus, condita est.
Duo insuper versus sepulchro huiusmodi inscripti, vtriusque attestantur sepul:
turam, qui tales sunt. Hic situs est Petrus. Maria coniuge fretus, Mar:
more splendente, Patre Vilhelmo peragente. Extant usque in hæc tem:
pora plures in Polonia Ecclesiæ, quæ ab eo feruntur muris ædificatæ, licet maior
eorum numerus, per nouarum constructionem, demolitus sit, vt ad Sanctum
Vincentium, item ad Sanctum Michaelem in Wratislauia, in Strzelno, in
Klobuczko, in vtraque Skrzin, in Zarnow, in antiqua Sieroior, in Paięczno,
in Ruda, in Chelmcze, in Wierzicow, in Lancicia, in Kigye, in Opathow,
in Pkanow, in Chalmo, in Thiniecz, in Chlieuiska, in Koszcieliecz Diæce:
sis Wratislauien, ad Sanctam Mariam in arena, ad Sanctum Martinum in
Wratislauia, ad Sanctum Laurentium in Calisz, ad Sanctum Saluatorem
antè Cracouiam in Zwierzimiecz, ad Sanctum Swiradum, ad Sanctū Lau:
rentium in Cazimiria, ad Sanctum Ioannem & ad Sanctum Andream in
Cracouia, in Cazimiria ad quinque fratres, in Mstow, in Nissa ad Sanctū
Petrum, in antiqua Konin, in Kothlow, in Numborg. Sanctimonialium præ:
dictorum in Rambino, in Czerwoni kosczioł, in Lawin Conuentualis &
Parochialis duæ, in Thulcze, in Giecz, Sancti Ægidii antè Crobia, & in
Lezow. Constat insuper præfatum Petrum Comitem Skrzinensem
ingentis animi & spiritus virum extitisse, & pro amplificanda exornandaque
Polonorum regione, raram & homine magnifico & liberali dignam mon:
strasse curam. Qui dum duas amplas Prouincias Calisiensem videli:
cet & Cruszuiciensem suo regimini à Duce Boleslao Krziuousti com:
missas, administraret, & frequentia itinera de vna in alteram perage:
ret, longitudinem itineris, qua vna ab altera distabat, mensus, in earum
meditulio columnam de Saxo, quam etiam in præsens in Cimiterio Ecclæ
Parochialis in Konin cernimus locari disposuit, cui etiam ea Metra insul:
pi iussit. De Calisz hic medium in Cruszuiczam fore punctum. Indi:
cat ista viæ formula iustitiæ. Quam fieri fecit Petrus Comes, Palatinus.

INNOCENTIVS Papa II. cùm annis tredecim, secundùm aliquos quatuor:
decim, mensibus septem, diebus octo sedisset, Romæ moritur, & in Concha
Porphirica miro opere fabricata in Ecclesia Lateranensi honorificè se:

pelitur. Cui Coelestinus secundus natione Thuscus de Castro Fœlicita-
tis, succedit, Vir religione & scientia prœditus, cum magna Cardinalium
vnanimitate, ad Sedem Petri electus ~

Anno Domĩ 1145.

*Wladislaus congregato ex Ruthenis
maximo exercitu duos fratres expellit,
et per Archiepum propterea anathemati-
zatus. Expulsi autẽ cum Mieczslao se conclu-
dunt in Castro Posnamieñ prius mori, quàm
se furori fraterno committere eligentes ~*

PEtro de Datia Comite Skrzinensi, detestabili crudelitate mutila-
to cæcatoqꝫ, Wladislaus Polonorum Dux tyrannidem cæptam su-
perintendens, non ad occupandum solum fraternos Principatus & sor-
tes, sed ad eliminandum eos ipsos de Patria, studia sua conatusqꝫ conuertit.
Cũm ad id non solũm ambitionis ardore & vxoris irritamento, sed & impu-
nitate scelerum, & assentatione improborum fereretur, nemine eius tyrannidi,
post crudelitatem in Comitem Skrzinensem depromptam, obstare, aut eius
conatus carpere, seu quæ vera & legitima essent dicere, auso. Itaqꝫ ex
omnibus Principatibus & Dominÿs suis exercitu collecto, Rutenorumqꝫ auxilÿs
frequentiori numero quãm unquam aliãs accersitis (Wszeuoldus enim Kiio-
uiensis Dux, filium suum Swantoslaum, item Ducem Isaslaum, item Ducem
Wszeuoldimirum Haliciensem, cum copiis Rutenorum in auxilium transmi-
serat) Boleslaum de Plocen, Henricum de Sandomirieñ, Castris fratres
germanos depellit, cæteraqꝫ eorum præsidia deÿcit, & omnes eorum Princi-
patus & terras, iustis Principibus fugatis, subiugat. Vnus tantummodo Miec-
slaus Senex vocatus, restabat, Gnesneñ, Posnamieñ, & Maioris Poloniæ Dux,
ad quem hii duo fratres Boleslaus Crispus Masouiæ, & Henricus Sandomi-
rieñ, Duces sedibus suis pulsi, diffugierant, arcemqꝫ Posnamieñ omnes tres ad-
euntes, etiam viris armisqꝫ eam munierant: resistentiam Duci Wladislao si
illic quoqꝫ impeterentur, oppositurj. Quod vbi Dux Wladislaus agnouit,
ocyus illuc ire pergit, celeriori quoqꝫ quo potest cursu exercitum admouit, &
Posnamiense Castrum fortissima obsidione vallauit: vniuersos fratres vno
loco vnaqꝫ obsidione debellaturus & comprehensurus. Cinxit deinde se-
pibus & frequentibus turribus Posnamieñ Castrum, ne cui de obsessis liceret

fugere, bombardis quoq; & arietibus illud nocte & interdiu quatiebat, omni-
bus ingeniis artibusq; humanis ad eius conquisitionem intentus. Principes autem
Mieczslaus, Boleslaus, & Mieczslaus, videntes se per obsidionem illam pluri-
mum coartatos, ne viui in manus hostiles venirent, ne quoq; in captos quicquam
grauius statui contingeret, mittunt nuncios ad Wladislaum Ducem, rogantes vt
nubilo suæ indignationis mitigato, illos hostiliter impetere, & Principatus corū
occupare desineret, solueretq; obsidionem, & fratrem se atq; defensorem gere-
ret, sorteq; sua contentus esset, neq; in exterminium eorum qui eodem patre es-
sent geniti, & æquale in Poloniæ Regno ius cum eo haberent, aspiraret, me-
mor humanarum rerum, & suam fortunam modestê regeret, & alienam ne vr-
geret. Legationem autem huiusmodi Wladislao Duce fastuosê repellente
& irridente, nihil quoq; pacati respondente, Ducibus Mieczslao, Boleslao,
& Henrico & omnibus cum eis obsessis maior pauor incessit, fortunamquê
suam miserandam & miserabilem lachrymosis eiulatibus crebrô deplorabant.
Pro more deinde ingenii humani, ad conditiones pacem aliquam laturas versi,
deditionem pleriq; facere, cæteri de aliqua sorte Principatuum cedere,
& furorem ambitionemq; Ducis Wladislai vtcunq; placandum decernebat.
Sed cûm conditio vtraq; grauis & intolerabilis videretur, & Dux Wladi-
slaus non aliter æstimabatur quieturus, donec cum fratrum exterminio, ple-
num illi regimen Poloniæ Regni proueniret, perseuerare in obsidione, eamq;
tolerare, & omnia pati extrema diffiniunt: sperantes Diuinitatem, quæ
pro iusta causa stare consueuit, se & suam oppræsionem aliquando respe-
cturam. Sub ipso autem obsidionis tempore Wladislai Ducis exercitus,
auxiliares præcipuê Ruteni, prædis, spoliis, & innumerabilibus maleficiis
non contenti, etiam ingenuis matronis & virginibus stupra, plerisq; cædes
& corporum cruciatus, cæteraq; abominanda & Christianis indigna, ra-
bie barbarica inferebant. Quibus malis venerandus IAcobus tunc Se-
dis Metropolitanæ Gnesnensis Antistes permotus, in Castra Ducis Wladi-
slai ingressus, cûm quadriga esset aduectus, grauis enim iam annis excesse-
rat, amictu & mitra Pontificali, quo terribilior videretur, vestitus, &
in eadem qua vehebatur quadriga, Papillionem Ducis Wladislai intrans, pru-
denti & digesto sermone, vt armis depositis, obsidioneq; soluta, in gratiā
cum fratribus rediret, patriamq; quæ illum produxerat ac extulerat, bar-
barica inuasione, stupra, cædes, spolia, & incendia in eius exterminium
& ludibrium inferendo, persequi & vexare desineret, & sua sorte con-
tentus, aliena con ius fasq; non ambiret, benignius quo poterat exhortaba-
tur. Certum illum reddens, ea mala quæ egisset, non sibi impunê cessura,
sed fusum fundendumq; sanguinem in eius perniciem redundaturum. Hu-
iuscemodiquê illum conuenit sermone. Venio, inquit, ad te Clarissime

Princeps, senio quidem graui, sed anxietate & dolore maiori confectus, rogaturus, ut bello pernicioso omisso, quo fratres eliminare contendis, labem etiam qua te & genus tuum fœdare constituisti, attendas: eo quidem maiorem, quo testamento patris Curator fratrum scriptus, amplitudinem illorum non exterminium procurare debueras. Tu siquidem, ex Curatore insidiator, ex amico inimicus, ex fratre hostis, arma quæ pro fratribus opponere conueniebat, in ipsos vertis, quos tutandos assumpseras, qualis multifarie & callidis, humani generis res, fidem, societatem, fraternitatem, sanctissima fœdera, ipsum denique sacrosanctum humani generis vinculum, violas, securitatis auxilia in metum vertis, malorum omnium unde minus expectabantur pericula, in fratres & patriam congeris. Optimum crede temperamentum, oppressa ambitione qua cales, deposita tyrannide quam exerces, cum fratribus ex æquo viuere, & post bella execranda, post vultus & actus minime fraternos, subituram tandem aliquando tibi, germanitatis et curationis memoriam. Horrendam hanc existima quam prosequeris & plus quam Ciuilem discordiam, stirpem vestram ac Illustre Dominium & Regnum funditus, nisi celeriter resipueris, euersuram. Honorem amplum & fructum cumulatissimum, si monitis meis parueris, sin minus Diuinam & humanam vltionem percepturus. Reuolue animo quam fœdum, quamque plenum dedecoris & iniquitatis est, te hominem Christianum & Principem de Deo suo & eius assidue pendentem iudicio, id agere, quod gentiles a veri Dei & Christiana religione alienos constat execrari, ut plus in pectore tuo possit cupiditas Regni inanis, quam fraternæ pietatis affectus. Wladislaus autem Dux fuga & discessione fratrum in vnam arcem elatus, salubres Pontificis monitus, clare voce sibi successuum varietatem prædicantem, aspernari sustinuit, & prosperitatis suæ celerem cursum, vana sibi quædam ominans, & pleno velo semper se nauigaturum confidens, a moderationis contubernio exclusit. Sed renitendo tam optimo consultationis bono, declarauit, quod non in omnes cadit donum prudentiæ salutaris, nec quemlibet patitur possessorem, & superborum atque insensatorum Principum auaritia obcæcatorum more, in sua persistendum duxit sententia. Obstinato ad ea, quæ ab optimo Præsule dicebantur, ædito a Wladislao Duce responso, dum appareret illum a rabie concepta, nullo pacto quieturum, Iacobus Archiepiscopus prædictus, Spiritu Diuino impletus, scutum fidei & loricam spei velut præliabundus assumens, e sella cui insiderat altius consurgens. Postquam, inquit, lege Diuina et humana prophanata, iure etiam gentium & naturali præuaricato, tantos ausus assumpsisti, ut neque Dei metus & reuerentia, neque humanæ persuasiones & monita, neque meæ exhortationes & consilia, te queunt a prauis & execrandis facinoribus abstrahere,

& ad rectum inclinare, auctoritate Dei omnipotentis, cuius vices in hac
parte prosequor, te velut Principatuum fraternorum, iniustum violentumque
inuasorem, fidei & patriæ hostem, legum Diuinarum & humanarum trans-
gressorem, & meorum paternorum monitorum rebellem contemptorem, ad
omnia salutaria obstinatum, Pharaonicam cordis duriciem præseferentem,
primum quidem coram præsenti quæ astat multitudine excommunico, deinde ve-
lut pertinacem anathematizo, & vltimo velut incorrigibilem, vltioni Diuinæ
puniendum relinquo. Execratus deinde in caput & exercitum Wladislai
Ducis, ac etiam in auxiliares copias, superos, violatæ ab eis fidei & religio-
nis, sui quoque saluberrimi spreti consilij, testes inuocans, anathemateque illas
damnans, in vehiculo vectus, ex Papilione Ducali recedebat: interminans
stipendia, quæ a fratribus exigebat, a se propediem per fratres iustius expe-
tenda. Sed neque his ingestus terror saxeum mouere pectus poterat, nec
excruciatam ambitionis igne mentem sanauit. Non tamen in Præsulem se
ferientem, contumeliis, improperiis, aut comminatione, Principum more vten-
dum duxit, sed singula sub pacientia perferens, nihil se aut corripiente in-
dignum deprompsit, aut motus omnes animi in potestate habuit. Egredi-
ente Archiepiscopo de tabernaculo Ducali, auriga Archiepi quadrigam et
equos incautius agens, vltimo axe columnas, quibus Papilio Ducalis susten-
tabatur, euertit, tabernaculum quoque exinde corruens, vsque ad solum cecidit.
Nec longe abfuit vt suo prolapsu Wladislaum Ducem opprimeret, cuius quoque
casum Dux Wladislaus ita suppressa, quam moris sui esset pacientius tulit,
& non bili tantum, sed nec obiurgationi indulsit, pluresque suæ pacientiæ
admiratione tenebantur. Nonnulli vero casum tabernaculi scrupulo-
sius notantes, velut præsagium & euidens futuri casus aduersi signum
augurabantur accidisse. in breui scilicet temporis spatio, post eas quas a
Metropolitano suo salubres admonitiones, spretum iri permiserat. post fra-
trum suorum quos præter iustum æquumque paterna hæreditate exuere
æstuabat, humiliationem supplicem, quam ludibrio habuerat, Ducem Wla-
dislaum ominantes ruiturum. Vnde & ab aliquibus suis Consiliariis
aditus atque rogatus est, vt feroci animo deposito, pacificari fratribus sub
æquis conditionibus dignaretur, vereri se asserentibus, ne pro armis iniuste
sumptis, secum vna Diuina obruerentur vltione. Dum obturatas ad
ad omnia salutaria monita aures, & obstinatum animum Wladislai Du-
cis, Principes Boleslaus, Mieczslaus, & Henricus, item Dominiorum
suorum Barones, Sandomirien. Maioris Poloniæ, Masouiæ, & Cuiauiæ,
qui causæ eorum deesse turpe & fœdum putarunt, ex Iris & Nunciis Ia-
cobi Archiepiscopi, singula ex ordine quæ pro illis gesisset denunciantis,
sensissent, in vltimam desperationem versi, etiam in mortem, & in omnia

quæqꝫ indigna, antequam se tam impio fratri & iniusto hosti dederent, deuouent & destinant. Videntes insuper se longa obsidione inclusos & maceratos, vndiqꝫ insuper constrictos, nec vllum effugiũ locum esse, in misericordia quoqꝫ fraterna, Archiepo Gnesneñ illum inflectere non valente, nihil amplius restare spei, ex ipsa desperatione sumpsere audatiam, promptioresqꝫ in pugnam & in mortem faciebat vltima necessitas & præruptum periculum. Et vnusquisqꝫ ita animatus, accingebatur in id, quod futurum esse debuerat, prælium, vt deuoueret se potius telis hostilibus, si ita sors ferret, quàm miserationi fraternæ sæpius petitæ, et nunquam obtentæ, caput obiecturum. Vna, et ipsa tardior quam tempus postulabat, euadendi spes erat, si hyberno tempore subueniente, solui hostilem exercitum inopia pabulorum & intemperie hyemis contingeret. Sed interim quoqꝫ & apud se noscebant defutura alimenta. Res itaqꝫ suas videntes ad extremum, nocte & interdiu versas, suum exitium metiebantur, & crescebat assiduè in singulorum pectoribus desperatio: quoniam nulla ratio tolerantiam amplioris obsidionis, dum nulla ventura auxilia expectare fas erat, afferebat. Complexi deinde se inuicem, & datis dextris, factisque osculis, certissimum moriendi propositum, quàm primum occasio suberit, assumunt. Crebrò itaqꝫ in opera & stationes hostiles insilientes magnam stragem conficiunt, sed dum ob eam rem militum numerus pro tuendis operibus duplicaretur, obsessorum Principum milites per multiplices insidias incautos intercipiunt. Sæpius quoqꝫ certamine inter vtrosqꝫ accenso, mirificum prælium sequebatur, plures tamen de exercitu Wladislai Ducis, aut capti aut occisi quotidiè succumbebant, in Rutenos tamen maior quàm pro numero, in congressionibus & excursionibus huiusmodi, cædes ædebatur. Pluribus deinde diebus ab obsessis nil mouebatur, Principesqꝫ obsessi suos omnes intra arcem continebant, cùm lacessendi magis quàm sustinendi hostes, leuibus certaminibus experientiam accepissent, nulla parte virium hostibus pares. Dilapsi hostes ex stationibus. custodiaqꝫ operum, ac cæteri Wladislai milites (postquam ab obsessis copia pugnæ non fieret) corpora curabant, aut luxui ebrietatiqꝫ operam dabant, omniaqꝫ in Castris Wladislai, quasi victi & expugnati hostes forent, solutiora. fractos quoqꝫ & vltima desperatione fatigatos Principes, Boleslaum, Mieczslaum & Henricum, eosqꝫ qui vnà cum illis obsidebantur, ratus, lætus & gloriabundus, deditionem eorum Wladislaus Dux operiebatur. Contemptus deinde hostium post, negligentia in exercitu Wladislai velut re prosperè succedente & successura, haberi, cœptus est. Paucis ad stationes & opera relictis, cæteri se in varia loca sparserant, pleriqꝫ in lasciuiam explendam abierant, pars aut ludo aut commessationi vacabat, quidam hesternam eructantes crapulam somno strati iacebant, inermes, inordinati, vt quibus velut pro comperto erat, obsessos de Castro nil hostile moturos.

Vbi satis Principes obsessi, contemptum sui viderunt apud Wladislaum & milites eius insedisse, scirentque ex captiuis et profugis negligentiora omnia apud hostes esse, arma suos capere, fortunamque tentare iubent, gloriosius aliquanto in pugna aduersis vulneribus, quàm in arce fame & inedia strati, morituri. Omnibus tam equitibus quàm peditibus ad erumpendum præparatis, signum quoque rubrum in turris cacumine Principum iussu, erectum est, cuius erectiò dum militibus in exercitu Wladislai, Ducibus Russiæ præsertim, Swantoslao, Isaslao, & Wszeuoldimiro, tunc ad latus Wladislai considentibus, admirationem ingesisset, significatum signi Rutenorum Principibus operosius sciscitantibus, Ducem Wladislaum respondisse ferunt, Principes obsessos & deditionem offerre, & misericordiam flagitare. Cùmque Rutenus parci victis seque dedentibus, abstinerique à fraterna & propriorum cæde, summoperè æquum censuisset, ferox Wladislai pectus, siue vltionis siue exterminii fratrum auidum, respondit. Clementiæ & reconciliatiòni locum decæterò non superesse. Sub hac confabulatione & sermone, Principes obsessi cum fortissimis & exercitatissimis militibus, morique quàm cedere persuasis, ad hæc cum permiscua cuiusque ordinis ætatisque, quæ Castro concludebatur, turba, media fermè die, dum magis sopiti aut epulis hostes intenti essent, erumpunt, clamorque ab omni etiam infirma ætate sublatus, diu Wladislaum Ducem & suum exercitum suspensum & attentum (amentiam enim illam non audatiam plerique rebantur) tenuit. Vbi verò effusissimo & subito cursu eos ad se pergere aduertunt, vehementer perterriti, neque consilii habendi, neque arma expediendi spatiò dato, perturbabantur. Tum primùm trepidatio, siue numine occulto metum illis ingerente, siue quòd se nudos impræparatosque & inermes cernerent, siue quòd causæ suæ & futuro certamini iniustis armis tractando parum fiderent, iuxta ac si insidiis circumuenti forent, coorta est, diuersidiuersa moliebantur, nulli quid potissimum agendum esset, constabat. Nec homines solùm sed et equos terror ex tumultu & clamore peruaserat. Pauci itaque inermes, equis vtcunque correptis, dum ordinatis & armatis occurreret, facilè trucidantur, sparsi & semisomnes opprimuntuR. Nullis res preciosiores seruandi cura erat, ita diuersa rerum conspiciebatur facies, nec quisque præ trepidatiòne aliquid consulebat incommune. In Castra hostilia igne ingesto, incendium latè diffundi cæpit, materia arida & sicca ex culmo et stramento, quo Castra operta erant alimenta subministrante, fuga deinde passim ferrum & flammam euitare conantium, & postea cædes, erat, sub modico interuallo validum robur ex Polonis & Rutenis congestum, fusum fugatumque & Castris exutum est. Et dum in omnes partes capessunt fugam, equites fugientes persecuti, magnam cædem in fugientibus

Rutenis præsertim ædiderunt. Nonnulli ab undis suffocati Wartham & Glowniam fluuios, ad quos certamen gerebatur, cadaueribus impleuerunt. Wladislaus Polonorum Dux cum Rutenorum Ducibus & paucis quibusdam effugiens, versus Cracouiam a suis desertus concessit, mærensque & calamitate plenus equos mutando, Cracouiam sine militum frequentia, velut si priuatus foret, peruenit. Documentumque sui exemplo & præsentibus & posteris dedit, ne quis de potentia confidens, in aliorum oppræssionem, cum Legis Diuinæ & humanæ præuaricatione, & salutarium monitorum obauditione, inexorabiliter aspiret. Principes Boleslaus, Mieczslaus, & Henricus, victoria modeste vsi, omnes qui ex Polonis capti fuerant, libertate donauerunt. Ex eoque tempore res eorum contra Wladislaum fratrem prosperatæ sunt, & omnia quæ illis abstulerat breui sunt recuperata. Castris insuper tam Wladislai Polonorum, quam trium Rutenorum Ducum potiti, variis quoque ex manubiis vtriusque exercitus Polonici vzt & Rutenici, ditati rebus, plures pro sui solatio non ex propriis tantummodo, sed etiam ex forensibus, milites armauerant. RVtenorum Duces, Swantoslaus, Isaslaus, & Wszeuoldimirus per fugam Cracouiam aduenientes, exinde tam militibus quam rebus nudati, in Russiam cum paucis comitibus rediere.

COELESTINVS Secundus Papa, cum Mensibus quinque diebus tredecim tantummodo sedisset, Romæ moritur, & apud Lateranensem Ecclesiam sepelitur. Cui Lutius secundus natione Bononien. ex patre Alberto succedit, vir pro mansuetudine & humilitate sui, officio Summi Sacerdotis dignus. Qui ex Presbytero & Cardinali tituli Sanctæ Crucis in Papam assumptus, totam illam Ecclesiam & Claustrum renouauit. Is a Romanis grauem persecutionem passus, venire Conradum Romanorum Regem ad suam defensionem literis inuitauit. Romani enim priscum fulgorem resumpturi, creatis Senatoribus & Patriciis, Lutium Papam de oblationibus & decimis antiquorum Sacerdotum more, viuere cogebant, omnium Regalium intra & extra Vrbem sibi nequiter vsurpando potestatem. Horum malorum tædio Papa vexatus, breui tempore superuixit.

HENRICVM Olomucensem Episcopum Romam proficiscentem Conradus Marchio Morauiæ, occulte captiuare nitebatur. Qui dum manus suas effugisset, Conradus Marchio familiaribus aliquibus Episcopi trucidatis, omnique suppellectili sua vsurpata, hospitio etiam Epali incenso, recessit.

Monasterii Landensis fundatio et Wagrouicensis prærogatiua.

Divinæ propiciationi humanam gratiam Mieczslaus Senex Dux Maioris Poloniæ, pro consecuta nobili & memorabili victoria, quam de germano suo Wladislao Cracouien Duce & Russiæ Principibus contra suam & omnium spem, retulerat, redditurus, ad fluenta fluuii Warta in villa sua Ducali Lenda Monasterium ordinis Cisterciensis, fundat & erigit, & illud Ducali munificentia, villis, prædiis, & amplis introitibus, dotat & libertat. Ad Monasterium autem hoc, & aliud eiusdem ordinis vocatum Wągrowiecz Monachi in prima Monasteriorum huiusmodi fundatione, ex Monasterio quod vocatur Vetus mons, tribus miliaribus à Colonien Ciuitate supra Rhenum sita, distante, sumpti sunt. Ab eo autem tempore mos fuit laudabilis, & omni commendatione dignus, usque ad tempora mea obseruatus, quòd nemo in Monasteria præfata in Regularem obseruantiam aßumitur, nisi sit genere Colonien. Ex quo nimirum prouenit, quòd Monasteria præfata, optimo reguntur ordine, tam in Spiritualium quàm temporalium gubernatione: paßura illicò & religionis & rei familiaris naufragium, si hunc morem quandoque deseruerint. Nec mos ipse nudè & fortuitò, sed rationabiliter & ex euidenti & merito, præfatis duobus Monasteriis, pro iure perpetuo & lege perhenni, ob eam causam fuit concessus. Visitante siquidem Mieczslao Maioris Poloniæ Duce Ecclesiam Aquisgrani, & corpora Sanctorum trium Regum in Colonia, dum à Coloniensibus maximis certatim celebraretur honoribus, hanc Coloniensibus refundit gratiam, super qua & Priuilegium scripsit, vt in vicißitudinem officii sibi à Coloniensibus exhibiti, nullus ad præfata duo Monasteria, nisi sit Coloniensis, possit aßumi aut in eisdem tolerari.

Anno Domi 1146.

Wladislaus desperans rebus suis relictis uxore et filiis Cracouiæ, fugit ad Regem Romanorum. Capta tamen Cracouia, missa uxor cum filiis ad ipsum, et Boleslaus Monarcha eligitur.

Principatibus propriis BOleslaus, Mieczslaus, & Henricus, miro omnium Baronum & Nobilium fauore & consensu recuperatis, cùm præter insitam inuidiam & execrationem, qua erga Wladislaum Ducem occupatorem iniustum, milites Poloniæ tenebantur, etiam in eã partem, versi erant, quo se iam fortuna inclinauerat, collectis tam equestribus

quam pedestribus copiis, ad Cracouien Vrbem & arcem, in qua Wladislaus post fugam delitescebat, procedunt, Wladislaum inde propulsaturi, & suas iniurias damnaque (antequam ex clade apud Posnaniam accepta, se reficeret) vlturi, rati, eo Monarchiam Polonorum obtinente, nouis bellis, cum Rutenorum assistentia, se quandoque infestaturum. Wladislaus autem Dux clade Posnanien perculsus, & tam militibus quam fortunis armisque exutus, cum & omnes homines omnia loca temporaque, omnium animis ab eo alienatis, suspecta haberet, nec satis cuiquam fideret, de Cracouia in Ratibor, & exinde in Almaniam per Slesianam oram ad Conradum Regem Romanorum, auxilia sua imploraturus, ne in iratorum & pro suo merito sibi infestorum fratrum manus incideret, confugit, vxore & tribus filiis in Arce Cracouien relictis. CRacouien autem Ciues, dum Ducibus Boleslao, Mieczslao, & Henrico, Vrbem obsidentibus aliquantis diebus obstitissent, tandem dum nihil spei in Wladislao & filiis eius sibi viderent superesse, portas aperiunt: pacti ne quid hostile paterentur. Nec ita post multos dies Arx cum vxore & filiis Wladislai dedita est, in quam (& si magnitudo acceptae iniuriae, consultatioque & nonnullorum instantia, & praesertim amicorum Petri Comitis Skrzinen, id magnopere & deposceret & exigeret) neque animaduersum quicquam, neque saeuitum est, sed sine iniuria sine contumelia habita est, & omnis illi honos ab exacerbatis iustaque ira candentibus, victoribus Ducibus & Leuiris seruatus. Quia tamen liquebat ea in Polonia agente, Poloniam satis pacificam esse non posse, verebanturque Principes, Petrum Comitem Skrzinensem, aut propinquos & affines eius, suam quandoque caecitatis iniuriam in ea contumeliis aut occisione vltum iri, ne futurae calamitatis aut mortis euentus sibi inferendus esset, ipsos quoque Duces in sugillationem adduceret, in Almaniam cum tribus filiis suis ex Wladislao susceptis, Boleslao alto, Mieczslao, & Cunrado loripede ad virum suum deducta est. Et quae alienos Principatus ardentius expetiit, iustissimo Dei iudicio & proprios amisit. Consortem suam Cristinam cum pignoribus ex Polonia propulsam, ad se venire Wladislaus Dux conspiciens, contritione geminata affligebatur, quod & Ducatus Poloniae amiserat, & in externas regiones cum vxore & filiis, stipe aliena victurus, exulatum ire coactus fuerit. Tunc quoque primum in malis, quae illi acciderant, reatum suum in Deum & fratres recognoscens, de aspernata admonitione Gnesnen Archiepiscopi Iacobi, corpore & animo torquebatur, tum quoque primum muliebris consilii, quod praeceps magis quam necessarium senserat, illum paenitere coepit. Pulso Wladislao Duce ex Polonia, pulsa tandem Ducissa Cristina consorte sua, pulsis filiis, cum integra per omnes regiones Poloniae pax affulsisset, BOleslaus Crispus cognomine, inter fratres secundi matrimonii natu maior, & fratrum Praelatorumque

& omnium Baronum, Militariumq; consensu, maiorem Principatum & Monarchiam Polonorum obtinuit, & sorte sua vzt Ducatu Masouiæ & Cuiauiæ, in eius ditione integrè remanente, etiam Cracouien Principatus illi (ita vt fratrem minorem natu Cazimirum, cui à patre nulla sors relicta erat, curaret) adiectus est. Qui cupiditatis causas & occasiones, propter quas animaduertebat inter fratres à Wladislao procellam grauium cædium & bellorum exortam esse, succidens, fratres omnes magna colebat affectione & charitate, nec solùm modestiam summam in eos exercuit, sed etiam liberalitatem, plerasq; possessiones iuris sui eis largiens & condonans. Qua quidem munificentia & modestia effecit, vt illi summa fide, summa deuotione ab omnibus pareretur, & fratres absq; querela & murmure, eius obirent iussiones & imperia. Qui etiam Cazimiri germani iunioris, curam & regimen suscepit: cuius iam tunc tam continentes tam culti & ornati à singulis notabantur mores, vt vim ætatis superarent. Sed quo tempore à Polonis maximè vulgata experientia notatum est, quàm valida res est iustitia, eò altius emergens, quo obscenius fuerit proculcata, temeratoresq; suos atrociori mulcta percellit, grauiorem pœnam infligens in se delinquentibus & criminosis.

LVTIVS Papa secundus, cùm mensibus vndecim diebus quatuor in Sede Petri sedisset, Romæ moritur, & in Ecclesia Lateranen sepelitur. Post cuius mortem Cardinales in Ecclesia Sancti Cæsarii de Vrbe, in conclaui conclusi, dum super eligendo futuro maximo Pontifice, in vota varia scissi essent, aliquantoq; tempore concordia inter eos prouenire non posset, in Bernardum Abbatem Sancti Anastasii extra Vrbem ordinis Cistercien. beati Bernardi conuersatione filium, & virtutum suarum æmulatorem, virum reuerendæ senectutis, & vitæ sanctæ natione Pisanum, ex insperato dirigunt vota sua, & ipsum in Papam per inspirationem eligunt. Qui Eugenius tertius vocatus est in consecratione, quam dum non auderet Romæ explere, in Farfense Monasterium se transferens, illic eam accepit. Ad hunc etiam beatus Bernardus Librum de Consideratione, vicia Clericorū Prælatorum & Romanorum euidentissimè carpens, scripsit. Iordani autē Patricii & Romanorum suscitatam in se persecutionem vitaturus, in Galliam se transtulit, & à Ludouico Franciæ Rege gloriosè susceptus, Concilio Rhemis celebrato, prædicari Crucem in subsidium terræ sanctæ, multipliciter tunc à Saracenis afflictæ, mandauit. Et multos Principes prædicatio ipsa ad assumendam Crucem, & ad transferendam induxit. Hunc Deus, quia simplex, purus, & rectus erat, mirabilem ostendit, perfusum grā

in facundia & sermone. Sub eius Pontificatu dum apud Viterbium ageret, ab ultimo penè oriente ab Armænorum Ecclesia & illorum Patriarcha venerunt solennes nuncii, gratè ab Eugenio suscepti, omnem illi subiectionem & obedientiam offerentes, formamqz sacrificii, pro qua cum Græcorum contendebat Ecclesia, à Romana Ecclesia, velut omnium magistra, sibi dari deposcunt. Quos Romanus Pontifex suo sacrificio astare, & cunctos ritus ad plenus addiscere iubens, plenè edoctos remisit. Princeps autem Legationis unus ex illis Episcopus, inter sacrificandum summo Pontifice Diuina agente, splendido fulgore radium Solis super caput eius corruscare, & in ipso duas columbas ascendentes & descendentes vidit. Quo miraculo in obedientiam Romanæ Ecclesiæ accensus, cunctis quæ viderat aperuit.

MORITVR eo anno Magnus Wratislauien. Epus. cùm paulo plus quàm lustro uno Cathedræ Wratislauien. præsedisset, & Ioannes secundus vocatus Ianik, de consensu & fauore Boleslai Crispi Polonorum Ducis & Monarchæ, concorditer à Capitulo electus, succedens, ordinatur à Iacobo primo Gnesnen. Archiepo, natione Polonus & genere nobilis de Domo Griphonum, quem cum germano suo milite Clemente in patrimonio suo Brzeznicza Monasterium Andrzeiouiense fundasse & dotasse in superioribus monstrauimus.

Anno Domi 1147.

Excipitur honestè à Rege Romanorum Wladislaus, & obtinet ab eo Legatos mitti ad fratres, sortem Dominii eius petituros, iis narrata sunt facinora Wladislai Ducis, quibus auditis Imperator Rom. omne auxilium et fauorem ei negat.

VEnientem ad se Wladislaum Polonorum COnradus Romanorum Rex, primò benignè comiterqz excipiens, cùm aduentus causas intellexisset, spe bona data, animumqz bonum Wladislaum Polonorum Ducem habere iussit, postquam verò & Wladislai Ducis consors Ducissa Cristina cum tribus filiis & Leuiris de Polonia expulsa, suos & mariti filiorumqz casus & erumnas longo sermone Conrado Romanorum Regi enarrasset, vt sui & filiorum suorum misereri dignaretur, & per ius sanguinis, & per officium Imperatorium, adiectis lachrymis, precabatur. Wladislaus quoqz

Polonorum Dux, & per seipsum, & per Aulicos Regis, sedulis precibus Conradum Regem, ut suae calamitati praestaret auxilia, & se cum uxore & filiis in exilio consenescere non sineret, fatigabat. Ad Ducem insuper Bohemorum Wladislaum personaliter se conferens, Ducem vero Rutenorum per nuncios solicitans, ut se in Regnum suum restituant, variis conatibus instigabat. Rumoribusque continuis Boleslaus Crispus Polonorum Dux, & fratres sui Mieczslaus Senex, & Henricus primus terrebantur, tam Conradum Romanorum Regem, quam Wladislaum Bohemiae Ducem cum potentiis validissimis, ad restituendum fratrem eorum in Regnum contra se ab una, & Rutenos ab altera partibus, venturos. Ae quo tamen animo vulgatos & iniectos excipiebant terrores, & futurae dimicationi ac resistentiae se parabant. Conradus autem Romanorum Rex, & si precibus Wladislai Polonorum Ducis, & consortis suae Ducissae Cristinae motus, auxiliaturum se eorum causae, & restituturum in Regnum pollicitus frequentius fuisset, rebus tamen Imperii, & calamitatibus quae terrae Sanctae & Christianis in ea habitantibus inferebantur, pluribusque aliis publicis & privatis negociis, ne, quam pollicitus fuerat, opem Wladislao praestaret, avertebatur. Expugnata siquidem ea tempestate fuerat Civitas Edissa, quae in Sacra Scriptura Arach nominatur, per Regem Alaph de Turcarum genere; qui omnes Francos quos illic invenit, aut morte aut captivitate damnavit. Archiepiscopum vero Civitatis cum toto Clero, in confessione Christi constantissime se gerentem, foelici cruore necavit. Ad haec & super aram beati Ioannis Baptistae, speciosissimae & nobiles Matronae & Virgines stupra pati coactae sunt, & Civitas quae ab Abagaro Rege (cui CHRISTVS ante passionem suam direxerat Epistolam) orthodoxe instituta, tunc primum a gentibus prophanatur. Ex hoc autem casu Christianitas in partibus orientis plurimum debilitata, succurri sibi magnopere flagitabat. Ne autem Conradus Romanorum Rex, causam Wladislai Polonorum Ducis prorsus deseruisse, & ex animo remisisse putaretur, primum quidem gentes armorum illi concessit, quorum adiutorio Castra duo Niemcze & Grzedis construens, pluribus excursionibus Poloniam lacessebat, deinde Nunciis & literis apud Boleslaum Crispum Polonorum Ducem & Monarcham, fratresque suos institit, quatenus sors Wladislaum contingens sibi redderetur, sibi quoque adimeretur necessitas & affinem & oppressum adiuvandi. Huic legationi a Boleslao Crispo Polonorum Duce & fratribus modestum responsum aeditum est. Nihil nos unquam in fratrem Wladislaum Ducem hostile moliti sumus, sed tyrannicum nostrorum Principatuum spolium ab eo passi, mox quoque etiam exterminium (dum omni humanitate nedum germanitate exutus, nullis precibus

nulla æquitate, nulla submissione flecti posse videretur) passuri, ex obsidi-
one, qua inclusi & penè extincti eramus, erumpentes, pro Principatibus & sor-
tibus, pro spoliis, pro ipsa quoqꝫ vita cum fratre inexorabili, non aliud quàm
sanguinem nostrum siciente, acie decertare compulsi, ipsum propicia Diuinita-
te, cum exigua manu vicimus, bellumqꝫ illatum, & mucronem nostris ceruì-
cibus impendentem abegimus & repulimus. Scimus verò nos æquè ac magis
etiam quàm Wladislaum Conrado Romanorum Regi sanguine iunctos esse,
scimus quoqꝫ causam nostram iustiorem fore, & ob id Romanorum Regi, quā
maximè interest, ne iniusto bello se miscendo contaminet, & ne affinibus &
innocentibus bellum inferat. Cogitet, discernat, perpendat, & calculet Im-
perator, quantus hostis noster Wladislaus fuerit, quoties insidiis nos petiue-
rit, quot suis quot auxiliaribus copiis, in capitis nostri periculum vsus fuerit,
quanto studio, quanto ardore, necem nostram maturauerit. Habeat potius
ipse iratum quàm propicium Cæsarem, qui crudeliter nos excarnificare con-
tenderat, quiqꝫ non insidiatoris modo, sed cùm insidiæ parum processissent, ho-
stis publici, carnificis, & percussoris speciem induens, contra nos gessit. Qui
etiam preces Archiepi Gnesneñ, quibus vitam nobis deposcebat relinqui, re-
pudiauit. Talem eum fuisse Imperator fuisse sciat, vt nec quid ageret, nec
quid sentiret, aut diceret, dummodo nos aut propelleret aut deleret pensi ha-
bebat quicquam. Et proinde induximus in animum (sic postremò Cæsaris
nunciis respondent) hosti potius quàm fratri conciliari velle; expulit enim
illum non liuor noster sed suus, non nostra ambitio sed vxoria, non nostris
eiectus est armis sed moribus suis, quibus nobis, principandi potestate ablata,
exilium & mortem inferre, regnandi cupidine, omnem pietatem & Archiepi-
scopalia monita perosus, mulieri soli morigerari, ardens, maturabat. Hac re-
sponsione Conradus Rex adeò fractus mollitusqꝫ est, vt ardor quem ad pro-
mouendam causam Wladislai Ducis Polonorum, ex ingeminatione querela-
rum Wladislai & suæ consortis, hauserat, prorsus in eo defluxisse notaretur.
Exulem insuper Wladislaum Poloniæ Ducem carpens, iustè id illi exilium
contigisse, iustam quoqꝫ fratrum suorum iram esse dicebat. Qua correctio-
ne ille amplius quàm exilio tortus, omnem sui exilii culpam in consortem Cristi-
nam tacitus & crebris suspiriis retorquebat. In Almania autem existens,
ex honorato contemptus, ex diuite egenus, vsu & processu temporis esse cœpit.
Vnica spes in fratrum misericordia restabat; quam cùm sibi videret negari,
quotidiè crescentis inopiæ altiori gemitu vim perferebat, neqꝫ se à sua cala-
mitate breui liberatum iri sperabat.

IN CONCILIO seu Synodo generali Remeñ, pro mediò Quadragesi-
mæ per Eugenium celebrato, Henricus iunior, qui pr̄i successerat, missis

nunciis cum Bulla aurea, & sublimationem suam ad Romanum Imperium Papæ significat. & querelam contra tres Duces Poloniæ, vcz. Boleslaum Miecislaum, & Henricum deponit, quod quartum frem suum Wladislau in Regno diuidendo sorte & portione sua excluserint. Querebatur & con: Iacobum Archiepum Gnesnen Metropolitanum Poloniæ, & alios Polo: niæ Episcopos illius Suffraganeos, vcz. Mathæum Cracouien, Magnum Wratislauien, Swidgerum Cruszuicien, Bernardum Lubucen, Boguchua: lum Posnaniensem, Alexandrum Plocensem, quod contra iusiurandum patri suo Duci Boleslao præstitum, in exclusionem præfati Ducis Wladislai consensissent.

Iturus Imperator ad recuperandam terram Sanctam cum Duce Bohemiæ iter facit per Poloniam Vbi per Boleslaum et fratres eius optime usq. ad mare tractatus non potuit Wladislao exuli gratiam apud fratres obtinere.

IN subsidium autem terræ Sanctæ Conradus Romanorum Rex (qui iam à beato Bernardo in Franckfordia supra Mayn, cum multis Principibus & Baronibus Germaniæ ad passagium complendum Cruce insignitus erat) transfretaturus, iter suum per Poloniam, quod & compendiosior, & expers periculorum esset via, facere destinauit, simul quod sperabat Wladislaum Polonorum Ducem, & Boleslaum, Mieczslaum, & Henricum, per æquas conditiones conciliaturum. Qui, cum ad fines Poloniæ cum frequentissimo Principum & Baronum numero, equestris quoq. & pedestris ordinis milite (nam & Bohemiæ Dux Wladislaus cum fratre germano Henrico & patrueli Spitigneo, se illi cum suis copiis coniunxerat) accesisset, Polonorum Dux & Monarcha, cum vtroq. fratre Miecslao & Henrico, illi ad terminos Regni Poloniæ occurrit, & per omnes regiones Poloniæ Regno subiectas, Regio apparatu excepit, omnesq. sumptus & commeatus, quibus exercitus Regius indigebat, liberaliter, vt Rege Romanorum & se conueniens erat, subministrauit, & in honorem Cæsaris pontes in fluminibus transitusq. difficiles muniuit. Qua quidem comitate, adeo se Boleslaus Dux, & fratres sui Mieczslaus & Henricus, Conrado Romanorum Regi & suis Principibus insinuauerat, vt alienatione mentis, quam contra illum ad Wladislai Ducis Polonorum suggestione, conceperat,

abrogata, miro illis affectu & familiaritate iungeretur. Egit tamen Romano-
rum Rex Wladislai Ducis Polonorum apud Boleslaum & fratres suos Mie-
czlaum & Henricum causam, instareq́ quam diu in Polonia moratus est non de-
siit, vt Boleslaus Polonorum Dux & fratres sui, præteritarum iniuriarum obliti,
cum Wladislao Duce in amicitiam redirent. Nec Cæsar solùm sed & Wla-
dislaus Bohemiæ Dux, cæteriq́ Almaniæ Principes, vt cum fratre Wladislao
in gratiam redirent Boleslaum & fratres eius crebris obsecrationibus perurge-
bant. Boleslaus contra hæc & si multis facinoribus, quibus à Wladislao
Duce ipse & fratres eius petebantur, enarratis, omnem reconciliationem, maióres
motus, perniciosioresq́ vtrisq́ simultates, liuores, bellorumq́ stridores, susci-
taturam respondisset; in Cæsaris tamen potestate, postquam passagio prosperé
acto rediret, se & fratres suos futurum pollicebatur. Ita Cæsar rebus
Wladislai Ducis Poloniæ magis tentatis quàm sanatis, nolens tam munifico
& amico hospiti molestus esse, ex Polonia per Russiam & Valachiam proce-
debat. Inde quoq́ non per Poloniam solùm, sed per Russiam & Valachiam
Boleslao Polonorum Duce prosequente & omnia præparante, ad mare Leoni-
num peruentum est. Vbi & Cæsar & Principes nauibus ad id præparatis,
milite & armis impositis, versus Constantinopolim nauigarunt, & apud
Iconium se Ludouico Francorum Regi, & Principibus Galliarum & Hispa-
niarum coniungens, res terræ Sanctæ aliquanto tempore prosperé gerens, Asca-
lonam cepit, licet multi de peregrinis, Alexio Constantinopolitano Imperato-
re & Græcis calcem farinæ immiscentibus infirmati obierint. Sed nec Deus
Alexii Imperatoris facinus tam horrendum tulit; nam & ipse pessima morte
& omne genus suum interiit. Ex Baronibus insuper & militibus Poloniæ ali-
qui voluntarié Cruce assumpta, premium propositum merituri, secuti Imperato-
rem transfretarunt, & in suo exercitu donec rediret militando versati sunt.

MARTINVS Posnanien. Epus, annis decem nouem Pontificatu admi-
nistrato, obiit, & in Ecclesia Posnaniensi sepultus in Choro, Boguchwalū
Polonum genere nobilem de Domo Rosæ, Custodem Posnanien. apud Znenam
confirmatum, deinde à Iacobo Gnesnen. Archiepo in Epum consecratum, ha-
buit successorem.

POST discessum Wladislai Ducis Bohemorum in terram Sanctam, Sobie-
slaus filius Sobieslai Ducis Bohemiæ, Sede patria pulsus, ex Almania rediit,
Ducatum Bohemiæ Duce Wladislao absente (fauentibus & adiuuantibus
nonnullis Bohemorum Baronibus spem suam) inuasurus. Verùm dum plerosq́
Barones Bohemiæ dulcibus sermonibus & promissis ad votum suum inclina-
re contendit, à Theobaldo Duce Bohemiæ Wladislai germano, cui Bohemiam

Wladislaus regendam commiserat, capitur, & custodiæ carcerali deputatur in Przemunda, bellumq; intestinum in Bohemia accendendum, captiuitate præfati Sobieslai oppressum est.

WSZEWOLDVS Kiiouien. Dux, duodecima Iulii moritur. & Dux Ior filius Wszeuoldi occupat Sedem Kiiouien. Quod cum Kiiouiensibus molestum fuisset, Dux Isaslaus Pereaslauien. ab eis accersitus venit in Kiiow. Contra quem etsi Dux Ior cum fratre suo Swantoslao egressus fuisset, dimicatione tamen non tentata, fugit vterq;, & Isaslaus Castrum Kiiouien. introiuit cum fauore & gloria. Post quatuor autem dies Ior adducitur ad Isaslaum captiuus, quem in Monasterio Sancti Ioannis in Pereaslaw adhibitis custodibus tenuit in carcere. Cuius cruciatus euasurus petiuit, vt liceret ei in Sacerdotem tondi, & permittente Isaslao tonsus est. Nec post multos dies conspirantibus fratribus Ior Ducibus de Czerniechow, seditione Kiiouien. exorta, quam Wladimirus frater Isaslai sedaturus, parum abfuit quin & ipse violaretur. Ior de Ecclesia in qua orabat eductus, interficitur.

Anno Domini 1148.

Rediens Imperator ex terra Sancta per oratores suos iterum pro Wladislao Duce exule fratres rogat. Qui ambiguum responsum ab eis retulerunt

Vix annum cum dimidio in terra Sancta Conradus Romanorum, & Ludouicus Franciæ, Reges, & Principes qui secum vna illuc laturi Christianis auxilium condescenderant, immorati, (vt præmisimus) magnaq; multitudo militum, pane ex calce & farina, malitia Græcorum & Turcarum cocto, infecta, deperiisset, in Regna & Principatus suos, irritatis magis quam confirmatis rebus terræ Sanctæ, reuertuntur. Conradum itaq; Romanorum Regem ex passagio prædicto reuersum, Wladislaus Polonorum Dux exilium in Almania agens, accedit, et ut rebus suis filiorumq; suorum consulat, flagitare cœpit. Conradus verò quia in sua ad terram Sanctam profectione, ex Boleslai Polonorum Ducis verbis eam spem conceperat, singula pro arbitrio suo Boleslaum Polonorum Ducem in ea re obedienter facturum, Wladislaum Ducem & ipse, quibus verbis potest, eam

spem sequi confirmat. Mittuntur itaq; à Conrado Romanorum Rege ad Boleslaum Polonorum Ducem nuncii, qui Boleslao apud Cracouiam offenso, mandata Cæsarea edicunt, precanturq;, ut pollicitationi suæ præstita fide, Wladislaum Polonorum Ducem in sortem suam Cracouiensem vzt et Slesitica cum Principatum restituat, commiserationemq; fratri, tanto tempore cum uxore & filiis exulanti, impendat, satis eum pœnarum pro temeritate & piaculo suo exoluisse. BOleslaus autem Polonorum Dux Legatis Cæsareis magnifico sumptu magnificisq; donariis tractatis, ambiguum dat responsum. Restitutionem Wladislai Ducis Poloniæ in Regnum, sibi quidem & fratribus suis Mieczslao & Henrico, aiens non aduersam esse, pro honoreq; & beneuolentia Cæsaris desiderio & voluntati suæ, se & fratres suos morem gesturos. Verûm probè sibi prospectum ac notum esse, reditum Wladislai Ducis, statum Regni Poloniæ hactenus pacificum, turbaturum, cladibusq; & sanguine Ciuili fœdaturum. Proinde in re tali, cûm pari sanguine omnes fratres Cæsari iungantur, Cæsarem prospicere æquum censebat, ne, dum suæ instantiæ & decreto paritum sit, bellicus furor inter fratres altius serpens, mutua collisione & horrenda, ac ipsi etiam Cæsari miserabili pernicie, Regnũ Poloniæ inuoluat.

Absumptus est eo anno Iacobus Gnesneñ Archiepus vir optimus & grandæuus, qui in Ecclæ Gnesneñ regimine multas de se probitates & virtutes annis viginti octo viuens, monstrauerat, & in Ecclesia Gnesneñ Pontificali honore tumulatus. Successit autem ei Ioannes aliâs Ianik siue Ianislaus Wratislaueñ Epus de Ecclesia Wratislaueñ, ordinante Boleslao Crispo Polonorum Duce, à Papa Eugenio tertio translatus. Wratislaueñ verô Ecclesiæ ex translatione huiusmodi vacante, Valterus Polonus genere præfectus est, Scholasticus Cracouieñ & Canonicus Wratislaueñ, à Gnesneñ Archiepo Ioanne iuxta electionem Canonicam confirmatus & consecratus, nobilis de Domo Zadora. Qui Ecclãm Wratislaueñ, ad id tempus ligneã muro fabricauit, & Ecclæ Lugduneñ ex Galliis habitum & cultum in eam introduxit.

Anno Domĩ 1149.

Imperator cum Duce Bohemiæ exercitu magno congregato vadunt in Poloniam Wladislaum secum ducentes. Quibus sub fide Boleslaus obuiam factus astu et ingenio persuasit ad propria redire.

Ambiguum Boleslai Polonorum Ducis & fratrum suorum Mieczslai & Henrici responsum, Conradus Romanorum Rex ad nauseam & fastidium accepit, & ignibus iracundiæ contra Boleslaum Ducem Polonorum & fratres eius, haustis, etiam per Wladislaum Bohemiæ Ducem, qui partes Wladislai Ducis Polonorum, in Boleslai Ducis & Polonorum odium promouebat, pluribus ad id accendebatur irritamentis. Ipse insuper Polonorum Dux Wladislaus, in conspectu Conradi Regis assiduè versatus, vt in patriam restitueretur, quotidianis precibus & querelis, sub ipso solo aspectu, commiserationem & pollicitum suffragium exigebat. Conradus itaq; Romanorum Rex, non amplius differendum ratus, expeditionem contra Poloniam indicit, ex regionibusq; Almaniæ Imperio subiectis tam pedestribus quàm equestribus copiis collectis, Poloniam inuasurus, & Wladislaum Ducē exulem & secum prntem. restituturus, procedit. Sed & Wladislaus Bohemiæ Dux Polonorum hostis, quàm Almanus infestior, cum omni suorum exercituum ex Bohemis & Morauis collecto robore, personaliter adueniens, Cæsareum exercitum ex se magnum frequentiorem effecerat. Crescebat Wladislao Polonorum Duci exuli, certa indies spes, & quanto propinquius Cæsar & exercitus suus gradum & statiua promouebat, tanto ampliore fiducia replebatur. Iam ad metas Poloniæ peruentum erat, Odra quoq; fluuius tunc solito vndis intemperantior, & quidam motus ex Almania nunciati Conradum Regem & suum exercitum, ne traiiceret, distinebant. BOleslaus autem Polonorum Dux fratribus suis Mieczslao & Henrico enixius adiuuantibus, & si gentes quas hostibus opponeret ex Polonis tantummodo contraxisset, non tamen rem fortunæ committere, & in casum vniuersæ dimicationis venire, terrente illum confertissimo hostium numero, ex variis nationibus & regionibus collecto, audebat. Sed patrium morem secuturus milites locauerat, qui in impeditis & iniquis locis Cæsareum exercitum lacesserent, & occasionem benegerendæ rei non omitterent: plus se eo genere pugnæ, quàm dimicatione aperta ratus profecturum. Verùm antequam res ad arma veniret ingenio verbisq; magis quàm acie dimicaturus, & superimminentem bellicā mollem, cui se nequaquam videbat parem, dissoluturus, in Cæsarea Castra petita & impetrata securitate, peruenit, in frequentiq; concilio à Cæsare dato, fraternis facinoribus Ducis vzl Wladislai expositis, adeò de iustitia sua atq; æquitate disseruit, vt Cæsar & Principes, responsione Wladislai Ducis, satisfacilè à furoreconcepto lentescerent, & de pace magis quàm de bello agendum, componendasq; fraternas discordias, putarent. Sed & ius hospitii, quod Conrado Regi cum Boleslao Polonorum Duce erat, in Cæsareum ne quid illi hostile molíretur, subibat pectus. Verbis extemplò Boleslaus Polonorum Dux res adiecit, & primū Conradum

Regem, deinde Primores Principum & Baronum, eos præsertim, quorum con:
siliis & monitis didicerat Regem agi, sumptuosa largitione & donatione, per:
uicit effecitq;, ut discessionem frequentes decernerent. Nec in eo bello quod
non solum inter domesticos, sed etiam germanos gerendum erat (Boleslao Po:
lonorum Duce & fratribus eius, quicquid Cæsar æquum censeret, acceptare
se offerentibus) immorandum. Et licet Wladislaus Dux Polonorum
adiutorio etiam Wladislai Bohemiæ Ducis fretus, id decretum quàm maxi:
mè improbare & auertere conatus fuisset, Principibus tamen & militibus
Almaniæ, ad penates & coniuges redire anhelantibus, nullo pacto poterat
infirmari. Motisq; altera die Castris Conradus Rex cum suo exerci:
tu, & Wladislao Polonorum Duce in spe ludificato in Almaniam rediit.
Sic Boleslaus Polonorum Dux bellum ingens, sine dimicatione & sine ar:
mis, solo astu & prudentia conficiens, magnus & gratus in suis & exteris
regionibus cæpit haberi.

Suggestione hostis generis humani, Duces Russiæ vzt Georgius, Ro:
sczislaus, Olech, & Swantoslaus, stimulis inuidiæ agitati, con Isaslaum
Kiiouien Ducem insurgunt, de sede Kiiouien illum exclusuri. Qui colle:
ctis copiis vadit contra eos, & quamuis Metropolitanus Kiiouien recipere
pacem multifariè suasisset: Isaslaus tamen in multitudine sui exercitus
confidens, fideli consilio reiecto, congreditur, & multis hincinde ca:
dentibus, ad extremum succumbit. Pluribusq; de suis aut occisis aut ca:
ptis, ipse fugiens venit in Kiiow, obsidionemq; à victoribus veritus, re:
cepta vxore et filiis in Luczko diuertit. Georgius verò Dux, cæteris Du:
cibus illum adiuuantibus, primùm Pereaslaw ingressus, posthæc in Kiiow
peruenit, & in sede paterna & auita consedit. Isaslaus autem Dux, & se:
dem Kiiouien recuperaturus, & cladem acceptam correcturus, cæpit in Polo:
nos & Hungaros dona erogare, veneruntq; in auxilium illi in hyeme anni
eiusdem duo germani vzt Boleslaus Cracouien & Masouiæ, & Henricus
Sandomirien, Duces, cum gentibus & militibus suis. Veniunt & Hungari
integraq; hyeme apud eum immorati, ad decernendum cum hostibus & aduer:
sariis suis æstuabant, positis circa Cziemierni statiuis. Verùm videntes
eum cunctanter omnia agere, & virum pauidum esse, tam Duces Polonorũ
Boleslaus & Henricus, quàm Hungarorum copiæ faciunt ab eo discessio:
nem. Quo Duces Russiæ comperto, veniunt contra illum, vzt Georgius
Dux Kiiouien, cum duobus filiis Rosczislao & Andrea, item Wieczisla:
us frater Georgii, pluresq; alii Duces auxiliatores, & obsident Isaslaum
in Luczko, non sinentes aliquid ad obsessos importari. Cùm autem Isa:
slaus diutius obsidionem tolerasset, auferunt illi Duces vsum aquæ. Qua

necessitate difficultateqꝫ Isaslaus cum suis perculsus, pacem quam aliâs spreuerat, cœpit petere. Cuius petitioni Roscislaus filius Georgii Kiiouien. & Georgius filius Iaroslai, Duces aduersabantur, Andrea verò filio Georgii Kiiouien. Ducis pacem petitam dari suadente, Georgius Kiiouiensis Dux cum cæteris Ducibus Russiæ in eius sententiam vadens, pacem cum Isaslao conficit, & eam iureiurando firmat, soluensquê obsidionem in Kiiow reuertitur.

Anno Domini 1150.

Conradus ob aduersam valetudinem sæpius flagitatum subsidium Wladislao ferre non valens certos illi redditus largitur.

Maximo & periculoso bello, in quod vniuersam Almaniam & Bohemiam constabat arma sumpsisse, â Poloniæ Regno, ingenio & prudentia Boleslai Polonorum Ducis dispulso, tranquillæ apud Polonos res erant, Principes quoqꝫ Poloniæ, aut iura reddebant populis, aut venationes tractabant. Non quieuit tamen Wladislai Ducis Poloniæ instantia quin Conradum Romanorum Regem in nouam expeditionem Poloniæ inferendam accenderet. Consecutusqꝫ Wladislaus Polonorum Dux suarum molitionum effectum fuisset, nisi interim Conradum Regem valetudo aduersa oppresisset, cuius diutius languor Wladislaum Ducem instantiam suam remittere coêgit. Nonnullas tamen possessiones & redditus Wladislao Duci Cæsar largitus est; quo & æquanimius restitutionem suam, bellumqꝫ contra Poloniam instaurandum, ferret, & honestati atqꝫ conditioni suæ congruum statum ageret. Sed & filium præfati Ducis Wladislai minoremê, Conradum nomine, propterea quôd in tibia deformis esset, & ob id Loripedis cognomen sortitus, Abbati Fuldensi asseruandum, & tam literis quâm moribus imbuendum (vt successu temporis religionis amor eum caperet) commisit, vterqꝫ enim parens eius ob deformitatem tibiarum Monasterio magis quâm sæculo ipsum destinabat.

BOGVPHALVS POsnanien. Episcopus, cûm annis duobus sedisset, semô incertum est an morbo confectus, fato absumptus, & in Posnanien. Ecclesia sepultus. Capitularibus discordantibus, Pianus Italus nobilis genere, ab Eugenio Papa tertio datus, succedit.

Anno Dñi 1151.

Boleslaus et Mieczslaus Polonorum Duces duas Russiæ Ducũ filias sibi accipiunt in uxores.

BOleslaus Polonorum Dux & Monarcha cognomine Crispus, Poloniæ Regnum undiq; pacatum, & Solium suæ Monarchiæ Diuinitate propicia animaduertens prosperatum, volens illi ampliorem pacis amœnitatem & stabilimentum facere, cum Wszeuoldimiro Russiæ tunc Principe Halicieñ, affinitatem iungit, & filiam suam Anastasiam accipit in uxorem. Quæ cum dote ampla à patre & Principibus Russiæ Cracouiam deducta, Boleslao præfato copulata est, & nuptiarum solenmitas pluribus diebus habita, Prælatis & Baronibus Poloniæ sua præsentia, Militibus verò hastarum ludo, cæterisq; militaribus actibus, eam cohonestantibus. Exemplum vero fratris sui Mieczslaus aliàs Mieschko maioris Poloniæ Dux secutus, alteram Wszeuoldimiri Russiæ Ducis filiam Eudoxiam nomine accipit in uxorem, nuptiasq; ex more apud Posnaniam celebrat. Quæ breui tempore superuiuens, masculini sexus prole infœcunda obiit.

PĀNUS POSnanieñ Epūs cūm anno uno & mensibus sex sedisset fato absumitur, & in Posnanieñ Ecclesia sepelitur. Cui Stephanus genere Polonus de Domo Agricolarum, quæ in campo rubro Rosam albam cum tribus vomeribus defert pro insigni, electus à Capitularibus, & à Lanislao Gneszn Archiepo confirmatus & consecratus succedit, de Mieczslai Principis maioris Poloniæ consensu.

IOANNEM de Temporibus natiōne Gallicum, mortuum hoc anno ferunt. Qui cūm Armiger Caroli Magni extitisset, communem tamen & vsitatum ætatis & viuendi modum excedens, trecentis septuaginta & duobus annis ꝑ comperto habitus est vixisse, vt priscorum ætate perfunctus, magni miraculi specimen, præsenti & futuræ ætati de tam protenso vitæ suæ spatio, reliquerit.

Anno Domĩ 1152.

Wladislaus collectis militibus fines Poloniæ ingreditur, et duo Castra intercipit, quæ mox Boleslaus Princeps et Monarcha recuperat.

EX diutino languore Conrado Romanorum Rege, ad meliorem valetudinem paulisper redeunte Wladislaus Polonorum Dux in Almania cum uxore & filiis exilium agens, nouis precibus Cæsarem, vt sui & filiorum misertus, illum amplius exulem non patiatur fore, fatigat. At Conradus Rex, &si subueniendum Wladislao decreuisset auxiliumq ipsi crebrô polliceretur, Imperij tamen rebus indies ad se confluentibus adeô impediebatur, vt sperare magis Wladislao Polonorum Duci auxilium Cæsareum quâm habere licuerit. Moram itaq tam longam atq continuatam Wladislaus nô ferens, milites sibi saltim â Conrado Rege dari expetiit, quos cûm liberalitate Cæsaris impetrasset, in Poloniam venit, & duo Castra superiori tempore â se constructa vzt Greedis & Niemcze, ex trabibus roboribusq fortificat & vallis muniuit. & præsidio vtriq imposito Wratislauien Ciuitatem quæ vicinior extabat, cæterasq Regni Polonici oras, affligere & infestare cæpit. Non tulit eam Boleslaus Monarcha iniuriam, sed cum vtroq germano Mieczslao & Henrico & exercitibus Dominorum suorum consurgens, vtrumq Castrum obsidione vallat, populationemq Regni sui prohibuit. Wladislaus Dux superimminentem obsidionem non ferens, sed strenuis militibus in Castris relictis, ad Conradum pro auxilio militum, quo obsidio solui posset, rediit. Et quamuis milites Wladislai animosê Castra fidei suæ credita, tutati fuissent, longa tamen obsidionis mora fracti, dum & ex Almania expectatum auxilium spes eorum fefellisset, & fames primûm, deinde morbi in corpora succrescerent, Castra Boleslao Polonorum Duci & Monarchæ, pacti ne quid hostile paterentur, tradunt.

REdiit ex Francia in VRbem Eugenius Papa tertius, & tam â Clero quâ populo, cum tanto humilitatis feruore susceptus est, vt in laudem suam vniuersa concio vociferatione alta depromeret. BEnedictus qui venit in nomine Domini. Romanis omnibus pollicentibus nunquam se decætero illum sed nec successores suos, in iuribus Ecclesiæ Romanæ vexaturos.

SECVNDO Calend Iunij Geyssa Hungariæ Rex filius Belæ cæci cûm annis viginti regnasset, moritur, quatuor filios Stephanum, Belam, Arphat, & Geyssam relinquens. Cui Stephanus filius maior natu in Regno successit.

Anno Domini 1153.

Mieczslaus Dux Poloniæ filiam Belæ cæci Hungariæ Regis ducit in vxorem.

MAioris Poloniæ Dux Mieczslaus, propter prudentiam singulari indole in eo ab ætate tenera relucentem, Senex appellatus, qui in Maioris Poloniæ & POmeraniæ regionibus (quemadmodum in superioribus præmisimus) principabatur, Ioannis Gnesnen Archiepiscopi cæterorumqz Prælatorum & Baronum Dominorum suorum actus persuasione & consilio, filiam Belæ cæci Hungariæ Regis Gertrudim nomine, virginem & moribus & forma inclytam, accepit in uxorem. Quæ ex Hungaria in Poloniam traducta, splendidam & magnificam dotem, in vasis aureis & argenteis cæteraqz suppellectili inuexit. Nuptiarum quoqz solennitas in Posnanien Ciuitate pluribus diebus, sub frequentia plurimorum hospitum habita. Ea verò affinitas ideò expetita & accepta est, vt priorum veterumqz discordiarum & bellorum inter Belam Hungariæ Regem & Boleslaum Krziwousti Polonorum Ducem patrem Mieczslai initarum, obliteraretur memoria, & inter finitima sibi Hungariæ & Poloniæ Regna quies & animorum idemptitas atqz tranquillitas proueniret.

CONRADVS Romanorum Rex, Ducum Poloniæ, BOleslai, Mieczslai, Henrici, & CAzimiri auunculus, vndecimo Calend Martii apud Haimberck (postquam de transmarinis partibus redierat, continua infirmitate decumbens) vita decedit, Regni sui anno quinto decimo sepultusqz est in eadem Ciuitate Haimberck. Hic licet Imperialem benedictionē assiduo languore eum præmente sortitus non fuerit, nihil tamen illi præter solum titulum ad Imperialem deerat splendorem, cūm & virtute militari fuerit strenuus, & in singulis actionibus prouidus & animosus. Ne autem diutina esset Imperii vacatiò Electores Imperii apud Franckfordiam in Quadragesimæ medio FRedericum primum filium FRederici Ducis Sueuiæ, & Conradi Romanorum Regis defuncti nepotem germanum in Castro nobilissimo quod Stuffa vocatur, & altitudine sua æthera tangere videtur, summo fauore & consensu omnium, in Regem Romanorum aßumunt. Magnam enim de se & raram in transmarinis partibus sub Conrado Romanorum Rege & patruo suo militans probitatem comitatemqz monstrauerat. Qui ab Arnolpho Colonienſi ARchiepiscopo Aquisgrani in Dominica Lætare in Regem Diademate coronatuR. Hic successu temporis FRedericus Barbarosa cognomen cūm adusti crinis & choleræ esset, sortitus. Octogesimus sextus ab AVgusto, strenuus, nobilis, atqué facundus.

Anno Domini 1154.

Henricus Dux Sandomiriensis cum exercitu ad subsidium terræ Sanctæ ferendum profectus, annum illic exegit tandem rediit.

Tribus Polonorum Ducibus & Boleslai Krziuousti filiis, Wladislao vzt. Boleslao, & Mieczslao. & terrenarum actionum occupatione deditis. & matrimoniali iugo alligatis, Henricus germanus illorum, in genituræ ordine quartus, cui Sandomirien & Lublinen Prouinciarum Principatus obtigerat, a suorum Dominiorum Baronibus & Consiliariis, ad nuptiarum fœdus subeundum non poterat impelli: sublimioris enim animi illum ceperat cura, magnusque animus, terrenis & infimis contemptis, magna quotidie quibus & virtus enitescere & Deus placari posset, meditabatur. Id tamen in desiderio suo præcipue versatum est, vt in terræ Sanctæ subsidium (cuius pro ea tempestate a Regibus & Principibus Catholicis recuperatio agebatur) cum militia qua posset ampliore, se conferret, præsidium publicis Catholicorum rebus laturus. Quod cum superiori tempore & per ætatem, & propter bellorum patriam infestantium, repræssionem, executioni mandare non posset, quietis tempus, quo Poloniæ Regnum in pacis amœnitate siluerat, nactus, voluntariorum militum facto delectu, in terram Sanctam cum pulcherrimo militum apparatu, terris suis Sandomirien & Lublinen in conditionem & gubernationem Boleslai Polonorum Ducis & Monarchæ, commendatis, transfretauit. In ipso autem profectionis suæ articulo Ecclesiam parochialem in Iagosez villa sua, ad fluenta Nidæ sita, in honorem Sancti Ioannis Baptistæ fundat, & ampla illi dote collata, eam fratribus Cruciferis, qui & Templarii vocabantur, quorum religio propter defensionem terræ Sanctæ magna colebatur deuotione, commendat in regimen, cum ad illius defensionem primario respectu fuerit instituta. Postquam verò terram Sanctam incolumis attigit, Sancto sepulchro adorato, militiæ Balduini Hierosolymorum Regis se coniungit, fortissimique militis in certaminibus cum Saracenis habitis opera exercens, Martyrii palmam se sperabat adepturum. Verum cum hæc illi sors tunc obtingere non posset, anno integro illic exacto, aliquibus militibus suis partim in conflictibus huiusmodi occisis, partim intemperie aëris absumptis, in patriam sospes rediit, & tam a germanis suis Boleslao & Mieczslao, quam vniuersis Poloniæ Optimatibus in maximo honore & animorum gratulatione exceptus est.

Cuius relatione qualitas, conditio, statusq͡z terræ Sanctæ, & quàm acer-
rima quamq͡z fortissima cum barbaris pro illius defensione agantur prælia,
cœpit vulgari & diffundi ~

Andrzeiouien' Monasterium
~ redditibus augetuR ~

CVm Andrzeiouien Cœnobium Cisterciēn ordinis in fundo No-
bilium Griphonum Brzeznicza vocato Cracouien Diœcesis tenui-
bus redditibus prouisum eßet, nec numerus fratrum in eo Deo mili-
tantium subsistere illic posset, IOannes Gnesnen Archiepus, qui illius
primarius, dum adhuc illum haberet minor status, extitit fundator, certas
illi mensæ Archiepiscopalis largitus est decimas. Cui quidem loco ante-
quam Conuentualis esset, Maurus primum, deinde Radost Cracouien
Episcopi, etiam aliquas decimas mensæ Epalis Cracouien, donauerant.
Exinde autem locus ipse amplificatus, extunc quidem cœpit subsistere,
& hucusq͡z propicia Diuinitate subsistit. Contulit autem Monasterio
præfato, Ioannes Archiepus Gnesnen præfatus patrimonii sui villas Brze-
znicza, Rakoszino, Pothok, Lissakowo, Lanczino, Rachoua, Thar-
szaua Thurzewa. Contulit & decimas manipulares mensæ suæ Archie-
piscopalis Gnesnen, in eisdem villis consistentibus, Maurus item Episcopus
Cracouien, Monasterium præfatum consecrando, donauit eidem decimas
manipulares in villis Morauicze, Przeuiczlauicze, Konari, Michouo, Wa-
chouo, siue Waghouo. Radost verò alius Epus Crac, in villis Borowa,
Przekopa, LunioVo, hasq͡z omnes vterq͡z Epus decimas, Monasterio præfa-
to inscripsit. Item præfatus Ioannes Gnesnen Archiepus, dedit eidem
Cœnobio Andrzeiouien decimam manipularem in Holusy mensæ suæ Ar-
chiepiscopalis. Item dedit decimam quinquaginta aratrorum, quam postea
specificè consignauit in villis Zlotniki & Skotniki Rambieszicze
Iaszeuicze, Zarczicze, Zdanouicze, Cvaszow, Brzezna, Brzem, Item
idem Ioannes Archiepiscopus Gnesnen, dedit hæreditates istas, Viazd
Blonie, Zerczicze, Blonicza, Skowrodno, Kamienczicze ad eum ex
parte cognati sui Szmil deuolutas, Item villas per eum emptas Dzier-
zazna, Buszkow, Tropiszow, Biala, Bezd, Mierzeua ~

Mittit Isaslaus filium suum Msczislaum, Polonos & Hungaros contra
Wladimirconem conducturum. Et non venientibus Polonis, venerunt
Hungari & Rex eorum Stephanus cum Msczislao. Sed Wladimirco

Halicien̄ Dux, visa multitudine Hungarorum non audet confligere cum eis ex locis tamen occultis lacessit eos. Et tandem inuasus ab eis transit fluuium, vbi plures ex suis occiduntur, alii capiuntur, alii submerguntur, & fugiens venit in Przemisl, & secutus est eum Hungariæ Rex Stephanus, & obsedit eum, & cœpit petere Wladimirko pacem, antequam veniret Isaslaus cum exercitibus suis. Et relicto fratre suo cum Swantopelcone & exercitu, in terga venit solus ad Regem Hungariæ Stephanum cum paucis. Et dum venisset ad fluuium San, offendit obstaculum, omnia vada quippè fluminis Wladimirco Halicien̄ Dux per suos equites & pedites occupauerat. Et processit Hungariæ Rex ad fluuium cum suis exercitibus, & Wladimirko videns multitudinem magnā refugit in Castrum Przemisl, multis de suis cæsis aut captis. Videns autem se in angustia magna Wladimirko versari, cœpit petere pacem. Et Isaslao Duce pacem concedere abnuente, Stephanus Hungariæ Rex dedit illis pacem, & pace conclusa discessit Rex in Hungariam, & Isaslaus in Kiiow.

EODEM anno venit Georgius cum filiis suis, & Rostowczis, atque Suszdalcis, & cum Ducibus Ressani, & vadit in Russiam versus Kiiow, & Isaslaus exiuit contra illum, & Wladimirko reuersus est in Halicz. Dum autem esset Georgius apud Hluchow venerunt sibi in auxilium Polowczi in multitudine magna, & Dux Swantoslaus filius Olech. Isaslaus autem Kiiouien̄ Dux misit fratrem suum Rosczislaum in auxilium Isaslao Dauidouicz. Et venit Georgius & obsedit Czerniciow, & fiebant magnæ pugnæ inter obsidentes & obsessos. Sed dum sensissent Polowczi aduenire Isaslaum Czerniciouien̄ in auxilium, territi diffugiunt. Quibus discedentibus discedit & Georgius, & vadit in Nouogrod Scheuiorski, & relicto filio Vaszilkone, vadit in Suszdal, & Isaslaus non inueniens Georgium apud Czerniciow, vadit versus Nouogrod, illicq; dedit pacem petentibus, & reuersus est in Kiiow, & Vaszilko iuit ad patrem suum in Suszdal, filium Msczislaum mittens in Polowczos. Qui solus existens vastat Polowczos, & magna præda equorum & pecorum capta, etiam tabernaculis eorum potitur, & nonnullos Christianorum soluit, & reuertitur cum gloria. Eodem anno Wladimirko Halicien̄ Dux moritur.

EVGENIVS Papa tertius, cum annis octo, Mensibus quatuor, diebus nouem sedisset, Tyburi moritur, & per mediam ferè Vrbem cum totius Cleri & populi turba, & maximo luctu in Ecclesiam beati Petri

in Vaticano deductus, circa altare sepelitur. Erat autem vir simplex sed religiosus, adhærebat namqz carni eius tunica lanea, ac diebus at no: ctibus cucculla, intus Monachi habitum retinens, extra se Pontificem vestibus & moribus exhibebat. Cui Anastasius tertius natione Romanus primum Cunradus dictus ex patre Benedicto successit.

Anno Domi 1155.

Mieczslaus Dux Monasterium in Lu: bin et Ecclesiam in Calisch erigit.

FAmosam et celebrem Cisterciensem religionem, & quæ propter personarum in ea Deo militantium Sanctitatem, supra cæteras eo tempore relucebat, Mieczslaus maioris Poloniæ Dux, in suos Ducatus & Dominia introduxit. & in Lubin, Diocæsis Wratislauien. monasterio constructo, religionem ipsam primus in Diocæsi Wratislaui: ensi plantauit, Ducaliqz munificentia erga monasterium a se fundatu usus, villas, oppida, introitus, & prædia, in dotem liberaliter illi contu: lit, vasisqz & vestimentis necessariis ad Sacra & ornamenta spectan: tibus mirifice insigniuit. Hunc locum relatio ferebat, templum idolo: rum famosum quondam fuisse, dum Polonorum natio gentilibus ritibus & erroribus tenebatur astricta. In oppido insuper Calisz Gnesnen. Diæ: cesis Ecclesiam ex dolatis lapidibus in honorem Doctoris Diuini Pauli fabricans, Præpositum & aliquot Canonicos, in ea constituit & dote suf: ficienti prouidit. Ad quæ quidem opera pro laude nominis Diuini, & salute fidelium instauranda, non solum deuotionis propriæ ferebatur ardo: re, sed etiam Ioannis Gnesnen. Archiepiscopi incitabatur persuasione, qui cultum Dei propensius in diebus suis augendum æstuabat.

VDALRICVS filius Sobieslai Bohemorum Ducis, dum Wladislai Bohemorum Ducis (qui patri suo Sobieslao in Bohemiæ Ducatu successerat) conspectum fugiens, in Almania aliquanto tempore stetisset, in Bohemiam rediit. Verum Wladislaum Ducem non tam sibi purum ac propicium prout sperauerat considerans, tyrannidemqz suam pertimescens, cum suis sequacibus in Poloniam (cui pater suus Sobieslaus pro beneficiis acce: ptis plures hostilitates intulerat) diffugit, & a Boleslao Crispo Polo: norum Duce & Monarcha, nedum susceptus, sed etiam propicie ac fa: uorabiliter habitus est.

Anastasius Papa tertius, cum anno uno, Mensibus quatuor, diebus viginti quatuor sedisset, moritur, & in Ecclesia Sancti Petri in Concha Porphirica accepit sepulturam. Post cuius mortem Nicolaus Albanensis Epūs & Cardinalis natione Anglicus, qui Adrianus tertius vocatus est, in Summum Pontificem successit.

Anno Domī 1156.

Mieczslao filius Otho nascitur.

Operum suorum bonorum Mieczslaus maioris Poloniæ & Pomeraniæ Dux, quæ in fundando Cœnobio Lubinensi, & Ecclesiam Sancti Pauli in Calisz Collegiatam erigendo, egerat, mercedem & fructum gloriosum excepit. Coniunx & enim sua Gertrudis Ducissa filium illi peperit, de cuius natiuitate Mieczslaus Dux exhilaratus, in Posnanieñ Ciuitate Curia indicta, solennitatem baptismi diebus aliquot celebrauit, nomenq; filio in baptismate Otho imposuit, ne Cæsarum Othonum, ex quibus ipse materno sanguine satus erat, nomen obliterari posset.

Lustro uno Stephanus Posnanieñ Epūs in Pontificatu exacto, paralysim incurrens, moritur, & in Ecclesia Posnanieñ sepelitur. Cui Raduanus Scholasticus Posnanieñ nobilis de Domo Szemauitarum per electionē Canonicam substituitur, a Ianislao Gnesneñ Archiepō confirmatus, & in Ecclesia Vnieiouieñ de consensu Mieczslai Maioris Poloniæ Ducis benedictus.

Fredericus Barbarossa Romæ in Imperatorem coronatur.

Fredericus Romanorum Rex, vocatus Barbarossa, collecta Germaniæ Principum & militum multitudine, in Italiam, Imperialem benedictionem accepturus, processit. A quo cum Veronenses pro transitu exigendo pecuniam, iter suum retardarent, promissa pecunia difficultatem dissoluit, & duodecim Veronensium Legatos, ad se pro pecunia venientes, in patibulum egit. Teridona munitissima Ciuitate victo, Spoleto vero exusto, Romam perueniens, ab Adriano Papa cum magno gaudio

omnium susceptus in Imperatorem coronatus est. Coronationem autem suam ingens seditio secuta est, nam Romani in porta Sancti Angeli familia sua inuasa, dum plurimos trucidassent, clamore facto à Cæsareis militibus victi, & magna cæde adeò domiti sunt, vt Tyberis sanguine interfectorum rubras vndas ostentaret. Agente tamen Adriano Papa, pacificatus est Imperator Romanis, & plures Romanos qui capti fuerant absoluit. Et quamuis Imperator magna fuerit Adriano Papæ familiaritate coniunctus, post Imperatoris tamen ex Vrbe discessum, plures simultates inter eos conflatæ, & aliquanto tempore ventilatæ sunt, cùm Papa coronationem ei præstitam pro beneficio, Imperator pro debito computaret.

SWIDGERVS Episcopus Cruszuiciensis cùm annis tribus & viginti præfuisset eidem Ecclesiæ, ex epalis vicio moritur & in Cruszuicień Ecclesia sepelitur. Cui Honoldus genere Italus, ab Adriano Papa quarto ad petitionem Capitularem & Boleslai Crispi Polonorum Ducis & Monarchæ datus, succeßit. Sub cuius regimine Sedes de prisco Cruszuicień loco Wladislauiam translata est.

ANASTASIA Ducissa Boleslai Crispi Polonorum Ducis & Monarchæ consors, primario partu filium effudit, de cuius ortu pater singulari lætitia repletus nomen illi suum Boleslaus imposuit.

VETeres simultates ac hostilitates Isaslaus Kijouień Dux vltum iri satagens contra filium Wladimirkonis Ducem Halicień mouet bellum, vtrisq̃ autem copijs ad fluuium Szeret conuenientibus, fit conflictus. A quo abstinere & in Halicz redire Wladimirkonis filius vnicus enim erat, rogatu militiæ suæ coactus est. Vtrisq̃ autem pro victoria adnitentibus, fit cædes ingens, & tanta inuolutio, vt se inuicem non cognoscerent, & vtrinq̃ abirent pro victis. & captiuati sunt plures ex Halicień per milites Isaslai, & plures Isaslai milites per Halicień. Diffugientibus autem fratribus Isaslai, Swiatopelkone & Wladimiro, & filio suo Msczislao, remansit Isaslaus in loco certaminis cum pauca militia, sed timens ne iterum per Halicień occuparetur, iussit occidi captiuos, exceptis notabilioribus quos secum Kijouiam deduxit.

ALEXANDER Plocensis Epũs cùm annis septem & viginti Pontificatum gesißet, obiit, & in Ploceń Ecclesia accepit sepulturam. Cui Vernerus Scholasticus Ploceń genere nobilis de Domo Rosæ, concorditer

electus, succedit. Cuius electionem Ianislaus Gnesnen. Archiepus facile de consensu Boleslai Crispi Poloniae Ducis (vir enim erat eximiae religionis & deuotionis in Deum) confirmauit, & apud Lancicien. Ecclesiam in Plocensem ordinauit Episcopum.

Anno Domi 1157.

Celebrantem Fredericum Imperatorem Comitia Herbipoli, Wladislaus exul rogat vt in patriam reduceretur. Et Caesar a Boleslao et fratribus eius dum per Oratores id obtinere nequit, tum quia illi etiam tributum soluere nolebant, bellum eis indicit.

EX Italia & Galliis Fredericus Imperator discedens, in Almaniamque rediens, omnium Principum Almaniae in Virczburg alias Herbipoli pro Pentecostes festo die agit Conuentum. In quo & filiam Burgundiae Ducis Beatricem sibi matrimonio iungit, & de bello Mediolanensibus inferendo (quos constabat aperta rebellione erga Caesarem vsos esse) cum Principibus consultat. Inter haec Wladislaus Polonorum Dux, coram Caesare & Principibus causam suam agere caepit. Duodecimus, inquit, Caesar optime labitur annus, ex quo cum coniuge & liberis per fratrum odium & liuorem, patria pulsus sum, in terris tuis indignum exilium ago, nec spei meae, pollicitationique Caesareae, aliquis effectus respondit. Praedecessor quidem tuus Conradus, dum crebris Legationibus restitutionem mei efficere nequiret, armis illam effecturus, legiones in Poloniam duxerat, sed a fratribus meis Poloniae Ducibus, falsis promissis & blandiciis victus, campoque detractus est, neque posthaec curis Imperii & languore distentus, arma in mei restitutionem, licet id crebro polliceretur, resumpsit. Non me iam mea sors, sed filiorum, ne et ipsi in exilio mecum vna consenescant, perurget. Quos consulam? quos deprecer? a quibus commiserationem sperem? praeter te vnum Caesar, quem in hanc diem colui, cuius quoque subuentione & beneficio viuo, fratribus infestum & implacabilem animum gerentibus, non habeo. Si te conditionis meae non miseret, saltem sororis tuae coniugis meae, quae & ipsa mecum exulat, & nepotum tuorum filiorum meorum, quos in viros, dum huc pueri delati essent, creuisse vides, miseria mouearis.

Duxit & tres filios iam adolescentiam transgressos, pulcherrimæ & ra:
ræ indolis iuuenes, pedibus Imperatoris, quo facilius eum in miseratione
flecteret, eos admouit. Extorrem se factum habitationis patriæ subin:
tulit, terram in qua sit natus negari sibi, Boleslaum, Mieczslaum, & Hen:
ricum, incubare Principatibus suis, qui sibi & filiis per scelus erepti forent.
Dux deinde Bohemiæ Wladislaus, liuoris magis in Polonos, quàm pieta:
tis in exulem respectu, ne id ludibrium ferret Cæsar, pertinaciamq; Po:
loniæ Principum, suo calcaneo aduersantium, domaret, admonuit. Vni:
uersi deinde Principes Almaniæ huic petitioni assensi, ut restitutionem
Wladislai Ducis Poloniæ efficeret, Cæsarem consiliis precibusq; impelle:
bant. Wladislaus enim Polonorum Dux, & ex continuo contubernio, & ex
diuturna mora ferè omnium Almaniæ Principum sibi & familiaritates et
amicitias meruerat. FRedericus autem Cæsar cùm & sua sponte ad
ferendum exuli subsidium moueretur, frequentibus tamen Principum con:
siliis, sententiis, & precibus, adeò peruictus accensusq; est, ut priorem in
Polonos, quàm in Mediolanenses expeditionem indiceret, & exulis causa
prius agi, quàm propriam mallet. Verùm quia æstate illa expeditio ip:
sa minimè, propter temporis defluxum proventura videbatur, quò iustior
causa belli esset, mitti primùm ad Duces Poloniæ Legatos, qui nomine Cæ:
saris restitutionem exulis admonerent, belloq; inferendo terrerent, pla:
cuit. Hi cum ex eodem conuentu, in Virczburg habito, missi essent, Bo:
leslaumq; Ducem & Monarcham Cracouiæ offendissent, Imperialia
mandata, ut erant instructi & iussi, coram eo & duobus reliquis fra:
tribus, Mieczslao & Henrico, quos gratia audiendæ Legationis præfa:
tæ Boleslaus Cracouiam acciuerat, edicunt. Orabant autem ut Ducis
Wladislai fratris sui, errori & transgressioni veniam tribuerent, mo:
uerentq;, et si non germanitate saltem calamitate hominis & Cæsarea
intercessione. Satis Ducem Wladislaum pro delicto pœnarum dedisse
Boleslaus autem Polonorum Dux & Monarcha, fratrum & Consilia:
riorum suorum deliberatione, Legationem Cæsaream expendens respondet.
Nullius se & fratres suos in Wladislaum Ducem admissi facinoris con:
scios, neq; se bellum fratri intulisse, sed illatum propulsasse. Illum tam
crudelem in se fuisse, ut non communione sanguinis, non eorum adolescen:
tia, non precibus, quominus ad exterminium eorum suos omnes conatus in:
tenderet, moueretur. Indignum Wladislaum Ducem venia, indignum
misericordia & intercessione disserunt, qui omnis cognationis, omnis æqui:
tatis oblitus, nec iuris Diuini nec humani, sed nec iuris gentium sanctio:
nes, nec patris testamento scripta legitima imperia pati & custodire po:
tuit. Sed nec tunc dum illos ad vnius Posnanien Castri angulū redegisset,

Gnesneñ Pontificis Iacobi paterna obsecratione placari poterat. Se quidem non tam impios esse, ut non velint fratri tanto tempore exuli misereri, sed vereri, ne restitutus ad exterminium eorum ardentius, dum ambitioso animo exulceratio accessit, intendat. Rogarent proinde Cæsarem, ut erga illos indignatione non moveretur, restitutionem fratris Ciuile bellum, cædemq; & exterminium multorum effecturam. Cum hac responsione Imperiales nuncii, comiter et liberaliter habiti, dimissi, cùm rediissent, Fredericus Imperator responsione ipsa magis offensus quàm mollitus, expeditionem contra Poloniam in futuram æstatem, Wladislaum restituturus, Almaniæ Principibus & militibus pronunciat: occasione belli hinc maximè accepta, quòd Poloniæ Duces eius imperio recalcitrabant. Imperatori enim Sacramentum fidelitatis præstare, & tributum quingentarum marcarum argenti, annis singulis publico Ærario Imperii inferre, ab eis exigenti, negabant: satius ducentes mori, quàm Poloniæ Regnum subiici tributis. Apertisq; & euidentibus responsis, nunquam se sub Imperio & tributis fuisse, & non calculariam sed manifestam oppositionem se pro libertate facturos molliebantur.

GERTRVDIS Ducissa, consors Mieczslai Maioris Poloniæ & Pomeraniæ Ducis, hoc anno effudit alterum infantem. Cui matre obsecrante Stephanus nomen inditum est. In Hungariæ enim Regno Stephanus Rex suus nepos ex fratre germanus principabatur, nec multò post diem puerpera obiit.

Anno Domini 1158.

Fredericus Barbarossa Cæsar cum maximo exercitu in Poloniam vadit. Ubi dum parum fœliciter rem se gerere videret, cum Duce Boleslao et fratribus eius pacem certis conditionibus init, et affinitate firmat.

BOleslai Monarchæ Ducisq; Polonorum, & fratrum suorum Mieczslai & Henrici, FRedericus Romanorum Imperator irritatus responsione, magnas concepit iras, & suo in Herbipoli condito decreto satisfacturus, expeditionem in Poloniam mouet, maximumq; tam equestrium quàm pedestrium copiarum exercitum per Saxoniam traducens,

Mense AVgusto illam ingreditur. Cui in Saxoniæ finibus Vladisla:
us Bohemiæ Dux cum Bohemis Morauisq; se coniungit, & exercitum Im:
peratoris per se magnum effecit ampliorem. Omnes enim Imperii vires,
& omnem nationem Almanicam, Francos, Sueuos, Rinenses, Bauaros, Sa:
xones, Lothoringos, Misnenses (quod magnæ execrationis poterat videri)
ipsos etiam Bohemos & Morauos, vnius pene cum Polonis nationis & lin:
guæ, contra Polonos arma vidisses induisse. Imperator itaq; Fredericus
contra Polonos procinctum mouens, cum maximis copiis ad fluuium Odram
cum magna difficultate penetrauit, & vndecimo Calendas Septembris cũ
omni exercitu præter opinionem Polonorum Odram transuadauit. BOle:
slaus itaq;, Mieczslaus, & Henricus, Polonorum Duces, quamuis & ipsi
cum suorum militum exercitatissimo robore Imperatori Frederico occur:
rissent, vires tamen suas metiendo, dum illas constaret hostilibus multo
inferiores & dispares, hostem ex insidiis et paludinosis et iniquis locis
lacessere contenti, in discrimen notorium vniuersæ dimicationis non veniunt.
Turmis quoq; militum, & belli muneribus inter se partitis, in loca diuersa
abeunt, atq; ex illis hostes incautius prædatum aut pabulatum progressos,
aut capiunt aut interimunt. Omnia insuper loca, per quæ Imperatorius e:
xercitus transiturus erat, & eis viciniora, inter quæ Castra & oppida
munita vz. Glogow & Bithom, igne iniecto consumunt, quæ res in magnas
difficultates, commeatu & pabulo deficiente, Imperatorium exercitum
induxit. In singulis quoq; statiuis magnus equorum numerus fame tabe:
factus subsistebat, frequentesq; milites ex ordine equestri, ad peditum
numerum redacti erant, nec pabulatores sine manifesto periculo ad remo:
tiora loca progredi poterant, quærendi pabuli gratia, periculosis insidiis aut
trucidandi aut capiendi. Crebra quoq; priorum mors & trucidatio,
reliquos adeo terruerat, vt in singulis sÿluis, rubis, aut sÿluetis insidias Po:
lonorum consistere vererentur. Accessit & amplior exercitui Cæsareo
pernicies, mollia enim & delicata Almanorum corpora, & vini aut cer:
uisiæ ex hordeo coctæ, quorum in Polonia vsus non est, assueta, ex assiduo
aquarum haustu in Dÿssenteriam prolapsa sunt, adeoq; Dÿssentericus
morbus in eorum corpora vulgatus erat, vt maiorem partem Cæsarei exer:
citus, ea pestis peruaserit, cumq; grassatio eius nulla arte, nullisq; her:
bis aut antidotis inhiberi posset, omnes a Cæsare reuersionem flagitabant,
neq; in male auspicato bello censebant cum sua pernicie & interitu
immorandum. Cæsar & si vocibus precationibusq; his, sed & suorum
mortibus & ægritudinibus moueretur, pudore tamen, ne cæptum bellum
leuiter obmitteret, retrahebatur. Quid tamen ageret, aut quem fructum
ex bello huiusmodi sperare possit, cũm Poloni in aciem nõ pdirent, assidua

perplexitate angebatur. Sed nec expugnationi Castrorum aut Urbium intendere non poterat, quippe Urbes raræ & Castra apud Polonos ea tempestate habebantur, sed et plerasq; Poloni sub adventu Cæsaris proprio igne deleuerant, ad paludinosaq; & inuia loca, nonnullis desertis, diuerterant. Sola itaq; agrorum populatione, tam validus & numerosus exercitus contentus, tectis innocuis ignem injiciebat. Territoria quoq; & Districtus Wratislavien & Posnamen incendio & spolio vastabat. Inter hæc solertissimus Imperator & expeditionem illam (cuius illum sæpe poenitebat) & discessionem suam, quam fames & morborum pernicies, militumq; clamor & vociferatio exigebat, honestaturus, per Wladislaum Bohemiæ Ducem, velut communem partium amicum egit, ut Polonorum Duces, Boleslaus, Mieczslaus, & Henricus, pacem a Cæsare expeterent, certitudine facta eos pacem consecuturos. Bohemiæ itaq; Ducis pollicitatione Duces Polonorum permoti, sub securitatis conductu in Cæsarea Castra apud villam Krisogwe statiua habenti, perueniunt, & in tabernaculum Imperiale, ubi frequens Consiliariorum numerus conuenerat, deducti, per organum Boleslai verba faciunt. Si scrupulosius, inquit, Cæsar optime & nostram & fratris nri Wladislai, in cuius restitutionem & fauorem bellum nobis infers, causam examinasses, nequaquam contra animum hostilem induisses, ea enim iustitia causam nram videres esse præditam, ut magis illi defensa quam vexatio debeatur. Qui & si tuus gener sit, inficiari tamen nos potes, & nos de sanguine tuo satos esse, nobis quidem persuasum est, neq; tibi neq; tuorum cuiquam, fratrem nostrum Wladislaum exilii supplicio iniuste affectum videri, quo tres nos omnes fratres suos, nisi iusto Marte concidisset, affecturos erat. Et quamuis plurimis damnis patriam nostram sine demerito afflixeris, in Castra tamen tua venimus, singulis causis & querelis fratris nostri Wladislai, propter quas præsens bellum susceptum est, iusta responsione satisfacturi. Ad ea Romanus Imperator, diuturna, inquit, fratris vestri Wladislai calamitate, cui nullam miserationem, a nobis & prædecessore nostro Conrado rogati, præstare voluistis, moti, in præsens bellum descendimus. Quod & si maximo geratur sumptu, humanitas tamen nostra tanta est, ut facile vobis ignoscat si frater vester Wladislaus, plenam suorum Ducatuum sortem acceperit. Interponuntur posthæc de pace & reconciliatione tractatus, inter Imperatorem Fredericum & Duces Polonorum, sub duabusq; conditionibus pax componitur. Ut vrt fratrem Wladislaum suis Ducatibus Duces Polonorum restituant, & trecentas lanceas Cæsari in bellum Mediolanense mittant. Et dum utraq; conditio a Ducibus

POlonorum, Boleslao, Mieczslao, & Henrico accepta esset, Imperator FRedericus, ex agro Polonico legiones deducens in Almaniam multis suorũ amissis, remeauit. Neqꝫ solũm Ducibus Poloniæ, pacem sub conditionibus dedit, sed etiam cum eis affinitatem iunxit, Mieczslao maioris Poloniæ & Po: meraniæ Duci neptem suam Adleydam dando cum dote insigni in consor: tem, magis diuturnam existimans pacem, ad cuius æquas conditiones, vin: culum sanguinis adiiceret. Purgauit etiam tunc se Boleslaus Poloniæ Dux, cum fratribus iureiurando, quod fratrem Wladislaum non ad igno: miniam Imperii expulisset: pollicitus pro die Natiuitatis Christi, ad Cu: riam in Maydeburg personaliter venire, & iuxta iudicium & sententiã Polonorum et Bohemorum, super expulsione fratris sui Wladislai responde: re et parere. Omnibus tamen quæ promiserat neglectis, nec ad Curiam Cæsaris pro die constituto venit, nec sufficientes pro se Procuratores misit, Italicam tamen expeditionem adimpleuit, magnificé & animosé ∼

ANASTASIA Ducissa, Boleslai Polonorum Ducis consors, filio edi: to, Cui Leszko nomen datum est, morte absumitur, cuius obitu Bolesla: us Dux diuturno cruciatus mærore, alteram superducere aliquanto tempore abnuebat ∼

ECLYPSIS notabilis Solis eo anno nona hora apparuit, & Hierusa: lem Sancta á Zoldano Babiloniæ capta est, multis Christianorum mi: litibus aut occisis aut captis. Obscurationem autem Solis fames vali: da, qua pleriqꝫ mortales absumpti sunt, secuta est, quæ Poloniam & eius regiones notabiliter afflixit ∼

ISASLAVS Mscislauicz Kiiouien Dux, tredecima Nouembris moritur & in Monasterio Sancti Theodori sepelitur. Et Isaslaus Da: uidouicz volens intrare Kiiow non est permissus, á Vieczeslao & Msci: slao filiis Isaslai, & venit Rosczislaus ex Smolensko frater Isaslai & accepit Kiiouien Sedem. Posthæc venit Hleb Georgii cum multitudi: ne Polowczonum in Pereaslaw contra Mscislaum, & Pereaslauien forti: ter resistentibus, dimicant secum, & discessit Hleb cum Polowczis ea no: cte ex Pereaslaw, & Rosczislaus assumens secum Swiatopelkonem Wsze: uoldouicz, Mscislaum Isaslauicz, vadit versus Czerniów contra Isasla: um Dauidouicz. Et dum transisset, nunciatur sibi mors patrui sui Wie: czislai. Ipse autem dimissis exercitibus suis, cum Swantoslao reuertitur Kiiouiam, & in Ecclesia Sanctæ Zophiæ sepelit Wiecislaum. Tum rursus collecto milite vadit versus Czerniów, & audiens id Isaslaus

Dauidouicz, mittit pro Hleb Georgii, qui venit cum Polowczis in eius subsidium; & Rosczislaus cum suis exercitibus stetit circa Bialauicza & exiuit Isaslaus & Hleb contra eum, et certabant sagittarii pro ripis. Rosczislaus autem videns magnam multitudinem Polowczonum territus est, & mittit ad Isaslaum, dando sibi pro se Kiiow, & Pereaslaw pro Msczislao nepote. Quod audiens Msczislaus dicebat, nec ego habeo Pereaslaw, nec tu Kiiow, & indignatus recessit cum militia sua. Quod videntes omnes alii fugiunt, & Polowczi eos persecuti, plures aut occidunt aut capiunt, cæteri disperguntur, & Rosczislaus fugit in Smoliensko, & Msczislaus & Swantoslaus, procedunt fugientes in Kiiow, & captus est Swantoslaus Wszeuoldouicz à Polowczis, & Msczislaus euasit, & venit in Pereaslaw, et sumpta vxore sua vadit in Luczko. Kiiouien autem plurimum aggrauati mittunt & recipiunt Isaslaum in Kiiow. Qui locat Hleb in Pereaslaw, Polowczis ibidem patrantibus multa mala, & Ecclesias atq villas comburentibus. Posthæc Georgius venit versus Kiiow, & post multos tractatus cessit illi Isaslaus de Kiiow, & sedit Georgius in Kiiow sede sua auita, & distribuit regiones inter filios, Andreæ dat Wiszehrod, Boris dat Thurow, Hleb Pereaslaw, & Vaszilkom Porsi.

Anno Domini 1159.

Wladislaus exul parans in patriam reditum in itinere moritur.

Ad patriam & Principatus suos quos sibi fratrum benignitas, iuxta fœdus cum Frederico Cæsare ictum, restituendos spoponderat, reuersurus Wladislaus Polonorum Dux, ex diuturno calamitosoq exilio, quod in Almania annis tredecim, cum coniuge & liberis stipe aliena viuens, pertulerat, arma, equos, quadrigasq, & subuectiones cæteras, quibus sarcinæ deferri possent, & reuersionis in patriam, & rehabitationis Dominiorum cupidus expediebat, cum interim languor grauissimus eum occupat, quo hebdomadis aliquot cruciatus, quarto nonas Iunii tandem animam exhalat, & in Aldemburg accepit sepulturam. Quem quidem locum & consors sua Cristina, vsq quo fatis intercepta est, incoluit; cuius consilia & persuasiones Wladislaus secutus, propria perdidit, qui vsurpare nitebatur aliena, primumq exul, deinde hostis patriæ habitus est. A cuius possessione in ipso suæ restitutionis

limite excidit, & temeritatis quondam suæ, & in exterminio suorum fratrum, & in cæcatione Petri Daci Comitis Skrzinensis, patratæ, pœnas iustas dedit, vt in exilio contabescens, exulisqꝫ more in alienis Sedibus occumbens, neqꝫ patriam propriam, propriosqꝫ Principatus & penates, quamuis restitutione patefacta, contingeret, quemadmodum Iacobus Archiepiscopus Gnesnensis, maiorem in modum eius vicem dolens, talem rerum suarum illi cecinerat exitum euenturum. Post cuius è vita excessum tres filii sc͡zt Boleslaus, Mieczslaus, & Conradus Loripes, ab eo relicti, in Poloniam redire cunctabantur, veriti ne pro paterno facinore à patruis graue aliquid in illos statui contigisset, vt non in patrem solum sed et in filios diffunderetur sceleris animaduersio. Esto quod nonnulli asserant, Wladislaum præfatum Ducem in Poloniam cum pignoribus & suppellectili tunc reuersum, tria Castra Imperatoris sumptibus & suffragio vz͡t Velen, Grotecz, & Niemcze ædificasse, bellumqꝫ fratribus intulisse. Pro quo rescindendo dum ad colloquium in Ploczko cum fratribus venisset, veneno extinctum fuisse.

Fredericus Imperator Mediolanum oppugnat, et Bohemiæ Ducem coronat.

Fredericus Imperator, cum ex Almania, Italia, Bohemia, cæterisquè nationibus & Regnis, frequentem exercitum adunasset, trecentæ quoqꝫ illi lanceæ, viris, armis, equisqꝫ insignes, per Duces Poloniæ Boleslaum, Mieczslaum, & Henricum, ita vt vnusquisqꝫ Ducum centenarium expleret numerum, in auxilium suæ contra Mediolanenses expeditionis missæ fuerant. Cum validissimis itaqꝫ legionibus in Italiam ingressus, Brinensem primum vastat regionem, deinde Mediolanum obsidere aggressus, cum plures illic Principes & milites in Ciuitatis oppugnatione amisisset, Mediolanensibus victis & pacem petentibus, victus & ipse à misericordia, pacem dedit & obsidionem soluit, legionesqꝫ in propria redire iussit. Sed Mediolanenses mox postea dolo vsi, iusiurandum Imperatori præstitum præuaricati, magnam stragem, Castra ditionis Imperatoriæ conquirendo, fallaciter ædiderunt. Wladislaus autem Bohemiæ Dux, quoniam in expeditionem huiusmodi contra Mediolanenses se contulerat personaliter, in sui laboris premium à Frederico Imperatore in Bohemiæ Regem coronatus est, Abrogatisqꝫ veteribus insigniis, nigra vz͡t aquilla, nouis, vz͡t albo leone insignitus est.

ADRIANUS Papa cum annis quatuor Mensibus octo, diebus viginti octo

sedisset, moritur, & in Ecclesia beati Petri honorificè sepelitur, Vir Ciuilis, strenuus, largus, facundus, & in omnibus actibus suis gloriosus. Cui Alexander tertius Rolandus antè vocatus, patria Senensis, patre Romano, à maiore parte Cardinalium electus, renitens, & indignum se hoc onere vociferans, successit. Eligitur etiam Octauianus, qui Victor dictus est, & graui Scismate Ecclesia extunc turbari cœpit. Octauianus prima Dominica Septembris, Rolandus verò decima octaua Septembris die in Papas consecrantur.

GEORGIUS Kiiouiensis Dux grauem & iratum animum contra Ducem Msczislaum Pereaslauiensem filium Isaslai gerens, non contentus illum de Pereaslaw expulisse, ordinatis & congestis exercitibus, & in potestatem Georgii Iaroslauicz, & Iaroslai Ducum commissis, ipsos contra Isaslaum Ducem in Przesopnicza se continentem, transmittit. Qui terrore hostili actus, cùm se imparem futuræ dimicationi videret, ex Przesopnicza fugit in Luczko. In fidemq; & defensionem fratris germani Iaroslai Castro Luczko commendato, ad Polonorum Duces Boleslaum, Mieczslaum, & Henricum confugit, intelligens & pro comperto habens, quòd Georgius Kiiouiensis Dux etiam ad exclusionem suam de Luczko aspiraret, copiasq; congereret. Principes autem Poloniæ vzt Boleslaus Cracouiensis, Mieczslaus Posnaniensis, & Henricus Sandomiriensis, exule Msczislao benignè excepto, & omnibus necessariis apud se foto, congregatis Dominiorum suorum potentiis, versus Russiam hostiliter procedebant, Msczislaum Ducem non in Pereaslauiensem tantummodo, sed etiam in Kiiouiensem sedem restituturi. Potentiam autem Polonorum Georgius Kiiouien. Dux veritus, per medium Rosczislai Ducis Przemislien. pacificatur cum Msczislao Duce & germanis suis Wlodimiro & Iaroslao filiis Isaslai, & tam Ducatum Pereaslauiensem, quàm omnia quæ ad eos pertinebant illis restituit: iureiurando se astringens nunquam ad occupationem eorum Dominiorum aspirare. Qua reconciliatione inter eos confecta, Msczislaus Dux cum magna gloria in Russiam rediit, pluribus Polonorum militibus eum usq; Wladimiriam conducentibus, & plerisq; apud eum remanentibus.

Anno Domini 1160.

Mieczslao filius Boleslaus nascitur, & Boleslaus Crispus secundas nuptias celebrat.

NOua Mieczslai maioris Poloniæ & Pomeraniæ Ducis nupta Adleyda, nouum progenuit infantem. Qui à Ioanne Gnesneñ Archiepo in Posnanieñ Ecclesia baptisatus, vocatus est Boleslaus. Mieczslaus autem Dux de filii natiuitate plurimum exultans, rogatis plurimis Polonorum Primoribus, diem natalis filii præfati, magna celebrauit solennitate, & tam in Ecclesias quàm ministros earum, viduasqꝫ & orphanos, gratia & liberalitate vsus, multorum precibus & necessitatibus, benigna concessione respondit. Affuerunt etiam solennitati præfatæ, Boleslaus Crispus Polonorum Dux & Monarcha, in cuius honorem infans suo nomine vocatus est, & Henricus Sandomirieñ Dux, qui plurimis inter se vicissitudine vicaria, transmißis muneribus, in magna animorum tam charitate quàm conformitate in suas sedes reuersi sunt. Verùm quia inter sermones, quos inuicem secretò Duces habebant et disserebant, id præcipuum extiterat, vt Boleslaus Crispus Dux & Monarcha, viduitatis nomine exuto, alterum coniugale iugum acciperet, frequentibus fratrum & Consiliariorum persuasionibus expugnatus, Cracouiam reuersus Helenam virginem Principis Przemisliensis Roscislai filiam recepit in consortem, nuptiarum quoqꝫ solennitas Cracouiæ pluribus diebus acta est. Ad quam Boleslaus & germanos suos & Prælatos Baronesqꝫ vniuersi Regni Poloniæ, nonnullos etiam Russiæ Boiaros ac nobiles inuitatos, & splendidè tractauit et liberaliter honorauit.

Quatuor annis Honoldus Wladislauieñ Ecclesia administrata, moritur, & in ea honorificè sepelitur. Cui Rudgerus vir nationis Teutonicæ succedit, per Alexandrum Papam tertium, Mieczslao maioris Poloniæ & Pomeraniæ Duce consentiente, prouisus.

Anno Domiñi 1161.

Mediolanum rursus ab Imperatore Frederico fortißimè oppugnatur. Vbi Wladislai Ducis Polonorum exulis filius Boleslaus, gloriæ cupidus facinus heroicũ et egregiũ ædit.

FRequentibus & acerbis iniuriis contumeliisqꝫ Fredericus Imperator post datam acceptamqꝫ fidem, à Mediolanensibus irritatus, cùm illi & nuncios Cæsaris ad se missos probris affectos, in morte

(nisi sibi per fugam consuluissent) destinarant, & Caesareis Castris quae in circuitu suo erant, potenter & celerrimè expugnatis (ipso Frederico adhuc in Italia agente) milites suos in illis deprehensos aut necarant aut in duros coniecerant carceres. Fredericus ipse noua expeditione indicta, Mediolanum fortissima militia obsidere caepit, tantoqz contra Mediolanenses, gratia & misericordia sua abusos, furore incanduit, ut iurasset se ex obsidione, non nisi victa Mediolano discessurum, Boleslaus itaqz altus Polonorum Dux, Wladislai Ducis & exulis primogenitus, ne ocio et desidia torperet (cùm in patriam & Principatus suos neqz sibi neqz fratribus tutum putaret reuerti) duobus germanis Mieczslao & Conrado sub genitricis suae Cristinae cura in Almania relictis, in Italiam se contulit, & in Castra Imperatoris Mediolanum obsidentis, peruenit, militiam suam & animositatem, ubi facto opus esset, monstraturus. Sub ipso autem obsidionis tempore, miles quidam Mediolanensis, & roboris et staturae singularis, & quae ad Cyclopum staturam accedebat, eques ex Mediolano prodibat, prouocans Caesarianos milites (de viribus corporis fretus) ad singulare certamen. Cumqz pluribus diebus prouocationem ipsam repeteret, et omnes euidens periculum declinarent, miles ipse improperiis erga Caesarianos usus, timiditatem & mollitiem pectoris illis exprobrabat. Quae res ad demonstrandam heroici animi virtutem, Boleslao Duci materiam praestitit, & segetem fortuna ingenio suo subministrauit. Ipse siquidem Boleslaus Polonorum Dux gloriae famaeqz auidus, cùm & de corporis viribus satis fideret, & nulla alia re quàm huiusmodi singulari certamine audaciam & virtutem suam aequè explicari, atqz apud Imperatorem nomen & gratiam mereri posse videret. Imperatore Frederico etiam inconsulto, & iniussu eius in certamen singulare cum milite Giganteo eques & ipse descendit, magnumqz spectaculum utriqz exercitui praebuit, cùm & Imperatorii milites ex Castris effusi, & Mediolanenses ex turribus & maeniis, euentum futuri certaminis, cum silentio & magna omnium admiratione, spectaturi conuenissent. Subibat autem Caesarianorum militum animos vehemens indignatio atqz cura, cur tam difficile, periculosum, & dispar certamen Boleslaus Polonorum Dux iniussu Imperatoris & suorum Praefectorum suscepisset, & se aperto iniecisset periculo, magnum dedecus non tam sibi quàm Imperatori & uniuerso suo exercitui, si eum vinci contingeret, inusturus. Dissimulante tamen magis quàm probante Imperiali exercitu, singulare inter utrumqz certamen initur, & rapacissimo equorum cursu, infestisqz lanceis primùm concurrunt, & Mediolanensi milite frustra sine ictu currente, Boleslaus Polonorum Dux adeò illum lancea excepit, ut laethali

vulnere Gigas accepto, moribundus ex equo in terram defflueret. At Boleslaus nihil cunctatus, cùm vir raræ agilitatis esset, ex equo ipse in terram desiliit, & iacentem Gigantem obtruncat, armisqꝫ spoliatum cadauer exanime in mediò palestræ reliquit. Maximus subinde clamor à Cæsarianis sublatus, exultatiònem maximam, quam uniuersus exercitus Imperialis de Triumpho conceperat, testabatur. Ad Cæsarem deinde Fredericum Boleslaus Polonorum Dux spolia occisi Gigantis egregium suæ virtutis testimonium referens, à frequenti militum Imperialium cœtu, eius virtutem probitatemqꝫ certatim efferentibus, deductus est, omniumqꝫ militum vociferatiòne concinna exoratus Cæsar, quatenus Boleslai heroicum factum, in suam & sui exercitus amplissimam laudem patratum, absqꝫ digna retributiòne esse non sineret, Cæsar autem pro suo debito, & pro Boleslai merito, militumqꝫ precatiòne, gratissimo animo obtulitse tam nobili facinori responsurum, Boleslaum tamen Polonorum Ducem tunc quidem coram militibus collaudans, posthac ad secretum colloquium, paucis consiliariis consciis, uocatum, temeritatis arguit, quòd iniussu suo periculosum discrimen subiiſset. Ego te, inquit Cæsar, laudo & admiror Boleslae, probitatiqꝫ tuæ gratulor, de qua uniuerso exercitus mei testimonio mactæ virtutis celebraris, eo tamen vno offendor, quòd discrimen notorium, me neqꝫ consulto neqꝫ requisito aggredi voluisti, qui quanto mihi propinquiori sanguine iunctus es, tanto maiòrem in modum ampliòr dolor & ignominia, si fortuna pro hoste stetisset, ad me videbantur peruentura. Nunc quidem tibi tuisqꝫ ausibus ignosco, admonitum te tamen esse volo, ne in posterum ad ea quæ cum discrimine agenda sunt iniuſsu meo cæca temeritate prorumpas. His verbis increpatum, liberalissimè tamen muneratum dimisit, cui & tum et deinceps & à Cæsare & Principibus suis, atqꝫ uniuerso exercitu, maximus pro deuicto hoste honos habitus est, in altumqꝫ gradum sua crescere ascendereqꝫ cæpit existimatiò. Sed & quocunqꝫ illum incedere aut versari contingebat, Gigantis cum admiratiòne omnium demonstrabatur victor, heroica quoqꝫ sua virtus uniuersorum sermonibus celebrabatur. Fugauerat enim in illo sæculo Israelita Philisteum, & loricatum Goliam Dauid inermis, in funda & lapide spectatus est occidisse.

GEŸSSA secundus Hungariæ Rex, cùm annis viginti, mensibus tribus, diebus undecim regnasset Pridie Calend. Iunii moritur, & in Alba regali honore iusto sepelitur, In cuius locum filius eius Stephanus coronatur.

Anno Domini 1162.

Monasterium Miechovien. et Zwierziniecense per Iaxam fundatur.

Magno in Deum & in meritum passionis Iesu Christi miles nobilis Iaxa de Miechow Armiger, Cracouiensis Diœcesis, actus ardore, vir pro ea tempestate, magnarum possessionum atque opum abundantia insignis, in subsidium terræ Sanctæ personaliter cum familiaribus atque armigeris suis profectus, aliquanto tempore illic moram gessit, & enixius quo poterat, pro terra Sanctæ defensione militauit. In Poloniam autem reuersurus, inter alia deuotionis suæ insignia, apud Patriarcham sacri Sepulchri Hierosolymitani Monachum nomine & eius Conuentu, sub Sancti Augustini Regula Deo militantem, bifurcatam Crucem rubram deferentem, obtinuit vt secum vnus ex Canonicis suis in Poloniam, ordinem prædictum plantaturus, mitteretur. Tres itaque villas patrimonii sui, vzt Miechow, Zagorzicze, & Komorow, in dotem ordini præfato conferens, in villa principali Miechow (quam nunc in Ciuitatem, frequentiam populorum & redditum habentem, creuisse videmus.) Ecclesiam & primum Cœnobium de speciali consensu & voluntate Mathæi Episcopi Cracouiensis, constituit. His quoque non contentus, aliud Monasterium in villa sua Zwierziniecz, prope Cracouiam sita, pro virginibus Præmonstratensis religionis, ordinem profiteri volentibus, aliquot villis illud etiam dotans, erexit. Et ne temporis processu dotatio sua duobus locis prædictis facta, a suis propinquis & cognatis posset labefactari aut infringi, suppliciter illam petiit a Boleslao Crispo Polonorum Duce & Monarcha confirmari. Cuius præstantissimis precibus Boleslaus Dux permotus, & operi Sancto confirmationem præstitit, & bona vtrique Monasterio per Iaxam collata, a Ducalibus seruitiis, oneribus, & tributis, liberauit. Statuit siquidem vt homines villarum huiusmodi, ad expeditionem huiusmodi contra hostes non eant, Castra non ædificent, poradlne & strozne non soluant, Monetario non obediant, powos & podwodas dare non stringantur. Ea quidem duo Monasteria, tunc per virum insignem Iaxam, in aliquot villis fundata, postea Ducum Episcoporumque & nobilium Cracouien. donatione, decimis, oppidis, villis, & notabilibus redditibus amplificata atque impinguata sunt. Cuius autem stirpis aut quorum armorum miles Iaxa fuerat, parum ex veteribus autoribus & scriptis constat, licet aliqui eum conentur astruere de Griphonum Domo & Genealogia extitisse.

RADVANVS POsnanień Epús cũm ânnis sex sedisset, â paßione iliaca correptus, moritur, & in Posnanień Ecclesia sepelitur. Cui Bernardus primus Canonicus Posnanień, via scrutinii electus, succedit. A Ianislao Gnesnen Archiepo, Mieczslai Ducis Maioris Poloniæ patrocinante consensu confirmatus & consecratus.

PRO tyrannide & sæuitia, quam in Lombardos & Tuscos Fredericus Imperator exercebat, ab Alexandro Papa tertiò repræhensus, in magnum furoris nubilum excanduit. Cûm verò idem Alexander Papa apud Cæsarem â plerisqz insimularetur, quòd Mediolanensibus, Tuscis, atqz Lombardis contra Cæsarem fauisset, mox Cæsar Octauianum Cardinalem (qui & ipse â minori parte Cardinalium in Papam electus fuerat) con Alexandrum erigit, qui se Victorem nominauit. Is fauore Imperatoris vniuersum temporale in Italia Dominium, vero Papa Alexandro spoliato, adeptus est. Tantis insuper persecutiônibus & insidiis Alexander Papa cum ab Imperatore Frederico, tum ab Octauiano competitore, petebatur, quòd coactus est Romam & Italiam relinquere, & in Franciam se conferre. Quò cũm peruenißet â Ludouico Francorum Rege honorificè exceptus, atqz humanissimè habitus & tractatus est.

FŒDERE & iuramento quod Georgius Wladimirowicz Kiiouień Dux, cum Msczislao Isaslauicz & fratribus suis Wladimiro & Isaslao pepigerat, temerato bellum ei intulit. Quo dimicare non audente, apud Castrum Wladimirień ipsum cingit obsidiône. Fiebant autem per omnes obsidiônis dies pugnæ horribiles inter obsidentes & obseßos, & sanguinis humani grandis effusio â Polonorum militibus, qui in Msczislai Ducis obsequiis erant, egregia facinora assiduê ædebantur in obsidentes, & triumphos frequentes ex eisdem referebantur. Paratus autem erat Georgius Dux pacem dare Msczislao si illam petere voluißet, sed eo renuente dum nihil profecisset, multis nobilibus de suis amißis, confusus in Kiiow rediit.

Anno Domĩ 1163.

Mediolanum diruitur et solo æquatur.
Wladislai exulis filii Cæsare et precibus et minis vrgente comiter â patruis recipiuntur.

OBsidióne propé triennali Mediólanensis urbs á Frederico Impera:
tore fatigata, fame insuper & nece frequenti suorum indies occum:
bentium, pluribusq; aliis incommodis vexata, tandem vi capitur
& expugnatur. Cuius mures turresq; Imperator dirui, & solo se spectan:
te æquari mandauit, nec fortunis solúm, sed & sacris spoliare urbem victá
aggressus, corpora trium Magorum, qui infantiam DOmini nri IESV Chri
venerati sunt, per Sanctum Astorgium ex Constantinopoli miraculosé
quondam Mediólanum translata, item corpora Sanctorum Foelicis & Na:
boris, per Rudolphum COloniensem Archiepum in Coloniam manda:
uit efferri. Mediólano autem diruto, cæteræ Lombardiæ & Tusciæ
urbes, præter Papiam, quæ sola Imperatori parebat, in deditiónem vene:
re. Imperatorq; victoria potitus, Principes & gentes auxiliares, pro maióri
parte in domos remisit. Inter quos & Boleslaus Polonorum Dux, spolia vi:
cti á se Gigantis, Imperatoriaq; dona referens, remeabat. Scripsit autem
Fredericus Imperator Boleslao Crispo Polonorum Duci & Monarchæ,
scripsit & Mieczslao Henricoq; fratribus suis, in fauorem Boleslai
alti literas, virtutem eius magnoperé commendans, petens et vigore pa:
ctorum secum initorum requirens, ut præfatum Boleslaum & fratres suos,
Mieczslaum & Conradum ad suos Principatus & Dominia restituerent,
præsertim cúm pater eorum Wladislaus non exilió solum diuturno, sed
& morte scelus in eos commissum, expiasset. Nec literis solúm conten:
tus, etiam nuncios qui hæc ingeminarent, & si preces & exhortatiónes
parum proficerent, terrerent, ad Polonorum Duces transmittit. Qui Im:
peratoris nomine apud Polonorum Duces ita verba faciunt. Quando,
inquiunt, firmo & obstinato animo noluisse vos in gratiam cum fratre
vivo redire Cæsar cognouit, & frequentius illo superstite, frustra vos
solicitarit, nunc, quoniam ille rebus humanis absumptus est, pignorum sal:
tem suorum, & vestrorum nepotum, vos miserabilis calamitas moueat,
pudeátq;, qui soli patrii extorres alienos lares inhabitant. His verbis
Boleslaus Monarcha, Mieczslaus & Henricus Polonorum Duces, per:
moti, cúm & Cæsaris formidarent iram, & nepotum Boleslai præcipué
maióris natu propter virtutes illius, & decora, misericordia mouceren:
tur, petitiónibus Cæsaris aßentiunt, veniamq; nepotibus se daturos, pa:
triumq; scelus ignoturos, promittunt, & ut intelligeret Cæsar illos suis
iustis intercessiónibus morigeros respondent. Fratri ideó se non ignouisse,
ne receptus bella & seditiónes peióres prióribus excitasset. Responsis
huiusmodi datis, facta amicitiora adyciunt, viaticum conferunt, oram
Slesiæ quam Odra fluuius percurrit, usq; ad terminos Saxonicos & mon:
tes Bohemicos protensam, duas habentem insignes Wratislauién et Lubucen

L

Diœceses, in sortem perpetuæ hæreditatis illi attribuunt, cæterosq; milites qui nepotes prædictos ex Almania reducerent, transmittunt. Quos aduenientes, benignè appellatos, excipiunt, & vniuersam Slesiæ regionem, vsq; ad Alpes & sylvas Hercinias Poloniam à Bohemia diuidentes se protendentem, in perpetuam illis possessionem atq; sortem tradunt. Vt autem oriturae inter ipsos nepotes litis occasio demeretur, regionem prædictam Slesiticam tali ordine illis partiuntur, Boleslao siquidem alto Wratislauien. & Krosnen. vrbes. Mieczslao Ratiboriensem, & Opauiensem, Conrado Loripedi Glogouiensem, Ciuitates, cum suis appendentiis largiuntur. Diuisione autem huiusmodi inter nepotes celebrata, Monet illos Boleslaus Polonorum Dux & Monarcha, quatenus pacifici sibiq; velut Monarchæ subiecti, viuant, paternæ quoq; tyrannidis caueant imitari, ne calamitate paterna inuoluantur temeritatem, neq; Principatus à se & fratribus eis largitos, iure sed precario se existiment adeptos, benignitate patruorum donatos potius quàm redditos. Quod se illi cum syncerilate custodituros impleturosq; spoponderunt, sed non post multa tempora pacto & sponsione violata, præuaricari quàm seruare quæ pepigerant, maluerunt. Adhibuit autem quilibet Ducum operosam diligentiam, vt sortes suorum Principatuum Ciuili & externo bello vexatas, & propterea desertas, in frugem meliorem verterent, eorumq; industria breui Slesitica regio coaluit. Mieczslaus tantummodo Dux ad id dementiæ, amore cuiusdam mulierculæ infascinatus, venit, vt sortis suæ notabilem Ciuitatem Opauiam, eidem mulierculæ perpetua donatione conferret. Conradus post hæc immatura morte decimo sexto Calend. Februarii decedens sine liberis, sortem suam Glogouiensem Ducatum inter fratres partiendum, reliquit.

Anno Domini 1164.

Boleslaus Polonorum Dux Prussiam ingressus Pruthenos fidem Christianam suscipere, et tributa pendere coëgit.

Hostili metu, qui à Cæsare Almanisq; propter Ducis Wladislai & filiorum suorum propulsionem & exilium superimpendere videbatur, sublato, cùm et ex reliquis regionibus Poloniæ Regno vicinis, nihil timeretur hostile, Boleslaus Polonorum Dux & Monarcha, communicato fratrum suorum & nepotum Principum Poloniæ consilio, expeditionem contra Prussos, gentem Idolatriæ in eam diem deditam, indicit: fidej

Sanctæ Catholicæ & suæ ditioni illam subiugaturus, Conuenientibus itaqz omnium Principatuum Regni Poloniæ copiis, Ossa flumine qui terras Polonorum à Prussia distinguit, superato, Prussiam tripartito agmine ingrediuntur. Primo siquidem agmini Henricus Dux Sandomiriensis, secundo Mieczslaus Maioris Poloniæ Dux præerat, tercium Boleslaus Monarcha ducebat. PRuteni cùm vires suas ad resistendum Polonorum multitudini imbecilles iudicarent, in sÿluas, paludesqz & loca inuia diffugiunt, noctibus tamen exercitum Polonorum, si quando iniquitas locorum occasionem præbebat, lacessunt, sed in apertam dimicationem prodeundum non audebant. Iam dimidium eorum regionis Polonorum exercitus, flammas vicis & villagiis, populationem agris ingerens, emensus erat, cùm Pruthenorum Primores, securitate petita, in Castra perueniunt, pacemqz petunt, offerentes se obedienter omnia quæ imperarentur facturos. At Boleslaus Polonorum Dux & Monarcha primùm iubet decernitqz, vt si pacem salutemqz accipere velint, vetustis se abdicent idolatriæ sordibus atqz erroribus, fidemqz & religionem Catholicæ puritatis profiteantur, absqz renunciatione idolatricæ caliginis, nullam se pacem cum Polonis sperent æquam habituros, abdicatis erroribus, æquis conditionibus se pacem daturum. Ea conditio cùm durior acerbiorqz Prutenorum nunciis videretur, ad suos redeuntes, quid facto opus sit consultant. Verùm etsi multitudinis fremitus vbiqz coortus, conditionem propositam se execrari significaret, à maioribus tamen fremitu sedato persuasum est, vt conditionem ipsá postquam aliter patria liberari nequiret, acciperet, Polonis abeuntibus ipsam reiecturi. Ad Boleslaum itaqz reuersi vafri callidiqz homines, superstitionibus erroribusqz gentilibus renunciant, fana idolaqz demoliuntur, fidem Catholicam profitentur, vnda baptismatis, Boleslao & Principibus Polonorum compaternitatem & affinitatem cum iis qui præstantiores erant contrahentibus, abluuntur, Ecclesiæ instaurantur, & Sacerdotes ad erudiendos Neophites, ii præsertim qui eorum linguam aut sonare aut intelligere nouerant, relinquuntur. Regio quoqz Prutenica Culmensi Episcopo committitur cum suis populis, in iis quæ fidem administrationemqz spiritualium concernunt, propter propinquitatem gubernanda. Vniuersale deinde Boleslai iussu proponitur Prutenis edictum, omnes fidem Catholicam professos professurosqz liberos fore: qui baptismum abnuerent sub hastam venire. Terruit hoc edictum etiam eos, qui pertinatioris pectoris erant, nemoqz venundari pertimescens reperiebatur, qui in baptismum non prorupisset. Maximo vniuersus exercitus Polonorum repletur gaudio & exultatione, Prutenicum populum videns ad fidem CHristianam, quam

aliquando persequi solitus erat, accesisse, ex hostibus quoqz infestis fideles & deuotos effectos esse. Ea ratione & respectu Boleslaus Polonorum Dux & Monarcha illectus, in fidei Sanctae cuius dilatatione principaliter intendebat, fauorem, modico tributo in signum subiectionis Prutenis imposito, exercitum in Poloniam reducit ~

EVDOXIA consors Mieczslai maioris Poloniae Ducis alterum parit infantem apud POsnaniam, qui baptisatus paternum nomen Mieczslaus sortitus est ~

IN Pannoniorum quoqz Regno intestinum bellum inter duos fratres Stephanum & Ladislaum pro imperio exortum, etiam finitimos Reges armis inuoluit. Siquidem Ladislaus moleste ferens Stephanum suum germanum natu maiorem in Hungariae Regnum se praetermisso sublimatum, suggestionibus persuasionibusqz nonnullorum Hungarorum, qui res nouare soliti erant, inflammatus, Regnum Hungariae inuadit, Wladislaumqz Bohemiae Regem multis promissionibus inescatum, in auxilium sibi accersit. Cui Stephanus Hungariae Rex debitam resistentiam oppositurus, Imperatorem Graecorum Calo Ioannem, affinis enim suus ex parte uxoris suae erat, conduxerat. Itaqz & a proprio & ab externo milite Hungariae Regnum, plurimis spoliis & incommoditatibus vexabatur, uterqz enim exercitus vzt Graecus & Bohemicus, praedis & spoliis contentus, in publicum certamen non prodibat. Tractatu deinde interposito Imperatore Graecorum & Bohemiae Rege mediantibus, Ladislaus Transÿluanien regione sibi concessa cu Stephano fratre pacem firmat. Iunxit & Bohemiae Rex cum Graecorum Imperatore affinitatem, filiam filii sui Frederici, nepoti Graecorum Imperatoris dando in consortem

GEORGIVS Wladimirowicz morbo implicatus quinta decima die Maÿ apud Kiiow moritur, & in Ecclesia Sancti Saluatoris apud Berestow sepelitur. Dum autem post mortem suam plures Russiae Duces Sedem Kiiouiensem quam Georgius gubernauerat, ambirent, Isaslaus Dauidowicz Dux fauentibus Kiiouiensibus illam adeptus est ~

Anno Domini 1165.

Prutheni a fide Catholica Ducibus Poloniae conniuentibus, et tributis contentis, desciscunt ~

VAfra ementitaq; Prutenorum in fidem Christianam (quam ad reti-
nendam libertatem vitamq; Boleslao Polonorum Duce & Monarcha
urgente, susceperant) religio, vix unius anni durauit spaciolo,
sed velut vapor ad modicum parens, euanuit. Pruteni siquidem cum Diabo-
lica tum sua temeritate agitati, dum illis orthodoxæ religionis iugum asperū
difficillimumq; videretur, tumidasq; & inflatas gererent ceruices, necdū
frenis fidei assuetas, ab imposito nuper iugo religionis Christianæ resilire
cœperunt, ad idolatriæ prophana conuersi, baptismate quod susceperant fi-
dē temerato, ad prophanos gentilium redeunt ritus, ac Sacerdotes & Mi-
nistros Dei, pro eorum eruditione à Boleslao relictos, morte interminata
si ad illos reuertantur, in Poloniam remittunt. Boleslao autem Polonorum
Duci, cùm ab illo nouum bellum sibi indici vererentur, pro commisso Aposta-
siæ facinore satisfacturi, bellumq; sibi inferendum auersuri, nuncios tribu-
ta & munera ferentes, transmittunt. Orant, ne in culpam illis cedat à fi-
de Christiana auersio, se neq; Deos suos patrios, quos tanto tempore colue-
rant, neq; sacra quibus insueuerant, relicturos, Christianam religionem
grauem illis & difficilem fore, neq; gentem Prutenicam eius legibus teneri
quouis pacto posse. Non ob id tamen de subiectione & fide, semel Bole-
slao & Polonis præstita, & tributis sibi impositis, quicquam aut variatu-
ros aut diminuturos. Sineret Prutenos ritibus & sacris suis viuere, sciretq;
illos ad vectigalium pensionumq; solutionem, ad obeunda insuper pro Polo-
nis bella, & ad singula quæ præter fidem Christianam imperarentur, fi-
dos sibi & synceros futuros. Rupturos quoq; se minabantur imperium, si
non propriis sed Polonorum et Christianorum ritibus cogerentur viuere.
Nefandum abominandumq; Prutenorum Apostasiæ piaculum in Deum fi-
demq; orthodoxam commissum, euidentemq; sui Creatoris iniuriam, siue pre-
cibus siue muneribus Prutenorum Boleslaus Polonorum Dux expugnatus,
leuius quàm suæ conditioni conueniebat, perferre visus, neq; illud vindica-
re neq; rescindere aggressus. Dissimulationis torpore in tam flagranti &
enormi facinore usus, ubi districtissimæ coërtionis articulum, pro expian-
da ira Dei, honoranda religione eius, & scandalo tollendo, celerrimè con-
ueniebat interponi, Legatos Prutenorum, in sua pertinatia & Apostasi
magis solidatos quàm correctos, remisit. rerum fidei rerumq; Diuinarum,
quæ vitæ quoq; ipsi anteponenda erant, omnem à se prorsus curam rele-
gans, & cœlestibus atq; æternis præferens caduca atq; terrena. Nihil
se læsum, nihilq; sibi iniuriatum aut ademptum ratus, si Pruteni in fidei con-
tumeliam ad idolatriam relapsi, censum se pendere fiscalium tributorum
pollicerentur; rebusq; suis priuatis suum statum suumq; tenorē retinentibus

res fidei æquius lacerari & contaminari patiebatur, in periculosum discrimen iusto Dei iudicio, cuius religionem vindicare distulerat, perventurus. Nec ita multo post, ex impunitate Prutheni neglecti ritus, insolentioresq; facti, suoq; ingenio usi, bello rursus Polonos lacessere cœperunt. Abiicienda autem prorsus illa pestifera conniventia a Ducali autoritate esse debuerat, quæ aliis parcendo, seipsam scelesti facinore & indignatione Divina irretiebat. Divinæ iustitiæ exceptura sententiam, quia segni indulgentia dissimulavit plectere peccatores, qui Deo & fidei orthodoxæ inferebant ludibria.

IOANNES alias Ianislaus Gnesnensis Archiepus annis decem septem regiminis onere expleto, moritur. & in Gnesnen Ecclesia sepelitur. In cuius locum Petrus Canonicus Gnesnen genere nobilis de Domo Srzeniawa, per electionem Canonicam successit, ab Alexandro Papa tertio provisus. Ducum Poloniæ Boleslai Crispi Cracovien, & Mieczslai maioris Poloniæ promotione & consensu subnixus.

Anno Domini 1166.

Prutheni Polonis rebellant et Culmen ac Masoviæ terras hostiliter invadunt.

FIdei Divinisq; rebus, a Prutenorum gente in Salvatoris dedecus & contumeliam, nefaria Apostasi violatis, terrenis quoq; rebus (quarum solam integritatem & statum Boleslaus Polonorum Dux sibi rebatur sufficere) addiderunt Pruteni prævaricationem. Propriæ etenim salutis & fidei fœdere impune disrupto, in maiores mox ausus, ad excutiendum subiectionis servitutisq; iugum, dilabuntur. Nam Boleslai Polonorum Ducis Præfectis, vectigales census & tributa exigentibus, non denegant solum, sed & Præfectos plurimis iniuriis affectos, quosdam etiam ultimis suppliciis enecatos, cum dedecore a finibus suis discedere compellunt. Neq; iis contenti maximo exercitu, non ex ingenuis solum, sed etiam agrestibus comparato, in Culmensem & Masoviæ terras, nihil tunc hostile veritas, celeriori quo poterant descendunt cursu, & in plures villas & oppida populatione patrata, frequentem captivorum numerum in servitutem suam transportant. cuius cladis & fraudis nuncium, dum Boleslaus Dux accepisset, tumultuario more ex militibus congregatis copiis,

patriam liberaturus, pernicaciter accurrit, hostesqꝫ præda rapta in sua diuertisse cubilia cognoscens, vehementi dolore cruciabatur, & pergeret ne hostes insequi, quos in paludes syluasqꝫ constabat esse dilapsos, an subsisteret, consilii inops, diu mente ac spiritu afflictabatur. Satius tandem visum est, rem in aliud tempus differre: cûm & paucitas Militum in hoste callido, & tam armis quâm ingenio bellare ex insidiis solito, parum tuta foret, maioribusqꝫ copiis hosti bellum inferendum, quibus possit & discrimen rescindi, & hostium fraus, temeritas, atqꝫ rebellio, iusta animaduersione mulctari. Ea sententia accepta, pluribus in locis præsidia militum ad fluenta Ossæ fluuii disposuit, excursiones subitas Prutenorum prohibitura, bellumqꝫ vniuerso Poloniæ Regno aduersus Prussiam indixit.

MATHÆVS Cracouiensis Antistes, cûm annis tribus & viginti sedisset, decima Octobris moritur, & in sua Cracouien Ecclesia honore iusto tumulatur. Cui per Diuinam & humanam vocationem Gedeon aliâs Getka, nobilis de Domo & genere Griphorum Cracouien Præpositus successit, ab Alexandro Papa tertio in Galliis agente, confirmatus, & in die Sanctorum Geruasii & Prothasii consecratus. Hic autem Mathæus Episcopus, epulis & vanæ gloriæ intentus, nuncios Ducis Poloniæ BOleslai subsidium pecuniarium ab eo Ducis nomine petentes, adiunctis familiaribus suis, ad Cloacæ locum remisit, mandans vt illic thesauros quærerent. Hic sunt, inquit, thesauri mei absconditi. Innuens se singulos introitus Episcopales, per gulam et ventrem consumpsisse, & pecuniam aliquam inaniter â se postulari.

Anno Domini 1167.

Duces Poloniæ facta expeditione in Prussiam, ductu et fraude transfugarum in loca iniquissima deducti â Prutenis facile vincuntur, & Dux Henricus occisus.

COmparatis omnibus, quæ in bellum Prutenicum prouidenda erant Boleslaus Crispus Dux & Monarcha Polonorum primo æstatis tempore copias equestres & pedestres versus Prussiam educit, tanto quidem frequentiores, quanto â vicinarum regionum, quæ & ipsæ

aliis bellis distinebantur, hostili metu nouerat se solutum. Neqꝫ Boleslaum Ducem tantummodo, sed & Mieczslaum Henricumqꝫ fratres, iusta in id bellum stimulabat ira, quippe in quorum Principatus & Dominia propter contiguitatem Pruteni crebris excursionibus graßabantur. Vnde & personaliter cum cateruis militum suorum aduenerant: omnem operam pro exterminanda gente perfida, dolis & fraudibus aßueta, nauaturi: Non latuit tam studiosus grauisqꝫ Polonorum apparatus Pruthenos, & tam conscientia patrati à se in Polonos facinoris, quàm aßiduo rumore & exploratorum narratione, ad excidium grauesqꝫ pœnas se didicerant, destinatos. Accuratissimis itaqꝫ studiis, quomodo impetus Polonorũ excipi, & sua pernicies euitari posset, consultabant. Et cùm tam vires suas, quàm ea quæ in fidem & contra pacta Polonis promissa, admiserant, metirentur, maiorem in modum vniuersorum animos formido subibat, se quoqꝫ neqꝫ armis, neqꝫ viris (vt qui tantum numerum equitum sedecim millia, peditum verò decem millia explere poterant) ad resistendum pares reputantes, ad dolos & ingenia omnes conatus conuertunt: astu fraudibusqꝫ Polonorum potentiam, cùm iusta nequirent acie, superaturi. Neqꝫ illos spes & opinio fefellit, sed callido vafroqꝫ eorum ingenio (Polonos pro suis transgressionibus iustè puniente Deo) effectus breui respondit. Erant in Polonorum exercitu quatuor Pruthenorum transfugæ, qui Boleslai Polonorum Ducis, per moram assiduam, familiaritatem fauoremqꝫ meruerant, quibus tanquam locorum peritis, Boleslaus terram Prutenorum hostiliter ingressus, pro Ducibus vtebatur, & ex eorum consiliis ac arbitrio, & Castris eligebantur statiua, & iter per quod exercitus ducendus esset, monstrabant. Tantumqꝫ sibi fidei transfugæ ipsi apud Duces, vniuersuqꝫ exercitum Polonorum, fideliter synceriterqꝫ singula monendo, perstruxerant, vt omnis belli progressus & administratio, salus quoqꝫ & periculum exercituum, ex illorum sententia versaretur. Hos Prutheni magnis muneribus & maioribus promissis corrumpunt, monentqꝫ, vt suæ patriæ nationisqꝫ rationem, saltem nunc habere velint; cùm iam non de subiectione & tributo Polonis pendendo (quod et ipsum turpe miserumqꝫ foret) sed de suo vltimo excidio agatur. Cogitarent præterea se non in Polonia sed Prussia genitos esse, suos quoqꝫ maiores & consanguineos illic degere, non cunctentur excidium illi præparatum auertere, & salutem, quam soli facilè possunt præstare, dare, cùm officium per eos Polonis impensum, bello finito ad obliuionem recisurum esset, beneficium verò genti suæ atqꝫ nationi præstandum, cum eorum amplissima laude perpetuo mansurum. His verbis muneribusqꝫ transfugæ expugnati, Polonorum exercitum

prodere consentiunt, proditionemq; pro libito Prutenorum componunt. Iã Polonorum Duces & exercitus in Prussiæ interiora peruenerat, crudelemq; tam puberum quàm impuberum cædem ædendo, frequentesq; villas & vicos flammis dedendo, in vltima Prussiæ continuando cædes et incendia, parabant transire, cùm interea compositam fraudem et proditionem transfugæ executuri, non prouisis commeatibus, non exploratis itineribus, sed per inuia & syluestria loca, trahebant exercitus Polonorum, ac primum agmen, quod Henricus Sandomirien. Dux ducebat, item & reliqua agmina, quibus Mieczslaus Dux cæteriq; Præfecti præerant, postremum deinde quod Boleslaus Monarcha cum exercitatißimis militibus seruabat, primùm in saltus syluestres, densaq; solitudine rigentes recessus, deindè in loca, paludinibus limosiq; bituminis lubricitate perpetua obsita, & quæ naturales voraginum abyßus, vernantia graminis in superficie nati, tegebant, inducunt, subinde transfugis asseuerantibus (quo minus itineris esset tædium) locis huiusmodi superatis, magnum hominum pecorumq; numerum Polonos capturos. Verùm dum iam primũ Polonorum agmen ad angustias, saltusq; fraude ductorum perductum esset, Prutenorum catervæ variorum locorum ex insidiis prosiliunt, et sagittis eminus emißis, agmen primum pro temporis & loci neceßitate, aliter quàm rei militaris ratiò & ordo poscebat, instructum, neq; progredi neq; cedere valens, læthiferis vulneribus, ipsi tuti iniquitate locorum freti, facilè paruo negocio fundunt conficiuntq; , primis ordinibus in palustrem & limosum incidentibus locum, celerius quo poterant incumbunt hostes, liberius telis confossuri eos, qui à locorum detinebantur voragine. Vbi et Princeps celeberrimus Henricus Sandomiriensis cum pluribus insignibus militibus, in acie pugnans, vi telorum oppreßus, plurimisq; vulneribus confectus, prius spiritum quàm bellum deposuit, maluitq; per virtutem mori, quàm ad ignominiam viuere, & armis nequicquam illum tutantibus, transfoßus in terram moribundus defluxit. Et licet secundum, et item tercium atquè quartum agmen, primo auxilium laturum, iniussu Ducum atq; Præfectorũ accurrisset, ferè tamen singuli, qui incautius studio suis succurrendi erumpebant, aut à cænosis inuoluebantur suffocabanturq; gurgitibus, aut hostilibus hastis & cuspidibus, quasi quædam victimæ, in mortem propriam cæca rabie ruentes, excepti confoßiq; obtruncabantur, nequè enim relinquebatur vllum aut cedendi aut effugiendi, in tanta rerum iniquitate, spacium, Pruthenis à fronte tergoq; & à sinistra dextraquè vrgentibus, & iacula vibrantibus in conclusos. Inter hæc tamen mala limosa paludinum & stagnorum vorago, omni hoste terribilior videbatur,

cuius profunditas dehiscensq; ingluuies, armorum pondere præssos plures absorbuit, quàm quos hostes ceperunt aut necauerunt. De extremis verò agminibus milites Poloni, quos nondum proditorium torcular inuoluerat, cùm se in extrema vidissent incidisse, & hostibus nihil impeditum, sibi nihil tutum aduerterent esse: eam tamen tunc præstitere virtutem, vt cùm primi aut sagittis confecti, aut limo absorpti caderent, proximi iacentibus supergressi, ex eorum corporibus, donec & ipsi telis conficerentur, pugnarent, nihil aliud superesse locorum fraude deceptis, quàm honestæ mortis memoriam arbitrari. TOtum ferè illic militiæ Polonicæ decus, barbarorum obtritum est rabie, signa Polonica ab hostibus intercepta, corpus Henrici Sandomiriensis Ducis fœdè & miserabiliter suis insigniis exutum, inter permiscuas cadauerum strues à cœno deuoratum est: si deuoratiò et mors dicenda est, quam pro patriæ pietate & populi sui victoria oppetiit. Vterq; Dux Boleslaus & Mieczslaus cum ordinibus quos ducebant, saluus euadens, dum pro maiori parte suas copias locorum iniquitate deletas vidisset, in Poloniam gemebundus, multos gemitus et eiulatus cum pro charis fratris Ducis Henrici, tum pro militum morte emittens, rediit, reliquias miseri & laceri exercitus reducens. Nec solùm tunc sed in plures ætates, super tam infoelici morte militum desideratorum, lugubres voces & lamenta à cognatis, coniugibus et amicis audiebantur. In ipsa siquidem miserabili & miseranda clade Polonorum virtus præstantior confracta & extincta est, & robustissimorum militum flos emarcuit. Nam et relatu perdifficile est perstringere, quot ingenuos adolescentes, quot exercitatissimos milites, quos equos, quæ arma quantas substantias & fortunas, clades illa absumpsit: cùm barbarorum insaciabilis rabies, nulla clementia (non in victos solùm, sed cœno et voragine limosa illaqueatos) mota, passim omnes nulli parcens ætati vel conditioni, trucidabat. Pluribus postea diebus interfectorum aut suffocatorum, barbari legentes spolia, & Diis suis sacrilegoq; ritui, tanti triumphi asscribentes euentum. Quem clemens & verus Deus, aut ad detergendum purgandumq; scelera Polonorum, aut ad exercendum eos, dignatus est inflixisse.

SEDEM Kiiouiensem Mscezislaus Isaslawicz Wladimirien. Dux, ratus ad se potius quàm ad Isaslaum Dauidouicz pertinere in huius anni hyeme copias contra Kiiow ducit. Kiiouiensibus autem suo proposito fauentibus, Isaslaum Dauidouicz de Kiiow

fugat & expellit, sedemq; Kiiouiensem apprehendit. Isaslaus autem Dauidouicz de Kijow desiliens in Wieczice consedit. Fastidire aut illicò cæpit Mscislaus Isaslauicz sedem Kijouien, & Rosciszlao Duce Smolinen patruo germano accersito, Kijouiensem sibi tempore Veris resignat Principatum, ipse verò in Wladimiriam recedit. Sed nec Rosczislao Smolinensi Duci, possessiò Kiiouien Ducatus fuit diuturna: quippè & ipse illius regimen perosus Duci Wladimiro Msczislauicz, expulsionem veritus, resignauit.

Anno Domini 1168.

Post mortem Henrici Ducatus eius Casimiro minori fri cessit, et ducit uxorem.

PRutenica clades Polonorum regiones longa caligine mæroris inuoluerat, mæstumq; & obstinatum silentium aliquandiu fuit: dum ad vehementem dolorem pudor malè gesti belli accedebat. In singulis ~~quoq; ferè domibus~~ & regionibus, gemitum & comploratiònem deletorum fratrum & consanguineorum superstites intenderant, & quicquid ad lenimen solatiumq; exulcerati pectoris ingeri poterat, surdis & obseratis auribus excipiebatur. De ordinando tamen duarum terrarum & Principatuum Sandomirien vzt et Lublinen statu, quorum vacatio ex morte Illris viri Henrici inciderat, conuentus per vtrumq; Principem Boleslaum vzt & Mieczslaum Prælatosq; & Barones Poloniæ, apud Cracouiam habitus est: vt prouideretur cui eorundem Principatuum deberetur successio, cùm Dux Henricus cælibem in illud tempus vitam agens, nullam prolem reliquerit. Et quamuis longa concertatio de partiendis huiuscemodi terris Boleslaum & Mieczslaum Duces tenuerit, id tandem post multos tractatus, super re huiusmodi interpositos, communi consensu & decreto acceptum est, vt quintus Boleslai Ducis Krziwousti filius, Princeps Cazimirus annum vigesimum supergressus, cui pater moriturus, in diuisiòne filiis facta, nullam sortem inter fratres reliquerat, in vacantes succederet Sandomirien & Lublinen Ducatus, qui in id tempus nullam propriam et firmam sedem retinens, Boleslai Ducis Cracouien & Monarchæ liberalitate alebatur. Verùm quia præfatus Boleslaus Cracouien Dux in administranda Monarchia querebatur se

singulis suis introitibus exhaustum, & multipliciter grauatum extenuatumq; esse, elegantior pars Ducatus Sandomiriensis, Ciuitas scilicet cum suis theloneis ac Districtibus (: Duce etiam Cazimiro pro fraterna charitate vltro assentiente :) sibi decreta, & ad vitae suae duntaxat tempora donata est, eo absumpto ad Cazimirum recisura. Fratribus autem & Primoribus Regni cogentibus Cazimirus Dux de Principibus Russiae virginem Helenam nomine filiam Wszewoldi Principis Belzensis accepit in consortem, nuptiarum solennitas propter cladem nuper acceptā omissa est.

Parit & hoc anno Eudoxia consors Mieczslai maioris Poloniae Ducis filium cui Wladislaus nomen datum est.

Anno Domini 1169.

Filii Wladislai Ducis paternam Monarchiam recuperaturi bellū mouent, quod tandem sedatum est &c.

Nondum Prutenicae cladis inflictum vulnus, re aut tempore curari caeptum erat, cūm Boleslaum Polonorum Ducem & Monarcham nouum & intestinum excipit bellum. Nepotes siquidem sui Boleslaus altus & Mieczslaus, filii Wladislai (: quibus de Almanico exilio reuocatis, Slesianam partitus erat oram :) & paternas et suas in Boleslao Crispo Monarcha iniurias vltum iri satagen̄, arma aduersus illum expediunt, & bellum indicunt, causasq; iniuriarum & belli opponunt, quod & Cracouiensem Ducatum ad illos pertinentem detineat, & Monarchiae Principatum, qui illis successione paterna debeatur, vsurpet, & nonnullas in Slesia vrbes (: quas sibi Boleslaus Crispus in signum Monarchiae et superioris Principatus retinuerat :) in eam diem teneat occupatos, satis equidem superq; & patrem & seipsos iniurias longi exilii perpessos esse. Nec post tam diuturnam calamitatem, quod iustum atq; aequum foret, ab iratis patruis percepisse, qui etiam se in vacatione Ducatuum Sandomirien̄ & Lublinen̄ neglexissent, cūm illorum aequa eos contingeret successio. Nec vero tantummodo propriis militibus ad id bellum gerendum contenti, auxiliares quosdam ex Almania, propter materni sanguinis affinitatem eis fauentes, partim prece & beneuolentia, partim precio acciuerant. Iustoque

exercitu tam ex equestribus quàm pedestribus copiis confecto, ciuile & domesticum bellum, Prutenico perniciosius ordiebatur, Posnaniensemque Districtum et regionem vastabant, cùm ad id præter insitam animorum irritationem, etiam temporis opportunitate (quòd recens Prutenica clades, legiones, fortunas, & vires Polonorum absumpsisset) solicitabantur. Boleslaus autem Crispus Polonorum Dux & Monarcha, cùm se nuper & militibus & armis exutum nosset, & eos qui superstites remanserant, ægrè in militiam cogi posse intelligeret, de pace per communes Consiliarios Ecclesiasticos & Sæculares agendum duxit, & cum nepotibus pro die constituto conueniens, belli causas breui & prudenti extenuauit responsione. DUcatum siquidem Cracouiensem extra sortem fore, & non nisi à Monarcha obtineri ritè posse declarauit. Ius verò Monarchiæ, etiamsi ab eo pater illorum deiectus non fuisset, illo tamen mortuo, in se iure decidisse, quòd & maior natu, & vniuersali consensu electus esset, docuit. Vrbes verò in Slesia propter Monarchiam facilius ferendam se retinuisse. DUcatum verò Sandomiriensem & Lublinensem Cazimiro Duci, vt qui in eam diem sortis patrimonii expers erat, iustè cesisse, disseruit. Et quamuis iudiciò Consiliariorum communium Boleslai Ducis responsio singulas nepotum querelas ita confutasset, vt bellum motum & mouendum, iniustum sibi videri pronunciassent, eisdem tamen communibus agentibus Consiliariis, Boleslaus Monarcha nepotes quietaturus, de Vrbibus quas in Slesia tenuerat, cessit, & eas inter nepotes sortiri consentit. Magna profectò commendatione ob eam rem dignus, qui ne patriam, vulneribus ab hoste inflictis calentem, intestino bello inuolueret, etiam de his quæ legitimo iure obtinebat, excessit, & bellum oriens solerti moderamine extinxit. Maximo id Reip. reputans futurum profectui, quicquid pro pace & bono patriæ statu, suis priuatis censibus viderat detractum.

TRES Soles in occidente simul visi sunt Nonis Septembris, & post duas horas deficientibus aliis, qui medius fuerat, solus occidit. Similiquoque modo proximis annis tres Lunæ apparuerunt.

Anno Domini 1170.

Milites Cracouienses Casimirum Ducem in Monarcham Poloniæ præficere volunt. Quod renuit ipse.

FRaterno & ciuili bello in ipso sui primordio, antequam in perniciem aliquam serperet, Boleslai Polonorum Ducis & Monarchæ prudentia industriaqꝫ oppresso, aliud perniciosius á Cracouien̄ militibus in Boleslaum excitari cæptum est, sed iuxta ac superius in suo ortu modestia Cazimiri Sandomirien̄ Principis succisum est. Iaxa siquidem de Miechow & Swantoslaus milites & pené uniuersi Cracouien̄ Proceres, Boleslai Crispi imperium, segnius quàm Reip. variis calamitatibus pro ea tempestate afflictæ, conueniebat, administrantis, perosi, in eius destitutionem conspirant, Monarchiæqꝫ Principatum & regimen Cazimiro Sandomirien̄ Duci mandandum decernunt. Ad quod illos non solum Boleslai segnicies & confracta exhaustaqꝫ ætas, sed singularis & admiranda Cazimiri probitas mirificis actibus quotidié se diffundens, tum ne Boleslao absumpto Mieczslaum Senem Maioris Poloniæ & Pomeraniæ Ducem suscipere velut natu maiorem cogerentur, instigabant. Verùm Cazimirus Sandomirien̄ Dux, á Iaxa, Swantoslao cæterisqꝫ Cracouien̄ militibus rogatus, vt Monarchiæ regimen, vniuersali consensu sibi delatum, acceptaret, priusquam Boleslai torpore illud periclitatum iri amplius contingeret, respondet. Iniquum & acerbum sibi videri Strenuo Principe Boleslao, non germano solùm, sed suæ iuuentutis Curatore benigno, & quod his præstantius est, optimé de Rep. merito, propulsato, & propter grandæuum senium excluso, Monarchiæ occupare Principatum. Se quidem illis pro ea propensione gratias agere, & gratiam (quòd se Principatu dignum iudicarunt) referre velle, sed nullo pacto in tam detestandum scelus, quo & patria exturbanda esset, & Boleslaus frater, quem priuato etiam in hanc diem coleret officio, violandus, puritas quoqꝫ sua contaminanda esset, assensurum. Nossent præterea se sic institutum qualificatumqꝫ esse, vt nedum Boleslaum Ducem et Monarcham afficere velit qualicunqꝫ iniuria, sed vitam & fortunas pro eius defensione oppositurū. In hunc modum Cracouiensium militum gliscens in Boleslaum Ducem seditio, extincta est.

RVDGERVS Wladislauien̄ Epūs cùm annis nouem sedisset absumptus est, & in Wladislauien̄ Ecclesia sepultus, Vernerum natione Almanū Canonicum Wladislauien̄ á Capitularibus electum, & per Alexandrum Papam tertium prouisum, habuit successorem.

Sexto Calendas Februarii Valterus Epūs Wratislauien̄, Colica vexatus, obiit. Qui duobus & viginti annis Cathedræ præsidens, Wratisla-

uiensem Ecclesiam ligneam reperiens, pulcherrimo muro fabricauit, et Lugdunen Galliarum Ecclesiæ cærimonias, ordinem et cantum in eam introduxit. Huic Zyroslaus natione Polonus, & genere nobilis, via scrutinii electus successit, à Petro secundo Gnesnen Archiepo, Boleslai alti Ducis Wratislauien accedente patrocinio & consensu confirmatus, & in Ecclesia Calisiensi consecratus, ex Familia Rosæ ducens ortum.

SWANTOPELK Wladislai Bohemiæ Regis filius seditionem in patrem commouens, Woislaum Baronem cuius consiliis Rex Wladislaus regebatur, in manibus Iuditæ Reginæ, conantis illum defendere, transfosum, occidit. Pro quo facinore in exilium à patre relegatus, primum in Hungariam, deinde in Almaniam se conferens, vagus & exul viuebat, in Bohemiamqꝫ ne à cognatis Woislai sustineret periculum, redire formidans, in Almania occubuit.

GRANDI indignatione Msczislaus Isaslauicz Wladimirien Dux stimulatus, Wlodimirum Msczislauicz, qui patruum Rosczislaum de Kiiow eiecerat, propellit ex Kiiow. Quo ad Polowczos diffugiente Msczislaus Isaslauicz Kiiow possidere cœpit, quod Andreas Dux de Suszdala non ferens, filium suum Msczislaum cum Rostowczis & Wlodimireis contra illum mittit. Cui auxilium laturi (tantum quippe odium pectoribus multorum contra Msczislaum Isaslauicz insederat) nouem Russiæ Duces conueniunt, vzt Hleb Pereaslauien, Romanus Smolinen, David Wiszegradien, Wlodimir Andrzeiouicz, Demetrius Georgii, Georgius & Slaniecz germani, Olch & Georgius Swantopelkouiczi. Et obsidentibus Ducibus præfatis Kiiow, claudit se Msczislaus Isaslauicz in arce pluribus diebus tolerans obsidionem, sed famem non tolerans, ex Kiiow cum fratre suo et paucis comitibus in Wladimiriam effugit. Duces autem arce potiti, consortem Mieczslai & filium ac milites captiuant. Kiiouiensem autem Ciuitatem dant militibus in prædam, qui non domos tantummodo Ciuium, sed & ædes sacras, monasteriaqꝫ sacra diripiunt. Locat autem Msczislaus Andrzeiouicz patruum suum Hleb in Kiiow, qui sedem illius nactus, filio suo Pereaslauiensem contulit Principatum.

Vernerus Epus Plocensis, opera Bolestæ Castellani Viznen occiditur, atque ob id Castellanus ipse publice crematur.

Obtinebat ea tempestate in annum quatuordecimum Ecclesiam Plocensem vir mirificus Vernerus, & devotionis in Deum singularis & vitæ nitidæ, integræ, atqꝫ religiosæ, egregia animi pollens virtute atqꝫ probitate, doctrina insuper eleganti, cum summa humanitate coniuncta. Is cum villam Ecclesiæ suæ Plocen. Karsko vocatam, à Satrapa Masoviæ Bolesta Castellano Wiznen. pro insigni armorum babatum deferente, tam divitiis quàm amicis potente, primum invadi, ad extremum occupari sensisset, personali primum & benigna admonitione, deinde per amicos communes, apud illum egit, ut propriis contentus, sortem Deo dicatam desisteret usurpare, ultionis Divinæ iudicium, si in proposito perseverandum duceret, non evasurus. At ille ex adhortatione huiusmodi insolentior factus, plura insuper se si impeteretur occupaturum, & de Episcopo Vernero extrema supplicia sumpturum respondet. Intelligens itaqꝫ Vernerus Epús modestiam suam apud hominem sensus reprobi, & ambitione cæcati, nullius usui fore, & admonitiones suas contemptum iri, in Ius illum municipale, quod nominamus terrestre, pertraxit, existimans illius avaritiæ mollimina iuris rigore posse contundi. Ventilato autem iudicio, dum in causa non dubia Iudex tempus teri non passus, Vernerum Epúm victorem pronunciasset, & illum decreto suo in villæ Karsko, per scelus & iniquitatem Bolestæ ablatæ, possessionem misisset, Bolesta extunc bilem non temperans, & plura in Præsulem beatum, iura suæ Ecclesiæ defendentem, maledicta evomens, ad trucidandum Epúm animum et conatus omnes destinat, opportunitate data quàmprimùm institutum executurus. Erat Bolestæ cum Pruthenicis populis idolatris, & ob propinquam vicinitatem, & ob morum similitudinem, frequens usus, frequensqꝫ familiaritas & communio, in illo enim Viznensis oræ angulo positus, summæ rerum, à Boleslao Polonorum Duce & Monarcha delegatus, præerat, & adeuntibus se cumqueretis, furta, spolia, invasiones, & nonnullas alias iniurias continentibus, Pruthenicis populis iura, de Polonorum regionibus aut reddebat, aut bella orientia administrabat, aut per pacis & concordiæ conditiones extinguebat. Nonnunquam Legationibus Prutenorum, & muneribus iuxta morem gentis sibi allatis, duplici fænore (quo illos sibi devinctos magis, & in sua beneplacita exequenda commodaqꝫ augenda proniores efficeret) respondebat. Prutenorum itaqꝫ ad illum grandi multitudine, dum apud Castellaniam suæ ditionis Viznensis ageret, venientes, largitionibus & promissis illos inescatos, ad domicilium suum perducit, & necem insequentem, variis eos onerando commessationibus, absumit.

Cumq; ex longa crapula & ebrietate hilariores videret effectos, & per exploratores certior factus, didicisset, Vernerum Epum in Biskupicze villam suam postridie aduenisse, Bieniassium germanum cum exprobratione compellat dicens, Cur tu, inquit, Sacerdotem nefandum Vernerum Episcopum, sub nostris oculis nostra occupantem, non violas? non extinguis? Qui fraternas iussiones impleturus, omnium Prutenorum, qui tunc aderant, Bolesta mandante, comitatus caterua, in Biskupicze processit, & antelucano tempore illuc, quemadmodum animo gestiebat, perueniens, Vernerum Episcopum in Dormitorio suo quiescentem, una cum fratre Benedicto, ordinis Sancti Benedicti Monacho, (huius enim & aliorum religiosorum, ad cohonestandum vitæ suæ testimonium, idem Vernerus Epus domi et foris vbilibet locorum contubernio vtebatur) in cubile irruens, seris effractis frequentibus percussionibus vtrumq; quarto Februarii die peremit & obtruncat. Superiectis deinde in funera tapetis, paleis, et sarmentis, abscedit. Pro paricidio in virum Dei commisso, a Bolesta non secus quam si infestum hostem debellasset, commendatus. Antistitis autem Verneri Cubicularius, qui se metu mortis subtus Pontificalem lectum occuluerat, vniuersam tyrannidem, quam Bieniassium in Christum Dei Vernerum præmisimus exercuere, speculatus, altero die detexit & publicauit. Ex eo autem tempore & in post Carnifex Bieniassius nusquam apparuit, a nullo vnquam homine visus. Quapropter vniuersali existimatione creditum est illum tertia die, postquam paricidium peregisset, terram viuum absorpsisse, & neci Pontificis innocentis, iustissimo Dei iudicio parentasse. Sed et Bolesta Castellanus Wiznensis, qui principalis auctor extitit, virum iustum, sanctum, & Pontificali virtute præditum, per scelus occidendi, Sæua et digna morte interiit. Corpus Episcopale in Plocensem Ecclesiam delatum, planctu magno virorum Ecclesiasticorum honorifica sepultura terræ mandatum est, & in locum illius Lupus Canonicus Plocensis, successit. Principatus autem suos et Dominia Boleslaus Polonorum Dux & Monarcha, vehementer ob Pontificalem necem afflictos & affligendos pertimescens, (iam siquidem Petrus Gnesneñ Archiepus in Prouincias Poloniæ vniuersas, Prælatis prius consultis, generale pertulerat Interdictum) missis militibus Bolestam captiuat, & Gnesnam perductum Conuentu generali indicto, sub præsentia præfati Petri Gnesneñ Archiepi, Gedeonis Cracouieñ, Bernardi Posnaniensis Episcoporum, & vniuersorum Procerum Poloniæ, iudicium contra illum, cui solus præsidebat, instaurat,

& pro facinore in Christum Domini Vernerum commisso. Bolestam in iudicium productum, & scelus suum inficiare (: vt qui sciret se multitudine testium conuincendum :) non audentem, diffinitiua sententia flammis exurendum condemnat. Nec simplici genere cremationis in eo contentus, tella recenter texta, & cæra oblita, circumuolutum, in circulo Ciuitatis præfatæ Gnesnensis, validi ignis incendio, se & vniuersa sua militia inspectante, combussit, & iram quoqz Diuinam, propter scelus paricidii in se & gentem suam venturam, sæua quidem sed iusta vltione de reo sumpta, expiauit. Cæpit autem extunc & deinceps vir beatus Vernerus signis mirificis clarescere, & ad sui nominis inuocationem, claudis gressum, cæcis visum, leprosis mundationem, paralyticis instaurationem, mortuis vitam, pluraqz alia pro quibus interpellebatur, beneficia conferre, vt nihil dubitandum sit virum illum, cum pro vita laudabili sancte & innocenter transacta, tum pro sanguine in defensionem suæ Ecclesiæ fuso, laureolam meruiße, animarum quoqz Sanctarum, potitum consortio, premio æterne retributionis, & visione Diuina perfunctum esse. Sedit ipse Vernerus in Sede Plocensi annis quatuordecem, cui Lupus Custos Plocensis post monstruosam electionem de tribus factam succedit. Nobilis genere de Familia Godziemba, a Petro Gnesnen Archiepo Boleslao Crispo Poloniæ Duce et Monarcha eius promouente electionem confirmatus & consecratus.

PRIDIE nonas Maij, Mieczslaus siue Mieschko maioris Poloniæ & Pomeraniæ Dux pietatem quam in egenos & miserabiles personas in Ciuitate sua Posnaniensi degentes, gestabat pectore, expreßurus opere, de consilio Raduani Posnanien Episcopi hospitale in Posnania ad Ecclesiam beati Michaelis fundat, & illius curam & gubernationem fratribus Domus Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani committit. Aßignans & donans eidem hospitali in perpetuam dotem villas suas Ducales, Niechrowij, Samoczirska, Iagodno, Gorka, Glinka, Gostouo, Gleijzeuo, Czerlenino, Iarognieuij cum omnibus earum villarum pertinentiis. Pro cuius subsistentia vberiori Raduanus Episcopus Posnanien præfatus, decimas in villis præfatis, necnon & in villis Milostouo, Andrzeiouo, Wijganouo, Wielikie, Zuchielecz, Obrzel, Lipnicza, ad mensam suam Episcopalem spectantes, perpetuo dedit, inscripsit & donauit: pia libertate locum præfatum insigniens.

Anno Domini 1171.

Ecclesiæ Kielczensis per Gedeonem Episcopum Crac. fundatio et dotatio.

CRacouiensis Episcopus Gedeon cultum Diuinum in sua Diœcesi ampliaturus, in vastis tunc, & ab hominum habitatione longius porrectis nemoribus, oppido Kielcze ædificato, Ecclesiam illic de saxo quadrato, & artificis subtilitate formato, fabricat, & quatuor dignitates vz. Præposituram, Decanatum, Custodiam, & Scholastriam, sex quoque Præbendas, decem insuper Vicarios, in ea fundat; ac huiusmodi dignitatibus, Præbendis, & Vicariis, de bonis mensæ Episcopalis, Capituli Cracouiensis communicato consilio, sufficientem dotem, in villis, decimis, cæterisque introitibus, consignat, ordinans & instituens, vt in eadem Kielcensi Ecclesia horæ Canonicæ ad honorem & titulum Dominæ nostræ gloriosæ Virginis Mariæ dicatæ, nocturnis & diurnis temporibus explerentur. Foelicem hunc Præsulem & raræ deuotionis ac zeli quis neget fuisse? cui & fabricam Ecclesiæ, in qua materiam superat opus, & salutarem eius dotationem, pro qua perennem adeptus est vitam videmus successisse.

POLOWCZI ea æstate in magna multitudine glomerati in Russiam contra Kiiow adueniunt, vastationeque longius, cum repræssionem non sentirent, extensa, plurimos mortalium vtriusque sexus cum pecoribus & pecudibus, spoliisque multis captiuant. Et dum prædam ad satietatem vsque raptam, reducerent, de mandato Hleb Ducis Kiiouien. Michalko frater suus Dux cum Rutenorum copiis eos persecutus, bis vna die cum illis conflixit, & victor in vtroque congressu euadens, omnem prædam quam ceperant, liberauit, & cum exercitu suo incolumis in Russiam reuersus est.

Anno Domini 1172.

Imperator viuente Alexandro Papa successiue contra eum tres antipapas constituit. Quem Alexander anathematizat, et obedientiam præstare prohibet.

TVrbatio Ecclesiæ Dei, quam ex pestifero Scismate, in superiori-
bus ortam monstrauimus, ferè uniuersæ Christianitatis regiones
armis, cladibus, odiis, et bellicis stridoribus inuoluens, pernicati-
us et magis ignitè furere atqz grassari cæpit, Frederico Romanorum Im-
peratore, materiam & alimentum scismati subministrante. Nam etsi Octa-
uiano qui se Victorem nominabat mortuo, pax Ecclesiæ facilè sperabatur
prouentura, Imperator tamen Fredericus in Alexandri Papæ despectum
Scismati ex defluenti & extincto nouas vires adiecit, & in locum Octa-
uiani Guidonem Cremen. Presbyterum Cardinalem, qui se Paschalem
nominabat, quo item mortuo Ioannem Fremen. Presbyterum Cardinalem,
qui se Calistum appellauit, quo similiter pereunte tercium Laudonem,
qui se Innocentium vocitabat, surrogabat. Alexander autem Papa
in Galliis existens, tam Fredericum Imperatorem & suos in Pontifica-
tu aduersarios & contendentes, quàm omnes illi adhærentes, velut ve-
rus & legitimus Christi Vicarius, graui anathemate percellebat, prohi-
bens Frederico à Ciuitatibus Italiæ obedientiam præstare. Quapropter
Ciuitates Italiæ Frederico sua sponte ob eius tyrannidem infensæ, rebel-
lione facta, grauibus bellis Imperatorem Fredericum conquassabant. Fre-
dericus autem Imperator, non tam Italiæ Ciuitatibus quàm Francorum
Regi Ludouico, cuius auxilio brachioqz Alexander Papa roborabatur,
iratus, in Gallias exercitum, Bohemorum et Dacorum auxiliis auctum, Fran-
ciæ Regnum desolaturus, promouit. Cui Ludouicus Franciæ Rex, Re-
gis Henrici Angliæ adiutus auxilio obuiam processerat decertaturus.
Interim autem Frederici Imperatoris exercitum iam in Burgundia agen-
tem Epidimia inuadens, miserabiliter prosternit, & cæpto irrito desiste-
re coëgit. Sub hoc autem Scismate in plures annos continuato, Alma-
niæ Bohemiæqz regiones Frederici Imperatoris factionem secutæ, An-
tipapas ab eo constitutos pro Summis Pontificibus agnoscebant, Polonica ve-
rò Ecclesia et regio, omni periculo quod sibi ab Imperatore Almanisqz
imminere poterat, contempto, veri & legitimi Papæ Alexandri tertii
obedientiam sectabatur. Eiusqz decretis & mandatis parendo, Imperato-
rem Fredericum, Reges & Principes ac Episcopos sibi adhærentes ex-
communicatos denunciabat.

LVGVBRIS insuper casus Boleslaum Crispum Poloniæ Ducem
& Monarcham eo anno excepit; filius enim suus maior natu Bole-
slaus C in quem pater propter ingenitam indolem & virtutes in eo relu-
centes, tum quòd ætatis prouectioris erat, & sibi successurus in Regno

videbatur, maiori ferebatur amore) languore correptus, diem obiit. Cuius mortem Boleslaus pater graui & immodico luctu prosecutus, nullis consiliorum persuasionumqz, quæ illi ingerebantur, remediis, ne fletibus luctibusqz indulgeret, poterat auerti, mærorem suum consolatu difficilem, & multiplici necessitudinis nomine, quàm vt verbis leuari posset, disserens & demonstrans grauiorem.

MORITVR Hleb Kiiouien Dux, postquam annis duobus in Principatu Kiiouien sedisset, & in Ecclesia Sancti Saluatoris in Berestow sepelitur. Andreas autem Dux de Suszdal Ducem Smolnen Romanum in locum eius substituit, & eum ad principandum in Kiiow transmittit. Qui Kiiouien Ducatus regimine suscepto, filium suum Iaropelk locat in Smoliensko, quem processu temporis Iaroslaus Isaslauicz de Kijow expulit. & in Sede Kiiouiensi consedit.

Anno Domini 1173.

Boleslaus Crispus Poloniæ Monarcha, vno filio Leschkone relicto, moritur. Cui frater Senior Mieczislaus Dux succedit.

Mœrore pro filii occasu, tempore magis quàm ratione in Boleslao Polonorum Duce & Monarcha sensato, repentinus languor Boleslaum inuadit. Hunc cùm in se grassari sensim aduerteret Cazimirum Sandomiriensem Principem fratrem natu minorem, Prælatosque & Barones Regni ad se mandauit accersiri, sub eorumqz præsentia, tam de Principatibus & terris eum iure successionis contingentibus, quàm de rebus, thesauris & Clenodiis ordinauit. Et filio quidem vnico quem relinquebat Leskoni, Masouiæ & Cuiauiæ Ducatus legat. Ducem verò Cazimirum germanum suum Curatorem filii & Mariæ Ducissæ consortis suæ designat, Cazimirum obsecrans, vt eam vicem filio suo Leskoni præstet, quam meminit sibi ab eo in suæ orphanitatis articulo præstitam fuisse, parentemqz magis quàm Curatorem & patruum in nepote agat: cùm paterno fauore semper à se tractatus & habitus sit. Fructum etiam curationis huiusmodi percepturus, nam si Leskonem sine prole decedere contigerit, Cazimiro fratri tam Masouiæ quàm

Cuiauiæ Ducatuum legat legitimam successionem, ipsum solum testamenti à se tunc conditi vigore decernens in vtrumq; Ducatum filio Lestkone obeunte, successurum. Deinde Thesaurum, vasaq; & Clenodia Ducalia inter coniugem suam Mariam, & Cazimirum Sandomiriensẽ Ducem, filiumq; Lestkonem partitur. Omnibus insuper Ecclesiasticis Sacramentis deuotè & Catholicè perceptis, penultima Octobris in arce Cracouien. Spiritum exhalat, & in Cracouien. Ecclesia à Duce Sandomirien. Cazimiro, Gedeone Cracouien. Epo, consorte Maria & filio Lestkone, cæterisq; Prælatis & Baronibus Regni, iusta funeri soluentibus, sepelitur, cùm in administratione Monarchiæ Poloniæ Regni, annos nouem & viginti exegisset.

Mieczslaus Senex in Monarcham Regni Poloniæ eligitur.

Post mortem autem Boleslai Crispi Polonorum Ducis & Monarchæ, fit Cracouiam tam Mieczslai Maioris Poloniæ & Pomeraniæ, quàm Cazimiri Sandomirien., item Boleslai & Mieczslai Slesiæ Ducum, pro substituendo nouo Monarcha, conuentus. Et licet Cracouienses summa vi summisq; conatibus adniterentur, quatenus in Monarchiæ Principatum Cazimirus Sandomirien. Dux succederet, à Consiliariis tamen & Baronibus Maioris Poloniæ, Slesiæ, Pomeraniæ, cæterarumq; regionum in Mieczslaum Senem vocitatum, Maioris Poloniæ & Pomeraniæ Ducem, suffragia ferentibus, victi desistunt. Itaq; Mieczslaus Dux & Monarcha Polonorum, vniuersali consensu Ducum Prælatorum & Baronum Poloniæ, declaratus, Monarchiæ suscipit Principatum, & Cracouiensis arx, Ciuitas et Prouincia, suæ traduntur ditioni. Neq; enim Cazimirum Sandomirien. Ducem, propter liuorem & discordias inde orituras, Mieczslao velut natu maiori placebat præferri. Spesq; omnium animos subibat Mieczslaum Senem in administrando Principatu, iusta & legitima sectaturum, & suo prudenti regimine splendorem & amplitudinem illi adiecturum.

STEPHANVS Hungariæ Rex á propriis militibus rebellioné
& seditionem paßus in die Sanctorum Geruasÿ & Pro:
thasii, multis Hungaris corruentibus profli:
gatur, & in Castrum Templin fugi:
ens tertió Idus Aprilis moritꝰ.
Cui Bela frʼ eius, filius
Geÿßæ furum & la:
tronum prosecu:
tor succeßit.

Finis libri
Quinti.

IOANNIS LONGINI Canonici Cracouiensis Historiae Polonicae LIBER VI.

Anno Domini 1174.

Mieczslaus Poloniae Monarcha elatus potentia fit scelestissimus Princeps.

MOnarchiae Sedem Mieczslaus Maioris Poloniae & POmeranorum Dux, ex obitu Boleslai Crispi, electione & consensu universali adeptus, opinioni Polonorum, beatam & tranquillam vitam, sub illius praesidentia & regimine se ducere gloriantium non respondit. Verùm mox sui regiminis primitias tyrannide & oppraessione faedauit. Qui etsi ob singulare rarumque sapientiae specimen, ab annis adolescentiae in eo relucens, Senis cognomen fuerat sortitus, res tamen secundae, quibus in sublime actus fuerat, mentem suam à iusto & recto creduntur auertisse. ERat siquidem Mieczslaus praefatus, & quinque filiorum Othonis, STephani, Boleslai, Mieczslai, & Wladislai (quorum primos duos ex filia Regis Hungariae, reliquos tres ex consobrina Frederici Imperatoris susceperat) & plurimarum filiarum coniugio, magnarum insuper opum affluentia clarus & insignis. Cum finitimis enim Principibus affinitate iungens,

Sobieslao Bohemiæ Duci unam, Saxoniæ Duci alteram, Frederico Lothoringiæ Duci tertiam, Boguslao maritimæ oræ Duci & filio eius Boguslao quartam & quintam filiam locauerat. Filiis insuper suis, Othoni Haliciensis Ducis, Boleslao Pomeraniæ Ducis, & Wladislao Ducis Russiæ, filias in uxores acceperat, cùm residui duo filii Stephanus & Mieczslaus cælibes decesissent. His & pluribus aliis donis fortunæ onustus, omnium mortalium fælicissimus habebatur, verùm utriusqz boni, rectæ vzt mentis & fortunæ largitiònem Mieczslaus diutius non tulit, sed donis gratuitis abutens, multifarias exactiònes calumnia & iniquitate plenas, in subditos visus est congesisse. Ad quod non solùm ferebatur proprio ardore, sed etiam peruersorum Consiliariorum & signanter Henrici de Kietlicz villa propè Budzischin sita, qui omnium suarum actiònum monitor & moderator erat, agitabatur instigatiòne. Pro leuibus quoqz causis & transgressionibus, ursi aut damulæ, aut alicuius sylvestris animalis interfectiòne, puniebantur, tam militares quàm agrestes, & omni pietate relegata, substantiæ eorum per Ducales ministeriales, partim in Ducalem fiscum, partim in priuatos usus distrahebantur. Querelisqz grauatorum ad se perlatis, aut inclementius Dux Mieczslaus respondit, aut ad clamores miserorum aures obturauit, nihil deniqz apud illum & suos erat sanctum, nihil æquum, nihil iustum, nil charum præter pecuniam & munera. Ac religiòne Diuina neglecta, iureqz humano & Diuino conquassato, & turbatis Principatus sui tam iudiciis quàm officiis, omnia ad quæstum commodumqz suum Ducalem conabatur referre: longè deteriòrem se Senem quàm iuuenem gerens. Nihilqz ad profectum ætas illi processerat, exactor auarus, punitor crudelis, neqz enim quisquam illo ea tempestate inter Principes Poloniæ amplius grauauit Prouinciam, neqz commentus est callidiores ad expilandum fortunas innocentium vias.

Wladislaus Rex Bohemiæ Regno et Regia dignitate per Cæsarem priuatur.

Grandæuum, & labore atqz ætate grauem Wladislaum Bohemiæ Regem, Fredericus Imperator, Curia in Nuremberg indicta (instigantibus eum Bohemiæ Baronibus, quibus regimen Wladislai fastidio erat) à Regno deponit, & Sobieslaum Ducem Bohemiæ, quem ipse Wladislaus Rex annis sedecim captum, ne res in Bohemia nouaret tenuerat, suo iussu relaxatum, Bohemis præficit Ducem, Regali

Bohemos ne aduersus se calcitrarent, priuando honore. Wladislaus autē Bohemiæ Rex, in Bohemia consistere (propter Sobieslaum quem tot annis vinctum tenuerat, quem quoqꝫ cæcare constituerat, ne iniuriarum memor, in se grauius aliquid statueret) non ausus, in Almaniam secedens, quarto posthac Mensē, quindecimo Calendas Februarii moritur, & in Missen sepelitur. Filius insuper Wladislai Regis Fredericus, patre mortuo Sobieslai conspectum veritus, Friderici Imperatoris Curiam exulis more sequebatuR.

BOLESLAVS Pomeraniæ Dux moritur, & in Monasterio Oliua quod fundauerat sepelitur, duos relinquens filios Mscezugium & Samborium.

THOMAS Cantuariensis Episcopus, libertatem Ecclesiæ strenuē defensans, ab Henrico Angliæ Rege in exilium actus est. Quod dum septennio pertulisset, ad Ecclesiam suam reuersus, antē penultimam Decembris diem, apud fores Ecclesiæ obiit, ab Anglis obtruncatus, fœlicißimum Martyrium consumauit, atqꝫ ob tam victoriosam palmam in Cælicolarum numerum translatus est.

Anno Domī 1175.

Gedeon Epūs Cracouieñ Mieczslaum Monarcham monet vt à cœpta tyrannide cesset, qui id facere recusat.

CVm grauamen & oppreßio singularum personarum, singulorumqꝫ ordinum, Mieczslai Ducis & Monarchæ Polonorum crudeli mandato multifariē & exquisitē à suis Officialibus præsidibusqꝫ, indies intenderetur, clamorqꝫ vociferatio & lachrymæ grauatorum, se per calumniam et vim bonis & fortunis suis exutos querentium, in publicum prodiisset, nec inter Consiliarios quisquam facta Ducis damnare & reprehendere auderet, CRacouieñ Antistes Gedeon, vir constantiæ & zeli singularis, oppreßorum fletibus motus, Ducem Mieczslaum adit, & arbitris exclusis, causam oppreßorum intrepidē agens, quibus & quantis calumniis, vastetur, opprimaturqꝫ Prouincia declarat singulorumqꝫ grauatorum ex ordine iniuria declarata, deprecatur Ducem, vt nouorum tributorum impositionem sub antiquis

Poloniæ Regibus & Principibus ignoratam abroget, inordinatas & non necessarias euectionum exactiones, quæ in Polonico Poduodorum nomine appellari solent, rescindat. Calumniosam & tyrannicam bonorũ confiscationem, à suis Officialibus pro leuibus pœnis & culpis, hactenus irrogatam, per quam multorum substantiæ emunctæ sunt, & personæ in extremam pauperiem redactæ, rescindat. Miserorumq; & calamitosorum, opem, clementiam, & tuitionem suam implorantium, precibus & vocibus moueatur. Prouinciæ quoq; in qua illum & maior ætas & voluntas populi Monarcham constituit, parentem se præstet propicium non tyrannum detestabilem & execrandum, amplam laudem & popularium fauorem, si destiterit, maximum dedecus & sui Status periclitationem si perseuerauerit, percepturus. Nihil hac admonitione salutari et paterna Mieczslaus Princeps motus, quin etiam vehementi ira vexatus, durè Præsuli respondet. Iure se non iniuria quicquam egisse, & tam tributorum nouorum impositionem, quàm euectionem & pœnarum exactionem legitimam fore, nec aliter Regnum & Monarchiam administrari posse. Nihil sibi cum Regibus & Principibus antiquis commune fore, se suo sensu, suoq; ingenio duci, & suo arbitrio, non illorum exemplo, actiones suas et decreta moderari. Tam bono insuper & eleganti ingenio se præditum esse, vt non vellet Pontificis, aut cuiuscunq; ordinationibus se substerni. Desineret proinde se lacessere, & Pontificalibus potius rebus velut propriis intentus, publica sibi curanda permitteret. Non enim se vlla persuasione aut pacto ab his quæ aggressus esset, sciret cessaturum. In hanc sententiam Gedeon Episcopus dimissus, tristior quàm venerat, abiit.

PRIMA die May Boleslaus cognomine altus Wratislauiensis Dux, apud Castrum suum Grothecz agens, exclusis fratribus & Monachis nigris de Monasterio Lubens (quod ad fluenta Odræ Cazimirus Poloniæ Rex olim Cluniacensis Monachus fundauerat) fratres Cisterciensis ordinis ex Monasterio Porten supra Solam fluuiũ sito, sumptos, in illud introducit, & noua donatione atq; inscriptione locum & eius possessiones, à Cazimiro Rege donatas, priuilegiat, aliquas etiam de nouo adiiciens, adhibita ad huiusmodi transmutationem præsentia & consensu Ziroslai Wratislauien Episcopi, Mieczslai patrui sui germani Polonorum Ducis & Monarchæ, item germani sui Mieczslai Ratiborien, item filiorum suorum Boleslai, Iaroslai, & Mieczslai, Ducum, item Optimatum Principatus sui. Cuius Monrii

primus Abbas Florentinus fuit. A quo & fratribus secum ex Porta in Poloniam ad præfatum Monasterium venientibus, pomorum genus, quod ex cognomento Monasterii ex quo sumptum est, Daport, id est de Porta vocitatum est, in Polonicum Regnum allatum, in hanc diem multiplicitatum perseuerat.

Ingens scisma reconciliatione Imperatoris & Pontificis max. Rom. tollitur.

Concilio apud Turronum in Galliis per Alexandrum Papam tertium celebrato, Imperator Fredericus & Censura Apostolica, & rebellione Ciuitatum Italiæ, & bello ab eis illato fatigatus, statum suum periclitatum iri formidans, nuncios suos, reconciliationem petens & culpam recognoscens, transmittit, quæ tandem Venetiis, Alexandro Papa ibi degente, & Imperatore illuc veniente, per medium Othonis filii Imperatoris, qui a Venetiis classe ingenti amissa & deuictus & captus fuerat, iuxta beneplacitum Summi Pontificis conficitur, & Ecclesiæ Dei pluribus annis a quatuor Antipapis mala morte pereuntibus, quos Fredericus manu tenebat, vexatæ, pax & libertas reddita est. Aliis placet quod Alexander Papa, Imperatorias vires timens, Venetias refugit, a Venetis quoque benigne habitus, dum contra Venetos Imperator filium Othonem cum classe misisset, & Otho ipse superatus prælio nauali Venetias adductus esset, tandem euasurus captiuitatem, Scisma inter Papam & Imperatorem summo honore Venetorum sustulit. Quibus ad perpetuam rei memoriam Pontifex quædam insignia perpetuo ferenda, donauit.

BOHEMORUM exercitus, cum Odalrico germano Sobieslai Ducis Bohemiæ, in subsidium Frederico Imperatori in Italiam ab eodem Sobieslao, transmissus est. Et suo more prædas & spolia agens, in Vlma ab oppidanis iniurias non ferentibus sub octauis Natiuitatis Sanctæ Mariæ Virginis pene deletus est, & Odalricus cum paucis, in dissimulato & sordido habitu, ne ab Almanis obtruncaretur, miserabili calamitate afflictus, & omnibus exutus in Bohemiam refugit.

BERNARDUS Posnaniensis Episcopus, exactis in Pontificatu annis tredecim obiit, & in Posnaniensi Ecclesia sepultus est. Cui Swietoslaus Præpositus Posnaniensis & Canonicus Gnesnen, nobilitatem

ducens de Domo Accipitrum, per electiōnem Canonicam succedit, á Pe-
tro Gnesneñ Archiepiscopo confirmatus & consecratus, de consensu
Mieczslai Monarchæ Maioris Poloniæ Ducis ~

Anno Domī 1176.

Rursus Gedeon Episcopus Cracouiensis ty-
ranīdem Mieczslai singulari arte reprehendit.

Tyrannidem Mieczslai Ducis & Monarchæ Polonorum suorumq;
Capitaneorum, Præfectorum, & Officialium, Gedeon Episco-
pus Cracouieñ, summo studio summaq; cura sanare inuigilans,
nihilq; superiōris repulsæ iniuria motus, cūm & Pontificali suo officio
sciret id congruere, & calamitosorum oppressorumq; singultibus, fle-
tu atq; obsecratiōne vrgeretur, nouo repræhensiōnis genere, illo tamen
quod Nathan Propheta olim ad Dauid habuit, sibi vtendum duxit: qua-
tenus Mieczslaus Dux exemplari simulachro moueretur, qui verborum
efficatiam antè contempsisset, & sua saltem sententia & decreto con-
uictus, á tyrannide resipisceret, & in suorum reatuum atq; erratorum
quibus regio vniuersa & viluerat & deperibat, veniret cognitiōnem.
Mieczslao itaq; Duce sub frequenti Consiliariorum præsentia publi-
ca negocia tractanti, matrona quædam per Gedeonem Epūm qui & ip-
se coram aderat, submissa, in tetro & lugubri habitu, mæstum insuper
& lachrymis obortis madidum imbre fletuum præseferens vultum, ex
industria antè Ducale Tribunal constitit, & super graui iniuria & oppres-
siōne, alta vociferatiōne audientiam & iustitiam sibi præstari deposcens,
tam Mieczslai Ducis quàm omnium Consiliariorum suorum, quid nam
questiōnis eorum audientiæ allatura esset expectantium, ora conuertit.
Hanc Mieczslaus Dux & pro matronali reuerentia, & ne fastidio-
sos suis auribus ingeminaret clamores, exauditurus, cūm eminus consiste-
ret, propius accedere, & quid rei haberet, á quibusuè personis offensio-
nem excepisset, omni pauore circumscripto iussit depromere, certissima
etiam spe deuouens expeditam iustitiam dilatiōne qualibet succisa, mi-
nistraturum. Tum matrona maiori fiducia, Ducali sermone subnixa,
Tribunal Ducale accedens, per humilem capitis demissionem, reuerentia
Principi exhibita, in hunc penè modum propositiōnem suam, quemadmo-
dum á Gedeone Episcopo data erat, disseruit. Habebam ego mi

Domine Rex, ancilla tua, copiosum balantum gregem, cuius carne, lacte & vellere viuens, etiam opes ex illis, quæ cuiuslibet ambitioni sufficere possint, quæsieram, fælicemq; & beatam, illi unico pecore contenta, agebam vitam. Filius interim meus mercenarios, quos etiam in tuum conspectum, iustius iudicium eis præsentibus exceptura, ire coegi, qui oues ex celsis & uberrimis locis pastos, ad caulas incolumes reducerent, conduxit, sed à mercenariis grex meus negligentius habitus, uniuersus ferè luporum sæuis morsibus deperiit. Ita nisi tu ancillæ tuæ auxilium iustum tuleris, actum de me est, deq; fortunis meis, orbaq; & misera necesse est efficiar, tam damno præcipiti pessundata. Querela matronæ Mieczslaus Dux exaudita, quærit quisnam sit filius eius, qui mercenarii, quorum negligentia in tam grande malum incidisset. Ædito nomine suo adolescens, filium se querulantis matronæ professus, in mercenarios omnem culpam absorpti pecoris retorquet, sed mercenarii primo loco causam suam dicere iussi, sic refellunt. Frustra, inquiunt, Princeps Illustrissime perditi pecoris à nobis petitur solutio, frustra in tuum Consistorium, quasi, pecus commissum negligentius asseruando deliquissemus, pertracti sumus, frustra & hæc matrona adolescentem hunc filium suum, quem tamen constat esse priuignum, appellat. À quo & si nobis pascendi custodiendiq; gregis non inficiemur curam fuisse, accepta mercede commissam, vigilias tamen nostras peruicit fregitq; eiusdem ipsius adolescentis impetus potentior. Ipse siquidem venandi auidissimus, frequentes canes non atrocitate solum, sed rabie pleniferos (quorum illi usus non à nobis tantummodo, sed etiam à viris grauibus & illustribus, fuerat sæpenumerò exprobratus) ubiq; secum circumferens, stragem ouium conuincetur, si inficiatus fuerit ædidisse. Notorium siquidem est, canum suorum turbam in gregem, ad pascua per nos eductum, latratu horribili insiliisse, & uniuersum pene gregem, nobis nequicquam nostra vociferatione, eam abigere volentibus, crebris rictibus lacerasse, strauisse, & necasse. Huic accusationi adolescens respondere coactus, lupos simul & mercenarios accusat. Ego, inquit, Princeps Serenissime gregi à me his mercenariis commisso, conspicatus luporum turmam cominus imminere, canes nodatos solui iubeo, & cum his, per abrupta inuiaq; nemorum & alpium fugientes lupos, mercenariis, insector. Reuersa interim diuerso itinere luporum pars, desertum & solitarium gregem fundit & exanimat. Non in me itaq; qui lupos abegi perditi pecoris, sed in hos iniquos mercenarios, & gregis sibi crediti desertores culpa contorquenda est. Mieczslaum Ducem iustam decisionem, partium querelis

auditis pronunciaturum, diu quaenam pars damnanda, quae absoluenda esset, verisimilitudo defensionum, perplexum ambiguumqz tenuit. Et quamuis primū damnare mercenarios statuisset, velut gregis, quem seruandum suo periculo susceperant, incautos desertores: quia tamen assertio mercenariorum, rabidos canes, capulo iuxta ouium gregem denodatos, confessione adolescentis, ad liquidum verificata erat, fertur in adolescentem, comprobantibus Consiliariis, sententia, ut quoniam occasionem damni repertus est dedisse, damnum siue matri, siue nouercae resarciat, cū & lege Diuina, dominus cuius bos, cornupeta, vel equus calcitrosior damnum intulerit, ad damni refusionem teneatur.

Mieczslaus Dux et Monarcha reprehensionem acerbe ferens Episcopo & aliis Proceribus malum ob id minatur.

PRonunciatione sententiae decisoriae, matronae querela absoluta Gedeon Cracouien. Epūs, Spiritu Diuino impletus assurgens. Iustum, inquit, Princeps excellentissime Diuinae humanaeqz legi congruens, protulisti iudicium, & quaestionem nodosam, aequa rectaqz decisione absoluisti. Sed tum demum tua rata manebit decisio, si te ipsum velut aequus Legislator primū constrinxeris ea: cū te tuis factis tuoqz significato. faemina haec videtur expressisse, & ad te unum conuincendum emendandumqz arte mea instructa esse, quod quidem abducto velo facile poteris accipere. Non vigilanti enim tibi atqz sopito nocte & interdiu Polonorum Resp. occurrit, cuius cū nitorem libertatem & amplitudinem procurare debueras, egisti ut esset vidua, inops, serua, misera & pene captiua. Haec siquidem matrona Polonorum Prouincia est, regimini tuo commissa. Tu, quod inficiari non potes, filius eius, Balantum grex Polonicus populus, cui pascendo hostes & mercenarios non solicitos inclementesqz pastores praefecisti, Ex quo non immerito filioli nomine abrogato, priuignus infestus huius matronae, postquam te illius miserabilis & calamitosae conditionis iuxta atqz nouercae, non miseret, vocitaris. Sed & canes rabidos Officiales, Praefectos & exactores tuos, licentiae freno laxato, tuoqz iussu & dissimulatione disrupto, omnibus oppressionum mulctarumqz generibus, sinis debacchari, quorum atroci & impio morsu, grex inno-

cens periit, & tuam defensionem nequicquam implorans, in horrendam te inspectante pertrahitur calamitatem, cùm exactores truculentißimi adeò in gregem lacerum & confractum desæuiunt, vt non nisi per cruorem & iugulum gregis, rugientem suam esuriem expleturi, Prouinciam tuam perpetua solitudine atq; nece confecerint. Proprio itaq; damnatus atq; conuictus iudicio, ea exequitor quæ aliis imperasti, excußoq; negligentiæ torpore (fœdam enim auaritiam in te suspicari nequeo) tandem aliquando consurge, & primùm tuæ, deindè perditi atq; perituri gregis tui saluti ac honestati consule, ne vltiòne Diuina & humana percellaris, cùm verisimile non sit, tyrannidem tuam Deum & homines diuturno tempore laturos. Vt enim tui similium cæterorum exempla transeam, satis tibi documenti beatus Dauid in omnes casus sit. Quem, populum tantummodo numerari, non opprimi aut iniustè exactiònari iubentem, subitus & districtus Diuinæ vltiònis vindex perstrinxit, sed neq; tibi, nisi reatum tuum iusta pœnitentia expiaueris, parsurus. Expergiscere precor aliquando, & nos omnes longa seruitute præßos libera, & tanti temporis moram, dum licet, dum potes, velocitate compensa, & omni studiò virtuti primùm & operatiòni bonæ, dehinc gloriæ tuæ, & posteritatis iudicio, per singulos vitæ tuæ dies vaca, & animum tuum ab omni cupiditate, obscœnitate & prauitate, ne collabatur aut deuiet, tempera. Alioquin ab vltiònum Domino, qui nihil impunitum aut irremuneratum relinquit, in te & stirpe tua debitas pœnas & orbitatem non euasurus.

Eam repræhensionem Mieczslaus Dux Polonorum, iam enim ira incanduerat diutius non ferens, non ex veritatis origine, sed liuoris fomite, non in correctiònem sed in contumeliam, Episcopum astruit commentum eße, atq; cum fremitu & ira ingenti ex Concilio se euoluens, vltum iri suas iniurias tam de Præsule quàm Baronibus qui illi aßensi fuerant, minabatur. Et Episcopum quidem in proscriptiònem & exilium, cæteros in necem aut membrorum mutilatiònem, confiscatiòne etiam bonorum adiecta, & in quæq; extrema, frequenti vsurpatiòne sermonis, destinat. Neq; ad tam salubrem, tam suauem, tamq; artificiòsam exhortationem, animum suum ab ea, ad quam naturaliter pronus erat, cupiditate retraxit, nec mores suos inconditos compescuit, & non tam surdis quàm iniquis ingesta à Pontifice excepit auribus ~

SWANTOSLAUS POsnaniensis Episcopus, cum anno tantum vno sedisset, moritur, & in Posnaniensi Ecclesia sepelitur. Cui Geruardus Custos Posnaniensis genere nobilis Polonus, de stirpe Aceruorum ducens genus, per electionem Canonicam succedit, à Petro Gnesnen. Archiepiscopo confirmatus & consecratus.

BELLO inter SObieslaum Bohemiæ, & Henricum Austriæ Duces, exorto, Bohemia per Henricum, Austria per Sobieslaum, grauibus flammis vicissim vsta, magnisq. prædis & spoliis vtraq. regio affecta est. Qua quidem guerra durante Henricus Austriæ Dux, pede in pontis gressu confracto, diem obiit. Ex cuius morte Imperator Fredericus Sobieslao, quasi ipse mortis affinis sui Henrici occasionem præstitisset, infestus esse cœpit.

Monasterium in Sulieiow Cazimirus Dux Sandomiriensis fundat, dotat, et libertat.

CAzimirus Sandomiriensis Dux quarto Idus Augusti Cœnobium in Sulieiow Gnesnen. Diœcesis Ordinis Cistercien. in suo Principatu fundat. Et monasterium quidem prædictum in prædio Ruslai Comitis, qui absq. liberis decedens, Christum reliquit hæredem, ad fluenta fluminis Pilcza, propter loci amœnitatem & commoditatem locatum est. Dux tamen Cazimirus velut primarius fundator & patronus, & tunc & in omni vita sua, loco præfato magna charitate & fauore affectus, prædia, villas, decimas & sales, Cœnobio præfato in dotem contulit, & plura alia in rebus mobilibus et immobilibus largitus est, pro eius amplitudine & decore, Ducaliq. munificentia omnia bona temporalia, à se & aliis Monasterio collata, plenè libertauit. Contulit autem Monasterio prædicto villas Sulieiow, Strzelcze, Dambrowa, Baldrzikow, montem Buczinam, Kampa, Puczonow, Mianow, Sczepanow, Piotrow, Chennam, Thaniow, tredecim plaustra Salis ex theloneo Sandomiriensi, item alueum Salis in Cracouia, & nouem Castores ex camera Ducali recipien. Processu verò temporis, Petrus Gnesn. Archiepus, petitione præfati Cazimiri Ducis, & Fulconis Crac. Epi permotus, contulit eidē Cœnobio Sulieiouien. decimas manipulares mensæ suæ Archiepalis in Sulieiow, Biala, Lanczno, Milkow, Stampin, Stibor, Domczelan, it. Ecclam in Budzikow incorporauit loco eidē, cum decimis in Standow, Chenna, & Pasturow.

Anno Domĩ 1177.

Gedeon Epũs Mieczslao Duci cum aliis Proceribus communi consensu imperium abrogant, et illud ad Cazimirum deferunt.

GEdeon Cracouiensis Epũs cæteriqꝫ Proceres, irritatum adeò & furentem Mieczslai Ducis ex admonitione animum videntes, vt placari non posset, ipsumqꝫ Ducem à tyrannide cœpta auerti nullo modo posse aduertentes, grauiores enim in eos & in omnes subditos, vt se inexorabilem demonstraret, iusserat præssuras extendi, veriti ne pro indignationis suæ ardore, grauius aliquid in eos statueret, quid facto opus sit, clandestinis decoquunt digeruntqꝫ consiliis. Gedeon itaqꝫ Episcopus, sententiam rogatus dicere, sic disseruit. Videtis, inquit, ô Proceres, quo nos casu fortuna inuoluit, præssuras enim miserabilis patriæ auersuri, pro reprehensione nostra, iusta quidem, honesta & necessaria, velut Maiestatis violatæ rei, Ducali decreto suppliciis addicti sumus. Et nisi interim aliquid nobis prospectum fuerit, ad cruciatus varios rapiendi. Et qui aliorum præssuras leuare contenderamus, præssuris & ipsi opprimemur. Neqꝫ iam salus patriæ nobis tantummodo speranda curandaqꝫ est, sed summo studio summaqꝫ cura salus priuata seruanda. Prouidendumqꝫ ne publica salus cum priuata vnà intereat. Mihi in tam periculoso & patriæ & nostro discrimine, tyrannum placet deiici, & in locum eius meliorem surrogari. Sed anticipationem, celeritate etiam adiuncta, factu optimam reor, ne si tyrannus prior nos suppliciis affecerit, conatus nostri nobis damnatis recidant in irritum. Ea sententia facilè ab omnibus accepta & laudata, tum demum de substituendo Duce altero & Monarcha, consultatio habita est. Quæ cùm plus difficultatis habere videretur, longius in illa immoratum est: præsertim cùm aliquorum sententiæ variassent. Verùm Stephanus Palatinus Cracouiensis, oratione sua cæteros in concordiam reduxit. Non conuenit, inquit, Proceres, vt rem ex se facilem in difficultatem aduocemus, & tam patriæ quàm nostro gliscente, vel ut verius eloquar superimpendenti periculo, varietate sententiarum, in longiorem trahamus moram. Extat enim in propinquo Princeps ingenuus Cazimirus Sandomiriensis Dux, cuius probitatem & prudentiam in rebus magnis & modestiam, plurimis non tantũ iudiciis & signis, sed operibus & factis, & vidimus ipsi, & continuè experimur, in quem liberalitatem, ac omnes penè virtutes, iustitiam fortitudinem

temperantiam, prudentiam, industriam, constat confluxisse. Blandus allo-
quio, conuersatione grauis, aditu facilis, propriis & exteris ciuilis & hu-
manus, miseris & aliqua calamitate oppressis gratiosus, In virtute hono-
randa egregius, in labore premiando prouidus, & in distribuendis Reip.
muneribus & officiis, dispensator fidelis: tantam ad omnes exhibens beni-
gnitatem & gratiam, vt dubium effecerit, vtrum in illo natura vincat gra-
tiam, an gratia naturam? Et licet se omnibus & placabilem & exorabi-
lem exhibeat, cunctorumqz excessibus facile deprecatus ignoscat, calum-
niatorum tamen tam seuerus & osor & punitor est, vt in perenne eorum
confusionis opprobrium, & vt cæteris labes ipsa terrori fieret, quosdam
in fronte aut genis, candentis ferri signauit cauterio, aliis in naso, aliis
in lingua mutilationem impressit, plerosqz cæcari aut fustibus cædi manda-
uit. Frugalitatem verò & liberalitatem in eo commendare non expedit
his enim virtutibus, omnes ætatis nostræ Principes, peruicit. Neqz vt
plerisqz Principibus mos est, aut inhiat acquirendis, aut incumbit acquisi-
tis, sed vniuersos census suos, in Reip. profectus & commoda distribuit.
Cibum & quietem non nisi ad naturam accipit, & sequestrato à se ocio, iu-
gem sibi indixit, ne torpescat ignauia, exercitationis aut simulachro pugnæ,
aut in venando, aut in ludo hastarum, cæterisqz heroicis & militaribus
operibus, laborem, illum tamen tum demum persequitur, dum publicis & se-
riis rebus, primum plenam expeditionem præstiterit. Cuius probitas vt no-
tior sit, vnum virtutis suæ insigne commemorabo. Vna siquidem noctium
Princeps Cazimirus, de quo egimus, cum Ioanne de Konari milite & armi-
gero suo ludum alearum ingressus, dum in noctis medium ludum protra-
xissent, cum alea aliquando Ducem, aliquando militem pronunciaret victo-
rem, vt tandem celerius discessio, pro quiete habenda proueniret, commu-
ni consensu in periculum vniversæ victoriæ, vnus ludus susceptus est. Qui
cum nimio feruore & auida spe euincendi brauii, quod in argenti magna
quantitate propositum erat victori, ab vtroqz gereretur, Dux tandem Ca-
zimirus militem Ioannem peruincens, brauii sortem accepit. Ioannes inte-
rim miles, omnes fortunas suas, vna palestra perditum iri dolens, in eum furo-
rem, dolorem, atqz rabiem, cum & vino immodicè sumpto maderet, versus
est, vt summo manus vibramine faciei Principis maxillata, noctis benefi-
cio de manibus circumstantium elapsus, diffugeret, sed die altera scrupu-
loso scrutinio comprehensus, omnium iudicio, velut Maiestatis reus, damna-
tus, supplicium capitis subiturus agebatur. Sed Cazimirus Princeps occur-
rens, damnatum sisti iubens, non committam, inquit, Iudices, vt pro maxil-
læ mihi illata iniuria, miles hic, cuius opera in Reip. munere, aliquando erit

mihi necessaria, intereat. Facinus enim suum & temporis & ludi qualitas excusat. Quod si quantitatem damni, quo illum fortuna affecerat, spectare velimus, absolui illum non damnari oporteret. Ipse siquidem brauio, in quo omnes fortunas suas contineri sciebat, amisso, non mihi sed fortunæ iratus erat, furorem tamen suum quem in fortunam depromere non potuit, in me filium fortunæ ultionem sumpturus, effudit. Sed & me conditionis & status mei conueniebat meminisse, ut rebus ludicris quibus labefactatur Maiestas, abstinerem: cûm in illis plures leuitates, probra, & contumelias sæpenumerô noueram contigisse. Ampliori itaqꝫ ego reatui subiaceo, qui publicam Principatus mei dignitatem ludicris inferens, ludibrio me addixi, quâm IOannes qui primos & fortes motus frenare non valens, stimulatus insuper ebrietate, ultionem amissi brauii qua poterat arte exegit. Non solûm itaqꝫ Ioannem â maxillationis meæ facinore absolutum pronuncio, sed illi etiam ingentes gratias habeo, quôd mihi vexationem præstitit, per quam non huius tantummodo sed & cuiuslibet alterius ludicræ rei labem â me prorsus relegabo. Continuoqꝫ & reum absoluit, & omnem argenti quantitatem, quam lege ludi quæsierat, ex integro restituit, & restitutæ propriam in remunerationis signum, adiecit. Ita sub uno tempore & in eodē homine, grandis contumeliæ ignouit facinus, damnationem remisit, perdita in integrum restituit, & iniuriam suam iuxta ac fauorem premiauit.
Possem & plura alia in huius Principis commendationem proferre memorabilia, nisi vobis omnibus ea nossem notiora atqꝫ vulgatiora. Omnibus itaqꝫ votis is nobis Princeps expetendus est, huic & non alteri Monarchiæ fasces deferendæ, sub quo certum est nos â pressuris quibus angimur & respirare & beatam ac foelicem vitam posse agere. Non cunctemur igitur Proceres, sed concordi sententia, hunc decernamus assumamusqꝫ Monarcham. Itum est â reliquis omnibus in hanc sententiam, & omnes illi assensi Proceres. Ex loco itaqꝫ Concilii in Sandomiriam, ubi Dux Cazimirus habebat sedem, tam Gedeon Episcopus Crac. quâm Baronum primi, peruicaci cursu pertingunt, Ducemqꝫ Cazimirum secreta audientia obtenta. his verbis conueniunt. Eminebat siquidem in Cazimiro Principe Sandomiriensi, quamuis ætate minor & natura facilior esset, ad consilium ciuilemqꝫ prudentiam aptius ingenium, munificentia & comitate conditum, eratqꝫ comis & iustus, & dum adhuc iuuenilem & floridam ætatem ageret, extemplô mores ingenui & Regii in eo collucere visi. Non ignotum tibi putamus Princeps clarissime, quâm durum & iniquum annos propê quinqꝫ patimur imperium, & in quam vastitatem vilitatemqꝫ nostra regio, fratris tui Mieczslai & suorum Præfectorum oppressione, adducta

sit. Quem etsi precibus, consiliis. & monitis nostris, ad tollendum publi:
ca grauamina & pressuras priuatim & publicè obsecrando, & patriæ rui:
nam demonstrando, hortaremur, casso tamen labore sudauimus. Consiliis
enim & precibus nostris repudiatis, tam infestus esse nobis cœpit, vt omnes
nos exiliis suppliciisqz afficiendos decreuerit. Ad te itaqz omnium Or:
dinum concordi consensu oratum venimus, vt Principatum Monarchiæ
assumas, & tam patriam quàm nos tyrannide exoluas. Certus, nos tui fra:
tris Mieczslai imperium, velut patriæ & nostri publici & infesti hostis,
de cæterò nullatenus passuros. Sumpto aliquali ad deliberandum spatio
Cazimirus Dux in hunc modum respondit. Non primum quidem Proce:
res die hodierno de Monarchiæ Principatu suscipiendo, à vobis conue:
nior, dudum & in vita fratris mei charissimi Boleslai Crispi, à Iaxa &
Swantoslao Comitibus, pari petitione vrgebar. Sed nunquam rectum
putaui, vt alumni et fratris mei turbare statum, aut de iure & dignita:
te sua quicquam detrahere, sed omni Regno atqz Imperio præstantiorem
duxi fraternæ pacis & concordiæ pietatem. Qui itaqz tunc vni fra:
tri fidum me et purum præstiti, qua fronte modestiam meam inquinatu:
rus alterius Principatum vsurpabo? præsertim cùm illum filiali semper
deuotione coluerim, & reciprocè ab eo paterna complexus & amatus fui
charitate. Tum Gedeon Episcopus & Proceres, longè, inquiunt, Dux
dispar in præsentiarum versatur respectus, Boleslaus siquidem Cris:
pus frater tuus, æquo iure et iusto imperabat regimine: at hunc successo:
rem suum Mieczslaum, ad omnia tyrannorum studia, à quibus nullo pa:
cto auelli potest, vides diuertisse. Ingentem itaqz pietatem, ingen
tem charitatem, non ambitionem, non facinus, credas te monstraturum,
perpetuamqz laudem, & cum beatis mercedem habiturum, si laboranti
et penè suffocatæ et extinctæ patriæ subueneris, si illam à tyrannide
& oppræssione vindicaueris. Omnibus & enim (quod non Catholi:
cos sed etiam gentiles scimus sensisse) qui patriam adiuuerint, auxerint,
defenderint, certum ac diffinitum locum in cœlo eis fore, vbi beati
sempiterno fruuntur æuo. In tyrannum quoqz iuxta ac in damnatum
licet seuire. Tu solus & vnicus crederis, qui nostrum & patriæ sana:
re potes discrimen. Ad extremum tibi nostram, tibi patriæ salutem
committimus, in tua potestate & manu situm est, vitam ne nobis & pa:
triæ, an necem & perniciem, ad quam fratris tui decreto extamus dam:
nati, sis præstiturus. His et pluribus aliis vocibus Cazimirus Dux
expugnatus, non regnandi libidine, non ambitionis ardore, non odii
liuore, sed sola patriæ charitate, tandem consentit se Monarchiæ

regimen susceptururum. Cum modestâ itaqꝫ suorum militum manu, Gedeone Epo Cracouien, cæterisqꝫ Proceribus eum comitantibus, versus Cracouiam procedit. Quem aduenientem omnes militum & Baronum excipiunt legiones, omnes occurrunt fauent & gratulantur. Sed et agrestium turbæ cateruatim se effundunt, & suum ac patriæ acclamant, in nomine Domini aduenisse liberatorem. Aberat tunc a Cracouia Mieczslaus Dux, & in maioris Poloniæ ac Pomeraniæ Ducatus secesserat, cum uxore et tribus filiis de Principatu Cracouien eiectus, in Ratiboriam se contulit, ibiqꝫ domicilium suum fixit. Vnde et arx et Ciuitas Cracouien, absqꝫ omni difficultate & renitentia, Cazimiro per Capitaneos & Officiales Mieczslai sunt præsentata. Singula deinde Castra & munitiones, in Cazimiri spontè venere deditionem. Tantumqꝫ odium Mieczslai Ducis in pectoribus singulorum inualuerat, ut uniuersos crederes in illius deiectionem una mente & spiritu, quasi in quandam communem pestem conspiraße ~

GERVARDUS Posnaniensis Epus breuiusculo viuens tempore, à peste Epidimiæ correptus moritur, et in Posnamen Ecclesia sepelitur. ARnoldum primum, Polonum de stirpe Dolega habuit succeßorem, Poloniæ DVcis Mieczslai consensu illi suffragante, confirmatus et consecratus à Petro Gnesnen Archiepo ~

FREDERICVS ROmanorum Imperator, aßiduis criminationibus, quæ in Sobieslaum Bohemiæ Ducem, per Fredericum Ducem, filium Wladislai Regis Bohemiæ, in Curia Imperatoris exulis more manentem, & nonnullos Bohemiæ Barones, parti Frederici exulis fauentes, deferebantur, offensus (nam et Prouinciam illum superbè & auarè administrari, & Imperatori parum fidum et rebellem esse, aßerebant) cùm Sobieslaus purgare se negligeret, illum Ducatu Bohemiæ et eius regionibus destituit, & Fredericum exulem filium Wladislai, per traditionem vexilli Bohemici de eodem inuestit. Bello insuper inter præfatum Sobieslaum Bohemiæ Ducem, & Conradum Marchionem Morauiæ exorto, Sobieslaus à Conrado, cuius Prouinciam hostiliter vastandam intrauerat, ferentibus Conrado Austriacis auxilia, campestri certamine victus in Bohemiam refugit. Qua quidem clade Frederico aduersario illius creuit animus, & in certam spem erectus, haud dubitabat Sobieslaum clade huiusmodi perculsum, posse de Bohemia facilè perpelli ~

Eclypsis Solis anno eodem hora Sexta Idibus Septembris visa ~

Anno Domi 1178.

Mieczslaus Dux ultum iri se cupiens bellum Cazimiro nequicq̃ minatur, cùm à genero nulla habere posset auxilia ~

Deiectionem suam à Monarchia & Principatu Polonorum, Mieczslaus Maioris Poloniæ & Pomeranorum Dux, molestè ferens, armis ac bello, & ultionem de fratre suo Cazimiro cæterisq; suis deiectoribus sumere, & restitutionem sui in Regnum summo conatu parat & contendit efficere, velut is, qui omnium animis graui oppressione et tyrannide irritatis exulceratisq;, nihil spei in charitate & beniuolentia subditorum, in his quæ ad suam restitutionem conducerent, sciebat posse reponi. Accersitis autem Consiliariis maioris Poloniæ & Pomeraniæ (hi enim nondum ab illius desciuerant imperio), quid facto opus sit consultat. Et omnium quidem Consiliariorum, uniforme votum erat, iniuriam à Cazimiro illatam, armis vindicandum esse, neq; ullo pacto deiectionis ferendum opprobrium. Vicinorum tamen Principum et generorum suorum, ad id bellum impetranda auxilia, sine quibus futura dimicatio cum Cazimiro periculosa videbatur: cui viris armisq; abundanti, Rutenorum etiam subsidia constant accessura. Missi itaq; extemplò & ad Sobieslaum Bohemiæ, & Saxoniæ, Lothoringiæq; Duces, nuncii, iniuriaq; Mieczslai exposita, & quòd per fratrem germanum Cazimirum de Regno propulsus sit declarato, petunt, vt Soceri sui dedecus non patiantur inultum, sed aut personaliter in sui auxilium adueniant, aut gentem armatam mittere non cunctentur. Sed Sobieslaus Bohemiæ Dux proprio se bello respondit occupatum, cùm Fredericus frater à Ducatu Bohemiæ eum eiecturus, cum Almanico exercitu sibi immineat. Saxoniæ verò & Lothoringiæ Duces, pari excusatione vsi, in bellum quo Cæsar in Italia occupatus erat, militiam suam transmisisse, sed & in aliud bellum quod pro recuperatione terræ Sctæ Imperator instituit, nouorum militum supplementum sibi imperatum fore. Ita externis et speratis auxiliis deficientibus, propriis verò militibus congredi non ausis, æstas anni illius sine vllo bellico stridore exacta est. Cazimirus verò Dux Solium sui Principatus æquitate et iudicio stabiliens, splendorem sui nominis apud exteros & hostes diffundebat ~

QVINTO decimo Calend. Aprilis Samborius Pomeraniæ Dux Monasterium ordinis Cistercien. in villa sua Ducali Oliua Wladislauiensis Diæcesis fundat, et septem villas vzt Oliuam, Salkouicze, Glambowi, Sterczow, Stauoue, Granczoui, & Szinczimicze, item decimam theloneorum, piscationum, prædiorum, et pecorum illi pro dote aßignat.

Certior ab exploratoribus Sobieslaus Bohemiæ Dux factus, fratrem suum Fredericum Wladislai Regis Bohemiæ filium, cum Almanorum & Bohemorum transfugarum, ad se ex Principatu deiiciendum aduentare exercitu, copias et ipse contraxit, & Frederici operitur aduentum. Quo callido & vafro consilio moram agente, Sobieslaus illum decætero non suspicatus venturum, soluit exercitum. Fredericus verò suam artem prosperatum iri videns, mox Bohemiam ingreditur. At Sobieslaus cum paucis (neqz enim ad conuocandum vniuersum exercitum, spatium temporis poterat adeße) illi occurrens congreditur, facileqz sua paucitas, à Frederici multitudine victa est. Fuga tamen Sobieslaus euadens in Skalam se cum paucis recepit, Fredericus verò Pragam in qua Sobieslai consors morabatur, obsidione cingens, breui illam capit, ac protinus magno militum communit præsidio, intelligens illius possessionem ad cætera subiicienda magno fore vsui.

VERNERVS Wladislauiensis Episcopus Pontificatu annis septem administrato ex humanis absumitur, et in Ecclesia Wladislauien. accepit sepulturam. Cui Vonelphus Decanus Wladislauiensis per electionem Canonicam succedit, ab Alexandro Papa tertio, petente Cazimiro Poloniæ Duce & Monarcha, prouisus.

Anno Domini 1179.

Mieczslaus etiam Ducatu maioris Poloniæ à filiò suo Othone exuitur, moxqz ad Casimirum oium Prouinciarū Regni imperiū peruenit.

MIeczslao maioris Poloniæ & Pomeranorum Duci, pro sui in Monarchiam restitutione, bellum aduersus Cazimirum Polonorum Ducem & Monarcham, maximo æstu atqz conatu, ex proprio milite, postquam externus non suppetebat, apparanti, nouus incommoditatis casus ingestus est. Filius etenim suus maior natu Otho, ex primo coniugio

susceptus, graui iniuria a patre (qui blandimentis secundae consortis persua=
sus, filiis secundi matrimonii meliores sortes Principatuum suorum relinque=
re testamento disponebat) afficiendum se dinoscens, contra patrem cum non=
nullis maioris Poloniae Baronibus coniurat, opportunoqz tempore Castris &
munitionibus paternis in maioris Poloniae Principatu occupatis, patrem de
sua sede exturbat et depellit, nunciosqz ad Cazimirum Monarcham mittit
spondens se obedienter quae imperaret facturum, & cum omnibus Castris &
munitionibus, gentibusqz suis sibi parentibus tam fide quam obsequio syncere
adhaesurum. Cazimirus autem omnibus aliis terris & Castris, quae ditio=
nis Mieczslai fuerant, sub potestate et regimine Othonis nepotis sui relictis,
Gnesnen Ciuitatem et Castrum, cum suo Districtu, propter loci veterem di=
gnitatem & famam, sui fecit iuris. Defectionem autem maioris Poloniae mox
citerior et vlterior Pomerania, quae et ipsa Mieczslao parebat, secuta est. Fa=
cinus tamen Othonis in patrem admissum perosa nobilitas, Primoribus desti=
natis, Cazimiro Monarchae plenam facit deditionem, cuius regimen propt
locorum distantiam inter duos Praesides Cazimirus partitur. Et vlteriorem
quidem Pomeraniam, quae hactenus Slupsko vocitatur Comiti Boguslao de
Familia Griphonum, citeriorem verò, cuius Gdansk principalior Ciuitas
erat, Samborio Baroni regendas commisit. Quorum vterqz processu tempo=
ris Duce Cazimiro obeunte, se DOminum non Praesidem gerens, Principa=
tum praedictarum Prouinciarum, & eorum posteritas post illos, aliquanto
tempore, conciliato sibi militarium & Ciuium fauore, vsurpauit. Tunc
insuper Boleslai Krziwousti oraculum, quod moriturus, Regno inter qua=
tuor filios diuiso, quinto nulla portione relicta, deprompserat, verificatum
fuisse notatum est. Qui in Cazimirum tunc quidem infantem, & nullam
portionem inter fratres patris ordinatione et testamento sortitum, quatuor
Tetrarcharum quadrigam, spiritu sibi reuelante, praedixerat concursuram.
Cui etsi Slesiana regio a filiis Boleslai alti possessa propter ciuilem discor=
diam (minor enim natu Mieczslaus, maiorem natu Boleslaum de Ducatu
suo propulerat) aliquandiu parere detrectasset, Cazimirus tamen Monar=
cha, maturitatis suae industria, pacificatis concordatisqz fratribus, eam ad
sui obedientiam reduxit, Mieczslaumqz de Wratislauien Ducatu, cuius
eum tenebat ambitio, Boleslao cui sorte obtigerat, cedere coëgit. Quod vt
aequanimius ferret, & ordinatio tunc confecta, de caeterò rata foret, duos
Mieczslao Districtus a Cracouien Prouincia abstractos, Bithomiensem vzt
et Oszwieczimen, de nouo largitus est. Cuius filio nouiter nato, ad ba
ptisteriorum solennitatem inuitatus, nomen suum Cazimirus indiderat.
Masouiae etiam et Cuiauiae Prouincias, ad Lestkonem nepotem suum, filiu

Boleslai Crispi pertinentes, Zironi Comiti viro grandæuo et prudenti commisit gubernandas, & Lestkoni suo nepoti illum in Directorem et patronum, propter eius singularem probitatem, præficit. Eo insuper anno Cazimirus Polonorum Dux et Monarcha, Brzestensem, Wladimiriensẽ, et Przemisliensem Prouincias, à Regno suo distractas, recuperat, et Castris principalibus conquisitis, constitutisq; Præsidibus, Prouincias ipsas per se administrat. Mieczslaus autem senex Maioris Poloniæ & Pomeranorum Dux, à filio Othone exclusus, in Ratiborień Oppidum, quod suæ extitit potestatis, se recepit. et illic cum uxore & tribus filiis, sub omnium rerum tenuitate et penuria agebat incolatum.

Sedente Iaroslao Isaslauicz Duce Russiæ annis aliquot in Principatu Kiiouień, foelicitati et sorti eius Swantoslaus Czernieiouień Dux inuidens, exercitu non paruo congregato, ablaturus illi Kiiouiensem Ducatum vadit clandestinè contra illum. Et nulla belli indictione præmissa dum Iaroslaus Isaslauicz in arce Kiiouień securus consisteret, Castrum Kiiouień, pro amico et fratre existimatus, cum omnibus copiis suis ingreditur, & incautum occupat. Inter tumultum tamen Dux Iaroslaus ægrè aufugit, consors verò sua et filius iunior, et omnis militia à Swantoslao capta est. Omnibus deniq; thesauris suis amplissimis, & omni supellectili Swantoslaus potitus est, et tam captiuos quâm spolia in Czerneiow deducens Castrum Kiiouień impugnationem veritus desertum reliquit. Quo Iaroslaus Isaslauicz audito, contractis auxiliaribus copiis, duos insuper nepotes suos Duces, filios Rosczislai habens in suo comitatu cum gentibus venit in Kiiow, et arcem Kiiouień forti præsidio muniens, omnem culpam patrati in se per Swantoslaum Czernieiouień Ducem facinoris, in Kiiouienses, quasi eorum ope, consilio, et subordinatione, patratum fuerit, refundens, ditioribus Ciuibus spoliatis, etiam omnes Abbates, Sacerdotes, Monachos, moniales, & quoslibet Latinos captiuat, et grauem censum pro eorum liberatione accepit, cæteros vendit, et multa abominanda in Kiiouień committit. Contra Swantoslaũ deniq; Czernieiouiensem Ducem, hostem et spoliatorem suum procedit, & illum in Czernieiow obsedit, sed proficere se non videns cum illo pacificat.

SOBIESLAVS Dux Ducatum suum BOhemiæ, à quo per Fredericum Regis Wladislai filium, Almanorum suffragio deiectus erat, repetiturus, copiis aliquantis congregatis, Pragam in absentia Frederici, qui ad Imperatorem vocatus erat, tentauit repetere. Sed dum secus quâm credebat

cesisset (magno enim Almanorum praesidio Praga defendebatur) Fredericum ex Almania cum magno exercitu Almanorum revertentem, in loco quodam deprehensum, iniquitate loci adiutus invadit, et exercitum suum adeo sternit et dissipat, ut invicem duo non possint reperiri. Verum dum Fredericus Conradi Moraviae Ducis et gentium suarum auxilio, ex clade accepta erectus, in Pragam contenderet, Sobieslaus superiori elatus victoria, prope Pragam utriqz occurrit, et pugna commissa, strage utrinqz edita, victus refugit, annoqz insequenti mortuus, pacificam Frederico Ducatus Bohemiae reliquit possessionem. Hic in Almanos tam foedo et truculento seuiciei genere, saevitiam suam Bohemis inflammantibus, fertur usus esse, ut quoslibet Almanos in Bohemia repertos, aut ipse naso mutilaverit, aut mutilari permiserit.

GEDEON Cracovien. Epus fundat, construit, & dotat Monasterium in Wąchoczko, Ordinis Cisterciensis supra fluvium Kamiona, de bonis sui Episcopatus Cracoviensis, & plures decimas mensae Episcopalis illi donat in dotem, Ecclesiamqz ad honorem Sancti Floriani consecrat, cui singulari affectu famulabatur. Non quidem tunc cum Monasterium fundasset, sed cum opus totum quadro consumasset lapide, corpore beati Floriani Cracoviam, ut in sequentibus docebimus, illato.

ALEXANDER Papa tertius relictis Galliis, in quibus annis prope decem et octo propter turbationem et scisma Ecclesiae demoratus fuerat, scismate sublato, et quatuor antipapis sibi succedentibus, mala morte absumptis, periculo maris Thyrreni se committens, Italiam, et deinde Urbem maximo cum favore Cleri et populi susceptus, advenit.

PLOCENSIS Pontifex Lupus, cum annis novem sedisset paralysi moritur, et in Plocen. Ecclesia sepelitur. Cui Vitus de Chotel ex tra Sandomirien. ortus, nobilis de Domo Ianina per electione Canonica succedit, a Petro Gnesn. Archiepo Cazimiro Duce Cracovien. et Regni Poloniae Monarcha consentiente prius. Qui tria Mon. ria ordinis Praemonstraten. fundavit vzt in Withow, Busko, & Ploczko.

Anno Domi 1180.

Cazimirus pacificato Regno Mieczslai leges iniquas abrogat novasqz iustas constituit. Pro quarum confirmatione Romam Legatos, et alicuius Sci corpore mittit.

VNiuersis Prouinciis Regni Poloniæ ad obedientiam suam Cazimirus Polonorum Dux et Monarcha, mira celeritate ingenioq; reductis, id primum sibi Princeps clarus virtute agendum aßumpsit, vt patriam exquisitis preßuris et grauaminibus concußam, in libertatem & æquitatem vendicaret. Omnia itaq; á Mieczslao fratre suo eiusq; Præfectis & Officialibus constituta tributa, telonea, datias et exactiónes nouas, dißoluit & abrogat, calumnias resecat, calumniatores aut proscribit, aut igne cauterisat, & omnia Iudicia iniqua, quibus substantiæ hominum absorbebantur, eliminat, & ad recti iustiq; libraminis puritatem redigit. Ad maiores deinde abusus (qui ex veteri consuetudine, non inter præuaricatiónes & vicia, sed inter leges & iura Regni numerabantur) abolendos, operam suam omnem conuertit. Qui quoniam Principes et Barones Maioresq; Poloniæ peruaserant, difficiliorem sibi efficiebant curatiónem, molesté ferentibus Primoribus, se suis prærogatiuis & commoditatibus priuari. Erat etenim Poloniæ genti consuetudinarium & solenne, vt nobiles & militares faciendo per Regnum transitus et itinera, non fœnum tantummodo, stipulam et paleam, sed annonam et reliquum victum, agrestibus sibi dari imperarent, & abnuentium, potenti inuasione domibus & horreis perfractis, suam neceßitatem licentius explerent, & bona agrestium non tam depascerent quám proculcarent. Priuata insuper negotia, exilem interdum neceßitatem habentia, nobiles & militares dispositurí, equis agrestium in rure vel campis apprehensis per se aut suos Satellites conscensis, citato & peruicaci cursu, longa interdum terrarum & locorum spacia conficiebant, ex quo equis fatigatis, aut irremediabiliter eneruatis, sæpenumeró quoq; extinctis, vel in remota terrarum spacia abductis, interdum etiam si probati et præstantes essent, vsurpatis, magna pernicies & ægestas, agrestes in opere suo neglectos, aut equis priuatos, sequebatur. Bona insuper Spiritualium decedentium, tam immobilia quám mobilia, prædæ et direptióni patebant, aut Ducali fisco mandabantur. Magno itaq; Conuentu apud Lanciciam indicto, quanta mala, quanta homicidia, ex præfatis tribus abusibus consurgant, quantis Regnum vastetur et affligatur incommodis, quantum præuaricatióne huiusmodi, gentilem et barbaram crudelitatem redolentem, offendatur prouoceturq; Deus, in Ducum, Episcoporum, & militarium frequenti multitudine, edicit. Decernerent itaq; abusus huiusmodi exterminandos eße, & Diuinitatem sibi hactenus iratam, efficerent propiciam, & se Christianorum Regnorum Sacris legibus conformarent. Se enim sic institutum eße sciant, vt sub sua Monarchia & regimine, diutius tam sceleratas & prophanas

consuetudines, offensam Dei, & iniuriam proximi, ac Sacrorum notoriam, continentes, non sit passurus. Aderant huic Concilio Præsules octo, Szdzislaus Gnesnen, Gedeon Cracouien, Ziroslaus Wratislauien, Onolphus Cuiauien, Cherubin Posnanien, Vitus Plocen, Conradus Camienecen, Gaudentius Lubucen, tres Principes Otho Posnaniensis, Boleslaus Wratislauien, Lestko Masouien, Baronum quoqz & Militarium multitudo copiosa. Quorum frequentes sententiæ, abolendas consuetudines iniquas, propter quas Diuina indignatio, variis infortuniis, & aduersis successibus, credita est Polonos percusisse, decernebant. Et ne consuetudines ipsas, contingeret à quoquam in posterum resumi & innouari, omnes illarum, aut alterius ex eis auctores, placuit horrendo anathematis Chirographo vinciri. Postridie itaqz tam Szdzislaus Gnesnen Archiepus, quàm omnes Episcopi, Pontificali amictu induti, Cazimiro Polonorum Duce et Monarcha, vniuersisqz Principibus, Baronibus, Militibus, & communitate præsentibus, iubentibus, gratificantibusqz, & tam se quàm cæteros posteros, in legem & vinculum huiusmodi submittentibus, in hunc modum pronunciant. Qui colonorum & agrestium annonam, aut alias res, vi aut aliquo modo tulerit, aut auferi iusserit, anathema sit. Qui legationis aut necessitatis publicæ vel priuatæ occasione (præterquàm ad denunciandum hostium in patriam imminentem insultum) cuiusqz quadrupedem & iumentum in angariam Podvodarum acceperit, vel accipi iusserit, anathema sit. Qui bona Pontificũ aut Ecclesiasticarum personarum decedentium rapuerit, occupauerit, vel distraxerit, etiam si sit persona Illustris, & Regali, Ducali, aut quacunqz alia præfulgeat dignitate, anathema sit. Qui Epõrum spoliatorem, restitutione non habita acceptauerit, & raptorum aut distractorum relaxationem raptoribus, satisfactione legitima non præcedente, impenderit, velut Sacrilegii particeps et conscius, & qui ambitioni suæ & commodis inhiando, sacrilegis occasionem præstiterit, anathema sit. Et acclamatione concinna, à Ducibus & vniuerso populo responsum est AMEN. Vt autem tam saluberrimæ Constitutiones, in futuras generationes maius haberent duramentum, solerti Ducis Cazimiri ordinatione, Nuncii ex vtroqz statu ROmam ad summum POntificem Alexandrum tertium mittendi deliguntur, confirmationem Papalem, quæ Constitutiones ipsas perennet, & corpus ossaqz alicuius Sancti, quo Cracouien insigniretur Ecclesia, obtenturi. Et nuncii quidem Polonorum, apud Tusculanum Alexandro Papa offenso benigne habiti & auditi sunt. Gratiæqz, præsente Cardinalium cœtu ab Alexandro Polonis actæ, quòd pestifero durante scismate, nationibus et Regnis vicinis aut claudicantibus aut obedientiam Antipaparum

profitentibus, ipsi constanti perseuerantia ab eius obedientia non decessissent. Constitutionem deinde Polonorum, velut iustam & religione plenam, & commendat & confirmat. De dandoqz sacro corpore, bene Legatos Polonorum sperare, & se Romam subsequi iubet. Confirmationis autem suae, pro rescindendo dubietatis scrupulo, exemplar subnectimus. Cuius à nobis originale in Ecclesia Cracouien conditum, saepè & attractatum & visum est.

Rescriptum confirmationis Papae Statutorum Regni Poloniae etc.

ALexander Episcopus, Seruus seruorum Dei, dilecto filio Nobili viro Cazimiro Duci Poloniae, Salutem et Apostolicam benedictionem. Ex parte tuae magnitudinis relatum est nobis, quòd de consilio Archiepi & Episcoporum Poloniae, & Principum terrae, quasdam abusiones & solitas iniurias, ab Ecclesiis & personis Ecclesiasticis, amputasti, constituens, ne bona decedentium Episcoporum amplius confiscarentur. Constitutum est etiam, vt si quispiam in res defuncti Episcopi manus coniecerit, vinculo anathematis teneatur, nec praesumat vllus raptorum, defuncto Episcopo succedere, donec absolutionis beneficium assequatur, ablatis restitutis, vel ablatorum congrua aestimatione praemissa. Consuetudinem autem quae à Principibus terrae seruabatur, vzt, vt quocunqz pergerent, pompaticè inuadentes horrea pauperum euacuarent, & si inter absentes aliquid negocioli quandoqz contingeret, impii satellites discurrentes raptos quoscunqz caballos vel eneruarent incursu, vel omninò destruerent, de Ecclesiasticorum & saecularium virorum consilio, emendasti. Vnde quoniam constitutionem tuam iustam, pariter et honestam, auctoritate nostra postulas confirmari, nos iustis postulationibus annuentes, Constitutionem praescripta, sicut in Scripto autentico, super hoc facto habetur, auctoritate Apostolica confirmamus, & praesentis scripti patrocinio communimus. Sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliqua ratione praesumat. Nulli ergo omninò homini liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu contrario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis DEI & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum. DAtum Thusculani Quinto Calend Aprilis.

Anno Domĩ 1151.

Mieczslaus summis precibus à fratre Cazimiro supplicat restitutionẽ in patriam non tamen in Monarchiam.

Exclusionis suæ à Principatu & Dominio Mieczslaus Maioris Poloniæ & Pomeranorum Dux agitatus molestia, dum restitutionem suam armis & potentia effici non posse aduerteret, omnẽ spem suam in fraterna misericordia, & compassione Ducis Cazimiri reposuit, & cum per nuncios tum per epistolas frequentes eum obsecrat, precatur & fatigat, quatenus ipsum cum vxore & filiis exulem esse amplius, & beneficia à se collata, dum eum tenera haberet ætas, obliteratum iri non sinat. Nosse se & Cazimirum inficiari non posse, quanta charitate adolescentiam suam fouerit, & vt negatam à patre sortem assequi fratre Henrico absumpto, posset, quàm enixè institerit, quàm frequentibus & cumulatis fauoribus & beneficiis eum complexus fuerit, quòd insuper nunquam illi aliquid negauerit, nunquam molestus, grauis, fastidiosus & arrogans fuerit, & illum non in fratris solùm, sed in filii amasset loco, Cazimirumq; his verbis compellebat. Potes ne, inquam, æquo animo et siccis oculis, me vnicum superstitem germanum natura, at certè clementia parentem tuum, exulem videre? potes beneficiorum à me susceptorum obliuisci? potes ne ferre, vt ego præ senio canis respersum habens capillis caput, cum vxore mea glote tua, tuisq; nepotibus, in meum & tuum imò Domus nostræ & generis grande ludibrium, stipe aliena sustenter? & meos Principatus me superstite, infidus et malè de me meritus filius Otho, sub tui patrocinii vmbra possideat? Ferreo ne es pectore, aut ex Tygride nactus es præcordia? vt neq; te meæ, neq; nepotum conditionis misereat? At si tibi nulla communione sanguinis, nullo beneficio, nulla necessitudine obstrictus essem: moueri certè vel sola mea & consortis, & filiorum meorum mecum vnà depulsorum, tam iniuria quàm calamitate debueras. Recense & meorum in te beneficiorum collatorum, recense & tuarum sponsionum, quibus nullo pacto, nulla ratione, mea in te beneficia moritura ingeminabas, recense & postremò iniuriarum calamitatisq; meæ magnitudinem, & frigescentem in te charitatem vel tot igniculis accende, & in exule in fratre, imò in parente, quam nemini alteri negare solitus es, deprome pietatem. Quod si fortassis animu

tuum, Monarchiæ ne ab illius Solio me restituto excludaris, subit respe-
ctus, at ego cùm iam languido & effæto corpore sim, & ad publica obeunda
munera, parum mihi idoneus videor, benè cum nrã Rep. & mecum actum re-
or, quòd tu animo & manu ad omnia promptus, iure hæreditario (cùm sis
filius mortui, & germanus viuentis) legitimo tempore, dum à me vtiliter
administrari non poterat, eam occupasti. Faueo itaqz pro bene gerendis
rebus patriæ nostræ, regimini tuo non inuideo, et te sorte Principatus ma-
ioris & Monarchiæ digniorem me video et iudico, tibiqz viro forti, imbecil-
lis ipse animo & viribus, de Solio eius (quò in meam restitutionem animi
æquioris sis) cedo, iuriqz omni mihi in illo competenti, tam in præsens quàm
in futurum me abdico atqz renuncio ~

PROCERES & Barones vniuersumqz vulgus terræ & Castellaniæ
Slupensis, grauiter & iniquo animo ferentes, ab Euardo Daciæ Rege,
asserente se (sicut verum erat) ex Regibus et Principibus Poloniæ, per
auiam suam genus & originem ducere, terram & Castellaniam Slupen-
sem, quam tunc Wladislaus Maioris Poloniæ & Pomeraniæ Dux, sub suo
regimine tenuerat, per potentiam occupari, & annis plurimis (ipso Wla-
dislao Duce Poloniæ suam & totius Regni grandem iniuriam rescinde-
re negligente) iniusta occupatione detineri, conspiratione vnanimiter
facta, ne processu dierum ipsa violenta occupatio, in iuris & iustæ sub-
iectionis traheretur necessitatem, & ipsi in perpetuam Regis & Prin-
cipum externorum, cùm haberent naturales & proprios, redigerentur serui-
tutem & ditionem, superbam & iniustam prædicti Euardi Regis Da-
tiæ dominationem perosi, ab ipso deficiunt, et Swantopelkum Pomeraniæ
Ducem in Dominum et Principem suum assumunt. Cæpitqz extunc terra
præfata & Castellania Slupensis Regibus & Principibus Poloniæ in tem-
poralibus, Archiepiscopo verò Gnesnensi in spiritualibus, ad quos ex sua
primæua fundatione pertinebat, cuius tunc Henricus Kietlicz sedem ob-
tinebat, esse obedienter subiecta ~

Casimirus motus precibus fratris pro eius
restitutione conuentum indicit. Cuius ani-
mo audito Poloni tumultum excitant et ipse
cogitur legem abrogare. Tandem aliorum
suffragiis adiutus Mieczslaus Dux omnem
Maioris Poloniæ PRincipatum recuperat

AD intima pectoris Cazimiri Polonorum Ducis & Monarchæ, supplicatio fratris Mieczslai tam humilis tamq; modesta, penetrauerat, lachrymisq; obortis, se & exuli & fratri, suæq; iuuentutis et orphanitatis patrono, compassurum testabatur. Sed & mutabilitatem fortunæ, in illo recognoscendo mirabatur, quæ illi non Monarchiam solum sed & naturales Ducatus hæreditarios ademisset. In tam verò grandi re, propriò nolens uti arbitrio, frequens Concilium aduocat, & de restituendo fratre Mieczslao apud Senatum verba facit. Nimis, inquit, Proceres acerbo animo Ducis Mieczslai, qui mihi unicus frater relictus est, exilium fero, plurimumq; suæ & natorum suorum, qui alterum me parentem existimant, calamitatis me miseret, à quo crebrò, ut illum in suam hæreditatem Principatuum restituam, exoror. Iusq; Monarchiæ penes me relinquens, illi cedit atq; renunciat. Iustam ego Proceres petitionem suam existimo, Monarchiæq; Principatu se abdicanti, sortem hæreditariò iure eum concernentem reddi illi æquum censeo, iniquumq; reor, si eo viuo & spirante, aut filius eius Otha, aut cæteri in eius principentur Dominio, & ipso calamitate atq; exilio affecto, illi gloriosi atq; splendidi refulgeant. Fastidiosis auribus Ducalis sermo, à Consiliariis exceptus est, murmurq; mox subortum, obstinatum deinde silentium omnes aliquanto tempore tenuit. Tum spacio ad consultandum à Duce petito, secessione in alium locum facta, adeò consternatis animis tumultuarioq; magis quàm sensato more, ita ut res parum à iusta seditione different, deliberant. Multorum enim sententiis placebat & Cazimirum simili expulsione qua & Mieczslaum percelli. Mitigato tandem furore, in hunc modum respondent. In euidens, inquiunt, Princeps Illustrissime à te vocamur discrimen, sermo quoq; à te, de restitutione fratris tui Mieczslai, habitus, capitale portendit supplicium, nam in omnium nostrum exterminium restitutus Mieczslaus non desinet grassari. Vehementer angimur, vehementer coartamur, qui probè nouimus, iratum Mieczslai animum, non sine voluntate carnificina, in nobis deprompta, quieturum. Superest ut si de restituendo Mieczslao, sententiam non correxeris, nos omnes aut in voluntarium exilium abiturus, aut aliqua alia ratione, nobis & vitæ nostræ prospecturos non dubites. Nec nostræ tantummodo sed & tuæ timemus parti: cùm promissorum Mieczslaus facilè oblitus, in tuam etiam machinabitur depulsionem. Tunc Cazimirus Dux Consiliariorum animos in seditionem spectantes mitigaturus, mutat illicò decretum, & de restituendo fratre Mieczslao sententiam abrogat, Consiliariisq; pollicetur, non amplius se de re hac quicquam innouaturum, Gratias insuper agit

singulis, quod tam synceros, fidos, & constantes eorum erga se animos expertus esset. Mieczslaus itaqz senex, his quæ de se in Concilio erant acta, Cazimiri intimatione cognitis, ad Fredericum Imperatorem personaliter se conferens, iniuriarum suarum conditione declarata, suffragio Cæsareo se in Principatus suos restitui deprecatur. Verum dum Fredericum Imperatorem transmarino bello quod in terræ Sanctæ subsidium agendum susceperat, aliisqz grauibus Imperii negociis, occupatum intelligeret, in Poloniam reuertitur, & maritimæ oræ Principi locata filia, (Msczugius aut is Princeps fuerat nomine) eius & aliorum sibi fauentium fultus auxilio Castrum Gnesnen̄ Cazimiro Duce & Monarcha fauente & conscio, intercipit, ex quo cætera Maioris Poloniæ Castra & munitiones, aut vi aut deditione conquirit. Filius quoqz suus Otha, venia petita, per communes amicos patri reconciliatus, ad subiectionem redit. Ita breui tempore Mieczslaus maioris Poloniæ Principatus & Dominia, ex integro recuperans, adeptus est, & Cazimirus Dux & Monarcha restitutionem suam, quam publicè efficere nequiuit, clandestino fauore & suffragio constituit.

ZIROSLAVS secundus Wratislauien̄ Epus, cum annis vndecim sedisset, tertio Nonas Aprilis de febri moritur. Cui Franciscus als Franko, fauore Boleslai alti Ducis Wratislauien̄ succedit, à Petro secundo Gnesnen̄ Archiepo confirmatus & consecratus, qui alio nomine Swantko appellabatur, Polonus genere & nobilis de Domo & Familia Prawditarum.

Anno Domi 1182.

Cazimirus recuperata Brzeszcie, cum liuorū murmure Russiam petit. Vbi circa Halicz profligatis duobus Ducibus Mscislaum affinē in statu reponit, et victor cum exercitu domum redit.

Brzestensis Ciuitatis & Prouinciæ, supra fluuium Bug sitæ nunciata defectio, Cazimirum Ducem & Monarcham illicò concitauit ad arma. & tam equestribus quàm pedestribus copiis in vnum coactis, celerrimo gradu in Brzesczie perueniens, illam oppugnat, & infra dies duodecim vincit & conquirit. Percussisqz securi

defectionis autoribus, municipium illic oppido imminens extruit, ac valido præsidio, ut populares contineantur in fide, imposito, versus Haliciensem Ciuitatem et regionem exercitum ducit, affinem suum Msczislaum Ducem, quem fratres sumpta occasione fallaci, quasi non legitimus sed subductitius, & de iniusto matrimonio susceptus fuisset, de Regno eiecerunt, restituturus. Molesta plerisq; Polonorum Proceribus ea expeditio videbatur, & ægre in eam militiam procedebant, clandestinisq; & secretis colloquiis Ducem Cazimirum carpebant, quod propriis bellis non contentus, externa & iniusta bella, parum fœlicitatis & commodi habitura, tractanda aßumpsißet. Indignum insuper eße, ut pro spurio & ambigui thori homine, in acie iniqua longe a domo, sine donatiuo decertent. Has querelas & si Cazimirus noßet per milites ingeminari in Castris, nihil tamen militari rumore motus promouet exercitum in ulteriora. Iam prope Haliciam ventum erat, dieq; altera obsidio Halicien. parabatur, dum subito ab exploratoribus nunciatum est, Wszeuoldum Belzensem & Wladimirum Halicien. germanum Msczislai, Duces, cum omnibus Rutenorum Principibus & Boiaris, infesta acie aduentare. Tum iam non secreta sed aperta Poloni in Ducem suum Cazimirum probra exaggerant, Sed & Nicolaum Cracouien. Palatinum Principem Militiæ, quasi huius belli præcipuum auctorem, contumeliosis insectantur sermonibus, seq; ad euidens periculum abductos & pene Rutenis queruntur proditos. Videbant enim Rutenorum exercitum, magnis copiis refertum esse, & quasi in Polonorum perniciem, vniuersas Rutenorum Prouincias, velut ex composito conueniße. Rutenos præter odium in Polonos insitum, Polonorum conspecta paucitas, suorumq; frequentia, & consulti de futuro belli euentu Haruspices, læta omnia sibi, Polonis trista nunciantes, in prælium accendebant. Cazimirus nihil hostium multitudine territus, ordinatis aciebus milites animat, docet in Rutenorum multitudine, paucis exceptis vilia esse mancipia, & si parum adnitantur, facilem victoriam præbitura, sæpiusq; multitudinem a paucitate fusam extitisse. Ac sic militibus animatis, et spe victoriæ alacribus, sinistro cornu Nicolao Cracouien. Palatino commißo, dextrum ipse regens, signis canere iussis cum hostibus congreditur. Ruteni clamore sublato, vehementi et ipsi impetu capeßunt pugnam, durumq; certamen inter vtrumq; populum aliquanto tempore gerebatur. Iam quoq; leuum cornu, cui Nicolaus Palatinus præerat, a leuis armaturæ sagittariis, equis aut confoßis aut vulneratis, referre cæperat pedem, dum Cazimirus denunciato sibi periculo, vnam turmam militum in leuum cornu subducens, pulsis Rutenorũ

sagittariis, praelium restituit, ac in dextro cornu Polonorum phalanx Rutenorum aciebus disruptis proculcatisq̃, in caeteras Rutenorum turmas gladiōs stringebat. Dum in levo cornu Ruteni á Nicolao Palatino fusi pulsiq̃ in fugam dilabuntur, sed nec hi qui contra dextrum cornu pugnam sustinebant, faciunt moram, metu enim fugientium perculsi in fugam vertuntur. Wszevoldus Belzeñ. & Wladimirus Halicieñ. Duces, ne in potestatem Cazimiri venirent vivi, equos mutando, sequentium se manus evadunt. Rutenorum magnus numerus eo praeliō aut occisus, aut captus, Castra Rutenorum omniś opulentiae plena, per Polonos Cazimiro iubente direpta. Sed & Castrum & oppidum Haliciense, illicō Cazimiro victori deditum est, qui illud Msczislao Duci Russiae affini suo. Sacramento prius adacto, quōd nunquam se & Polonorum gentem in adversis & prosperis casibus desereret, committens, in Haliciense Regnum ipsum de integro restituit, rebusq̃ Russiae ordinatis in Poloniam redit. Et Wszevoldus quidem Belzensiś Dux ex praeliō fugiens in Belz Castrum suum cum paucis pervenit, Wladimirus verō Halicieñ Dux in Hungariam divertit, á Rege Hungarorum Bela, suffragium supplementūq̃ militum & impensarum pro sua in Haliciensem Ducatum restitutiōne petiturus.

GNESNEÑ Metropolitanus Petrus secundus cūm annis duobus & viginti Ecclesiam Gnesneñ rexiſset, moritur. & in Gnesneñ Ecclesia sepelitur. Cui Zdzislaus Canonicus Gnesneñ, nobilis genere Polonus, de Domo & Familia Kozlierogi per electionem Canonicam succedit, á Summo Pontifice Lutiō Papa tertiō, Mieczslao maiōris Poloniae Duce intercedente, provisus.

BARONES & Milites Bohemiae imperium & mores Frederici Ducis sui perosi, tam in ipsum quām fratrem suum Othonem, variīs opprobriīs & contumeliīs deturpatum, seditione exorta, de Ducatu eiiciunt, & Conradum Moraviae Ducem, in Principem & Dominium aſsumunt, Pragamq̃ quae pro Frederico per militum suorum Almanorum praecipuē, praesidium tenebatur, obsidiōne cingentes oppugnant, & per deditiōnem conquirunt. FRedericus autem Romanorum Imperator, in cuius tutelam Fredericus Bohemiae Dux, ab omnibus suis desertum iri se advertens, confugierat, tam Conradum Ducem quām Barones Bohemiae, ad suum Tribunal (Conrado tamen Duce vocatiōnem abnuente) de iustitia Frederico responsuros, vocat. Sed Barones Bohemiae cum

magna trepidatione venientes. Fredericus Imperator variis suppliciis coram positis iubet torqueri. Quorum metu impulsi, deserto Conrado Fredericum in Ducem reassumunt, & novo Sacramento atqz fœdere se illi obstringunt.

ALEXANDER Papa tertius cum annis uno & viginti Mensibus undecim, & diebus tredecim sedisset, Romæ moritur, & in Ecclesia beati Petri sepelitur. Cui Lutius tertius natione Tuscus de Civitate Luca, & nobili prosapia originem habens, Cardinalis tunc Epus Hostien. succedit. Ad quem Cazimirus Dux & Monarcha Polonorum, novos nuncios fatigat, ossa Sancti alicuius, de quibus dandis a suo prædecessore Alexandro spes facta fuerat, pro Ecclesia Cracoviensi precaturos

Anno Domini 1183.

Mieczslaus aspirans ad Monarchiam procurat se hæredem Ducatus Masoviæ et Cuiaviæ per Lestkonem nepotem dolis circumventum fieri. Quod Cazimiro Duci displicuit. Et filius Cazimiri a vipera necatur.

Restitutione sua ad Maioris Poloniæ Ducatus Mieczslaus senex parum contentus, etiam ut in Principatum Monarchiæ restituatur, magnopere exæstuat, variisqz vafris & subdolis machinamentis, nunc hos nunc illos Consiliarios, aut pollicitationibus aut largitione corrumpendo conveniendoqz, reditum sibi ad Monarchiam conatur extruere. Sæpe quoqz cum Cazimiro Duce & Monarcha, sponsionis & cessionis suæ oblitus, de Principatu duris & acerbis sermonibus, parum a iusta seditione abhorrentibus, contendit, & velut ambitus reum carpit, quod se & germanum suum & natu maiorem, ex possessione Monarchiæ detraxerit, & non legitimo iure illam detineat occupatam. Et verbis quidem industria et astu oblitis, Mieczslaus Dux pro Principatu contendens, in arma non veniebat, quin etiam Cazimirum Ducem, contra se arma expedientem, novo ingenio atqz arte, viribus se imparem sciens, si res in

dimicationem veniret, placabat. Astruens iureiurando, ab omni Monarchiae iure & petitione se amplius cessurum, cum sors suorum Ducatuum sibi absqz Monarchiae Principatu longe sit placidior atqz praestantior. Interdum insuper & per se & per communes Consiliarios apud Cazimirum agebat, ut Lestkone communi nepote absumpto (cuius aegritudo in annos aliquot procedens, moriturum illum propediem nunciabat) in Masouiae & Cuiauiae Ducatus Mieczslaus pro sui iuris quod in Monarchia habebat, contentatione succederet. Verum Cazimiro abnuente, & in extrema bella divertente, resumpto dolo ad Monarchiae Principatum aspirat irrumpere, asserens coactis se sponsionibus non teneri. Propositum autem animi sui, aliquando tandem consecuturus, communem nepotem Lestkonem Masouiae & Cuiauiae Ducem (cuius tutoriam pater Boleslaus moriturus Duci Cazimiro mandauerat) ad se quibuscunqz potest blandiciis pellicit, maximam fore virium accessionem rebus suis profuturam existimans, si Lestko Masouiae & Cuiauiae Dux, Cazimiro Monarcha deserto, in suam ditionem concederet. Sciens autem Lestkonem Masouiae & Cuiauiae Ducem, a Zira Comite, quem illi Cazimiri Ducis auctoritas in patronum & alterum Curatorem praefecerat, in singulis actionibus dirigi, & omnia illius arbitrio Lestkonis acta moderari. Ziram Comitem non largitione solum, sed ea praecipue spe illectum, quod ex pacto inter Cazimirum & Mieczslaum inito, Ducatus Masouiae & Cuiauiae Lestkone obeunte, ad Mieczslaum Ducem sint recisuri, expugnat, & in omnia vota sua dolosa assertione inclinat. Lestko itaqz Dux praefatus patroni sui Zirae Comitis persuasus victusqz consiliis, primario & praecipuo suo Curatore Duce Cazimiro deserto, ad Mieczslaum transmigrat, & suae ditioni tutoriaeqz tam personam suam quam utrumqz Principatum suum commendat, eumqz Ducatuum & rerum suarum omnium scribit & designat successorem, in illiusqz fidem militares & subditos suos iurare compellit. Quae novitas & si Cazimiro Duci permolesta fuerit, iustaqz ira & in fratrem Mieczslaum, & in nepotem Lestkonem, & in Ziram Comitem cuius perfidia & deceptione, & Mieczslai astu & ambitione rem nouerat conflatam, moueretur, tamen motus omnes sagaciter comprimens, neqz Mieczslao, neqz Lestkoni nepoti, sed nec eius Curatori Zirae molestus esse voluit, tacitus quoqz quonam tam reprobi & infidi conatus reciderent, dissimulans, opportuno tempori, huiusce suae iniuriae contemptus, correctionem destinabat. Obruit & alius aeque molestus

Ducem Cazimirum sub eodem tempore casus, dum enim filius suus adolescentior Boleslaus nomine, arborem quandam iocandi gratia, conscenderet vipera de stipite corruens, & in gula tenera & delicata Boleslaum lædens, subita violentatione suffocat et extinguit, adeò quidē præcipitanter, vt à terra à circumstantibus sublatus, neqz vocem neqz gemitum œdiderit. Cuius tam subitam & minimè vulgarem mortem, pater illius Dux Cazimirus, diuturno prosecutus luctu, honestis eum in Cracouien̄ Ecclesia extulit funebriis. Filii autem Boleslai decessum, quòd in meliorem vitam translatus, non absqz Diuinitatis ordinatiōne, cui nequit resisti, illam oppetierit mortem, facilè & æquo animo laturus, de præiudicio quod illi fratris Mieczslai Senis Maioris Poloniæ Ducis, in occupando Masouiæ & Cuiauiæ Ducatu intulerat ambitio, animo & spiritu, nec tacitus interdum torquebatur. Quod pleriqz Consiliarii Ducis Cazimiri, contigisse hæc illi lætabantur, & quibusdam exprobrationibus in eum vsi, iustè circumuentum à Mieczslao Sene disserebant, vt experiretur eum hostem, quem pro suo scelere exulem pati non poterat: quasi restitutiōnem illius Cazimirus Dux & Monarcha leuitate potius, & non commiseratiōne atqz indulgentia fraterna, procurasse videretur.

CONRADO Morauiæ Duce impetitiōnem Ducatus Bohemiæ deserente, Venceslaus filius antiqui & frater iunioris Sobieslai, à Barōnibus Bohemiæ rerum nouandarum cupidis, suffectus est in Ducatum Bohemicum. Quorum potentia fretus, Pragam aliquanto tempore obsedit, conatibus tamen suis nullus effectus (Almanis pro præsidio relictis egregiè vrbem tutantibus) respondit. Interim Fredericus Bohemiæ Dux, collecto in Almania exercitu, in Bohemiam venit, & Venceslaum decertare non ausum (erat enim Fredericus, & germani sui Adalberti Archiepi Salczburgen̄. & Leupoldi Ducis Austriæ vallatus auxiliis) ab obsidiōne Pragen̄ repellit, obsidiōneqz soluta, etiam eos Barones qui à se ad Venceslaum defecerant, partim beneuolentia, partim metu sibi conciliat, & ciuiles motus sedans, Bohemiam pacificat.

Anno Domini 1184.

Cum Mieczslaus suos locaret in Castris Masouiæ officiales reie-ctis Lestkonis officialibus, Lestko pœnitentia ductus ad Casimiru[m] va-dit, et tutoriam reuocat, venia impetrata.

Tutoriam Mieczslai Maioris Poloniæ Ducis Lestko nepos su-us Masouiæ & Cuiauiæ Dux, in quam, malo seductus con-silio, Cazimiro Duce deserto, transmigrauerat, diuturno tem-pore non tulit. Nec abs re, Mieczslaus enim valitudine Lestko-nis attenta, suspicatus illum propediem moriturum, non Curatorem se, sed mox Principem gerere cœpit, & in Castris & municipiis Ma-souiæ & Cuiauiæ, destitutis antiquis Officialibus, suos Præfectos instituit. Ex quo facile Lestko Dux, & Patronus eius Zira Comes se & auctoritatem suam contemptum diminutumq[ue] iri perpendens, mox deinde in vehementem pœnitentiam actus, transgressionis suæ facinus am-pliora incommoda veritus à Mieczslao suboritura, rescindere curauit, & ad Cazimirum Cracouien[sem] Ducem cum Zira Comite, primisq[ue] Ma-souiæ & Cuiauiæ Proceribus, personaliter vsq[ue] in Cracouiam se con-ferens, reatum suum, humi prostratus sibi & suis humili supplicatione pe-tit ignosci. Non se amplius spondens contra Maiestatem patrui sui & patris ordinationem, excessurum. Excussit ea vox Cazimiro Duci la-chrymas: nam cùm suapte clementia inclytus fuerit, calamitosorum tamen & opem suam culpa recognita implorantium, deprecatione facile frange-batur. Lestkone cum suis assurgere iusso, plurimum illum primu[m] quòd se deseruisset, quòd paternam ordinationem temerasset, quòd tranquillam & foelicem vitam pati nequiuisset, blanda obiurgatione castigat, deinde quòd in facinore & excessu suo non habitauerit, sed peregrinatus magis fuerit, commendat, ac postremo omnem ex animo offensam, complexans & osculans nepotem, relaxat, muneratumq[ue] in Ducatuum suorum sedes remittit. Qui ex Cracouia reuersus, insti-tutos à Mieczslao Capitaneos & Præsides, excedere iussit, suosq[ue] instituit. Eaq[ue] ordinatione, qua sibi successurum Ducem Miecz-slaum scripserat, reuocata, paternam ordinationem ratam esse voluit, illi quoq[ue] & suæ voluntatis robur, vt nemo præter Cazimirum illi suc-cederet, adiecit, Barones quoq[ue] & Proceres suos ordinationem suam caste seruaturos, nouo Sacramento addixit.

IAROSLAO Isaslauicz Kiiouien Duce obeunte Swantosla-
us Czerniejouien Dux Kiiouiensem accepit Principatum. Sub idem
tempus quarta decima Iunii, Michalko Dux Wladimirien obiit, cui fra-
ter suus Wszeuoldus in omnes Ducatus succedit. Quem Msczislaus
Rosczislauicz, a Sedibus quae illi prouenerant turbaturus, cum Ro-
stowczis contra illum consurgit, & victus a Wszeuoldo, in Rostow
deinde in Nouogrod confugit. Ea autem victoria Wszeuoldus
erectus vadit contra Ducem in Ressan, habens in comitatu suo non
proprias tantummodo gentes, sed et duos filios Swantoslai Wszeuol-
douicz Kiiouien Ducis Olham & Wladimirum, & nepotem suum
Wladimirum Hlebouicz, Ducem Pereaslauiensem. Hleb autem
Dux Ressanen, callido usus consilio, assumptis sibi in auxilium Polow-
czis, in terram Wladimiriensem propere accessit, et illam incendiis
caedibus et spoliis adeo crudelissime afflixit, vt Ecclesias, Monaste-
ria & ministros eius, omnibus spoliis & contumeliis afficeret. Quo
sibi Dux Wszeuoldus denunciato, festine ex Ressanis redit, & cum
Hleb & Polowczis confligit, ipsosque non sine vtriusque partis caede
magna, deuincit, & Hleb Ducem Ressanen. & filium eius Romanu,
& fratrem uxoris illius Msczislaum Rosczislauicz, & duos ne-
potes illius Msczislaum & Iaropelkum, & omnem illius militiam
captiuat, Polowczos vero delet & trucidat. Processu deinde tem-
poris Hleb Ducem Ressanen. in carcere mori fecit, nepotes vero il-
lius Msczislaum & Iaropelkum excaecauit, caeteros liberos dimisit.

Lutius Papa corpus Sancti Floriani mittit
Duci Cazimiro et Ecclesiae Cracouiensi.

LVtius Papa tertius, assiduis supplicationibus Cazimiri Ducis
& Monarchae Polonorum, apud praedecessorem etiam suum
Alexandrum tertium, ad exauditionis gratiam admissis, vo-
lens se praestare morigerum, corpus beati Floriani eximii Marty-
ris, Duci praefato & Cracouien Ecclesiae donandum decernit, cuius
donatio etiam miraculo Diuinitus ostenso, comprobata est. Summus
siquidem Pontifex Lutius, vt veterum etiam usque in tempora nostra
deriuata fert relatio, Sacrarium, quod plura Martyrum corpora foue-
bat ingressus, quis Sanctorum illic quiescentium, Poloniam migrare
vellet, inquisiuit. Ad quam vocem, serio ne an ioco, incertum est, a Summo

Pontifice prolatam, ex tumba in qua corpus sacrum beati Floriani conditum erat, manus protensa, Summo Pontifici vocitanti, designantis & indicantis se, apparuit, donariqz Polonis & Ecclesiæ Cracovien, huiusmodi manus protensione corpus suum signavit. Quo quidem miraculo tunc sibi ostenso, Lucius Papa commonitus, minus cunctanter corpus beati Floriani martyris, Polonis & Ecclesiæ Cracovien tribuit, & in ampliorem tam Sancti quam Polonorum honorem, ossa corporis Sancti, per Ægidium Mutinen Epm. Duci Polonorum Cazimiro, & Cracovien Ecclesiæ destinavit. Qui Cracovien Vrbem sexto Calendarum Novembrium cum sacro onere perveniens, a Duce Cazimiro & Gedeone Cracovien Epo, omnibusqz statibus & ordinibus, obviam illi ad septimum lapidem euntibus, summo honore summaqz iubilatione & gratulatione, exceptus est: ovantibus singulis, quod Polonis novus suffragator & patronus, Divina propiciatione accessit. Et quia Ecclesia Cracovien celeberrimi Martyris corpore & deposito fuerit illustrata et decora, funiculosqz sui ornamenti longe lateqz, & tetendit & porrexit: in honorem Martyris beati basilica illi, pulchro ac sumptuoso opere extra muros Cracovien, a Gedeone Cracovien Epo, in hanc diem Divinitate propicia perseverans, extructa est. Et Ægidius Episcopus Mutinensis, a Duce Cazimiro & Gedeone Epo, magnificis onustus muneribus, Romam remissus, ab eoqz tempore in Sancti Floriani decus & memoriam cœperunt Poloni tam militares quam civiles & agrestes, filios suos in baptismate, huius nominis appellatione insigniri.

Fundatio Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Floriani in Klieparz.

FVndat & Cazimirus Poloniæ Monarcha & Cracovien Dux in Ecclesia præfata, in honorem novi hospitis beati Floriani, novum Prælatorum & Canonicorum atqz Vicariorum Collegium & illud villis & decimis, a Gedeone Cracovien Epo precario impetratis, dotat. Præposituram ex redditibus Ecclesiæ parochialis in Rupella ordinans: omnes Canonicas horas cantari in ea, resqz Divinas agi instituens.

De Conrado Moraviæ Duce Fredericus BOhemiæ Dux, eo quod

Bohemiæ Ducatum sibi nitebatur surripere, ultiorem sumpturus, fratrem suum Przemislaum, dato sibi ex equite & pedite exercitu copioso, in Morauiam, ut illam flammis et spoliis humiliet & disperdat, transmittit. Qui ea incendiis & rapinis peruastata, Conrado secum, cum viribus inferior esset congredi, non auso, in Bohemiam rediit. Sed & Theobaldum fratrem suum Fredericus ipse de Bohemia in exilium egit, consortium suum abhorrens, & præsentiam sibi suam suspectam existimans, & status sui turbationem allaturam.

Anno Domini 1185.

Msczislaus Halicien. Dux a suis veneno necatur, et Bela Rex Hungariæ, Wladimiro exule incarcerato Andream filium suum in Russiam mittit. Qui Ducatum Haliciensem capit.

Triennio vix plene exacto Msczislaus Dux Halicien. a Casimiro Polonorum Duce & Monarcha (Wladimiro profligato & eiecto, atque in Pannonias acto) in Dominium & Principatum Russorum restitutus, suis Rutenis molestus & exosus esse cœpit: quod & eorum non ferebat plerosque abusus & vicia, & in Polonorum milites, apud se consistentes, parum de suis confidens, largitione & gratia propensior quam in Rutenos videbatur. Primores itaque Rutenorum, hii præsertim qui Wladimiri exulis partes sequebantur, in eius necem conspirant. Quam cum vi aperta discrimen sui veriti efficere nequirent (quippe Msczislaus fidis corporis custodibus septus, sine periculo a carnificibus non poterat adiri) veneno clam propinato, innocentem extinguunt, Polonorumque militibus qui in obsequiis Msczislai versabantur, eiectis, arce Haliciensi occupata, pro Wladimiro in Hungariam mittunt, ut veniret celerius, & post aduersarium sublatum Principatum suum repeteret. Lætus eo nuncio Wladimirus, rem ad Regem Hungariæ Belam defert, rogatque, ut qui exulem in dubiis & fractis rebus exceperat, tenuerat aluerat, eundem rebus confirmatis, ad fœliciorem sortis nactis, dignaretur militum, equorum, & sumptuum, ad repetendum Ducatum, releuare

præsidio, cūm Cazimiri Polonorum Ducis sciret sibi insidias & hosti-
litatem imminere. Qui morte Msczislai comperta, Romanum Wla-
dimiriæ Ducem in eius locum substituendum ad Haliciam transmi-
serat. Bela autem Hungariæ Rex ad vsurpandum pro se & Re-
gno Hungariæ Haliciensem regionem, opportunum tempus venisse ratus,
Wladimirum exulem in vincula conijcit, filium verō suum Andre-
am cum copijs equestribus & pedestribus in Russiam, dato mandato
vt quām celerrimē arcem Halicien occupet, transmittit. Ruteni qui
Halicien Castrum tenebant, omnium eorum quæ ā Bela Hungariæ
Rege gerebantur, ignari, sed & captiuitatis Ducis sui expertes, An-
dream filium Hungariæ Regis, velut rerum suarum suffragatorem,
magno plausu excipiunt, & in Castrum Halicien (Wladimirum
enim se præcesisse fingebant) intromittunt. Qui suarum gentium
multitudine facilē paucitatem Rutenorum vincens, Halicien Castrū
occupat. Exclusisqz Rutenis, nonnullis verō qui ad nouandum res
credebantur procliues, captis, tam Castrum quām Haliciensem Du-
catum in suam redigit potestatem. Et personalem illic faciens re-
sidentiam Ducalem, in Halicien iurisditionem exercet. Omnia ta-
men officia in Hungaros, cūm Rutenos pro ambiguæ fidei homini-
bus duceret, distribuit, & omnia per Hungaros administrat, ā vene-
no quoqz quām maximē cauet, quo Msczislaum nuper nouerat inte-
riisse. Ruteni vbiqz se oppressos, vbiqz contemptos & perditos cer-
nentes, tacitis & clandestinis tractatibus queruntur, & Duce suo ca-
pto Wladimiro, se etiam sub iugum missos deplorant, & scelus suum
in Msczislaum admissum, altero scelere luunt ~

GEDEON Cracouien Eps, vir magnæ religionis, & in suam
Ecclesiam atqz Rempub. magni zeli, vigesima Septembris, moritur,
cūm annos viginti sedisset, & in Cracouien Ecclesia sepelitur. Hic
plures decimas manipulares mensæ Epalis Cracouien, duobus Mo-
nasterijs Andrzeiouien & Miechouien, perpetua donatione contulit,
& singulari deuotione, & eo forsan respectu, quod vtrumqz Monaste-
rium ā militibus & Nobilibus familiæ Griphonum, ā quibus ipse ge-
nus & originem ducebat, fundatum erat attractus. Successit aūt Gedeoni
Fulko, qui in Polonico vulgari Pelka solet dici, Canonicē electus genere Po-
lonus, ex nobili stirpe & Domo, quæ Crucem geminatā sagitta imposita pro in-
signi defert, & de vulpibus appellatur, trahens originē. Confirmō tn̄ sua appt
Lucij Papæ, qui in anno sequenti diem obiit, decessum, & propter nōnullas causas
vltra annum fuit protelata ~

KOPRZIWNICENSE MOnasterium in Cracouień Diœcesi per Cazimirum Ducem & Monarcham Polonorum anno eodem fundatum & dotatum est, & fratribus Cisterciensis ordinis consignatum. Ad cuius ampliorem dotem nobiles & militares de armis Bogoria & Habdank, aliisq; domibus & familiis, nonnullas villas sortes, & prædia deuotè contulerant. Cazimirus quoq; Dux primarius fundator, Oppidum Koprziwnicza, iuxta quod Monasterium situm est, eidem cœnobio contulit, cum omni iure, dominio, & proprietate, concedens Oppido præfato & Monasterio ac villis eidem collatis & conferendis, ab omni onere & seruitute, plenam libertatem. Fratres quoq; Ordinis Cisterciensis ex monasterio Morimundeń sumptos in Monasterio præfato locauit, fabricauitq; Ecclesiam quadro lapide, eamq; Sancto Floriano martyri nouo hospiti procurauit dicari. Primarius tamen post Cazimirum Ducem fuit Comes Nicolaus Bogoria, qui frequentiores villas præfato monasterio donauit.

IN CONRADI Ducis Morauiæ odium Fredericus Bohemiæ Dux Morauiam altera uice uastaturus, Przemislaum fratrem suum, cum amplioribus copiis transmittit, data commissione & mandato, ut Morauiæ regionem quàm latius poterit, populatione extensa, exterminet. Secus tamen quàm rebatur successit, Conradus enim Morauiæ Dux, & suorum & Almanorum fretus potentia, Przemislao & Bohemico exercitui, in loco qui Ludomicz appellatur, occurrens, pugnam conserit. In qua vtraq; parte pro victoria admitente, infestis armis longo tempore pugnatum est, strage quoq; maxima vtrinq; ædita, cùm de Bohemis & Morauis primi Proceres cæsi essent, incerto Marte cruento tamen discessum est.

Anno Domini 1186.

Leschko Masouiæ Dux moritur.

CRuciatus & exhaustus Leszko Masouiæ & Cuiauiæ Dux filius Boleslai Crispi, diuturno morbo & languore (neq; enim diebus aut Mensibus, sed annis aliquot ægritudo sua tendebatur)

cum se propediem absumi prospiceret, peruicacibus nunciis missis, Cazimiru Ducem & Monarcham Poloniae, patruum suum germanum ad se videndu visitandumqz inuitat. Quo in Ploczkam ubi Lestko decumbebat aduenente, utriusqz Ducatus, vocatis Proceribus, eos Duci Cazimiro commendat, Castra quoqz & munitiones sibi resignat. Ac non multo post Sacramentis omnibus, ut Duci Catholico conueniens erat, perfunctus, animam exhalat. Cuius corpus Cazimirus Dux in Choro Plocensis Ecclesiae sepeliens, diebus aliquot funeris celebritatem, sacrificiis & eleemosynis prosequebatuR. Et quoniam Lestko Dux praefatus nullam ex se prolem reliquerat, & Cazimirus Dux & Monarcha Polonorum, tam patris Boleslai Crispi, quam Lestkonis Testamento haeres scriptus erat, morte Lestkonis secuta Masouiae & Cuiauiae Ducatus possidere coepit. Mieczslaus autem Maioris Poloniae Dux, & si exinde se iniuriatum laesumqz iri quereretur, cum & ex iure sanguinis & iure Testamenti, dimidia Ducatuum praedictorum portio, ex morte nepotis germani ad illum iuxta atqz Cazimirum recidisset: potentiam tamen Cazimiri & Baronu atqz militarium in se odium, secum reputans, sola querelarum ingeminatione iniuriam suam prosequens, ab armis quibus se inferiorem non ignorabat, abstinebat. Vnde extunc & usqz adhaec nostra tempora, quemadmodum propicia Diuinitate in subsequentibus monstrabimus, cum ex aliis Principatibus & regionibus Polonorum, filii & nepotes Cazimiri praedicti, varia rerum mutatione defectioneqz defluxissent, in Masouiae tamen Ducatu Cazimirus, per succedentes linea regulari nepotes, etiam in hanc diem retinent Principatum ~

DECIMO octauo Calend Februarii Arnoldus primus Posnanien Epus, cum annos nouem in Pontificatu exegisset, a Dissenteria vexatus moritur & in Posnanien Eccta sepelitur. Cui Mrokotha Custos Posnanien per Canonicam electione succedit, ab Archiepo Gnesn Zdzislao confirmatus & consecratus, Mieczslai maioris Poloniae Ducis accedente fauore & consensu ~

FREDERICUS BOhemiae, & Conradus Morauiae, Duces, per communes Barones & Arbitros, Conuentu in Kunicz habito pacificati sunt, & uterqz Principatus a Ciuili clade solutus. Facta est autem eo anno in Sole Ecclypsis notabilis, quam magna hominum pestis atqz mortalitas morbo Epidimiae multos mortalium absorbens, fuit subsecuta, quae & in Polonorum Rutenorumqz regionibus saeuiebat ~

LUTIUS Papa tertius, cùm annis quatuor, mensibus duobus, diebus viginti quatuor sedisset, moritur Veronæ, & illic sepelitur. In cuius sepulchro tale Epitaphium, quo ortus, processus, & exitus suus designantur inscriptum est.

LUca dedit lucem, tibi Luci Pontificatum
Ostia, Papatum Roma, Verona mori.

Aduersæ deindè sententiæ ponuntur Metra, & quasi quoddam primorum Apologeticon.

Imò Verona verum dedit tibi viuere,
Roma exilium, curas Ostia, Luca mori.

Fuit autem præfatus Lutius Papa, Frederico Imperatore agente & cooperante Roma pulsus. Quo in Veronam diuertente, multi de suis Officialibus & familiaribus à Romanis capti, cæcantur, & mitrati super asinos auersis vultibus ligantur. LVcio autem Vrbanus tertius ex patre Ioanne, natione Lombardus, Episcopus Mediolanen. Veronæ electus succedit. Qui nonnullas simultates & odia cum Imperatore Frederico gessit. Is antè Papatum Hunbertus nominabatur.

Anno Domini 1187.

Wladimirus corruptis custodibus ex Hungaria fugiens, dum Castrum Halicien. capere tentaret, in Poloniam facta incursione prædam abegit quã sequens exercitus Casimiri recuperat.

CArcerales molestias Wladimirus Haliciensis Dux, apud Belam Hungariæ Regem (in quas illum, iure hospicii violato, quò tutiòr filiò suo Andreæ occupatiò Ducatus Haliciensis proueniret, coniecerat) bienniò propè exacto, perpessus, cùm solutionem suam difficulter prouenturam metiretur, animum ad ingenia vertit, custodesque suos altis promissionibus inescatos, corrumpit, & vincula carceresque

euadens, his ipsis custodibus qui licentiam euadendi præstiterant, fu-
gæ comitibus, & gressus suos dirigentibus, ad Russiam peruenit, Ca-
strumqꝫ & Ducatum suum Halicien tentans irrumpere, ab Hungaris,
quorum in Castro Halicz validum præsidium cum filio Regis Hunga-
riæ Andrea erat, repulsus, incertis itineribus non habens sedem in
qua consisteret, per Rutenorum regiones, velut vagus & profugus,
rotabatur. Collecta ad eum erat, rapto viuere assuetorum, aut ære
alieno et pro scelere damnatorum, manus, cum qua & Rutenorum
circum vicinas regiones, prædas agens infestabat, sed nec Polonorū
regio ab eius tyrannide tutior fuit. Circa festum siquidem Assum-
ptionis Dnæ nostræ, in Poloniam, frugum collectione & messe occu-
patam, irrumpens, omnem circa Przemisliam consistentem oram, sub
ditione Polonorum tunc constitutam, inuadit, & singulis hostilem vim
inferens. templa, oppida, vicos, villas spoliat, aut exurit. Matronas
ingenuas, & nobilium sponsas, & natas, agrestiumqꝫ aliquantam mul-
titudinem captiuat, & versus Kijow prædam huiusmodi, celeriter
transportat, eaqꝫ venundata, infoelicem suam & suorum sustentat
& explet famem. Non tulit Cazimirus Polonorum Dux & Mo-
narcha suorum captiuitatem & cladem, sed dato Nicolao Palati-
no Cracouien exercitu, Wladimirum ex Kijouien ora, nusquam
consistere aut congredi ausum, propellit, suosqꝫ captiuos partim ar-
mis, partim precio soluit, & in libertatem restituit. Non quieuit ta-
men Wladimiri Halicien Ducis rabies, sed in syluas Alpesqꝫ inui-
as, cum suis se transferens, illis pro præsidio vtebatur, rugientemqꝫ
suam & suorum esuriem, vicinarum regionum spoliis sustinebat.

Origo gentis Tartaricæ et quomodo in gentem maximam creuerit.

TArtarorum genus et natio, ex Armænis, quibus tam in vultus
similitudine, quam linguæ identitate communicat, ortum du-
cens, priscis quidem temporibus orbi ignota, erupit. Quæ cum
prope Ciuitatem Coroczoram ad plagam Aquilonarem in campestribus
absqꝫ vicis & vrbibus habitasset, Regi Bucham, qui Ioannes presby-
ter appellabatur, tributum soluens, in gentem maximam se videns cre-
uisse, proprium Regem de sua stirpe Tinchis nomine, virum magnæ
industriæ sibi creat, cuius ductu vicinas regiones inuadens sibi subiicit.

In eamqꝫ virtutem, conuenientibus vndiqꝫ qui in variis regionibus ser-uiebant ad famam noui Regis Tartaris, creuit, vt ipsius Regis quon-dam sui Ioannis Presbyteri filiam, missis nunciis, nouo Regi deposceret in vxorem. Qui illorum petitionem perosus, dum illos ad solitum tribu-tum cogere statuisset, indicto bello congressus, ab eis victus & occi-sus est. Ab illo quoqꝫ tempore in validissimum robur natio Tartaro-rum cæpit protendi.

Anno Domini 1188.

Wladimirus supplex a Cazimiro obten-ta venia, eius exercitu, depulsis ex Halicz Hungaris ad Ducatum suum restituitur.

NVsquam terrarum Wladimirus Dux Halicien, propter recens & iniquum facinus, quo in Cazimirum Ducem & Monarchā regionemqꝫ Polonorum deliquerat, tutò consistere ausus (vt potē quem Cazimirus etiam per auia loca, & quibus se abdiderat lustra, ad necem & captiuitatem ordinabat inquiri, sceleris commissi pœnam debitam pensurum) veritus ne in periculum ad quod quærebatur, re-cideret, per crebros nuncios Cazimirum Ducem, humillimis precibus & tandem data veniendi securitate, per se ipsum prostratus humi, in-terpellat, vt facinori atqꝫ errori suo, veniam tribuat, & clementiæ suæ gratiam illi impendat, fidum & obsequiosum seruitorem atqꝫ ami-cum, vt qui priorem transgressionem, geminata fidei puritate resarciat, habiturus. Ea humilitate & prece Cazimirus expugnatus, Wladi-mirum infestum hostem in amicum suscepit, & suæ grandi in Poloniam atqꝫ in se præuaricationi, facilè ignoscit. Et cùm satis superqꝫ fue-rit culpam remittere, adycit tamen clementiæ magnam beneficii exhi-bitionem, frequenti enim congesto comparatoqꝫ exercitu, & in fidem atqꝫ potestatem Nicolai Palatini Cracouien commisso, in Russiam illum destinat, exulem Wladimirum & prædonem hostemqꝫ suum, ad Ducatū Halicien restituturus. In ludibrium ea expeditio apud exteras na-tiones vertebatur, quæ impossibile censebant Pannoniorum Regem Be-lam, & filium eius Andream, ea tempestate armis viribusqꝫ, & om-nium rerum abundantia potentem, ex Halicien Ducatus possessione,

â Polonis posse depelli. Sed & Barones Poloniæ eam expeditionem mo-
leste ferebant, militesq; ægrè in militiam ibant, dolentes vicinum &
amicum Regem, indigna hostilitate percelli, & hostem inuisum ami-
co, non solùm iuxta poni, sed etiam præferri. Nicolaus itaq; Pala-
tinus Cracouien cum Polonorum exercitu, Wladimiro etiam exule secu
præsente, ad Halicz perueniens. Castrum Halicz in quo Andreas fi-
lius Hungariæ Regis se cum Hungaris concluserat, obsidione valla-
uit. Et coactis agrestibus Castella in circuitu munitionesq; ædifi-
cat, & corona Castrum angustat, magna cura prouidens, ne quid ad
obsessos (nouerat enim Castrum exiguè victualibus prouisum esse)
posset inferri. Reficiebat Hungaros magna spes Belæ Regis, quem
cum magnis copiis venturum, & obsidionem propediem soluturum, cùm
ad id per aliquot nuncios, solicitatus fuerit, non ambigebant. Verùm
cùm obsessos primùm fames macerasset, tandem desperatio, tardè sibi
lati â Bela Rege subsidii, animos incessit, propter quod missis ad Ni-
colaum Palatinum Cracouien Principem Militiæ Caduceatoribus, de
Castro dedendo pacem componunt; pacti vt incolumibus omnibus in
personis & rebus liceeret excedere. In constituto quoq; die Castro red-
dito, in Hungariam (datis â Nicolao Palatino, ne quid hostile eos pa-
ti contingeret, ductoribus qui ad metas prosequerentur) abeunt. Ni-
colaus Palatinus, fœliciter sua expeditione perfunctus, Castrum Ha-
licien Duci Wladimiro, ita enim â Cazimiro Monarcha Polonorum &
iussus & doctus erat, restituit, iureiurando obstrictum, vt tam ipse
quàm successores sui Ducibus Poloniæ subiecti & synceri sint, & in eo-
rum subiectione atq; obedientia, perpetuò, quicunq; casus illos excepe-
rint, perseuerent. Maximam hæc expeditio, Hungarorumq; ex Halicz
depulsio, Cazimiro apud Rutenorum nationes peperit laudem, & pauo-
rem sui Principatus in omnes diffudit, efferentibus eum singulis, qui Re-
gi Hungariæ Belæ contrarius euasit, qui hospitem et amicum ceperit,
de Ducatuq; suo eiecerit: quem Cazimirus quamuis infestum hostem,
clementia sua erexerit, atq; in Ducatum suum, fatigatis occupatori-
bus, restituerit ~

Hierusalem a Saladino capitur ~

SAladinus cognita Christianorum Regum et Principum, qui ad
subueniendum terræ Sanctæ transfretarunt, discessione, &
eorum qui remanserant discordia, fortissimo congregato exercitu

Hierusalem obsedit, & quarto decimo obsidionis die, Idibus Octobris, per deditionem (non enim se amplius Ciues, per machinas muris deiectis sustinere poterant) capit. Vxores autem et filiae Hierosolymitanorum militum Christianorum, qui in bello fuerant capti, ad praesentiam Saladini admissae, ediderunt lugubrem eiulatum. Inquisita causa, respondent se viros amisisse, sibiqz possessiones sublatas, petebantqz sibi misericorditer subueniri, ille pietate motus, eos qui superessent, captiuos reddi, puellisqz pecuniam ex thesauro largiri iussit. Hanc Vrbem autem inclytam post Gothfridum, Christiani Reges, per octo & octoginta annos nobilitata gloria tenuerant.

VRBANVS Papa tertius, consternatus super Ciuitatis Sanctae Hierusalem captione, magna tristitia et dolore languoreqz corripitur, missisqz nunciis ad Fredericum Imperatorem, qui illum pro recuperatione terrae Sanctae, celerem agere expeditionem monerent, paucis post diebus, cum annum vnum, mensibus decem, diebus quindecim sedisset, nimio consternatus dolore, moritur. & in Feraria sepelitur. Cui Gregorius VIII. natione Beneuentanus, qui & Albertus, Vrbani Papae Cancellarius, a Collegio Cardinalium concorditer electus succedit. Qui cum mensem vnum, & dies viginti tantummodo sedisset, composita inter Ianuenses & Pisanos pace, vt recuperationi terrae Sanctae potentiis vnitis fortius vnitis intenderent, Pisis moritur & sepelitur. Cui Clemens tertius natione Romanus ex patre Ioanne, succedit.

Anno Domini 1189.

Bela Rex Hungariae dolens filii ex Halicz expulsionem excursiones in Polonia, et viceuersa Cazimirus in Hungaria facit.

Expulsionem filii sui Andreae Bella Hungariae Rex, ex Castro & Ducatu Halicien. moleste ferens, omnem culpam tam acerbae faedaeqz suae iniuriae, in Cazimirum Polonorum Monarcham retorquet, & multifariis querelis dolorem suum ingeminat: Asserens se ab amico suo non diffidato Cazimiro Polonorum Duce vehementi iniuria violatum, et ex possessione Castri & Ducatus Haliciensis praeter ius fasqz, & contra faedus, quod Hungariae & Poloniae Regna

vetusto tempore obseruabant, detractum. Nec querelis solum, sed & armis iniuriam ipsam, pro viribus ulciscendum censet, & exercitum gentium suarum, ad fines Poloniæ transmittens, eam vastatione et spoliis petturbat, præsidiumq militum in Castris cometaneis, pro lacessendo Poloniæ Regno locat. Sed nec Cazimirus segnius id bellum, à Bela Hungariæ Rege motum, repellit, nam & per se & per Præfectos Capitaneosq in Hungariam ingressus, eam vicissitudinario more, per flammas et spolia subiicit vastitati, & prædas magnas ex illa in Poloniam depellit. Ad prohibendum quoq Hungarorum subitas inuasiones & insultus, præsidia militum in locis crebris ponit, lento tamen gradu & animo remisso id bellum inter Hungaros & Polonos gerebatur, vitabaturq dimicatio. Sed soli mercatores & agrestes eo premebantur, ægreq Polonorum milites hanc militiam & eius munera obibant, ferebantq querelas & murmura, non legitimum bellum Ducem suum Cazimirum, cum Regno vicino & amico, pro hoste & transfuga, nulli partium fido suscepisse.

Clerus Poloniæ ad terræ Sanctæ defensionem tributa pendit.

Polonicam Ecclesiam Clemens Papa tertius, in membris & in capite reformaturus, & pro impensis ad defendendam terram Sanctam, cuius recuperationem magno ardore zelabat, subsidium à Clero Poloniæ percepturus, Ioannem Cardinalem Malabranka cognomine in Poloniam transmittit. Qui Cracouiam primum perueniens, à Cazimiro Duce & Fulcone Episcopo omnibusq ordinibus, honore processionis exceptus, Synodum omnibus Prouinciæ Gnesnen Episcopis, in Ciuitate Cracouien indixit, et aliquas Constitutiones ad reformandum Clerum promulgauit, & tam Epis quam uniuerso Clero pro recuperatione terræ Sanctæ, decimam imposuit. Hunc Cazimirus Polonorum Dux & Monarcha comiter pertractans, magnificis illum et se dignis honorauit muneribus.

Fredericus Imperator, et eius item filius Fredericus in expeditione pro recuperanda terra Sancta suscepta interierunt, hic peste, ille aquis suffocatur.

FRedericus Romanorum Imperator, à tribus Summis Pontificibus solicitatus congregata insigni & potenti militia, & innumerabili nobilium & vulgarium turba (gubernatione Imperii Henrico filiò commissa) per Pannoniam, Bulgariam, & Græciam tam navali quàm terrestri itinere, versus terram Sanctam, in eius recuperationem processit. Cumq; mari stricto apud Sancti Georgii brachium superato, in Armæniam (filiò Imperatoris Frederico Duce Sueviæ in fronte exercitum præcedente) pervenissent, & maxima spes recuperationis omnes mulceret, Dominico die Fredericus Imperator sudores loturus, in flumen quod ab incolis Fretum vocatur, tenues undas habens, prohibentibus eum multis descendit, & subitò sive undarum rapacitate, sive quod magis vero proximum est, nervis frigescentibus, militibus qui secum unà in flumen descenderant, nequicquam suffragantibus, suffocatus est. Cuius corpus repertum à filiò suo Frederico, in Tyrum delatum illic iusto honore sepultum est. Vir largus, strenuus, facundus, & in decidendis quæstiònibus iustitiæ zelator severrimus. Christianorum autem et Cruce signatorum exercitus, in Imperatoris Frederici locum, filium eius Fredericum, virum raræ strenuitatis substituit, & eo Duce primum Antiochiam, ubi octo hebdomadis immoratum est, deindè Tripolim, Sur, & Alkoron processit, & hostes occurrentes victoriosè profligavit. Verùm peste in exercitu grassante, dum plures vulgares & nobiles absumpsisset, Fredericus etiam ipse Imperatoris filius, unica exercitus Catholici spes et solatium decedit, ex cuius & aliòrum Principum, Militum, & peregrinorũ morte, tam sumptuosa & insignis expeditiò, & subsequenter terræ Sanctæ recuperatio recidit in irritum. Mortuus est autem Fredericus Imperator, anno imperii trigesimo tertio, Regni verò trigesimo octavo cui filius eius Henricus, concorditer ab omnibus electoribus electus succedit, Aquisgrani per Colonien̄ Archiepum quinta decima Aprilis coronatus.

FREDERICVS BOhemiæ Dux eo etiam anno diem in Praga obiit, & universorum BOhemorum favore COnradus Moraviæ Dux accepit Principatum. Ita sub uno anno & penè eodem tempore tres Fredericos morte immatura vides decessisse, & fatalem illis annum ipsum fuisse.

Anno Domini 1190.

Pacis inter Polonos et Hungaros compositio comuni partium consultatione frustra tentata.

Dissidium inter Hungariæ & Poloniæ Regna, ex Haliciensis Ducis Wladimiri, per Cazimirum Polonorum Ducem restitutione exortum, communes Barones & Consiliarii extincturi, antequam amplius invalesceret, in metis Regnorum conveniunt, pluresqz inter se disserunt tractatus, unaquaqz partium causam suam iustiorem affirmante. Et Hungari quidem se & Regem suum Belam de Haliciensis Ducatus possessione, armis quæsita querebantur depulsos, Poloni ex adverso Halicien et cæteras Russorum regiones, ad se pertinuisse, tributisqz & obsequiis suis subiacuisse refellebant. Concertatioqz studiis partium in dies aliquot tendebatur, pacisqz reformatio difficilis visa est, quapropter ad rescindendum ulteriorem dissidii processum, treuga per triennium ab utraqz parte accepta & firmata est. Ea conditione interposita, ut treuga pendente novi ineantur de pace instauranda tractatus & communes Consiliarii in eundem rursum locum, odiis abrogatis pacem stabilem composituri conveniant.

MEINHARDO primo Episcopo Livoniæ ad flumen Dwinæ ubi nunc Castra Iokol & Doley situata sunt, verbum Dei prædicante, gentes Livoniæ fidem Christi suscipere cæperunt.

VNELPHUS Wladislaviensis Episcopus, cum annis decem & paulo amplius Wladislavien Ecclesiam rexisset moritur, & in veteri Ecclesia Wladislavien sepelitur. Cui STephanus natione Almania Præpositus Wladislaviensis per electionem Canonicam succedit, a Coelestino Papa tertio Romæ Cazimiro Duce & Monarcha Polomiæ consentiente, confirmatus, & ibidem iussu Papæ consecratus.

Anno Domini 1191.

Ægre ferentes Poloni Wladimirum in Halicz reimpositum degente Casimiro in Russia Monarchiam restituunt Mieczslao. Qui præter Castrum Cracovien. omnia occupat. Quo audito Casimirus Dux, accurrens omnia recuperat, et filium Mieczslai captum, datis muneribus, liberat. Unde constat Casimirum Principem fuisse fidum & usque ad mortem fratris sui amantissimum.

HAliciensis Ducis Wladimiri, qui Poloniæ fines hostili vexatione invaserat, per Cazimirum Principem & Monarcham Poloniæ, in Principatum Haliciensem restitutio, ante biennium ut in superioribus explicavimus facta, nemini Baronum Poloniæ satis placebat, clandestinisque tractatibus, & colloquiis restitutionem ipsam, frequenti sugillationum usurpatione carpebant. Virum morte dignum, non solum punitione nulla castigatum, sed etiam honore & dignitate auctum, rem perniciosi exempli fore, & ad capita sua tandem redundaturam, ea enim vastatione & impunitate, cæteros Russiæ Duces in Poloniæ incursionem accendi, & suam vastationem tam cumulato favore promoveri. Omnium itaque Baronum Poloniæ, quorum septuaginta principales erant, re huiusmodi alienatis accensisque animis, seditio contra Cazimirum Ducem gliscere, & tandem in rebellionem apertam spectare cœpit, Principatumque Cazimiri, ob præfatum nefas perosi, Mieczslaum Senem Maioris Poloniæ Ducem, alias a se exclusum in Cracoviensem Ducatum & Monarchiam, qui & ipse restitutionem suam, omnibus ingeniis solicitabat, restituendum decreverunt, tempusque componunt. Excesserat in id tempus Cazimirus Dux in Russiæ partes, quædam negotia inter Romanum Wladimiriæ, & Wszewoldum Belzensem, Duces (de finibus enim suorum Ducatuum contenderant) compositurus. Id optimum tempus Cracovien. Barones ad exequendum destinati rati, Mieczslaum Senem nunciis & literis accersunt, ut insuper nobilium & Civium atque vulgarium animos

in restitutionem Mieczslai Senis facilius inclinent, fingunt Cazimirum Ducem in Russorum partibus veneno propinatum interiisse. Sub hac itaqz spe Mieczslaus senex, cum filiis, Baronibus, & militibus maioris Poloniae, Cracouiam perueniens, ab omnibus ordinibus, uniuersisqz Baronibus, nobilibus, & Ciuibus, debito honore & fauore exceptus est, et tam Ciuitas Cracouien, quam omnia Castra & Municipia in circuitu, eius traduntur ditioni. Vnus solus Fulco Cracouiensis Episcopus, cum Nicolao Palatino Cracouien germano suo de armis vulpium, a consiliis & rebellione militum alienus, et restitutioni Mieczslai aduersus, etiam ne Arx Cracouien in potestatem Mieczslai veniret, prouidebat. Nouam itaqz arcem Mieczslaus senex ex lignis blancatis extruit, & fortissimis roboribus breui spacio communit, Castrum etiam in Bochnia aedificat, & aliquantum in Cracouia perseuerat. Cazimirus autem Poloniae Dux & Monarcha, nouitatibus huiusmodi intellectis, illico Cracouiam cum Polonorum paucis, & cum Romano Wladimirien, Wszeuoldoqz Belzensi Ducibus, & Nicolao Cracouien Palatino aduenit. Cuius aduentu Mieczslaus senex audito, Posnaniam refugit, Boleslaum tamen filium & Henricum Kietlicz militem, qui illi recuperationem Monarchiae ingerere crebris sermonibus solitus erat, in Cracouiensi Castro, quod nuper erexerat, reliquit, in caeteris etiam Castris & municipiis, militum forte & frequens praesidium collocauit: resistentiam Cazimiro, donec ipse cum nouo militum supplemento, praesidium ferret, oppositurus. Verum Cazimirus Dux pro accepta a Mieczslao fratre iniuria, fremens & frendens, dum Cracouiam aduenisset, Castrum a Mieczslao erectum, concurrente ad eum tam militum quam agrestium multitudine, & de suo redditu atqz bona valetudine gratulante, nocte & interdiu oppugnat, & fatigatis defensoribus, nonnullisqz peremptis, tandem conquirit. Boleslaus enim filius Mieczslai Senis, parum spei in defensione patris reponens, & seipsum, & Castrum quod tuebatur, in potestatem & gratiam Cazimiri patrui sui tradit. Sed caetera etiam Castra & munitiones, quae in ditionem Mieczslai Senis concesserant, illico ditioni Cazimiri reddita sunt. Et Cazimirus quidem Dux ea victoria modestissime usus, Castrum nouum incendit et funditus exterminat, Boleslaum vero nepotem suum, & omnes militares Mieczslai Senis illic captos ad libertatem restituit, & benigne habitos, amplissime insuper muneratos, in propria remittit. Solus Henricus Kietlicz, cuius consilio constabat Mieczslaum Senem

regi & ad recuperandum Monarchiam impelli, & qui omnis dissensio-
nis ciuilis inter fratres fuerat occasio, ad Ecclesiam maiorem, & in e-
ius criptam, sceleris sui conscius, ibi se latere posse existimans, confuge-
rat, ibiqꝫ latitabat. Cumqꝫ irrumpentibus Rutenis super muros Eccle-
siæ, animo et intentione res et Clenodia Ecclesiæ, omnemqꝫ supellectilem
diripiendi tumultus fieret, clamores à Sacerdotibus & ministris Eccle-
siæ & Polonorum gentibus attolluntur, ad Cazimirum Ducem & eius pa-
trocinium, vt Ecclesiam Cracouien à Rutenorum inuasione & expila-
tione defendat, certatim implorantur. Qui accedens insultum Rutenorum
compescuit, & res Ecclesiæ ne ab eis diripentur, animosè defendit. In-
terea Henricus Kietlicz ex cripta tumultu audito egressus, cateruis vulgi
tanquam ignotus permixtus, de Castro nitebatur & sperabatur effugere,
quod cum facere nequiuisset, captus ad Cazimirum Ducem deducitur.
Quem Dux probris confusum, & alapis cæsum, Duci Romano in captiui-
tatem tradit, & ne amplius inter fratres seminarium futuri dissidii es-
set, ipsum in exilium in Russiam relegat, vbi consenescens moritur. Ro-
manum autem Wladimirien. & Wszeuoldum Belzensem, Duces, cum Ru-
tenorum copiis qui sibi tulerant auxilia, in Russiam remittit. Vt autem
tam clemens tamqꝫ liberalis in Boleslaum nepotem cæterosqꝫ deuictos
Cazimirus esset, auctor fuit Zdzislaus Gnesnen Archiepus, vir præter
insitam facundiam, raræ & singularis industriæ. Qui Cazimirum Du-
cem, vt in Boleslaum nepotem & singulos Mieczslai milites, non tam
clemens quam munificus esset (docens si secus ageret, bellum atrox
iterum inter se & fratrem Mieczslaum resurrecturum, si modestè
sese gereret penitus cessaturum) facilè peruicit. Nec Pontificem Gne-
snem fefellit opinio, Mieczslaus enim Senex maioris Poloniæ Dux, tanta
Cazimiri Ducis fratris clementia et liberalitate magis quam armis expu-
gnatus, omnium iniuriarum, quas à Cazimiro pertulerat obliterata me-
moria, in puram & integram, mediatoris optimi præfato Zdzislao Gne-
snen Archiepo vices agente, concordiam et reconciliationem rediit, ac
ipsum decæterò mira charitate & veneratione coluit, nec eo superstite
ad mouendum bellum pro recuperanda Monarchia poterat induci.

CLEMENS Papa tertius, cum annos tres, dies sedecim sedisset Ro-
mæ moritur, & in Laterano sepelitur, cui Coelestinus tertius, natione
Romanus ex patre Petro Bubonis succedit. Qui in festo Paschæ conse-
cratus, secundo die Pontificatus sui Henricum filiu Frederici Impatorꝫ

in Imperatorem Romæ coronat, cùm autem Imperiali benedictione acce:
pta in Siciliam distracta & occupata recuperaturus Henricus Impe:
rator transiuisset, & Neapolim obsidione trimestri spacio coartaret,
ex Epidimia quæ exercitum suum vexauerat Conradus Bohemiæ Dux
moritur, & Pragam sepeliendus refertur. Post cuius obitum Vencesla:
us filius Sobieslai senioris, accepit Ducatum. Quem cùm mensibus tri:
bus tenuisset, à Przemislao filiò olim Wladislai Regis patruo germa:
no de sede Ducali pulsus, in confinibus Serbiæ, à Marchione Serbiæ
Adalberto captus, & in vincula coniectus est. Przemislaus verò, quia
& ipse à militibus Bohemiæ spretus & expulsus fuerat, magnam par:
tem Bohemiæ spoliis & incendiis vastauit. Imperator autem Henri:
cus notabilibus Proceribus & militibus à morbo epidimiæ spoliatus, cùm
& ipsum languor peruasisset, discedere ex Sicilia cum paucis in Alma:
niam coactus est, Constantia filia Regis Siciliæ in consortem despon:
sata.

Eclypsis Solis anno eodem non' Calend' Iunii accidens, à tertiis usq;
in nonas durauit.

Anno Domi 1192.

Cazimirus necem Henrici fris ulturus in Prussiam vadit omniaq; ferro et igne vastat, Pruthenosq; ad tributa retenta soluenda, et obsides dandos compellit.

PLenam & synceram Cazimirus Poloniæ Dux & Monarcha, cū
fratre suo Mieczslao Sene maioris Poloniæ Duce, reconciliatio:
nem, omnium deinde terrarum suarum & Principatuum statum
pacificum consecutus, ad ulciscendum fratris germani Henrici primi
Sandomiriensis Ducis, & exercitus Polonici, fraude à Prutenis loco:
rum iniquitate circumuenti, mortem, animum intendit, & contrà Prute:
nos, quibus ad id usq; temporis spacium impunita fuerat eorum praua te:
meritas, omnibus copiis bellum gesturus, terris & Principatibus Polono:
rum omnibus expeditionem indicit. Mieczslaus Senex Posnaniensis
Dux filium Boleslaum cum exercitibus in eam expeditionem transmittens
domo remanserat, Boleslaus verò altus Wratislauien Dux, & Mieczslaus

Princeps Ratiboriensis, nepotes Cazimiri & filii olim Wladislai, personaliter proficiscuntur. Cum autem singulæ copiæ ad Oppidum Thoruń supra Vislam situm conuenissent, aciebus ordinatis in Prussiam, cauteloso & explorato gradu itum est, ne quis dolus à Prutenis inyceretur, flumine quoqꝫ Ossa superato, vsqꝫ ad interiora penetratum, summa quoqꝫ cura summa diligentia, & statiuis eligebantur loca, & ne in pabulatores eruptiones à Prutenis fierent, ne quis insuper locus sua iniquitate, detrimento Polonis foret, Cazimirus Dux tam per se quàm per Præfectos prouidebat. Pruteni cum Polonorum copiis congredi non ausi, tam in paludes quàm in concretas nemorum densitates inuiaqꝫ loca, quæ sine periculo non poterant adiri, confugerant, Polonos tamen locorum iniquitate frequenter intercipere tentabant. Quos cùm Cazimirus Dux Polonorum ad pugnam elicere non posset, & vastationem agrorum et incendia vicorum, longè lateqꝫ iussit extendi, & tam puberes quàm impuberes necari. Ingens itaqꝫ trucidatio, vt suorum interfectorum manibus parentaretur, non tam propter Ducis imperium, quàm ob iustam irã, ædita barbaros pacem petere coegit. Venerunt siquidem Prutenorũ Maiores, & ad pedes Cazimiri in terram prolapsi, misericordiam precabantur, rogantes vt ferro parci mandaret, & miserandas eorum delere non pergeret reliquias, satis se pœnarum pro temeritate eorum intulisse, offerentes se et solita et retenta tributa pendere. Quorum precibus Cazimirus motus, & cædem & exustionem iubet rescindi, retentaqꝫ tributa coram afferri, & obsides centum dari, captiuosqꝫ & signa intercepta reddi. Nec morantur barbari, sed omnia impetrata perficiunt, & mandatis obediunt, Cazimirumqꝫ Ducem singularibus donis placabilem sibi effecturi, honorant. Ita Cazimirus clade suorum vlta, obsidibus quoqꝫ & tributis Prutenorum receptis, amplissima laude militibus eum efferentibus, quòd prouidè & prosperè Prutenicum bellum gesserit, cum magna suorum alacritate in Poloniam finibus Regni recuperatis remeauit.

SALADINVS Babyloniæ Rex, post occupatam permissione Diuina & pro scelere humano, terram Sanctam, & post multifariam Christianorum stragem, dum apud Damascum decumbens, mortem sibi sensisset imminere vocauit Signiferum suum, dicens. Tu qui solebas ferre vexilla mea in bellorum quæ gessi congressibus, fer vexillum mortis meæ, panniculum vzt vilem super lanceam, clamitando per totum Damascum. Ecce Saladinus Rex Orientis moriturus non fert secum ex omni gloria sua nisi hunc panniculum vilem. & sic mortuus est.

Anno Domi 1193.

Concordantur perpetuo Poloni cum Hungaris, et Rex Bela cum Casimiro Duce Polonorum conueniunt pacemqꝫ confirmant.

CAstigata & ad seruitutem tributariamqꝫ conditionem Prutenica regione per Cazimirum Ducem & Monarcham Polonorum redacta, ad res Hungaricas componendas, bellumqꝫ quod treuga suspensũ erat extinguendum, opera vtrinqꝫ nauata est, & Conuentio primum in Regnorum metis, per Consiliarios communes, quemadmodum triennio antè inter eos conuenerat, celebra est. Ad quam cùm pro parte Regni Poloniæ Fulco Episcopus, Nicolaus Palatinus Cracouien, & cæteri Polonorum Consiliarii, pro parte verò Hungariæ Regni, Strigoniensis & Agriensis Pontifices, cum Palatino Hungariæ, & nonnullis aliis Baronibus conuenißet, multiplici tractatu irritatos animos pacificant sanciuntqꝫ, vt Bela Hungariæ Rex suo amplissimo Regno contentus, regiones Rutenorum ad Poloniæ Regnum spectare permittat. Conueniunt deinde personaliter Bela Rex Hungariæ, & Cazimirus Polonorum Dux & Monarcha, in Antiqua villa, & omnibus iniuriis atqꝫ offensis hinc inde remissis, fœdus dudum inter Hungariæ & Poloniæ Regna stabilitum, iureiurando innouant, & amicitias communes syncerè & integrè coli, & tam prosperos quàm aduersos successus vicißitudinaria relatione, participare debere decernunt, & eo fœdere icto, muneribusqꝫ inuicem datis discedunt.

PRAGENSIS Episcopus Henricus, Ducalem & ipse ducens stirpem, vt cognati sui, Przemislaus in Bohemia, Wladislaus in Morauia Principatum gererent apud Henricum Imperatorem, non precibus solùm & gratia, sed & largitione atqꝫ promißione obtinuerat, seqꝫ pro pecunia promissa vadem posuerat. Quæ cùm in tempore constituto non redderetur, & Imperator cùm ob id, tum quia Przemislaus Bohemiæ Dux cum hostibus suis Principibus Saxoniæ foedus contra illum inierat offensus eßet, Henricum Pragen Epũm, tunc apud se præsentem, de Ducatu Bohemiæ inuestit, & in Bohemiam ad principandum remittit. Verùm etsi Bohemiæ Barones se constanter Przemislao Duci contra Henricum Episcopum Pragensem adhæsuros adstrinxißent, Henrico tamen

Pragensi Epo ad Bohemiam cum Almanis & nonnullis Bohemis intran-
te, omnes Przemislao deserto ad Henricum Epum Pragensem defici-
unt. Propter quod Przemislaus ne a suis traderetur in carcerem, per
fugam sibi vix consulere potuit. Henricus vero Epus Pragen Pra-
gam quae pro Przemislao tenebatur obsidione cingens, quinto tan-
dem obsidionis mense, eam per deditionem accepit.

Anno Domini 1194.

Casimirus Polonorum Monarcha ipso die
S. Gothardi dum cum suis Baronibus con-
uiuaret subito cum omium moerore moritur.

Composita ab intus & extra pace, et subactis quae dudum
auersae erant, in obedientiam & tributum nationibus Cazi-
mirus Polonorum Dux & Monarcha, celebris & foelicissi-
mus apud proprias & exteras gentes habebatur, ut pote qui atrocissima
bella armis & ingenio prospere gesisset, unde illum in foelicitate parem
genitori suo Boleslao Krziuousti nonnulli destinabant, quieturum se decae-
tero, & reliquum spacium vitae in pace exacturum ratus, ad res urbanas
restaurandas, quae sub cursu praecedentium bellorum, aut deprauatae aut
neglectae erant, animum converterat, omnem operam pro condendis & or-
nandis Castris & urbibus deinceps nauaturus. Sed fatorum inuidia
oppressus, & proprium propositum, & spem subditorum, iam de altera foe-
licitatis sorte nimia alacritate plaudentium, non impleuit: ne humanam
foelicitatem supergrediens, & triumphator magnificus, & instaurator ma-
gnanimus conseretur. Nam cum in Cracouien Urbe iuxta consuetu-
dinarium morem, diem Sancti Floriani Patroni loci & regionis, sub
magna deuotione festiuitateqz, solennes & se dignas oblationes & ho-
stias offerens, exegisset, pauperesqz Christi & personas miserabiles Du-
cali munificentia pauisset, in subsequenti Sancti Gothardi die, Ponti-
fices, Barones, & Primos Poloniae honore mensae excepit. Ubi inter pran-
dendum, sub magna animorum hilaritate, venere in mentem priores expe-
ditiones laboresqz, & priores frequentesqz de hostibus sub Cazimiri
auspiciis, relati triumphi, venere euitata superataqz pericula, & subse-
cuta tempora emerita & tranquilla, sub quibus se & securos et beatos
decaetero gloriabantur. Omnium tamen foelicitatum & gloriarum

suarum splendorem, in Cazimirum Ducem & Monarcham suum refere-
bant, cuius ductu & auspiciis tantum foelicitatis nacti essent, & bella
domi forisqué prosperé gesissent. Cúm itaqz singuli magnificis epulis opi-
paré tractati, discedere pararent, Cazimirus Dux, quasdam Pontificibus
de statu & immortalitate animæ, de beatorum beatifica fruitione, quæ-
stiones proponens, & scrupulosius quo poterat obscurarum latentiumqz re-
rum circumstantias exquirens, modico exhausto poculo, retrorsum rela-
psus, subita, ut ferunt, virtute correptus veneni, amissis sensibus con-
cidit, & sub paucis horis ingrauescente morbo expirauit. Morbo
nonnulli extinctum credidere, nonnulli veneno quod illi á quadam
Cracouień muliere ut illum ad sui inflammaret amorem & Vene-
rem, ferebant propinatum. Monitus siquidem á Fulcone Cracouień,
quoniam vitare facinus adulterii non horrebat, mortis subitæ per vene-
num incurri discrimen. Ex suo autem tam subito et inopinato occasu,
fletus ingens, cúm á consorte & duobus teneris filiis Lesthone &
Conrado, tum á Pontificibus & militibus in Regia coortus, etiam in Vr-
be exaudiebatur. Illum Ducem egregium, illum victorem propicium, illum
iustum iudicem, illum seuerum malis, placabilem bonis, exterminatorem
grauaminum et abusuum, latorem optimarum legum, instauratorem deniq;
& parentem patriæ, crebra ingeminatione & comploratu appellabant.
Quarto demum die præparatis & comparatis omnibus, quæ ad funerias
tam Illmi Principis necessaria visa sunt, in Cracouień Ecclesia Rega-
les illi maximo sumptu atqz apparatu exequiæ habitæ sunt, corpusqz se-
pulchro in chori latere ædificato, manibus militum iusto honore tumu-
latum. Singulari probitati, modestiæ, frugalitati, cæterisqz id genus
humani ornamentis, constat illum in omni vita operam dedisse, impensi-
us ob morum suauitatem, facilitatemqz naturæ, ab vniuersis ordinibus
magno desideratus affectu.

Lestko filius Cazimiri Albus dictus
post mortem pris in Ducem eligitur et
fri Conrado Malouia et Cuiauia dantur.

Funeralibus exequiis rité peractis, ad substituendum nouum Prin-
cipem frequens Cracouiæ Conuentus indictus et habitus est.
In quo de surrogando Principe diebus aliquot variis diuersisqz
votis certabatur. Et Fulco quidem Cracouień Epus, ad milites &

multitudinem oratione habita, persuadebat fortissima ratione, nulla
cunctatione in eligendo Principe, vtendum fore, sed ex duobus Cazi
miri filiis, attentis beneficiis, quæ in patriam egerat, alterum in Solium
paternum, quantô celerius & antequam calliditas Mieczslai Senis, &
aliorum Ducum sedem Cracouień ambientium, quicquam in aduersum mol:
liri possit, euehendum, pendendaq; Cazimiro Principi optimo, meritorum
suorum, & in patriam et in singulos vicissitudo. Qui etsi Domino vo:
cante morte præocupatus sit, in duobus tamen filiis, & si non completá
optimam tamen & singularem indolem, et quæ patrem expressura sit,
habentibus, viuit. Sed neq; patriæ statum sine Principe, velut apum
gregem sine parente, duraturam constare, neq; suas & patriæ res le:
gesq; saluas & incolumes fore, si propriô Principe & apud se educato
contempto, in alterius transeant ditionem. Hisq; & aliis eleganter
propositis, maiorem natu Cazimiri filium Lestkonem decernebat sub:
stituendum. Huic sententiæ cûm & Senatus & maior pars militum
assensi forent, vnus ex Baronibus negauit rem boni moris & exempli
existere, vt ad gubernandum magnas nationes & populos puer surro:
geretur, & infantilis atq; inexperta ætas, forsitan vel processu tempo:
ris delíratura, vel regimine Principatus abusura, maturis & prudenti:
bus imperet, illiusq; imprudenti regimine statum patriæ, & ea quæ â Ca:
zimiro parta sunt euersum iri, & regiones quæ tributa pendunt, ad re:
bellionem reuerti, opportunitate nacta, contingat. Placere sibi vt ma:
gis patriæ consulatur quâm pueris, & pro benegerendis patriæ rebus,
eiusq; quiete & stabilimento, aut Mieczslaus Senex maioris Polo:
niæ Dux (qui et ipse obtinendi Monarchiam potior iure quâm Cazi:
mirus nuper mortuus, censebatur) aut Mieczslaus Opolień et Ra:
tiborień Princeps sufficiatur, cûm sub alterius ex his Principatu &
regimine, sperandum sit patriam meliores quâm sub puero effectus ha:
bituram. Probabant nonnulli sententiam taliter depromptam, & pe:
detentim in illam ibant, & plures verisimiliter credebantur in illam,
prima quæ â Fulcone Episcopo explicata erat deserta, ituri, ni idem
Fulco Epús Cracouień. sententiam ipsam refellendo, demonstrasset
ea quæ Baro deseruisset, tum demum vera fore, vbi ius electionis
ius successionis non perimeret. In præsenti verô consilio, quo tantũ:
modo de iure succedendi non eligendi quæstio ventilatur, rationes
& persuasiones propositas, locum legitimum non habere, cûm acer:
bum nimis durumq; sit, quandam quoq; inhumanam redoleret tyran:
nydem & crudelitatem, si filiorum Ducis Cazimiri ad iustam ætatem

peruenturorum breui, hæreditas externo hæreditanda traderetur, cùm Diuina, Canonica, & Imperiali lege, filiis non adultis solummodo, sed etiã posthumis, paternæ portiònis successio debeatur. Pro retinenda verò salutẽ patriæ, pro manutenenda eius authoritate, pro benegerendis eius rebus, repellendisquẽ aduersitatibus, quid vetat Curatores Prouisoresqꝫ eligi? & illis tam filiòrum Ducalium, quàm patriæ salutem & regimen mandari? Cùm Reges & Principes frequentius per administratorias potestates & Magistratus, quàm per seipsos, etiàm virilem ætatem consecutì, Regna & Principatus administrant. Accepta est hæc illicò Pontificalis sententia, & omnibus quæ in contrarium allegabantur abrogatìs, consurgunt Proceres et milites, & voce cælotenus emissa acclamant, Viuat, viuat Lesko Dux & Rex noster in æternum. Ac gradu concito in thalamum ingressi, puerum splendidè exornatum, alba cæsarie eum venustante, propter quam & Albus Lesko nuncupatiònem sortitus est, in publicum educunt, atqꝫ in Sede paterna collocatum Principem constituunt, duosqꝫ sibi & Principatibus suis Curatores, vczt Fulconem Epũm, & Nicolaum germanum suum Palatinum, Cracouieñ, deligunt, & illis se, donec Princeps adolescat, in singulis parituros obstringunt. De hac autem Baronum et militum uniformi concordia, omnium pectora singularis exultatiò pertcasit, gratulantibus vniuersis pro mortuo Principe oliuam tam speciosam sibi proluxisse. Quam Nicolaus Palatinus Cracouieñ, vir ea tempestate plurimum oculatus & industrius, amplius firmaturus (nouerat enim vulgares animos facili aura frangi & auerti) primùm quidem omnibus in commune gratias agit, quòd tam patriæ quàm filiòrum Ducalium ratiònem habendo, dignum et se honestum Reip. statum formare studuissent, & tandem vt in eo seruando custodiendoqꝫ constantes essent, & in illius præuaricatiònem non fierent procliui, ab vnoquoqꝫ iuramenti sacramentum exigit. Conradus verò minor natu Cazimiri filius, Cristino Palatino Masouiæ cooperante, Masouiam & Cuiauiam cum suis pertinentiis ex integro suscepit.

RUSSIÆ Principes conuentu apud Kiiouiam celebrato, expeditionem contra Polowczos, regiònes eorum assidua irruptione vastantes, indicunt. Itaqꝫ quàm primum tempus æstiuale aduenit, Swantoslaus Wszeuoldowicz Princeps Kiiouieñ, Rurik Rosczislauicz, Hleb Swantoslauicz, Hleb Iurgiewicz Thurouieñ, Wlodimirus Hlebowicz, & Wszeuoldus Msczislauicz, Msczislaus Romanowicz, Isaslausqꝫ Dauidowicz, Russiæ Duces, item milites Halicienses, Wladimirieñ, & Luceñ, per Romanum

Ducem Wladimirieñ transmissi, in terram Polowczonum adueniunt, & die vigesima Iunii cum Polowczis in maxima & forti multitudine in occursum eorum euntibus, congressi, Polowczos de sua virtute glorian: tes, cæde magna in brachio Dei confligunt & prosternunt, multisquê cæsis aut captis, paucis verô effugientibus. Castris et tabernaculis eorum potiti, prædis et spoliis onusti, victores cum glôria reuertuntuR.

HENRICUS Epûs Prageñ & Dux Bohemiæ, exercitualiter Mo: rauiam ingressus, affinem suum Wladislaum de ea exclusit. Deinde tam ex Bohemis quâm Morauis maioribus copiis adunatis, iussu Hen: rici Imperatoris, qui Alberto Marchioni Serbiæ infensus fuerat, Serbiam ingressus, eam vastat, & multa relatu indigna non solûm in Sæculares & agrestes, sed etiam in Ecclesiasticos & Monaste: ria et Seruos Dei committit.

PAREM et ampliorem famam et gloriam, quam Russiæ Duces in Po: lowczonum vastatiône consecuti fuerant, Ihor Russiæ Dux sibi compa: raturus, cum duobus filiis suis de Sziewior, et fratre suo Wszewol: do Olchouicz, & militibus de Czernieiow et Nouogrod, vadit contra Polowczos, Et quamuis notabiles copias eorum prostrauissent, vna tamen victoria non contenti, constituerunt ire vltra flumen Don, omne genus Polowczonum deleturi, & tantô insigniorem habituri laudem, quantô longiorem, et quam nemo ante illos tentare ausus fuerat, exegissent viam. Interim autem ingens Polowczonum multitudo, eis propê Don occurrens, cunctos conflixit et deleuit, neminem ex ea clade superstí: tem sinens esse. In Russiæ post hæc terras circa Pereaslaw irrumpunt, & omnia Castra in flumine Sula comprehendunt.

Anno Domini 1195.

Mieczslaus Senex electiônem Lest: konis ægrê ferens, ad Fulconem Epûm et milites Cracouieñ mittit illum abroga: ri et se surrogari petens. Quos id facere renuentes valido exercitu inuadit.

SVblimationem Lestkonis Albi in Cracouien̄ Principatum, ex morte Cazimiri vacantem per Fulconem Epūm, & Cracouienses Sandomiriensesqꝫ milites factam, se neqꝫ auisato, neqꝫ consulto Mieczslaus Senex maioris Poloniæ Dux molestè ferens, frequenti suorum consilio aduocato, quantum animo ob id consternatus sit, quantis vexetur uraturqꝫ cruciatibus, quantam illi & suis, immaturi pueri in Regnū, quod sibi debebatur, euectiò, ignominiæ materiam attulerit, & in posterum allatura sit, edicit, omnem culpam in Fulconem Episcopum & Cracouienses milites retorquet. Quos propterea puero Principatum mandasse disserit, ut totius Principatus administratio apud illos consistat, & appellatiòne quidem vana Lestko Princeps in fascibus appareat, illi re uera & actiòne imperio gerant & exerceant Principatum. Et in tenera quidem ac paruula ætate, Lestkonem & Conradum nepotes suos blandè tractari, dum verò ad maiòrem ætatem peruenturi forent, deletum iri illos à Baronibus Cracouien̄ veneno, & occupatum iri stirpe Ducali sublata, astruit Principatum. Nec nunc primum sed altera vice Cracouienses Proceres, ignominiosæ exclusionis notam sibi inussisse. Et quamuis primam Cazimiro fratre viuente utcunqꝫ tulerit, ciuilem cladem stragesqꝫ domesticas vitaturus, eam tamen quæ nuper erupit, nulla ratiòne passurum: cūm multiplici respectu, velut natu maiori, Cracouiensis sibi quondam non legitimè ereptus debeatur Principatus, & cura puerorum neminem magis quàm se, qui alter pupillorum parens sit, contingat, armis eatenus et ferro ignominiam et iniuriam à Cracouiensibus sibi illatam, rescindendū fore, aut gloriosa morte occumbendum, ne sua despectui & irrisioni habeatur ætas, decreuit. Et cūm uniuersi propositum animi sui, velut efficax et necessarium, commendassent, armari suos omnes in id bellum quanto celerius quantoqꝫ expeditius iubet. Boleslaum deinde altum Wratislauien̄, & Mieczslaum Opolien̄ & Ratiborien̄, Duces, nepotes suos, filios Wladislai exulis, item Msczugium Ducem Pomeraniæ generum suum, ad ferendum sibi personalia auxilia multifaria exhortatiòne et prece accendit. Iustius tamen bellum habiturus, nuncios ad Fulconem Episcopum Baronesqꝫ Cracouien̄ mittit: requirens & sublimatiònem nepotis Lestkonis Ducis velut iniustam, & in suum præiudicium atqꝫ dedecus redundantem rescindi, & se in administratiònem et regimen Monarchiæ Polonorū et Principatus Cracouien̄ admitti. Fulcone autem Episcopo & Baronibus Cracouien̄, ius quod sibi ad Monarchiam & Principatum Cracouien̄ competere astruebat, iustiore confutatiòne refellentibus, & se, antequā scita et decreta sua abrogari, pupillorumqꝫ hæreditates occupari patiantur,

honesta prius morte morituros respondentibus, Mieczslaus Senex Maioris Poloniæ Dux contra Cracouień milites arma sumit, & habens in comitatu suo Mieczslaum Opolień et Ratiborień, & Iaroslaum filium nepotis sui germani Boleslai alti Wratislauień, et Msczugium Pomeraniæ Duces, & filium suum Boleslaum, copiasqꝫ tam equestres quàm pedestres, versus Cracouiam, Monarchiam resumpturus, alacer & ingenti spe plenus procedit, auxiliaribus Ducibus gradu tardiori agmen suum insequentibus. Nullo autem pacto Cracouienses milites secum in dimicationem venturos, sed pactis & conditionibus illum pro Principe et Monarcha, abrogato Lestkonis Albi Principatu, credebat facilè accepturos.

Milites Cracouień audientes potentiam Mieczslai, exercitum cum Ruthenis validum congregant, et Mieczslaum Ducem cum suo exercitu confligunt. Ex quo bello vtraqꝫ pars victa discedit, Mieczslao vulnerato fugiente, et Gouortio Palatino Sandomiriensi capto.

NOn ignari Cracouienses Barones & Milites, quanto studio & cura qualiqꝫ animo & apparatu, quantis deniqꝫ copiis Mieczslaus Maioris Poloniæ Dux bellum ipsis indicturus procedebat, arma & ipsi de Principatibus Cracouień, Sandomirień, Lublineń, Mazouień, Cuiauień, Brzesteń, supra Bug fluuium sitis, cæterisqꝫ Russiæ oris, quæ Cazimiro dum viueret parebant, expediunt. ROmanum insuper Msczislauicz Wladimiriæ Ducem, & filiorum Cazimiri Ducis affinem, multis beneficiis per Cazimirum obstrictum in sui suffragium accersunt. Tribus quoqꝫ agminibus, quorum vnum Nicolaus Palatinus Cracouień, alterum Gouortius Palatinus Sandomiriensis, tertium Romanus Wladimirień aliàs Lucensis Dux, ducebant, Mieczslai Seni Maioris Poloniæ Duci & suis auxiliaribus obuiam procedunt, populationem agrorum & villarum, quibus iam Mieczslaus Senex ignem inyci iusserat prohibituri. Iam vsqꝫ in Andrzeiouień Cœnobium & Oppidum in Cracouień Diœcesi situm, Mieczslaus Senex, cum suo tantummodo exercitu peruenerat, exinde ad fluuium Moszgaua, quatuor à Monasterio prædicto miliaribus de-

currentem, stativa posuerat, dum Cracoviensium militum nunciatur exer:
citus hostilis advenisse. In eo itaqz loco infestis aciebus, uterqz exer:
citus concurrit, Cracovien̄ enim Milites, nondum auxiliares Duces Miecz:
slao scientes advenisse, ne simul cum omnibus pugnare cogerentur, acies
Mieczslai faciliòrem victoriam consecuturi invadunt. Et sinistrum
cornu Romanus Dux, dextrum Palatinus Cracovien̄ Nicolaus tenebat,
Govortius Sandomirien̄ Palatinus, in subsidiis relictus erat. Ad ve:
sperum diei prælium extractum est, cùm in tertiis cæptum esset, & miro
pugnandi ardore ab utrisqz certabatur; quamvis in utroqz exercitu fra:
tres, soceri, cognati, affines, generi, variarumqz necessitudinum homines
consisterant, nemo tamen animum, nemo fervorem belli remisit, nemo fra:
tri cognato, aut amico indulsit, sed mutua se cæde obtruncando, iuxta
atqz infestissimos, & perpetuo odio dissidentes hostes, bellum gere:
batur, quapropter neutra parte referente gradum, strages horrenda ca:
daverum utrinqz edita est. Ad Duces quoqz ipsos, qui suis laturi au:
xilium, præliosè prælium restituturi, se immiscuerant, clades pervenit.
BOLeslaus siquidem filius Mieczslai Senis, sub patris conspectu lan:
cea traiectus, ex equo delapsus expiravit. Mieczslaus Senex maio:
ris Poloniæ Dux, à Gregorio milite vulneratus, in mortem, mucrone
crebros ictus repetente, agebatur, ni galea detracta, se Mieczslaum et
Ducem, parciqz sibi et misereri postulando, exclamasset. Maiestatis autē
suæ & canicieī terrore miles Gregorius perculsus, non solum ferro ab:
stinuit, sed etiam ex acie eductum, ne à quoquam aliò violaretur, fu:
ga celeri sibi consulere persuasit. Romanus insuper Mscislaviez
Wladimirien̄ Dux, pluribus vulneribus adverso pectore acceptis, dum
suos Rutenos partim stratos, partim in fugam versos conspiceret, è præ:
liò et ipse periculum vitaturus declinat. Multis deniqz militibus
de utraqz parte aut occisis, aut vulneratis; prælium direptum est, quod
tam crudeli & horrendo Marte gerebatur, ut uterqz exercitus cruen:
ta referens vulnera pro victo abierit, & nemo in certaminis loco com:
pertus est aliter quâm pectore adverso cecidisse. Cognata arma, acies
fraternæ, signa communia, unius patriæ, unius linguæ robur, ingeniò
parum sano, infestis eo primùm tum die gessere bellum animis. Solus
Mieczslaus Laskonogi Dux eadem die cæteris diffugientibus, in certa:
minis loco permansit, solusqz soli sibi cesisse victoriam gloriabatuR.
Partis utriusqz exercitu ex certaminis loco diffluente & dilapso,
Mieczslaus Opolien̄ & Ratiborien̄ Dux, qui et ipse partes Mieczslaī
Senis maiòris Poloniæ Ducis iuvaturus, tardius egressus præliò non

interfuerat, cum nepote suo Iaroslao, Boleslai alti Wratislauień Ducis filio, et copiis sui exercitus aduenit, eosqꝫ qui de exercitu Mieczslai Senis diffugerant, recolligens in certaminis loco consedit, ac signis erectis quasi victoris in morem constitit. Cui et eam ipsam exultationem Gouortius Palatinus Sandomirień, ad quem reliquiæ disturbati Cracouień exercitus se applicauerant, erepturus, nulla suorum paucitate et recenti clade perculsus, inita ratione, occurrens, acerrimè pugnat, & potioribus de suis amissis, cæteris fuga elapsis, numerositate hostium superatus, in hostiles manus, fugere turpe ratus, viuus venit, & longam captiuitatem apud hostes, antequam manumitteretur, pertulit. Opoliensis Dux Mieczslaus, cum nepote suo Iaroslao, ne iterum à Cracouiensibus militibus insectaretur, veritus, ex prælii loco, Gouortium Palatinum Sandomirień, & nonnullos alios Cracouień milites captiuos, spoliaqꝫ relati triumphi secum ferens discedit. Et ab exploratoribus et nunciis doctus, Mieczslaum Senem grauiter vulneratum, lectica in Posnaniam deferri, exercitum et ipse suum & nepotis in Slesiam traducit.

Fulco Episcopus cognita strage facta, fratrem suum Mieczslaū sequentē reuocat et arcem Cracouiensem prouidit.

SOlicitus de futuro belli ineundi euentu Fulco Cracouień Epūs in villa sua Dzierzazna, duobus miliaribus à conflictu distante, substitit, & inter spem atqꝫ metum positus, obsecrationibus lachrymosis, suis victoriam cedere precabatur. Aduenit interea ex prælio aliquis fugiens, et Pontifici de exitu belli auide sciscitanti respondet, magna cæde Cracouień, Sandomirień, & Romanum Ducem Wladimiriæ, cum exercitibus eorum, per Mieczslaum Senem maioris Poloniæ Ducem contritos esse, & tam Palatinos quàm Romanum in acie cum Primoribus cecidisse, Mieczslaumqꝫ Senem triumphali pompa insignitum, et spoliis atqꝫ signis debellatorum à se hostium onustum, celeri cursu ad occupandam Cracouiam contendere. Nondum is relationem suam expleuerat, & vnus, alius, itemqꝫ alius, et alius, diuersum ferentes successisse casum, adueniunt. Fulco autem Episcopus, quid veritas contineat gestiens agnoscere, vnum ex Presbyteris suis, sub dissimulato habitu, in certaminis locum, singula, quæ et quali ordine acciderint, et quis successus apud Palatinos Cracouiensem & Sandomiriensem Ducemqꝫ Romanū

maneat, exploraturum mittit, iubens eum impigrum, diligentem et cautum esse. Qui cùm pedestri itinere ad prælii locum antè occasum solis perue: nisset, et ab his qui semineces relicti erant, & ab his qui interfectorum aut exhalantium animas legebant spolia, percunctata rescitaq veritate, ad Præsulem suum Fulconem reuersus, singula eo ordine quo acciderant exponit, referens Mieczslaum Senem Maioris Poloniæ Ducem, & pro nece filii sui Boleslai, et pro vulnere accepto pro victo discesisse, Go: uortium Palatinum Sandomirieñ, â Mieczslao Oplieñ Duce, et suo exercitu qui superuenerat, conflictum & captum esse. ROmanum Mscizislauicz Ducem in Russiam sauciatum, cæteros prout casus quemq tulit, in loca varia abiisse. Et Fulco quidem Epus mærore nimio confectus, consternatis pupillis & patriæ consulturus, nocte subse: quenti Ducem Romanum consecutus, obnixè rogat, quatenus cum his quæ illum sequebantur reliquiis, Cracouiam redeat, Arcem & fi: lios Ducales contra seuitiam Mieczslai Senis, quem sperabant sup: plemento militum habito, ad occupandam Cracouiam reuersurum, defensurus. Sed Romanus Dux duplici se causa præpeditum re: spondet, & defectu militiæ, quæ aut prælio corruerat, aut fuga de: fluxerat, & acceptis vulneribus in corpore, quæ tumescebant. Quæ: renti deinde Episcopo, quid in tam periculoso necessitatis articulo agendum pro incolumitate patriæ, optimum et necessarium fore conse: ret, respondet, de capite omnem curam habendam esse, & Cracouiam, omnium Prouinciarum Principem & Dominam, ab hostili inuasione tu: tandam. Qua salua & incolumi, cætera omnia facilè secutura. Id consilium Fulco Pontifex secutus, dum altero die Nicolaus Pa: latinus Cracouieñ instaurato exercitu, magnis ausis ignominiam, ad Mosgauam acceptam, detersurus, Mieczslaum Senem insequi ne pergeret, illum prohibuit. Et ne Arx et Ciuitas Cracouieñ in ali: quod periculum recideret, secum vnâ Cracouiam rediit, & militum præsidio non solùm Cracouiensem Arcem, sed & singula ditiònis pu: pillorum Castra, ne nunciata clades aliquam procellam excitet, mu: niuit, & ne nouandi res quisquam ausus sumeret, prouidit.

Anno Domi 1196.

Stantibus rebus quietis committunt Polo: ni Helenæ vxori Cazimiri Ducis imperium.

Foeda inter Mieczslaum Senem maioris Poloniæ Ducem, et Cracouienses milites pro Principatu ad Mosgauam gesta dimicatio, fœda insuper clades, per quam plures mortales, ciuili bello, & nullum referente triumphum, absumpti sunt, diu partem vtramqꝫ sub quiete distinuit, quasi ex composito vtrosqꝫ crederes, treuga bellum suspendisse. Mieczslaum siquidem Senem Maioris Poloniæ Ducem acceptæ ignominiæ plurimum puduit, quòd in prælio inito, multos milites multasqꝫ fortunas, & super hæc omnia charum filium suum Boleslaum perdiderit, & quod nihil ipse ex prælio præter vulnera, filiiqꝫ Boleslai cadauer retulerit. Tenebat et Cracouien milites ingens robor, quòd nonnulli eorum, signis et locis desertis, in fugam abierint, et partam propé victoriam é manibus emiserint. Sub hoc autem turbatarum publicarum rerum dispendiò, salubre visum est Ducissæ Helenæ Cazimiri relictæ, supra sexum muliebrem, singulari prudentia pollenti, fasces imperii & regimen Principatuum committi. Ea conditiòne adiuncta, vt absqꝫ Fulconis Epi, & Nicolai Palatini Cracouien consiliò et assensu, nihil in rebus publicis statuat, innouet, aut decernat. Itaqꝫ vsqꝫ ad filiorum maturá ætatem Helenæ Ducissæ præfatæ arbitrio, & vacantium dignitatum et officiòrum Magistratus, personis idoneis mandabantur, & Ducales census & introitus, aut inferebantur in fiscum, aut in Reip. distribuebantur commoditates & profectus. Charitate siquidem quam erga Cazimiri stirpem gerebant milites acti, conditiònis suæ quodammodo in tempus, quod viri essent obliti, muliebri potius subiacere imperio, quàm Ducales filios deserere maluerunt.

POSNANIENSIS Episcopus Mrokotha febribus correptus moritur, et in Ecclesia Posnanien sepelitur, cùm annis decem Pontificali regimini præsedisset. Cui per electiònem Canonicam, octaua Septembris habitam, Philippus Canonicus Posnanien nobilis Polonus de Domo Wieniawa, via scrutinii succedit, á Zdzislao Gnesnen Archiepo, Mieczslao Sene maioris Poloniæ Duce consentiente confirmatus et consecratus.

Anno Domini 1197.

Vxorum vsus Sacerdotibus in Polonia per Legatum Cœlestini Papæ interdicitur.

Petrus tituli Sanctæ Mariæ in via lata Diaconus Cardina-
lis, Capuanus vulgariter nuncupatus, à Summo Pontifice Coele-
stino tertio Legatus de latere, ad reformandam Ecclesiam
Polonicam destinatus, venit in Poloniam. Qui Cracouiensem Ciui-
tatem ingressurus, à Fulcone Cracouien Epo, et omnium Ecclesiarū
processione magno honore susceptus est. Primamqz Congregationem
Cracouiæ, alteram in Lupeza agens, deinde in Gnesnen, Wratisla-
uien, Posnanien, Plocen, Wladislauien, Chelmen, & Lubucen Diœce-
ses se transferens, id præcipuum in Ecclesia reformanda sibi curæ aßum-
pserat, quatenus Presbyteri, à mulieribus et concubinis abstinendo, conti-
nentem & Castam, et quæ lagicos ædificare posset, ducerent vitam,
cùm plures ea tempestate Sacerdotes vxoribus velut iure legitimo vte-
rentur. Cuius vsus corruptelam, Cardinalis ipse summo studio, à Po-
lonica eliminauit abrogauitqz Ecclesia, & Presbyteris vxores accipe-
re & tenere, sub grauißimis pœnis, interdixit. Laicis verò quacunqz
excellentia pollentibus, connubia in facie Ecclesiæ contrahere instituit.
Et hæc quidem salubris præfati Petri Cardinalis constitutio, facilè
à Polonorum Clero, & ab vniuersa Polonica Ecclesia accepta, & ac-
curata diligentia custodita seruataqz est. A Bohemis tamen, Cleroqz
Bohemico, apud quos Cardinalis ipse etiam Legationis officio fungeba-
tur, non solùm repudiata, sed parum abfuit, quin Cardinalis ipse Consti-
tutionem ipsam, ordines in Sabbato sicientes celebraturus, promulgans,
& Presbyteros ad castitatis votum compellens, violaretur. In cuius oc-
cisionem Bohemici sacerdotes grassari Pragæ cœperunt, nisi illorum im-
probos conatus Epus Pragen Henricus, Ducalem tunc in Bohemia obti-
nens potestatem, oppresisset. Non solùm autem in his, sed in pluribus
aliis Cardinalis ipse prædictus Polonicam Ecclesiam, Pontificibus &
Clero, beniuolis se præbentibus ad singula, reformauit.

WLADISLAVIENSIS Epus Stephanus, cùm annis sex sedisset, di-
em obiit, et in veteri Ecclesia Wladislauien sepelitur. In cuius locum
Agerius natione Italus, propter discordem electionem Capitularium ab
Innocentio tertio prouisus successit.

HENRICVS Pragen Epus et Dux Bohemiæ, valido languore cor-
reptus, decimo septimo Calendas Iulii moritur. In ægritudine tamen positus,
Przemislaum Ducem consanguineum suum, quem de Ducatu Bohemiæ eie-
cerat, in spem mortis suæ Ducatum occupare mollientem, per gentes suas

conflixit, et de Bohemia fugauit, quamuis et parti suæ non incruenta prouenerit, multis cadentibus, victoria. Post mortem verò suam Dux Wladislaus Przemislai Ducis germanus, à vinculis, quibus propter germanitatem Przemislai, velut suspectus detinebatur, solutus, fauore militum in Ducem acceptus est. Verùm dum Ducatum prædictum mensibus quinqꝫ tenuisset, Przemislaus germanus suus, collecto ex Bohemis Alamanisqꝫ exercitu, venit in Bohemiam, pro Principatu certaturus. Wladislaus autem quamuis maiore gentium potentia fultus esset, noluit velut vir pacificus in dimicationem cum fratre venire, sed missis Comitibus aliàs communibus Baronibus, pacem cum fratre iniit, sorteqꝫ Morauiæ contentus, Przemislao de Ducatu Bohemiæ excessit. Qui à Philippo Romanorum Imperatore, Frederici secundi fratre, quem Romana Ecclesia non accepit, coronari iussus, accepit Diadema.

Anno Domini 1198.

Wladimirus Halicien. Dux moritur et Lestko Albus Polonorum Dux Haliciensi Principatu profligato Romano Duce potitur.

Wladimirus Haliciensis Dux, beneficio brachioqꝫ Cazimiri olim Polonorum Ducis & Monarchæ, ad Haliciensem Principatum à quo per Pannonios deiectus fuerat, restitutus, morte absumptus, dum nullum superstitem reliquisset hæredem, magnam inter Lestkonem et Conradum Polonorum Duces, eorumq Curatores, Cracouiensesqꝫ milites ab vna, & Rutenos Rutenorumqꝫ Duces ab altera partibus, dissidii excitauit procellam. Iure quidem & æquitatis ordine, foedere insuper cum Cazimiro Polonorum Duce per Wladimirum dum restitutus esset icto, Haliciensis Principatus ad Poloniæ Regnum, et ad filios Cazimiri (super quo et Halicien. milites Sacramento addicti erant) debebat deuolutus censeri, sed multorum Principum Russiæ, Ducatum prædictum sibi in feudum dari deposcentium, ambitio, plures seditionum rumores concitatura videbatur. Ad quos antequam latius serperent, opprimendos, Nicolaum Palatinum Cracouien. cum copiis tam equestribus quàm pedestribus, in Haliciam ad prouidendum de Ducatu vacantis statu, et vt in formam

Prouinciæ redigi, Regnoqꝫ Poloniæ vniri posset, ordinandum, mitti placuit. In lachrymas illicò Dux Lestko resolutus, ne se desereret, sed in illius expeditiônis Comitem eum assumeret, primùm Curatores deinde Consiliarios singulos, blandis hærens amplexibus, precabatur. Et dum tam mater Ducissa Helena quàm Consiliarii resisterent, & satius illum in Aula interim manere persuaderent. Quantû, inquit, refert, quòd signa muta et omni sensu carentia, vobiscum itura sunt, & ego Dux vester futurus relinquor? assumite precor me, vt virorum contubernio fortium, fortis euadam, quoniam inter fœminarum greges me tædet pudetqꝫ amplius esse, quod si non impetero, sequar vel vno tantummodo comite contentus, vestra vestigia. Hisqꝫ & aliis sermonibus, suam indolem futuram exprimentibus, vsus, Consiliariis animum Ducalem certatim efferentibus, vt se assumerent peruicit. In frequenti itaqꝫ militum numero, dum in Halicien fines peruenisset, Halicien primi illi occurrunt, et velut Dnum suum legitimum deuotius suscipiunt & adorant. Idqꝫ primùm ab eo precantur, vt solus illis imperet, solus Haliciensem administret regatqꝫ Principatum, aliorum Ducum Russiæ execraturos se, vel honesta prius morte morituros, pronunciant ditiônem. Collaudatos & blandè habitos Dux Lestko præcedere iubet, verùm illi Lestkoni & suis Curatoribus infensi, quòd rumore vulgato cognouerant, Romanum Mczislaucz Wladimiriæ Ducem, se pro Duce & Præside Lestkonem locaturum, armis correptis, obuiam Lestkoni vt hosti procedunt. Sed cùm leui negocio primæ eorum turmæ fusæ fugatæqꝫ, postremæ quoqꝫ in quibus erat ingens peditum multitudo, metu perculsæ fuga dilapsæ essent, & Lestko ad oppugnandum Haliciense Castrum properaret, Halicienses missis Caduceatoribus, petita optentaqꝫ venia, portas Castri Lestkoni aperiunt, & omnia quæ imperaret se facturos repromittunt.

ROmanus Wladimiriensis Dux nepos defuncti, inuestitur per Lestkonem Album Polonorum Ducem in Halicien Ducatum cum omnium Haliciensiû mœrore.

PLenam & Castri & totius Haliciensis Ducatus Lestkone Polonorum Duce possessionem consecuto, tum demum inter competitores de Ducatu Haliciensi Russiæ Duces, in altius certamen

res venit & post longa litigia inter illos ventilata, cæteris à proposito resi-lientibus, solus Romanus Msczislauicz Wladimirien Dux, mortui Halici-ensis Ducis nepos germanus, sibi Ducatum Haliciensem conferri, ratione & respectu multiplici deposcebat. Isqz cæteros Duces Russiæ à pe-tendo Ducatu Halicien, cùm rogando & persuadendo, tum terrendo auerterat. Apud Ducem quoqz Polonorum Leskonem & suos Consi-liarios in præfato Ducatu Halicien petendo, multiplicibus ingeniis vsus supplicationem suam quotidie nouis adminiculis subornabat, iniquum esse ducens, vt patrui sui germani hæreditas, ad alium quàm ad se peruentura, ampliorem sibi mortis patrui causaret dolorem. Neminē præterea vt se adeò meritum inter Duces cui beneficium illud præsta-ri æquum esset, cùm merita sua in Poloniam Ducemqz Leskonem præsti-ta, recentia stigmata ad Moszgauam accepta, & plures sui milites illic desiderati, testarentur. Adiungebat his causis minas, iniuriam suam, si à Ducatu Halicien & sorte patrui excluderetur, armis & omni hostilitate facultateqz se vociferans vlturum. Difficilis apud Leskonem Polonorum Ducem & Consiliarios suos huiusce rei decisio visa: consumationem illius in plures dies (sub quibus Dux Romanus submißius se gerens, Haliciensem Ducatum non iure, sed precario, non in proprietatem & titulum, sed in procurationem & regimen sibi petebat mandari) extraxit. Nemo erat ex Consiliariis Polonorum cui satis placeret, tam fœcundum Ducatum Romano, satis inter Rute-nos diuiti & potenti, ne in superbiam erectus calcitraret, & ex subdi-to hostis infestus fieret, conferri, sed Ducatum ipsum Regno Polono-rum, velut vtilem et valdè neceßarium, pluresqz allaturum commodita-tes, vniri. Haliciensium insuper Baronum & Militum querelis & preci-bus mouebantur, qui sibi callidum & versipellem Principem, varia tyran-nide in se vsurum dari & præfici abhorrebant. Offerebant præterea Leskoni Polonorum Duci, si in formam Prouintiæ redacti Romano non committerentur, auri & argenti, gemmarum, vestium, equorum, boum & armentorum, certam quantitatem annis singulis pensuros. Mouebant ista Leskonem Principem & Polonorum Consiliarios, respectus tamen futuri cum Romano, si refutatum suas preces iri contingeret, belli, & superimpendens à Mieczslao Sene Maioris Poloniæ Duce hostilitas, ne pro vno & eodem tempore à fronte & tergo vrgerentur, Leskonem Ducem & Polonorum Consiliarios peruicit, vt propriis commoditati-bus & cæterorum Ducum Rußiæ & Haliciensium Militum petiti-onibus neglectis, Haliciensem Principatum Romano Wladimiriensi Duci subiectum, illum fidum sibi putantes futurum, conferrent, ipsumqz

tunc de Ducatu prædicto inuestirent, & illius possessionem, non sine Haliciensium amaro cruciatu, multiplex malum sibi ominantium, traderent, Romano fidem, deuotionem & obedientiam, in Polonorum Ducem Leskonem, æquitatem verò & iustitiam in Halicien Milites & subditos, se iureiurando astringente & vouente custodituru. In hunc modum rebus Halicien compositis, Leskо Dux cum sua militia Cracouiam repetiit.

Lubucen terra a Polonia sequestratur

Boleslaus vnus ex filiis beatæ Heduigis & Henrici cum barba Wratislauien Ducis, substantiam paternam, celebrata cum fratribus Henrico & Conrado Crispo, Ducibus Wratislauien patre permittente diuisione, adeptus Ducatum Lubucensem, qui illi sorte obtigerat, arcem cum eius territorio Marchionibus Brandeburgen pro certa summa pecuniæ, luxuriosè & prodigaliter viuens, perpetuò vendidit. Ex quo tempore Ducatus præfatus & Epatus eius Lubucen insignis à Poloniæ Regno abstractus & sequestratus ac per peram & iniustè Marchionatui Brandeburgen applicatus est, non sine Regni Poloniæ notabili mutilatione, vsqz in nostra tempora durante. Adeò autem præfati Boleslai Ducis malicia & transgressio progressa est, vt in Oppido Srzoda, & in Cimiterio Parochialis Ecclesiæ eiusdem Oppidi, octingenti homines ipso causam & occasionem præstante flammæ incendio perierint.

CÆLESTINVS Papa tertius cùm annis sex, mensibus septem diebus vndecim sedisset, Romæ moritur & in Ecclesia Sancti Petri sepelitur. Cui Lætantius aliàs Lothargius, appellatus Innocentius tertius, natione Campanus ex patre Trasimundo, quamuis ætate iuuenis, sed scientia Diuina atqz humana acutus, in omnium conspectu gratiosus, vigesima secunda die Mensis Februarii succedit.

Bohemiæ Dux in Regem coronatur per Philippum alterum electum Imperatorem

Eodem anno in die Sancti Michaelis Henricus Imperator, cùm annis vndecim imperaßet apud Panormum in Sicilia moritur. & Neapoli insigniter sepelitur. Hunc pleriqz Annalium Scriptores aßerunt in fine vitæ suæ magnum hostem & aduersarium Ecclesiæ

fuisse, & nonnullos Episcopos qui nequitiæ suæ assentire noluerant (ob
quam causam graui anathemate Apostolico innodatus fuit) trucidasse.
In substituendo Imperatore cum Principes variassent, & Colonien atqz
Treueren Archiepiscopi Othonem Comitem Pictauiæ filium Henrici
quondam Ducis Saxoniæ, Maguntinen verò Archiepus cum aliis Phi-
lippum Ducem Sueuiæ fratrem Henrici Sexti Imperatoris elegissent, gra-
uissimus bellicus stridor, & permiscua atqz miserabilis vastatio & cædes
in Germania penè vniuersa coorta est, incendiisqz Almania fumebat. Phi-
lippus ius electionis de se factæ roboraturus, plures Almaniæ Principes si-
bi conciliat, Bohemiæqz Ducem Przemislaum in sui suffragium vocat, quē
vt propensius sibi obligaret in Regem creat, & sub sui in Bamberk præ-
sentia, vel vt quidam ferunt in Maguntia, coronari in Bohemiæ Regem
per Archiepum Maguntinen procurat. Cuius fretus auxilio Colonien
Archiepatum & alias Almaniæ sibi aduersas partes crudelissimè de-
uastat. Innocentius autem Papa odio habens Philippum, quòd frater su-
us Henricus Imperator multis contumeliis & iniuriis apud Siciliam Pon-
tifices & Sacerdotes Dei affecerat, Othonis partes studiosissimè promo-
uebat. Cuius etiam mandato ipse Otho Corona prima apud Aquisgra-
num fuit insignitus, & Philippus velut iniustus Imperii inuasor, anathe-
matisatus.

FRanciscus aliàs Franko, qui aliò nomine Swantko appellabatur Epi-
scopus Wratislauien, cum annis decem septem sedisset, moritur. In cu-
ius locum Iaroslaus Dux filius Boleslai Alti Ducis Wratislauiensis
patre ordinante et dirigente succedit, à Zdzislao Archiepo Gnesnen
confirmatus & consecratus. Hic Iaroslaus de consensu paterno Ec-
clesiæ Wratislauien terram Nissen perpetua donatione contulit & in-
scripsit in dotem. Per communes Barones reconciliatus patri, quem iu-
uenili ambitione feruens, & propter odium Adleydis nouercæ, cum
filios ex ea susceptos videret à patre sibi præferri, nonnullis militibus
id facinus nutrientibus, de Ducatu Wratislauien propulerat. Hic eti-
am Iaroslaus donationem decimarum noualium per Ziroslaum præde-
cessorem suum Monasterio Luben in toto territorio Legnicen factam
velut mensæ Episcopali plurimum nociuam, irritauit.

PRincipalior Rutenorum Princeps Swantoslaus Kiiouien Dux moritur, & in
Eccla Sancti Cirilli quam pr suus Czerniciouien Dux fabricauerat sepelit.
Post cuius mortem Rurik Rosczislauicz Dux apud Kiiouien principari cæpit,
sed cum per Kiiouien temporis pcessu pulsus esset ad Polowczos confugit.

Anno Domini 1199.

Romanus Dux Halicien breui omnem sua tyrannide nobilitatem Halicien cum terrore vicinorum suorum perdit.

HAliciensem Prouinciam Romanus Wladimirien Dux, fauore, liberalitate, & largitione Lestkonis Albi Polonorum Ducis consecutus, Haliciensibus primum cœpit esse blandus, mox infestus, & ad extremum truculentus, nec sua sponsio fidesqz, quam de regendo Halicien Principatu, in iustitia & æquitate, Duci Polonorum Lestkoni præstiterat fuit constans & diuturna. Sed iureiurando & foedere præuaricato, primos Haliciensium, nihil hostile suspicantium ad se vocatos captiuat, è quibus quosdam publicè trucidat gladio, alios infodit, mergitqz sabulo, alios membratim coram discerpit, alios excoriat, alios exenterat, plures quasi signum ad statuam ligatos, missilibus conficit, varioqz mortis genere interimit. Cum autem occisorum militum affines, consanguinei, & filii, & ferè vniuersa nobilitas, tam fœda crudelitate perculsa, in vicinas regiones diffugisset, omnem suis eiulatibus & querelis, in Lestkonem Polonorum Ducem & Polonos (quòd sibi tam efferum nihil præter humanam effigiem humani habentem, Principem præfecissent) culpam retorquentes. ROmanus suis artibus vsus, exquisitis blandimentis & promissionibus illos euocat, & parumper in honore & fauore habitos, variis tandem excruciatos interficit tormentis, & ferè vniuersam Haliciensem nobilitatem tyrannide sua enecat & extinguit: solitus eo pro excusando, quasi solenne quodam & cæleste oraculum existeret, vti prouerbio. Neminem melle apum, nisi prius examen oppresserit, securè vesci posse. Tantum autem terrorem sua tyrannide & truculentia, non propriis tantummodo, sed & finitimis ingesserat, tantum sibi famæ & potentiæ breui quæsierat, vt facilè omnibus Rutenorum imperaret Prouintiis, & singulos Russiæ Principes haberet tributarios & subiectos. Quæ res ne in Polonorum perniciem verteretur, sæpè Polonos affligebat, iam tacitos sæpenumerò superimpendentem Romani tyrannidem in se quoqz ominantes aliquando recisuram.

Mieczslaus Senex maioris Poloniæ Dux Cuiauiam occupat.

MIeczslaus Senex Maioris Poloniæ Dux, qui post cladem ad Moszgauam acceptam pacificus constiterat, ad res per bellum & controuersias gerendas, animum inclinat, & Cuiauiensem Prouinciam, quæ de Lestkonis & Conradi filiorum Cazimiri sorte erat, velut Principatibus suis confinantem, ex propinquitate & opportunitate occupat, & in suam redigit ditionem. Quæ quidem iniuria à Lestkone Duce & suis Curatoribus repressa tunc non est, quoniam & ciuile bellum verebatur consurgere, nouas clades iterum pariturum, & atrox concertatio dissensioq; inter Nicolaũ Cracouień de Domo Vulpium, & Gouortium Sandomiriensem, de Domo Rauitarum, Palatinos, ab æmulatione & liuore orta, interuenerat, in eumq; processerat ardorem, vt post plura seditiosa litigia, Gouortius Palatinus Sandomirień. hostis sui Nicolai Palatini Cracouień potentiam perhorrescens, in Bohemiam ad fratres & cognatos Domus suæ (beneficio Ducis Bohemiæ in sedes & hæreditates suas, eo tamen pacto, vt veteribus insignibus abrogatis, in signum patratæ fraudis Asciam, in Bohemico vulgari Bradathiczam in Polonico Okscham vocatam, pro armis deferrent, restitutos) exulare cogeretur.

ZDZISLAVS Gnesnensis Archiepiscopus, cũm annis sedecim sedisset, moritur, & in Ecclesia Gnesneń sepelitur. In cuius successiõnem & si Capitulares Thomam Archidiaconum Gnesneń elegissent, Mieczslao tamen & Wladislao atq; Othone Maioris Poloniæ Ducibus instantibus, frater Henricus dictus Kietlicz Ordinis minorum in Monasterio Sancti Iacobi Wratislauiæ ordinem professus, ex Theodorico prẽ Duce Bremeń, & Eudoxia Ducissa Poloniæ genitus, licet renitens eligitur per Innocentium Papam tertium, aut vt aliis placet per Martinum quartum prouisus, Morauiæ Principes propinqua cognatiõne, & beatam Heduigim gradu tertio contingens.

NONO Calend. Maij Bela Rex Hungariæ cũm annis tribus & viginti regnasset, moritur, & in Alba regali sepelitur. Cui filius eius Emericus successit, communi & conformi Prælatorum & Baronum consensu in Solium paternum euectus, sed paruo regnauit tempore.

Anno Domini 1200.

Mieczslaus Helenam matrem Lestkonis Albi Ducis rogat et hortatur, quatenus sibi

ad vitam de Monarchia condescendat. Et ea consentiente ac in Sandomiriensem Principatum recedente, fit Monarcha Polonorum.

Cruiauien Ducatu iniustè per Mieczslaum Senem Maioris Poloniæ Ducem occupato, Mieczslaus ipse ad occupandum Cracouien Ducatum & Poloniæ Monarchiam, animum omnesqz conatus intendit. Et quia arma quibus id primum assequi volebat, minus illi prosperè cesserant, astu & dolis, quæ omnibus armis potentiora existunt, sperat se haud dubiè consecuturum. Fulconem itaqz Epum & Nicolaum Palatinum Cracouien germanum eius, cæterosqz primi ordinis & dignitatis viros, cùm per se magna comitate, tum per literas & nuncios varia largitione solicitat, quatenus illum (filiis præsertim Cazimiri Ducis Lestkone & Conrado nondum ephæborum ætatem excedentibus alienatis) in Polonorum Monarcham assumant: prosperam & tranquillam vitam sub illius ditione acturi. Verùm cùm animos virorum huiusmodi blandiciis expugnare non posset, quippè magna charitate pupillis affecti, quicquid per Mieczslaum Senem ingerebatur, surdis auribus excipiebant: ad matrem puerorum Ducissam Helenam Cazimiri relictam, se totus conuertit, facilè sperans, quemadmodum successit, suis se calliditatibus illam ad vota sua inclinaturum, reyciebant etenim in illam Barones, quos Mieczslaus prece aut preciò pertentauerat, sui consensus facultatem. Suggerit itaqz Helenæ Ducissæ atqz suadet, vt patiatur sibi Principatus & Monarchiæ Polonorum fasces deferri, stabilitura ex hoc Regnum filiis, & maximas commoditates & profectus perceptura. Se quidem, ad quem velut natu maiórem Monarchiæ deuolutus censetur Principatus, dissentiente, non posse filios Cazimiri, neqz pacificè neqz legitimè in Principatu Cracouien, qui Soliò Monarchiæ reseruatus est consistere, sed pro illius ademptiòne iniusta, nunquam se & filios suos quieturum. Vbi tamen Ducissa Helena de Ducatu præfato cedere consenserit, velle se & filios Cazimiri Lestkonem & Conradum nepotes suos primùm adoptare in filios, deinde illos militari cingere balteo, Cuiauiensem restituere Prouinciam, & Regnum Polonorum perpetuo illis, vt se mortuo Principatus eorum non possit neqz à filiis suis, neqz à quoquam alio reuocari in dubium, stabilire, neqz aliter posse illos iustè & tutè in Regnum succedere, neqz successiònem posse esse stabilem et diuturnam, si ab ipso firmata et stabilita non fuerit, cùm huiusmodi stabilimenti robur ex eius arbitrio et auctoritate

pendeat. Ea verò, quæ morte Cazimiri fratris sui secuta, de filiis suis ad Principatum & Monarchiam per Fulconem Epum & Barones electio & substitutio facta est, fragilis & ridiculosa, nullum penitus duramentum si à se ratificata non fuerit habitura, consistat necesse est. Attendat præterea se Senem & decrepitum, paruoqz tempore victurum esse, & pro breuissimi temporis spacio, non cunctetur de Ducatu Cracouień excedere, fructum multiplicis vsuræ filiis adiectura. His Ducissa Helena crebrò expugnata sermonibus, facilitate muliebri, omnia quæ in dolo à Mieczslao disserebantur, in credulitatem admittens, Fulcone Epo, Nicolao Palatino Cracouień, cæterisqz Proceribus nequicquam renitentibus aduersantibusqz, de Cracouień Principatu cum Lestkone & Conrado filiis excedere, sub pactis per Mieczslaum Senem propositis, dummodo tamen ea se iure iurando obseruaturum astringeret, consentit. Constituitur deinde ad hæc consumanda, beati Bartholomei Apostoli dies, pro quo dum Cracouiam, prout inter Helenam & Mieczslaum Ducem conuenerat, frequens Prælatorum & Baronum multitudo conuenisset, Mieczslaus Senex facta promissa resumit, Lestkonem & Conradum in filios se adoptaturum, Cracouiam se illis restituturum, Regnum se absumpto stabiliturum, repromittens. Quæ non solùm à Mieczslao Sene sed etiam ab vtriusqz partis Proceribus iureiurando, tunc in manibus Pontificalibus, sancita sunt. Id vtraqz parte laudante additum, vt si aliquis pacta taliter percussa præuaricari, violare, infringere, & irritare, aut in earum violatiónem & irritatiónem consulere & assentiri præsumpserit, per Gnesneń Metropolitanum, & quemlibet alium Prouinciæ Gnesneń Pontificem, anathematis innodetur opprobrio, Diuina vltióne per cuius nomen fallaci corde iurauerat, puniendus. Icto huiusmodi fædere Ducissa Helena cum Lestkone & Conrado, multis Baronibus eam prosequentibus, secedit ex Cracouia Sandomiriam, reliquos Principatus sortis filiorum suorum gubernatura. Mieczslaus autem Senex Polonorum Monarcha effectus, Cracouień Ciuitatis, arcis, & Ducatus, accipit possessionem, & post paucos dies in Oppido Bithomień Castrum forte ædificat, vt Cracouień milites in fide contineat, & in rebellionis euentum propinquum habeat præsidium, quò tutus diuertat. Tunc etiam Gouortius Palatinus Sandomirień, ex Bohemia amicorum literis reuocatus, reuertitur, & apud Lestkonem & Conradum primum sortitus locum, Nicolai Palatini Cracouień, Principatibus diuisis, hostilitatem, cùm vterqz sub diuerso Principe constaret, non verebatur.

QVINTA Mensis Maÿ die, terræ motus in Polonorum regióne, vicinisqz Regnis & terris sub meridiano tempore exortus, & frequenti

dierum spacio resumptus, pluresqz turres, domos, & munitiones attriuit, quæ res raro in Polonia contingens, velut prodigiosa, & apud plerosqz in religionem versa, videbatur.

CONSTANTINOPOLIS Græcorum Ciuitas in qua tunc Aschkarius imperabat, à Venetis & Francis capitur. Cuius captio longo tempore non credebatur, eò quòd fatatum fuit, eam non nisi per Angelum capi posse. Sed hostibus per murum vbi Angelus pictus erat intrantibus, veritas fati & æquiuocatio erroris tum primùm notata est. Aschkarius autem Constantinopolitanus Imperator, vrbe capta, versus Ponticum mare Tersonam transiit, & abinde post Gallatiam aliàs Haliciensem Prouintiam quæ est pars Russiæ sub Polonorum Regno consistens, peruenit, peruenit, & à Romano Russiæ Duce benigniter humaneqz susceptus tractatus atqz habitus, aliquanto tempore illic permansit.

ADLEYDA virgo religiosa & deuota, filia Cazimiri olim Cracouien & Sandomirien Ducis, Monasterium fratrum Prædicatorum, seu aliàs sub titulo Sancti Iacobi in Ciuitate Sandomirien fundat & erigit. Quæ in virginitate Deo seruiens, cùm anno Domini Millesimo Ducentesimo vndecimo, octaua Decembris diem obiisset, in eodem Monasterio sepulturam accepit.

EMERICVS Hungariæ Rex cùm vix anno regnasset moritur octauo Calend Decembris, & in Ecclesia maiori Agrien sepelitur. In cuius locum filius eius Ladislaus suffectus est, coronatus septimo Calend Septembris.

Anno Domini 1201.

Mieczslaus dum Helenæ pacta seruare velle negat, per Nicolaum Palatinũ Crac dum ipse ad maiorem Poloniam iuisset Monarchia priuatur, et tota terra Cracouien Lestkoni Albo Duci Polonorum restituitur.

ALterum iam annum Mieczslaus Senex in Monarchia & Principatu Cracouien agebat, nondum tamen ex multiplicibus promissis & pactis Lestkoni Duci & genitrici illius Helenæ Ducissæ

factis aliquod impleuerat, sed nec Cuiauień terram superioribus annis iniusté occupatam, restituerat, verùm vafro usus ingenio, interdum publicas occupationes, interdum corporis valetudinem in sui excusatióne opponebat. Tum primùm Ducissa Helena Cazimiri relicta se á Mieczslao Sene circumuentam & delusam vanissimis promissis querebatur, tum etiam cœpit agnoscere, muliebres suas actiónes & consilia, quibus in id ludibrii ventum erat, virorum consiliis quæ id maximé improbabant, longé inferiora & minus tuta fore. Nondum tamen omni spe, quam ex promissis Mieczslai Senis conceperat, deposita, in Cracouiam aduenions, Mieczslaum priuatim primum, deinde publicé conuenit, vt pactorum secum & cum filiis suis initorum memor, Cuiauiensem terram eis restituat, militari cingulo vtrumqz cingeret & Monarchiæ atqz Cracouień Principatus hæredes se moriente scribat. Verùm Mieczslaus Senex (vt erat vir versutiarum plenus) placidis primùm Ducissam Helenam relictam Cazimiri glotem suam habitis sermonibus, satis restare asserit, quo hæc perfici possint, de tempore, deindé vbi muliebrem importunitatem vidit eo responso non contentam, fortius de pactorum violatióne queri respondit, pacta ampliorem violatiónem sumptura, si filiis propriis & debitam iam non ætatem tantummodo sed & prudentiam habentibus, neglectis nepotes immaturos & ephebos, anteferat. Sed nec potuisse priuatis pactis, filiis sibi legitimé successuris, ius publicum successiónis tolli aut eneruari. Abiret proinde & intelligeret ius publicum iure priuato non posse conuelli, nec á se alios creari aut scribi hæredes, quàm eos qui ex lumbis suis procedentes, quamlibet aliam creatiónem minimé forent laturi. Eo responso Helena Cazimiri relicta, & violatum pacta, & preces suas repudiatum iri dinoscens, tristis & gemens in Sandomiriam reuersa, plures ex Cracouień Baronibus, quorum fida quondam consilia neglexerat, per nunciós & literas, ne tam notoriam iniuriam sibi & filiis suis illatam inultam esse sinant, & filios suos in Principatum Cracouień restituant, obsecrabat, promittens nihil se decæteró nisi ex eorum arbitrió in Rebus pub. acturam. PRomouebat autem petitiónem huiusmodi non solùm filiórum Cazimiri charitas, in pectoribus singulorum ex beneficiis paternis viuens, sed etiam Mieczslai Senis odium, qui vt securius in Cracouień imperaret Principatu, aliquos Barones ex veteribus possessiónibus, ad se illas asserens pertinere, deturbauerat, & nobilibus ex maiori Polonia, quasi magis sibi fidis, illas, & publicos Magistratus atqz officia contulerat, pluresqz credebatur processu temporis, firmato Solió deturbaturus. In perniciem itaqz & exclusiónem Mieczslai Senis facilé exulcerati omnium animi consentiunt, Et Mieczslao in terras maioris

Poloniæ diuertente, Nicolaus Palatinus Cracouień arce Cracouień occupata Lestkonem Album, et matrem eius Ducissam Helenam, in Cracouień Principatum introducit, et omnium illi animos studiaq̃ꝫ conciliat, Officiales & Præfectos Mieczslai, et quoscunq̃ꝫ illi fauere nouerat, iubens post illum in Maiorem Poloniam transmigrare. Et licet omnia Castra & munitiones Cracouień Principatus Lestkoni parerent, solum tamen Bithomiense Castrum pro Mieczslao Sene tenebatur, in quod Mieczslaus Dux fortissimum præsidium militum transmittens, Cracouiensem Prouinciam spoliis, prædis, & rapinis, cæterisquê incommodis vexare non obmittebat.

PREMISLAVS BOhemiæ Rex prima & legitima sua vxore Adla sorore Marchionis Missneń repudiata, Constantiam Regis Hungariæ Belæ sororem accepit in vxorem.

Boleslaus altus Wratislauień Dux cum filiis suis mortuus Henricum cum barba filium, Stæ Hedvigis maritū reliquit successorem.

DEcimo Caleń Februarii Iaroslaus Epūs Wratislauień filius Boleslai alti Ducis, Wratislauiæ moritur, cūm Ecclesiam Wratislauień triennio vix acto gubernasset, & in Ecclesia Wratislauień sepelitur. Cui Cyprianus Epūs Lubuceń, qui Abbas Sancti Vincentii extra muros Wratislauień existens in Lubuceń Epūm promotus fuerat, Canonicé postulatus succedit, & ab Innocentio Papa tertio confirmatus. Et non post plures dies Boleslaus altus Dux Wratislauiæ, filium suum Iaroslaum secutus, octauo vzt Idus Decembris moritur, & in Monasterio Lubens sepelitur. Hic cūm duas vxores habuisset, vzt Venceslauam Rutenam, & Adleydam sororem Imperatricis, coniugis vzt Conradi secundi Imperatoris, ex Venceslaua quidem Iaroslaum Epūm Wratislauień, & Boleslaum filiamq̃ꝫ Algam nomine genuit, ex Adleyda verò Henricum cum barba vocatum, Conradum, Ioannem, et filiam Adleydam, quæ Dipoldo Marchioni Morauiæ fuit matrimonialiter copulata, suscepit. Sed omnibus filiis Boleslai Alti immaturê obeuntibus & in Monasterio Lubensi sepultis, solus Henricus cum barba superstes existens, patri in Wratislauień Ducatu & in aliis Dominiis successit. Secundo genitus enim suus Boleslaus, dum pro militia consequenda oras & regiones visitaturus se præparasset, quinto decimo Caleń Augusti obiit. Conradus tertio nonas Iunii, & Ioannes sexto Idus Martii fatis absumpti. Erat itaq̃ꝫ Henricus cum barba non solùm Ducatuum Poloniæ à patre relictorum integritate conspicuus, sed etiam splendido & raro coniugio

Heduigis consortis suæ, filiæ Bartholdi Morauiæ Ducis celebris et clarus, quæ admirandis iam tunc fulgens virtutibus, Sanctitatis suæ decus longé lateq; diffundebat.

LADISLAVS Hungariæ Rex cùm exiguo tempore regnasset nonas Maij mortuus in Alba regali sepelitur. Post cuius obitum Andreas filius Belæ tertij, adeptus est regnum, in die Pentecostes fauore omnium coronatus. Huic erat coniunx Gertrudis filia Bartholdi Morauiæ Ducis soror germana Sanctæ Heduigis, de qua tres filios v.z.t Belam, Colomanum, et Andream, ac vnam filiam v.z.t beatam Helizabeth produxit.

Anno Domi. 1202.

Mieczslaus non præualens contra fidem Baronum quicquam de sua ad Monarchiam restitutione, iterum ab Helena omnia impetrat, & vt Nicolaus Palatinus Cracouiensis in exilium mittatur. Qui ad eundem fugiens, ipsum ad omnia reducit. Et Mieczslaus Helenæ promissa non seruans. Visliciam oppidum capit, tandem breui moritur.

CRacouien. Principatu Mieczslaus maioris Poloniæ Dux graui molestia & dolore, Baronum Cracouiensium dolo & iniquitate exutum se querens, ad repetendum illum animum & cogitationes intendit. Armorum autem via, velut quæ multas secum difficultates, modosq; & casus fortuitos ferebat, obmissa, ad ingeniorum viam, plus commodi minus impensæ habituram, se totum conuertit. Et Baronum quidem Cracouiensium pertentatis exploratisq; animis, dum spei suæ, omnibus Principatum suum execrantibus, non responderet effectus, ad nota & trita redit ingenia, & Ducissam Helenam, Lestkonis & Conradi matrem, Cazimiri relictam, blandioribus quàm anté conuenit sermonibus. Et primum quidem suspicionis facinus, ex transgressione prioris fœderis quantum valet, extenuat, deinde muliebrem animum amplissimis promissionibus onerat. Non ex me, inquit, glos charissima, fœderis inter nos icti conditiones putes neglectas aut violatas esse, ad quarum executionem continuó ferebar & nunc feror ardore, sed Cracouiensium Procerum, quód seruatæ

& impletæ non fuerint, scias iniquitate effectum, qui non sinebant me ad illorum procedere executionem. Nec alia extat meæ exclusionis à Principatu Cracouień causa, nisi quod me senserant, eorum consiliis neglectis ad obseruandum conditiones in fœdere expræssas processurum. Fides itaqz mea & iurisiurandi religio, in tuum & filiorum tuorum profectum peruentura, me Cracouień exuit Principatu. Quam quidem iniuriam etsi ego pacientius quam mihi conueniret tulerim, te tamen pro filiorum tuorum commodis, quæ interceptum & neglectum iri vides, non arbitror æquo animo laturam. Vt autem de mea in te & filios tuos nepotes meos fide, aliquali significatione certior existas, Cuiauiensem Prouinciam, etiam iam nunc resigno, de eaqz cedo, literasqz quantumcunqz efficaces volueris, in filiorum tuorum fauorem, Principatum eis Cracouień me obeunte resignans, & hæredes eos instituens scribo, tibiqz trado. His Helena Ducissa liquefacta promissionibus, Miecslao Duci se de Cracouień Principatu cessuram, si promissas conditiones primum impleuerit, obligat. Verum Mieczslaus Dux veritus, ne noua vis nouaqz consilia Cracouień Procerum, et præsertim Nicolai Palatini Cracouień, cuius nutu singula dirigebantur, conclusionem huiusmodi inficiat & irritet, Helenam Ducissam rogat, ut si velit singula pacta rata esse, Nicolaum Palatinum Cracouień, & in exilium agi, & de arcanis suorum consiliis consentiat eyci, ne de Principibus & Dominis suis ludibria exerceat, ne pro libito suo vno deiecto, alterum pro Principe instituat. Eo enim in Magistratu quem gerit remanente, neqz fœderum impletionem, neqz concordiam & quietem inter se & nepotes prouenturam, eo verò exulante, ea omnia quæ aut pacta aut concordiam inficere possent, cessatura. Hæc aut Mieczslaus Senex ideò æstuabat perficere, vt Nicolao Palatino, quem sciebat Lestkonis & Conradi nepotum suorum fidelissimum & constantem amicum & cultorem esse, sublato, facilius in suos filios Wladislaum & Othonem deriuaretur successio. Ducissa autem Helena Cazimiri relicta, iam dudum Nicolao Palatino Cracouień pro variis rebus & suspicionibus, quibus inuidorum liuor eum onerarat, vt potè virum industrium, & iusto ac legitimo tenore singulas Reip. partes administrante, offensa, in exclusionem exiliationemqz suam facilem præstitit consensum. Quo periculo Nicolaus Palatinus intellecto, ad Ducissam Helenam Cazimiri relictam & filios suos Lestkonem & Conradum supplex venit, orans, vt fidelium suorum obsequiorum tam præstitorum quam præstandorum memores, exulatum se iri non paciantur, in eius præsertim hostis fauorem, quem non nisi propter fidem in eos patremqz eorum habitam, sibi grauiter nosset iratum, ne quoqz hosti communi suum deuouerent caput, quod ipse in certamine ad Mosgauam cum eodem hoste habito, extremo periculo pro eis ob-

fecisset. Verùm cùm nihil pacificum à Ducissa & filiis responderetur (quippè iam graui indignationis nubilo Ducissa in Nicolaum Palatinum efferbuerat, vt supplicationes suas surdis auribus audiret) Palatinus ipse implacabilem attendens iram Ducissæ, rebus suis prospecturus, ad Mieczslaum ipsum Senē Posnaniam personaliter contendit, facilius sperans se apud publicum & iratum hostem, quàm apud infensam Ducissam, veniam obtenturum. Magna gratitudine ac beneuolentia à Mieczslao Sene exceptus, maximoqz fauore & honore habitus est, non dubitabat enim Mieczslaus Dux, principalis & præcipui Baronis accessione Solium suum in Principatu Cracouień & pro se & pro filiis firmaturum. Gaudebat insuper eum sui rerumqz suarum habere adiutorem, quem antea infestum expertus erat hostem, & cuius sola auctoritate de Principatu Cracouień vice iam tertia exciderat. Omniū itaqz offensarum superiorum culpas liberaliter illi donat & ignoscit, & amplissimis promissionibus oneratum, in sui fidem & amicitiam conciliat, intelligens se ad conditiones in fœdere cum Helena inito, Palatini assistentia habita cogi non posse. Nec eum fefellit opinio, eius quidem ductu & consiliis Mieczslaus Senex Dux in Cracouiam receptus est, & tam arx quàm vrbs Cracouiensis, cæteræqz Ciuitates & munitiones in Ducatu Cracouień mandante & dirigente Nicolao Palatino Cracouień, in ditionem Mieczslai consignantur. totiusqz Ducatus Cracouień plena possessio Mieczslao (nulla illarum conditione, quam Helenæ Ducissæ promiserat, impleta) assignatur, & in Ducissæ Helenæ odium singuli Cracouień Proceres, Mieczslao plenam & fidelem faciunt adhæsionem. Ex qua re Mieczslaus Senex iureiurando cum Ducissa & filiis eius se solutum tenens, cùm non ex sua resignatione, sed ex Nicolai Palatini Cracouień fauore, se asserit adeptum fuisse Principatum, nihil de his quæ promiserat se censet impleturum. Et in hunc modum Ducissæ & nepotibus, de implendo fœdere in conditionibus eius eum requirentibus, respondit. Mulcentibusqz responsionem suam Cracouień Proceribus, nedum Cuiauiensem terram iniustè occupatam non restituit, sed insuper Vislicień Oppidum cum tribus Castris ad terram Sandomiriensem pertinentibus, quæ in ditione Lestkonis & Conradi erant, occupat. Pro quorum restitutione interpellatus, respondet illa sui iuris esse, & iustè occupasse, & non ad Sandomirień sed ad Cracouień Prouinciam spectare debere. Sed neqz tulisset cæteras vrbes & munitiones Sandomiriensis terræ sub potestate nepotum esse, nisi illum magno animo de reintegratione vniuersæ Monarchiæ cogitationibus distentum, mors insperata absumpsisset. Prius enim quàm cogitata perficere cœperat, à morte præuentus in Ecclesia Collegiata Sancti Pauli in Calisch, cuius ipse fundator erat primarius, in sepulchro filii sui Mieczslai sepelitur. Oppido autem Calisień de veteri

loco in quo tunc consistebat, in nouum locum in quo nunc situm est translato Ecclesia etiam Sancti Pauli in Ecclesiam Sanctæ Mariæ Collegiatam translata & transmutata est, & fabrica Ecclesiæ Sancti Pauli labefactata & defluente, Ducale sepulchrum sub diuo relictum monstratur potius ab acolis quàm scitur. Reliquit autem Mieczslaus Senex duos filios Wladislaum natu maiorem, & Othonem, alii enim antequam ad debitam ætatem peruenirent, diem obierant. Et Otho quidem paucis annis post superuiuens moritur, filium vnum Wladislaum impuberem qui Plwacz vocatus est, derelinquens, propter quod Wladislaus frater suus, qui magnus & Laskonogi vocatus, nepotis tutellam agens, vniuersum Principatum gubernabat.

Expulsionem suam Rurik Rosczislauicz à Kiiouień Ducatu acerbè ferens, Polowczonum ad quos confugierat nactus in notabili numero suffragia, habens etiam in suo comitatu filios Olch, venit contra Kiiow, & nemine aduersus eum stare aut Castrum Kiiouień defendere auso, Castrum Kiiouień secunda Ianuarii capit. Barbarorum autem Polowczonum multitudo & feritas, Ciuitatem multifaria clade, crudelitate et spolio affligens, in omnes etiam Ecclesias & Monasteria, ædesqz Deodicatas ac ministros eius desæuit, spoliando Ecclesiam Metropolitanam Sanctæ Zophiæ & omnes alias. Vniuersis autem Senibus & infirmis partim trucidatis, partim cæcatis, Sacerdotes Monachos, Monachas & omnes Kijouień Boiaros, Ciues & plebem communem, cum vxoribus, paruulis, & lactantibus, in captiuitatem & religionem suam deduxit. Captiui & sub eodem tempore fuerant Wladimirowicz Msczislaus, item Rosczislaus Dux & militia eius per Polowczos. Quibus malis patratis, Rurik in sede Kiiouień vasta tamen & penè deserta, consedit.

Anno Domi 1203.

Conuentione habita de Monarcha eligendo, omnes in Lestkonem consentiunt modo prius relegetur Gouortius Palatinus Sandomiriensis. Quod cùm facere Lestko negligit, ipse Palatinus se paratū offert ad exilium. Cuius virtutem complexus Lestko cum ea condicioē tenuit Principatum.

AD substituendum in Principatum Cracouiensem ex Mieczslai Senis morte vacantem, alium Principem, Fulco Episcopus & Nicolaus

Palatinus Cracouiensis, generalem Conuentum Comitiorum gratia, apud Cracouiam instituunt. Quo cum militarium frequens numerus conuenisset, singuli ad Lestkonem Album, cum ob paterna merita, tum ne Principatus Cracouiensis sequestrationem a Sandomiriensi acciperet, tum ob indolem Principis, caeperunt habere respectum, nec inter Principes Poloniae alius aeque utilis videbatur. Aduersabatur huic voto Nicolaus Palatinus Cracouien. & indignum censebat parere Principi, cuius singulae actiones ex leuitate foeminea (notabat aut Helenam Ducissam Cazimiri relictam & matrem Lestkonis) dependerent, cuius bili indignabatur se superiori anno fuisse proscriptum. Parua tamen haec causa & meliori ordine rescindenda putabatur, alia multo acerbior extabat. Nicolaus enim Palatinus Cracouien. & Gouortius Palatinus Sandomiriensis, in tam testatas & vulgatas inimicitias deuenerant, vt vnus alterius nedum fortunis sed & capiti insidiaretur. Superiori quoque tempore Gouortius Palatinus Sandomirien. potentiam Nicolai Palatini Cracouien. non ferens, in Bohemiam exulatum abierat. De qua a Lestkone Albo, postquam Mieczslaus Monarchiam & Principatum Cracouien. occupasset, reuocatus, in primo honoris gradu apud Lestkonem & Sandomirien. Proceres habebatur. In huius itaque odium Nicolaus Palatinus Cracouien. Lestkonis magnopere abnuebat Principatum, difficileque erat illo dissentiente, in fauorem Lestkonis aliquod concedere decretum, cum & sui & Fulconis Episcopi respectu, caeteri Cracouien. Proceres ex eorum sententia penderent. Longo itaque tractatu habito, & si omnium vota pro Lestkone albo inclinarent, non aliter tamen pro Principe eum suscipere placuit, nisi vt Gouortium Palatinum Sandomirien. a se prorsus releget, & abdicet, cum ex duorum mutua & infesta collisione, neque Remp. legitime posse dirigi, neque consilia tute tractari, neque fidei & subiectioni locum esse. In hunc modum Lestko Albus dum Cracouien. Legatos accepisset, diu cum suis quid ageret perplexus mansit. & optabile quidem erat Cracouien. Principatum vltro delatum suscipere, & execrandis scismatibus, & bellis propterea orituris seminarium auferre. Nemini tamen satis placebat virum innocentem absque demerito exiliationis poena, quam de illo Nicolaus Palatinus Cracouien. petebat, mulctari, & in assecutionis Cracouien. Principatus, bene meritum Consiliarium proscribi. Dum autem in huiusmodi ambiguitate Lestko albus & sui Consiliarii versarentur, nec, quale responsum Cracouiensium Legatis aederent, inuenirent, Gouortius Palatinus Sandomirien. difficultatis praedictae nodum soluturus, ita disseruit. Indignum, inquit, clarissime Princeps reor, vt propter me vnum, cras forsitan aut hodie e vita excessurum, publica deseratur vtilitas, & ob meae salutis vnius respectum salus infinitorum negligatur, tu quoque a Cracouiensis Principatus, cuius tibi Diuina & humana debetur iusta successio, excedas portione. Cum in omnibus

humanis actionibus publica optimum sit priuatis anteferri. De me quidem exiguam & nullam, dummodo Cracouień Principatum assequeris, habendam fore rationem, & omnem moram exortæ propter me difficultatis censeo rescindi: nunquam enim in iusta acie horrendum est fideli seruo & militi pro Principe & Domino suo honestam mortem oppetere. Quanto magis & mihi gloriosum erit, pro tui Principatus diffundenda amplitudine, ad iniustum exilium ire: fælicem me & genus meum ratus, si quid indignum pro te & pro Rep. cui soli vitam debeo, pertulero. Plus virtuosè loquendo profecit, quàm si arroganter gesisset, tam modesta enim & humili sermonis suppellectili omnes mouit, vt potius de sua salute seruanda, quàm de assequendo Cracouień Principatu, cogitarent. Lestko quoqꝫ Albus Dux Legatis Cracouień in consilium introductis, ita respondit. Et si vestram cæterorumqꝫ Cracouień Procerum erga me fidem gratam commendatamqꝫ habeam, qua me in Principatum Cracouień elegistis, in quem et ipsum quoqꝫ iure naturali & Diuino mihi competebat successio, non sum tamen terrenorum Principatuum adeò auidus, vt pro illis consequendis tyrannum me potius quàm legitimum Ducem geram, & Goworium Palatinum Sandomiriensem militem probatæ erga me fidei, pro sola Nicolai Palatini Cracouień voluntate & beneplacito à me relegem, & virū innoxium contra fas iusqꝫ exulare compellam, & carnificina erga illum potius quàm Ducali vsus auctoritate, improbo comercio, caliginem mihi & nomini meo obfundenti, Cracouień nanciscar Principatum. Aliis itaqꝫ Cracouień Proceres, eam quam attulistis, dicant legem, me enim ita instructum norint, vt mallem prius honestè mori, quàm innoxios iuxta ac scelestos plus iusto punire. Murmure deinde postquam Dux Lestko finem dicendi fecisset à Consiliariis Lestkonis exorto, vexabatur nonnullorum probris Nicolaus Palatinus Cracouień, quòd & superbius se quàm conditioni suæ conueniret gereret, & splendere aliena inuidia & incommodo laboraret, immoderataqꝫ eum cupisse ac petisse parumqꝫ honesta asserebant, quod solus contenderet repudiatum iri, quæ cæteri probabant, ac contra omnium decreta suam valere sententiam.

Celebrato iterum de electione Principis Conuentu Wladislaus filius Mieczslai de consensu Lestkonis in Monarcham Poloniæ eligitur, seq optimum in primordio Dominii gessit Principem.

CRacouień Proceres de voluntate Lestkonis Albi per Legatos suos certificati, quid facto opus sit, altero apud Cracouiam Con-

uentu indicto consultant. Et quamuis omnes conditionem improbam de exiliando Gouortio Palatino Sandomirien tolli, & Leskonem in Principem aßumi frequentibus sententiis decernerent. Nicolao tamen Palatino Cracouien in aduersum cum Fulcone Episcopo germano suo, & cæteris suæ cognationis fratribus nitente, vniuersus Senatus, qui in bubali morem ab eo quocunqz vellet trahebatur, sententiæ suæ aßensus, Wladislaum Ducem Posnanien, filium Mieczslai Senis nuper defuncti eligit in Ducem. Noui quoqz ad illum transmittuntur nuncii, exhortaturi illum, vt Cracouiam quam celerrimè adueniat, geminato iure & successionis & hæreditario, & paterno & electionis conformis, nuper de eo á militaribus factæ, Cracouien Principatum possessurus. Wladislaus autem Mieczslauicz Posnanien Dux sciens Cracouien Proceres priorem electionem de Albo Leskone Duce Sandomirien fecisse, petitioni Cracouien Legatorum consentire cunctabatur, bellorum dissidia, quæ quondam inter patrem suum Mieczslaum Senem & patruum Cazimirum viguerant, execratus. Verum Legatis id refellentibus, & refutasse Leskonem album electionem de se factam astruentibus, Wladislaus Mieczslauicz expressam voluntate Leskonis Albi, ne se & patriam ciuili bello inuolueret, sciturus, nuncios transmittit, per quos & Legationem Baronum Cracouien ad se factam insinuat, & an Lesko factam de se electionem ad Cracouien Principatum prosequi, vel relinquere velit, diligentius explorat. Offerens se pro debito fraterno, quamuis & se iuxta atqz illum, tam electionis quam paternæ hæreditatis respectu contingat in præfato Principatu Cracouien successio, iuri & voluntati suæ non aduersaturum. His Lesko Albus consilio habito, contra omnium Consiliariorum vota respondet, electionem ad Cracouien Ducatum de se factam, dudum, propter conditionem de exiliando Gouortio Palatino Sandomirien appositam, refutasse, nunc quoqz nisi eadem purgaretur conditio, eiusdé voluntatis atqz tenoris esse, nec posse adduci, vt cum Palatini sui dedecore & iniuria, sui fasces augeat Principatus. Ageret proinde quod sibi & Reip. profuturum existimaret, neqz se neqz fratrem suum Conradum eius ascensum ad Cracouien Principatum impediturum. Hæc responsio á Leskone albo iuuenili potius ardore quam maturo consilio facta, pluribus Ecclesiasticis & Sæcularibus illam magnoperè execrantibus, gemitus & lachrymas excussit, dolentibus & vociferantibus Prosapiam Cazimiri Ducis optimi á iusta Monarchiæ successione excludi. Wladislaus itaqz Mieczslauicz de voluntate Leskonis albi Sandomirien Ducis certior factus, etiam Ducis Opolien, Ratiborien, & Henrici Wratislauien sibi animos conciliat, quorum & si non magnopere sciebat prodesse sibi fauorem, volebat tamen vt vir prudens & industrius tollere inuidiam. Quibus omnibus perfectis Wladislaus Mieczslauicz in Cracouiam ascendit, & ab vniuersis Proceribus exceptus, omnium concordi fa:

uore & consensu Monarcha factus Cracouień accepit Principatum. In quo se mira benignitate omnibus gratiosum gessit, præbens quibuscunqꝫ ad se faciles aditus, causas iusto decidens examine, iniurias ab infirmioribus propulsans, & singulorum iustis & honestis petitionibus condescendens. Vniuersa quæ habere poterat, in milites munifica liberalitate effundebat. Formam & fortitudinem nactus à natura egregiam, formæ tamen ipsi crurum obstabat alta tenuitas, ob quam & ipse Laskonogi appellationem sortitus fuerat.

Lustro vno in Pontificatu Wladislauień Ogerius Episcopus exacto moritur, & in Wladislauień Ecclesia sepelitur. Cui Bartha Italus Auditor Palatii, ab Innocentio Papa prouisus succedit.

Fundatiô Monasterii in Trzebnicza per beatam Heduigim Ducissam Wratislauiensē.

Henricus Dux Wratislauień & Slesiæ, frequentibus suæ consortis, Ducissæ Heduigis, fæminæ religiosæ & deuotissimæ, precibus, consiliis & persuasionibus, permotus, in Ducatu & loco suo, qui nunc appellatur Trzebnicz, tribus miliaribus à Wratislauień Ciuitate distante, fundat Monasterium Sanctimonialium Ordinis Cistercień, sub honore et titulo Sancti Bartholomei Apostoli. Pro dote autem Monasterii oppidum Trzebnicz, item villas Lipniczam, Komescham, Breythnow, Kothlowicze, Tuczmandorff, Hartliptorff, Sudlino, Iauor, Skrankoua, Kozothnicze, & plures alias villas, census & introitus, qui pro mille personis sufficerent, donatione perpetua contulit & donauit, Ducissa beata Heduigi abdicante se iure dotalicii, quod in bonis Monasterio largitis habebat inscriptum. À fundamentis autem tám Ecclesiam beati Bartholomei quâm Monasterium & eius officinas inicians, muro pulcherrimo & sumptuoso infra annos quindecim consumauit. Et anno Domini Millesimo DVcentesimo, decimo nono, Ecclesiæ ipsius profecit dedicationem. Compertum autem est facto calculo, sumptus Ecclesiæ & Monasterii, ad triginta millia marcarum Polonicalium ascendisse. Sub omnibus autem quindecim annis quibus opus prædictū perficiebatur, Ducissa beata Heduigis nullum maleficium, quantocunqꝫ scelere inquinatum, siue per Henricum Ducem, siue eius officiales & iudices, ad capitis damnatum sententiam permisit notari, sed quemlibet Monasterii Trzebnicensis applicabat laboribus, vt secundum culpæ demeritum, duriori vel faciliori labore, diuturno vel breui tempore, patratum scelus expiaret. Ex Monasterio autem Bambergeń, moniales ad suscipiendum locum illum nouum accitæ, primūm præfatum monasterium incolere cæperunt, primaqꝫ loci illius Abbatissa fuit,

virgo Petrussa Almana, secunda Gertrudis Henrici Ducis & beatæ Heduigis filia. Et tam in primiciis quàm post Centum moniales in Monasterio ipso pro uno tempore, dote Monasterii abundante immorari & degere consueuerant. Idcircó autem locus præfatus pro fundando Monasterio acceptus est, licet se alii maiori commoditate submixi offerrent, quòd Henricus Dux venationibus operam dans, in eum ipsum locum tunc quidem paludinosum cum equo incidens, non se aliter periculum imminens euitaturum existimaret; cùm lapso & limosa congerie inuoluto, vt amplius, nisi inuocasset auxilium ex alto, inuoluendo, familiaribus comitibusqꝫ per alia loca saltusqꝫ discurrentibus, ferret opem nemo, nisi se voto astrinxisset, Monasterium Sanctimonialium illic quàm primùm fundaturum. Verùm vt est conditio hominum, in periculorum articulo multa arduaqꝫ polliceri, & promissionum voto facilè consecuto obliuisci. Henricus Dux ab imminenti voraginis exitio, cum qua diutius luctatus fuerat, sola ope Diuina liberatus, quod solenniter vouerat cœpit negligere, voti sui cunctatorem se magis aliquanto tempore quàm impletorem exhibens. Fœmina autem beata Heduigis consors sua, & votum huiuscemodi virum suum Ducem Henricum sub præfata necessitate emisisse, & in eam diem neglexisse per spiritum intelligens, non prius illum salubribus cum precibus tum monitis ad reddendum votum quod emiserat, & cuius emissionem, quòd absqꝫ arbitris facta esset, tam Ducissam suam Heduigim, quàm quoslibet alios, cellatum iri crediderat, conducere destitit, donec sponsionem suam pleno operi mandauit. Cuius quidem Monasterii tam ædificatione quàm dotatione perfecta, cùm Dux Illustris à Petrussa Abbatissa & Sanctimonialibus quereret, si qua re adhuc ipsæ vel Monasterium ipsarum indigerent, offerens se cuilibet indigentiæ Ducali munificentia prouisurum, & responso accepto, dotalia sibi & Monasterio ab eo præstita munera, plena ac sufficientia fore, neqꝫ Monasterium ampliori prouisione indigere à responsionis euentu loco nomen indidit, & ipsum Trzebanicz, quod in vulgari Polonico sonat, nullius egens, appellauit ~

Anno Domini 1204.

Romanus Halicienlis Dux Lestkoni tributa negat, & hostem se declarat ac terras eius inuadit. Quem aliquoties Lestko albus excursiones facientem profligauit ~

LEuis & parua Lestkoni Albo Cracouiensis Principatus (in quam omnibus Primoribus Consiliariis aduersantibus prorupit temerè magis

quâm consultô) renunciatio & cessio primûm videbatur, quæ processu tem-
poris non solum illius famam & amplitudinem diminuit, sed etiam hostium &
inuidorum ceruices contra illum suscitauit & erexit. Romanus namq; Wladi-
mirien̄ Dux, qui ex concessiône & munificentia Lestkonis etiam Halicien̄
adeptus erat Principatum cognoscens illum â Monarchia & Principatu Cra-
couien̄ excidisse, & tantummodo ad Sandomirien̄, Lublinen̄, Masouien̄, Cuia-
uiensemq; Ducatum redactum esse, contemptui illum cum propter diminutam
potentiam, tum propter lasciuam, & nondum ad virilem ætatem pertingentem
ætatem, & cuilibet iniuriæ opportunam, habere cæpit. In rebellionem quoq;
versus, pensa hactenus denegat tributa, & se non vasallum neq; subiectum
sed hostem infestum Lestkoni & suis Ducatibus declarat. Nam & ne-
gociantes in terris suis Polonos, singulis fortunis despoliat, & commercia
illis cum subditis suis decæterô interdicit. Adhæc & terras Sandomiriensē,
& Lublinensem suis finitimas, primûm clandestinis mox etiam publicis ex-
cursiônibus inuadit & vexat. In pleris quoq; locis præsidia locat, & mili-
tes in frequenti numero illis imponit, terras Lestkonis vastaturus. Tulit
aliquanto tempore Lestko Dux atroces huiuscemodi iniurias, & missis ad
Romanum nunciis, redire ad bonam mentem monebat, existimans se illius
temeritatem beneuolentia magis quâm hostilitate reciproca sanaturum.
Verûm dum Romanus ex verbis & Legatiônibus Lestkonis inflatus
magis quâm correctus, nihil pacificum responderet, repressalibus Lestko
vti cæpit, & vicissitudinariis ordinatis præsidiis, Rutenos temerê
progressos, & ad spolia effusos, aliquot certaminibus secundis strauit,
eorumq; insolentiam breui compescuit.

DIPOLDUS MOrauorum Princeps Przemislao Bohemorum Regi &
Bohemis infestus, Bohemiam hostiliter ingreditur. & pluribus spoliis, in-
cendiis & damnis in ea commissis, adeô in illam propter Przemislai Re-
gis absentiam (qui tunc in expeditione Almanica constitutus. Philippum
contra Othonem, dissidentem pro Imperio, adiuuabat) grassatus est, vt
etiam Pragam graui & diuturna obsidione stringeret. Quam Przemisla-
us Rex ex Almania reuersus, dissoluit, Dipoldo cum suis detrectante
certamen.

Anno Domini 1205.

Romanus Dux Wladimiriensis cum
validissimo totius Russiæ exercitu ad

Zauichost usq; peruenit. Vbi per Duces Lestkonem et Conradum funditus profligatur et interficit[r] cũ Polonoꝝ magno triumpho.

Excursionibus priuatis & leuibus Romanus Msczislauicz Wladimirien & Halicien Dux, Cazimiri olim Cracouien & Sandomirien Ducis germanus nepos ex sorore, non contentus, quibus hactenus Polonorum oras vexauerat, in id temeritatis grassatus est, ut Lestkoni & Conrado Principibus & Dominis suis, quibus fidem & subiectionem iureiurando se seruaturum obligauerat, generale bellum inferre, & Principatus eorum non horreret inuadere. Animum siquidem Romani suapte ferocem, opes immensæ tyrannide quæsitæ, Russia ferè uniuersa subacta, equestres & pedestres copiæ, ex ipsa Russia coactæ, Polonorum imperium laceratum & distractum, in plures scissum Principatus, Procerum Regni scismata & discordiæ, Ducum quoq; ipsorũ Lestkonis & Conradi semiplena ætas, ad inferendum bellum magnoperè accendebant. Accessit & durior responsio legationi suæ, per Lestkonem & Conradum facta. Dum enim peteret & moneret pro damnis & impensis circa dimicationem in Suchodol contra Mieczslaum Senem factam, sibi satisfactionem impendi, & omnem oram terræ Lublinensis, in perpetuam possessionem sibi tradi, resignari, et inscribi, responsum est. Nihil illum velut profugum & desertorem meruisse, quo responso factus iratior, Poloniam magnis copiis inuasit. Prius tamen quàm exercitibus & copiis in unum congestis Russiæ fines excederet, mittit Romanus Msczislauicz Dux ad sui scismatici ritus Wladimirien Epũm nuncios speciales cum donis, rogans ut sibi in Polonicam expeditionem processuro, & triennio Polonos vastaturo, quo fœlicius bellum tractet, & de hostibus trophea referat, Pontificali authoritate benedicat. At Wladimirien Epũs missa munera dedignatus, nunciis etiam benedictionem instantius flagitantibus, respondet. Non se Romano Duci impia bella aggredienti, & Polonis non tam iniustum quàm execrabile bellum inferenti (cùm sæpenumerò Poloni pro Rutenis contra barbaras nationes pugnantes, capita sua morti & periculis obiicere consueuerint) benedicturum. Super qua responsione Dux Romanus nimio exagitatus furore, Epõ Wladimirien remandat, se eam contumeliam, capitis truncatione Pontificalis, cùm ex Polonico bello redierit, ulturum. Sed eius minas Epũs Wladimirien negligens, reintimat, frustra se terroribus exagitari, quoniam et mors sibi pro veritate, nunquam pauida fuerit. & Romanus

an ex nefario bello rediturus sit, ignorat, magnitudo fidei etiam in Scismatico Epo admiranda. Maximis itaqz & frequentibus copiis ex equestri & pedestri milite coadunatis, primo æstatis tempore Romanus Rutenorum Dux, in terras Polonorum descendens, Lublinen̄ regionem sibi finitimam primum inuasit, Castrumqz Lublinen̄ quod per præsidium militum Polonorum tenebatur, obsidiōne cingit, et pro eius conquisitiōne plures conatus & studia, Polonis arcem probé defendentibus, integro mense intendere non desistit. Matronas, vxores, filias militum captiuas, in quadam indagine, vt pecora, præcipit detineri, & á suis Rutenis permisit impudicé tractari. Interim autem Leskonis & Conradi Ducum iussiōne, ex Sandomirien̄, Masouien̄, & Cuiauien̄ Prouinciis, grandis confluxerat versus Sandomiriam exercitus, non solúm ex militibus, sed etiā ex agrestibus collectus, quem etiam aliqui voluntarii milites ex Cracouien̄ Ducatu coauxerant. ROmanus ab exploratoribus certiōr factus, Leskonem & Conradum, exercitibus collectis, in armis esse, obsidiōne Lublinen̄ soluta, quam sibi minus prosperé videbat prouenisse, in vlteriores Polonorum regiones, singula rapinis & flammis consumendo, procedit. Minaturqz se non solum Poloniæ Regnum vastaturum, sed & paginam Diuinam Latinorum exterminaturum. Mittiturqz Fulco Cracouien̄ & Vitus Plocen̄ Epi cum aliquibus Baronibus, ad furiam eius mitigandam, et pacem tractandam, offerendo satisfactiōnis æquitatem, si Poloni in aliquo fœdera societatis temerassent. At ille dolos in pectore versans, pacem pollicitans, & nunciōs circumuentos remittens, in vlteriora grassari cœpit. Quosdam quoqz Clericos captiuos ictibus sagittarum iussit obrui, vt eliceret ab eis fidelem relatiōnem, vbinam Leskо cum exercitu latitaret. Ad fluuium quoqz Visla perueniens, partim illum nauibus & lembis, partim vadis in aliquot locis repertis, siccitate æstatis, aquis illius diminutis, superat, & ad oppidum Zauichost statiua ponit. Illic eum consistentem, frequentes sui exploratores de Polonorum aduentu auisant. Quorum cúm irrideret relatiōnes, milites quos pro excubiis tenendis transmiserat, exploratorum sententiam confirmant, sed cúm his quoqz Romanus discrederet, & Polonos nequaquā secum pugnaturos asseueraret, decima nona Iunii die, Sanctorum Geruasii & Prothasii martyrio dicata, sole oriente Leskо & Conradus Duces cum Polonorum exercitibus, quorum Cristinus Palatinus Masouiæ erat Ductor, adueniunt, & ordinatas acies, decernere parati ostendunt. Romanus ex fastuoso trepidus factus, vix primas acies, vrgentibus & infestantibus illum Polonorum sagittariis, explicare in arto spaciō permissus, copias & ipse suas, tumultuariō magis quám legitimo more

educit, & signis collatis dimicat. Ingenti clamore ab vtroqz exercitu subla-
to, infestis lanceis concursum est, & æquo primum Marte prælium gereba-
tur. Polonos quidem indignatio iusta, quod Vasallus eorum, nulla offensa
læsus, ipsis bellum vltro inferret, Rutenos libertatis memoria, & Dux ipse
adhortans, vnumquemqz ad sustinendum certamen accendebat. Polonorum
Duces Leszko & Conradus, & si in exercitu præsentes affuissent, pugnæ
tamen propter ætatem interesse prohibiti, paululum à certaminis loco declinan-
tes, exitum rei inter spem & metum anxii præstolabantur, in loca tuta cum
custodibus suis, si hostibus cesisset victoria, diuersuri. Interim feruente
pugna, primis Rutenorum ordinibus per Polonos contritis & prostratis, Polo-
norum res moliri, Rutenorum deteriori loco esse cæpit. Abundante tamen
multitudine, & Romano integros pro cadentibus aut vulneratis subducen-
te, prouidentia & solicitudine Ducis Romani, prælium in pluribus locis
inclinatum restituitur. Poloni non Rutenis, sed Duci Romano, velut prodi-
tori, fidefrago & transfugæ irati, ad illius occisionem ardentissime con-
spirant, & globo facto, Romanum inter primos pugnantem, ex insignibus
cognitum, adorti, inuadunt. Romano Duci grauissima cuncta obseruabantur
oculis, manus vniuersa militum, quæ circa illum conglobata, hactenus illum
egregie defenderat, à Polonis deleta, strenui ac fortissimi quiqz pugna-
tores ante ora Ducis sui cæsi, mutuoqz cadentes, fugam & Ducis Romani
& cæterorum suorum Rutenorum inhibebant. Inter hæc Romanus Dux
vltimi periculi videns sibi imminere discrimen, (iam enim & equus cui insi-
debat, telis frequentibus confossus, excutere illum satagebat) per medias
acies prorumpens, ad fluuium Vistulam peruenit, vbi equus corruens illum
deseruit. Hinc vero maius obortum periculum, quo nam modo manus Polo-
norum esset euasurus, & fluuium traiiceret, tandem effœtam (vt fertur)
equam à suis sibi administratam ascendens, fluuium ægre superauit, iumen-
to quoqz illi, quo adiutore fluuium traiicerat, non secus quam parenti grãs
pro sua salute egit. Mixtus deinde fugientium suorum turbæ, inter promi-
scuum vulgus, à Polonis fugientes insequentibus, & gregarium militem illũ
existimantibus, obtruncatus est. Dum insuper milites & gentes Romani
Ducis, qui periculum mortis fugiendo, & tranando Vistulam euaserant, in
ripa altera Vistulæ conglobati & densi, aliorum suorum commilitonum pro-
spectando effugium starent, humus ripæ ab vngulis equorum et grauita-
te in ea stantium, molem sustinere non valens, disrupta dehiscens, radi-
citus suffossa corruens, plures hostium cuneos in Vistlam præcipitatos ab-
sorbuit. Gloria autem totius triumphi, tunc ex Rutenis relati, in Cri-
stinum Comitem Palatinum Plocen. absqz controuersia conferebatur, qui
& Princeps Militiæ erat, & suo astu & industria pugnam confecerat.

Ruteni cûm dudum in fugam spectassent, nisi Romanus obstitisset, ter:
ga vertunt, & in fluuium Visla, á quo haud longé pugnatum est, prout
quemqz sors ferebat, cæci et desperati desiliunt, & in gurgites vnda:
rum prolapsi, cateruatim vir virum premens, suffocabantur. Plerique
etiam, vt premisum est, ripa Vislæ ad quam natando fugiebant, ab vn:
gulis equorum contrita, cadente, absorpti sunt, pauci quos aut natandi
ars, aut equorum fortium robur, adiuuerat, tranarunt, & hiiquoqz ma:
iori ex parte á militibus Polonorum, eos vsqz Wladimiriam nocte
& interdiu prosequentibus, nonnulli ab agrestibus, dum vel errarent
in syluis vel hospitarentur in villagiis, trucidati vel capti sunt, &
de Romani illo potentissimo frequentissimoqz exercitu pauci admo:
dum euasisse comperti erant, qui suis tam ingentem cladem nunci:
arent. Ad Vislæ ripas cadauerum complicabantur acerui, illic enim
cunctantibus Rutenis vorticibus vndarum se condere, aliquanto maior
cædes, quâm pro numero ædita est, adeó vt fluuius Visla, cruore huma:
no tinctus, aliquando rubrum fluorem cum natiuo miscens, cædis magni:
tudinem intuentibus, testaretur. Multos deniqz imperitos natandi, qui
graues erant armatura aut senio, hausére gurgites. Castris & spoliis
Rutenorum Poloni potiti, & opulentissima suppellectili, illic reperta, va:
sis quoqz aureis & argenteis cælatis, vestibus, equis, armis, admodum ditati
et magnificati sunt. Victoria autem ipsa tam sonora et famosa fuit, vt
vicinarum nationum gentiumqz crebris celebraretur sermonibus, Poloni
quoqz quibus prouenerat, quosqz fama, diuiciis, et honore extulerat, variis
illam & seriem eius prosequebantur carminibus, quæ etiam in hanc diem
canora voce in theatris audimus promulgari. Cadauer Romani Ducis
quod iam Sandomiriæ iussu Lestkonis Ducis sepultum erat, exhumatum
per Rutenorum Proceres, omnibus quos ceperant ex Polonis restitutis in
libertatem captiuis, in mille marcis argenti ad sepulturam â Lestkone
Polonorum Duce redemptum, & in Wladimiriam delatum est. Lestko
& Conradus Polonorum Duces, propiciationi Diuinæ et Sanctorum suffra:
giis, eorum præcipuê, in quorum die pugnauerant, omnem adscribentes
victoriam, altare in Cracouien Ecclesia, Sanctis Geruasio et Protha:
sio, erigunt, et largissimis prouentibus illud dotant. Quibus processu tem:
poris adeo castratum esse constat, vt non nisi in Ligatorum lapidea pla:
tea, & hæc ipsa deserta, & ex stillicidio ruinata, & locus in postico
domorum Canonicalium, ex tam dote amplissima remanserit. Cædes
Romani Ducis & suorum exercituum, adeô Rutenorum Proceres natio:
nesqz attriuerat et humiliauerat, vt vltra non auderent Polonorum
terras lacessere. Episcopus Wladimirien maximum ex illa apud

suos Rutenos clade præconium consecutus, fama & opinione, quasi futuri euentus præscius, cladem Romano Duci prædixerit, celebris habebatur. Fertur Romanus nocte præcedente, cladem per quietem somniasse, quòd paruus auium, rubra capita (quas Szczigielki appellamus) habentium, numerus, ab ea parte qua Sandomiria sita est, adueniens, maximum passerum numerum deuorauit. Id cùm amicis in diluculo retulisset, licet pleriqz iuuenes fœlix auspicium pronunciassent, senes tamen et prudentes astruebant somnium triste esse, & Polonis quidem foelicem, Rutenis verò aduersum & calamitosum portendere successum.

Polowczos Duces Russiæ affligunt

VAstationem crudelem, quam in se terrisqz suis Russiæ Duces à Polowczis pertulerant, dolentes in eam diem eis transisse impunitam, expeditionem contra Polowczos concludunt et indicunt. opportunoqz tempore adueniente, vadunt Duces Russiæ cum copiis suis, ex equite et pedite collectis, contra Polowczos, vzt Rurik Kijouiensis, Iaroslaus Pereaslauień, magni Wszeuoldi filius, Romanus Msczislawicz Haliciń & Wladimiriensis, & Rosczislaus Msczislawicz. Et inuadentes tabernacula, quæ ipsi magis proprio et vsitato vocabulo turres, id est wieze, appellant, magnos greges hominum, vtriusqz sexus, senibus trucidatis, magnas prædas Camelorum, pecorum, et pecudum capiunt, & in Russiam deducunt. Pleriqz etiam Rutenicæ gentis captiui, prædis & spoliis multifariis onusti, nullam ipsis aduersitatem aut resistentiam passi, in Russiam alacres reuertuntur, de quo apud Russiæ regiones lætitia ingens coorta est. Et quoniam Rurik Kijouiensis Dux, Polowczos ad vastandum Russiæ terras conduxerat, & omnium malorum quæ in terris Russiæ patrata fuerant auctor extiterat, á Romano Msczislawicz Haliciń & Wladimiriń Duce, cæterisqz rogantibus et probantibus, dum ex Polowczis redirent, captiuatur, qui cum catenatum in Kijow deducens totondit in Monachum, & vxorem eius in Monacham, filias insuper eius liberas dimittens, filios ipsius Rosczislaum et Wladimirum captiuat, & in Halicz deducit captiuatos

Lithuani primum exorti.

EOdem tempore Lithuani magna multitudine glomerati, veniunt contra Russiam, contra quos Duces Olchowiczi exeuntes, cum

illis campestraliter congrediuntur. Et licet multi ex Rutenis cecidissent, Lithuani tamen ad ultimum conflicti sunt, & feré vniuersis captis aut occisis, pauci effugiunt. Tum quoqz primúm nomen Lithuanicæ gentis, quod in eam latebat diem, auditum. Serui enim Rutenorum existentes, annis pluribus perisomata et suberes pendebant.

SWANTOSLAVS Msczislauicz Dux, intelligens Kiiouiensem sedem vacuam Principe esse, fauentibus Kiiouiensibus, arcem Kiiouiensem ingreditur, cæteris id munus suscipere tunc metu Romani Msczislauicz Haliciensis Ducis non audentibus, in illa in morem Monarchæ principaturus. Quod cúm Romano Msczislauicz molestissimum foret, quippé qui Rutenorum Monarcha reputari, et summam rerum Rutenicarum apud se consistere voluit, cum potentiis suis in Kiiow aduenìens, Swantoslaum Msczislauicz ex Kiiow cum ignominia exturbat et depellit, in sedeqz Kiiouien Rosczislaum Rurikowicz, quem apud se tenebat captiuatum, locat. Alterum quoqz germanum suum Wlodimirum, de captiuitate dimittit: vt fama tam potentiæ quám clementiæ suæ magis sonora fieret, & æstimatio sui nominis augeretur, vt quoqz expeditionem, quam in Polonos eo anno moturus erat, liberius transigeret.

ALBERTVS tertius Liuoniensis aliás Rigen Epus, qui Bartholdo Liuonien secundo Epo, á Liuoniensibus propé Rigam interfecto, successerat, Ordinem fratrum de Militia Christi nuncupatum, qui gladium et desuper Crucem, mantello insultam deferebant, apud Liuoniam instituit, pro defensione fidelium contra barbaros, & tertiam partem bonorum Ecclæ Rigen illis in dotem assignauit. Quem Gregorius nonus ordini Teutonicorum vniuit, et vt in iurisditione Prælatorum Liuoniæ consisteret, constituit.

Anno Domini 1206.

Lestko Albus mortuo Nicolao Palatino Cracouien in Monarcham eligitur, et misso in Russiam exercitu Swątoslaum Ducem Russiæ cum aliis Rutenis captum suspendi fecit.

LEstko Albus Dux Sandomirien, dum post relatam de Romano Rutenorum Duce famosam victoriam, & apud proprias & exteras

nationes, nominatus & celebris haberetur, Cracouiensibus tandem Proceribus (qui pro solo Nicolai Palatini Cracouień beneplacito, naturali hærede relicto, Wladislaum Mieczslauicz Maioris Poloniæ Ducem, pro Domino & Monarcha aßumere, & Cracouiam illi tradere, coacti erant) magis charus magisq; desideratus esse cœpit. Cùm multis gradibus, & virtutum morumq; honestate clarior, & foelicitate factiuitateq; superior Wladislao Mieczslauicz putaretur, non solùm ab his quos pater suus Cazimirus multis beneficiis deuinxerat, sed etiam ab illis qui rerum nouandarum studiosi erant, dignus Principatu & Monarchia Cracouień iudicatus. Et viuente quidem Nicolao Palatino Cracouień, studia Procerum Cracouień erga Lestkonem album conticescebant, omnibus auctoritate & potentia Palatini Nicolai à rerum nouatione deterritis. Quàmprimùm verò anni huius tempore Nicolaus Palatinus Cracouień, ex cuius beneplacito ferè singulorum voluntas dependebat, morte absumptus est, illicò sub Fulconis Cracouień Epi præsentia, Conuentu apud Cracouiam celerius indicto, omniumq; Cracouień Baronum & militarium votis & suffragiis, Lestko albus Sandomiriensis Dux, Monarcha & Princeps Poolonorum decernitur, & omnes in eius assumptionem, & in Wladislai Mieczslauicz Ducis deiectionem, coniurant. Mißi extemplò Sandomiriam ad Lestkonem Album nuncii, decretum de eo vniuersali consensu factum, publicant, simulqꝫ orant, vt Solium paternum non cunctetur & accipere & conscendere: magis hactenus à Wladislao Mieczslauicz, potentia Nicolai Palatini Cracouień cum sui iniuria occupatum, quàm iure aliquo legitimo posseßum. Qui, tam Cracouień precibus, quàm suorum Baronum Sandomirień consiliis peruictus, Cracouiam adueniens, ab vniuersis ordinibus statibusq; mira fide, mira deuotione & honore exceptus, Cracouień adipiscitur Principatum, & Wladislaum Mieczslauicz maioris Poloniæ Ducem, & Capitaneos Præfectosqꝫ suos de illo effugat et exturbat, & omnes Ciuitates munitas & Castra, fauentibus singulis eius imperio, in suam redegit potestatem.
Wladislaus autem Dux, qui Liaskonogi, propter tibiarum longitudinem, appellatus est, ignominiam & iniuriam suam, cùm esset vir modestus et pacificus, patienter ferens, in Posnaniam cum suis secessit, & Ducatu suo contentus, Cracouień Ducatum repetere non apposuit. Mittit aūt Lestko Albus Dux Cracouień, Cracouiensium, Sandomirień, Lublinen quoq; militum exercitum, præficiens illis Sulislaum Castellanum Sandomiriensẽ in Ducem & Capitaneum, ad vastandam Russiam. Qui Swantoslaum Russiæ Ducem, patrem Agasiæ, quæ postea Conrado Masouiæ Duci nupta erat, cum quatuor militibus insignioribus Russiæ captiuat,

& iussu Lestkonis miserabiliter suspensos in eculeo interimit. Propter quod facinus reor Lestkonem ipsum etiam occisum fuisse, & stirpem suam non protelasse.

BOHEMORUM & Morauorum exercitus, superioribus vastationibus hincinde habitis, & animis irritatis & frementibus, campestri certamine congressi, dum mutua collisione plures milites amisissent, Morauis cedentibus et profligatis, Bohemi efficiuntur victores, licet et ipsis, multis militibus desideratis, non incruenta cesserit victoria.

RUSSIAE DUces variis odiorum & dissensionum turbinibus clandestine collisi, tandem in apertum furorem, diutius illum celare non valentes, prodeunt, & hostiliter conuenientes, v(idelicet) Gregorius Wladimirien(sis) & Iaroslaus Pereaslauien(sis) ab vna, item Wladimirus, Constantinus, & Msczislaus Duces Smolnen(ses) & Nouogroden(ses) fr(atr)es germani partibus ab altera, duodecima Aprilis, mucrone in propria viscera verso, confligunt. Et multis mortalibus vtrinq(ue) caesis, captis, aut in vndis submersis, cessit Constantino, Wladimiro & Msczislao victoria. Qui Georgium Wladimirien(sem) Ducem in Wladimiriam diffugientem secuti, Wladimirien(sem) arcem obsidione cingunt. Videns autem Georgius propter defectum militum, se Castrum tueri non posse, exiit ad victores Duces, petens pacem, et concessa est ei pax ea conditione vt de Castro excedat, quo excedente datum est Constantino. Exercitum deinde victores Duces, contra Iaroslaum in Pereaslaw post fugam se continentem ducunt, qui illico a victoribus pacem petiit. Quam cum aequis conditionibus, & quod sibi Pereaslaw retinere liceret, impetrasset, plurima munera reconciliatis transmisit Ducibus. Caesa feruntur eo praelio Rutenorum plus quam decem millia.

Anno Domini 1207.

Lestko cum germano suo Conrado partitur patrimonium.

MOnarchia Polonorum & Cracouien(si) Principatu ad Lestkonem album Cazimiri filium, plene deuolutis, Conradus natu minor portionem paternae haereditatis sibi sequestrari, efflagitare coepit. Ephoeborum siquidem aetatem transgressus, iuris esse sui aestuabat. Ad quod non solum naturali ferebatur affectione, sed insuper

aliquorum Procerum, fortunam suam extolli ambientium instigabatur persuasione. Conuentu itaq; ob eam rem apud Sandomiriam, propter Ducissæ Lestkonis & Conradi matris præsentiam, indicto, cúm Fulco Cracouień, & Gethko Plocen Episcopi, primiq; ex Baronibus omnium Principatuum conuenissent, variis tractatibus per plures dies habitis diuisio tandem Principatuum & terrarum, inter Lestkonem & Conradum germanos, in hunc modum celebrata & sancita est. Vt Lestko Albus velut natu maior, Cracouień, Sandomirień, Lublineń, Siradień, Lancicień, & Pomeraniæ terras & Ducatus obtineat. Masouiam propter amplitudinem diffusam, cum Chelmensi, Cuiauiensi, & Dobrzinensi terris, Conradus natu minor pro sua sorte et portióne accipiat. Hæc diuisio cúm ab vtroq; Principe accepta et approbata foret, etiam verbali sponsione á Ducibus & Baronibus interposita, firmata est, & anathematis execratio in præuaricatiónem apposita. Rebusq; taliter compositis vterq; Dux in suam abiit sedem.

LITHVANIS ea tempestate in æstate terras Russiæ vastantibus Rutenorum Duces Wlodimir Rurikowicz Kiiouiensis, habens in suo comitatu Smolneń Militiam, Romanus Borischouicz, Constantinus, Msczislaus, Rosczislaus, filii Dauid occurrunt, & Lithuanos magna cæde confligunt, multosq; ex Ducibus Lithuanorum interficiunt, fugientes autem Lithuanos in longum prosecuti, multos in vicis, sylvis, cæterisq; abditis locis, quibus se á facie persequentium condiderant, occidunt.

Fulco Epūs Cracouień moritur. Cuius laudes et Vincentii successoris illius recenset.

FVLCO alš Pelka Crač Epūs, cúm annis vno & viginti sedisset, vndecima Septembris mensis moritur, & in Ecclesia Cracouień sepelitur, genere nobilis, sed actiónibus nobilior, plures libertates, Priuilegia, & immunitates Ecclesiæ Cracouień apud sedem Apostolicam, & signanter vt Epūs Cracouień, omnibus aliis Episcopis Prouinciæ & Ecclesiæ Polonæ, loco & voce prior sit, & primus Gnesneń Archiepō in consecrando manum imponat, obtinuit. In locum eius conformi electióne Mgr Vincentius Cadlubkonis de Karnow vico propé Opathow sito, Præpositus Sandomirień, cúm esset genere nobilis de Domo & familia Rosæ, licet aliquam dignitatem aut Præbendam, in Ecclesia Cracouień non obtineret, propter excellentiam ingenii & doctrinæ, quibus pollebat, postulatus, & ab Innocentio III. confirmatus. Cui naturæ prægnantis diues & fæ-

cundus uterus, praeclarum ingenium contulerat, quem tam benigno lumine astra inspexerant, ut sine externae opis adminiculo, nouum condendo corpus, de Annalibus Polonorum Historiae, magnificos per seipsum literarum sensus expresserit, & lrarum studiis decus & ornamenta, mores ingenuos, & normam recte uiuendi comparatum iri aduertens, disciplinam pro nobilitate, pro patria pro parente, pro nutrice adoptauerat. Et quamuis ad illa usq; tempora, Duces & Monarchae Poloniae, qui apud Cracouiam principabantur, ad suum beneplacitum Sedem Cracouien contulissent, decedentibus Episcopis, nouos pro suo laicali more substituendo, quidam tamen Praelati & Canonici Cracouien uiri elegantes & fortes columnae, huic abusioni & corruptelae viriliter resisterunt, & unanimiter praefatum Mgrum Vincentium in Epum Cracouien elegerunt, & electionem eius Innocentio III. Summo Pontifici praesentarunt. Qui praesentatum confirmauit, & per Henricum Archiepum Gnesnen demandauit consecrari. Fuit autem ex Praelatis Cracouien unus Ianuss Archidiaconus, qui liberam electionem Epi Crac. Capitulo obtinuit.

CRACOVIEN Episcopum Fulconem, Wratislauien Epus Ciprianus, cum in sede ipsa annis sex sedisset, secutus est, & sexto Calend. Decembr diem obiit, in Monasterii Lubensis Ecclesia debito honore tumulatus Laurentium Canonicum Wratislauien, per Canonicam electionem, quamquidem Henricus cum barba Dux Wratislauien gratificauit, electum, habuit successorem, nobilem de familia Dolsuitarum, ab Henrico Archiepo Gnesnen confirmatum & in Olobog consecratum.

RESSANORUM ea tempestate Dux Hleb nomine, stupendae crudelitatis & auaritiae homo, integrum apud Ressanos Principatum occupaturus, sex fratres germanos impia caede sustulit. Sed & plures de Boiaris, quos caeptis & conatibus suis obstare credidit, vario mortis genere deleuit.

GREGORIUS Papa nonus, anno Pontificatus sui undecimo, ad instantiam Rigensis, Olisiensis, & Darbatensis Eporum Liuoniae, Ordinem fratrum Militiae CHristi uniuit & incorporauit ordini beatae Mariae Teutonicorum, Crucem nigram in albo pallio deferentium, & ab eo tempore caepit esse unus ordo, ordinans et statuens, quod ordo ipse sub iurisditione Episcoporum consisteret.

Anno Domi 1208.

ROmano occiso Rutem omnes ad Hungariæ Regem Andream mittunt pro filio Colomano ad regendum. Qui occupans Russiam dum a Catholicis Episcopis se coronari facit, per Rutenos cu suis expellitur.

OCciso apud Zawichost Romano Wladimirien & Halicien Duce, qui sibi feré uniuersæ Russiæ, partim tyrannide, partim largitione & ingenio, dominationem & Principatum vsurpauerat, Russiæq Duces in suum coegerat obsequium & tributum, plures sibi aut armis, aut precio, aut prece, Russiæ Dominium destinabant. PRoceres veró & Boiari Russiæ in varias voluntates scissi, patriam etiam horrendis bellis impleuerant. Ad finitima itaq Regna, vt bellum ciuile tolleretur, censebant Primores habendum recursum, vt alicuius illorum viribus & potentia opprimerentur exorta mala & oritura. Et licet aliqui Polonorum Ducum suaderent petere suffragia, & in eorum transeundum ditionem, recentis tamen cladis apud Zawichost acceptæ memoria, ne ad Polonos deficerent, prohibebat. Pannonij aptiores rei huic visi, per Primores Rutenorum aditi sunt, & Rex Hungarorum Andreas suppliciter á Rutenis exoratus, vt filium suum Colomanum illis in Dominu præficeret, offerentes se illi fide et deuotione syncera parituros. In credulitatem Rex Hungariæ legatione Rutenorum admissa, filium Colomanum cum magnis copiis in Russiam, & motus intestinos compressurum, & Regnum Rutenorum apud Halicien accepturum, transmittit. Qui, du Haliciam peruenisset, á primis Rutenorum Ducibus & Boiaris, iusto honore exceptus est, & Castri Halicien illi tradita possessio, & Mscislaus Msczislawicz, vnus ex Russiæ Ducibus, de Halicien Principatu exclusus. Qui sub eodem, quo Haliciam ingressus erat, tempore, se ab Episcopis Catholicis, velt Vincentio Epo Crac, & aliis Epis, quos secum ex Pannonia adduxerat, in Regem Haliciæ, inungi & coronari, Regemq vocari & intitulari Gallatiæ, & uxorem suam Salomeam in Reginam, (ita enim á patre doctus erat) procurauit. Quæ res Rutenorum animos, fluxam sueptê fidem habentium, á Colomano, cûm eis inconsultis confecta coronatio fuerit, & alienauit, & in odium et irritationem perduxit: portendentibus coronationem ipsam, & ritus ipsorum & generis exterminium effecturam. Omnes itaq in Colomanum conspirant, & exercitibus Colomani, qui eum in Russiam conduxerant, ad Hungariam reuersis, dum se Colomanus tutum crederet, Rutenorum Princeps

Msczislaus, ob præstantiam Chrobri appellatus, Rutenorum & Polowczo:
num adiutus auxiliis, Haliciam perueniens, nonnullis Haliciensium
fortaliciis & Curiis captis, spoliatis & incensis, ad Haliciensem quoqz
arcem obsidionem admouit. In cuius oppugnatione dum Polowczonum
Dux Misseruicza, aliâs Miczeiouicza, supernè occisus esset Polowczi in
Ducis sui vltionem, multa et execranda mala Haliciensi terræ intulerunt,
scindendo quosdam Halicień in quatuor partes, cæteros occidendo, exuren:
do, mutilando, & plurimos in perpetuam abducendo seruitutem. Expu:
gnata & capta arce Halicień à Rutenis, plurimi Polonorum & Hun:
garorum Proceres occisi aut capti, et qui se auro parato redimere non
poterant, in seruitutem venundati. Nouus etiam Rex Colomanus
eiectus, per fugam turpem, Vincentio Epô Crac. & Iuone Cancellario
Poloniæ simul fugientibus, sibi consuluit. EOdem insuper anno præfa:
tus Colomanus virginem Salomeam sororem Ducis Lestkonis Cracouień
accipit in vxorem, cum qua vsqz ad mortem cælibem vitam ducens, et
sibi & consorti decus virginitatis seruauit.

PHILIPPVS Dux Sueuiæ, alter de contendentibus de imperio, dum fa:
uorem & assistentiam multorum Principum contra Othonem Comitem
Pictauiæ aduersarium suum sibi vendicasset, & ab Adolpho Archie:
piscopo Colonień, qui Othonem elegerat & coronauerat, etiam se coro
nari prece et precio obtinuisset, potentiaqz sua continuè inualesceret,
contra Othonem, à Bartholdo Comite Palatino de Vitkinlinbach, qui
partem tenebat Othonis, sub pace simulata, in Bamberk occiditur. Ex
quo magna est orta in Germania commotio, sed per Innocentium Papam,
qui in odium et detestationem Domus Sueuiæ, propter mala Henrici quæ
commisit in Romanam Ecclesiam, fauebat Othoni, sedatur. Ipse quoqz
Otho Philippi competitoris sui filia desponsata, pacificatis rebus Alma:
niæ, venit cum magno exercitu Romam, & magno honore fauoreqz su:
sceptus, pridie Calend. Octobris in Ecclesia Sancti Petri, ab Innocentio
Papa Imperialem recepit benedictionem.

Anno Domini 1209.

Andreas Rex Hungariæ eiectionem filii
sui de Ducatu Halicień vlturus ipsum
cum magno Hungaro et Polono exercitu

in Russiam mittit. Vbi Rutheni Hungaros vnà cum Polonis cædunt et profligant, Colomano Rege capto. Quem Mscziſlaus Dux cum vxore eius reddere recuſabat.

Electionem filii sui Colomani de Regno Halicien. Andreas Hungariæ Rex moleſté ferens, expeditionem insignem in Rutenos magno sumptu et cura parauerat. Pro comperto enim habebat feré vniuersos Russiæ Duces, in eius deiectionem conspirasse, & bellum in eam æstatem, maximis apparatibus gerendum decreuiſſe: duplex malum superimpendens vitaturi. Vnum, ne Hungari regionem illorum iuris sui facerent, si Colomanus Thronum suum in Halicien. Regno stabiliret. Alterum, ne pœnas oppugnati et obseſſi anno transacto in Halicz Colomani, & pluribus crudelibus & nephariis operibus, in Halicien. per se et Polowczos patratis, iuſta supplicia darent. Intelligens autem Andreas Hungariæ Rex, Russiæ Duces Polowczonum auxilia in quantitate magna contraxisse, & ipse ad Lesткonem Album Monarcham Poloniæ mittens, exercitum notabilem ex Polonorum militibus in bellum Halicien. mitti obtinuit. In tempore itaq., quo inter Andream Hungariæ Regem, & Lestkonem Ducem et Monarcham Polonorum, conuenerat, & Hungaricus & Polonicus exercitus ad Halicz conuenit, Hungaricum Palatinus Hungariæ Attilya Filnya, Polonicum Nicolaus Palatinus Cracouien., vir in armis egregius ducebant. Nec Ruteni remorantur, quatuor enim Duces vzt. Mscziſlaus Mscziſlauicz, Wlodimirus Rurikowicz, Rosczislaus Dauidowicz, & alter Rosczislaus Mscziſlauicz, cæteris omnibus suas copias destinantibus, adueniunt. Polowczonum deinde exercitus ingens, & Hungaricum & Polonicum exercitum geminata superans quantitate. Communi autem consilio Hungari et Poloni, aduersus Rutenos bellum gesturi, arcem inprimis Halicien. fortius quó possunt communiunt. Sed & in ipsa arce, ex Ecclesia Sctæ Mariæ incaſtellata, alterum Caſtellum fortius efficiunt, præsidioq. fortiorum, quos inter Polonos & Hungaros habebant, militum superimposito, Colomano cum vxore & matronarum fœminarumq. & imbecillium grege relicto, ipsi contra Rutenos ex Halicz egrediuntur, et aciebus ordinatis, prodeunt ad pugnam, Polonis dextrum, Hungaris et Haliciensibus sinistrum cornu, tenentibus. Leuis deinde armaturæ militibus præmissis, exercitum Rutenorum infestabant. Duas etiam acies Ruteni constituerant, vni Mieczſlaus Mieczſlauicz, alteri Wlodimirus

Dux præerant. Polowczonum verò turmæ in loco remotiori consisten-
tes, id sibi consilii & propositi sumpserant, vt pugna feruente, quasi
ex insidiis prodirent. Msczislaus autem Msczislauicz, quanta ho-
stilis foret potentia, conspecturus, in æditiorem locum ascendit, sed
à Wladimiro Duce vehementer argutus, quòd in periculoso tempore spe-
culatoris magis quàm Ducis officium gereret, & suo discessu vniuer-
so Rutenorum exercitui ruinam compararet, illicò descendit, & suos
ad congressum animans, benè illos, in virtute Crucis Sanctæ triumphum
relaturos, sperare iussit. Sub quo tempore Polonicum agmen, exerci-
tum Wladimiri fortissimè inuadit, plurimisqz Rutenorum cadentibus,
exercitus Wlodimiri contritus est, & in fugam cum Wlodimiro & aliis
duobus Ducibus, Rosczislao Dawidowicz, & Rosczislao Msczislauicz,
qui et ipsi in illo constiterant, versus. Fugientes autem in plura miliaria
non Polonicus tantummodo, sed et Hungaricus exercitus persecutus est,
plurimos trucidans aut captiuans, & iam existimans debellatum. Ea res,
eaqz tam longa persecutio Hungaris & Polonis victoriam adimens, cla-
de ingenti eos affecit. In tergo enim Hungarorum & Haliciensium, qui
solutis ordinibus incedebant, Msczislaus cum Polowczis irruens, ipsos
facili negocio fundit et prosternit. Duces insuper Rosczislaus Davi-
douicz & Rosczislaus Msczislauicz, dum Hungaros se persequi cesasse
agnoscunt, fugam sistunt, & in pugnam redeuntes, latus Hungarici exer-
citus inuadunt, plurimisqz cæsis, Palatinum Hungariæ Attilyam capi-
unt, & plenam victoriam de Hungaris & Haliciensibus Ruteni con-
sequuntur. Palatino enim capto, Hungari et Halicień animos remiserant,
passimqz à Polowczis trucidantur, quoniam neqz dimicandi, neqz fugiendi
poterat illis esse facultas, Rutenis & Polowczis vndiqz circumfusis. Re-
deunt interim Poloni ex cæde et persecutione Wlodimiri, & ducentes
secum spolia, & maximum captiuorum numerum, carmen patrium (ignari
cladis, quæ Hungaris & Halicień acciderat) canebant; existimantes
se plenam victoriam retulisse. Verùm à Rosczislao Dauidouicz & Po-
lowczis, ab omni parte circumsepti, dum neqz pugnandi, neqz euadendi
locus esset, occiduntur. Locant deinde Ruteni & in altum erigunt Polo-
nicum signum, ad quod dum residuitas Polonorum, qui vel ex cæde diffu-
gierant, vel ex persecutione Wlodimiri redierant, credentes illic suos
consistere, confluxisset, omnes passim trucidantur. Nec interfectorum
numerus poterat æstimari, adeò vt flumina rubra ex cruore forent, &
morientium atqz vulneratorum vociferatio in Castro Halicień exaudi-
retur. Iacebant autem interfectorum, velut arena, cadauera insepul-
ta, nec erat circumquaqz Halicz, qui occisos sepelisset. Polowczi

autem multis nobilibus spoliis, equis, vestibus, armis potiti, etiam plurimos Hungaros et Polonos in terras suas, perpetuam laturos seruitutem, deduxerant. Mandauerat autem Msczislaus victoria potitus, superbè ea abutens, suis Rutenis, ne quenquam Hungarum aut Polonum, viuum esse sinerent. Quapropter non ab hostibus tantum Rutenis, sed etiam ab Halicień ad quos confugierant, aut apud quos latitabant, gratificationem Msczislao et suo decreto impensuris, pecorum more strangulabantur, peneq; omnis Hungarorum et Polonorum exercitus deletus est. Efferebatur autem tunc Msczislaus Msczislawicz Dux, quòd & victoriam retulisset, & cædem in deuictos Hungaros et Polonos fieri iusisset, á Rutenis. Qui in lætitiam effusi, vociferabantur magnis clamoribus dicentes. Ô magne Dux & victor Msczislaë Msczislauicze, ô fortis accipiter, ad conterendum fortes & robustos armaq; illorum, transmissus á Deo. Designant se glorificare, qui te victo, sibi destinabant victoriam: quoniam á te omnes, magnifico & glorioso Domino nřo, humiliati & conflicti sunt. Assumpto deinde Msczislaus Dux Palatino Hungariæ Attilya, ad Castrum Halicień accessit: ex quo iam Hungari et Poloni futuræ obsidióni se præparantes, Halicienses & Rutenos, cum vxoribus et pignoribus eorum, perfidiam eorum et victualium defectum veriti, eiecerant. Et dum non aperiretur illi Castrum, quod Palatinus Hungariæ Attilya aperiendum, nec victori vltra resistendum, apud quem Duces & imperium Regnumq; Halicień Deus consistere voluit, suadebat. Msczislaus ad Castra reuersus, iterum ad eos qui Castrum obseruabant Caduceatorem Demetrium, vnum ex suis Rutenis, apertionem persuadens, transmittit. Qui dum vacuus rediisset, iterum personaliter ad Castrum accessit, et repulsam tertiò passus, vniuersam arcem die altero sepiuit; asserens se obsessos non oppugnando sed sedendo tantummodo, confecturum. Dum autem Colomanus, et hii qui secum in arce erant, negligenter intra obsidióñis tempus, portam Castri posteriorem obseruarent, noctium vna Ruteni suffosione facta in Castrum irrumpunt, & porta occupata, Msczislaum cum gentibus (Hungaris et Polonis pauore nimio consternatis, & ex Castro partim diffugientibus, partim se præcipitantibus: cùm caligo nocturna metu causante, omnia maiora credi iuberet) intromittunt. Castro potitus Msczislaus, luce erumpente ad Ecclesiam Sctæ Mariæ & Castellum, in quod Colomanus filius Hungariæ Regis cum vxore et potioribus militibus atq; fœminis se, irruptione comperta, receperat, accedens, illud obsidere cœpit, sæpiusq; colloquium cum Colomano filio Regis, expetiit. Quod cùm sibi, militibus Hungaris et Polonis suadentibus, negatũ fuisset,

perseuerandum in obsidione duxit. Siti deinde Colomanum et suos premente, vas aquæ illis á Msczislao transmissum est, quod pro magno munere acceptum, & in capita per mensuram distributum, vix dimidiæ partis satisfecit. Fame deinde premente obsessos, vitam tantummodo pacti, se Msczislao dedunt, ostiaqꝫ aperiunt. Mandante autem Msczislao, educebantur Hungarorum Barones vxoresqꝫ eorum, & plures insignes personæ, fœminæ & matronæ, nonnulliqꝫ Polonorum milites, quos omnes aut Polowczis distribuit, aut Curiensibus suis donauit. Vltimus omnium Colomanus filius Regis Hungariæ cum vxore sua eductus, á Msczislao acceptus est, & in Thorczsko transmissus, mandante Msczislao, vt sub diligenti cura & diligentia asseruaretur, cum licentiatisqꝫ exercitibus Msczislaus in Halicz consedit. Dum autem nuncius tantæ cladis ad Hungariæ Regem perlatus fuisset, nimio mærore consternatus, & manu frontem verberans, lachrymis indulgebat, dolens se tam turpiter conflictum. Quibus ad consolationem consortis abstersis, militem suum Iarosz ad Msczislaum Ducem Russiæ mittit, monens vt filium suum & vxorem eius, cæterosqꝫ vinctos solueret, denuncians se, ni id effecerit, cum omnibus potentiis contra Russiam venturum. Quo terrore huiusmodi nihili pendente, et asserente non in sua sed Diuina potestate victoriam consistere, & se illum, si venerit excepturum, & in virtute Dei conflicturum. Hungariæ Rex Andreas ea responsione magis consternatus, cûm et Consiliarii illum de superba legatione coarguerent, & nisi gratiorem ei intimaret, filium visurus non esset, mitiora consilia secutus, mansuetiorem legationem per eundem Iarosz ad Msczislaum, æquis offerendo conditionibus pacem, & solui petendo filium, transmittit. Consors insuper Andreæ Regis specialem legationem ad Msczislaum mittens, submissius quám Reginæ conueniebat, pro relaxatione filii supplicabat. Msczislaus autem veritus, ne, si Colomanum dimitteret, de nouo contra illum reintegraretur bellum, Colomanum relaxare negauit, sed propriis Præfectis in Castris Halicień positis, in Kiiow ad Msczislaum Romanowicz, Ducem Kiiouień transiit, & pluribus diebus illic in solaciis & voluptate exactis, in Halicz rediens illic agebat Principatum.

PHILIPPVS Posnamień Epûs post annos tredecim, quibus Posnamień rexit Ecclesiam, hominem exuens, in Posnamień Ecclesia sepultus, Paulum primum Posnamień Cancellarium, á Capitularibus Canonicé electum, & á Henrico Gnesneń Archiepo de Wladislai Mieczslauicz maioris Poloniæ Ducis consensu, confirmatū & consecratum habuit successorem.

MIECZLAVS filius Boleslai victoriosi Dux maioris Poloniæ prima Augusti fundat Monasterium Sancti Benedicti in Kosczioł ante Calisz, monasterio Thimiecen subiiciens illud. Cui donat pro dote villas Kosczioł, Gora, Kozeiouo, Krankouo, Glogowa, Krziwosandowo, Klissowo, Piotrowo, Nadzerzowo, cum molendino ante Calisz, & Lisziecz ante Komin, libertando easdem villas et earum bona ab omnibus angariis, tributis, & seruitutibus Polonicalibus, in præsentia Ducum Wladislai Opoliensis, Wladislai filii sui maioris Poloniæ, & Herkembaldi Castellani Calissiensis.

Anno Domini 1210.

Lestko deditus reformationi Iurium Regni Swiątopelkum ad Pomeraniæ terras inuestiuit, accepto ab eo iuramento fidelitatis. Qui mox mutauit fidem.

Singulis terris & Prouinciis, quæ in suam sortem & portionem obuenerant, Lestko Albus Dux & Monarcha Polonorum prouisurus, singulas earum specialiter et seriatim adibat, calamitatem mæstitiamq; cordis, quæ pectori suo ex clade Rutenica apud Halicz accepta grauiter insederat, extenuans, restaurans deformata, violentes & calumniatores puniens, & questiones litesq; subditorum dissoluens. Sed & terram Pomeraniæ sub sortem suam cadentem respiciens, cum ampliori Baronum & militum quàm solebat frequentia, in eam descendit, & tam à militibus quàm Ciuibus honore debito susceptus, omnem æstatem & autumnum in ea exegit, Castra & Ciuitates illius vzt Nowoslupsko, Gdansk, Gniew, visitando, ordinando, & reddendo iura populis, adhibitis Palatinis, Castellanis, & cæteris, qui magistratus publicos gerebant terrestres. Verùm quia terra ipsa remotius quàm quæcunq; alia à Sede Cracouien porrecta est, & difficilè erat super omnibus quæstionibus et iniuriis ortis & oriendis, ad Ducem Lestkonem et eius Tribunal habere Pomeranis recursum. POmeranorum igitur assiduis precibus & instantiis motus Lestko Albus, & de pacifico tranquilloq; terræ Pomeraniæ statu prouisurus, Swantopelkoni natu maiori, genere nobili de Domo Griphonum filio Mszczugii Ducis Pomeraniæ, prudentia & ingenio præstanti Pomeraniæ Capitaneatum committit, & ei in totum in administranda iustitia, in regendo defendendoq; Ducatu, in deciden-

disq; quaestionibus, vices suas plenarie committit, illiq; Principatum in Pomerania confirmat, neglectis aliis Principibus, Comitibus, & Baronibus, aeque claris moderatis et insignibus; credens eum singula non insolenter nec infide, sed modeste & syncere administraturum. Virumq; autem Palatinum tam Gdanen quam Suecen, et caeteros Dignitarios & Officiales, ac omnes Capitaneos & Tenutarios illius iubet parere ditioni, recepto ab eo iurisiurandi Sacramento corporali, quod terram praefatam Pomeraniae, pro Duce Lestkone, filiisq; & successoribus suis Ducibus Polonorum, fideliter tenebit, & ipsos colet & venerabitur, fide, obsequio, & obedientia pura, nunquam ab illorum subiectione & Dominio se sequestrando. Praestabit etiam annis singulis marcas mille argenti, & in Fiscum Ducalem Cracouiam inferret, & pro illorum amplitudine & commodis intendet toto posse, nunquam illos deserendo in prosperis aut aduersis casibus. Verum Swantopelkus praefatus breui post, fidem cum tempore varians, & mores cum Dignitate permutans, fluxa variaq; fide esse coepit, & malignitatis aculeum, contra proprium calcitrando Principem, exacuit: situm terrae & callida eorum, quibus praefectus fuerat imitatus ingenia, Principi & Domino suo Lestkoni Albo vice qualibet tanto illudens acerbius, quanto operosius vberiorem spem fidelitatis suae & obsequii repromittebat. POmeraniae enim gubernationem sortitus insolenter se gerere, & in summa totius Pomeraniae Principatum appetere coepit. Metuens autem Pomeraniae Praesidatum quem auaritiae zelo, & multo malignitatis spiritu occupandum censuerat, amittere, multis se teterrimis actionibus, vt illum quoquo modo retineret, implicabat.

COLOMANVM filium suum, & vxorem eius Salomeam alias Salonicam, Andreas Hungariae Rex de captiuitate soluturus, plures cum Msczislao Msczislauicz, per Barones et Consiliarios suos egit tractatus et conuentus. In vltimo autem Conuentu in finibus Hungariae habito pax perpetua his conditionibus, inter Hungarum & Rutenum, conuenit. Vt alter filiorum Regis Hungariae Bela filiam Msczislai Mariam in consortem habeat. Msczislaus de Halicien Ducatu Colomano post triennium cedat, et tam ipsum Colomanum quam vxorem suam, et omnes suae potestatis captiuos, liberet. Quae omnia eo anno fuere consumata.

Anno Domini 1211.

Lestko Dux Ruthenos iam ferè contemptui Polonos habentes per Sulislaum Castellanum Sandomiriensē in magna copia profligat multis nobilibus et quatuor Ducibus captis.

SEcundorum euentuum certaminumq; prosperitate, quibus Colomanum Hungariæ Regis filium de Halicien Regno primùm eiecerant, deinde insigni pugna fuderant, Rutenorum Duces elati, plures faciebant in Polonorum regiones excursiones. A Lithuanis insuper & adiuti & docti, rapta præda, cum celeri festinatione in propria recurrebant, & nusquam consistere ausi, magnis incommodis & vastationibus Poloniæ regiones affecerant, iamq; eam inflationē pompamq; induerant, vt Polonos contemptui & ludibrió haberent. Quibus rebus Lestko Albus Polonorum Dux & Monarcha permotus, habito cum Consiliariis maturo tractatu, Sulislaum Castellanum Sandomiriensem, cum expeditis militibus, talionem Rutenis refusurum, & incursiones eorum oppressurum, transmittit. Qui Rutenorum terras ingressus, flammis & cædibus illas vastat, magnoq; captiuorum numero congesto, illos in Poloniam transmittit. Rutenorum autem Duces vastationem tam crudelem regionum suarum non ferentes, illi occurrūt, & pugnandi copiam, quam superioribus annis vafro vsi consilio detrectauerant, faciunt. Pugna autem commissa, Ruteni facili negocio, dum primas acies Poloni strauissent, victi fugatiq; sunt, & Swantoslaus Msczislauicz, & quatuor alii Duces, vzt Georgius, Iaroslaus, Wladimirus, & Constantinus, multusq; militum et nobilium Russiæ numerus, captus est. Sed & non minor erat desideratorum, in quos ab ira Poloni gladios strinxerant, & milites quidem nobilesq; Rutenorū Sulislaus Castellanus Sandomirien in vinculis habuit, in Poloniamq; deduxit. Quorum pleriq; aut liberalitate Lestkonis Ducis manu missi sunt, aut á suis redempti. Swantoslaum verò Ducem, & quatuor alios Duces secum captos, propter furtiuas excursiones, quibus Poloniam plurimum vexauerant attriuerantq; vindicandas, & in futurum prohibendas, vinctos tenuit, victoremq; exercitum, de victorum spoliis ditatum & onustum non sine sui amplissima laude, in Poloniam reduxit. Processu deinde temporis Duces Rutenorum Swantoslaum Msczislauicz, Georgium, Iaroslaum, Wlodimirum, & Constantinum, Polonorum Dux Lestko, á captiuitate absoluit.

COMETES stella in mense Mayo, eo anno apparuit, quæ caudam & faucem ab oriente in occidentem dirigens, decem & octo diebus durauit, Rutenorum regionibus magis propinqua, cladem quam in anno sequenti à Tartaris pertulerant, portendebat.

MIECZSLAVS Dux primus Ratiborien & Opolien filius olim Wladislai exulis, & circa Posnaniam à fratribus conflicti, moritur decima die May. Agilis multum et Procerus statura, peritus artis gladiatoriæ, multas pugnas duelli & torneamentorum in Almania, non sine multorum admiratione, animosè exercens. Cui filius eius vnicus Cazimirus succedit in Principatibus. Fundauit autem præfatus Mieczslaus Dux Ratiboriensis primus, Monasterium Sanctimonialium Ordinis Premonstratensis in Ribniki, & sufficientem illi dotem præstitit. Quod postea filius suus Cazimirus in Czarnowasz ad fluenta fluuij Malpaden, qui illic de propè Odræ miscetur, transtulit. Consors autem eius Ludimilla obiit tredecimo Calend. Decembris.

Anno Domini 1212.

Omnis thesaurus Cracouiensis Ecclesiæ ictu fulminis comburitur.

NAtalem Christi huius anni, Lestko albus Polonorum Dux & Monarcha Cracouiæ cum genitrice sua Ducissa Helena, & Vincentio Epo Cracouien, Baronibusq. in magna egit solennitate, & aliquot diebus splendidis conuiuiis Consiliarios tenuit. Et quia eo anno res omnes ad tranquilitatem reciderant, singulis hostibus in circuitu, aut quiescentibus aut debellatis, rebus vrbanis & ciuilibus vacatum est, & iudiciis particularibus et generalibus in singulis Districtibus instauratis, iura populis reddebantur. Sed nec ea tranquilitas, ad integrum tuta fuit, superna etenim vexatio acerbitatem ingessit. In mense namq. Iulio fulminis ictu Ærarium Cracouiensis Ecclesiæ de cœlo tactum est, cuius virtute, tignis et roboribus, tectum sustentantibus, incensis, etiam flamma ad interiora Ærarii, nemine ardorem restinguente, peruenit, Scriniaq. & cistas corripuit, & Cassulas Cappasq., & multa Cracouien Ecclæ ornamenta atq. decora, largitione & liberalitate Regum, Principum, Pontificum, & Christifidelium donata, quæ in cistis ipsis condita erant, dissoluit & deuorauit, Cracouienq. Ecclesiam

suis preciosis et charis indumentis pignoribusq[ue], quibus vltra cæteras Ecclesias Polonicas dotata erat, priuauit. Quod quidem factum prodigii loco habitum, etiam apud Ministros Dei & alios timoratos viros, in religionem versum est, autumnantibus conflagrationem ipsam solius Dei nutu propter facinora illum prouocantia, prouenisse.

Tartari primum contra Polowczones veniunt, et Rutenorum omnẽ potentiã eis auxiliantem fundunt et cædunt

Potentiam suam Tartarorum gens, in eam diem ignorata & vix audita, ad partes Septentrionales extensura, Polowczis ex illa parte maris consistentibus, & pluribus aliis nationibus conflictis, deletis, aut subiugatis, etiam ad terras eorum, qui citra mare Rutenis confinantes, degebant, venit. Polowczi de potestate sua diffisi, periculum quod illis à Tartaris imminebat, petentes se vniuersis potentiis Rutenorum adiuuari, insinuant, denunciando par discrimen, si victi à Tartaris fuerint, Rutenis imminere. Veniunt et sub idem tempus, ad Russiæ Duces Tartarorum Nuncii, exorando eos, ne se Polowczorum bello implicent, nec iungendo se Polowczis, necessitatem Tartaris, bellum contra Russiam mouendi, imponant. Sed si sapiunt, de suis finibus Polowczos, hactenus plurima mala Russiæ terris inferentes, exterminent, cũm de aliis regionibus Tartari sint illos verisimiliter exterminaturi. Duces autem Russiæ parum prouido vsi consilio, & nulla super his matura deliberatione præmissa, gentium iure violato, Tartarorum interfectis nunciis, vadunt exercitualiter contra Tartaros auxilium Polowczis laturi, v[idelice]t Msczislaus Romanowicz cum militia Kiiouien[si], item Msczislaus Msczislauicz cum militia Halicien[si], item Wlodimirus Rurikowicz, cæteriq[ue] viri Russiæ, item Duces Czernieiouien[ses], item Duces Smolnen[ses], item omnis terra Polowczonum, et omnes Duces eorum. Et aliquibus Ducibus & militibus Russiæ in equis, aliquibus in nauibus euntibus, perueniunt vsq[ue] ad Protholcze, et inde singuli ascensis equis, duodecim statiuis ad fluuium Kulcza perueniunt, quõ iam Tartari Castra sua posuerant. Et illicò Tartari respirandi spació non dato in Rutenos et Polowczos irruunt. Polowczis autem contritis et diffugientibus, etiam Rutenorum acies turbantur, & hii duo Duces Msczislaus Kiiouien[sis] &   Czernieiouien[sis] capti-uantur. Plurimaquẽ cæde ædita, multis aut captis aut necatis, cæteri diffugiunt. Sed et in fugientes aliud æquẽ horrendum discrimen à sociis

Polowczis, per quorum terras fugam maturabant, æditum. Nulli enim ætati aut conditioni parcendo, Polowczonum agrestes Rutenos, si equites, propter equos, si pedites propter vestes trucidabant. Qui veró ex Rutenis in montes fugierunt, fame moriuntur, pleriq; in aquis suffocantur. Horrendumq; malum in illa die secutum est, quale nusquam in terris Russiæ fuit visum neq; auditum. Msczislaus autem Msczislauicz Halicien. Dux, dum fugiendo ad naues peruenisset, superatis fluuiis, naues, persecutionem Tartarorum veritus, disrumpi mandauit, ab indeq; fugax in Halicz, pauore & trepidatione plenus, peruenit. Dum veró alia omnis multitudo Rutenorum, ad naues fugiendo peruenisset, & eas offendisset violatas, in mærorem versa, dum vndas tranare non posset, fame contabescens, illic consumpta est, præter Duces & milites eorum aliquot, qui in lembis fluuios traiecerant. Wladimirus autem Rurikowicz fuga et ipse saluatus in Kiiow perueniens, sedem accepit Kiiouien. Eaq; prima clades extitit, quam Ruteni pertulére á Tartaris.

OTHO Imperator, omnibus insignibus Imperialibus functus, & nullum sibi sciens, in Imperio competitorem superesse, insolenter se gerere, & Innocentió Papæ III. cuius fauore protectus et adiutus ad Imperium conscenderat, rebellis et aduersarius esse cæpit. Vnde & Regnum Siciliæ, prætendens illud pertinere ad Imperium, Innocentió Papa nequicquam prohibente & obstante inuadit, & magnam illius partem dedentibus se aut expugnatis vrbibus, Frederico abstulit. Propter quam causam Innocentius videns se ab Othone deceptum, ipsum excommunicat, & ab Imperio deponit, omnesq; Principes & Barones, á fidelitatis iuramento absoluit, mandans Principibus & Electoribus, vt ad electionem alterius procedant. Qui Apostolico parentes mandato, Fredericum secundum Siciliæ Regem, ex Henrico quinto et Constantia Monacha vetula genitum, in Imperatorem eligunt. Fredericus autem in Regem ROmanorum declaratus, in Almaniam descendens, & Conuentus aliquot celebrans, beniuolentiam sibi conciliat Principum, & á Seyfrido Maguntinen. Archiepo Apostolicæ Sedis tunc Legato, Aquisgrani coronatus est, & Almania bellis & scismatibus intestinis feruere cæpit. Hic armorum strenuus, linguarum peritus, rigorosus, luxuriosus, Epicurus, nil curans vel credens, nisi quod temporale fuerit.

ANNALES et literæ Hungarorum asserunt, eo anno Gertrudim Reginam Hungariæ, Belæ filii Andreæ Hungariæ Regis consortem, & beatæ Elizabet genitricem, vxorem Bankbani in sua Curia obser:

uantem, fratri suo ad illudendum tradidisse, & Bankbanum de gene:
re Bor ortum ducentem, in ultionem stupri uxoris suæ, Reginam Ger:
trudim occidisse, in genus quoq; Bankbani varia cæde sæuitum esse.

Anno Domini 1213.

Gertrudis Regina Hungariæ mater Sctæ Helizabeth a Bankbano occiditur.

MIserando & miserabili casu Pannoniorum Regnum ea tempesta:
te afflictum, & apud Polonos sibi conterminos, variisq; necessi:
tatibus coniunctos, & apud vicinas exterasq; nationes, sonorum
suæ lamentationis ædidit eiulatum. Cuius Rex Andreas filius Belæ
tertii, etsi splendido coniugio et prolis multiplicitate fælix et insignis esset,
& de consorte sua Gertrudi filia Bartholdi Morauiæ & Carinthiæ
Ducis, sorore germana Sanctæ Hedwigis Ducissæ Wratislauien. & Hen:
rici cum barba consortis, tres filios Belam, Colomanum, & Andream, quar:
tam verò beatam fæminam Elizabeth, Lantgrauio Thuringiæ Ludo:
uico Hermani Principis primogenito, in ætate tenera desponsatam, & mul:
ta Sanctitate refulgentem, suscepisset, tantæ tamen suæ fælicitatis ful:
gorem, fortuna, nihil ad plenum tribuens, caliginoso euentu repentè confu:
dit. Præfatam siquidem Reginam Gertrudim, vnus ex maioribus Hun:
gariæ Baronibus, Bankbanus vocatus, de genere Bor ortus, mucrone trans:
uerberans, funesta occisione, quarto Calendas Octobris necauit. Cuius
quidem necis duæ à Scriptoribus feruntur fuisse causæ. Vna quidem,
quòd præfata Regina Gertrudis, uxorem Bankbani, in sua Curia consisten:
tem, cuidam fratri suo aduenæ et hospiti illudendam consenserat. In cuius
sceleris ultionem Bankbanus, stuprati coniugii pœnam, quam á patratore
non potuit, á conciliatrice exegit. Sed absurdum videtur, vt fæmina ali:
oqui, per se pudica et casta, et quæ Sanctam filiam progenuerat, genus quo:
què ab ingenuis et religiosis parentibus ducebat, stupra et adulteria pro:
curasse, credenda sit. Alia verò, quòd cùm Andreas Hungariæ Rex
ad consilium consortis suæ Gertrudis, plures Almanos in Hungariam
accersisset, et cum illis rebellium Hungarorum Castra et munitiones ex:
pugnaret, Magistratus quoq; Reip. Hungaris neglectis, Almanis man:
dasset. Hungari contemptum iri se dolentes, ad occidendum Regem
Andream conspirant. Et cùm, præbente illis animum & ductum Bankba:
nô, conspirationem completuri, in Curiam Regis aduenissent. Andreas

quidem Rex à Gertrudi Regina auisatus, fugiens mortem euasit. Bankbanus verò Rege non comperto Gertrudim Reginam supplices manus pro vita tendentem, lanceis et contis perfossam, obtruncauit. In cuius necis tam horrendæ ultionem Andreas Rex Bankbanum & omne genus suum ad interemptionem usqz et exterminium deleuit. Corpus Reginæ occisæ in Monasterio de Pilis, iusto cum honore sepultum est. Hæc dum viueret in Ecctam Wratislauień, liberalem & munificam se exhibens, nobilem coronam aūream, quam pro ornamento diebus solennibus gestare consueuerat, eidem Ecclesiæ Wratislauiensi transmisit. Qua conflata, calix aureus iuxta eiusdem Gertrudis Reginæ, voluntatem et desiderium, est fabricatus.

TREDECIMO Calend' Nouembris Wladislaus Othonis Dux Calisień fundat Monasterium in Olobog Sanctimonialium Ordinis Cistercień in terra Calisień et Diæcesi Gnesneń, et illud sumptibus Ducalibus, ex fundamentis extruit. Cui in dotem villas et hæreditates infrascriptas, assignauit, vzt Olobog, Kithadlowo, Zidowopolie, Wroslie, et Rablani. Item Wirzbientha filius Clementis militis contulit quatuor villas paternas Monasterio præfato vzt Conarowo, Grzibowo, Mislakouo, & Druskowo. Item idem Dux Wladislaus contulit eidem loco villam Staw, commutatam à filiis Laurentii, Dobrogostio & Czeszacha, pro tribus villis Chotimino, Golikouo, & Piemaszkowo. Henricus autem Archiepus Gnesneń ad petitionem Wladislai Ducis, consecrauit in Olobog Basilicam, Monasterio verò contulit decimas Archiepales de consensu sui Capituli, in villis quæ sunt inclusæ inter Olobok & Baricz fluuios

Filiorum Henrici cum barba pro Ducatu Wratislauień bellū, in quo Conradus victus est.

TAm virili quàm viridi ætate Henricus Wratislauień & Slesiæ Dux, cum foelici & beata fœmina Heduigi consorte sua, in prospera & æquali fortuna traducta, magna uterqz coniugum tempestate, sub media pace, dum iam in occiduam vergerent ætatem, obrutus est. Duorum siquidem filiorum vzt Henrici & Conradi, qui Crispus vocatus est, qui usqz in virile robur euaserant, dum iam tertius Boleslaus fato subtractus esset, liuoroso sensim inter illos serpente, collidebantur odio, alterum Esau, alterum Iacob ex euentu & conditione crederes: cūm pro vno pater Henricus, pro altero genitrix Hed-

uigis staret. Henricus siquidem Dux pater minorem natu Conradum singulari affectione complectens, Ducis Saxoniæ filiam illi desponsat, & Lubucen terram, Lusatiaq; regionem, perpetua illi consignat portione. Henricum autem natu maiorem, beata Heduigi persuadente, Slesitis & Wratislauien Ducem destinat. Id cum molesto & irato animo Conradus ferret, & ex naturali instinctu Polonis amicus facilis & blandus, Teutonicis verò hostis infestissimus foret, parentum ordinationem armis rescindere, dum preces inualidæ essent, constituit. Exercitu itaq; notabili ex Polonorum & Lubucen militibus & agminibus comparato, fratrem inuasit. Et licet vterq; parens tollere dissidium fraternum, & quietare filios maximis conatibus laborassent: videntes tamen labores suos incassum recidere, vtrumq; filium propositum suum (Dux Henricus Glogouiam, & Ducissa in Nieptz secedens) exequi passi sunt. Non tulit & Henricus maior natu fratris Conradi inuasionem, sed exercitum et ex Polonis & ex Teutonicis colligens, Conrado inter Legniczam & Aureum montem, in loco qui dicitur Studnicza seu Rufa ecclesia, occurrit. Vbi cum congressu facto, fortiter ab vtraq; parte pugnatum foret, plurimis in ore gladij cadentibus, Henrico cessit victoria. Conradus Crispus, cum multis suorum amissis ex prælio diffugisset, ad patremq; Henricum in Glogouiam diuertisset, ratus prout euenit, se illic tutum consistere, Verum cum dierum processu, in syluas Tarnouien venandi gratia secesisset, feram agitans, ex equo corruit, fractisq; ceruicibus expirauit, & in Trzebnicen Monasterium delatus, operante sorore sua Agnetha Abbatissa Trzebnicen, quæ eum viuentem tenerrimè dilexerat, in Capituli loco sepelitur. Quo sic absumpto fraternum & domesticum bellum, quod quandoq; resumi & reintegrari nemo dubitabat, conquieuit. Ne autem matri religiosissimæ Ducissæ Heduigi, mors filij Conradi Crispi, repente denunciata, dolore ingenti sauciasset præcordia, non ad funerias filij, sed ad visitationem ægroti venire rogata est. Illa autem et cladem primum, & mortem filij dudum in spiritu præcognoscens, & illum iam extinctum esse sciens, nuncijs respondit. Quare, inquit, languidum filium meum Conradum, simulantes illum viuere, confingitis, cuius occasus, dudum antè mihi fuit cognitus, quoniam sua temeritate sanguis funderetur plurimorum. Iuit deinde, et iusta illi, & pro Ducalis dignitatis excellentia, & pro maternæ charitatis affectu impendit.

Anno Domini 1214.

Wladislaus Plwacz Mieczslai Senis nepos cùm à Wladislao Duce Curatore suo partem obtinere non posset Calisien Castrum accipit Vndè pulsus ad Regem Hungariæ fugit.

NOndum pubertatis annos Wladislaus Dux (qui expost cùm esset in sputum nimius, Plwacz cognomen sortitus fuerat) filius Othonis, filii Mieczslai Senis, Ducis Maióris Poloniæ transgressus, Curatorem tutoremqz suum Wladislaum Maióris Poloniæ Ducem, & Othonis fratrem, ab aliquibus ob proceritatem staturæ magnum, ab aliquibus verò ob proceritatem et excellentiam tibiarum Liaskonogi vocitatum, qui velut patruus suus germanus ipsius tutoriam assumpserat, fastidiebat. Principatumqz Maióris Poloniæ partiri, & sibi illius dimidium à patruo consignari deposcebat, vehementer ad principandum aspirans, & disciplinam patrui sui magnoperè abhorrens. Prauam autem suam intentionem, non solùm innata prouehebat ambitio sed nonnullorum nobilium & adolescentum, qui secum vnà creuerant, nutriebat incendebatqz persuasio. Verùm cùm Wladislaus magnus Laskonogi, partim ingeniis, partim auctoritate iuuenilem ætatem frustraretur, Wladislaus Plwacz, moræ cuiuslibet impatiens, satellitibus aliquibus auctus, Calisien Castrum subintrat, et patrui sui officialibus expulsis, tam Castrum quàm ciuitatem occupat, & se in Castro recludit, resistentiam pro viribus, si impeteretur Wladislao magno patruo suo oppositurus. Quod cùm Wladislao magno nunciatum fuisset, magnas copias ex militibus et agrestibus subitò contrahens, Castrum Calisien obsidione cingens, nepotem etiam in eo includit. Qui dum quindecim diebus obsidionem continuasset, victualiaqz obsessis scirentur propediem defectura, veriti obsessi, ne, si Castrũ per violentiam caperetur, iratus Wladislaus magnus, in eos aliquid grauius consuleret, Caduceatoribus missis, vt et incolumes eos esse, priscumqz honorem & fauorem retinere liceret, de dedendo Castro paciscuntur. Wladislaus autem Plwacz de fauore patrui diffidens, carceralibus se deputandum pertimescens squaloribus, cum septem tantummodo comitibus, nocturno tempore ex Castro Calisien dilapsus, versus Cracouiam ad Lestkonem album contendit, & inde ad Andream Hungariæ Regem perueniens, causis itineris expositis, humanè amiceq; ab illo fotus, exceptus, & habitus est.

Anno Domini 1215.

Canonicis Ecclesiæ Cracovien. refe- ctiones, ut vocant, institutæ sunt.

Nobilem et Illustrem Cracovien. Ecclesiam Vincentius Crac. Eps sui Pontificatus tempore amplius illustraturus, pro habendis quotidianis refectionibus, undecim decimas manipulares, & septem pecuniarias in villis circum circa Czchow sitis, ad mensam suam Epalem pertinentes, donatione perpetua contulit et donauit. Ex quarum introitibus, in vino, luminaribus, cæterisqz suis necessitatibus procurabatur. Cracovien. Ecclesia, & Prælatis Canonicisqz Ecclam ipsam frequentantibus, distributiones quotidianæ largiuntur. Nimium fortunatus, nimiumqz liberalis Epus æterna in laude versandus, quod & Ecclesiæ suæ prouidit necessitatibus, & plurimum illi contulit stabilimenti et decoris, amplissimam sui, dom. compensationem, per gratiam Pontificis & remuneratoris superni, abunde iam consecutus. Ne autem de nominibus villarum, decimas huiusmodi afferentium, á quopiam ambigi posset, etiam nomina eorum inserui, & primo quidem manipularium Geynik Golprzidoua, Thimowa, Twerkowa, Iurkow, Vgyazd, Opatouicze, Luczslauicze, Fasczeschoua, Konczisko, & Zdania. Item pecuniarium, Brzozowa, Olschoua, Slona, Bieszník vel Brzuznik, Polichta & Posna. Item in Oppido Cazimirien. Cracovien. urbi vicino, ita ut candela inextinguibilis, nocte dieqz ardeat in altari, reliquum Canonici in suos usus conferant. Asserunt alii decimas ipsas non mensæ Epalis, sed Ecclesiæ parochialis in Czchow extitisse.

In Lateranen. Concilio Sctus Dominicus Ordinem Prædicatorum quem instituerat, et Sanctus Franciscus itidem Ordinem suum magno conatu et labore confirmari obtinuere.

Actum est eo anno in mense Nouembre apud Lateranum Concilium celebre & formosum, per Innocentium Papam tertium congregatum. Quod tanta frequentia illustrium personarum fuit insigne, ut ex Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisq. insignibus Prælatis, mille ducenti et quindecim numerarentur. In quo & pro generali subsidio, terræ Sanctæ ferendo, enixius laborauit, & plures

ordinationes utiles, pro reformanda Ecclesia Dei, & tollendis nonnullis abusibus, addidit. Cui etiam Concilio beatus Dominicus, pater & institutor ordinis Prædicatorum, interfuit, & illic sui ordinis confirmationem, ab Innocentio Papa fieri petiuit. Quem in Tholosanis partibus, verbo et exemplo, contra hæreticos prædicando, instituerat. In eodem Lateranen̄ Concilio præfatus Innocentius Papa, desiderio animæ suæ potius, quo æstuans, in sermone in Concilio proposito, quem quasi Prophetice inchoauerat. Desiderio desideraui hoc Pascha manducare vobiscum. obiit. Cui Honorius III. successit, à quo beatus Franciscus post multos labores, per multam instantiam ordinem suum obtinuit confirmari. Beatus insuper Dominicus ex Hispaniis iterum Romam reuersus, vbi Magistrum Reinaldum Decanum Sancti Auiani Aurelianen̄ de peregrinatione terræ Sanctæ reuertentem, offendens, ad assumendum suum ordinem induxit. Quę assumpto cum beato Dominico aduenit Bononiam, et cæpit prædicare & commendare ordinem Prædicatorum, & eundem ordinem Domino cooperante, per totam Lombardiam et Venetiis in breui tempore fœliciter disseminauit. Quasi enim tuba sonora, vox prædicationis eius, corda audientium percutiebat, & pectora indurata, efficaciter liquefaciebat.

BARTHA Wladislauien̄ Epūs cùm propè duodecim annis eandem Ecclesiam rexisset, rebus excipitur humanis, dolore calculi correptus. Quę apud Ecclesiam Wladislauien̄ tumulato, Michael Polonus de Familia Godziemba, per electionem Canonicam, ab Honorio Papa tertio Conrado Masouiæ & Cuiauiæ Duce eius electionem promouente, prouisus.

Anno Dom̄i 1216.

Otho destitutus cum Frederico electo de imperio contendit, et mortuo Innocentio Papa, Honorius in locum eius succedit.

DVobus de Imperio vz̄t Frederico et Otone contendentibus, durus bellorum stridor Almaniam premebat, magnæ etenim atq; frequentes pugnæ, cum cæde & interitu multarum insignium personarum, inter Fredericum et Otonem habitæ sunt, & nunc vni, nunc alteri obueniebat victoria. Nec dubium quin Otho, qui plures

amicos & fautores in Almania habebat, superior euasisset, nisi Innocentius Papa tertius, contra omnes Otonis fautores, duram sententiam tulisset. Quo suffragio Fredericus adiutus, contra Othonem praeualuit, & Otho ad Philippum Regem in Gallias, qui suae parti fauebat diuertit. Et quamuis Innocentio Papae non placuisset electio Frederici, dissimulauit tamen propter odium Othonis, quia durum erat tot Principes perturbare, coronareq*ue* Fredericum distulit, iuuenilem illi aetatem obyciens, Quae dilatio ab electione Frederici, usq*ue* ad mortem Innocentii, quod fuit septennale spacium, tendebatur. Innocentius autem III. Papa, post Concilium apud Lateranum celebratum, in Thusciam descendit, ad pacificandum Pisanos & Genuenses, quatenus unitis potentiis, facilius terrae Sanctae ferre possent suffragia. Sed cum venisset Perusium infirmatur, & moritur, cum annos decem et septem, menses decem, dies viginti tres sedisset, & in Ecclesia Sancti Laurentii in Perusio honorifice sepelitur. Procurantibus autem Perusinis includi Collegium Cardinalium, cuius Hostien Ep*isco*pus natione Romanus, in summu*m* Pontificem concorditer electus est, et Honorius III. vocatus. Qui eodem promotionis suae anno, ordinem Praedicatorum, quem Innocentius quidem confirmare decreuerat, sed morte praeuentus neglexerat, confirmauit.

LITHWANI, cum in anni huius hyeme, Russiae regionem praedatum venissent, raptaq*ue* praeda more suo diffugerent, a Duce Iaroslao Wszewoldowicz, et Nowogroden consecuti, praelio inito confliguntur. Rutenis quoq*ue* non incruenta cessit victoria, quoniam & Dux David Choropeczki, et plures alii Russiae milites, desiderabantur. Sequenti quoq*ue* tempore, dum alius Lithuanicus exercitus, Ciuitatem et regionem Poloczko vastaret, Dux Msczislaus Davidowicz, cum Smolnen militia, celeri cursu in Poloczko adueniens, Lithuanos incautos offendens absq*ue* numero sternit et occidit. Plerosq*ue* autem qui in Curias et domos occultandi gratia confugierant, inde extractos, vario supplicio necat, alios etiam in lacubus submergit, et paucis euadentibus fere omnes deleuit.

ANDREAS Pragen Ep*isco*pus tam a Przemislao Rege, quam a Nobilibus et militaribus Bohemiae, plures iniurias et oppressiones, cum in villarum calculationibus & tributorum exactionibus, tum in decimarum denegationibus, quas et sibi et Monasteriis, et piis locis ac uniuerso Clero irrogabant, perpessus, dum videret et Regem et nobiles inexorabiles, in ampliora Ecclesiarum grauamina grassari, et plus solito ad facinora

legi Diuinæ contraria, procliuos esse, et nec precibus, nec admonitionibus
salubribus acquiescere velle, sed deteriora indies sectari, beatum Adal:
bertum quondam Pragen. Epum imitaturus meritó, cui successisse se sciebat
in loco, primum Przemislaum Regem & Barones Bohemiæ excommunicatio:
nis sententia percellit, deinde cúm Rex & sui, censuras irridendo contem:
nerent, vniuersum Bohemiæ Regnum Ecclesiastico supponit interdicto.
Et furorem Regium atqz Militum extimescens, quarto Idus Aprilis deser:
ta sede sua, ne contaminaretur sordibus sceleratorum, Romam, aliquibus
ecclesiasticis et timoratis viris eum comitantibus, secessit, nec ad plebem ob:
stinatam, cuius duram et irrefragabilem ceruicem, nouerat difficulter do:
mari (quanquam Metropolitanus suus Archiepus Maguntinen. pluribus
instantiis elaborasset eum reducere) vsqz ad diem mortis suæ redire acquie:
uit. Adeó enim grauamina Regis et militum in Clerum efferbuerant, vt
in quibuslibet theloneis, in quibus Iudæus non nisi pro capite nummum redde:
bat, Presbyteri et Clerici ratione coronæ siue tonsuræ, triginta soluere co:
gebantur. Neqz ea tantummodo, sed et plura alia feré barbara, adeó vt
plerosqz tæderet viuere, subyre impellebantur. Christi Dni Sacerdotes, &
viliórem contemptibilioremqz apud Bohemos quám Iudæi obtinebant locum.

Anno Domini 1217.

Conradus Dux Masouiæ Cristinum
Palatinum Plocensem virum strenuum
innocenter occidi, cum magno terrarum
suarum malo et detrimento mandauit.

Tyrannidem, qua Conradi Masouiæ & Cuiauiæ Ducis, germani Lest:
komi Albi, pectus refertum erat, quam in ætate iuuenili effundit,
quamqz postea effusurus erat, horrendus suarum primitiarum mon:
strauit casus. Erat illi Baro et miles insignis Christinus nomine, hæres
de Gozdouo Plocensis Palatinus, genere nobilis, de Domo et familia quæ
pro insigni defert Lilium, Gozdouitarum, sed opere & virtute, quoties
quid agendum, aut expediendum erat, nobilior, per quem salutem Polonis
Deus dederat, in prælio Zauichosten., cum Romano Duce Russiæ habito,
sub cuius ordinatione et regimine, & Ducatibus Masouiæ & Cuiauiæ tran:
quilitas prouenerat, & Ducales prouentus magnoperé augebantur, plecte:
bantur scelerati, & honorificabantur virtuosi. Qui dum effrenatos &
lasciuos mores, ad quæqz turpia et deuia procliuos, Ducis sui Conradi

corripit: cùm illum primùm secretè, deinde coram Consiliariis, ut quosdam abusus prauos et illecebras rescindat, virtutibusqꝫ det operam, reprehendit & inducit. Non tulit Conradus correptiones huiusmodi salutares, sed in furorem nefandum excandescens, præfatum Christinum Palatinum Masouiæ, sui honoris et salutis syncerum zelatorem & seruatorem, adolescentiæ insuper suæ præceptorem, Pædagogum, et institutorem, captiuat, & squalido carceri includit. Sub quo quidem tempore, hostes & inuidi sui, plures de eo criminationes & figmenta, apud aures Conradi, singula ad crudelitatem recipientis, & signanter Ioannes Czaplia Cancellarius suus Ducalis, ingerebant. Quibus Conradus Dux incensus et inescatus, præfatum Cristinum Palatinum, primum in villa Kowalie excæcari mandauit. Sed neqꝫ hoc genere crudelitatis contentus, pessimis assentatoribus suggerentibus, cæcatum iugulat, & militem strenuissimum, totiusqꝫ Masouiæ florem, virum clarum, & heroicis splendentem operibus, dum æqua re non potuit, per eleuationem suspitionis & inuidiæ, salutaria monita perosus, indigna morte, truculenti tyrannide, & improbo consilio Ioannis Czaplæ Scholastici Plocen. usus, necauit. Post cuius excessum Masouiæ & Cuiauiæ Ducatuum speciosus status, plurima caligine obductus est, & variis iactatus casibus, sensim in præcipitem ruinam, innoxium sanguinem vindicante Deo, ferebatur. Hunc ea strenuitate & animositate præditum Annalia perhibent fuisse, ut Prutenis Lithuanis cæterisqꝫ gentibus deuictis atqꝫ domitis, et sub iugum coactis, censuales illos atqꝫ tributarios Polonorum Ducibus fecerit. Victriciaqꝫ sua arma, ultra mare proferens, id sibi nomen, eamqꝫ famam, à propriis & exteris quæsierat, ut magnus MAsouiæ Palatinus à propriis & finitimis vocitaretur. Quem splendorem Conradus Dux Masouiæ impatientius ferens, suum et filiorum suorum statum ab eo depressum aut eneruatum iri, ipsum iniusto et crudeli mortis genere consumi mandauit. Corpus tamen suum in maiori Plocen. Ecclesia, debito honore tumulari passus est. In fortissimum siquidem, & fidum sibi militem sæuiebat etiā in occisum simplici genere mortis in eo non contentus, per quem hostibus in circuitu fuerat formidabilis. Truculentum profecto, & plus quàm barbarum tyrannidis ingenium, quòd tam nobilem et inclytum militem, tam insignem Ducem et victorem, tam necessarium bellatorem, extinguere patuit. Ab eo quidem Titus Romanus Imperator, Vespesiani filius, habuisse scribitur diuersissimum, qui duos Patricii generis, in affectione Imperii conuictos, à reatu et pœna nobiliter absoluens, nihil amplius quàm ut desisterent à proposito, monuit, dicens.

Principatum fato dari. Si quid præterea ab eo poscere vellent, promittens se tributurum. Nec tantæ præsumptionis iniquitas contenta suis finibus prolem eius persequitur et proscribit. Diuinæ verò prouidentiæ iustitia, vnicuiqz pro opere dignam mercedem retribuens, nec permittens tantæ præsumptionis iniquitatem impunitam transire, vt iusto Dei iudicio idem Dux Conradus, in quo deliquit, puniretur, barbaras nationes Prutenorum terrarum suarum conterminas, morte audita Cristini, in lætitiam permisit prorumpere. Dicen, honor nobis et facilis ad terram Polonorum aggressio, postquam ipsi Deum et liberatorem suum occiderunt, Cristinum appellantes Deum. Ipse enim virtute sua heroica & adiutorio Dei suffultus, totam terram protegebat et defendebat. Quo occiso idem Dux Conradus, Dei adiutorio, ob scelus crudelitatis, destitutus, terras suas à modò reliquit indefensas. Vndé euenit, vt cùm per frequentes Rutenorum Prutenorumqz incursus, terra eius deuastaretur et depopularetur impunè, coactus est inuocare auxilium Henrici Ducis Wratislauien, ad cuius persuasionem barbaris repressis, & terra Culmensi in suum statum restituta, fratres Cruciferos in sui auxilium aduocat, et ipsis terram Culmen, à Prutenis defendendam assignat, & rectè auaritiam præfati Conradi Ducis, iustitia punuit Diuina. Nam qui Cristinum Palatinum fœlicitati et amplitudini eius inuidens, propter prædiorum & fortunarum tam apparatum quàm ornamentum, et rerum copiosam abundantiam, cæcauit & iugulauit et prolem eius proscripsit, ipse non solum prædia et possessiones, sed etiam Principatuum suorum insignem sortem et terram, coactus est indebitè alienare, & posteritatem suam ac reliquos Principatus, graui vexatione, reliquit crudeliter impugnandam.

PLOCENSIS Ecclesia casuali incendio, in Castro Plocen exorto, grauem percepit in rebus suis & suppellectili conflagrationem.

Anno Domini 1218.

Vincentius Epus Cracouien resignat Epatum. Cui Iwo succedens Romam cum Iaczkone Odrowąsz pro Pontificali confirmatione petit. Vbi beatum Dnicum comperiens, et miracula videns, obtinuit Canonicu Cracouien, et tres alios cum eo in ordinem assumi. Vincentius verò in in Monriu Andrzeiouien se cotulit.

Statum suum Pontificalem Vincentius Cadlubkonis Cracouień Eṗs intelligens diuersis curis et periculis implicatum esse, ex pelago multifariorum naufragiorum euasurus, cum esset vir raræ doctri-næ & religionis immensæ. Episcopatu, quem annis prope iam duodecim gesserat, cedendum decreuit. Id dum longo ante tempore perficere ne-quiuisset, aduersantibus eius sancto proposito Lestkone albo Duce & Cracouień Capitulo, qui et Remp. et ecclesiam persona tam egregia et insigni spoliatum iri vehementer indolebant, tandem frequentibus precibus, et humanitate profunda, et Ducalem et Capitularem renitentiã expugnauit. Cui dum successor idoneus quæreretur, Iuo filius Saulis Comitis de Konskie genere nobilis de Domo Odrowasz & natione Po-lonus, Cantor Gnesneń, Canonicus Cracouień, & Lestkonis Albi Cra-couień & Sandomirień Ducis Cancellarius, inter cæteros Duci et Ca-pitulo dignior videbatur. Qui et propter literarum peritiam, & pruden-tiæ humanæ fulgorem, Vincentio in Epatu succederet. Verum dum in admittenda Vincentii cessione per Summum Pontificem difficultas timeretur, Iuo assumpto sibi in Comitem et consultorem Iaczkone de Opo-lień Prouintia & villa Lanka orto, Canonico Cracouień, viro sensa-to et industrio, ad Honorium tertium in Vrbem se contulit, & tam Vin-centii cessionem admitti, quam suam nominationem confirmari, & in Cra-couień Epum se promoueri (personam suam Vgolino Cardinali Epo Hostień, propter familiaritatem præcipuam, quam inuicem in studio Parisień contraxerant, coram Papa & Cardinalium Collegio altis ef-ferente laudibus) facile obtinuit. Qui, dum Romæ promotionis suæ pertractans negocia, moraretur, beatum Dominicum magnis iam prodigiis, initia suæ Sanctitatis et religionis declarantem, videre, et eius famili-ari conuersatione vti, prædicationi suæ coram interesse, promeruit. Et dum die quadam Stephanus Cardinalis, ad Sanctum Sixtum, vbi vir Dei Dominicus, cum fratribus suis morabatur, venisset, nepos Cardinalis præfati, equo in foueam præcipitatus, plangentium manibus exanimis efferebatur, vir Dei Dominicus, obsecrante illum fratre Tangredo, vi-ro magnæ religionis, atqz dicente. Quid agis pater? Casus iste tuæ virtutis experimentum expectat. De superna autem Dominicus cer-tus virtute, defunctum oratione fusa, vitæ pristinæ incolumem reddi-dit. Quo quidem miraculo Iuo Cracouień Epus, qui omnibus, quæ cir-ca resuscitatum agebantur, aderat prouocatus, in Poloniam reditu-rus, fratres a beato Dominico petiit. Alios autem obtinere non valens, tres suos comites et familiares, vzt Iaczkonem Canonicum Cracouień qui et ipse de Domo Odrowasz erat, item Creslaum Polonum, Henricu

Moravum, & Hermanum Teutonicum, ad ordinem per beatum Domini:
cum assumi obtinuit, & illos secum in Poloniam deducens, primus ordi:
nem Prædicatorum in Polonia, beato Dominico adhuc superstite, plan:
tavit. Et Iuo quidem ex Roma reversus, ab Henrico Gnesnen Archie:
piscopo in Epum Cracovien consecratus est. Vincentius verò in An:
drzeiovien Monasterium, vbi tunc Cistercien religio magnis fratrum
studiis colebatur, se conferens, & habitum et ordinem suscepit, et ex
bono optimus effectus, nudum Christum sequi, & in vitæ austeritate
Deo suo militare cæpit: vndosum hoc, quod inter nos & Deum, pecca:
tis interlatrantibus, seperat, præsentis vitæ salutem, Pontificali exu:
tus amictu et cura, expeditius tranaturus. Cuius generosus spiritus
ad superna & cælestia, summiqz boni verticem semper anhelans, haud
tolerare poterat, in terrenis sicut in vmbra prorsus educari: nisi ad
super cælestes radios, in sanctæ religionis austeritate, mentis suæ aci:
em attentius dirigeret.

COLOMANUS filius Andreæ Hungariæ Regis, in Russiam
cum Hungarorum copiis adveniens, & ab Haliciensibus, & a Duce
Msczislao Msczislavicz, magno honore susceptus est. Ducatum autem
& arcem Haliciensem Msczislaus Dux, iuxta fœdus cum patre suo
Rege Andrea initum, resignans, & de illis excedens, in Thorczkse
contulit, & anno sequenti rebus humanis exutus, in Ecclesia Sanctæ
Crucis in Kiiow, quam fabricaverat, sepelitur. Cæpitqz extunc Colo:
manus Halicien Principatum pacificè possidere, non tamen diuturna
illi fuit huiusmodi pacifica possessio.

DUCIBUS Czerniejovien copias suarum gentium contra Kamieniecz
ducentibus, Dux Msczislaus Smolnen et Polowczos in subsidium trans:
mittit, Cui potentiæ Camienecen dum non possent resistere, regio eorũ
variis calamitatibus afflicta, subiacuit.

OTHO IIII. ROmanorum Imperator, qui cum Philippo annis vnde:
cim, solus verò annis decem regnaverat, quarto decimo Calen Iunii
apud Arconburg fluxu sanguinis moritur.

ANDREAS Hungariæ Rex, patris sui Belæ votum redempturus in
subsidium træ Sctæ, cum Duce Austriæ, et aliis diversarũ nationũ Crucesi:
gnatis transfretat, et cum Saracenis pugnando, devicta capiunt, et ferè to:
tam trram Sctam recuperant. Rex verò Hungariæ, brevi illic tempore com:
moratus, cum magno damno terræ Sanctæ, Patriarcha nequicquã admo:

nente, et postea excommunicante, recessit, plures peregrinos, arma, ga-
leas, & iumenta secum trahens.

Anno Domini 1219.

Vincentius successit mortuo Henrico
Gnesnensi Archiepiscopo. Qui ut Cleri-
ci à iurisditione Sæcularium eximeren-
tur, et foro Ecclesiastico permitterentur,
utque uxores et concubinas abiurarent
quilibet Sacerdotes auctor olim extiterat.

GNesnensis Ecclesiæ Metropolitanus Henricus, cùm in
Archiepiscopali sede annis decem et nouem sedisset, ad ho-
ram extremam perueniens, salutari sumpto viatico, vigesima
secunda Martii moritur, & in Ecclesia Gnesneñ, iusto honore sepe-
litur. Post cuius mortem Prælati & Canonici Gnesneñ, Capitulo
celebrato, Vincentium genere nobilem, natiône Polonum, eligunt.
Qui tandem probante electiônem suam Wladislao magno Laskono-
gi, maiôris Poloniæ Duce ab Honorio tertio in Archiepûm Gnesneñ
confirmatur. Iste Archiepus Henricus, cûm esset animi genero-
si, in beneficiis distribuendis, et funiculis in Ecclæ libertatibus Po-
lonorum dilatandis, multos labores subiit et sustinuit, pro Ecclesiæ
Polonæ libertate acquirenda & dilatanda. Nam cûm Clerici et
Sacerdotes ad iudicia Iudicum Sæcularium, etiam Pedaneorum, in-
diferenter traherentur, etiam inuiti, ipse de consensu & decreto una-
nimi Ducum Poloniæ, per eius solertiam et industriam, ad eam senten-
tiam inductorum, vniuersos Clericos, Monachos Ecclesiastici fori Pri-
uilegiô fecit gaudere, nempé vt non possint conueniri, nisi coram suis Præ-
latis, vzt Archiepo, Epis, Abbatibus, Archidiaconis, & aliis Officia-
libus Ecclesiasticis, nec per reconuentiônem aut aliquam exceptioné
ad forum laicorum possent compelli, sed nec coram ipsis Ducibus vel
eorum officialibus, respondere. Et eandem libertatem obtinuit origi-
nariis & asscripticiis Ecclarum. Deinde cûm pro hac libertate con-
firmanda Romam se personaliter conferendo, assiduo conatu et
pió studio laborasset, et ibidem rebus omnibus pro libito apud se-
dem Apostolicam ac pro voto obtentis et consumatis, accepto le-
gatiônis offo, in Gnesneñ Prouinciam, & in Poloniæ Regnum

rediisset cum magno honore a Ducibus Poloniæ receptus, Priuilegium Ecclesiasticæ libertatis in multis articulis, quibus viri Ecclesiasticæ libertatis grauabantur, petiit et obtinuit confirmari. Tandem Synodo Prouinciali congregata, Clericos in Sacris ordinibus constitutos, vxoribus priuauit. Et quia ex Constitutione Petri Capuani Cardinalis, Sedis Aplicæ Legati super vxoribus dimittendis, nullus fructus hactenus prouenerat, ne vaga licentia abuterentur eis opere omnes Clericos, tactis Sacrosanctis Euangeliis, vxores deinceps, & quaslibet concubinas fecit abiurare, et ab eis se contineri.

Anno Domini 1220.

Lestko vxorem ducit Grzimislauam filiam Iaroslai Ducis Russiæ.

Proceres Cracouien veriti, ne propriis Ducibus Lestkone & Conrado, sine liberis obeuntibus, in peregrinorum Ducum ditionem deuenire cogerentur, Lestkonem Ducem suum, duo triginta annos habentem, coniugium assumere compellunt. Varia tamen apud Consiliarios erant vota, alii enim cum Hungaris, alii cum Bohemis, cæteri cum Rutenis futuram affinitatem præstantiorem iudicarant. Vicit tandem ea pars, quæ amicitiam cum Rutenis suadebat, pro illaqz tempestate Rutenorum amicitia potior iudicata est, cum vt Dominium Polonorum latius posset porrigi, tum vt cum Rutenis pax, plurimis bellis ac simultatibus infecta, posset reformari. Itaqz ex Consiliariorum sententia, Lestko Albus, virginem et genere et moribus formaqz ingenuam Grzimislauam, filiam Iaroslai Ducis Russiæ, accipit in vxorem, & nuptiæ sumptu & apparatu magnifico in Vrbe Cracouien celebrantur. Quarum celebritas per actus militares, et hastarum ludos, in dies plures fuit producta. Ea demum affinitate tam Rutenis quam Polonis, certa et optima pax effulsit, iugi bello, quo se vtrinqz collidebant, penitus sublata, & superioribus iniuriis obliteratis, captiui quoqz in bellis transactis capti, tam ingenui quam agrestes manu dimissi.

CHRISTINVS alias Christianus, frater ordinis Cistercien per Conradum Masouiæ Ducem in Chelmen Epum assumptus est, et per Honorium Papam tertium prouisus. Huic Conradus præfatus propter suas virtutes et probitatem, et quia Ducem Slesiæ Henricum, Michaelem

Wratislauień, & Laurentium Lubuceń Epós, aliosqꝫ plures milites crucesignatos, ad reparandum Castrum Culmeń, à Prutenis solo æquatum, et desolatum induxit, plus quàm centum villas in terra Culmensi donauit.

FREDERICVS secundus Romanorum & Siciliæ Rex, Henrici quondam Imperatoris filius, morte Othonis Imperatoris secuta, rebus Imperii miro modo pacificatis, cum magno apparatu Romam veniens, honorificè à Honorio Papa & Senatu receptus est, et in basilica Sancti Petri, vigesimum secundum agens annum, Imperiali benedictiône ab eodem Honorio sublimatus.

RVSSIÆ Duces magno liuore acti, quòd Colomanus Hungariæ Regis filius, pacificè Arcem et regiônem Haliciań hactenus possedisset, Danielem Romanowicz Ducem suapte ad id proelium, quòd regiônem ipsam pater suus habuerit, incendunt. Qui illorum adiutus suffragiis, in Halicz aduenìens, et omnia neglecta offendens, arcem occupauit, & Colomanum inde cum Hungaris in Pannonias effugat.

Anno Domiñ 1221.

Inundatio, fames, pestis et hyems horrida sine exemplo in Polonia.

MOtibus exterioribus atqꝫ bellis quietatis, nouum dispendium Poloniam, siue cœlestis id faciebat ira, siue fatorum necessitas, peruasit. À festo siquidem Paschæ, vsqꝫ ad tempora autumnalia, pluuiarum et imbrium continuus descensus, tantam inundatiônem fluuiorum causauit, vt aquis supra modum crescentibus & inflatis, quidam particularis Cataclysmus, terris timebatur accidisse, Vndarum autem tam horrenda et insolita eruptio. & plerasqꝫ villas in basso sitas, demolitiône perpetua absorbuit, vernalia frumenta seri prohibuit, et quæ terræ per autumnum inserta erant, vorauit, præter loca pauca, quorum agros collium et montium altitudo, à peste huiuscemodi defenderat. Germina itaqꝫ frugum, huiusmodi allutiône depasta, multis incommoditatibus non solum Poloniam, sed et omnes finitimas regiônes, in quibus æquè prouenerat, vexauere. Nam et domesticorum animalium pabulis deficientibus, mors primum ob:

uenit, deinde fames valida, et spacio triennali continuata, etiam plurimos mortales agrestes praecipue, victualium inedia tabescens, adeo absumpsit, vt plures villae et oppida habitatoribus consumptis, vacuae desertaeqz remanerent. Malum autem huiusmodi, ex imbrium multiplicitate proueniens, hyems grandis et sine exemplo subsecuta, ingrauauit, sub quo etiam tempore, pecorum & pecudum magna mortalitas pestisqz contigerat.

FREDERICUS secundus Romanorum Imperator & Siciliae Rex, etsi in principio Imperii sui, syncere et religiose se erga Summum Pontifice gesisset, velut filius ab ecclesia educatus, et quae illum caeteris praeteritis in culmen Imperiale suo fauore, opera, et auctoritate euexerat, verum in processu temporis morte matris secuta, ab iniquis consultoribus subuersus, in Sicilia ecclesias grauare, & in seruitutem redigere caepit. Quamobrem Honorius Papa, paterne primum illu monet, vt a talibus desistat, quo non obtemperante, contra illum per sententiam excommunicationis procedit. Et cum magis contumacem et rebellem aduerteret, manum suam contra illum aggrauat, & omnes subditos tam Regni Siciliae, quam Imperii, a iuramento fidelitatis absoluit, A quo quidem tempore Fredericus praedictus, magnam tyrannidem in Ecclesiam, et omnes sibi adhaerentes & deuotos exercuit, & illam vsqz in diem mortis suae non remisit

GRZIMISLAWA Ducissa consors Leszkonis albi Cracouien et Sandomirien Ducis, vndecimo Calend' Iulii, apud oppidum Korczin infantem pulcherrimum enixa est. Qui patre iubente Boleslaus nomen accepit. De cuius ortu pater vehementer exultans; cum illum magnis votis expetiisset, & celebritatem magnificam diebus aliquot tenuit, Cracouiae, & in Ecclesias, Monasteria, pia loca, et miserabiles personas, multos liberales sumptus, gratificaturus donum sibi caelitus praestitum, effudit.

ANDREAS Hungariae Rex, iniuriam suam et filii sui Colomani, per Danielem Romanouicz Ducem irrogatam, vltum iri satagens, duos filios suos Colomanum et Belam, contra illum et Halicien, cum magnis copiarum exercitibus, et Baronibus praecipuis transmittit. Qui etsi Halicien Castru tribus hebdomadis obsidione et impugnatione vexassent, et ppediem illius conquisitio speraretur. duplex tamen malum Dissenteriae pestis, et famis in exercitum et equos eius saeuiens, ipsos caepto irrito redire in

Hungariam, plurimis desideratis coegit, plures etiam pabulandi gra-
tia longius progressi, aut capiebantur aut obtruncabantur à Rutenis.

Anno Domini 1222.

Ecclesia Sanctæ Trinitatis quæ tunc ori-
go erat Parochialium Cracoviæ pro fratri-
bus ordinis Prædicatorum conceditur, et Ec-
clesia Parochialis Sanctæ Mariæ erigitur.

SIngulari erga beatum DOminicum & novum ordinem suum, iam ab Honorio Papa tertio confirmatum, Ivo Cracovien. Epus fla-
grans devotione, aliquanto tempore, exquo de Italia cum fratribus sibi per beatum Dominicum consignatis, Cracoviam advenerat delibe-
ratio illum tenuit, quo nam in loco primitias servorum Dei locaret. Com-
municato autem super hac re cum Lestkone Albo Cracovien. & San-
domirien. Duce, necnon Capitulo et Consulatu Cracovien. consilio, Ec-
clesiam Sctissimæ Trinitatis, quæ matrix et origo Parochiarum erat, et locum spaciosum pro Conventu & officinis Monasterii, fratribus bea-
ti Dominici assignavit, locumqz præfatum calicibus, cassulis, libris, cæ-
terisqz ad cultum Monasteriorum necessariis, dotat, fratribus habitacula construit, et eorum defectibus providendo, tam habitum quàm victum administrat. Quorum vitam et religionem Iaczek de Provincia Opoliensi Canicus Cracovien. æmulatus, ordinem eorum cum pluribus aliis, quorum pectoribus clementia Divina terrenorum contemptum infuderat, assu-
mit. Erigit extunc Ivo Epus Cracovien. in circo Vrbis Cracovien. nouá Ecclesiam, & eam in honorem beatæ Mariæ Dei genitricis dedicat, & in ea ius Parochiæ, quæ aliàs apud Sanctæ Trinitatis Ecclesiam consti-
terat, transfudit et transfert.

Erectio Monasterii in villa Kaczicze.

Eodem tempore atqz anno Ivo Cracovien. Epus prædictus, fer-
vido erga Deum et cultum nominis sui augendum æstuans ardore in vico patrimonii sui hæreditario Kaczicze vocato, propè Oppidum Slomniki in sua Diœcesi Cracovien. sito, Cistercien. ordinis Monaste-
rium, denovo erigit atqz instituit, eiqz pro dote villam eandem Kaczi-
cze, & villas Prandoczin, Manikowicze, Cholievicze, necnó decimas

mampulares mensæ Epalis in eisdem quatuor villis prouenientibus, consignat, donat, et inscribit, locumqz vasis et vestimentis necessariis exornat.

PLOCENSIS Ciuitas per Prutenos et Pomeranos vastatur et comburitur, magnaqz clade, tam Ciuitas Plocen, quam regio Masouiæ a barbaris obruitur.

Sed neqz in solo Pontifice Cracouien Iuone amor Dei viguisse conspectus est, quin etiam in aliorum cordibus, flammam suæ dilectionis accendit. Nicolaus siquidem de Henrichouo Ducis Wratislauien Henrici cum barba Secretorum Notarius, genere et actione nobilis, dum annis pluribus in obsequiis eiusdem Henrici Ducis cum barba versatus, non paruam rerum et pecuniarum suppellectilem collegisset, Dominæ suæ Ducissæ Sanctæ Heduigis et conuersatione et exemplo ædificatus, quam cælesti amore totam viderat fore mancipatam, de consensu et annuentia Ducis Henrici cum barba, in villa patrimonii sui Henrichow Wratislauien Diæcesis, prope oppidum Nissam sita, Monasterium ordinis Cistercien fundat, et tam villa eadem, quam aliis ad illum locum spectantibus dotat. Neqz sua omnia Deo donasse contentus, locum etiam ipsum spreto sæculo, ingressus assumpto habitu, in ordine vsqz ad mortem fælix fundator militauit.

ANDREAS Hungariæ Rex nouo exercitu in eum annum comparato, filium suum Colomanum contra Halicienses transmittit. Qui, magis quam anno transacto vsus prospera fortuna, Daniele Romanouicz Duce non vltra audente se sibi potentiæqz suæ opponere, absqz omni resistentia Haliciensium potitus est regione et arce.

Anno Domini 1223.

Iuo Episcopus prius fundatum in villa Pradnik Monasterium in ecclesiam Sancti Spiritus Cracouiam transtulit.

MIserabilium personarum, quarum in Ciuitatem Cracouien frequens concurrebat multitudo, statui et conditioni, Iuo Cracouien Epus prouisurus in villa Pradnik, ante fores Cracouien sita, de consilio et assensu Capituli sui Cracouien, hospitale, vt esset omnium miserabilium personarum vtriusqz status receptaculum, erigit et fundat, quod Fulco

Epus Cracouieñ, ni morte absumptus fuisset, decreuerat, et villa Krowodrza, item villis vtraqz Wronin, item decimis nonnullis manipularibus de mensa sua Epali, sufficienter dotat, et in hospitali huiusmodi fratres hospitalarios, qui de Saxia nominantur, duplatam Crucem albam in pallio nigro deferentes, sub Regula beati Augustini militantes, instituit. Verum perpendens situm in villa Pradnik hospitali huiusmodi à se erecto, velut à frequentia et communicatione hominum longius distante, parum conuenire, hospitale præfatum Cracouiam de Pradnik transfert, & in Sancti Spiritus honorem Ecclesia dedicata, tam pro fratribus hospitalariis, Monasterium & Monasterii officinas, quàm pro infirmis & miserabilibus personis, habitacula construit, virorumqz de mensa sua inopiam sustentans, propter famem quæ altero iam anno Poloniam, segetibus aquarum imbribus consumptis, vehementius premebat. In translatione autem huiusmodi Anno Domini Millesimo Ducentesimo, quadragesimo, quarto, sexta die Aprilis facta, Iuo Episcopus præfatus, hospitali huiusmodi duas Ecclesias parochiales, vnam vzt Sanctæ Crucis in Cracouia, alteram Sancti Martini in villa Episcopali Biskupicze, supra Wieliczkam sita, cum earum decimis & prouentibus, pro eiusdem hospitalis subsistentia, vniuit.

VINCENTIVS Cadlubkonis olim Cracouieñ Epus, cùm annis quinqz in ordine Monasterii Andrzeiouieñ religiosè exegisset, octaua die mensis Martii, laborum suorum immarcescibilem coronam à Chro, propter quem omnia deseruerat, percepturus, carnis ergastulo solutus est, & in eodem Andrzeiouieñ Monrio, in Chori medio sepultus est. Qui dum Pontificalem adhuc regeret Cracouieñ Cathedram, viuacitate ingenii qua pollebat, super rebus gestis patriæ, discreto politoqz stylo, quæ incipit, Tres tribus ex causis theatrales odere solennitates, ædidit Chronicam. Quam sic accuratè cogitateqz perscripsit, vt ad priscorum laudem maximè accesserit, quos tantopere admiramur, multa de exteris gestis, plura quàm de propriis perstringens, per varia Historiarum, quicquid concinnum & aptum Polonis fuit, pulcherrima varietate innexuit, quæ à multis Polonorum celebrantur et leguntur. Et ob varietatem tam domesticæ quàm peregrinæ Historiæ, et ob elegantiam scriptionis, grauitate verborum non vulgarium referta, licet carpatur à quàmplurimis, quòd verbosus fuerit, aliarum Historiarum diligens propriarum negligentior scriptor. Hic decem Prebendas in Kielceñ Ecclesia et fundasse et dotasse asseritur. Decimas quoqz manipulares iuxta Czchow consistentes, ab Ecclesia Parochiali in Brzezie abstractas Caplo et Eccla Crac ꝑ administratione vini et olei, contulisse.

Wladislaus Othonis Maioris Poloniæ Dux, ab exilio Pannonico in habitu Monachali clam reuersus Castru Vsczie occupat.

Wladislaus Otonis maioris Poloniæ Dux, cum annis ferè nouem, metu patrui sui germani Wladislai magni siue Laskonogi, apud Pannonios exulasset, in Poloniam clandestinè sub habitu Monachali, ne agnosci à Polonis posset, reuertitur, icto prius per internuncios affinitatis fœdere cum Swantopelkone Pomeraniæ Præfecto, quod illius sororem germanam Helingam nomine sibi matrimonialiter sociaret. Qui sibi in spem amplæ dotis, suffragia, quibus paternam à patruo repeteret sortem, obligarat se laturum. In primo itaque Wladislai Othonis ex Hungaria reditu, Wladislaus ipse, ferente sibi Swantopelkone Pomeraniæ Præfecto opem, suasum, et consilia, Castrum Vsczie, situ et arte fortissimum, quod duo fluuii Notesz et Guida ambiunt, negligentius à Capitaneo asseruatum, septima die Octobris irrupit, occupat, et acquirit, et vicinas ex illo vexare extunc cœpit regiones.

GREGORIVS de Crescentia Cardinalis, et Honorii Papæ tercii de latere Legatus, venit in Poloniam, et tam à Lestkone Albo quàm Iuone Epo et vniuersis ordinibus Cracouiæ magno honore susceptus est, vbi et pluribus diebus immoratus, et quosdam Clericorum rescidit abusus, et nonnullas ædidit pro Cleri regimine constitutiones. Sub cuius præsentia Iacobus, eiusdem Cardinalis Secretarius natione Romanus, ordinem Prædicatorum in Monasterio Sanctæ Trinitatis Cracouiæ assumpsit, sæculo renunciando, familiaribus eiusdem Cardinalis, fletu et lachrymis ingressum suum prosequentibus, et Ecclesia Sanctæ Trinitatis in die Sancti Gregorii per Iuonem Epum consecrata, in Cœnobialem ex parochiali mutata est.

GOSLAVS als Getka Plocen Epus cum annis decem et septem sedisset, moritur et in Plocen Ecclesia sepelitur. Prælatis autem et Canonicis Plocen monstruosam et discordem electionem de aliquot personis celebrantibus, vacatio Plocen Ecclæ in biennium producta est. Qua tandem meliori concordia recisa, Ioannes succedit, cedente de iure suo Gunthero, qui se gerebat pro Electo Plocen Epo, cum discordia inter eum et Ioannem alterum electum in biennium extracta fuisset. Fuit autem hic Ioannes Polonus nobilis, de Domo Godouitarum, ætatis iam tunc infimæ et fractæ.

Anno Domi 1224.

Fame et peste triennali non obstante in Polonia, Lestko Polonorū Monarcha, suis et finitimis iustitiam administrat.

MAceratis aut absumptis in Polonorum regiōnibus biennali fame pluribus mortalibus, annus tertius duobus transactis sæuerior aduenit, qui non solum domesticis animalibus, sed et hominibus extitit fatalis, & ampliōrem pestem stragemqz, quām duo præteriti in hominibus & bestiis causauit. Non ob id tamen legum sæueritate quicquam detractum aut remissum est, sed iura populis in fame iuxta atqz in vbertate reddebantur. Colloquia autem, quod Polonis generale et Sacrosanctum Iudicium est, nullam admittens prouocationem, in Rozegrod instituta, Lestko Albus Cracouień & Sandomirień Dux, ac Polonorum Monarcha, solus per omnes dies, quibus iudicium tendebatur, iudiciō præsedit, et non sine omnium admiratiōne, causarum nodos prudentissimé dissecuit. Cūm autem cum illic Cletus Agariensis Epūs ab Andrea Hungariæ Rege missus Legatus, offendisset, cuius legatiōnis summa erat, Andream Hungariæ Regem de transmarinis partibus (in quas pro defensiōne terræ Sanctæ, paternum votum redempturus, transfretauerat) alacrem & incolumem, & nonnullis Sanctorum ossibus onustum in Hungariam rediisse, Subinferendoqz petebat, vt motus nonnulli inter eos, qui Regnorum finitima incolunt, per sui absentiam exorti, sedarentur, passisqz damnum et iniuriam, restitutiō proueniret. Orabat deinde, vt si illum Bohemis bellum inferre contingeret, in sui auxilium vel personaliter veniret, vel militiam suā transmitteret. Et de reditu quidem vicini atqz amici Regis, ā Lestkone Duce, amico more congratulatum est, correctiō deformitatum, et resartiō damnorum inter subditos accepta, et ob id dies certa iuxta obseruantiam in Regnorum metis instituta, Sed et suffragium in Bohemicam expeditiōnem per se aut milites ferendum, repromissum.

PRVTENI barbari facta irruptione in Monasterium Oliua, Abbatem cum fratribus et vniuerso eius Conuentu captiuant, & versus Gdansk deductos, omnes crudeli morte interemerunt, & extunc Culmeń & Lubuceń regiōnis terras, per insultus et excursiōnes clandestinas vastare cæperunt. Ad quorum compressiōnem Conradus Dux Masouiæ, fratres Cruciferos qui dicebantur milites CHristi, rubeo ense et Cruce signatos accersiit, & Castrum Dobrzin, vt contra Prutenos bellarent, eis tradidit.

Sed illis non proficientibus et tenuem resistentiam barbaris opponentibus terræ prædictæ Culmen et Lubuczen fuerunt penitus desolatæ et destructæ.

Ducissa Grzimislaua Lestkonis albi consors, partum fæmineum ædidit. Qui, etsi patri Lestkoni semiplene gratus esset, eo tamen uno iucundabatur, quod filia tunc genita, et sterilitatis opprobrium consortis suæ abstulerat, et arca certissima futuræ masculinæ prolis erat, Quæ in baptismo patre iubente Salomea vocata est.

Anno Domini 1225.

Henricus Wratislauien Dux Monarchiam Poloniæ repetiturus cum exercitu Crac vadit, et cum maiorem potentiam Lestkonis videret icto cu eo fœdere, de iure suo illi cedit et ad propria redit.

AD noteriam suam ignominiam et offensam Henricus cum barba Slesiæ et Wratislauien Dux, existimans pertinere, quod Lestko albus Cazimiri filius Monarchiam Polonorum & Cracouien Ducatum, qui sibi velut Duci Seniori et natu maiori debebatur, occupasset, exercitum, tam de suis quam externis gentibus, precio conductis, comparat, et versus Cracouiam procedit, Lestkonem Album de Monarchia amoturus, Marci Palatini Cracouien & aliorum militum suæ factionis persuasione inductus. Orta enim dissensione, inter Iuonem Cracouien Epum, Hostasium Comitem et eorum societatem, qui erant de armis Odrowasz ab vna, & Marcum Palatinum Cracouien, Magistrum Andream filium Clementis, et eorum cognatos de Domo Griphonum partibus ab altera, pro eo, quod Dux Lestko Cracouien, Ioanne militem fratrem germanum præfati Magistri Andreæ Canci Crac et nonnullos eius cognatos, habitis officiis, Dignitatibus, & Magistratibus, ex ea causa priuauerat, quod cum in Masouia in custodia cum Derslao filio Abrahæ, et Budeslao filio Krzeslai, fuissent ad defensionem terræ positi, facto incursu Prutenorum, prædictis Marci Palatini cognatis, per fugam sibi consulentibus, Derslaus, Budeslaus, et alii multi pro defensione patriæ in conflictu ceciderunt. Vnde cum vidissent ad honores se non posse restitui, machinantur Ducem Lestkonem de Cracouia eliminare, & Henricum Ducem Wratislauien substituere.

Quapropter Marcus Palatinus, cum suis cognatis et sociis exulando, ad Hen:
ricum Ducem Wratislauien proficiscitur. Qui congregato exercitu, ve:
nit Cracouiam, et stetit ibidem octo diebus. Sui autem propositi Lestko
albus non ignarus, et gentes plurimas de Dominiis suis contra Ducem Henri:
cum armauerat, et Conradum Masouiæ Ducem germanum suum ad repul:
sionem huiusmodi iniuriæ, cum omnibus Masouien & Cuiauien militum
copiis, in adiutorium suum accersiuerat, inferendum sibi ab Henrico bellum
duplatis viribus et conatu omni atqz adnisu propulsaturus. Iam Henri:
cus cum barba Dux Slesiæ vsqz ad fluuium Dlubnia, non longe à Craco:
uien Ciuitate, peruenerat, illicqz statiua habebat, dum vterqz Dux Lest
ko & Conradus, ordinatis aciebus illum excipiunt, ad decernendum
parati et accincti. Henricus autem Slesiæ Dux, cûm et suapte esset
vir ingenii pacifici & modesti, et â coniuge sua beata Heduigi, crebrô
admonitus foret, vt sede sua Wratislauien contentus, statum suum &
suorum, quæritando Monarchiam, non adduceret in discrimen: cûm &
Lestkonis Conradiqz copias, suis multô fortiores superioresqz non igno:
raret, & milites suos grandi pauore, paucitate sua conspecta, et hostili
bus viribus pensatis, intelligeret perculsos, missis Caduceatoribus collo:
quium expetiit. Quod cûm â Lestkone et Conrado Ducibus: quippe vt
qui ipsi ciuile et fraternum certamen abhorrebant, concessum esset, in ta:
bernaculo in mediô vtrorumqz Castrorum ad id defixo, cum certo &
æquali Consiliariorum numero conueniunt. Vbi primûm Henricus Dux
dicere iussus, longum de iure suo, quod sibi in Monarchia Polonorum compe:
tebat, sermonem disseruit. Cui cûm Lestko Albus respondendo, rationes
suas dissoluisset, Iuonis Cracouien Epi. & communi Baronum interpositione
pacificuntur, & in eam concordiam reducuntur. Quôd Henricus Wratisla:
uien & Slesiæ Dux, de omni iure & titulo Monarchiæ Polonorum, Lestko:
ni albo cedat, & omne ius in Monarchia sibi competens, in Lestkonem trans:
fundat. Initum est & â Ducibus speciale fœdus, & iureiurando firmatum,
vt vnus alterius procuret honorem & commoda, & occupationem terrarum
& Ducatuum, quos sortiti fuerant, non aspiret. Datis deinde inter se mune:
ribus, celebratis etiam conuiuiis, in magna animorum identitate & amore, ex
hostibus facti amicissimi in suos Ducatus reuertuntur. Lestko siquidem
albus icto fœdere, tam Henricum Slesiæ, quâm Conradum Masouiæ, Duces,
Cracouiam inuitauerat, & tam ipsos quâm eorum miles, magnificis tracta:
uit necessariis. Conrado tamen in Masouiam diuertente, Henricus Dux
octo diebus, Cracouiæ moratus est, splendidê & humanissimê â Lestkone ha:
bitus, etiam amplis donis ab eo sibi datis, onustus, lætus in Slesiam remea:
bat, cûm apud Cracouiam stando octo dies absumpsisset ~

COLOMANUS Andreæ Hungariæ Regis filius, dum annis tribus in Principatu Halicien sedisset, apud Halicien arcem morbo an veneno incertum est correptus, moritur. Post cuius mortem Daniel Romanowicz Dux, Rutenis fauentibus, arcem et regionem Halicien occupauit, in eaqz consedit. Sed Isaslag Dux Halicien, Ducatum sibi vendicaturus, fretus Polowczonum auxilio, contra illum venit, et pugna commissa, Daniel victus succumbit, Duxqz Wladimirus, et frater suus qui Danieli auxilia tulerant, captiuantur. Propter quod arx et regio Halicien, in ditionem Michalkonis Ducis, fauente Isaslao, concessit.

ÆRARIUM Ecclesiæ Cathedralis Cracouien, item turris Monasterii Sanctimonialium in Zwierziniecz, item Dormitorium fratrum Prædicatorum in Cracouia fulmine tacta, accensa et concremata sunt, hominibus illæsis & incolumibus.

Wladislaus Othonis olim maioris Poloniæ Ducis filius multa prædatur et incendit.

WLadislaus Otonis Maioris Poloniæ Dux, suffragio filiorum Ioannis, Alberti, & Laurentii adiutus, Monasterium Mogilno deuastat, & deprędatur. Anno verò insequenti idem Wladislaus Dux, Dobrogostonem, et alios multos Poloniæ nobiles occidit, et horrea Wladislai Laskonogi Maioris Poloniæ Ducis in Miedzwiedz, & in aliis villis pluribus, deprædatur et incendit, & Poloniam magnæ subycit vastitati. Eiectus enim fuerat potenti brachio per Lesthonem Ducem Cracouien, et per Wladislaum Senem patruum suum, de suis Principatibus, vzt Calissien & Rudeń, Nec in Poloniæ Regno consistere ausus, in Hungaria, Bohemia, & Almania, annis aliquot agebat exilium, sed affinitatem & suffragia Swantopelci Pomeraniæ Præfecti, ducendo sororem eius in vxorem nactus, pœnas exiliationis suæ vlturus, in singula quæcunqz nefanda, maximo conatu grassabatur.

Anno Domi 1226.

Wladislaus Liaskonogi Castrum Vczie longa, cingit obsidione et Wla:

dislaum Othonis ibidem claudit. Quam cum remissius teneret, nacta opportunitate Wladislaus Othonis in Castra patrui sui irrupit, et eum vicit, Castraque Calisiense et Posnamiense recuperat.

INiuriam, Wladislaus magnus aliâs Liaskonogi Maioris Poloniæ Dux, per nepotem Wladislaum Otonis illatam, vindicaturus, & Castrum Vsczie quod interceperat, recuperaturus, omnium terrarum suarum, colligit exercitum, & Vsczie Castrum obsidione vallans, etiã nepotem suum Wladislaum Othonis in eo concludit. Omnibusqz expugnationum generibus vsus, nunc bombardis illud qualit, nunc turres admouet, nunc militum manu ad eius conquisitionem intendit. Sed cùm à Wladislao Otonis & suis militibus Castrum strenuè defenderetur, ipse etiam situs loci conatus Wladislai magni facilè dissolueret, & spes suæ reciderent in irritum, obsidio in diem Sanctæ Margarethæ extracta est; cùm primo Vere cæpisset. Remittebant itaqz milites animum, & negligentius munera obsidionis eis distributa, siue dum ad stationes & excubias eundum esset, siue cum hostibus dimicandum, siue ne quid ad obsessos importari posset prohibendum, obibant. Sed & obsessi negligentiam huiusmodi obsidentium, cessando ab eruptionibus, & lassos peneqz victos se fingendo, amplius nutriebant. In Apostolorum itaqz Diuisionis die, dum soluta omnia in Castris obsidentium Wladislaus Otonis, quosdam etiam stationibus desertis, longius à Castris progressos, quosdam somno stratos, alios inermes, nonnullos per ebrietatem temulentos, supernè ex arce conspexisset, suos ad bellum paucis cohortatus, promittens illos, si paululum adniti vellent, ea die posse fieri victores, in Castra hostilia cum omnibus qui secum obsidebantur, irruit, & tumultuariè inermes aggressus, omnes sternit aut fugat, maioremqz quàm pro numero stragem, cunctis pauore perculsis aut diffugientibus, ædit. Sed & Palatinum Posnamiensem Dobrogostium, cum pluribus aliis insignibus militibus, obtruncat, donec clamore & cohortatione Wladislai magni Ducis globo facto, ipsum de Castris nonnullis, etiam suis aut sauciatis, aut cadentibus, in Castrum retrocedere compellunt. Qua quidem clade Wladislaus Liaskonogi deterritus, altera die motis Castris, obsidionem soluens abiit. Sed Wladislaus Otonis, & Swantopelkonis affinis sui, & aliquorum militum, qui suæ parti fauebant, fretus potentia patruum insecutus, Posnamien & Calisien Castra & Ciuitates, quæ suæ sortis erant,

dedentibus se Ciuibus & Castellanis, comprehendit, et omnia quae suae ditiônis erant recuperat, horreaqz in Miedzwiedz et in aliis pluribus locis vastat, praedatur, & incendit, & Maioris Poloniae terras pluribus incursiônibus et spoliis affligit.

GRZIMISLAWA consors Lestkonis albi Ducis & Regni Poloniae Monarchae, filium pulcherrimum apud arcem nouae Ciuitatis Korczin, enixa est, cuius natiuitas in magnum gaudium cessit. Baptisatus autem á fratre Herardo, Prouintiali Ordinis Praedicatorum, et fratre Artungo eiusdem ordinis, et satrapis Regni Boleslaus vocatus est, patre Lestkone iubente.

Monasterii in Mogilam ex Kaczicze translatio et alterius in Ciuitate Sandomirien Ordis Praedicatorum erectio.

CRacouiensis Epus Iuo Monasterii in Kaczicze Ordinis Cistercien, quod nuper fundauerat, conditiônem meliôrem effecturus, cûm intelligeret situm loci parum idoneum pro Monasterio fore, de sui Capituli Cracouien consilio & assensu, in villam paternae sortis Mogilam propé fluenta fluminis Vislae, locum uberiorem & egregium, & pluribus commoditatibus refertum, illud transfert, nonnullasqz decimas manipulares mensae Episcopalis in oppido Dobczicze & villa Vinary, aliisqz villis circum Dobczicze situatis, eidem Monasterio donat. Et pulcherrimo opere, partim ex dolata petra, partim ex cocto latere, tam Ecclesiam quâm Monasterium aedificat. Pulcherrimaeqz compositiônis et dotatiônis venustate, & honori beati Pauli Apostoli illud dedicat & intitulat. Quod quidem salutiferum opus, cuius tunc iacta sunt fundamenta, non sine amplissima praefati Pontificis laude, temporis successu prosperatum, etiam in diem hodiernum propicia Diuinitate, in religiônis cultura, et temporalium affluentia, perseuerat. Praefatus insuper Iuo Epus, anno eodem secundum Monasterium, ordinis Praedicatorum sub titulo beati Iacobi, Sandomiriae erigit, & fratribus loco consignato, etiam Ecclam, cellas, et Monrii officinas construxit.

CElebrauit et hoc anno Vincentius Gnesnen Archieps Synodum in Eccla Scti Blasii. Vbi contentiône de prima sessiône inter Iuonem Epm Crac et Laurentium Epm Wratislauien exorta, Iuone Epo Crac ius suum per Priuilegia Aplica probante, Laurentio Epo Wratislauien nil opponente aut producen, de loco tamen cedere nolente. Iuo ex Synodo recessit.

HONORIVS Papa III. cum annis undecim mensibus duobus, diebus tredecim in Pontificatu Romano sedisset, Romae moritur, & in Ecclesia Mariae maioris honorifice sepelitur. Cui Hugolanius Epus Cardinalis Hostien. natione Campanus, frater ordinis Praedicatorum Gregorius nonus appellatus, apud Septisolium electus, nona Martii succedit, qui multas a Frederico Imperatore pertulit adversitates.

SWANTOPELKUS Pomeraniae Dux de consilio & assensu Michaelis Wladislauien. Epi, vigesima tertia Ianuarii fundat & erigit Monasterium in Civitate sua Gdansk ordinis Praedicatorum, sub titulo et honore Sancti Nicolai, et locum praedictum Privilegiis et libertatibus insigniuit.

IOANNES Plocen. Epus cum annis quatuor sedisset, a Podagritica vexatus passione, obiit. Cui per electionem Canonicam Guntherus Cancus Ploczen. successit, nobilis de Domo Prussorum, a Vincentio Gnesnen. Archiepo apud Znenam, Conrado Masouiae & Cuiauiae Duce consentiente, confirmatus et consecratus.

Anno Domini 1227.

Swiatopelkus elatus, petit a Lesthkone Pomeraniam. Qua negata, negat et ipse tributum. Eo cognito Lestko indicit Conventum, et iubet venire Swiatopelkum. Qui intellecta re cum consilio Wladislai Othonis, Ducem Lestkonem cum Duce Henrico in balneo aggreditur, & Ducem Lestkonem aggressum inopinate interficit, Henricum Ducem vulneratum, fide servi relinquens vivum.

AFfinitate, quam cum Wladislao Othonis Maioris Poloniae Duce per sororem habebat Swantopelkus Pomeraniae Capitaneus, & plurimis opibus, terra mariq[ue] in Praefectura Pomeraniae quaesitis, necnon & successuum foelicitate, qui sibi et Wladislao Otonis provenerant, in singularem pompam elatus, Dominum & Principem suum Lestkonem

Album Cracouien et Sandomirien Ducem, cuius vice & authoritate ho-
nore Præfecturæ apud Pomeranos fungebatur, per se & crebras legatio-
nes solicitare cæpit, quatenus illum in Ducem Pomeraniæ creare, et sibi
usum purpuræ, titulum Principatus Pomeraniæ superiori Domino sibi re-
seruato, concedere dignaretur. Boguslaum de armis Griphonum, quem
inferiori Pomeraniæ et Cassubiæ liberalitas Boleslai Krziwousti
Polonorum Ducis, filii Wladislai, ex Barone in Principem creauerat, cu-
iusqz filios et nepotes, in terris ipsis Principatum gerere videbat, sibi et
Duci Lestkoni preponens in exemplum. Sed dum Lestko albus petitio-
nem ipsam, velut friuolam et temerariam damnaret, et plurimum obid
contra Swiatopelkum iram conciperet, Swantopelkus repulsa irritatus,
ad defectionem spectare cæpit, tributaqz ex Pomerania Lestkoni Albo
solui solita, mittere intermisit. Cuius rebellionem et contumaciam Lest-
ko albus antequam altius serperet coalesceretqz, in ipsis initiis oppressu-
rus, communicato cum Henrico cum barba Slesiæ & Wratislauiæ Duce
(in quo rerum et actionum suarum, ex familiaritate pridem contracta, sum
pserat locaueratqz fiduciam) consilio, apud Ganzauam prædium Mo-
nasterii Trzemesznen. prope oppidum Znenam situm, pro die Sancti Mar-
tini indicit celebratqz Conuentum, iubens Swantopelkum Pomeraniæ Præ-
fectum illic personaliter interesse. Specie quidem vt Rebuspub. Polono-
rum, velut Monarcha prouideat, stabilimentum firmitatemqz imponat;
re autem vera, vt Swantopelkonem illuc sine suspitione aduenientem op-
primat corripiatqz, et terris Pomeraniæ, in quibus se admodum firmaue-
rat, in suumqz nomen milites iurare impulerat, sine bello et armis exueret.
Verum Swantopelkus Pomeraniæ Præfectus, vt erat vir et prudentia
et calliditate rara pollens, Conuentum apud Ganzauam non contra ali-
um nisi se, et suum periculum prout erat, indictum ratus, omni humanita-
te abiecta, cum affine suo Wladislao Othonis in Lestkonis albi & Hen-
rici cum barba, quem cum Lestkone albo venturum agnouerat caput con-
spirant, clandestinasqz conflant insidias. Ad quas perpetrandas Wla-
dislaus Othonis Maioris Poloniæ Dux, quamuis Lestkoni albo & Henri-
co cum barba, propinquo consanguinitatis gradu coniunctus, compertus est
aspirasse, Swantopelkone Pomeraniæ Præfecto, ad permulcendum ani-
mum eius, vniuersi Regni Poloniæ Principatum, Lestkone et Henrico
sublatis, destinante. Cum itaqz ad diem Sancti Martini constitutam,
Lestko albus, fraudem et dolum abesse putans, conficiendæ quoqz rei
et recuperandæ Pomeraniæ studio captus, et Henricus cum barba, ac
Conradus Masouiæ, Duces, in Ganzauam pro tenendo Conuentu, cum
Baronibus, militibus, et frequentia hominum, conuenissent, et diebus aliquot

cum Wladislao Otonis Maioris Poloniæ Duce, in continuis, de stabilienda inter eum, et Wladislaum magnum Laskonogi patruum suum Gnesneñ Ducem, pace, versarentur tractatibus, in insidias præcipitati sunt. Dum enim præfati Duces, à Pomeranis satisfactionem, de grassaturis & damnis, quæ per frequentes insultus cum Wladislao Otonis in terris Maioris Poloniæ fecerant, peterent, alioquin iniurias propulsando minarentur terras Pomeraniæ se hostiliter inuasuros, Swantopelkus Pomeraniæ Præfectus venire diferens, aduentum suum Duci et Domino suo Lestkoni albo intimabat frequentibus nunciis, magis explorandæ rei, quæ in Ganzaua ageretur, gratia, quàm pro sui excusatione transmissis. Iam quarta, ex quo in Ganzaua Duces conuenerant, agebatur dies, & plurimarum rerum expeditione perfecta, balnea ad curandum abluendumq; corpora intrauerant, cùm subitò Swantopelkus Pomeraniæ Capitaneus, opportunitatem temporis, per exploratores sibi declaratam, in suffragium sui doli habiturus, nusquam magis se nocere Duci Lestkoni ratus, quàm cùm amicus putaretur, cum gentium ex Polonis & Pomeranis collectarum multitudine, superuenit, et hostiliter tam hospitia quàm tabernacula Ducalia & militaria irrumpens, singulos sibi resistentes obtruncat. Cuius rei periculo Duces in balneo existentes, intellecto, Lestko quidem albus, velut corpore iuuenili vegetior, de balneo exilit, et equo à suis sibi ministrato conscenso, versus villam Marczinkouo, paucis illum comitantibus, fugere cœpit. Quem Swantopelkus omnibus aliis præteritis, velut prædam dudú concupitam insectatus, suos omnes in illius necem exhortabatur, asserens omnem triumphum suum in illo vno corpore consistere. Itaq; pauci à multis vndiq; coartati, quamuis diu satisq; strenuè luctarentur, ad extremum tamen omnes vnà simul cum Duce et Domino suo Lestkone Albo, à nefario proditore perimuntur. Tanta autem fuit Swantopelkonis et suorum ad delendum stirpem Regalem, et eorum qui secum vnà venerant, rabies, vt non solum in milites et armatos, sed etiam in nudos, et eos qui in balneo consisterant, sæuirent. Henricus enim cum barba Wratislauieñ & Slesiæ Dux à carnificibus in balneo comprehensus, aliquot sauciatur vulneribus, qui et ipse tunc occubuisset, nisi quidam miles suus, Peregrinus vocatus de Weysemburg, mira fide miraq; deuotione in Dominum suum et Principem vsus, corpus Ducale suo tegens, obstitisset. Qui tandem multis vulneribus confossus, in terramq; procidens, etiam cadauer suum examine, in corpus Ducale superiecit, et vterq; mortuus creditus, sæuitiam carnificum remisit. Maximæ profectò & plus quàm raræ miles iste in Principem suum fidei, qui occidendi Principis in se necem transtulit, & spontaneum se pro vita Domini sui mortis constituit vicarium. Poterat & Lestko albus Dux

Cracouien̄, mortem euasisse, si æquè fortem, æquè fidum, in sua cohorte, iuxta ac Dux Henricus, nactus foret militem. Cuiusquidem militis peregrini fidem extimare verbis arduum est, qui se primùm vulneribus, deindè morti ipsi, pro Principe suo obiecit, seqz quàm Ducem suum occidi passus est, meritus vt per omnium ora extensa laudationis materia, caneretur. Magna & in alios ea die, quæ fuit quatuordecima Nouembris, strages edita est, quasi illicō Swantopelkus cum Wladislao Otonis in Polonia essent regnaturi. Corpus Lestkonis Albi Cracouiam per suos superstites, qui remanserant relatum in Ecclesia Cracouien̄, cum magno luctu ploratuqz sepulturæ mandatum est. Swantopelkus non secus quàm hoste Principe & Domino suo cæso, neqz sceleris pænituit, neqz aliqua re funus suum cohonestauit, ab eo quoqz die se Pomeraniæ legitimum Principem gerere cæpit. Henricus lectica vectus Wratislauiam reuertitur, de vulneribus inflictis breui curatus, spectatæ fidei militem Peregrinum semper commendans, prolem suam larga extulit donatione. Interfuerunt autem huic colloquio in Ganzaua habito. Vincentius Gnesnen̄ Archiepus, Iuo Cracouien̄, Laurentius Wratislauien̄, Michael Wladislauien̄, Paulus Posnanien̄, Laurentius Lubucen̄, Guntherus electus Ploczen̄ Epi, & Barones quàmplurimi.

Anno Domi 1228.

Conradus Dux Masouiæ et Henricus cum barba Dux Slesiæ pro Tutoria et Monarchia certant propè Crac. Henrico duplex victoria cessit. Quem Conradus postea astu capit. Hunc beata Hedvigis vxor sua, Masouiam veniens consiliis suis liberat, et cedens de Monarchia Conrado, etiam affinitatem cum eo iunxit.

CRudeli et infausta nece Lestkonis Albi, per Swantopelkonem POmeraniæ Præfectum, de scitu etiam & annuentia Wladislai Othonis Maioris Poloniæ Ducis, secuta, mox nouum bellum nouaqz arma inter Duces superstites. Conradum vzt Masouiæ, germanum Lestkonis Albi ab vna, & Henricum cum barba Slesiæ & Wratislauiæ Ducem partibus ab altera, concitantur. vtroqz Polonorum Monarchiam, & Lestkonis puerorum curam ad se rapere

festinante. Et Conradum quidem Masouiæ Ducem Lestkonis germanitas, Henricum verò Slesiæ Principem, annositas, quòd natu maior esset, & Ducissæ Grzimislauæ, relictæ Lestkonis Albi, ac nonnullorũ Cracouieñ Baronum, & signanter Marci Cracouieñ, & Pacoslai Sandomirieñ, Palatinorum, & cognatorum eorum, partem Ducissæ Grzimislauæ sequentium, crebrò ingeminatæ preces, concitabant. Grzimislaua enim Conradi Masouiæ Ducis tyrannidem perosa, se filiumqꝫ suum paruulum Boleslaum, & filiam Salomeam, et eius Principatus atqꝫ terras, in tutelam et gubernationem Henrici Slesiæ Ducis commendat, petens se et paruulos à gubernatione Conradi, eripi et vindicari. Ex hac itaqꝫ occasione et causa, ciuili et domestico inter Duces præfatos bello subsecuto, vterqꝫ cum gentibus, ius suum armis defensurus, versus Cracouiam aduenit, factaqꝫ est Prouincia Cracouieñ sedes belli. Et arcem quidem et Ciuitatem Cracouieñ Ducissa Grzimislaua cum filiò obtinebat, non permittens Conradum et suos contingere illam, Henricus verò Slesiæ Dux, duas nouas munitiones, vnam vzt propé Oppidum Skala, in colle, quem Pradnik fluuius præterfluit, et cuius in hanc diem ostentantur reliquiæ, alteram in Mezboze erexerat, et forti præsidiò militum imposito, etiam vniuersam Prouintiam Cracouieñ, occupaturum se sperabat. Conradus itaqꝫ Masouiæ Dux, maximi momenti fore, et ad victoriam spectare credens, si nouas munitiones per Henricum erectas deyceret, ad oppugnandum munitionem, propé Skalam sitam, copias ducit. Vbi illi Henricus Slesiæ Dux occurrens, durum prælium secum committit, et plurimis hincinde cadentibus, filius quoqꝫ Conradi Masouiæ Ducis Przemislaus adolescens, inter primos pugnans occubuit. Conradus signo receptui dato pro victo abiit, & laus victoriæ penes Henricum remansit. Cladem autem & ignominiam tunc acceptam, Conradus Masouiæ Dux correcturus, versus alteram munitionem Mezboze fortunam belli ex loco tentaturus aduenit. Sed fortuna sua cum loco mutata non est; maiori enim cæde ab Henrico et suis, propé villam Wroczirzisz conflictus, in propinquas syluas & colles refugit, & vtramqꝫ munitionem inexpugnatam, pluribus de suis aut occisis aut captis, reliquit. Duobus aduersis prælijs Conradus Masouiæ Dux ab Henrico Slesiæ Duce fusus fugatusqꝫ, in Masouiam secesserat, ad reintegrandum de nouo bellum milites in supplementum lecturus. Verùm cùm in eam militiam ægré & minus obedienter suos transire, tempusqꝫ æstatis transfluxisse animaduerteret, omnem apparatum bellicum, ad dolos et ingenia conuertit, facilius se illis quàm armis ratus Henricum Slesiæ Ducem, aduersarium suum oppressurum. Iam siquidem Henricus Slesiæ Dux debellatum pro Mo-

narchia & Cracouień Principatu hostem credens, filium suum Henricū
cum copiis in Slesiam, colonis ab vtroqz exercitu vexatis compassus, remittens,
securus & tranquilus in Cracouień Ducatu, fidos sibi et puros singulorum
animos reputans, obseruabatur. De quo Conradus Masouiæ Dux ab explora:
toribus certior factus, in Cracouień Prouintiam aduenit, & fauentibus illi mi:
litibus nonnullis Cracouień, ad innouandum res procliuis, Henricum Slesiæ
Ducem in Spitkouicze consistentem, & auditiōni Missæ deditum in Ecclesia ca:
ptiuat, & in Masouiam ad Castrum Ploczeń, & vt alii asserunt in Czersko
deportat captiuatum. Verûm cûm Henricus filius suus, qui Annam Othocari
aliâs Przemislai Regis Bohemiæ filiam, ex secunda vxore Constantia, ex fi:
lia Regis Hungariæ genitam, nomine, habebat in vxorem, et quatuor filios
vzt Wladislaum, Boleslaum, Henricum, & Conradum, & quinqz filias vzt
Heduigim, Agnethem, Constantiam, Helizabeth, & Gertrudim ex eadem
suscepisset, paternam liberatiōnem effecturus, grandem exercitum tam ex pro:
priis, quâm mercede conductis militibus congregasset, hostili vexatiōne Maso:
uiam & Cuiauiam, ni pater in libertatem restitueretur, inuasurus. Beata Hed:
uigis plurima mala, clades vzt, neces, sanguinis Christiani profluuia, desola:
tiones, exustiōnes, vastatiōnes terrarum, & agrestium pauperumqz hominum
oppressiōnes & angustias, exinde orituras, auersura, in Masouiam se perso:
naliter contulit, & Conradum Ducem Masouiæ apud Ploczkam, vel vt aliis
placet apud Cruszuiczziam et Czirsko adiens, funestum Martem iam to:
nantem extinxit. Ad eius siquidem conspectum Conradus Masouiæ Dux,
omnem, qua flammabat, ferocitatem deposuit, & quasi victus quodam ter:
rore correptus, omnibus suis votis & precibus, se morem gesturum repromi:
sit. At illa Deo inspirata, non solum Henricum Slesiæ Ducem virum suum,
& Conradum Masouiæ Ducem, dissidentes, prudentia qua pollebat, recon:
ciliauit, sed etiam affinitatis iura, quó in posterum quietiores essent, inter ip:
sos connexuit. Cessit siquidem Henricus cum barba Slesiæ Dux de iure
Monarchiæ & tutoriæ Conrado, renuncians iuri quod sibi in illis quæsiue:
rat, captiuosqz Conradi libertati restituit, renunciatiōnemqz ipsam, corpo:
rali firmauit iuramento. Duas verō neptes suas Henrici vzt filii sui fi:
lias, ex Anna filia Regis Bohemiæ susceptas, vzt Constantiam et Ger:
trudim, filiis Conradi Cazimiro & Boleslao desponsat in vxores, Cazi:
miro Constantiam, & Boleslao Gertrudim. His itaqz pactis & conditio:
nibus, & beatæ fœminæ Heduigis, iam tunc in operibus famosæ, meritis, bellum
acerrimum gestum et gerendum sublatum est, & Henricus Dux Slesiæ ex ca:
ptiuitate liberatus in Slesiam rediit. Conradus veró se & Monarcham
et puerorum Leskonis tutorem, Grzimislaua matre eorum nequicquam re:
pugnante aduersanteqz, gerere cæpit. Gregorius tamen Papa nonus Henricū

Wratislauien Ducem ab huiusmodi iuramento, tanquam per vim exacto, absoluit.

TARTARI in magna multitudine, et quæ vix æstimari poterat, Russiæ terras ingressi, plurima mala, cædes et flammas in illis committunt, et vniuersam terram Rzezanska, vastant, spoliant, Duceq Ressanorum occiso, etiã senes et impuberes necant, cæteram multitudinem, captiuam in seruitutem abducunt, Castraq conquisita incendunt. Neq his contenti, iterum in anni huius hyeme in terram Suszdali aduenìunt, et terra vniuersa peruastata, etiam Georgium Ducem, et filios eius, pluresq alios Suszdalorum Duces interficiunt, et Wladimiro Duci Castrum Rostow auferentes, incendunt & captiuis plurimis ac prædis pro libito patiuntur.

PRZEMISLAVS aliás Othocarus Bohemiæ Rex, valitudinarium & morti proximum se intelligens, filium suum Venceslaum, ex Constantia sorore Belæ Hungariæ Regis, quam, legitima et priore vxore Adla viuente, superduxerat, susceptum in Ecclesia Pragensi in Regem, consortem verò eius Kunegundim, Philippi Ducis Sueuiæ in Regem Romanorũ in discordia electi, filiam, in Reginam per Sifridum Archiepiscopum Maguntinen, in Dominica Quadragesimæ ordinauit se spectatore inungi et coronari.

In Brzesko villa oppido Brzesko propinqua, ad fluenta fluminis Vislæ Monasterium fratrum ordinis Præmonstratensis, fundatur, & in dotem illi conferuntur villæ et decimæ manipulares cum oppido Brzesko.

GREGORIVS Papa nonus, beatam Helizabeth, Andreæ Hungariæ Regis filiam, & Ludouici Lantgrauii Thuringiæ relictam Canonisat, Cuius sacrum corpus Fredericus Imperator Romanorum, in Margburg hospitale quod viuens fundauerat, et munifica largitione dotauerat, de tumulo, associatis plurimis Pontificibus et Principibus, cum magna solennitate et gloria leuat, et pro testa capitis sui ornanda aureá coroná donát.

Anno Domĩ 1229.

Vlturus Wladislaus Laskonogi iniuriam a Wladislao Othonis acce:

ptam cum valido exercitu ipsum
profligat et capit. Qui tandem fu-
giens ad Swiatopelkum, ipsumque con
patruum ducens præ terrore illuc fu-
gere cogit, et omnes terras capit etc.

Concordia apud Ploczkam inter Henricum Slesiæ, & Conradum Ma-
souiæ Duces, per beatam fœminam Ducissam Heduigim Henrici con-
sortem, et eius solertissimam interpositionem, celebrata, grauique &
infausto ciuili bello extincto, rursus aliud bellum, inter Maioris Poloniæ Du-
ces Wladislaum Laskonogi patruum, & Wladislaum Otonis nepotem, ex-
arsit. Proprio siquidem et externo milite Wladislaus Liaskonogi adiutus,
venit contra Wladislaum Otonis, iniuriam sibi anno superiori illatam ultu-
rus. Nec Wladislaus Otonis, prioribus fidens successibus detrectauit
bellum, sed aduenienti patruo cum suis militibus occurrit. Et quamuis acri-
ter pugnans, cum esset & robore et numero militum inferior, a Wladislao
Liaskonogi patruo suo victus, pluribus suis desideratis aut captis, etiam
ipse Wladislaus Otonis fugere e prælio turpe ratus, captus est a Wladi-
slao Liaskonogi patruo, et in vincula coniectus. Sed dum processu tem-
poris fauentium sibi suffragio, captiuitatem euasisset, in Pomeraniam ad
Swantopelkonem, vxoris suæ fratrem, qui Lestkone albo apud Ganzauam
occiso, totius sibi Pomeraniæ Dominatum vsurpauerat, auxilia ab eo instau-
randi, contra Wladislaum Liaskonogi, belli, quæsiturus, diuertit. Qui
non solum illi gentes suas Pomeranicas concessit, sed etiam personaliter cum
eo contra Wladislaum Liaskonogi venit. Quorum aduentu Wladislaus
Liaskonogi deterritus, cum in suis erga se fluxam et ambiguam nosset fo-
re fidem, qui illum propter libidines, et spurcitias suas, cæterasque actiones
Principe indignas, in liuore et contemptu habebant, decertare cum adue-
niente nepote et hoste infesto, ne a suis desertus captiuitatem incideret, non
ausus, Castris & munitionibus in Maiori Polonia relictis, discessit. & in
Castrum Ratibor se recepit, a Casimiro Mieschkouicz Ratiborien. Du-
ce amice habitus et exceptus. Propter quod Wladislaus Otonis, militi-
bus et Castris, se illi prona et obsequenti voluntate dedentibus, & propri-
am sortem rehabuit, & patruelem occupauit. Habebat aliorum assertio
quod Wladislaus Liaskonogi, quinta decima Iulii fortiter dimicans suc-
cubuit, et fugere turpiter confusus, est coactus, Palatino Posnanien. cum
multis aliis interfecto.

Iwo Cracouiensis Epũs gratus
Pontifici Romano Gregorio pro re:
habenda Ecclesiæ suæ Metropolica
dignitate ad eum vadit, omnibusq̃
obtentis, dum Roma exiret, Muti:
næ moritur. Cuius corpus per frẽs
Sc̃ti Dominici Cracouiam defertur.

CRacouiensium antistes Iwo, aliquot Monasteriorum in sua Diœce:
si, vz: Mogila, Dlubnia, in Mschow, item Hospitale pauperum in
Cracouia, item Ecclesiarum Parochialium, in Dzierzazna, Waw:
rzinczicze & Dalieszicze, in Sandomiria Sancti Pauli, fundator &
dotator, splendorem Metropolicum Ecclesiæ suæ Cracouieñ, ab aliis præ:
decessoribus suis neglectum, satagens restituere, optimum & opportunum
tempus ratus, quo restitutio ipsa possit prouenire, in Italiam ad Gregoriũ
Papam nonum, sibi multipliciter propter communionem familiaritatis & ami:
citiæ in studio Parisieñ, dum ambos minor haberet status, contractam, fa:
uorabilem et affectum, se contulit. Tyrannidem etiam Conradi Ma:
souiæ Ducis, qui in Cracouieñ & Sandomirieñ Ducatibus tutorio nomi:
ne Principabatur, cum quo, cũm pro Ecclesiæ, tum pro militarium iniu:
riis, in plures simultates deuenerat, declinans. Et cũm Papam Grego:
rium, cuius erat in studiis Galliarum apud Parisios charus socius, &
singulari familiaritate obstrictus, in Perusio reperisset, maximo honore
obuiam illi multis Prælatis mandato Papæ euntibus, & exceptus & ha:
bitus est. Dignitasq̃ & præeminentia Metropolica Ecclesiæ Craco:
uieñ facilé, Gregorio Papa precibus suis morem gerente, restituta. Ve:
rũm cũm deuotione feruenti prouocatus, obtenta á Gregorio licentia, Ro:
mam ad visitandum Sanctorum limina, venißet, febribus correptus est,
Á quibus nondum liberatus, Roma egreßus, & itineris labore & Solis
ardore ingrauauit ægritudinem. Et cũm in pristinum Burgum deuenis:
set, vigesima prima Iulii, exactis in Pontificatu duodecim annis, mo:
ritur, & in Mutineñ maiori Ecclesia, á familiaribus suis iusta funeri
soluentibus, sepelitur. Ossa tandem eius, post aliquot annorum spatium
per frẽs Prædicatores Domus Cracouiensis quam(vt in superioribus
narrauimus) ipse fundauerat, ex Mutina Cracouiam afferuntur, &
in medio Chori Monasterii Sanctæ Trinitatis reconduntur.

TARTARORVM frequens multitudo in Smolineñ & Czernieiouieñ

regiones adueniens, eas crudelissime, cæde & spoliis, quatit & peruastat. Castris autem et fortaliciis plurimis, ex quibus & Duces & milites diffugierant, consistere in illis non ausi, potita, ea incendit. Et nullam resistentiam sentiens, singulis à facie eorum in paludinosa & inuia syluestriaq; loca sesubducentibus, onusta captiuorum multitudine atq; præda in sua reuertitur. ~

Anno Domini 1230.

Mortuo Iuone biennio vacat Cracouiensis Sedes propter scisma. Tandem Pontifex Vislao Canonice electo ad preces Ducis Henrici prouidit, et ecclesia comburitur. ~

Optimo & heroicæ conditionis viro Iwone, Cracouiensis Ecclesia destituta viduataq; Pontifice, cum propter illius mortem singulari confecta esset anxietate & mærore, duplicem super hæc miserabilem et detestandum casum excepit. Diuisionis vnum, conflagrationis alterum. Quamuis siquidem Capitulum Cracouien. de substituendo altero Pontifice Vislaum Canonicum Cracouien. & natione Polonum genere nobilem de Armis Zabawa, vitæ quoq; & doctrinæ spectatæ elegisset, Rudolpho tamen Cantore Romano, & Magistro Andrea Canonico, electioni suæ quamuis Canonicæ aduersantibus, ingens & monstruosa diuisio in Ecclesia Cracouien. integro vigebat biennio. Præfatus enim Magister Andreas, qui cum Iuone Episcopo in Italiam transierat, assistente sibi Rudolpho Romano, obtinuit sibi de Episcopatu Cracouien. per Papam prouideri, & ob hoc causa Vislai commissa, & per biennium pendente, differtur consecratio. Sed Henrico Duce Cracouien. & Wratislauien., qui Cracouien. Ducatum absolutus à Papa de iuramento, recuperauerat, interpositionem suam apud Papam faciente, electio confirmatur Vislai, prouisione Andreæ Magistri cassata. Propter quam et confirmatio Vislai apud sedem Apostolicam, et consecratio ex huiusmodi causa, fuit per biennium, non sine maximo Ecclesiæ Cracouien. dispendio, & substantiarum euisceratione impedita & protelata. Vislaus præfatus Episcopus, de Domo Zabawa fertur fuisse, & Ecclesiam Parochialem in Kosczielecz prope Prossowicze, pulchro lapide petræ tabulatæ, quod villa ipsa patrimonium suum fuerat, ædificasse. Cuius progenitores quia ex terris Pomeraniæ Cracouiam aduenerant, pro aduenis habebantur, & maior inuidia Vislao in sua electione propterea oriebatur.

Dum insuper sub hac contentione turris Ecclesiæ Cracovien. sumptibus Iuonis Epi. & sui Testamenti Executorum solicitudine, plumbo tegeretur operario negligentius ignem tractante, carbo ignitus ex foco fortuitò decidit, & proxima laquearia arida reperiens, facilè nocte incendit, universamqz Ecclesiam, roboratum ignem pluribus mortalibus nequicquam contingere aut inhibere audentibus, exussit.

WLADISLAUS Dux filius Otonis, assumptis sibi in auxilium quibusdam Poloniæ militibus, et signanter Albrachto & Laurentio filiis Ioannis, Monasterium insigne Mogilno spoliat, prædatur et devastat, ostendens se & à sanguine, & à maioribus, moribusqz priscorum Regum, Principum, & Heroum Poloniæ magnoperè degenerasse, cùm Monasteria ab ipsis fundata ipse deleret.

PREEMISLAUS aliàs Othocarus Bohemiæ Rex, decimo Calend. Ianuarii moritur, et in Pragen. maiori ecclesia sepelitur, cui filius suus Venceslaus, biennio ante iubente patre coronatus, successit.

Conradus Masoviæ Dux à Pruthenis lacessitus, vocat Cruciferos, et illos primum in Dobrzin locat. Postea verò Culmen. et Lubaviæ terras certis conditionibus per eos non servatis donat: cum maximo Polonorum malo.

P Russiæ populis in Regnum Poloniæ barbaricam feritatem, per clandestinas et subitas invasiones, et incendia, abductionesqz personarum utriusqz sexus, in servitutem perpetuam, evomentibus, Conradus Masoviæ Dux, cùm terras suas haberet cum eisdem barbaris vicinas & conterminas, multipliciter gravatus et afflictus, septem fratres Cruciferos de Domo Teutonica, Ordinis Sancti Sepulchri Dominici Hierosolymitani, quorum Hermanus Balke de Salcza, Primicerius & Magister habebatur, in sui auxilium ex Almania de consilio Cristini Epi. Culmen. viri religiosi, de ordine Cistercien. accersiit. In primariò quoqz eorum adventu, in Castro Dobrzin, à quo fratres Dobrzinenses appellati sunt, ipsos locat. Processu verò temporis eis Castrum & oppidum Nieszow, cum villis Murzinow, Orlow, & cum aliis attinentiis,

donat, largitur, & consignat. Cûm autem aliquot secundis prælijs vsus, adiuuantibus illum Cruciferis, stragem ingentem in Prutenos ædidisset, precibus assiduis Henrici cum barba Wratislauieñ & Slesiæ Ducis persuasus, de consilio consortis suæ Agasiæ Ducissæ, & filiorum suorum Boleslai, Caziniri, et Semouiti, necnon Prælatorum & Baronum terrarum suarum, vz Guntheri Epi Ploczeñ, Michaelis Epi Cuiauieñ, Cristini Epi Culmeñ, Pacoslai Comitis Derszauieñ, terras Chelmeñ & Lubauiæ infra fluuios Ossam, Drwanczam & Wrolam sitas, in quibus barbari Rogow Castrum & oppidum, ac alias munitiones occupauerant, eis inscribit & donat, licet de facto non de iure, cûm in præiudicium Regni Poloniæ donationem ipsam Conradus Dux non poterat aliquatenus fecisse. Quæ quidem donatio, etsi pro ea tempestate videbatur salutaris, postea tamen Cruciferis ad occupandum terras residuas Regni Poloniæ semper anhelantibus, maxima Christiani sanguinis (Polonis sedes suas naturales defendentibus) secuta sunt profluuia, & cædes etiam relatu horrendæ, commissæ. Nec inter Duces et Reges Poloniæ, præter præfatum Conradum extat alius, qui per donationem terrarum prædictarum Nieszouieñ & Chelmeñ, et vocationem Cruciferorum, maiorem cladem, maioremq pestem ad Poloniæ Regnum inuexerit, maioribusque bellis Polonos inuoluerit. In ea autem terrarum Culmeñ & Lubauiæ per Conradum Masouiæ & Cuiauiæ Ducem, donatione, fratribus Cruciferis facta, id primûm et præcipuê fuit cautum, & ad id se tam Magister Hermanus, quâm fratres Cruciferi, patentibus literis astrinxerant, quôd Pruthenicæ terræ et cuiuslibet alterius sub barbaris conquirendæ possessio debebat inter Conradum Masouiæ & Cuiauiæ Ducê, suosq filios successores Poloniæ Principes, & Magistrum atq ordinê Cruciferorum ex æquo partiri, & terrarum Culmeñ & Lubauiæ donatio, terra Prutenica conquisita, irritari, & ad Conradum Ducem suosq successores, pleno iure deuolui. Ordinatio quoq ipsa, & conditiones ei appositæ, lrarum apicibus fuerunt firmatæ, & per nonnullos fide dignos viros, apud Ploczeñ Duces & eorum Cameras, visæ sæpius & tractatæ. Reliquit autem Hermanus de Salcza Magister ordinis in locum suum fratrem Conradum de Landisberg. Qui cum auxilio Ducis Conradi Masouiæ & gentium suarum in litore Vislæ in loco æditiori ædificauit Castellum quod vocauit Fogelsang, ex quo cæpit Prutenos impetere, & eorum subitas incursiones prohibere. Consultanti autem super donatione terræ Culmensis Cruciferis facienda, Conrado Masouiæ Duci, fabula â Trogo descripta, & penê in simili euentu, dum Massiliensis fundaretur Ciuitas, ab vno Regulorum, in coniectura perspicacissimo

a Consiliariis Polonicis, in detractionem eorum quæ conceperant, obycienda erat. Canem aliquando partu grauidam, locum a pastore precario petiisse in quo partum effunderet. Quo obtento, iterum solicitaße, vt sibi educare in eodem loco teneros partus liceret. Ad postremum adultis catulis, fultam domestico præsidio, proprietatem loci, hero suo excluso, vendicasse. Nec secus Cruciferos egisse, qui suos fundatores sedibus exclusos, regiones eorum per fas & nefas occupare non pudebant.

Anno Domi 1231.

Wladislaus Laskonogi dum diu Castrum Gnesneñ obsidet in Srzoda nullo relicto hærede moritur. Cui in omnibus Wladislaus Othonis Dux succedit.

Moram suæ expulsionis et exilii, quæ in quartum iam annum tendebatur, a Wladislao Otonis Calisieñ Duce germano nepote patratam, per quam et Ducatu suo, & rebus quibuslibet exutus erat, Wladislaus Liaskonogi Posnanieñ & Maioris Poloniæ Dux, moleste ferens, & propriorum militum qui ad eum sub exilii tempore defecerant, & aliquorum voluntariorum, aut ære alieno, aut iudiciis damnatorum, nactus solatia, ex Ratiborieñ oppido, in quo miserabile illud exilium hactenus egerat, discedens, versus Maiorem Poloniam contendit, & Castrum Gnesna, quod sui iuris, suæq; sortis erat, obsidione vallauit, sperans non illud solum, sed & Castra reliqua, se per deditionem breui recepturum. Verum cum spes non respondißet, strenue militibus Wladislai Otonis Castrum Gnesneñ defendentibus, obsidio in duos menses protracta est. Intra quos nemo ex militibus et subditis Wladislai Otonis notatus est ad Wladislaum Liaskonogi (omnibus turpes et fædos mores suos abhorrentibus) defecisse. Fama quoque non temere orta vulgatum proditumq; foret, Wladislaum Otonis Ducem cum Swantopelkone Pomeraniæ Duce socero suo, et validis suis & externorum copiis, proferenda obseßis ope prope diem aduentare tristis & gemens, fortunamq; suam carpens, inexpugnato Castro Gnesneñ, pro cuius expugnatione tam vires quam ingenia intenderat, aliquot de suis militibus amißis, obsidionem soluens discesSit, & in solitum exilii sui locum Ratiboriam remeauit. Et anno eodem quinto decimo Calend. Septembris, in oppido Srzoda tam mærore quam conscientia actorum facinorum grauatus,

fato subtractus est, & apud Raliboriam, vel vt aliis placet in Monasterio Lubinen sepultus, nulla stirpe relicta. Ex cuius morte plena sui Princi: palus possessio, ad Wladislaum Otonis velut nepotem germanum, transiit. Ipse quoq; Wladislaus Otonis Dux vtrumq; Ducatum Posnanien vñ & Calisien, et omnem Maioris Poloniæ oram, pacifice & absq; omni insidi: arum et defectionis respectu possidere cæpit.

Conradus Masouiæ Dux ædificat Thorun & alias arces contra hostes suos infestos Prutenos.

A

Conradus Masouiæ Dux, cum fratribus Cruciferis & nonnullis pe: regrinis in suum auxilium aduenientibus, vt amplior & efficatior Pru: tenis barbaris opponeretur resistentia, in arbore quercus Castrum ædificat, et præsidio tam fratrum Cruciferorum, quam propriorum militum imposito, Prutenos cæpit a vastatione terrarum suarum cohibere, Loca: uit & tunc Ciuitatem Thorun, quam postmodum transtulit in aptiorem lo: cum. Prutheni verò barbari in eorum præsidiorum, quæ Conradus Dux ædificauerat, destructionem duo Castra erigunt, vnum iuxta Vislam vltra Thorun, quod vocant Rogow, aliud iuxta Thorun, vbi nunc in eo loco antiqua Culmen Ciuitas extat. Fabricauit & tertiam munitionem in lacu, Pipinus Prutenus Christianis infestissimus, quæ etiam in diem hanc lacus Pipini dicitur. Omnia tamen Castra prædicta infra paucos dies per fratres Cruciferos et Polonorum milites fuerunt expugnata, & Pipinus captus. Qui ventre aperto ad roborem per circuitum, vsque quo euisceraretur, agitatus, vecordiæ suæ pœnas dedit.

FREDERICVS Austriæ Dux vltum iri satagens iniurias, quas patri suo & Ducatui Austriæ Venceslaus Bohemiæ Rex intulerat, cum poten: tia exercituum suorum Bohemiam inuadit. Quem in id bellum proficiscen: tem Przemislaus Marchio Morauiæ, germanus Venceslai Bohemiæ Regis cum eodem Frederico Austriæ Duce confœderatus, item Otho Morauiæ Dux, item Henricus germanus Ducis Morauiæ Marchio de Werdt, item Herebrehardus Epus Bambergen, item Bartholdus Patriarcha Aquilegien etiam germani Ducis Morauiæ, filii Bartholdi Ducis Morauiæ et fratres germani beatæ Heduigis, cum suis gentibus comitabantur. Tantus autem et tam fortis exercitus, cui Bohemiæ Rex Venceslaus, imparem se vi: dens, resistere & cum illo decertare non audebat, cum ex Bohemis plu: res sciret sibi fore parum fidos, & Przemislonis Marchionis Morauiæ

partibus fauentes, vnum duntaxat Castro Wethaw expugnato, & nonnul: lis damnis irrogatis, propter infirmitatem Friderici Austriæ Ducis, qua su: bito correptus est, in propria parum operatus, rediit.

GVNTHERVS Epûs Ploceñ cum sedißet annis quinqz in Vienna Austria Romam pergens moritur, & illic sepelitur. Cui Petrus dictus Ro: manus Canonicus Ploceñ successit, per electiônem Canonicam de Domo Polukossa.

VISLAVS electus Cracouieñ consecratur in Epûm Crac, per Vincenti: um Archiepm Gnesneñ in Eccla Crac, sublato dissidiô quod bienniô inter eu et filium Clementis Magistrum Andream Canĉum Crac de natiône Gri: phonum viguerat. Gregorius enim Papa nonus, eidem Andreæ Romæ præ: senti iure suo de Cracouieñ Epâtu prouiderat. Henrico tamen Wratisla: uieñ & Cracouieñ Duce interpositiônem faciente ad Papam electiô Vislai confirmatur, prouisiône Andreæ caßata.

ANDREAS Hungariæ Rex et beatæ Helizabet pater, dum annis triginta Hungariæ Regnum, sub tranquilo et foelici regimine, tenuißet moritur, & in Monasterio De Egrus sepelitur. Cui Bela filius eius na: tu maior, pridiê Idus Octobris in Alba Regali diadomate insignitus succeßit.

PAVLVS POsnanieñ Epûs vndecimo Calendas Nouembris cum consensu Capituli sui fundat Monasterium fratrum Prædicatorum in Srzodka ad Simistram viæ quæ ducit de Srzodka in Glowniam ê regione Ecclesiæ S. Margarethæ.

Anno Domi 1232.

Wladislaus Plwacz maioris Poloniæ Dux, multa Ecclesiis Gnesñ et Posñ dedit Priuilegia atqz libertates.

Beneficia Diuina Wladislaus Otonis qui et Plwacz cognomen â nimiô sputamine sortitus est, Maioris Poloniæ Dux, frequen: tius in eum, & in diræ captiuitatis euasione, & in hostium debel:

latione, collata, repensurus, cum & ex obitu patrui sui Ducis Wladislai Viasłonogi quies optima, & Principatuum amplitudo, & ex consorte legitima Swantopelkonis Pomeraniæ Ducis sorore duo elegantes filii, Przemislaus primus, & Boleslaus Pius, rarum quidem & multiplex bonum prouenisset, duabus Ecclesiis Cathedralibus Gnesneñ vzt & Posnanieñ, sub ditione sui Ducatus consistentibus, magnas immunitates, libertates et Priuilegia donauit & concessit, absoluendo Ecclesiarum præfatarum villas habitas et habendas, & eorum incolas, ab omni solutione, seruitute, datia & onere, quæ olim Duci et eius Cameræ præstabantur, & ab omni sua suorum Palatinorum, Castellanorum, Iudicum et officialium, á qualibet ordinaria et extraordinaria iurisditione, & omne Ducale ius, quod sibi in bonis Ecclesiarum præfatarum hactenus competebat, in Petrum Gnesneñ Archiepum, & Paulum Posnanieñ Epum, eorumq successores transfundens & conferens. Potestatem etiam monetam fabricandi, & venationes in bonis Ecclesiarum exercendi, quod soli tunc Principi conueniebat, vtriqz Pontifici attribuens. Donauit præterea Posnanieñ Ecclesiæ, & eius Epo Paulo villam Sulkowa Krobia, largos præbentem introitus. Quapropter paternum corpus Othonis Ducis, & Boleslai magni primi Regis & aliorum Poloniæ Regum cadauera in ea condita, in qua et ipse sepulturam sibi destinabat, huiusmodi singulari donatione voluit amplius efferre.

LAVRENTIVS Epus Wratislauieñ, cum annis quinqz et viginti sedisset, septimo idus Iulii in Prichow moritur, & in Ecclesia Wratislauieñ sepelitur. In cuius locum Thomas Polonus natione & genere nobilis per electionem Canonicam substitutus est, & per Vincentium Archiepiscopum confirmatus. Qui non solum propter nobilitatem generis de stirpe enim Kozlierogi ducebat genus, sed etiam propter scientiæ & prudentiæ raras, quibus clarescebat, dotes, opinione et fama apud proprios et finitimos celebris, in arcem Pontificalem sublimari promeruit. Accidit autem præfato Laurentio mors non vulgaris, ex assiduo siquidem et nimio rosarum odoratu, morbum reumatis incurrens, curari non poterat.

VINCENTIVS Gnesneñ Archiepus, cum annos prope duodecim sedisset moritur, & in Gnesneñ Ecclesia sepultus, per electionem Canonicam Petrum habuit successorem. Eadem etiam mortis conditione Guntherus Ploczeñ Epus, annis quinqz in Pontificatu exactis absumptus est. Qui Cruciferos contra Prutenos in subsidium acciri, & eisdem terram Culmeñ donari consensit. Cui Petrus successit.

Anno Domini 1233.

Milites Maioris Poloniæ exacerbati in Principem, propter libertates Ecclesiasticas rebellant, et Henricum cum barba vocant. Qui occupat omnem Poloniam fugiente Wladislao ad Swiątopelkum Socerum.

Devotio & liberalitas Wladislai Othonis Maioris Poloniæ Ducis in Gnesnen & Posnanien Ecclesias, exhibita, mentes & pectora Baronum & Satraparum Maioris Poloniæ, tam ingenti anxietate & livore exacerbauit confecitqz, ut primum occisionem illius, conspiratione clandestina multifarie molirentur. Sed cum insidiæ in illum instructæ, spei & intentioni eorum non respondissent, Wladislao Duce machinationes illorum solertissime deuitante, in apertam rebellionem versi ad Henricum cum barba Wratislauien & Slesiæ Ducem, quem sciebant Wladislao Otonis Duci suo, propter vulnera apud Ganzauam, in occisione Leszkonis albi Cracouien & Sandomirien Ducis, accepta, hostem infestum, adueniunt, & sibi Principatus Maioris Poloniæ tradituros, in eiusqz ditionem et obedientiam se vniuersaliter transituros, Castraqz & munitiones consignaturos, repromittunt. Deditionem autem terrarum Maioris Poloniæ tunc sibi impensam Henricus cum barba Slesiæ Dux, vir alioquin deuotus, religiosus, ac iustus, quamuis nouisset iniustam, & ex iniusta & iniqua radice liuoris exorta, contra fœminæ Sanctæ Hedwigis consortis suæ persuasum, non est aspernatus vt per occasionem ipsam, iniuriarum suarum & vulnerum a Wladislao Otonis, quem illius stragis & tradimenti in Ganzaua commissorum constabat principalem fuisse commentatorem, posset commodius pœnas meritas exigere. Quapropter exercitu non mediocri ex propriis & auxiliariis congesto, hostiliter terras Maioris Poloniæ, eas vtcunqz occupaturus, ingreditur. Sciens autem et probe noscens Wladislaus Othonis, animos suorum militum a se alienatos, sibiqz aduersos & infestos esse, cum Henrico Duce Slesiæ velut cum potentiori congredi veritus, ne a residuis militibus qui in partibus suis remanserunt, aut proderetur aut desereretur, in Castris se continuit, & Castris Brim & Srzem, ne per Henricum occuparentur, crematis, Castrum Gnesnen forti & fideli militum præsidio communiuit, & ad Socerum suum Swantopelkonem Dominum Pomeraniæ in Pomeraniam diuertit. Quapropter Castra et Ciuitates Principales maioris Poloniæ, Posnanien, Calisien, Pyzdren, Srzeden, item Castrum Biechow,

per Barones & milites Maioris Poloniæ, Duci Henrico cum barba dedun-
tur et consignantur. Qui illorum possessionem nactus, etiam Castra demo-
lita et conflagrata, vzt Srzem. Brin reficit et reparat, militibusqz & de-
fensoribus fortibus communit, datqz Castra ipsa nepoti suo germano ex
sorore filio Dipoldi Marchionis Morauiæ Borziuogio in tenutam, vt ex
illis quoscunqz inobedientes & rebelles, in terris Maioris Poloniæ, cogeret
in suam ditionem, obedientes verò & deditos in fide contineret. Præfa-
tus siquidem Dipoldus Marchio Morauiæ, à Venceslao Bohemiæ Rege
re et cognomine Monoculo, fratre suo, ex Morauia pulsus in Hungaria
consenescens obiit. Mater verò eorum Adleydis soror Henrici cum bar-
ba post mortem mariti, ex Morauia per eundem Venceslaum Regem Bohe-
miæ eiecta in patrias ædes, cum quatuor filiis vzt Borziwogio, Boleslao,
Przemislao, & Wladislao reuersa est. Et Marchionissa quidem Ad-
leydis in monasterio Trzebnicen vitam ducens, mortua est, cuius cineri-
bus vnus filiorum Przemislaus, breui matrem secutus, appositus est. Vl-
timus filiorum Boleslaus, sortem optimam Clericalem ducens, Canoni-
cus Maydeburgen effectus, reliqui duo Wladislaus et Borziuogius
apud auunculum suum Henricum Wratislauiensem & Slesiæ Ducem
militarunt.

WLADIMIRUS Kiiouien Dux, veritus ritum suum Græcum
per fratres Prædicatores vzt Martinum de Sandomiria Priorem Kiio-
uien. et alios fratres eius, vt potè viros religiosos et exemplares possun
clari et confundi, præfatos fratres de Ecclesia Sanctæ Mariæ in Ki-
iow ordini præfato consignata, & circa quam habebant suum Conuen-
tum, expellit, redeundi facultatem eis interminans.

Conradus Dux Masouiæ Boleslaum
nepotem iam adultum, et ad Monarchi-
am aspirantem cum mre captiuat, et primum
in Czirsko, postea in Sieczieciechow cōcludit

Ephoborum ætate Boleslaus qui Pudicus appellari meruit, Cra-
couien & Sandomirien Dux, filius Lestkonis Albi, transacta,
annum propè quindecimum attigerat, & tam suæ genitricis
Ducissæ Grzimislauæ, quàm Cracouien & Sandomirien Procerum, præ-
cipuè tamen Vislai Cracouien Epi instigatione frequenti et persua-
su tutoriam patrui sui Conradi Masouiæ Ducis sibi et Ducatibus

suis plurimum perniciosam & damnosam, excutere, & se in libertatem vendicare destinabat. Verùm Conradus Masouiæ Dux, tutoriam à nepote sibi eripi, & consuetis introitibus se plurimum dolens spoliari, tam Ducissam Grzimislauam, quàm nepotem Ducem Boleslaum Pudicũ, ad colloquium amicabile, quasi de Rebusp. suorum Principatuum tra-ctaturus, inuitans, captiuat, & in Masouiam deductos, primùm in suo Castro forti Czirsko includit, exprobrans tam matri quàm filio, præci-pitanter nimis & immaturè ad principandi auctoritatem aspirasse, de-inde illos in Szieczięchouień Castrum, supra fluuium Visla in Diœce-si Cracouień situm, transportat, & arctæ deputat custodiæ. Thesau-ri sui omnem sibi diripit suppellectilem, & ad Principatus suos occupan-dos, & ipsum è vita exterminandum magno conatu animum intendit. Vnde & illum arctæ apud Czirsko includit custodiæ, & eius Principa-tum præcipit occupari. Interim Wladislaus Gnesneń Dux, petitiōne & consilio Marci Palatini Cracouień inductus, persuadet Duci Con-rado, vt animo lenitatis nepotem pertractet, nec aliquid in vitam suam aut suorum præsumat machinari. Qui vt erat consiliis tractabilis, in Cœ-nobium Szieczięchouień eos transmittit, sub diligenti custodia ibidem de-tinendos, donec deliberet, quem finem præsenti negocio imponat. Interea Boleslaus filius senior Conradi Masouiæ Ducis, in terram Sandomirień potentialiter ingreditur, et tanquam vacantem occupauit. Fautores qui-dem muneribus & promissis demulcens, contradictores verò emisso edi-cto proscribens, & bona eorum diripiens & dissipans, coëgit exulare. Quorum quidam in Russiam, alii in partes alias timore mortis fugien-tes, diuerterunt: misericordiam Dei implorantes, quatenus tyrannidem Boleslai Ducis deprimeret, & orphanī desolatiq; misereatuR.

Canonisatio Sancti Dominicj.

GRegorius Papa nonus beatum Dominicum, Ducem et institutorem Ordinis Prædicatorum, Bononiæ sepultum, pluribus declaratum & coruscantem miraculis, Beatæ Canonisat, et Sanctorum adscribit Cathalogo, à morte eius anno XI.°

HERMANUS Magister Cruciferorum Castro altero Kwi-dzin in terra Culmensi ædificato, Castrum Vilna, quod in vicino si-tum erat, à Prutenis occupatum & ædificatum, processu temporis expu-gnat & conquirit, & milites Prutenorum qui in præsidio illius fuerant, captiuat.

Anno Domī 1234.

Conrado in Pruthenis subiugandis occu-
pato Boleslaus Pudicus Dux captiuita-
tem euadens ad Henricum cum barba
aufugit. Cuius auxilio Cracouiam
veniens terras suas recuperat et quietē
possidet sub tutoria Henrici Ducis.

IN fidelium Prutenorum terras vastaturi, & barbaricam illam natiōnem & genus, ad cultum religionis nrā̄e adducturi Conradus Masouiæ & Cuiauiæ Dux, non solum ex propriis Masouiæ & Cuiauiæ, sed etiam ex Cracouień Sandomirieńqz (quas pupillari & tutorio nomine Boleslai Pudici nepotis sui tenebat) terris, Henricus Wratislauień filius Sanctæ Heduigis, Wladislaus Otonis Maiōris Poloniæ, Swantopelk & Sambor germani, Pomeraniæ, Duces, validum exercitum, validasqz equestres & pedestres copias, nunquam aliâs in terris Prussiæ visas, congerentes, in terras Prutenorum, Ossa fluuiō superato, comitantibus et adiuuantibus illos Magistro Hermano & fratribus Sanctæ Mariæ ordinis, quos (ut in superiōribus præmisimus) Conradus Dux ipse in sui auxilium contra præfatos Prutenos, clandestino et tumultuariō bello terras suas affligentes, acciuerat, Summi Pontificis Gregorii noni, specialibus literis admoniti, hyemali tempore, Swantopelkoni Duci cura totius exercitus commissa, descendunt, & duobus mensibus terras Prutenicas in girum, ignibus, flammis, & spoliis deuastantes, cūm Pruteni decernere et congredi non ausi, pugnandi copiam non facerent, cæde de quinqz millibus barbarorum ædita, & Castro Radzin quod magis Catholicis imminebat, sub Prutenis conquisito, & propriis militibus locato. Ciuitate quoqz Kwidzin locata, in propria, ferentes captiuorum et spoliōrum multitudinem, redierant. Sub ipso verō tempore, quo Conradus Masouiæ Dux bello Prutenico occupatus erat, Boleslaus Pudicus Cracouień Dux, qui vnà cum genitrice sua Grzimislawa Ducissa Leskonis Albi relicta, captiuitatis molestias in Szieczieehouień Castro anno vno et paulō amplius pertulerat, beneficiō Nicolai Gallici Abbatis Szieczieehouień Ordinis Sancti Benedicti, euasit. Qui Castri Szieczieehouień vigilibus, cæterisqz capti Ducis Boleslai custodibus, tam pecunia quám promissis corruptis, Ducem Boleslaum & Ducissá Grzimislaua

solui obtinuit. Gratia siquidem Dei quæ subuenit in periculis, & in necessi:
tatibus laborantibus, oppressionem duræ captiuitatis præfati Boleslai cum
matre misericorditer prospiciens, consilium inspirat Nicolao Abbati, &
quibusdam aliis, eos liberandi. Nam cum quadam nocte custodes epulis
delibuti, potu repleti, securitate dissoluti, solitarum vigiliarum excu:
bias intermisissent, Boleslaus Dux cum matre, intempestæ noctis silen:
tio, euectionibus clanculo præparatis, claustrum egreditur. Cui captiui:
tatem euadenti duo Castra Sandomirień vzt & Zauichosteń ultro tra:
dita sunt. Quibus forte imponens præsidium, non audens in terris propriis
consistere, ne alteram captiuitatem experiri (. Dux enim Conradus princi:
paliora in Cracouień, Sandomirień, & Lublineń terris, Castra in ditio:
nem Masouitarum tradiderat.) cogeretur, in Slesiam & Wratislauiam
ad Ducem Henricum cum barba, tertio affinitatis gradu per lineam dire:
ctam sibi coniunctum, refugit. Qui exulem et fugitiuum blande & comi:
ter suscipiens, omni humanitate & honore tractauit, omniaq́ʒ de se bene
sperare iussit. Qui dum se iuuari, & in suos Principatus restitui multi:
pliciter expetiisset, Henricus quidem Dux in omnibus se morigerum sibi
fore repromisit, quæ tamen laborum premia & impensarum, & quis fru:
ctus penes illum manere deberet, quæsiuit. (Tum Boleslaus Pudicus om:
nes expensas et labores se refusurum, aut aliquas sortes Principatuum
suorum sibi largiturum pollicebatur, de quo fuere fœdus & pacta icta.
Interea filius Conradi Boleslaus, collectis quibusdam Sandomirień mili:
tibus & suis, terram Crac' ingressus, furiose in populum debacchatur, affli:
ctaq́ʒ ea deprædationibus et grassaturis, in terram Sandomirień reuerti:
tur. Cracouienses vero huiusmodi iniuriam non ferentes, terminos Vi:
slicień frequentibus incursibus spoliabant, sicq́ʒ mutuis vicissitudini:
bus, utramq́ʒ terram crudeliter vastantes in desolationem miserabilem
redigere. Auditis omnibus iniuriis, quas Boleslaus præfatus Craco:
uień hostiliter intulerat, Henricus cum barba Wratislauień Dux, cum
omnibus potentiis suis versus Cracouiam, una cum Boleslao Pudico Duce,
contendit, & a singulis fere Baronibus Cracouień & Sandomirień, exce:
ptus est, & tam urbs quam arx Cracouień, ac reliquæ omnes Ciuitates
et Castra, Præfectis Ducis Conradi eas deserentibus, facile in suam
et Ducis Boleslai venere ditionem. Adeo enim Dominatum Ducis
Masouiæ Conradi aspernabantur, ut ad aduentum Ducis sui naturalis
Boleslai, singuli in eius susceptionem & obedientiam confluerent. Hen:
ricus autem cum barba Wratislauień Dux, Cracouień, Sandomirień, &
Lublineń Principatuum possessionem nactus, benignum se tutorem et cu:
ratorem Boleslao Pudico præbuit, & tam Maioris Poloniæ, quam Crac'

& Sandomiriæ Ducem se gessit, & titulauit, præsertim ne Dux Boleslaus per ætatem bona Ducalia, inter milites distraheret, omnes tamen regiones ex integro Boleslao restituit, & eum cum matre fecit gaudere plena & quieta omnium suorum Principatuum possessione.

Singularis feruoris & religionis in Deum miles Theodoricus Palatinus Cracouień, generis & fidei nobilitate insignis, de Domo et Familia Griphonum, quem difficultate nominis Græci Polonorum lingua, volens eum Theodorum appellare, Cedronem, & omnes eiusdem nominis appellationem sortitos, vocauit, cultum ampliaturus Diuinum, et sibi viam structurus in cælum, in villa sua hæreditaria Liudzimierz prope oppidum Nowy targ, sub Alpibus Pannocis sita, Monasterium ordinis Cistercien sub titulo Sanctæ Mariæ, sub Pontificio Vislai Epi Cracouień, & de eius speciali consensu, fundat, & tam præfatam villam Liudzimierz, quam alias plures, sibi pro perpetua consignat dote. Cui etiam præfatus Vislaus Epus Cracouień, decimarum manipularium post omnes villas in possessione et terra Monasterio attributa, locandarum, donationem adiecit. Verum cum fratribus Monasterii prædicti in Ludzimierz ex Italia accersitis, varia à viris Belial prædonicam agentibus, vidisset impedimenta et spolia inferri, decennio lapso, postquam in Ludzimierz fundationem huiusmodi consumauerat, in villam Schirzicz à Sulislao Ioannis militis filio, Canonico Cracouień, pro Centum marcis argenti comparatam transtulit, vbi in hodiernum diem perseuerat. Liberalitatem Vislai Episcopi, Prandotha Epus Crac immediatus eius successor, supergressus, de consensu Capituli decimas manipulares mensæ suæ in villis Poznanowicze, Gostachow, & Dlichow, & in nigra sylua, post centum mansos Franconicos loco prædicto & Cænobio, perpetuè inscripsit et donauit.

Monasterium Paradisien fundatur.

Decimo Calend Februarii Bronisius de Goszdzikowo Comes Palatinus, nobilis genere, de Domo et Familia Wieniawa, caput Zubronis deferente, miles & Domicellus Diæcesis Posnanień, feruorem deuotionis suæ, quo in Deum & redemptorem suum æstu magno flagrabat, vberius effundere satagens, & cultum nominis sui propensius augere, in villa sua præfata Goszdzikowo, quæ extunc & in hodiernu diem appellari cæpta est Paradisus, Monasterium fratrum Ordinis

Cistercien, sub titulo et honore gloriosæ Virginis & Dominæ nostræ Mariæ, fundat, & primum villam suam præfatam Goszdzikowo, item & alias villas suas, vzt Liwam, Klodauam, Gorziczam, & Polencz, ipsi Cœnobio et fratribus in illo militantibus & militaturis, quos primum de Monasterio Leuinen eiusdem ordinis, per Hermanum eiusdem Leuinen Monasterii tunc Abbatem mitti obtinuerat, in dotem perpetuam donat et assignat.

Quarto nonas Ianuarij Varmien Pruteni Claustrum Oliva incendunt, & septem conuersos, & triginta quatuor Monasterii seruos igne et gladio miserabiliter interimunt. Sub eodem tempore fratres Cruciferi cum auxilio Marchionis Misnen, victis Prutenis, de territorio Pomeraniæ in ædes suas cum præda euntes, fidem Christi illos coëgerunt suscipere.

CASTRUM Ploczense per Henricum Marchionem Misnen capitur, sed per Ducem Conradum & filios eius Boleslaum et Cazimirum reacquiritur, & Almani alii miserabiliter trucidantur, alii cum Ecclesia Cathedrali comburuntur, alii per pedes suspenduntur.

ANNO quoqz eodem per Conradum Masouiæ Ducem Ordo & Monasterium fratrum Prædicatorum fundatur in Ploczko.

Anno Domini 1235.

Conradus Dux Masouiæ dum frustra tentat amissam nepotis tutoriam recuperare, Fortificatis Ecclesiis in Prandoczin Scarbimiria, et Andrzeiow recessit, quæ ab eius militibus strenue defendebantur.

PRutenica expeditione Conradus Dux Masouiæ, quam etiam anni huius æstate facturus erat, omissa, omnes vires omnesque conatus & studia, contra Boleslaum Pudicum Cracouien Ducem, eiusqz tutorem Henricum cum barba Slesiæ Ducem, non secus quam in propria viscera, conuertit, & alta trahens suspiria, vehementi stomachatione vexabatur, quod Boleslaus Pudicus Cracouien Dux, & Grzimislaua Ducissa, eius manus & ergastula euaserant,

quod Henricum cumbarba in suum auxilium acciuerant, quod ei tutoriam & Cracouien. Sandomirien. & Lublinen. Principatuum possessionem abs- tulerant. Cum copiis itaqz tam propriis quam auxiliariis in terram Cra- couien. adueniens, defectionem aliquorum Castrorum et Ciuitatum ad se spe- rans, plures ex Baronibus & Capitaneis, vt Henrico & Boleslao Ducibus desertis ad se deficerent, cum largitione tum promissis solicitabat. Sed du omnes illum & eius promissa aspernarentur, maioribus ignibus (vt erat vir in bilem procliuus) agi cœpit, & Ecclesiam Sancti Andreæ sub Ca- stro Cracouien. quæ nondum tunc ambitu murorum Ciuitatis Cracouiensis erat inclusa, pro suburbana habebatur, item Ecclesiam in Prandoczin, it Ecclesiam Collegiatam Scarbimiriensem, item Monasterium Andrzeio- uien. incastellauit, quatuorqz loca ipsa, valido militum præsidio imposito, armis & victualibus communiuit. Primusqz extat inter Polonorum Du- ces, qui ædes sacras prophanare & vsibus bellicis applicare ausus, de- testabilem illum morem successoribus pernicioso dereliquit exemplo. Quamuis autem Henricus cumbarba Conradum Masouiæ Ducem, & eius exercitum, dum huiusmodi nefandas incastellationes committeret, aut per insidias, aut per locorum iniquorum occasionem, plurimum lacesisset, in congressum tamen vniuersæ dimicationis (quoniam faci- lius illum frangi cunctando, quam decernendo, rebatur) non venit, Sibi quidem et Castrorum Ciuitatumqz munitiones, sibi militum deuo tionem et fidem, sibi supplementum militum, sibi victualium omnium abundantiam, videbat suppetere, ea vero hostibus breui defutura. Multis siquidem difficultatibus Conradus Masouiæ Dux adductus, multa sui exercitus parte amissa, magnis tamen populationibus et dam- nis terris Cracouien. et Sandomirien. irrogatis, in Masouiam mærore tabescens rediit. Post cuius discessum Ecclesia Sancti Andreæ per Henricum cumbarba et Boleslaum Pudicum, eorumqz milites, tam ar- cta et dira obsidione constricta, et mensibus aliquot angustiata est, vt milites Conradi pacti, ne quid hostile paterentur, in deditionem cum Castello venirent. Contra tria autem reliqua Castella in Pran- doczin, Scarbimiria, & Andrzeiow, per Conradum disposita, alia rursu tria Castella, ex lignis et blancis, e regione et in vicinio eorum, per Hen- ricum cum barba et Boleslaum Pudicum Duces, erecta ædificata sunt. Et miro bellandi studio, vtrisqz pro victoria admitentibus, particula- ria certamina hincinde sæpius celebrata fuere, Henrici cum barba et Boleslai Pudici militibus, ne quid ad milites Conradi importari pos- sit, magna cura prohibentibus, Conradi vero militibus, excursiones nocturnas et clandestinas, exustionesqz earum villarum, quæ tributa

repromissa exoluere neglexissent, irrogantibus. Inter hæc tamen Coloni, & à propriis & ab hostibus vexati, intermittebant agriculturam, & agris coloniisq; desertis, in loca tutiora se conferebant, calamitasq; et desolatio dietim augebantur. Irrepsit et aliud malum in Poloniæ Regnum, quæ priorem perniciem ingeminauit. Frumentis siquidem tam æstiualibus quàm hyemalibus, cùm per asperitatem hyemis, tum per imbrium frequentem inundationem, consumptis, ingens fames vniuersam Poloniam longo tempore oppressit, neq; de facili famis malum, bello ciuili feruente poterat restringi.

ANDREAS Hungariæ Rex, pater beatæ Helizabeth, cùm annis triginta regnasset moritur, & in Varadino ad pedes Sancti Ladislai Regis sepelitur. Cui filius eius Bela successit, pridie idus Octobris in Regem Hungariæ in Alba regali coronatus.

WLADISLAVS Othonis maioris Poloniæ Dux, fundationem Hospitalis & Monasterii ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani in Posnania, per Mieczslaum Auum, et Wladislaum patruum suum, Duces maioris Poloniæ, necnon et dotationem præfato Monasterio, per dictos Duces factam, innouat, et sub præntia Pauli Posnanien Epi. plurimorumq; tam Ecclesiasticorum quàm Sæcularium Consiliariorum, donationem per præfatos duces, antè annos plures de villis infrascriptis factam, confirmat, vzt Obiezierze cum adscripticiis, Wierzchuczino, Drozin, cum foro et taberna. Wielkie Kurzaczino, Viganowo, Milostowo, Ondregowo et Pogorzelicza cum naulo. Libertans hæreditates et bona prædicta, ab omni seruitute, onere, datiis et tributo, & ordinans vt ex bonis Monrii præfati, Horæ Canonicæ atq; Diuinæ expleantur, alantur pauperes et peregrini. Quicquid verò residuum fuerit, in subsidium Sctæ domui Hierosolymitanæ transmittatur.

BORZIWOY maioris Poloniæ miles, multò tempore cum Paulo Posnanien Epo, pro villarum terminis, cæterisq; iniuriis Ecclæ Posnanien irrogatis, dissidens, cùm in Srzem Oppidum, ad componendum differentias, per amicos communes, data acceptaq; securitate, venisset, Paulum Epum Posnanien, nil tale suspicatum in dolo captiuat, sed captiuitatem suam præfatus Paulus euadens, ipsum excommunicat, fuitq; præfatus Borziwoy per vniuersam Ecclesiam pro excommunicato habitus, & in singulis Ecclesiis publicè est denunciatus. Dum quoq; pertinaci contumatia, Censuram tolerans, satisfacere Epo, à se per fraudem violato, contemneret, apud Srzem

captus & necatus, suæ vecordiæ pœnas dedit. Wladislaus siquidem Maioris Poloniæ Dux, Castro Srzem conquisito, illud incendit, et iam Borziwogium quàm Sandziwogium auxiliatorem eius occidit.

Anno Domini 1236.

Henricus cum barba Castrum Gnesnen expugnando frustra, in Slesiam cum suorum militum damno reuersus est.

AD obtinendam universi Regni Poloniæ Monarchiam, Henricus cum barba Slesiæ et Wratislauien Dux, aspirans, dum ætate transacta Conradum Masouiæ Ducem, de tutoria Boleslai Pudici exuisset, & Cracouien. Sandomirien, & Lublinen Principatuum possessionem, velut tutor Boleslai pudici nactus esset, rursum contra Wladislaum Otonis Maioris Poloniæ Ducem expeditionem mouet. & Castrum Gnesnen, quod iam unicum pro Wladislao Otonis tenebatur (cætera enim omnia in Ducatibus Maioris Poloniæ, superbam et iniustam dominationem Wladislai aspernantia, in ditionem Henrici cum barba cesserant) obsidione firma cingit; plenam Ducatuum Maioris Poloniæ, et pacificam possessionem, arce illa, quæ sola restabat, conquisita, habiturus. Magnis itaq viribus & conatibus, ad illius conquisitionem æstuando, plura tormenta & machinas, contra Castrum admouit, & obsessos proiectione frequenti tormentorum & sagittarum ignitarum, sperans se Castrum quod pro maiori parte ex materia lignea fabrefactum erat, aliquando incensurum, affligebat. Oppugnabat etiam illud crebra inuasione et impetu militum, qui superné ab obsessis saxis obruti, mortuos et vulneratos plures deferentes, segnius munera obsidionis et expugnationis, conatibus singulis eorum recidentibus in irritum, obibant Interim cùm et longum tempus in obsidionis arcis præfatæ frustra absumptum esset, & arx ipsa præsidio militum valido septa, qui etiam et Castra Henrici cum barba, per eruptiones continuas, lacessendo, plerosq milites de hostibus, ceperant, inexpugnabilis videretur, noua etiam pernicies Henrico cum barba, accessit, tres namq machinæ quæ potiores habebantur, ex vehementi et continua proiectione fractæ et ruinatæ sunt. Ex qua re, neq enim apud obsessos, ex arce omnia speculatos, ignota esse poterat, et obsessis creuit ausus, et obsidentibus desperatio. Itaque Henricus cum barba Dux, et deditionis & expugnationis spe omissa, obsidionem soluens, multis damnis acceptis, in Slesiam rediit. Post cuius discessum

Wladislaus Otonis, cum gentibus & militibus qui illius partes sequebantur, Castra & munitiones, quæ per milites Henrici in Maioris Poloniæ Ducatibus tenebantur lacessere, impugnare, inuasiones, et exustiones villarum & oppidorum, quæ à se defecerant, facere non desiit. Inter quæ Castrū Srzem, quod Borziuogio Dipoldi Marchionis Morauiæ filio & Henrici ex sorore nepote, commissum erat, corruptis vigilibus, nocturna irruptione inuadens & Borziuogium Marchionem, Sandziuogiumqꝫ militem, cæteris metu perculsis diffugientibus, sibi resistentes occidit, Castroqꝫ spoliato ne ab hostibus iterum locaretur illud incendit, & in Pomeraniam ad Swantopelkonem ad Socerum suum diuertit. Deinde in Castra Nakiel & Vsczie, quæ in fide sua manebant se recepit, hostilitatem et periculum veritus, intelligens Maioris Poloniæ Barones & milites in fide et obedientia Henrici cum barba constantes et perseuerantes fore.

CONUENTUS Principum Poloniæ penultima Iunii apud Dankow habitus est. In quo Dominicellæ Henrici Ducis Slesiæ iunioris, Constantia & Gertrudis illic personaliter aducctæ & adductæ, per Michaelem Wladislauień. & Petrum Plocenń Epōs, in facie Ecclesiæ, solenniter filiis Conradi Ducis Masouiæ, Boleslao et Casimiro, actualiter desponsantur. Nuptiarum tamen solennitas in alium diem virginibus in Wratislauiam reductis dilata est. Secunda autem die Iulii, Conradus Dux Masouiæ præfatus, fecit diuisionem Principatuum suorum inter duos filios præfatos, & cesserunt Duci Boleslao Ducatus Masouiæ, Duci verò Cazimiro Lanciciení & Cuiauień Ducatus, & ambo iureiurando in præsentia Wladislauień et Plocenń Epōrum, & plurimorum Baronum, terrarum prædictarum promiserunt se huiusmodi diuisionem seruaturos.

CAZIMIRUS Opoliensis & Ratiborień Dux filius Mieschkonis filii Wladislai totius Slesiæ Ducis, frater patruelis germanus Henrici cum barba, sexta mensis Maÿ die, in Opolie moritur & in Ecclesia seu Monasterio Czarnowasz Ordinis Præmonstratensis, à se illic ex Ribniki propter loci commoditatem translato, vnà cum filia sua, eiusdem loci et ordinis Sanctimoniali virgine, pluribus virtutibus & mira deuotione insigni sepelitur. Qui duos filios vz̄t Mieczslaum & Wladislaum reliquit. Mieczslaus itaqꝫ maior natu existens, qui et Crispus appellabatur, Virginem Iuditham, filiam Conradi Masouiæ et Cuiauiæ Ducis, in sponsam accepit, sed sterilitatis opprobrium passa, nullam prolem reliquit. Susceperat autem præfatos filios Cazimirus, ex Venczslaua Ducissa, quæ et ipsa tertio idus Martii diem obiit.

Anno Domini 1237.

Facta pace inter Conradum et Henricum, Boleslaus Pudicus Henricum eligit in Procuratorem et bona Opatow et Cazimierz Ecclæ Lubucen donat.

Regionibus aliquot & coloniis ex ciuili & domestico bello, quo se inuicem Henricus cum barba Slesiæ & Wratislauien, ac Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien, Duces, ab vna, & Conradus Masouiæ Dux, partibus ab altera, feré integro biennio collidebant, vehementer quassatis & afflictis, per Barones & Consiliarios communes, agitari de pace cœptum est. Et aliquot dietis ob eam rem celebratis, tandem execrabili et funesto bello abrogato, damnisq; hincinde illatis compensatis, & captiuis vtriusq; partis absolutis, pax in hunc modum conclusa est, Vt Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux, ex quo annos pubertatis scitus est transcendisse, Ducem Masouiæ Conradum non teneatur tutorem ferre, sed liber & sui iuris vir, Dux & Dominus, censeatur, & pro arbitrio suo sibi Curatorem et Prouisorem constituat. Qua quidem pace, pactis & iureiurando firmata Boleslaus Pudicus sub omnium præsentia Henricum cum barba Ducem Slesiæ, sibi in Curatorem deposcit & aßumit, seq; illi & suis salubribus consiliis directionibusq; repromittit pariturum, germanum patruum Conradum Ducem Masouiæ, non secus quâm acerrimum hostem pertæsus. Qui etsi ob id vehementer se quereretur iniuriatum & confusum, pactis tamen & iureiurando constrictus, compositioni paruit, et præsidia ex Ecclesiis incastellatis, vzt Scarbimirien, Andrzeiouien, & Prandoczinen, deduxit. Itaq; ex eo tempore Henricus cum barba se Monarcham Polonici Regni gessit, et tam solertia quâm natu & Principatibus, qui in eum confluxerant, inter Poloniæ Duces maior habebatur. Nam etsi propter amorem, quo in Boleslaum Pudicum Cracouien Ducem flagrabat, á titulo Ducatus Cracouien & Sandomirien. abstinuit, sed duntaxat se Maioris Poloniæ & Slesiæ Ducem & Dominum nominauit. In ipsis tamen Ducatibus Cracouien & Sandomirien magis illi & suis Imperiis, quâm proprio & naturali Duci Boleslao Pudico, post fœdus cum Conrado Masouiæ Duce ictum, parebatur. Sed & Dux Boleslaus Pudicus Cracouien, gratificari Henrico Curatori suo volens, et impensas quas pro se et suis Ducatibus, de manu Conradi Masouiæ Ducis eripiendis, fecerat, notabiles illi reditus & introitus, tam in Cracouien quâm Sandomirien Ducatibus. & in Zuppis Wielicensibus

Theloneisq; consignauerat. Monarchali autem potestate, in Cracouień & Sandomirień præcipuè terris, Henricus potitus, bona Monasterii Opatouień Cracouień Diœcesis, vzt Oppidum Opathow, cum sedecim villis & aliquot manipularibus decimis, Templariis exclusis, quorum insigne illic erat Cœnobium, annuente & consentiente vltrô votis suis Boleslao Pudico, Ecclesiæ Lubuceń sui Dominii applicat. Nec his contentus in terris Maioris Poloniæ oppidum Cazimierz cum suo Districtu cum quatuordecim villis, & totidem decimis. Item in terris Slesiæ oppidum Borek cum decimis, cum villis & lacubus, prædictæ Ecclesiæ Lubuceń donat.

Mieczslaus Cuiauiæ Dux dum orphanos et viduas iniustè spoliat à muribus deuoratur.

DVx Mieczslaus propter cæsariem capitis parum sanam appellatus Koszisko, Ducatum Cuiauień ex patris sui Ducis Masouiæ Conradi concessione inter fratres sortitus, dum quasdam viduas & orphanos, præter æquitatem et iustitiam spoliasset, & vaccis eorum mactatis, substantiisq; occupatis, conuiuium splendidum ex illis Optimatibus & militibus Cuiauień præparasset, & in illo opiparè vsurus consedisset, inter prandendum et conuiuandum (iustissimo Deo enormia sua peccata præsentia & transacta vindicante) mures infiniti conuenient, ipsumq; deuorare cœperunt. Qui imminens periculum declinaturus, nauim conscendens, ad aquas et flumina perrexit, quibus nequicquam suffragantibus, a muribus, illum per omnes vndas & maria insectantibus, miserabiliter consumptus et deuoratus est, documentum non inutile, iniuriæ viduis et orphanis inferendæ posteris præstiturus.

Boleslaus Conradi Masouiæ Ducis filius virginem Gertrudim neptem beatæ Heduigis et Henrici cum barba ducit in vxorem

REconciliatione inter Henricum cum barba Maioris Poloniæ & Slesiæ, & Conradum Masouiæ et Cuiauiæ, Duces, confecta, nuptiarum etiam solennitas Wratislauiæ acta est. In qua iuxta ordinationem beatæ Heduigis, & pacta in Ploczko, per medium eiusdem beatæ matronæ inita, Boleslaus Conradi Masouiæ Ducis maior natu filius, vir-

ginem Gertrudim filiam Henrici, filii Henrici cum barba, neptem beatæ Heduigis, accipit in uxorem. Nam etsi, ut in superioribus præmisimus, matrimonium huiusmodi dudum fuisset contractum, non tamen poterat, cum propter minorennitatem contrahentium, tum propter bella orientia, nisi eo anno consumari. Celebritati autem huiusmodi nuptiarum, beata Heduigis, ut personaliter interesset, nulla poterat prece aut supplicatione molliri, sed in Monasterio Trzebnicensi se continens, contemplationi et orationi Sanctæ iugiter insistebat. Quæ etiam cum viro suo Henrico cum barba, Maioris Poloniæ et Wratislavien. Duce, continentium se lege perpetua vincientes, per annos triginta gratiam coniunctionis non repetebat.

Fundatio Monasterii ordinis minorū Sancti Francisci in Cracovia.

Boleslaus Pudicus Cracovien. & Sandomirien. Dux, precibus & consiliis genitricis suæ Grzimislauæ Ducissæ, fœminæ religiosæ & devotæ, persuasus, Fratres minores Ordinis Sancti Francisci Cracoviam ex Praga vocat, illisq; pro Ecclesia & Monasterio in Civitate Cracovien. locum amplum donat, & Ducalibus impensis, tam ecclesiam quam Monasterium, pulchro opere ex lateribus coctis inchoat & consumit, quamvis in anno pueritiæ constitutus.

GREGORIUS Papa nonus, Civitatem insignem Constantinopolim, quæ vetusto nomine Bizantium vocabatur, de captivitate liberaturus, Vilhelmū Epum Mutinen. adiungens ei fratrem Martinum de Sandomiria ordinis Prædicatorum Polonum natione virum providum et doctum, ad Ludovicum Franciæ Regem transmittit.

PRZEMISLAUS Marchio Moraviæ, germanus Venceslai Bohemiæ Regis, sciens sibi præfatum fratrem suum Venceslaum, multipliciter infestum esse, in Hungariam effugit, Castris suis Moraviæ, præsidio fidelium militū commendatis. Qui tandem a Rege Venceslao obsessi, Castra ipsa reddere sibi coacta sunt. Przemislaus vero Marchio Moraviæ a Bela Hungariæ Rege benigne habitus, etiam interpositione sua Marchionatum Moraviæ rehabuit.

Fratres Prædicatores vzt frater Martinus de Sandomiria cum aliis Monasterii Sanctæ Trinitatis in Cracovia fratribus, missi in Italiam, ossa Ivonis Episcopi Cracovien. ab Epō Mutinen. impetrata Cracoviam referunt,

& in Monasterio praefato Sanctae Trinitatis in Chori medio condunt.

Castrum et oppidum Elbiag aedificatur.

HErmanus Magister Cruciferorum Domus Teutonicae, Conradi Masouiae, Swantopelci et Schamborii Pomeraniae Ducum fretus auxiliis, in Prussorum terras descensu per terras et aquas facto Castrum et oppidum Elbiang in Pogoszono Districtu aedificat, et militum valido praesidio communit, dato Ciuitati nomine a fluuio Elbing, qui illic decurrens, stagno magno quod Hab dicitur, se miscet.

Henricus cum barba Curator Boleslai Pudici eidem et matri illius munitionem rupis in Przeginia, ut tutior a Conrado sit concedit. Legesque alias Polonis statuit, alias elidit etc.

BOleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux, cum matre sua Grzimislaua, dolos & insidias Conradi Masouiae Ducis & filii sui Boleslai perhorescens, & in terra Sandomirien, quam pro suo domicilio & statu Ducali tenendo Henricus cum barba consignauerat, non audens remanere, petit in aliqua munitione Cracouien terrae collocari, donec furor aduersariorum suorum conquiescat, & Baronibus suis congregatis & adunatis, status Principatuum suorum vires resumens, aduersus eos inualescat. Dux itaqz Henricus Curator suus, munitionem rupis, quae dicitur Skala in Przeginia, eis concedit ad habitandum, & certos redditus prouidet ad vescendum. Vbi collocati ferè quinquennio delituerunt, ipse verò Henricus cum barba Dux, cum omnibus redditibus prouentibusqz Cracouiam ad suum vsum retinens, habito communi consilio Epi & Baronum Remp. prouidè ordinauit, leges quibus humana audacia coherceretur, instituit, et conscripsit. Viros industrios et prouidos praefecit beneficiis et Magistratibus, pestiferum genus hominum, vzt maleficos et calumniatores, exterminauit. Leges concursionis elisit, sczt Pomocznе, virginale et viduale, & si quae sunt similia perosus extirpauit. Insuper Ecclesiae libertatem confirmauit, sicqz in eo statu terra posita, eoqz regnante, quasi per decennium rerum incremento creuit & profecit, mutuo vinculo connexa societatis.

Anno Domini 1238.

Henricus cum barba Crosnæ moritur, et cur ita vocatus sit refert Historiographus. Qui cum accepisset in Trzebnicensi Monasterio sepulturam Henricum filium suum habuit successorem.

MOnarchiam Regni Poloniæ Henricus cum barba Maioris Poloniæ & Slesiæ Dux, adeptus, ad fælicem tranquilumqꝫ statum Polonia, sub regimine et Principatu tam iusti & celebris Principis, visa est prouenisse. Sed & Henricus Dux præfatus, in Maioris Poloniæ Ducatu, Solium suum quieté credebatur firmasse, cúm subitó nouum dispendium, nouaqꝫ pernicies Regno præfato Poloniæ accessit. Dux siquidem Henricus, ad partes inferiores Ducatuum suorum, Crosnam, propé terminos Bohemiæ sitam, descendens, languere grauiter cœpit. Et quamuis de languore suo consors sua beata Heduigis, per celerem nuntium certior facta fuisset, visitare tamen illum, quamuis precibus viri multipliciter rogaretur, intermittit, ne quam scintillam coniugalis mæroris, viso ægroto marito contraxisset, quem infra annos triginta, quibus vterqꝫ cœlibem agebat vitam rarissimé, & non nisi in necessitate ineuitabili, quando pro necessitatibus egenorum, viduarum pupillorum, Monasteriorum, Ecclesiarum, & miserabilium, aut aliquam oppressionem, vel calamitatem patientium, intercedendum erat, adibat. Ingrauescente itaqꝫ infirmitate, omnibus Ecclesiasticis Sacramentis, rité et religiosé perfunctus, sex lustris in cœlibatu vt præmisimus (consorte in sororem commutata) exactis, quatuordecimo Calend. Aprilis, in oppido suo Crosna fæliciter expirauit. Qui ob id Henricus cum barba appellationem sortitus est, quoniam á tempore, quo cœlibem vitam ad instigationem consortis suæ beatæ Heduigis agere cœpit, barbam in Conuersorum morem tondi prætermisit, splendidisqꝫ induuiis, auro et ostro nitentibus, abiectis, laneo et humili amictu vtebatur. Cuius funus cúm ad Monasterium Trzebnicen. per ipsum fundatum et liberaliter dotatum (in quo beata fæmina Heduigis arctissimam agebat inter Sanctimoniales Cistercienses vitam) illic sepeliendum ductum fuisset, omnibus monialibus, & pluribus aliis tam nobilibus quám rusticanis hominibus vtriusqꝫ sexus, qui ad cohonestandum funebrias suas, ex maiori Polonia & Slesiæ Ducatibus, in maxima multitudine, obuiam corpori mortuo conuenerant, effusis, sola fæmina beata Heduigis, in Monasterio Trzebnicen. substitit, & honorem illum impendere corpori mariti neglexit. Sed Sanctimonialibus, cæ-

terisqꝫ tam viris quam matronis, mortem Henrici Ducis viri sui, magno eiu-
latu, magnisqꝫ lamentis, vociferatione incondita deflentibus, hæc sola sic-
cos tenuit oculis, neqꝫ in omnium fletu visa est lachrymasse. Sed & non-
nullas Sanctimoniales, obitum Henrici Ducis præfati, tam ingenti mæro-
re, ut pene mortuæ viderentur, prosequentibus, corripuit, asserens iniquum
et scelestum esse, tam inconvenienti et immoderato mærore, voluntati Divi-
næ & eius beneplacito adversari. Successit autem optimo viro Henri-
co cum barba Duci, in utroqꝫ Ducatu & Dominio Cracovien̄ vzt Maioris
Poloniæ, & Slesiæ, filius suus Henricus, qui illi, cæteris filiis morte sub-
tractis unicus remanserat. Neqꝫ Maioris Poloniæ Prælati, Barones, &
milites, quicquam diminuere aut variare, ex præterita obedientia & subie-
ctione, quam patri Henrico cum barba præstiterant, in filio dignum duce-
bant, quamvis scirent se alium iustiorem Ducem & hæredem, Wladislaum
Otonis (qui morte Henrici cum barba secuta, plerosqꝫ eorum magnis pro-
missionibus et precibus, ut de se recogitarent, sibiqꝫ Ducatum proprium &
paternum redderent, solicitare non desiit.) habere. Firma certitudine fre-
ti Henricum secundum ex beata fæmina Heduigi genitum, & paternos &
maternos mores optimos sectaturum.

Apud Halicien̄ Civitatem Monasterium fratrum Ordinis Prædicatorum
fundatur, & fratres Provinciæ Polonicæ domum illic accipiunt.

PETRUS Epūs Plocen̄ cum annis sex sedisset, ex vicio pulmonis mori-
tur, & in Ecclesia Plocen̄ debito honore tumulatus, Andream habuit suc-
cessorem, á Gnesnen̄ Archiēpo Fulcone, Conradi Masoviæ & Cuiaviæ
Ducis consensu accedente confirmatum. Hic Andreas Cracovien̄ Ecclæ
Scholasticus, nobilis genere de Domo Griphonum, ex terra & regione Cra-
covien̄, ex villa Brzeznicza ortus, filius Marci Palatini Cracovien̄.

Anno Domini 1239

Wladislaus Othonis Ducatu suo privatus
in exilio apud Socerum mærore corre-
ptus, duobus filiis relictis moritur et in Ec-
clesiam Posnanien̄ sepeliendus refertur.

WLadislaus Othonis Maioris Poloniæ Dux, vniuersali annuentia & conspiratione, de Ducatu suo eiectus, mortem Henrici cum barba hostis & competitoris sui, nullam videns rebus commoditatem quam sperauerat attulisse, graui dolore & molestia propterea actus, apud Swantopelkonem in Pomerania exulans, languorem contrahit, & infra paucos dies rebus exuitur humanis. Cuius corpus exanime, ita enim moriturus rogauerat, in Posnaniam adductum in sepulchro patrum & auorum suorum Regum et Principum Poloniæ in Ecclesia maiori Posnanien. permittente Henrico pio Maioris Poloniæ & Slesiæ Duce, beataq; matre Heduigi mandante, exequiis iusto honore peractis, humatum est. Post cuius mortem Castrum Gnesnen., militibus qui in illius præsidio erant longa spe fatigatis, in plenam deditionem Henrici Pii venit. Reliquit autem Wladislaus Othonis duos filios, ex sorore Swantopelkonis Helinga, qui sibi Ducatum Pomeraniæ falso vsurpauerat, genitos, vzt Przemislaum & Boleslaum, duorum tantummodo Castrorum cum eorum attinentiis vzt Nakiel et Vscie, quæ sibi vnica dum moreretur supererant, nam omnia alia in ditionem & subiectionem Henrici Slesiæ Ducis concesserant, possessores.

Conradus Masouiæ Dux dum Boleslaum Pudicum infestat, ad postremū pacificatur illi, maxime ob id, quod Kunegundim virginem filiam Belæ Regis Hungariæ accepit in vxorem puellã singularis Sctitatis, cum qua vitam duxit Cælibem.

EX morte Henrici cum barba Polonorum Principis & Monarchæ, Conradus Masouiæ Dux, fastuosus & insolens esse magnasq; iras contra Boleslaum Pudicum Cracouien. & Sandomirien. Ducem, quod se contempto Henricum cum barba in suum tutorem acciuerat, & eo duce ac adiutore præliis aliquot secundis contra eum vsus fuerat, euomere cœpit. Quapropter haud longe post Henrici cum barba obitum, fœdus ictum irritauit, & clandestinis primum, deinde publicis inuasionibus, Cracouiensem Sandomiriensem & Lublinensem terras, vastabat. Ad cuius insolentiam compescendam Boleslaus Pudicus Cracouien. & Sandomirien. Dux, notabilibus Baronibus, vzt Clemente de Klimiantow Castellano, Ianussio Palatino, Cracouiensibus ad Belam Hungariæ Regem missis, filiam eius Kingam, quam soror Boleslai Salomea consors Colomani Haliciensis Regis, & filii Belæ, de præstantia virtutum & morum, commendauerat, procatus, accipit.

in consortem, virginem ea tempestate singularis formæ & virtutis. Cuius futuram optimam indolem etiam ipsa crepundia præmonstrarunt. Quamprimu siquidem Anno incarnationis Domini nostri IESV CHRISTI Millesimo Ducentesimo quarto, apud Pannonias matris aluo, inprimis, quibus in lucem infantula ædebatur, horis, non ab eiulatu & lachrymis, vt cæteri infantes, sed à Gabrielica denunciatione, suos auspicata est ortus, claram enim, sonoram, & articulatam. Aue Regina Cælorum. in idiomate Hungarico ædidit vocem. Quartis insuper et sextis feriis semel tantummodo sugere vbera contenta, Præsulem beatum Nicolaum in ipsa infantia æmulabatur. Deducta est autem præfata virgo Kinga cum magno apparatu, ferens secum amplam quadraginta vz̄t millium marcarum dotem, Cracouiam. Vbi & solennitas nuptiarum diebus duodecim acta est. Ex eo autem tempore & deinceps Cunegundis Ducissa præfata, celsitudinis suæ nomen & meritum, ea celebritate per pietatis opera, apud regiones Polonicas diffundebat, vt non secus quàm altera egregiæ virtutis beata Heduigis Trzebnicen̄ Ducissa (cuius et ipsa Kunegundis neptis ex sorore germana fuerat) in Polonico populo videretur surrexisse, & ab omnibus mundanis abhorrens officiis, & ab omni ambitu auersa, hoc vnum concupiscens, nil præter cælestia desiderare. Feruntur autem ambo in æuum virgines permansisse, & primo nuptiarum die, primum quidem ad vnum annum, quo lapso ad alterum, & deinde in tertium, quo effluxo, fælici Kinga operante & instigante, in omne æuum Domino cæli cælibatum spontaneè vouisse & seruasse. Ex quo Boleslaus Pudicus Dux meruit appellari. Splendidum autem matrimonium Conradus Masouiæ Dux videns nepotem suum Boleslaum Pudicum sortitum, lacessere illum destitit. & pacificatus est illi ~

Conradus Dux Masouiæ Ioannem Czaplia Wladislauiensem et Plocensem Scholasticum suspendi antè Ecclesiam Sancti Dominici in Ciuitate Plocensi procurauit. Et propterea ab Episcopo Plocensi Dux ipse cum vxore sua publicè excommunicatur.

EXternis bellis Conradus Masouiæ Dux paululum quietatis, in proprios & domesticos furere cœpit, & rem horribilem & detestabilem perpetrans, Diabolico vexatus instinctu, Ioannem Czaplia appellatum, & in iure Canonico peritum, Cancellarium Ducatus sui, Scholasticum Wladislauiensem & Plocensem, in ordine presbyterali constitutũ,

& filiōrum suorum Boleslai & Cazimiri Pædagogum, temerariè per Semo-
uitum filium captiuat, & squalido carcere diebus aliquot maceratum tan-
dem in Eculeo tortum, velut furem in publicum patibulum egit. Extinctum
quoq; & ex proprio suspendio sublatum, cūm eum aliqui fratres Prædicato-
rum depositum ferrent sepeliendum in Ciuitatem, Ducissa Agassia plena fu-
ria eis ablatum, non secus quām altera Gesabel sanguinem sacerdotalem
sitiens, super currum positum, & duobus bobus vectum, in altero rursus pati-
bulo, studiosè ad id circa Ecclesiam Sancti Dominici ædificato, supra Vislam
è regiōne maioris Ecclesiæ Ploczeñ suspensum, ut esset tam tremendum
quām ignominiōsum spectaculum, alligauit. Quem frater Martinus Prior
Ploczeñ ordinis Prædicatorum, missis fratribus, de patibulo secundō depo-
situm, in Ecclesia maiori ordinauit sepeliri. Leuissima causa ad pa-
trandam tam horrendam tyrannidem, sibi & domui suæ sempiternam igno-
miniam inusturam, permotus, Cazimirus siquidem alter filiōrum præfati
Masouiæ Ducis Conradi, anno eodem virginem Constantiam Henrici
Pii Wratislauieñ Ducis filiam, dudum sibi per beatam fœminam Hedui-
gim relictam Henrici cum barba, desponsatam, acceperat in uxorem.
Et nuptiis tam pro magnificentia Soceri quām generi, Wratislauiæ cele-
bratis, Cazimirus nouæ sponsæ captus amore, in domo Soceri Wratislauiæ
longum tempus morabatur. Et licet pater Dux Conradus illum tam nun-
ciis quām literis redire in Masouiam iuberet: obauditis tamen paternis
imperiis, diutius quām sat erat, redire tardauit. Credens prædictus Con-
radus Masouiæ Dux, permissu & licentia præfati Ioannis Scholastici,
velut Pædagogi & Magistri, se et suas iussiōnes à filiō suo Cazimiro, con-
temptum iri, & veritus ne in vindictam captiuitatis, idem Henricus ali-
quam vexationem terris suis inferre moliretur, prædictum Ioannem Can-
cellarium & Scholasticum, promissa omni securitate, per se & uxorem su-
am blandè reuocat, quasi consilium ab eo de filii reuocatiōne petiturus.
Verūm omnem culpam & bilem in IOannem Magistrum & Scholasticum
Cancellariumq; retorquens, furori indulgens, non discussa non examina-
ta veritate, crudele & detestabile facinus in virum innocentem admi-
sit, & Palatini Ploczeñ Cristini de Gozdouo, viri optimi & bellato-
ris eximii, iniustæ morti, aliam iniustiōrem addidit, & truculentiam
suam, altiori facinori ingeminauit. Propterquod Andreas Epūs Ploceñ cū
et uxorem eius publicè excommunicauit.

Conradus Masouiæ Dux Castrum Bidgoscza
à Swiątopelkone Pomeraniæ Duce interceptum
recuperat, et Swiątopelkus Cuiauiam igne vastat.

R Econciliatione celebrata Conradus Masouiæ Dux, Castrum Bidgostien quod à Swantopelkone Pomeraniæ Duce interceptū & occupatum fuit, recuperat. Swantopelkus verò in vltionem amissi Castri, cum exercitu aliquanto, ex equite et pedite congesto, Cuiauien terram, Ducatui suo vicinam, ingressus, tumultuario more vastat, & oppido Juniwladislauien & pluribus villis exustis in munitionesse recepit.

EODEM anno Castrum Santhok per Polonos negligentius custoditum per Saxones intercipitur.

Maydeburgen Archiepus Castrum Lubulz obsidet, Cuius exercitum Henricus Pius, Maioris Poloniæ et Slesiæ Dux aggressus turpiter fugat fuditque.

MAydeburgen Archiepus Vilebrandus, forti collecto exercitu contra Poloniam venit, Castrumq Lubusch obsidione cinxit, asserens illud per Henricum V. Imperatorem Romanorum sub Boleslao Krziwousti expugnatum Ecclesiæ suæ Maydeburgen perpetuò donatum fuisse. Dum autem aliquot hebdomadis obsidionem continuasset, Henricus Maioris Poloniæ & Slesiæ Dux, cum copiis insignibus aduenit, & exercitum hostilem solutum & incautum aggressus, facilè fudit, & in turpem fugam egit, obsidionemq soluit. Maydeburgen verò Archiepiscopus Vilebrandus, pluribus de suis amissis, tristis & mærens incolumis tamen euasit

POMPINUS Cruciferorum secundus Magister, copias suas à Prruthenis barbaris eo anno ad internitionem deletas vlturus, in earum supplementum nouas surrogans, Castrum Balgam sub Prutenis conquirit. Quod repetendum barbari, duobus Castris in circuitu erectis, tanta vexatione & fame non sinendo aliquid importari Cruciferos strinxerant, vt parum abfuit, nisi Otho Dux de Brunszwik, cum noua militia adueniens, barbaros repulisset, quin in hostium vnà cum Castro venirent potestatem. Eius enim potentia Pruthenj barbari conflicti sunt, & duo Castra barbarica vzt Porthegal & Schrandin, quæ in editioribus locis ædificauerant, & ex quibus Balgam & fratres, in eius relictos præsidio, penè vsq ad deditionem coangustiauerant, expugnata, frequenti Prutenorum præsidio aut occiso aut capto.

Sub eo quoq; tempore idem Pompinus aliàs Pompo Prussiæ Magister, Conuentum & Monasterium fratrum minorum in Thorun, sub titulo Sanctæ Mariæ Virginis, erigit, et fratribus minoribus aream ad habitandum assignauit.

Anno Domini 1240.

Diœcesis Plocen. ob necem Scholastici Plocen. per Conradum Masouiæ Ducem patratam Interdicto Ecclesiastico subycitur In cuius relaxationem Conradus, villa Lowicz Ecclesiæ Gnesnen. et eius Archiepiscopo concessit perpetuò possidendam, eiusq; concessionis tenor inseritur.

HOrrendam et execrabilem necem, in virum bonum & innocuum Ioannem Cancellarium Masouiæ, Wladislauiensem & Plocen. Scholasticum, per Conradum Masouiæ & Cuiauiæ Ducem, miserabiliter patratam, in vniuerso Polonorum Regno diuulgatam, vox mæroris & lamentationis est subsecuta. Quæ Petrum Gnesnen. Archiepm ad mulctandam iniquitatem patrati sceleris promouit, Andrea Pontifice Ploczen. pauore, qui in virum constantem cadere poterat, ne Ducale facinus in Scholasticum suum admissum, virga Apostolica feriret, mortis respectu constricto. Communicato itaq; virorum prudentum, & iuris Diuini atq; humani peritorum, consilio, Petrus Gnesnen. Archiepus, vniuersas Ecclesias, in Ploczensi Diœcesi sitas, & vniuersam Ploczen. Diœcesim, missis Processibus publicis, quibus tam ab Episcopis, quàm Clero & populo Ploczen. paritum est, Ecclesiastico supponit Interdicto. Furori primum hæc res, apud Conradum Ducem fuit, post terrori, dum comperit Petrum Gnesnen. Archiepiscopum Gnesnen. acriori Censura in se vsurum, subitò ergo ad pœnitentiam conuersus, missis nunciis Conuentum sibi dari petit. Quo apud Lanciciam constituto, Conradus Masouiæ Dux illuc personaliter cum Andrea Episcopo Ploczen. & Consiliariis aduenięns, signa pœnitentiæ, de admissa in CHristum Domini nece, dedit, se quoq; apud Dominum pro diluendo facinore, quamlibet pœnitentiam salutarem laturum astrinxit. Diffinitum tandem, Duce Conrado taliter humiliato, & ab omnibus laudatum & acceptum est, vt in expiationem & purgationem commissi paricidii, villam Lowicz cum sylvis, & nemoribus, eam in circuitu ambientibus, quæ

quondam Ducalis venatio habebatur, Ecclesia Gnesneñ & eius Pontifices perpetuo iure possideant, Ducem tamen Masouiæ, vnam marcam auri soluendo recognoscant. Et quilibet Gnesneñ Ecclesiæ Antistes Canoniam Præbendatam in Plozceñ Ecclesia obtineat, & Canonicus natus Ploczeñ censeatur. Ecclesiis verò Wladislauieñ & Ploczeñ, certas libertates, iura, donationes, perpetuò duraturas, conferat. Diffinitione itaq; eiusmodi probata, donatione etiam villagio Lowicz & eius attinentiis Ecclesiæ Gnesneñ per Ducem Conradum Masouiæ verbo & literis roborata, Petrus Gnesneñ Archiepus Ducem Conradum, & á reatu Paricidii ad cautelam absoluit, & Interdictum sustulit, Diuinaq; in Ploczeñ Ecclesia resumi, & Ducem Conradum pleniorem absolutionem apud Summum Pontificem petere mandauit. Verùm Summus Pontifex Gregorius nonus, absolutionem quam Petrus Gnesneñ Archiepus Duci Conrado impenderat, pronuncians irritam & inanem, Thomæ Wratislauieñ Epõ, & Gerhardo Cracouieñ Scholastico, dedit in mandatis, vt recepta á Duce Conrado condigna satisfactione, absolutionis beneficium eidem impenderent. Qui priorem satisfactionem Gnesneñ, Wladislauieñ & Ploczeñ Ecclesiis factam per Conradum Ducem approbantes, Ducem prædictum á reatu paricidii, exacta prius á filiis præfati Conradi Ducis, Boleslao Masouiæ, & Cazimiro, Ducibus, omnium eorum, quæ Conradus Dux Ecclesiis præfatis, Gnesneñ, Wladislauieñ, & Ploczeñ contulerat, confirmatione, prout hæc omnia in literis originalibus, præfati Ducis Conradi, quas Wladislauieñ Ecclesia obseruat, á nobis frequentius visis & tractatis, continentur, absoluerunt. Quorum tale est exemplar. Cùm piarum sit mentium ibi culpam agnoscere, vbi culpa minimè reperitur, multò magis vigilare debet is solicitè & studiosè, quem culpa deprimit manifesta, & euidentia patrati sceleris Deo reddens alienum, ab ecclesiæ excludit vnitate, qualiter valeat & possit matris Ecclesiæ, in gremium reuocari, ac gratiam deperditam consequi sui Conditoris. Pensatis igitur his & aliis exhortationibus patrum beatorum, & in corde nocte dieq; reuolutis. Ego Conradus Dux Lanciciæ pensans me Deum & Ecclesiam, scil. Wladislauiensem & Ploczensem, enormiter offendisse, ex hoc quidem, quòd in calore indignationis intemperatæ, ductus consilio peruersorum, Dominum Ioannem Scholasticum earundem Ecclesiarum, suspendii morte absq; deliberatione iussi interire. Ecclesiam Romanam de necitate super hoc dum consuluissem, ab ipsa munus absolutionis postulando, & absolutionis per Venerabilem patrem meum Petrum Gnesneñ Archiepum, mihi super hoc impartitæ petendo confirmationem. Quam absolutionem sedes Apostolica reddens irritam & inanem Venerabili viro Domino Thomæ Epõ Wratislauieñ, & Discreto viro Dño

Gerhardo Scholastico Cracouień, delegauit, vt recepta á me condigna satisfactiõne, mihi impenderent munus absolutiõnis. Prædicti verópatres mei, in commisso sibi negocio ratiõne præuia incedentes, rigorem iuris erga me misericorditer temperando, ad absolutiõnem meam processerunt, suscepta á me eadem satisfactiõne, quam in accessu absolutiõnis primó factæ, ad instantiam Domini Archiepi, Ecclesiis prænominatis, meo detestabili facto læsis & dehonestatis, contuleram humiliter & deuoté. Verũm quia in satisfactiõne exhibita, assensum meorum filiõrum Dominus Episcopus Wratislauień, & Scholasticus Cracouień, supradicti, non inuenerant ad hoc accesisse, negocium absolutiõnis meæ aliquantulum extitit propter hoc prorogatum, & me extunc pia monitiõne ac paterna exhortatiõne solicitauerunt, qualenus filii mei, sczt Boleslaus Masouiæ & Cazimirus Cuiauiæ Duces, in suis Ducatibus Ecclesiis nominatis, satisfactiõnem impensam, et libertatem perpetuó indultam, suo gratuito consensu solidarent. Videntes autem filii mei nominati hæc Ecclesiæ Sanctæ cedere ad honorem, & animæ meæ esse ad salutem, satisfactiõnem iam datam, & libertatem impartitam, ratam habentes, inclinati paterna petitiõne, Dñó Thomæ Epó Wratislauień, propriis Sigillis Instrumentum communitum, in quo libertas Ecclesiarum prædictarum plenius continetur, specificata, transmiserunt. Vt autem hæc donatio robur sortiatur perpetuæ firmitatis, & á meis successoribus inuiolabiliter conseruetur, sine omni concussiõne Pribus meis Rñdis Dñó Cuiauień, & Dñó Masouień, Episcopis, præsens Instrumentum conferendum duxi: supplicando, quatenus has meas collatiõnes, non solúm in Armarió Ecclesiæ Wratislauień fideliter & diligenter faciant conseruari, imó per Sedem Apostolicam meis temporibus procuretur etiam confirmari, vt zelus ambitiõnis nullum meorum successorum, dum clausero diem extremum, flectat & inducat ad facti tam pii perturbatiõnem.

Gregorius IX. Papa multipliciter per Fredericum Imperatorem afflictus, moritur. Cælestinum IIII. Epũm Sabinensé habuit successorem.

GRegorius Papa nonus cũm annis quatuordecim sedisset, per Fredericum Imperatorem multis tribulatiõnibus pro zelo & defensione Ecclesiæ, concussus, tandem bono fine Mensis Augusti quatuordecima die ad Dominum transiit, et in Ecclesia beati Petri sepultus, Cælestinum quartum Epũm Sabineń, natione Mediólaneń, nó tamen imediaté

post mortem Gregorii, sed biennio prope transacto, Frederico Imperatore di:
scordiæ & zizaniarum semen serente, habuit successorem. Cui Fredericus
Imperator talibus versibus missis minabatur.

ROma diu titubans variis erroribus acta
Corruet, & mundi desinet esse caput.
Astra docent, fata volunt, auiumq; volatus
Et subito Fredericus malleus ego orbis ero.

Cui taliter Summus
Pontifex respondit.

Niteris incassum Petri submergere nauem
Fluctuat, ast nunquam mergitur ipsa ratis
Astra silent, nil fata monent, nil pdicat ales,
Solius est proprium scire futura DEI.

Hic Papa cum sedisset decem & octo diebus moritur & in Ecclesia Sancti
Petri sepelitur. Post cuius mortem vacabat Sedes Papalis, viginti duobus
mensibus & diebus quatuordecim. Sub quo tempore Fredericus Imperator
hostis Ecclesiæ, multa, in Ecclesiæ turbationem ampliorem, molitus est Fi:
deles quoq; & deuotos Ecclesiæ, opprimit, deprædatur, & vexat.

HENRICUS secundus Wratislauien Dux, & beatæ Heduigis ac
Henrici cum barba filius, monente eadem Illma matre Heduigi, fratres mi:
nores Wratislauiam aduocat, & Ecclesiam Sancti Iacobi Apostoli de nouo
erectam, & locum pro Monasterio illis donat. Sed dum cum Tartaris pro
fide ac religione nostra, ac fidelium defensione, fortissime pugnans oc:
cubuisset, Anna Ducissa relicta sua, & Ecclesiam Sancti Iacobi, & Mo:
nasterium quæ maritus imperfecta reliquerat, consumationi mandare curauit.

FRATRES Cruciferi Castro Balga sub Prutenis conquisito, valido
illud muniuerunt præsidio, contra quos generatio vna de Varmien potens &
valida, quæ Bogethina dicebatur, duas munitiones, quorum vnam Porthegal,
alter Schrando appellabant, extruxit. Ex quibus in tantum frēs Crucife:
ros coangustiauerant, quod fugere de Balga disponebant. Interim vero
Otho Dux de Brunszwik cum suis militibus superuenit, & PRUthenos

Balgam obsidentes profligauit, munitiones veró eorum expugnatas, confregit.

Sub idem tempus Magister Liuoniæ frater Volquinus ordi:
nem suum, qui dicebatur Ordo militum Christi, cum or:
dine Crucifero nigræ Crucis vniuit. Et
posthæc eodem anno in congressu cum
Lithuanis habito, cum quinqua:
ginta fribus & multis sui
ordinis pugnans
interficitur

Finis sexti Libri.

IOANNIS LONGINI Canci Cracouien. Historiae Polonicae LIBER VII.

Anno Domini 1241.

Tartari Russia deuicta Poloniam celerrime ingressi eam latissime vastant. Quibus tandem Wladimirus Palatinus Cracouien. apud villam Tursko occurrens licet ob paucitatem suorum dubitasset prorsus vincere, Tartaros nō mediocriter territos, cedere tamen coëgit. Qui postea suppleto exercitu in Russia, acriores redeuntes Palatinum eundem apud Chmielik ipsis rursus occurrentē ac cū illis fortissime et strenue pugnantem sua multitudine opprimunt.

PRouocatus Clementissimus & Optimus Deus Polonorum fœdis spurciciis & impiis execrandisq. facinoribus, quibus contra suam Maiestatem per plurimas iniustitias, iniquitates, & abusus prœuaricando, deliquerant, suscitauit Tartarorum ferocem & barbaram gentem contra illos. Et qui superioribus annis, aut exteris aut domesticis, &

Ciuilibus bellis eorum delicta castigarat, solita mansuetudine & pietate
contra percussos, & contemnentes ad percussorem benignum conuerti, for:
tis indignationis suæ mucronem vibrauit: grauissimè se Polonorum trans:
gressionibus offensum designans, dum iram suam non peste, non fame, non
Catholicorum hominum hostilitate, sed barbarorum permisit desæuire in
Polonos rabie & ferocitate. BAthi siquidem Tartarorum, ex quo Re:
gnum eorum exortum erat, tertius Rex, plurimis Regnis & Regibus Ori:
entalibus, atq; Tyrannis eorum subiugatis, supra modum, supraq; æstima:
tionem & spem, tam multitudine gentium subiugatarum, quàm opibus au:
ctus, quasi sedes Orientales sibi & populo Tartarico angustæ essent, in
Occidentem et partes Boreales arma vertit, sperans se cum propter innu:
meras gentium propriarum, & auxilia ferentium, Copias, tum propter Ca:
tholicorum Regum, de qua ab exploratoribus certior factus erat, & si:
gnanter Ecclesiæ Romanæ cum Imperio, discordiam, Occidentem iuxta
atq; Orientem, occupaturum. Primum itaq; amplissima Russorum Re:
gna cum Tartaris, antequam in innumerabilem gentem crescerent, bellare,
Tartarosq; vincere et fugare solitorum, Thanaim, Volham, Dniepr, Niestr,
amnes profundissimos, item montes Sarmaticos, quos & syluas magnas appel:
lamus, superans, inuadit, illaq; obterrit & deuastat, nonnullos etiam Ru:
tenorum Principes, decernere ausos, facili negocio deuincit. Mira deinde
celeritate in Poloniam venit, & duo oppida in Polonia Lublin & Zauichost
vicinosq; illis Districtus et regiones prædatur & deuastat. Vidensq; se
ingenti præda captiuorum vtriusq; sexus ex Polonis & Rutenis capta, onu:
stum, per viam qua venerant in Russiam redit, captiuisq; in loca secura
deductis, in Poloniam festinanter reuersus, Bug et Visla fluminibus Polo:
niæ transitum per glaciem præbentibus, Sandomiriam venit, & tam Castro
quàm oppido Sandomirien. vndiq; obsidione coartato, & tandem expugna:
to, Koprziwnicensem Abbatem & omnes fratres Domus Koprziwnicensis
Ordinis Cisterciensis, & magnum tam Ecclesiasticorum, quàm Sæculari:
um virorum, matronarum nobilium, & plebeiorum vtriusq; sexus, qui
illùc gratia conseruandæ vitæ, aut defendendi loci, confugerant, nume:
rum, occidunt, maximamq; stragem in senes & impuberes ædunt, paucis
puberibus parcunt, quos et ipsos velut vilissima mancipia, diris constrin:
gunt compedibus. Excidio tam immani, apud Sandomiriam acto, per Vi:
sliciam et Scarbimiriam nemine resistere auso, versus Cracouiam, ductu
illis Polonis, qui capti fuerant monstrantibus, pergebant. Sed ex Scarbimi:
ria in die Cinerum, gratia deducendæ, quam ex nobilibus & ingenuis
ac agrestibus personis ceperant, prædæ, in Sandomiriam redire cœperant,
prædam captam versus metas Tartaricas conducturi, Boleslao Pudico

Cracouien̄ & Sandomirien̄ Duce, per ætatem et imbecillitatem tam forti
hosti resistere non valente, sed continente se cum Grzimislawa matre sua
Ducissa, in Cracouien̄ arce. Wladimirus Palatinus Cracouien̄ apud villa-
gium Kalinam, Militum & nobilium Conuentum agit, quem pauor & subi-
ta trepidatio discurrentium, á facie Tartarorum diffugientium, omniaquē
plus iusto de eorum sæuitia & potentia disserentium, alibi agi non sinebat:
tot & tam insperatis horrendisqȝ malis, in tam præcipiti hominum discri-
mine & consternatione, vtcunqȝ valeret prouisurus. Audiens itaqȝ Tar-
taros ex Scarbimiria reuersos esse, omnes arma sumere & sequi se iubet, &
ad futurum prælium cum Tartaris, pro patria, pro coniugibus, pro liberis ca-
pessendum, singulos alloquens incendit, aut gloriosam victoriam, aut fæli-
cem mortem illos deducens relaturos. Iam Tartari oppidum Polaniecz ad
flumen Czarna situm, attigerant, & apud villam quæ maior Tursko voca-
tur, statiua habebant, dum illos Wladimirus Palatinus Cracouien̄, cum cæ-
teris militibus Cracouien̄, paucis tamen admodum, sed aut viuere aut mori
persuasis, consecutus, subitó aggressus, prælium audacissimé conserit. Ve-
rúm & si propter subitam inuasionem, Wladimirus magnam cædem in Tar-
taros ædiderit, atqȝ strenuissimé cum illis pugnam gesserit, tandem tanta
paucitate Tartari conspecta se inuicem cohortati, turma ingenti facta aci-
em Polonorum frangunt, Polonosqȝ deuincunt. Adolescens tunc clarus &
spectabilis Michael Przedwoiowicz, cum multis aliis fortissimé pugnans,
pulcherrima morte occubuit. Palatinus Wladimirus non sibi sed patriæ
consulturus, vt esset qui illam tutaretur, incolumis euasit. Inter pugnan-
dum tamen omnis captiuorum multitudo, in propinquas & contiguas syluas
diffugiens, se recepit. Poterat tunc Polonis plena victoria de Tartaris
prouenisse, sed dum primis aciebus prostratis Tartarorum, Poloni auidi-
us spoliis inhiant, remissius tractando pugnam, gloria orbati sunt. Tartari
& si apud se victoriam remansisse viderant, strage tamen suorum multi-
plici, tanquam debellati & victi essent, perculsi, non amplius, ne á nouo
& recenti inuaderentur exercitu, consistere in Polonia, aut prædas agere
ausi, citato agmine, morientium suorum Tartarorum ex vulneribus, secus
viam proycientes cadauera, in Zauichost, & exinde in Sziecziechow,
sine cuiuslibet molestia perueniunt. Vbi in Sylua magna, quæ Stremech
in Polonico dicitur, aliquot diebus & noctibus, vt insequentes fallerent, fi-
nalem stragem & excidium, quæ Diuina propiciatione, si quis vincere & con-
gredi ausus esset, prouenisset, veriti, latuerunt. Exploratoribus deinde
suis, nil hostile sed omnia pacifica renunciantibus, sylua Stremech egressi,
in Russiam redeunt, & ampliori m̄ supplementum eorum, qui apud Tursko
ceciderant, accersito exercitu, repetunt Poloniam, magno fremitu magnaqȝ

ira ultionem de Polonis, pro ædita in se strage sumpturi, & partes quas superiori transitu vastauerant, pacificé prætergressi, dum apud Sandomiriam duobus diebus statiua habuissent, exercitum suum, considerata eius multitudine, bifariē diuidunt, & minorem quidem partem, cuius Caydanus Princeps & Ductor erat, versus Lanciciam & Cuiauiam, Rutenis quibusdam oppido Polonis infestis, gressus eorum & itinera dirigentibus, transmittunt, qui regiones illas sine aliquo obice, crudelissimé igne & cædibus vastarunt. Maior pars, in qua solus præsidebat Bathi, versus Cracouiam, populatione latius extensa, contendit, & omnem oram versus Ilzam oppidum, ad flumen Kamiona situm, cæde & incendio peruastat. Cuius & in hodiernum diem monstrantur & extant vestigia. Strata enim inter Brandoczin & Rzechow villas Epāles, propē Ilzam existens, per quam Bathi Tartarorum Imperator ducebat exercitum, via Bathi in hodiernum diem appellatur. Creuerant ex superiori certamine, cum Tartaris apud Tursko inito, Polonis animi, & Tartarorum quantamcunqz multitudinem contra se instauratam, vinci posse, aut si id minus procederet, fælicius in bello honesta morte defungi, quām domi aut in arce, aut in uiis, syluis, collibusqz, turpiter hoste vastante patriam, delitescere rati, in campum copias educunt. Et Duce suo Boleslao Pudico cum matre Grzimislaua, & consorte Kinga, apud Cracouieñ Arcem relicto, Wladimirus Palatinus, Clemens Castellanus, Cracouieñ, Pacoslaus Palatinus, Iacobus Racziborowicz Castellanus, Sandomirieñ, Tartaris & eorum potentiis, in Chmielik villa, propē oppidum Szidlow sita, occurrunt. Et nihil Tartarorum multitudine, quam ab exploratoribus cognouerant, & oculis ipsi peruiderant, deterriti, feria secunda in crastino Dominicæ Iudicæ, aliās XV. Caleñ Aprilis in Solis exortu, cum Tartaris congrediuntur. Tartari in duas turmas, ingentes tamen, diuisi, vna tantummodo cum Polonis congressi, alteram paratam stare, & pugnanti laborantiqz succursum facere iusserant. Poloni vna acie vnaqz turma glomerati, nullam in subsidiis, quæ laboranti ferret opem, propter gentium suarum paucitatem, reliquerant. Cum prima itaqz Tartarorum turma acies Polonorum, cuius leuum cornu Palatinus & Castellanus Sandomirieñ, dextrum Palatinus & Castellanus Cracouieñ, tenebant, fortissimé aliquot horis dimicans, fortioribus Tartaribus Tartaris, & his qui ordines ducebant, cæsis, eam primo loco cedere, deinde pedem referre, vltimó terga dare coēgit. Verūm Tartaris ex prima turma in secundam ad subsidia facilē se recipientibus, secunda Tartarorum turma, in qua præstantiores bellatores erant, certamen illicó iniit, & Polonos priori certamine aut fessos, aut vulneratos, plurimum obterere cæpit. Admitebantur optimi Duces, Wladimirus Palatinus, Cle-

mens Castellanus, Cracouien. Pacoslaus Palatinus, Iacobus Racziborowicz Castellanus, Sandomirien. pro victoria, & non tam Ducum quam militum agendo officium, prælium in aliquot locis restituerant, sed tandem & ipsi, ut fortissimis & optimis militibus conueniebat, multis vulneribus pugnando pectore aduerso, confossi cadunt. Quorum occasus á Polonorum militibus aut conspectus aut vulgatus, animos illorum primum perterruit, post fregit. Vnde ab equitatu Tartarico Ducibus occidentibus, obtriti & victi, in fugam vertuntur. Per quam & si multi, syluis et notitia itinerum tecti, euaserant, maior tamen pars exercitus Polonici, in prælio illo gloriosam mortem pro fide & patria, oppetiit. Inter desideratos veró cecidére, Cristinus Sulkouicz de Miedzwiedz, Albertus Stampoczicz, Nicolaus Withowicz, Zementha, Grabina, Sulislaus milites & adolescentes strenui, & alii multi, qui in acie animosé & fortiter pugnauerunt, & quorum laudem & constantiam, uniuersos Polonorum efferre conuenit. A flumine autem Tartar, in regióne Tartarica decurrentis, genus hoc atq; lingua, ad expiandas præuaricatiónes, culpas & scelera Polonorum, & cæterorum Christianorum, in conflatorium deputata, Tartarorum nomen sortitum est. Prius enim gentes ipsæ Mongoli, á multitudine pleriq; eos Tartaros vocitari perhibent, lingua enim eorum multitudo Tartar appellatur. Sunt autem Tartari homines impii, & tam animo quam factis crudeles, breues statura et tibiis, naso plano et adunco, facie lata & imberbi, oculis breuibus & perspicacibus, pectore distensi & largi, colore tetri & nigri, corpore robusti. Lacte equino, carne & sanguine, cibisq; & carnibus crudis, præsertim milio cruore equino immixto, pascuntur. Panis, salis, & omnium deliciarum osores. In omnem tamen libidinem & illecebram carnalem procliui & præcipites, frigoris atq; caloris patientes. Parco ac parabili contenti cibo. In se ciuiles, beniuoli, fideles, veraces & humani. In extraneos primum quidem blandi, sed temporis processu vafri, callidi, & mendaces. Ad petendum importuni, ad dandum tenacissimi.

Cæso apud Chmielik Polonorum exercitu Tartari Cracouiam veniunt, quam populo ac Duce, nam hic in Hungariam fugerat prorsus vacuam cernentes miserabiliter vastant & incendunt. Templum tamen Diui Andreæ tum temporis ante mœnia situm cura pauperum hominum integrum seruatum est.

Strage & occisione fortissimorum militum apud Chmielik iusto Deo occulto suo iudicio permittente, secuta, in cæterorum qui in Ducatibus Cracouień & Sandomirień relicti fuerant, pectora, tantus pauor & mentis hebetudo irrepsit, vt plures in Hungariam, alii in Almaniam, diffugerent, cæteri & præsertim agrestes, cum coniugibus, pignoribus, & pecore, in paludes, syluas, & inuia loca se conderent, ac singuli prout quemq; sors ferebat, latebras quæsitum discurrerent, scientes Tartarorum rabiem, nulli ætati vel conditioni parsuram. Sed & Boleslaus Pudicus Cracouień & Sandomirień Dux, suorum cæde apud Chmielik audita, ex arce Cracouień, quasi et illic minus tutus foret, cum matre & coniuge sua fælici Kinga, cæterisq; charioribus corporibus, atq; rebus, & vniuersali Ducali suppellectili, ad Socerum suum Belam Regem in Hungariam effugit, & Tartaris expost Hungariam vastantibus, per Moraviam in Poloniam rediit. Longo tempore in Castro Pieniny de propè Sandecz ad fluenta Dunaiecz sito, commoratus. Tartari autem post cladem apud Chmielik patratam, Cracouiam perueniunt, & eam vacuam hominibus (omnes siquidem in abdita loca diffugerant) reperiendo, tam in Ecclesias, quàm domos et quælibet loca desæuientes, die festo Paschæ eas flammis incendunt. Et licet Ecclesiam Sancti Andreæ tunc extra muros Ciuitatis sitam, in quam homines pauperes & valitudinarii, cum suis pignoribus, sarcinis & fortunis in magno numero se receperant, Tartari expugnare contendißent, credentes illic omnes fortunas & opes Vrbis illatas esse, Polonis tamen Ecclesiam prædictam magna vi, magnoq; animo defendentibus, ab eius oppugnatione Tartaros, cæpto irrito recedere, pluribus Tartaris supernè occisis, coëgerant. Feria verò secunda Paschæ, exercitus alter Tartarorum, ex Sandomiria versus Lancitiam & Cuiauiam directus, regionibus illis & locis per quæ ibat, ferro et igne vastatis, & tam puberibus quàm impuberibus interfectis, Cracouiam rediit, & suo Regi Bathi & exercitui alteri (de quo inter Tartaros magnus celebratus fuit plausus & exultatio, quòd incolumibus vtrisq; & victoribus, personalem visionem resumere licuit) se coniunxit. Vastauit & tunc Tartaricus exercitus, versus Lancitiam directus Withouiense Monasterium, & omnes Sanctimoniales præter tres, quæ in syluas diffugerant, barbarica occidit rabie. Propter quod processu temporis, Sanctimoniales prædicti Monasterii translatæ fuerunt in Busko Cracouień Diæcesis, quasi in locum magis tutum. Abbatia verò Buscoń ex Busko Withouiam translata. Hac igitur plaga iusto Dei iudicio in populum Christianum cælitus permissa, tremor corpora concussit, timor & hebetudo mentis vniuersos occupauit, ita vt pauidi & stupidi ad inuicem se contuentes, et tanq;

amentes, remedio consolationis sibi mutuo non possent subuenire. Fuga igitur, qua nil tutius putabant, arrepta, alii in Hungariam, alii in Slesiam, & in alias Prouincias abierunt, pauperes verò in syluas fugerunt. Et Boleslaus quidem filius Lestkonis cum matre ad Regem Hungariæ, cuius filiam anno gratiæ Millesimo Ducentesimo trigesimo nono, acceperat in vxorem, diuertit, sed cùm propter Paganorum potentiorem insultum tristiorem statum inuenisset, in Morauiam fugiens in Claustro Ordinis Cisterciensis commoratur.

Wratislauień ora et Ciuitas per Tartaros vastatur, et arx ab eorum obsidione visa columna ignea, quæ super caput Monachi orantis cœlo descenderat liberatur.

Vrbe Cracouień exusta et vastata Bathi Tartarorum Rex cum agminibus suis versus Wratislauiam (hanc enim secundam Polonorum vrbem magis famosam & insignem didicerat) contendit, & per oppidum Ratiborień ducens agmina, fluuium Odra, illic pontes singulos disruptos & exterminatos reperiens, aut vado aut nauigatione qua Tartari vltra omnes nationes pollent, superauit. Vnam autem turmam Tartarorum Odram transgressam, & discursiones prædandi gratia incautius agentem Mieczslaus Cazimirides Opoliensis Dux, inito certamine superauit, et vsq; ad internitionem deleuit. Sed cùm vniuersum Tartarorum agmen, necem suorum vindicaturum, celerrimè superuenisset, Mieczslaus Dux Opolień multitudine eorum conterritus, ad fratrem suum Henricum Wratislauień Ducem, filium Henrici Ducis cum barba, quem ex propriis & auxiliariis contra Tartaros parare exercitum cognouerat, in Liegniczam, vbi Henricus colligebat exercitum, diffugit, satius vnitus Henrico, contra Tartaros, quàm propriis viribus dimicaturus. Ratiborień statiuis Tartari citato cursu ad Wratislauiam applicant. Quam cùm Ciues pauore simili, quo et Cracouień, vnumquemq; peruadente adeò, vt magis preciosis tumultuariè et raptim comprehensis, Ciuitatem non solum victualibus, sed & opibus pluribus refertam, certatim, quasi Tartari coram adessent, fugiendo, reliquissent. Milites et gentes Henrici de arce, quam tutandam aßumpserant, egressi, et opes et victualia, magna celeritate in Castrum inuehunt, & tum demum euacuatam vrbem, solerti consilio vsi, ne Tartari eius tectis potiri possent, & de eius conflagratione gloriari, vel illic figere statiua, iniectis flammis, incendunt.

Exustam autem, & tam hominibus quàm rebus quibuslibet, Tartari reperi-
entes Wratislauiensem Vrbem vacuam, Castrum Wratislauieñ circumual-
lant. Verùm cùm obsidiónem in dies aliquot, expugnatióne non tentata, pro-
traxissent, frater Czeslaus Ordinis Prædicatorum, natióne Polonus, &
Monasterii Sancti Adalberti in Wratislauia primus Prior, qui et ipse in
Castrum Wratislauieñ cum fratribus sui ordinis, & aliis Christi fideli-
bus confugerat, oratióne cum lachrymis ad Deum effusa, obsidionem de-
pullit. Eo siquidem in oratióne persistente, columna ignea de cælo diuini-
tus super caput eius descendit, & vniuersum territorium atqz locum Ciui-
tatis Wratislauieñ, stupendo atqz inenarrabili fulgore, illustrauit. Quo
prodigió Tartarorum pectora adeò in pauorem stuporemqz conuersa sunt, vt
obsidióne soluta fugerent magis quàm discederent. Interim Tartari
qui in Cuiauiam iuerant, cum his qui de Cracouia venerant in territorio
Wratislauieñ feria secunda Paschæ conuenientes, terram igne deua-
stantes, populum sagittis & Rompheis perimentes, in Legniczam profici-
scuntur.

Tartari à Wratislauia Legniczam
vadunt, contra quos Henricus Dux po-
tentissimo animo exercitum colligit.

TArtari & ab exploratoribus propriis, & ab agrestibus, qui in
illorum manus inciderant, edocti, apud Legniczeñ Ciuitatem plu-
res Catholicorum gentes conuenisse, illùc ire pergunt, & à Wra-
tislauia versus Legniczeñ oppidum, omnia in circuitu dando in flammas
reflectunt iter. Fæmina beata Heduigis, quæ in Monasterio Trzebni-
czeñ, cum virginibus virginitatem et religionem Cisterciеñ professis, mo-
rabatur, non tam sibi metuens quàm Sanctimonialibus, ex Trzebniczeñ loco,
neqz arte neqz aliam natura munito, in Crosnam Castrum, in confluentia
fluuiorum Odræ & Bobr situm, tam se quàm sorores, & vniuersa quæ Mo-
nasterii erant, item Annam Ducissam filii sui Henrici consortem, & plu-
res alias nobiles fæminas & matronas produci curauit, & in illo per omne
tempus, quo Slesiæ ora à Tartaris quassata est, quieuit. Henricus Dux
Wratislauieñ filius suus dum hæc aguntur, tam Maioris Poloniæ quàm
Slesiæ milites & armigeros, sed & rusticos & agrestes homines, spe potiun-
dæ de Tartaris victoriæ quàm maximè fretus, in arma cóegerat, non-
nullosqz dato donatiuo conduxerat, plures voluntarii, & Cruce signati

(Iam enim auctoritate Apostolica in multis regionibus Crux contra Tartaros, velut communes et publicos Christianæ religionis hostes prædicabatur) se illi coniunxerant. Item Mieczslaus Dux Opolień, item Boleslaus Marchio Morauiæ filius Dipoldi expulsi, & nepos germanus Henrici cumbarba ex sorore germana Adleyda, qui Schepotka cognominatus est, cum militibus suis. item Pompo de Hosterno Magister Generalis Cruciferorum de Prussia, & fratres Militiæ ordinis sui, laturi in id bellum auxilia Henrico, aduenerant. Quem non duplex clades in Tursko & Chmielik Polonis per Tartaros inflicta, non Tartarorum fortissima, & quæ dinumerari vix possent, agmina, non suarum gentium paucitas, à futuro certamine reuocabant. In quamcunq; partem euentus futuri certaminis recideret, se tam spe & animo, quàm voce sonora in cunctos declamatione portendabat. Pluris eam victoriam maioris celebritatis, & maioris muneris existimans debere, per quam illum occidi in corpore, triumphare in anima contingeret. Veriorem hunc et immortalem triumphum & sibi ducens, & militibus dißerens, si tam se quàm illos in prælio pro fide & religione Christiana occumbere fæliciter, quàm relata victoria viuere, & labe aliqua pollui contigisset. Cùm Tartaris itaq; dimicaturus, prius quàm copias ex Legnicza, vbi conuentus militum agebatur, educeret, tam se quàm vniuersos Barones, milites, & eos qui ordinum erant ductores, Missa solenniter & deuotè in Ecclesia beatæ Mariæ Virginis Legniczeń decantata, viatico sacro, confessione præmissa, procurauit saginari. Deinde à matre optima & benedicta Heduigi Ducissa, vt id bellum fortissimè et constanter ageret, animatus est. Quæ quamuis illum occisurum & suum omnem exercitum clade grandi in futuro certamine ruiturum spiritu reuelante cognouisset, & tam necem filii, quàm sui exercitus ruinam vni ex Sanctimonialibus Adleydi & magis religiosæ, & sibi magis familiari prædixisset, non tamen filium ab incepto opere reuocabat aut distinebat, sed neq; aliquem mærorem aut fletum emisit, vel mæstum et turbatum gessit vultum, quinimò talem hilaritatis tenorem & in pectore & in vultu retinuit, iuxta ac si illum et suum exercitum victorem & incolumem reuerti præsciuisset, conformans se in singulis & gestu & animo Diuino beneplacito, et eius irrefragabili, et semper in optima quæq; dirigentis, voluntati.

Henricus Dux cum Tartaris alacriter congreditur. Vbi dum penè iam victor esset, Tartarorum incantatione exercitus eius debilitatus, adeò cæditur, vt ne ipse quidem Henricus Dux seruari potuerit.

EX Legniczen̄ Oppido Henrico Duci, cum suis agminibus in bellum cum Tartaris gerendum, egredienti, lapis de vertice Ecclæ beatæ Mariæ, in qua pridie pro sua & exercitus sui incolumitate Maiestati Diuinæ libamina oblata erant, prolapsus, iuxta caput Henrici Ducis, in splendore armorum suos obequitantis, procidit, parumqꝫ abfuit, quin testam capitis Ducalis non rumperet. Quæ res apud omnes, aut in religionem versa, aut pro infesto omine, quemadmodum erat, sumpta, futuri discriminis periculum, in quod Dux Henricus & suus exercitus ex conflictu recisurus erat, infallabili argumento ostentabat. Suburbana Oppidi Legniczen̄ prætergressus, in planis & campestribus, quæ fluuius Nissa circumfluit, exercitum et acies ordinat, & quadrifariam agmina partitur. Agmen primum tenebant Crucesignati voluntariiqꝫ milites, ex variis linguis nationibusqꝫ collecti, ad quorum supplementum, quatenus densiores fierent ordines, cūm peregrini milites ad id parum sufficientes essent, Aurifossores ex oppido Goltperck, illic enim auri fodinæ erant, adiuncti sunt, id Boleslaus Marchionis Morauiæ filius ducebat. Alterum, Cracouien̄ & Maioris Poloniæ milites, his Sulislaus frater Wladimiri olim Palatini Crac. præerat. Tertium agmen milites Opolienses, & Pompo de Hosterno Magister Prussiæ, cum fratribus et militia sua tenebant, hos Mieczslaus Dux Opolien̄ ducebat. Quartum solus Dux Henricus tenebat, in quo Slesitæ & Wratislauien̄ erant Armigeri, & meliores præstantioresqꝫ, ex terris Maioris Poloniæ & Slesiæ milites, & nonnulli alii mercede conducti. Totidem erant Tartarorum agmina, sed multo viribus, robore, & frequentia pugnatorum præstantiora, & quorum quodlibet per se omnia Polonorum agmina excedebat. In campo itaqꝫ, qui Bonus Campus, siue á Soli vbertate, siue quód in omnes partes porrectus & latus est, vocitatur, dum vterqꝫ exercitus, quinto Idus Aprilis aliās feria secunda post octauas Paschæ, conuenisset, Crucesignatorum & voluntariorum militum & Aurifossorum exercitus primus, pugnam (id enim munus magno studio efflagitatum, permittente Duce Henrico, consecutus fuerat) cœpit. Magno impetu ab vtraqꝫ parte concursum est, & Crucesignati & peregrini milites, primos Tartarorum ordines lanceis confecerant, gradumqꝫ promouebant. Sed cūm gladiis cominus agi res cœpisset, Crucesignatorum & peregrinorum militum, á Tartarorum sagittariis vndiqꝫ circumacta acies, adeó, vt illi per cæteras Polonorum acies succurri sine discrimine non posset, labefactata, & deinde multitudine sagittarum, cúm in ea plures nudi & inermes essent, non secus quám teneræ aristæ, á grandine percussæ, obtrita est. Vbi Boleslao Dipoldi Marchionis Morauiæ filio, cæterisqꝫ plurimorum ordinum militibus cadentibus, residui, qui et ipsi

Tartarorum sagittis confecti erant, ad Polonorum agmina refugiunt.
Duæ deinde Polonorum acies, sub Mieczslai Opolien. Principis, &
Sulislai militis consistentia, succedunt in pugnam. Quam dum cum tri-
bus agminibus Tartarorum, incolumes pro sauciis subyre facien. fæliciter
et constanter gesißent, stragemq; ingentem in Tartaros, cum a Tarta-
rorum sagittis Polonorum Balistariis eas defendentibus, tutæ essent,
ædidissent, Tartarorum acies primum pedem referre, & Polonis eti-
am acrius contra perculsos instantibus, mox etiam in fugam verti coa-
ctæ sunt. Quidam interea Tartarici agminis miles, & an Rutenicæ
vel Tartaricæ nationis esset, incertum habetur, celerrime & vago
passu hincinde circa vtrasq; acies discurrens, terribilem, vtrumq;
exercitum dissona adhortans lingua, ædebat clamorem. Et Polonica
quidem lingua vociferabatur Biegaiczie, biegaiczie, id est, fugite,
fugite, Polonis ingerens formidinem & pavorem. Tartarica vero lin-
gua Tartaros ad pugnam et perseuerantiam hortabatur. Ad hanc vo-
cem Dux Opoliensis Mieczslaus non hostem sed proprium amicum, &
ex compassione non vafricie, credens ista vociferatum esse, deserto
prælio fugit, magnamq; militum eorum præcipue, qui sibi in tertio agmi-
ne parebant, cateruam in similem fugam traxit. Quo & oculis viso
& aliorum relatione ad se perlato, Henricus Dux ingemiscens, lamen-
tari cœpit dicens. Gorzey szie nam stalo. id est. Magna afflictio ac-
cidit nobis. Nihil tamen Mieczslai fuga, & eorum qui sub agmine
suo erant, deterritus, quartam suam aciem ex melioribus & fortissimis
pugnatoribus compositam, in prælium subducit, & tres acies Tartaro-
rum, a prioribus duabus Polonorum aciebus debellatas & disiectas,
fortius quo potest, prosternit & obtruncat, fugamq; capessere impel-
lit. Sed quarta Tartarorum acies, in qua Rex Bathi erat, omnibus
tribus maior, superuenit, pugnamq; in integrum restituit, et laboranti-
bus atq; disiectis Tartaris opem fert, terribiliq; impetu in Polonos
inuehitur. Sed non referentibus Polonis pedem, pro victoria quoque
consequenda admitentibus, bellum acerrimum aliquanto tempore dura-
bat inter vtrosq;. In quo primoribus Tartarorum magna ex parte cæ-
sis, non longe abfuit, vt Poloni plena victoria potirentur. Iam siqui-
dem Tartari ordinibus eorum rarefactis spectare cœperunt in fugam.
Erat in Tartarorum exercitu inter alia signa vexillum perimmane, in quo
tale depictum signum vide- X batur, in summitate vero ho-
stilis vexilli imago capitis teteri & nigerrimi cum mento
barbato habebatur. Itaque Signifer illius vexilli, Tar-
taris ad vnius stadii spatium pedem referentibus, in fugamq; procliuibus,

caput quod hastili supereminebat, fortius quo poterat quatire cœpit. De quo illico vapor, fumus, & nebula, tam fœtidissime exhalauit, in totumqz exercitum Polonorum se superfudit, ut præ horrendo & intollerabili fœtore, pugnantes Poloni pene examinati & extincti, ad pugnamqz imbelles & inualidi redderentur. Constat siquidem Tartaros ab origine sua & usqz in præsens tempus, diuinandi, augurandi, ariolandi, & incantandi arte & scientia, semper in bellis & extra usos fuisse, & illam etiam in certamine, tunc cum Polonis gesto, exercuisse. Nec inter barbaras nationes altera reperitur, quæ de suis sortilegiis, diuinationibus, & incantationibus, quantum hæc, cum quid agendum est, confidat. Tartarorum itaqz exercitus, intelligens Polonos iam pene victos ex nebula, fumo & fœtore, magnoqz pauore et quasi desperatione percussos esse, clamore horrido sublato, in Polonos se vertit, & aciebus eorum, quæ in id tempus integræ erant, disruptis, strage magna, in qua Boleslaus Dux Dipoldi Marchionis Morauiæ filius, dictus Schepolka, cum multis aliis insignibus militibus, fœlici cruore necatus est, & Pompo Cruciferorum Magister de Prussia, cum suis magna clade obrutus, fudit, & Polonorum residuum agmen in fugam vertit. Henricum tamen Ducem fortissime pugnantem nondum suus exercitus deseruerat. Cæteris autem Polonis fuga lapsis, ita a Tartaris corona circumsessus est, ut a tergo & fronte cæderetur. Non ob id tamen pugnam omisit, sed obuios quosqz interimendo Tartaros, penetrare eorum multitudinem nitebatur, facile tamen paucitas a multitudine absumpta & obtrita est. Iam circa Ducem Henricum non nisi quatuor milites versabantur, Sulislaus frater Wladimiri Palatini Crac apud Chmielik occisi, Clemens Palatinus Glogouien, Conradus Conradowicz, & Ioannes Iwanowicz. Aliis itaqz certamini intentis, hii quatuor Ducem Henricum, ne in discrimen necis incideret, quanta possunt vi et conatu, ex acie & prælio educunt. Et penetratis hostilibus ordinibus, Principem incolumem seruaturi, quo minus acerba minusqz fœda Principe seruato clades esset ad fugiendum se disponunt. Respondisset forsitan eorum proposito effectus, sed Ducalis equus multis sauciatus vulneribus, subsistebat, Dux itaqz Henricus, ex insignibus cognitus, per Tartaros, veloci concursu consecutus, cum tribus militibus, quarto Ioanne Iwanowicz ab aliis segregato, vallatus est, cum quibus suis tantummodo tribus stipatus militibus, aliquanto tempore decertabat. Et licet Ioannes Iwanowicz equum recentem a Rosczislao Cubiculario Ducali receptum, Duci, penetratis hostium cuneis, exhibuisset, Dux quoqz Henricus illo ascenso, Ioannem Iwanowicz (qui sibi viam inter hostes præparabat) secutus, euadere adnixus esset, Ioanne tamen Iwanowicz in ipso cursu vulnerato,

& nihilominus euadente. Duci Henrico cursus & euasio intercipitur, & tertiò à Tartaris vallatur. Omni itaqꝫ spe, quatenus euaderet destitus, iterum atqꝫ iterum nunc dextra nunc sinistra contra Tartaros audacissimè dimicat. Verùm dum dextra manu eleuata, Tartarum sibi obuium ferire vellet, ab altero Tartaro lancea sub ascella transfixus, ex equo demisso brachio, moribundus defluxit. Quem Tartari clamore ingenti, & vocum inconditarum strepitu sublato, capiunt, & extra certaminis locum, quantum geminatus est balistæ iactus, pertractum, framea caput abscidunt, corpus, insignibus omnibus detractis, relinquunt nudum. Sed & magna Baronum & Nobilium Poloniæ multitudo, in prælio huiusmodi, pro fide et defensione religionis Christianæ, fælici martyrio consumpta fuit. Inter quos vt superius retulimus, Sulislaus frater Wladimiri Palatini Crac., Clemens Palatinus Glogouien., Conradus Contradowicz, Stephanus de Wierbna & Andreas filius sus, Clemens Andreæ filius de Pelczmicza, Thomas Piotrkouicz, Petrus Kuza, fuerunt magis clari et insignes. Quam quidem vniuersam cladem et filii necem, beata Heduigis in Crosna degens, per spiritum, ea, quæ acciderat hora, cognoscens, Adleydi virgini reuelauit. Ioannes Iwanowicz, consequentibus cum nouem Tartaris, dum fugiendo cum duobus suis Armigeris, Luzmano militi duos similiter familiares habenti iunctus et aggregatus, in nouem Tartaros suos persecutores, in quodam rure, à loco prælii vno miliari distante, se reficiens, quamuis duodecim vulneribus transfossus, irruit, et octo ex illis occisis, nonum pro captiuo seruauit. Ordinem quoqꝫ Prædicatorum procedente tempore ingressus, religiosè & deuotè (quòd in tam grandi discrimine à Domino cœli protectus fuerit) vitam egit. Mieczslaus verò Dux Opolien. cum paucis euadens in Castrum Legniczen. confugit, indignus cui laurea Martyrii cum tot militibus pro fide Christi contigisset.

Cæso Henrico Duce ac eius exercitu Tartari ad arcem Legniczen. applicat. Quam cùm defendi à militibus viderent, in Morauiam discedunt. Interim Dux Henricus et alii occisi sepeliuntur.

MAxima victoria de Duce Henrico et suo exercitu, cæterisqꝫ Ducibus auxiliatoribus suis, Tartari potiti, lectis spoliis, et vnicuiqꝫ occiso, quatenus numerus interemptorum sciri posset, vna auricula abscissa, nouem grandes saccos, vsqꝫ ad summum auriculis replent, & Ducis

Henrici capite in hastam longiórem erecto, ad Legniczeń Castrum (oppidum enim metu Tartarorum exustum fuerat.) applicant, caputqꝫ Ducis Henrici Castrensibus ostentant, & per interpraetem, quatenus sibi, Duce suo Henrico victo & occiso, Castrum aperiant, mandant. Sed á Castrensibus conuenienti dato responso. Quód pro vno interfecto Duce, plures illis Duces, filii optimi Ducis Henrici superessent, vastatis & incensis his quae circa Liegnicza fuerant villis, in Odmuchow se conferunt, vbi quindecim diebus continuando statiua, omnem per circuitum regiónem vastant et exurunt. Exinde Ratiborień oram adeunt, & in Boliesziskó octo diebus demorati, in Morauiam cum magna caede secedunt. Corpus Ducis Henrici post dies plures Tartaris Ratiboriam adeuntibus, ad sepulturam quaesitum, dum inter cadauera, eo quód testa truncum esset, dnosci non posset, relicta sua Ducissa Anna signum dante, quód in pede sinistro sex digitos haberet, tandem repertum est, & Wratislauiam deductum in Ecclesia Sancti Iacobi apud fratres minores, solutis omnibus, quae tanti Principis et Athletae Dei, funeri soluenda erant in Chori medió sepultum. În eodem insuper Scti Iacobi Monasterió, corpora Pomponis Mgri Prussiae & fratrum, Clementis Palatini Glogowień, Sulislai fratris Wladimiri Palatini Crac, Conradi Conradowicz, Stephani de Wierbna & filii sui Andreae, Clementis, Thomae Piotrkowicz, Petri Kuza, et aliorum humata sunt. Faemina benedicta Heduigis, Henrici cum barba Ducis Wratislawień relicta, dum ad se nuncius tristis, occisiónem filii Henrici & totius sui exercitus, denuncians, perlatus esset, omnem animi materni motum in potestate habuit, & nedum lachrýmas emisit, sed nec tristem vultum gessit. Ducissam insuper Annam filii sui Henrici relictam, & Sanctimoniales tam ingenti dolore afflictas, á fletu et lamentis cohibebat, asserens casum cladis illius ex Dei voluntate, quae sibi anté innotuerat, procedentem, graté potius quám molesté ferri oportere. Tunc quoqꝫ exultans spiritu, eleuata in Deum deuotióne depromebat. Glorifico te, inquit, Clementissime Deus, quód talem filium te donante genuerim, qui in omni vita sua debitum semper mihi praestitit honorem, charitatem et famulatum, neqꝫ vnquam praestitit semihi aut molestum aut infensum. Quem & si pro conditióne mortalis huius et caducae vitae, optarem semper mihi viuere & incolumem esse, magis tamen deligo, glorior & exulto, quód per eius sanguinem, pro te & tua religióne effusum, redditus est tibi suo Creatori, cuius animam supplex et prostrata tuae Maiestati humiliter commendo. Corpus Boleslai filii Dipoldi Marchiónis Morauiae in Lubensi Monasterió in Conuersorum choro sepultum est. Super caetera corpora fidelium, quae in praelii

loco sepultura mandata sunt, ecclesia in hanc diem durans constru-
cta est. Cladis autem Tartaricæ magnitudo & acerbitas, etiam ex
literis Apostolicis, Crucem datam pro subsidio Poloniæ contra Tarta-
ros continentibus, potest deprehendi, ita enim in illis scriptum reperi-
mus. Porrò varia sunt et diuersa et admodum grauissima, quæ si-
ne interpositione animum nostrum premunt vzt vrgens negocium terræ
Sanctæ, instans tribulatio Ecclesiæ, et miserabilis status Imperii Ro-
mani. Sed vt verum fateamur, istorum omnium et nostri etiam obliui-
scimur, dum persecutionem Tartaricam cogitamus. Nam pensando ne
per huiusmodi Tartaros pereat, quod absit, nomen nostris temporibus
Christianum, consideratiò sola omnia ossa nostra, confringit, medulas
exsiccat, corpus macerat, spiritus & virtutes extenuat, tantumqz
nobis adfert angustiæ et doloris, quòd in extasi quodam modo positi,
nescimus quo nos vertere debeamus.

Morauiam Tartari vastant Duce
Venceslao in arce munita se continen-
te. Horum Dux vnus insignis apud
Olomuniecz capitur. Pro quo recuperã-
do cum diu et minis et officiis frustra
laborassent tandẽ in Hungariã abeunt.

NOn minor cædes et strages fidelium, per Tartaros in ipso eorum
in Morauiam ingressu secuta est. Rege siquidem Bohemiæ
Venceslao in Castris et tutis locis se continente, Tartari per
omnem Morauiam liberé grassati, vno et amplius mense, tam incen-
diis quãm cædibus et variis cruciatibus, nemine aut resistere, aut ferre
auxilium, audente, in Morauos debacchati sunt. Statiua autem illis
iuxta Olomuncz habentibus, Dux vnus Tartarorum, apud suos tam
genere, quãm armis vir magni nominis, cum paucis suis ad mœnia Ciui-
tatis incautius progressus, á militibus Morauiæ, suis eum deserentibus
captus est. Captiuatori eius ob virtutis insigne & Stella pro armis
& Castrum Sternburgk á Venceslao Duce Bohemiæ donata. Cuius
captiuitas dum in Tartarorum exercitu vulgata esset, magnus rumor
et eiulatus de captiuitate tanti Ducis, in Castris coortus, etiam ab Olo-
munecẽ exaudiebatur. Dum autem liberationem ipsius nec terroribus
nec aliorum captiuorum relaxatione efficere valuissent, desertoribus
et sui corporis custodibus Olomunecensibus traditis (quasi Olomuncẽ

magis in eos quam Tartari animaduersuri essent) ab Olomunez discedunt, & septimis Castris in Hungariam perueniunt, ac illam flammis ac incendiis caedibusqz crudelissimis pessundant.

Tartari in Hungariam veniunt. Quibus Rex Bela cum Colomano nepote resistere volens, Castris imprudenter positis potenté exercitum perdit. In quo etiã præter Duces cæteros Archiepi duo et Epus vnus interierunt. Rex vero Bela et Colomanus in Austriam fugere etc.

AVdiens Bela Hungariæ Rex Tartarorum Duces Bathi & Caydanum, cum pluribus legionibus & innumerabilibus caterius Tartarorum, bigas et quadrigas, vxores, pignora, & imbellem ætatem, pluraqz impedimenta secum ducentibus, Regnum suum Hungariæ introiisse, & illud in magna parte iam peruastasse, ex omni Regno suo militibus & bellatoribus versus flumen Czissa, tam ex equite quam pedite conuenire iussis, in campum vnã cum Colomano nepote suo germano, & Curiensibus militibusqz suis descendit. Ad quem cum frequens Baronum & pugnatorum numerus in magna multitudine, Item Magister Templariorum cum fratribus ordinis sui, confluxisset, etiam Pannonici Pontifices, vzt Mathias Strigoniensis, Vgrinus Colocen, Archiepiscopi, Gregorius Iaurinensis Epus, & fere vniuersi Hungarorum Epi, cum aciebus & turmis armatis signisqz extensis, quasi ad bella armaqz gerenda, non ad Sacrificia pro delictis hominum expiandis offerenda, ordinem suscepissent, conueniunt. Inuasionem autem nocturnalem Bela Rex à Tartaris veritus, exercitum suum omnem, in spatium coartauit angustum, et per plures dies illic tenuit statiua. Sub quibus Tartarorum Princeps Bathi, tabernacula Hungarorum, denunciantibus exploratoribus, compressa & coartata intelligens, Primoribus exercitus sui conuocatis, nullam industriam, nullam prudentiam, nullam militaris disciplinæ peritiam in Hungaris, qui se tam arctis spaciis in stando compresserant, docet, ipsosqz in pugnam crastina die ineundam, animat, corporaqz curare iubet. Cumqz altera illuxisset dies, ordinatis aciebus in Hungaros irruit. Et quamuis aliquanto tempore primæ Hungarorum acies resistissent, & fortissime dimicassent, ad extremum

tamen abundante Tartarorum multitudine conflictæ & cæsæ sunt. Quibus cadentibus cætera omnis multitudo Hungarorum in fugam dilapsa est. Maior autem fugientium pars Tartaro persequente in paludem intrare coacta, aqua et luto suffocata, periit. Vbi duo Archiepiscopi Strigomensis & Colocensis, & Gregorius Ianuariensis Epūs, cum magna multitudine Sacerdotum, extincti sunt. Quibus satius fuit se suumqꝫ populum, piis votis, lachrymis, et precibus, in sacris ædibus commorando, commendare tremendæ Maiestati Diuinæ, quàm accingi armis, & obseruari dies noctesqꝫ in Castris. Vnde factum est, vt qui vno agmine ibant, ad vetitam pugnam, vno interitu inuoluerentur ad pœnam. Non solum autem Pontifices et Sacerdotes cæterosqꝫ Ecclesiasticos viros, sed et plerosqꝫ milites & pugnatores metu mortis fugientes, palus huiusmodi limosa, dum nec progredi, nec stare, aut fugere, sed nec in hostes conuerti, & honesté fundere animam, luto oblitis & captis, liceret, extinxit. In ea clade Magister Templi, cum pluribus militibus sui ordinis. Item Baronum & militum Hungariæ insignis ordo, occisi, Ambo tamen Principes, dum suos cecidisse, & Tartaros præualuisse animaduerterent, ex prælio diffugiunt. Et Bela quidem Rex in Austriam diuertit, et illic in Castro quodam se per plura tempora condidit. Colomanus veró nepos Regius fugiendo, in oppidum Pesth peruenit, vbi notabilem exercitum ex Hungaris & aduenis collectum, offendens, magnoperé illi discessionem dispersionemqꝫ, asserens eius aduersus Tartarorum potentiam tenues esse vires, persuasit. Verùm cùm suadere non posset (agrestis enim & inculta multitudo nulla sana consilia accipiebat) in Austriam & ipse diuertit, & in quodam Castro latuit, ex post veró in Zagrabiam venit.

Hungarorum ac aliorum Christianorum exercitus ad Centum et amplius millia rursum apud Pesth conuenit. Cui superueniens Tartarorum multitudo vniuersum cùm iam triduo sustinuisset prælium, partim cæde partim etiam miserabili calamitate delet.

VIctoria de Rege Bela & suis exercitibus Bathi Tartarorum Dux relata, in magnam superbiam audatiamqꝫ erectus, victorem exercitum versus Peszth ducit. illic enim maxima aduersum se Christianorum agmina ab exploratoribus suis conuenisse didicerat. Prælio autem

ab vtrisq; inito, tribus diebus acerrimé pugnatum est. Et quamuis Hungari cæteriq; Christiani pro victoria adnixi fuissent, tertia tamen die ad vesperam, cessit Tartaris ex occulto Dei iudicio victoria, & reliquiæ miserabilis et miserandi exercitus, á Tartaris absq; vllo pietatis respectu deletæ. Centum & amplius Christianorum millia, eo prælió per triduum interfecta. Ad oppida, vicos, et rura per Tartaros discursum est, et omnis sexus, omnis conditio, omnis ætas trucidata. Et licet Sacerdotes et Monachi cæteriq; Ecclesiastici viri, cum processiónibus & reliquiis Sanctorum, illorum placaturi furiam, eorum aduentum exciperent; Tartari tamen omnibus Ecclesiasticis & ministris Dei, crudelissimé enecatis, vasa Ecclesiæ concupiscibilia, suis nefariis vsibus applicantes, reliquias Sanctorum paßim per terram dispergebant, Ecclesiasq; incendebant. Oppidum etiam Peszth spoliatum, ignibus subyciunt. Et dum nonnulli oppidani cæteriq; qui se ex fuga receperant, in multitudine decem millium hominum, ad Monasterium Prædicatorum confugissent, & illic se tutos, defensione interposita, putarent. Tartarorum rabies Monasterium impugnare aggressa, faciliter illud cóquirit, & omnia illa decem hominum millia permiscui sexus, igne inuoluit & extinxit. Dum deinde in Castra Tartarica plura captiuorum millia ex Hungaris & fœminis eorum adducta fuissent, mulieres Tartaricæ, sæuißima crudelitate in omnes mulieres Hungaricas, quæ speciem aut formositatem aliquam habere videbantur, vsq; aut illas interficiebant, aut naso, labiis, et auribus, vt deformes efficerentur, truncabant, veritæ ne viri earum specie et forma capti, ipsis contemptis, alienigenis adhærerent. Sed & pueri Tartarorum, matribus eos informantibus et instigantibus, in pueros et adolescentes captorum Hungarorum sæuiebant, fuste semel atq; iterum, capita eorum vsq; ad effusionem cerebri verberando. Isq; Tartaricus puer efficiebatur commendabilior, qui fortius & vno ictu Christianum puerum vsq; in mortem cædisset.

Germaniam et Imperatorem metus Tartarorum incalsit

Clade Hungarica vulgata adeó vicinas Almanorum regiónes terror peruaserat, vt etiam Imperator Fredericus, á Summo solicitus Pontifice, vt ferret opem Christianis, non de resistendo, sed de transfugiendo et latitando omnes cogitatiónes suas versaret.

Rex Hungariae pignora praecipua ex Alba regali ad maritimas regiões transmittit. Interim Colomanus moritur.

Rex Bela de ossibus Sanctorum curam gerens, misit in Albam Regalem, & corpus beati Stephani cum aliorum Sanctorum ossibus, & Clenodiis, vestibus, ornamentisqz Ecclesiae per consortem suam Mariam Reginam, & filium paruulum biennem, ad regiones maritimas ad Spoletum transmisit. Reginam multae matronae nobiles secutae sunt ex Hungaria. Sub hoc tempore Colomanus nepos Belae Regis moritur, & in Monasterio Praedicatorum apud Czusmam sepelitur.

Boleslaus Caluus Henrici Ducis occisi filius, minorennis, Poloniae Dux a militib9 eligitur. Quae res Conradum Masouiae et Cujauiae Ducem plurimum offendit.

Post obitum Henrici, Cracouień, Wratislauień, ac Maioris Poloniae Ducis, a Tartaris in praelio Legniczeń occisi, Barones & milites Cracouień, Sandomirień, & Lublineń, qui cladi Tartaricae superfuerant, terras praefatas Boleslao Caluo filio Henrici commendauerant, subycientes se et terras praefatas eius ditiōi & potestati. Qui earum possessionem nactus, Clementem filium Sulislai de Ruszcza Palatinum Crac constituens, caeteras quoqz dignitates, & officia, ac Magistratus, inter alios Barones et milites distribuit. Aegre id ferens Conradus Masouiae Dux, & spretum se a Cracouień Baronibus dolens, vlcisci iniuriam suam quamprimum statuit, Conuentumqz ob id, assumptis tribus filiis, Boleslao, Cazimiro, & Semouito, assumpto et Andrea Ploczeń Epō caeterisqz Consiliariis & Primatibus suorum Principatuum, personalem cum Swantopelkone Pomeraniae Duce agit, implorans illius contra Boleslaum Caluum Wratislauień Ducem, & Cracouień milites auxilia. Is etsi se de personali auxilio ferendo, variis allegatis causis excusasset, gentium tamen suarum agmen se missurum spopondit, & in tempore constituto misit.

Tartari in Hungaria biennium commorati, eam in solitudinem redigunt. Tum etiam Cracouiam rur=sus venientes inopinate, crudelius quam ante in homines saeuiunt. Bestiarum item rabies et fames horrenda Hungariam afflixit.

HVngarorum Rege Bela & exercitu eius conflicto & profligato, uniuersoq́ Regno Hungariae peruastato, Tartari sedes suas, quasi regionem illam in perpetuam haereditatem accepturi, in Hungaria ponunt, & in campestribus inter Strigonium et Iaurinum sitis, planitiem proportionatam, & in omnes partes aequaliter porrectam, habentem, statiua figunt, tabernaculaq́ in morem suum egesta humo, & pro quolibet tabernaculo speciali fouea disposita, constituunt. Vbi prope biennium immorati, Hungariam pro parte maiori, agrestibus, tyrannidem eorum ferre non valentibus, redigunt in solitudinem & desolationem. Sed nec furor Domini contra Cracouień urbem quieuit, sed manus eius adhuc super eam extensa. Bela siquidem Rege debellato, agmen Tartarorum per Scepusień oram citato & celerrimo cursu in Cracouiam venit, et habitatores Ciuesq́ illius inermes, & impraeparatos reperiens, grauiorem priore caedem, tam in eos, quam in Polonos residuos nulli conditioni vel sexui deferens, fecit. Vnde et quendam Sacerdotem inclusum, cui Bathi Rex in palmis vitam concesserat, occiderunt, et spoliatis Vrbis reliquiis, per Oszwieczimeń regionem in Hungariam ad statiua, quae in hanc diem cernuntur, rediit. Quorum numerus et magnitudo, etiam ex ipsis statiuis potest aestimari. Ad Tartarorum rabiem, etiam bestiarum rabies accessit, aquilae, vulpes, & lupi, in Hungaria grege facto, homines solitarios gradientes inuadunt, & victos crudelibus rictibus deuorant, & discerpunt. Adeo insuper Pannonicas terras Tartari per biennalem suam mansionem & praedas spoliaq́, in solitudinem redegerant, vt prae famis angustia, matres puerorum suorum carnibus vescerentur, & pleriq́ puluere cuiusdam montis pro farina vtentes, miserabilem vitam vtcunq́ producerent. Tantus autem timor cecidit post haec super omnes Prouincias, vt quilibet aestimaret ex eorum insultu, qualibet die mortem sibi imminere, & terram cum populo perituram. Et hic timor, multis annis nobiles et ignobiles satis angariauit & afflixit.

Conradus Masouiæ Dux Poloniam minorem ingreditur, ac eam sibi subycit, Boleslao Caluo segniter defendente, Castrum tamen Skala per Palatinum Crac pro Boleslao defensum est.

ALtera Cracouien Vrbis per Tartaros facta vastatione Conradus Masouiæ Dux cognita, sciens nepotem suum Boleslaum Pudicum Cracouien Ducem in Hungariam, deinde in Morauiam á facie Tartarorum transfugisse, & præstantiores Cracouien. Sandomirien, Wratislauien. Ducis Boleslai Pudici auxiliatores & milites, ipsum quoqz Henricum Ducem Wratislauien præcipuum eius defensorem, in bellis cum Tartaris gestis, occubuiße. & Cracouien Sandomirienqz Prouincias, pené vacuas esse, occasione temporis irritatus, maximo quoqz afflictus dolore, Boleslaum Caluum filium Henrici Wratislauien Ducis in dictos Principatus succesiße, inducit in animum, vt illas iuris sui faciat. Exercitu itaqz ex Masouiæ militibus, item ex militibus Pomeraniæ, sibi per Swantopelkonem Ducem Pomeraniæ mißis, item ex auxiliariis Ruthenis & Lithuanis, quanto fortiori poterat, congesto, Cracouien. & Sandomirien terras. hostiliter ingreditur. & vtramqz Prouinciam Crac vzt & Sandomirien. omnesqz arces & munitiones illarum, omnibus se vltró illius potestati et regimini, cúm Ducem suum Boleslaum Pudicum amplius crederent non reuersurum, dedentibus, occupauit. Zegotha siquidem de bipennibus cum sua societate & genealogia illi adhæsit. Clemens veró de Ruscza Palatinus Cracouien & alii, Castrum quod Skala dicitur intrauerunt, volentes illud defendere nomine Boleslai Wratislauien Ducis. Conradus veró omißa Castri Skala expugnatione, Castrum in Cracouia ædificat, incipiens ab Eccla beati Venceslai, á Sanctuario altaris beati Thomæ, tendens ad Ecclam Sancti Gereonis, et inde vsqz ad Ecclam Mariæ rotundam, rebusqz taliter dispositis in Masouiam reuersus est. Interim Boleslaus Caluus iniuriam rescißurus, congregatis suis & nonnullis Teutonicis Cracouiam accedit, dumqz Castri munitionem non posset expugnare, Conradus cum exercitu validiori superuenit, cum quo non ausus pugnare recessit, Clemente Palatino Crac in Castro Skala relicto.

Anno Domini 1242.

Conradus Dux nacto Cracouien imperio du:
rissimus in Polonos esse cœpit. Oppressi
Poloni Boleslaum Pudicum Ducem suum,
dimissis Legatis inquirunt. Interim Conra:
dus Castrum Skala etiam expugnat ac re:
bus dispositis in Masouiam reuertitur.

POßessionem plenam Cracouien, Sandomirien, & Lublinen Du:
catuum, Conradus Masouiæ et Cuiauiæ Dux nactus, graues
illicò vniuersis imponit exactiones, easqz & per se & per Offi:
ciales ac Præfectos suos omni miseratione neglecta, exigit, et extorquet.
Et nonsolum Ciues et oppidanos, agrestesqz colonos, sed etiam & Cle:
rum militesqz insolitis talliis, et tributis affligit. Ad ædificationem
quoqz nouorum Castrorum & instaurationem veterum omnes passim
impellit. ratus occupationem præfatorum Castrorum & Ducatuum, non
nisi per subditorum, ne ad calcitrandum prorumpererent, afflictionem
et tyrannidem, sibi posse fieri diuturnam. Quapropter vociferatio
et clamor tribulatorum per singula loca audiebatur, querentium se post
miserabilem vastationem et cædem, post clades et strages frequentes,
per Tartaros factas, miserabilius & calamitosius à propriis opprimi et gra:
uari. Missiqz extemplò in Hungariam et Moraviam crebri perquisi:
tores & nuncii, qui Boleslaum Pudicum Crac & Sandomirien Ducem
reperirent, & repertum reducerent, afflictæ et multipliciter oppressæ
patriæ subuenturum. Interim verò Conradus ipse Dux, Castrum
Skala, quod Clemens Palatinus cum suis defendebat, obsidere &
expugnare cœpit. Sed Clemens Palatinus, videns sibi et suis pericu:
lum imminere, & nullum auxilium Boleslai Calui superesse, reconci:
liationem et gratiam eius petiuit, & obtinuit, et Skala Castro ei tra:
dito, eius se Dominio subiecit. Quo tradito et succenso, & omnium Cra:
couien militum societate, ad sui ditionem fide interueniente, adunata,
Castrum in Cracouia quod idem Conradus erexerat, funditus est
disiectum. Talibusqz rebus gestis, et huiusmodi ordine compositis,
& Magistratibus atqz beneficiis, in milites distributis, in terram su:
am reuersus, per annum in pace quieuit.

A Boleslao Caluo etiam Polonia maior deficit. Cu:
ius defectione Boleslaus Caluus nil offensus affini:
taté etiam cum filiis Ottonis iunxit, vni sorore despõsata.

SEd nec in Maioris Poloniæ & Slesiæ terris, res quietæ erant,
ob sæuitiam Boleslai Calui filii Henrici á Tartaris occisi pri:
mogeniti, militibus in defectiónem & rebelliónem versis. Reli:
querat siquidem Henricus Maióris Poloniæ & Wratislauien Dux, á
Tartaris occisus quatuor filios, vz Boleslaum, Henricum, Conradum
& Wladislaum, et quinqz filias vz Heduigim, Agnethem, Constan:
tiam, Helizabeth, & Gertrudim, ex eadem matre Anna filia Przemi:
slai siue Othocari Bohemiæ Regis susceptos. Occisióneqz patris
Henrici apud Liegnicam secuta, duo filii natu minores Conradus &
Wladislaus, procurante optimà et solerti eorum auia beata Heduigi,
literis apud Perusios operam dabant, Boleslaus & Henricus natu ma:
ióres militiam agebant. Verùm cùm Boleslaus Caluus vocatus, pluri:
mas & intolerabiles oppressiónes, in militares et subditos maioris Poloniæ
ageret, et quoslibet Teutonicos & aduenas quantumcunqz pannosos & vi:
les, Polonorum optimatibus præferret, Barones, milites, & nobiles maioris
Poloniæ vniuersi, & signanter Bogumilus Dirszieraius, Palatinus Po:
snaniensis, Secundus Gnesnen, Thomas Posnanien Castellani, Domo:
rathus Iudex Posnanien, eius principatum & Dominium sæuum quidem
& crudele, et quód se ab eo contemptum, & in largitionibus, donatióni:
bus, & Magistratuum atqz Dignitatum distributionibus neglectum iri
cernebant, cùm tamen in Almanos effusus et liberalis foret, pertæsi,
Conuentu apud Posnaniam habito, ad Przemislaum et Boleslaum Du:
ces, Dominos suos & hæredes naturales, in Castro Vsczie, quod vni:
cum illis restabat (Nakyel enim per Swantopelkonem Pomeraniæ
Ducem eorum auunculum, fraude pauló anté interceptum tenebatur)
hactenus demoratos, respiciunt, & Boleslao Wratislauien Duce, fra:
tribusqz suis filiis Henrici á Tartaris occisi, desertis, Przemislaum
et Boleslaum filios Wladislai Othonis in Dominos & Principes reassu:
munt. Durum iugum et non ferendum, quó eos Boleslaus filius Henri:
ci á Tartaris occisi, affecerat, excutiunt, & omnia Castra munitió:
nes atqz Ciuitates illis præsentant. Sed & Castrum Przementh,
cuius Præfectus cum illis solus sentire distulerat conquirunt, & Du:
cibus Boleslao et Przemislao consignant. Quam quidem Maioris
Poloniæ terrarum defectiónem, Boleslaus Caluus Slesiæ Dux vná
cum fratribus suis, Henrico, Conrado, & Wladislao, filiis Henri:
ci á Tartaris occisi, iubente et persuadente optima Auia beata Hed:
uigi, quæ terrarum illarum nouerat Henricum cum barba possessionem
non legitimé vendicasse, non solum æquo animo tulit, sed & succes:
su temporis, cum Przemislao cui Ducatum Gnesnen Boleslao veró fri

Calisień tenere contigerat, affinitatem iunxit. Et sororem suam germanam in Monasterio Trzebnriczeń se continentem, non tamen professam Helizabeth nomine, matrimonio copulauit.

Swiątopelkus Pomeraniae Dux Cruciferorum opes ac numerum in Prussia crescentem metuens Prussos ad idolatriam pertraxit. Moxq; omnes Christianae religionis homines in Prussia exterminat, Castra Cruciferorum expugnat, terram Chelmeń vastat, Legato Pontificis Romani frustra eū ab hoc scelere dehortātē.

SWantopelkus POmeraniae Dux, vir plurimum versutus, vafer, et callidus, & qui dolis (cùm esset ex Cracouień Ducatu de genere Griphonum oriundus) sibi Pomeraniae Ducatum, Praefecturam tunc illic nomine Lestkonis Albi Cracouień Sandomirień Ducis, atq; Pomeraniae Principis, agens, falsò quaesierat, considerans fratres Cruciferos, per Conradum Masouiae Ducem, contra Prutenos gentiles, et Polonis infestos & graues hostes, accersitos, & quibus Nieszouień & Chelmeń terras, donatione conditionali, vt sibi et suis posteris Prussia subiugata, redderentur, contulerat, sub breui tempore creuisse, & Ciuitates atq; Castra, vzt Thorun, Chelm, Cristbargk, Elbing, Balgam, Viszemburg, Borthensteÿ, Brunsberg, & Heÿlsbergk, caeterasq; munitiones, cum suffragio et adiutorio Ducis Masouiae Conradi, et filii sui Cazimiri, qui in omnes expeditiones cum sua gente, cum Cruciferis ibat, aedificasse, & Primoribus Prutenorum deletis, reliquos Prutenos, ad suscipiendum lauacrum regenerationis et baptismi, coēgisse, vehementer sibi et Ducatui suo Pomeraniae, per tyrannidem et dolum occupato, ne & ipse aliquando illo per Cruciferos exueretur, timere caepit. & multis cogitationibus vexatus & distentus, aduersari Cruciferorum profectui et fortunae, dum tenerae eorum adhuc essent vires, constituit. Et quo id facilius conficiat, omnes Prutenorum nationes, tam Theophitas quàm idolatras, ad suum propositum inclinat, baptisatosq; ritus nefarios resumere inducit. Propter quod vno die omnes Theophiti ad Idolatriam reuersi, tam Polonos quàm Almanos & quoslibet Catholicos in Prussia demorantes, iubente

Swantopelkone nefarie exterminant. Et strage miserabili aedita, omnia Castra et munitiones praeter Balgam & Elbing, quae Cruciferi aedificauerant, interfectis defensoribus, conquirunt, ac Ducem Swantopelkonem in Principem et Dominum assumunt, astringentes se sibi in omnibus quaecunqz iuberet, parituros. Obsessa itaqz erant & terrestria & aquatica supra Vislam per Swantopelkonem itinera, & omnes transeuntes, hii praesertim qui ditionis Cruciferorum essent, aut trucidabantur, aut captiuabantur. Et licet Nuncius Apostolicus Guilhelmus Epus Mutinen. per Innocentium quartum ad sedandum huiusmodi malum missus, auctoritate Apostolica Swantopelkonem crebris literis & nunciis monuisset, quatenus tam execrabile caeptum omitteret, sed ille maiori obstinatia inductus, cum exercitu Pomeranico & Prutenico in terram Chelmen. adueniens, omnem igne et spoliis vastauit, & quatuor millia hominum aut gladio extinxit, aut cepit. Nihilqz in terra Chelmen. integrum praeter tria Castra, Thorun, Chelm, & Radzin, quae conquirere non potuit, reliquit. Pro eodem insuper tempore per praefatum Guilhelmum Epm Mutinen. qui postea in Summum Pontificem promotus, Alexander quartus nominabatur, vniuersa terra Prussiae in tres Episcopatus vzt Warmiensem, Zambien. & Pomesanien. distincta. Numerus Christianorum a Swantopelko Duce Pomeraniae & suis interfectorum, vix poterat aestimari. Itaqz sub eiusdem anni spacio, & Tartarica et Prutenica clades prouenit, & quod Tartarus attingere non potuit, Prutenus deleuit.

Morauia a Frederico Duce Austriae vastatur.

DVx Austriae Fredericus, Districtum Smimensem cum valido exercitu vastans, & conflagrans incendiis, magnam ex Morauia praedam in Austriam depullit, illamqz omnem inter milites dispartiit, nullam passus ob id molestiam et aduersitatem.

Innocentius IIII. Papa eligitur, et Concilium contra Imperatorem Lugduni, celebrat. etc.

CVm fere integro biennio sedes Apostolica vacasset, Cardinales vtcunqz apud Annaniam collecti, Simbaldum Leodicen. Archidiaconum in Papam eligunt, qui Innocentius quartus appellatus est.

Is anno secundo Pontificatus sui, conatus Frederici Imperatoris, quos benignitate paterna sanare non poterat, oppressurus in Galliam se contulit, & Lugduni Concilium celebrauit.

Vislaus Epus Cracouien moritur.

Idibus Martii Vislaus Cracouien Epus, cum annis duodecim in Cathedra Cracouien praesedisset, & ad promouendum Canonisationem beati Stanislai Cracouien Epi, multa miraculorum sublimitate, iam tunc refulgentis, segnis et tardus foret, moritur, et in Ecclesia Cracouien sepelitur. Cuius etiam torpor et segnities Falislao Dommicello & militi Cracouien, per quietem monstrata est. Videbatur enim sibi, quod ad Ecclesiam maiorem Cracouien gratia audiendorum Diuinorum properans, Vislaum Epum in pede montis induuiis Pontificalibus se spoliantem offendisset, vehementer miratus, quid sibi expoliatio ipsa vellet, tacitus cogitabat. Cuius occultis cogitationibus Epus Vislaus respondens, inquit. Non mireris si Pontificalibus expolior, & ingredi Ecclesiam meam vetor, quoniam cum annis duodecim Pontifex eius fuerim, nunquam Canonisationem beatissimi Stanislai promouere curaui. & ne in hanc musci pulam successor meus Prandotha Archidiaconus Crac. & Canonicus Sandomirien, de Domo Odrowasz et villa Bialaczow ortus, ab omnibus eligentibus, quod nusquam vel raro contigit, via scrutinii concorditer electus, & in die beati Vrbani a Fulcone Gnesnen Archiepo de mandato Innocentii Papae quarti, consecratus, incidat, monendus est. Praefatus Vislaus Epus, cum esset vir prouidus et discretus, Controuersiam quae inter tres Epos Cracouien praedecessores suos, et quosdam milites, occasione villae Kunow annis multis durauerat, coempta ab eisdem militibus villa vicina Bukowno, pro sexaginta marcis argenti, et sex bobus, et vno herpicario, perpetuo sopiuit et terminauit. Redditus Epatus Cracouien vtiliter instruxit, rexit et auxit. Libertatem Ecclae defendit, & tranquillitatem conseruauit. Principes terrae in concordia tenuit. Turres tres Ecclesiae beati Venceslai erexit, & plumbo texit. Centum marcas argenti Capitulo Cracouien legauit, in villa patrimonii sui Koszczieliecz Ecclesiam de muro in honorem Sancti Adalberti sumptuose fabricauit. Fratribus suis germanis subuentionem facturus, & eorum releuaturus

necessitatem in sylvis & mericis Radlouien, duas villas Zabavam & Drochezam, locari non sine mutilatione bonorum Ecclae concessit. Quorum pronepotes ex huiusmodi duabus villis precario illis largitis ius universarum syluarum Radlouien sibi vendicabant, vendicassentque, nisi Sbigneus Cracouien Epus eorum pertinacem instantiam, iure terrestri rescidisset, perpetuorum limitum determinatione.

Tartarici exercitus pars cum Duce Caydano Strigonium vadit, et urbe ac arce simul expugnata, ad Albam Regalem applicant. A qua repulsus in partes Zagrabien divertit Bela Rex Spoletum deinde Tragurium fugit. Hunc Tartari insequen, captiuis trucidatis Tragurium petunt. Inde cedere coacti ad Croatiam et Dalmatiam veniunt. Tandem iunctis suis oibus copiis in Regnum Bosnen deinde in Serviam ac Bulgariam commigrant. Ubi captiuorum multitudinem crudeli trucidant. Bela interim Rex in Hungariam redit. Fames dein ac luporum rabies Hungariam populatur.

BAethi Dux Tartarorum in stationibus Strigoniensibus cum media parte exercitus remanente, Caydanus recepta altera parte exercitus, ivit contra Strigonium, & tam arce quam Ciuitate expugnata, multos illic peremit mortales, et quamplurima tulit spolia. Ad Albam regalem applicans, Hungaris egregie urbem tutantibus, exclusus, discedit, & in parteis Zagrabien procedit. Quo audito Bela Rex ex Zagrabien regione diffugit, comitantibus illum Stephano Zagrabien, & Stephano Vatien, Bartholomeo quinque Ecclesien Episcopis, et aliis Ecclesiasticis et Baronibus primoribus, vzt Dyonisio Bano, Wladislao Comite Curiae, Matthaeo Magistro Cauernicorum, et Orlando Magistro Agasonum, et peruenit in Spoletum. Sed nec sibi tutum ibi putans consistere, peruenit cum uxore et omnibus suis in Tragurium. Caydanus autem Hungariae Regem Belam, in omnia loca quocunque diverteret, insecuturus, Slauoniam primum (magnam captiuorum ex Hungaris multitudinem, quam in eundo ceperat, crudelissime, se inspectante, in plana deductam, necari fecit) et exinde Croatiam ingressus, ad Spoletum peruenit, et quoscunque extra moenia urbis reperit, trucidauit. Hungari

autem qui in Ciuitatem confugerant, & quorum multitudinem vix Ciui-
tas capiebat, actum de se putantes, maximo metu perculsi, suam et coniu-
gum pignorumqz mortem, quasi extempló capienda foret vrbs, deplorabant.
Sed Tartarus parum illic moratus, intelligens Regem Belam quem quære-
batur, in vlteriora discesiße, in Tragurium processit. Sed cùm illic quoqz
repulsus foret, apud Croatiam & Dalmatiam, aliquot mensibus immora-
tus, in Bosnen Regnum, iunctus simul cum Bathi et his Tartaris qui
cum eo remanserant, aduenit. Expost Seruiam & Bulgariam intrant,
& data licentia, omni captiuorum multitudini, vt redirent in sua, glo-
meratos omnes, & iam Castra Tartarica exeuntes, crudelissimé velut
oues perimunt. Bela Rex ab exploratoribus certior factus, Tartaros ex
Hungaria discesiße in Hungariam cum suis reuersus est. Cladem
autem Tartaricam biennalem, mox fames horrida in annum tertium, fa-
mem veró luporum rabies, cateruatim discurrentium, et obuios quosqué
etiam armatos & repugnantes, inuadentium & deuorantium, secuta,
Qui, cadauerum quæ Tartarica immanitas occiderat, solicitati illecebra,
esuriem suam cadaueribus non extantibus, per viuos homines explebant.
Sicqz integro triennio Hungarorum regiónes, ferro, fame, & luporum ri-
ctu, vehementissimé attritæ sunt, & in eam necessitatem adductæ,
vt bobus, equis, cæterisqz pecoribus deficientibus, aratri iugo se ho-
mines subycerent, & sic agriculturam exercerent.

Paulus I. Posnamen Epus moritur.
Cui Boguphalus succedit &c.

PRidie Calend Aprilis Paulus Primus Posnamen Epus annis
tribus & triginta, sede Posnamen administrata moritur, & in Po-
snamen Ecclesia sepelitur. Post cuius obitum Boguphalus
Cantor Posnamen & Canonicus Crac, nobilis Polonus de Domo Rosæ,
per electionem Canonicam substituitur Calen Maii. Cuius electió
Idus Iunii per Fulconem Archiepm Gnesnen fuit confirmata, in crasti-
no in Presbyterum promotus, in die veró Sci Laurentii per Fulconem
Archiepm Gnesnen ad Pontificii ordinem in Ecclesia Gnesnensi
consecratus.

Monasterium in Owienska fundatur
et dotatur per Przemislaum I. Ducem.

PRzemislaus primus Maioris Poloniæ et POsnanień Dux cultum Diuinum in suis Principatibus aucturus, in villa sua Ducali owienska, propè fluuium Wartha sita Monasterium Sanctimonialium Ordinis Cisterciensis fundat, & lateribus coctis tam Ecclesiam quàm monasterium, et habitationes pro Sanctimonia: libus, fabricat, Ecclesiamqȝ Monasterii, in honorem benedictæ Vir: ginis Mariæ et Sancti Ioannis Baptistæ dedicari procurauit, Mo: nasteriumqȝ prædictum, villis et introitibus Ducalibus dotat. Flu: uius autem qui vocatur Struga Owienska, per medium Monasterii decurrit, fluens ad coquinam et alias Monasterii officinas. In quo sunt duo molendina, vnum intra septa monasterii, aliud in parte su: periori ante Monasterium. Cuius nunc Abbatissa est Catherina de Oborniki, filia Nicolai Skora Castellani olim Calisień, nobi: lis de Domo Habdanck.

Anno Domi 1243.

Conradus Dux Masouiæ Polonos Bo: leslaum Pudicum expectare præsenti: ens, Conuentione indicta Barones mi: noris Poloniæ captiuat, Clemens tamen Palatinus Cracouień in Hungariam effugit. Post duos tandem menses et captiui è captiuitate fugientes, et Clemens Palatinus Cracouiam veniunt ac Boleslaum Pudicum aduenientem alacres suscipiunt. Quo irritatus Con: radus cum exercitu aduenit, cum quo Boleslaus Pudicus primum congredi renuens tandem congressus eum fu: dit & superat apud SUchodolie.

OMnium Cracouiensium & Sandomiriensium Baronum atqȝ militum, Conradus Masouiæ Dux, dinoscens à se alienatos animos esse, & in Ducis Boleslai Pudici nepotis sui obedi: entiam & subiectionem, cùm propter sui oppressionem & tyrannidem

tum propter Boleslai Pudici, quód verus & legitimus hæres esset, affe:
ctiónem et charitatem, gliscentem defectionem, intellexerat siquidẽ
Boleslaum Pudicum cum nonnullis Hungarorum militibus reuersurũ
esse, satagens rescindere, in mense Iulio Cracouiam aduenit. Vbi ho:
nesté et obedienter susceptus, primos et præcipuos Cracouieñ & San:
domirieñ Barones, & signanter Clementem Palatinum Crac de Domo
Griphonum captiuare instituit. Conuentum apud Scarbimirieñ oppi:
dum (- quasi Rebusp. prouisurus, commenta doli in pectore versans, quo:
modo militibus Cracouieñ exterminatis, Cracouiam possit iure perpetuo
sine scrupulo retractatiónis possidere -) tertió Calend Iulii indixit.
Vbi cũm omnes conuenissent, secundum occultam maliciæ diffinitiónẽ
dat suis signum, milites Cracouieñ captiuandi. Nec mora Przibisla:
us Wawrzinczowicz, Withek Biemiouicz, Andreas Sulkouicz de Miedz:
wiedz, Nicolaus Iastko, Sandek de Chodzcza, et alii simplices cum
eis captiuantur, & vinculis constricti, in Masouiam deducuntur, & in
arctam custodiam retruduntur. Clemens veró Palatinus Crac, cum
fratribus, Sulkone, Theodoro, et aliis de medió captiuantium in Hun:
gariam aufugerunt, á Rege protegendi. Captiui autem, et diris inclu:
si ergastulis, cũm mensibus duóbus captiuitatem præfatam perpessi fuis:
sent, compedibus ferreis confractis, sub noctæ intempestæ caligine, illã
singuli euadunt. Et Clemens Palatinus Crac ex Hungaria, captiuorũ
solutióne audita reuertitur, Diuina enim miseratió non deserens præsu:
mentes de se, prædictos viros captiuos, prima die Augusti, á vinculis abso:
lutos, illæsos fecit abire. Qui omnes cum Clemente Palatino Cracoui:
am venientes, tam arcem quãm Ciuitatem, expulsis et eiectis inde Con:
radi Præsidibus in suam redigunt potestatem. Aduenienti quoqz Bo:
leslao Pudico Duci suo cum consorte sua Kinga ex Hungaria & Mo:
rauia, cum magno plausu et iocunditate occurrunt, et consentiente
atqz rogante Prandotha Crac Epó, ipsum in Ducem & Dominum iure:
iurando illi præstito, assumunt. Quorum exemplum cæteri nobiles
& Armigeri Cracouieñ, quibus Castra et munitiónes Conradus Dux
Masouiæ commiserat, secuti, sibi Castra & munitiónes, pacti vitam
& veniam, reddunt. Quo rumore Conradus Masouiæ Dux excitus,
versus Cracouiam, stipatus gentibus multis Masouitis, Lithuanis,
Iaczwingis, & cæteris barbaris, processit. Et dum pugnandi copiam
Boleslaus Pudicus non faceret, mœnia defendere contentus, Conra:
dus Dux Masouiæ, beati Andreæ Apostoli Ecclesiam, extra mu:
ros Cracouieñ sitam, & Sancti Georgii, in Castra incastellat, & fossa:
tis vallisqz dispositis, valido imposito præsidio Castello Scti Andreæ,

Bogutha militi Cracouień. hic Armiger erat, commendato, in Masouiam cum potentiori exercitu mox rediturus, discedit. Post cuius discessum Castellum Sancti Andreæ per Bogutham eius Præsidem Boleslao Pudico redditum est, & omnis hostilitas, quæ Cracouień. vrbi imminebat, amota. Vocato itaqꝫ Duce Opolień. Mieczslao, qui Henricum Wratislauień. Ducem in prælio Tartarico deseruerat, vocato Przemislao Posnamień. Duce, vocatis Lithuanis et Iaczwingis in sui auxilium, Conradus præfatus Masouiæ Dux & filius suus Cazimirus, terram Sandomirień. hostiliter ingrediuntur. Quibus Boleslaus Pudicus Crac. Dux, cum suis militibus Cracouień. & Sandomirień. & signanter Clemente Palatino Crac. iam ex Hungaria reuerso, & Floriano Palatino Sandomirień. & nonnullis Hungarorum militibus, in Suchodol occurrit, et octauo Calend. Iunii prælium committit. In quo etsi Conradus Masouiæ Dux, tam numero quàm robore militum superior esset Boleslaus tamen Pudicus Crac. Dux, qui iustius arma induerat, et pro quo sine intermissione sacrificia et supplicationes fiebant ad Deum, Conradum Ducem et suum exercitum Diuinitate propicia confregit & debellauit, et pluribus occisis, pluribusqꝫ vulneratis, ipsum etiam Ducem Conradum, Ecclesiæ Cracouień. et suo Antistiti Prandothæ, quòd eius consilio et industria, Ducatum Crac. sibi querebatur ademptum, saeuera et crudelia minitanti, & filium suum Cazimirum, item Mieczslaum Ducem Opolień. Przemislaum Posnamień. Ducem, in turpem fugam egit. Boleslaus Pudicus Dux obtenta victoria modestè vsus, plures captiuos soluit, cæteris munificum se præstitit. Exercitus suus magna præda variarum nationum ditatus, victor reuersus, residuas munitiones, quæ pro Conrado Duce Masouień. in Cracouień. Sandomirieńqꝫ Ducatibus tenebantur, aut deditione accepit, aut vi expugnauit. Videsne qualis fuerit fides in pectore Conradi Masouiæ Principis? qui priori crudelitate tyrannideqꝫ olim in Cristino Palatino Ploczeń. cæcato et iugulato, item in Arnoldo milite occiso, item in Ioanne Cancellario suo et Scholastico Ploceń. et Wladislauień. crudeliter suspenso, parum contentus, nullas exhorrebat carnificationes, dummodo pupillum & nepotem suum germanum ex sua sorte et hæreditate deyceret. Turpis hæc et pestifera lues et pernicies exempli, vt vnde mansuetudo disciplinæ debuerat prodire, et fidei puritas elucescere, ibi fides & æquitas naufragium paciebatur. Discant itaqꝫ posteri abstinere à Principe, cuius fides sorduit tot signis, totqꝫ indiciis euidentibus prodita suppliciorum, sibi & posteris suis inurens ignominiam & labem sempiternam. Victorioso huiusmodi triumpho secuto, Milites Cracouień. priori assumptione Boleslai Pudici Cracouień. & Sandomirień. Ducis non

contenti, iterum illum in suum Ducem aßumunt, & Prandotha Episcopo Cracouien cooperante, cum in Ecclesia Crac solenniter, re Diuina expleta, argento circumfusum, introuisant.

Cruciferorum ordo Swiątopelkonem vlturus Castrum illius Zarthawicza clam noctu capit. Tum Casimirus Cuiauiæ, et Przemislaus maioris Poloniæ Duces, Cruciferis auxiliantes, Vissegrod et Nakiel capiunt, ac Castrum nouũ Zbąschin erigunt. Opera tandem Legati Apostolici obsidibus datis Swiątopelkus Ducibus Polonorum ac Cruciferis reconciliatur.

THeodoricus Cruciferorum de Prussia Marschalcus, considerans potentiam Swantopelkonis Pomeraniæ Ducis, ex aßistentia Prutenorum roboratam, et connexione mutua, se & ordinem suum fractum & penè exterminatum fore, vocatis Senioribus de ordine, quid facto opus sit consultat. Et nemini quidem placebat aperta vi, cùm multam gentem haberet, cum illo in dimicationem venire, periculumq; euidens incidere. Itaq; consensu omnium decretum est, vt particularibus præliis et inuasionibus vexaretur, primumq; Castri sui quod Zarthauicza vocabatur, clandestina & nocturnalis tentaretur interceptio. Itaq; iuxta eam deliberationem præfatus Theodoricus in vigilia beatæ barbaræ, cum viginti quatuor tantummodo viris, ad Castrum Zarthauicza, perueniens, scalis appositis, cùm negligentius custodiretur, illud conscendit, et firmioribus locis atq; turribus occupatis, captis vigilibus, cum cæteris quinquaginta numero viris, erat illis à noctis medio vsq; ad Solis ortum certamen. Quos, cùm partim occidissent, partim in deditionem accepissent, reliquo etiam omni quod illic Swantopelkus seruabat deposito, sed & corpore quodam Sancto (quod quidem Sanctæ barbaræ ferunt) potiti sunt. Quam etsi nonnulli astruant eam fuisse, quæ in Antiochia martyrio consumata est, alii tradunt in Pomerania alteram eiusdem nominis fuisse, & tam virginitate quàm cæteris virtuosis operibus sanctitatem meruiße. Quæ res, vt cæteræ, Scriptorum penuria, in caliginem vel potius obliuionē

versa, quid veritatis contineat, parum constat. Swantopelkus Usitam suorum quam Prutenorum fultus suffragio, Castrum Zartawicza obsi: dione cinxisset, sub ipso tamen obsidionis tempore, dum expugnatio illius non procederet, in Chelmen terram cum medietate exercitus descendens, me: dietate apud Zarthawiczam relicta, per Theodoricum Marschalcum, & Cazimirum Cuiauiæ Ducem filium Conradi Masouiæ Ducis, victus, & Castris vtrisqz exutus est. Dux insuper Maioris Poloniæ Przemi: slaus, á Theodorico Marschalco, et Cazimiro Cuiauiæ Duce rogatus, cum potentia gentium suarum aduenit, & potentiis vnitis, primum ad Castrum Viszegrad in terra Pomeraniæ situm processum est. Quo expugnato, etiam omnis terra Pomeraniæ vastata, atqz flammis exusta est, & magna multi: tudo virorum et fœminarum in captiuitatem ducta. Exinde ad Castrum Nakiel, quod Swantopelk sub Ducibus maioris Poloniæ, Przemislao & Bo: leslao interceperat, ventum. Quod illico Pomerani, vitam tantummodo cum paucis rebus pacti, Przemislao et Boleslao Ducibus tradiderunt. A qui: bus quidem Ducibus Castrum Zbaszin eo anno erectum et constructum est. Swantopelk autem et Polonorum et Cruciferorum potentiam veritus ne potentiis vnitis, sua sequeretur ex Pomerania expulsio, cum Theodo: rico Marschalco et Cruciferis, per operam Guilhelmi Legati Apostolici in concordiam rediit, filiumqz suum Msczugium, Item Weyath Comitem, & Vimarum Burgrabium, obsides dedit. Qua celebrata Cruciferi, omni: bus captiuis Swantopelko redditis, Castrum Zarthawicza nullatenus reddere voluerunt, propter cuius restitutionem, concordia per Swantopel: konem fuit principaliter acceptata.

Hospitale Scti Ioannis in Gne: sna Monasterio Miechouiensi commendatur et subycitur.

Przemislaus Maioris Poloniæ Dux cum fratre suo iuniore Bo: leslao, et genitrice eorum Helinga, Miechouien Præposito & Monasterio, ac ordini Sancti Sepulchri Dominici Hierosolymita: ni Sancti Ioannis in Gnesna, de consensu Fulconis Archiepi, et sui Capi: tuli Gnesnen subyciunt, & conferunt, curam et administrationem egeno: rum, et regimen temporalium eiusdem hospitalis committendo, ordinan: do et statuendo, vt in præfata hospitalis domo, cunctæ languidæ et mise: rabiles personæ foueantur, et aliqui Scholares pauperes, et quod singu: lis Magister præfatæ domus teneatur prouidere de necessariis et expen: sis.

Prutheni terram Plocensem iterum populantur.

Ploczen Ciuitas altera vice per Pruthenos, Ciuibus in Castrum Ploczen euadentibus, vna cum Monasterio et Domo fratrum Praedicatorum. Sed & terra Masouiae in circuitu Ciuitatis Ploczensis in magna parte per eosdem Pruthenos depopulatur & vastatur.

Diuae Heduigis Ducissae mors, et vitae eius commendatio.

Foemina nobilissima & Ill[ris] Heduigis Ducissa Wratislauien Henrici cum barba relicta, magna et euidenti in vita pollens sanctitate, Septimo Idus Octobris moritur, & in Trzebniczensi Monasterio, a se & viro suo fundato et dotato, sepelitur. Cuius corpus, quod in vita Croceum & exangue, abstinentiis & ieiuniis confectum erat, in morte splendidum apparuit, speciem habens corporis glorificati. Quae beati Stanislai Martyris Canonisationem in spiritu praeuidens futuram, & in loco Mon[rii] Trzebniczen, in parte sinistra Chori, altare illi dicandum fore praedixerat, monens sorores vt locum illum magna deuotione incolerent, asserens maximo Sanctorum illum consecrari oportere. Quae omnia prout praedixerat euenerunt. Haec per annos octo et viginti, caelibem vitam ducens, ab omni illecebra carnem et Spiritum custodiuit. Et quod humanis stupendum est sensibus, inter spinas thori maritalis, vna cum eodem Ill[mo] marito suo Henrico, sicuti lilium germinauit, & tanquam aurum in medio incendiorum probata, voluptatum ignibus per totum tempus praedictum, aestuata non est.

Anno Domini 1244.

Conradus Masouiae Dux rursus cum exercitu Poloniam inuadit, et terras Lublinen et Szieczechouien, item praedia Epatus Cracouien crudeliter vastat et incendit. Hunc Prandotha Episcopus Cracouiensis publice excommunicatum pronunciat &c.

CLadem suam apud Suchodol acceptam, Conradus Masouiæ Dux ulturus, Lithuanos, Pruthenos, & Iaczwingos, contra nepotem suum Boleslaum Pudicum Crac. Ducem, á quo conflictus fuerat, & contra terras suas, prece et precio subornat. Qui terram Lublinense in copiosa multitudine equitum et peditum ingressi, ipsam usqz ad flumen Visla, nullo ferente opem, barbarico more crudeliter, omnes Catholicas inflammando Ecclesias, Item Szieczieckhouien. & Lukouien. Districtum, vastarunt et prædam ingentem, tam hominum quam pecorum & rerum, in terras suas transportarunt & abegerunt. Ab eo quoqz tempore terra Lublinen. tam nobilibus et militibus quam agrestibus & colonis optime locata et possessa, cœpit redigi in solitudinem et desertationē. Sed et in cæteras vicinas regiones, ne similem vastationem barbaricam experirentur, tantus pauor iniectus est, tantaqz trepiditas Sandomirien. milites cepit, vt Boleslao Pudico Cracouien. Duce, suo proprio Domino et naturali hærede, deserto, deditionem, vniuersorum voluntate accedente, Duci Conrado, quem nouerant barbaros in Lublinensem terram subduxisse, vltrò facerent. In Prandotham verò Cracouien. Epūm, quòd cum cæteris militibus Sandomiriensibus sentire noluit, et Boleslao Pudico Duci Cracouien. puro, fideli, et vniformi tenore adhæsit, Conradiqz Ducis conatibus perseueranti constantia restitit, Conradus ipse furorem vehementem euomens, missis armigeris, Curias Episcopales in terra Sandomiriensi consistentes, vzt Tharszen., quæ nunc Bodzaczinensis appellatur, Kielczensem, Kunowiensem, primum spoliatas incendit, et villas prædfatorum trium Districtuum, multiplici spolio afflixit, et omnem prædam ex Curiis et villis Episcopalibus congestam, in Masouiam abegit. Prandotha autem Cracouien. Epūs vir pectoris heroici, nihil huiusmodi incendiis et spoliis consternatus, á fide et subiectione Boleslai Pudici, auelli non potuit, quin etiam Ducem Masouiæ Conradum prædictum, Censuris Ecclesiasticis et anathemate, sua auctoritate suoque processu excommunicari et anathemari, ab vniuersa Polonorum Ecclesia mandauit. Cuius processum et Censuras Fulco, qui et Pelka, Gnesnen. Archiepus, indicta ob id apud Lancitiam Synodo, confirmans, mandauit Ducem Masouiæ Conradum, velut violentum bonorum Cracouien. Ecclesiæ raptorem et incendiarium, atqz iniustum inuasorem, omnibus Prouintialibus Episcopis consentientibus & laudantibus anathematizatum in singulis Ecclesiis denunciari, & pro excommunicato & anathematizato haberi.

Fratres Prædicatores Ploczkam introducti.

ORdinem Prædicatorum Conradus Masouiæ Dux in Dominiis & terris Masouiæ plantaturus, fratribus Ordinis eiusdem, ex Conuentu et Domo Cracouien Sanctæ Trinitatis petitis et acceptis Ecclesiam et Monasterium sub titulo Sanctæ Trinitatis in Suburbanis Ciuitatis Ploczen fundat, illicqz fratres Prædicatores locat.

Daniel Ruthenorum Dux opportunitate temporis nacta afflictam Ciuitatem Lublinensem et arcé illius capit.

RVthenorum & Kiiouien Princeps Daniel, terræ Lublinensis solitudine et desertatione comperta, exercitualiter in Liublin aduenìens, tam Castrum quàm Ciuitatem capit, et vniuersam terram Lublinen sibi appropriat et vsurpat. Et quò sibi & suis posteris diuturnior sit illius occupatio, turrim rotundam ex coctis lateribus in Castri medio, habentem in Summitate circuitum et propugnacula, mira celeritate ædificat, Castrumqz et Ciuitatem fossis et vallis profundis fortificat, et omnes Lublinen terræ milites sibi parere cogit.

Fratres Prædicatores de Srzodka Posnaniam Przemislaus Dux transtulit, et Slesiæ Ducis filiam in vxorem accepit &c.

PRzemislaus Maioris Poloniæ Dux, cum fratre suo Duce Boleslao et matre Helwiga, monasterium fratrum Prædicatorum transfert de Srzodka in Ciuitatem Posnanien ad Ecclesiam parochialem Sancti Gothardi, de consensu Boguphali Epi Posnanien. In cuius recompensam Ecclesiam beati Adalberti contulit Epo Posnaniensi cum Iure patronatus. Qui etiam Przemislaus Dux filiam Ducis Slesiæ sibi iungit matrimonio

Conradus rursum terram Cracouien ingressus, eam turbat affligitque.

COnradus Masouiæ Dux vastatione terræ Lublinen parum saciatus, Cracouien terram, forti iterum deducto exercitu, noua,

Castra nouasq; munitiones erigendo, illisq; praesidia militum imponendo, affligit. Quae dum eo dispedente per Cracouienses milites, expulsis praesidiis, aut sponte se dedentibus, fuissent occupata, Conradus Masouiae Dux iterum rediens, nonnulla expugnauit, & diruit expugnata, Boleslaum Pudicum Cracouien. Ducem nepotem suum et terras suas, tam per se quam per barbaras gentes, multifarie conquassando. Miserabilisq; tunc erat terrarum Cracouien. Sandomirien. et Lublinen. condicio, externo a barbaris, et domestico a propriis, bello, vexatarum.

Prutheni terras Masouiae, Conrado absente inuadunt. Sed dum onusti praeda redeunt, a Masouiensibus opprimuntur.

AD indignationem et apertam hostilitatem Prutheni barbari, contra Conradum Masouiae Ducem versi, quasi illis pro assistentia & labore, quibus illum in deuastatione terrae Lublinen. contra nepotem suum Boleslaum Pudicum Crac. et Sandomirien. Ducem adiuuerant, parum iusta retributione respondisset. Equestri exercitu comparato, terras suas Masouiae (Swantopelkone Pomeraniae Duce, ad id illos pellicente) scientes Conradum Ducem cum praestantioribus militibus, in terrae Cracouiensis conquisitione occupatum esse, inuadunt. et caedibus spoliisq; agrestes affectos, etiam oppida et rura incendunt. et usq; ad Cziechanow grassantur. Cumq; iam multiplicem praedam hominum pecorumq; secum vehentes, regredi disponerent, a militibus Masouien. et Lancicien. circa Cziechanow tertio Idus Iulii inuasi, et praelio conserto, licet acriter resistissent, conflicti et oppressi sunt, et nongentis cadentibus, Ducentis captis caeteri effugerunt, praeda omnis hosti excussa, agrestibus qui et ipsi ad vincendum suas operas nauarunt, reddita est.

Quatuor filii Ducis Henrici Wratislauien. a Tartaris occisi, haereditatem paternam inter se partiuntur.

BEata Hedugi relicta olim Henrici cum barba Ducis Wratislauien. in caelestes mansiones migrante, nepotes eius, filii Henrici a Tartaris occisi, cum essent quatuor numero, & duo militiae, & duo literis intenderent, Principatum Wratislauien. in duas tantummodo sortes diuidunt,

uit Wratislauien & Legniczen, ea spe et conditione, ut quoniam Conradus, et Wladislaus natu minores, in sortem Clericalem (iam enim Conrado in Subdiaconum promoto Epatus Bambergen, Wladislao Archiepatus Salczburgen, destinati fuerant) credebantur transituri. Conradus in sorte et portione quae Boleslao, Wladislaus in sorte, quae Henrico obueniret, includerentur, ex morte aut resignatione ipsorum, sortes praefatas, perpetuo possessuri. Missis itaque sortibus, Boleslao Wratislauien, Henrico Legniczen portio contigit. Qua quidem diuisione celebrata, & tandem literis firmata, Ducissa Anna, praefatorum Ducum genitrix, Thoma Wratislauien Epo assumpto, Boleslaum in Wratislauien, Henricum in Legniczen, Principatus, induxit. Sed Boleslaus vocatus Caluus, illico diuisionis taliter celebratae poenitere coepit, et Legniczen sortem existimans praestantiorem, certusque iam existens, Conradum suae portionis sortem velut Subdiaconum, & in Bambergen Epum breui promouendum, nusquam esse repetiturum, sortes cum fratre Henrico commutat, & Legniczen sorte accepta, cedit de Wratislauien Henrico. De quo iterum prioribus lris irritatis, nouae confectae sunt. Verum interim Conradus Clericalem sortem fastidiens, studio et Epatu deserto, in patriam rediit, & de sorte Legniczen, alteram cum Boleslao expetebat diuisionem celebrari. Cui etsi Boleslaus Caluus, primum blanda dederit responsa, sperans illius animum temporis processu, consilio meliori sanari: Conrado tamen perseuerante a proposito, illum a se negata portione exclusit. Qui ad alterum fratrem Henricum se contulit, a quo benigne habitus et tractatus est. Wladislaus vero, qui in consortem Henrico cesserat, in Salczburgen Archiepiscopum promotus, Ducatum Wratislauien Henrico fratri integrum & immutilatum reliquit.

Templariorum ordo annis Centum octoginta quatuor durans excitur.

ORdo templariorum subito in variis regionibus Christianorum destruitur, mirantibus vniuersis, quomodo tam magni Domini sic insperate poterant opprimi & extingui. Qui ordo annis Centum octoginta quatuor durauerat.

Swiatopelkus Pomeraniae Dux, rupta concordia terram Chelmen Cruciferorum ingreditur, et se insequen Cruciferos praelio fudit, Marschalco quoque eoru occiso.

Temerata concordia, & iureiurando, quod Swantopelkus Pomeraniae Dux, cum fratribus Cruciferis pepigerat, violato, venit Swantopelkus cum Lithuanis, Iaczwingis, et Prutenis magno exercitu glomeratus in Culmensem terram, illamque affecit caede, incendio, et praeda horribili, & animas innumeras, pecorum more, in Chelmen. terra captas, perpetuam seruitutem experturas, secum duxit. Cruciferi verò deliberabant, qualiter possint et praedam de hostium manibus excutere, et victoria potiri. Et Theodorico quidem antiquo Marschalco, suas et hostium metientes vires, placebat, certamen ex iniquo loco et callidè agi, et non nisi medietatè hostium paludem trangressam, reliquam medietatem à tergo, ne primi extremis adiutorio esse possint, inuadi. In quam sententiam omnes prudentiores ibant. Verùm nouus Marschalcus Berlwinus, non probabat id, asserens barbaros, si adorti in fronte non fuerint, omnes captiuos, omnemque praedam facilè abducturos. Quod consilium, à maiori parte approbatum, caeteris tamen renitentibus, dum exequi pergunt, barbarosque iam flumen Ossa transgressos consequuntur, ad quorum conspectum plerique barbari, in arces & munitiones cum captiuis et praedis se recipiunt, Swantopelkus verò cum caeteris, Cruciferorum paucitate conspecta, pugna inita ad paludem, quae Reuszin dicitur, Cruciferos confligit, Marschalcoque interempto, vix viginti effugientibus, caeteros omnes trucidat. Sed et exercitum, qui Cruciferis in auxilium post ex Thorun venerat, prima victoria potitus, aggressus, vincit & prosternit, magnaque hilaritate & tripudio ovans, praedis et spoliis interfectorum onustus, in propria victor, redit.

Swiatopelkus, per Ciues Chelmen. corruptos, obsides datos et praecipuè filium liberare conatur. Quod cum non succedit, vi id extorquere tentat, Cruciferos variè affligit, vtque omnia commoda illorum impediat Castra duo ad fluuium locat et Cuiauiam populatur.

Non secus barbarorum victoria ex Cruciferis relata, quàm propria, Swantopelkus Pomeraniae Dux exhilaratus, ad Remkam Aduocatum, nonnullosque Culmen. Ciues, nuncios mittit, literasque scribit, rogans, premiumque promittens, vt Castro Chelmensi irrupto, ad quod illis pro beneplacito patebat introitus, filium suum Msczugium caeterosque

obsides soluerent, sibiqz redderent. Quod cum se Remka Aduocatus cæ-
teriqz Ciues Chelmeñ facturos spopondissent, vnus ex seruitoribus Cru-
ciferorum Ioannes, vulneribus in prælio confectus, proditionem intelligens,
Crucifero Castrum Chelm tenenti, indicat. Quo auisamento Capita-
neus sumpto, Remkam Aduocatum et Ciues Castrum ingredi volen-
tes, excludit, & in Castrum Zarthauicza nocte Msczugium filium
Swantopelkonis, & alios obsides vinctos, omnibus si mutire auderent in-
terminatus mortem, transportat. Intelligens autem Swantopelkus dolos
suos, quos in liberationem filii et obsidum machinatus fuerat, detectos
esse, Culmensem Ciuitatem et Zarthauiczam, missis clandestine qui-
busdam satellitibus, procurauit, igne immisso, conflagrari. Vallatus
quoqz, Pruthenorum, Lithuanorum, & Iaczwingorum multitudine, in Cu-
iauieñ terram venit, & eam fidelesqz Christianos, suo et barbarorum
brachio (quibus æque ac Polonis propterea magis quam Cruciferis infe-
stus erat: quod Cazimirum Ducem Cuiauiæ filium Conradi Masouiæ
Ducis omnes expeditiones contra se ac suos cum Cruciferis frequentare
nouerat) vastat et opprimit, pluribusqz interfectis, plures etiam in
miserabilem captiuitatem deduxit, et vniuersam terram Cuiauiæ per in-
cendia et stragem barbaricam perdidit et vastauit. Cumqz Legatus Apo-
stolicus Vilhelmus Epus Mutineñ, et Scriptis & nunciis Swantopelkonem
super his corriperet, ille stomachando respondit, se a persecutione hostium
suorum, & præsertim Cuiauiæ Ducis et Polonorum, nedum propter Apostoli-
cum Legatum, sed nec propter solum Papam cessaturum. & nisi sibi filius
obses cum cæteris reddatur, cominatus est se omnibus conatibus, tam Polonos
quam Cruciferos, bello vexaturum. Et continuo in Chelmeñ terra ædifi-
cauit Castrum Zanthir, ad ripas Vislæ, & nullam nauem inspoliatam re-
liquit. Cruciferi tot malis angustiati, Samborio fratri germano Swan-
topelkonis, Castrum Zarthauiczam per eos interceptum (si Swantopel-
kus pacta cum eis inita, se seruaturum, & barbaris suffragia non ministra-
turum, assecuraret) offerebant resignaturos. Sed dum Swantopelkus &
Castri Zarthauicza, et filii restitutionem requireret, Cruciferi filium Swan-
topelkonis in Austriam per triginta Armigeros, quos illis Fredericus Austriæ
Dux in auxilium miserat, transmittunt. Swantopelk liberationem filii ef-
fecturus, quiescere non valens, in terra Pomeraniæ Castrum nouum Swie-
czie, ad fluenta Vislæ, vbi Visla fortissimos et rabidos ædit vortices
vt nauigationem omnem impediret, construere cœpit. Cazimirus vero Dux
Cuiauiæ, et Popo alias Pipinus Magister, cum Cruciferis et gentibus non
paucis, Swantopelkonem ab operis noui constructione repulsuri, in nauibus
adueniunt, & multa in destructionem nouorum ædificiorum, ædificando

insuper aliud Castrum Puthirborgk ē regióne Szwieczie, molliti, cæpto irrito discedunt, Swantopelkus & Castrum Szwieczie consumat, & Zanthir militibus & victualibus implet ~

Anno Domī 1245.

Priuilegia libertatum Ecclesiarum Gnesnen̄ et Posnanien̄, maximé quód hæc ius etiam cudendi monetam haberet, Barones Poloniæ tollere, aut saltem imminuere frustra contendunt. Ducibus eō magis has ipsas libertates Ecclæ confirmantibus ~

AD libertatem Ecclesiis Gnesnen̄ et Posnanien̄ per Wladislaum Otonis Ducali munificentia largitam, rescindendam, Barones & Militares Poloniæ uniuersi, solo liuore acti, conspirant, magnisqꝫ illam studiis & interpellatiónibus apud Przemislaum & Boleslaum Maioris Poloniæ Duces, precantur cassari. Quæ etsi nulli eorum afferebat præiudicium vel grauamen, offendebantur tamen quám maximé Ecclesiasticas sortes villas et prædia liberas esse, suis consistentibus sub graui seruitute & tributis. Altius tamen libertati Ecclesiæ Posnanien̄ erant infesti, in quam nonnulla iura Ducalia, de moneta, iure suo et imagine fabricanda, erant transfusa. Przemislaus veró et Boleslaus Maioris Poloniæ Duces, Baronum et militarium suorum, nullis precationibus, nullis instantiis frangi, et ad propositum eorum molliri poterant. Turpē rati Principis et parentis sui Priuilegium in Dei honorem & Ecclesiasticam libertatem donatum, violatum iri, cúm violatió ipsa, & Diuinitati contumeliam, & ipsis inureret dedecus sempiternum. Confutatis itaqꝫ & reiectis eorum friuolis instantiis, libertatem Ecclīis á genitore eorum Wladislao Othonis donatam ne á quoqꝫ posset in posterum reuocari in ambiguum suis specialibus lr̄is innouant & corroborant, & in foris Ciuitatum & Castellorum præconum voce, iubent illam firmam & illibatam censeri, ab omnibusqꝫ suis subditis inuiolaté custodiri. Conuentu deinde generali & Curia solenni apud Gnesnam indicta, Przemislaus Dux natu maior fratrem suum iuniorem Boleslaum, in crastino beati Adalberti, in Gnesnen̄ Eccla, Fulcone Archiepō missam solenniter decantante, sub præsen̄ Boguphali Posn̄ Epi, & multorum Maioris Poloniæ Procerum, militari cinxit balteo, et variis ludis atqꝫ choreis celebratis, Athletis Ducalia largitus est munera ~

Cazimirus Cuiauiæ Dux nouem diebus Pomeraniam liberè vastat, quò prædam referentem Swantopelkus Dux, sed infœliciter consequitur.

CAzimirus Cuiauiæ & Lanciciæ Dux, filius Conradi Masouiæ Ducis, copiis maioribus, quibus poterat, contractis, in terram Culmensem aduenit, & cum fratre Popone Crucifero, nonnullisque aliis Cruciferis, item cum Henrico Lichtersteyn, item Druszeliff, (Pincerna hic Ducis Frederici Austriæ erat) & paucis quibusdam aliis peregrinis, qui ex Austria Cruciferis opem laturi, gratia prædicatæ Crucis, venerant, ordinatis aciebus in Pomeraniam ingrediuntur, vastationem de Chelmen & Cuiauien terris, Swantopelkoni digna vicissitudine refusuri. Et Swantopelk quidem cum suis Pomeranis, cum Cazimiro & Cruciferis decernere non ausus, Pruthenos quos in sui auxilium acciuerat, præstolabatur. Interim Cazimirus Dux cum Cruciferis & peregrinis militibus, plurima oppida & vicos nouem diebus in Pomerania exurens, prædam magnam ex ea ducebat. Quem Swantopelkus Pruthenis aduenientibus, consecutus, & á fronte & á tergo inuadit. Henricus Lichtersteyn, & Druszeliff Pincerna, præda in Pomerania capta præcedente, ante signa ibant, quos Pomerani & Pruteni facili negociò fundunt fugantque. Swantopelkus cum tribus cohortibus in Cazimirum & Cruciferos, adeò animosè & constanter inuectus est, vt nonnulli desertis ordinibus, in præcipitem se darent fugam. Erat Duci Cazimiro miles quidam Signifer Martinus Cruszuiciensis, hic sua adhortatiòne milites in locis continuit. Conserta itaque pugna acerrimè pugnatum est, & neutra parte pedem referente, Henricus Lichtersteyn, cum nonnullis de Austria superuenit (Druszeliff enim Pincerna non nisi in Thorun fugam sistere potuit) Swantopelkonis exercitum á tergo inuadit. In momento itaque Swantopelkus cum suis contritus est, & mille quingentis occisis, cæteri aut capti aut fuga dilapsi sunt. Sub eo quoque tempore Monasterium de Oliva cum suis Grangiis spoliatum & vastatum est á Pomeranis et Pruthenis barbaris.

Innocentius IIII. Concilium Lugduni celebrat. In quo et Fredericum Imperatorem Imperio, et Regem Portugaliæ Regno et dignitate Regia priuauit.

INnocentius Papa IIII. Lugduni Concilium celebrat. Quod dum in festo Sancti IOannis Baptistæ inceptum est, ad octauam Natiuitatis Mariæ Virginis, quæ tum primum illic instituta est, durauit, in quo multa vtilia condita sunt. In processu autem Concilii, hoc est sedecimo Calend. Augusti Innocentius Papa approbante Concilio, Fredericum Romanorum Imperatorem, velut hostem Ecclesiæ condemnauit, ipsumq; tam ab Imperio, quàm à Regno Siciliæ, Apulegiæ, & Calabriæ deposuit & priuauit, & omnes Vasallos à iuramento fidelitatis absoluit, sicut apparet in sexto extrade sententia à re. iudi. gran. Sacro præsente, & I. ad Apostolicæ &c. Depositionis autem suæ quatuor assignantur causæ. Vna fuit periurii, quia non seruauit iuramentum, quod Ecclesiæ fecerat, tam de Imperio quàm de Regno Siciliæ, ratione feudi. SEcunda causa fuit sacrilegii, quia procurauit capi Cardinales & Prælatos venientes ad Concilium. TERtia quia notatus fuit de hæresi. QVarta quia sex annis non soluit censum Ecclesiæ Romanæ de Siciliæ Regno. Idem etiam Papa Innocentius Regem Portugaliæ, Baronibus petentibus, ab administratione deposuit, quia negligens erat de iustitia facienda, vnde Regnum peribat, & substitutus est loco eius frater suus Alfonsus, qui erat Comes Bolonien. Sicut patet in sexto extrade Supplenda negligentia Prælatorum.

CHRISTINVS Chelmen. Epus cùm annis quinq; & viginti Chelmen. rexisset Ecclesiam, moritur, & in Culmen. ecclesia sepelitur, nobilis de Domo et Familia Rawa. Cui Innocentius Papa IIII. tunc in Lugduno agens, nunciis & literis Conradi Masouiæ Ducis rogatus et solicitatus, Henricum Epum Armatensem titularem fratrem ordinis Prædicatorum, virtute et probitate illius delectatus V. Idus Ianuarii, Pontificatus sui anno tertio, substituit.

Anno Domini 1246.

Conradus Masouiæ Dux rursum Cracouiensem terram inuadit. Cum quo congressus Boleslaus Dux vincitur. Conradus victor Castra quædam extruit ac firmat. Quæ tandem ipso in Masouiam discedente Boleslaus Dux expugnat & capit.

GRauem et iratum animum Conradus Masouiæ Dux contra nepotem suum Boleslaum Pudicum Cracouień Ducem gerens, cum quód ab eo in Suchodol conflictus et fugatus fuerat, tum quód illum á Cracouień Ducatus possessiône detraxerit, magnis æstibus et vindictam et vicissitudinem rependere aspirabat. Exulceratum quoqz suapte animum consors sua Ducissa Agasia muliebribus prouocabat exacerbatiônibus, suadens & instigans, vt opprobrium cladis in Suchodol acceptæ, propter quam authoritas sua elanguerat, excuteret, & non sineret esse inultam. Lithuanis itaqz barbaris, sibi solatia præbentibus, terras & Principatus nepotis sui Boleslai Pudici Cracouiensis Ducis, & suarum terrarum, & Lithuanicarum stipatus auxilio, inuadit. Cui Boleslaus Pudicus nepos suus resistentiam facturus, cum Cracouiensibus & Sandomirień militibus in Zariszow aliâs Iaroszin occurrit, Et licet copias suas inferiores quâm hostiles aduerteret, pugnam tamen conserit, & forti ac diro inter vtrosqz durante prælio, Conradus Boleslaum superat & confligit. Multisqz de Cracouień & Sandomirień militibus aduerso pectore cadentibus, multi á Conrado capti sunt Boleslaus Dux Pudicus cum paucis, ne viuus in potestatem patrui sui Ducis Conradi, á quo se extrema passurum non ignorabat, incideret, fuga elapsus est. Et Conradus vastata vicina regiône, opprobrium acceptum resarcire contentus, in Masouiam cum præda rediit. Paruo quoqz tempore transacto, cum gentibus tantummodo suis, sciens vires Ducis Boleslai, á se fractas esse, in Cracouiensem terram, habens in comitatu suo filium suum Cazimirum Cuiauiæ et Lanciciæ Ducem, item generum suum Mieczslaum Opolień Ducem, aduenit, et tantum loca (nolens expugnatiônem Castrorum et Ciuitatum vacare) Ciuibus Cracouiensibus sibi deditiônem facere aspernantibus, incastellat. Et primum quidem Castrum, contra Cracouiensem Arcem & Ciuitatem, in loco vbi Rudawa Vislam ingreditur, aliud propé Monasterium Thinieczeń supra ripam Vistulæ, & hæc duo suis militibus præsidiô commendat, tercium in Lieliow ædificat, & illud Mieczslao Duci Opolień genero suo dat in tenutam. Sed Conrado ex Cracouień oris in Masouiam divertente Boleslaus Pudicus Cracouień Dux, cum militibus Castrum in Thinieceń rupe expugnat et conquirit. Aliud veró quod in faucibus Rudauæ et Vislæ erectum erat, per deditionem accepit: militibus qui in præsidio eius erant verentibus, ne iuxta ac illi de Thinieczeń rupe viui in potestatem Boleslai Ducis venirent. Contigit non longé post Mieczslaum Opoliensem Ducem generum Conradi, liberis non relictis mori. Cuius morte vulgata, Castrum Lieliouień, quod Mieczslai nomine tenebatur, Boleslao Pudico Crac Duci

illicò reditum, & omnes Conradi Masouiæ Ducis labores & machimen:
ta reciderunt in irritum. In sortem autem Mieczslai Opolień Ducis Wla:
dislaus germanus suus successit, Ducatumq; Opolień ex integro possidere
cæpit. Ad suggestionem autem et petitionem Conradi Masouiæ Ducis
Lithuani terram Sandomirień silenti agmine ingressi, Oppidum Opatow
et vicinia eius prædantur.

Opiso Legatus Innocentii Papæ Pome:
raniæ Ducem Swiatopelkum à Censu:
ris liberat. Denarium Scti Petri in Polo:
nia exigit. Edimundum Confessorem
Papa Lugduni Canonisat Impatorisq; alte:
rius electionem apud Electores conficit.

OPiso Abbas de Messano Innocentii Papæ IIII. in Poloniam & Prus:
siam Nuncius, ex Lugduneń Concilio missus, pluribus Apostolicis
fultus facultatibus Cracouiam aduenit, & exinde Prussiam Pomera:
niamq; transiit. Swantopelkonem Pomeraniæ Ducem, Cazimiro Cuiauień
Duci & Cruciferis fratribus, iureiurando pollicentem, cum Pruthenis & bar:
baris contra Christianos non sentire, neq; vlla publica vel occulta inire com:
mercia, à Censuris quibus erat per Epúm Madeń, etiam Apostolicum Nun:
cium ligatus per annos aliquot, absoluit, et pecunias denarii Scti Petri in
singulis Diœcesibus Ecclesiæ Polonicæ, per annos aliquot recollectas, acci:
piens, ad Papam Innocentium rediit. Qui anno eodem Lugduni Sanctum
Edimundum Confessorem Cantuariensem Archiepm de Anglia Canonisat.
Ipsius insuper Innocentii Papæ Electores Imperii parentes mandato, Hen:
ricum Lantgrauium Ducem Thuringiæ, cognominatum Aspe, filium beatæ
Helizabeth in Imperatorem eligunt. Cui electioni obuiat et aduersatur Con:
radus Frederici Imperatoris depositi filius, quem pater antè in Almania
Regem ordinauerat.

Daniel Ruthenorum Dux in
Regem ab Opisone Legato In:
nocentii coronatur Epis Regni
Poloiæ frustra id dissuadentibus.

CLaritatem & præeminentiam Regalis nominis atq; fastigii, Daniel RUthenorum, Kiiouien, & Drohiczien Dux, & qui pro ea tempestate diuitiis, terris, gentibus, factiuitate, & industria pollens, inter Rutenorum Principes celebrior habebatur, adepturus, intelligens Opisonem Legatum Ap̃licum in Poloniam aduenisse, largisq; facultatibus Apostolicis præditum esse, missis ad illum notabilibus nunciis, etiam munera magnæ importantiæ, per illos sibi transmittit, rogans, ut ipsum in Rutenorum Regem auctoritate Apostolica euehat, coronet, atq; inungat. Offerens se cum omnibus Russorum terris suæ ditioni subiectis, Græcorum ritu derelicto, in obedientiam et communionem, uniuersalis Ecclesiæ Romanæ & sui Summi Pontificis transiturum, & tam Rutenorum quam aliorum Catholicorum terras, á Tartarorum inuasione, potenter & animosé protecturum. Exhilaratus admodum his Nunciis eaq; legatione Legatus Apostolicus, & credens vehementer rebus fidei et religionis Christianæ conducere, se quoq; beaté et fæliciter Legationis suæ Officium obiturum fore, si Daniele Rutenorum Principe in Rutenorum Regem euecto, plures et insignes Prouinciæ, atq; regiones, innumerabiles quoq; animæ, ex caligine Rutenica ereptæ, in Catholicæ fidei reducerentur puritatem. Itaq; nunciis Danielis Ducis benigné appellatis, & bené de negocio suæ legationis sperare iussis, illos ad Danielem Ducem remittit, pollicens se propediem venturum, & illum, si erroribus Græcorum desertis, veram Catholicam religionem cum terris et populis suis complexus fuerit, in Rutenorum Regem coronaturum. Et licet Pontifices Poloniæ, & signanter Prandotha Cracouien Antistes, promissum tam temerarium Danieli Duci et suis nunciis factum, rescindere Opisonem Legatum Apostolicum multifariis argumentis persuaderent (quippé probé naturam & mores Danielis Ducis, & eius fluxam vaframq; fidem optimé dinoscentes, certó certius sciebant Danielem Ducem suis promissionibus temeratis, & religioni nostræ, & Summo Pontifici ac ipsi Legato Opisoni, faciliter illusuram.) Legatus tamen Apostolicus Opiso, siue fidei et religioni Christianæ optimé consulturus, siue legationem suam ex coronatione huiusmodi illustraturus, siue quod Pontifices Poloniæ parum fideliter & magis ex inuidia, existimabat dissuasionem ingesisse, á sententia dimoueri non potuit. Sed in Drohiczin, quæ tunc Ducis Danielis principalis erat, perueniens, Ducem præfatum Danielem, astante Principum & Baronum Russiæ, ad id specialiter inuitata et accersita, multitudine in Castro Drohiczin Regem super Russiam coronat & inungit, præfato Duce Daniele solenniter promittente, & se iureiurando, in manibus præfati Opisonis Legati astringente, cum omnibus Baronibus &

Principibus, terris, & dominiis suis, fidem, ritum, & cærimonias Romanæ Ecclesiæ, decæterò fideliter & synceré sectaturum, & Innocentiò IIII. Summo Pontifici Romano eiusqꝫ successoribus pariturum. Misit sub iis: dem temporibus præfatus Summus Pontifex Innocentius IIII. ad gentem Tartarorum conuertendam, et à sua furia mitigandam, fratres Prædi: catorum & Minores, zelum Dei habentes: inter quos duo erant princi: pales, ex Prædicatoribus frater Azelinus Lombardus, ex Minoribus frater Ioannes de Plano. Iam siquidem præfati Tartari totam Persidem & Assyriam, item totam Turchiam, quæ ante dicta est Armænia maior, vbi & Asya minor, armis et crudeli tyrannide occupauerant, antiquis ty: rannis & habitatoribus, partim necatis, partim eiectis, aut in suum ritum et linguagium traductis.

Miles Cracouien. Vidzga in graui fame Cruciferos magnificé subleua: uit ac se ordini eorum addixit.

FAme miserabili Culmen, Pomeraniæ, & Prussiæ terras premente adeò, vt pleriqꝫ Cruciferi inedia extinguerentur. Miles Widzga Czyor: sthin ex Cracouien. terra, de Domo & nobilitate quæ Lamina dicitur, ortum ducens, Ordinem Cruciferorum ingressurus, tres naues magnas, vino, medone, tritico, lardo, frumento, butyro, cæterisqꝫ victualibus oneratas, per aquas Vislæ, trecenta verò pecora, boues, vaccas, item armenta, item equos, per terram vsqꝫ in Thorun transmisit, gratissimum fame laboranti: bus munus. Solus posthæc adueniens, in ordinem comiter et benigné su: sceptus, laudabiliter in illo perseuerans defunctus est. Attulit etiam tum secum, magnum pondus auri, in montibus Polonicis versus Hungariam sitis, & supra villam Lanczko positis, quæsitum, & totum in ordinem con: tulit.

Anno Domini 1247.

Maioris Poloniæ Duces hæreditates inter se partiuntur.

MAioris Poloniæ Duces Przemislaus et Boleslaus, Conuentu apud Posnaniam suis Consiliariis indicto, terrarum Maioris Poloniæ

celebrant æquam diuisionem. Cessit autem iuniori natu Boleslao Calisien Ducatus, á fluuio Przosna usq; ad Przemandt, Castro etiam Przemandt incluso, et abinde usq; ad fluuium Wartha & Moszinam, & paludem quæ Sempro vocatur, & fluuium Odra. Przemislao veró natu maiori Gnesnen et Posnanien cesserunt terræ cum suis Castris & appendiis. Diuisioq; ipsa, etiam iureiurando interposita, & anathemate per Boguphalum Posnanien Epum in violatorem, Duce vtroq; petente et submittente se, lata, quasi quodam duplici funiculo difficulter rempendo, firmata est.

Boleslaus Legnicensis Dux maioris Poloniæ imperium repetit. Sed Castris certis á Ducibus Poloniæ sibi datis tandem quiescit.

BOleslaus Liegniczen Dux, Maioris Poloniæ Ducatus, quos pater suus Henricus tenuerat, velut sui iuris essent, repetiturus super Odram nouum Castrum Kopanicza‍m ædificat, contra quem Przemislaus et Boleslaus, maioris Poloniæ Duces exercitualiter ædificationem Castri Kopanicza prohibituri, egressi, per communes Barones, ne inter fratres affines propinquos, horrendum interueniret certamen, pacificantur, et Castris Santhok, Miedzirzecz, & Zbaszin Boleslao Liegniczen Duci datis, noua munitio Castri Kopanicza demolita est.

Barwin Dux Cassubien Castrum Santhok oppugnat, á quo facile repulsus est. Castrum tamen prædictu Przemislao Duci Gnesnensi per Boleslaum Ducem Legniczen donatur.

BArwin Slauorum seu Caszubitarum Dux, Castrum Santok, quod tunc á Boleslao Caluo Legniczen Duce, tenebatur, prætendens sui iuris esse, collecto exercitu obsidet, et vehementer oppugnat. Successisset quoq; illius expugnatio propter paucitatem defendentium et victualium defectum, nisi Przemislaus Gnesnen et Posnanien Dux, qui Boleslai Ducis Liegniczen sororem germanam habebat pro consorte, festinus cum gentibus accurrisset, tulissetq; laborantibus & in deditionem Castri procliuis, opem, accelerauit et Boleslaus Caluus

Legniczen Dux, cuius Castrum erat aduentare cum copiis, Barwin Dux Caszubitarum, vtriusq; veritus potentiam, obsidione soluta discessit, nec apposuit amplius redire. Boleslaus autem Dux Liegniczen Ducis Przemislai Posnamien et Gnesnen, commendata fide et probitate, etiam sibi Castrum Santok perpetua largitione donat vel potius reddit.

Boleslaus Calisien Dux Monasterium Landense per Casimirum Cuiauiæ Ducem incastellatu recuperat.

NOn tulit & Boleslaus Calissien Dux frater Przemislai ignominiam et iniuriam suæ sortis, quam illi Cazimirus Cuiauien & Lancicien Dux filius Conradi Masouiæ Ducis, Monasterium Landen ad flumen Warthæ situm incastellando, intulerat, sed cum militia sua illud aggressus, conquirit, præsidioq; quod Cazimirus imposuerat depulso, & vallis, fossatisq;, ac vniuersis propugnaculis disiectis et demolitis, locum Monachis restituit.

Conradus Masouiæ Dux moritur.

MAtura ætate & continua frequentatione bellorum Conradus Masouiæ, Cuiauien, Lancicien, et Syradien Dux, confectus, (qui in omni vita sua ad consequendam Poloniæ Monarchiam aspirauerat, & ob id nepoti suo Boleslao Pudico Cracouien Duci, iniusta bella mouerat) moritur, & in Ploczen maiori Ecclesia sepelitur, duos filios Cazimirum & Semouitum relinquens. Inter quos subita concertatio super relictis paternis Principatibus, exoritur. Vix enim patris corpore sepulturæ mandato, dum adhuc funeri relicta sua Agasia, & filius natu iunior Semouitus iusta persoluerent, Cazimirus natu maior Siradien Castrum, item Spiczimierz & Rosprzam, ex improuiso occupauit, & occupata detinuit, moleste ferens quod Conradus pater propensiori charitate affectus, Ploczensem illum sedem & Masouiæ Ducatum viuens obtinere iusserat.

Swiatopelkus Pomeraniæ Dux bis per Cruciferos profligatur.

SEcundo Magistro Cruciferorum Popone aliàs Pipinò absumpto, tertius Henricus de Vida succeßit. Qui, in Pomeraniæ terra Castrum Christburg construens illud fratribus & militibus communit: conatus temerarios Swantopelkonis Pomeraniæ Ducis facilius repressurus. Verùm Swantopelk tempore opportuno explorato Castrum Cristburg per insidias nocte intercipit, & Cruciferorum partim necato, partim captiuato præsidiò, suum illi imponit. Violatis insuper pacis sufferentiis, plurimos ex Cruciferis circa Golub cepit aut extinxit. Suo denique & barbarorum exercitu congregato, terram Cuiauiensem Cazimiri Ducis hostiliter ingressus, neque impuberibus neque fæminis miserendum duxit. Sed ferro et incendiò omnia deuastans, magna præda onustus in Castrum suum Swieczie se recepit. Eo autem Cuiauiam vastante, aliud Castrum à Magistro Henrico et fratribus è regione Castri Cristburg extructum est. Ad quod oppugnandum conquirendumque exercitus suus cum curribus et propugnaculis accedens, certamine inito superatus, & in fugam versus, Cruciferi curribus & commeatibus, rebusque plurimis potiti. Eam cladem vltum iri Swantopelkus satagens, nouo exercitu congregato, nonnullas copias ad lacessendum Cruciferos, qui erant in Castro Cristburg, transmittit. Quæ certamine cum Cruciferis inito, à Cruciferis ex Castro Cristburg victi, dum ad Swantopelkonis Castra refugerent, clamore incondito, quem fugiendo edebant, adeò Swantopelkonis perterruerunt exercitum, vt tabernaculis relictis, trans alteram ripam Vislæ, absorbentibus nonnullos vndis, diffugeret. Exercitus verò Cruciferorum, in terram Pomeraniæ descendens, grauem vastationem per cædes et ignes infert. Sub qua vastatiòne omnibus horreis & bonis Monasterii de Oliva concrematis, & tam equis quàm pecoribus abductis Monasterium prædictum extrema egestate damnatum est.

Anno Domini 1248

Mortuo Conrado Masouiæ Duce ac filiò eius Boleslao Dux Polonorum Boleslaus Pudicus tranquillè regnat in Monarchia.

MAgna tranquillitas certaque pax Conrado Masouiæ Duce è vita excedente, terris Cracouien. Sandomirien. & Lyblinen. qui illas et per se & per barbaricas gentes, Lithuanos atque

Pruthenos infestare solitus erat, reddita est, Ducis quoqz Boleslai Pudici, præcipuo hoste et aduersario sublato Thronus firmatus. Cœpitqz extunc Boleslaus Pudicus Cracouien Dux, collapsa & deformata erigere, & instaurare diruta. & tam apud Polonorum Duces, quàm vicinas nationes & Regna, propter probitatem suam, morum elegantiam, & virtutum præstantiam, magnus & celebris haberi. Secutus est autem parentem suum Conradum Masouiæ Ducem filius eius Boleslaus, & rebus absumitur humanis.

Boleslaus Caluus Dux Legnicensis germano suo bellum iniustè infert.

CRacouien et Sandomirien oris quietatis, atrox et Ciuile bellum in Slesiana ora erupit. Boleslaus enim Caluus Legniczen Dux magno furore actus, quòd et de portione meliori Ducatus Wratislauien, quæ sibi ex sorte debebatur (Legniczen ratus meliorem) Henrico fratri sponté cesserat, & quòd Conradus alter frater, suæ portionis consors, subdiaconatu ad quem promotus, & Bambergen Epatu ad quem promouendus erat, desertis, militari statu induto, portionis Legnicen dimidium repetebat, Henrico qui Wladislaum Archiepum Salczburgen habebat consortem, ex integro sortem retinente, bellum Henrico Wratislauien, et Conrado fratri, apud Henricum hospitato, Ducibus, mouit. Et Saxonibus stipendio conductis, in auxiliumqz accersitis, Wratislauien Ducatum (Henrico Wratislauien Duce, quòd vires ad decernendum illi tenues erant, vitante conflictum) spoliis & incendiis, & qualibet hostilitate vastat & inuadit. Apud Nouum quoqz forum plebe promiscua ad Ecclesiam confugiente, quingentos homines edaci flamma consumit. Deinde ad Ciuitatem Wratislauien (quæ tumprimum Henrici Ducis industria à Teutonicis disponi, & iure Teutonico locari cœperat) accedens, eam tribus mensibus continua obsidione premebat. Quæ etsi tunc in propugnaculis languida atqz nouella extitisset, obsidionem tamen Boleslai Calui Legniczen Ducis non solum fortiter tulit, sed etiam per frequentes eruptiones exercitum ipsius multifariis damnis molestauit adeò, vt Boleslaus ab illius obsidione cœpto irrito recedere cogeretur.

Clerus Poloniæ concedit quintam partem omnium redituum Sedi Apostolicæ ad triennium, et tunc primum incipit Dnica Quadragesimæ a die Cinerũ, quæ prius à Dominica Septuagesimæ sumebat initium.

IAcobus Leodien Archidiaconus ex Lugduno à Papa Innocentio quarto in Poloniam, Pomeraniam, & Prussiam nuncius missus, aduenit in Poloniam, & negocia sibi à Sede Apostolica commissa confecturus, Synodum apud Wratislauiam agit. Ad quam cũm Fulco Gnesnen Archiepus, Prandotha Cracouien, Boguphalus Posnanien, Thomas Wratislauien, Michael Wladislauien, Andreas Plocen, Naukerus Lubucen, Henricus Culmen, Polonicæ Ecclesiæ et Gnesnen Prouinciæ Episcopi, cum suarum Ecclarum Capitulis conuenissent, Iacobus Leodien Archidiaconus, nuncius Apostolicus, quantis Sedes Apostolica et eius Præsul Innocentius quartus, ex diuturna guerra, inter ipsum et Fredericum Imperatorem, pro defensione libertatis Ecclesiasticæ, afflicta sit calamitatibus, in quantas difficultates & debita prolapsa, & quantis circumdata angustiis, longo sermone edicit. Nomineqz Romanæ Ecclesiæ & Innocentii quarti, medietatem omnium reddituum, per tres annos continuos pro subuentione ab Ecclesia Polonica, magno studio flagitare cœpit. Asserens impium et crudelem fore, qui tam euidenti necessitate afflictæ et angustiatæ matri subuenire detractet. Pontifices autem Polonicæ Ecclesiæ, variis consultationibus habitis, ad subueniendum Ecclæ Romanæ & Innocentio quarto, de quinta parte suarum Ecclesiarum, & beneficiorum sui Cleri per triennium (· medietas enim onerosa videbatur.) se submittunt. Et quo subuentio ipsa in Summi Pontificis conspectu gratior foret atqz commendabilior, pro vniuerso triennio subuentionem ipsam quintæ partis, in constituto die celerrimè conferunt, & Summo Pontifici per Gothfridum pœnitentiarium Apostolicum, collectam pecuniam & in aurum redactam, transmittunt. Pro quo Pontificibus & Clero Poloniæ ab Innocentio quarto gratiæ in publico sunt actæ. Habebatur autem in vniuerso Poloniæ Regno obseruantia vetus et consuetudo ab exordio susceptæ fidei, in eam vsqz diem, in morem primitiuæ Ecclesiæ et ritum, quem Orientalis Ecclesia obseruare non desiit, pro legitima sanctione custoditum, ieiunium Quadragesimale, à Dominica Septuagesimæ incipere, & in diem Paschæ continuare. Quæ à pluribus sæpenumerò præuaricata personis, multarum discordiarum inter Clerum

& laicalem populum afferebat Seminarium & fomentum, aut publica
aut graui pœnitentia, aut Censura mulctantibus, aut ecclesiæ ingressum
denegantibus, laicis é contrario opponentibus, consuetudinem & obser-
uantiam præfatam ab Ecclesia Romana contraria consuetudine et ob-
seruantia in singulis Regnis, terris, et Prouinciis Romanæ Ecclæ sub-
iectis abolitam fore, & se ad illam more aliorum Catholicorum non tene-
ri. Pluribus itaq; diebus in præfata Wratislauień dieta, per Iacobum
Apostolicum Nuncium et Pontifices Poloniæ eorumq; Clerum nodo huius-
modi rei uentilato, prædictus Iacobus Apostolicus nuncius, de consilio
& assensu Pontificum et Cleri Ecclesiæ Polonicæ, conseruantiam & con-
suetudinem, prædictas multas difficultates & scandala parientem, au-
ctoritate Apostolica sustulit, & tam Ecclesiasticis quàm sæcularibus
personis, usum carnium ad Cinerum diem exclusiue, contraria consue-
tudine Ecclesiæ Polonicæ, neq; institutione primitiuæ ecclesiæ, obstan-
te concessit. Ab eo quoq; tempore Septuagesimæ Dominica á Polo-
nis uetus Carnisprivium denominationem, quam hactenus retinet, accepit.

Przemislaus Bohemiæ Regis filius prém Regno exuit. Qui tandem á patre captus ac carcere punitus, Morauiæ Principatum pri reconciliatus accipit.

WEnceslaus Bohemiæ Rex, qui ob sinistri oculi defluxum & carentiam Monoculus appellatus est, Senio & æuo grandæuus, tam hostili odio et liuore (procurantibus et serentibus huiusmodi odia Baronibus Bohemiæ, et signanter Stiborio, cognominato ob singularem industriam Mudra hlowa, id est sapiens testa) insectatus, quàm á filió suo Przemislao angustiatus & constrictus est; ut Regnum illi resignaret, tribus tantummodo Castris, uzt Szwiekow, Lokieth, & Ponthe, sibi reseruatis. Verùm dum nec sic furor filii Przemislai & consulentium sibi quiesceret, sed Przemislaus ipse Barszonem de Osziek aliâs Kiremburg (eó quód cum patre contra illum sensisset) capitali persequeretur odio, Castrum etiam Ponthe, quod Barszo á patre tenebat, obsidióne uallaret, Barszo cum Baronibus de Swemberg & Lemberg & aliquibus de Missna, Castra Przemislai nocte inuadens, percussit, pluribusq; interfectis, Przemislaum et omnes suos in turpem fugam egit.

Rex interim Venceslaus & Bohemorum & Austrialium adiutus assi:
stentia, occupatum a filio Regnum recuperat, & filium ad se in Thir:
szow venientem captiuat, et carceri includit, suorum vero Consilia:
riorum, capita in monte petrino, trabe iussit decuti. Inter quos caput eti:
am Stiborii Mudrahlowa de Szumberg & Thowaczow (qui in sua sa:
pientia adeo confidentiam habuisse asseritur, ut Deum posse se in consi:
lium suum vocare gloriaretur) trabe decussum est. Przemislaus vero
filius post humiliatus. & per Barones patri reconciliatus, calcitrare
erubuit, et patre concedente in Morauia ad patris mortem gessit Princi:
patum.

Anno Domini 1249.

Przemislaus et Boleslaus iterum
maiorem Poloniam inter se diuidunt,
et peior pars cessit Boleslao Duci
resistere dubitanti atque timenti.

DIuisionem terrarum & Ducatuum Maioris Poloniae, Przemislaus
Gnesnen & Posnanien Dux inter se & Boleslaum germanum
suum Ducem Calisien, superiori tempore celebratam, infectu:
rus, Castrum et Ciuitatem Posnanien, iuxta Ecclesiam maiorem Posna:
nien, magna diligentia atque expensa, variisque aedificiis, fossatis, et pro:
pugnaculis extruxit et consumauit. Et fratre suo Duce Boleslao Cali:
sien accersito, consignato ei Gnesnen Ducatu, ac Castris Oppidisque
Bnin, Grodecz seu Giecz, Biechow, Ostrow, Nakiel, Vsczie, Czarn:
kow et Srzem, Castrum et Ducatum Calisien, ab illo in perpetuam posses:
sionem accepit, nouamque diuisionem inter se et fratrem Boleslaum non ex
aequo, aut Consiliariorum arbitrio, sed ex sensu proprio, priori irritata (Bo:
leslao natu minore aduersari non audente) multis viris improbanti:
bus, celebrauit, meliora quaeque in suam sortem appropriians, & infaecun:
da & quaeque deteriora Boleslao fratri relinquens. Coniecit & in vin:
cula praefatus Przemislaus Posnanien Dux Thomam Castellanum Po:
snamien, et Thomislaum Pincernam filiumque eius Sandziuogium nobiles
de Domo Nalencz: astruens illos ad se et fratrem suum Boleslaum de Maioris Po:
loniae Ducatibus eyciendum, & ad tradendum Ducatus praefatos Boleslao Duci Liegni:
czen conspirasse. Quos in Castro Gnesn aliquanto tempore ferreis cathenis tenuit
constrictos.

Boleslaus Caluus Legniczeñ Dux, iterum fratrem suum Henricum oppugnat sed suo malo.

BOleslaus Caluus Legniczeñ Dux, sortem quæ sibi prius obtigerat, & de qua sponte Henrico germano suo cesserat, Ducatum vzt Wratislauieñ repetiturus, Saxonibus & Teutonicis cæterisque peregrinis militibus, quos precio in sui auxilium conduxerat, adiutus, alteram in Wratislauieñ terram agit expeditionem. Et fratre suo Henrico detrectante certamen, & Castra tantummodo & munitiones tueri contento, Boleslaus Liegniczeñ Dux, fortem et numerosum ducens exercitum oppida, & rura vastat, incendit, et prædam magnam pecorum et captiuorum in terram Liegniceñ abducit. Terra autem peruastata, etiam Ciuitatem Wratislauieñ secunda obsidione constringit. Aliquanto autem tempore in eius obsidione commoratus, pluribus damnis per eruptiones & inuasiones, eorum qui pabulatum se conferebant, exceptis, in Liegniceñ Ducatũ fremens, & tristis, quod duabus expeditionibus nihil prospere egisset, rediit. Quem in Liegniczam redeuntem Barones & milites sui captiuant et incarcerant, posthæc de synceritate facienda sponsionem faciens, dimissus in libertatem Castra Teutonicis tradit, vt liberius proprios vastaret, suam captiuitatem satagens vltum iri. Donat insuper Castrum Lubusz Archiepo Maydeburgeñ, ea conditione, vt sibi in gentibus transmittat auxilia. Quibus cognitis Przemislaus Posnanieñ Dux gener suus, qui sororem suam germanam habebat in consortem, ipsum velut delirantem detinuit, & sub honesta custodia seruauit captiuatum.

NICOLAUS Prageñ Epũs, apud Venceslaum Monoculum Bohemiæ Regem per æmulos famæ et nominis sui accusatus, quod et ipse cum filio Regis Przemislao sensisset, et ipsum ad rebellandum patri subordinasset, iussu Venceslai Regis captus est. Propter quod interdictum ecclesiasticum in vniuersa Prageñ Diæcesi, quousqz in libertatem rediit, fuit obseruatum.

BRUNO Olomuneceñ Epũs dignitate sacerdotii neglecta, oppidum Ratiborieñ ob quasdam simultates & inimicitias cum Wladislao Duce Ratiborieñ, susceptas obsidione cingens, expugnat, et tam ecclas qz Monria et oppidum incendio absumit. Ad Castrum etiam Ratiborieñ machinas admouet, sed inde repulsus turpiter abiit. Post tractatus aũt varios

pro pace componenda hincinde habitos Wladislaus Dux oppidum Ratiborien tribus millibus marcarum à Brunone redemit.

Secunda expeditio per Ludouicum Regem Franciæ contra Saracenos male gesta.

FRancorum Rex Ludouicus, pro liberatione terræ Sctæ sumpta cruce, cum suis Epis Baronibus, & Principibus, transfretaturus iter transmarinum, & in die Ascensionis Domini ex Cypro, ubi integra hyeme hybernauerat, nauem conscendens nauigansqz, Portum & Ciuitatem Damiatæ capit. Vltra verò ad expugnandum Saracenos procedens, obuiam habuit multitudinem Saracenorum in passibus strictis, ubi multi de suis occiduntur, inter quos fuit frater suus Robertus, cuius nimia celeritate clades ipsa acciderat. Ludouicus verò Franciæ Rex cum pluribus suis capitur, & cùm captiuitatem annis quinquè pertulißet, data pecunia seipsum & omnes in libertatem vendicauit.

ANDREAS Ploczen Epús dictus Cracouien cùm annis undecim sedisset, febribus maceratus, decima septima Ianuarii moritur, & in Ploczen Ecclesia sepelitur. Cui Petrus cognominatus breuis Canonicus Ploczen, per electionem Canonicam, via compromissi celebratam succedit, à Fulcone Gnesnen Archiepo apud Calisz, Cazimiro & Semouito Ducib. Masouiæ illum promouentibus confirmatus & consecratus est.

Occisio beati Petri Ordinis Prædicatorum.

CLaruit sub hoc tempore in Lombardia vita, doctrina, atqz miraculis beatus Petrus de ordine Prædicatorum natione Veronen. Sed in territorio Mediolanen ab Hæreticis, Deum tantummodo visibilium, dæmonem inuisibilium Creatorem astruentibus, velut sectæ eorum damnator, occisus, magnis cæpit corruscare miraculis

INNOCENTIVS Papa IIII. Albertum Epum olim Armacanum tunc verò in Archiepiscopum Russiæ promotum ad Danielem Russiæ Regem, obedientiam sibi et Romanæ Ecclesiæ ab eo præstitum iri

requirens, mittit. Sed Rex callidus et rebellis, neq; requisitioni Apostolicæ paruit, neq; se fidum sed hostem Romanæ ecclesiæ egit, Legatumq; Apostolicum Albertum sine honore dimisit.

Henricus Imperator electus moritur. Cui Guilhelmus succedit.

HEnricus Lantgrauius & Dux Thuringiæ, cognominatus Aspe, filius beatæ Helizabeth, mandato Innocentii Papæ ab Electoribus Imperii, post Frederici depositionem in Regem Romanorum electus, moritur. & ex mandato eiusdem Summi Pontificis Innocentii Electores ad electionem alterius Regis procedentes, Guilhelmum aliâs Vilkinum Comitem Holandiæ, in Regem & Imperatorem Romanorum eligunt.

Cruciferos Pruthení cædunt.

ADunato Cruciferi, qui Balgam & Elbing Castra & oppida in Prussia obseruabant, non mediocri ex propriis & forensibus militibus exercitu, Pruthenorum regionem Nactaga siue Managa hostiliter ingressi, tam flammis quàm cædibus grauissimè vexauerunt. Vastatione autem peracta, dum redirent, à Pruthenis iniquorum locorum opportunitate circumsepti, dum neq; effugiendi neq; iusta acie dimicandi spacium foret, barbaris, qui et ipsi plures numero erant, instantibus, se hostibus (Marschalco Duce exercitus & Henrico Crucifero nequicquam improbantibus) dedunt. A quibus omnes ad vnum trucidati sunt atquè deleti, circa villam vocatam Vitke. Vbi etiam non mediocris alia cæsa est à barbaris Christianorum multitudo.

Anno Domini 1250.

Nuncii Romam missi pro sollicitanda Canonisatione Sancti Stanislai, et Papa proprium Commissariū ad examen mittit.

Crescentibus stupendis & magnificis miraculis, quæ clementia Saluatoris, per beati Stanislai Pontificis Cracouien gloriosa merita, Polonorum genti in earum cladium & afflictionum, quibus & á Tartaris & á ciuilibus bellis attrita est, leuimen, operari dignata est. Boleslaus Pudicus Dux, & Prandotha Episcopus Cracouien, feruentis ambo deuotionis viri, Nuncios, Magistrum Iacobum Decretorum Doctorem Decanum Crac, ortum de Skarzeszow, humilis quidem sortis, & staturæ infimæ & exiguæ, sed magnæ & raræ doctrinæ, prudentiæ et factiuitatis virum, & Magistrum Gebhardum Canonicum Crac. & fratrem Boguslaum Ordinis Prædicatorum Subpriorem Domus Cracouien, Lugdunum ad Innocentium Papam, miracula ipsa expositurος, transmittunt. Quæ etsi Summo Pontifici Innocentio in facie Consistorii publici, per Magistri Iacobi De Skarzeszow Decani Crac organum, grauiter & diserté enarrata forent, Summus tamen Pontifex, grauitatem in rebus similibus, á Sede Apostolica custodiri solitam, obseruans, Archiepo Gnesnen, Wratislauien Epo, & Abbati de Lubens, examen miraculorum beati Stanislai, per literas speciales mandat & committit: iubens illis & singulariter iniungens, quatenus propter diuturnam & longæuam earum rerum, quæ de passione & martyrio beati Stanislai Epi Crac ferebantur, protelationem, quendam militem Centenarium (Gethko hic erat) cum omni diligentia ac solicitudine examinent. Qui etsi Sanctum Stanislaum non nouerit, eos tamen qui illum nouerant, pro comperto habebatur nouisse, & illis referentibus, vitæ beati viri puritatem & conuersationem, innocenter et religiosé per omne æuum traductam, ordinem denique & causam Martyrii & miracula, quæ in vita & morte operatus est, didicisse. Cuius Commissionis tale extat exemplar.

Commissio Papæ pro Canonisatione Sancti Stanislai Episcopi Cracouien.

Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto filio Iacobo Velletrensi Ordinis fratrum minorum, Salutem & Apostolicam benedictionem. Licet Venerabili olim fratri nostro Episcopo Cracouien, & dilectis filiis Capitulo & Clero Cracouien Ciuitatis & Diœcesis, suis nobis literis intimantibus, quód mirabilis Deus in Sanctis suis piæ memoriæ, Stanislao Cracouiensi Episcopo, tot & tantis dat coruscare miraculis, vt illius Sanctitas apertis indiciis comprobetur, & ipsius inter alios Sanctos non inuocari suffragia est indignum. Venerabilibus

fratribus nostris Archiepiscopo Gnesnen̄, Episcopo Wratislauien̄, dilecto filio Abbati de Lubens Cisterciensis ordinis, Wratislauien̄ Diœcesis, dederimus nostris literis in mandatis, ut assumptis sibi viris religiosis & Deum timentibus, de virtute morum, & veritate Signorum, operibus vẑt & miraculis, diligentissimē inquirentes, quæ inuenirent nobis suis literis fideliter intimarent. Ipsisqꝫ in negocio huiusmodi procedentibus et rescribentibus nobis, nos fidem adhibeamus, ut conuenit, propositi eorundem: quia tamen in tanto negocio est grauitate & maturitate præuia procedendum, te ad partes transmittentes, easdem discretioni tuæ auctoritate præsentium, in virtute obedientiæ districtē iniungimus, ut á dictis inquisitoribus, si superstites & præsentes in Prouintia fuerint, an sic processerint, sicut ipsorum Sigillis recepimus, perscruteris, & ipsorum actorum exempla, ad maiorem certitudinem tecum portes, faciens tibi præsentari eos, qui dicuntur á diuersis infirmitatibus fuisse liberati, quos et quot potueris. Ac illos duos Centenarios si superstites fuerint, de quibus mentio est in actis: quæ dicuntur ab aliquibus accepisse, vel eorum alterum, quōd Sanctum nouerunt eundem, & de ipsius clara et honesta conuersatiōne, dum viueret, audierunt: inquisiturus ab ipsis & inspecturus an ita sit. Nihilominus deuotiōnem populi, & famam communem super martyriō et causa martyrii, necnon Sanctitate ipsius inquiras. Insuper utrum Cracouien̄ Diœcesis Paganis & Rutenis Scismaticis sit confinis, ut per hoc ex ipsorum confinio lucrum prouenire valeat animarum. Ad hoc librum Chronicarum, quo ad Capitulum pertinens ad negocium memoratum, ex archiuo Ducis Poloniæ æditum, & etiam librum Annalium & Epithaphium considera diligenter. Et his summatim sub obtestatiōne iuramenti, ubi tibi visum fuerit, coram prioribus inquisitoribus præstiti, plenius intellectis, si aliqui testes super prioribus vel nouis articulis fuerint, eos iuratos, secundum formam recipiendorum testium prudentum, recipias, & diligenter examinare procures. Et sic instructus ad nos, ut per te super his instruamur plenē, reuertaris. Dat. Perusij septimo Calend. Iunij. Pontus nr̄i Anno IX°.

Henricus Rex Dacorum á germano
suo Abel vita et Regno priuatur

Henricus Dacorum Rex Ill^ris cūm velut natu maior patre mortuo in Regnum et paternum Solium suffectus, annis aliquot illud iustē piē & religiosē administrasset, á fratre iuniore Abel nomine

Regnum & Dominationem ambiente, tam Regno quàm vita priuatur. Cum nonnullis siquidem scelestis viris, in necem Regis et fratris sui, te: nerrimo illum diligentis affectu, conspirans, ipsum capit, captumqꝫ mari: nis suffocat vndis, Regnumqꝫ illicò inuadit. Facinus tamen tam dete: standum vlciscente Deo, neqꝫ Principatus, neqꝫ vita fuère illi diuturna, Frisonibus enim, sub iugum illos cogi satagens, bellum anno insequenti in: ferens, prælio inito ab illis occisus, & vitam & Regnum amisit.

Legniczensis Dux Boleslaus Henricum fratrem Ducem Wratislauiensem, tertiò vt temerè ita infoelicissimè impetit, et Castrum Lubucense à Regno Poloniæ alienat.

DVabus expeditionibus contra Henricum Ducem Wratislauien germanum, suumqꝫ Ducatum, superioribus annis indictis, Boleslaus Caluus Legniczen Dux tertiam adiecit. & æstate anni huius stipendiò conductis militibus, tertiò & Ducatum Wratislauien vastauit, & Ciuitatem obsedit, pluribusqꝫ conatibus ad eius oppugnationem curam et cogitationem impendit. Sed tam militum Ducis Henrici, quàm forti Ciuium resistentia, tertiò repulsus in Liegnicz fremens rediret, singula vastauit igne. A militibus Teutonicis, quos conduxerat pro mercede promissa vexatus, omnibus equis, armis, fortunis, & Clenodiis se exuit, & mercenariis militibus semplenè stipendium persoluit. Propter quod & in suo Liegniczen & Wratislauien Ducatibus, plura fuerunt noua loca, per prædones & eos quibus solutio facta non fuerat, incastellata. Multis aut Boleslaus Legniczen Dux pressus incommodis Castrum suum Lubucen IOanni & Othoni Marchionibus Brandeburgensibus, in leui pecuniarum quantitate (ea etiam spe illectus, quòd Brandeburgen Marchiones illum suis gentibus contra fratres Henricum & Conradum adunare se astrinxerant) obligat. Ab eo quoqꝫ tempore Castrum & Districtus ipse, à Polonorum Regno iniustè alienatus, ad Marchionatum Brandeburgen transiit. Verùm dum nec sic longo bello rebus suis debitis, & ære alieno inuolutus, prouidisset, á propriis militibus desertus & contemptus, á mercenariis verò quibus non exoluerat, cæterisqꝫ prædonibus. Castra noua occupantibus, adeò exinanitus & in ægestatem penè extremam detrusus est, quòd frequentius pedibus quàm equo vectus, omnibus destitutus familiaribus, vno tantummodo Surriano Figellatore miserrimè associatus,

et stipe aliena nutritus, passim vagaretur. Ab Henrici quoqz fratris sui militibus captus, & in vincula apud Wratislavien. Castrum coniectus iubente Henrico fratre, & calamitatem ignominiamqz fraternam, non secus quàm propriam, piis abhorrente praecordiis dimissus in Liegnicz se recepit, & contra fratres suos Henricum & Conradum machinari non destitit. Et pro excutienda egestate qua tenebatur, oppida Zithaviam et Gierliczam, in sua sorte consistentia, in summis gravibus Baronibus et subditis suis tradidit, et inscripsit, Ducatumqz suum truncatione enormi discerpsit. Quae omnia beata Avia sua Hedwigis dum viveret, nonnullis timoratis personis praedixerat. Ducatibus slesiae & fratribus per Boleslaum Legnicen. Ducem fore inferenda.

Fridericus Imperator moritur.
Is Cancellarium suum ex coniuratione false accusatum caecavit.

FRidericus quartus Romanorum Imperator, ab Imperio & Siciliae Regno, per Innocentium quartum sententialiter depositus, ex Italia ubi plures clades et infortunia pertulerat, Neapuliam veniens, gravi aegritudine apud Feremsolem pressus, sine poenitentia, & in anathematis vinculo moritur. Quem, fertur Manfredus filius eius naturalis (Regnum Siciliae et thesauros paternos ambiens) uno Secretario Imperatoris conscio, ne ex infirmitate qua detinebatur convalesceret, cussino super faciem eius posito, suffocasse. Qui etiam Manfredus morte Frederici secuta Dominium Regni Siciliae usurpare & occupare coepit. A quo illum Conradus Rex filius legitimus Frederici, de filia Ioannis Regis Hierosolymitani susceptus, & quem Siciliae Barones, singulari prosequebantur favore, deiecit. Hic Fredericus Petrum de Vineis Cancellarium suum, et omnium rerum suarum fidelem et solertissimum Curatorem, viginti notabilibus Curien. coniuratione contra illum ex livore facta, Imperatori Friderico illum de certis & enormibus criminibus, pari relatione unoqz tenore separatim accusantibus, fidem praestans, utroqz lumine excaecavit. Accusatione tandem discussa, cùm illum innocentem comperisset vehementer doluit. Petrus verò de Vineis privationem luminum impacientius ferens, caput ad Petram allidens, miserabiliter expiravit. Qui post caecationem Imperatori reconciliatus in dolo consuluit, ut ad rescindendam egestatem qua laborabat, extremè omnium Clenodiorum in Imperio & Regno Siciliae consistentium Ecclesiarum acciperet medieta:

tem. Qui cùm id consilium fuisset executus, exprobrauit illi in faciem Petrus de Vineis, quòd non syncerè sed liuorosè & vafrè illud sibi præstitisset consilium: præcipitaturus illum ad Dei indignationem & furorem, & supplicium suæ cæcationis de eo sumpturus.

Anno Domi. 1251.

Przemislaus Posnanien. Dux Castrum Rudam quod nunc Wieliun dicitur recuperat.

OPOliensis Dux Wladislaus, glotem suam germanam Ducissam Iuditham relictam olim fratris sui Mieczslai Ratiborien. Ducis, & filiam Conradi Masouiæ Ducis, orbam et sterilem, pro quingentis marcis argenti, quas in Ratiborien. Ducatum pro dote à Conrado Masouiæ Duce prę suo intulerat, soluturus, quatenus villas et possessiones, in Ratiborien. Ducatu, occasione dotis et dotalicii eidem Iudithæ Ducissæ inscriptas, ab obligatione & eiusdem Ducissæ tenuta absolueret, & terram Ruden. à principali Castro & Ciuitate Ruda denominatam, quæ nunc Wyeliunensis, ad amænos, irriguos, et perennes fontes, in basso & fæcundo solo translocata, cùm Ruda in editiori loco consistens sterilis & inaquosa esset, appellatur. Quam tempore exilii, quo Przemislaus & Boleslaus filii Wladislai Othonis, ab Henrico cum barba Slesiæ Duce, de terris Maioris Poloniæ cum patre pulsi, de conuenientia eiusdem Ducis Henrici cum barba, occupauerat, intelligens sibi possessionem eius fieri non posse diuturnam, præfatæ Iudithæ Ducissæ gloti suæ fratris Mieczslai relictæ (Duce Cazimiro Cuiauien. & Lancitien. rem gratificante) tradere disposuit in dotis suæ possessionem. Cùm autem dies, de quo inter Wladislaum Opolien. & Cazimirum Cuiauien. & Lancitien. fratrem relictæ Mieczslai, Duces, conuenerat, aduenisset, Przemislaus Posnanien. & Calisien. Dux, de his certior per amicorum auisamenta factus, ne notabilis portio hæreditatis suæ, ex contractu eiusmodi, ampliorem alienationem contraheret, cum expedita militum manu, versus Rudam Castrum aduenit, & tardantibus nunciis & gentibus Cazimiri Ducis Cuiauien. & Lancitien., ad possessionem illius apprehendendam tempestiuè venire, Posnanien. & Calissien. Dux Przemislaus, Castrum Rudense vacuum reperiens (gentes enim Ducis Opolien. Wladislai iam de illo discesserant

solo tenutario cum paucis, ad tradendum illud Cazimiro Cuiauien̄ & Lancicien̄ Duci, relicto) in possessionem illius intrauit. Et in obedientiam et subiectionem eius singulis militibus terræ Rudensis sponte ruentibus, terra Ruden̄ extunc pacificè, velut sortem sui patrimonii legitimam possidere cæpit. Quo cognito gentes Cazimiri Cuiauien̄ & Lancicien̄ Ducis, qui tardiusculè pro Castro Ruden̄ possidendo aduenerant, abierunt retrorsum concito cursu, veriti ne Przemislaus Posnanien̄ & Calisien̄ Dux illos inuaderet. Dux etiam Opolien̄ Wladislaus, ademptum sibi Ruden̄ Ducatum æquo animo tulit, nec illum iure aut iniuria à Przemislao (sciens se illum violenter & præter æquitatem possedisse) repetiit. Gloti autem suæ Ducissæ, Iudithæ, Mieczslai relictæ, dotis summá argento parato, Henrico Wratislauien̄ Duci, qui illam in consortem acceperat, & filium Henricum filiamq́ Heduigim ex ea susceperat, exoluit. Sed & cum Przemislao Posnanien̄ & Calisien̄ Duce affinitatem iunxit, & sororem eius Eufemiam accepit in consortem, nuptiis cum magna subditorum hilaritate in Posnania celebratis.

Iterum nuncii cum testium dispositione super miraculis pro Canonisatione Scti Stanislai Romæ mittuntur.

Miraculis beatissimi S. Stanislai Epī Crac. & Martyris, per Commissario Apostolicos, Gnesnen̄ vzt Archiepum, Wratislauien̄ Epum, & Abbatem de Lubens, cum magna & exacta grauitate examinatis, & in publicum scriptum redactis, priores huius negocii nuncii vzt Magister Iacobus de Skarzeszewo Decretorum Doctor, Decanus, & Magister Gerhardus Can̄cus Crac. Canonisationem beati viri, apud Innocentium quartum Papam solicitaturi, ad Curiam Romanam per Prandotam Epum & Capitulum Crac. sumptibus datis prouisi, altera vice transmittuntur, & vt res ipsa facilius transigi et obtineri posset, Nunciis præfatis nonnulli frēs Prædicatores & Minores, de Monasteriis & Domibus Crac. in literis Diuinis eruditi, & zelum Dei habentes adiuncti sunt.

Sal in rure Bochnia inuenitur.

In villagio & rure Bochnya, quinque à Cracouia miliaribus distante Sal durum & compactum, quod extrahitur in peciebus grossis, in plerisq́ locis adeò candidum, vt Cristalli speciem visentibus præbeat, cuius et hactenus habetur vberrimus vsus, repertum est

& oppidum locatum, Ecclesia quoqz Parochialis in honorem Scti Nicolai Confessoris, erecta, & á Boleslao Pudico liberaliter dotata est. Quæ quidem Salis repertio, beatæ fœminæ Kunegundis Ducissæ Boleslai Pudici consortis meritis, iam tunc fulgentis virtutum iubare, asscripta est.

A Boleslao Caluo subditi ad fratrem illius Conradum deficiunt.

Boleslaus Caluus Legniczeñ Dux, filius Henrici á Tartaris occisi, bellum sibi á Conrado fratre germano, ob non præstitam contingentem comportionem, ratus quandoqz imminere, Hinkonem filium Mirszonis Castellani Gosneñ, quamuis sibi inter paucos carum spe exigendæ pecuniæ in Almanos et externos, cum quibus omnia sua agenda communicare consueuerat, distribuendæ, qua parentem suum Mirszonem abundare sperauerat, capit, & captum Almanis quibus pecuniam debebat, pecunia mulctandum, tradit. Quare adeó omnium Poloniæ Baronum, in suo Liegniczeñ Ducatu, animi ab eo alienati, et sibi infensi facti sunt, vt Castrum et oppidum Crosnam, cæterasqz, quæ in eorum potestate erant, munitiones, Conrado fratri et aduersario suo traderent, & in illius se conferent. Boleslao Caluo deserto (: tyrannidem suam indies amplius grassantem perosi:) ditionem.

VIOLA genere & natione Bulgara Ducissa de Opol moritur.

Castrum Zbąschin á latronibus occupatum Przemislaus Dux Posnaniensis subitó recuperat.

Spoliaturi fines Polonorum quidam ex Castro Lubusz latrunculi, in campestria Castri Zbaszin perueniunt, & gregem pecorum haud mediocrem nacti, etiam pastorem, ne facinus fugiens denunciaret, simul apprehendunt. At ille tam se quám pecus a sé custoditum in libertatem vendicaturus. Si hûc, inquit, prædatum venistis, ampla potest vobis præda, si pecus meum inuiolatum fuerit, meo iudició contingere. Lætis illis, & incolumitatem tam sibi quám pecori pollicentibus, Castrum, ait, Zbaszin, gentibus ad illius excu-

bias pro sua vice (per vices enim custodiri solitum) tardè venienti-
bus, à tribus tantummodo, et his pauidis & inertibus, custoditur. Illo
si quid audaciæ vobis est, facilè potiri poteritis. Qui, capta præda
omissa è vestigio ad Castrum perueniunt, & pro custodia Castri se ve-
nisse, quemadmodum à pastore docti fuerant, mentiti, ad Castrum cum
fauore intromissi, Castrum occupant, & eos quos ibi reperiebant vin-
ciunt. Cuius facti noctu nouitas, cùm ad Przemislaum Posnanien
& Calisien Ducem, altero ex quo contigerat die, festinantissime delata
fuisset, nihil rei atrocitate, quæ alium pauore perculisset, territus, festi-
nus et ipse cum pauca suorum Curien tantum manu, tam nobilibus quàm
agrestibus se celerrimè sequi iussis, ad Zbaszin peruenit, & speciem ob-
sidiònis occupatoribus monstrauit. Qua illi exterriti, cùm et Castrum
victualium inops esset, & nemo obsessis opem laturus speraretur, vita
tantummodo à Principe impetrata, Castrum dedunt. Prius quoqz de-
ditiò ipsa facta est, quàm illud milites, veram obsidiònem effecturi, con-
sequerentur. Sed et gratiæ illi à latrunculis ingentes actæ sunt, quòd
illis vitam, scelere eorum demeritam, sua propiciatiòne donauerit.

Cruciferorum cladem pii Prin- cipes in Prussia vlciscuntur.

IN maxima ægestate et penè desperatione Cruciferis, ex clade
apud Nactagam regiònem suscepta, constitutis, Marchiò Brande-
burgen, item Epûs Mersburgen, item Comes Henricus de Swarcz-
burg, cum gentium armatarum auxiliis adueniunt, & Pruthenos superio-
ri victoria exultantes, strage frequentius ædita adeò atterunt domantqz,
vt quinqz Pruthenicæ regiònes armis subactæ vzt Pomezani, Ermini,
Pogezani, Barthini, et Nactangini, etiam fidem Christi profiteri, & ido-
la relinquere coactæ sunt. Sub quo tempore quarto Magistro Prussiæ
Hermano de Zalcza obeunte frater Conradus Lantgrauius Thurin-
giæ in Magistrum suffectus est.

Culmensis Ecclesia de Sæculari in Regularem transfertur.

HEnricus aliàs Heidenricus qui et Albertus olim Armacanus, tunc
verò Culmen Episcopus, Ecclesiæ suæ bonum regimen, & residen-
tiam Canonicorum assiduam ordinaturus, cùm esset fr ordinis Præ-
dicatorum. Ecclesiam prædictam Culmen, in die beatæ Mariæ Magdalenæ

de Sæculari in Regularem transfert, & Canonicis Prælatisq; Sæcularibus amotis & consentientibus, Collegium Canonicorum Regularium in illa instituit. Qui bona temporalia habentes in communi, etiam domicillium haberent unum, & mensam communem.

Anno Domi 1252.

Conradus per fratrem Boleslaum expulsus ad Przemislaum Ducem Posnamien fugit, a quo in Castro Bithom reponitur, ipsiq; sororem sua Salomeam iungit in matrimonium.

SEcessione militarium & subditorum suorum Boleslaus Caluus Liegniczen Dux, quod se deserto fratri et aduersario suo Conrado adhæserunt, Crosnamq; & alias munitiones tradiderunt, vehementer furore irritatus, non a desertoribus tantummodo suis, sed etiam a Conrado fratre, pœnas secessionis huiusmodi & contemptus exigere cogitat, Conradumq; fratrem nihil aliud quam sortem suam ab eo repetentem, primum captiuare, deinde occidere destinat (pacificus enim erat Princeps Conradus, & cum ob mansuetudinem tum ob paupertatem iniuriæ opportunus) carnificesq; quibus id munus delegat, prece et promissis subornat. Conradus autem Dux, insidias, sibi a fratre Boleslao Legniczen Duce comparatas, declinaturus, ad Przemislaum Posnamien & Calisien Ducem (neq; enim in altero germano Henrico Wratislauien Duce, plus quam in Boleslao ponebat spei) diuertit, petens sui misereri, & se in patrimonii sui sortem suo brachio reponi. A quo non solum benigne exceptus, sed etiam comiter et honeste habitus est, et bene de restitutione sua in sortem et portionem suam sperare iussus. Primum itaq; Przemislaus Posnamien & Calisien Dux, ad Boleslaum Caluum Legniczen, & Henricum Wratislauien, Duces, Nuncios mittit, qui rogarent, vt iustam germano eorum Conrado, ex paternis Principatibus sortem tribuerent, ipsumq; decætero in commune omnium ludibrium, exulem, & stipe aliena victum quæritantem, non sinerent. Henricus autem Wratislauien Dux, & si de sorte Conradum contingente, nihil se habere respondit: obtulit tamen se apud Boleslaum Caluum

Legniczeñ Ducem, qui et suam et Conradi portionem occupauit enixiùs quo posset, de reddenda Conrado portione, intercessurum. Boleslaus verò Legniczeñ Dux, cùm huiusmodi Przemislai Legationi, asperum et iniquū dedisset responsum, asserens Conradum fratrem suum, quòd tonsura et officio Clericali subdiaconatus relictis, Episcopatu etiam Bambergeñ relicto in sæcularem militiam migrauerit, indignum cui sors paterna debeatur. Przemislaus Posnanieñ & Calisieñ Dux, tam de suo quàm fratris sui Boleslai Ducis Gnesneñ Dominio, collecto pedestri et equestri exercitu, in Ducatum Legniczeñ & terras à Boleslao Caluo possessas, habens secum Conradum Ducem, venit, & Castrum Bithom supra flumen Odram propè Glogouiam construxit, illudqȝ forti militum suorum imposito præsidio, fossatis quoqȝ, vallis, & turribus muniens, Duci Conrado tradidit, non prius à vexatione totius Ducatus Legniczeñ, donec sibi æqua per fratrem Boleslaum reddatur portio, quieturus. Sub ipsius autem Castri constructionis tempore, Boleslaus Caluus Dux Legniczeñ incautius speculatum, quid Przemislai Ducis exercitus ageret, progressus, à militibus Przemislai excubias agentibus, captus, & Duci Przemislao præsentatus, in vincula coniectus est, quæ postea custodibus corruptis, euasit. Consumato autem Castro Bithom, Przemislaus Dux incolumis Posnaniam reuersus, sororem suam Salomeam Conrado Duci præfato desponsat in vxorem, & magnificas Fulcone Archiepō Gnesneñ, Boguphalo Posnanieñ Epō, & Baronibus terrarum suarum præsentibus, celebrat nuptias. Vbi Thomam Castellanum Posnanieñ, Thomislaum Pincernam filiumqȝ eius Sandziuogium, accepta cautione, quòd dolo quolibet circumscripto, sibi et fratri suo Boleslao Duci Gnesneñ, synceros fidelesqȝ se præstabunt, à captiuitate absoluit. In die autem Sancti Stephani Prothomartyris anni eiusdem, præfatus Przemislaus Dux generū suum Conradum in Posnanieñ Ecclesia, Boguphalo Epō Diuina agente, balteo insigniuit militari, & plura illi in Clenodiis aureis & deauratis contulit decora.

Alia commissio data nunciis Regni Poloniæ super examine testium in facto Canonisationis Scti Stanislai, et btus Petrus ordinis Prædicatorum Canonisatur.

Nuncii Cracouieñ Ecclesiæ, vzt Magister Iacobus de Skarzeszow, Decanus, & Magister Gerhardus Canonicus, Cracouieñ, ad procurandam Canonisationem beati Stanislai Cracouieñ Episcopi,

in Lugdunum (illic enim Innocentius quartus tenebat sedem) missi, et si grandia miracula, stupendaque opera viri Dei Stanislai, coram Papa Innocentio, et in Consistorio publico, organis propriis, diserte et splendide enunciassent, examen insuper testium, per Apostolicos Commissarios factum, et in scriptis redactum ostendissent, cura quoque et solicitudine ingenti, et Ioannem Gaietanum tituli Sancti Nicolai in Carcere Tuliano Diaconum Cardinalem, ad videndum examen testium deputatum, et Innocentium Papam de consumando Canonisationis munere vexarent, pluribus tamen Cardinalibus, propter vetustatem et longinquitatem temporis, de veritate eorum miraculorum hæsitantibus, maiora quoque Sanctitatis beati Stanislai experimenta poscentibus, Nuncii negocio infecto in Poloniam redire ab Innocentio iussi, noua mandata Commissariis Apostolicis afferunt. Quibus mandabatur, vt scrupulosius vitam, genus, martyrium, beati Stanislai, eius quoque miracula, et ab his quos iam examinauerant, et aliis inuestigarent, et per noua scripta Sedem Apostolicam certiorem facerent. Non intulit huiuscemodi dilatio viro excellenti et optimo Prandothæ Cracouien. Epo, quæ alium desperare coegisset, fastidium, sed plenus feruore et zelo, et proprios testes, et plures alios nouos, Gethkam tamen præcipue militem Centenarium, ad Commissarios Apostolicos induxit, et altiori indagatione illos examinari, dictaque illorum in scripta redigi procurauit, et dimidium fere anni in conficiendo huiusmodi examinationis negocio, singula per se curans et adiens, absumpsit. Discedit etiam Innocentius Papa ex Lugduno, vbi annis nouem fuerat commoratus, et in Italiam veniens, apud Perusium consedit, et beatum Petrum Martyrem ab hæreticis in Lombardia occisum, illic Canonisauit, et ad intrandum Regnum Neapolitanum contra Naufredum eius occupatorem magnum exercitum comparabat.

Swiątopelkus clade suorum accepta cum Cruciferis perpetuam firmat pacem.

Fratribus Cruciferis terram Pomeraniæ vastantibus, dum illis Pomeranorum exercitus, suas depopulationes prohibiturus, occurrisset, prælio conserto victus ab illis est, et Monasterium Oliua grauibus spoliis affectum. Cogebaturque Dux Pomeraniæ Swantopelkus per pacis sufferentiam bellum suspendere. Postea vero idem Swantopelkus, videns se et ætate et bellis attritum fore, per medium Iacobi Leodien. Archidiaconi Aplici nuncii pacem perpetuam cum Cruciferis de Prussia firmauit.

Castrum Drdzen a Pomeranis oc-cupatum Przemislaus recuperat.

Slesiano bello Barwin Dux inferioris Pomeraniæ, cognoscens Przemislaum Posnanien et Calisien Ducem, occupatum, Castrum Drdzen quod in sorte Przemislai tenebatur, inuadit, & sopitis nocte vigilibus, comprehendit. Sed Przemislaus rebus Slesiæ ordinatis & compositis, post vnius mensis spacium, cum forti exercitu adueniens, illud oppugnat, et fauore Diuo conquirit, milites quoque pro eius defensione et custodia relictos, rebus omnibus quæ habebant in prædam militibus suis datis, captiuat.

Bela Rex Hungariæ, Morauiam Austriam et Stiriam vastat, & Ducum Opauiensium et Ratiboriensium ex concubina origo.

Hungariæ Rex Bela valido ex Hungaris & Cumanis (qui genus a Tartaris ducunt, quique Tartaris in regiones suas ex Hungaria abeuntibus in Pannoniis consederant) collecto exercitu, Morauiam, Austriam, et Styriam, sui illas iuris asserens esse, vastat. Et multa strage in populo edita, maximam multitudinem vtriusque sexus hominum, ex terris prædictis in perpetuam abducit Seruitutem, Bohemiæ Rege Venceslao Morauis non ferente opem. Cuius filius Przemislaus, Margaretham filiam Leupoldi Ducis Austriæ relictam Henrici, filii Frederici Imperatoris ducit vxorem. Quæ cum sterilis esset, vnam de virginibus eius sequacibus filiam Baronis de Kunring nomine accepit in concubinam. Ex qua filium generans, nomen illi Nicolaus imposuit, & illi Opauien Ducatum (quem Mieczslao Ratiborien Duce mortuo violenter occupauit) dat in sortem, ex quo Opauien & Ratiborien moderni Duces traxerunt suum ortum.

Lithuaniæ Dux Mendog Christianum se simulans in Regem coronatur.

Mendog Lithuaniæ Dux consilio fratrum Ordinis Cruciferorum Domus Teutonicæ inductus, et qui præfatis fratribus Cruciferis de Prussia, aliquot terras Lithuanicas donatione perpetua inscripserat, fidem simulate recipit Christianam & nuncios ad Innocentiu

Papam IIII. mittit. Nunciis Magistri & Cruciferorum de Prussia adiun-
ctis, petens Coronam, et profitens se Catholicam accepisse puritatem. In
cuius fauorem Papa Innocentius fratrem Henricum alias Heidenricum
quondam Prouincialem Poloniæ, & Officialem Armacanum tunc verò
Epūm Culmeñ mittit in Lithuaniam, Qui veniens cum aliis Episco-
pis de Riga, Mandagonem in Regem consecrauerat.

Anno Domi 1253.

Missi nuntii pro Canonisatione Sancti
Stanislai denuò, cùm res esset benè di-
gesta, et dum Cardinalis Reginaldus re-
sisteret, miraculosè æger factus demum
sanatus mox consentit in Canonisationem.

SEcundario examine super vita, causa, & ordine Martyrii, &
magnificis famosisq; miraculis, ac aliis omnibus, quæ ad consuma-
tionem Canonisationis viri beati STanislai Crac. Epi conducere
videbantur, ritè & iustè expeditis, priores nuncii Magister Iacobus
de Skarzeszow Decanus, & Magister Gerhardus, Canonicus, Craco-
uieñ, per Prandotham Epūm & Capitulum Cracouieñ ad Summum Pon-
tificem Innocentium IIII. iam ex Galliis egressum, & in Italia consisten-
tem, suis et totius Cleri Diœcesis Cracouieñ (qui in id opus gratuitò
quoties requirebantur conferebant) sumptibus, qui negocio ipsi suffice-
rent abundè prouisi, tertiò reuertuntur. QVi cùm Innocentium Papam
in Perusiis inuenissent, nouum illi de vita, miraculis, & martyrio beati
STanislai suorum Commissariorum exhibent examen, noua omnium Præ-
latorum Polonicæ Ecclesiæ afferunt scripta & testimonia. Et pro illo-
rum ampliori firmitate, etiam testes viuos et præsentes viros insignes
inducunt. In quos aut per merita beati Stanislai collata fuerant miracu-
la, aut qui eos, quibus conferebantur, viderant et nouerant, à pluribus
languoribus illos detinentibus sanatos. Iam plures, Nuncii Cracouieñ
Ecclesiæ in solicitando negocio, dies exegerant, & veluti omnibus diffi-
cultatibus & impedimentis functi, alacres, laborum suorum fructum
gloriosum propè diem, de quo illos IOannes Gaietanus Cardinalis Com-
missarius, certos faciebat, percepturi, degebant, cùm subito eodē Ioanne

Cardinali referente, audiunt, rem certam & claram, nullaqz fuscam ca-
ligine (de quo Cardinalis ipse grandi admiratiõne & indignatiõne com-
mouebatur) ad infectum & penè desperationem recidisse, Reginaldo
Epõ Cardinali Hostień viro magnæ grauitatis & prudentiæ, cui & nõnul-
li Cardinales, auctoritatem illius non iudicium secuti assentiebantur, Ca-
nonisatiõnem viri Dei Stanislai, propter diuturnitatem & moram temporis
à die Martyrii sui transfluxi, perseueranter obsistente, & indignum
atqz incredibile iudicante, vt claritas tam illustris martyrii, & tam insi-
gnis sanctitatis, si vera & non simulata existeret, tanto tempore Se-
dem Apostolicam & Ecclesiam vniuersalem latuisset. Commissarium
itaqz suum Ioannem Gaietanum Cardinalem, Nunciis Ecclæ Cracouień
quid facto opus esset consultantibus, inspiratus ipse (licet, vt postea
referre solebat, fortuitò se loqui credens) respondens. Necessarium ha-
bet vester Sanctus Stanislaus, post tot quæ eum egisse compertum est, vnum
finale, si Canonisatiõnem suam perfici vellit, operari miraculum, vt di-
scordes in vnam concordem impellat sententiam. Hi enim qui obsistunt,
non nisi nouo signo (cũm singula alia quasi vetustate obsoleuissent in du-
bium reuocant) ad consensum induci poterint. Quid agerent Nuncii
Cracouień Ecclæ & Procuratores Canonisatiõnis viri Dei Stanislai?
quò gradum verterent? quid ad consumatiõnem operis adderent, quo Sũ-
mus Pontifex & Cardinales moueri in Canonisatiõnem possent? nescie-
bant. Restabat vnum, vt deseri se à Christo & viro beato Stanislao,
pro illius ecclesia & veritate passo, non posse, tenacissimè confiderent:
qui ideò gloriosi martyris sui Stanislai Canonisatiõnis gloriam indiffi-
cultari permisit, vt illam illustriorem nouis prodigiis declaratam effi-
ceret. Re itaqz Canonisatiõnis viri Dei languidata, & penè ab om-
ni cura excidente & elapsa, Reginaldus Epũs Hostień prædictus, Ca-
nonisationis viri Dei Stanislai præcipuus hostis et aduersarius, cuius
etiam sententiis & consiliis, propter notam hominis in vtraqz scientia so-
lertiam et prouidentiam probitatemqz, Innocentius Papa differebat, gra-
ui adeò morbo correptus est, vt tam suo quàm Phisicorum iudicio, pro-
pinquam sibi mortem imminere speraret. In qua cũm dies aliquot la-
boraret, vigilanti illi, & in camera priuata existenti solitario, bea-
tus Stanislaus in Pontificali amictu cum magno splendore apparuit, &
in grabato iacenti, de visioneqz ignotæ personæ & insoliti fulgoris
stupenti, vir Dei Stanislaus ait, Agnoscis ne me? Qui tremens ac
stupens, & verba vix formans, Non agnosco respondit: quæso tamen
quis sis, qui cum tanta luce clausis etiam ianuis cubile meum intraue-
ris, edicas? Ego sum, ait, Stanislaus Cracouień Epũs pro nomine

IESV Christi eiusq; Ecclesia & veritate, glorioso martyrio á Boleslao Rege Polonorum damnatus. Cui tu te aduersarium, non recté de vita, & miraculis martyrioq; meo, propicia Diuinitate á me patratis sentiendo, constituisti. Ad quem Reginaldus Cardinalis spiritu resumpto, ignosce, ait, mihi & ignorantiæ meæ Præsul Sanctissime & veniam præstare digneris meo errori, fortiorem promotorem Canonisationis tuæ, quâm impeditorem pertuleras, habiturus, Cui vir Dei STanislaus, vt me, inquit, in conspectu Dei, & Sanctorum glorificationem & Sanctificationem, martyrio quod accepi, consecutum esse cognoscas, á grabato & ægritudine quibus detineris, valens & incolumis illicó consurge. Caueq; ne Canonisationi meæ decæteró aduerseris, quam non tantummodo in meam amplitudinem et gloriam, qua ego iam plenissimé in videndo Deo perfruor, sed in omnium fidelium salutem & profectum, Diuina decreuit consumare clementia, Cardinali Reginaldo omnia quæ iubebantur expleturum se pollicente, visio disparuit. Qui accersitis seruis suis sterni sibi equum, quo ad Palatium Papale vehatur, imperat. Qui etsi illum primúm delirare credidissent, eo tamen sine adiutorio & de lecto consurgente, & equum ascendente, in magnam et ipsi extasim, de subita domini sui conualescentia, versi, illum vsq; ad Papale Palatium iucundi comitantur. Innocentius deniq; Papa, Reginaldum Cardinalem venisse, & plené sanum, quem propé horam moriturum sperauerat, intelligens, etiam aduenienti occurrit, & quomodo ad bonam valetudinem tam subitó redierit, solicité inquirit. Cui Reginaldus Cardinalis, beatissimus inquit Martyr Dei STanislaus Cracouien. Epús, cuius ego Canonisationis apud tuam Sctitatem fui impeditor, hac eadem hora mihi cum claritate vix ferenda apparuit, & ignorantiæ meæ facinore benigno correpto, etiam mihi in euidentissimum suæ Sanctitatis signum, sanitatem, qua me, ex homine pauló anté infirmo, & ad mortem iudicato, pollere vides, restituit, & beneficium pro iniuria rependit. Interminatus etiam vltionem si illius Canonisationi obstitero. Scelere itaq; ignorantiæ meæ apud te recognito, & in viri beatissimi STanislai Canonisationem pronus eo, et pro illa supplex ad pedes tuos, ne diutius illam differas, procumbo. Intercessionem etiam suam prolapsu in terram testatus. Id miraculum dum in Perusiorum Vrbe grandi et celebri sermone vulgatum esset, & omnium mentes ac pectora, Polonorum præcipué & Nuntiorum atq; Procuratorum Canonisationis viri Dei, gaudió immenso repleuisset, omnes virum Dei STanislaum certatim Canonisatione dignissimum depromebant. Sed et Papa Innocentius, cœtus quoq; Cardinalium, miraculi, quod in Reginaldo Cardinali

acciderat, prodigio permoti, omnibus impedimentis quae imponebantur cir-
cumscriptis, & quasi quodam Sole siccatis, virum Dei STanislaum in sua
Sanctitate gloriosum et magnificum Canonisandum decernunt, & diem Na-
tiuitatis beatae Mariae Virginis, quae tempori quo ea agebantur vicinior
erat, in Assissio (illuc enim Innocentius Papa versus Neapuliam exer-
citum deducens venturus erat) constituunt. Ita verbum Ioannis Ga-
iethani Cardinalis ad nuncios Cracouien Ecclesiae fortuito prolatum,
in effectum prodiit. Verificari autem et defendi ea res potest, si quis
illam fabulosam aut commenticiam putet, per literas originales, per
praefatum IOannem Gaietanum Cardinalem Prandotae Episcopo
& suo Capitulo Cracouien in pargamaeno scriptas, per nos frequentius
visas & tractatas, in Scriniis Ecclesiae Cracouien repositas. Quo-
rum tale est Exemplar.

Literae Cardinalis Gaiethani de dignitate Sancti Stanislai ad Episcopum et Capitulum Cracouien.

VEnerabili in Christo Pri & amico char^mo. Episcopo Cracouien
& eiusdem Ecclesiae Capitulo, Frater IOannes miseratione Diui-
na tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Salu-
tem, & Polonorum Regem glorioso laudum venerari preconio, qui finiti-
mum gregem ouilis DOminici de insigni decorauit Martyre STanislao.
O iucundum Diuinae pietatis iudicium, quod Boleslaus vincendo vincitur,
dum ex eius crudeli ministerio Prothomartyr Polonis egregius mirifice
ministratur. Gratuletur Ecclesia se tantis prodigiorum faeliciter illu-
stratam splendoribus, & ita insignitam coruscantibus vndique mira-
culis, quorum multitudinis sufficiens est aceruus. Laetetur Ecclesia
Cathedralis Cracouien, cui iustus titulus & bona fides glebam San-
cti preciosam totaliter appropriauit cum praescriptione longi temporis; ex
cuius faelici praesentia, non solum accrescit loco Sanctitas, sed etiam ex
crebra populi confluentia, famae faecunditas et honoris. Gaudete vos
et exultate specialiter, qui quadriennio iam elapso, pro tanti patris Cano-
nisatione totis viribus laborastis, vt asscriberetur Sanctorum Cathalo-
go: constituentes Procuratorem ad hoc Ecclesiae vestrae Praepositum
virum oculatae discretionis, & omni circumscriptione prouidum, qui con-
stanter laborauit, & fideliter in Curia prosequens negocium, toto nisu

sed quot afflictionibus et angustiis affectus extiterit, in ipsa prosecutione cum Collega sibi deputato, non est nobis facultas præsentibus exprimere: quoniam lingua deficeret nec sufficeret calamus, nec Algorithmus inuentor Algorithmi, cum suis radicum extractionibus, aduersitates quas passi sunt, posset efficaciter exarare. Nam si liceret obuiantium negocio per acutos obices & dentatas obiectiones seminatim et per ordinem, prout se habet veritas, distinguendo, describere, vix haberetur numerus in millenario. Tantas difficultates audientium, qui pro monstruosis rerum perplexitatibus, vellet fiduciam narratibus adhibere. Frequenter enim contigit, quod consumatum vel quasi coniecturis probabilibus æstimabatur negocium, & tunc ex abrupto inuenit tempestas impeditiua processus habiti, quæ de facto consumpsit, quod ratiō prædixerat consumatum. Sic Saturni motus experti sunt per effectum, qui planeta dicitur maliuolus, procedens & recedens ordine retrogrado. Et sic longanimiter exercuerunt Curiæ studium, quod multi profecti sunt, & parum profecerunt intra terminum, non habente brauium cursu suo. Tandem verō cūm rediisset frater Iacobus Legatus fidelis, & negocii firma sanitas, vix obtenta fuit ad referendum particularis audientia: quamuis ipse vidisset curatos, & examinasset inquisitores primarios, qui processerant in omnibus bona fide. Nos verō finaliter stupefacti, de tanta congerie probationum non admissa, Præposito Procuratori diximus quasi parabolicē. Necessarium habet Sanctus vester, unum finaliter operari miraculum, quod discordantes in miraculis mirabiliter faciat concordare. Et factum est ita, quod ubi pestis grauior, ibi salus est suborta propinquior, & subitō prius discordes conuersi sunt unanimiter ad concorditatem concordiæ, decernentes uniformiter talem virum Canonisationis munere dignissimum, & per ea quæ fecit miracula, quorum extat luculenta probatio veraciter esse Sanctum. Sanē præfatum Procuratorem et collegam ipsius, pro sua multiplici diligentia, vestræ dilectioni recommendamus diligenter. Nam nostra interest, quod honorentur qui nobis astiterunt, in agone certaminis, & quod tractentur per vos tanquam benemeriti, saltem pro nostro nomine reuerentur. Quicquid enim honoris, fauoris, vel gratiæ dilectis amicis nostris, cum pro sua probitate, tum pro nostro precamine, per vos exhibitum fuerit, nobis impensum esse generaliter æstimabimus, & ad Ecclesiæ vr̄æ defensionem & conseruationem in suis iuribus, nostram vobis exilem potentiam, ad diligentem ipsorum instantiam liberaliter præsentamus. VAlete in DOmino IESV CHRISTO.

Canonisatur Sctus Stanislaus in Ecclesia Assisien. et in ea Canonisatione mortuus resuscitatus est &c.

NAtali Dominæ nostræ excellentissimæ Virginis Mariæ adueniente die Pontifex Summus Innocentius, cum Collegio Cardinalium & multitudine Prælatorum ad Basilicam Sancti Francisci in Assissio, in qua suum et suorum sociorum corpora, recondita sunt, ex Palatio, Canonisationem beati viri Stanislai Epi Cracouien. expleturus, descendit, illamqz multitudine plebis, quæ futura viri Dei Canonisatione vulgata, pene ex omni Italia confluxerat, refertam reperit. Quo in Ecclesia præfata Missarum agente solenniter Diuina, etiam pietas agni cælestis. ipsi Summo Pontifici Innocentio, quanti meriti Sanctus Canonisandus apud se esset, declarauit. Adolescens enim quidam ex Assissio, in ipso articulo Canonisationis præfatæ defunctus, ad Ecclesiam Sancti Francisci, parentibus, fratribus, & necessariis magno eiulatu mortuum illum lugentibus, inferebatur, aut tumulandus, aut meritis Sancti Canonisandi viuificandus. Propinquis itaqz & cognatis pro eius, obsecrationes & voces emittentibus, resuscitatione, Innocentius Papa ante altare cui insistebat, prostratus, fudit cum fiducia orationem suam in hæc verba. O Pater & clementissime Domine, si ea, quæ de beato Stanislao Crac. Epo Martyre tuo in nostro conspectu sunt enarrata, vera per omnia, quemadmodum humana habet credulitas, probantur, declara quæso hodierna die nouum Sanctum à me Canonisandum, nouo signo. Vix Pontifex Summus orandi fecerat finem, & mortuus nunciatur illi surrexisse, Tunc itaqz mirum in modum et stupentibus et gaudentibus, ardentesqz cæreos, et luminaria accensa, vt Ecclesiam arsisse putares, gestantibus, Summus Pontifex Missarum solennia prosequitur. Quibus expletis sermone in longum de vita, martyrio, et miraculis beati Stanislai recitato, ambona conscensa, virum beatissimum Stanislaum gloriosum Martyrem Cracouien. Pontificem Canonisat, & Sanctorum Cathalogo ascribit: mandans eius festum VIII.º Idus Maÿ ab vniuersa Catholica Ecclesia, inter præclaras martyrum festiuitates cum debita veneratione venerari. Præsentibus autem omnibus vnum annum & dies quadraginta de indulgentiis largitus est. & orationem de Sancto Stanislao, tangens in ea ipsius Sanctitatis merita, edidit, & per se publicè pronunciauit, quæ incipit. POpulum tuum quæsumus intercedente bto Stanislao &c.

Fabricata insuper est, & in Sancti Stanislai honorem, & in illius Canonisationis memoriam in latere Sctī Francisci Ecclesiæ in ædito loco Capella, á nobis aliquoties visa in qua gloriósum martyrium suum desculptum est.

Literæ Canonisationis Sancti Stanislai Episcopi Cracouiensis.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, ac Episcopis, dilectisq; filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos lræ istæ peruenerint, Salutem & Apostolicam benedictionem &c. Olim á gentilium oculis tenebrarum detersa caligine, & ab eorum cordibus infidelitatis gelida hyeme secedente, vernalis ex eo successit amœnitas, redolentium florũ venustate decora. Quód Ecclesiæ prius desertæ ac sterili, filii deuotione præcipui, valloq; constantiæ præmuniti nascuntur. Qui vt flores primæui, & diffusam spirant suauitatem odoris, & vberioris per Dei gratiam, fructum sibi proferunt honestatis. Sicq; filiorum sibi multitudine prouemente innumera, suiq; loco á mari vsq; ad mare tentorii dilatato, infra ipsius inualuit terminos vox turturis gemitus ac doloris dum sæua mitiscens tyrannorum crudelitas, idolis exterminio traditis ad lamenta pœnitentiæ suffragante illo, cuius stupenda sunt opera, mirificé se conuertit. Gaudeat itaq; ob hoc ipsa Ecclesia, quæ probrosæ sterilitatis detrimenta abyciens, salubris incrementa fertilitatis suscepit, ac nuptiali fœdere nunc illi gratiosa coniungitur. A quo priusquam assumpta esset de gentibus inuenerat se desertam. Lætetur igitur, æmulæq; suæ de terrestri eiectæ Hierusalem Sinagogæ, videlicet, dudum sibi huiusmodi sterilitatis incommoda impingenti, secura res pendeat quód iam suæ prolis fœcunditate cœlestes muri Hierusalem cicatrix obducitur. Et quæ antiqui habitatores vacua domicilia reliquerunt, ipsa suæ vniuersitatis illustrabit præsentia, fœlici postmodum refectione sui atq; integritate gaudente. Porró ne huiusmodi exuberante lætitia in valle miseriæ morientium, terra requiem possel sibi polliceri continuam. Cuius vita est aduersus inimicorum ingruentia bella, exterorum Castra, militia super terram, ac ne prædicta Ecclesia quæ mater est cunctorum fidelium, maternæ conditionis expers existeret, si solitas

in partu quorundam filiorum suorum matrum parientium molestias non
subiret, interdum instauratur quodam modo sibi aduersitas opportuna si:
cut in passiône piæ memoriæ beati Stanislai Cracouien. Epi. cuius
meritis præfata refulget Ecclesia, patuit euidenter. Cûm enim idem
in sortem Pontificalis ministerii Dignè vocatus à Domino, super gre:
gis sibi commissi prudenter custodiret: hostium sagaciter explorauit
insidias, malignantium anticipauit consilia, æmuliqz nostri depræhen:
dens laqueos, ipsius cautè retiacula dissoluebat. Hic nempè pro suis
ouibus, cor suum tradiderat, ad vigilandum diluculò, vt si quem graui
fortè deprehenderet tempore concussum: mox vbere consolatiônis ad:
hibito, eum erigeret desolatum. Et quem in bono proficientem aduerte:
ret, gratulatiônis vbere confortaret, vt non minus per hoc deficienti:
bus subditis, se claris indiciis ostenderet esse Martyrem. Verûm
cûm non sine internæ mentis angustia, Regem Polonorum nomine Bo:
leslaum intentum horrendis voluptatibus subyci, carnisqz nefandis
illecebris cerneret eneruari, vt in passiônes ignominiæ traditus, &
in humanis contumeliis afficiens corpus suum, mulierum mamillis, auul:
sis exinde propriis liberis, catulos apponeret miserabiliter educandos,
ne execrandam fauore maliciam, & iniquitati eiusdem videretur
præfatus Pontifex per dissimulatiônem fauere, postquam à præmissis fla:
gitiis, sedula et paterna correctiône, auocare non potuit, in ipsum con:
sultè medicinalem Petri gladium exeruit, & in spiritu leuitatis, sperans
vt percussus dolens, ad percutientem se in humilitate conuerteret, Domi:
num exercituum suppliciter requirendo, percussit. Sed ipse corde indura:
to medicinam exhorrens, & increpatiônem abominans disciplinæ, imò
malleum velut stipulam reputans, non solum nulla pœnitudine correxit seip:
sum, verûm etiam ad peiora in suæ damnatiônis cumulum prouocatus
iuxta aram, non ordini, non loco, nec tempori deferens, iussit Pontifi:
calibus indutum Antistitem per suos Satellites, diris corporis crucia:
tibus deputari. Sed ipsi quoties in eum irruere tentant, toties compun:
cti, toties mansuescunt prostrati. Et tunc idem Rex suæ inseruiens
impetuosus tyrannidi, manus in eum conuertit Sacrilegas, sponsum ê gre:
mio sponsæ, pastorem abstrahit ab ouili, patrem inter filiæ amplexus,
& filium in visceribus maternis penè obtruncauit, iubens irritatus
atrocitate ferali ipsius, prôh dolor, corpus inhumaniter in frustra con:
cidi, velut singulis membrorum partibus pœnæ inflictio deberetur. Sed
ille apud quem pacientia pauperum non peribit in finem, non solum ruti:
lantibus huiusmodi Sanctissimi corporis partes splendoribus illustrauit,
verûm etiam ipsum, nullum in eo cicatricis apparente vestigio, integritati

restituens, aquilarum suarum præsidiò, miraculosé á ferarum morsibus præseruauit. Gustato demiq; acerrimé ob zelum iustitiæ calice passionis, cûm ab eodem tyranno totaliter putaretur consumptus, ecce vt lucifer oritur, et quasi meridianus fulgor in firmamento consurgit. Propter eius faciem, in suis nonnulli necessitatibus deuotissimé deprecantur. Ipse quidem defossus securus dormit, requiescit, & non est qui iam ipsum exterreat. Nec mirum quia Ciuitatem illam, honoris & corona gloriæ insignitus, inhabitat, vbi est mansio secura, populus sine murmure, ac patria totum id continens quod delectat. Verûm ne militans Ecclesia de tali ac tanto patrono sibi subtracto inconsolabiliter quasi gemitus singultuosos emitteret, si beneficiorum ipsius affluentia, eam non contingeret sæpius irrigari delectabiliter. Ecce gloriosus in Sanctis suis Dominus, volens eiusdem patris plenitudinem gloriæ indiciis exprimere manifestis, & præstolanti Ecclesiæ grata conferre super hoc recreationis remedia, & tot & tantis fecit ipsum famosis miraculis coruscare. De quibus facta nobis & fratribus nostris, prout debuit, per testes idoneos plena fides extitit, quòd eius inter Sanctos cæteros implorare fiduciam et subsidium, reputauimus meritò non indignum. Nam mortuis vita, lumen cæcis, auditus surdis, verbum mutis, claudis gressus, epilenticis cerebri robur, & dæmoniacis immundis ab eis eiectis spiritibus, corporum requies, ad eius inuocationem nominis, cælesti dextra subitò conferuntur. Propter quod ne huiusmodi rutilantem lucernam sub modio periculose abscondi contingeret, quam idem Dominus tot mirificis signis recté disposuit super Ecclesiæ candelabrum, honorificé collocari, præsertim cûm ex hoc ignorantium Deum propellantur tenebræ, confundatur peruersum hæreticorum dogma, & fidelium beata credulitas augeatur, eorundem fratrum necnon Prælatorum, tunc apud Sedem Apostolicam existentium, communicato consiliò, prædictum Sanctum Stanislaum Episcopum digné Sanctorum Cathalogo duximus ascribendum. Quo circa vniuersitati vestræ per Apostolica scripta districté præcipiendo mandamus, quatenus VIII.o Idus Maÿ, die vz. quo mortis absolutus vinculo victurus perenniter ad fontem supernæ prodiit voluptatis, festum eiusdem, prout miranda ipsius meritorum magnitudo exigit, celebratis, et faciatis solenniter celebrari, vt id vobis de Thesauris cælestibus, eius pia intercessione proueniat, quod ipse præstante Christo percepisse dinoscitur, et possidere perpetuò gloriatur. Cæterum vt vniuersitati fidelium inuisibilis aulæ consequendi delitias, ex concessa nobis potestate desuper, propiciante Domino, sit facultas, quinimó & vt nomen Domini exaltetur altissimi, si sponté suam venerabilem sepulturam fidelium procuremus accessibus frequentari, omnibus veré

pœnitentibus et confessis, qui ad dictam sepulturam in memorato festo, & usq; ad octauas ipsius, causa deuotiõis accesserint annuatim, ipsius suffragia petituri, de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli, eius auctoritate confisi, unum annum et quadraginta dies, accedentibus verò annis singulis ad prædictam sepulturam, infra eiusdẽ festi quindenam quadraginta dies, de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. DAtum Assisii XV.° Calen̄ Octobris, Pontificatus nr̄i anno XI.°

Przemislaus Dux Posnanien̄ fratrem é carcere soluit, ac nouam cum eo hæreditatis diuisionem conficit.

PRzemislaus Posnanien̄ & Calisien̄ Dux, à Fulcone Gnesnen̄ Archiepiscopo frequenti castigatione argutus, ne germanum suum Boleslaum, quem quasi vitæ et Principatus sui insidiatorem captiuauerat, diutius detineret, ipsum in die festo Paschæ à captiuitate soluit. Et reconciliatione plena per Fulconem Archiepum celebrata, noua etiam diuisio Principatuum inter illos, per medium eiusdem Archiepi & Baronum, communi conuentu apud Giecz Castrum habito, confecta est, per quam Gnesna, Calisz terra Rudensis aliâs Wielunen̄, Pizdri, Srzoda, Brin, Biechow, Giecz, et Pobiedziska, Boleslao Duci largitis, Posnanien̄ Ciuitatem & terram cum cæteris eius appendiis, solus ipse Przemislaus Dux possedit. Ab eo quoq; tempore in unione et concordia fraterna, vnus alteri deferens, vterq; vixit.

Monasterii in Sthaniatki fundatiõ et approbatio.

INnocentius Papa quartus, Monasterium Sanctimonialium in Staniatki Ordinis Sancti Benedicti in Diœcesi Cracouien̄ situm quod Clemens de Klimuntow Comes, de Domo et Familia Griphonum, Castellanus Cracouien̄, ex facultatibus propriis muro coctili condiderat, fundauerat et dotauerat, confirmat. Cuius quidem Clementis Comitis Castellani et suæ consortis Raczlauæ corpora, in Sacristia dicti Monasterii, specialibus distincta mansoolis, sepulta requiescunt.

Boguphalus Posnamien. Epus qui Chorum Ecclesiae Posnamiensis priori diruto a fundamentis erexerat, moritur. Cui Petrus Decanus succedens, vix confirmationem obtinuit.

QVinto Idus Februarii Boguphalus Posnamien. Epus, vir doctus & literarum amator, libris insignibus, quorum multitudine abundabat, Ecclesiae suae praefatae Posnamien. largitis, in praedio Episcopatus sui Soliecz cum annis decem & hebdomadis sex, diebus novem decem vixisset in Pontificali sede, moritur, & in ecclesia Posnamien. sepelitur. Cuius opera chorus, priori propter varias rimas deposito, novus & pulcherrimus muro a fundamentis, largiori stemmate, secundo Pontificatus sui anno, erectus est. Post cuius mortem Capitulares congregatione pro die Dominico oculi indicta, facto in Petrum Praepositum, Petrum Decanum, Gerhardum Scholasticum, Posnamien. compromisso, praedictum Petrum Decanum genere nobilem de Domo Prawdsitarum, virum pium, et religione ac devotione rarum, per viam compromissi eligunt in pastorem. Cuius electionem Fulco Archiepus Gnesnen. confirmare negavit, erat enim sibi ab Hugone Cardinali, & Apostolicae Sedis per universam Germaniam et Poloniam Legato, Episcoporum confirmatio interdicta. Capitulum vero Posnamien. Nuntiis ad Hugonem Cardinalem etiam altera vice, dum primi capti et spoliati essent, missis, licet & mandatum Gnesn. Archiepo de confirmando suo electo, & literas quibus prohibitionem suam de non confirmandis Episcopis Polonicae ecclesiae revocabat, retulissent, in termino tamen ad confirmandam eorum electionem eis in Slawno per Fulconem Archiepm Gnesnen. praefixo, Theophilo de Kuszask Archidiacono Gnesnen. & Canco Posnamien. Ioanneque Archidiacono Posnamien. electioni suae, quoniam spreti et non vocati essent, se opponentibus, confirmatio ipsa fuit tunc intermissa. Opiso tandem Abbas de Messano Apostolicae Sedis altera vice in Polonia Nuntius, partes dissidentes ad se in Wratislaviam evocans, pacem et concordiam inter illos composuit, & Petrum Decanum Posnamien. cuius electionem etiam adversarii praefati, agente Opisone Apostolico nuncio, probaverant, Fulconi Archiepiscopo confirmandum et consecrandum transmisit. Qui confirmatione illi impensa, etiam ipsum & Vitum Polonum fratrem Ordinis Praedicatorum pro Lithuanis in Episcopum nominatum, apud villam Kozlow consecrat.

PETRUS Ploczen. Epus, POsnamien. Epum Boguphalum secutus,

Andream morte absumptus, Praepositum Ploczen. Ciolek cognominatum, habuit successorem: cum annis quinq; in Pontificatu Ploczen sedisset. Praefatus autem Andreas genere nobilis erat de Domo Taurorum, à Fulcone Gnesnen Archiepo Ducibus Masouiae Semouito & Cazimiro electione illius approbantibus apud Gnesnam confirmatus et consecratus est.

Bela Rex Hungariae Moraui: am secundò vastat, atq; Bohemis magnum metum incutit.

BEla Pannoniorum Rex, alteram in Morauos cum Hungaris & Cumanis agens expeditionem, vniuersam Morauiam, fortioribus Castris & Ciuitatibus exceptis, incendiis, caedibus, et spoliis, nullo resistentiam opponente vastauit, & pluribus Sanctorum ossibus, campanis ornamentis, & aliis ecclesiarum decoris ipsas spolians in Hungariam optima secum ferens spolia, rediit. Quo quidem nouo vulgato, tantus Venceslaum Bohemiae Regem, & vniuersos Bohemos, crudelitatem Cumanorum perhorrentes metus inuasit, vt in singulis Castris et Ciuitatibus muntis duplicarentur custodiae, & Pragensis Ciuitas nouis muris, nouisq; reficeretur munitionibus. Suburbiis etiam ne hosti adiumento essent demolitis, & eorum habitatoribus in Ciuitatem Pragen translatis, tam Castrum Pragen quàm Ciuitas ad tolerandum angustias obsidionis, victualium copia certatim fulcirentur.

Boleslaus Pudicus Poloniae Dux in gratiam Belae Regis Morauiá populat.

BOleslaus Pudicus Cracouien Dux et Polonorum Monarcha, Bela Hungariae Rege Socero suo solicitante et deprecante cum potentiis gentium equestrium & pedestrium habens in suo comitatu Danielem Regé Russiae & auxilia Rutenica Morauiam ingressus ipsam populatur spoliis & incendiis. Et magna multitudo captiuorum vtriusq; sexus ex Morauia et regione Opauiensi, quae amplius vastabatur, in Poloniam & Russiam deducta est.

Reliquiae Diui Stanislai Bohemorum Regi donantur.

Decimo Calend. Octobris Venceslaus Bohemiae Rex cognominatus Monoculus, alterum enim oculum, cum esset venandi cupidus feram agitando, ramo arboris evulsum, perdiderat, apud Pragam moritur, cum annis quatuor et viginti, mensibus octo regnasset, & in Monasterio Sancti Francisci, quod viuens fundauerat, sepelitur. Cui etsi unicus filius Przemislaus successisset, non tamen se Bohemiae Regem, sed Ducem aliquanto tempore nominauit. Hic magni ardoris et deuotionis in Sanctum Dei Martyrem Stanislaum Cracouien. Epum existens, cum illius Canonisationem audisset, missis ad Prandotham Cracouien. Epum nunciis, eius reliquias nondum ex tumulo leuatas, sibi donari magna precatione obtinuit, & Pragam allatas, solenni omnium Ecclesiarum & ordinum processione, solus illis ad lapidem septimum obuiam eundo, cum magna reuerentia excepit, ac in Maiori Ecclesia Pragen. locatas, argento vestiuit.

Magna inundatio in Polonia.

Annus hic apud Polonos & beatissimi Martyris Stanislai Cracouien. Epi, quae ab annis multis neglecta erat Canonisatione, & duorum sub uno fere tempore Posnanien. vzt & Ploczen. Pontificum morte, & nunquam alias apud Polonos visa alluuione, insignis. Nocte siquidem et interdiu, a festo Paschae usque ad diem vigesimam quintam Iulii, caelo imbres & continuas effundente in Polonorum regiones pluuias; tanta aquarum moles et inundatio erupit, ut in quibuslibet bassis et humilibus locis, aut amnibus proximis frumenta cooperiret. & agri atque campi iuxta atque amnes nauigabiles forent, quaerebantur aeditiora loca, quae frumenta collecta susciperent. Ea quoque inundatione, & Lithuanorum infestatione, Visnensis terra ad solitudinem et desolationem redacta est.

Anno Domini 1254.

Post reditum nunciorum ex Assisio cum literis Canonisationis Sancti Stanislai octaua die Maij corpus exhumatur, et ossa pro reliquiis in veneratione habentur.

CRacouien Ecclesiæ nunciis vzt Magistro Iacobo de Skarzeszow Decano, & Gosłuino Canto, Crac, fratribus etiam Prædicatoribus & Minoribus ex Curia Romana redeuntibus, & literas Canonisationis beatissimi Stanislai secum afferentibus, Cracouien urbem ingressuris, omnis plebs effusa est, Prandotha quoqz Cracouien Epus & vniuersus Clerus, processionum omnium vrbis Cracouien Ecclesiarum honore, illos excepit. Digni prorsus quibus honor ille velut athletis & triumphatoribus, et longa peregrinatione fessis, publicumqz commodum referentibus, impenderetur. Foelicissimi certe, quibus labor ille et premiorum fructus, in eorum diem et tempora seruatus, obtigit. Ad leuandum autem ossa Sancti Stanislai de tumulo Octauam diem Maij, quo festum eiusdem a Pontifice Romano celebrari sancitum est, Prandotha Cracouien Epus indixit, & per vniuersam Polonicam Ecclesiam prædicari & diuulgari ordinauit. Quo quidem die adueniente, ex omnibus Polonorum regionibus, sed et ex Hungariæ Regno, tanta multitudo plebis vtriusqz sexus in Cracouien vrbem conuenit, vt homines aduenas vrbs tanta non caperet. Sed & in campis quasi quidam greges turbæ consisterent. Conuenerant insuper ad huiusmodi solennitatem eleuationis ossium Sanctorum explendam, plures Polonicæ Ecclesiæ Sedium Antistes, vzt Fulco Gnesnen Archiepus, Opiso Abbas de Messano Apostolicus nuncius, Prandotha Cracouien, Thomas Wratislauien, Volmirus Wladislauien, Andreas Ploczen, Gerhardus Rutenorum, Vitus Lithuanorum, Episcopi, item Abbates Præpositi, Canonici, cæteriqz Prælati, & Ecclesiarum Parochialium Rectores, & vniuersi Religiosi, ex Cracouien Ciuitate et Diœcesi, & aliorū Polonicæ Ecclesiæ Diœcesum. Petrum Posnanien aduersa valetudo, Chelmen vero, Lubucen, & Camenecen Epos, occupatio retraxerat. Conuenerant et Principes Polonorum, vzt Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomiriensis Dux, qui tunc velut Monarcha Polonorum habebatur, Przemislaus maioris Poloniæ et Posnanien, Cazimirus Cuiauiæ et Lancitien, Semouitus Masouiæ, et Wladislaus Opolien, Duces. Sub quorum præsentia et populi multitudine infinita, ossa viri Sancti Stanislai ex tumulo prope portam meridionalem in Ecclesia Cracouien consistente, a Pontificibus qui conuenerant, vino lota, leuata, et populo plaudenti atqz vociferanti, & patrocinium Sancti Stanislai imploranti, ostensa sunt, & in Ecclesias Cathedrales, & alias principaliores Collegiatas, Conuentuales & Parochiales Ecclesias, portio illorum, capite, brachiis, & aliis insignioribus apud Cracouien Ecclesiam cum cineribus sacri corporis, membris remanentibus, distributa.

Varia exorta bella inter Duces Polonorum

Boleslaus Pudicus Cracovien̄ & Sandomirien̄, & Wladislaus Opolien̄ & Ratiborien̄, Duces, moleste ferentes Opavien̄ oppidum & Districtum à Bohemis & Rege eorum Venceslao mortuo occupatum esse, exercitu et de proprio & externo milite collecto, Rutenorum etiam Principibus Boleslao Pudico ferentibus auxilia, terram Opavien̄ hostiliter ingressi, eam totam spoliis, flammis & caedibus vastaverunt. Et omnibus oppidis atqz villis exustis, cum praeda tam hominum utriusqz sexus, quàm pecorum et variarum rerum ad propria incolumes revertuntur. Sed et inter caeteros Polonorum Duces, aut odia aut bella conserta erant. Nam Cazimirus Cuiavien̄ & Lancitien̄ Dux fratrem suum germanum Semovitum Masoviae Ducem & uxorem eius Gertrudim captivat, captosqz in Siradia detinet. Et Przemislaus Posnanien̄ et Boleslaus Calisien̄ germani, & Conradus Slesiae gener eorum, Duces, terram Wratislavien̄ Henrici Ducis hostiliter et cum exercitibus terrarum suarum (: quòd Henricus Dux Wratislavien̄ mediam sortem Ducatuum olim Henrici à Tartaris occisi obtinens, Conrado fratri suo neqz illius portionem aliquam dabat, neqz ut ab altero fratre Boleslao Calvo Lignicen̄ Duce daretur, instabat, item quia Przemislaum Ducem Posnanien̄ de quinquaginta marcis argenti pro quodam Teutonico capto & dimisso, solui obligatas non contentaverat :) vastabant. Omnibus autem villis et oppidis, circa Olieszniczam, Siczow, Trzebniczam, Czerequiczam, et circa omnia montana usqz ad flumen Widawa, uno à Wratislavia distante miliari, pervastatis, & in praedam expositis, etiam vado in flumine Odra reperto, in alteram ripam fluminis Odrae transgressi, magna vi & numero pecorum & spoliorum potiti singula nullo obsistente in Maioris Poloniae terras deducunt. In hac autem vastatione omnibus Ecclesiarum & Monasteriorum villis et oppidis, Ducum severo mandato, suus honos suaqz libertas servata est. Providerant quoqz Duces adhibitis custodibus ne quisquam de militibus, villas Ecclesiarum & Monasteriorum aut eorum homines ac possessiones in aliquo vel offenderet vel contingeret. Laesum se eo bello eaqz expeditione & vastatione Opiso Abbas de Messano Apostolicus nuncius vehementer queritans, quòd eo in Wratislavia agente & demorante, spoliatiò & vastatiò terrae praedictae Wratislavien̄, in sui et Apostolicae Sedis vituperium & contu-

meliam tentata fuerit, in Przemislaum Posnanien Ducem excommuni: cationis sententiam promulgat, nec ea contentus, etiam terram Posnanien Przemislai Ducis Ecclesiastico, fines non solum iurisditionis sed et mo: destiae suae transgressus, supponit interdicto. Quod cum sex et viginti diebus continuatum fuisset, tandem nuncius ipse Apostolicus Opiso Ab: bas, a nunciis Przemislai Ducis requisitus & eorum allegationibus con: victus, & sententiam in Ducem latam sustulit, & Interdictum, veritus ne res ad notitiam Summi Pontificis deduceretur per appellationem quae si: bi nomine Przemislai Ducis intimabatur, relaxat ~

Contagione quadam bellica nec Slesiae Duces quieti erant, Conradus namque Slesiae Dux in Castro Bithom, per Przemislaum Posnanien Ducem sibi aedificato consistens, et portionem patrimonii sui neque a Boleslao Le: gniczen, neque ab Henrico Wratislavien Ducibus, exigere valens, Hen: ricum Wratislavien Ducem fratrem germanum, per praedia et curias suas incautius deambulantem, captivat. Quem etsi honeste servaverit et magis se erga illum germanum quam hostem egerit, non tamen ab eo prius dimissus est, donec obsides dedit, quod aut portionem suam a Bo: leslao Calvo Duce Legniczen repetet, aut si id efficere non poterit, sui Ducatus Wratislavien portionem, sibi bona fide praestabit ~

Monasterium in Krzizanowicze fundatur hodie in Busko prope Vi: sliczam manet translatum etc.

Quarto Calen Iunii Boleslaus Pudicus Cracovien et Sandomirien Dux in villa sua Ducali Krzizanowicze supra Nidam sita Craco: vien Dioecesis Monasterium Sanctimonialium ordinis Praemon: stratensis, fundat, Ecclesiamque de petra alba fabricat. conferens eidem monasterio in dotem villas Krzizanowicze, Konari, Lieszni: cza, Kowalie, Sarpkow, Kliczanow, Kobylniki, Solnik, Wolia, Gro: chouiska, Swieborowicze, Kostrz, Biernartouicze, & Innowidz, li: bertan haereditates praefatas ab omnibus datiis, expeditionibus et tri: butis ~

PETRVS Posnanien Epus vir religiosus & devotus, dum octavo Calen Maij Apoplexia gravi laborare coepisset, quinto Idus eiusdem mensis moritur, & in Ecclesia Posnanien iusto honore sepelitur,- cum

anno uno, mensibus duobus sedisset. In cuius locum Boguphalus ter:tius de Czitnelin nobilis genere Polonus de Domo Rosæ, per electionem Canonicam via compromissi sexto Idus Iunii celebratam, quam Fulco Archiepiscopus Gnesnen confirmauit in Kurzeliow, suffectus est, & anno sequenti in Landensi Monasterio ab eodem Archiepo Gnesnen consecratus.

Apud Posnamen Ciuitatem Helriga Swantopelkonis Pomeraniæ Ducis soror. & Przemislai ac Boleslai Maioris Poloniæ Ducum genitrix, diem obiit, & in Ecclesia maiori Gnesnen sepelitur. Consors vero Przemislai Ducis Posnanien Elizabeth, filia Henrici Slesiæ Ducis a Tartaris occisi, geminas filias vno partu enixa est.

Innocentius IIII. Papa moritur. Cui Reginaldus succedit et Alexander IIII. dicitur.

INnocentius Papa quartus cum ex Perusio Neapolim cum exercitu, Regnum Neapolitanum, contra Manfredum Frederici persecutoris Ecclesiæ filium naturalem, illud post mortem Conradi occupantem defensurus, aduenisset, & tempore aliquanto Neapoli constitisset, infirmatus, celeriter sexto Idus Augusti moritur, & in maiori Ecclesia Sancti Laurentii, honore debito sepelitur, cum annis undecim et sex mensibus Papatum gesisset. Post cuius mortem Reginaldus Cardinalis Epus Hostien qui Canonisationi beatissimi Stanislai Cracouien Episcopi & Martyris gloriosi aduersatus fuerat, et quem idem Sanctus de languore grauissimo subito curauerat natione Campanus de Anania in Summum Pontificem assumitur, & Alexander quartus nominatur.

Anno Domini 1255.

Boleslaus Caluus fratri Conrado hæreditatis eius sortem restituit.

FRequentes & insidiosas vexationes per Conradum Ducem Henrici Ducis Slesiæ a Tartaris occisi filium, ob negatam portiem patrimonii cum per se ex Castro Bithom, tum per Przemislaum & Bo:

leslaum Maioris Poloniæ Duces, & eorum gentes pro Conrado Duce velut genero suo interpositas, Boleslaus Caluus Legniczen, & Henricus Wratislauien Duces, cum a propriis militibus sæpenumero ob eam iniuriam carperentur, se daturi, apud Glogouiam vocato Conrado Duce fratre, Conuentum agunt. Vbi post aliquot tractatus, pro pace & concordia interpositos, cum causa Ducis Conradi suapte in iustitia clara esset, Thomæ Wratislauien Episcopi, & Baronum communium arbitrio, Dux Boleslaus Liegnicen, quamuis multipliciter detrectans et resistens, & Henricum Wratislauien iuxta ac se ad dandam æquam Conrado sortem deberi astruens, conuincitur, vt solus ipse Liegniczen Ducatum, cum Conrado, velut portionis suæ consorte, diuidat, Henricum verò Wratislauien Ducem, cum frater alius germanus Salczburgen Epus Wladislaus, cum quo illi consortium Principatus contigit, viuus extet, ad largiendum aliquid sua de sorte Conrado non teneri. Quo quidem decreto Boleslaus Legniczen Dux adductus Ducatum Liegniczen cu Conrado, data ei Glogouia, sibi verò Liegnicza reseruata, non sine anxietate & exacerbatione vehementi ex æquo diuidit. Conradus itaque Glogouiam sortitus, et tributa in variis villis et oppidis in Liegniczen et Wratislauien Ducatibus imposita, relaxat, & obsides Henrico Duci restituit.

Mendog Rex Lithuaniæ creatus oppidum Liublin exurit.

Mendog Dux in Regem Lithuaniæ, opera fratrum Cruciferorum auctoritate Innocentii quarti Papæ eo anno euectus, oppido Liublin tunc ligneo exusto, factisque in eius circuitu multis prædis & spoliis, plurimos captiuos deducens, in Lithuaniam remeauit. Euectio autem in Lithuaniæ Regem, dolo et astu fratrum Cruciferorum ex radice auaritiæ procurata, breuiusculo durans tempore disperiit, postquã Magister Prussiæ & ordo terras Lithuaniæ & Samogitiæ ab eo sibi donatas et inscriptas dari expetebant.

Castrum Nakiel Pomerani subita et inopinata irruptione capiunt.

Ora Slesitica vix quietata, rursum in Pomerania bellum refulsit, Dux siquidem Pomeraniæ Swantopelkus, pacem pati non valens Msczugium filium suum qui apud Cruciferos fratres de Prussia

aliquot annis obses erat, cum exercitu versus Maiorem Poloniam terras nepotum ex sorore infestaturum transmittit. Qui in nocte diem Sancti Michaelis praecedente ad Nakiel perueniens, quod Castrum in sua sorte a Przemislao Duce Posnamen pacifice tenebatur, & quod Swantopelkus astruebat intra terminos Pomeraniae consistere, minus probe (neqz enim ab auunculo germano quicquam hostile Przemislaus aut sui verebantur) custoditum, aggressus comprehendit, uno ex balistariis & defensoribus Castri, pecunia a Swantopelkone corrupto, tradimento & ingenio suo pro comprehensione Castri praefati operam nauante. Quod cum Przemislao Duci nunciatum est, paucis interpositis diebus, cum fratre Boleslao Duce Calisien, & gentibus utriusqz Ducatus illuc ire pergit, & Castrum Nakiel obsidione cingit. Cui in subsidium Cazimirus Cuiauien & Lancicien Dux cum gentibus terrarum suarum personaliter venit, & Semouitus Conradi Masouiae Dux octingentos. Boleslaus vero Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux mille milites, in auxilium miserunt. Verum cum Castrum Nakiel et situ et munitione difficilem sui expugnationem portenderet, Pomeranis ad defensionem illius a Msczugio in multiplicato numero relictis, strenue resistentibus, Przemislaus Dux Posnamen sano fretus consilio, aliud Castrum e regione Castri antiqui versus occiduum infra dies paucos aedificat, et vallis fossatisqz, ac copia victualium fulcitum, fortissimum de suis militibus qui egressum et ingressum Pomeranorum ex Castro antiquo arcerent, ratus, ut erat, facilius illius conquisitionem prouenire, praesidium imponit, & soluta obsidione etiam auxilia remittit. Crebri itaqz inter Polonos et Pomeranos agebantur conflictus, & fere diebus singulis ab utrisqz eruptiones facientibus, certamina diuerso Marte nunc Polonis nunc Pomeranis cadentibus inibantur, Poloni inter se duos desideratos milites Pacoslaum Friderici, & Hermanum velut magis insignes, amiserant.

Bohemiae Dux Prussiam cum exercitu ingressus, multos ad Chrianam adegit religionem, In cuius rei memoria Mons Regius et Brunsburg construuntur.

BOhemiae Dux Przemislaus alias Othokarus, treugarum inducias cum Bela Hungariae Rege, sibi et terris suis hoste infesto nactus, exercitu de Bohemis & Morauis comparato, habens in

comitatu suo Brunonem Pragensem Episcopum, item Marchionem Bran:
demburgen, item Marchionem de Merano, item Ducem Austriæ, item
Henricum Culmen. Anselmum Hermelien, & Olomunecen Episco:
pos, in Prussiam quam veteres Vlmirigiam vocauère, contra barbaros
militiam acturus, aduenit. Ad quam et Cruce per Summi Pontificis
mandatum per Opisonem Abbatem de Messano Apostolicum in Polo:
niæ et Prussiæ partibus Nuncium prædicata, & mensa, quam calli:
do et vafro fratres Cruciferi ingenio, locando in illa Duces Comites
Proceres, milites, pro cuiusqꝫ præeminentia, & illorum acta et stirpes,
per Aroldos sub omni tempore, quo ad vescendum residebant, plus
vero et iusto efferendo, prouocatus erat. Et barbaris in abditiora
loca secedentibus, et decernere non ausis Dux ipse Przemislaus Pru:
tenos in Samensi regiòne, propter vastatiònem igne et gladiò illatam,
deditiònem facientes, per Pragensem Epum Brunonem, suum illis no:
men imponens, baptisat. In ipsius insuper præsentiæ memoriam Cruci:
feri nouam Ciuitatem propè mare Balteum & in flumine Pregor, quam
Regium montem, in Przemislai Ducis Bohemiæ (quamuis tunc non
Rex sed filius Regis existerat) item aliam Brunsberg in qua Eccle:
sia Cathedralis Varmiensis sita est, in memoriam Brunonis Pragen
Episcopi, constituunt. Przemislao autem Bohemiæ Duce cum sua
Comitiua ex Prussia discedente, reliquarum regiònum Pruthem, in
Samenses Prutenos, quòd iniussu eorum hostibus se dediderant, ma:
gno debacchantur furore, et terram Samen hostili et valido agmine in:
gressi, incendiis cædibusqꝫ cuncta fædant, atqꝫ è regiòne Castri Kin:
sberg nouam munitiònem quæ à Cruciferis Wilow vocata est, erigunt.
Tunc quoqꝫ Magistro Prussiæ nono Conrado Calen Augusti obeunte,
Herhardum de Herczborg in officium assumunt, secundum verò alios
Poponem de Osterna ~

IACOBVS Archidiaconus Leodien, Apostolicus Nuncius et Le:
gatus, qui in Romanum Pontificem postea promotus, Vrbanus quartus
vocabatur, in Prussiam veniens, atrox bellum vndecim annis inter
Swantopelkonem POmeraniæ Ducem & Cruciferos fratres gestum
intercipit. & per æquas conditiones pacem perpetuam ordinat, quæ ab
vtraqꝫ parte fuit deinceps et custodita et seruata ~

Anno Domini 1256.

Przemislaus Dux Posnanien. Castrum Racziasz Pomeraniæ capit et comburit. Swiątopelkus Castrum prope Nakiel ædificatum dum non posset acquirere præsidium illius dolo euocat et profligat. Tandem per Poponem Polonum Cruciferum Duces ipsi inter se paciscuntur.

TArdius quàm animo destinauerat Przemislaus Posnanien. Dux Castri Nakiel à Swantopelkone Duce Pomeraniæ intercepti expugnationem videns successisse, altera ob eam rem expediendam suis & Boleslai Calisien. Ducis germani sui terris expeditione indicta, Cazimiro insuper Cuiauien. Lancicien. et Stradien. Duce, Swantopelkoni oppido infesto, personale suffragium ferente, ad Nakiel peruenit, expugnationem Castri Nakiel intercepti maturaturus. Stragem autem militum si impugnare pergeret, aut ignominiam si cœpto irrito resiliret, veritus, itineribus nocturnis ad Castrum Racziasz, quod à Swantopelkone tenebatur, & in quod plures militares, Ciues, et agrestes, ex Pomeranis cum personis, rebus, & fortunis pro comperto habebat confugisse, antelucano tempore peruenit, & Castrum illicò Racziasz, singulis qui in illo erant, in sopore existentibus, oppugnare cœpit. Quibus à somno expergefactis, tantus pauor, aliis Castrum captum, aliis hostes iam intra Castrum, aliis iam turres et quæque optima loca occupasse vociferantibus, iniectus est, vt militibus Przemislai et Cazimiri ignes Castro in locis frequentibus adhibentibus, ad stationes Ducum per medias flammas exilientes, se in potestatem eorum traderent. Cæteri igne inualescente dum pergunt fugere, à flammis miserabiliter fuère suffocati, Castrum omne præter res quæ foueis et celariis mandatæ fuerant, conflagratione periit. Clade suorum et Castri Racziasz conflagratione Swantopelkus irritatus, vices Duci Przemislao repensurus, ad suosque qui in Castro antiquo Nakiel, à militibus Przemislai in Castro nouo Nakiel consistentibus obsidebantur, victualia illaturus, in Quadragesimæ medio, cum omni potentia gentium suarum, Duces Przemislaum et Boleslaum maioris Poloniæ, & Cazimirum Cuiauiæ, post Castri Racziasz conquisitionem, in sua remeasse cognoscens, in quadrigis victualia ferens, versus Nakiel aduenit. Et victualibus non sine suorum euidenti discrimine ad suos in Castrum antiquum illatis, omnes

vires et industriam ad conquisitionem Castri noui Nakiel, licet illud valido militum præsidio fulcitum nosset, interponit. Primumq; lignis aridis et pinosis comparatis, fossata huiusmodi lignis implere, et aggeres ex lignis constituere, ligna quoq; ipsa incendere, et per illa, flamma crescente, nouum Castrum Nakiel conflagrare nitebatur. Verùm cùm vna lignorum ad fossata importatiò, vix superficie tenus fossata impleßet, cæptum perfecturus, gentes suas ad comportandum ampliorem, & ad opus perficiendum suffecturam, lignorum materiam, in sylvam propinquiorem transmittit. Sub quo tempore spacio requiescendi dato, milites Przemislai ex Castro nouo certatim descendentes, igne adhibito, omnes strues iniectas, antequam aliæ adycerentur, consumunt, & longum Swantopelkonis laborem inflammatiòne huiusmodi dissoluunt. At ille milites in stationes eo die discedere, corporaq; curare, altera verò die ad tertiam horam armatos adesse iubens, cùm milites dicto paruissent, ab omni parte nouum Castrum expugnare adorsus est. Milites sui ex scutis testudine facta, fossatis transgressis, etiam ad latera Castri perueniunt, illudq; proscindere, et ignem supponere, cæteris illos telis, bombardis, machinis et fundis ligneis, quæ Proki vocantur, ptegentibus, & Castrum nouum eius defensores lacessentibus, conantur. Sed non minor fuit Przemislai militibus ardor pro defensiòne, quàm Swantopelkonis pro impugnatiòne. Itaq; viginti ex eis qui propius accesserant occisis, et pluribus vulneratis, cæteri ne prælio inuoluerentur, fugere et expugnatiònem intermittere coacti sunt. Swantopelk ex impugnatiòne tentata, cædem suorum referens, vario æstu mentis excruciatus, dum nulla spes proposito suo affulsißet, gemens, tristis, et confusus ad Pomeraniam rediit. Altero deinde exercitu Swantopelk congesto, in Nakiel clam et noctu aduenit, apertis et iustis pugnis non proficientibus, arte et astu in Polonos, & eos qui nouum Castrum Nakiel obseruabant, vsurus. Se itaq; cum eo quem secum aduexerat, equitum et peditum exercitu, in montanis locis, quæ haud longè à Castro nouo sita erant, velut in insidiis collocans, quid fieri velit, per fidum nuncium, nocte in Castrum antiquum penetrantem, ad suos, & eos qui in Castro antiquo erant, demandat. Primo itaq; manè diei subsequentis, milites Swantopelkonis eruptiòne ex Nakiel facta, militibus Przemislai ex Castro nouo in pugnam prouocatis, certamen cum illis conserunt, et veluti victos fugere se simulantes, Polonos milites, velut deuictis hostibus vsq; ad insidias perducunt. Ex quibus Swantopelkus cum omnibus his copiis quæ secum aduenerant, consurgit. & Polonorum militibus se ostendit, extemplò et hi qui se simulauerant fugere, ex fuga conuersi in Polonos inuehuntur, & Poloni

à tergo et fronte circumuenti, velut quædam victimæ in medio nunc ab his, nunc ab illis cæduntur. Sed nec tunc Polonis animus defuit, ex desperatione siquidem in furorem versi, magna strage in hostibus ædita, ad extremum omnes aut trucidati aut capti sunt, non incruentam hosti reliquerant victoriam. Captus est autem inter alios miles Msczislaus, qui multæ probitatis ostensis decoris, incumbentem vndiqz prosternendo hostem, Swantopelkone iubente, vt sui ferro parcerent, comprehensus, & cum aliis in Pomeraniam deductus. Clades autem hæc cæterorum Przemislai militum, qui in Castro nouo residui erant, quamuis illam superné spectarent, animos non imminuit, quinimó Caduceatoribus á Swantopelkone missis, vt Castrum dederent, ferox dederunt responsum. Plures captis et desideratis, qui lætitiam de clade fallaciter quæsita inultam fore non sinent, in Castro Przemislai superesse. Swantopelk Pomeraniæ Dux etsi victoria potitus ex Nakiel remeasset, fortius tamen et crudelius bellum pro vnius Castri iniusté possessi, occupatione, ratus inter se & nepotes suos ex sorore eorumqz auxiliarios serpturum, per fratrem Poponem (Polonus hic natione erat, genere nobilis & Cracouita, qui ordinem Cruciferorum assumpserat, Swantopelkoni et Przemislao per maternam lineam sanguine iunctus) egit, vt Przemislaum Ducem ad reconciliationem mutuam secum induceret. Sed neqz Przemislaus Dux monente illum Popone, reconciliationem cum Swantopelkone aspernatus, Conuentum apud villam Kcÿniam, in vigilia beati Iacobi Apostoli cum Swantopelkone tenuit. Vbi in prædictum Poponem á Principe vtroqz pleno facto compromisso, frater Popo prædictus, exploratam habens Swantopelkonis voluntatem, pronunciauit compromissi auctoritate sententiam, Vt Swantopelkus Pomeraniæ Dux Castrum Nakiel, velut iniusté nepoti suo Przemislao Duci Posnanien interceptum, secutura die Sancti Iacobi, restituat, & omnes captiuos liberos dimittat. Przemislaus veró Dux Posnanien Swantopelkoni quingentas marcas argenti, pro expensis factis & Castri Racziasz demolitione, in certis terminis daturus, interim obsides soluat. Qua pronunciatione sententiæ, ab vtroqz Principe acceptæ, ad Nakiel itum est, & iureiurando interposito, quód alter in alterius terrarum & Castrorum occupationem aspirare non debeat, auunculus & nepos osculo facto, reconciliantur, & Castrum antiquum Nakiel per Swantopelkonem Przemislao Duci, cúm ambo illud pacificati iunctis dextris ingressi fuissent, resignatur, nouum veró per Przemislaum Ducem incendio deletum est. Accepit & tunc Swantopelkus á Duce Przemislao nouem adolescentes nobiles pro obsidibus, Dirsicraium, vzt, & Dobrogostium filios Vincentii, Wlodimirum Prandothæ, Iacobum Boguphali de

Czirnelm, Ianussium de Pniew, Samsonem Gnieuomirouicz, Derslaum Iarecz euicz, Mroczkonem Przeczlauicz, & Sandiuogium Sbilutowicz, qui apud illum comiter tractati demoratiq͂ꝫ sunt, quousq͂ꝫ sibi de quingentis marcis argenti à Duce Przemislao præstita est effectualis solutiò.

Boleslaus Caluus Dux Legnicensis Thomam Epum Wratislauiensem cum Præposito et Canonico captiuat. Quem decem millibus marcarum taxat, et vt decimæ manipulares in fertones transmutentur iubet. Propter quod ipse et Principatus Legnicensis interdicto subycitur.

Pomeranico bello quod pro Castro Nakiel à Swantopelkone Pomeraniæ Duce intercepto, tam animis quàm odiis infestis, integro ferè biennio, inter proprios gestum est, per compositionem extincto, in Slesia rursum bellum ausu sacrilego Ducis Legniczeñ Boleslai Calui renatum est. Qui quasi iacturam, quam Conrado fratri Duci Glogouieñ, dimidium Legniczeñ Ducatus dare coactus, pertulerat, instauraturus, patrum suorum nonnullorum Regum et Principum Poloniæ itinera praua sectaturus, dum minus prosperè bella cum Sæcularibus acta, successissent, cum Ecclesiasticis ea plus vtilitatis minus impensæ, & dispendii habiturus, gerere cœpit. Thomam siquidem Wratislauieñ Epum, virum & pro Pontificali excellentia, & pro victæ sanctimonia, qua inter cæteros Polonicæ Ecclesiæ Pontifices splenduit, & publico & priuato officio sibi venerandum, in Gorka prædio Abbatis Sanctæ Mariæ de Arena, in quod nouam ecclesiam dedicaturus aduenerat, quiescentem, nocte cum suis Teutonicis, quorum suasu & consilio in id facinus ferebatur, superueniens, cum Boguphalo Præposito, & Hecardo Canonico Wratislauieñ, sexta Octobris die captiuat, omnesq͂ꝫ res, equos, vestimenta, & fortunas Episcopales, illic secum consistentes diripit, & non nisi Camisiola vna, in qua dormitauerat, tectum, equo imponit. Quem cùm Satrapæ sui Teutonici didicissent, equitandi, iam enim vir grandæuus erat, vsum non habere, equo cui insidebat transmutato, in alterum equum grauius portantem, illum, ampliorem laborem et dolorem sibi adiecturi, transponunt. Vnus deinde latrunculus, cæteris omnibus Teutonicis Boleslai Satrapis, nuditatem illius, & dentium, qui ex frigida

aura causatus est, stridorem irridentibus; misertus, vetusta & virgulata tunica, veteribusq; suis ocreis, ne rigore hyemis consumeretur, illum vestit. Ac sic tectum in Castrum Boleslai Viaÿ nomine perducunt, & tam Episcopum quàm Praepositum et Canonicum secum vnà captos, Duce Boleslao iubente (qui decimarum manipularium, quae Epo et vniverso Clero Wratislauien, more patriae Polonicae, in campis manipulatim de omni grano soluebantur, in fertonalem transmutationem, et decem millium marcarum solutionem, à Thoma Episcopo exigebat) in carcerem et vincula conyciunt. Id scelus horrendum, dum nemo inueniretur, qui rescinderet (: Dux enim Wratislauien Henricus siue mansuetudo, siue pusillanimitas id faciebat, nam et à nonnullis de consensu ad capiendum Epum dato insimulatus est à Capitulo Wratislauien, quatenus de liberando Epo nauaret operam, rogatus, rem silentio & dissimulatione absoluit.) Fulco Gnesnen Archiepus, Prouintialibus Poloniae Episcopis, ad Synodum in Lancitia indictam, celerrimè coactis, sumpta deliberatione, et Alexandrum Papam de facinore in Thomam Epm, Boguphalum Praepositum, & Hecardum Canonicum Wratislauien, per Boleslaum Legniczen Ducem patrato, literis totius Ecclesiae Polonicae & veloci nuncio auisat, et quid Apostolica sedes agendum censeat, consultat, & nihilominus contra Boleslaum Liegniczen Ducem, et sui sceleris complices, Censuras grauiores promulgat, Wratislauiensemq; Dioecesim Ecclesiastico supponit interdicto. In omnibus itaq; Ecclesiis Prouintiae Gnesnen, infra Missarum solennia communione finita, & Psalmus, Deus laudem meam ne tacueris, procidentibus Ministris Dei in terram, & Oratio, Exaudi quaesumus Dne Ecclesiam, non solum Paganorum percussionibus attritam, sed etiam Christianorum prauitatibus afflictam, vsq; ad finem, sonantibus in vnam partem campanis, agebantur, & Dux Boleslaus Legniczen, recitata sua crudelitate denunciabatur anathematizatus. Sed et Papa Alexander literis Episcoporum Poloniae, et nuntii relatione in vehementem turbationem, super nouitate quae acciderat, motus, Archiepiscopo Gnesnen, & Cracouien ac Wladislauien Episcopis dedit in mandatis, vt Boleslaum Liegniczen Ducem, de relaxando Thoma Wratislauien Epo, auctoritate Apostolica requirerent, et abnuentem personam suam et facinoris complicum Censuris, terram verò suam Interdicti sententiis, percellerent. Qui omnia vt iubebantur exequuti sunt ~

MICHAEL Epus Wladislauien, annis 40. in Pontificatu exactis, senectute bona plenus, octaua mensis Augusti, moritur, & in Ecclesia

veteri Wladislavien. sepelitur. In cuius locum Wlodimirus Praepositus Cruszvicien. Canonicus Wladislavien. Ducum Semoviti & Cazimiri Masoviae Cancellarius, per electionem Canonicam suffectus est, per Alexandrū quartum Papam, Ducibus praefatis illum promoventibus, confirmatus, nobilis genere de Domo Bolestarum.

Boleslaus Calisien. Dux Belae Regis Hungariae filiam accipit in uxorem.

BOleslaus Gnesnen. & Calisien. Dux, & frater Przemislai Posnanien. Ducis, Belae Hungariae Regis fratris Germani beatae Helizabeth filiam, nomine Iolentam, quae a Polonis Helena nuncupabatur, conciliante nuptias huiusmodi Boleslao Pudico Cracovien. & Sandomirien. Duce, ducit uxorem. Et solennitas nuptiarum huiusmodi Cracoviae habita, (praefata enim Iolenta in Curia Ducissae Kingae, consortis Ducis Boleslai Pudici sororis suae germanae, ex Hungaria traducta nutrita erat) pluribus diebus sub praesentia multarum insignium personarum, acta est.

Guilhelmus Romanorum Rex occiditur, De cuius successore magna inter Electores dissensio.

ROmanorum Rex Guilhelmus aliās Vilkinus, Comes Holandriae, in Frisones detrectantes imperium expeditionem agens, ab eisdē Frisonibus, subiectionem et imperata se facturos pollicentibus, occiditur. Dum autem Electores pro alterius electione convenissent, discordem celebrarunt electionem. Una siquidem pars elegit Alphonsum Regem Castellae, altera Richardum Comitem Cornubiae, et frēm Regis Angliae, qui cūm esset ditissimus, ab Archiepo Colonien. suo electore coronatus, Regnum Almaniae pro magna parte obtinuit. Duravit autem questio huius Scismatis multis annis, nec terminata fuit nisi amborum morte sequuta. Pro qua re, infinita pecunia ab utroq3 expensa est, sed praecipuē a Rege Alphonso viro animoso, et honorem omnibus praeferente. Qui Regnum suum Castellae dissidio huiusmodi durante multis thesauris exinaniuit. Ambo hii de imperio contenden. Sed & Guilhelmus Comes Holandriae, pro brevitate temporis quo regnaverunt, nihil egerunt memoria dignum, & omnes caruerunt Imperiali benedictione.

Anno Domĩ 1258.

Thomas Episcopus Wratislauien̄ transmutatis decimis, et datis duobus millibus marcarum argenti Boleslao Duci Legnicensi, à captiuitate liberatur. Postea volens idem Dux frēm suum Conradum Glogouiensem Ducem captiuare, ad se inuitatum, ipse per eum raptus Glogouiam defertur.

CAptiuitatis suæ continuos languores squalloresq; Thomas Wratislauien̄ Epūs aliquando finiri desiderans, cūm à Boleslao Sæuo (id enim cognomen post facinus in Epūm patratum sortitus erat) ex Castro Vlaÿ in Liegniczam deductus, & in terram proiectus, arctioribus compedibus vinciretur. Cūmq; Censuræ Ecclesiasticæ, tam auctoritate Summi Pontificis, quàm Episcoporum Polonicæ Ecclesiæ, in virū pessimum Boleslaum Sæuum Ducem Legniczeñ, ob id latæ, quas ille velut stipulam reputans, sæuerius in Epūm et suæ captiuitatis consortes, debacchabatur, nullam eliberationem effecturæ sperarentur, cum Boleslao sæuo captiuatore suo, paciscitur. Et commutationem decimarum manipularium, non in sua tantummodo Liegniczeñ sorte, sed et in vniuersa Wratislauien̄ Diæcesi, in fertonales, Capitulo suo Wratislauien̄ irrequisito, Archiepiscopo insuper Gnesneñ Metropolitano suo, & Episcopis Polonicæ Ecclesiæ cum Prouincialibus suis, qui pro illius libertate & substantias & sanguinem parabant se effusuros, inconsultis, duorumq; millium marcarum argenti solutionem, præter pannos Sarlaticos à Boguphalo Præposito, & Hecardo Canonico Wratislauien̄ exactos, pollicitus, medietate pecuniæ perprius soluta, de residua verò medietate, & promisso, de transmutandis decimis manipularibus in fertonales, implendo, filijs nobilium et Scultetorum suorum datis obsidibus, in festo Paschæ à captiuitate, cum suæ captiuitatis consortibus Boguphalo Præposito, & Hecardo Cāco, solutus est. Sæuitiam autem tam fædam in Thomam Epūm, Boguphalum Præpositum, & Hecardum Canonicum Wratislauien̄, depromptam, apud obtrectatores suos leuaturus, non in Henricum solummodo Wratislauien̄, sed & in Conradum Glogouien̄ Duces germanos, eorumq; Consiliarios et Proceres, iurè ne an iniuria incertū est

est, retorquebat, licet decimarum manipularium in fertonales transmutatio, etiam pro eorum terris obtenta, patrati sceleris reos, vehementi suspitione argueret. Nihil itaqꝫ mirum, si prouidentia Diuina vlciscens scelera patrum, in tertiam & quartam generationes, Principes Slesiæ, id est, Regni Poloniæ hæredes, ex lumbis & stirpe Regum Poloniæ procedentes, de Regno ipso fecit extorres, qui se variis sceleribus, & præsertim cæde et captiuitate ac Sanguine Pontificum & Sacerdotum, decimarumqꝫ vsurpatione, inquinauerunt, & alienigenas eiusdem Regni fecit hæredes. Recenti scelere quo in Christos Domini, Thomam Epum, Boguphalum Præpositum, & Hecardum Canonicum, Wratislauien, Boleslaus Sæuus Legnicen Dux, sacrilegas manus inyciens, vsus fuerat, aliud adiecturus, germanum suum Conradum Glogouien Ducem, ad se in Liegniczam, verbo quidem vt secum conueniret, re autem vt captum Ducatu Glogouien exueret, inuitat. Qui etsi a nonnullis Boleslai Sæui satellitibus certior factus, ad quam iucundum & opiparum conuiuium vocaretur, venire repromittens, plures numero Proceres & milites secū in Liegniczam assumit. Quorum maiori parte in sylua, Legniczen oppido vicina, relicta, ipse cum expedita aliorum manu, quibus insidias sibi a Boleslao Sæuo structas, patefecerat, et quid illos agere vellet, instruxerat, in Legniczam peruenit, a Boleslao quoqꝫ sæuo benignum demonstrante vultum exceptus, & in Legniczen Castrum perductus, videns Teutones Boleslai Sæui milites, turres et quæqꝫ superiora mœnia & cacumina occupasse, facinus in se per Boleslaum sæuum committendum anticipauit, & Boleslaum Sæuum antequam in superna veniret, vbi capi Conradus debuerat, ascensus, captiuat, & extra portam Castri, antequam milites Boleslai ex supernis possent decurrere, deductum, ad eos qui se in sylua operiebantur, militibus Boleslai sequi non audentibus, transportat, et abinde illum lento passu, in Glogouiam deducit, & arctæ custodiæ mancipat, nec prius dimisit, donec omnem pecuniam per Thomam Epum Wratislauien datam & dandam, ab eo, prædantem prædatus, exigeret.

Alexander Papa ob detentionem Epi Wratislauien Cruciatam mittit ad Germaniam et Poloniam pro illius liberatione.

PRandotha Cracouien, & Volmiri Wladislauien Eporum, literis Alexander Papa quartus, certior factus BOleslaum sæuum Liegniczen Ducem, & monita Apostolica contempsisse, & Censuras

ab eis fulminatas, ludibrio habuisse, neq; Thomam Epum Wratislavien
& Boguphalum Præpositum, Hecardumq; Canonicum relaxare (adhuc
enim tunc illos Boleslaus Sævus Legniczen Dux carcere clausos & com:
pedibus strictos tenebat) a captiuitate voluisse, zelo Dei in Ecclesiasti:
ca libertate & ministris eius defendendis accensus, insolentiam & te:
meritatem Boleslai Sævi Legniczen Ducis, virga Apostolica compressu:
rus, vexillum Crucis contra præfatum Boleslaum Sævum & terras suas,
velut Ethnicum, et fidei ac religionis Catholicæ hostem, decernit. Gne:
snen quoq; & Maydeburgen Archiepiscopis, dedit per speciales lite:
ras, facinus in Thomam Wratislavien Epum per Boleslaum Sævum
admissum declaran. in mandatis, quatenus per Poloniam & Germani:
am, Crucem huiusmodi prædicarent, & omnes Catholicos Reges, Prin:
cipes, Comites, Barones, & quoslibet fideles in præfati Boleslai Sævi Lie:
gniczen Ducis, & suorum subditorum exterminium, invocarent & anima:
rent. Quo mandato Fulco Gnesnen Archiepus accepto, altera apud
Lanciciam, pro die Sancti Calixti Synodo Provinciali instituta, Prando:
tha Cracovien, Thoma Wratislavien, qui iam tunc per pacta captiui:
tatem evaserat, Boguphalo Posnanien, Wolmiro Wladislavien, Andrea
Ploczen, & Vilhelmo Lubucen, Episcopis, multisq; Abbatibus et Præla:
tis Ecclesiæ Polonicæ convenientibus, mandatum Apostolicum omnibus
intimat, crucemq; contra Boleslaum sævum prædicat, & illam mandat
auctoritate Apostolica ab omnibus Episcopis suæ Provinciæ prædicari.
Argutus est & tunc Thomas Wratislavien Epus prædictus ab omni Ec:
clesia Polonica, quod pactionem fœdam tam exemplo pessimo quam re, in
transmutatione decimarum manipularium in fertonales, violando & liber:
tatem Ecclesiasticam, & laudabilem Polonicæ patriæ, quæ propterea apud
exteras nationes celebris habebatur, morem exterminando, fecerit. Qui
& metum qui in virum constantem cadere poterat, & multiplices passio:
nes suas, quas pertulerat, allegans, spoponderat se, licet non impleve:
rit promissa, de transmutandis decimis manipularibus in fertonales,
nullo unquam tempore servaturum. Apostolicarum autem literarum Archi:
epis Gnesnen & Maydeburgen, de prædicanda contra Boleslaum sævum
Cruce, scriptarum, quarum originales apud Ecclesiam beatæ Mariæ
Sandomiriæ Cracovien Dioecesis nos retinemus, tale extat exemplar.

Literæ Cruciatæ contra Boleslaum
Calvum Legniczensem Ducem.

ALexander Episcopus Seruus Seruorum Dei. Ven̄libus frībus
Maydeburgeń & Gnesneń Archiepiscopis, eorumqꝫ Suffraga:
neis, Salutem & Apostolicam benedictionem etc. Non
absqꝫ multa cordis amaritudine iam dudum accepimus, quôd Ven̄li frē
nr̄o Epō Wratislauień, ad villam Gorka suæ Diœcesis, vbi quondam Eccle:
siam erat consecraturus, diuertente, nobilis vir Dux Slesiæ associatis si:
bi quibusdam iniquitatis filiis, eundem Epūm, Præpositum, & Hecardum
Presbyterum Cancūm, Wratislauień, capere vsu sacrilego non expauit,
Episcopum ipsum ad quoddam Castrum suum, reuerentia Pontificali postpo:
sita, ferè nudum abducens; degustaturum ibidem angustias carcerales.
Propter quod de ipsius Ducis, prout ad nostrum spectat officium, Salute
soliciti, per Vn̄les frēs nr̄os, Archiepūm Gnesneń, necnon Cracouień &
Wladislauień Epōs, moneri eum mandauimus, vt ipsum ac etiam alios
cum eo captos, absqꝫ difficultate aliqua pristinæ restituens libertati,
eos liberè abire permitteret, et de ablatis rebus, & irrogatis iniuriis
ipsi Episcopo et Ecclesiæ restitutionem & satisfactionem plenariam im:
pensurus. Verûm eodem Duce tam salutaria paruipendente monita, ac eli:
gente in suo scelere perire potius quâm parerè, præfati Archiepūs &
Epī, prout à nobis in mandatis acceperant, ipsum et omnes eius in hac
iniquitate consiliarios & fautores, excommunicatos facientes publicè
nunciari, supposuerunt terram ipsius, necnon et locum ad quem ipsum de:
clinare contingeret, quâm diu ibi esset, ecclesiastico interdicto: spe tam
eis quâm nobis per hoc apposita, quôd ipse sic percussus, dolens, ad percu:
tientem se cum deuotione recurreret: congrua culpæ suæ requirendo
remedia, præsertim cûm salubrem nonnunquam sibi doloris immensitas
inueniat medicinam. Porrò idem Dux Ecclesiæ malleum velut stipu:
lam reputans, adhûc in sua perseuerat obfirmatus malitia, omninô con:
tempta Ecclesiæ disciplina, & quôd ad cumulum suæ damnationis
magis accedit, eos nunc validioribus quâm prius afficit pœnis & tor:
mentis; pedes enim ipsius Episcopi, qui calciati esse debent in Euange:
lium pacis, ferreis nexibus alligantur. Et qui gregem suum sacræ præ:
dicationis vbere deberet reficere, nunc in diri carceris ergastulo deti:
netur, interdicto sibi Capellani sui suffragio, cui in confessione conscien:
tiam suam pandere valeat, & cum quo possit interdum saltem Missa:
rum officia celebrare. Equidem cûm & nos talis iniuria vulnerat, &
non leuem nobis in pressura mæstitiam, ad procedendum contra Ducem
ipsum acrius nos inuitat. Nam verisimilitudo non tolerat, vt paciente
tanto ecclesiæ membro, caput non langueat, aut expers doloris existat.
Si ergo commissum est, nobis licet indignis, & curam gregis Dominici

solicitam gerere, & medelam sauciati vulneribus adhibere, quomodo Ducem ipsum per mortales campos, per iter mortis ultra patiemur discurrere? quin ipsum ad pascua salutis reducamus. Cumq; infirmus salutaria respuat, quærat noxia, et plerumq; desideriis contrariis urgeamus. Quomodo Ducem ipsum tanquam laborantem frenesi, impiæ relinquemus voluntatis arbitrio? quin ipsi, quantumcunq; inuito, amara salutis pocula propinemus? ut id ad curam sanus fuisse cognoscat, quod infirmus non poterat præsentire. Sané postquam idem obstinatus spiritualem medicinam respuit, postquam Petri gladium prout congruit non attendit. Quid superest nisi ut extrahatur materialis gladius contra ipsum? Et ad quod leui medicaminé voluntarius induci non potuit, pænæ saltem formidine pertrahatur inuitus. En habitatores Poloniæ filios speciales relinquemus expositos illi discrimini, quod ex tam detestabili facto ipsorum imminet regioni? Erat enim in tam enormi excessu patientia nrá tanta, ut & negligentius nomen assumat, & veré pacientius nomen perdat. Et quidem quantumcunq; ob generositatem ipsius, & suorum progenitorum merita, hactenus detulissemus eidem, id tamen ulterius non patitur prædicti criminis magnitudo. Accusat enim ipsum carcer, arguunt vincula, ac contra ipsum Deum ac homines prouocat ad vindictam. Cæterum more pii patris, qui sententiam citó conuertit in veniam, & redire non perire cupit filium, adhuc experiri volentes, si de fragmentis conscientiæ suæ, quæ velut lagena figuli est, grandi contritióne confracta, aliqua testa permanserit deuotioñis igniculi retentiua, uniuersitatem vestram rogamus, monemus & hortamur attenté, in virtute sanctæ obedientiæ, vobis districté præcipiendo mandamus, quatenus præfatum Ducem super liberatione ipsius Episcopi & aliorum, nec non & super præmissis omnibus moneatis, & moneri & induci efficaciter faciatis. Quod si monitis vestris (quod absit.) pertinaciter aures obdurauerit cordis sui, ex tunc singuli vestrum in suis Ciuitatibus & Diœcesibus, pro liberatione eiusdem Episcopi contra Ducem ipsum, iuxta datam vobis á Deo prudentiam, per se vel per alios viros ad hoc idoneos, prædicetis verbum Crucis. Nos enim omnibus veré pœnitentibus contritis et confessis, qui ad prædicatiónem vestram eam susceperint, & in propriis personis liberatióné hmói fuerint psecuti, illam suorum peccaminū veniam elargimur, quæ in træ Sctæ subsidium personlr accedentibus in gńali Concilió est concessa. Debent enim ad liberónem hmói fideles Chri non remissi sed feruentes et voluntarii reperiri, quia per detentióné ipsius illi grauis irrogatur iniuria cuius legóne fungitur, et qui in suis ministris honorari se asserit atq; sperni. Dat. in Laterano tertió Caleñ April. Pontus nri anno 3.

Anno vero Natiuitat. Dñi Millesimo Ducentesimo quinquagesimo septimo.

Cracouiæ Ius Teutonicum et Aduocatus instituitur.

Urbem suam Cracouien. Boleslaus Pudicus Cracouien. & Sandomirien. Dux, ad incrementa, quæ sub Polonis et iure Polonico assequi non poterat, perducturus, Ius illi largitur Srzedense seu Teutonicum Aduocatumqz in ea constituit, qui vrbis situm & domus, passim & sine lege, sine ordine consistentem translocat & transmutat. Et circo vrbis primum ordinato, etiam plateas ipsius proportionaliter & exæquo distinguit.

Cracouiæ Monasterium Sancti Marci fundatur.

Alexander Papa quartus nouam religionem mendicantium de pœnitentia beatorum Martyrum intitulatam instituit. Cuius fratres & Professores Cracouiam aduenientes Boleslaus Pudicus Cracouien. & Sandomirien. Dux, benignè appellatos suscipit. Et Ecclesia in Sancti Marci Euangelistæ honorem denouo fundata, illis locum Cracouiæ contulit, & sumptus pro Monasterii ædificatione atquè etiam Ecclesiæ, dari liberaliter iussit.

Przemislaus Dux Posnaniensis optimus moritur, vno filio eiusdem nominis posthumo relicto.

Pridie nonas Iunii in Posnaniensi Castro nobilis & Ill.ris Princeps Przemislaus Posnanien. Dux, filius Wladislai Othonis Ducis Maioris Poloniæ, post quindecim dierum decursum, quibus ab ægritudine pressus langueret, tricesimum et sextum annum tantummodo agens, moritur, funusqz suum in Ecclesia maiori Posnanien. cum cineribus Regum et Principum Poloniæ, iusto honore, & lugubri omnium militum comploratu, sepultum est. Hic inter Poloniæ Principes mitissimus sui temporis & supra ætatem prudens, duas præcipuè virtutes, continentiam vzt & iustitiam, summa cura summoqz studio sectatus. Cilicina veste in diebus Quadragesimæ, vt caro seruiret spiritui, & ceruisia parú sapida, aut vino lymphato, vtebatur. In pronuncianda veró sententia et lite dirimenda, tam modestus tam iustus, vt vtraquè pars eius probaret decretum. Nemo illum vidit vnquam aut ebrium aut iratum

aut gestu, indumento, sermone, aut opere superbum. Sacro cœnæ die, duo-
decim pauperum ablutis & osculatis pedibus, quemlibet nouo panno ve-
stiebat. Media nocte, quod illi cærimoniale iam, & quasi ex debiti
necessitate consuetudinarium factum fuerat, dum à familiaribus quie-
scere putaretur, consurgens, Cursum horarum Virginis gloriosæ, quibus
finitis Psalmos aliquos, & orationes quas didicerat, depromebat. Contu-
lit ecclesiæ Gnesnen villam Czirnelin, Posnanien Buk præter liberta-
tes, quibus vtramqz Baronibus ei aduersantibus, magnis prærogatiuis
extulerat. Quatuor ex consorte sua Elizabeth filias, vzt Constan-
tiam, Veronicam, Ophkam, & Eufrosinam reliquit. Ea tamen consors
sua Elizabeth, dum in morte viri grauida esset, filium posthumum
in die Sancti Calixti, omnibus subditis de virili prole magna iucundi-
tate ouantibus, effudit. Cui in patris charitatem & memoriam Bo-
guphalus Posnanien Epus nomen paternum in baptismo Przemislaus
indiderat. Hunc Principem Baszko Custos Posnanien in suis scriptis
& Annalibus plurima laude celebrat.

CRACOVIÆ & in vniuersis Polonorum vrbibus & regionibus
grandis terræ motus apud Polonos, rei huiuscemodi insuetos, pro mon-
stro & religione habitus, pridie Calen Februarii, æditus est, terti-
arum hora.

Przemislaus Bohemiæ Dux Bauariam ingressus cæditur.

BOhemiæ Dux Przemislaus, Bauariam hostiliter, multis Baroni-
bus Bohemiæ, expeditionem ipsam, cùm causas iustas non habe-
ret improbantibus, ingressus, cum eam vsqz in Lanczuth prædis
& rapinis vastasset, vix Duce Przemislao cum modica parte exercitus
pontem in flumine Eumo transgresso, milites qui sequebantur ponte con-
fracto, in flumen piecti, ab vndis, paucis, natare scientibus, euadenti-
bus, vorati sunt. Omnis verò reliquus exercitus suus, qui nondum pon
tem et flumen superauerat, à Bauaris, paucis fugientibus, deletus est.
Et Bauari tam victoria, quàm omnibus spoliis & impedimentis potiti,
Dux verò Przemislaus cum paucis (nam et illi qui pontem transierant,
à Bauaris insectati aut trucidabantur, aut capiebantur) incolumis fu-
giendo euasit. Nonnulli ex Bohemis qui in oppidum Melendorff Ar-
chiepi Salczburgen diffugerant, tam diu à Bauaris illic obsessi, donec æquis
conditionibus inter Przemislaum Bohemiæ, & Bauariæ Duces, pax sancita est.

Beatus Iacinthus Cracouiæ moritur.

Quindecima mensis Augusti nonarum hora, beatus Iaczko ordinis Prædicatorum, genere nobilis Polonus Districtus Opolień ex villa Lanka, post multos labores et opera, & in dilatatiõne fidei Christianæ & salute animarum apud Poloniam & Russiam assiduè exhibita, & patratiõne multorum et stupendorum miraculorum (inter quæ illud extat insigne, quod apud Viszegradeń oppidum deficiente nauigio, strata super vndas cappa atqꝫ conscensa, cum tribus fratribus sui ordinis, vz̄t Floriano, Goduino, & Benedicto, vniuerso populo Wyszegradeń inspectante Vislam fluuium sicco vestigio tranauit) famosus, in Cænobio Sanctæ Trinitatis Cracouiæ religiosissimè deuotissimeqꝫ vita excedit. Ad patriam claritatis æternæ, à matre misericordiæ canente, Ibo mihi ad montem Mirhæ. & Angelico cætu prosequente (quemadmodum virgini deuotæ religiosæqꝫ Sanctimoniali Stomislauæ, in Zwierzyneceń Monasterio professæ, per visum, in mortis præfati Sri Iaczkonis articulo, monstratum est) deductus, & Prandota Cracouień Epõ & populi multitudine in eodem Cænobio Sctæ Trinitatis sepelitur. Tantis autem et tam frequentibus prodigiis, illum & in vita & post mortem insignire & glorificare dignatus est altissimus, vt non solum dignus, sed etiam dignissimus (si ipsa prodigia neglectum à Polonis, & à notitia Pontificis maximi suppressum iri non contigisset) Canonisatiõne videatur. Quinqꝫ Monasteriorum sui ordinis, vz̄t in Frisak, vbi frēm Hermanum Teutonum reliquit, in Cracouień, vbi solus præerat, in Praga, vbi frēm Hieronymum præfecerat, in Wratislauia, quod fratri Creslao & fri Godino, in Gdansk, quod fratri Benedicto, commendauerat, primarius fundator.

Anno Domi 1258.

Boleslaus Calisień Dux Castellaniam Landensem à Casimiro Cuiauień et Lancicień Duce recuperat.

Landensem Castellaniam à Cazimiro Cuiauień, Lancicień, & Siradień Duce, qui illius annis aliquot iniustus occupator extiterat, Boleslaus Gnesneń & Calisień Dux (ad illius enim Ducatus

sortem dinoscebatur pertinere.) repetiturus, post multas altercationes, inuasiones, & terrarum hincinde vastationes, per quas agricultura deperibat, & damna inualescebant, solitudinem terris illatura, expeditione contra Cuiauiam indicit, & de omnibus terris Maioris Poloniae, etiam fratris sui Przemislai pridem mortui, quae obeunte fratre suo, velut Curatoris parebant imperio, in notabili equestrium & pedestrium multitudine, conuenientibus, Boleslaus Dux Cuiauiam inuadit, & oppidum Castrumqz Innowladislauien, quod primum sibi Cuiauiam ingredienti occurrebat, obsidione cingit, & fortius quo potest omni genere & ingenio impugnat. Cui velut confoederato Wartislaus Boguphali Slauiae & Caszubitarum Dux, cum potentia gentium suarum personaliter laturus auxilia aduenit. Quod Cazimirus Cuiauien Dux considerans, vastationem Principatus sui, & periculum, quod oppido & obsessis cum Castro imminebat, auersurus (neqz enim si cum Boleslao decerneret, parem se fore considerabat, copiae insuper gentium suarum adhuc in arma cogendae erant.) missis Caduceatoribus, pacem a Boleslao deposcit, offerens se & Castellaniam Landensem male occupatam redditurum, & Castrum Landense quod superaedificauerat, deducto praesidio militari, demoliturum. Ad quae exequenda Boleslao Calisien Duce oblatas pacis conditiones velut aequas non abnuente, dies constituitur, & pactum literis et Sigillis stipulationeqz manuali firmatur. Boleslaus quoqz Calisien Dux credens hostem suum Cazimirum Cuiauien Ducem, pactis staturum, & agrum & oppidum obsidione soluens, in propria redit. Verum Cazimirus Cuiauien Dux hostem se fefellisse, et ex agro obsidioneqz deduxisse gloriatus, nil eorum quae pactus fuerat, impleuit.

Fulco Gnesnen Archiepus moritur. Cui Ianussius succedit.

Quinta die Aprilis Fulco Gnesnen Archiepus, vir grandaeuus, literatus, & religione plenus, cum annis quatuor & viginti in Sede Metropolitica sedisset, post mensem ex quo languerat Lanciciae moritur, & in Ecclesiam Gnesnen deductus, iusto honore tumulatur. Ad substituendum autem alterum Archiepiscopum, dum Capitulares XX. Moy indicta, conuenissent, Ianussium Praepositum Gnesnen, genere Polonum & nobilem, concordibus votis eligunt in pastorem. Qui pro obtenta suae electionis confirmatione Henricum Decanum Posnanien, Aegidium Archidiaconum Lanciciensem, & Przibislaum Gnesnen Canonicos, ad Vrbem transmisit. Intelligens autem propter constitutionem nouam, Ecclesiis

Cathedralibus onerosam, nisi personaliter ventret, promotionem & confirmationem suam sequi non posse, ad Alexandrum IIII. Romam se personaliter fatigauit, confirmationemqꝫ suam faciliter feria sexta ante Dominicam Inuocauit, obtinuit. Atqꝫ in ipsa Dominica Inuocauit Romæ consecratus, Poloniam incolumis rediit, Henrico Decano Posnanien, & Przibislao Canonico Gnesnen, comitibus sui itineris in Lombardia peste absumptis ~

Monasterii primi monialium in Zauichost fundatio ~

BOleslaus Pudicus Cracouien ac Sandomirien Dux, sexto nonas Marcii, apud villam Korczin, omnium terrarum suarum agit Conuentum. Ad quem non solum Prandotha Cracouien Epūs, & Barones ac Proceres Cracouien & Sandomirien terrarum, sed etiam Cazimirus Cuiauien, Lancitien, Siradienqꝫ, Et Semouitus Masouiæ Duces, Boleslai Pudici fratres patrueles germani, personaliter, cum suis Consiliariis rogati aduenerant. Tractatus autem illic differendi, non de bello hostibus inferendo, non de finibus propagandis, non de quæstu augendo, sed de rebus honorem Dei concernentibus, erant. Tractauit siquidem Pius Princeps, & id se in summis desideriis, quæ in eo fælix sua consors Kinga accenderat, longo gestasse tempore asseruit, vt Monasterium Virginū, cūm nullum in terris suis haberetur, honorem Diuinum aucturus, & Baronum ac nobilium suorum filiabus, conditionis infirmæ vel pannosæ, aut connubia aspernaturis, prouisurus, satisfacturus insuper Sororis suæ Salomeæ, Gallatiæ quondam Reginæ, precibus, fundaret, Petens se et propositum suum Cazimiri et Semouiti Ducum fratrum suorum, Prandothæ Episcopi & Baronum congregatorum consiliis iuuari. Omnibus autem intentionem suam magna laude magnaqꝫ commendatione certatim efferentibus, Zauichostensis oppidi locus aptissimus visus est, qui rem destinatam, & ab omnibus laudatam, expleat. Oppidum itaqꝫ Zauichostense et villas Ducales quinqꝫ & viginti, ad illud pertinentes & nonnullas alias Sandomirien oppido vicinas, prædia insuper, lacus, & thelonea, quæ pro sexaginta virginibus possent sufficere, nouo virginum Monasterio in dotem donat, literisqꝫ Ducalibus donationem perpetuat. Decernens oppidum et villas á se donatas, sempiterno tempore debere esse liberas, & ab omni Regum, Ducum, & Dominorum temporalium iurisditiōne, exactione & tributo immunes. Suis deinde sumptibus, & Ecclesiam & Monasterium, habitationesqꝫ famulabus Dei ædificat et consumat, atqꝫ religionem

Monialium Sancti Damiani, ordinis Sancti Francisci, quam in præsens Sanctæ Claræ vocitamus, in locum á se fundatum & dotatum, inducit. Quam quidem Sctam Claram, Alexander Papa quartus, anno immediaté præcedenti, Sanctorum Cathalogo ascripserat, Religioq; ipsa nomine mutato, Sanctæ Claræ appellata. Ideo autem Boleslaus Pudicus fratres suos patrueles, Cazimirum Cuiauien, & Semouitum Masouiæ Duces, in id consilium adhibuit, vt fundatio & dotatio Monasterii prædicti, Zauichosten, eorum approbatione et consensu, validior atq; solidior fieret. Cum enim sterilis atq; orbus esset, & suorum Ducatuum se absumpto, Cazimiro Cuiauien, & Semouito Masouiæ Ducibus, & filiis eorum successio deberetur, operepreciumvisum est successores, in rem approbationem facturos, ne irritari aut rescindi, sterilitatis aut quocunq; alio colore, posset, acciri. Quo siquidem negocio confecto, pia mater Boleslai Pudici Grzimislaua, quæ et ipsa fundandi Monasterii præfati Zauichosten ardorem, sedula monitione iniecerat, defuncta est, & in Monasterio fratrum Minorum in Zauichost sepulta, duobus & triginta annis in viduitate, exactis.

ANNO eodem motus terræ per vniuersam Poloniam exortus est. Ex quo processu temporis, guerris, dissensionibus, & plurimis incommodis vexata est Polonica Regio. Idem quoq; motus terræ in Bohemia, Russia, & Hungaria fuerat.

STROINATUS Lithuaniæ Dux partem terræ Masouiæ circa Czirmin deprædatus est, & Castrum Orzimow conquirens, viros & puberes occidit, impuberes veró concremauit, & plures fœminei sexus personas in captiuitatem abduxit, & maximam crudelemq; plusquám barbaricam in Catholicos exercens tyrannidem & impietatem.

Anno Domĩ 1259.

Varczislaus Dux Slauorum Pomeraniam populatur.

VArczislaus Slauorum & Caszubitarum Dux, iniurias suas frequentius á Swantopelkone Pomeraniæ Duce sibi et suis terris irrogatas, vlturus, congesto ex omnibus subditis suis exercitu, habens insuper Boleslai Ducis Calisien sibi confœderati, gentium & militum

expeditorum auxilia, pro præsenti necessitate sua ei transmissa, habens insuper in suo comitatu Epum Cuiauien Volmirum, qui iniurias sibi tam in villis Episcopatus sui illic consistentibus, quàm in manipularibus decimis illatas, æque propulsaturus, aduenerat, in terram Pomeraniæ dicti Swantopelkonis hostiliter ingrediuntur, eamqꝫ incendiis, cædibus, & depopulationibus vastare cœperunt. In Slup autem Warczislaus Dux perueniens, vt expeditius vastationi terræ hostilis intenderet, impedimenta & sarcinas, ac pro custodia illarum Epum Cuiauien cum aliqua parte copiarum in statiuis Slupen relinquens, ipse cum delectis & expeditis militibus ad vastandum ire pergit. Quo Swantopelk ab exploratoribus comperto, Warczislaum quidem Caszubitarum Ducem, reputans cum illo decernere periculosũ, grassari in subditos, & tecta vri, prædasqꝫ & spolia agere permittens, ipse in Episcopum Cuiauien & milites, ad impedimentorum & sarcinarum custodiam à Warczislao relictos, cum gentibus irruit, & incautos opprimens & debellans, Episcopo Cuiauien cum paucis fuga elapso, cæteros omnes aut occidit aut captiuat, omnibusqꝫ spoliis potitus, priusquàm à Warczislao et eius exercitu opprimi posset, in Castra & munitiones, plus lucri ex spoliis, quàm ex hostili vastatione damni consecutus, se recepit.

Casimirus Cuiauiæ Dux sub absentia Boleslai Calisien Ducis Ducatum eius vastat. Quem Boleslaus à tergo aggressus profligat, et cum magna potentia iterũ Casimiri terras inuadit et Lancicien oppidum capit cũ auxiliaribus.

Vicem vastationis terræ suæ Cuiauiensis, per Boleslaum Calisien & Warczislaum Caszubitarum, Duces, infortunio eiusdem Warczislai Ducis, quod ad Slupen stationes à Swantopelko pertulerat, accepto, Cazimirus Cuiauien, Lancicien, & Siradien Dux repensurus, terram Calisien cum omnibus potentiis clandestine ingressus, quanta potest ampliori sæuitia in eius deuastationem debacchatur. Quod cùm per celerem nuncium Boleslaus Pius Calisien Dux, ex Calisz Posnaniam iter faciens, comperisset, ex medio itinere reuersus, triginta tantummodò militibus in locis quæ præteribat recollectis, cum Curien & familiaribus suis, agrestibusqꝫ, quibus pecus ereptum erat Cazimirum Ducem &

exercitum suum præda onustum & pecus abegentem, insectatur. Quem in pinoso nemore qui Soliecz dicitur, inter Opathowek Archiepalem, & Kalinam als Clomeam militarem, villas, situm, consecutus, neqz suam paucitatem, neqz hostilem multitudinem pensi habens, in Cazimiri Cuiauien Ducis exercitum, contione perprius & in pugnam & in mortem suis animatis, à tergo irruit. Et postremis aciebus debellatis, primas quoqz (fortem & numerosum exercitum Boleslai Calisien Ducis, cum tegmen opponentibus arboribus, quantus fuerit, dinosci non posset, existimantes) facile in fugam vertit. Multis itaqz cæsis, multis insuper captis, Duce Cuiauien per fugam euadente, & præda omnis hosti excussa, & agrestibus reddita est, & Boleslai Calisien Ducis exercitus trecentis equis, cæterisqz spoliis hostilibus potitus. Sed & Palatinus Cuiauien Martinus, licet saucius viuus tamen in potestatem Boleslai Calisien Ducis, cum cæteris nobilibus fugam execrantibus, venit. Referebat postea miles Cazimiri Cuiauien Ducis, tanto se pauore, dum illos Boleslaus Calisien Dux inuaderet, correptos fuisse, vt circa singulas nemoris arbores ingentes hostiles copias arbitrarentur consistere. Non quieuit tamen hac clade perculsus Cazimirus Cuiauien Dux, sed Hercobaldum Gnesnen & Nicolaum Calisien Palatinos, Simonem Presbyterum frem Hercobaldi Palatini Gnesnen, pluresqz alios nobiles in colloquium euocatos, captiuos suos in Solieczen clade captos liberaturus, captiuat, & in oppido Pakoscz, ad Ducatum et Dominium Boleslai Calisien Ducis pertinente nouum Castrum ædificat, & per milites in illius præsidium à se locatos, vicinam oram spoliis et direptionibus infestat. Non tulit autem Boleslaus Calisien Dux, tot & tantas Cazimiri in se & suos depromptas iniurias, sed die sexta Octobris cum Boleslao Pudico Cracouien & Sandomirien Duce patruele, Rutenorum & Comanorum habente auxilia, & Semouito Masouiæ Principe, germano eiusdem Cazimiri Cuiauien Ducis, fratribus, ob lacessitos eorum Ducatuum iniuste fines, merito illum infestum & exosum habentibus, & qui contra Cazimirum Cuiauien Ducem, velut communem pestem & publicum hostem, fœdus et societatem pepigerant, item cum Romano filio Danielis Regis Russiæ, quem in sui auxilium Semouitus Dux Masouiæ cum Rutenorum exercitu adduxerat, terram Lanciciensem eiusdem Cazimiri Ducis Cuiauien ingressus, in eius exterminium & vastitatem tam incendiis quam spoliis & cædibus sæuiebat. Vniuersa autem Lancicien terra, in miseram solitudinem & calamitatem, etiam hosti complorandam, redacta, Castrum in illa ædificant, & vallis fossatisqz munitum, & victualibus impletum, illud in fidem & potestatem Semouiti Masouiæ Ducis commendant. Quibus rebus Cazimirus Cuiauien Dux

qui aliàs & in factis & in verbis superbo fastu tumebat, adeò humiliatus est, vt missis Legatis sufferentias pacis, ad diem beati Andreæ Apostoli duraturas, à Ducibus præstandas expeteret, & in eodem Sancti Andreæ die iuxta communium Baronum arbitrium, decretum, & Castris occupatis & finibus se cessurum, & impetrata à Baronibus se iureiurando spopondit impleturum.

HEDVIGIS Ducissa consors Boleslai Legniczensis Ducis, & filia Comitis de Hanhadl, duodecimo Calendas Ianuarii, obiit.

Monasterium Sanctimonialium Gnesnæ fundatur.

EXemplum Boleslai Pudici Cracouien & Sandomirien Ducis, Boleslaus Pius Calisien Dux, secutus, alterum in Ciuitate Gnesnen fœminarum Monasterium Minoristarum seu Sanctæ Claræ fundat, & villis, prædiis, & introitibus ex fisco Ducali liberaliter dotat & libertat.

Casimirus Cuiauiæ Dux Castrum Raczias ~~pre~~ Epo Wladislauien eripit.

PRincipatibus suis Lancicien, Cuiauien, Siradienq Cazimirus Dux non contentus, Castrum Raczigsch cum suo Districtu ab Ecclesia Wladislauien & Epo Volmiro auferens, per iniuriam occupat, & suæ applicat ditioni. Volmirus autem Epus Wladislauien, tam grauem iniuriam non ferens, Cazimirum Cuiauien Ducem excommunicat, & terras suas Ecclesiastico subÿcit Interdicto. Confestimq ne per Ducem Cazimirum impeti posset, Diœcesi sua egressus in Cracouien Diœcesi apud Zagow morabatur. Dux autem Cazimirus, cùm in Episcopum non posset, in bona sæuire cœpit, & plures Curias suas cum horreis & frumentis, sub tempore Quadragesimæ igne consumpsit.

Ianussius in Archiepum Gnesnen Romæ consecratur.

GNesnensis Ecclesiæ Electus Archiepus Ianussius, literis nunciorum suorum, Henrici Decani Posnanien, Ægidii Archidiaconi Lancicien, & Przibislai Cancorum Gnesnen, doctus, confirma-

tionem suam ob Statutum Alexandri Papae quarti, quo cauebatur, quemli-
bet in Sedem Metropolitanam electum, conspectui Summi Pontificis praesen-
tari oportere, subsequi non posse, in Curiam personaliter transiit. Vbi praesen-
tatione Summo Pontifici feria sexta ante Dominicam Inuocauit facta, &
electio sua confirmata est. & ipse mandato Papae illic die Dominico Inuo-
cauit, consecratus, tarditatem priorem celeritate subsequenti Papa Ale-
xandro praesente compensauit. In redeundo vero eo incolumi euadente,
nuncios suos Henricum Decanum Posnamien. & Przibislaum Canonicos Gne-
snen. in Lombardia pestis absumpsit.

Tartari Poloniam per tres menses
populantur. Sandomiriam cum Ca-
stro acquirunt et comburunt. Cra-
couiam insuper capiunt, unde Bo-
leslaus in Hungariam fugerat. Tan-
dem nullo resistere audente cum ma-
xima praeda ad sua reuertuntur.

Expertes erant Cracouien. & Sandomirien. terrae Ciuilium, quae inter
Principes Poloniae agebantur, bellorum, Sed hae quoque rursus in
bellum atrox, & plus quam ciuile (maxime pacis bonum, siue
actiones sceleratae humanae, siue fatorum inuidia id causet, rarum &
caducum est, perturbauerunt) pertractae sunt. Aduenit enim in illas
statim post festum beati Andreae Apostoli, Tartarorum ingens exerci-
tus, plures de solis Tartaris, quorum Nagai & Thelebuga erant Duces,
continens legiones, hunc Rutenorum & Lithuanorum Duces gentes &
copias ingentiorem fecerant. Qui dum Vislam et caeteros fluuios, gelida
hyeme et glaciebus induratos, facile transissent, subito Sandomiriam perue-
niunt, & oppido Sandomiriensi incenso, Ecclesiisque conflagratis, Sandomi-
rien. Castrum, in quod fere vniuersa Sandomirien. regio, cum coniugibus, pi-
gnoribus, & fortunis, Tartarorum aduentu vulgato, confugerat, corona cin-
gunt, & nec ad quiescendum aut colligendum animos, ex subito pauore spa-
cio dato, illud nocte et interdiu oppugnant. A quo dum militum Poloniae
brachio & resistentia repulsi forent. Waszilko Dux frater Danielis ger-
manus, Leo insuper & Romanus, filii Danielis Regis Russiae, videntes
Castri Sandomirien. difficilem et periculosam expugnationem existere, Cadu-
ceatores ad Petrum de Krampa militem Sandomirien. tunc Capitaneum

mittunt: persuasuros, vt si se cum vniuersis qui ad Castrum confluxerant
seruare incolumes velit, humiliatus potius in Tartarorum Castra securus,
& tributum á Tartaris imponendum pensurus, quàm resistentiam decæ:
teró facturus, adueniat. Neqz ea per Caduceatores depromere contenti,
etiam ipsi personaliter Petrum de Krampa Capitaneum, conueniunt, &
iisdem quæ á Caduceatoribus dicta erant, & amplioribus illum, velut viru
simplicem, & Rutenicæ dolositatis atqz fraudis parum gnarum, promissis
inescatum et circumuentum, tam sibi quàm omnibus, qui in Castro erant
securitate data, & quó magis illi fidei inesset, treuga in dies aliquot pa:
cta, in statiua tandem Tartarorum, haud procul á Castro consistentia, ger:
manum fratrem Sbigneum, & alios Poloniæ milites magis insignes illum co:
mitantes perducunt. Vbi etsi Tartarorum Ducibus adoratis, tributum se
illis quemadmodum inter eum et Rutenorum Duces conuenerat, pensurum
obtulisset, neqz tamen oblatione Tartari ad misericordiam moti, tam Pe:
trum de Krampa Capitaneum Sandomirien, quàm Sbigneum fratrem su:
um & omnes milites Polonorum, qui secum aduenerant, sero se á Rute:
norum Ducibus, querentes proditos, hospitali violata fide captiuant, &
spoliatos verberatosqz ad vltimum cæsos capite obtruncant. Cum valido
deinde concursu et clamore ad Castrum inuecti, quo vel solo imbellis agre:
stium, infantium & matronarum turba, Capitaneum solùm et alios milites
et defensores, audiens crudeli supplicio enecatos, perterrita, Castrum fa:
cilè (non enim á quoquam defendebatur) irrupit, & omnes penè illic re:
pertos, virginibus tantummodo & ingenuis matronis, pro explenda libi:
dine reseruatis, sæuissimé trucidant, Castroqz rebus omnibus spoliato & in:
censo plerosqz homines, quibus aliquorum feritas pepercerat, ad vndas flu:
minis Vislæ grege facto impulsos, quasi iam dexteræ cæde defatigatæ es:
sent, aquis suffocant, sed et homines languidos & valitudinarios, ad Eccle:
siam Sanctæ Mariæ confugientes, laceratos necant. Fertur tantum tunc
Christiani & Polonici cruoris, barbarica rabie fusum, vt ex colle in quo
arx sita erat, in Vislam fluuium arci vicinum, quasi quodam torrente de:
fluxerit. Ea cæde Cracouiam perlata, Boleslaus Pudicus Cracouien & San:
domirien Dux, vehementi dolore, manantibus lachrymis, affectus, dum ad
resistendum Tartarorum potentiis imparem se nosset arce Cracouien in custo:
diam et defensionem Clementis Castellani Cracouien, & militum atqz Ciuium
Cracouien (qui omnes se in illam cum vxoribus infantibus & quibusli:
bet rebus contulerant) commendata, cum Kinga Ducissa consorte sua
in Hungariam abiit, illicqz aliquanto tempore degit, quousqz intellexit Tar:
taros in sua rediisse. Tartari veró clade et spoliis Sandomirien non
contenti Ducibus Rutenorum et hominibus ductum præstantibus Cracouiam

adeunt. Quam etsi reperissent vacuam, in tecta tamen et homines valitudinarios, qui fugere non poterant, ferro sæuiunt. Multis quoqz ex agrestibus vtriusqz sexus in eundo et redeundo occisis aut captis, multo insuper pecore, multisqz spoliis onusti, miserabilem secum deducentes captiuorum turbam, miserabiliores fletus et eiulatus emittentem, quod parentes, patriam, & penates suos amplius non essent visuri, in Tartariam, nullam resistentiam experti, onusti præda ingenti, tribus mensibus Poloniam populati, sub quibus plurimi captiui fuerant apud illos redempti, reuertuntur. Multo maiori clade, maioriqz cæde et spolio in Polonos debachati, quam quo milites Cracouien & Sandomirien ad Tursko & Chmielik, & Henricum Ducem Slesiæ ad Liegniczam, non sine suorum strage et incruenta victoria ante annos circiter decem et octo, conflixerant. Corpora eorum qui in Castro Sandomirien fuere cæsi, in Ecclesia & Cimiterio beatæ Mariæ Sandomirien condita sunt, & Ecclesiæ illi, nunciis Boleslai Pudici Cracouien & Sandomirien Ducis, Prandothæ Epi, Ecclesiæqz Cracouien, vzt Bodzantha Decano, & Alberto Canonico Sandomirien, interpellantibus, & quanta fidelium cædes per Tartaros illic ædita fuerit, declarantibus, par indulgentia, quam ecclesia Sanctæ Mariæ ad Martyres de Vrbe habet, per Alexandrum quartum concessa. Quam Polonicus populus magnam indulgentiam vocat, & tanto cultu tantaqz veneratione, extunc & modo prosequitur, vt ad merendum illas pro die secunda Iunii, quasi etiam reliquias Martyrum, tunc a barbaris occisorum, honoraturus, singulis annis, quod nemini alteri Ecclesiæ in Polonia reor contingere, in multitudine frequentissima accurrat.

Anno Domini 1260.

Mendog Dux Lithuaniæ baptisatus ad idolatriam rediens omnem Masouiam vastat, Castroque et Ciuitate Plocensi exusto, et tandem Prussia tota depopulata rediit cum præda.

Mendolphus alias Mendog siue Mindak Lithuanorum Princeps & quem fratres Cruciferi de Prussia, frequentibus in Lithuaniæ oram expeditionibus vsi, primum fidem Catholicam cum nonnullis Prutenis & Lithuanis suscipere, deinde se Regem gerere induxerant,

sub eodem anno quo baptismi lauacro renatus erat, cum omnibus baptisatis ad idolatriam & vomitum rediit. Huius Mendolphi fratres Cruciferi de Prussia, plures habent literas, quibus illis & illorum ordini, multipliciter se ab illis honoratum et adiutum, simulate & ficte magis quam iuste & vere astruens, plures terras quae ditionis suae erant, vzt Curouien, Iaczwingorum, Samogitarum, Vcziven, & deinde totam terram Lithuaniae, donatione perpetua & irreuocabili, largitur, donat & inscribit. Poteratqz suae in idolatriam reuersionis, vel principalis vel accessoria esse causa, doloris magnitudo & paenitentiae, quod a Cruciferis siue coactus, siue circumuentus, tot terrarum donationem, quam auersione rescindere conabatur, fecerat. Valido deinde exercitu, ex Lithuanis, Rutenis, Iaczwingis, Samogitisqz, ac aliis infidelibus nationibus, secum sentientibus, qui triginta millia pugnatorum habuisse aestimatus est, congesto, Masouiae terram hostiliter depopulandam, clandestine & insperate ingreditur. Et Semouito Masouiae Duce, qui nec spacium ad cogendum milites suos in arma habere poterat, pugnam cum tot barbarorum millibus, committere propter euidens periculum, detrectante, Mendog praefatus & suus exercitus in omnem Masouiae terram & eius incolas crudelissime grassatus, & Castrum Ploczen a militibus, & Ciuitatem a Ciuibus & defensoribus deserta esse reperiens, succendit. Caetera deinde oppida et villas, totius terrae Masouiae, incendiis, spoliis, & caedibus vastauit, & plures vtriusqz sexus homines captiuos, in seruitutem cum ingenti pecorum praeda in Lithuaniam remisit. Terra autem Masouiae peruastata, in Prussiam abiit, vbi Cruciferis Castra tantummodo & munitiones tueri contentis, vrbes quas Cruciferi extruxerant, flamma & caede delet & euertit, & Catholicos omnes illic repertos, caede promiscua lacerat et obtruncat, stragequ horribili & ingenti in hominibus, quorum etiam (crudelitatem suam & furorem demonstraturus) aspernabatur captiuitatem, aedita, pecus tantummodo & spolia in Lithuaniam reduxit.

Castrum Santhok a Regno Poloniae alienatum.

Boleslaus Pius Calisien Dux, vna maiore ex quatuor filiabus Przemislai olim Ducis Posnanien germani sui nomine Constantia, Conrado Marchioni de Brandeburg alias Zgorzeliecz matrimonialiter desponsata, pro dote quam secum virgo Constantia, latura erat, Castrum & Castellaniam Santhocen, non sano vsus consilio & integritate, Regno Poloniae, cuius ea re scissura agebatur, parum propitius, donat, obligat, &

inscribit. Ab eo quoqꝫ tempore Castri & Castellaniæ præfatorum Santhoczen. alienatio orta, longam palestram Polonis & Saxonibus, vtrisqꝫ pro illius adeptione & proprietate admitentibus, ex qua et multum sanguinis fusum est & dispendia hincinde secuta, in hanc usqꝫ diem reliquit. Reliquæ tres sorores filiæ Przemislai connubia perosæ, duæ vz. Veronica & Eufrosina Trzebniczen. Monrii ordinis Cistercien. primum sorores, deinde propter morum & virtutum præstantiam, Abbatissæ, Osska verò Gnesnen. Sctæ Claræ, á Boleslao Pio Calisien. Duce fundatum Monrium, ingressæ, fœliciter illic, obsequiis Diuinis mancipatæ, absumptæ sunt.

Tartari in Sandomirienses cæde ædita, Monasteria Zawichosten:se et Calui montis, ac alias terras minoris Poloniæ impunè vastant.

TArtarorum validus exercitus, in Poloniam magna velocitate ingressus, Castro et Ciuitate Sandomirien. conquisitis, multa hominum vtriusqꝫ sexus millia illic reperta, barbaricè trucidant, cæteros pecorum more in Vislam impellens, undis suffocauit. Fœminas speciosas et adolescentes in seruitutem abduxit, Monasterium Zawichosten. & Calui montis vastant, ad Cracouiam usqꝫ & Bithom agendo prædam, & strages captiuitatesqꝫ hominum, grassantur. Et duobus mensibus integris in Polonia commorati, factis multis incendiis, cum maxima hominum captorum & rerum præda, ad propria per Russiam (Rutenis & eorum Ducibus eis auxilia ferentibus) reuertuntur, nullo multitudini Tartaricæ audente resistere. Dux enim Boleslaus Cracouien. in Hungariam, Prandotha Epus Crac. in Castrum Ratiborien. secesserant, milites & nobiles in arcibus et syluis degebant. Ad hanc vastationem Cazimirus Cuiauiæ Dux Tartaros insimulatus est induxisse, quem Poloniæ Duces propterea delere conati sunt. & multas ei iniurias & contumelias irrogarunt.

Bela Hungariæ Rex, et Przemislaus Bohemiæ Dux bellum in fœdus pacemqꝫ comutant.

TReugis inter Belam Hungariæ Regem ab vna, & Przemislaum Bohemiæ Ducem partibus ab altera, expirantibus, ab vtroqꝫ in nouū bellum, occasione Stiriæ, quam vterqꝫ sibi vendicabat, itum est, & magnis copiis variisqꝫ nationibus gestum, Belam siquidem Hungariæ Regē

Boleslaus Pudicus Cracouień & Sandomirień Dux, velut gener Socerum, it Leszko niger Siradień Dux, Cazimiri Cuiauień & Lancicień Ducis filius, quem secum vna Boleslaus Pudicus in Soceris auxilium adduxerat, item Daniel Russiæ Rex, & filii eius Leo & Romanus, Bulgari insuper, Raczones & Bosneń, Przemislaum verò Bohemiæ Ducem Henricus Wratislauień, Wladislaus Opolień, Vlricus Dux Corinthiæ, Otho Marchio Brandeburgeń, Duces, adiuuabant. Belæ autem Hungariæ Regi Morauiam ingressuro, & tam illam quàm Bohemiam vastaturo, populationem suorum prohibiturus, quarto Idus Iulii Przemislaus Bohemiæ Dux, cum auxiliaribus propè Theben, vbi Morauа fluuius miscetur Danubio, occurrit, & vnâ ripam Morauæ Hungaris, alteram Bohemis obseruantibus, statiua illic vtriusqꝫ exercitus, vsqꝫ ad diem beati Ioannis Baptistæ, lacessentibus se inuicem Hungaris et Bohemis habita sunt. A quibus Przemislaus Dux Bohemiæ secedens, versus oppidum Laua ire pergit, quem Stephanus Belæ Regis filius, aliqua parte copiarum â patre impetrata, facilius in itinere oppressurus, aggreditur. Vbi certamine inito, Stephani exercitus, cûm inferior quàm Bohemicus esset, cum vniuersis Ducis Przemislai potentiis decernens, fusus fugatusqꝫ est, & ad reliquum exercitum, quem Bela Hungariæ Rex cum Ducibus auxiliaribus in Castris continebat accurrens, in flumine Morauæ plures quàm prælio amisit. Treuga demde, aliquot dierum interposita, pax inter Belam Hungariæ Regem, & Przemislaum Bohemiæ Ducem per communes Barones tractata, & æquis conditionibus, Bela Rege iure cedente Stiriæ, composita & conclusa est, adiecta etiam affinitate quo diuturnior foret.

ANDREAS Episcopus Plocień vocatus Cziólek, cûm annis sex sedisset moritur, & in Plocień Ecclesia sepelitur. Cui â Capitulo electus & â Ianussio Gnesneń Archiepo confirmatus, Petrus dictus & cognominatus Niedich, nobilis de Domo Serpentum, Canonicus Plocień, de Semouiti & Cazimiri Ducum Masouiæ consensu, succedit.

Pruthem et Lithuani Cruciferos in Prussia inuadunt

CAstri Karszouin in monte Sancti Georgii erectione, per Magistrum et Cruciferos Prussiæ facta, Pruthem & Lithuani barbari vehementer irritati, pro illius exterminio, cum quanto maioribus poterant copiis, ire pergunt. Duobus autem exercitibus, Prussiæ vzt & Liuoniæ, qui in defensionem Castri aduenerant, offensis, in die

Sanctæ Margarethæ, iuxta fluuium Durom in Curlandia confligunt & magna strage ædita, & Henrico de Horuschuszen, Magistro Liuoniæ, it Henrico Marschalco Prussiæ, & pluribus aliis Cruciferis occisis, cæteris verò in fugam versis, victoria barbari potiuntur, & tam Castrum Korszo- kin, quàm Heilsburg, maceratis fame defensoribus, conquirunt. Ad Ca- strum deinde Kinsberg, obsidione promota, in ponte quem super flumen Pregor construxerant, plurus numero à Cruciferis trucidati, obsidionem residui soluere coacti sunt.

Helmericus sextus Magister Prussiæ succedit.

Prutheni Neophiti ad idolatriam reuersi Christianos finium suorum necant &c.

Ex huiusmodi autem victoria Prutheni Neophiti, in superbiam ver- si, ad idolatriam fide Christiana relicta, in vigilia Sancti Ma- thæi Euangelistæ apostabant. Et constituto sibi Glippino pro Duce & Capitaneo, correptis armis, in omnes Christianos, qui intra illo- rum fines habitabant, crudelissimè sæuiunt, Sacerdotes & ministros Chri & quoslibet Christiano charactere insignitos, obtruncant, Ecclesias quasli- bet igne consumunt, Sacramenta contaminant, sacris vasis & vestibus abutuntur.

Anno Domini 1261.

Vlturi cladem acceptam Prutheni & Masouitæ, Lithuaniam ingrediuntur. Vbi fusi et profligati sunt à Lithuanis.

Lithuanicam & Pruthenicam eorumque Principis, quem Cruciferi Regem appellare soliti erant, Mendolphi, enormem populationē & vastationem terris Masouiæ & Prussiæ illatam, vlturus exer- citus Catholicus, de terris Regni Poloniæ, Cruciferis & Almanis, aliisque Crucesignatis, collectus, ad inferiores terras Prussiæ ad Districtum Nactangorum, in festo Purificationis Sanctæ Mariæ (hoc enim aptius tempus, stagnis, fluminibus, & paludibus, quibus ora Lithuanica ferax est, cæterisque lubricis locis frigore duratis, pro consumando destinato

opere, visum est.) conuenit. Et aciebus ordinatis, terras Lithuanorum, Sa-
mogitarum, Iaczwingorum, & aliorum gentilium idolatrarum intrauit, terras
ipsas vastitati & cædi desolationique per incendia subacturus. His autem
autem qui in principio occurrebant, in stragem et flammas datis, cùm resi-
duum iter, quo in interiora Lithuanorum & aliarum nationum peruersa-
rum, penetrandum erat, viscosum, et pluribus difficultatibus refertum esset,
fames quoque pabulorum, barbaris frumenta pauca serentibus, et hæc ipsa
in syluis & paludibus, occulentibus, crederetur tanto exercitui occursura, qua-
drigis & impedimentis cum parua militum manu, qui ea tuerentur, relictis,
ad meditulium barbarorum itum est. Sed Lithuani Prutheni et alii barba-
ri, in armis et potentia sua diffisi, animos ad fraudes et dolos conuertunt,
& ab exploratoribus suis edocti, quæ esset Catholici exercitus facies, quis
tenor, qui ordo, milites qui ad impedimenta et sarcinas relicti erant, omni-
bus copiis inuadunt, resistentesque paruo negocio (: cùm Catholici respectu
barbaricæ multitudinis pauci forent.) fundunt, & in ore gladii ferè om-
nem turbam illic consistentem, perimunt & delent, sarcinisque potiuntur.
Quod dum Christiani, paucis qui fuga euaserant nuntiantibus, persensissent
ad locum sarcinarum celerrimè, barbaros occupaturi, reuertuntur. Erat
& barbaris par animus pugnam conserendi, propter quod & Christianorum
reditum in sarcinarum loco operiebantur. Conuenientibus Christianis &
barbaris, fit durum certamen inter vtrosque, & pluribus horis, Ducibus suos
adhortantibus, æquo Marte pugnabatur. Et licet magnæ turmæ barbarorum
cecidissent, Christianis tamen primùm pedem referentibus, mox etiam terga
vertentibus, barbaris prouenit, iusto Deo facinora Christianorum plecten-
te, victoria. Qui vicisse contenti & locum insidiarum incidere veriti,
profugientes persequi substiterunt, quo factum est vt clades aliquanto mi-
nor quàm pro numero æderetur. Cecidit autem in huiusmodi prælio miles
insignis et bellicosus, Schinkel de Býthen genere Vestphalus. Qui barba-
rorum cuneos transuerberans, antequam medietatem attigisset, barbari-
cis frameis obtritus est. Cecidit & Comes de Keiderer, & plures alii mi-
litaris & equestris ordinis viri. Sed & non parua multitudo viua in ma-
nus barbaricas venit. Ex quibus dum iuxta suas nefarias superstitiones
Diis suis pro consecuta victoria oblaturi libamina, vnum sorte deposcerent
flammis cremandum, & sors in Hirczhals Ciuem Maýdeburgen. cecidisset,
beneficio quoque aliquorum barbarorum illum noscentium bis liberatus foret,
tertia demum vice, dum illum sors deposceret, sua spontè se obtulit, & sa-
crilego ritu cum equo cui insidebat, flammis crematus est.

Castellaniam Landensem Boleslaus Calisien Dux bello recuperat.

Pacto et sponsione, de restituenda Castellania Landensi iniuste occupata, Cazimiro Cuiauien, Lancicien, & Siradien Duce, de quibus inter illum & Boleslaum Pium Calisien Ducem, contractu duplici conuenerat, non seruatis, præfatus Boleslaus Pius Calisien Dux, cum maioris Poloniæ militibus, hostiliter circa festum Sancti Bartholomei, terras Cuiauiæ intrauit, et illas vastare et spoliis afficere cœpit. Ad quem & si Cazimirus Cuiauien Dux, nuntiis missis Castellaniæ Landen restitutionem obtulit, Boleslaus tamen Calisien Dux, illusum se iam altera vice respondens, non prius ex Cuiauia copias deduxit, donec medietas Castri Landensis, & Castrum quod Cazimirus Cuiauiensis Dux ædificauerat, sibi et suis officialibus fuere reddita, & medietas Volmiro Epo Wladislauien post sibi æque tradenda, fuit resignata. Pertulit & aliud Cazimirus Cuiauien Dux præfatus, sub eodem tempore infœlicitatis Eulogium, Duo & enim filii sui Lestko niger & Zemomisl, quos de prima vxore susceperat, nouerca sua altera patris sui vxore, filia Swantopelci Pomeraniæ Ducis, falsene an vere pro incomperto habebatur, quod illos veneno tollere conaretur, insimulata, patre deserto, Zemomisl Lancicien, Lestko niger Siradien, terras & Castra, munitionesque earum, Baronibus & militibus terrarum prædictarum, vniuersali assensu et fauore, tyrannidem & iniustitiam patris eorum perosi, in eorum subiectionem concedentibus, occupant, & detinebant longo tempore occupata.

Cruciferorum quatuor Castra capiuntur.

Succursum facturus Christianis, in clade cum barbis pugnantes plurimum debilitatis et perculsis, in Prussia militantibus, Comes de Barboigæ cum sua militia, in Prussiam aduenit, & Zambienses cædibus et spoliis afficere cœpit. Quem Zambienses in die Sanctæ Agnethis aggressi, deuictis suis copiis, Comitem ipsum, pluribus suis occisis, captiuant. Et posthæc Castrum Heilsburg obsident, quod magis a fame quam ab eorum armis expugnatum, Cruciferis ex eo saluis discedentibus, consequuntur. Tria deinde Castra, nomen Christianum erasuri de terra, circumsident, vzt Kruczeberg, Kinsberg, & Gartensteyn, quæ obsessi tanta fame macerati, vt etiam dentes amitterent, barbaris dedunt. Quartum vero dictum Keyszil, antequam obsideretur, periculum quod alii in tribus Castris pertulerant, veriti, Cruciferi exustum deserunt.

Flagellatorum secta in Polonia mox ut apparuit disperiit.

FLagellatorum quædam secta, quæ primum ex Galliis & Parisiis manasse ferebatur, errores & prauitates multiplices continens, in Almania mox coalescens, & funiculos suæ peruersitatis dilatans, etiam ad Poloniæ regiones peruenit. Incedebant siquidem homines Sectam huiusmodi professi, processionaliter velatis capitibus, in Claustralium morem corpore vsq; ad vmbilicum denudati, flagellis quoq; quadruplici corrigio connodatis, & nodos habentibus in extremitatibus, vnus alterius dorsum acriter cædebat. Agebant insuper stationes, venias, genuflexiones mirabiles, canendo carmen, quilibet iuxta distinctionem suæ linguæ, inconditum, cum ex variis linguis & nationibus colluuies ipsa contracta esset. Mutuo insuper se, quamuis non ordinati sed laici essent, de quantumcunq; enormibus peccatis, confessione audita, absoluebant, & pœnitentes solenniter introducebant, asserentes Sectam suam à Deo placidam existere, & animabus propinquorum suorum, etiam damnatorum in inferno existentium & cælos possidentium, & suis dum obirent adferre magnas consolationes & profectus. Dum autem secta hæc primum Cracouiam aduenisset, Ecclesiis visitatis, & velut pœnitentiis expletis, illico de Cracouia Prandotha Epo, ni celeriter inde recederet, carceres illi cominante, se euoluit. Sed & in cæteris Polonicæ Ecclesiæ Diæcesibus, Ianussio Archiepiscopo Gnesnen, & aliis Episcopis Poloniæ eorum errores detegentibus, & Principibus Poloniæ, ne quis Polonorum errores huiusmodi sectaretur, sub graui pœna & bonorum confiscatione, mandantibus, secta ipsa irrisa & spreta est. Apud alia verò Regna igne et gladio deleta, errorque cæteris eius sectatoribus illum deserentibus, & quod laudabatur, execrantibus, subitò disperiit.

Cazimirus Cuiauiæ Dux terram Lelouiensẽ occupat, quam mox rursum Boleslaus Pudicus Dux recuperat.

CAzimirus Cuiauien. Lancicien. & Siradien Dux, vno bello cum Boleslao Pio Calisien Duce, restituendo illi Landensem Castellaniam, iniustè à se detentam, vix perfunctus, repentè aliud æquè temerarium, Boleslao Pudico Cracouien & Sandomirien Duci mouit, Lielouiensemq; Districtum sibi vsurpans, & asserens iuris sui esse, Castrum in colle oppido Lielouiensi ppinquo ædificat. Quod eo discedente Boleslaus

Pudicus conquirit, & in suam redigit ditionem. Et quoniam Cazimirus Dux ra:pere & occupare solitus erat aliena, iusto Dei iudicio promeruit, vt perderet propria. Quapropter duo filii sui Lestko niger & Zemomisl in illum consur:gunt, & machinati hostilia Siradien Castrum sub eo intercipiunt, quibus milites vniuersi Siradien, spreto patre eorum Cazimiro, constanter adhæ:serunt, tyrannidem patris perosi ~

Przemislaus Bohemiæ Dux temeré sine Imperatoris assensu Regiam sibi vsurpat dignitatem. ~

Qvindecimo Calend Nouembris Przemislaus Bohemiæ Dux Mar:garetham Ducissam Contoralem suam, cum qua annos plures in matrimo:nio exegerat, & propter sterilitatis opprobrium, & quia votum de in:grediendo Monasterio fecisse viro primo mortuo insimulata est, dimittit & repudiat, & Kunegundim filiam Rosczislai Ducis Bulgarorum, neptem Belæ Hungariæ Regis, accepit in vxorem, nuptiis solenniter in Posonio celebratis. Octauo veró Calend Ianuarii, die qui in Natalem Domi cadebat, se in Regem Bohemiæ, & præfatam Kunegundim nouam nu:ptam in Reginam per Vernerum Maguntinen Archiepum, procurauit Pragæ coronari, Vocatus per Electores ad Imperium, venire renuit, pa:lam apud suos iactitans, pluris Bohemiæ Regnum quám Imperium fore. Nondum enim tunc Pragensis sedes excellentiam consecuta erat Metro:politanam, sed erat Maguntinen Archiepo subiecta, & Bohemiæ Rex quoties Regnum vacare contingebat, precaria & emendicata Archiepi Maguntinen coronabatur et inungebatur manu ~

Papa Alexander IIII. moritur Cui Vrbanus IIII. succedit ~

Octauo Calend Iunii apud Viterbium Alexander Papa IIII. cum annis septem & mensibus duobus sedisset, moritur, & in Ecclesia Sancti Laurentii Cathedrali Viterbii sepelitur. Cui Vrbanus quartus natione Gallicus, Tricensis, Patriarcha Hierosolymitanus ex ex terra Sancta reuersus, & á Cardinalibus concorditer electus, in dieque decollationis Beati Ioannis Baptistæ, succedit. Qui exercitum Saracenorum Siciliam deuastantem, á Manfredo in patrimonium Ecclesiæ immissum, per Crucesignatorum exercitum fugat, & Regnum præfatum Siciliæ Carolo Comiti Prouinciæ, fri Regis Franciæ, vt illud á Manfredo recuperet, confert ~

Anno Domini 1262.

Lithuani cum Rutenis iterum Masouiam ingressi Ducem Semouitum interficiunt, et filium eius capiunt, nobilitateque profligata ac omnibus exuta ad propria revertuntur.

Conglutinati in unum Ruteni & Lithuani, iam inter se pactis & liga fœderati, cum omnibus potentiis, & gentis utriusque copiis, hostiliter per syluas & nemora, silenter & clandestinè, quò facilius incautos fallerent & opprimerent, in Masouiæ terras veniunt, Ducem quoque Masouiæ Semouitum Conradi, in villa & Curia sua Iaszowsko aliàs Iazdow vel Iazden, se tunc continentem, antequam fama eorum hostilis ingressus denunciari illi posset, nocte in vigilia Sancti Ioannis Baptistæ aggressi, occupant, & tam ipsum Semouitum Ducem, quàm filium eius Conradum, & milites unà præsentes captivant, Ducalemque suppellectilem diripiunt. Tantum autem Rutenorum in Polonos odium tunc expromptum est, ut etiam sævirent in victos & deditos. Dux Uenim Swamirus Russiæ, siue Swarro, nepos ex sorore Danielis Russiæ Regis, in Semouitum Ducem Masouiæ, truculentia plus quàm carnificina debacchatus, captum & ligatum (in Rutenorum enim cesserat sortem) capite miserabiliter obtruncat: Pari cæde & carnificio in filium suum Conradum usurus, nisi sorte Mendog Duci & Lithuanis (à quibus servatus, & anno eodem pecunia redemptus est) obuenisset. Barones & milites Masouiæ casu suorum Ducum, & terræ suæ hostili deprædatione, ad quam peragendam Lithuani & Ruteni ex Iaszowsko egressi se diffuderant, & novitate et atrocitate rei expergefacti, animos tamen non omittunt, sed tam militaribus quàm agrestibus in arma coactis, alterius Principis indignam cædem ulturi, alterius liberationem effecturi, populationemque agrorum & tectorum suorum exustiones prohibituri, in campum descendunt, etiam cum periculo suo (neque enim respectu multitudinis hostilis, iustam & æquam habebant aciem) parati decernere. Hostibus itaque Rutenis & Lithuanis Nonis Augusti, in prædio & rure cui nomen Dlugoszziedlie, consecutis, pugnam ineunt, certamineque fervente inter utrosque, quamuis Masouiæ milites adnitendo pro victoria magnam in hostibus ædidissent stragem, ad extremum tamen abundante hostili multitudine, Masouitis fugere coactis, Rutenis & Lithuanis cessit victoria, pluribus

insignibus militibus Masouiæ aut occisis aut captis. Posthæc & captiuitate Ducum, & victoria elati, vniuersam Masouiæ oram, & maiorem partem Cuiauiæ, in plures turmas et cuneos effusi, peragrant, & hominibus cuiuscunqz conditionis, partim necatis, partim captis, immensas prædas ex pecore & aliis rebus agunt, & tam oppida quam rura succendunt, onustiqz præda captiuorum & rerum maxima, in terras suas redeunt.

Boleslaus pius Castrum et Ciuitatem Plocensem reædificat.

Conditionem miserabilem terræ Masouiæ, in solitudinem pene duplici attritione barbarica redactam, Boleslaus Pius Calisien. miseratus, & precibus Gertrudis Masouiæ Ducissæ, relictæ olim Semouiti Ducis Masouiæ, frequentius repetitis, peruictus, cum equestri & pedestri exercitu, architectorumqz variæ artis numero, & propugnaculorum atqz victualium abundantia, ad illam in festo Sancti Michaelis venit, Reliquiasqz eius, ad se concurrentes colligit, solatur, & quibus potest largitionibus et donatiuis reficit. Ad Ploczensem deinde Ciuitatem perueniens, Castrum a barbaris exustum et deletum, forti et ingenioso opere ædificat, fossatisqz & vallis communit. Et omnibus rite consumatis, relictæ Ducis Semouiti et filiis eius Boleslao & Conrado, illud præsentat. Non mediocriter ob id efferendus tam laude quam memoria, quod opprobrium Polonicæ gentis abstulit, & ne natio & ora Masouiæ a barbaris aut occuparetur, aut prorsus deleretur, sua liberalitate & benigna fatiga & impensa prouidit.

Canonisationis beatæ Heduigis procuratio incipit etc.

Signis variis & prodigiis, sanctitatem, fauorem, & splendorem, quibus beatam Heduigim Slesiæ & Poloniæ Ducissam, Henrici cum barba Slesiæ & maioris Poloniæ Ducis relictam, pro suis operibus & meritis insigniuit altissimus, in Poloniæ Regno, & Prouinciis vicinis longe lateqz se diffundentibus, Principes Poloniæ atqz Slesiæ, Wladislaus Salczburgen. Epus, Conradus Glogouien. Henricus Wratislauien. nepotes illius, Thomas Wratislauien. Epus, cum Clero et Ecclesia sua permoti, ad procurandam Canonisationem, impensa collata, Salomonem Archidiaconum Cracouien. Magistrum Nicolaum Scholasticum Crac. & Ahengebertum Decanum Wiszegraden. Canonicos Wratislauien. ad Vrbanum

Papam quartum transmittunt. Quorum propositione per organum Salomonis Archidiaconi Crac in Consistorio publico facta, qua genus, vitam, meritum, & miracula, in vita et post mortem edita, beatae Hedwigis explicabantur, Vrbanus Papa quartus audita, grauitatem solitam seruaturus, Volmirum Epum Wladislauien & fratrem Simonem ordinis Praedicatorū Prouincialem Poloniae, pro examinatione vitae, & prodigiorum faeminae beatae deputat, & examen huiusmodi specialibus literis demandat. Continuatum autem fuit examen huiuscemodi per Volmirum Wladislauien Epum & Simonem Prouincialem Poloniae, usqz ad annum Domini Millesimum Ducentesimum Sexagesimum quartum, cum anno Millesimo Ducentesimo Sexagesimo Secundo, septimo Calen Nouembris caepisset.

Monasterium Sanctimonialium ex Zauichost in Skalam transfertur, et prouentibus augetur per Boleslaū Pudicum Crac Ducem.

Ruthenorum, Tartarorum, Lithuanorum, caeterorumqz gentilium frequentibus & clandestinis in Ducatus suos irruptionibus Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux, permotus, summoqz praeuidens & praecauens opere, ne barbaris in Dominia sua ex improuiso irruentibus ancillae Chri Sanctimoniales in Monasterio Zauichosten a se fundato & dotato, aliquo a barbaris probro vel ludibrio tractarentur, Zauichosten Monasterium, et Sanctimoniales in eo degentes, de consilio Prandothae Episcopi Cracouien & Baronum suorum in tutiorem locum qui Skala alias lapis Sanctae Mariae appellatur, tribus miliaribus a Cracouien urbe distantem, transtulit. Et oppido Skala, in loco qui Stankon vocitabatur, pro nouo Monasterio erigendo, adiecto, etiam priorem donationem, de oppidis, villis, decimis, lacubus, censibus, & libertatibus factam, nouis Priuilegiis & literis sexto nonas Marcii apud Korczin, germanae suae Salomeae Reginae olim Gallatiae, habitum & professionem, ordinis & Monasterii praedicti sortitae, precibus deuictus innouat & confirmat. Et incrassaturus priorem dotem, villam Zarnouicze, et tria telonea, item Ecclesiam ventrosam, cum decimis in Zarnouicze illi annectit.

Ex commissione Legati Aplici lite sopita Castrū Racziaz per Ducem Cuiauiae occupatum Episcopo et Ecclesiae Wladislauiensi adiudicatur.

FRater Guido tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Summi Pontificis Clementis Papae quarti in Polonia Legatus, anno eiusdem Pontificatus Secundo, committit Abbati & Custodi Sanctae Mariae Wratislauien, ordinis Sancti Augustini Canonicorum Regularium, longam litem & quaestionem periculosam inter Volmirum Epum & suam Ecclesiam Wladislauien ab vna, & Cazimirum Cuiauien Lancicien, & Siradien Ducem partibus ab altera, occasione Castri Racziasz quod idem Dux Cazimirus occupauerat. Hic autem Abbas & Custos Sanctae Mariae Wratislauien, quatuordecima Aprilis, Tribunali apud Wladislauiam antiquam posito, partibus auditis causae per compositionem, adiudicando Castrum Racziasz, quod idem Dux Cazimirus occupauerat, cum suo Districtu Wolmiro Epo & suae Wladislauien Ecclesiae, Duce quoq Cazimiro absoluto, Interdictum tollunt et relaxant, propter quod occupationem dicti Castri obseruabant, Anno Domini Millesimo Ducentesimo Sexagesimo Septimo.

Anno Domi. 1263.

Lithuani Lowicz praedantur & fugant Cruciferos Prutheni in Masouia.

NOuam calamitatem nouamq depraedationem Lithuani & Rutheni terris Masouiae anno superiori, & clade apud Dlugosziedlie, nec non captiuitate caedeqz Ducum & militarium, atqz spoliis & incendiis afflictae, illaturi, iterum illuc adueniunt, sed dum desideriis et spei eorum non responderet spoliorum, quae se consecuturos non dubitabant (omnibus superiori anno incolis Masouiae, vel in seruitutem abductis, vel in loca syluestria & munita cedentibus) effectus, in Castellaniam Louicen, ad Archiepum Gnesnen pertinentem, quam ab exploratoribus & transfugis didicerant integram esse, se conferunt. Atqz illuc concito gradu peruenientes, tam villas quam Archiepiscopales Curias, hominibus & iumentis spoliatas, incendunt & igne consumunt, & praedam satis multiplicem nemine defensionem ferente, in terras suas, stomachando & superbiendo abducunt. Eadem pene huius fratrum Cruciferorum de Prussia fuit fortuna, quos Prutheni barbari in Castro Weyszenburg aggressi, in Masouiam Castro potiti fugere compellunt. Quos licet persequi perseuerassent, Duce tamen eorum Dray vulnerato, persecutionem omittunt.

Mendog Lithuanorum Rex à suis per insidias dormiens occiditur.

Propiciaturus clemens Dominus, Polonis in terris Masouiae consistentibus, multifariè à barbaris, iusto suo permittente iudicio, ob multiplicata et nusquam paenitentia deleta scelera, afflictis, Lithuanorumque & barbarorum in suae virtutis dextera gloriantium, superbam et deliram temeritatem compressurus, dissidium intestinum, ciuilesque discordias inter illos gliscere primum, mox etiam succrescere et adolescere permisit. Molesta enim & grauis fuit caeteris Lithuaniae Principibus Mendolphi aliàs Mendog Lithuanorum Regis, qua sibi rerum summam vsurpare conabatur, potentia, rati illam (si in abrogaretur in suam calamitatem recidere. Quem primùm conuiciis apud vulgum, quòd veteri ritu relicto, in Christianorum fidem concesserat, quòd terras naturales Lithuanorum, aequè sibi et illis communes, Cruciferis inscripserat, lacerant, deinde conspiratione facta, Stroinath aliàs Trognath, secundus post Mendog loco, nepos suus, dominationem & principatum apud Lithuanos occupaturus, illum quiescentem per insidias obtruncat et omnes filios eius in dolo tyrannicè delet, et rapit per vim Principatum.

Fundatio Monasterii Ordinis Praedicatorum in Thorun etc.

Quarto nonas Aprilis frater Hanno de Sangerhausen, octauus Magister Prussiae fundat Monasterium Sancti Nicolai ordinis Praedicatorum in noua Thorun supra fluuium Makra qui non longè à Ciuitate erupit, conferens pro dote fratribus, praefatae Domus, in omnibus fluuiis, stagnis, lacubus, et paludibus pro suo vsu piscandi facultatem.

Solis eclypsis eo anno in die beati Dominici proueniens, multos tristes in nonnullis regionibus, in Bohemia praesertim, causauit effectus, vbi à grandine et siccitate, tanta est orta frugum caristia, & tandem fames, vt multi homines sexus vtriusque famis inedia perierint.

PETRVS Ploczeñ Epûs cùm in sede Ploczeñ annis duobus & medió sedisset moritur, & in Ploczeñ ecclesia tumulatur. Cui

Thomas succedit Thomka vocitatus, nobilis genere de familia et cognatione Prussorum ortum ducens, à Ianussio Gnesnen Archiepo, apud Ecclesiam Gnesnen (. fauentibus et consentientibus Boleslao & Conrado Ducibus Masouiæ.) confirmatus et benedictus in ordinem Pontificalem.

Anno Domini 1264.

Boleslaus Pudicus Dux Cracouien gentem Iaczwingorum, quæ ubi locorum fuerat, et quibus moribus prædita, recenset, profligatam in toto delet reliquis ad baptismum conversis.

BOleslaus Pudicus Cracouien et Sandomirien Dux, contra Iaczwingos barbaros, Ducatibus suis propter immediatam vicinitatem infestiores, et quòd Principatus suos frequentius lacesserent, bellum acturus. expeditionem omnibus terris suis literis indicit. Et omnibus copiis apud Zauichost conuenientibus, & ipse personaliter in bellum huiusmodi ire pergit. Est autem Iaczwingorum natiò, versus Aquilonarem plagam, Masouiæ, Russiæ, & Lithuaniæ terris contermina, sita, cum Ruthenica & Lithuanica lingua, habens magna ex parte similitudinem & intelligentiam, populos habens immanes et bellicosos, & tam laudis quàm memoriæ auidos, ut decem ex illis cum centum hostibus decertarent: ea sola spe illectos, quòd post mortem & casum, scirent carminibus de fortibus factis se laudandos. Quæ res illis in eam perniciem versa, cùm pauci à multis facilè superarentur, ut sensim natiò ipsa ferè universa cladium interiret extermino, nemine illorum aut iniquam detrectante pugnam, aut conserta fugere persuadente. BOleslaus itaq̃ Pudicus Cracouien et Sandomirien Dux, fines illorum ingressurus, & acies ordinat, summa cura omnia quæ disciplinam exigunt militarem prouidens, & milites pro contione vocatos in pugnam animat, Pluribus antè certaminibus, per suos milites commissis, quod cum hoste pertinaci, aut vincere aut mori destinato, pugnam propediem (. neq̃ enim Iaczwingos laturos, ut agri eorum ipsis in columibus popularentur.) esset initurus. Adhibuit & Boleslaus Præfectos, qui et ultimum cogerent agmen, et milites à signis et locis discedere vetarent, tam composito semper incedens agmine, quasi hostes semper in conspectu forent. Neq̃ illum opinio fefellit, Iaczwingi enim, apud quos tunc maior inter Duces Comath Princeps erat, Polonorũ

audito aduentu, in arma alacres consurgunt, & populationem suam pro:
hibituri, Polonis obuiam eunt. Decimo itaqz Calend. Iulii, exploratores
Boleslao denunciant, hostes adesse, et eodem die sole illucescente, ad:
huc Boleslao tenente statiua, Iaczwingorum se acies ad pugnam pa:
ratæ ostendunt. Quibus visis et Boleslaus Pudicus acies suas educit
& pugnam, alteris in alteros cæca et obstinata mente ruentibus, committit,
& æquis viribus æquaqz sorte, pugna in horas aliquot prolata, cùm Iacz:
wingi vincendi mira pertinatia pro victoria admiterentur, Poloni multi:
tudine freti, recentes et incolumes, infessorum aut desideratorum lo:
cum subducerent, acies tandem Iaczwingorum succumbit. Vbi Princeps
eorum Comath pugnam restituturus animosius pugnans, à Polonis exce:
ptus, pugionibus confoditur. Neqz tamen sui Ducis Comath casus, neque
prostrata rarefactaqz acies, reliquos Iaczwingos à prælio diuertere
coëgit, ad extremum enim cæsi et obtriti sunt. Neqz Polonis incruen:
ta victoria fuit, pluribus aut desideratis aut vulnera grauia perpes:
sis. Eo vno prælio omnis ferè gens omnisqz natio Iaczwingorum, adeò
deleta et extincta est, vt cæteris et his quidem paucis et agrestibus
aut valitudinariis in ditionem Boleslai concedentibus, aut Lithuanis
se coniungentibus, hactenus ne nomen quidem Iaczwingorum extet. Ter:
ra eorum omni et pecore, quo plurimum abundabant, cæteraqz eorum
suppellectili Boleslaus Pudicus et suus exercitus potitus, omnes bapti:
smum suscipere, et fidem Christianam profiteri iussit, detrectantes ca:
pite mulctari. Papæqz Vrbano supplicauit, vt in reliquiis gentis illius
religionem Catholicam professis, Epum constitueret pro Neophitarum
confirmatione & stabilimento. De quo, ne de commento argui possi:
mus, mandatum Aplicum Gnesnen Archiepo super ea re factum, ha:
bes infrascriptum.

Mandatum Papæ ad Archiepum Gnesnen vt Iaczwingis Episcopum constituat.

ALexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabili fratri Ar:
chiepiscopo Gnesnen Salutem et Apostolicam benedictionem. Ex
parte dilecti filii nobilis viri Boleslai Cracouien & Sandomirien
Ducis, Ecclesiæ Romanæ deuoti, fuit nobis humiliter supplicatum, vt
cùm contra Paganos Iaczwingos, qui terræ ipsius Ducis, confines existunt,
per te ac Suffraganeos tuos, prædicari mandauerimus verbum Crucis, et
tam per hoc, quàm etiam per exhortationem dilectorum filiorum minorum
fratrum, quasi pro firmo speraretur, quòd iidem Pagani ad fidem conuerti

debeant Christianam, ipsorumq; terra Paganorum, eidem Duci sit, vt asserit, ab Apostolica sede concessa, præfici ibidem aliquem Epum faceremus, Ideoq; frnitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si ita est, eisdem Paganis, postquam ad fidem Christianam conuersi fuerint, dummodo terra ipsorum infra alicuius Episcopatus limites non existat aliquam personam idoneam, auctoritate nostra sine alieni iuris præiudicio, in Epum studeas deputare. DAtum Romæ.

Monasterii in Brzeszcie Cuiauien ordinis Prædicatorum fundatio.

NOminis Diuini & ordinis Prædicatorum religionem, Cazimirus Cuiauien, Lancicien, & Siradien Dux, in suis Principatibus aucturus, in oppido suo Brzeszcie Cuiauien Monasterium fundat & erigit, & fratres prædictos a Prouinciali Poloniæ petitos, ex Cracouien Conuentu assumptos, in illo locat, curamq; illorum Ducali munificentia gerens, ecclesiam pro illis erectam, calicibus, cassulis, cæterisq; clenodiis adornat.

Culmensis Ecclesia in ordinem Cruciferorum commutatur.

CVlmensis Epus Henricus Ordinis Prædicatorum frater, Ecclesiam suam Culmen, quam sæcularem reperierat, in regularem Canonicorum Regularium beati Augustini transtulisse non contentus, iterum illam in Cruciferorum ordinem, Metropolitano suo Archiepo Gnesnen ignorante & inconsulto, transmutat, & ritu Canonicorum regularium atq; habitu abiecto, habitum atq; ritum Cruciferorum ordinis Teutonicorum Sanctæ Mariæ vna cum Capitulo suo Culmen assumit, Generali tunc Magistro Prussiæ Helmerico et fratribus sui ordinis, ipsum ac Capitulum suum, ad transmutationem huiusmodi, tam prece quam persuasione impellente, adhibita gratificatione & consensu Anselmi Epi Varmien, tunc Apostolicæ Sedis in Prussia Legati, in Calendis Februarii.

Cruciferos Pruthenі cædunt.

CAstrum Bergfridt Pruthenis barbaris obsidentibus, Cruciferorum exercitus adueniens, in barbaros somno pressos irruit, & mille trecentis occisis, reliquos in fugam egit, Castrumq; Bergfridt, ne eo barbari aliquando potirentur igne deleuit. Reparato nouo et fortiori exercitu

Pruthení, terram Culmeń ingressi, spoliis, igne, et cædibus peruastant, contra quos Helmericus Prussiæ Magister cum Theodorico Marschalco dimicans, occisus succumbit, et barbaris prævalentibus, vires Cruciferorum, quadraginta etiam fratribus cum Magistro et Marschalco cadentibus, attritæ sunt. In locum occisi Magistri Helmerici septimus Magister Ludouicus de Kaldenschein suffectus.

BOGVPHALVS Posnanień Epus, miserabilium personarum pia miseratione calamitati compassus, in Ciuitate Posnanień, hospitale infirmorum sub honore et titulo Sancti Spiritus, extra muros Ciuitatis Posnanień iuxta fluuium Wartha, fundat, cui et dotem aliquam de mensa Episcopali largitur. Tunc etiam ecclesia Parochialis in Ciuitate Posnanień fundata in honorem et titulum beatæ Mariæ Magdalenæ.

Stroynath Lithuanorum Dux á filiis Mendog Regis occisi occiditur.

NOn defuit et hoc anno, inter Lithuanos & Prutenos, furor et clades ciuilis et intestina seditio. Nam cùm Mendog Rex Lithuaniæ cum filiis suis á nepote Stroinath occisus esset in dolo, Voyszalk filius, et Theophilus consobrinus Mendolphi aliás Mendog Lithuanorum Ducis occisi, necem Mendolphi vlturus, in Stroinath Principem, qui Mendolpho occiso summam rerum, et maiorem apud Lithuanos Principatum rapuerat, conspirant. Et venationes tractantem aggressi, pluribus antè tormentis illatis, & Mendolphi cædæ exprobrata, enecatum interimunt, Principatum quem morte Mendolphi amiserant, recuperant. Quamuis enim præfatus Voiszalk in Monachum Russiæ tonsus foret: deserta tamen religione, assumptis & in auxilium sibi adiunctis Lithuaniæ Ducibus, patris necem vltum iri cupiens, Stroinath occidit, et se Ducem Lithuaniæ gerere cœpit.

Pro firmiori fœderis, inter Belam Hungariæ, & Przemislaum aliás Othokarum Bohemiæ, Reges icti, glutinio, Bela Dux filius Belæ Hungariæ Regis, Kunegundim filiam Othonis tertii Marchionis Brandeburgeń, ex Beatrice filia Venceslai et sorore Othokari siue Przemislai, Bohemiæ Regum, susceptam, accipit in vxorem, sed sponso Bela post biennium mortuo, præfata Kunegundis Duci Luneburgeń nupsit, alterius germanæ suæ Methildis coniugium Baruin Slauorum Dux sortitus est.

Cometes magnus apparuit, cuius apparitionem mors Vrbani Papæ et quadrupedum in Polonia secuta est.

Cometes siue sydus accensum et ignitum, tam largus et mirabilis qualem nullus mortalium tunc viuens antê viderat, apparuit, ab oriente enim cum fulgore surgens, usque ad medium cæli versus occidentem, comam perlucidam protrahebat, durauit autem aspectus illius citra tribus mensibus. Primoque ortus sui die Vrbanus Papa languere cæpit, et ultimo Cometis die, in Perusiô ultima Septembris occidit, cûm annis tribus, mense vno sedisset. Vt non aliud Cometes ipse, quâm Summi Pontificis vicinam mortem, præcinisse videretur; in Polonia tamen alium effectum produxit. Eo enim desinente animalium quadrupedum mortalitas secuta est. Sepulturam autem Vrbanus Papa apud Perusium in maiori Ecclesia, iusta funeri Cardinalibus soluentibus, accepit. Qui celebritatem de Corpore Christi, â Prædecessoribus suis neglectam instituit, beato Thoma de Aquino Doctore officium illius, tam cognatis adaptante verbis, vt omnes veteris Testamenti figuras, Sacramentum corporis Christi repræsentantes, contineat, licet institutiô ipsa morte Vrbani tunc imperfecta remanserit.

Iterum nuncij mittuntur Perusium ad procurandam Canonisationem beatæ Heduigis.

Nuncii priores ad procurandam beatæ Heduigis Ducissæ Poloniæ et Henrici cum barba relictæ, Canonisatiônem, vzt Salomon Archidiaconus, Nicolaus Scholasticus, Cracouien, et Ahengebertus Decanus Viszegradien, cum Regestro examinis testium, et literis Commissariorum Apostolicorum, Volmiri Epi Wladislauien, et fratris Simonis Prouincialis Poloniæ, in fine Augusti Perusium venientes, Vrbanum Papam quartum absumptum offendunt, de quo non mediocri consternati dolore, cum omnia ad maiôrem difficultatem sua negocia viderant morte Vrbani recidisse, substitutiônem tamen alterius præstolari coacti sunt.

BOGVPHALVS Posnanien Epûs quindecima Decembris in villa suæ Ecclesiæ Cziazim als Czirmna moritur, et in Ecclesia Posnanien sepelitur, cûm annos decem in Pontificatu exegisset, virtutibus quas sibi Deus Opt. et natura contulerat, abusus.

Anno Domini 1265.

Ruthenos terram Sandomirien ingressos nobilitas profligat et captiuat ~

Multus et frequens Rutenorum exercitus, de singulis ferè Principatuum variorum Russiæ Ducum collectus, Swarnone tamen Russiæ Duce cæteros in arma et solicitante et cogente, terras Sandomirien Ducis Boleslai inuasit, easqz diebus aliquot spoliis, rapinis, et incendiis afflixit. Interim autem Sandomirien Barones, (Duce etiam suo Boleslao, ne hostis rapta præda euaderet, non consulto) in aciem cum agrestibus, ut speciem maioris exercitus Rutenis ostenderent, descendunt. Et opportunitate captata cum Rutenos sparsos et pallantes per agros, prædationibus et spoliis operam dantes, animaduerterent, in illos irruunt, et facili negocio, paucos pugnam cientes, fundunt et prosternunt, cæteros metu nimiò perculsos, et in fuga consecutos captiuant aut interimunt. magnaqz cæde in hostibus ædita, omnibus quæ rapuerant, recuperatis, insignem de Rutenis, omnibus eorum rebus, et Castris direptis, potiti, victoriam referunt ~

Boleslaus Pudicus Lestkonem nigrum nepotem adoptat sibi successorem in Ducatus ~

Lestko niger Dux à patre suo Cazimiro Cuiauien et Lancicien Duce emancipatus, Ducatumqz Siradien, patre Cazimiro concedente, pro sua portione sortitus, à Boleslao Pudico Cracouien et Sandomirien Duce, velut fratris patruelis germani nepos, adoptatur in filium. Qui illum speciali Priuilegio et gratia, suorum omnium Principatuum hæredem instituit, et ipsum tantummodo sibi, in omnes suas terras, Ducatus, et Dominia (macte enim virtutis sibi et Consiliariis suis apparebat Princeps) successurum decreuit. Qui etiam niger Lestko, virginem Griphinam Roscislai Ducis Rutenorum filiam, Duce Boleslao Pudico huiusmodi affinitatem conciliante, quò terræ suæ quietiores essent, accepit in vxorem. Apparatusqz nuptiarum cum magna solennitate in Castro Cracouien exactus est, quod Boleslaus Pudicus sub eo tempore nouis et firmissimis ædificiis, vniuersum montem complexus, instaurauerat ~

ELIZABETH relicta olim Przemislai Posnanien Ducis filia Henrici Ducis Slesiæ à Tartaris occisi, nona Ianuarii in villa sua dotali ~

Moderz defuncta, & Posnaniam relata, in maiori Ecclesia sepulta est, fœmina raræ religionis et Sanctimoniæ, in Ecclesiam Dei, et in personas religiosas, munifica et liberalis.

Mortuo Episcopo Posnanien, tres fuere competitores. Sed omnibus reiectis Papa motu proprio suffecit Nicolaum Scholasticum Cracouiensem.

Conuersionis beati Pauli Apostoli, pro eligendo altero Posnanien Epo, instituta adueniente die, Petrus alias Pietrzik Præpositus Posnanien, nobilis genere, filius militis Drogoslai de Skorew, de Domo et nobilitate Habdanck, via scrutinii in Epum Posnanien concorditer electus est. Qui etsi electione sua Ianussio Gnesnen Archiepo in Znina præsentata, eam petiuisset confirmari, Ianussius tamen Gnesnen Archiepus fauens Falutæ Decano Gnesnen, quem Boleslaus Pius Dux Calisien et Gnesnen, et consors sua Ducissa Helena, ad Episcopatum Posnanien magnis instantiis promouebant, Pietrzikoni electo ignorantiam literarum, et præsertim Canonum imperitiam obiecit. Propter quod Decanus Posnanien Ioannes, Vestkonis militis filius, veritus, ne á Gnesnen Archiepo, Pietrzikonis electio cassaretur, in appellationem prorupit. Sed infra paucos dies, et suo electo, et appellatione desertis, Falutæ Decano Gnesnen adhæsit. Inter hæc Capitulum Posnanien Pietrzikone electo, languidé ius electionis prosequente, aliam electionem (quod ipsum quoqꝫ parum sensaté factum videbatur, iam enim eligendo Pietrzikonem iure suo erat perfunctum) Pietrzikone electo de iure electionis cedente, celebrans, Ioannem Archidiaconum Posnanien, virum literatum et virtuosum elegit. Is quoqꝫ Gnesnæ Ianussium Archiepm, pro suæ electionis confirmatione interpellans, repulsam (sed iustam) passus est: allegante Archiepo alium electum extare. Tum demum, noua appellatione interposita, Causa ad Curiam Romanam deuoluta est. Qua non obstante Ianussius Gnesnen Archiepus, Falutam Decanum Posnanien, in oppido Pyzdri, altera appellatione, quam Capitulum Posnanien, á confirmatione et consecratione præfati Falutæ interposuerat, et Ianussio Gnesnen Archiepo per Nicolaum Vicarium Posnanien, vocatum Collecta, insinuauerat, reiecta, confirmauit et benedixit. Verúm cúm Clemens Papa quartus, et Falutæ confirmati per Gnesnen Archiepum, etiam apud se præsentis, et Ioannis Archidiaconi Posnanien electionem discuteret, vtraqꝫ, quoniam tantummodo merum factum et á iure Canonico abhorrens continebat,

cassata, Nicolaum Scholasticum Cracovien, Canonisationis negotium beatae Heduigis tunc prosequentem, extulit et promouit in Posnanien Epum, & in Viterbio, vbi tunc agebat, mandauit consecrari. Sic tribus de Epatu Posnanien contendentibus, quartus et ipse insuspicabilis, vt Prophetalis compleretur scriptura, rapuit Diadema, nobilis & natione Polonus ~

Castra Santhok et Drdzen de consensu Boleslai Calisien Ducis, et Conradi Marchionis, per Arbitros facto demoliuntur.

CAstrum Santhok, neglectu vulgato, a Poloniae militibus custoditum, Saxones ingressu comprehendunt, et Conrado Marchioni Brandeburgen, velut consortis suae Constantiae Przemislai Ducis olim Posnanien filiae, munus dotale repraesentant. Sed Boleslaus Pius Calisien Dux, grauiter se captione Castri praefati, astruens iniuriatum, collecto exercitu, ad expugnationem illius contendit. Verum antequam illuc pertingeret, per communes Barones mediatio interponitur, Conrado Marchione cum Boleslao Pio conueniente, ea captatur conclusio, vt Boleslaus Dux Calisien Castrum suum Santhok, Conradus vero Marchio alterum Castrum Drdzen, velut sibi dispendiosa, raptoribus vero et furibus profectum afferentia, demoliat. Quod tandem vterqi, prout inter illos conuenerat, executus est ~

Mortuo Papa post quinquennium Guido Fulkodii eligitur inuitus et Clemens quartus vocatuR ~

ROmana Ecclesia, dum post obitum Vrbani quarti, Mensibus quinqz ob discordiam Cardinalium vacasset, tandem quinta Februarii Guido Fulkodii natione Prouincialis de villa Sancti Aegidii Cardinalis, Episcopus Sabinensis, licet absens, electus est, et quartus Clemens vocatus, vir magnae probitatis et exempli, qui omnem statum mundi expertus fuerat, et in quolibet gratiose & virtuose se gessit. Primo quidem vxoratus, coniuge vero defuncta, Onixen Epus, deinde Narbonen Archiepus, per Vrbanum quartum in Sabinen Epum promotus, ad pacificandum Angliam, bello aspero, inter Henricum Regem, et Simonem Comitem Montisfortis, concitato, feruente, missus, ab inde sub dissimulato habitu, Perusium propter guerrosa itinera, reuersus, vix cu lachrymis

Cardinalium vinci potuit, vt Papatum assumeret. Quo assumpto in Viterbi-
um cum Curia concessit, sic vigiliis, ieiuniis, et orationibus, ac aliis bonis
operibus intentus, quòd multas, quas tunc Ecclesia Dei sustinebat, tribu-
lationes Deus suis meritis creditur extinxisse.

Anno Domini 1266.

Boleslaus Pudicus exercitu misso
contra Swarnonem Ducem Russiæ
cum Palatino Cracouien maximum
exercitum Rutenorum profligat
fugiente Duce eorum prædicto.

INiustam indignamque necem fratris sui patruelis germani Semouiti
Masouiæ Ducis, in Iaszowsko per Swarnonem Russiæ Ducem, ne-
potem ex sorore Danielis Regis Russiæ, factam, carnificino more
irrogatam, Boleslaus Pudicus Cracouien et Sandomirien Dux vlturus, fre-
quentes quoque eiusdem Swarnonis in terras Poloniæ insultus et inuasio-
nes repressurus, expeditionem omnibus terris suis, contra Russiam indicit.
Quam per Petrum Palatinum Cracouien, Consiliariis suis id consentibus
administrat, Copiis itaque apud Ropczicze conuenientibus, in terram Swar-
nonis itum est. Veritus autem Palatinus Cracouien Dux belli, ne, si qua cla-
des exercitui accideret, aut minus prosperè belli successus respondisset, sua
id temeritate et negligentia accidisse, insimularetur, nil nisi de sententia
consilii egit, et cum Dignitariis vnà præsentibus et signanter Ianussio Pa-
latino Sandomirien, his quoque qui ducebant ordines, singula communicauit,
curam quoque exactam tam de statiuis quàm de progressu et pabulatione præ-
stitit, quam, quousque fæliciter reditum est, non remisit. Ingredienti Rus-
siam Polonorum exercitui, et secundas statiuas agenti, Dux Swarno cum
magno Rutenorum et Tartarorum exercitu, in loco qui Piatha dicitur fe-
ria sexta, decima octaua mensis Iunii occurrit, Castraque sua haud longè
à Castris Polonorum, speculatus eorum potentiam, locat. Et illo quidem die
exercitus Polonicus à prælio, crastinum operiens, abstinet, credens diem
illum, in quem Sanctorum Geruasii et Prothasii martyrum cadebat glo-
riosa celebritas, salubrem et fælicem, Rutenis verò fatalem (eo siquidem
die cum Romano Rutenorum Duce, suisque ingentibus copiis, ad oppidum Za-
uichost, fæliciter superioribus annis pugnauerant) fore. Sabbato itaque San-
ctorum Geruasii et Prothasii die illucescente, et Palatinus Cracouien Polonos,

& Swarno Rutenos in aciem producit. Et Rutenis quidem sagittarum
imbrem, Polonis tela primum iacientibus, infestis animis concursum & acri:
ter ab vtrisq; pugnatum est: superior tandem acies Polonorum esse cœpit, et
in medios hostes inuecta, maximam in hostibus stragem ædidit. Swarno etsi
non Ducis solùm, sed et militis opera vsus, prælium et labantes suorum acies
in aliquot locis restituisset, ad extremum tamen et ipse, cæsas et rarefactas
acies suorum videns, in fugam, ne in Polonorum viuus veniret manus, pro:
siliit. Passim deindè cædes fieri, omnibus Rutenis in fugam versis, cœpta
est, et non pauciores in fuga quàm in certamine (fugientes enim Poloni in ali:
quot miliaria prosequebantur) interempti, magnus et captiuorum fuit nume:
rus, quibus Poloni, saciati cæde, pepercerant. Castra posthæc Rutenorum, om:
nis opulentiæ plena, direpta sunt, et biduo in certaminis loco statiuis habitis,
Swarnonis terra populata incensaq;, victorem exercitum, & multiplicem spo:
liorum variæ suppellectilis prædam referentem, ex qua locupletatus est, Pa:
latinus Cracouien. ouans et ipse, quòd res ductu suo et auspiciis fæliciter ge:
sta fuerit, Poloniam reduxit. Hæc autem clades adeò Rutenos exter:
ruit domuitq;, vt Polonorum terras posthæc annis multis, nunquam aude:
rent contingere. Omnium autem hominum iudicio, triumphus iste tunc de Ru:
tenis relatus, non humanis viribus, cùm hostes plus quàm in quadruplo exce:
dentes habuerint, sed sola propiciatione Diuina, & suffragiis ecclesiæ pro
gente Polonica, sedulius et impensius tunc, sacrificiis, precibus, lachrymis,
et obsecrationibus interpellante, maximè tamen meritis beatæ Kingæ Bo:
leslai Ducis consortis, creditus est prouenisse. Cui oranti et incolumita:
tem victoriamq; Polonorum genti, de cælo dari interpellanti, duo viri in
albis vestimentis astiterunt, quorum oraculo de futura victoria, Polonis,
propter suas intercessiones, conferenda, certior facta est, et hi Sancti Ger:
uasius et Prothasius, à nonnullis æstimati.

Castrum Santok, quod contra pacta
Boleslaus ædificauerat ex concor:
dia Marchionis Brandeburgensis
et Boleslai Pii Ducis exuritur.

PActis et ordinationi, quæ Boleslaus Pius Calisien. & Maioris Polo:
niæ Dux, de Castro Santhok demoliendo, et decæterò non reædifi:
cando, cum Conrado Marchione Brandeburgen. genero suo inierat,
contrauenie ns Boleslaus Pius Calisien. Dux, Castrum minus Ducale, altero,
quod militum et agrestium pro conseruando pecore largioris spacii erat,
neglecto, habens secum suarum terrarum, equestrium et pedestrium

copias, Saxonum et Conradi Brandeburgen̄ Marchionis insultum et interruptionem veritus, ædificat, & infra vnius mensis spacium, affatim omni exercitu materiam architectoribus, qui et ipsi frequentes erant præbentibus, consumat, præsidioqꝫ militum Castro imposito, et victualibus propugnaculisqꝫ prouiso, discedit. Sed abeuntem Conradus Brandeburgensis Marchio prosecutus, Castrum Santhok obsidiòne vallauit, et ad illius expugnatiònem magna vi magnoqꝫ ardore animum intendens, adeò illud glebamqꝫ illius, crudam et recentem, tormentis et bombardis contriuit, vt, ni succurreretur, expugnatiò Castri propediem erat futura. Certamen itaqꝫ Boleslaus Pius Calisien̄ Dux cum vicino et genero abhorrens, militumqꝫ suorum, qui Castrum defendebant, saluti et libertati prouidens, missis ad Conradum Marchiònem Baronibus, pacta se spondet et resumpturum et seruaturum. Et Conrado Marchione conditiònem acceptante, Castrum Santhok, deducto præsidio, mandato Baronum Poloniæ, et Conrado Marchione eiusqꝫ exercitu inspectante, exustum est.

Masouiam Lithuani et Pruthem vastant.

Lithuanorum, Pruthenorum, et aliarum barbararum natiònum exercitus in vnum congestus, dum alias Polonorum terras timeret attingere, in Masouiam rursus venit, & eam partem Masouiæ quæ inuastata remanserat, vastant spoliisqꝫ et incendiis affligunt. Magnaqꝫ capta præda Boleslao et Conrado Ducibus exiguas habentibus vires, et tantummodò Castra et munitiònes tueri contentis, resistentiam non facientibus, in terras suas, facto etiam in Ploczkam insultu, abeunt.

Prandotha Epūs Crac̄ moritur. Cui Paulus Canonicus Cracouien̄ succedit.

Vigesima prima die mensis Septembris, Prandotha Episcopus Cracouien̄, vir vitæ venerabilis, et Canonisationis beati Stanislai præcipuus effector et promotor, omnibus Sacramentis audiendo Missam, procuratus, religiosè et deuotè, circa noctis crepusculum, moritur, et in Ecclesia Cracouien̄, apud Capellam Sancti Petri et Pauli sepelitur cūm annos decem et octo in sede Cracouien̄ absumpsisset. Electiòne autem per Prælatos et Canonicos Cracouien̄, super eligendo futurò Pontifice celebrata, Paulus Canonicus Cracouien̄ nobilis genere de Domo Polukosza, filius Comitis Iazdonis de Przemakow, Boleslai Pudici Cancellarius, concordi electiòne, per viam compromissi inita, ab Arbitris vzt

Gerhardo Præposito Vislicień, Magistro Stephano et Viszon Cañcus Crac̃ septimo Idus Octobris in Epūm suffectus est, anno eodem á Metropolitano Ianussio Gnesneń, in die Sanctorum Simonis et Iudæ Apostolorum in Vnie: iow confirmatus, Anno veró sequenti in Lelow Dominica Reminiscere in Epūm per eundem Archiepūm consecratus. Cupiebat autem præfatus Prandotha Epūs Crac̃, vir sané optimus, et multis virtutibus clarus & celebris, dudum dissolui, ex hac malorum sentina ad Creatorem suum, vbi æuo fruatur sempiterno, proficisci.

Wratislauień Ducatus ob frẽm discordiam bifa: riam scinditur, quorum Henricus moriturus Wla: dislao reconciliat⁹ liriq; ac suorũ tutellam committit.

HEnricus Slesiæ et Wratislauień Dux filius Henrici á Tartaris occisi etsi pro omnibus annis exquo diuisio secuta erat, paternorum Ducatuum cum germano suo Wladislao Salczburgeń Archiepō, quem suæ portionis habuit consortem, concordem egisset vitam, nonnullis tamen mi: litibus, qui et Henrico præfato toxicum ministrasse insimulati sunt, di: scordiam serentibus, in eam animorum offensam irritationemq; proruperant, vt Ducatum Wratislauień bifarié scinderent, Henricus autem Dux pro: pinquam sibi ex diuturno languore et veneno sentiens mortem adesse, frẽ Wladislao Archiepō Salczburgeń Archiepō accito, duplicem prolem quam ex Iuditha filia Conradi Ducis Masouiæ prima consorte susulerat, vzt Hen: ricum filium et Heduigim filiam, nondum pubertatis annos transgressos, et consortem secundam Saxoniæ Ducis filiam, quam prima obeunte su: perduxerat, vná cum Wratislauień Ducatu, obsecrans eorum geri curam, commendat, omnibusq; Sacramentis procuratus, decedit, & in Monasterio Sanctæ Claræ sepelitur, nonis Decembris absumptus.

Daniel Russiæ Rex qui post im: petratam coronam á Pontificé ad pristinos errores redierat moritur.

ABsumptus est feré sub eodem tempore scismaticus Princeps Daniel Russiæ Rex, duos filios relinquens, Leonem et Romanum. Qui dum scelere perfidiæ in Deum fuerat inquinatus, nam spondens se Rutenico ritu abiecto, veram religionem et vnionem atq; dogma Catho: licæ et Romanæ Ecclesiæ cum omni gente sua sectaturum, adeptus Co: ronam, qua fuit ob eam fidem et deuotionem, mandato Apostolico insignitus,

et Rex appellatus, ad vomitum rediens, in Rutenicum ritum, a Catholica religione apostatans, rediit. Extant in Ecclesia Cracouien. Alexandri quarti, quibus illum de hac Apostasia arguit, originales literae. Quorum tenor talis est.

Monitorium contra Danielem Regem Russiae, ut reiectis erroribus Ruthenicis fidem Catholicam quam abnegauerat resumat.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, Danieli Regi Russiae timorem Diuini nominis & amorem etc. Inter alia quae nobis ex iniuncto Apostolatus incumbunt officio, animarum nos praecipue conuenit inuigilare saluti, ut eas Regum Regi, qui nos illarum (licet immeritos) voluit praeesse regimini, lucrifacere, sua nobis cooperante gratia, valeamus. Verum quia Deo non est acceptum obsequium, quod sine fide praestatur, nec peruenit aedificatio operum ad salutem, quod supra fidei firmitatem non consurgit, ad propagandam et corroborandam eam in mentibus omnium, et specialiter Regum et Principum, intentione tota, omniq; solicitudine, ac verbi et operis efficacia laborare debemus, ut Christiana religione plenius diffusa, per orbem patris aeterni filius, multiplicatis seruitoribus, plenius honoretur. Sane tu olim cupiens de infidelitatis tenebris, quae, postquam etiam renatus fuisti fonte baptismatis, oculos tuae mentis inuoluerant, ad lumen Catholicae fidei, sine qua nemo saluatur, & ad obedientiam Ecclesiae Romanae, non nisi Diuina inspiratione redire, iuramento praestito, promisisti, Ecclesiae praedictae tanquam fidelis eius filius obedire, ac fidem Catholicam prout alii Orthodoxi mundi Principes seruare. Propter quod Ecclesia eadem, volens te in sui deuotione, congruis firmare fauoribus, et condignis gratiis confouere, personam tuam ad Regalis dignitatis apicem sublimauit, faciendo te inungi sacri Crismatis oleo, tuoq; imponi capiti Regni Diadema. Sed tu sicut ad audientiam nostram non sine cordis turbatione peruenit, tam spiritualium quam temporalium beneficiorum ipsius Ecclesiae immemor, tantaeq; gratiae prorsus ingratus, praestiti iuramenti religione contempta, id quod circa obedientiam eiusdem Ecclesiae, ac praedictae obseruationem fidei, promisisse dinosceris, obseruare post modum non curasti, in animae tuae periculum ipsius iniuriam fidei Ecclesiae praedictae contemptum, et opprobrium IESU Christi. Super quo tanto vehementius contristamur, quanto feruentius, super omnia cordis nostri desiderabilia, cupimus, ut cultus eiusdem fidei longius latiusq; diffusus, continuum auctore Domino suscipiat incrementum. Volentes igr'

Apostolicis apud te super hoc insistere monitis, et ad veritatem quæ CHRI-STVS est, paternis te persuasionibus revocare, ac sperantes, quod te grauiter contra Deum ac eius Ecclesiam deliquisse considerans, condigne pœniteas, & errorem tuum corrigere studeas per teipsum, magnitudinem tuam monendam duximus, attentius et hortandam, quatenus ad tuam memoriam revocans, quanto studio quantaque solicitudine, circa exaltationem tuam Sedes Apostolica laborauerit, considerans etiam quod non ecclesiam sed teipsum decipis, tuum in hac parte promissum damnabiliter non seruando, perditionis viam qua gradieris non differas abiurare, & id, quod de ipsius obseruatione fidei, et prædictæ Ecclesiæ obedientia, iuramento præstito promisisti inuiolabiliter obseruare, procures, ita quod nos tuorum laudabilium operum odore percepto, multa exinde perfusi lætitia, dulcia ipsius Ecclesiæ vbera, quæ dudum copiose, in multorum beneficiorum perceptione suxisti, tibi, tuis exigentibus meritis, affectuosius porrigamus. Alioquin Venerabilibus fratribus nostris, Olomuncen et Wratislauien Episcopis, literis præsentibus iniungimus, vt te ad id per Censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, compellant, inuocato nihilominus contra te auxilio brachii sæcularis, non obstantibus aliquibus literis Apostolicis, cuiuscunque tenoris existant, per quas effectus præsentium impediri vel differri valeat, et constitutione de duabus dietis ædita, & Concilio generali. Datum Laterani Idus Februarii Pontificatus nostri anno tertio.

Poloni Russiæ terras vastant.

SVb eodem tempore et anno, Poloni in magna multitudine glomerati vastant terras Russiæ, et Rutenorum Principes atque exercitus, cum illis decertare audentes confligunt.

Cruciferi a Pruthenis cæduntur.

FRatres Cruciferi a Prutenis barbaris hostiliter inuasi, grandi cæde confliguntur, & Dux exercitus fratrum Henricus, dictus Stange, Commendator in Kirczburg, occiditur.

Beata Heduigis Ducissa Poloniæ Canonisatur.

CAnonisatione beatæ Hedugis Ducissæ Poloniæ, & relictæ Henrici cum barba Ducis Wratislauien, et propter immutationem

vacationemq; Sedis Romanæ, et emergentium rerum occupationem, in an:
nos aliquot dilata, dum nuncii ad id missi inter spem et metum positi, ob
varias difficultates, identidem interpositas, quadam distinerentur tristitia
et desperatiõne, apparuit uni eorum, Salomoni v:ẑi Archidiacono Craco:
uiensi per quietem beata Heduigis, et blandé consolatum, de expeditiõne
Canonisatiõnis suæ, hilarem ac certum esse iussit, et diem quo proventura
erat, prædixit. Quã visione cæteris recitata, cùm impensius negocium so:
licitare cæpissent, et non tam testimonio hominum absentium, per Commissa:
rios Apostolicos receptorum, verùm etiam multorum in Curia Pontificum
vsi, frequentius Papam Clementem & cætum Cardinalium de ipsius Cano:
nisatiõne fatigarent; consentientibusq; Cardinalibus feré omnibus, solus
Papa Clemens cum maiori maturitate gravitateq; negocium acturus,
rem indies extrahendo differret, Sanctitatem beatæ Heduigis novo
aliquo signo experturus. Susceperat autem ex legitima coniuge, dum
sortis adhuc laicalis esset, filiam, quæ debilitate oculorum contracta,
lumine perdito, per annos plures cæca erat. Inter Missarum itaq; solen:
nia, et suas ad Deum fusas obsecratiõnes, Clemens Papa orare non desiit,
vt si beata Heduigis tam percelsi meriti, quemadmodum narrabatur, esset,
filiam eius cæcam, sanam et videntem efficeret. Euidentissimo certifi:
catus signo, filiam suam non multis post lapsis diebus, accepto nuncio,
puritatem videndi percepisse, fæminam beatam Heduigim Poloniæ Du:
cissam, miro deuotiõnis, et flagrantissimi in Deum amoris viduam, in Eccle:
sia fratrum Prædicatorum, Viterbii decimo octauo Calend. Decembris,
Sanctorum adscribens Cathalogo, Canonisat, die, quam Sancta prædixe:
rat Salomoni Archidiacono Cracouien. per visum. Cuius Canonisatiõne
secuta, Pronepos beatæ Heduigis Wladislaus Wratislauien. Dux, et
Salczburgen. Archiepus. Capellam in Monasterio Trzebniczen. in parte
Australi penes Chorum sumptuoso opere ex muro ædificat et exornat.

Anno Domini 1267.

Cardinalis Guido Legatus in Polonia contra Saracenos cruciatam publicat.

Guido Cisterciensis ordinis Sanctæ Ecclesiæ Romanæ tituli
Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, & Sedis Apo:
stolicæ de latere Legatus, á Clemente quarto in Poloniam missus

primum Cracouiam quinto idus Iulii veniens, à Boleslao Pudico Cracouień et Sandomirień Duce, item Paulo Episcopo Cracouień, & processionibus omnium Ecclesiarum, honore legationis exceptus est. Ex Cracouia verò Wladislauiam diuertit, vbi Synodum generalem Prouincialem in festo Purificationis Sanctæ Mariæ tenuit. Ad quam cùm Ianussius Archiepus Gnesneń, Paulus Cracouień, Thomas Wratislauień, Volmirus Wladislauień Nicolaus Posnamień, Thomas Plozeń, Vilhelmus Lubuceń, Henricus Culmeń, et alii Polonicæ Ecclesiæ Episcopi et Ecclesiastici conuenissent, Guido Cardinalis et Legatus Apostolicus, terræ Sanctæ oppressionem longo sermone exponens, et succurri illi celerrimè dignum deducens, subuentionem à Clero Poloniæ dari sibi, et laicalem populum ad contribuendum de facultatibus suis, & anni Iubilei gratiam percepturum, pro huiusmodi opere sancto animari expetiit. Crucem insuper contra Saracenos terram Sanctam occupantes in omnibus Ecclesiis prædicari mandauit, et singula tam expetita quàm mandata obtinuit. Constitutæq́ fuerunt per maiores Ecclesias archæ, in quas pecunia per eos qui Iubileum mereri volebant, inferebatur, omnes Pontifices Polonicæ Ecclesiæ benignè appellans et multipliciter honorans, in Paulum tamen Cracouień Epúm, fauore et gratia vtebatur propensiori.

Leo Russiæ Dux Voÿschalcum Lithuaniæ Ducem circumuentum obtruncat.

Nona die Decembr. Leo Russiæ Dux, filius Danielis olim Ruthenorum Regis, cùm in Principatum Russiæ patre obeunte successisset, et tam opibus à patre relictis, quàm gentibus suis potens esset, cum Voiszalco Mendolphi aliâs Mendog filio Duce Lithuaniæ, pro terris Russiæ, quas idem Voiszalcus sui iuris facere nitebatur, in simultates et odia perueniens, præfatum Voiszalk, in quodam rure se continentem circumuentum obtruncat.

CZIECHANOW Castrum Masouiæ per Pruthenos barbaros capitur et comburitur.

Thomas Wratislauień Epús moritur atq́ idem Epátus Wladislao Duci Wratislauień Archiépoq́ Salczburgeń ad vitæ tempora in commendam conceditur.

TErtio Calend. Iunii Thomas Wratislauien. Epus in ætate grandæua consistens, exactis in Pontificatu annis quinqȝ et triginta, sub quibus bona Epatus sui notabiliter auxit et ampliauit, moritur, et in Ecclesia Wratislauien. sepelitur. Cuius ea erat, apud Canonicos et Prælatos Wratislauien. reminiscentia et charitas, vt nepotem suum ex sorore Thomam, qui et ipse de nobili Prosapia militum Poloniæ erat, eligerent, rati illum auunculo quemadmodum loco sic et merito, successurum. Impedita tamen fuit eiusdem Thomæ secundi confirmatio circa annis tribus. Wladislaus enim Wratislauien. Dux, filius Henrici à Tartaris occisi, Archiepiscopus Salczburgen. per multas intercessiones, à Clemente quarto obtinuerat, vacantem tunc Wratislauien. Ecclesiam, cum vsu et perceptione omnium eius fructuum, ad tempora vitæ suæ conferri in Commendam.

Contentio inter Epum Wladislauien. et Cazimirum Cuiauiæ Ducem per Arbitros per Legatos Papæ constitutos cōponitur ratione Castri Racziąsz orta.

FRater Guido tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis, Apostolicæ sedis Summi Pontificis Clementis Papæ quarti in Poloniam Legatus, anno eiusdem Clementis Pontificatus secundo, committit Abbati et Custodi Monasterii Sanctæ Mariæ Wratislauien. ordinis Sancti Augustini Canonicorum Regularium, longam litem et quæstionem periculosam inter Volmirum Epum et suam Ecclesiam Wladislauien. ab vna, et Cazimirum Lancicien. & Cuiauien. Ducem partibus ab altera, occasione Castri Racziasz, quod idem Dux Cazimirus occupauerat. Prædictus aut. Abbas et Custos Sanctæ Mariæ Wratislauien. quartadecima Aprilis die Tribunali apud Wladislauiam antiquam posito, partibus auditis, causam per compositionem, adiudicando Castrum Racziasz cum suo Districtu Volmiro Epo et suæ Ecclesiæ Wladislauien. dirimunt, Duce quoqȝ Cazimiro absoluto, Interdictum tollunt et relaxant, quod propter occupationem dicti Castri seruabatur.

Ossa beatæ Heduigis ex tumulo leuata in veneratione habentur.

QVindecima Septembris die, ad leuandum ossa beatæ Heduigis Ducissæ Poloniæ, superiori anno Canonisatæ, ex tumulo, in dicta adueniente, confluente numerosa vtriusqȝ sexus, ad Trzebnicen.

Monasterium, in quo corpus eius sacrum conditum erat, fidelium multitudine. Nicolaus Abbas de Lubens, & Mauritius Abbas de Kamien cum Praelatis & Canonicis Wratislauien, ossa sacra beatae Heduigis de suo sarcophago efferunt, et lota vino, nonnulla et insigniora in thecam specialem, in eodem Trzebnicen Monasterio praeparatam, reponunt, alia in Wratislauien Ecclesiam, caeteraque in Polonicas ecclesias distribuunt. Testa capitis sacri leuata, cerebrum nulla putredine tabefactum, sed omni ex parte sanum et integrum, quod in hanc diem in Trzebnicen habetur Monasterio, eundem tenorem integritatis obseruans, item tres digitti dextrae manus à corruptione salui, paruulam ex ebore virginis benedictae Mariae, gestantes imaginem, reperti sunt. Eam siquidem imaginunculam viuens beata foemina Heduigis in veneratione habens, et cultu singulari prosequens, vbique eam secum circumferre insueuerat. Lapsam deinde fortuitò et amissam, magnoque ob id gemens, cùm vario scrutinio inquisita reperiri nequiret, anxiata dolore, dum Sus repertam dolabro oris eam gestans, foeminae beatae in aede sacra oranti relatam porrexisset, tanta demùm illam cura, tanta sedulitatis tractabat obseruantia, vt vigilans, dormiens, cibans, & quicquid operis agens, tribus digittis, ne quo casu iterum excidisset, eam compresserat. In morte denique articulis, à quibus in vita gestabatur, adeò infixa adhaesit, vt nequaquam ex his, repetito saepius et irrito labore, diuelli possel, genitrici Dei, cui omnia viuunt, membris etiam exanimatis, gestus officio in sepulchro, quo corpus cum imaginuncula claudi necesse erat, seruitura. Eleuationi autem ossium Sacrorum, vnus tantummodo nepos suus germanus ex filio, Conradus Glogouien Dux, cum tribus filiis Conrado Henrico, et Przemislao, cùm praeter hunc duo alii, vzt Wladislaus Salczburgen Archiepus, et Boleslaus Saeuus Legniczen Dux, superstites forent, interfuit. Quos nedum ex vicina, sed ex remotissima ora, iustum erat et pro Auiae honore, et consequendo merito, tanto celebritatis spectaculo interfuisse.

Antiochia à Saracenis capitur, vbi foedè ac turpiter Christiani à scelestissimis Saracenis fuère tractati.

Antiochia Ciuitas insignis, et vna ex Apostolicis sedibus, cùm per Zoldanum Babyloniae longa obsidione praemeretur, tabefactis fame defensoribus, capitur. Cùm ante annos aliquot Hierusalem, iam non ferentibus Regibus et Principibus Catholicis, laboranti intus populo Christiano, subsidia, capta fuisset. Et sic sensim consumitur terra

Sancta á Saracenis, in Ciuitatibus & Castris á Christianis possessis. De populo autem Christiano præfatæ Antiochiæ Ciuitatis tunc captæ, horrendum & nunquam antea auditum, factum est per Saracenos exterminium & ludibrium, nullo crudelitatis genere omisso.

Anno Domini 1268.

Salomea Haliciensis Regina moritur et inter Sanctos computatur.

DEcima Nouembris die, Salomea virgo Illustris Gallatiæ seu Halicien. Regina, soror germana Boleslai Pudici Cracouien. Ducis (quæ sponso suo Colomano Gallatiæ, seu Halicien. Rege, cum quo omni carnis illecebra profligata, in virginitate et summa continentia, conuixerat obeunte, religionem et ordinem Sanctæ Claræ professa, in Zauichosten. Monasterium se contulerat, Et Zauichosten. Monasterio ad Lapidem Sanctæ Mariæ aliâs Skalam propé Cracouiam translato in obseruantia regulari, et rigore vitæ virginum Domino, annis duobus de triginta, nunquam á carne cilicium amouens, seruierat, Abbatissæ officium gerens in Zauichosten. & in Lapide Sanctæ Mariæ Monasteriis) moritur. Quæ licet diebus septem iacuisset insepulta, pro fætore qui cadaueribus inesse consueuit, suauis odor Sanctimoniales, corpus suum frequentantes, afflabat. Quarto demum Idus Nouembris in eodem Monasterio de Lapide sepultum, Anno sequenti quarto Calen. Iulij Cracouiam transuectum, in Ecclesia Sancti Francisci fratrum Minorum in Chori medio honore congruo humatum. Sed nec tum quidem quamuis exæstuante Sole, ex cadauere poterat, á quoquam illum comitantium, fætor sentiri. Sed et quædam ex Sanctimonialibus Cænobii præfati Martha nomine, virgo religiosa et grandæua, pro constanti astruebat veritate, etiam tunc ex corpore suo, et suauitatem flagrantiamque odoris, et stilicidium olei manasse, quo multi ægrorum peruncti, integram se sanitatem recepisse testati sunt. Animam eius benedictam, cælos in magno fulgore petentem, in visione vidit frater Boguslaus, ordinis Minorum, vir deuotus et religiosus, et Angelicum cætum canentum suauitate inenarrabili carmen, Fronduit, floruit, Aaron virgula. Quæ in carne posita, frequentibus suspiriis, lachrymis et obsecrationibus, cælestem splendorem cognatumque desiderabat, illic degendi normam, piorumque Conuentum sitiens.

Cazimirus Cuiauiæ et Lancitiæ Dux moritur, et Castri Bidgoscza proditor suo iussu occiditur.

CAzimirus Conradi, Cuiauień, Lancicień, et Siradień Dux, morbo magis quàm senio vexatus, humanis eximitur, et in Wladislauień Ecclesia sepelitur, duos filios vzt Leszkonem nigrum & Zemomisl, aliâs Semouitum, ex Constantia Ducis Wratislauień Henrici secundi â Tartaris occisi filia, susceptos, relinquens. Et Lestko quidem niger â patre dum viueret, Ducatu Siradień emancipatus, Zemomislaum fratrem residuos Ducatus duos vzt Lancicień et Cuiauień (quamuis sors sua inferior esset) passus est possidere. Desponsauerat autem vitam agens Cazimirus præfatus Dux Cuiauień, Semouito filiò suo natu minori vxorem, virginem Salomeam filiam Swantopelci Pomeraniæ Ducis, ex qua successiòne temporis tres filios, vzt Lestkonem, Przemislaum, et Cazimirum Duces Cuiauiæ et Lancitiæ, et duas filias, Feminenam quæ Regi Hungariæ Stephano, nupserat, et Constantiam Trzebniceń Monasterii Abbatissam, suscepit. Mortem Cazimiri Ducis Cuiauień, etiam Castri Bidgoscza, quod ad flumen Brda, in sorte Semouiti & Cuiauień Ducatu situm est, defectio secuta est. Tenutarius enim illius Theodoricus genere Rutenus, et qui idolatria relicta, fidem rectam professus erat, nulla necessitate nactus, tantummodô sperans se largitiònem grandem consecuturum, Castrum præfatum Bidgoscza fidei suæ creditum, Boleslao Piò Calisień Duci tradit. Sero tandem se perfidiam admisisse dinoscens, in desperatiònem versus, de consciscenda morte ratiòne inita, accito familiari, vt se interficeret, imperauit. Qui iussa temeraria exequens, spontê ceruicem tendentem, mucrone, alieno se inquinans scelere, præcidit. Erexit præfatus Boleslaus Pius Calisień Dux tria alia Castra sub eo tempore. Vnum quidem in villagiò Comitis Scedrici, quod appellauit Dupin, aliud in villa Gnieuomiri filii Trzebieslai, quod vocauit Niesluch, tertium in terra Rudensi siue Wielunensi super Przosnam, cui ex nomine suo Boleslauiecz cognomen dedit. Quod solum prioribus duobus dissolutis, videmus â Cazimiro secundo Poloniæ Rege cocto latere firmatum, tantummodô superesse ~

Clemens quartus Papa moritur ~

Ultima Decembris die vir vitae Sanctißimae Clemens Papa quartus, insignis Iurista et Praedicator egregius, diu carnibus abstinens, asperrimo lecto, vestibus verò lineis, et carnem nunquam in Papatu utens, Viterbij moritur, cùm annis propè tribus sedisset, & in Ecclesia fratrum Praedicatorum Viterbii honorificè sepelitur. Post cuius mortem scissis in varia vota Cardinalibus, stetit Ecclesia Romana, non sine suo et totius populi Christiani grandi dispendio, annis circiter tribus pastore viduata.

Swiątopelk Pomeraniae Dux moriturus mandat filiis ne Cruciferos aut Polonos impetant, quinimò auxilia eorum re exigente implorent.

Quatuordecima mensis Iulii die, Swantopelkus Pomeraniae Dux moritur, et in Monasterio apud Olivam sepelitur, quatuor filios vz̄t Mesthuinum aliâs Msczugium, Varczislaum, Samborium, et Ratiborium relinquens. Quibus in extremis agens dedit mandata, quatenus â guerra Cruciferis movenda, quantum possent, se continerent, in Principes verò Poloniae, omnem charitatem gererent, et in suis necessitatibus, eorum auxilia expeterent. Hi Ducatum Pomeraniae inter se quadrifariè partiti sunt, circa Msczugium tamen natu maiorem, consensu Baronum Pomeraniae omnis superioritas et iussio relicta.

Anno Domi̅ 1269.

Zemomisl Cuiaviae et Lanciciae Dux, ut caepit ad consilia Cruciferos admittere, Polonis spretis, spernitur, et Poloni ad Boleslaum Pium deficiunt. Qui relicto sibi Castro Cruszwicza Polonos Zemomislao conciliat.

Zemomisl aliâs Semouitus filius Cazimiri Cuiavieñ et Lanciciēn Dux Principatum ex morte patris adeptus, mores et politiam Teutonicorum fratrum vz̄t Cruciferorum vehementer aemulatus (apud illos enim iuventam transegerat) omnia quae sibi agenda erant cum illis communicabat, eorum sententiae et arbitratu singula permittens, Barones autem et milites Cuiavieñ et Lanciciēn cùm se contemptum &

spretum iri á Duce suo Zemomislao acriter ingemiscerent, & nunc blan-
dis nunc asperis verbis vsi, contemptum suum rescindi frequentius cas-
so labore interpellarent, Zemomislao Duce nequicquam á communio-
ne Cruciferorum auerso, militari murmure primùm, deinde seditione
gliscente, mox etiam sæuior defectio coorta est. Ad vnum omnes, ne
ludibrio forent, Zemomislao Duce suo deserto, et omni obedientia atq;
subiectione eidem subtracta, á suo se Principatu et Dominio abdicant
et quó diuturnior solidiorq; esset eorum defectio, ad Boleslaum Pium
Calisien Ducem fasces deferunt, et illius, reddita defectionis causa,
profitentur ditionem, non se hostem infestum, pro Principe et Domino,
qui illos multiplici opprobrio vexauerat, decæteró habituros. Serius
quám sibi expediebat Zemomislaus Dux suæ transgressionis temeri-
tate in milites discussa, Boleslaum Pium Calisien Ducem, magnis fati-
gatum obsecrationibus, donato insuper illi Castro notabili sortis et Du-
catus sui Cruszuicien, peruincit, quód et deditionem militum Cuiauien
et Lancicien abnuit, et eos Zemomislao Duci, eo tamen pacto, vt Cru-
ciferorum consiliis abiectis, eorum velut fidiora probatioraq; secta-
retur, reconciliauit.

Lithuani Cuiauiam prædantur.

Audientes Lithuani inter Zemomislaum Cuiauien Ducem et milites
suos seminarium discordiarum irrepsisse, Iaczuingis cæte-
risq; barbaris accersitis, terram Cuiauiæ quarto nonas Septem-
bris inuadunt, et pluribus spoliis commissis, rapta præda hominum et
quadrupedum, illam, nemine obstante, in Lithuaniam deducunt.

Ploczensis et Chelmensis Epi qui de- finibus suorum Epatuum frequenter có- certabant per Wladen Epm pacificantur.

Diuturna concertatio, quæ inter Plocen et Chelmen Epatus et
eorum Pontifices super finibus Diæcesum agebatur, per medi-
um Volmiri Wladislauien Epi, et fris Meinkonis de Guer
Dinuorth Magistri Prussiæ generalis, octauo idus Decembris interce-
pta et extincta est. Thomas siquidem Plocen Epus, ex sententia
prædictorum arbitrorum, parti Diæcesis suæ, possessionibusq; et deci-
mis, quam et quas obtinebat in terra Chelmensi, cedens, á Vernero

Culmen Epo pro compensatione et vicissitudine villam Orssechow, cum mensuris Episcopalibus & Iurepatronatus, item triginta mansos in terra Lubauiae sicae Diaecesis Plocen contiguae, nondum tunc cultos recepit, ex quibus processu temporis villae locatae sunt, Plocen Eccliae ditioni servientes ~

Otho Marchio Brandeburgen Castrum Sulencz prope Miedzirzecz aedificat, postea Ciuitatem Miedzirzecz capit, Boleslaus vero Pius Castrum Sulencz expugnat, diripit, & comburit ~

SAnthocen Castellaniam Otho Othonis Marchio Brandeburgen in proprietatem et ditionem suam redacturus Castrum Sulencz, inter Oppidum Regni Poloniae Miedzirzecz et Lubusz, propere de lignis, adaptata perprius lignorum materia, et ne structura ipsa a Polonis dissolueretur, extruxit. Boleslaus autem Pius Calisien Dux, etsi structuram iam consumatam, Castri praefati Sulencz grauiter ferret, intelligens ex ea sibi terrisq suis guerram necessario euenturam portendi, abolitionem illius in aliud tempus differens, oppidum suum Miedzirzecz, fossis et vallis, ligneisq propugnaculis, quae blanki apud Polonos vocantur, per circuitum communire caepit. Apparari aduersum se a Boleslao Pio Calisien Duce Otho Marchio bellum, et illius gratia Miedzirzecz muniri ratus, cum hostili exercitu in Miedzirzecz irruens, et opus munitionis semiplenum offendens, spoliato oppido, et suis in praedam dato, tam illud quam caeptum munitionis opus, Castro Miedzirzecz nequicquam expugnato, quamuis ad illius conquisitionem amplissime niteretur, incendit. Discedentem a Miedzirzecz, mox Boleslaus Pius Calisien Dux cum potentiis gentium suarum persecutus, dum consequi nequiret, terram omnem Lubucen seu Lubusanam praefati Marchionis, igne et spoliis in girum vastauit. Qua peruastata, ad Castrum nouiter a Marchione erectum Sulencz, copias deduxit, milites autem Polonorum ex scutis testudine facta, quamuis superne saxis crebris obruerentur, vsq ad parietes Castri irrumpunt, et glebatione securibus perfracta, lignorum congerie pinosa et igne admotis, Castrum succendunt et conquirunt. In quo fere omnibus Saxonibus, quos Otho Marchio pro praesidio illic relinquerat, igne consumptis, Sabel Capitaneus cum paucis viuus in manus Polonorum, inhibentibus Polonorum militibus ignem

cui paulò antè nutrimenta addebant, venit. Præda omnis armorum, equorum et victualium, in Castro reperta, militibus partita est.

Duæ acies in äere concurrentes visæ.

PRodigium eo anno in Poloniæ regione frequentius visum nunciatum est. Duo enim exercitus armati et equestres, aciebus hostilibus et infestis interse in äere et nubibus concurrere, et durum certamen gerere conspecti sunt. Quod ne perniciem Reip. Polonorum portenderet, et deuotis et religiosis viris monentibus, Deo omnipotenti, supplicationes et obsecrationes habitæ sunt.

Anno Domini 1270.

Otho Marchio Brandeburgen. Castrum Santhok reædificat. Boleslaus Pius Dux itidem non longè ab eo Castrum aliud Drdzen, octo diebus extruit. Quod Otho cepit etc.

IN Castri Sulencz, à Boleslao Pio Calisien. Duce expugnati et demoliti, vltionem, Otho Brandeburgensis Marchio, obseruato tempore, quo præfatus Boleslaus Pius Calisien. Dux Cracouiam, Ducem Boleslaum Pudicum visitatum abierat, Castrum Santok de lignis circa Ecclesiam Sancti Andreæ Februarii diebus ædificat et consumat, validoque militum præsidio imposito, fossis et vallis dispositis, discedit. Boleslaus autem Pius Calisien. Dux ex Cracouia à Boleslao Pudico reuersus, Othonem Marchionem et pacta temerasse, et hostem se iam per ædificationem et occupationem Castri Santok professum esse, comperiens, Castrum Drdzen vallatus, stipatusque forti militum agmine, ædificat. Et cùm in die Sancti Georgii inchoasset, infra dies octo, abundante artificum multitudine, opus cæptum absoluit, locatque militibus, Castrum Santok elisurus. Verùm militibus Boleslai Pii tardius et negligentius munera præsidii obseruantibus, Castrum Drdzen à Saxonibus nocte, vigesima septima Decembris die, intercipitur, et pulso inde Boleslai præsidio, Otho Marchio Brandeburgen. Castrum vtrumque nactus, occupauit.

Archiepūs Salczburgeñ moritur. In Ducatum autem Wratislauieñ quem regebat Henricus IIII. et in Episcopatum Thomas succedit.

Longo et assiduo languore Wladislaus Dux Wratislauieñ Archiepiscopus Salczburgeñ, filius Henrici á Tartaris occisi, vexatus, (nonnulli enim Wratislauieñ milites, insimulati sunt toxicum illi per escam, dum morte fratris Henrici secuta, Ducatum Wratislauieñ, in nepote relicto patrem et patruum agens, administrat, præbuisse) vigesima tertia Aprilis die in Salczburg obiens diem, in Ecclesia Salczburgeñ sepelitur. Quo absumpto Henricus quartus pubertatem iam egressus, in sortem patris et patrui succedens, Wratislauieñ Ducatus, optimé á patre locati, vtroq; parente orbatus (iam enim et mater sua Iuditha diem obierat, & in Trzebniceñ Monasterió sepulta erat) suscipit gubernacula. Et Thomas electus á Capitulo in Epātum Wratislauieñ, quem idem Wladislaus Archiepūs Salczburgeñ, administrabat, succedit, et á Ianussio Archiepō Gnesneñ Siradiæ confirmatur et benedicitur. Danti huic Wladislao in adolescentia apud Patauinum aliās Paduam, literis operam, virgo decoræ formæ á patre Paduano (ciue quodam diuite tunc veró impē) quæstus turpi gratia, adducta est, cuius ille conditionem miseratus facinusq; perosus, et egenti patri subuenit, et virgini pudore seruato, etiam dotem contulit. Pro quo quidem opere, á singulis Paduani Studii Scholaribus celebratus est insigni fama.

Vno partu triginta sex pueri æduntur.

Multa monstra eo anno in Poloniæ regionibus accidisse, nunciata sunt, in terra Cracouiensi matrona quædam nobilis Margaretha consors Comitis Viroboslai de villa Kakiel, triginta sex pueros vno partu, viuos quidem sed eodem die mortuos, effudit Cracouiæ, tredecimo Calend' Februarii.

Die Lunæ octauo idus Decembris, prima noctis hora, cæló patulé in Crucis modum aperto, lux immensa speciem lunæ præferens apparuit, et tam vrbem quām regiōnem Cracouieñ vniuersam, nouo fulgore illustrauit.

Apud Calisz oppidum infra Natalis Christi octauas, natus est vitu:
lus habens dentes caninos, et duo capita canina, quorum vnũ manẽs
in loco suo, aliud minus ad caudam situm erat, et septem pedes vitu:
linos, pelle etiam vitulina contectus, cuius cadauer nec canes nec ali:
tes, volebant contingere.

In Slesia Odram et Nissam fluuios tribus diebus rubra et sangui:
nea aqua fluxisse.

In eadem regione apud villam Michalow æstiuo tempore, cælum san:
guine pro aqua pluisse.

Hæc prodigia non in admirationem solũm sed et religionem versa, ne
in perniciem Polonici populi verterentur, assiduê â Sacerdotibus, reli:
giosisq; et deuotis viris ac fæminis, suppliciter obsecrantibus, propiciatio
Diuina exorabatur.

Nec prodigiis tantummodô sed et tempestatibus et diluuiis, annus hic
apud Polonos fuit insignis. A vigesima siquidem et secunda die Iunij
vsq; propê dimidium Augusti, continuos nocte et interdiu cælo fun:
dente imbres, adeô inflati aquis fluuij ripas excesserant, vt non solũm
segetes, agros, prata, et campos, sed etiam villarum fastigia operirent. Vi:
sla insuper fluuius intantum excesserat, et vniuersum spacium inter
montem Lassotinum, et Ecclesiam Sancti Stanislai de Rupella posi:
tum, occuparet, rabidoq; suo cursu, et homines et domos plures, pecora, pe:
cudes, iumenta et quæq; reptilia, ac molendina absorbendo, vomeret,
et agris syluisq;, induceret exterminium & orbitatatem, non agros solũm
sed et villas, culminaq; earum et villarum incolas sorbens. Et demer:
sos tunc agros ad longa tempora steriles et inutiles efficiens. Scelere
humano diluuium huiusmodi Polonis contigisse creditum est, vt qui
tunc multis et nouis peruersitatibus, clementiam Dei offenderent, noua
et insolita punitione, â iusto Deo mulctarentur.

Pomeraniæ Dux terras Prussiæ pri:
mum, deinde Cruciferi Pomeraniam
non sine damno hostiliter ingrediuntur,
tandem inter se pacem componunt &c.

FAcilè paternarum iussionum Mesthiuinus aliàs Msczugius Pomeraniae Dux oblitus, fretus Prutenorum infidelium auxiliis, bellum mouens Cruciferis, terram Culmeń vniuersam, et partem Prussiae, Epatum vzt Pomesanień, ex opposito oppidi Nowe, spoliis, caedibus, et ignibus vastauit, et plures Christianos deleuit, quindecim insuper naues oneratas victualibus Cruciferis abstulit. Quo campum et exercitum dissoluente, Ludouicus Prussiae Magister, exercitum de fratribus ordinis sui et aliis auxiliaribus colligit in die beatorum Petri et Paulj Apostolorum, Pomeraniam circa oppidum Nowe ingressus, eam igne et spoliis afflixit, pluresq́ suos captiuos soluit. Nec ea vastatione contentus, aliam expeditionem in Pomeraniam, in die Sancti Bartholomei egit, et circa oppidum Thczow, singula spoliis et flammis compleuit, Quod malum Msczugius Pomeraniae Dux mitigaturus, per communes arbitros cum Magistro Ludouico et ordine agere caepit de pace. Quae tandem damnis hincinde compensatis stabilita est, et à parte vtraq́ parum inuiolabiliter custodita.

Bela Hungariae Rex moritur. Strigonii sepelitur. Cui Stephanus filius maior natu succedit.

QVinto nonas Maij, alias die Veneris, exaltationis Sanctae Crucis Bela Hungariae Rex socer Boleslai Pudici Crac Ducis, genitor faelicis Kunegundis consortis Boleslai Pudici, moritur, cum annos triginta nouem regnasset, et Strigonii in fratrum Monasterio minorum, quod ipse regali sumptuosoq́ opere inchoauerat, corpus eius sepelitur. Quod licet Philippus Archiepiscopus Strigomensis, de Monasterio huiusmodi per potentiam abstulisset, et in Ecclesiam suam Strigomiensem transtulisset, reddere tamen illud, querelam coram Apostolica Sede fratribus minoribus facientibus, mandato Summi Pontificis Gregorii tertii constrictus, ad primaeuum locum coactus est. Cui filius eius maior natu Stephanus germanus frater Kunegundis Crac Ducissae consortis Boleslai Pudici, in Regno Hungariae successit.

Decimo Calend Octobris habita est Synodus Prouincialis in oppido Siradień de mandato et vocatione Ianussij Archiepi Gnesneń, qui in illa personaliter praesidebat. Ad quam Paulus Cracouień, Thomas Wratislauień, Nicolaus Posnanień, Thomas Ploceń, Vilhelmus Lubuceń Epi, conuenerant.

Ludouicus Prussiæ Magister moritur, & Theodoricus eligitur. Mesthuinus autem terram Culmeń. Theodoricus Pomeraniam vastat.

Obeunte Prussiæ Magistro Ludouico de Baldenszteyn, octauus Magister Theodoricus concorditer electus succedit, & Mesthuinus Pomeraniæ Dux Ludouici morte audita, cum notabili suarum gentium exercitu, terram Culmeń ingressus, eam ferociter, specialiter tamen bona Epátus Pomesanień, ferro, spoliis, et incendiis deuastat. Quo cum captiuis et præda discedente, Theodoricus Prussiæ Magister illum cum gente sua insecutus, magnam Pomeraniæ partem, Mesthuino vicissitudinem referens, populatur igne et armis.

THOMAS qui et Thomka Episcopus Ploceń, cum annis octo in Ecclesia Ploceń sedisset, á paralysi vexatus moritur, et in Ecclesia Ploceń sepelitur. Cui per electionem Canonicam Goslaus secundus Canonicus Ploceń, nobilitatem de Domo et Familia Griphonum ducens, succedit, á Ianussio Gnesneń Archiepó, fretus Semouiti et Conradi Ducum Masouiæ, fauore et consensu, confirmatur, et in Epúm Ploceń benedicitur.

Stephanus Hungariæ Rex Cracouiam venit. Vbi á Boleslao Pudico optimé habitus et honoratus fœdus inter Poloniam et Hungariam renouant.

STephanus Hungariæ Rex, limina beatissimi Stanislai Cracouień Epi adoraturus, affinemq; suum Boleslaum Pudicum & Ducissam eius Kingam sororem suam germanam visurus, in celebri comitatu, Cracouiam, septimo Caleń Septembris, aduenit, et processionum honore ab ecclesiis, á Duce veró Boleslao Pudico, singulis necessariis, ex quo Regnum Poloniæ et terras suas intrauit, tractatus et prouisus, digna congratulatione obuiam illi cum consorte sua Kinga ad septimum lapidem eunte, exceptus est. Aduentum autem noui et grati hospitis Stephani Regis Boleslaus Pudicus Dux, ampliori gratulatione honoraturus, Curiam indixit, et hastarum ludos, et alios multifarios varii generis assidué fecit, quibus expletis, victoribus proposita dedit,

premia. Multisq; diebus Stephanum Regem, et omnes milites suos splen:
didis conuiuijs et mensis, et omnium necessariorum abundantia, munificé et
liberaliter singula administrans, festinauit. Innouatum est extunc inter
Hungariæ et Poloniæ Regna vetus fœdus, viriusq; Regni Consiliarijs
id optimum et salutare pro quiete Regnorum censentibus, & in verba sa:
cra super lignum Crucis Dominicæ á Stephano Hungariæ Rege, & á Bo:
leslao Pudico Cracouień et Sandomirień Duce, Prælatis quoq; et Baroni:
bus Hungariæ et Poloniæ iuratum, vt omnes casus fælices et aduersos
ex æquo participarent. Impendentes et euenturas necessitates, communibus
propulsarent viribus, eosdem amicos, eosdemq; hostes, manente vno et eo:
dem tenore quietis et amicitiæ, inter eos et Regna habituri. Donatum
deinde Stephanum Regem Hungariæ et suos Primores muneribus ma:
gnificis, Boleslaus Pudicus Cracouień et Sandomirień Dux in Pannonias
reuertentem vsq; in Sandecz cum Kinga Ducissa consorte sua, est pro:
secutus.

Anno Domi 1271.

Castrum Santhok Boleslaus Pius
recuperaturus omnem oram illius po:
pulatur, multaq; capit. Verum Ca:
stro Santhok irrecuperato rediit.

Duplicis pacti præuaricatióne Boleslaus Pius Calisień Dux á Mar:
chionibus Brandeburgeń offensus, quod vzt et Castrum suum San:
thok occupauerant, & aliud Drdzen muniuerant, expeditionem
contra illos indicit. Et ex omnibus terris maioris Poloniæ, tam suis quám
nepotis sui Ducis Przemislai, sed et ex terris Cuiauiæ, in eius ditiónem
concedente Zemomislao Duce Cuiauiæ, copiis equestribus in vnum adu:
natis, distincto in acies et turmas propter numerositatem exercitu, in Ca:
stellaniam Santhoceń, villis et oppidis, per Marchiones iure Teutonico
optimé locatam descendit, & populatiónem, incendia, vastationemq;, tam
ædium quám agrorum et villarum latius iussit extendi, hostes ad pugná
fumorum saltem irritatióne eliciturus. Verúm cúm aduerteret illos, tra:
dentibus idipsum exploratoribus, decertandi voluntate omissa, in Castra
et munitiónes se recepisse, mœnia tantummodó tueri contentos, ad oppi:
dum Soldin, quod magis permunitum erat, copias duxit, et scalis appositis

illud capit, et inter milites spoliis partitis, incendit. Omni tandem Santocen: Prouincia peruastata, demolita, et euersa, prædarum frequentes greges, et spoliorum suppellectilem cum captiuis vehens in sua rediit, Castroq; Cruszuicen: nepoti suo Zemomislao Duci Cuiauien: restituto, illud, ne á quopiam hostium intercipi contingeret, igne adhibito iussit deleri.

Ducibus Pomeraniæ Msczugio et Varczislao de diuisione discordibus fratrem Msczugius capit. Cui reconciliatus partem dat Ducatus. Qui vlturus iniuriam, á Conrado Marchione Brandeburgen: suppetias petens, illi Castrum et Ciuitatem Gdansk pro soluendis belli impensis, tradit, tandem moritur.

Cliscente primum inter Msczugium ab vna, & Varczislaum partibus ab altera, de Principatu diuidendo discordia, Pomeraniæ Duces, fratres germanos, Swantopelci filios, mox etiam odium hostile alterius in alterum coortum est, maiore natu Msczugio et superbé et arroganter se erga Varczislaum fratrem natu minorem, gerente, et Principatus Pomeraniæ differente ex æquo partitionem, quam milites Pomerani, quibus Varczislaus fuerat in odio, fieri dissuadebant, Principatum Varcsislai quám maximé perosi. Ob quam rem veritus in se Msczugius aut seditionem aut guerram á Varczislao excitari, Varczislaum nihil hostile suspicantem, á militibus suggestus et inductus, capit et in vincula conycit. Qui apud Redzk aliquanto tempore tenebatur captiuus et vinculatus, quiq; fauentibus illi militibus Msczugii Pomeraniæ Ducis carceres euadens, confluentibus ad illum plurimis Pomeranis, nouarum rerum spe solicitis, fratri Msczugio bellum infert. Sed certamine cum Msczugio inito, dum Msczugius probatos et exercitatos milites, aciem insuper magis instructam et frequentem haberet, Varczislaus Tirones et hos quidem raros, paruo negocio á Msczugio fusus, in sylvas refugit, moxq; de alio exercitu instaurando animum intendit. Verúm omnibus Pomeranis stragem

mutuam execrantibus, & in militiam ægre euntibus, Msczugius placi-tare cum fratre Varczislao compulsus, indicta ob id die Pomeraniæ Du-catum ex æquo cum fratre Varczislao, in præsentia militum partitus, re-conciliatione mutua habita, ciuile abrogat bellum. Non quieuit tamen Varczislai animus in Msczugium magnoperé exulceratus, sed captiuitatis suæ dedecus, magno furore magnaq; indignatione prosecutus, militibus etiam suis suapté ignito animo ampliores flammas adycientibus, bellum in Msczugium tam proprio quâm externo milite id gesturus, anxius et solicitus apparat, non quieturus primùm, donec vel Msczugium captum ea quæ ipse pertulerat, vincitum pati cogat, aut ex Pomeraniæ terra effugiat. Quod ut maturius expleat Conradum Marchionem Brande-burgensem, filiam Przemislai Posnanien olim Ducis matrimonio ha-bentem, ad ferendum sibi contra fratrem Msczugium suffragia, enixi-us non tam precibus quâm premiorum solicitabat oblatione. Conradus autem Brandeburgen Marchio, vir et ambitiosus et industrius, Castel-lania Santhocen in vim dotis sibi data iam inescatus, ad alias quoqué terras Polonorum occupandas spem et animum porrigit, et laturum se Varczislao contra Msczugium auxilia non abnuit, dummodó vel obla-ta premia vel certitudinem super ipsis acceperit. Varczislaus aut Dux pecuniæ et ipse ac donatiui inops, conditionem tamen Conrado Mar-chioni Brandeburgen, de premio dando (: tantus fuit ulciscendi de fratre Msczugio ardor:) impleturus, Castrum Ciuitatemq; Gdansk quæ sibi in sortem cesserant, Conrado Marchioni Brandeburgen præfato, donec summam, de qua inter illum et Conradum prædictum conuenerat, exolueret, obligat. Castroq; Gdansk fortissimo Conrado Marchioni Brandeburgen tradito, in Castrum aliud Wiszegrad, bellum Msczu-gio fratri mouendum apparaturus, secedit, et graui valetudine ac mor-bo correptus est, et post paucos dies decedit, in Junioremq; Wladisla-uiam delatus, á militibus apud fratrum Minorum Monasterium sepe-litur. Reintegratum sibi Dux Msczugius morte Varczislai fratris ratus Principatum, etsi tam Viszegrod, quâm Thsczow, Gniew, Szwie-czie, et aliæ munitiones atq; Castra, quæ pro sorte sua Varczislaus ac-ceperat, morte Varczislai secuta, in suam ditionem sponté concederent, Castri tamen et oppidi Gedanensis possessionem repetenti, á Saxonibus Conradi Marchionis nomine illud occupantibus, responsum est, Castrum et oppidum Gdansk, ad ius et proprietatem Marchionis sui Conradi, ex pactis cum fratre suo Varczislao initis, et graues impensas ob id factas, recidisse, proinde abiret, et sua in quiete possidere sineret.

Quo responso offensus et irritatus, quid agendum expediret cum suis consultabat. Et nonnullis quidem videbatur Castrum Gdansk obsidio: ne et impugnatione continua, á Saxonibus euincendum esse, sed lo: cus et natura et arte satis emunitus, longam obsidionem et difficilem expugnationem portendebat. Occurrebat, et hostium respectus, ne Conradus Marchio fortiori fretus potentia, obsidentes obterreret. Im: plorandum igitur omnes Boleslaum Pium Calisień Ducem, ex mater: tera Msczugii genitum, Principem ea tempestate tam animo quàm militia pollentem, vt fratri suo Msczugio opem ferrat, et portionem tam insignem Pomeraniæ Ducatus, in quem ipse Msczugio mortuo, et successorem non relicturo, successurus erat, abrumpi dolis et vafri: cie Saxonum non permittat. Ea sententia ab omnibus comprobata, ad Boleslaum Pium Calisień Ducem itum est, et auxilia sua in re: cuperationem Castri Gdansk expetita. Quæ etsi, deliberatione cum suis habita Boleslaus Pius, veteribus obliteratis offensis, conditio: nem Msczugii, fraude Saxonum violati, miseratus, se edixit præsti: turum: hyeme tamen appetente, anni sequentis tempus, ad obeundam rem huiuscemodi consignat: facilius aut induratura glacie aqua, aut Solis feruore calidata, quàm caduca et fragili, vicesq; varias mutan: te aura, expugnationem Castri præfati perfecturus.

Lestkoni nigro in corona Baronum impotentia obycitur á coniuge. Quæ illo relicto in monrio fratrum mino: rum Cracouiæ pro virgine se gessit.

COnsors Lestkonis nigri Siradień Ducis, Ducissa Griphina, filia Rosczislai Russiæ Ducis, quamuis propè sex annis in viri sui Lestkoni nigri contubernio degeret, virginem tamen se gessit in eam diem, nec á viro suo cognitam, impotentiam et fragilitatem illi obyciens, Baronum et militarium matronarumq; Siradień contio: ne aduocata, agente etiam Lestkone Duce coram, et accusationem silentio profitente, deduxit: peplo, quo caput obuoluere, vt nupta so: lebat, in Monasterio fratrum minorum in Cracouia, sub multorum præsentia, detracto, virginem se deinceps, intecto capite deambu: lans, gerere, Leszkonisq; Ducis consortia euitare cœpit, coniugii huiusmodi diuortium quæsitura.

Bellum inter Bohemos et Hungaros repetitur, superiorq; factus Bohemie Rex spoliis onustus rediit in Austria.

BEla Hungariæ Rege fatis absumpto, et in locum eius filio Stephano per insignitionem Diadematis surrogato, bellum inter Hungaros et Bohemos, pactis et affinitate compositum, mox reintegratum est. Idibus siquidem Aprilis Bohemiæ Rex Przemislaus aliàs Othokarus Castrum Preszburg ad fluenta Danubii situm hostiliter inuadens illud conquirit. Capit et Tharnauiam et Nitram, et eis spoliatis, in cæteras munitiones et regiones, igne et spoliis sæuit. Habita quidem sunt inter suos et Hungarorum milites particularia certamina, variam sortem partibus adferentia, in congressum tamen vniuersæ dimicationis venire vterq; Regum distulit, ponteq; in flumine Raab abrupto, Przemislaus Bohemiæ Rex, prædis et spoliis onustus, in Austriam, quæ tunc in sua ditione consistebat, multis militibus amissis, rediit. Quæ eo ex Hungaria discedente, multis et variis tam spoliis quàm incendiis, per Hungarorum milites vexata atq; lacessita est.

Electio Papæ Cardinalium discordia in biennium producitur, tandem Gregorius X. eligitur.

PRima Septembris die Cardinales Ecclesiæ Romanæ, qui sатore zizaniæ serente inter illos discordiam, de eligendo Summo Pontifice, plusquàm biennio, identidem conclaue ingredientes (quamuis à Philippo Francorum, et Carolo Siciliæ, Regibus, personaliter aditi, de expedienda electione solicitarentur) conuenire non poterant. De Simbaldo Archidiacono Leodieñ absente agentes conclaue, conueniunt, qui natione Lombardus de Ciuitate Placentina, et Domo Vicecomitum erat, etiam de Archidiaconatu suo Leodieñ ab Epo Leodieñ (quem postea iustius sede sua priuauit) expulsus, in Sanctam terram ex deuotione transfretauit. Et electione sibi præsentata, Viterbium, vbi adhuc degebat, Collegium Cardinalium venit, Papatuq; accepto, Romam petiit, ibiq; coronatur et consecratur. Vir miræ in Sæcularibus experientiæ, quamuis modicæ literaturæ. Non pecuniarum, lucris, sed eleemosynarum in pauperes

largitioni operam dans. In consecratione autem Gregorius decimus nominatur.

Conradus Glogouien Dux superducta alia coniuge, eidem tria Castra et oppida dotis nomine obligat. Qui á Boleslao fratre Legnicensi Duce quin captiuaretur parum aberat.

ORbatus uxore prima Salomea filia Wladislai Othonis Maioris Poloniæ Ducis, Conradus Glogouien Dux, aliam superducit Brigittam, filiam Theodorici Marchionis Missnen, relictam quondam Conradi nepotis sui ex filio Conrado Romanorum Imperatoris Friderici, á Carolo Siciliæ Rege victi, et in Neapoli capite cæsi, magna et in pecunia et in suppellectili secum dotem ferentem. Cui ratione nuptiarum pro dotalicio et dote accepta, Conradus Glogouien Dux Crosnam, Greifenstein, et Castra et oppida, obligauit et inscripsit. Rememoratus autem captiuitatis suæ Boleslaus Sæuus Dux Legnicen quam á germano suo Conrado pertulerat oppidum eius Glogow intercipit, vbi se pariter et Conradum Ducem intercepturum rebatur, parum quoque abfuit vt Conradus caperetur. Quiescebat enim in eo suo oppido securus, sed de aduentu hostili Boleslai fratris sui paululum antè præscius, cum paucis exiliens euasit.

VOLMIRVS Wladislauien Epus, cum annis tribus et viginti sedisset, moritur, et in Ecclesia Wladislauien sepelitur. Cui Albertus Decanus Wladislauien, concorditer electus, nobilis de Domo et Familia Perstina siue Wieniawa, succedit per Gregorium decimum prouisus.

Paulus Epus Cracouien vitæ exemplo malus, Diuinarum et humanarum legum contemptor per Otham et Zegotam de Armis bipennium capitur, et ad Siradien Castrum portatur. Indeque emissus per concordiam, castigatis castigatis captiuatoribus et magna pœna per Boleslaum Epo soluta.

AD illicitos et statui culminiqꝫ Pontificali aduersos abusus, Paulus Cracouień Epus, Episcopali grauitate pessundata, conuersus, lasciuiam primum et voluptates sectatus, Sanctimoniali quadam ex lapide Sanctæ Mariæ violenter abstracta pro concubina abutebatur, violentus tandem et intolerabilis subditis et vicinis, Principi verò suo Boleslao Pudico Cracouień et Sandomirień Duci, et Iudicijs, contumax et rebellis. Assiduus in syluis venationibus operam dando, rarus in officio et Ecclesia, Diuinam et humanam contra se prouocabat vltionem. Neqꝫ solum cum aduersarijs Ducis Poloniæ Baronibus, sed et cum Lithuanis et barbaris, connubijs et affinitate sibi alliecefactis, quo aduersus Ducem et leges tutus et impunis consisteret, sentire cœpit. Consistentem autem illum in villa et Curia Episcopali Kunow, et tam salutifera monita Ducis Boleslai et Prælatorum Canonicorumqꝫ Cracouień, quâm Legum iuditiorumqꝫ scita, contemnentem, duo militares Otha et Zegotha de Domo bipennium, consentiente et mandante Duce Boleslao Pudico, an iniussu eius incertum est, aggressi, captiuant, et rebus suis inter se partitis, captiuum Epum in Siradień Castrum, per syluas et nemora, amicorum, fratrum, consanguineorum, et familiarium Episcopi, vim et aduersitatem veriti, transportant. Vbi à Duce Lestkone nigro Siradień et eius officialibus susceptus, sub honesta custodia, captiuus, mense integro detinebatur. Quod maiorem suspitionem et coniecturam in Boleslaum Pudicum auxit, captiuitatis Pontificalis ipsum fuisse authorem, cùm Lestko niger Siradień Dux, neqꝫ susceptorem, neqꝫ obseruatorem se captiui, nisi voluntatē Boleslai Pudici Ducis habuisset exploratam, præstitisset. Captiuitatem illius, Ianussius Gnesneń Archiepus vt par erat detestatus, omnem Gnesneń Prouinciam, Ecclesiastico interdicto subycit. Ea necessitate et probris populorum Boleslaus Pudicus Cracouień et Sandomirień affectus, Paulum Epum à captiuitate soluit, et in Quadragesima cum illo per mediatores et arbitros, vzt Magistrum Dersieragium Præpositum, et Valterum Canonicum Cracouień, sub certis conditionibus concordauit. Quorum fuêre hæ insigniores, vt Captiuatores Epi Otham et Zegotam puniat, et à suo consilio et communione sequestret, vt ducentas marcas argenti illi soluat, vt sortem Ducalem in Dzierzna illi donet. Quæ singula Boleslaus Pudicus Cracouień et Sandomirień Dux executus, etiam Otam et Zegotam captiuatos in

vincula coniecit, ac per mensem unum vinctos tenuit. Qui tandem amicorum et fratrum soluti suffragiis, et pudorem illis illatum, et Episcopi et fratrum ipsius impendentes insidias euasuri, hæreditatibus quas in Cracouien et Sandomirien Ducatibus, obtinebant, venditis, ad Wladislaum Ducem Opolien commigrauêre, et in Opolien regione acceperant incolatum ~

Anno Domini 1272.

Msczugius Pomeraniæ Dux cum auxilio Boleslai Pii Castrum et oppidum Gdansk vi et armis recuperat ~

SAxonicam et Marchionis Brandeburgen Conradi affinis sui perfidiam, in occupatione Castri et oppidi Gdansk deprompta Boleslaus Pius Calisien Dux repressurus, delectu expedito rum militum ex Maioris Poloniæ et Cuiauiæ terris habito, primùm in Pomeraniam, vbi se illi Dux Msczugius Pomeraniæ, cum vniuerso Pomeranico exercitu coniungit, quindecima mensis Ianuarij venit, ex inde aciebus instructis ad Gdansk applicat, et Castrum Gdansk tam aqua quàm terra graui obsidione constringit. Quod cùm diebus aliquot tormentis et bombardis frustra quasasset, proiectionem tormentorum structuris Castrum sua firmitate elidentibus, nona demum die ad expugnationem Castri milites educit. Et testudinibus ex asseribus frequentibus, ne subeuntes supernè obruerentur, dispositis, Castrum milites aggressi, variè illud impugnant. Et hi quidem testudinibus Castro applicatis, securibus parietes violant, alii ignes parietibus adhibent, defensores flamma et fumo repulsant, alii scalis appositis, mœnia conscendunt, sagittarijs mira pertinatia tela in Saxones iacientibus in suorum tutellam. Neq; Saxonibus minor animus inerat, tam se quàm Castrum ex impendenti periculo tutandi, quin et ipsi Saxis in grandinis modum emissis, feruenti aqua et pice, Polonos et Pomeranos acrius insistentes, ferirent, et prosternerent. Expugnatione tandem in longum diei protracta, cùm in sauciorum et desideratorum locum, Boleslaus Pius Dux singula oculis et diligentia lustrans, nouos et recentes milites secedere iuberet,

Saxones telis, saxisq; deficientibus pugnam et defensionem remit-
tunt. Propter quod Polonorum et Pomeranorum milites, spacio da-
to, Castrum in locis aliquot perforant et perstringunt, clamoreq;
valido, quem victores ædere solent sublato, Castrum irrumpunt,
et obuios quosq; Saxones, cum perfidiæ tum acceptorum vulne-
rum memores, suis parentaturi desideratis obterunt et obtruncant,
Pauci in turrim æditiorem euadunt, qui vitam tantummodo pa-
cti, armis et quæ obtinebant deditis, compedibus et captiuitati
miseræ addicti sunt. Poloni & Pomerani Castro fortissimo, præ-
ter spem, in cuius oppugnatione longum tempus se absumpturos por-
tedebant breui potiti, etiam spoliis Saxonum potiuntur. Castro
expugnato, et oppidum, quod à Solis Ciuibus sine militum præsidio
tenebatur, Duci suo Msczugio deditionem fecit. In hunc modum
perfidia Saxonum vlta, et Castro Gdansk Duci suo Msczugio
restituto, Boleslaus Pius Calisien Dux, prosequente illum Msczugio
Duce, et se in eius fide, obsequio, et clientela, perpetuò vnà cum
terra Pomeraniæ, mansurum repromittente, in Ducatus suos, exerci-
tu licenciato, abiit. Msczugius autem Pomeraniæ Dux, in nonnul-
los Ciues Ciuitatis Gedanen, et signanter in Arnoldum et Iacobum
eorumq; cognatos, fratres, et affines, vltionem exercens, ipsos capi-
te damnauit, bonaq; eorum singula, redegit in Fiscum, quoniam
hi et in mortem suam et suorum Baronum conspirasse, propensiusq;
Marchioni Brandeburgen adhæsisse, et maiorem hostilitatem
Duci Msczugio ferebantur monstrasse. Duas autem villas, quæ ad
illos pertinebant Skrobetow et Vichomino Ecclesiæ Wladislauien
et tunc suo Epo Alberto, perpetuò donauit, beneficia Diuina reco-
gniturus.

Stephanus Hungariæ Rex moritur. Cui filius Wladislaus succedit.

IN maiori insula Buden in Begmarum loco, Stephanus Hun-
gariæ Rex, germanus Kunegundis Crac Ducissæ, cùm annis du-
obus tm̄ modò regnasset, moritur, et apud Albam regalem sepeli-
tur, duos filios Wladislaum et Andream relinquens, Cui celebratis ex
more exequiis, Wladislaus maior natu in Regnum successit, septima
die post obitum paternum Prælatorum et Baronum Hungariæ fauore
ad Regium culmen suffectus. Alter verò germanus suus Andreas

cum maior annis esset, Ducale tantum nomen sortitus, sub Regis ditione fouebatur.

Boleslaus Pius misso Przemislao Posnanien Duce cum copiis omnem oram Brandeburgen vastat, et capit Castra duo, Strzelcze & Drdzen.

Quiete militibus ad expediendum arma, curandaque corpora quatuor mensium concessa Boleslaus Pius Calisien Dux alteram rursus omnibus passim terris suæ ditionis expeditionem in Saxones & Brandeburgenses Marchiones iniuriam occupationis Castri Santhok prosecuturus, indicit. Ad quam, sexto Calen Iunii copiis equestribus et pedestribus conuenientibus, ire aspernatus, in locum suum Przemislaum Ducem Posnanien, sedecimum iam agentem annum, surrogat. Curam tamen traducendi & regendi exercitus, & omnem iubendi potestatem, Przedpolkoni Palatino Posnanien, & IOanni qui Ianek appellatus Castellano Calisien, & ingenio & manu promptis, & quorum æstimatio apud cæteros supereminebat, demandat. His itaque Ducibus exercitus Polonicus, terras à Saxonibus occupatas, vltra Drdrensitas ingressus Castrum Strzelcze, nouiter à Conrado Marchione Brandeburgen fabrefactum, quod primum terras hostiles ingredientibus occurrebat, oppugnare aggressus, impetu et feruore expugnandi ingenti adhibito, capit. Et ferè omnes Saxones ad præsidium illic relictos cædit interemitque, paucis vita tributa est, quibus vt parceretur, Przemislaus Posnanien Dux furentes milites assidua interpellatione ægrè peruicit. In tecta deinde et in agros, igne et spoliis sæuitum est, & omnis ora Saxonica citra Odram sita hostiliter & vsta & populatione vexata, In Poloniam denique cum præda pecorum & spoliorum reuersuro, & iam exercitu iuxta Castrum Wieliun agente statiua, nunciatur, Castrum Drdzen paruo militum præsidio teneri, à Caszubitis quoque, qui in Polonico exercitu erant, nauigio Castrum aggressis, et primam portam adortis, igne apposito incensum esse. Militibus quibus iam discedendi in Penates facta erat per Duces licentia, ex itinere reuocatis, ad Castrum Drdzen admouit exercitum. Sed Saxones ad præsidium illius relicti, extrema, quæ suis in Castro Strzelcze acciderant, se passuros Castro conquisito veriti, vitam tantummodo et libertatem pacti, Przemislao Duci de Castro Drdzen deditionem faciunt. Quod illicò

excedentibus de illo Saxonibus, & ne violarentur, specialibus militibus ad terminos terrarum conductis a Duce Przemislao, firmo militum præsidio locatum est. Dux ipse Przemislaus Posnamien. Tirocinii sui primiciis duorum Castrorum conquisitione insignitus, ad obeunda cætera bella, prospero successu iniciatus, ouans rediit.

Pruthem a Cruciferis vincuntur

Duobus Comitibus de Iulich & de Marka, in Prussiam cum gentibus die Sancti Vincentij in auxilium fratrum Cruciferorum, qui iam biennio integro, graues et assiduas clades a Pruthenis barbaris pertulerant, venientibus, aciebus ordinatis in terram Sambien. fit descensus. Nec Sambien. detrectauere pugnam, occurrentesque Christianorum exercitui, acerrime dimicant, ad extremum tamen, multis hincinde cadentibus, vincuntur barbari, et ad villam Skluuen diffugiunt, vbi certamine innouato residui confliguntur, & Cruciferis plena cessit victoria.

Gnesnen. Archiepo mortuo sex annis Sedes vacauit

Ianussius Gnesnen. Archiepus, cum annos duodecim in Pontificatu exegisset, vigesima sexta die mensis Augusti moritur, & in Ecclesia Gnesnen. sepelitur. Post cuius mortem licet Capitulum Gnesnen. electionem celebrando, Philippum Gnesnen. Præpositum concorditer & Canonice elegisset, electio tamen sua, & propter Sedis Apostolicæ frequentes & diuturnas vacationes, & propter alias causas, non fuit confirmata. Quapropter Ecclesia Gnesnen. annis circiter sex, sub quibus magna in suis bonis pertulit dispendia, viduata extabat Pastore.

Glogouien. Duci altera vxor moritur. Cuius dotalicia bona parens occupat et Archiepo Maydeburgen. vendit

Breuiusculam & non diuturnam Conradus Glogouien. Dux voluptatem altero matrimonio expertus, Brigittam secundam sponsam suam Theodorici Marchionis Missnen. filiam

superiori anno traductam, fato interceptam amisit. Genitor autem illius Theodoricus Marchio Mißnen, morte filiæ cognita, dotalia illius bona per Conradum Glogouien Ducem inscripta, vzt Krosnam, Greifensteyn, et Trzin, missis officialibus, Conrado Glogouien Duce ne quicquam prohibente, occupat. Et illorum nactus possessionem, Conrado Archiepo Maydeburgen dicto de Steymberg ea in decem millibus florenorum obligat, & ipsum Archiepum & suam Ecclesiam Maydeburgen præfatorum bonorum, eo iure quod sibi competebat in illis, instituit Dnum, hæredem, & successorem.

Anno Domi 1273.

Przemislaus Rex Bohemiæ cum Boleslao Pudico de Ducatu Opauiæ concordaturi conueniunt. Quam concordiam relinquunt suspensam. Interim authore Paulo Epo Crac multi rebellant milites ad Wladislaum Opolien Ducem euntes, ipsumq vocantes ad Ducatum. Qua re Boleslaus cognita, misso exercitu, omnes profligat, superstitibus castigatis. Item vicia Boleslai Pudici enumerantur.

Veteres simultates, differentias, & odia Przemislaus Bohemiæ Rex ab vna, & Boleslaus Pudicus Cracouien Dux partibus ab altera, quæ occasione Ducatus Opauiensis, á Przemislao Bohemiæ Rege perperam occupati, inter illos annis superioribus gestæ sunt, æquitatis via complanaturi, in Opauia conueniunt. Et Baronibus communibus agentibus plures viæ pro pacificandis Principibus, & tollendo dissidio tentatæ sunt. Verum cum nulla earum procederet, quoniam neq Bohemiæ Rex Przemislaus de occupato Ducatu Opauiæ, asserens illum post Mieczslai Ducis Opolien mortem, Testamento sibi legatum & relictum, ad se legitime deuolutum esse, cedere, neq Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux, tam notabilem portionem terrarum Regni Poloniæ abrumpi, et altero Regno appropriari, vellent assentire, Barones communes & Consiliarij Regnorum, bella in eorum capita & pericula recissura, pro posse euitaturi, Principes quidem inuicem reconciliant, & amicitiæ vinculum inter illos firmant.

Quæstionem autem de Ducatu Opauiæ in annos viginti, per sufferen:
tias pacis in illud tempus duraturas, suspendunt. Redeuntem
ex Opauien dieta Boleslaum Pudicum Cracouien & Sandomirien Ducem,
ciuile bellum, & nonnullorum militum suorum seditio, dudum quidem
gliscens, sed tum primum erumpens excepit. Auctor illius principalis
Paulus Cracouien Epus insimulabatur, quem per licentiæ campos iam
tunc gradientem, & grauitate Pontificali omissa, venationes per se
tractantem, cum Lithuanis quoqz et fidei & Polonorum hostibus, iun:
gentem publicé, quo aduersus proprium Ducem & Dominum Boleslaum
Pudicum securior esset, affinitates & connubia. Ecclesiam suam Crac
rarissimé officiantem, & conuentus nonnullos cum militibus rapto aut
furto viuere assuetis, aut iudiciis damnatis, vel ære alieno grauatis,
agentem, Dux Boleslaus vel capiando vel exiliando, restinguere de:
creuerat. Erant & pleriqz milites Boleslao Pudico suapté infensi,
quód quosdam illorum pro demeritis, bonis hæreditariis, quosdam capi:
te, nonnullos carcere et captiuitate, mulctauerat. Rebellaturi itaqz
Boleslao Pudico suo Duci, et seditionem aduersus illum atqz bellum ex:
citaturi, Wladislaum Opolien Ducem per nuncios secreté primúm con:
ueniunt, et suis grauaminibus illi expositis, & eo præsertim, quód il:
lis inconsultis et dissentientibus Boleslaus Pudicus Cracouien &
Sandomirien Dux sibi successorem Lestkonem nigrum Ducem Siradi:
en, Principem eis ingratum destinarit, deditionem illi terrarum Crac
et Sandomirien offerunt, precantes vt illam non abnuat suscipere, gra:
tius ipsum quám Lestkonem nigrum in Ducem & Dnum propter multos
respectus & vicinitatem connexionemqz terrarum, & commoda inde
sequentia habituri. Elatus hac deditione et oblatione, Wladisla:
us Opolien Dux, eam parum deliberatus acceptat, sperans se Craco:
uien et Sandomirien Ducatuum Dominium, et propter Boleslai Ducis
orbitatem & senium, quo propediem moriturus destinabatur, facili
negocio assecuturum. Mandat quoqz Cracouien et Sandomirien militi:
bus, vt ad se personaliter pro die certo in Opoliam veniant, deditio:
nem ipsam iureiurando et lris firmaturi. Ad rem itaqz hmoi compo:
nendam, de consilio et suasu prædicti Pauli Cracouien Epi in numero
frequenti et feré omni sua et suorum potentia (inuasionem enim á
Duce Boleslao Pudico, re plurimum vulgata verebantur) progressi
vsqz in Bogehim villam Monachorum peruenerant, vbi illos Boleslai
Pudici Ducis exercitus, ex Curien et militibus nobilibusqz, qui fidem
Duci suo promissam temerare impium et nefas ducebant, collectus, die
Veneris quarto nonas Iunii consequitur. Fit itaqz durum certamen

inter vtrosqz, et tam atroci pugna certatum est, vt ferè nemo loco cesse-rit, propter quod multi mortales ab vtraqz parte cæsi, omnes pectore ad-uerso loca quæ cœperant, mortui occupabant. Inter desideratos Swantosla-us filius Wladimiri, Rathiborius Castellanus de Lukow, et alii plures nu-merati sunt. Cessit tamen militibus Boleslai victoria licet non incruen-ta, pauci qui euaserant ad Wladislaum Ducem Opolień, fuga se recipiunt. Sed post victoriam & in viuos & in desideratos rebelles, per Boleslaum Ducem animaduersum est, & bona eorum singula confiscata, & aut vsibus attributa Ducalibus, aut victoribus distributa. Extabant aliæ ma-gis principales, magisqz vrgentes & verificæ seditionum causæ, calum-niarum enim virus, Boleslao Pudico Duce et dissimulante et tollerante per omnia Principatuum suorum loca, adeò diffundebatur grassabaturqz, vt plures militares numero, viri simplices et iusti, per Calumniatorum astus et dolos, iudiciis damnati et pœnis innocenter addicti, aut exuerentur su-is patrimoniis, aut iudiciales transgressiones, quas culpas vocitamus, tam Duci et iudicibus, quàm actoribus soluere coacti, grauissimis dispendiis subiacerent. Querulantium insuper, et se super suis offensis et iniuriis adeuntium, parum iustus parumqz finalis decisor, munerumqz et largitio-num sectator, modico accepto munere, facilè in partem vtramqz, cum vnius tamen læsione & præiudicio præceps ferebatur. His accidebat quòd canum nimius & immoderatus amator & fotor, venationum quoqz excessi-uus et intempestiuus tractator, tam Ecclesiasticis quàm Sæcularibus vi-ris, crebra irrogans & ingeminans grauamina, vniuersis suis subditis qui pro ea tempestate ad tractandum & prosequendum Ducales venationes ad nutriendum quoqz Ducales canes, erant obnoxii, onerosus et importabi-lis censebatur.

Lithuani terram Lublinen prædantur. Quod etiam factum fertur Pauli Epi Cra-couien, suggestione euenisse. Cui vox humana et lupus dixisse affirmantur, Ve tibi Paule, Illo tandem contrito annunci-asse postea septem annorum vitam.

Oppresso ciuili bello aliud æquè horrendum & detestabile barbaricum emersit. Lithuani siquidem gentiles, Pruthenorum etiam et Samogita-rum coaucti auxiliis, hostili & graui exercitu, in terram Lublinen prima die Iulii descendunt, & Boleslao Pudico Duce tum propter diminuta

ex ciuili bello potentiam, suis non ferente opem, congrassabantur barbari passim in omnes, & maiorem partem terræ præfatæ Lublinen, velut in vltionem eorum, qui ad Bogehim ceciderant, peragrando, & incendia & stragem miserabilem ædunt, et multos mortales cum spoliis & pecore in seruitutem abducunt. Insimulatus est etiam et hanc cladem, Paulus Cracouien Epus, insimulatione vulgata & notoria Cracouien Duci Boleslao suo aduersario, & terræ Lublinen, velut in vltionem illorum qui ad Bogehim cæsi sunt, procurasse, & Lithuanos suapte fidei Christianæ et Polonis hostes, ad inferendum Polonis & Ducatibus Boleslai Pudici bellum, tam literis quàm nunciis, tanquam confœderatos et affines suos incendisse. Occisorum quoq; ad Bogehim domestico bello, & in Lublinen terra externo, sanguis adeò illi imputatus est, vt circumstantibus illum in Monasterio Sanctæ Trinitatis Ordinis Prædicatorum, in Cracouia tunc commorantem, septuaginta viris, vox ex aëre ad eum, boni ne an mali Angeli incertum, prolata ferebatur, eo ipso in tempore sonuisse. Ve tibi Paule Episcope, satius tecum actum esset, si natus non fuisses. Visus est et à quodam religioso per quietem lupus, erectis prioribus in sursum pedibus, voce humana contra Paulum Epum exclamasse. Ve tibi Paule Episcope, quoniam cepisti et occidisti. Qua voce et relatione conterritus, plurimum contritus erat, cùm fletibus et lamentis sua scelera in cubiculo solitarius deplangeret, audiuit alteram vocem. Ne timeas inquit, Paule Episcope, age quodlibet, in anno septimo moriturus. Cui voci respondit. Optimè, inquit, aget mecum Diuina pietas, si vitam mihi vsq; in septennium protelauerit, infra illud tempus de factis meis digna pœnitentia expiationem obtenturus. Hæ voces adeò fuerunt sonorosæ, vt etiam ab his qui fores cubiculi obseruabant, patenter exceptæ sunt.

Terræ Polesitarum et Pruthenorum à Ducibus Christianis populantur.

Lithuanis terræ Lublinen vastationi intendentibus, Lestko et Conradus Cuiauiæ et Masouiæ Duces, terras Polesitarum et Pruthenorum forti potentia ingressi, ipsas igne, spoliis, et cædibus populantur. nullam quoq; à barbaris experti resistentiam, magnum captiuorum et spoliorum numerum in propria deducunt, et vicissitudinem dignam in Lithuanos, pro terræ Lublinensis vastatione, fœnore geminato reddunt.

Vltturus ambitionem Ducatuum suorum Ducis Opoliensis Boleslaus Pudicus cum magnis copiis omne Ducatu illius praedatur.

Cladium, quas pertulerat ad Bogehim & in Lublinen ora, Boleslaus Pudicus Cracouien & Sandomirien Dux, magnam & principalem occasionem Wladislaum Opolien Ducem, quod militibus Cracouien & Sandomirien rebellionem, et nouas res molientibus fauerat & rebellionis eorum acceptator extiterat, fore ratus, omnem iram in illum, velut suum Principatuum ambitorem vertit, contractisque ex omnibus suis Prouinciis copiis, ferentibus illi personalia auxilia Boleslao Pio Calisien Maiorisque Poloniae, & Lestkone nigro Siradien Ducibus, terram Opolien infesto agmine, in die Sanctorum Simonis et Iudae Aplorum, ingreditur, & vastationem latius quo potest, vicos et oppida vrendo, extendit. Ad ipsam quoque Ciuitatem Opolien accedit, et omnia suburbana eius peruastat et inflammat, ab expugnatione et obsidione abstinet, vrere tantummodo tecta, et depopulari agros contentus. Non poterant multiplices fumi et flammantes aedes, Wladislaum Opolien Ducem elicere ad pugnam, euidens enim periculum, cum tribus simul Ducibus, expeditos et probatos milites habentibus, si ipse cum paucis decertare statuisset, metuebat, in pabulatores tamen & milites, qui longius a Castris progressi agebant praedas saepius irruens, & pallantes passim per agros, milites deuincens, multis incommodis caedibusque Boleslai exercitum et caeterorum Ducum secum vna militantium affecerat, et multos aut obtriuerat aut ceperat. Ab Opolien Oppido continuato itinere, versus Kozle & Ratiboriam itum est, nec ante vastationi finis datus, donec omnes terrae, Wladislao Opolien Duci parentes, peruastatae sunt.

NICOLAVS Posnanien Epus, cum annis nouem Pontificatum exercuisset, Posnaniae moritur, et ibidem sepelitur. Cui IOannes primus dictus Wiszkowiecz Cancus Posn, per electionem Canonicam successit, a Gregorio Papa decimo, per fauorem et intercessionem Boleslai Pii Calisien Ducis, & Przemislai Posnanien & Maioris Poloniae Ducis, prouisus, nobilis genere Polonus.

Przemislaus Posnanien Dux gratia contrahendi matrimonii in terras Slauorum descendit matrimoniumque perficit.

Matrimonium propter relinquendum successorem Przemislaus Posnanien Dux (unicus enim erat, à Boleslao Pio Calisien Duce, qui et ipse, quo ad virilem sexum infaecundus, persuasus et instigatus) cùm annum tunc sedecimum expleuisset, contracturus, in Slauorum terras et ad oppidum Stetin, ad Ducem Slauorum Barwin, neptem suam, filiam uxi filiæ, natam Henrici Ducis de Visczimicz, vel quemadmodum aliis placet Nicolai Caszubitarum Ducis nomine Lukierdem, visurus, descendit. Et cùm tam mores quàm forma virginis illi placuisset, accipit illam in coniugium. Celebratisq; in oppido Stetin nuptiis, illam in Posnaniam septima die Iulii aduehit, quæ et processionis honore à Cathedrali Posnanien, cæterisq; Ecclesiis, & à Boleslao Pio Calisien Duce, necnon Baronibus & Optimatibus Maioris Poloniæ, obuiam illi euntibus digna reuerentia excepta est.

Anno Domini 1274.

Boleslaus Pudicus Crac. et Wladislaus Opolien. Duces, reconciliantur.

Recrudescebat inter Boleslaum Pudicum Cracouien. Sandomirienq;, & Wladislaum Opolien. Duces, anno superiori cœptum et gestum bellum, & alter in alterius perniciem copias expediebat, & arma vicinosq; Principes & vicinas gentes, aut necessitatis vinculo, aut donatiuo, contrahebat, maioribus propè odiis quàm armis bellum gesturi. Cùm Wladislaum Opolien. Ducem, exusti spoliatiq; Principatus, & recentes cineres atq; fauillæ, in sua et Baronum ora recidentes, Ducem verò Crac. Boleslaum Pudicum indignitas facti, quòd Wladislaus Opolien. Dux in suarum terrarum occupationem aspirauerat, & à nonnullis Crac. militibus iniustam deditionem acceperat, ad inferendum bellum stimularent. Boleslaus interim Pius Calisien. Dux, quamuis partium Boleslai Pudici Crac. & Sandomirien. Ducis esset, dissidentes Duces cœpit ad pacis et æquitatis viam reducere, & utriq; pacem persuadere. Quorum per plures tractatus et fatigas, flamma tandem restricta, æquis conditionibus, quod apud nonnullos vix possibile videbatur, redditis hincinde captiuis et damnis compensatis, pacem composuit.

Monasterium Ordinis Cistercien. olim Now in Dobrami appellatum in Polpin fundatur seu transfertur.

Quarto nonas Januarij Msczugius Dux Pomeraniæ in Castro suo Szwieczie agens, Monasterium in Polpin in terris Pomeraniæ et territorio Tunauien. sub titulo et honore beatæ Mariæ virginis ordinis Cistercien. olim Nowin Dobrani appellatum fundat vel potius transfert, Dudum enim Samborius Dux Pomeraniæ patruus germanus dicti Msczugii illud fundauerat, & bona Pogotkow, Kobylow, et Koszmin donauerat. Quod propter inhabilitatem loci Msczugius in Polpin transtulit, & ampla dote ac libertatibus magnificauit.

Puer hora natiuitatis suæ et dentes habet et loquitur, Verum in baptismo mox amittit vtrumque.

IN Cracouien. territorio prodigium nunciatum, plures in admirationem sui conuertit. Puer enim natus masculus, ipso natiuitatis suæ die et hora, dentes habere, verbaq; articulate proferre compertus est, et vtrumq; illi tam dentes quam sermo ad baptismum mansit. Quamprimum vero fonte sacro renatus extitit, illico excidentibus dentibus, etiam sermo et loquela interdicit, triennio tandem expleto, vitam quoq; amisit.

Lugduni frequens Concilium celebratur. In quod Legati Græcorum et Tartarorum venientes, illi ad vnitatem fidei redeunt, isti vero baptisantur.

GRegorius Papa decimus, pro vtilitate terræ Sanctæ, cuius recuperationi decreuerat personaliter intendere, ex vrbe et Italia in Gallias descendit, et in Lugduno Calen. Maij Concilium, quod ante biennium indixerat, celebrauit, in quo Græcorum et Tartarorum celebres interfuere nuncii. Et procurante Pallialogo, qui tunc Constantinopoli imperabat, Græci ad vnitatem fidei redire promittunt, in cuius signu simbolum alta voce et cum solennitate decantauerunt, profitendo Spum Sctum a pre et filio procedere. Nuncii vero Tartarorum, infra Concilium baptizati ad propria redierunt. Numerus autem Prælatorum, qui interfuerunt huiusmodi Concilio, fuit quingentorum Eporum, septuaginta Abbatum, & aliorum Prælatorum mille. In quo Concilio multa salubria in subsidium terræ Sanctæ sancita sunt. Et tam transfretantibus in illius recuperationem, quam conferentibus suas substantias, gratia anni Iubilei concessa, et trunci in ecclesiis Cathedralibus Poloniæ ad colligendas eleemosynas instituti.

Rudolphus in Regem Romanorum electus per Papam confirmatur.

SVb idem tempus Rudolphus Comes de Anesburg circa partes Basilicæ, homo inter Almanos humilis sortis et generis, sed animi magni et celebris in Regem Romanorum eligitur. Quam electionem Gregorius decimus in fauorem terræ Sanctæ confirmat. Et pro eiusdem Regis quiete in Regno et subsistentia, Alphonsum Castellæ Regem, de iure Imperii, pro quo deducendo multos sumptus et fatigas impenderat, cedere, et in suis manibus, renunciare, prece et persuasione impellit. Qui quietatus et confirmatus in Regno, Cruce illicô cum Principibus et Baronibus Almaniæ se insigniuit.

Prutheni Culmensi terra vastata Henricum insuper Magistrum Prussiæ vincunt

CVlmensis terræ grauem vastationem, quam illi Prutheni barbari Noctagenses per cædes varias, prædas, et ignes inferebant, Henricus Mgr Prussiæ prohibiturus, congesta omni sua potentia, barbaros prædam ingentem vehentes, insectari cæpit. Quos apud Lubauiam offendens, illorum agmen inuadit, verùm barbari fuga simulata in vicinum nemus abeunt, ex quo fortius Cruciferorum exercitum, vicisse se ratum, et ob id solutis ordinibus dispersum, inuadunt. Et licet durum et longum certamen inter vtrosque commissum foret, Prutheni tamen Henrico Mgro, & Theodorico Marschalco pluribusque aliis de exercitu Cruciferico occisis, euasêre victores, sed & prædâ quam tulerant in suam regionem transuexerunt. Et licet in subsequenti tempore Dux Brunszuicien, item Lanthgrauius Thuringiæ, item Rex Bohemiæ, item Marchio Brandeburgen cum filio, cum suis potentiis Christianis venissent in auxilium, nulla tamen re memorabili propter hyemis molitiem et intemperiem, ædita, in regiones suas abierunt. Marchio tamen Brandeburgen Castrum et oppidum constituit, quod Brandeburg appellauit.

Thomas de Aquino ad Concilium Lugdunense vocatus in itinere mortuus est.

CLarissimus & raræ excellentiæ vir, tam in doctrina quàm in vita, Thomas de Aquino Ordinis Prædicatorum, Doctor insignis, post multos scripturarum sacrarum, quibus Ecclam Dei multipliciter illustrauerat, labores,

ad Lugdunen Concilium per Gregorium Papam decimum vocatus, dum ex Neapoli vbi degebat, Lugdunum perrecturus in Campaniam peruenisset, graui languore correptus, cum sui ordinis Monasteria de prope non extarent, ad Monasterium Cistercien ordinis, quod Noua fossa appellatur, diuertit. Et ingrauescente ægritudine, et cum ingenti deuotione, mentis quoqz et corporis, qua semper splenduit puritate, moritur, Et in Presbyterio Altaris maioris, Monasterij prædicti, honestissime sepelitur. Cuius sanctitatem clemens Dominus, multis miraculorum illustrauit splendoribus.

Anno Domini 1275.

Griphina consors Lestkoni nigro per Boleslaum Pudicum reconciliatur.

Separatione qua se Griphina Ducissa, Lestkonis nigri Ducis Siradien consors, obiecta illi frigiditate et impotentia, quadriennio iam transacto, seiunxerat, Boleslaus Pudicus Cracouien Et Sandomirien Dux moleste ferens ignominiam et dedecus, propterea fratri suo Duci Lestkoni nigro inustam, abstersurus, in Siradiam personaliter descendit, Et tam per se quam Barones Crac, qui illum comitabantur, tractatibus interpositis, Griphinam Ducissam Duci Lestkoni nigro sexta mensis Augusti conciliat, et altercationes inueteratas et iurgia inter illos, prouida ordinatione rescindit, et coniugalem vtrinqz instaurat et ordinat charitatem, quæ extunc ab vtroqz syncere et custodita, et vsqz in diem mortis seruata est.

Boleslaus Caluus alteram ducit vxorem, quæ adulterium illius perosa ad patrem regreditur.

Heduigis filia Henrici Comitis de Anhalth, vxor Boleslai Calui seu sæui Legnicen Ducis moritur, et in Monrio frum Prædicatorum in Legnicza per præfatum Boleslaum Ducem Legnicen fundato sepelitur. Quamuis autem ex illa prolem, tam virilis quam fæminei sexus suscepisset, in alteras tamen nuptias conuolat, et Adleydam virginem filiam Samborij Ducis Pomeraniæ, sibi assumit lquo et infælici auspicio in vxorem. Hæc etsi honestis moribus fuerit: propter consuetudinem tamen stupri, quod cum muliere adultera virum habente Boleslaus habuerat, illam habuit

multipliciter infensam et exosam. Quæ viri contumelias et pellicis indignitatem non ferens, Boleslao deserto, in domum paternam dum aliter nequiret, peditando rediit. Adeò enim præfatæ concubinæ et adulteræ Boleslaus ipse, per incantationes et carmina infascinatus, & illaqueatus ferebatur amore, vt alioquin vir natura seuerus et ferox, libidine illius domitus, omnia ex suo arbitrio egerit. Ex cuius etiam concubitu filium spurium susceptum Jaroslaum vocauit.

Concilio Lugdunen. finito Gregorius X. Papa moritur et fulget miraculis.

Lugdunen. Concilio in Galliis exacto, Gregorius Papa X. ex Lugduno in Viennam venit, abinde Lausaupum, consequenter in Lombardiam diuertit, ex Lombardia Tusciam Aretium perueniens, infirmatur, et ex languore continuo, quarto Idus Ianuarii moritur, & in Ecclesia maiori Aretij sepelitur. Cui etiam gratia cælestis illam virtutem præstitit, vt per inuocationem sui nominis operetur in plerisq. locis miracula. Sedit autem annis quatuor diebus decem, accipiendo tempus quo Pontificio vsus est, non quo fuit creatus, inter creationem siquidem et acceptationem tres menses effluxerant.

Puer semestris Tartarorum aduentum Cracouiæ prædixit.

Prodigium eo anno nunciatum, multos pauore nimio concussit, apud Cracouiensem siquidem vrbem puer vix semestris in vocem articulatam prorumpens, Tartaros superuenturos, et Polonorum capita præcisuros, prædixit. Quæsitus ab astantibus vnde id nosset, Diuino oraculo se fretum ista nosse respondit. Interrogatus deinde, an et ipse Tartarorum aduentum pertimesceret. Quàm maximè se timere adiecit, cùm etiam inter alios suam forent ceruicem præcisuri.

Anno Domini 1276.

Castra Greifenstein, Krosno, & Przin, ad Ecclesiam Maydeburgensem deuoluta per Henricum Wratislauiensem Ducem ab obligatione liberantur.

IN graue et molestum fastidium, Castrorum & oppidorum Krosna, Greifenstein, et Przin, in manus externas deuolutio, apud Ducum Slesiæ pectora ascendens, ne Castra et oppida huiusmodi à Polonia alienarentur per succedentia tempora, Regno assiduam solicitudinem scrupulumq́, non Ducibus solum sed et Baronibus militaribusq; Slesiæ iniecit. Magnitudo quoq; et grauitas summæ, sed et conditio spiritualis et Ecclesiæ, cui per obligationem addicta erant, quoties recensebantur, et anxietatem ampliorem, pauoremq; pro alienatione, et desiderium altius pro rehabitione, accendebant. Quis tamen foret liberandi Castra et oppida obligata modus, non satis prospici poterat, & Conrado Glogouieñ, de cuius proprietate et sorte erant, et Boleslao Legniceñ Ducibus, et tenues facultates habentibus, et alieno ære grauatis. Henrico itaq; quarto, Henrici secundi à Tartaris occisi, ex filio Henrico tertio nepoti, Wratislauieñ Duci, munus id destinabatur: quod et sorte sui Ducatus præstantior, et pecunia in pubertatis tempore, à Curatoribus collecta, opulentior censebatur. Is itaq; et consiliis Baronum suorũ, et spe dilatandi finium sui Ducatus instigatus, Conrado Maydeburgeñ Archiepo decem millia florenorum exoluit, et Castra atq; oppida, Krosnam, Greifenstein, et Przin, de obligatione liberans sui iuris facit. Quod quantum commoditatis Rebusp. Polonorum præstitit, tantum dispendii præfati Henrici Ducis Wratislauieñ priuati causauit, utroq; Duce et Boleslao Legniceñ, & Conrado Glogouieñ, iam tunc fælicitati et incrementis rerum suarum vehementer inuidente.

Mors militis cuiusdam Poloni infœlicissima.

MIles quidam Polonus sæuus et impius, in proprios subditos et exteros, de vita futura nihil pensi gerens, cũm assiduis præuaricationibus cotra Deum peccaret, confiteri et pænitere pro ludibrio ducens, etiã iras in se cœlestium coaceruasset, in grauem incidit languorem. Sed nec tum quidem scelerum conscientia actus, quicquam sibi de impetranda propiciatione Diuina, ratus se superuicturum, et suas transgressiones resumpturum, prospexit. Inualescente tandem morbo, frẽs Prædicatores, per consortem illius pro sananda ægra mente acciti, militem ad pænitendum multifarié per salutaria monita inducebant. Quibus miser homo commotus, serius, inquit, ad pænitendum me impellitis, serius confessionem iudicato iam et damnato suadetis, cũm pænitentiæ et gratiæ tempore effluxo,

confessionis et pænitendi spatio mihi subrepto, iusto Dei iudicio in potestatem Spirituum tenebrarum traditus sum. Vrgentibus deinde maiori instantia ægrū fratribus, & ne qua desperatione commissorum facinorum, á confitendo & pænitendo abstraheretur, opem Diuinam si pæniteri et confiteri vellet, pollicentibus, extremam ædidit vocem. Frustra, inquit, ingeritis de confitendo monita, proprio exuto et spoliato arbitrio, etiam in Dæmonum potestate consistenti, á quorum cateruis supereminentibus torquendus et flagellandus appetor. Auditæ illicô sunt percussiones horrendæ, ictus frequentes, & atrocissima ex sonitu et collisione atq; reciprocatione flagellantium verbera, & in ægri corpore liuores, plagæ, et vulnera á fribus, et aliis circumstantibus visibiliter, ab inuisibilibus tortoribus illata, conspecta. Inter quæ ille infœlix et execrandus homo nec vocem nec gemitum ædens, miserabiliter expirauit. In quo beatissimi Augustini sermo pro Diuino oraculo cuilibet peregrinanti, retinendus, impletus est. Hæc est, inquit, iustissima lex Dei, vt qui viuendo obliuiscebatur Dei, moriendo obliuiscetur sui.

Hyems inlueta tempore insolito Cracouiæ.

FRigore immenso et sine exemplo Crac Prouinciam in fine Septembris præmente, sexta deinde Octobris die, tanta niuium congeries descendit, Alpibus Sarmaticis, qui Poloniam et Hungariam diuidunt, et aliis quos Thatri appellamus de Kezmark sitis, insolitum cæli rigorem augentibus, vt omnem regionem spissitudine grossa vestiret, et pro autumno gelidam hyemem induceret.

HELENA aliâs Ioheleth Ducissa, consors Boleslai Pii Calisien Ducis, partum fœmineum, dum maximé virilis desideraretur, apud Castrum Calisz peperit. Ob quod quidem puerperium, Boleslaus Pius Calisien Dux, solennitate baptismali instituta, plures dies in hilaritate deduxit, & natam filiam Annam nominauit.

Rudolphus Romanorum Rex quarundam Prouinciarum repetendarum gratia in Austriam venit, cum Przemislao tandem reductus in gratiam, eam affinitatis iure confirmat.

R Omanorum Rex Rudolphus, Austriam Stiriam, Carinthiam, Portum Naoniae, et Forum Iulii, quae á Przemislao aliás Othokaro Bohemiae Rege, propter matrimonium cum Margaretha Leupoldi Austriae Ducis filia contractum, licet temporis processu dissolutum erat, possidebantur, asserens ad Imperium pertinere, mittit nuncios qui requirerent, ut faceret huiusmodi terrarum cessionem. Quo superbius respondente, Rudolphus Romanorum Rex, potentiis Imperii coadunatis, armis terras negatas proponit se quaesiturum. Ad cuius transitum prohibendum, dum Przemislaus Bohemiae Rex exercitum de suis, solus ipse venationes domi tractaturus, versus Teplam transmisisset, Rudolphus Rex Rom. per alteram partem Danubii, Austriam ingressus, multas Civitates et Castra, aut per vim aut per deditionem conquirit. Qua re Przemislaus Bohemiae Rex permotus, et ipse personaliter in campum descendit. Et Rudolpho Rege circa Lincz stativa habenti, ipse in altera parte Danubii Castra ponit. Ubi per Imperii et Bohemiae Barones, pax inter Reges tractata et conclusa, affinitate etiam quo diuturnior esset firmata est, ut Rudolphus filio suo filiam Regis Bohemiae Agnethem, et filius Regis Bohemiae filiam Regis Romanorum Gutham, uxores desponsent, Bohemiae Rex terris, pro quibus bellum natum est, cedat. Qua quidem pace ordinata uterque exercitus regiones suas repetiit.

Innocentius V. Papatum quinque mensibus tenens moritur, Cui Adrianus V. succedit. Hic brevius multo vivens decedit tertius eligitur, et Ioannes XXI. vocatur.

A D sedem Romanam ex morte Gregorii X. vacantem, vigesima prima Ianuarii die, frater Petrus de Tarantasio, Ordinis Praedicatorum natione Burgundus, Cardinalis, Eps Ostien, vir magnae religionis & doctrinae, apud Aretium conclave celebrantibus Cardinalibus, electus, & Innocentius quintus appellatus est. Qui post electionem de Aretia cum Curia recedens, venit Romam, ubi in ecclesia Scti Petri Coronatione suscepta, in Lateranum se transfert, ibique quinque tantummodo mensibus, et duobus diebus in Papatu exactis, cum multa et insignia in animo facere destinasset praeter suam et aliorum spem, vigesima secunda die Iunii moritur, & in magna gratia Collegii, praesente Carolo Siciliae Rege in Laterano sepelitur. Deinde vigesima octava die Iunii, Othobanus Diaconus Cardinalis, natione Ianuensis, et Innocentii quarti nepos, in Palatio Lateranen in Papam assumitur, et Adrianus quintus vocatur, qui solum in Papatu, uno mense

et nouem diebus viuens, antequam ordinaretur in Sacerdotem, sine Corona-
tionis et consecrationis munere Viterbij moritur, et ibidem in Monasterio fra-
trum minorum sepelitur. In cuius locum in fine mensis Septemb. Petrus Iu-
liani dictus Hispanus, Cardinalis Epus Thusculanus, natione Portugalien,
de Ciuitate Vlixbona ortus, et Ioannes XXI. nominatus, suffectus est. Cle-
ricus vniuersalis, sed in sermone praeceps, et parum in moribus grauis, re-
ligiosis quoque minus fauorabilis, doctrina medicinae multos antecellans.

Vigesima pars prouentuum per
Papam a Clero Poloniae exigitur.

Nondum Innocentio Papa quinto rebus humanis absumpto misit praefa-
tus Innocentius V. frem Gothfridum Teutonicum, ordinis Praedica-
torum vnum ex Poenitentiarijs minoribus in Poloniam. Qui ab Epis
et vniuerso Clero Ecclesiae Polonicae vigesimam partem redditium, iuxta
veterem Ecclesiarum et beneficiorum taxam, pro subsidio Ecclesiae Roma-
nae exegit. quam, Innocentio V. mortuo, successori suo Adriano V.to psentauit.

Anno Domi 1277.

Boleslaus Caluus Legnicen Dux inui-
dens auctis nepotis Henrici Probi Ducis
Wratislauien diuiciis, illum per insidias
captiuat. Quem liberaturi Wratislauienses,
cum auxilio omnium Poloniae Ducum con
Boleslaum arma mouent, et a filio eius
superantur, capto Duce Posnanien. Tandem
donata Ciuitate Kloczko perpetuo Regi
Bohemiae fit concordia per Regem inter
Duces et Henricus liberatur datis mul-
tis oppidis Boleslao Duci Legnicensi.

Amplitudinem tam Principatuum quam opum, qua Henricus quartus
Wratislauien Dux vocatus Probus, cum ex paterna et patrui suc-
cessione in vniuersum Wratislauien Ducatum, tum ex coemptione
Districtuum Crosnen, Greifenstein, et Przin, ad inuidiam usque creuerat,

Boleslaus Caluus seu Sæuus Legnicen̄ Dux patruus suus germanus non ferens,
cum nonnullis Wratislauien̄ militibus hiis præsertim, qui Henricum ter-
tium prēm Henrici quarti, et patruum Wladislaum Archiēpum Salczburgen̄
insimulabantur veneno sustulisse, in captiuitatem Henrici Probi Wratisla-
uien̄ Ducis, verentibus militibus facinus in patre et patruo patratum á filio
ultum iri, conspirat. Asserens Henricum Probum nepotem, ex morte Wla-
dislai Archiēpi Salczburgen̄, portionem Ducatus Wratislauien̄, æque ad se
et Conradum Glogouien̄ Ducem alterum frēm deuolutam, præter æquum et
iustum vsurpasse. Opportuno itaq; tempore, quo destinata perficeret
explorato, Henricum Probum Wratislauien̄ Ducem, nihil minus quám
patrueles verentem insidias, securius in villa et Curia sua Ielczhe quie-
scentem, iussis Satellitibus et latrunculis, feria quinta ante Dominicam Qua-
dragesimæ Reminiscere duodecimo Calen̄ Martij, in nocte soporatum, á
lecto abstrahit, capitq;, et captum in Castrum suum Lehen deductum, in di-
ra vincula conijcit, ratus onere et grauamine vinculorum Henricum
nepotem ad cedendum de certis Castris, oppidis, et Districtibus impelli posse.
Captiuitatem Ducis sui Henrici Probi, Barones et milites Wratislauien̄
ulturi, et illius liberationem procuraturi, bellum con̄ Boleslaum Caluum
Legnicen̄ Ducem indicunt, et pro illo regendo, quo maiore possunt vi et
conatu, armantur. De proprijs autem viribus diffisi, á Boleslao Pudi-
co Cracouien̄ et Sandomirien̄, Boleslao Pio Calisien̄, Przemislao Posna-
nien̄ & Gnesnen̄, Conrado Glogouien̄, et Wladislao Opolien̄, Ducibus,
varijs supplicationibus interpositis, obtinent se iuuari. Duces enim præfa-
ti, scelus Boleslai Sæui Legnicen̄ Ducis, in nepote contra ius fasq; admis-
sum magna execratione detestati, Wratislauien̄ petita et promissa gen-
tium suarum subsidia destinarunt. BOleslaus autem Sæuus Legniczen̄ Dux,
sentiens aduersum se per Wratislauien̄, magnum apparari bellum, et quinq;
Poloniæ Duces suis gentibus Wratislauien̄ adiuturos, cæpit et ipse enixius
apparare bellum, & Misnen̄, Bauaros, Sueuos, donatiuo in sui auxilium
inducit. Tulisset et Ioannes Marchio Brandeburgen̄, cum sua gente Bole-
slao Duci Legnicen̄ suffragium, sed Wratislauien̄ Barones, á ferendo sub-
sidio illum auersuri, quatuor millia marcarum dare illi paciscuntur. Et cùm
parato ære pacta seruare non possent, Castrum et oppidum Krosnam in
summa promissa illi obligant. Boleslaus itaq; Legnicen̄ Dux, ne condu-
cta ex Almanis gens copiosa frustra stipendium perciperet, primus copias
suas, adiuuantibus illum filijs suis Henrico vz̄t, Boleslao et Bernardo
eduxit, et terram Wratislauien̄ hostili vastatione aggressus spolijs et incen-
dio vexare cæpit. Contra quem Wratislauiensium copiæ, populationē suorum

agrorum prohibituræ, egressæ, in campestribus inter Skorolcz & Procza:
num concurrunt. Sabbato quoq; in die Sancti Georgii infestis signis com:
mittunt. Magnis viribus ab vtrisq; certabatur, tantusq; fuit vtrisq; pugnan:
di ardor, vt penè vsq; ad interemptionem partis vtriusq;, neutra parte pe:
dem referente, conflictus duraret. Cæde quoq; ingenti Boleslaus Legni:
cen Dux suorum conspecta, ad extremumq; suos suspicatus vincendos, cum
vno tantummodo comite, ne in Wratislauien veniret manus è prælio diffu:
git. Filius tandem suus maior natu Henricus, & Ducis & militis officium
gerens, pugnam in locis pluribus, vel destitutam vel labantem, restituit.
Animo deinde pertinaci, constantem se exhibens, Wratislauien et eorum
auxiliares, Cracouien, Sandomirien, Calisien. Posnamien, Glogouien, & Opo:
lien milites, peruicit et debellauit, atq; plures de militibus auxiliaribus,
turpe fugere ratis, capit. Strages in eo prælio maior quàm pro numero
ædita est, vt Legnicen quamuis victores cruenta victoria obtenta, victis
insultare nequiuerint. In eo prælio Przemislaus Posnamien Dux capi:
tur, et plures milites suæ ditionis. Perculsi ea clade Wratislauien ad
Przemislaum aliâs Othokarum Bohemiæ Regem auxilia petituri diuer:
tunt. Et quò fidior parti eorum esset, cùm velut auunculus germanus Bo:
leslaum Legnicen Ducem arctiori affinitate contingeret, Castrum et oppidū
Kloczko, morte sua in Henricum quartum Ducem Wratislauien reuoluen:
dum, tradunt. Cuius interpositione et opera constituto apud Kloczko placi:
torum die, pax inter Boleslaum Legnicen, et Henricum Probum Wratisla:
uien, Duces, sub his conditionibus, licet Henrico quarto Probo parum æquis,
(iam enim Boleslaus Legnicen Dux ex victoria insolentior factus fuerat.)
componitur. Vt Boleslaus Legnicen Dux nepotem suum Henricum Probum
Ducem à captiuitate soluat, Duci quoq; Posnamien Przemislao & militibus
in prælio apud Skorolcz captis, captiuitatem remittat. Henricus Probus
patruo suo Boleslao Duci Legnicen de Castris et Ciuitatibus Strzegom, No:
uo foro, Strossa, Greifenberg. Przin. & Geswmdorff, perpetuò cedat.
Quibus stabilitis, et ab vtroq; Duce acceptatis, Henricus quartus liber:
tati pristinæ restitutus, Krosnam à Baronibus suis Ioanni Brandeburgen
Marchioni, ne arma con eos ferret, obligatam, volens redimere, coactus
est præfato Ioanni Marchioni damna, sumptus, et expensas iniustas com:
putanti, sex millia marcarum persoluere, cùm tantummodò in quatuor milli:
extiterat obligata. Nonnullos verò suos milites, et signanter Ianussium
de Misch, Thomam, Ioannem, Zerzucham, & alios qui cum Boleslao Le:
gnicen Duce contra eum sensisse insimulati sunt, captiuat et graui carcere
mulctat. Ex eo autem tempore Arx et oppidum Kloczko, in Bohemiæ

Regis Przemislai, usq; ad obitus sui diem, consistebat potestate, et in propri-
etatem Regni Bohemiæ, quantum ad temporale Dominium, in ditionem verò &
Diæcesim Pragen, per vim et nefas usq; ad nostra tempora concessit, à Regno
Poloniæ quantum ad temporalia, à Diæcesi autem Wratislauien quantum
ad spiritualia, Thoma secundo Epô Wratislauien iniuriam huiusmodi
et suæ Diæcesis mutilationem notabilem ferente magis quàm rescindente,
abstracta.

Lithuani terram Lanciciensem impunè vastant.

Cladi ex ciuili Ducum Poloniæ bello accidenti, alia æquè fœda
quasi vna super alteram, in eum annum cumulante fortuna clades
accessit, Lithuani enim gentiles in multitudine graui terram Lanci-
cien, quæ tunc à Duce Zemomislao, filio Cazimiri Ducis olim Cuiauien, frē
germano Lestkonis nigri Ducis Siradien tenebatur, subitò et inopinatè in
festo Sctī Lucæ Apostoli et Euangelistæ ingressi, eam graui cæde, grauiq;
spolio, tecta etiam vrendo peruastant: ad sacietatem quoq;, nemine opponen-
te resistentiam, in eius depopulatione grassati, cæsis senibus et impuberibus,
magnum vtriusq; sexus numerum mortalium, ad quadraginta millia anima-
rum æstimatum, simul cum pecore et suppellectili, in seruitutem miserabilem
abducunt.

Cœlum media nocte apertum.

Apud Cracouiensem vrbem in Circumsiōnis Dnī nocte media, apertum
cælum luce ingenti resplenduit, et non solum Cracouien Ciuitatem,
sed et vniuersam, delectabiliter iuxta ac in media die Cracouien
regionem illustrans, breuiq; decidens, prodigii loco habitum est.

Ioannes Papa dum in seipso delectatur ab ædificio collapso oppressus, Nicolaum III. post sex menses electum habuit successorem.

Joannes Papa vigesimus primus, cùm mensibus octo, et diebus ali-
quot sedisset, & in Viterbio cum Curia consisteret, ingressus Cameram,
quam præter Pontificale Palatium Viterbii, splendidè nimis ipse
ædificauerat, respiciebat seipsum, ac totus soluebatur risu, quasi glorians

in seipso. Tunc subito Camera super eum collapsa, ipsum oppressit, qui inter lapides et ligna collisus, sexta die post casum expirat, sua intentione frustratus, quoniam credebat, in sua confidens cum arte tum prudentia et doctrina (quemadmodum multoties ipsemet asserere solebat) longo se tempore in Papatu victurum. Vir etsi parvæ sapientiæ, humilis tamen, et qui cum singulis quantumcunque tenuibus, dummodo literati essent, conversari non dedignabatur. Sepultus autem est Viterbij apud Ecclesiam Scti Laurentij, et vacauit sedes propter discordiam eligentium per sex menses, vzt ab hebdomada Pentecostes, usque ad festum Stæ Catherinæ. In quo festo Ioannes Gaiethani tituli Sti Nicolai in Carcere Tuliano Diaconus Cardinalis natione Romanus, de Domo Vrsinorum, electus est, & Nicolaus tertius appellatus. Qui statim Viterbio egressus, et Romam veniens, in Basilica beati Petri in die beati Stephani Prothomartyris in Presbyterum ordinatus et subsequenti die Dominico coronatus est. In moribus vir multum compositus, unde et apud multos appellabatur de pulchrioribus mundi clericus unus. de magna prudentia et matura responsione commendatus. Religiosorum sed præsertim minorum et Prædicatorum singularis fautor et amator, præcipuus eleemosynarius. Qui constitutionem Gregorij X. de non assumendis de Domo Columnarum Cardinalibus revocans, Iacobum de Familia Columnarum, creavit in Cardinalem.

Theodorico Prussiæ Mgro mortuo Conradus in locum illius eligitur. Sub quo dum duo Duces Prussiæ suspenderentur capti, tertius terram Culmen vastans, cum Conrado et Cruciferis congressus, victoriamque obtinens tria Castra comburit.

ABsumpto Magistro Prussiæ octavo Theodorico de Gatirsleue, Conradus de Thirberg novus assumitur. Sub quo Duces Prutenorum unus Henricus de Naktaga, alter Clippe dictus de Sczenaua, regionibus, capti, a Cruciferis in patibulum acti, vitam iugulo consumunt, tertius Divam de Barthena, duorum necem miserabilem ulturus, terram Culmensem cum copiis tam equestribus quam pedestribus submittens, gravi exterminio sub paucis diebus in illam grassatus, a Conrado Mgro Prussiæ et eius exercitu invasus est. Pugna autem conserta licet Cruciferi pro referendo triumpho operam navassent, duodecim tamen Cruciferis et quingentis Christianis cæsis, cæteris cum Conrado Mgro in fugam versis barbaris victoria obtigit. Nec multo post tempore effluxo, Pruthени barbari Castrum novum, quod inter Culmen

et Pomesanien oppida, a Mgro Conrado, magnis sumptibus erectum erat, item Castrum Radzim, item Castrum Vartemberk, fortissima et constanti impugnatione vsi, conquirunt, & omnes Cruciferos et Christianos, in praefatis Castris repertos, rabie barbarica interimunt, Castra verò conquisita, neq tenere neq tueri ausi, igne consumunt, et in propria remeant.

Anno Domini 1278.

Boleslaus Pius Calisiensis Dux terras Brandeburgen depopulatur, et copias Marchionis frangit.

Castri Santok quod in eam vsq diem á Brandeburgen Marchionibus detinebatur, iniustam extructionem Boleslaus Pius Calisien Dux vlturus, frequentes insuper iniurias, quibus Saxones Poloniae fines lacessebant, restricturus, bellum contra Brandeburgen Marchiones indicit, & non solúm ex proprio Calisien, sed et nepotis sui Przemislai Posnanien Ducis Principatibus, equestres et pedestres copias ad id bellum armat. Sed et Msczugium fratrem suum Pomeraniae Ducem, cum omnibus Pomeranicis gentibus, personalem sibi facere assistentiam requirit. Omnibus tandem copiis, et maioris Pomeranicis conuenientibus, Boleslaus Pius Calisien Dux, Przemislao Posnanien Duce, in Ducatibus ad omnes casus relicto, ipso Duce Pomeraniae Msczugio comitatus, in terras quas Brandeburgen Marchiones, citra Odram occupant, descendit, et illas igne et spoliis vastare coepit. Cúm autem vsq Soldinum processisset, Otho Longus, filius Otonis tercii, cum Saxonibus et aliis suis auxiliaribus illi occurrit. Vbi praelio commisso, cúm multó inferior viribus esset, facilé á Boleslao, et suo exercitu victus, in Castra et munitiones refugiens, fortunam belli amplius tentare distulit. Boleslaus Dux et spoliis et victoria, multisq captiuis potitus, omni terra citra Odram fluuium peruastata, et sufficienti pro suis iniuriis reddita vltione, in terras suas, spoliis ex aequo cum Msczugio Duce et Pomeranis partitis, remeauit.

SAMBORIVS Dux frater Swantopelci & filius Msczugii, persecutionem grauem nepotis sui Msczugii pertulit, quem illi Deus in aduersarium suscitauerat. Qui ab eo fugatus de terra, et á Cruciferis recollectus, in Thorun aliquanto tempore stetit. Ab inde verò sub dissimulato habito, intercipi se enim á Cruciferis verebatur, discedens, ad filiam suam Cuiauiae Ducissam

confugit, et illic defunctus apud Iuniwladislauiam extat tumulatus.

Boleslaus Caluus Dux Legnicen. moritur, cuius mores et vicia explicantur.

Breui et modica ex Castris, oppidis, atque possessionibus, quae Boleslaus Caluus Legnicen. Dux, á nepote suo Henrico Probo Wratislauien. Duce, post victoriam de eius gente obtentam, exegerat, voluptate & vsu potitus, ex languore et senio apud Legniczam moritur, et in Monasterio fratrum Praedicatorum á se fundato sepelitur. Vir violentus in proprios et exteros, foedo pellicis amore, vsque ad mortem vincitus, adeo corrupti et velocis sermonis, vt plerumque audientes in risum et cachinum solueret. Tortuosus in factis et moribus, et in iudicando non cognita iustitia, in causis praesertim sanguinis praeceps, unde non solum Saeuus, sed et Rogatka, quod in Polonico cornutus significat, á plerisque vocitatus. Tres filios superstites quarto Conrado in pueritia mortuo, ex Heduigi filia Comitis de Hanhalt susceptos, relinquens, vz. Henricum Legnicen., qui Crassus et ventrosus, quasi abdominis pinguis, appellatus, Boleslaum Swidnicen. et Bernhardum agilem, Tanta siquidem inerat illi agilitas, vt quatuordecim robora in aliquo aedificio in sursum locationis ordine erecta, cursu praepeti conscenderet, et resiliens in pedibus fixus staret. Habuit ex praefata Heduigi de Hanhalt vxore sua, quatuor filias. Quarum Agnethem vnam ex eisdem filiabus Comiti de Wartemberg tradidit, alteram Heduigim Conrado Masouiae Duci filio Semouiti, filii Conradi desponsauit, tertia Anna in Trzebnicen. Monasterio ordinem professa, et tandem Abbatissa, quarta Catherina in iuuentute mortua, apud Praedicatores in Legnicza sepulta.

Boleslaus Masouiae Dux, Henrici Ducis copias sternit fugatque.

Boleslaus Dux Masouiae anni huius aestate, habens secum in auxilio et Comitiua Wladislaum Siradien. Ducem, Henrico Glogouien. Duci bellum infert, et circa Castrum Czerwin secum confligit, omnemque potentiam Henrici Ducis prosternit. A Martino Abbate Luben. et Ieszouien. de hostium clandestina irruptione auisatus. Cuius beneficii Dux Masouiae Boleslaus memor, praefato Monasterio suo Luben. et Jeszouien. de consensu Semouiti Et Troiden. plures libertates Priuilegio suo contulit.

Papa in Archiepum Gnesnen neglecto praesentato fratrem Martinum Ordinis Praedicatorum eligit et confirmat

Nicolaus Papa tertius, quamuis ad prouidendum vacanti Ecclesiae Gnesnen de Pastore, per literas Boleslai Calisien, et Przemislien Posnanien, Ducum Maioris Poloniae, de persona Philippi Praepositi Gnesnen solicitaretur, ipse tamen cum esset in fratres Praedicatores enix. fauoris, fratri Martino ordinis Praedicatorum genere Polono, uni ex minoribus Paenitentiarijs de illa prouidit. Sed is urbe in Archiepum consecratus, egressus, dum in Poloniam pergeret, in Thusciae partibus, apud Bononiam infirmitate correptus, fato absumptus est, Et in Bononien Conuentu frum Praedicatorum, propé Sacristiam sepultus.

Monstrum in lacu apud Crac captum

APud Cracouien Diaecesim, lacus quidam et in longum et in latum notabili spacio porrectus, et infestatione Daemonum, a piscatura et usu illius, homines varijs terroribus et impedimentis arcentium, infamis habebatur. Cum itaq eo anno hyems solitó asperior prouenisset, piscaturam lacus praefati tentaturi viciniores, quinq Crucibus et Sanctorum reliquijs, atq vexillis assumptis, lacum accedunt. Et laxatis retibus in capturam, prima quidem vice magna adnitentia et labore, sagenam velut grauidam trahentes, tres tantummodo pisciculos percipiunt. Altera laxatione sagena in orbem contorta contractaq, casso labore sudarunt. In tertia veró, quae et ipsa maximam ingerebat trahentibus fatigam, captum et extractum monstrum terribile apparuit. Cuius oculi rubri, ignei, et flammigeri, ceruix in caprarum caput desinebat. Quo viso uniuersi qui conuenerant, ingenti pauore attoniti sunt, ut crucibus et vexillis relictis, pallati et tremebundi, quó quemq sors ferret, diffugerent. Quorum nonnulli morbidis ulceribus fuêre attacti. Monstrum autem terrore hominibus ingesto, in aquam subtus glaciem desiliens, et per lacus amplitudinem, quasi pennigero volatu discurrens, strepitum etiam et sonitum horribilem edebat.

Przemislaus Bohemiae Rex fracto cum Rudolpho Romanor Rege foedere Austriam cu exercitu ingressus á suis proditus, per Rudolphu Regem sternitur et occiditur. Cui filius eius succedit

PActis et fœdere, quibus Przemislaus aliás Othokarus Bohemiæ Rex pacem cum Rudolpho Romanorum Rege composuerat, irritatis, vexabant enim Przemislaum, cordacis spiritus virum, Austria, Stiria, Carinthiaq; Provinciæ ademptæ. Bellum itaq; ex integro, spe recuperandarum ademptarum terrarum, á nonnullis etiam Baronibus Bohemiæ, callido magis quám sano consilio, ad id bellum incendentibus, renouans, cum omni Regni sui potentia in Austriam venit, et eam rapinis et incendijs vastare cœpit. Admoto deinde exercitu ad Castrum Droszendorff, illud celerrime expugnat. Quo Rudolphus Romanorum Rex comperto, exercitum et ipse ex omnibus Imperij terris congregat, et Danubio transito Przemislaum Bohemiæ Regem, ad flumen Morava stativa agentem occupat, et multitudine exercitus fretus corona cingit. Erat Przemislao Bohemiæ Regi quidam Baro Bohemus Milotha de Dziedzicz, et ex inueterato odio et rancore infestus. Cui nihil hostile Przemislaus suspicatus, Moraviæ gubernationem commiserat. Is cum nonnullis alijs, ad nouandas res aspirantibus, proditorie se gerens, Rudolphum Romanorum Regem, de singulis, quæ apud Bohemicum exercitum agebantur, auisabat, spondens se etiam in fauorem suum, proprium Regem Przemislaum, si decernendum duxerit deserturum. Rudolphus interea Romanorum Rex, cædem Catholicorum horrens, mittit ad Przemislaum Regem nuncios, qui monerent, vt ad bonam mentem rediens, cum fortiori, suorum etiam insidijs septus, signa conferre omitteret. Sed Przemislaus eo nuntio inflatior, altera die illucescente, quæ fuit vigesima septima Augusti, cum Rege Rudolpho dimicat, et multis in conflictu hincinde cæsis, Rudolphus prævalet, et Przemislaus á Milotha, et alijs eiusdem factionis Bohemis desertus, fortissime vt labantem pugnam restitueret dimicans, occiditur, et Pragam reductus in maiori Ecclesia sepelitur. Cui in Bohemiæ Regno, Venceslaus filius quinq; annorum puer successit, cuius et Regni tutellam Brandeburgen. Marchio Otho Longus, ita enim pater viuens disposuerat, gessit. Et tam paruulum Venceslaum quám matrem eius Reginam Cunegundim, ex Praga in Castrum Bezdzie nocte deducit, et Bohemis amotis, Saxones in eorum obsequia surrogat. Ex tutoria tamen huiusmodi, præmentibus Saxonibus Bohemos, ad miserabilem conditionem Bohemia redacta est. Grassari in Bohemiæ Regnum post victoriam Rudolphus Rex disponebat, sed precantibus Bohemis, et pax et affinitas iuxta pacta superiora reintegrata, filiam suam Githam, occisi Regis filio desponsante.

Henricus quartus Kloczko repetit et vxorem ducit etc.

Occisione et morte Przemislai Bohemiæ Regis secuta, Henricus quartus vocatus Probus Wratislauien Dux, Castrum et oppidum suum Kloczko, quod sui Barones Wratislauien Przemislao Regi pro danda parti eorum contra Boleslaum Rogatkam Legnicen Ducem assistentia et fauore, ad vitæ tempora contulerant et inscripserant, repetijt. Et ne ab aliquibus possessio per Przemislaum Regem temporaliter habita, ad perpetuitatem traheretur, non Wratislauien solum se Ducem, sed etiam Dominum de Kloczko, pro rescindenda omnium ambiguitate futurorum, titulauit. Accepit et tunc in consortem Methildim virginem filiam Othonis Longi Brandeburgen Marchionis, qui propter gubernationem Regni Bohemiæ famosus et celebris ea tempestate habebatur.

Lithuani et Prutheni terras Culmen prædantur, Castraqꝫ aliquot conquirunt.

Filius Ducis Lithuaniæ, vocatus Trinothe, copiis Lithuanorum et Prutenorum, quæ triginta millia pugnatorum explebant, recensitis, eas trifariam diuidit. Vnam in Masouiam, duas verò in Culmen terras, transmittit. Hæ autem turmæ, quibus Culmen terra obtigerat, Castro Bergelow sub Cruciferis conquisito et incenso, omni terra Culmen peruastata, multas Christianorum animas in seruitutem abducunt. Eodem anno Pruthení barbari Sandouithæ, cum Duce suo Skomanth, Culmen terra repetita, duo oppida illius Lubaw et Chelm obsessa, et bombardis expugnata, conquirunt, et terram Cuiauien circa oppidum Kowalie prædantur. Sed et Lancicien Ciuitas anno eodem à Lithuanis subita irruptione venientibus, perpessa est spolia et damna.

Anno Domini 1279.

Boleslaus Pius Dux Calisien relictis tribus filiabus moritur. Cui in Ducatu Przemislaus nepos Dux Posn succedit.

Magnæ charitatis in patriam, magniqꝫ animi Princeps, Boleslaus Pius Calisien Dux, febribus correptus in languorem incidit, quem cùm indies augeri sensisset, nepotem suum germanum, Przemislaum Posnanien Ducem accersit, eiqꝫ Calisien Ducatum ac consortem Helenam

et tres filias vz. Hedwigim, Helizabeth, & Annam, ex ea susceptas, commendat, omnibus tandem Sacramentis deuotè perceptis, apud Castrum Calisien die Veneris, septimo Idus Aprilis, moritur, & Posnaniam relatus in maiori Ecclesia, in patrum suorum tumulo, Przemislao Duce nepote iusta funeri soluente sepelitur. Post cuius mortem in Calisien Ducatum Przemislaus Posnanien Dux successit, & maioris Poloniæ Principatum nactus, tam relictam Boleslai Pii Calisien Ducis, quàm filias datis sumptibus et dote abundanti, emancipauit. Et relicta quidem Boleslai Pii Calisien Ducis Helena, aliàs Iohelet, parum apud Calisz morata, omnibus rebus et suppellectili quæ ad eam pertinebant sumptis, Cracouiam ad sororem germanam Kingam, deuotionis et religionis singularis fæminam, Boleslai Pudici Cracouien & Sandomirien Ducis consortem, Deo decæterò famulatura, concessit. Przemislaus autem Maioris Poloniæ Dux, neptium suarum curam gerens, Hedwigim seniorem Wladislao, qui ob nimiam breuitatem corporis, cubitalis, in Polonico Loktek appellatus, filio Cazimiri Cuiauiæ Duci Brzesten, alteram Helizabeth Henrico Legnicen Duci, ventroso appellato, filio Boleslai Calui seu Rogatka, locat in consortem, tertia Anna in virginitate diem obijt.

Boleslaus Pudicus Dux optimus moritur Crac. cuius vxor cum sorore Boleslai Pii vxore vitã Monasticam complectitur. Huic Lestko niger nepos Dux Siradien in Ducatum succedit.

Excessum Boleslai Calisien Ducis è vita, alter Boleslaus Pudicus Cracouien et Sandomirien Dux, secutus est, quasi annus hic Ducibus Poloniæ, id nomen Boleslaus sortitis, fuisset fatalis. Qui cùm libertatibus pluribus, Priuilegijs, præeminentijs, & gratijs, Ecclesiam Cracouien multipliciter extulisset, et nonnullas Ecclesias, Monasteria, et pia loca fundasset, corpore suo ab omni illecebra custodito, & pudicitia tam sibi quàm coniugi suæ Kingæ, per omnes annos, quo suum connubium nactus fuerat, seruata, ob quod insigne virtutis meritum, Boleslaus Pudicus, quod nemini alij Principum Poloniæ, reor contigisse, cognomen sortitus, cælebs et virgo die Solis, quarto Idus Decembris, deuotissimè apud Cracouiam, cùm annis septem et triginta regnasset, moritur, et in Monasterio Sancti Francisci frum minorum quod ipse primus fundauerat, in Choro Ecclesiæ ad Aquilonarem partem sepelitur. Pompam funeris sui, Lestko niger Siradien Dux, ab eo in filium & successorem adoptatus, Paulus Cracouien Epus, Kinga sua, & Helena (Boleslai Pij Calisien Ducis) relictæ, Griphina consors Lestkonis nigri,

Barones & milites singuli, Clerus et populus magna frequentia & concursu, nec
secus atq; in domestico luctu, mærentibus publicè cunctis, honorarunt, efferen:
tes laudibus mortuum, quantis ne viuum quidem atq; præsentem extulerant.
Nec à proprijs tantummodo, sed à vicinis quoq; populis, per lugubres fletus
et lamenta, ob probitatis et modestiæ opera, in omni vita exhibita, deside:
ratus. Non tulit relicta sua Ducissa Kinga amplius mundanis actionibus
se miscere, sed corpore mariti Ducis Boleslai pudici vix funerato, cum He:
lena germana, Boleslai Pii Calisien Ducis relicta, in Ecclesia Sancti Fran:
cisci Ordinem Sctæ Claræ professa, caput velauit, ostendens se ad eam perfe:
ctionis religionem dudum aspirasse, et quamprimum coniugali vinculo iugoq;
solutæ licuit, illicò culmen illius apprehendisse. Nec fluere aliquam la:
chrymam permisit, sed solum sponsum CHRISTVM cogitans, gratiarum
actiones in illum assiduè celebrabat, quòd illam onere grandi liberasset.
Pluribus quoq; vtriusq; sexus hominibus, excessum Boleslai Pudici deploran:
tibus, sola Kunegundis, nullum tristioris animi argumentum ostendit: ita se
conuertens ad Deum, vt videretur mortem optasse. Omnem corporis cul:
tum et vestium, adhuc calente corpore mariti proijciens, vilibus se induit, &
omnibus preciosis gemmis, vnionibus, et Clenodiis venditis, in viscera egeno:
rum recondidit. Successit Boleslao Pudico, nepos illius ex fratre patrue:
le germano Cazimiro Duce Cuiauien, Lestko niger Siradien Dux, tam Pauli
Cracouien Epi, quàm omnium Baronum militariumq; vniformi concordia, et quòd
Ducem Boleslaum Pudicum strictiori consanguinitate contingeret, et quòd
ab eo adoptatus et designatus successor fuerat, & quòd Princeps frugi Co:
misq; Principatuq; dignus habitus, electus est. Ducissa Kinga Boleslai Pu:
dici relicta, & à Lestkone nigro Duce, & à Baronibus magnis impetebatur
supplicationibus, vt Cracouiæ residendo, summam administrandæ Reip. assu:
meret. Sed cùm nullis precibus posset expugnari, geminatus dolor apud Ec:
clesiasticos et milites coortus est, querentium se pro vno tempore, et optimo
Principe, & optima coniuge sua orbatos esse. Quamuis siquidem mortem ma:
riti molestè ferret, eo tamen vno solabatur, quòd liberius esset Domino
cœli de cætero seruitura. Quapropter assumpta sorore sua Joheleth Ducis:
sa Calisien in Cœnobium Sanctimonialium Sandecen, abijt, et residuam illic
in operibus sanctis, multa sanctitatis ostendendo prodigia, exegit ætatem,
castitatis & religionis exemplo prouocans tam virorum quàm fœminarum
studia. Erat autem Boleslaus Pudicus Dux vir moribus clemens, sed
in decisione causarum varius, & à corruptella munerum parum purus,
& à Venere contactuq; fœminæ prorsus alienus, vultu placidus, sobrius,
venationum pro tempore sectator, vitæ nitidæ atq; castæ. Propter cuius

praestantiam vniuersali sententia, Iudici cognomen sortitus, vir bonus, ingenij simplicis neque vlla simulatione fucati.

Wlostiborius in Gnesnen. Archiepum eligitur.

SVbstituturi in locum Martini Gnesnen. Archiepi, superiori anno mortui, alium Praesulem Praelati et Canonici Gnesnen. electione apud Gnesnam celebrata, Wlostiborium Decanum Gnesnen. moribus & genere nobilem in Archiepum, per scrutinij formam eligunt. Qui licet Principis maioris Poloniae Przemislai assistentia, fauore, & intercessione adiutus, enixius suam electionem per sedem Apostolicam confirmari laborasset, pluribus tamen impedimentis illum obruentibus, perditum iri suas impensas et conatus videns, negocij sui prosequendi et feruorem et voluntatem omisit. Videbat enim et sentiebat Lestkonem Cracouien. et Siradien. Ducem, qui cognominabatur niger, iam tunc Regni Poloniae Monarcham infestum sibi aduersarium fore, cum quo et caeteris Ducibus Poloniae qui cum Lestkone sentiebant, quamuis optimo iure fretus, cum esset et vir modestus et mansuetus, ducebat indignum litem trahere.

Miraculum de duobus Cruciferis à barbaris Lithuanis necatis aeditum.

IN particulari quodam certamine et congressu Cruciferi de Prussia de Domo Teutonica, à Lithuanis gentilibus deuicti, cum inter alios captiuos, duos quoque offendissent Cruciferos, vtrumque exquisitis cruciatibus destinarunt necandum. Propositum itaque executuri, primum in editiori arbore proprio equo alligatum, viuum cum equo vnà cremandum, altero coram in spectaculum adducto, distendunt. Et igne ingenti extructo, equus quidem illicò torrente igne videbatur voratus et consumptus, Super Crucifero verò aperto caelo splendor caelestis demissus, ignis ardorem in varias partes restringens, corpus Cruciferi reddidit illustum. Caelum tandem splendor ille, ex quo prodierat repetijt, cum quo simul et corpus Cruciferi, in similitudine virginis pulcherrimae, mirantibus et stupentibus cunctis barbaris adeò, quòd nec vllum corporis illius, relinqueretur vestigium conscendit. Verùm dum perfidia Lithuanica, non virtute Diuina id actum, sed carminibus & incantatione procuratum censeret, alter superstes Crucifer in arboris rimam per secures et cuneos violenter introductam, includitur, elisisque et excussis cuneis, arbore in suam naturam redeunte, durissima

pressione ab arbore tortus, pyra extructa viuus vrebatur. Hunc quoque auis quaedam niueo candida colore, nunquam aliàs conspecta, de flammae medio ereptum, deferre (attonitis supramodum barbaris, et Christianorum Deum magnum, suisque cultoribus benigna et propicia dona largientem, profitentibus) visa est in caelum.

BOLESLAUS MAsouiae Dux filius Semouitij accepit in vxorem virginem Zophiam de Lithuania filiam Ducis Lithuaniae Troideni, et nuptiarum solennitatem in Plocen. Ciuitate agit.

Cunegundis Regina Bohemiae nupsit nobili.

KVnegundis Regina Bohemiae ex Castro Beszdziesz in quo cum filio suo Venceslao seruabatur, quasi anniuersarium mortuo marito actura, Pragam venit, et ab inde ad Nicolaum Opauiae Ducem filium mariti sui naturalem diuertit. Eo quoque procante Zauiszium de Krumlaw de genere Vitkonidum seu de Rozemberg, accepit in maritum, ex quo grauidata filium genuit, paterno nomine Zauisza vocitatum. Quod singulis ferè Bohemiae Baronibus et militaribus execrantibus, et pro ludibrio ducentibus, in singulare fastidium et liuorem cessit.

In Italia motus terrae maximus septem oppida absorbet, et nubes rorant sanguine.

VIgesima quinta Aprilis, ex repentino et graui terrę in Italia motu, septem oppida simul cum habitatoribus absorpta sunt, audiebanturque voces quadriduo vociferantium identidem ex abysso, Misericordiam Deus misericordiam. Eodem etiam terrae motu, qui in quindecim dies tendebatur nonnulla Castra, simul cum montibus in quibus sita erant, euersa, montes excelsi ad planiciem, non sine strage proximorum vicorum, deducti, et solo aequati. Monasterium Sanctimonialium Cistercien. ordinis exanimatis quinquaginta sororibus deleuerunt. Ipse insuper terrae motus duos montes, flumine interfluente distinctos, commisit, et vndis fluuij retrorsum conuersis, et agros et villas subuertens inundatione vastauit. In Alpibus quoque Bononien. ros sanguineus insolitae quantitatis decidit.

Pruthem molendino Elbingen obsidione cincto, quo Ciues præcipui confluxerant, illud conquirunt et oes crudeliter necant.

GLomerati Pruteni barbari in aliquot cuneos, pro conquirendo Castro et oppido Elbiag, adueniunt, sed cum difficilis expugnatio videretur, molendinum Elbingen, in quod principaliores Ciues Elbingen defensuri illud se contulerant, obsidione coartant. Non ferentibus autem Cruciferis, quod se laturos spoponderant præsidium, eo necessitatis ventum est, vt datis viginti quinq obsidibus ex pacto, reliquis Ciuibus in molendino conclusis, patere debebat et vita et libertas. Sed caduca et fluxa est, apud barbaros, dum prospera fortuna vtuntur, fides. Obsidibus enim contra ius gentium enecatis, crudeliter etiam vniuersos, qui in molendino constiterant, vario carnificio extinguunt. In quorum vltionem Prussiæ Magister Conradus, regiones Prutenorum ferro et igne aliquot hebdomadis vastans, Castrum Elsberg etiam conquirit.

Anno Domini 1280.

Leonem Ducem Russiæ potentissimum et Regnum Poloniæ forti potentia ingressum, exercitus Lestkonis nigri Ducis miraculose profligat, illumq depopulando Russiam vsq Leopolim sequitur, & cum maxima spoliorum copia domu reuertitur.

SVccessionem nouam noui Ducis Lestkonis nigri in Cracouien. Sandomirien. & Lublinen Ducatus, noui motus nouiq bellorum stridores, ab externis et propriis illico sunt consecuti, dum fortunæ Lestkonis nigri, et in tot Principatus pro vna vice successioni, a domesticis iuxta ac forensibus inuideretur. Primum itaq Leo Rutenorum Dux, Danielis olim Russiæ Regis, filius, qui inter Rutenorum Duces ea tempestate tam militia quam terris et Dominiis potior habebatur, & multitudine gentium & opum fretus, ad occupandum Cracouien. Sandomirien. & Lublinen Ducatus, in animum induxit. Conductoq ex Tartaris, Lithuanis, & Iaczwingis cæterisq gentibus et voluntario et mercenario milite, tribus exercitibus, & pedite et equite refertis, in graui multitudine terram Lublinen

ingressus, eam vastare intempestiue & hyberno tempore, tanta vis animum stimulabat bellandi, cæpit. Qua peruastata, terram Sandomirien, Visla, ex hyeme glaciebus gelata, præbente iter, introijt, et quæq; obuia corripiens et affligens, ad Sandomirien Castrum et oppidum peruenit. Cuius expugnatione tentata, militibus Polonis egregie mœnia tuentibus, dum secus quàm sperauerat euenisset, ad prædandum et vastandum, vicos et oppida, vrendumq; tecta se conuertit. Quo apud villam Goszlicze, duobus à Sandomiria miliaribus positam, habente statiua, exercitus Polonicus, quem Warszius Castellanus Cracouien, Petrus filius Alberti Cracouien, et Ianussius Sandomirien, Palatini, ducebant, in raro et infrequenti numero, iussu enim Lestkonis nigri Ducis, copiæ in alium locum conuenerant, occurrit. Et in solo cœlesti præsidio spe posita, cùm hostiles copias multifario numero se excedere viderent, cum Leone et eius exercitu die Veneris tertia Februarij confligunt, temere magis quàm animose dicerem, nisi pro Polonis et eorum facto, tam audaci quàm insigni, fortuna stetisset. Certamine siquidem inito, ijs qui apud Rutenorum exercitum ordines ducebant, cæsis, reliquos repente tanta trepidatio Diuinitus in barbaros immissa contriuit, vt velut lymphatici proiectis armis fugam omnes passim inirent. Tartari parua et breui oppositione facta, mox et ipsi in fugam aguntur, Poloni per multa miliaria fugientes insecuti, paucis captis reliquos necabant. Octo millia cæsa, duo capta, signa militaria septem eo prælio intercepta referuntur. Leo principalis Dux cum paucis, itinerum expertis fugiens, & confusus euasit. Lestko niger repellere bellum nisi inferret parum ratus, post dies quindecim exercitibus adunatis et recensitis, cum triginta millibus equitum et duobus peditum magis expeditorum Leonem insecutus, terras Russiæ inuadit, multaq; Castra à Rutenis deserta, aut minus iusto præsidio locata, occupat, expugnat, et euertit. et vsq; ad Leopolim terra populata, prædam frequentem tam hominum quàm pecorum, Leone in vlteriora Russiæ diffugiente, et decertare non audente, in Poloniam adduxit. In populatione ipsa, quinq; millia cæsa, quatuor millia in captiuitatem abducta scribuntur.

THOMAS aliàs Thomka Episcopus Plocen, cùm annis octo sedisset moritur, et apud Ploczen Ecclesiam sepelitur. Cui Goslaus per conformem Capitularem electionem via scrutinij, nobilis genere de Domo Griphonum successit, à Martino quarto Summo Pontifice Romano, Ducibus Masouiæ consentientibus, confirmatus, et propter Gnesnen Ecclesiæ diuturnam vacationem prouisus.

Nouo genere mortis Nicolaus PP. III. moritur.

NIcolaus Papa tertius, cum annis duobus, mensibus nouem, diebus tribus sedisset, ad Castrum Szurianum supra Viterbium ad vnius leucæ distantiam situm, quod cuidam nobili, sub prætextu hæreticæ prauitatis abstulerat, & consanguineis donauerat, se transferens, singulari et noua moritur morte, priuatus omni sensu subitò atque etiam motu, vigesima tertia Augusti. Cuius corpus Romam translatum, in Basilica beati Petri, & in Capella beati Nicolai, quam ipse ædificauerat, sepultum est. Post cuius mortem variæ seditiones Romæ, inter Vrsinos & Hannibaldenses fieri cæptæ sunt.

Breui tempore, quatuor Prutenorum Magistri mortui. Quintus verò Conradus de Vrichtenange eis succedit Mariemburg Castrum ædificat.

DEcimus Magister Prussiæ Poppo de Ostiria, Conrado de Thirberg vel per Prutenos occiso, vel excedente è vita, successit. Quo moriente Haimo substituitur, sed cùm is quoque absumptus esset, Hermanus de Hodernge in officium assumptus duodecimum sortitur locum. Cui Conradus de Vrichteuange successit, quo liberè cedente Manegolde Commendator Kinsbergen. suffectus est. Sub cuius regimine in loco Castri et oppidi Czantirn, veteri nomine abrogato Mariemburg erectum est.

Anno Domini 1281.

Henricus Probus Wratislauien. Dux captiuitatem suam vlturus sub specie consilii; Posnamien., Glogouien. & Legnicen. Duces, captiuat. Lestko autem niger fratris Przemislai Ducis Posnanien. captiuitatem dolens, Wratislauiensem terram omnem populatur. Tandem nacto Districtu Wieliunensi a Duce Posnamien. & aliis depactatis illos liberos dimittit.

CRuciatus quondam & passiones suas, quas in captiuitate apud Bo:
leslaum Sæuum Legnicen̄ Ducem, vocatum Rogatka. Henricus
quartus Probus appellatus Wratislauien̄ Dux, pertulerat, omnibus
conatibus expetens vltum iri, cūm apertē id se consecuturum parum et diffi:
cilē speraret, ad fraudes et dolos animum intendit. Et quo facilius cogi:
tatum, et diuturno tempore iam in se agitatum facinus perficiat, Conuentum
in villa Baricz instituit, et tam Maioris Poloniæ, quām Slesiæ Duces, lite:
ris et nunciis illic conuenturos, & de pace ac bono statu & ordine Principa:
tuum, deq; nonnullis alijs rebus arduis, per ipsum proponendis, bonum & pro:
fectum publicum concernentibus, tractaturos, inuitat. Et cæteris quidem
Ducibus, varias occupationes pro excusatione allegantibus, Przemislaus
Maioris Poloniæ, Henricus Legniczen̄, Conradus Glogouien̄, in Dominica
Septuagesimæ (: is enim dies ab Henrico Wratislauien̄ Duce ad conuenien:
dum indictus erat :) nullam fraudem ab Henrico Wratislauien̄ Duce suspi:
cati, cūm omnes tres arcta affinitate contingeret, cum modesto familia:
rium et militum numero, conueniunt. Henricus autem Wratislauien̄ Dux,
etsi dolore ingenti angeretur, quod pauciores quām animo destinauerat
Principes ad suam capturam conuenissent, non distulit tamen cogitatum
exequi facinus. Sed præfatos Maioris Poloniæ, Legnicen̄, & Glogouien̄.
Duces, & iure hospicii, & iure gentium, iure quoq; Diuino & humano profa:
nato, primo aduentus eorum die, locum consilij ingressos, sceleratē per se
et milites suos, quos in grandi numero secum adduxerat, captiuat, & captos
in Wratislauiam deductos, arctæ custodie & vinculis sigillatim includit.
Quos cūm vsq; ad festum Pentecostes vinctos obseruaret, & multis Prin:
cipibus pro eorum relaxatione, fatigas et instantias suas interponentibus,
nihil modesti responderet. Lestko niger Crac, Sandomirien̄ et Siradien̄
Dux, fratris sui Przemislai liberationem, quam precibus et intercessioni:
bus nequiuerat obtinere, armis effecturus, cum omnibus suis et terrarum sua:
rum potentijs, in terram Wratislauien̄ descendit. Cui Msczugius Pomera:
niæ Dux, item omnes milites maioris Poloniæ, auxilium præstituri adue:
niunt. Triplici itaq; agmine Wratislauien̄ terram ingressus, eam spolijs
et incendijs afficit, & omnium Polonorum pectore, iusta, pro Ducis sui
Przemislai indigna captiuitate, eferuescente ira, plura crudelia ædun:
tur facinora. Nulli siquidem vico, nulli oppido, quod sub Henrici Wra:
tislauien̄ Ducis ditione consistebat, parsum est, sed vniuerso Ducatu Wra:
tislauien̄ flammis dato, etiam in suburbana Wratislauiensia sæuitum est.
Saxeum tamen Henrici Wratislauien̄ Ducis, & obstinatum pectus, neq;
tot incendia in conspectu ab eo visa, neq; suorum militum & subditorum

frustra opem suam flagitantium, fletus & lamenta, vel ad opponendum resistentiam, vel ad componendam pacem, & relaxandum captiuos, li: quescere potuerunt, quin in proposito suo temere perseuerans, neq; cum ho: ste decertare, potentiam hostilem et suorum casum veritus, neq; suorum mili: tum non tam lachrymis, quam variis contumelijs, et increpationibus illum pro iniusta Ducum captiuitate incessentium, potuit ad compassionem aut aequitatem inflecti. Quo in sua obstinatia perseuerante, Lestko niger Craco: uien. Dux, vniuerso Ducatu Wratislauien. in fauillam redacto, & praeda ingenti de pecore et aliarum rerum suppellectili congesta, in terras suas, Henrico Wratislauien. Duce in Castro Wratislauien. se continente, rediit. Duces autem qui captiui ab Henrico tenebantur, molestias captiuitatis diu: turnae euasur., cum illo per pacta de liberatione sua conueniunt. Et a Prze: mislao quidem Maioris Poloniae Duce, quamuis frater suus amitalis fuerit, terram Ruden., quae nunc Wielunen. appellatur, asserens illam sui iuris esse, & ad se pertinere, suis quoq; praedecessoribus iniuste oblatam, extorquet & depactat, ab Henrico quoq; Legniczen. & Conrado Glogouien. Ducibus, cum exactionare aliquas sortes terrarum non posset, seruituros se sibi cum lanceis triginta, contra quemlibet hostem, & in qualibet necessitate, obligauit, datisq; per Duces de implendo pacto obsidibus, & iuramento ab omnibus exacto, ne occasione suae captiuitatis, quicquam contra illum per se vel alios hostile molirentur, tum primum illos ex captiuitate laxa: tos, in Principatus suos remisit.

Prutheni a Masouitis funduntur.

PRutenorum Primates et animosiores milites, in forti exercitu terras Masouiae ingressi, & Castrum Plocen. subita expugnatione adorti in magnae temeritatis suae superbia, capere illud, & terras Masouiae caedibus, spoliis, et flammis affligere nitebantur. sed a Duce Masouiae Bo: leslao & gentibus suis inuasi, paucis euadentibus, conflicti, temeritatis suae penderunt poenas.

Papa Martinus IIII. eligitur & in veteri vrbe coronatur.

SEmestri spacio a vacatione Ecclesiae Romanae effluxo, vigesima prima Februarij, SImon Thuronensis, Sanctae Ceciliae Presbyter Cardi: nalis, in Viterbien. Palatio in Papam eligitur, & Martinus quartus

appellatur, Thuronen̄ dictus, quia inde tradunt Historiæ originem eum traxisse, vel quia ibi nutritus referebatur. In sumptibus magnificus, & religionum amator. Post electionem autem ex Viterbio discedit, Viterbien̄ mansionem perosus. Quod Cardinalem Mathæum in priuata Camera tempore electionis, Ciues Viterbien̄ per contumeliam recluserant, & venit Vrbem veterem, et illic coronatur, residentiaq; biennio facta, in Parisium transijt.

Wladislaus Hungariæ Rex relegata vxore Comanas Paganas in concubinas accepit, et se earum moribus accomodat. A quibus cum per nuncium Papæ retrahi nō posset, per suos capitur, et expulsis concubi: cum vxore in Wiszegrod clauditur.

HVngarorum Rex Wladislaus, ad lasciuiam et illecebras se resol: uens, cum Comanorum tunc gentilium habitu et moribus, vnà cum militia sua vteretur, etiam et vicijs eorum se capi et fædari per: misit. Vxore siquidem filia Caroli Siciliæ Regis contempta, Andanam, Ruptek, & Mandalam, pluresq; alias Comanorum mulieres, forma præ: stantes, accepit in concubinas, et ritu barbarico illis cœpit abuti. Pericu: lum fidei Martinus IIII. Papa veritus, Philippum Epūm Firminum virū magnæ prudentiæ et doctrinæ, in Hungariæ et Poloniæ Regna Nun: cium, cum potestate Legati de latere destinat. Qui in Pannonias primū perueniens, Rege Wladislao adito, multifarijs et salutaribus consilijs, precibus, & monitis illum obsecrat, vt habitum & mores Comanicos dese: rens, Catholicis se Regibus non solum in habitu & moribus, sed & in vi: ta conformet, & repudiatis concubinis barbaris, ne cor illius à puritate Catholicæ fidei deprauent et seducant, legitimam vxorem resumat, & in casto pudicoq; thoro iustæ consortis viuat, Comanos insuper, quorum consilijs regebatur, à se abdicet, & Catholicorum potius Baronum consilia sectetur. Qui salutarem doctrinam, mulierum & concubina: rum deuinctus amore, irridens et contemnens, Nuntium Aplicum pa: rum honestè tunc tractauit, expost verò in conspectum non admisit. Ille grauitatem et rigorem, se et Apostolica sede dignam obseruans, duos Episcopos, qui Regis opera fæda mulcebant, & aut dissimulatio: ne, aut consensu nutriebant, de eorum Sedibus deponit. Regem autem primò, secundò, & tertiò commonitum, dum desiperet, & aurem ad cor: ripientem se obturaret, excommunicatione primùm, deindè anathemate,

velut Ethnicum et Ethnicis consentientem, inuoluit. Qui ob id insolentior factus, Apostolicum Nuntium præfatum Philippum Epum Firminum, missis Satellitibus impijs & Comanis, captiuat, & aliquibus illi contumelijs irrogatis, in curru illum extra Hungariæ fines educit, interminans illi necem si redeat. Barones autem Regni Hungariæ, temeritatem Regis sui, & illius varias in Deum & homines præuaricationes compressuri, illum capiunt, & omnibus suis concubinis cum ignominia relegatis, in Castro Viszegrod illum cum vxore legitima ponunt & claudunt: certis Baronibus sua & Castri custodia commissa, vt vel sic lubricitate sua inhibita, ad iura matrimonij custodienda, animum intenderet, dareturq; Reginæ fœcunditas, & Regnum iusto hærede et successore non frustraretur.

Pragensis maior Ecclesia à Marchione Brandeburgensi tutore Bohemiæ nullo obstante omnibus opibus exuitur.

MAiorem Pragen Ecclam Otho Brandeburgen Marchio & Bohemiæ tutor, certò certius cognoscens, multis opibus. & varia ac preciosa rerum suppellectili, quam Ciues et agrestes, Ecclesiastici & Sæculares, velut in locum tutum illuc deposuerant, refertam esse, mittit Saxones, qui omnibus serris perfractis, opes & clenodia, omnesq; mobiles et preciosas sarcinas auferunt, et in Saxoniam deportant, Bohemiam ferè omni auro, argento, margaritis, gemmis et quicquid preciosum aut concupiscibile in ea erat, facili negotio exuunt et denudant. Sed nec repertus est aliquis ex Bohemis, qui tam grandis iniuriæ genus, singulis nec mussitare audentibus, peteret rescindi, omnibus ea tempestate Saxonum formidine constrictis.

Pruthenj in terra Culmensi quinq; Castra conquirunt.

PRutenorum exercitus pedestri et equestri ordine collecto, terram Culmen ingressus, tanta cæde tantisq; flammis et spolijs in eam, Magistro et Cruciferis, neq; decertare neq; resistere audentibus, grassatus est, vt quinq; Castris vzt Grudziandz, Marieuerder, Czantyr, Cristburg, & Clementh expugnatis et conquisitis, singulos homines permisceui sexus, quos in eisdem reperierant, nulli conditioni, sexui vel ætati parcendo, miserabiliter trucidarent.

Anno Domĩ 1282.

Lithuani cum Iaczwingis Lublineñ terrã per quindecim dies vastant. Quos cum præda redeuntes, Lestko niger per Angelum hortatus cum parua manu consecutus, nullo ex suis amisso profligat, et reuersus Ecclesiam parochialem in Ciuitate Lublineñ fundat.

IAczwingorum reliquiæ, quæ se Lithuanis iunxerant, cladem suam & exterminium, à Polonis propicia Diuinitate inflictam, vlturæ, cum Lithuanorum copiis, quæ ad quatuordecim equitum & peditum millia æstimabantur, in terram Lublineñ clandestinis itineribus et subitò, vigesima quarta Septembris die perueniunt, & illam cædibus et spolijs, exercitu tripartito, et populatione latius extensa, vastant, occisisq; Sacerdotibus & Ministris CHRI, et duobus fribus Ordinis Prædicatorum, Senibusq; & lactantibus, maximum hominum et pecorum numerum congerunt. Et quindecim diebus in eius vastatione et prædatione demorati, prædam ingentem in Lithuaniam secum deferebant. Agebat pro ea vice Lestko niger Cracouieñ, Sandomirieñ, & Siradieñ Dux, Cracouiæ, iura reddens populis, quam primum verò nuncius inuasionem barbaricam in terram Lublineñ denuncians, ei allatus esset, illicò cæteris rebus postergatis, cum militibus qui secum vnà Cracouiæ morabantur, ex Cracouia egressus, versus terram Lublineñ celerrimo cursu, conquirens et colligens in itinere milites: procedebat, existimans barbaros, in Lublineñ terra se reperturum, vel hostes vincere vel mortem oppetere exæstuans. Verùm in Lublineñ terram perueniens, nil præter miserabiles reliquias, opem suam implorantes (iam siquidem barbari præda onusti de illa excesserant) offendit. Quid itaq; ageret, persequereturne hostes, numero & potentia superiores, in syluas & lacus, cæteraq; loca nullam pabulationem sibi, militibusq; suis præbitura, progressos, & an subsisteret vel rediret, sugillationem et insectationem multiplicem suæ expeditionis subiturus. Fluctuantem illum consilijq; inopem, visio Angelica, quæ se Archangelum Gabrielem profitebatur, per soporem monstrata monet, vt quolibet respectu et cunctatione abiectis, non differat persequi hostes, certamq; illi futuram, victoriam promittit. Ea visione vniuersis militibus in contione vocatis exposita, etiam timidos et meticulosos, persequi barbaros detrectantes, exhilarat. Nihil enim æquè animos militum

& populatium confirmare solet, quàm denunciata religio. Sumptis itaque
tam cibarijs quàm armis, impedimentis verò, quæ escas et pabula ferebant,
se subsequi iussis, recentia barbarorum vestigia intuentes, qua ampliori pos:
sunt celeritate vecti, barbaros insequuntur. Et licet illos Bug & Narew
flumina prætergressos comperissent, certi tamen de Oraculi visione, et ipsi
ijsdem fluminibus superatis, barbaros inter Narew & Niemen flumina
consistentes (neq; enim propter prædarum multitudinem facile agmen bar:
barorum mouebatur), tredecima die mensis Octobris consequuntur. Terruit
supramodum omnes barbaros Polonorum conspectus, & multò maiorem quàm
pro numero Polonorum exercitum, eundemq; audacem & animosum, mori aut
vincere destinatum, animo & cogitatione metiebantur, paucos & timidos
in tam abdita et remota loca, nullatenus penetraturos. Habebat Lestko
niger Dux in suo comitatu, sex Polonorum de equite & pedite, inter quos
plures equites erant, millia, haud copias contemnendas, omnes tamen in
vnum agmen coactas. Neq; enim locus in quo certandum erat, plus syluarũ
quàm camporum habens, diuidi copias in plures acies patiebatur. Quibus
adhortatis, vt non tam pro patria, Coniugibus & liberis, quàm pro fide Jesu
CHRISTI, de cælesti securi præsidio, viriliter pugnarent, maximo impetu
in barbaros, metu et subito Polonorum conspectu attonitos, insilijt. Et quam:
uis barbari primos Polonorum impetus excepißent, & aliquanto tempore
tollerassent, primis tamen et secundis ordinibus obtritis, reliqui referre
pedem, postea verò verti in fugam cæperunt. Cædes deinde non pugna
in omnes passim fugientes cædebatur, quàm non solùm milites Polonorum
sed à barbaris capti Poloni, quos ex Lublinen terra, in vtroq; sexu abdu:
xerant, operosè promouebant. Terruerat & barbaros canum, quos simul
cum captiuis duxerant, viso Polonorum exercitu, vlulatiò & vociferatiò,
exultantium speciem præferens, sublata, qui & in certamine durante
& in fuga, diris morsibus, quasi nossent quos insectari deberent, laces:
sebant. Cæde ingenti, et vsq; ad sacietatem cædita, nox superueniens
prosequendi fugientes, finem dedit. Reliquias Iaczwingorum, ea cla:
de vsq; ad interemptionem vltimam deletas esse: hii enim pertinatius re:
stiterant, certum est. Plures insuper tam ex Iaczwingis quàm Lithuanis,
qui fuga euaserant, pudore acti, dum in Penates proprios, aut metuunt
aut erubescunt reuerti, partim laqueo, partim fame, partim aquarum suffo:
catione, mortem sibi consciscunt, vt ex illo frequenti barbarorum exer:
citu, pauci fuerint superstites, qui aut Polonorum gladijs non cecide:
runt, aut sibi ipsis mortem miserabilem non consciuerint. Mirum dictu
et vix credibile apud Polonorum exercitum scrupulosius recensitum

nemo repertus est in eo prælio & in persequendo cecidisse. Qua res oraculum Lestkoni Duci per quietem factum, non fantasticum non humanum, sed Diuinum et cæleste, eo prodigio monstrauit. Lestko Dux et de hostium strage, & sui exercitus incolumitate, suorum insuper, quos gentiles ex terra Lublinen captiuos duxerant liberatione, Dei omnipotentiam glorificans, eiusq laudes cum omni suo exercitu identidem resonans, spoliis etiam hostium potitus, ouans in suos Principatus rediit. Ab eo quoq tempore beatum Michaelem sui triumphi et successuum fælicium auctorem, singulari prosequebatur veneratione & cultura. Ex Lithuanorum quoq clade reuersus, in Lublin Basilicam Parochialem Sctō Michaeli fundat, & eius nomini dicari procurat, quæ etiam in diem hanc beneficia Angelica, tunc Polonis collata, & cladem barbaricam attestatur.

Palatinus et Castellanus milites q Sandomirienses Conrado Masouiæ Duce vocato illi terras Sandomirien tradunt. Is tamen audito aduentu Lestkonis nigri, Castris et Ciuitatibus relictis, ad sua reuertitur, et Lestko Dux omnibus reconciliatur.

EX Lithuanica & Iaczwingorum expeditione, Lestkonem nigrum Cracouien & Sandomirien Ducem Cracouiam reuersum, & paulisper illic commoratum, militum Sandomirien, quorum Ianussius Palatinus, Christinus Castellanus, Sandomirien, erant Duces et capita, cum quibus et Paulus Crac Epus astruebatur sensisse, rebellio excepit. Qui ad nouandum res dudum procliui, Conradum Masouiæ Ducem, & Lestkonis nigri patruelem germanum, quasi ille post Boleslai Pudici Cracouien et Sandomirien Ducis obitum, tam iure quam ætate, ad succedendum potior censeretur, in terram Sandomirien inducunt, & tam Sandomirien et Zauichosten, quam aliorum terræ Sandomirien Castrorum et Ciuitatum illi tradunt effectualem possessionem, nihil ea rebellione & nouitate Lestko niger Dux territus, exercitu de Curien & terræ Cracouien armigeris, raptim & tumultuario more congesto, versus Sandomiriam processit, cum Duce Conrado patrueli frē pugnaturus. Conradus autem & de causa, & de militum animis fluxis et ambiguis diffisus, Lestkonis nigri fratris sui aduentum, per exploratores sibi nunciatum sentiens, in Masouiam excedit, cum ampliori potentia et copiis reuersurus. Lestko interim et Castra singula, quæ Conrado dedita erant, recuperat, ac Ianussium Palatinum, Cristinum Castellanum, Sandomirien,

cæterosq; milites defectionis authores sibi conciliat, & prudenti industria sine armis vicit, & omnem submouet & opprimit rebellionem. Astruunt nonnulli autores Lestkonem nigrum Ducem, ob seditionem militarem in Hungariam, seditionum authoribus eum propellentibus, diffugisse, & post aliquantulum temporis, quo illic moratus est, reconciliatione inter Ducem Lestkonem celebrata, Cracouiam, & suorum et Hungarorum agmine comitatum fœliciter reuertisse.

Fames vehementer in Poloniam, Bohemiam, & Almaniam sæuit, quã pestis insequitur.

AD intestina et externa bella, fames horrenda, non solum in Poloniam, sed etiam in Bohemiam et Almaniam, cæterasq; horribiliter desæuiens regiones, accessit. Quæ adeò sui atrocitate agrestes, & plures è plebe integro biennio afflixit, vt perniciem famis vitaturi, laribus vxoribus, et pignoribus relictis, aliqui in Hungariam, nonnulli in Russiam, stipem quæsituri, diffugerent. Sed vtrobiq; illos crudelior pestis et pernicies possedit, qui enim in Hungariam diuerterunt, ab Hungaris Comanis tunc barbaris, venundati sunt. Qui verò ad Russiam, traditi Tartaris pro tributo: vt aliquando satius fuerit, famis morte in Polonia defungi, quàm miserabilem et perpetuam seruitutem, apud barbaras nationes experiri. Nefanda tamen et execrabilis Rutenorum magis quàm Hungarorum, qui verum ritum obseruant, conditio, quòd in suam ditionem et fidem fugientes vicinos, calamitate afflictos, ampliori calamitate (nulla commiseratione, quæ etiam brutis et pecoribus inesse solet, ostensa) iure hospicij, iure gentium pessundato, non indignum putarunt inuoluere. Sæuior aliquanto fames Bohemos vexabat, qua præssi, matres pietatis oblitæ, quam etiam belluæ non sunt solitæ negligere, fætus suos, famem exclusuræ, manducabant. Famis malum vulgatis in corporibus, esuriẽ, aut herbis, arborumq; folijs, et superfluitatibus nociuis cibis, morbis labefactis et infectis, sæuissima omnium Epidimia secuta est.

Apostolicus nuncius exclusus Hungaria in Poloniam veniens humanissimè tractatur.

PHilippus Epũs Firminus, & Apostolicus in Hungariæ et Poloniæ Regna Nuncius, à Wladislao Hungariæ Rege et suis ignominiosè tractatus, Et exclusus in Poloniam aduenit, & tam à Duce

Lestkone nigro, quàm ab vniuersis Ecclesijs cum magno honore exce-
ptus est. Et per omne tempus, quo in Poloniæ Prouincijs demorabatur,
omnibus necessarijs à Pontificibus abundè procuratus, maximis laudibus
Poloniæ Duces, Pontifices, & nationem vniuersam Polonicam, Romam re-
uersus, extulit et celebrauit, munificam liberalitatem et ciuilitatem Polo-
norum prædicans coram vniuersis.

Comanorum exercitus à Wladislao
Hungariæ Rege profligatur.

OLdamir Comanorum Dux, in superbam iactantiam eleuatus, & cre-
dens se vniuersum Hungariæ Regnum, propter Wladislai Regis
prauos et leues mores, subacturum, Hungariam inuadit. Cui Wla-
dislaus Hungariæ Rex circa lacum Hood occurrens, secum confligit.
Et prælio acri inter vtrosq; durante, tempestas ingens coorta, ora et
vultus Comanorum verberans et obcæcans, magno adiumento Hunga-
ris fuit, vt vincerent. Victus tandem est ab Hungaris Oldamir, & om-
nis suus exercitus, paucis, qui fugiendo ad Tartaros euaserant, exceptis,
deletus.

Anno Domini 1283.

Lithuanos terras Sandomirienses
vastantes in magna potentia, Leschko,
niger Dux, in parua comitatus manu pro-
fligat, et omnem prædam recuperat

EXacerbati, ad Narew fluuium clade accepta, Lithuani, dolore
continuo vexabantur, stimulabanturq; ad referendam Polonis
vicem et talionem. Decreta autem et indicta expeditione, id
pro sui desiderij faciliori consumatione ponebant in prospectum, quate-
nus Polonos, in intempestiuo et non prospecto tempore, velut incautos inua-
derent. Quam sententiam et consilium secuti, æstate transfluxa, mul-
to maioribus copijs quàm antè, resistentiam veriti, quarta Octobris,
Sandomirien terram, per Lukouien regionem, et syluas in ea consistentes
subitò et improuisè irrumpunt, & multa cæde passim patrata, per vicos
et oppida discurrunt. Interfectisq; senibus & impuberibus, viros &

fæminas, cæterosq; puberes, pecus quoq; et armenta capiunt, & citra sex
millia Polonorum, cum nobilium et Ciuium, tum agrestium, pluribus trucida-
tis in seruitutem abducunt. Milites autem Sandomirien, etsi non in paruo
numero Sandomiriam conuenissent, tueri tamen tantummodo Castrum & Ci-
uitatem contenti, Duce Lestkone nigro, qui tum Cracouiæ & Colloquium et Con-
uentum agebat, de Lithuanorum hostili irruptione, per celerem nuncium auisa-
to, á certamine, propter sui paucitatem, & hostium numerosam multitudinem,
abstinebant: propterquod barbari, liberius in cædes, spolia, et prædas grassa-
bantur. Lestko itaq; niger Cracouien & Sandomirien Dux, de suorum
Principatuum vastatione plurimum angustiatus, cum omnibus Baronibus mili-
tibusq;, qui illuc confluxerant armis correptis de Cracouia exilit, & tam
nocte quâm interdiu gemebundus & tristis, alta pro captiuis qui abduce-
bantur cum suis militibus ædens suspiria, iter quâm celerius potest rectiori gressu
versus barbaros conficit, præmissis nuncijs, qui & eos, qui in Arcem Sandomi-
rien confugerunt, & cæteros milites in Castris & munitionibus suis consisten-
tes, se ocyus subsequi iuberent, sciens barbaros rapta præda velociter di-
scessuros. Adunato itaq; & hiis qui illum ex Cracouia comitabantur, & ex hiis
qui Sandomiriam obseruabant, militibus, qualicunq; exercitu, assumptis insu-
per agrestibus, vt species iustioris exercitus videretur, sciens omnem vi-
ctoriam, non in multitudine, sed in solius Dei potestate et arbitrio consiste-
re, exercitum vniuersum confessionis et Eucharistiæ Sacramento, se
quoq; primum communit. Propiciato quoq; Deo qui illi anno superiori non spe-
ranti, de eodem hoste trophea contulerat, & militibus in contione animatis,
hostes, qui nondum metas Principatus sui ab exploratoribus nunciaban-
tur excesisse, prosequitur, ratus exercitum suum, spiritualibus & materiali-
bus instructum armis, audacissimé & fæliciter cum barbaris pro patria, pro
templis, pro focis, proq; gente et natione sua in captiuitatem ducta, pugna-
turum. Quos cum in Lukouien regione consecutus esset, graues præda, eoq;
impeditiori agmine procedentes, Lithuani perniciem superioris cladis vitatu-
ri, ne simul & cum Lestkone Duce eiusq; exercitu, & cum captiuis quos
ceperant, pugnare cogerentur, in syluas proximiores, vastas quidem & den-
sas limosasq; secedunt, vbi illos Poloni, veluti in munimento forti consi-
stentes, distulerunt inuadere, magnaq; ob id anxietate acti, quód hostem
é conspectu emisissent. Eadem pené anxietas apud barbaros versaba-
tur, nam et obsideri se á Polonis in sylua, in qua delitescebant, et si hinc
euaderent, Polonos se vsq; in Lithuaniam secuturos portendebant. Ca-
ptiuis igr ne Polonis adiumento forent in sylua durissimé alligatis, ac sar-
cinis et impedimentis illic sub custodia paucorum et imbecillium relictis,

e sylua glomerati, aciebus ordinatis prodeunt, et ad stationes Polonorum, qui in loco Rowne appellato consistebant, vociferationes barbaras et incondi: tas emittentes, perueniunt. Terruit Polonos subitus eorum aduentus, et quos fugere putauerant, bellum sibi vltrò inferre videbant, magis tamen multitu: dine hostili, ad suam paucitatem comparata, mouebantur, propter quod timidio: res & inexercitati, in fugam spectare cœperant, nisi Lestko niger Dux pru: denti oróne, pauorem militarem excusisset. Astruens nullum mortis genus san: ctius præstantiusq́ fore, quàm quod pro fide & Penatibus susceptum esset. Gauisuros illos potius, quàm trepidaturos, quód ea occasio pugnandi illos tene: ret, per quam honestissimè apud futura sæcula, siue vincerent viuerentq́, siue interirent, versarentur, dicens. Recolerent insuper anni transacti vi: ctoriam, è cælo sibi præstitam, & nunc quoq́ eadem et ampliori spe, pro vi: ctoria adniterentur, postquam cum eodem hoste, recenter et identidem ab illis victo, esset certandum. Mouerentur captiuorum miserabilibus singul: tibus, qui in eorum dextris, fiduciam suæ liberationis reponunt, se insuper nil saluti suæ parsurum, sed pro exercitu suo et gente, gratissimè se cuiq́ mor: ti expositurum. In duas tandem alas exercitu partito, quarum vnam Ze: gotæ Palatino Cracouien, alteram Ianussio Palatino Sandomirien, committit, in hostes insilit, & obuios quosq́ prosternit, primasq́ hostium acies adeò obte: rit, vt et si cæteræ in eadem pugnandi constantia, aliquanto tempore con: stiterint, Poloni tamen iam, quasi se putabant primis ordinibus debellatis vi: ctores. Durante prælio Zegotæ Palatini Cracouien ala (: in ea enim Curien Ducis, et exercitatiores milites erant:) primum vincere cæpit, á qua tandem ad aliam eadem sors peruenit. Fusi itaq́ Lithuani fugatiq́, & plura coru millia eo prælio in stragem data sunt, quamuis et de Polonis aliquot insignes milites conciderint. Prælio obtento, ad syluas captiuosq́ Lithuanorum et sarcinas itum est, & solutis captiuis, sarcinis quoq́ Lithuanorum, in mili: tes diuisis, omnis præda, quam ex Sandomirien terra tulerant, relata est. Le: gebantur et per plures dies, captiui Lithuani et spolia, qui locorum ignari fugiendo oberrauerant. In hunc modum propicia Diuinitate, et hostis fune: sta clade obtritus et omni præda erepta, Sed nec cognitu facilé erat, prudentissimi ne Imperatoris, an strenuissimi militis in pugna Lestko niger Dux opera ædiderit.

Monasterium fratrum Prædica: torum in Opathowiecz erigitur.

Duodecima mensis Augusti, Thomas Montis Thinecen Abbas in

oppido suo Opathowiecz Crac. Diœcesis, cooperante et instante Lestkone nigro Crac. Sandomirien. et Siradien. Duce, Monasterium frum Prædicatorum fundat et erigit, et ipsis fratribus agros nonnullos, et terram donat ac largitur, pro prædio et cultura cum omni libertate.

PRZEISLAWA Ducissa genere Rutena, consors Semouiti Masouiæ Ducis moritur secundo Idus Aprilis, et oppidum Gostinin per Conradum Masouiæ Ducem vastatur.

ZOPHIA Ducissa consors Boleslai Masouiæ Ducis filium enixa est, cui nomen dum baptizaretur iubente patre Semouitus datum est.

Iterum Paulus Episcopus Crac. iussu Lestkonis nigri Ducis captiuatur.

INuasionem Lithuanorum eo et superiori anno patratam, Paulus Crac. Epus procurasse, multorum assertione insimulatus, mandato Lestkonis nigri Crac. Sandomirien. et Siradien. Ducis, per milites, dum in oppido Lagow ageret capitur, et vinctus altera vice in Castrum Siradien. deportatur. Vbi aliquanto tempore honeste et humane habitus est, neq. ob sui captiuitatem, vacabat enim tunc Gnesnen. sedes, Prouincia Gnesnen. Censuris interdicti subiacuit.

Hospitale ante Calisz fundatur.

PRidie Calen. Januarij Przemislaus secundus Maioris Poloniæ Dux, fundat hospitale ante portam oppidi Calisz, pro recollectione infirmorum et miserabilium personarum, et illud cum dote ei collata libertat, fribus Ioannitis illud dans in curam et regimen.

Lukerdis vxor Przemislai maioris Poloniæ Ducis a pedisequis misere interficitur. Cuius necis scelestæ fama erat conscium fuisse ipsum Przemislaum.

QVatuordecima Decembris die Lukerdis Ducissa, consors Przemislai Maioris Poloniæ Ducis, et filia Nicolai Caszubitarum Ducis, in Posnanien. Castro diem obijt, a proprijs familiaribus et ancillis iugulata

Quam Et si maritus suus Przemislaus Dux fleuerit, et Ducales illi funebri:
as celebrauerit, insimulatus tamen est, in mortem suam, quoniam sterilis es:
set, Et infœcunditatis gratia Et prolis virilis Et successionis desiderio,
nonnullas personas subornasse. Auxit quoq; suspitionem dissimulata vltio,
Et præstita authoribus indignæ necis impunitas. Sed et carmina publica,
vsq; in ætatem nrām decantata, testabantur Ducissam Lukierdim, dum se
á marito præsensisset destinatam in mortem, flebilibus obsecrationibus ro:
gasse, ne vitam et fœminæ Et consorti innocenti pateretur eripi, Sed Et pro
Dei reuerentia, et honore tam coniugali quám Ducali, permitteret eam in pater:
nam domum, etiam in vnius Camisiæ tegmento deduci: æquo animo sortem
quantumcunq; inopem, dummodó relinqueretur vita, laturam. Facinus suum
Przemislaus Dux occultum, perpetuoq; tegendum silentió crediderat, velut
á paucis consciis. Et obscuré actum. Quod tamen Deo efficiente, publico et
vulgari carmine, in suum dedecus audiebat cantari, quod etiam in nostrá
vsq; ætatem, constat pertigisse, nostriq; sæculi illud concinunt theatra.
Trahebaturq; præfatus Dux Przemislaus in facinoris prædicti vulgari qui:
dem sed veridico iudicio culpam, et á plurimis carpebatur, quód mors præ:
fatæ Lukerdis, alieno quidem ministerio, sed suo mandato et iudició patra:
ta fuerat, neq; Ducali reuerentia, neq; prohibitione districta, potuit quali:
tatem sui facinoris de ore et pectore hominum abstulisse. Qui etiam occi:
sione consortis suæ ob sterilitatem cœlestium firmissimum et irretractabi:
le decretum impedire frustrareq; conatus, et scelere se fœdauit teterri:
mo, et prole virili, altera vxore superducta, non potuit potiri.

Iacobus Swinka cassata per Papam Wlostiborii electióne in Gnesnen Archiepūm consecratur.

PRælatis Et nunciis Gnesnen Eccl'æ Electi sui Wlosczibory De:
cani Gnesnen, electionem suam per sedem Aplicam confirmari peten:
tibus, Martinus quartus Papa, electióne eius cassata, Iacobo Swin:
ka Polono et genere nobili de Domo Porcaria, quæ apud Polonos Swinka, idest
Sus vocatur, pp̄ter familiaritatem, qua illi in minoribus agenti coniunctus erat
puidit. Qui anno eodem die Saturni decima nona Decembr in oppido Calisz in Monrio
frūm minorū ordinatur in Presbyterum, et subsequenti die Solis consecratur á quor
Poloniæ Epis, vzt Thoma Wratislauien, Ioanne Posnanien, Goslao Plocen, et Volmi:
ro Lubucen in Archiepm. Quam solennitatem consecrōnis, Przemislaus Dux Ma:
ioris Poloniæ, exequiis suæ consortis peractis, sua cohonestauit præsen Et nouo
Archiepó Iacobo annulum, gemma et opere insignem pro munere obtulit.

Monasterium Sanctimonialium Ordinis Prædicatorum Posnaniæ fundatur atque libertatibus et villis abunde dotatur.

SExto Calen̄ Ianuarij Przemislaus Secundus Maioris Poloniæ Dux fundat Monasterium Sctimonialium Ordinis Prædicatorum Posnaniæ, Cui tres villas, v́zt Pianthkow, Rudnicze, & Zaparczicze, item lacum Gostinino dat in dotem. Coronatus autem in Poloniæ Regem confirmat donationem per Vincentium Cancellarium ac f́rés eius Nicolaum Palatinum, & Miroslaum de villis Donathow & Grzimislaw, item Nicolai Palatini Calisien̄, de villis Koszcinino, Bialekozy & Sokolniki, ac molendino ante Posnaniam, Item Ioannis Scholastici de villa Popowo factam, libertando hæreditates prædictas.

ALBERTVS Wladislauien̄ Epús nonis Decembris, cúm annos duodecim in Pontificatu exegisset, moritur, & in Ecclesia Wladislauien̄ tumulatur. Vir spectatæ virtutis. & in pauperes religiososq́ ac quoslibet inopes, liberalitatis profusæ. Cui Vislaus Cancus Wladislauien̄, Præpositus Plocen̄ successit, anno subsequenti XIIII Calen̄ Aprilis á Iacobo Swinka Gnesnen̄ Archiepo in Monasterio Strzelnen̄ Ordinis Premonstraten̄ Wladislauien̄ Diœcesis, prouisus et consecratus nobilis genere de Domo et Familia Zabawa.

Sub tutella Othonis Bohemi constitutr, Principem suum repetunt, idq́ nullo suo commodo obtinent.

VAriis et externis Bohemiæ Barones et nobiles vexati incommodis, Principem suum Venceslaum, sub cura et tutella Othonis Longi Marchionis Brandeburgen̄ constitutum, sibi reddi deposcunt. Sed Otho Marchio præfatus, callida ad differendum ingenia conquirens, Bohemorum expectationem, quam crebris identidem spebus implebat, illudebat, donec Bohemi terræ suæ dispendiis, dietim ingrauescentibus prouisuri, paciscuntur Othoni Marchioni, Budissen̄ Marchiam cum nonnullis Castris et oppidis, in perpetuam hæreditatem et possessionem, necnon triginta quinq́ millia argenti, se daturos. His duabus conditionibus Otho Marchio motus, postquam sibi á Bohemis effectualiter impletæ sunt, Ducem Venceslaum illis, nono Calen̄ Iunij in Pragam adductum restituit. Sed

hunc ipsum demum genitrix sua Cunegundis, consors Zauissij de Rozemberg, adeo blandimentis maternalibus deuinxit, vt totius Bohemiae regimen et gubernationem Victrico suo Zauiszio committeret. Qui fastuosius se erga Bohemiae Barones gerens, multorum in se liuores et odia conuertit. Contumeliosiusque tunc Bohemia sub eo, quam sub Othone Marchione dispendijs plurimis afflicta et pressa est.

Tres Msczugii Pomeraniae Ducis frés
Ordinem Cruciferorum subeunt
donatis ordini sortibus suis. Quod per
Legatum Papae est infirmatum.

GErmanus Msczugii Pomeraniae Ducis, Et vnus ex filijs Swantopelci Varczislaus, tenuitate primae sortis, quae illi obtigerat, considerata, mundo relicto, Ordinem Cruciferorum de Prussia, conferens eidem Ordini sortem sui Principatus, assumit. Cuius exemplum duo alij frés Samborius Et Ratibor secuti, sortes suas ea conditione ordini donant, vt ordo illos, statu et habitu laicali permanentes, et seruitores eorum, expensis et sumptibus decentibus, procuret. Non tulit eam alienationem Msczugius Pomeraniae Dux maior natu, sed omnes tres, trium germanorum sortes, in suam ditionem redigens, misso specialia nuncio, apud Summum Pontificem Martinum quartum, de Magistri et ordinis Cruciferici, notoria ambitione, qua sortes fratrum ad se recisuras occupare nitebantur, querebatur. Qui ad rem inspiciendam Philippum Epm Firminum Legatum in Prussiam, transmisit. Legatus autem is, auditis vtriusque partis propositionibus et responsis, donationem per tres Msczugii frés, Varczislaum, Samborium, et Ratiborium, ordini factam, velut iniustam et iniquam, retractauit et rescidit. Ducem vero Msczugium ad donandum donatione perpetua Mgro et Ordini oppidum et Districtum Gniew, cum quindecim tantummodo villis, inducit. Quo sic firmato Magister et ordo, Castro Puterberg demolito, Castrum et oppidum Gniew muro aedificauit.

Anno Domini 1284.

Castrum Calisiense filius Palatinj Posnanien muneribus corruptus Henrico Probo Wratislawien Duci tradit

Quod Przemislaus maioris Poloniæ Dux, dum expugnatione recuperare non potest, tandē oblato pro eo Castro Olobok illud conquirit.

IN escatus Henricus quartus, Probus cognominatus, Wratislauień Dux, suarum fraudum, quas in Przemislao Maioris Poloniæ, Henrico Legniceń, Conrado Glogouień, Ducibus captiuandis, nequiter commiserat, prospero successu, terra Rudeń aliás Wieluneń, de qua pro liberatione sui, Przemislaus Maioris Poloniæ Dux, illi cesserat, parum contentus, rursus (vt est natura hominum, qui se cupiditati et auaritiæ semel permiserint, auidiori pectore aliena appetere) ad occupandos cæteros Maioris Poloniæ Principatus, animum intendit, et nonnullos sibi ex Maioris Poloniæ Baronibus, eos præsertim qui rerum summæ præerant, cúm muneribus tum promissis amplissimis, allicit et conciliat, opportuno tempore eorum opera, ad consequendos ambitionis suæ fructus, vsurus. Inter quos cūm Sandiuogium Ioannis Palatini Posnanień, spe et largitione corrupisset, Sandiuogius ipse, Castrum Calisień habens á Przemislao maioris Poloniæ Duce, in sua fide et tenuta, ob nonnullas insuper simultates Przemislao Duci, & quód in conferendis Magistratibus et officijs publicis doleret se ab eo præteritum, infensus, vltima Septembris Castrum Calisień (ciuitas siquidem paululum anté septimo vīt Caleń septembris proprio incendio conflagrarat) Henrico quarto Duci Wratislauień tradit, omnis humanitatis et honestatis suæ oblitus. Qua nouitate, non secus quám par erat, Przemislaus maioris Poloniæ Dux permotus, vniuersis militibus suorum Principatuum in arma coactis, versus Calisz procedens, Castrum Calisień, in quo iam frequens ex Slesia militum Henricus Wratislauień Dux præsidium locauerat, & tam victualium prouisione, quám propugnaculis munierat, ab omni parte in coronæ modum cinxit et vallauit, sperans se aut tractatibus interpositis, fame vrgente per deditionem, aut per violentam expugnationem Castrum habiturum. Caduceatoribus autem ad milites Castrum obtinentes missis, qui persuaderent, vt Castro reddito, incolumes, omnibus ablatis, abirent, cúm nil responderetur pacati, Przemislaus maioris Poloniæ Dux, Castris propius admotis, in diem tertium pronunciauit, vt milites pro expugnando Castro parati essent. Quo aduemente magna vi magnoq; conatu et impetu ad illius expugnationem vniuerse feré die, cassos labores impendit, & loci natura, & arte militumq; manu, conatus illius frustrante. Inclinata tandem die, cúm iam insignes milites expugnatiō huiusmodj aut absumpsisset aut vul:

neribus

neribus confecisset, signo dato receptui, illam, plus dedecoris et damni ex ea quàm vtilitatis referens, omisit. Interpositi tandem sunt per communes Barones pro pace tractatus, inter bellantes et dissidentes Duces. Et post plures fatigas et labores, sub his tandem conditionibus, Przemislao maioris Poloniæ Duci parum honestis pax conuenit. Vt Dux Wratislauien Henricus, de Castro Calisz occupato cedat, et illud Przemislao maioris Poloniæ Duci reddat, Przemislaus verò in Olobog Castrum suis sumptibus ædificet, et illud cum regione, quæ circa Olobog consistit, Henrico Wratislauien Duci consignet. In hunc modum pace confecta, obsidio soluta est.

Henricus Probus multa Castra et oppida ac alia bona Episcopi et Ecclæ Clerique Wratislauien vi capit, et decimas oēs sibi tribui iubet. Quæ cùm requisitus restituere nō curat, pro eorum recuperatione Synodus Prouincialis ab Archiepō Gnesnensi indicitur.

Cuerra humana et sociali, licet admodum temeraria et iniusta, Henricus Wratislauien Dux, Probus per anthiphrasim appellatus, cùm illi magis improbitas conueniret, perfunctus, ad sacrilegam et magis detestabilem, siue pectus rerum auidum et insaciabile, siue inflatus plusquam humana superbia animus, id causabat, arma vertit: et notabiles pecuniarum summas et subuentiones, à Thoma Epō et Clero Wratislauien, sibi dari stricto mandato imperauit. Quæ cùm non præstarentur magna furia actus, Othmuchow Castrum Epāle primùm, deinde oppidum Nissa Ecclæ cepit. Et quasi ea parua essent, omniū aliorum Castrorum, oppidorum, villarum, quæ ad Epūm Wratislauien aut eius Clerum pertinebant, possessionem per Satellites suos, expulsis inde tenutarijs et officialibus Epālibus et Eccliacis, apprehendit. Decimas insuper vniuersas in suo Principatu (quæ soli Deo in signum vniuersalis Dominij noscuntur reseruatæ) sub graui interminatiōne et pæna, iussit sibi præstari. Habebat insuper Epūs et Ecclesia Wratislauien Castrum Eldeusten, in certa pecuniæ summa sibi obligatum, ad illud quoque rapaces manus extendens, in suam redegit ditiōnem. Tot aduersitatibus et persecutionibus, sub vno tempore in Ecclam Wratislauien in cuiusdam tempestatis et procellæ modum, coortis, Thomas Epūs Wratislauien Epūs prouisurus, honestos nuncios ex Prælatis et Canonicis Wratislauien, ad Henricum Ducem Wratislauien, mittit, pro restitutiōne bonorū

rogaturos. Qui etsi humiliter et submisse legationem suam illi denunciassent: superbum tamen et minarum plenum retulerunt responsum. Missi et alij itemq; alij, et cum in eodem superbiæ et furoris tenore præstare Ducem Henricum monstrassent, ad extremum Thomas ipse Wratislauien. Epus, ad mitigandum sæuum et trucem animum, ire pergit. Sed à Duce Henrico, quamuis blandè et mansuetè preces iustas ingeminasset, asperius obrutus. Iacobo Swinka Gnesnen. Archiepo suo Metropolitano, per lras et nuncios, suas et Ecclæ suæ Wratislauien. pressuras, prouisionem flagitans, intimat. Qui calamitatibus Ecclæ Wratislauien. paterno et benigno affectu compassus, pro sacra Epiphaniarum die anni subsequentis, neq; enim temporis qualitas, celerius patiebatur rem obiri, Synodum Prouincialem Lanciciæ instituit, et omnes Prouinciales Epos ad illam inuitat, tam detestabili rei, ab Henrico Wratislauien. Duce molitæ, ne in effectum procederet occursurus.

In Zegano oppido Monrium fundatur.

Quarto decimo Calen. Iunij Przemislaus Sprotauien. Dux in Zegano oppido sortis suæ Monasterium ordinis   ad petitionem et instantiam Alberti Plebani Zeganen. fundat et erigit, et condignam illi dotem de villis et introitibus Ducalibus largitur.

Burcardus Magr Prussiæ eligitur. Qui Saracenis à Ciuitate Accon depulsis, ex terra Sancta reuersus, Ordini et officio suo renunciat. Quod postea frustra, Mamer Magistro Saxone constituto.

Mortuo Manegoldo Cruciferorum Mgro, Burcardus de Swanden surrogatur. Qui illius probitatis extitit, vt etiam Ciuitati Accon in terra Sancta diuturna obsessione Saracenica laboranti, depulsis barbaris succurreret. Post paucos verò dies de officio fratribus nequicquam flexis genibus rogantibus, cedit, et Ioannitarum ordinem assumit. In quo parum grauidè et prouidè habitus, officium in Prussia repetere conatus, repulsam passus est. In cuius locum Mamer de Querinuorth natione Saxo substituitur.

Anno Domini 1285.

Synodo celebrata Archiepiscopus Gnesnen. Swinka, Ducem Wratislauiensem et eius Dominia Ecclesiastico Interdicto subycit, quod fratres minores Wratislauiæ nõ obseruant. A quo tandem Dux ipse absolutus est, nulla satisfactione Episcopo suoque Clero Wratislauiensi præstita.

EPiphaniarum festo adueniente Gnesnen. Archiepus Iacobus Swinka in Lancicien. oppido Synodum tenuit Prouincialem. In qua Paulo Cracouien., Ioanne Posnanien., Vislao Wladislauien., Thoma Wratislauien., & Volmiro Lubucen. Epis, cæterisq; inferioribus Prælatis & Abbatibus, in notabili multitudine conuenientibus, causa Wratislauien. Ecclesiæ, per Henricum quartum Wratislauien. Ducem angustiatæ et oppressæ, tractari et agi cœpta est. Et quoniam omni modestia erga tyrannum Henricum Thomas Wratislauien. Epus docuit se submissius, etiam qua Pontificalem dignitatem decuerat, vsum fuisse, Iacobus Swinka Gnesnen. Archiepus, de Coëpiscoporum suorum votis et consilio, processu summario contra tyrannum instaurato, ipsum et omnes suos Satellites, familiares, et adhærentes, et singulos qui eidem præstarent consilium, auxilium, & fauorem, pro violentia et oppressione, quam Ecclæ Wratislauien. intulerat, Censuras Ecclesiasticas extendit et aggrauat, & tam Wratislauien. Ciuitatem, quàm omnia loca alia Principatus sui Wratislauien., Ecclesiastico supponit Interdicto. Quod etsi mandatis sui Metropolitani iustissimis parendo, vniuersæ Ecclesiæ, vniuersaq; Monasteria Wratislauien. Ciuitatis et Diœcesis obseruassent, & organa Diuinæ laudis suspendissent, soli frés Scti Francisci Ordinis Minorum in Monasterio Scti Iacobi Wratislauiæ, illud obseruare contempserunt. Sed pro Ducis Henrici et Ciuium Wratislauien. fauore et beneplacito, non compatiendo, quemadmodum cætera nobilia et iusta membra, capiti, publicè et notoriè profanabant. Eiectus est igr tam Epus quàm omnis Clerus Wratislauien., eiecti et frés Prædicatores (quos honoris et virtutis causa nomino) de Wratislauien. Ciuitate et alijs oppidis, atq; villis per Ducem Henricum & Ciues Wratislauien., qui secum vnà sentiebant, et suam fouebant mulcebantq; contumaciam & tyrannidem. Et omnes in exilium acti, in

in Poloniæ Diœceses secesserant, et illic per omne tempus, quo persecutionis detonabat procella, á Polonicæ Ecclesiæ Pontificibus, Prælatis et Clero, benigné et humané recollecti et habiti morabantur. Soli minores frēs humana et temporalia lucra sectati, non sine sua et ordinis sui nota et ignominia sempiterna, non apud illa solūm, sed etiam apud præsentia et futura sæcula, detestabilem memoriam habituri, reperti sunt, qui Ecclesiasticæ doctrinæ neruo temerato, miserabiliter se inquinauerant, Et tyranno Henrico Duci, eiusq; Satellitibus et Ciuibus Wratislauieñ, per assistentiam addixerant. Apud quos plus valere visa sunt humana quám Diuina, et iussis salutiferis præstantiores victimæ. Thomas autem Epūs Wratislauieñ, suam et Cleri iniuriam repressurus, ad Lugduneñ Concilium se personaliter contulit, sed cūm quoq; illic speratum non offendisset remedium, Dux quippé Wratislauieñ Henricus, missis Procuratoribus, absolutionem á Censuris et Interdicto Gnesneñ Archiepi, obtinuit, nulla satisfactione de damnis et malis, quorum non erat numerus, Thomæ Epō impensa, in Poloniam ex Lugduno mæstus rediīt. et in Ratibor á Duce Wladislao Opolieñ recollectus habitauit.

Deiecto Lestkone nigro Duce Barones et milites minoris Poloniæ, ab imperio, illud Conrado Masouiæ Duci deferunt. Ciues autem Teutonici Cracouieñ, dum fidem cum Arce Cracouieñ et coniugem Lestkonis, eisdem ab illo creditam seruarent, Conradus á Lestkone habente Hungarorum auxilia superatur, & rebellantibus in gram susceptis, fidemq; Ciuium Crac' remunerans prærogatiuis specialibus, ipsis insuper Ciuitatem muris et propugnaculis muniri plenariam tribuit potestatem.

SEdata paululum, siue potius propter externa et barbarica bella dilata et condita, militaris contra Lestkonem nigrum Cracouieñ et Sandomirieñ Ducem, seditio atq; rebellio, quiescentibus bellis, maiori

rursum turbine erupit, Et tam Paulo Cracouień Epō, quàm Warszio Castella:
no, Zegotha Palatino Cracouień, Ianussio Palatino, Cristino Castellano San:
domirień, cæterisq; Primoribus Baronibus terrarum Cracouień et Sandomi:
rień, in illius deiectionem, et Conradi Masouiæ et Czirneń Ducis institutioné
vno voto vnoq; tenore conspirantibus, Conradus præfatus Masouiæ et Czir:
neń Dux, notabilibus fretus Copijs, primum Zauichost, deinde Sandomiriam,
Paulo Crać Epō, qui captiuitatis suæ vltum iri parans molestias, eam procellam
exciuerat, et omnibus alijs Baronibus, obuiam illi euntibus, aduenit. Vbi die:
bus aliquot, magno celebrato Conuentu in verba sua ab vniuersis Cracouień, San:
domirień, et Lublineń, militibus, iuratum est, Et omnium Castrorum, Ciuitatum,
Et munitionum facta deditio. Vna sola Crać Arx et Vrbs restabat, in qua
se Lestko niger Dux cum Griphina consorte, et paucis admodum familiari:
bus, á cæteris, ne illis perfidiæ esset si secum sentirent, desertus, conti:
nebat. Ad eam quoq; comprehendendam, Conradus Masouiæ et Czirneń Dux,
ex Sandomiria cum copijs, á Paulo Crać Epō, et Baronibus et militibus Craco:
uień et Sandomirień, consultus, ire pergit, vnam victoriam in vno solo Lest:
konis nigri Ducis corporé, si capi posset, autumans consistere. Perniciosa
difficultate vndiq; Lestko niger Dux coartatus, vario æstu mentis fluctu:
ans, quid sibi agendum restaret, mæstus et consilij inops, deliberabat, deli:
berationem autem metus et denunciatio hostilis aduentus, intercipiebat. Ar:
cem quidem Cracouień, forti defensorum et militum præsidio locandam esse, Et
ratio Et necessitas suadebant: quatenus ea velut capitali retenta, cætera
facilius in ditionem redirent. Sed id quoq; consilium militum defectio, Et
eorum qui remanserant paucitas, difficilius faciebant. Salubri tandem con:
silio Lestko niger Dux inspiratus ad Cracouień Ciues Teutonicos se conuer:
tit, et tam Ducissam Griphinam suam consortem, quàm arcem in eorum fidem
et tuitionem committit, pollicitus fidem eorum in necessitatis articulo præ:
stitam, debellatis hostibus, abundé se premiaturum, ipse cum paucis, arce
Ciuibus Cracouień tradita, suæ deiectionis iniuriam amplexatus, in Hungari:
am ad Wladislaum Hungariæ Regem, auxilia quæsiturus, quanto celerio:
ri potest cursu, quatuordecima die Iulij ex Cracouia egressus, contendit. CRa:
couień autem Ciues aduersus Conradum Masouiæ Ducem, aduersus quoq;
priores Barones et proprios milites defendere Ciuitatem, quód et humiles
illius tunc muri, et parum prouisa mœnia essent, et tam arcis quàm Ciuita:
tis tuitio, pro vno eodemq; tempore, periculosa videretur, diffisi, Ciuitate
deserta, cum vxoribus pignoribus, et fortunis, se in arcem recipiunt, contra
quoslibet impetus illam tutaturi. Aduenit tandem cum exercitu Conradus
Masouiæ Dux, Et vrbem vacuam offendens, in eam se recepit. Mittit

deinde Barones ad Ciues Cracouien Teutonicos arcem obseruantes, famili:
ares et notos illis milites, qui monerent, vt arce reddita, et ipsi in Conradique
vniuersale et concors Baronum et militarium decretum, pro Duce delegisset,
ditionem venirent, neque á communi voluntate militarium desiperent, iustum et
fauorabilem Ducem Conradum, in eorumque votis siquæ postulare vellent, cle:
mentem et propicium, iuxta et amplius quâm Lestkonem nigrum, si secum vná
sentire cœperint, habituri, præsentis quoque facinoris impunitatem perpetuam,
sin minus iratum et formidabilem, relaturi. Paruo temporis spacio Ciues Crac
ad deliberandum sumpto, respondent. Non licere illis propter iusiurandi Sa:
cramentum, quod omnibus Baronibus Crac et Sandomirien Lestkoni nigro Duci
præstantibus, et ipsi præstiterant, nouo se polluere periurio, et Lestkone viuen:
te, in Conradi ditionem concedere: non esse rem suæ conditionis suique iuris, obe:
dientiam semel præstitam, Lestkone superstite variare. Desinerent eos ad
rem illam asciscere velle, quam integram, cûm illi primum non deliberassent,
se nihil de fide semel Lestkoni nigro Duci et Domino suo præstita, etiam si
extrema vrgeret sors, mutaturos. Ea Ciuium Crac responsione tam Conra:
dus Masouiæ Dux, quâm Crac et Sandomirien Barones exacerbati, cûm
arcis Cracouien impugnatio et conquisitio non minus difficilis quâm periculo:
sa videretur, conceptas responsione Ciuium Crac iras, in tecta eorum inno:
cua vertunt, Et igne in locis pluribus adhibito, Cracouien vrbem sæuissi:
mê incendio conflagrant: cuius quondam structuras et ornatum magnoperé á
Deo animorum vices, versante fortuna, fulsisse optabant. Interim dum ea
Cracouiæ agebantur, Lestko niger Dux, cum Hungarorum Et Comanorum exer:
citu, ex Pannonia redibat, Wladislaus quippé Hungariæ Rex, afflictæ
fortunæ suæ compassus, et præstantiores ex Curiensuis, tam Hungaros quâm
Comanos, auxilium et restitutionem in Principatus sibi præstituros, secum
transmisit, Et insuper hortatus est, ad bellum capessendum properé incumbe:
re. Huius quoque rei gratia Conradus Masouiæ Dux sibi occursurus, et
prælium cum eo conserturus, ex Cracouia mouit Castra, ratus se cum fre:
quentibus suis copijs, facilé Hungarorum et Comanorum paucitatem oppres:
surum, spei tamen suæ aduersus effectus respondit. In campis siquidem
villæ Boguczicze, haud procul á flumine Raba, cum Lestkone nigro Du:
ce, et Hungaris Comanisque suis adiutoribus collatis signis, secunda die
Augusti, cûm occasio ipsa nec differendi nec retardandi occasionem daret,
pugnans, superatus atque victus est. Et strage magna vtrinque proueniente,
Lestkoni nigro, qui iustiora arma induerat, cessit victoria. Conradus Ma:
souiæ Dux, in aliquorum suorum militum paucitate, quam in hoste contem:
pserat, effugiens, non prius fugam sistere voluit, donec in Masouiam et Castra

eius se recepit. Errorem autem suum; ea clade, quam Diuinitus, prout erat, rebatur accidisse, perculsus, recognoscens, impetitionem Cracouień et Sandomirień Principatuum, velut iniustam et deformem, omisit. Lestko niger Dux Hungaris & Comanis, á quibus usq Cracouiam deductus est, pro opera quam in prœlio nauauerant, munificé remuneratis, et in Pannonias remissis, victoria modestissimé vsus, et captos Barones in libertatem restituit, et profugas veniam deprecantes, in priorem statum et gratiam admisit. Expertus tunc in se Lestko niger Dux Cracouień, quod quisq qui Reip. administrationem susceperit, inuidias, obtrectationes, odia, seditiones, repulsas, exilia, cædesq subeat, oportet. Ciuibus autem Cracouień qui et arcem illi conseruauerant, & nulla aduersitate ab illius fide poterant diuelli, multas libertates præstitit, et Cracouień Ciuitatem, fossatis, vallis, turribus, et muris muniri, et á solis Teutonicis illius regimen et gubernationem obtineri et dirigi (Baronibus et militibus magna execratione et stomachatione, rem improbantibus, ne quandoq aduersus se calcitrarent.) illis permisit. Tanta denique charitate Lestko niger Teutonicos Cracouień Ciues, ab eo tempore extulit et coluit, vt se tam coma quám habitu et moribus conformaret illorú.

Russiam Masouitæ primum, deindé Rutheni Masouiam vicissim peruastant etc.

BOleslaus Masouiæ Dux filius Semouiti, potentijs gentium suarum, tam ex pedite quám equite contractis terram Russiæ ingressus, illam spolijs, igne, et cædibus vastat, et magna spolia in Masouiam refert. Cuius exercitu ad propria dilapso, Ruteni Masouiam repentina irruptione ingressi, illam vastant, et Boleslao Masouiæ Duce detrectante pugnam, spolia et ipsi frequentia in Russiam referunt.

Henricus Probus Wratislauiensis Dux innocenter milites suos trucidat, & traditorem arcis Calisień captiuat.

NOndum vna tyrannide Henricus quartus Wratislauień Dux perfunctus alteram orsus. Ioannem Niemczicz et germanú suú Petrum, itẽ Sbiluitone, militares et Innocentes viros, quód de violentia Ecclæ Wratislauień illata, ab eis reprehensus fuerit, trucidat. Sandiuogium veró Ioannis Palatini Posń filium, qui illi Calisień arcem tradiderat, itẽ Beniamin militem, captiuat, et in carceré atq vincula conijcit. Quos oium æstimõne extinxisse creditus vitæ tandẽ et libertati reddidit.

Przemislaus Posnamen. Dux post iugulationem prioris uxoris suae, alteram filiam Regis Sueciae superducit.

Successorem et haeredem Przemislaus maioris Poloniae Dux exaestuans relinquere, cuius rei contemplatione et respectu Lukierdim consortem suam, velut sterilem, insimulatus est per satellites suos iugulo sustulisse, Riksam virginem filiam Sueciae Regis accipit in uxorem. Et Undecima Octobris die adductam, Posnaniae nuptiarum celebrat solennitatem. De iugulatione autem uxoris praefatae Ducis Przemislai Lukierdis, quae erat ex Prosapia Marchionum Brandeburgen. progenita, in execratione tam faedi sceleris, Deo permittente Carmina vulgaria ab agrestibus rudites composita, lingua Polonica usque ad nostra tempora canebantur. In quibus praefata Lukerdis obsecrabat Ducem Przemislaum sibi vitam non eripi, sed in paternam domum etiam in pannis vilibus deduci.

Vermes in Prussia pestiferi.

Pestiferi vermes, caudas velut Cancri habentes, in terra Prussiae in magna multitudine in fine mensis Junii ebuliunt, et plures mortales suo tactu extinguunt, adeo enim eorum tactus laethalis extitit, ut quemcunque rostro pupugerint, altero aut tertio die exanimabatur.

Tartari Hungariam longe lateque pervastant, et multis occisis, quasdam terras Imperii Constantinopolitani occupant.

Maiori pernicie Hungaria a Tartaris, quam Prussia a vermibus afflicta est, hii siquidem a Comanis, quos Hungari vicerant, instigati, in Hungariam infra octavas Epiphaniarum adveniunt, et caedibus spoliisque eam usque ad Peszt et Budam pervastant, tanta freti multitudine, ut Wladislaus Hungariae Rex congredi cum illis timuerit. Diutius aut Tartari in Pannoniis usque post festum Paschae commorati, tantum Hungaris dispendium intulerant, ut pecoribus et iumentis deficientibus, homines bigas et aratra trahendo vicem pecorum supplerent. Grandis tandem mortalitas, quae multa eorum millia extinxit, secedere illos ex Pannoniis coegit. Invaserunt eo anno Tartari Imperium Constantinopolitanum, multasque terras Imperii, caede ingenti in hominibus facta, occuparunt.

Martinus IIII. PP. moritur. Cui Honorius quartus succedit.

FEria quarta infra octauas Dnicæ Resurrectionis quinto Calend. Aprilis Martinus IIII. Papa, apud Perusium, tribus annis sedens, moritur, et in maiori Ecclesia sepelitur. Cui Jacobus de Sabello Diaconus Cardinalis natione Romanus, de Domo Sabellorum antiquo genere, Honorius quartus vocatus succedit. Vir sapiens et nulli nociuus. Qui post creationem Romam recedit, et iuxta Sanctam Sabinam in monte Auentino fabricat Palatia, pridie mensis Aprilis, apud Perusium in Papam electus. Quarta verò die mensis May per Latinen. Hostien. Cardinalem primùm in sacerdotem promotus, et tandem in Summum Pontificem consecratus est.

KUNEGUNDIS Regina Bohemiæ, relicta Othokari Regis et consors Zawiszij de Rozemberg nona Septembris diem obijt, et apud S. Franciscum Pragæ sepulta.

Anno Domini 1286.

Conradus Masouiæ Dux subornatis Ruthenis et Lithuanis Castrum Gostinin, sub Wladislao Loktek conquirit. Iidem ipsi barbari alio tempore ingressi Masouia, Sochaczow et Plocko Castra exurunt.

INdignè et molestè ferens Conradus Masouiæ et Czirnen. Dux castrum et Districtum Gostinin à sua sorte et Ducatu sequestratum esse, et in ditione atq. sorte Wladislai Loktek fris patruelis Brzesten. et Cuiauien. Ducis consistere, captus illius ambitione, Lithuanos et Rutenos in eius captionem subducit et subornata. Cuius vt captio facilius proueniret, nonnullos ex suis in Gostinin Castrum, tradimentum et fraudem opportuno tempore, de quo inter ipsum et Lithuanos Rutenosq. conuenerat, patraturos, submittit. Lithuanis itaq. et Rutenis ad constitutum diem clanculò et silenter aduenientibus, nauantibus Conradi Ducis Satellitibus pro tradimento operam, Lithuani et Ruteni Castrum Gostinin, fraude magis Conradi Ducis et suorum Satellitum, quàm robore expugnant et conquirunt, et

Et tanta crudeli strage in milites, quos in Castro repererunt grassati sunt, vt in ore gladij trucidarent plurimos, reliquos in miserabilem ducerent seruitutem. Sexcenti et amplius de ingenuis et agrestibus ea clade aut necati aut capti. Castrum Gostinin cæde et innocenti Catholicorum sanguine, á barbarorum truculentia effuso, dotatum, Conradus Masouiæ et Czirnen Dux accepit. Qui etsi cupidine sua potitus sit, ab umbris tamen eorum, quorū stragem effecerat, reor illum per quietem identidem potuisse vexarj. Sed nec diuturna Conrado Masouiæ Duci atq; suis militibus fuit ea lætitia, hii enim Lithuani atq; Ruteni, qui illum in conquirendo Castro Gostinin adiuuarunt, sub eiusdem anni spatio Masouiam ingressi, et Castrum Sochaczow conquirunt, et Castrum Ploczko negligentius custoditum intercipiunt, et exurunt, trucidatis vtriusq; sexus hominibus, nonnullis vero in captiuitatem abductis.

Przemislao Posnamien Duci magna spe filium expectanti filia nascitur.

MAgna spe magnaq; expectatione Przemislaum Maioris Poloniæ Ducem, de futura virili prole, consorte et Ducissa sua Rikscha porrigente indies vterum, exultantem, fœmineus partus ab ea, prima Septembris die æditus, á spe et hilaritate deiecit, Baptismalium tamen solennitatem Posnaniæ celebrans, á Prælatis et Baronibus quos inuitauerat, etiam virilem sexum sperare iussus, coniugis nomen nouæ filiæ Rikscha imposuit.

Wladislaus Loktek Castrum Ploczko sub Conrado expugnat, et Gostinin recuperat.

STragē suorum militum et hominum in Castro suo Gostinin, per Lithuanos et Rutenos patratam, Wladislaus Loktek Brzesten et Cuiauien Dux, vlturus, simulq; Castrum Gostinin á Conrado Masouiæ Duce occupatum, recuperaturus, iusta ira iustaq; indignatione in Conradum Masouiæ Ducem succensus, qui primum frēm suum germanum Lestkonē nigrum Ducem de Cracouien et Sandomirien Ducatibus, exturbare et deycere conatus est, se deniq; ex Castro Gostinin deturbasset, collecto ex pedite et equite exercitu, in Masouiam silenti et latenti agmine veniens, Castrum Plocen sub intempestæ noctis spatio aggressus, vigilibus trucidatis et comprehensis, expugnat et conquirit, et in suam redigit ditionem.

Quod non prius Conrado Duci, cuius erat, restituendum duxit, donec Baronum communium, ciuile et domesticum bellum molestius ferentium, Et extinguere pro viribus satagentium, interpositione, et damna singula circa interceptionem Castri Gostinin illata, sibi soluta sunt. et Castrum Gostinin redditum.

IOANNES appellatus Viskowiecz Posnanien Epus, cum prope annis vndecim sedisset moritur, et in Ecclesia Posnanien sepelitur. Cui eiusdem nominis, sed alterius appellonis vir Ioannes, cognominatus traditor, alias Herbut vel Gierbisch Posnanien Canonicus, per electionem Canonicam via scrutinij celebratam successit. Quem Iacobus Swinka Archiepus Gnesnen confirmans, praefatum electum in Landa Monasterio Cistercien ordinis, in Epum consecrauit.

Lithuaniae Dux Pelussa principalem Ducem nuptias celebranté cum sponsa captiuat, et plurimos alios Duces crapula soporatos trucidat.

GRauiter et iniquo animo Pelussa Lithuaniae Dux ferens iniurias, quae illi á Principali Duce Lithuaniae, propinquo sanguine sibi iunctio, inferebantur, easque vltum iri aestuans, ad Comendatorem in Kinsberg Albertum de Missen secretó veniens, dari sibi per Commendatorem viginti viros, quorum duo erant principales, Martinus de Golin, et Conradus de Tunil, in armis exercitatos, ad inferendum molestias Lithuanis, obtinuit. Dumque cum complicibus suis praefatis in interiora Lithuaniae peruenisset, in Castrum principalis Ducis, in quod nuptias ex more celebraturi principaliores Lithuani conuenerant, nocte irruit, Et omnes per ebrietatem et crapulam soporatos inueniens, septuaginta Duces et maiores natu, plurimamque aliam multitudinem hominum permiscui Sexus occidit. Sponsum veró et sponsam cum multis matronis et virginibus, captiuos, onustos spolijs et clenodijs insignibus in Kinsberg deducit.

BERNARDVS Legniczen ob corporis agilitatem et robur agilis appellatus filius Boleslai Saeui Rogatki moritur. Et in Monasterio Legnicen fratrum Praedicatorum in sepulchro paterno sepelituR.

Bohemiæ Rex filiam Rom. Regis ducit vxorẽ
et sororem suam eius filiò copulat ~

TErtiò nonas Iulij Venceslaus Bohemiæ Rex, Iutham filiam Rudolphi Romanorum Regis, et patris sui Othokari occisoris, quam necessitate ductus dudum desponsauerat, accepit in vxorem, & pro dote Ciuitas Egra illi à Rudolpho pignori data est. Sororem verò suam Rudolpho primogenito filiò præfati Rudolphi Romanorum Regis, vice versa tradit in consortem. Iutha Venceslai coniunx viro cautior, inimicitias quæ inter Venceslaum Bohemiæ Regem, & Albertum Romanorum consurrexerant, magno labore et studio interposito diremit ~

Anno Domĩ 1287

Districtum et Castrum Olobok, quod ex certis pactis in Ducis Wratislauieñ ditionem minus iustè cesserat maioris Poloniæ milites, inconsulto Duce suo recuperãt ~

MAximum & notorium dedecus, prout erat, milites Maioris Poloniæ rati, quòd Henricus Wratislauieñ Dux, pro restitutione Calisieñ Castri, quod suo tractatu et blandimentis pollicitatiõibusq́ fraude verò Sandiuogij, filii Ioannis Palatini Posnanieñ, interceperat, Districtum et Castrum Olobok occupabat, iniussu Ducis sui Przemislai, facto agmine, illũc ire pergunt. Et die quatuordecima Iunij Castrum Olobok, quod ex conditiõne fœderis Przemislaus Maioris Poloniæ Dux ædificare suo sumptu coactus fuerat, expugnare adorti, aliquot de suis desideratis, aliquot vulneratis, magna vi et contentione conquirunt. Et nonnullis militibus Slesiæ, qui illũc pro præsidio relicti erant, trucidatis, cæteros omnes in vincula conijciunt, & tam Castrum Olobok, quàm Districtum eius, quod Henricus quartus suo Wratislauieñ Ducatui iniustè annexuerat in priscam reducunt formam, & suæ Prouinciæ suoq́ maioris Poloniæ Principatui restituunt. Eam autem conquisitiõnem etsi Henricus quartus Wratislauieñ Dux acerbè tulisset, missisq́ ad Przemislaum maioris Poloniæ Ducem Fecialibus, Castrum et Districtum Olobok sibi reddi petijsset, Przemislao tamen

restitutionem abnuente, ab armis abstinuit, sperans se dolo non ferro iniuriam suam aliquando ulturum.

HUIUS insuper anni tempore vigesima octaua die mensis Decembris prædictus Przemislaus secundus Maioris Poloniæ Dux, dum apud Gnesnam ageret, Conradum Epum et suam Ecclam Lubucen, notabilibus libertatibus donat, ac bona eiusdem Eccle Lubucen, sub suo Principatu consistentia, ab omni seruitute et angaria Polonica, libera esse decernit.

Vicini barbari Dobrzinensem Ciuitatem spoliant, et incolas illius trucidant etc.

DObrzinensem terram, quam Semouitus Dux quintus, et ultimus Casimiri Cuiauien, Siradien, et Lancicien Ducis filius, quemadmodum in superioribus narrauimus, in sortem acceperat, Lithuani, Pruthení, Samogithæ, cæteriqꝫ gentiles, et barbaræ nationes, furtiuo et silenti agmine ingressæ, primum principalem Ciuitatem Dobrzin die Dominico, Ciuibus nihil hostile suspicantibus, et Diuinorum officiorum auditione occupatis, comprehendunt. Spoliata deinde et incensa Ciuitate, trucidatis senibus et lactantibus, cæteros et in Ciuitate et in rure comprehensos, in miserabilem captiuitatem abducunt. Cæsorum et occisorum numerus, ad tria hominum utriusqꝫ sexus creditus est ascendisse millia.

Lestko niger Dux prædicata et concessa á Sede Aplica Cruce, se et exercitum suum ingentem signans, quasi contra barbaros pugnaturus, Malouiam multis cædibus et spoliis afficit. Id tamen Deo illius præuaricationem ulciscente haud impune tulit.

REcentem Dobrzinensem cladem et vastationem, suas insuper ueteres atqꝫ transactas inuasiones, et iniurias, quæ et Lublinen et Sandomirien terris, á Lithuanis, Pruthenis, et Samogithis, cæterisqꝫ barbaris inferebantur, Lestko niger Cracouien, Sandomirien, et Siradien Dux, ultum et restrictum iri se simulans, generalem expeditionem, omnibus suis Principatibus indicit. Et tam se quam milites suos et Satellites, Cruce ab Apostolica sede, contra Lithuanos, Pruthenos, et cæteros barbaros prædicata et concessa, signat et communit, quasi in barbaricum bellum

cum copijs equestribus et pedestribus, profecturus. Congesto itaq; et recensito exercitu, barbaris omissis in Catholicos ire pergit. Et terram Masouiæ Ducis Conradi, hostis et aduersarij sui, fratris patruelis germani, qui illum de Ducatibus Cracouien. Sandomirien. et Siradien. exturbauerat, triplici agmine ingressus, crudeli ferocitate eam cædibus, igne, et spolijs, vehementer, omni clementia et pietate exutus, vastauit, prædasq; pecorum et pecudum plurimas, Conrado Masouiæ Duce neq; decernere audente, neq; aliquam resistentiam faciente, ex Masouia in Principatus suos aduexit. Pro ludibrio autem et simultate, quibus in Deum et Catholicos vsus, arma à barbaris in fideles verterat, adeo illum Diuina vltio persecuta est, vt omni fælicitate, quam illi propiciatio Diuina, in bellis et actionibus suis largiri consueuerat, amissa, cladibus magis quàm victorijs insignior esset. Nam et in ea, quam contra Conradum Masouiæ Ducem egerat, expeditione, plures insignes milites et bellatores, fluuijs, dum eos superare conantur, suffocatos, amisit. Grandem deinde Tartarorum inuasionem, postremò pestem et Epidimiam, in vniuersos grassantem, item famem, agrorum et frumentorum alluuionem, mortalitatem quadrupedum, mordacitatem bestiarum et luporum, varias insuper plagas Dei, sibi inuicem succedentes pertulit, vt tam sibi quàm posteris documento sit et fuerit, ne quis decætero Deo et suæ religioni mentiatur et illudat, et quod sine religione arma, quantumcunq; potentia, non vincant.

Pax et reconciliatio inter Henricum Probum et Epum Wratislauien. quem in Ratiborz obsidebat, mirabiliter ratione offensarum Episcopo illatarum, prouenit, Et Ecclesia Collegiata in Rathiborz per Episcopum fundatur.

IN annum quintum Thomæ Episcopi, et sui Cleri Wratislauien. patrata per Henricum quintum Wratislauien. Ducem exiliatio, Et tam Ciuitatum, oppidorum, et villarum, quàm decimarum et introituum Ecclesiarum, execranda occupatio tendebatur, tanti tamé temporis spatio satietas suæ cupiditatis non poterat expleri. Sed nec Ecclesiastico Interdicto, à Iacobo Swinka Gnesnen. Archiepo in terras atq; Principatus suos promulgato, ambitio sua et tyrannis, nequiuerat restringi. Statum demiq; suum Pontificalem Thomas Epus Wratislauien. et virorum Ecclesiasticorum, qui secum vnà acti erant in exilium, de censibus, introitibus, et decimis, in aliorum Ducum Poloniæ

terris et ditione consistentibus, quos Henricus Wratislauien Dux occupare non poterat, sustentans, et in oppido Ratiborien suæ Wratislauien Diœcesis domicilium agens, quod tunc à Wladislao Opolien Duce tenebatur, exilij sui et suorum molestias æquanimius perferebat. Conatus illum Henricus quartus Dux Wratislauien, etiam de Sede illa deijcere, multis nuncijs et lrís Wladislaum Opolien Ducem solicitat, ne hostem et aduersarium suum Thomam Epúm cum Clero Wratislauien in oppido suo manere sinat: hostem infestum, si secus agendum duxerit, ex se habiturus. Verùm cùm à Wladislao Opolien Duce denunciationes suas et terrores contemptum et irrisum iri videret, grandi exercitu tam de proprio milite quàm donatiuo ex pecunia, qua Ecclesiam Wratislauien mulctauerat, conducto, terram Wladislai Opolien Ducis hostiliter ingressus, oppidum Ratiborien, propter præsentiam Thomæ Epí et sui Cleri Wratislauien obsidione vallauit. Quam etsi Ciues ditiores Ratiborien aliquanto tempore pertulissent, et ampliori se sponderent laturos, vulgus tamen permiscuum in substantijs et victualibus tenuẽ, fame maceratum, continuas lachrymas et voces, gemitusq́ suspiriosos, execrationibus et improperijs refertos, con Thomam Epum et suum Clerum Wratislauien, dum fames et desperatio indies cresceret, et præsidium Wladislaus Opolien Dux, potentiam Henrici veritus, ferre cunctando negligeret, emittebat. Quibus Thomas benigna pietate, qua semper affluere visus, commotus, Satius, inquit, est me et Clerum meum incidere in manus tyranni, quàm hos innocentes fame consumi, liberemus extemplò obsessos, metu et fame morituros, periculo et loci huius, qui nos longo tempore sustinuit, et aluit imminentem perniciem, nostra captiuitate, aut si ita visum cœlestibus fuerit, morte soluamus. Induit deinde vestes sacras, nonnullos quoq́ ex Clero iubet amici eisdem, ac sic Thiara et Pontificalibus insignijs, cum Clero suo vniuerso exulante, oppido egressus, ad Castra pergit tyranni, iras suas supremo humilitatis genere placaturus. Cuius tyrannus viso à longè aduentu, tanto metu Diuinitus perculsus est, vt de tabernaculo suo exiliens in occursum Pontificis ocyus procurreret, & corruens pronus in terram, quasi Diuinum aliquod numen in Epó videns, et in spem illius æternum Pontificem venerans, transgressionum suarum veniam precaretur. Quem Thomas Epús ex terra eleuans, omnem se illi præuaricationem transactam, dummodò in ea contritione et deuotione persisteret, obortis lachrymis, spondet indulturum. Et post flebiles amplexus, & oscula, hincinde vtrinq́ præstita, proximam ædem beato Nicolao sacratam Dux atq́ Pontifex absq́ arbitris ingressi, longis et mutuis habitis tracta;

tibus, his demum conditionibus, eoq; pacto pax et reconciliatio, et omnium offensarum obliteratio, conuenit. Vt Henricus Dux Wratislauien Castra, Ciuitates, oppida, villas, decimas, et quascunq; sortes Ecclesiasticas, quas occupauerat, Thomæ Epo et suo Clero Wratislauien redderet, et pro perceptis satisfactione condigna impensa, amplas libertates & immunitates Ecclesiæ Wratislauien, scelus commissum expiando, conferret. Ea reconciliatione secuta, sublato et relaxato per Gnesnen Archiepum Iacobum Swinka Interdicto, et Dux Henricus absolutus est, et Diurna officia in eius Principatu resumi cœpta. Thomas deniq; Epus Wratislauien, beneficij et hospitalitatis à Wladislao Duce Opolien exiliationis tempore, sibi et Clero suo præstitorum, memor, Ecclesiam Collegiatam sub titulo S.ti Thomæ Cantuarien, in Castro Ratiborien, à Duce Wladislao rogatus fundat, eamq; decimis mensæ Epalis Wratislauien dotat. Quæ processu temporis ex Arce in oppidum transuecta est, et plures Præbendæ largitione Ducum Ratiborien, in ea circa translationem fundatæ.

Tartari tempore hyemis durissimæ, licet à Sandomiria et postea à Cracouia pulsi essent, tamen dum Lestko niger Dux in Hungariam discesisset, Cracouien oram versus Sandecz impune vastant, et cum præda ingenti abeunt, duobus Monasteriis in quibus beata Kinga degebat eius meritis illorum sæuiciam non experientibus.

FErocissima et immanis gens Tartarorum, Pseudo Machometi spurcissimos et detestabiles ritus professa, tam actione quàm nomine Christiano nomini inimica, dum in Sedibus suis fame et media vexaretur in graui multitudine in terras Polonorum famem sedatura, Ducibus Nogaij et Thelebuga, processit. Et Rutenorum quidem terris, per quas iter agebat, tributa illi iam tunc reddentibus, aliquantisper victualium receptione, vt famem excluderet, vexatis, primùm in Lublinen et Masouiæ, expost in Sandomiriæ, Siradiæ et Cracouiæ oras et terras, in locustarum numerum et morem, pluribus agminibus dispartita XI. Decembris die, quis fortissimis et maximis frigoribus, et densissimis niuibus, oras omnes Polonicas prementibus, peruenit. Et pluribus Monasterijs, Ecclijs, et munitionibus

in quas se homines abdiderant, conquisitis et incensis, á Castro et Ciuitate Sandomirieñ. in cuius conquisitione dies aliquot immorabantur, cum ignominia et strage repulsa est, militibus qui in præsidio erant, arcem et Ciuitatem strenué protegentibus. A Monasterio insuper Sanctæ Crucis Calui montis exercitus Tartaricus se continuit, neq; illum locum suadentibus Rutenis, qui in eorum comitatu erant, violare, sed nec attingere, vltionem Diuinam, si secus facerent, non euasuri, præsumpsit. applicauerunt posthæc in vigilia Natiuitatis Christi Cracouiam, et illam expugnare orsi, dum aliquot insignes pugnatores amisissent, magno vlulatu ædito ab ea discedunt, & populationem ac spolium latius per vicos et rura, neminem credentes suæ multitudini posse aut audere resistere, extendunt. Potuisset Lestko niger Cracouieñ Dux, palantes per agros Tartaros æquo loco, visa opportunitate, inuadere, sed et multitudo ciuium, et militum imbecillis fractusq; animus, obstabant. Metu itaq; nimio Lestko niger Dux correptus, et de viribus suis et militum suorum diffidens, in Hungariam secessionem, cum coniuge Griphina, et nonnullis Baronibus, fecit. Propter quod Tartari ex captiuis Ducem Lestkonem in Hungariam secisse docti, omnem Cracouieñ terræ oram, versus Sandecz sitam, et vsq; ad Alpes Pannonicos licentius vastabant. Sub quo quidem tam miserabili tempore, fælix Ducissa Kinga, Boleslai olim Cracouieñ Ducis, vocati Pudici, relicta, cum septuaginta Sanctimonialium Sandeceñ cætu, necnon et duabus germanis suis Iolenta Boleslai Pii Calisieñ Ducis, et Constantia Danielis Russiæ Regis relictis, quæ et ipsæ Sacram religionem et habitum induerant, multisq; Sacerdotibus et militibus in Castrum Pieniny, quod supra fluuium Dunaiecz, et prope oppidum Kroszienko, consistens, situm habet natura et arte munitissimum, vno tantum angusto transitu adibile, se contulit, et illic per tempus vastationis Tartaricæ secura mansit. Ad quod licet Tartari applicuissent cum exercitu, non tamen illud audebant, nedum impugnare, sed nec contingere, Diuinitate illis immittente pauorem. Sed nec Monasterium suum quod deseruerat, fuit á barbaris aut incensum aut violatum, efferatam barbariem, prece et merito fælicis Ducissæ Kingæ restringente. Terris itaq; nominatis, populo Christiano et pecore enormiter spoliatis, senibus, Sacerdotibus, et lactantibus trucidatis, tam ingentem hominum vtriusq; sexus generis Polonici prædam cepisse comperti sunt, vt præda apud Ciuitatem Wladimirieñ partita viginti vnum millia de virginibus iuuenculis, nondum nuptis, fuere numerata. Ex quo vno magnitudo cæterorum virorum, fæminarum et paruulorum in captiuitatem abductorum, poterit, iustiori habita æstimatione, censeri. Genus autẽ

pugnæ, quo Tartari in bellis vtuntur, à cæteris nationibus diuersum est. Pugnant siquidem eminus in girum iaciendo sagittas in hostes, præcurrentibus equis aut terga dantibus. Sæpè etiam fugam simulant, vt incautè persequentes aut vulneribus aut oppressione circumueniant. Timpanis non tubis vtuntur. Plerumq; in ipso certaminis ardore prælia ideò deserunt, vt paulò post repetant, vt cùm te maximè vicisse putes, tunc tibi discrimen subeundum sit grauius. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia, Prædarum, spoliorum, et largitionum auidi, natura taciti. Sed in externos aut domesticos motus inquieti, in libidinem et crapulam cæterasq; voluptates proiecti. Fides dicti promissiq; nulla, nisi quatenus expedit.

ZEMOMISL Cuiauiæ aliàs Wladislauien Dux, filius Cazimiri Cuiauien Lancicien et Siradien Ducis, annis duodecim exilium de Ducatu suo, quòd Polonos odire, Almanos fouere, et illos Polonis præferre solitus erat, iura militarium temerare, hæreditates eorum occupare, et genus Polonicum eliminare de terra, perferens, prima Octobris die mortuus, nullos liberos relinquens. Cuius Ducatus portio ad superstites fratres peruenit.

Honorius IIII. Papa moritur.

IDibus Aprilis Honorius Papa quartus cùm annis duobus et diebus aliquot sedisset, Romæ apud S. ctam Sabinam moritur, et in Eccl.a S.ti Petri sepelitur. Inclusis autem pro electione alterius Cardinalibus, et septem ex eis, propter temporis qualitatem calidam, mortuis, cæteris qui supererant, in varia loca abeuntibus, substitutio Papæ in annum alterum erat intermissa.

Anno Domi 1288.

Siradien Palatinus iussu Lestkonis nigri Masouia impunè peruastata, dum rediret, à Conrado Duce inuasus occiditur, et multis captis prædam excussit.

FVroris et indignationis facibus dudum contra Conradum Masouiæ Ducem patruelem frem. Lestko niger Cracouien. Sandomirien et Siradien Dux excæstuans, alteram in illum et terras suas expeditionē

dum superior parum prospere cesisset, moliebatur. Verùm Cracouien et Sandomirien militibus, quòd et bello eodem iam perfuncti, et clade Tartarica plurimum vexati erant, militiam huiusmodi detrectantibus, Lestko niger Dux, iras suas in Conradum Masouiæ Ducem satagens explere, Palatinum Siradien Matthæum, et terræ tantummodò Siradien milites, qui minus vastationis à Tartaris pertulerant, contra Conradum Masouiæ Ducem destinat. Qui etsi Ducis sui Lestkonis nigri mandata tam fideliter quàm fœliciter exequens, vniuersam ferè Masouiam spolijs et incendijs peruastasset, Conrado Masouiæ Duce vel ex industria, vel ex impotentia incertum est defensionem et repressionem negligente, et belli quod gereret Mathæum Palatinum Siradien sinendo fortuna defungi, ad extremum tamen grandis periculi et infœlicitatis discrimine Mathæus Siradien Palatinus et suus exercitus perculsus est. Masouiæ siquidem terra peruastata, agmine ex præda et pecore onusto, et incomposito ordine procedente, Conradus Masouiæ Dux, cum militum et agrestium, damna et incendia passorum, multitudine, opportunitatem benegerendæ rei, multifariè inuestigans et explorans, per inuia et abdita loca, quò facilius hostes falleret, sectabatur. In confinio tandem Masouiæ præfatum Mathæum Palatinum Siradien et exercitum eius, statiua agentem apud quem per crebros exploratores, didicerat omnia, vt fit, à re benegesta in negligentiam versa et soluta, securè, et custodijs non prouisum, quiescentem, in diluculo septimo Calen Iulij inuadit, Stratosq somno et fatiga milites, repentina inuasione adeò perterruit, vt pauci rationis et memoriæ compotes, correptis armis, velut lymphantes et attoniti discurrerent, cæteri pauore perculsi fugam maturarent. Mathæus Palatinus Siradien Dux exercitus, cum paucis militibus qui ad se confluxerant, constanter se certamini ingerens, multæ probitatis signis æditis, pugnans occiditur, Eadem et militum suorum erat fortuna. Conradus Masouiæ Dux facili negotiò Siradien exercitu fuso et debellato, et hostium Castris, fortunis, armisq potitus est, et omnem prædam de terris suis abactam, nonnullis etiam Siradien militibus captis, recuperauit.

ZOPHIA, genere Lithuana, consors Boleslai filij Semouiti Masouiæ Ducis, fæmina raræ pietatis et deuotionis in Deum, moritur, et in Plocensi Ecclesia sepelitur.

Ex vsu aquarum per Tartaros infectarum ingens pestis in Russia prouenit.

INgens pestis et mortalitas in plerisq; Russiæ terris inualescens, plurimos mortales in sexu vtroq; extinxit. Quæ non ex cælestium influentia neq; contagione aut auræ afflatu causata, sed ex aquis malignitate Tartarorum, quos Rutheni superiori anno in vastandis Polonorum regionibus adiuuerant, seq; illis associauerant, infectis. Scita est iustissimo Dei iudicio prouenisse, vt Rutheni pessimi sui obsequii Tartaris in debellatione præstitj, condignam reciperent mercedem, pessimo genere exitij ab his conficiendi, quibus contra Catholicos, qui et ipsi Catholici æstimari volunt, præsidium tulerant. Tartari siquidem post partitam, et in varias nationes venundatam, ex captiuis Polonis sexus permiscui prædam, terris Russiæ excessuri, et Ruthenis clandestinam dum apertam prohibentibus suis Ducibus, nequirent, perniciem irrogaturi, vndas eorum et flumina hoc modo inficiunt. Corda siquidem Christianorum hominum Polonorum ex captiuorum grege, quos pro sortilegiorum, diuinationum, incantationum, et auguriorum officijs, quibus gens illa magnoperé dedita est, peragendis, plus quàm Centum numero, occiderant, de cadaueribus occisorum extracta, fortissimis venenis inebriant et inficiunt, et tam in profluentes et stagnantes aquas, verubus et lignis in longum proiectis, vt diutius durarent imposita, immergunt. A quibus aquæ infectæ, adeó in Rutenos, qui aquas illas quocunq; vsu contingebant, venenum et morbos vulgauerant, vt subitó procumbentes, nullis Antidotis profectum afferentibus, releuati, occiderint. Seró tandem, et plurimis per tabem in corpora ingestam consumptis, latens malum deprehensum est, et aquarum vsus velut fatalis et pestifer á Rutenis fastiditus.

Nicolaus IIII. Papa eligitur.

VIgesima secunda Februarij die Cardinales, qui ex infectione, apud conclauim proueniente, mortem euaserant, iterum conclaue, viribus resumptis, pro eligendo Summo Pontifice ingressi, fratrem Higronymum Ordinis minorum Presbyterum Cardinalem, virum religiosum, et ab omni carnalitate in nepotes et consanguineos secretum, ex Marchia Anchonitana ex Ciuitate Extulo ortum Nicolaum quartum appellatum in Papam eligunt. Qui illicó ex Vrbe se Reatam contulit, et vno anno illic immoratus, Romam reuersus, ad Sanctam Mariam maiorem, residentiam vsq; ad obitum egit.

Montium in Bischouia in villam Schmeille quæ nunc Coronow dicitur, transfertur.

Quarto Calen. May, in die vel Scti Vitalis Martyris, Vislaus Wladislauien. Epus sub tempore et regimine Engelberti Abbatis Bissouien. transtulit monasterium Bissouien. de Bissouia loco suæ fundationis primario, in locum et villam Smeische. Quam appellari voluit Fœlicem Vallem, quæ hodie vocatur Coronow. Monasterium autem præfatum, primum cœpit in hospitali villa supra Vislam, e regione Ciuitatis antiquæ Wladislauien., inde Biszouiam translatum. Vbi cum annis septuaginta durasset in Coronow velut locum cultiorem, plures commoditates ob fluuium Obra qui illum præterfluit, habentem, transfertur.

Henricus Probus Wratislauien. Dux Ecclesiam Collegiatam Sctæ Crucis in Wratislauien. summo erigit et liberaliter dotat.

Henricus quartus Wratislauien. Dux, Diuinitatem, quam, conscientia meliori mente illustrata et discussa, deprehendit, exiliando Thomã Epum et Clerum Wratislauien., bonaq. Ecclesiastica tyrannice occupando, se vehementer offendisse, placaturus, Collegiatam Ecclesiam, in Summo Wratislauien., sub Sanctæ Crucis honore et titulo, pulcherrimam et insignem, ædificat fundat, et erigit, ac certum Prælatorum et Canonicorum numerum, Vicariorumq. in eadem, qui iugiter laudes Deo concinerent, et sacrificia offerrent, instituens, dotem vnicuiq. munificam, de villis et mtroitibus suis largitur et consignat. In crastino vero huius fundationis, frẽs suos patrueles germanos, Henricum Legnicen. vocitatum Crassum, et Boleslaum Swidnicen., militari balteo accinxit. In eam insuper religionem præfatus Henricus quartus Wratislauien. Dux, siue præteritæ præuaricationis in Deum et Ecclesiam recordatio & gehennæ metus, siue orbitas id efficiebat, perductus est, vt Ciuitatem Wratislauien. cum suis suburbijs et attinentijs vniuersis, Ecclesiæ et Epatui Wratislauien., perpetua et irreuocabili donatione decreuisset conferre, nisi Thomas Epus Wratislauien. donationem ipsam, veritus se Ciuitatem processu dierum, ab hostili inuasione tueri non posse, patenter et expresse abnuisset.

Anno Domĩ 1289.

Lestko niger Cracouień Sandomiriensis, et Siradień Dux moritur. Post cuius mortem cum Barones et milites Boleslaum Masouiæ Ducem elegissent et in Arcem Cracouiensem induxissent Ciues tamen Cracouień Henrico Duce Wratislauień accersito Ciuitate ei dedita in eligendo præualuerunt.

VAriis cladibus et bellis sub triennij spacio infæliciter gestis, cæterisq; tam domesticis quàm externis casibus, sub idem tempus accidentibus, Lestko niger Cracouień, Sandomirień, et Siradień Dux vexatus, graui mœroris et mentis angustia angi cœpit adeò, vt sensim in viribus deflueret. Altiori deinde morbo et ægritudine correptus, vltima Septembris die, in Castro Cracouień, sacro percepto viatico, animam exhalat, & in Monasterio Ordinis Prædicatorum, in parte Chori sinistra, quem locum viuens delegerat, iusto et Ducali honore sepelitur. Post cuius mortem, quoniam non hæredem, non superstitem, non successorem, propter simultates, dudum inter illum et Barones, ac militares exortas, reliquerat, bellicus illicò stridor, et Ciuilis commotio inter Poloniæ Principes ebulliuit, dum Cracouień, Sandomirień, Lublinen, et Siradień Principatuum, qui cæteris in Poloniæ Regno præstant, vacantem ex morte Lestkonis nigri successionem, sibi, alius potentia, alius opibus fretus, alius germanitatem, alius consanguinitatem, alius electionem, alius designationem, prætendens, destinant. Paulus interim Epus Cracouień, Baronesq; et militares Principatuum Cracouień, Sandomirień, et Lublinen (iam siquidem Siradień sequestrato à tribus cæteris, facto, in Wladislai Loktek Cuiauień Ducis ditionem, concesserat) de futuro Duce sibi prouisuri, Conuentum apud Sandomiriam agunt, et Boleslaum Masouiæ Ducem, fastidito germano suo Conrado, pro quo toties periculis se, cum proprio Duce Lestkone nigro pugnando, addixerant, et cui identidem iureiurando se astrinxerant, mores illius perosi, et ne quid grauius Principatu adepto, pro vastatione hostili, suo Masouiæ Ducatui irrogata, in eos consuleret, in Ducem eligunt et assumunt. Quem pro gerendo Principatu honestis nuncijs à Masouia accersitum, Cracouiam deducunt, et tam arcis quàm Ciuitatis Cracouień, sibi assignant possessionem. Boleslai Masouiæ Ducis electionem et substitutionem, per Paulum Epum et Barones militaresq; Cracouień et Sandomirień factam, Ciues Cracouień velut sibi perniciosam, ne, Baronibus suadentibus Boleslaus nouus Princeps

in eos, pro Conradi fratris sui repulsa animaduerteret, irritaturi, Henricum quartum Wratislauien Ducem Cracouiam accersunt, spondentes se illi arcem et vrbem Cracouien, cæterasq munitiones conquisituros. qui confestim congesto exercitu, versus Cracouiam ire pergit. Aduenienti verò eo, Cracouien Ciuitas per Ciues, Carnificum maximè opera, qui tunc inter cæteros Mechanicos præstabant, patefactis portis, quas Boleslaus Masouiæ Dux occluserat, tradita est. Boleslaus Masouiæ Dux à Castro Cracouien prorumpens, ad Cracouien et Sandomirien milites, facturus Duci Henrico quarto Wratislauien resistentiam, se recepit, et in Castro Sandomirien paruo tempore comoratus, non illic perseuerandum diutius ducens, altera die, militibus acies instruentibus, et ne se desereret, summoperè precantibus, operamq suam pro repulsione Henrici quarti Wratislauien Ducis pollicentibus, furore et indignatione plenus, quòd se non ad Principatum, sed ad bellum, cuius incertus euentus foret, accersissent, discedit. Cuius discessu Barones et militares Cracouien Sandomirienq perculsi, ad Henricum quartum Wratislauien Ducem Cracouiæ consistentem, cui etiam arcem Cracouien, Boleslao Masouiæ Duce recedente, didicerant consignatam, insignes nuncios mittunt, certasq illi, si apud ipsos Principari velit, proponunt conditiones. Quibus ab Henrico quarto Wratislauien Duce, nihil enim præter æquum continebant, approbatis, vniuersorum pari consilio, voto, et consensu, Henricus quartus Wratislauien Dux in Cracouien, Sandomirien, et Lublinensem Principem electus est et assumptus. Qui rebus apud Cracouiam compositis, Wratislauiam reuertitur.

Cazimirus Opolien et Bithomien Dux non sine iniuria Regni Poloniæ, et sui ignominia Bohemiæ Duci se subycit.

QVam pluribus, largitionibus, donis, et promissis, Cazimirus Opolien et Bithomien Dux, Wladislai quondam Opolien Ducis filius, à Venceslao Bohemiæ Duce pellectus, et suæ Regiæ stirpis, et Prosapiæ nobilissimæ, quam à Regibus Polonorum ducebat, oblitus, non bello victus, non eruptionibus hostilibus fractus, non demiq aliqua probabili aut euidenti necessitate prostratus, sed temerariam et auaram secutus mentem, se Domino et ditioni præfati Venceslai Ducis Bohemiæ, necdum enim in Regem euectus erat, subycit, se illius et Bohemiæ Regni, non in sui solùm sed et stirpis suæ et Ducum Poloniæ dedecus, Regniq Poloniæ enormem iniuriam et offensam, Vasallum et subiectum professus.

Monasterium ordinis Prædicatorum in Thsczow als Derszaw fundatur.

Octaua Maij Msczugius tunc Pomeraniæ Dux pro die illa agens in Castro suo Swiecze, de consensu Vislai Wladislauien. Epi, in titulum et honorem gloriosissimæ virginis Mariæ fundat Monasterium ordinis Prædicatorum in Thsczow siue Derschaw. Donans Monasterio et fribus Monasterij præfati aream et inhabitationem a pede montis, prope fluuium Visla siti, versus orientem, vsque ad Cimiterium Parochiæ versus occidentem. A meridie autem a platea Ciuitatis, quæ a foro directe tendit versus Vislam, vsque ad aggerem inter duo fossata positum inter Aquilonem. Dans insuper eis potestatem et licentiam in vniuerso Principatu suo ligna, lapides, cæmentum recipiendi, scindendi et comburendi, necnon in Visla et in riuulis, fluuijs, torrentibus, et quibuslibet aquis, circum Ciuitatem Thsczow fluentibus, liberam piscaturam, item per Vislam naulum et transitum liberum, absque omni thelonei et nauli solutione.

Victricum suum Zauiszium, Dux Bohemiæ minus veræ fraudis insimulatum captiuat et obtruncat.

VItricum suum Zauiszium de Rozemberg, mris vel suæ Cunegundis maritum, multorum Bohemorum simultate et inuidia, partim iusta partim ficta, Venceslaus Bohemiæ Dux apud se insimulatum perosus, etiam illum de Capitaneatu Bohemiæ, in quem illum euexerat, deijcit. Qui nouiter æditi a se de filia Wladislai Hungariæ Regis, quam nonnulli monialem professam fuisse astruunt, et quam secundo matrimonio duxerat, filij solennitatem baptismalium acturus, Venceslaum Bohemiæ Ducem ad illam, simulque socerum suum Wladislaum Hungariæ Regem, et Henricum quartum Wratislauien. Ducem, inuitat. Verum antequam solennitas huiusmodi aduenisset, Venceslaus Bohemiæ Dux Zauissium de Rozemberg, quasi cum Wladislao Hungariæ Rege socero suo, et Henrico Duce Wratislauien. in suum interitum, in baptismalibus futuris efficiendum, conspirasset, captiuat, et biennio in Pragen. Castro vinculis et carcere excruciatum, ante Castrum suum Friburg, vt de illo Venceslao Duci cederet, perductum, renitentem, capite truncauit.

Lithuanj Sambiensem oram spoliant.

Lithuanorum Dux et exercitus in numero octo millium hominum Sambien regionem ingressus, cædibus, flammis, et spolijs eam vastauit. Cruciferis autem decertare cum hostium multitudine non audentibus, exercitus Lithuanicus, spolijs onustus in propria rediit, quinquaginta tamen de suis desideratis, qui per Cruciferos fuerant intercepti.

Anno Domini 1290.

Wladislaus Loktek Cuiauiæ Dux germanus Lestkonis nigri ægré ferens successionem sibi ab Henrico Wratislauien Duce in Principatus fratris præreptam, collecto exercitu, dum exercitum Henrici fudisset, victor pro Principe á Cracouiensibus suscipitur. Breui veró á copijs Henrici latenter Cracouiam per quosdam Ciues intromissis, Principatus Henrico recuperatur, Wladislao in habitu monachali saluo vix aufugiente.

Oppressum, per substitutionem Henrici quarti Wratislauien Ducis in Cracouien Sandomirien Ducatus, et Boleslai Masouiæ Ducis cessioné, ciuile bellum rursus erupit, per Wladislaum Loktek Cuiauien Ducem, et qui iam Siradien Ducatum obtinebat, reintegratum. Qui grauiter et irato animo ferens, Lestkonis germani sui Ducatus, se, qui et germanus, et propinquior censeri debebat, præterito, per Henricum quartum Wratislauien Ducem occupatos, omnibus viribus, omnibusq conatibus ad consequendum illos, et ad excludendum Henricum quartum de Cracouien Sede, intendit. Ad quod non solum suapte, qui natura ferox, manu et lingua promptus erat, sed omnium Masouiæ, Lanciciæ, et Maioris Poloniæ, item Pomeraniæ, Ducum, solatia sua illi ad rem pollicentium, mouebatur. Primo itaq Vere ex proprijs et acquisitis terris congesto exercitu, Cazimiro Lanciciæ, Boleslao et Conrado Masouiæ Ducibus, in proprijs personis, Przemislao veró maioris Poloniæ, et Msczugio Pomeraniæ Principibus, per milites illi auxilia ferentibus, versus Cracouiam, præsidium Henrici quarti deiecturus, contendit. De hac hostilitate Henricus quartus Wratislauien Dux, et nuncijs Cracouien, et rumore certior factus, nequiens propter valitudinem, qua iam corripiebatur, belli

impedimentis munus obire, Henricum Legnicen. Przemislaum Sprotauien. Duces, cum gentium suarum copijs ad Cracouiam tuendam transmittit. Quos, rebus apud Cracouiam bene ordinatis, relictisq; nonnullis militibus qui Ciues et populares in fide continerent, in Slesiam reuertentes Wladislaus Loktek Cuiauien. Dux cum cæteris Ducibus, circa oppidum Sziewior statiua agentes, inuadit, illis quoq; in arma ruentibus, atrox prælium, inter fratres et milites, quarto Calen. Marcij, committitur. Et post multam stragem vtrinq; prouenientem, Wladislao Loktek, et his qui illum comitabantur, cessit, licet non incruenta, victoria, pluribus Slesianorum militibus cæsis, aut in fuga captis. In eo prælio Przemislaus Sprotauien. Dux, filius Conradi Glogouien. Ducis, vix adolescentiam pertingens, occiditur, et in Slesiam relatus in Monasterio Luben. cui adid, in quo concidit, bellum iturus, duas villas vzt Liossoskouicze et Zirkow donauerat, sepelitur. Boleslaus Opolien. Dux capitur vulneratus, Duo quoq; certamina alterum apud Skalam, alterum apud Swietnicz per milites ædita, duas quoq; strages in Slesiæ militibus effecerant. Wladislaus Loktek Cuiauien. Dux, victoria et spolijs hostium potitus, maiori spe et fiducia potiundi Cracouien. et Sandomirien. Principatus, ex Sziewior Cracouiam diuertit, cui velut victori, et tam Pauli Episcopi, quam Baronum et militarium Cracouien. adhærentiam sortito, Cracouien. Ciues aduersari non ausi, portas aperiunt, et tam arce quam vrbe Cracouien. susceptus, Princepsq; Cracouien. declaratus in Castro Crac. consedit, Baronibus et militaribus, magis quam Ciuibus Cracouien. propensiori illum colentibus fide et deuotione. Nihil sua et suorum clade, quam apud Sziewior pertulerat. Henricus Wratislauien. Dux perfractus, nouas copias Cracouiam, spem deditionis haud ambiguam nonnullis Ciuibus Cracouien. afferentibus, sub Henrici Ducis Legniczen. ductu, cum solus aduersa valetudine detineretur, transmittit. Exercitus itaq; Ducis Wratislauien. Henrici, latenter Cracouiam adueniens, a Ciuibus Cracouien. partes Henrici Ducis Wratislauien. sectantibus, nocte in vrbem exceptus, parum abfuit, vt Wladislaum Loktek, inter præsidia militum in Ciuitate obuersantem, viuum non caperet. Qui cum nonnullis militibus, pedester hostium manus, quorum ingressum tardius persenserat, in frum minorum S.ti Francisci habitu, illum per murum, suo Cænobio coniunctum, demittentium, ægre effugit, Plures tamen sui milites dum resistunt repugnantq; aut cæsi aut capti a Slesitis sunt. Sed neq; Paulo Epo Cracouien. parsum, qui et ipse velut præcipuus Henrici Ducis Wratislauien. aduersarius, rebus omnibus exutus, captus et abductus, et aliquanto tempore, velut captiuus habitus est, captiuitatis calamitatem tertia iam vice expertus. In bona deinde rebellium

militum, et qui Wladislao Loktek Duci Cuiauien se addixerant, aut qui in ditionem Henrici Wratislauien Ducis detrectabant concedere, per Slesitae et Henrici Wratislauien Ducis milites et exercitum animaduersum est, et agri eorum peruastati, et Curiae eorum aedesq; incensae. Quibus malis militares attoniti, Henrico Duci Wratislauien se rursus subyciunt. qui Epm Cracouien Paulum, et omnes milites captos relaxans, praesidium forte militum in Cracouia iussit consistere, quod et Wladislaum Loktek Ducem Cuiauien ab inuasione arceret, et desciscendi a se occonem militibus praecideret. Fratribus minoribus qui Wladislaum Loktek et suos nonnullos milites seruauerunt, peracto bello, gratiae habitae, eorumq; Caenobio tam largitiones quam immunitates Ducales concessae.

Henricus IIII. Probus moritur, Ducatibus Wratislauien Conrado Glogouiensi, Cracouien vero et Sandomirien Przemislao maioris Poloniae, Ducibus, legatis, Wratislauienses tandem Conradum Ducem perosi Henrico Legnicensi Duci se subyciunt.

VAletudinem aduersam ex veneno, sibi per suos Slesitas subministrato, a qua plus quam semestri detinebatur spatio, Henricus quartus Probus alias Pius Wratislauien Dux, intelligens sensim inualescere, & vim veneni augere et diffundi, Thoma Wratislauien Epo et Primoribus Baronibus accersitis, cum nullum superstitem relinqueret, Wratislauien Ducatum Patruo suo Conrado Glogouien, Cracouien vero et Sandomirien Przemislao maioris Poloniae, Ducibus, testamentali ordinatione consignat, Caeteras res suas, partim Ecclesiae, partim consorti suae Methildi, partim miserabilibus personis partitus, undecimo Calen Augusti in Castro Wratislauien decedit, et in Ecclesia S.ta Crucis a se nouiter erecta et dotata, sepelitur. Post cuius obitum Conradus Glogouien Dux, cum se ab Henrico quarto haeredem, & in Wratislauien Ducatum successorem nosset declaratum, Wratislauiam aduenit, sperans se Wratislauien Ducatum pacifice, et absq; Competitore possessurum. Principatum autem illius nonnullis tam militaribus, quam Ciuibus Wratislauien magnopere, quod et in guerras bellaq; et dissensiones pclivus, & in sermone parum verax foret, fastidientibus, quibusdam vero approbantibus, re ex altercatione et iurgiis iam in seditionem spectante, Henricus Legniczen Dux, filius Boleslai Saeui Rogatka moribus

et virtute inter Slesiæ Principes spectatior, per maiorem et saniorem militarium et Civium Wratislavien partem, accersitus, advenit, Et Conradum Glogovien Ducem patruum germanum, in Wratislavien Ducatus possessione, aliquanto tempore permanentem, ex Wratislavia discedere coegit. Veritus siquidem Conradus Dux Glogovien, ne ab Henrico Duce Legnicen vinciretur, per unam portam Wratislavien Civitate egreditur, dum per alteram Legniczen Dux Henricus, militaribus et Civibus in obvium illi effusis, ingrederetur. Militari itaq; et Civili favore Henricus Legniczen Dux in Wratislavien Ducatum succedens, plenam et pacificam illius obtinuit aliquanto, non tamen diuturno tempore, propter insidias, quas illi pro deiectione sua Conradus Glogovien Dux molitus est, possessionem.

METHILDIS relicta Henrici quarti ad patrem suum Othonem Longu ex Wratislavia solutione dotis habita divertens, et in viduitate Domino serviens, mortua, in Monasterio Leminen sepelitur.

Andreas Dux Hungariæ Regis Wladislai fugiens insidias, primum ad Cunegundim materteram suam in Sandecen Monrio ordinem professam divertit. Postea vero bonis Chroberz provisus, ibidem ab Hungaris per fratrem corruptis submergitur. Quem etsi Cunegundis potuit, monita tamen Divinitus tres ob causas, distulit, vivificare.

GErmanum fratrem Andream, Ducali tantummodo nomine in eam diem contentum, Wladislaus Hungariæ Rex de Regni ambitu habens delatum et suspectum, cum et ingensin se propter execranda facinora Primorum Hungariæ odium, et in Andream fratrem, ipsum ad succedendum, fratre depulso aut capto, in Regnum, notorius favor, suspitioni delationiq; fidem faceret, ad occidendum illum clandestine carnifices destinat et subornat. Quo periculo Andreas cognito, cum non reperiret in Hungaria locum, in quo securus a fraternis insidijs consisteret, cum paucis conscijs in Poloniam contendit. Et primum ad materteram suam Cunegundim, Crac Ducissam, in Monrio Sanctimonialium in Sandecz antiqua consistentem, pervenit, a qua per signa in corpore demonstrata, recognitus, causis itineris et fugæ expositis, benigne diebus pluribus habitus est. Qua etiam

intercedente, mansio illi per Przemislaum Cracovien et Maioris Poloniæ Du:
cem apud Curiam Regalem Chroberz, consignatis introitibus alijs, qui suæ
conditiōni suppeterent, concessa est. Verùm quò vitam tutatum seruatumq;
venerat, illic ibi ei breui erepta est. Nonnulli siquidem Hungari à Wla:
dislao Hungariæ Rege corrupti et immissi, ad Andream Ducem in Chroberz,
quasi sui fidissimi, per Wladislaum Hungariæ Regem nisi aufugissent, vl:
timo supplicio propter fauorem in Andream depromptum, se simulantes plecten:
dos, perueniunt. Qui charissimo affectu, ab Andrea Duce, velut compati:
entes et vnanimes, licet pectus proditiōnis refertum gestarent, tractati, vi:
so opportuno tempore, Ducem Andream comprehensum in flumine Nida,
qui villam Chroberz circumfluit, nihil præsentem et hospitalem veriti Deum,
submergunt, Sceleréq; huiusmodi patrato, antequam vulgaretur in Hunga:
riam, carnificij sui meritum, ab Hungariæ Rege Wladislao, cuius man:
dato illud egerant, percepturi, diffugiunt. Corpus Andreæ Ducis à nautis
in flumine Nida repertum, primum apud Monrium frūm minorum in Kor:
czin, post paucos verò dies, prouidente deuotissima fæmina Cunegundi Craē
Ducissa sua matertera, ad Monasterium Sandecen decima octaua No:
uembris die deductum est. Pro cuius à morte resuscitatiōne Sancti:
monialium importunis precibus deuicta, feruentissima su supplicatiōnis oratio:
ne in priuato oratorio instante, tres Moniales varijs et vicarijs exauditis
vocibus, vīt Hertrudis, Aldegundis, et Grzimislava, ad Oratorium
prædictum, in quo et corpus præfati Andreæ Ducis iacebat exanime, ac:
currunt, Et videntes fæminam beatam Cunegundim splendore cælesti illu:
stratam, etiam illam cum quibusdam personis, quorum neq; essentiam neq;
personam videre poterant, colloquentem, querentem quoq; et responsa ac:
cipientem, percipiunt. Vident et in corpore Andreæ Ducis filij Stephani
Hungariæ Regis, pridem vndis apud Chroberz suffocati, viuificatiōnis et
resurrectiōnis signa. Ad quod benedicta fæmina Cunegundis, cū religio:
sis et deuotis Sororibus accedens, et pedes illius tangens, surgere illud pro:
hibuit. Quiesce, inquit, quiesce, quoniam ita Clementissimo tuo et meo Salua:
tori beneplacitum est, et tuæ saluatiōni congruum, in pace. Et illicò
signis vitæ ad imperiosa verba euanescentibus, funeri sua et mortis signa
reddita sunt, corpusq; sepulchro mandatum. Cùm autem fæmina benedi:
cta Cunegundis, per religiosas et deuotas sui ordinis sorores, cur mortuum
corpus nepotis sui Ducis Andreæ resurgere non sinisset, quæreretur,
silentio multifarijs vicibus absoluit quæstiōnem. A sororibus autem
identidem vexata, rupto silentio, quærentium molestias euasura, tres

fuisse causas Diuinitus sibi reuelatas, propter quas mortui Ducis Andreæ cadauer, ad preces suas viuificatum non extitit, edixit. Vnam, quòd mors illi salubris, et nulli peccato mortali pro ea vice irretito, acciderat, cui si vita donaretur, plerisq; scitus erat inquinandus sceleribus. SEcundam, quia multus Christianorum sanguis sui occasiòne veniebat fundendus. Tertiam, quòd viuificatio illius in vulgarem gloriam apud Polonici et Hungarici generis populares homines, quæ meritum præteritorum operum benedictæ fœminæ mutilasset, verteretur.

Msczugius Pomeraniæ Dux Przemislaum II. maioris Poloniæ Ducem successoré designat.

VIdens Msczugius Swantopelci filius, POmeraniæ Dux, se filijs Et filiabus orbum esse (: vixerat enim incontinenter et lubricè fo: uendo pro concubina sponsam Christi Sanctimonialem de Monaste: rio Stolpicensi Sulkam nomine.) Przemislaum secundum Maioris Poloniæ Ducem, propter identitatem et propinquitatem sanguinis, sibi designat hæ: redem et successorem. et ei de Principatu Pomeraniæ cedit. Cui milites vniuersi Principatus prædicti Pomeraniæ, iubente Duce eorum Msczu: gio, fidelitatis et omagii præstiterunt iuramenta.

Anno Domi 1291.

Donatiòne illicita et iniusta Griphinæ Du: cissæ olim Lestkonis relictæ, et cessione Prze: mislai maioris Poloniæ Ducis, odio Wladislai Loktek facta Ducatus Cracouień in potesta: tem Vencesslai Bohemiæ Ducis venit. Cuius exercitus aspirans ad Ducatum Sandomirień, dum oppidum Vislicień deditione, Castrum verò Oblekom expugnatione cepisset à San: domirień Castro, turpiter per Loktek repulsus in Bohemiam redire præsidio Cracouiæ imposi: to cogitur, et Wladislaus Loktek omnia per Bo: hemos acquisita, præter Cracouiam recuperat.

FVnesto Marte, per funestas concertationes et prælia, inter cognatos
et propinquos Polonorum Duces gesta, apud Cracovien et Sandomiri:
en Ducatus, et pro illorum consecutione et ambitu, ferociter detonan:
te, cum Wladislaus Loktek Cuiavien Dux, cui iam Siradiam et Sandomiri:
am obtinenti, sola Cracovia deerat, à Przemislao Maioris Poloniæ Duce
occupata, multifariè Przemislaum præfatum Maioris Poloniæ Ducem pro
illius cessione, armis et bello lacessitum iri contenderet. Amplior quoq; Du:
calibus ipsis pernicies accessit, Ducissa namq; Griphina Lestkonis nigri Cra:
covien, Sandomirien, et Siradien Ducis relicta, sive eiectionem et expulsio:
nem de dotalicij sui bonis, si Wladislaus Loktek Cuiavien Dux conseque:
retur Principatus, verita, sive guerris intestinis quæ post mortem mariti intu:
mescebant, et damnis ex illorum continuatione provenientibus, afflicta, ad
Venceslaum Bohemiæ Ducem, nepotem suum ex sorore Cunegunde genitum,
nuncios mittit, donans illi donatione perpetua, ex auctoritate, quam in se
per Lestkonem nigrum maritum olim suum, literis etiam publicis attestanti:
bus, astruebat transfusam, Cracovien et Sandomirien Ducatus, et rogans
ut vel per se veniat, vel gentes suas mittat, ad capessendum Ducatuum
præfatorum, antequam ab alijs iniustis Dominis occupetur, possessionem.
Ludibrio et cachino alius hanc donationem excepisset, cum monstro persi:
mile foret, matronam Bulgariæ ortam Polonorum Principatus donandi
et conferendi potestatem nactam esse, quam falsè sibi à Lestkone nigro Du:
ce viro suo ementiebatur, literis, si quæ extabant, viciatis, et præter mari:
ti voluntatem falsè signatis, attributam. Quamvis nec Lestko niger Dux
præfatus, orbus ipse, et ad Principandum in Cracovien et Sandomirien Duca:
tibus, accitus, poterat in fratrum suorum germanorum, et cæterorum Polo:
niæ Ducum, stricta illum affinitate contingentium, præiudicium, Griphinæ
Ducissæ huiusmodi facultatem, contulisse. Venceslaus tamen Bohemiæ
Dux, qui ad occupandum Polonorum Principatus vehementer flagrabat, et qui
anno superiorj suum consobrinum fratremq; Nicolaum de Ducatu Opavien
per iniuriam eiecerat, tenuissima hac occasione, quasi iure iusto et legiti:
mo, pellectus, temerariam materteræ suæ Griphinæ Lestkonis relictæ, ca:
duco et labili, et plusquàm arundineo fundamento innixam, acceptat de
Cracovien et Sandomirien Ducatibus donationem, Et Thobiam Pragen Epi:
scopum, cum exercitu Cracoviam destinat. Poterat Przemislaus Maio:
ris Poloniæ Dux, in cuius ditione Cracovia consistebat, Thobiam Epm Pra:
gen et exercitum Bohemicum à Crac Urbe, arce, et Ducatu excludere, co:
pijs et milite, et omni apparatu bellico Bohemis superior et instructior, livo:
re tamen, quo in Wladislaum Loktek Cuiaviæ Ducem, agebatur, ne Cracovien

illi ad reliquos, quos obtinebat, Principatus, accederet, perustus, Thobiæ
Pragen̄ Epō de arce atq; Cracouien̄ Ducatu cedit, et illius sibi, Griphi-
na Ducissa Lestkonis relicta, et nonnullis militibus et Ciuibus Cracouien̄,
Wladislao Cuiauiæ Duci infestis, procurantibus et fauentibus, tradit posses-
sionem. Cracouien̄ autem arce et vrbe in possessionem recepta pro con-
sequendo Sandomirien̄ Ducatu, Bohemicus exercitus, versus Sandomiriam,
militibus aliquibus Cracouien̄ auctus, progressus, Visliciam oppidum, natura
et situ, flumine insuper Nida, longo et porrecto ambitu circumquaq; illud
stagnante, forte, deditione capit. Castrum insuper Obliekom propè flu-
enta Vislæ situm, in quo præsidium Polonicum habebatur, expugnat. A San-
domirien̄ verò Castro et oppido per Wladislaum Loktek Ducem Cuiauien̄,
et eius milites, dum illud expugnare, deditione non prouemente, contendit,
turpi repulsa, et ignominiosa strage, plurimis Bohemis militibus, partim de-
sideratis, partim vulneratis et captis, discedens, Cracouiam, et deinde in
Bohemiam, præsidio militum Bohemiæ, in Castro et Ciuitate Cracouien̄ reli-
cto, redit. Griphinam etiam Ducissam Lestkonis relictam, ne quo pacto
donatio de Ducatibus Crac̄ et Sandomirien̄, Venceslao Bohemiæ Duci
per eam factam, ad irritum recideret, secum ducens. Quæ apud Bohe-
mos Pragæ annis aliquot contemptui et ludibrio habita, tandem moritur,
et in Monasterio minorum Sancti Iacobi, iuxta sororem suam Cunegundim
matrem Venceslai Bohemiæ Ducis sepelitur. Ex eo tandem tempore Ven-
ceslaus præfatus Bohemiæ Dux, se Ducem Cracouien̄ et Sandomirien̄ ges-
sit et titulauit. Exercitu Bohemico et eius Ductore Thobia Pragen̄ Epō
ex Cracouien̄ ora discedente, continuò Wladislaus Loktek Cuiauiæ Dux,
armis et potentia adeò superior in Bohemos euasit, vt et præsidium Bohe-
micum de Vislicien̄ oppido expelleret, et Vislicien̄ oppido in suam ditionem
redacto, cæteras à Bohemis possessas munitiones et præsidia, euerteret expu-
gnaretq;, et vsq; ad Cracouien̄ Ciuitatis suburbia, cuncta aut vastaret aut suis
cogeret seruire tributis. Propter quod militibus et Ciuibus Crac̄ querelis de sua
oppressione Venceslaum Bohemiæ Ducem fatigantibus, Thobias Pragen̄ Epūs
cum nouo exercitu in Poloniam ad Crac̄ Ducatum transmittitur, auxilium gra-
uatis, pace per treugam composita, aut defensionem laturus. Sed Wladislao
Loktek Cuiauien̄ Duce omnem compositionem et sufferentiam aspernante, et
continuas in rebelles et Bohemos apud Cracouiā agentes, excursiones et con-
gressus ædente, Thobias Pragen̄ Epūs re infecta Pragam reuertitur, denun-
cians Wladislai Loktek Cuiauien̄ Ducis potentiam insolentem et fortem
cui à se resisti non posse, et ad illius oppressionem domationemq; fortioribus
copijs, quàm quæ sibi mandatæ fuerant, opus fore.

Rudolphus Romanorum Rex moritur. Cui Adulphus de Anaxone succedit.

SEdecima mensis Julij die, Rudolphus Romanorum Rex ægritudine et senio grauatus, Imperiali benedictione non habita Erfordiæ moritur, Et in Spiram Ciuitatem Alsaciæ deductus propter strenuitatem in Sepulchris Imperatorum condigno honore sepelitur. Qui quamuis Comes de Anusberg, tenuis et modicæ substantiæ fuerit, ex sua tamen probitate Regnum Almaniæ in magna pace annis decem septem, recuperatis etiam nonnullis terris ab Imperio alienatis, possedit. Electores Imperij tam Ecclesiastici quam Sæculares, celebrato Conuentu, Adulphum Comitem de Anaxone, virum strenuum in armis, sed in potentia debilem, eligunt in Imperatorem. Paucos siquidem habebat introitus, et parum in parentela radicatus, in corde tamen fuit magnificus, et virtute plenus, qui respectus Electores Imperij ad eligendum eum pertraxerat.

Wladislaus Hungariæ Rex, germani sui Andreæ Ducis occisor, occiditur, In cuius locum Andreas Venetus sanguinis Regum Hungariæ substituitur.

NOna mensis Iulij die, Wladislaus Rex Hungariæ, Andreæ Ducis germanus et occisor, in tabernaculo suo, prope Castrum Kirilszegi quiescens, a Comanis et signanter a Barbusis, Trantek, et Kementhe eorumque cognatione, quorum ritui et moribus, Ecclesiæ prohibitionem habens ostentui, se addixerat, diris vulneribus multipliciter sauciatus, occiditur et in Canadmo sepelitur: iusto atque innoxio Andreæ Ducis, filio Stephani Hungariæ Regis, sanguine pro vltione ad Dei Tribunal de terra vociferante, et sanguini innocenti Andreæ Ducis parentatur. IN cuius locum, quoniam orbus moriebatur Andreas de Venetijs, ex semine Regum Hungariæ ducens originem, decimo octauo post Wladislai necationem die in Regnum substituitur et coronatur. Cuius ea fertur fuisse, quam superficie tenus attigisse sat erit, originis propago. Cum Hungariæ Rex Andreas, huius nominis secundus, quarti Belæ Regis et Colomani Ducis vxore prima Gertrudi beatæ Helizabeth genitrice assumpta, facto in terram Sctam passagio, in reuertendo hospicio per Marchionem Estensem exceptus, filiam suam raræ pulchritudinis illic offendisset, accepit illam in coniugem, et in Hungariam deducit, tractatque vt Reginam. Verum Andrea Rege rebus humanis exempto, Regina in paternam Domum, priuignis cogentibus, reuersura, se

grauidatam Episcopis et Barombus Hungariæ significans, et ad patrem reuersa ædidit infantem, nomen Regum Hungariæ Stephanus illi imponens. Qui ad ætatem legitimam perueniens, auum Marchionatu Estensi priuare nititur, á quo pulsus ad Iacobum Aragonum Regem, sororem suam ex primo matrimonio, filiam Andreæ Hungariæ Regis, habentem pro vxore, se contulit. Vbi aliquanto tempore exacto in Italiam redit, et á Rauennatibus in potestatem assumitur, sed inde iterum pulsus, Venetias se confert, et á potente ac diuite Venetiarum Ciue, qui illum sanguinis Regii fuisse nouerat, collectus, etiam in generum ascitus est, filia sua illi desponsata. Ex qua filium suscipiens auitum nomen Andreas illi optauit. Qui cûm adoleuisset, suffragio amicorum matris in pulcherrimo Comitatu in Hungariam venit ad Wladislaum Regem, et tam moribus quâm virtute, quis et vnde esset se et Regi et Barombus insinuans, Pannoniorum Diadema Wladislao occiso, cûm nemo alius de sanguine Regio superstes foret, adeptus. Qui anno secundo Regni sui, Austriam cum exercitu valido ingressus, ipsam vastauit. Contra quem Bonifacius Papa octauus, á Ioanne et Henrico Hungariæ Barombus frequenti studio solicitatus, Carolum vndecim annorum adolescentem, á Regibus Hungariæ per lineam maternam descendentem, adiungens Legatum de Latere in subsidium transmittit in Hungaria regnaturum, sed resistentiam faciente Andrea Rege, nullo profectu habito, exclusus est.

Conradus Glogouien Dux incursionibus clandestinis Ducatum Legnicen affligit et cum germano Henrici Legnicen Ducis conspirat, postea tamen germani secum paciscuntur et infesti Conrado redduntur.

DEiectione sua á Wratislauien Principatu Conradus Glogouien Dux, per Henricum quintum Legniczen Ducem irrogata, cuius sibi fuerat ab Henrico quarto vocato Probo Wratislauien Duce in extremis agente, successió demandata, graui exacerbatus irritatióne, omnes cogitatus conatusque suos, ad guerram et hostilitatem, Henrico quinto Wratislauien et Legniczen Duci opportuno tempore inferendam intendit. Quam pro palam et vi aperta, quód Henricus tam gentibus quâm opibus excelleret, perficere desperans, versutijs et dolis agendum duxit. Nam Ducatus Wratislauien et Legniczen, per nocturnas clandestinasque excursiónes, prædatiónes captiuatiónes et incendia, plurimum et multifarié vexauit afflixitque. Et cum Boleslao Swidnicen Duce, Henrici quinto germano, qui et ipse

in Henricum fratrem, fœlicitati illius magnoperé inuidens, iniquo erat animo, oc:
cultis conglutinatus fœderibus, captiuitatem aut necem Henrico quinto molie:
batur. Conspirasse fratrem suum Boleslaum Swidnicen Ducem aduersus se
et in suam perniciem ignorans Henricus, ferri sibi præsidium, et se ab illo tam
armis quàm consilijs con Conradum Glogouien Ducem, iuuari et defendi,
crebris nuncijs precibusq; optat: facilius mutuo et fraterno auxilio, Conradi insi:
dias superaturus. Quo operam suam, dummodo sibi aliquam sortem de Wrati:
slauien Ducatu, iuxta se ac illum contingente, donare consentiat, deuouente,
fœdus secum paciscens, duas illi Ciuitates Iauor et Strzegom ex pacto do:
nat. Qui donatione huiusmodi suscepta, astringit se iureiurando, omnem de:
fensionem et assistentiam Henrico quinto con Conradum Glogouien Ducem
præstiturum.

Saraceni relicuum quod fuerat Re: gni Hierosolymitani conquirunt.

Sub hoc tempore Tripolis, Achon, & Tyrus Ciuitates terræ Sanctæ mu:
nitissimæ, et á Christianis in eam diem, licet Hierusalem amissa, possessæ,
et defensæ, vi prælij á Zoldano captæ sunt, triginta millibus Christia:
norum et amplius á Saracenis, qui de illis varia et inenarrabilia consti:
tuebant ludibria, occisis. Quibus conquisitis, nihil de Regno Hierosolymita:
no remansit, quod non fuerit á Saracenis occupatum.

Cruciferi dum Lithuaniam igne, spoliis, et cædibus aliquoties fœliciter afecis: sent, Dux Lithuaniæ Cuiauiam simili: ter impuné vastat, et prædam abducit etc.

Cruciferi Sanctæ Mariæ de Prussia, Duce fratre Bartholdo de
Brunhauin Commendatore Kinsbergen vsi, terras Lithuaniæ præda:
tum ingressi, Castro Kalein conquisito et exusto, multis Lithuanis
peremptis et septingentis captis, in Prussiæ oram reuertuntur. Inuasionem
autem Cruciferorum Lithuani in terras suas prohibituri, Castrum Mingedin
extruere cœperunt. Cuius extructionem Commendator Kinsbergen Bartol:
dus aduersurus, nouo comparato exercitu, illúc ire pergit. Sed Lithuanorum mul:
titudine, quæ ædificantes obseruabat deterritus, in alia loca diuertens,
Castrum Lithuanicum Mederabe conquirit, Vbi omnes Catholicorum soluit ca:
ptiuos, barbaros veró obtruncat aut captiuitati reseruat. Vix dum Barthol:
dus Commendator Kinsbergen, ex Lithuania redierat, cùm continuó Mgr

Prussiæ Momer cum forti et numeroso exercitu Lithuaniam aggressus, duos Districtus Posthonow et Gierschow, in cinerem redigit, et cum multa præda captiuorum et pecorum reuertitur. Agit et tertiam Magistro reuerso Henricus Commendator de Balga in Lithuanos expeditionem, et mille quingentis viginti militibus assumptis, duos Districtus Okain et Mirgedin, igne et cædibus vastat. Post paucos deinde dies Lithuanorum Dux Vithenen, hostiliter terram Cuiauien ingressus, spolijs et cædibus circa oppidū Brzesczie patratis, hominum et rerum prædam non paruam secum abduxit. Et licet Wladislaus Loktek, et Cazimirus Cuiauiæ et Lanciciæ Duces, cum militibus suis eos fuissent insecuti, Magister quoq; Prussiæ Menhardus accersitus, tempestiuè aduenisset, re tamen memorabili nulla ædita, omnes abiêre retrorsum. Communi naturæ vicio, vt reor, Lithuanorum insultu, tumultuariò quidem et repentino, quod illos tunc Lithuanorum latebat tenuis et incognita conditio, territi, eos persequi, ac cum illis decertare destiterunt.

Anno Domi 1292

Vencesłaus Bohemiæ Dux cum ingenti exercitu, oppressis à Wladislao Loktek auxilium laturus Cracouiam venit. Postea Siradiensi oppido non sine iactura suorū capto, in Bohemiam re parum prosperè gesta, multis de suis amissis reuertitur.

Crebra ac identidem repetita militum suorum, qui Cracouiam obseruabant, Vencesłaus Bohemiæ Dux querela et prece, de ferendo, angustiatis et oppressis per Wladislaum Loktek Cuiauiæ Ducem, suffragio, victus, quàm maioribus copijs ex Bohemis et Morauis conuenire iussis, versus Poloniam, ad ferendum suis opem, ire pergit. Et cùm propriæ copiæ, ad id bellum gerendum, languidæ viderentur, Othonem Longum Brandeburgen Marchionem, suum in pueritia Curatorum, in sui auxilium conducit, bipartitoq; exercitu, per Opoliensem Ducatum, traductis copiis, post Assumptionis Dnæ nræ diem, Cracouiam perueniunt. Vbi à Cracouien militibus et Ciuibus, honore iusto exceptus, aliquot hebdomadas illic, de ordine belli, contra Wladislaum Loktek Cuiauiæ Ducem gerendi, consultando, exegit. Et nonnullis versus Sandomiriam, cæteris versus Siradiam (ambæ enim arces et Ciuitates à Wladislao Loktek tenebantur) exercitū mouendū

consentibus, Vislicien oppido itineri versus Sandomiriam afferente et obyci: ente discrimen, versus Siradiam itum est, et agri tantummodo villarum et oppidorum, quæ Wladislao Loktek parebant, populati vsqz. Wladislaus enim Loktek Curauien Dux, in pugnam vniuersæ dimicationis, cum Venceslao Bohemiæ Duce, et exercitu eius, prudentissima consultatione, non veniens, in singulis locis, et statuis, quoties se offerret occasio et opportunitas vtilis, Bohemicum et Almanicum exercitum, nocturnis incursionibus lacessebat. Sed et milites pabulatoresqz, longius pabulandi aut populandi gra à Castris progressos, obterebat fundebatqz. Tantumqz metum hostibus locorum imperitis, peritus ipse inieceral, vt vigiliæ in Castris Bohemicis et Almanicis duplicarentur, et nemo pabulatum auderet, nisi sub forti militum conductu, prodire. Sub tot et tantis difficultatibus Venceslaus Bohemiæ Dux, cum Othone Longo Brandeburgen Marchione, Siradiam perueniens, oppidum Siradien obsidione cingit, et in die Sti Venceslai conquirit. Arcem verò Siradien conquirere se posse desperans, palude enim et vndis vndiqz consepta, præsidio insuper forti munita, aut impossibilem aut diuturnam sui conquisitionem portendebat, in Bohemiam parum prosperè re gesta, militibus aliquibus Cracouiam pro tuendis subiectis remissis, ex statuis apud Siradiam habitis, gloriabundus, quòd oppidum Siradien, nec arte nec natura emunitum cepisset, redit. Quo discedente Wladislaus Loktek Curauien Dux, in Siradien et Cracouien Ducatibus principari non desijt, pertinatiusqz in Bohemos et rebelles grassatus.

Kinga Ducissa Cracouiensis in Monrio Sandecen moritur et sepelitur. Cuius Sanctitas et si multis et varijs miraculis declarata sit negligentia tamen Polonorum Canonisatio illius procurata non est.

Magnæ sanctitatis et religionis, miræqz deuotionis in Deum, fæmina et virgo Ducissa Kinga Boleslai Pudici Cracouien et Sandomirien Ducis relicta et filia Belæ Hungariæ Regis, cùm annos tredecim in Monrio Sandecensi, in magna abstinentia, et proprij corporis mortificatione exegisset, graui infirmitate anno propè vno vexata, vigesima quarta Iulij deuotissimè moritur, et in Monasterio Sandecen sepelitur: diem et horam mortis suæ habens multò antè tempore, diuina reuelatione patefactam. In hora transitus sui fælicis Christianus Canonicus Vislicien, vir religiosus et deuotus, Visliciæ in oratione positus, vidit animam eius ex corpore egressam, niueo candore in cælum, canentibus

agminibus sanctis Regnum mundi, deferri. Quod cúm admiratióne magna cerneret, dictum illi est, animam beatæ Cunegundis esse in illo momento á corpore solutam. Quæ quidem visio etiam pluribus alijs deuotis personis monstrata est, et quemadmodum pietas agni cælestis in vita stupendis miraculis eam extulerat, ita et post fælicem obitum amplióribus prodigijs varios curando languores, corruscabat. Ab anno siquidem mortis suæ, usq; ad annú Domini Millesimum trecentesimum vigesimum nonum, meritis suis octingenti mortui vitæ pristinæ redditi sunt, sexagínta cæci illuminati, quindecim captiui á vinculis soluti, septingenti insuper homines vtriusq; sexus á varijs ægritudinibus curati, ut satis mirandum sit ætatis illius Prælatos & Principes Poloniæ Canonisationem tam sanctæ, tamq; Venerabilis Ducissæ, propter candorem virgineum, quem annis multis in thoro coniugali seruauit, inter Martyres computandæ, non procurasse. Tantam siquidem circa illam Regis æterni benignitas magnitudinem suæ gloriæ, consolidando contractos, restaurando paralyticos, suscitando mortuos, mundando leprosos, liberando energumineos, illuminando cæcos, erigendo claudos collapsosq;, et multiplices ægritudines suis sanando meritis, multipliciter noscitur effudisse, ut ex illis præstetur certa et euidens fiducia, quód quæ in vita præsenti dignitate præfulgebat Regia, per gratiam Regis cælestis, glorificatiónem sit amplissimá inter superos consecuta. Nec mirum, coluit enim et custodiuit assiduè integritatem mentis, et nobilissimo pudore integerrimæ virginitatis castimoniam, sub nimió et arduo labore transegit. Expers palmæ non credenda martyrij, quæ puritate mentis duplici cum mortificatióne, carnis suæ vzt et mariti, assiduè cum oculis, cum naribus, cum cæteris sensibus, cum quiete et ocio, cum silentio et solitudine, cum ipso demiq; fastu et apparatu Regio, cum cibis et potibus opiparè conditis, cum rerum temporalium affluentia, et successuum fælicitate, vestium, gemmarum, et unionum purpura, nocte atq; interdiu confligens, momentisq; singulis animi et corporis perferebat cruciatus, sanguineam rosam præseferens, centeno fructu et geminata laurea, virginitatis vzt et sanguinis meruit coronari. Virginitatem enim magnoperé custodiens, mente et Spiritu hostem sæuum, quocunq; se verteret, secum ferebat, assiduo premebatur certamine, sine inducijs bellum gerens, non vespere, non nocte, non diluculo, non meridie, non mané respirasse permissa. Sed singulis diebus atq; horis, fornacis medió succensa, auri instar probata, purior prodibat. Cogita quanti officij labor sit et fatiga. Hæc constante matrimonio vixit modesté, castigaté et abstinenter. Non cultus in ea luxuriosior, non conuersatió cum viris, sed nec cum viro licentiósior, non conuictus splendidiór. De qua sané et eius virtutibus atq; Sanctis operibus tanta dici possunt, ut ad longum usq; volumen excrescerent.

Iterum pacta iureiurando inter Henricum Wratislavien. Legnicenq. et Boleslaum Swidnicen Duces, germanos con. Conradum Glogovien. Ducé nullo tamen profectu firmantur.

Repressurus graves excursiones et incendia Henricus quintus Wratislavien. et Legniczen. Dux, quae sibi et Ducatibus suis per Conradi Glogovien. Ducis subministrationem irrogabantur, germanum suum Boleslaum Swidnicen. Ducem cuius mentem largitione duorum oppidorum Jauor vzt et Strzegom, se crederat sibi in totum conciliasse, de ferendo con. Conradum Glogovien. Ducem, quemadmodum iureiurando pollicitus erat, auxilio, requirit. Qui nunc languorem nunc militum renitentiam, nunc intemperiem aëris allegans, cunctando, tempusq. extrahendo, Henricum frém Wratislavien. Ducem fallebat. Pro exploranda itaq. et sananda Boleslai Swidnicen. Ducis mente, alter instituitur Conventus. In quo Boleslao Swidnicen. tenuem se sortem ab Henrico Wratislavien. Duce recepisse causante, recusante succursum, Henricus Wratislavien. et Legnicen. Dux, tria rursum illi oppida, vzt Reymchembach, Frankesten, atq. Strzelin ad priora adycit, novumq. et iteratum iusiurandum accipit, pollicentem se omnibus viribus et potentys, rebus quoq. fortunis, et proprio corpore se Henricum contra Conradum adiuturum. Parem tamen altero iuxta ac priori Sacramento dans virtutem; praevaricato utroq. cunctatorem se magis quam adiutorem negocys Henrici praestabat.

Pauli Epi Crac. mors et factum in Epo detestabile. Cui Procopius Rutenus succedit.

Paulus Cracovien. Epus cum annos duos et triginta Cracovien. obtinuisset sedem, penultima mensis Novembr. in curia sua Epali in Tharschek, moritur, et in Crac. Eccla tumulatur. In cuius locum Procopius ortus de Russia, Cantor Gnesnen. Praepositus Sandomirien. Cancus Crac. et Lestkonis nigri Crac. et Sandomirien. Ducis Cancellarius, et ipsius Lestkonis Ducis, ex parte mris cognatus, et Canonica electione, et Principum Wladislai Loktek, et Venceslai Crac. et Sandomirien. Ducum, consensu et favore, nobilis de stirpe Cyphorum succedit, per Jacobum Swinka Gnesn. Archiepm confirmatus. Hic aut Paulus Epus in tanta venationis fervore ferebatur cupisse insaniam, ut conditionis Pontificalis oblitus, tractan in Districtu Kielcen. venationes, venatoré, qui feram incautus, neusq. ad Casses procederet, dispulerat, lancea manu gestata indignabundus, transfoderet, nó veritus hominé p bestia pdere, qué unigenitus filius Dei pciosissimo sanguine suo redemit.

Nicolaus Papa IIII. moritur, & motu terræ in Italia multa Castra et oppida inuertuntur eo tempore.

IN Parasceue die Nicolaus Papa quartus, cum annis quatuor, mensi: citra duobus sedisset, Romæ moritur, et apud Sctam Mariam maiorem sepelitur. Cardinales autem de communi consensu, Perusium se transfe: runt, et illic conclaue ingressi, discordibus votis usi, nullatenus de futuro Sumo Pontifice, concordare potuerunt, et vacauit Ecclesia integro biennio. Quo quidem tempore in Italia magni fuerunt terræ motus, sed maxime versus Nea: polim in valle de Biuano. Ruerunt enim illic Castra, et villæ multæ, personæque plurimæ simul cum illis perierunt.

Thomas secundus Epus Wratislauien. vita functus Romkam habuit successorem.

IDibus Marcij Thomas secundus Epus Wratislauien. cum annis vi: ginti duo sedisset moritur, et apud maiorem Ecclam Wratislauiense: pelitur. Cui Ioannes vocatus Romka unanimem electionem sortitus succedit, de annuentia et consensu Henrici Wratislauien. Boleslai Swi: dnicen. et Conradi Glogouien. Ducum, ægre ab illis obtento, qui potius Du: cem Zegam, filium Conradi Glogouien. Ducis Præpositum Wratislauien. succedere maluissent. ab Archiepo Gnesnen. Iacobo Swinka confirmatus et consecratus, nobilis Polonus de Domo Sulima.

Meinhardus Prussiæ Magister ex coniuratione Prutenorum et Lithuanorum quin occideretur parum abfuit.

PRussiæ Magister Meynhardus, dum exercitu non paruo collecto, Lithuaniã populaturus, ad fines illius peruenisset, coniuratione per unum de Pru: thenis, de qua inter Lithuanos barbaros, et Pruthenos quamuis baptisatos, conuenerat, detecta et ad notitiam perlata, celerrime in Knisberg nocte et interdiu reuertitur. Et coniuratione oppressa, ingens periculum depulit, quoniam et per Li: thuanos a fronte, et per Prutenos proprios, qui ad gentilitatis errorem relabi statuerant, a tergo, nisi sibi celerrime consuluisset debebat inuadi.

Anno Domini 1293.

Luthko (cuius parentem Pakoslaum Henricus quintus Wratislauien et Legnicen Dux ad summos dignitatum gradus extulerat, et postea iusto iudicio in mortem condemnauerat) oblitus beneficiorum in se per Henricum collatorum, eundem Dominum & benefactorem suum, in balneo nudum captiuat, et hosti suo Conrado Glogouien Duci præsentat. Quem Conradus diro et nouo genere vinculi inclusum adeo premit, vt et multa in sui liberationem dederit, et pristinum robur quoad viuebat assequi propter eam captiuitatem nequaquam potuerit.

INtelligens Conradus Glogouien Dux conspirationes quas cum Boleslao Swidnicen Duce, contra Henricum quintum Wratislauien et Legniczen Ducem, in eius captiuitatem vel mortem congesserat, cunctatione et astu callido Boleslai Swidnicen Ducis, qui suis tantummodo consulebat profectibus, et per hostilitatem Conradi Glogouien Ducis, Castra, Ciuitates et oppida ab Henrico Wratislauien & Legniczen Duce, sub prætextu ferendi auxilij pro suo libito emungebat, retardatas et neglectas esse, exquisito continuoque studio, quo nam pacto cogitata perficeret, intentus, Boleslao Swidnicensi Duce omisso, qui eum crebris fallacibus promissis, deluserat, Consiliarium quendam Henrici quinti Wratislauien et Legniczen Ducis Luthkonem nomine, inter paucos Henrico quinto charum, & inter Consiliarios præcipuum, in illius captiuitatem aut necem incendit. Erat in consilio & obsequijs Ducis Henrici quinti, prius quam ex morte Henrici quarti Probi Wratislauien consequeretur Ducatum, miles quidam Pakoslaus Luthkonis parens, de stirpe & Genealogia Habdank, qui et famulatu et industria facetiuitateque, adeo sibi Henricum quintum deuinxerat, vt cæteros suos Consiliarios, fauore et authoritate anteiret. Is cum quondam militem vicinum suum, siue casu, siue arrogantia, incertum est, occidisset, fratres & consanguinei occisi, quorum multitudine occisus præstabat, Pakoslaum occisorem coram Henrico quinto mæsto nimium, & pro casu qui Pakoslao acciderat,

anxio solicitoq; et eius Tribunali conueniunt. Causam itaq; Pakoslaus à Du-
ce Henrico quinto, flentibus, querentibus, & iustitiam expetentibus, amicis occi-
si, dicere iussus, insolenti et superba responsione vtitur. Et in fauore Princi-
pis, amicorumq; multitudine insolentiam suam nutrientium, confidens, tumidè
& iactanter respondet, se militem occidisse, et occisionem suam patratam, nullo
pacto à se inficiari velle. Amicis occisi iustam pronunciationem post con-
fessata ferri petentibus, Henricus quintus Pakoslao correpto, monet, vt amicis
consultis, aliter de se factæ querelæ, respondeat. A iudicio itaq; disgressus,
consultis amicis arrogantius ædit responsum, profitens se obiectum homicidium
perpetrasse, et haud multum à magnitudinis Ducalis fastigio se distare cre-
dens, inficiari noluit crimen. Ea responsione Henricus quintus Dux turbatus,
partibus iudicis omissis; partes amici assumit, & Pakoslaum obiurgat. Stultissi-
me, inquit, virorum, quis te spiritus exagitat, vt proprio ore propriaq; confessio-
ne, in necem tuam debaccharis. Secede itaq; à Tribunali meo, et saltem pro
vice tertia, tibi vitæq; tuæ, dum licet, consule, positaq; dementia, ad bonam
mentem redi, decætero me magis iustum iudicem, quàm misericordem Ducem, nisi
tibi mitiori responsione prospexeris, experturus. Non mouit Pakoslaum tam
clemens et repetitus monitus, sed deliberatione cum consultoribus habita,
occidisse se vicinum, gloriabundus & stomachans fatebatur. Expeten-
tibus itaq; amicis occisi, Henricus quintus Dux in Pakoslaum sententiam
pronunciat, et ex propria confessione in mortem damnat, atq; ex atrio per
scalas in Legniczen Castri, vbi iudicium agebatur, medium, deductum, capi-
te obtruncat, & quem plurimis beneficijs ornauerat extuleratq;, hoc vno fa-
tali et extremo casu damnat. Sed nec Pakoslao perempto fauorem remittit,
vnum enim filium Pakoslai vigesimum agentem annum, qui Luthko vocaba-
tur, pro familiari continuo suscipit, et propensiori gratia pertractat. Verùm
à Consiliarijs identidem, ne à se damnati Pakoslai filium, versari apud se
& in Camera sua patiatur, ne in vltionem paternam quicquam moliretur aduer-
si, argutus. Vehementer, inquiunt, suspicamur Luthkonem, necem pris iniquo
animo laturum, & eius interitum tibi imputaturum fore, cogitaturumq; omni
tempore et hora, quo pacto illam tuo periculo vindicet, maiore in te quàm ca-
put ausurus. Aspernabatur Henricus Dux sibi fideliter suadentium, &
periculum suum portendentium, consilia, tutiorem se factum ratus et gratia,
quam patri viuo præstiterat, & beneuolentia quam in filium depromebat.
Luthkonem tamen aduocat, et præsentibus Consiliarijs in hunc alloquitur
modum. Vidisti, inquit, quantis desiderijs et laboribus æstuauerim, quan-
tosq; conatus adhibuerim, vt parentem tuum Pakoslaum ex morte, quam ipse-
met sibi, et occidendo innoxium, et homicidij profitendo in iudicio crimen,
consciscebat, eriperem, nouisti quoq; patrem tuum sua superbia arrogantiaq;

dementia, damnationem sibi nexuisse. Ex duobus itaq; vnum infra tempus bimestre elige, aut damnationem p̄ris, iustè á nobis factam perpetuò obliuiscere, aut ex Curia nr̄a, nunquam ad illam reuersurus, secede. Lapso tandè constituto ad respondendum spaciò, Luthko, adueniens, & iustè legitimèq; prem damnatum, ureq; interijsse, publica voce perhibet, et se illius necem non verbo, non factò, non publicè non occultè, sed neq; nutu memoraturum, aut vlturum, molesteq; laturum, iureiurando confirmat, obsecrans Henricum Ducem, ne se et fidem suam suspectum iri permittat, se ea conditione eaq; mente fretum esse, vt fidelissimè constanterq; et syncerè, obliterata p̄rna nece, sit illi famulaturus. Excussit hæc Luthkonis vox Henrico Duci lachrymas, et complectens illum ait. In parentis me habebis loco, ea sumpturus ex me beneficia, pro quibus et tu et cognati necessarijq; tui, perpetuas mihi gratias agere poteritis. Nec sermoni Ducali virtus veritasq; defuit, nam et Luthkoni plerasq; donationes liberaliter contulit, et ipsum suis intimis Consiliarijs inseruit, breuiq; effecit, vt auctoritate et fauore ferè singulos excederet. Hunc itaq; Conradus Glogouień Dux, tam promissis quàm blandicijs in captiuitatem aut necem sui Domini & benefactoris Henrici quinti, asserens non esse ferendum, vt sui parentis indignæ non compateretur morti, subornat. Qui opportunum tempus ad exequendum ea, quæ cum Conrado Duce Glogouień pepigerat, obseruans, in Dominum suum Henricum quintum in balneo ad fluenta Odræ propè Wratislauień Castrum corpus curantem, cum Satellitibus armatis aduenit. Cuius etsi á ministris Henrici quinti præuisus fuerit, & Henrico Duci denunciatus aduentus, bonum tamen et quietem eos habere animum, & omnem suspicationis pauorem deponere iussit, cùm Luthko suus familiaris, Curiensis, et Consiliarius existat, & impossibile sit quicquam sinistri illum molirj. Verùm Luthko omnium beneficiorum, & parenti & sibi præstitorum oblitus, balneum in quo Dux lauabatur circumdat, & familiaribus Ducis fugientibus, & resistentiam nudis contra armatos, iniquum enim foret certamen, facere non audentibus, Henricum Ducem & Dominum suum, nona Octobris captiuat. Quem etsi vnus ex familiaribus defendere nissus fuisset, et suo corpore Ducale prætexisset, á Lutkone tamen et suis vulneribus varijs confossus, interijt. Captus itaq; Henricus quintus Dux, & ex balneo ignominiosè nudo corpore tractus, in equum imponitur, & vili palliolo super iniecto, tota die et nocte illa subsequenti, qua captus est, equitare cursu vehementi coactus in Sandwoth abducitur, & Duci Glogouień per Lutkonem præsentatur, infercitate sua ab eo proditus, cuius parentem in summum gradum prouexerat, & ipsumquoq; proditorem promouere maturabat. QVem illico Conradus Dux Glogouiam perducens in dira coniecit vincula, vinctum quoq; & catenatum, non solùm

horrendo carceri, sed in vas ferreum angustum, et ex omni parte coartatū duo tantummodo foramina et hæc ipsa plurimum breuia et stricta, habens, unum quo escam exciperet spirareq; posset, aliud quo aluum purgaret, & in quo non sedendi, non standi, aut iacendi, sed vix ægrè herendi, relicta erat facultas, includit. Vbi per sex menses adeò tortus vexatusq; est, vt de scapulis et femore eius, & sanies & multitudo vermium scaturiret. Mortem itaq; et crudeles passiones euasurus, dum videret germanum suum Boleslaum Swidnicen Ducem, pro sua liberatione nullam operam nauasse, triginta marcarum millia in pontis medio supra flumen Czarna qui Liegniczam circumfluit, ex composito primum soluit, deinde infrascriptos Districtus, Castra, et oppida, vzt Namislouiam, Berelchow, Kruczborg, Byczinam, Kunczestadt, Rozemberg, Hainouiam, et Boleslauiam, cum terminis & distinctionibus suis Conrado Duci Glogouien, donat et inscribit, illisq; perpetuò renunciat. Post liberationem continuo languore afflictabatur, quem illi ferralis captiuitas causauerat, nec ad diem mortis, ad vigorem pristinum poterat restitui. Balnearum fomenta Polonorum Principibus inimica & execrabilia, et sub illarum vsu scrupulosiori ad sui custodiam vtendum illis cura. Tres enim constat Polonorum Principes sub balneandi tempore periclitatos fuisse. Vnum de quo modo narrationem absoluimus Henricum quintum in valetudine. Item Lestkonem Album Crac, Sandomiriensē, & Pomeraniæ Ducem, Poloniæq; Monarcham, in vita. Tertium Henricum cum barba Wratislauien Ducem in corpore, propè ad mortem vulneribus lacero.

Wladislaus Loktek pro Principatu Crac et Sandomirien plures refert de Bohemis triumphos. Cuius potentiam Tartarorum ingens multitudo Ducatum Sandomirien ingressa, prædis inde abactis diminuit.

APud Cracouien et Sandomirien oras cæptum inter Wladislaum Loktek Cuiauien, & Venceslaum Bohemiæ, Duces, pro Principatibus ipsis bellum, acerrimè gerebatur, & per Venceslai Bohemiæ Ducis absentiam, qui sub eo tempore, cum Rudolpho Romanorum Rege in Missna apud Grunhaim agebat Conuentum, & affinitatem modico duraturam tempore, dando filiam suam Agnethem Ruperto filiò Regis, iungebat, pars Wladislai Loktek Cuiauien Ducis, plures ex Bohemis referebat triumphos.

Superuenit tandem ingens Tartarorum multitudo et exercitus, in aliquot agmina diuisus, & non nisi ad Sandomiriam grassatus, correpta præda, et hominum vtriusq; sexus magna multitudine capta, & seruituti mancipata, in Tartaricos campos vnde ebullierat rediit. Quæ res vires et potentiam Lokietkonis Ducis, cui circa oram Sandomirien parebatur, plurimum hebetauit.

Cruciferi Castrum Mingede conquirunt et multos Lithuanos trucidant. Dux aut Lithuaniæ Vithenen, dum vastat Prussia, victus euasit.

Conradus Stange Commendator de Ragnetha, circa festum Scti Iacobi Apostoli, in Lithuaniam cum gentibus suis licet paucis, veniens, Castrum Mingede, quamuis multiplici præsidio Lithuanorum septum, impugnans, compræhendit, & magnam multitudinem Lithuanorum, paucis diffugientibus, aut capit, aut occidit. Quorum secutus est vestigia Vithenen Dux Lithuaniæ, cum multitudine Lithuanorum Ruthenorumq;, Pruthenicam oram diebus octoginta vastat. Infra quos a Cruciferis inuasus, victus succubuit, & pluribus de suis amissis, cum paucis fugiens, euasit.

Anno Domi 1294.

Vithenen Dux Lithuaniæ Lanciciam clandestine ingressus, Ecclíam Collegiatam spoliat, domibusq; incensis et eadem Eccla conflagratur. Cæde autem ingenti ædita dum cum præda rediret prælio conserto cum eo Cazimirus Dux Lanciciæ occiditur. Cui in Ducatu germanus suus Wladislaus Loktek Crac Dux succedit.

Non defuit et hoc anno Diuina indignatio, per rabiem barbaricam deseuiens, in Polonos. Vithenen enim Lithuaniæ Dux, cum mille octingentis equitibus, ex Lithuanis, Ruthenis, & Samogitis collectis, in Lan-

ciciensem terram impetum facit. Quam dum feria quinta Penthecostes per syluas et nemora, Duce Boleslao Masouiæ permittente et fauente, tam silenti et ignoto agmine, vt quoslibet prætereuntes fallerent ingressi fuissent, primum ad Ecclesiam Collegiatam accurrunt, populiq; vtriusq; sexus frequentiam, quæ illuc gratia celebrandi festi confluxerat, aut trucidant aut captiuant. Prælatos, Canonicos, & Sacerdotes Domini, miserabiliter captiuant, Vestes sacras vasa & Clenodia diripiunt, cæteros qui ad Ecclam confugerant, et in illa se viriliter defendebant, vicinis Domibus quæ Ecclesiam circumstant, incensis, in Ecclesiam Lancicien incendium inferentibus, suffocant et extinguunt. Ad rura deinde et vicos discurrunt, & præda plurima ex hominibus et pecore comparata, citato cursu redibant. Non tulit et suam et gentis suæ calamitatem Cazimirus Lancicien Dux, sed cum singulis terræ Lancicien militibus, barbaros persequi cœpit. Quos cum in villa Zukow prope oppidum Sochaczow supra fluuium Bzura sito, secundum alios circa villam Troianow consecutus fuisset, paucitate sui agminis et hostili multitudine minime pensata, in barbaros irruit. Et magna strage ædita, multisq; captiuis per fugam feruente prælio elapsis, a multitudine barbarica victus succumbit, et inter confortissimos et primos hostes audacissime pugnans, nobilem excipit mortem. Quo occidente fuga passim per Polonos fieri cœpta est, & plures ex Polonis, dum mortem honestam vitant, & in mortem turpem incidunt, & in flumine Bzura vltra quod pugnatum est, aquis plus tunc solito ex imbribus inflatis submerguntur. Lithuani et præda et victoria potiti, eam tunc ex captiuis Polonis prædam asseruntur retulisse, vt cuilibet barbaro viginti Christiani Poloni in sorte cesserint. Non reliquit Cazimirus Lancicien Dux aliquem superstitem, propter quod Lanciciensem terram Wladislaus Loktek Cuiauien Dux germanus suus, legitime in se deuolutam, accipit.

Conradus Dux Masouiæ fundator Monasterii in Blonie moritur et in Monasterio Czerwinen sepelitur

Duodecimo Calen Nouembr Conradus Dux Masouiæ, & Dnus Czirnen filius Semouiti in Iasdow a Lithuanis occisi in monrio frum Canonicorum Regularium in Czirwiensko moritur, et in eodem monrio iusto honore sepelitur. Construxit hic monrium in Blonie, & tam introitibus quam Clenodijs et ornamentis munificentia Ducali dotauit.

Cœlestinus V. heremita in Summum Pon-
tificem eligitur. Qui cùm breui Papatui ce-
sisset in locum eius Bonifacius VIII. succe-
dit, et Cœlestinũ vinclis, in quibus mortuus cor-
ruscat miraculis, veritus ne Papatũ repeteret includit.

BIennio & amplius Cardinalium Collegio super electiõne Summi Pontifi-
cis per varias voluntates diuiso ad persuasiõnem Latini Hostieñ Epi
frẽm Petrum de Murone, heremiticam vitam Ordinis Scti Damiani
sub Regula Scti Benedicti agentem, virum maximæ orationis totum Deo con-
secratum, in partibus Aprucij, in magna vitæ austeritate, in heremo habi-
tantem, septima die Iunij eligunt in Papam. Qui ex heremo Aquilam veniens,
in die Decollationis beati Ioannis Baptistæ in Ecclesia Sctæ Mariæ de
Colomadio in Papam consecratur & Cœlestinus V. vocatur, vbi et Curiam
suam aliquanto tempore tenuit. & Cardinales illûc ex Perusio venire fecit.
Verùm licet opera viri sancti fecerit, & á primi status innocentia non recesse-
rit, eandem humilitatem, eandem puritatem obseruando, decipiebatur
tamen, velut vir in regimine Pontificali inexpertus. & ob impotentiam se-
nectutis, cùm ætatis decrepitæ foret, in gratijs et signaturis: non sciens
versutijs et fraudibus Curiæ occurrere. Propter quod ferè á singulis Car-
dinalibus periculo, in quo status Ecclesiæ, versabatur, intellecto, ædita Con-
stitutiõne, vt Papa possit cedere Papatui, in vigilia Sanctæ Luciæ Nea-
poli, in præsentia Cardinalium cedit Papatui. Et Papatus deponens insi-
gnia, præbuit humilitatis stupendum cunctis, imitabile paucis exemplum, cùm
á septimo die Iulij, vsq; ad decimum nonum vel citra Decembris diem sedisset.
Cardinales deindê ad electionem alterius procedentes, Benedictum Gaie-
thani, tituli Sancti Martini in montibus Presbÿterum Cardinalem, natiõne
Campanum de Anania oriundum, longo tempore Curiæ experientiam habentem,
in Papam eligunt, quem Bonifacium VIII. appellant. Qui, prædecessorem
suum Cœlestinum, ad heremum latenter fugientem, Scismati præcauens, cùm
ab aliquibus dubitabatur, an cedere Papatui potuisset, capit. & in Castro
Fumonis sub honesta custodia includit, vbi viuens, tandem quatuordecimo
Caleñ Iunij, anno vno, mensibus quatuor, diebus viginti exactis et octo. mo-
ritur. & in Moñrio Scti Anthonij de Ferentino ordinis sui, Millesimo Du-
centesimo nonagesimo sexto anno, sepelitur. Multis deinde corruscans
miraculis, á Clemente V.o sub nomine S.ti Petri Canonisatur. Bonifacius ex
Neapoli Curiam in Vrbem transferens, illic suam mansionem aliquan-
to tempore agens, Sextum librum Decretalium composuit. Idem Cœlestinus

ut aliqui aiunt, in Ecclesia Sancti Petri, ubi Crucifixus refertur, in monte trans Tyberim extra Urbem, post cessionem Papatus, sanctiori vitam solitariam ducere deuotione cupiens, inhabitauit. Quem Bonifacius successor, suspicatus et ueritus, ne unquam alio spiritu ductus Papatum repeteret, comprehendit, et vinctum squallore carceris miserabiliter extinguit. Hic successor Cessori tyrannicam pro beneficio reddit vicem. Quo metu posteri docti, in sua vocatione cum diuturniori vita consultius manere deligunt, quam ea contempta, intempestiuam sibi conscire mortem, & ex benefactoribus facere tyrannos.

IUdæorum Rabi et Prophetæ diem certam Iudæis prædixerant, in quo signum redemptionis Sanctæ Crucis feruentissimè orantibus in Syndonibus apparuit. Quo viso nonnulli eorum turbati nonnulli baptisati fuere.

IN quarto Mense, qui apud Iudæos dicitur Chamicz, ultima die ipsius mensis, in qua die prædixerant Rabi Iudæorum quod Iudæi debebant habere signum redemptionis suæ à Deo miraculosè factum. Ad quorum proclamationem omnes Iudæi fecerunt suas pænitentias in ieiuniis multis, cum satisfactionibus, eleemosynis, quasi ad Deum reuersi, orantes ut sibi prædictum signum suæ salutis ostenderet. In quo anno, die, et mense, assignatis, intrauerunt Synagogas suas, ad orandum Deum, induti Syndonibus albis lineis seu sericis, prout est moris apud eos, in die expiationis sczt in die decima mensis septimi. Et tunc altissimo Deo cooperante, qui nullum tempus sine bonitatis suæ testimonio reliquit, in Syndonibus quæ seruabantur, apparuerunt signa Crucis in omnibus et ubicunque erant, etiam in illis syndonibus, quæ condebantur in suis apothecis. Quo signo viso, multi eorum fuerunt turbati. Quorum quidā dicebant, quod hoc fuerat factum Diabolica arte, nimirum cum prædecessores eorum de Christo, maxima miracula faciente, in Belzebub eycit Dæmonia, Matthæi nono Capitulo. id ipsum dicebant. Nonnulli dubitabant, non audentes loqui, nec aliquid circa hoc iudicare, alij verò crediderunt hoc signum fuisse veri Christi Crucifixi, & disposuerunt se ad eius fidem cum baptismo recipiendam, isti tamen fuerunt pauci, iuxta illud Hieremiæ Cap. III. Assumam vos, unum de Ciuitate, et duos de cognatione.

Et attendendum, quód inter duós prædictos terminos, qui per prædictos Rabones, in suis libris et tractatibus assignati fuerunt, fuit terminus alius, á duobus Iudæis in Hispania, qui Prophetæ dicebantur, assignatus. Quorum vnus erat in Ciuitate Abulen' Prouinciæ Compostellanensis. & alius in villa quæ dicitur Aÿlon, Saguntinensis Diæcesis, Thelotanen' Prouinciæ. Qui quidem duo tam magnalia loquebantur semper Prophetæ, vt quandoq; futura prognosticabant, et occulta reuelabant, secundúm morem eorum honesté viuebant, quód ab omnibus Iudæis regionis reputabantur semper Prophetæ. Et isti duo assignauerunt tempus ad videndum signú suæ redemptionis in anno á Creatione mundi vzt Millesimo quinquagesimo quinto, secundum eorum computationem. Qui quidem annus concurrit cum anno Domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo Quinto præsenti.

Menhardus Prussiæ Magister certa Castra et Districtus sed et Castrum Viznense in Masouia conquirit et comburit.

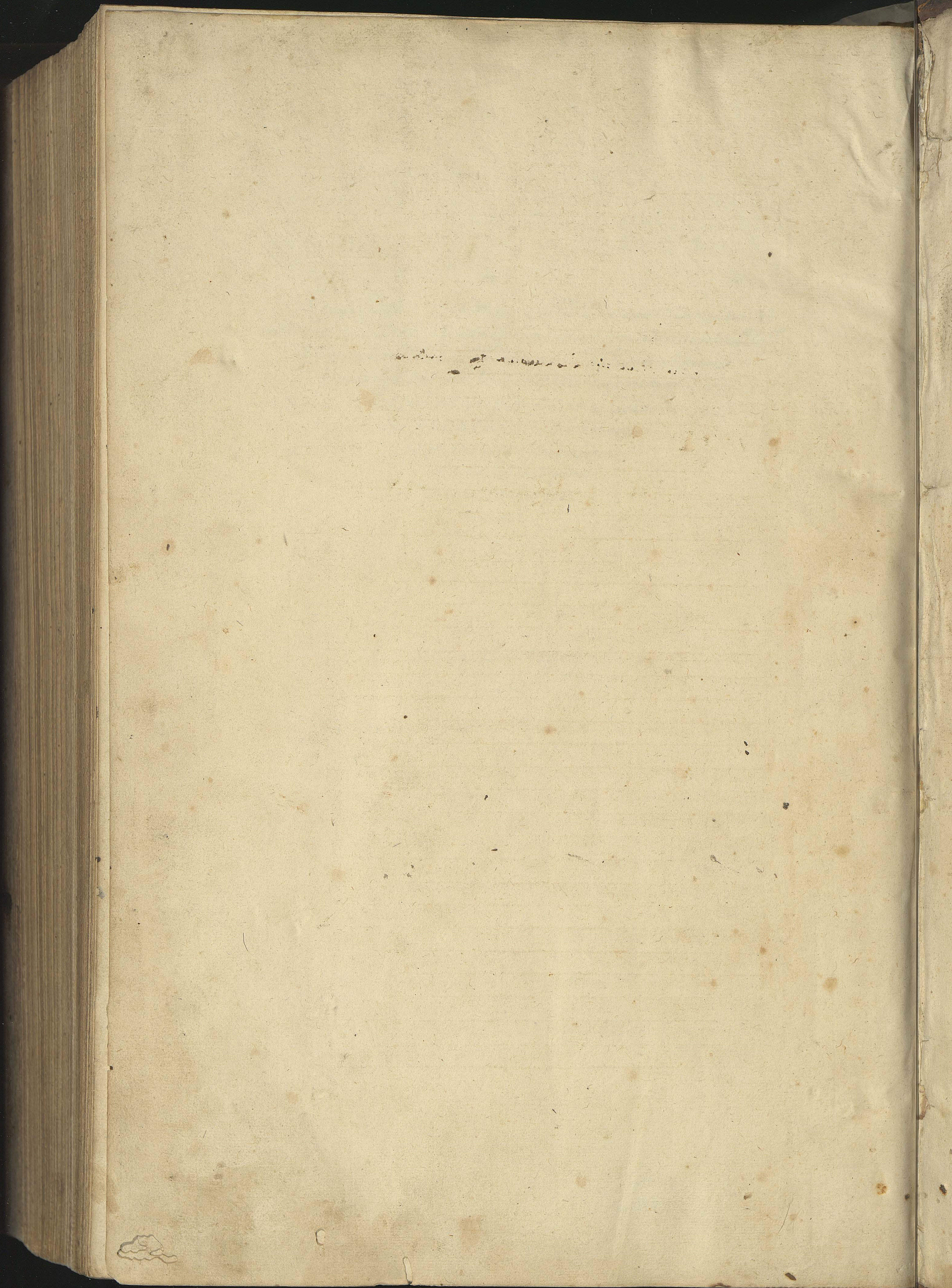
IN fine hyemis Prussiæ Magister Menhardus hostilibus armis, terras Lithuaniæ inuadens duos Districtus Pasthow & Gierszow iterum vastat. & Castrum Lithuanicum Mingedin bombardis quatit et impugnat. Duobus autem Castris inferioribus conquisitis & exustis, dum tertij expugnatio difficilior videbatur, captiuis Lithuanorum in Prussiæ Castra remissis, ad Castrum Viznense Boleslai Masouiæ Ducis exercitum ducit, illudq; iuxta ac barbaricum et hostile, propterea quod Lithuani in eo habebant receptaculum, & frequentius etiam ex illo terras Poloniæ et Prussiæ infestabant, oppugnat, nec Boleslaus Masouiæ Dux legationibus ac nuncijs fatigatus, facinus id rescindere volebat, conquirit et exurit. Lithuanorum Castro Kimel Ludouicus de Ragnetha Commendator armis sub idem tempus conquisito, eandem incensionis infert sortem.

Mortuo Mszczugio Pomeraniæ Duce Przemislaus maioris Poloniæ Dux eidem in Principatu Pomeraniæ succedit.

Octavo Calen.   Mszczugius Pomeraniæ Dux moritur, et in Monasterio Oliwa in prædecessorum suorum sepulchris sepelitur. Post cuius mortem Przemislaus Dux maioris Poloniæ ad quem successio Ducatus Pomeraniæ tam sanguinis quàm designationis iure pertinebat, venit Gedanú et totius Ducatus Pomeraniæ, accepit plenam et pacificã possessionem Ciuitatemq; Gdansk primus blancis muniri procurauit.

Finis Libri Septimi

Jac. Antons Myreccus Sandec[us] legit et perlegit

